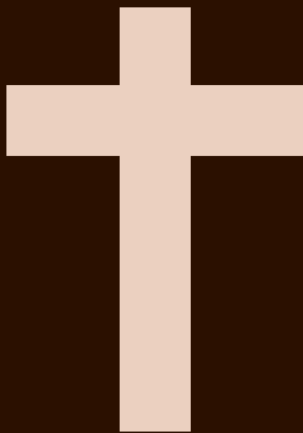

Yosë nanamën

New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

Yosë nanamën

New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chayahuita

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chayahuita

cbt

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chayahuita

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
2b907844-bec1-5cc7-a0e4-401d867c40e7

Contents

Génesis	1
Mateo	83
Marcos	152
Lucas	191
Juan	257
Hechos	303
Romanos	361
1 Corintios	387
2 Corintios	414
Gálatas	432
Efesios	443
Filipenses	454
Colosenses	462
1 Tesalonicenses	469
2 Tesalonicenses	475
1 Timoteo	479
2 Timoteo	487
Tito	493
Filemón	497
Hebreos	499
Santiago	521
1 Pedro	529
2 Pedro	538
1 Juan	543
2 Juan	550
3 Juan	551
Judas	553
Apocalipsis	556

Ya'ipi ma'sha caniaritërinso'

Yosë nani ma'sha acorinso'

- 1 Yosë nani ma'sha acorinso sha'huichinquëma': Iráca co manta ya'huërinhuë'. Yosëichin ya'huërin. Caniaritapon, pi'iro'të'ton acorin. Ina quëran isoro'panta', acorin. 2 Naporo' isoro'pasó', co ipora pochin nishátërarinhuë'. Ya'ipi marësáchin ninin, pa'pi anpotërin. Tashiri noyá i'copitërin. Naporo chachin Yosë ispiritonënso', i' aipi yanpo yanpónantarin.
- 3 Naporo' Yosë tapon: “¡Tashinantërinso nii'sohuanchin huachi!” tënin. Topachina, nii'sohuantërin huachi.
- 4 Nii'sohuantërinso nóya nícaton, nisha acorin. Tashinta', nisha acorin.
- 5 Nii'sohuantërinso: “Tahuëri,” itërin. Tashinaonta': “Tashi,” itërin. Tashirahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'na tahuëri', nanirin huachi.
- 6 Ina quëran Yosë taantarín: “¡Niquë niquë i' ya'huëcaso marë' ya'copinamën ya'huë'in!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 7 Yosëri i' ya'copinamën nípachina, ina aipi i' ya'huërin. Inaanaquënta', i' ya'huërin.
- 8 Nani acohuachina, inápaquë ya'huërinso: “Pi'iro'të',” itërin. Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cato tahuëri nanirin huachi.
- 9 Ina quëran Yosë taantarín: “¡Yaniró'pa' ya'nocaso marë' pi'iro'tëanaquë i' ya'huërinso', inaquëráchin niyonto'in!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 10 Yaniró'paso': “no'pa',” itërin. I' niyontóninso: “marë,” itërin. Ya'ipi acorinsopita noyasáchin nisarin ni'nin. Ina nícaton, 11 Yosë taantarín: “¡Nisha nisha sharó'sa papoina'! Nisha nisha panpatororo'santa nisha nisha ya'pirihuanpiso', papoina'. ¡Nisha nisha nararó'santa nisha nisha nitopisopita no'paquë papoina'!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi. 12 Ina nohuanton nisha nisha sharó'sa', panpatororo'sa', nararó'sa', inapita isoro'paquë paporin. Acorinsopita nícaton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” tënin. 13 Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cara tahuëri nanirin huachi.
- 14-15 Ina quëran Yosë taantarín: “¡A'pininsopita pi'iro'tëquë ya'huë'in. Tahuëri, tashi a'pintacaso marë' ya'huë'in. Inapita a'pinpachina, tahuëri, tashi', nisha nisha acorin. Naporahuaton yoquiro'sa', pi'ipiro'sa', inapitanta piyapiro'sa nitotapi huachi!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 16 Tahuëri a'pinacaso marë' panca masho acorahuaton, tashinta a'pinacaso marë' hua'huishin miachin acorin. Tayoraro'santa acorin.
- 17-18 Yosëri inapita isoro'pa' a'pintacaso marë' pi'iro'tëquë acorin. Tahuëri, tashi a'pintarin. Acorinsopita nícaton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” tënin.
- 19 Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' catapini tahuëri nanirin huachi.
- 20 Ina quëran Yosë taantarín: “¡Nisha nisha ma'sharó'sa i'quë ya'huëcaiso marë' ya'huë'in! Nisha nisha samiro'santa ya'huë'in. ¡Naporahuaton, nisha nisha inairaró'sa yanponacaiso marë' ya'huë'in!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

- 21 Panca ma'sharo'sa nisha nisha nipisopita, marëquë ya'huëcaiso marë' acorin. Nisha nisha samiro'santa', acorin. Anpiantëhuano'santa', acorin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" ténin.
- 22 T'quë ya'huëcaiso nipisopita noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "¡Na'amiatatoma marëro'saquë ya'huëco!" itërin. Naporahuaton anpiantëhuano'santa', sha'huitërin: "¡Na'amiatatoma canpitanta isoro'paquë ya'huëco!" itërin.
- 23 Tashiantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'natërápo tahuëri nanirin huachi.
- 24 Ina quëran Yosë taantarín: "¡Nisha nisha ma'sharo'sa ya'huë'in! Tananquë ya'huëcaiso nipisopita, pë'tahuacaiso nipisopita, niohuaratacaiso nipisopita. ¡Inapita ya'huë'in!" ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 25 Inapita ma'sharo'sa', ya'ipi Yosëri acorin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" ténin.
- 26 Naporo tahuëri chachin tapon: "¡Iporaso huachi piyapi niahua! Inaso canpoa pochachin nisarin. Chiniquën nanantaton, samiro'sa', anpiantëhuano'sa', inapita hua'anëntarin. Ma'sharo'sa pë'tahuacaiso nipisopita, tananquë ya'huëcaiso nipisopita, niohuaratërinisopita, ya'ipi inapitanta hua'anëntarin," ténin.
- 27 Yosëri piyapi acoapon, inaora pochachin acorin. A'nara quëmapi, a'nara sanapi. Inaíchín ninin.
- 28 Noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "Nóya ya'huëco". Na'a hua'huasha ya'huëchinquëma'. Shiparimapita na'atona', ya'ipi parti ya'huë'ina'. Ya'ipi hua'anëntoco'. Samiro'sa', ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërinisopita, inapita hua'anëntoco'," itërin.
- 29 Napotahuaton, itaantarín: "Ní'quë". Nisha nisha sharo'sa apapatërahüë nitërinso capamaso marë'. Notohuaro' nisha nisha nararo'santa nitërinso ca'quë', iroquë'. 30 Ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërinisopita, inapitaso nipirinhüë', panpatoro acotërahüë capacaiso marë'" itërin. Napotohuachina, inachachin nipi huachi.
- 31 Naporo' Yosëri ya'ipi acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha ya'ipi acorahuë paya!" ténin. Tashiantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' saota tahuëri nanirin huachi.

2

- 1 Inapoaton Yosë: Isoro'pa', pi'iro'të', ya'ipi inaquëpita ya'huërinisopitarë chachin ténirin huachi.
- 2-3 Ya'ipi acorinsopita ténirahuaton, tahuëririnquë chinotërin. Napoaton, ina tahuëri noya ni'nin. Noya nicaton, chinoto tahuëri acorin. Napoaton piyapi pënënin: "Naporo tahuëri chinotatoma', casáchin yonquico," itërin.
- 4 Ina pochin Yosë iráca: Isoro'pa', pi'iro'të', inapita acorin. Ya'ipi no'tëquën sha'huitaranquëma'.

Itin nararoquë piyapi acorinso'

Siniorosó* Yosë ni'ton, inapita ya'nan acoaponahuë', 5 co sharo'sa ya'huëyátërarinhüë'. Co panpatoronta papoyátërarinhüë'. Co o'nan tëranta acoyátërarinhüë'. Naporahuaton co insonta isoro'paquë sha'tacaso marë'

* 2:4 Sinioro: Siniorosó', iráca iprioro'sari Yosë nininën Yapi (YHWH) itopi. Ina pochin nohuitopiso', cacharonquë, Sinioro itopi.

ya'huëyátërarinhuë'. ⁶ Napoaponahuë', no'pa quëran chachin i'sha pipiton, sé'cotërotárin. ⁷ Naporó' Sinioroso Yosë ni'ton, yaniro'pa' amocan quëran quëmapi ninin. Nani nisahuaton, nanpicaso marë' pihuinitërin. Inapotohuachina, niirahuaton nanpirin huachi.

⁸ Ina piquëran, Sinioroso noyápiachin nararo Itin itopiquë acorin. Inaso no'pa', Cortanii' quëran pi'i pipirinsó parti quëparitërin. Inaquë ya'huëcaso marë' quëmapi nininsó acorin. ⁹ Naporahuaton, nisha nisha noyápiachin cashinó'sa apapotërin. Yashi yashin ca'chináchin nitërinso'pita apapotërin. Nararo huancánachin nanpirin nara apapotërin. Inaquë chachin a'nanta', apapotërin. Anitotacaso nara itopiso'. Ina ca'pachina', noya nininsopita nitotaponahuë', co noyahuë' nininsopitanta nitotapi huachi.

¹⁰ Itinquë a'nara i' pipirin. Ya'ipi nararo asë'cotërotacaso marë' naporin. Ina quëran chachin catapini sé'parai' pa'tërin. ¹¹ Ya'natiirinsoso', Pisonii' itopi. Inaso', Apira parti conimarin. Inaquë oro ya'huërin. ¹² Inaquë oro ya'huërinso', noya noya ninin. Pimo yaquinta noya noya nininsó ya'huërin. Nisha na'pinta ya'huërin, onisi itopiso'. ¹³ Ina quëran niantarinsonta', Quiconii' itopi. Inaso', ya'ipi Coso parti pa'tërin. ¹⁴ A'nanta', Tiquirisii' itopi. Inaso', Asiria ninano pi'i ya'coninsó parti quëran acorin. Ya'natomarinsoso nipirinhuë', Iopiratisii' itopi.

¹⁵ Sinioroso Yosë ni'ton, Itin nararoquë quëmapi acorin. Inaquë sacataton a'paicaso marë' acorin. ¹⁶ Naporó' iso pochin camairin: "Ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso', noya ca'quë', iroquë', inapoquë'. ¹⁷ Anitotacaso nara nitërinso'fchin, co nohuantërahuë capamaso'. Inaso ca'patan, noya nininsó nitotaponahuë', co noyahuë' nininsonta nitotaran. Ama ina nitërinso ca'quësohuë'. Ina ca'patan, tëhuë'nchachin chiminanan," itërin.

Yosëri sanapi nininsó'

¹⁸ Ina quëran Sinioroso Yosë ni'ton, taantarin: "Quëmapi inaora ya'huëcaso', co noyahuë'. Ana nianta'i nipachin, inari noya catahuacaso marë'," tënin. ¹⁹⁻²⁰ Ina quëran ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', inapita no'pa quëran ninin huachi. Inapita nisahuaton, quëmapi quëshirin inari nininën acotacaso marë'. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', ma'sharo'sa tananquë ya'huërinso'pita, inapita nininën acotërin. Ma nininënsona acotohuachina, ina chachin nihuanpi huachi. Napoaponahuë', co a'na ma'shari tëranta nanitërinhuë', quëmapi noya catahuacaso'.

²¹ Napohuachina, quëmapi noyá ahuë'ëtërin. Huë'ëso', a'nara nininpitën ocoitërin. Ocoitahuaton, anoyataantarin huachi. ²² Ina nininpitë quëran chachin sanapi ninin. Capayatohuachina, sanapi nininsó a'notërin. ²³ Quënanahuaton, quëmapi pa'yanin. Pa'yataton, tapon: "¡Isocha tëhuë'nchinso', ca pochachin Yosëri ninin! Cá quëran ninin ni'ton, sanapi itarahué," tënin.

²⁴ Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso ya'huërin. Catoya'pi nipirinahuë', a'naíchin pochin nipi huachi.

²⁵ Quëmapiso sa'inë chachin noya ya'huërapí. Co a'moanaponaraihuë', co manta tapanpihuë'.

3

Co Yosë natëtonaraihuë', oshahuanpiso

¹ Sinioroso Yosë ni'ton, ya'ipi tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso'pita acorin. Ya'huansó nipirinhuë', a'napita ma'sharo'sa quëran yonqui yonquínahuan ninin. Sanapi yanonpintaton, pa'parin nontacaso marë':

—¿Tèhuënchachin ta'ma Yosë apiratërinquëma ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso capamaso to? itërin.

2-3 —Ya'ipi nitërinso', noya capa'huaiso'. A'naíchin huancánachin huanirinsó', co Yosë nohuanterinhuë': "Ama ina nitërinso', ca'cosohuë'. Ama sê'huacosohuë'. Ca'patama', tēhuënchachin chiminarama'," itërincoi Yosë, itërin.

4-5 —Co napoarinhue'. Co chiminaramahuë'. Ca'patamaso', ya'ipi noya nininsopita, ya'ipi co noyahuë' nininsopitanta', nitotarama huachi. Inapita nitotatoma', Yosë pochachin nisarama'. Ina nitotaton, Yosë apiratërinquëma', itërin.

6 Ina natanaton, sanapiso nara nitërinso ni'sárin: Noyápiachin nicaton ca'chináchin cancantërin.

"Ina ca'pato, ya'ipi nitotarahue huachi," ténin. Napoyan quëran, sê'pashorahuaton ca'nin. So'ionta quëtohuachina, inanta ca'nin. 7 Naporo chachin nisha yonquipi huachi: "I'nanpirashitë canposo pa'saré'," niitopi. Ninapotatona', iquira huëron pipitopi. Inapoatona', nipa'shianatopi.

8 I'huanhuanquë huisontapaso', Yosëri nararoquë huëcapairinsó natanpi. Natanahuatona', na'picaíso maré' ta'api. 9 Na'pitopirinhue', inariso përarin:

—Atan*. ¿Insëquëta ya'huaran? itërin. 10 Natanahuaton, quëmapiso tapon: —Co'ta o'maranso' natanai. I'nanpirashitëcoi ni'toi, tē'huatërainquën. Naporahuaton tapantatëinquën, na'pirai, itërin.

11 —¡I'yan! ¿Onporahuatomata nitotapanamaso'? Nara a'naíchin nininsó': "Ama isoso nitërinso ca'quësohuë'," itopiranquënhue': ¡Nani ca'nan! itërin.

12 —Iso sanapi quëtërancoso', quëtërinco ni'ton, ca'nahuë, itërin.

13 Napotohuachina, sanapi ya'huëré' tahuëretahuaton, itapon:

—¿Onpoatona naporanso'? itërin.

—Ya'huan nonpintërinco ni'ton, ca'nahuë, ténin sanapi.

14 Naporo' Sinioroso Yosë ni'ton, ya'huan ya'huëré' tahuëretahuaton, co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitërin:

—Piyapi nonpintëranso maré' a'napita ma'sharo'sa quëran, pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Napoaton ipora quëran huaré' cancanën quëran no'pa' pa'taran. Inapoaton, chiminaquë huaré' nosorotaran. 15 Ca nohuanto sanapi inimicotarinquën. Quëmarinta ina inimicotaran. Quëmá quëran pipipisopitanta', sanapi quëran pipipisopitaré' niinimicotapona'. A'na tahuëri sanapi quëran pipirinsoari† minsëmiatarinquën. Napoaponahuë', quëmarinta chiniquën ina aparisitaran, itërin.

16 Ina quëran sanapi ya'huëré' itapon:

—Co natërancoso marëhuë', hua'huanpatan pa'pi iquin quëran huaiaran. Napoaponahuë', so'yan ya'cariantaran. Naporahuaton, so'yan camaiinquënso ya'huërin, itërin.

17 Ina quëran quëmapinta itapon:

—Sa'an natëton, nara nitërinso co capacasohue nipirinhue', ca'nan. Naporanso maré' ya'ipiro'pa' co huachi noyatacaso marëhuë' sha'huitarahue. Napoaton nitapiarin. Pa'pi chiniquën sacataquë huaré' coshataran. Chiminaquë huaré' inapoaran. 18 Naporahuaton, nahuano'sa', shihuarino'sa', inapita na'con na'con papotapon huachi. Nisha nisha canoméro'sa', narararyaro'sa', inapita yoniton, capon. 19 Pa'pi chiniquën sacatahuaré' coshataran. Napoin quëran chiminanan huachi. No'pa quëran ninanquën ni'ton, no'pa chachin niantamaso ya'huërin, itërin.

* 3:9 Atanso': Piyapi tapon naporin. † 3:15 Sanapi quëran pipirinso topachina: Quisocristo ninoton napotërin.

20 Atanso', sa'in nininën acotërin, Ipa itërin. Ina quëran ya'ipi piyapi na'acaiso ni'ton, ina pochin nohuitërin. 21 Quëmapi sa'inë chachin a'mocaiso marë' ma'sha sha'huëtë quëran Yosëri nitërin. Ina quëtohuachina, a'moanpi huachi. 22 Naporo chachin tënin: "Iporaso', piyapi canpoa pochachin nitotërin. Noya nininso nitotahuaton, co noyahuë' nininsonta nitotërin. Ni'quëna nanpirin nara nitërinsona ca'pachin. Napohuachinso', nanpimiatarin," tënin.

23 Napoaton Siniroso Yosë ni'ton, noyápiachin nararo quëran quëmapi ocoirin. Ocoirahuaton, niquë acorin. Inaquë sacatacaso marë' acorin. No'paquë chachin sacatapon huachi. 24 Piyapi ocoirahuaton, pi'i pipirin parti quëran a'paito anquëniro'sa acorin. Inapitaso', quiropino'sa itopi. Noyápiachin nararo a'paicaiso marë' acorin. Ina ya'carinta', sahuëni orotaton huënin huënitárin acorin. Ama incari tëranta nanpirin nara ya'caricaso marëhuë', a'pairapi.

4

Atan ya'nan hui'ninpita napopiso'

1 Atan sa'in hua'huanpachina, quëmapia'huaya huairin. "Yosë catahuarinco ni'ton, quëmapia'huaya hua'huanahuë huachi," ta'ton, nininën acotërin. Caino itërin. 2 Ina quëran hua'huaantarin. Quëmapi chachin huaiaantahuachina, Apiri itërin. Hui'napitohuachinara, Apiriso ohuicaro'sa pë'tahuarin. Cainoso nipirinhuë', imin çamay.

3 A'na tahuëri cato chachin ofrenda quëcatona', Yosë chinotapi. Cainoso', sha'ninso quëran Yosë chinotacaso marë' quënin. 4 Apiriso nipirinhuë', ohuicanënpita ya'nan hua'huatopiso quënin. Amo amoshin nininsopita Yosë chinotaton tēpacaso marë' quënin. Yosëso Apiri nóya ni'nin. Ofrendanëonta nóya ni'nin. 5 Cainoso nipirinhuë', co noyahuë' ni'nin. Ofrendanëonta co noyahuë' ni'nin. Ina marë' Cainoso', pa'pi no'huitërin. No'huitaton, aquinorárin.

6 Ina nicaton, Siniorori itapon: "¿Onpoatonta no'huitaton aquinoráran? ¡Ama huachi no'huitëquësohuë'! 7 Noya ninan naporini, noya cancanchitonhuë'. Nipirinhuë', co nohuanteranhuë' noya nicacaso ni'quëhuarë', co noyahuë' nisápaso marë' oshanën minsëarinquën. Ina nipirinhuë', noya nipatan, nanitëran ina minsëcaso'," itërin.

8 Natanaponahuë', co yanatëtërinhuë'. A'na tahuëri iin itapon:

—Huëquë iyara iminquë pa'a, itërin. Inaquë canconpachinara, iin ahuëaton, tēparin.

9 Siniorori nitotaton, Caino itapon:

—¡Ma'sona iyaya onporinso', sha'huitoco! itërin. Napotohuachina, Cainoso tapon:

—Co nitotërahuë'. ¡Co ina a'pairápa'huaso ya'huërinhuë'! itërin.

10 Napotohuachina, Siniorori itapon:

—¿Onpoatonta naporan? Iyaya tēpaton, pa'pi co noyahuë' ninan. Huëninën a'patëran ni'ton, co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën.

11 Iya'hua tēparanso marë' pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Huëninënquë no'pa' asë'cotëtëran ni'ton, ocoiaranquën. 12 Iminaton, sha'topiranhuë' tēranta', co huachi noyatarinhuë'. Co huachi ya'huëmia ya'huaponhuë', patë patërantapon. Co huachi sano cancantaranhuë', itërin.

13 —¡Ma'huantacha nisarahuë' paya! Co ahuantochináchinhuë' ana'antaranco. 14 Ipora tahuëri iso ro'të quëran ocoiaranco. Co huachi ya'huëmia ya'huapohuë', patë patërantahuaso ya'huërin. Co huachi sano cancanta'huaso ya'huaponhuë'. Co chinota'huanquënso tēranta

nanitapohuë'. Napoaton inso tëranta quënanpachinco, tëpaaponco tënahuë, itërin Cainori.

¹⁵ —Insona tëpahuachinquën, inanta na'con na'con ana'intacaso ya'huërin. Canchisëro ana'intacaso ya'huërin, itërin Siniorori. Napotahuaton marca acotërin. Quënanpachina ama tëpacaiso marëhuë', inapotërin.

¹⁶ Ina quëran Caino pa'nin. Yosë quëran pipirahuaton, Noto parti ya'huëconin. Inaso no'pa', Itin quëran pi'i pipirinsö parti quëparitërin.

Caino shinpita napopiso'

¹⁷ Caino sa'apachina, hui'nahuanin. Hui'nin nasitohuachina, Inoco itërin. Ina quëran Caino ninano ocoihuachina: "Inoco ninano'," itërin.

¹⁸ Inoco hui'nahuanpachina, Irato itërin. Iratonta hui'nahuanpachina, Miocairo itërin. Miocairo ya'huëre' hui'nahuanpachina, Mitosairo itërin. Mitosaironta hui'nahuanpachina, Namico itërin. ¹⁹ Namicoso', cato sa'ahuanin. A'naso', Ata itopi. A'nanta', Sira itopi. ²⁰ Ataso hua'huanpachina, Caparo itopi. Caparo shinpitaso' pë'tahuatona'piro'sa'. Napoaton në'mëtë pëiro'saquë ya'huëpi. ²¹ Caparoso', a'nara iya'hua'in ya'huëtërin, Coparo itopiso'. Coparo shinpitaso', arpa mïso pi'nipi. Nisha nisha pirinaonta mïso pihuipi. ²² Siraso nipirinhue', hua'huanpachina, Toparo-caino itopi. Inaso', hua'na camayo ya'conin. Hua'namia nitotahuaton, sha'pi hua'nanta nitotërin. Toparocainoso', a'nara oshin ya'huëtërin, Naama itopi.

²³ A'na tahuëri Namicoso', sa'inpita itapon: "Natanquë Ata. Quëmanta Sira, noya natanco sha'huichinquëma':

A'na quëmapi tëparahuë pë'sharincoso marë'. Hui'napi nipirinhue', ahuërinco marë' napotërahuë.

²⁴ Tin tëparinso marë' Caino tëpahuachinaso', canchisëro aquëtë Yosëri i'huëretapon.

Caso nipirinhue', tëpatërahuëso marë' tëpahuachinaco, canchisë shonca canchisëro aquëtë i'huëretacaiso ya'huërin," itërin.

Sito nasitërinso'

²⁵ Oshaquëran Atan sa'in, hua'huaantahuachina, Sito itërin. "Cainori tëparinso ya'huërenamën Yosë quëtaantarinco," ta'ton, ina pochin nininën acotërin. ²⁶ Sitonta hui'nahuanpachina, Inosë itërin. Naporo quëran huarë' piyapiro'sa caniaritopi Yosë chinotatona', "Sinioro" itacaiso'.

5

Atan shinpita napopiso'

¹ Atan shinpita napopiso sha'huichinquëma nitotoco'. Yosëri piyapi nipachina, inaora pochachin ninin. ² Quëmapi, sanapi, nisahuaton, noya ya'huëcaiso marë' noya yonquirapiton sha'huëtërin. Acorinso tahuëri chachin nohuitaton: "Isopitaso': 'Piyapiro'sa', itarahue'," tënin.

³ Atan pasa cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Sito itopi. Inaso', pa'pin noyá quëparin. ⁴ Sito nasitërin piquëran Atanso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ⁵ Ya'ipiya quëran Atanso', iscon pasa cara shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁶ Sito pasa a'natëräpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inosë itopi. ⁷ Inosë nasitërin piquëran Sitoso', posa pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

⁸ Ya'ipiya quëran Sitoso', iscon pasa shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁹ Inosënta iscon shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Cainan itopi. ¹⁰ Cainan nasitërin piquëran Inosëso', posa pasa shonca a'natëräpo pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹¹ Ya'ipiya quëran Inosëso', iscon pasa a'natëräpo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹² Cainan canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Maarariro itopi. ¹³ Maarariro nasitërin piquëran Cainanso', posa pasa catapini shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹⁴ Ya'ipiya quëran Cainanso', iscon pasa shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹⁵ Maarariro saota shonca a'natëräpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Carito itopi. ¹⁶ Carito nasitërin piquëran Maarariroso', posa pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹⁷ Ya'ipiya quëran Maarariroso', posa pasa iscon shonca a'natëräpo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹⁸ Carito pasa saota shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inoco itopi. ¹⁹ Inoco nasitërin piquëran Caritoso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²⁰ Ya'ipiya quëran Caritoso', iscon pasa saota shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²¹ Inoco saota shonca a'natëräpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Matosarino itopi. ²² Inocoso', nani tahuëri Yosë chinotaton, ina nohuantërin soráchin ninin. Matosarino nasitërin piquëran Inocoso', cara pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²³ Ya'ipiya quëran Inocoso', cara pasa saota shonca a'natëräpo pi'ipi ya'huëtërin. ²⁴ Inaso', Yosë nohuantërin soráchin nininso marë' a'nanaya ayarin. Yosëri inäpaquë quëparin.

²⁵ Matosarino pasa posa shonca canchisë pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Namico itopi. ²⁶ Namico nasitërin piquëran Matosarinoso', canchisë pasa posa shonca cato pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²⁷ Ya'ipiya quëran Matosarinoso', iscon pasa saota shonca iscon pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²⁸ Namico pasa posa shonca cato pi'ipitaso', a'nara hui'nin nasitërin. ²⁹ Nasitohuachina, Noi itërin. "Siniorori piyapi co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitaton, ana'intërin. Napoaton isoro'pa' nitapirin. Pa'pi chiniquën sacataquë huarë' cosharo manë'. Iso hua'huashaso nipirinuë', nanan anoyatatonpoa achinotarinpooa," ta'ton, ina pochin nininën acotërin.

³⁰ Noi nasitërin piquëran Namicoso', a'natëräpo pasa iscon shonca a'natëräpo pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ³¹ Ya'ipiya quëran Namicoso', canchisë pasa canchisë shonca canchisë pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

³² Noiso', a'natëräpo pasa pi'ipitaquë huarë' hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarin. Hui'ninpitato': Simo, Camo, Cahuïto, inapita itopi.

6

Piyapi'sa nitapicancanpiso'

¹ Piyapi'sa na'asahuatona', yanquëpi huachi. Itohua itohua ninanoro'sa ocoiatona ya'huërapi. Na'a hui'ninapita nano'sa ya'huëtöpi. ² Yosë

hui'ninpitari* ina nano'sa ni'sahuatona', pa'yatopi. Napoaton huayonatona huayonatona', costapiso mara'piapi. ³ Napoaponahué', Siniorori co costatonhué' tapon: “Co piyapi'sa ya'huëmiatápaiso ya'huërinhué'. Piyapi ni'ton, chininacaiso ya'huërin. Napoaton pasa cato shonca pi'ipira', nanpipona,” ténin.

⁴ Yosë hui'ninpitari ina sanapiro'sa macatona', hui'nahuanpi. Hui'nahuanpachinara, panca piyapiro'sa ya'huërin huachi. Ina quëran inapitaso', iráca quëran huaré' hua'ano'sa nahuinpisopita ya'huëpi.

⁵ Napoaponaraihué', pa'pi co noyahué' cancantopi. Co noyahué' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, Yosëri co noyahué' ni'nin. ⁶⁻⁷ Ina nícaton, sëtërin: “Ma'marëcha piyapi acorahué' paya. Ata'huanchi nipachin. Ya'ipi pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', no'paquë niohuaratërinopita, inapitarë chachin ata'huantarahué' huachi,” ténin. ⁸ Napoaponahué', Noiso nóya ni'nin.

Noi panca nancha nininso'

⁹ Noi naporinso sha'huichinquëma': Noiso Yosëichin natëton, nóya ninin. Naporo tahuëri'sa inaichin Yosë nohuantërinso ninin. ¹⁰ Inaso', cara hui'ninpita quëmapisáchin ya'huëtërin: Simo, Camo, Cahuito, inapita.

¹¹⁻¹² Naporo' ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita nitapicancanpi. Pa'pi co noyahué' nícatoná', ahuëtacaisoráchin cancantopi. Napopiso Yosëri ni'nin.

¹³ Ina nícaton, Noi itapon:

“Ya'ipi piyapiro'sa ata'huantarahuë. Pa'pi co noyahué' nipi ni'ton, piyapi'sa co huachi sano cancantopihué'. Napoaton ya'ipiro'paquë ya'huëpisopita ata'huantarahuë huachi. ¹⁴ Quëmaso nipirinhué', panca nancha níquë'. Yaquihuan nara quëran nisahuaton, aipi quëran, acopo quëran, to'ni pochin níninquë to'níquëtëquë'. Patoanaro'santa acotëquë'.

¹⁵ Nancha nipatan, iso pochin acotëquë': Pasa cara shonca a'natërápo mitro naporopitërinso'. Cato shonca cato mitro miria pancanantërinso'. Shonca cara mitro miria inaparinso'. ¹⁶ Naporahuaton, cara pa'cotë acotëquë'. Pëirapiranso ya'cari', miria mitro aquërinquë huintana acotëquë'. Ya'coananta', a'natëran acotëquë'.

¹⁷ A'na tahuëri panca pacon a'paarahuë, ya'ipiro'pa' imotarín. Ya'ipi piyapiro'sa', ma'sharo'sa', inapita taquiitapi.

¹⁸ Quëmaro'coso nipirinhué', anoyatarahuë ni'ton, nancha ténihuatan, sa'anë'quën chachin ya'conaran. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'conapi.

¹⁹ Naporahuaton, ma'sharo'santa nisha nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi yontonquë'. Inapitanta canpita pochin cha'ëcaiso marë' yontonquë'.

²⁰ Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinopita, ya'ipi inapita catoya catoya ya'conapona'. Canpitarë chachin ya'huantacaiso marë' ya'conapona'. ²¹ Notohuaro' cosharo nisha nisha nininsopita ayontonahuaton nanchaquë po'moquë'. Canpita capacamaso nisahuaton, ma'sharo'santa capacaiso marë' po'moquë',” itërin.

²² Napotohuachina, Noiso' ya'ipi Yosëri camairinso chachin ninin huachi.

7

Nanchaquë ya'conpiso'

¹ Ina quëran Siniorori Noi itapon: “Ya'ipi ipora ya'huëpisopita a'porinaco. Quëmasáchin nohuantërahuëso ninan. Napoaton iporaso', sa'anë'quën chachin nanchaquë ya'conquë huachi. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin

* **6:2** Yosë hui'ninpita topachina, ma'sona tapon naporinso': co insonta nitotërinhué'. “Yosë imaro'sa hui'nina',” topi a'naquën.

ya'coina'. ² Chinotamacoso marè' ma'sharo'sa tēpacaiso nipisopitaso', canchisé quēmapi nisahuaton canchisé sanapi nanchaquē po'moquē'. Ya'huèrè' co ina marè' nipisopitasohuè', a'nara quēmapi, a'nara sanapi inaichin po'moquē'. ³ Nisha nisha anpiantēhuano'santa', nanchaquē po'moquē'. Canchisé hua'anèn, canchisé sanapinèn na'antacaiso marè' po'moquē'. ⁴ Canchisé tahuèri quèran ca nohuanto o'nanapon. Catapini shonca tahuèri, tashirè chachin o'namiatapon. ¡Inapotato ya'ipi isoro'paquē acorahuēsopita ata'huantarahuè!' itèrin.

⁵ Noiso', ya'ipi Siniorori camairinso chachin ninin.

⁶ Noi saota pasa pi'ipitaso', paconi isoro'pa' imotèrin. ⁷ Naporo inaso', sa'inè chachin nanchaquē ya'conin. Hui'ninpitanta sa'inarè chachin cha'ècaiso marè' ya'conpi. ⁸⁻⁹ Yosè chinotacaso marè' ma'sharo'sa tēpacaiso nipisopitanta', Noirè chachin catoya catoya nanchaquē ya'conpi. A'nara quēmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Co ina marè' nipisopitahuènta ya'conpi. Anpiantēhuano'sa', niohuaratèrinsopita, inapitanta inapochachin ya'conpi. Yosèri sha'huitèrinso chachin nipi.

¹⁰ Yosèri sha'huitèrinso chachin, canchisé tahuèri quèran paconi isoro'pa' imotarín huachi. ¹¹ Naporo' Noiso', saota pasa pi'i, cato yoqui, shonca canchisé tahuèritarin. Naporo chachin isoro'pa' huèncaroatè pochin ninin. Marènta acoporo ya'huèrinso', pipimiaterin. Naporahuaton inapaquènta', i' ya'copinamèn ya'huèrinso nii'soatèrin. Napohuachina, pa'pi i' isoro'paquē anotimarin. ¹² Catapini shonca tahuèri tashirè chachin isoro'paquē o'namiatarin huachi. ¹³ Naporo tahuèri chachin Noi sa'inè nanchaquē ya'conin. Hui'ninpitanta', Simo, Camo, Cahuito, inapitanta sa'inarè' sa'inarè' ya'conpi. ¹⁴ Tananquè ma'sharo'sa ya'huèrinsopita, pè'tahuaro'sa nipisopita, niohuaratèrinsopita, anpiantēhuano'sa', inapitanta ya'conpi. ¹⁵ Yosè nohuanton, ma'sharo'sa catoya catoya nanchaquē ya'conpi. ¹⁶ Nisha nisha nipisopita quèran, a'nara quēmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Yosèri Noi camairinso chachin nipi. Nani ya'conpachinara, Siniorori chachin nancha ya'coananèn oncorapirin huachi.

Pacon pa'ninso'

¹⁷ Catapini shonca tahuèri o'nanárin. Pamatohuachina, nanchaso no'pa quèran yanponin huachi. ¹⁸ Pamaso' aquètè chachin mèntaintarin, nanchaso nipirinhue', noya yanponarin. ¹⁹⁻²⁰ Pa'pi pacon pa'sahuaton, ina inápa motopiro'sa quèran huarè' imotèrin. Inapita motopiro'sa imotahuaton, canchisé mitro aquètè pantarin. ²¹⁻²² Naporo' ya'ipi piyapiro'sa isoro'paquē ya'huèpisopita, taquiiitopi. Anpiantēhuano'sa', pè'tahuaro'sa', tananquè ma'sharo'sa ya'huèrinso', niohuaratèrinsopita, inapitanta ta'huantopi. Ya'ipi nii o'huatona nanpispisopita, taquiiitopi huachi. ²³ Noisáchin cha'èrin. Panca nanchaquē ya'conpispitarè', cha'èrin. A'napitaso nipirinhue', ya'ipi ta'huantopi. Pè'tahuaro'sa', anpiantēhuano'sa', niohuaratèrinsopita, inapitanta ya'ipi taquiiitopi huachi. ²⁴ Pasa a'natérápo shonca tahuèri isoro'pa' iiri imotaton, napotèrin.

8

Pacon huinquintomarinso'

¹ Naporo' Yosèri Noi, ya'ipi ma'sharo'sa nanchaquē ya'huèapisopita, inapita yacatahuarin. Ina nohuanton pacon huinquintacaso marè' ihuan pa'nin. ² Co'huara huinquinchátèrasohuè', o'nan'ton mè'tarin. Naporo' marè' acoporo quèran pipirinsó', nioncotèrin. Inápaquè i' ya'copinamèn nii'soatèrinsonta

inaporin. ³ Pasa a'natërápo shonca tahuëri quëran, i' pi'piyan pi'piyan huinquintomarin. ⁴ Canchisë yoqui, shonca canchisë tahuëri quëran, Ararato motopiro'sa hui'nimotênquë nanchaso', ya'mitërin. ⁵ Iscon yoqui nanirahuaton tahuëririnquë, motopiro'sa hui'nimotëna ya'nopi huachi.

⁶ Inapita ya'nohuachinara, catapini shonca tahuëri quëran, Noiso nancha huintananën i'soatërin. ⁷ Naporó' a'nara itatan a'parin. Inaso', itohua itohua yanpo yanpónantarin. I' huinquintacaso ninaton, naporin. ⁸ Ina piquëran, Noiso' i' huinquintërinso nitotacaso marë', nëpë ya'huërë' a'paantarin. ⁹ A'papurinhuë', co intopa huënsëcasohuë ni'ton, yanpo yanpónantarin. Naporarin quëran, nanchaguë chachin huënantarin. Huëntahuachina, Noiri masahuaton po'moantarin.

¹⁰ Canchisë tahuëri quëran, naquëranchin a'paantarin. ¹¹ Nëpëso pa'sahuaton, i'huarayasha huarë' huënantarin. Oripo nara së'para'huaya monoquënë chachin naquërahuaton quëntarin. Naporó' Noi, yaniromarinso nitotërin huachi. ¹² Canchisë tahuëri quëran naquëranchin nëpë a'paantapirinhuë', co huachi huëntarinhuë'.

¹³ Noi saota pasa a'na pi'itapaso', ya'ipiro'pa' yaniromarin huachi. Caniaritërinso yoquiquë, ya'natiirinsó tahuëri chachin, napopinchin nancha pëirapirinso oquirin. Naporó' ya'ipiro'pa' yaniromarinso nocorin. ¹⁴ A'na yoqui, cato shonca canchisë tahuëri nanihuachina, ya'ipiro'pa' noyá yaniromarin huachi.

¹⁵ Naporó' chachin Yosëri Noi itapon: ¹⁶ "Iporaso huachi sa'anë'quën chachin nancha quëran pipiquë'. Hui'nanpitantá', sa'inarë chachin pipiina'. ¹⁷ Ya'ipi ma'sharo'santa ocoiquë pa'ina'. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso pita, ya'ipi inapitanta pipiina'. Notohuaro' hua'huatatoná', ya'ipiro'paquë yanquë'ina',¹⁸ itërin.

¹⁸ Napotohuachina, ya'ipi piyapi'sa cha'ëpiso pipipi. ¹⁹ Ma'sharo'santa pipipi: Pë'tahuaro'sa', niohuaratërinso pita, anpiantëhuano'sa', inapitanta pipipi huachi. ²⁰ Nani pipihuachinara, Noiso a'nara artaro ninin. Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tēpacaiso nipisopita masahuaton, tēparin. Anpiantëhuano'santa', manin. A'naya a'naya nisha nisha nipisopita quëran tēparin. Tēparahuaton, Siniro chinotacaso marë' artaro aipi ya'ipi ahuiquitërin. ²¹ Ma'sharo'sa ahuiquitërinso pimóchin imërahuaton, Yosëri nóya ni'nin. Naporó' inaso tapon: "Hua'huatapona quëran huarë' piyapi'sa', co noyahuë' nicacaisoráchin cancantopi. Inaso niponahuë', co huachi ipora ana'intërahuëso pochin, isoro'pa' ana'intaantapohuë'. Co huachi ma'sharo'santa inapotapohuë'.

²² Isoro'paquë ya'huapona pochin, piyapi'sa noya sha'tapona'. Nitërinsona macapona'.

Huënocanta ya'huërahuaton, sēhuëonta ya'huapon.

Pi'ipi tahuëri'santa nanirahuaton, o'napinta nanipon.

Tahuëri, tashi', inapitanta ya'huapon," tēnin.

9

Yosë Noirë' anoyatërinso'

¹ Naporó' Noi, hui'ninpitare chachin, Yosëri nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "Na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'. ² Ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', marëquë ya'huërinso pita, inapita hua'anëntarama'. Inapitaso tē'huatarinëquëma'. ³ Carima ya'ipi inapita capamaso marë' quëtaranquëma'. Nisha nisha huërono'santa ca'co'. Ma'sona tēranta nayaramaso ca'co'. ⁴ Huënaiso nipirinhuë', ama ca'cosohuë'.

Ma'sha tēpahuatama', huēnainēn noyá inquitahuatoma', ca'co'. Huēnainēni ananpirin ni'ton, ama inaso ca'cosohuē'. ⁵ Canpita capiniso', co nitēpamaso ya'huērinhue'. Tēpatohuatama', ana'inta'huanquēmaso ya'huērín. Ma'sharo'sarinta piyapi tēpahuachin, ana'ntarahuē. Tēpatohuatama', a'naya a'nayanquēma tēhuēnchachin ana'ntaranquēma'.

⁶ Insosona piyapi tēpahuachin, a'nari i'huērētarin.

Cá pochachin nicamaso maré' acoranquēma'.

Napoaton, co nitēpamaso ya'huērinhue'.

⁷ ¡Napoaponahuē', canpitaso na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquē ya'huēco!' itērin.

⁸ Ina quēran itaantarín: ⁹ "Ni'co'. Ipora canpitaro'co anoyatērahuēso', shiparimapitanta yonquiato, napotaranquēma'. ¹⁰ Ya'ipi ma'sharo'santa yonquiato napotaranquēma': Anpiantēhuano'sa', pē'tahuario'sa', tananquē ma'sharo'sa ya'huērinsó', nisha nisha nipisopita nancha quēran pipipiso yonquiato, sha'huitaranquēma'. ¹¹ Ipora canpitaro'co anoyatato sha'huitēranquēmaso', co onporonta nishataponhuē'. Co huachi piyapi'sa', ma'sharo'sa', inapita pacon quēran ata'huantaantapohuē'. Co huachi paconi isoro'pa' ata'huantaantaponhuē'.

¹²⁻¹³ Canpitaré'co nani anoyatomiatērahuē. Ma'sharo'saré'conta', nani anoyatērahuē. Ina yonquicamaso maré' yahua'tanēhuē inápaquē acorahuē.

¹⁴ Chitoro inápaquē ya'nohuachin, yahua'tanēhuēnta ya'noarin. ¹⁵ Naporo' canpitaro'co anoyatato sha'huitēranquēmaso', yonquiarahuē. Ama huachi i' quēran, isoro'pa' ata'huaanta'huaso marēhuē', yonquiarahuē. ¹⁶ Yahua'tan chitoroquē ya'nohuachin ni'sarahuē. Ina ni'pato, ya'ipi piyapi'saré'co ya'ipi ma'sharo'saré'co anoyatērahuēso', ayonquiarinco. ¹⁷ Nani ina acorahuē ayonquiinpoaso maré'. Canpitaré'co anoyatērahuēso ayonquiarinpoa'. Ma'sharo'saré'conta anoyatērahuēso ayonquiarinpoa'," itērin. Ina pochín Yosēri Noi sha'huitērin.

Noi hui'ninpitare' naporinso'

¹⁸ Noi hui'ninpita nancha quēran pipipisopita, iso nápo ya'huēpi: Simo, Camo, Cahuito, inapita. Camoso', a'nara hui'nin ya'huētērin. Inaso', Canaan itopi. ¹⁹ Caramiáchin Noi hui'ninpita nipirinahuē', inayaquēranchin isoro'paquē piyapi'sa na'antapi. ²⁰ Ina piquēran Noi iminatón, inaquē opasáchin shacaton, oparotērin. ²¹ A'na tahuēri Noi huino o'oton, no'pirin. No'pítón, nē'metē pēinēn huáncana notataton, i'nanpirashitē quēhuéánin. ²² Camoso', inaquē ya'conahuaton ni'pirinhue', pa'pin no'pítón hué'ésárin quēnanconin. Quēnanahuaton iinpita sha'huitapon pa'nin: "Tata no'pítón i'nanpirashitē quēhuéánin ni'conahuē," itērin. (Nani sha'huirahuēso chachin Camoso', Canaan pa'pin.) ²³ Ina natanahuatona', Simo, Cahuito, inapitaso a'nara a'mopiso mapi. Ina masahuatona', niimopitopi. Niimopitopiquēranchin, piñēna quēran ya'conatona', pa'pina imotopi. Niquē notētopi ni'tón, co pa'pina ni'pihuē'.

²⁴ Noi nonatohuachina, hui'nin hua'hua nininsoari, napotērinso natantērin. ²⁵ Natantahuaton, Canaan itapon:

"¡Tata tēhuērín ni'tón, pa'pi co noyahuē' nicatēnquēn co huachi noya ya'huēcamaso marēhuē' sha'huitaranquēn!

Yosē chiníquēn ana'ichinquēn.

Ipora quēran huaré' iyaro'sa camaiáponquēn.

Shiparimapitanta inaporápona'," itērin.

²⁶ Ina quēran taantarín:

“Sinioroso', Yosënëhuë. Inari Simo noya nicaton noya ya'huëcaso marë' catahuain.

Canaanso', Simo piyapinën niin.

²⁷ Yosë nohuanton, Cahuito, pancana hua'anënnchin.

Simo ya'huërinquë noya ninicatona ya'huë'ina'.

Canaanso', Cahuito piyapinën niin,” tënin.

²⁸ Pacon pa'ninso piquëran, Noiso' cara pasa a'natërâpo shonca pi'ipi ya'huaantarin. ²⁹ Ya'ipiya quëran iscon pasa a'natërâpo shonca pi'i icanin. Ina piquëran chiminin huachi. Ina pochin Noi ninin.

10

Noi shinpita napopiso'

¹ Iporaso', Simo, Camo, Cahuito, inapita shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran hui'nahuanatona na'antapiso', sha'huichinquëma'. Simo, Camo, Cahuito, inapitaso nani sha'huirahuëso chachin, Noi hui'ninpita.

² Cahuito hui'ninpitaso', isopita: Comiri, Macoco, Matai, Capano, Toparo, Misico, Tirasi, inapita. ³ Comiri hui'ninpitanta': Asiquinasi, Nipato, Tocarama, inapita. ⁴ Capano hui'ninpitanta': Inisi, Tarsis, Quitimo, Notanimo, inapita. ⁵ Ina nápo Cahuito hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. Inapitaso', marë yonsano'sa parti, ya'huëpi. Inatohua ninanoro'sa ocoirahuatona', a'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

⁶ Camo hui'ninpitanta isopita: Coso, Misiraimo, Oto, Canaan, inapita. ⁷ Coso hui'ninpitanta': Sipa, Apira, Sapota, Naama, Sapitica, inapita. Naama hui'ninpitanta': Sipa, Titan, inapita. ⁸ Cososo', a'na hui'nin ya'huëtërin anta', inaso', Nimoroto itopi. Ina'ton chini chiniquënnanantaton, isoro'paquë hua'an ya'conin. ⁹ Nimorotoso Siniorori catahuarin ni'ton, pa'pi mïso inantërin. Napoaton piyapi'sa nonpachinara pa'yatopi napocaiso': “Siniorori Nimoroto catahuarin ni'ton, mïso inantërin. Inapochachin quëmanta catahuinquënn,” topi. ¹⁰ Nimoroto hua'anëntërinso no'paquë, ninanoro'sa panca panca nipisopita, isopita ya'huërin: Papiri, Irico, Acato, Carini, inapita. Inapita ninanoro'saso', Sinaro parti ya'huëpi. ¹¹ Ina parti quëran Asoronta pipirahuaton, ninanoro'sa ocoirin: Ninihui, Niopoto-iri, Cara, inapita itopiso'. ¹² Naporahuaton, Nisin ninanonta ocoirin. Inaso', panca ninano'. Ninihui, Cara, inapita ninanoro'sa huancana ya'huërin.

¹³⁻¹⁴ Misraimo shinpitasa': Notoro'sa, anamoro'sa, niaporo'sa', napororo'sa', patrosoro'sa', casonoro'sa', capotoro'sa', inapita. Capotoro'sa quëran huiristino'sa pipipi.

¹⁵ Canaanso', paninan hui'nahuanpachina, Siton itërin. Ina quëran hui'nahuaantahuachina, Iti, itërin. ¹⁶⁻¹⁸ Canaan shinpitanta isopita: Quiposoro'sa', amororo'sa', quiriquiro'sa', iporo'sa', arasiro'sa', siniro'sa', arapatiro'sa', simariro'sa', amatiro'sa', inapita. Ina piquëran Canaan huëntono'sa niquë niquë yanquëëpi. ¹⁹ Canano'sa no'pa' hua'anëntopiso', Quiraro parti huarë' icanin. Siton ninano quëraonta', Casa ninanoquë huarë' icanin. Naporahuaton, Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, inapita ninanoro'sataquëchin no'pa' mapi. Nasa ninanoquë huarë' no'pa' hua'anëntopi. ²⁰ Ina nápo Camo hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha

ya'huépi. Inahuara no'panënaquë ya'huépi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huépi.

²¹ Cahuito iin mashonënso', Simo itopi. Inanta', hui'ninpita ya'huëtërin: Ipiri hui'ninpitaso', Simo shinpita nipi. ²² Simo hui'ninpita isopita ya'huépi: Iramo, Asoro, Arapasato, Noto, Aramo, inapita. ²³ Aramonta hui'ninpita isopita ya'huépi: Osi, Ori, Quitiri, Masi, inapita. ²⁴ Arapasatonta', Saro pa'pin. Saronta', Ipiri pa'pin. ²⁵ Ina quëran Ipirinta cato hui'ninpita ya'huëtërin: A'naso', Piriqui itopi. Naporó tahuëri'sa piyapi'sa itohua itohua yanquëëpi ni'ton, ina pochin ninihuanin. Iya'huainta Cotano itopi. ²⁶⁻²⁹ Cotanoso', iso nápo hui'ninpita ya'huëtërin: Aromota, Siripi, Asaromapi, Quira, Atoramo, Osaro, Tiquira, Apimairo, Oparo, Apimairo, Sipa, Opiro, Copa, inapita. ³⁰ Inapitaso Misa parti ya'huërahuatona', Sipari parti huarë' ya'huépi. Ina partiso', motopiro'saráchin niconin. Cortanii' quëran, pi'i pipirinso parti ya'huërin. ³¹ Ina nápo Simo hui'ninpita, shinpita, inapita ya'huépi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huépi. Inahuara no'panënaquë ya'huépi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huépi.

³² Ina nápo Noi hui'ninpita quëran pipipi. Nisha nisha huënton nipisopita. Nisha nisha shimashonëna quëran pipitona', nisha nisha parti no'pa' hua'anëntopi. Pacon pa'ninso piquëran itohua itohua yanquëpi. Yanquërahuatona', nisha nisha naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso ocoipi.

11

Nisha nisha nananquë Yosëri anoninso'

¹ Pacon piquëran notohuaro' piyapi'sa na'antapi. Naporó ya'ipiya a'na nananquësáchin nonpi. ² Pi'i pipirinso parti quëran pipirahuatona', Sinaro parti canquipi. Inaso no'pa', noyápiro'tëchin ni'ton, inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi.

³ A'na tahuëri inahua capini ninontatona', napopi: "Huëco pa'ahua', natëricho no'pa quëran nicatëhua', a'pëahua'," nitopi. Ina nisahuatona', natëricho quëran na'pi ya'huërenamën pëipi. Achinpitacaiso marënta', to'ni pochin nininquë achinpitopi. Siminto pochin nininso ya'huërenamën, inaquë achinpitopi. ⁴ Ina quëran ninontaantapi: "Huëco chiniquën cancantatëhua', ninano ocoia'ahua'. Ina nisahuatëhua', a'na torinta pi'iro'tëquë huarë' nincaninso niahua'. Inapoatëhua', sacóshin nahuinarihua'. Naporahuaton, co huachi itohua itohua yanquëcaso ya'huaponhuë'," nitopi.

⁵ Napopirinahuë', Sinioroso o'marin. O'marahuaton ninano', tori, inapita nisapiso ni'quimarin. ⁶ Ni'quimarahuaton, yonquirin: "Isopitaso inaquësáchin ya'huatona', ina nananquësáchin nonpi ni'ton, nani caniaritopi sacatacaso'. Po'pachinara, co incari tëranta nanitarinhuë atananpitacaso'. ⁷ Napoaton acopitacaso marë', pa'matëhua nonpiso anishatahua'. Ama huachi ninatanacaiso marëhuë', napotahua'," ténin. ⁸ Inapotaton, Siniorori piyapi'sa itohua itohua ayanquëërin. Ninano nisapisonta a'porahuatona', tapanpitopi huachi.

⁹ Inaquë chachin Siniorori, ya'ipi piyapi'sa nonpiso anishatërin. Ina quëran chachin, ya'ipi isoro'paquë ayanquëërin. Napoaton ina ninanoso', Papiri* itopi.

Simo shinpita napopiso'

* 11:9 Papiriso: "Co ninatananpiquëhuë'," tapon naporin.

¹⁰ Simo shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran cato pi'ipitapaso', Simo pasa pi'ipitarin. Naporo' a'nara hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Aropasa, itërin. ¹¹ Ina piquëran Simoso', a'natërápo pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹² Aropasa cara shonca a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Saro itërin. ¹³ Ina piquëran Aropasaso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁴ Saro cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Ipiri itërin. ¹⁵ Ina piquëran Saroso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁶ Ipiri cara shonca catapini pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Piriqúi itërin. ¹⁷ Ina piquëran Ipiriso', catapini pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁸ Piriqúi cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nio itërin. ¹⁹ Ina piquëran Piriqúi cato pasa iscon pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁰ Nio cara shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Siroco itërin. ²¹ Ina piquëran Nioso', cato pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²² Siroco cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nacoro itërin. ²³ Ina piquëran Sirocoso', cato pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁴ Nacoro cato shonca iscon pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Tari itërin. ²⁵ Ina piquëran Nacoroso', pasa shonca iscon pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁶ Tari canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarin. Hui'ninpitaso': Apran, Nacoro, Aran, inapita.

Tari, naporinso'

²⁷⁻²⁸ Sha'huëtëranquëmaso chachin Tari hui'ninpitaso', isopita: Apran, Nacoro, Aran, inapita. Aran hui'ninso', Noto itopi. Aranso', Orë ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Cartia parti ya'huërin. Co'huara pa'pin chiminyátërasohuë', chiminin. Hua'huatërinso ninanoquë chachin naporin. ²⁹ Apranso', Sarai manin. Nacoronta', Mirica manin. Miricaso', Aran hui'nin. Inaso', a'nara caipayain ya'huëtërin, Isca itopiso'. ³⁰ Saraiso co hua'huana'pihuë ni'ton, co hua'huaninhuë'.

³¹ Tariso', Orë ninano quëran pipirin. Cartioro'sa ya'huërin quëran pipirahuaton, Canaan parti chinoton, pa'nin. Hui'nin Apran itopiso Sarairë chachin quëparin. Naporahuaton, shionta Noto itopiso quëparin. Pa'sapirinahuë', Aran ninanoquë canconpachinara, inaquë quëparitonpi.

³² Inaquë ya'huëaso!', Tariso chiminin. Cato pasa a'natërápo pi'ipitaso chiminin huachi.

12

Piyapinënpita shimashonën nicacaso marë' Yosëri Apran acorinso'

¹ A'na tahuëri Siniorori Apran itapon: "Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpita, tataparin ya'huërinso no'pa', inapita patëquë'. A'na no'pa' carinquën a'notaranquën. Inaquë ya'huëconquë huachi. ² A'na tahuëri ca

nohuanto, shiparinpita panca nacion ocoiaponá. Carinquén catahuamiataranquén. Inapotaranquén ni'ton, sacóshin nahuinaran. Naporahuaton, quémá quéran a'napitanta catahurarahué. ³ Inpitasona noya nicaténén catahuahuachinén, carinta inapita inapotarahué. Inpitasona co huachi noya ya'huécamaso maréhué' sha'huitohuachinén, carinta inapita napotarahué. Quémá quéran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahurarahué," itérin.

⁴⁻⁶ Apranso Yoséri sha'huitérinso chachin, Aran ninano quéran pipirin. Canaan parti paacaiso maré' pipirin. Canchisè shonca a'natérápo pi'ipitaso napoarin. Sa'iné chachin pa'nin. Sa'inso', Sarai itopi. Apin Noto itopisonta', quéparin. Ya'ipi ma'shanénapitaré chachin pa'pi. Piyapinénapitanta quémapi'sa', sanapi'sa asacatacaiso maré' Aranqué pa'anpiso', quépapi. Ya'ipi quiquipi. Canaan parti canconpachinara, Apranso piyapinénpitaré chachin ya'ipi ina no'pa' pa'tatona', pëntontopi. Siquimo ninanoqué huaré' canconpi. Inaqué panca insina nara ya'huérin. Ya'huéhuano'sa mamanshinéna moshapiqué ni'ton: "Mori insina," itopi. Ina parti naporo canano'sa ya'huéapi. ⁷ Inaqué Siniorori, Apran ya'notahuaton, itérin: "Ya'ipi iso no'pa', shiparinpita quétarahué hua'anéntapona'," itérin. Naporo chachin Apran Sinioro chinotacaso maré' a'nara artaro ninin. Inaqué ya'notérin ni'ton, chinotérin.

⁸ Ina quéran motopiro'sa parti pa'pi. Ina motopiro'saso', Pitiri ninano quéran, pi'i pipirinsó parti quéparitérin. Inaqué nē'meté péiro'sa otémpi ya'huécaso maré'. Pitiri ninanoso', pi'i ya'coninsó parti acorahuatona', Ai ninanonta', pi'i pipirinsó parti acopi. Ina huancánachin ya'huéipi. Inaqué nauqueranchin Apran Sinioro chinotacaso maré' a'na ya'huéré' artaro niantarin. ⁹ Ina piquéran Apran piyapinénpitaré chachin paantapi. Oshaquéran pa'sápatona', Ni'quipi parti canconpi.

Apran Iquipitoqué pa'ninso'

¹⁰ Naporo tahuéri'sa ina parti panca tanarotopi. Napoaton Apran piyapinénpitaré chachin Iquipito parti yacapatacaiso maré' pa'pi. Ya'huépiqué co manta capacaiso ya'huérinhué' ni'ton, inatohua pa'pi. ¹¹ Iquipito no'paqué ya'caritohuachina Apranso', Sarai itapon: "Ni'qué', quémaso téhuénchachin noyápiroyanchinquén. ¹² Iquipitoro'sa ni'pachinén noyaponén nimara: 'Isoso quémapi, paso sanapi so'in,' ta'tona', caso tépaponaco. Quémaso nipirinhué', macainénquénso maré' co tépaponénhué'. ¹³ Napoaton ama quéma na'in quéran tépainacoso maréhué': 'Isoso yo'yohué,' téqué', topirahué,'" itérin.

¹⁴ Iquipito no'paqué Apran camahuachina, Iquipitoro'saso Sarai ni'sahuatona', pa'yatopi: "Ma noyápiroyanchincha paya," topi. ¹⁵ Iquipito copirnosó, "huaraon" itopi. Ina catahuapisopita hua'ano'santa', Sarai ni'pi. Ni'sahuatona', noyápiroyanchin nininso hua'anéna sha'huitonpi. Natanahuaton huaraonso: "Quéshico," ténin. Napoaton Saraiso', ina péinénqué quépapi. ¹⁶ Sarai maré' huaraonso', Apran pa'pi payarin. Nani ma'sha topinan quétérin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', camiyoro'sa', moraro'sa', inapita quétérin. Naporahuaton piyapinénpita camaicaso maré' quémapi'sa', sanapi'sa', quétérin.

¹⁷ Napoaponahué', Sarai na'inin ni'ton, Yoséri huaraon ana'intérin. Sa'in, hui'ninpitare chachin chiniqué canio quéran ana'intérin. ¹⁸ Napoaton Apran amatatin, itapon: "¿Onpoatonta napotéranco? ¡Iso sanapi sa'an nipirinhué', sha'huichitonco pora! ¹⁹ 'Oshihué' ténanso maré', cari shimanahué. ¡Ma'tana sa'an, macaton quépaqué huachi!" itérin. ²⁰ Napotahuaton piyapinénpita

camairin: “¡Apran, sa'inë chachin ocoico pa'in. Ma'shanënpitanta quëpa'in!” itërin.

13

Apran, Notorë' nia'popiso'

¹ Apranso sa'inë chachin Iquipito quëran pipirin. Ma'shanënpitarë chachin Niquipi parti huënantatona ya'huëinantapi. Apin Noto itopisonta', inarë chachin huënantarin. ² Apranso', notohuaro' oro, prata, pë'tahuaro'sa', inapita ya'huëtaton pa'pi ma'huan. ³ Niquipi parti quëran oshaquëran pa'sápatona', Pitiri ninanoquë huarë' huëinantapi. Ina quëran paantarahuatona', i'hua ya'huërinquë chachin ya'huëinantapi. Pitiri ninano', Ai ninano', inapita ninanoro'sa huáncana ya'huëinantapi. ⁴ I'hua artaro nininguë chachin, Sinioro chinotaantarín. ⁵ Notonta', apin pochachin pa'pi ma'huan. Notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta na'a ya'huëtërin. ⁶ Nipirinhüë', notohuaro' pë'tahua ya'huëtöpi ni'ton, co huachi pasto nanirinhüë pë'tahuaro'sa capacaiso'. Napoaton co huachi nanitöpihuë cato chachin inaquëráchin ya'huëcaiso'. ⁷ Apran pë'tahuanën a'paipisopita, Noto pë'tahuanën a'paipisopitarë', pasto niapiratatona yánino'huipi. Naporoso', canano'sa', huirisiro'sa', inapitanta inaquë chachin ya'huërapi.

⁸ Napoaton a'na tahuëri Aprani Noto itapon: “Canposo', quëmopinpo niné'. Co campo capini nino'huicaso ya'huërinhuë'. Co piyapinënpopitanta', nino'huicaso ya'huërinhuë'. ⁹ Niquë niquë nipachin, ya'huëa'a. Ni'quë'. No'paso panca ya'huërin. Insëquësona ya'huëcamaso marë' nohuantëranquë, quëma huayonquë'. Pë'natë parti huayonpatan, caso pëtëtë parti pa'sarahüë. Pëtëtë parti huayonpatan, caso pë'natë parti pa'sarahüë,” itërin. ¹⁰ Natanahuaton Notoso', motopia'hua quëran, Cortanii' yonsan noyarotomarinso nocorin. Sohuaro ninano'huacuë huarë' notërinso' icanin. Inaquëso', notohuaro' i' ya'huërin ni'ton, pa'pi noyaro'pa' ninin. Sinioro sha'tërinquë pochin ni'ton, Iquipito no'pa' pochin ninin. (Ina pochin iráca ina no'pa' nipirinhüë', co'huara Siniorori Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa ata'huanchátërasohüë', naporin.) ¹¹ Ina ni'sahuaton, Notoso ya'ipi ina no'pa' huayonin. Inaso no'pa', pi'i pipirinsö parti ya'huërin. Inapoatona', Apran Notorë' nia'popi. ¹² Apranso', Canaan parti quëparitërin. Notoso', Cortanii' yonsan ninanoro'sa parti ya'huëconin. Sotoma ya'cariya ya'huëconin. ¹³ Inaquëso', ya'huëhuano'sa pa'pi co noyahuë' nipi. Inapoatona oshahuani ni'ton, Yosëri no'huípiro ni'nin.

¹⁴ Noto pa'pachina, Siniorori Apran ya'notaton itapon: “Huaniran quëran ya'ipi parti notëtëquë': Pë'natë parti, pëtëtë parti, pi'i pipirinsö parti, pi'i ya'coninsö parti, ya'ipi inaquëpita notëtön, noya ni'quë'. ¹⁵ Ya'ipi no'pa' ni'nanso', carinquën hua'anëntacaso marë' quëtëranquën. Quëmari hua'anëntomiataran. Naporahuaton, shiparinpitarinta hua'anëntomiatapona'. ¹⁶ Ca nohuaton shiparinpita pa'pi notohuaro' na'amiatapona'. Mo'shi co pichicasohüë' ninin. Inapochachin shiparinpita na' onpo pichicasohüë' na'apona'. ¹⁷ Iporaso', paaton ya'ipi iso no'pa' pa'tëquë'. Itohua itohua pa'tëquë'. Carinquën quëtëranquën ni'ton, inapotëquë',” itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Apranso piyapinënpitarë chachin në'mëtë pëiro'sa ótënpiso mapi. Masahuatona', insina nararoquë pa'pi. Inaquë pa'sahuatona', ya'huëconpi huachi. Ina nararoso', Mamiri itopisaro hua'anëntërin. Ipron ninano ya'cariya inaso'. Inaquë Apran Sinioro chinotacaso marë' a'na artaro niantarin.

14

Aprani Noto nicha'érinso'

¹ Naporó' Misopotamia parti: Sinaro ro'téquë, Amarahuiro itopiso' copirno nisarin. Irasaro ro'téquënta', Arioco itopiso copirno nisarin. Iran ro'téquëso nipirinhüë', Quitaraomiro itopiso copirno nisarin. Coimo ro'téquënta', Titaro itopiso copirno nisarin. ²⁻³ Inapitaso', isopita a'natérápo copirno'saré', niinimicotatona niahuérápi: Pira, Pirsá, Sinapo, Simipiri, inapita itopisoaré' niahuérápi. Piraso', Sotoma ninano copirno. Pirsanta Comora ninano copirno. Sinaposo nipirinhüë', Atoma ninano copirno. Simipirinta Sipoin ninano copirno. Pira ninanoa'hua copirnonta', inapita catahuanin. (Pira ninanoa'huaso', Soaro itopi anta'.) Inapitaré', a'natérápo copirno'sa', Sitin motopiana itopiquë', sontaronënapita yontonpi ahuëtacaiso maré'. Inaso motopiana, Chimirii' maré parti quëparitërin. ⁴ Ina nápo copirnoró'sa chachin Quitaraomirori iráca canaton, shonca cato pi'ipi camairin. Napoaponahuë', ina pi'i niantarinquë a'natérápo copirnoró'saso napopináchin yonquiatona', Quitaraomiro yaahuëpi huachi. ⁵ Ina pi'i huëantarinquë Quitaraomiroso', cara copirno catahuaninsopitaré chachin, huëantarin. Asotaroto Carnain parti huë'sahuatona', nihuaimoro'sa canaipi. Ina quëran sosiro'sa ya'huëré', An ninanoquë ya'huëpisopita canaantapi. Imiro'santa', Sapiquiritain ninanoquë canaantapi. ⁶ Orioro'santa Sëir motopiro'saquë canatona', Ir-paran ninanoquë huaré' imapi. Ina ninanoso', inotéro intonquë ya'huërin. ⁷ Quitaraomiroso cara copirno catahuaninsopitaré chachin tahuëréantarahuatona', In-mispa ninanoquë canquiipi. Ina ninanoso', Catisé itopi anta'. Huëantapona pochin amaricoro'sa ya'huërinso parti tiqitëriapi. Naporahuaton amororo'santa', Asison-tamarquë ya'huëpisopita inapotopi.

⁸⁻⁹ Naporiatona', Sitin motopianaquë canquiipi huachi. Naporó' Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, Pira, inapita ninanoro'sa copirnonënasó', inaquë pa'mapi. Sontaronënapitaré chachin pa'mapi. Inaquë inapita a'natérápo copirnoró'saso', Quitaraomiro, catahuaninsopita, inapitaré' niahuëpi huachi. ¹⁰ Ya'ipi Sitin motopianaquë, notohuaro' to'ni pochin nininso' posoro'sa ya'huërin. Naporó' quira nipachinara, Sotoma, Comora, inapita copirno'sa', piyapinënapitaré chachin ta'api. Ta'apirinahuë', ina posoro'saquë anotopi. A'napita cara copirnoró'saso nipirinhüë', motopiro'sa ta'atopi.

¹¹ Canatoro'saso', Sotoma, Comora inapita ninanoro'saquë ya'conpi. Inaquë ya'conatona', cosharó', ma'sharó'sa pa'ton nininsopita, inapita ya'ipi macatona quiquiipi. ¹² Sotomaquë, Apran apin Notonta', ya'huërin ni'ton, inanta quëpapi. Ya'ipi ma'shanënpitaré chachin quëpapi. ¹³ Napoaponahuë', a'nara quira quëran cha'ërahuatón, Apran sha'huitapon pa'nin. (Apransó', iprio* piyapi itopi.) Naporó' inaso', Mamiriri hua'anëntërinso insina nararoquë ya'huërarin. Mamiriso', amoró piyapi. Iin mashonënpitaso': Aniri, Iscoro, inapita. Inapitaso' Apran payatona', catahuapi.

¹⁴ Apranso apin quëpapiso natantahuaton, piyapinënpita natëtono'sa nipiso huayonin. Inapitaso', pëinënquë chachin hua'huatatona so'sopiso'. Ay-ontonpachina, cara pasa shonca posa quëmapi'sa ya'ipiya quëran icanpi. Inapitaré', Apran pa'nin copirno'sa imacaso maré'. Tano ninanoa'huaquë huaré' imarin. ¹⁵ Pa'sahuatona', inimicoro'sa quënanconpi. Yono tashi nisahuaso', ya'copirahuatona', ahuëpi. Copirnoró'sa canarahuatona', imapi. Opa ninanoquë huaré' imapi. Ina ninanoso', Tamasco ninano quëran norti

* **14:13** Ipriso': Nisha nisha taponna ina pochin nohuitopi. Co nitotëréhuahuë' ma'chachinsona tapon napopiso'. A'naquënsó': "Ipiri shinpita ni'ton, napo nohuitopi," topi.

parti quëparitërin. ¹⁶ Inapoatona', ya'ipi ma'sha quëpapiso' matopi. Nontonta nicha'ërahuatona', ya'ipi ma'shanënpitanta quëpatopiso', mataantarin. Naporahuaton, na'a piyapiro'sa nicha'ërin. Sanapi'santa quëparapirinahuë', nicha'ërin.

Miriquisori Apran nacapirinsò'

¹⁷ Apransò' Quitaraomiro canarin. Cara copirno catahuarinsopitarë chachin canarin. Inapita canarahuaton huënantarin. Huëntasò', Sotoma copirnorì nacapirin. Sapi motopianaquë nacapirin. Inasò', "copirno motopiana," itopi anta'. ¹⁸ A'na copirnorinta', Apran nacapirin. Inasò', Miriquisò itopi. Sarimoquë copirno ya'conahuaton, corto hua'an nimanarin. Yosë chini chiniquën nanantërinso marë' sacatërin. Inasò Apran a'carahuaton, huinonta o'shitërin. Piyapinënpitanta', a'carin, o'shitërin, napotërin. ¹⁹ Nani a'carahuaton, Miriquisori Apran iso pochin sha'huitërin: "Yosë chini chiniquën nanantërinso', catahuainquën. Inasò', pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin.

²⁰ ¡Ma noyacha Yosëso chini chiniquën nanantërin paya! itahua'.

Ina nohuanton, inimiconënpita minsëran," itërin.

Naporo Aprani inimicoro'sa ma'sha matërinso', shonca quëran a'nara Miriquisò quëtërin. Inasò', diesmo itopi.

²¹ Ina piquëran Sotoma copirnorì, Apran itapon:

—Piyapi'sara' quëtoco, ya'huërë' ma'shasò', quëmari maquë', itërin.

²²⁻²³ Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Yosë chini chiniquën nanantaton, pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin. Ina ni'sárinco ni'ton, co pi'shi tëranta', co sapatë nonin tëranta caora marë' macapohuë': "Cari, Apran ama'huanahuë." Ama tëcamaso marëhuë', co macapohuë'. ²⁴ Caso caora marë' co manta nohuantërahuë'. Piyapinëhuëpita ca'pisoichin tëhuëchinso', nani matatë pochin nitëranquën. Naporahuaton, Aniri, Iscoro, Mamiri, inapitanta ahuëta'huaso', catahuarinaco. Inapita tëhuëchinso' ma'sha mapiso', onpopionta macacaiso ya'huërin, itërin.

15

Yosë, Apranë anoyatërinso'

¹ Ina piquëran Siniororì, Apran ya'notërin. Co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin nontërinso' natanin:

—Apran, ama të'huaquësohuë', carinquën pa'poyaranquën. Panca acanamiataranquën, itërin. ²⁻³ Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Sinioro. Quëmaso Yosëinquën. Panca acanamiatopirancohuënta', co hui'nahuë ya'huëtërincohuë' ni'ton, topinan quëran nisarin. Co a'naya tëranta hui'nahuë quëtërancohuë' ni'ton, piyapinëhuë Irisëro itëraisò ya'huërëtaponco. Inasò Tamasco piyapi nipirinhue', chiminpatò ya'huërëtaponco, itërin.

⁴ Siniororiso nipirinhue', itapon:

—Co ina ya'huërëtaponquënhuë'. Hui'nán chachin ya'huërëtaponquën, itërin.

⁵ Itahuaton, në'mëtë pëinën quëran ocoirin. Ocoirahuaton, sha'huitërin:

—Pi'iro'të në'përahuaton, tayoraro'sa pichiquë'. Nanitohuatan pichiquë'.

Ina nápo shiparinpita ya'huëtëranquën, itërin. ⁶ Naporinso natanahuaton: "Yosë no'tëquën nontërinco," tënin Apran. Naporinso marë' Siniororì nóya ni'nin huachi. ⁷ Napoaton itapon:

—Caso Sinioroco. Orë ninano quëran ocoiranquën. Inaguëso cartiaro'sa ya'huërin. Iso no'pa' quëtëranquën hua'anëntomiatacaso marë', itërin.

⁸ —¿Onporahuatota hua'anëntomiata'huaso nitotapo? tënin Apran.

⁹—A'nara ohuaca', a'nara capra, a'nara carniro, inapita cara pi'ipitopiso' quëshico. Naporahuaton, a'nara nêpê', a'nara pêtahua nêpêa'hua', inapitanta quëshico, itêrin Yosêri. ¹⁰ Aprani, inapita ma'sharo'sa Yosê quëshirin. Têparahuaton huancánachin nichatêra'piarin. Nichatêrinsopita, cato panshinquê ya'carisha acorahuaton, anotêra'piarin. Inairaro'saso nipirinhuê', co nichatêrinhuê'. ¹¹ Ma'sha têparinsopita, capita marê' tamêro'sa o'mapirinahuê', Apraniso a'parárin.

¹² Nani tashiahuachina, Apranso' noyá huê'êtêrin. A'nanaya pa'pi tashirori imotêrin ni'ton, tê'huatêrin. ¹³ Naporo' Siniorori itapon:

—A'na tahuêri shiparinpita, nisharo'sataquê yacapatapona'. Inaquê piyapitatona', camaiyapona'. Aparisitapona'. Catapini pasa pi'i inapoapona'. ¹⁴ Cariso nipirinhuê', aparisitêrinsopita ana'intarahuê'. Ina piquêran shiparinpita, noya cha'êpona'. Ma'huan'o'sa pipipona'. ¹⁵ Quêmaso nipirinhuê', noyá mashoya nicama huarê' chiminapon. Co parisitarahuê'. Inapoaton shimashonênpita quênancoanan. ¹⁶ Catapini shinpita huênton, ya'huêrin piquêran, shiparinpita isêquê chachin huêntapona'. Amororo'sa co noyahuê' nîpiso', co aquêtê huarê' nishátêrarinhuê'. Napoaton naporo tahuêri'sa huarê' ana'intarahuê' huachi.

¹⁷ Nani tashihuachina, a'nanaya orno conai' tomontárinso ya'norin. Naporahuaton, panca yanatêtê pochin pên orótahuaton, ma'sharo'sa nichatêrinsopita huáncana, na'huêrin. ¹⁸ Naporo tahuêri chachin, Sinioro Apranê anoyatêrin. Anoyatatón itapon:

—Shiparinpita iso no'pa' quêtarahuê: Iquipito i' quêran huarê' Iopiratisii' pancai'pa', hua'anêntopiso naniarin. ¹⁹⁻²¹ Iporaso': Quiniro'sa', sinisêro'sa', catomono'sa', itiro'sa', huirisêro'sa', nihuaimoro'sa', amororo'sa', canano'sa', quiriquiro'sa', quiposoro'sa', inapitari iso no'pa' hua'anêntapi. Hua'anêntapirinahuê', quêma shiparinpita quêtarahuê, itêrin.

16

Ismairo nasitêrinso'

¹ Sarai co hua'huana'pihuê ni'ton, co Apran hui'nahuaninhuê'. Napoaponahuê', Saraiso a'nara cosonanên ya'huêtêrin. Inaso iquipitoron. Acara itopi. ² A'na tahuêri Saraiso', so'in itapon:

—Ni'quêchi, Sinioro co nohuantêrinhuê ni'ton, co hua'huanahuê'. Napoaponahuê', cosonanêhuê acoanchinquên topirahuê. Tapona inaso', hua'huana'pi nisápirinhuê'. Hua'huana'pachin cari masarahuê hua'huahuê pochachin nicacaso marê', itêrin.

Napotohuachina, Apranta nohuantêrin. ³ Naporo chachin Saraiso', Acara masahuaton, so'in acóantêrin. Nani shonca pi'ipi Canaan parti ya'huapona pochin, napoapi. ⁴ Shiarahuaton Acaraso', cayorin huachi. Inaporahuaton, hua'anên nocanin. Nocanaton, co yanatêrinhuê'. ⁵ Naporo' Sarairi Apran itapon:

—Quêma têhuêran ni'ton, Acara nocaninco. Cari chachin acoantopiranquênhuê', iporaso' hua'huatanon, nocaninco huachi. Sinioro chachin inquênposona têhuêrêso' anitochinpo': Quêma têhuêmaranquên, ca a'na napomaraco, itêrin. ⁶ Napotohuachina, Apraniso' itapon:

—Ni'quê', cosonanênso', natêinquênso ya'huêrin. Ma'sona nohuantêranso' nitêquê', itêrin.

Naporo quëran huarë' Saraiso', Acara pa'pi aparisitërin. Napoaton, inaso ta'arin huachi. ⁷ Ta'apirinhüë', Sinioro anquëninëni* inotëro parti quënanin. Shor iraquë i'sha pipirinsó' ya'cari, quënanin. ⁸ Quënanahuaton, natanin:

—Quëmaso' Acaranquën, nohuitëranquën. Sarai cosonanënquën. ¿Intoparanta huëcaton, intopata pa'saran? itërin.

—Patronanëhuë Sarai itopiso' ta'ananpiarahüë, tënin Acara. ⁹ Naporo' Sinioro anquëninëni, itapon:

—Naquëranchin patronanën paapantaquë'. Ma'sona camairinquënsopita, natëquë', itërin. ¹⁰ Napotahuaton itaantarín:

“Ca nohuanto, hua'huayátërahuë amiparinpita ya'huëtarinquën.

Co pichicasohüë' na'apona'.

¹¹ Ipora cayoranso', quëmapia'huaya huaiyaran.

Huaihuatan, Ismairo itëquë'.

Co napion ancantaton na'nëranso',

Sinioro nataninquën ni'ton, ina nininën acotëquë'.

¹² Mashotohuachin, tanan cahuario pa'pi notëraya pochin nisarin.

Ya'ipiya inimicotarin. Inanta', ya'ipiya quëran, inimicotapona'.

Quëmopinënpitari co quë'yapirinhüë',

inahua notënanquë chachin ya'huapon,” itërin.

¹³ Siniorori nontërin ni'ton, Acaraso' pa'yanënuë tapon: “¿Yosë chachin nontaporahuë co chiminahuë ti?” tënin. Ina yonquiaton, iso pochin Sinioro nohuitërin: “Nícatonco, catahuarincoso Yosë,” itërin. ¹⁴ Napoaton inaquë

poso ya'huërinsona'ta, “Nanpíton, ni'sárinco'so' posonën,” itopi. Ina pososo', Catísë ninano', Piriti ninano', inapita ninanoro'sari ahuancanapirin.

¹⁵⁻¹⁶ Acaraso' anquëni natërahuaton, patronanënuë chachin paantarín. Tahuëri nanihuachina huairin. Apran posa shonca saota pi'ipitaso', hui'nin nasítarin. Nasitohuachina, Ismairo itërin.

17

Marca niacotacaiso' camaitërinso'

¹ Apran iscon shonca iscon pi'ipitaso', Siniorori ya'notahuaton, itapon:

—Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë. Natëtonco, nohuantërahuësoráchin niquë'.

² Napoahuatan, quëmarë'co anoyatarahuë. Ca nohuanto, hua'huayátërahuë shiparinpita ya'huëtarinquën, itërin. ³ Naporo' Apranso', isonin. Isonin quëran, no'paquë huarë' monshomarin. Inapoaso Yosëri sha'huitaantarín:

⁴ —Ni'quë', iso pochin quëmarë'co anoyatarahuë. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipiarin. ⁵ Naporahuaton, co huachi Apran itaponënhüë'.

Ipora quëran huarë' Apraan itaponën. Ca nohuanto na'a naciono'sa quëmá quëran pipipona ni'ton, ina pochin nohuitaponën. ⁶ Carinquën

catahuaranquën ni'ton, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'. A'naquëonta', naciono'sa ocoiapona'.

⁷ Quëmarë'co ipora nani anoyatërahuë. Shiparinpitarë'conta a'na tahuëri anoyatarahuë. Yosënenco ni'to, catahuaráponquën. Shiparinpitanta inapotápo. ⁸ Ya'ipi Canaan no'pa' ipora ya'huëranquë, hua'anëntacaso marë' quëtarinquën. Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntomiatapona'. Inapitanta', casáchin chinotaponaco, itërin.

⁹ Napotahuaton, taantarín:

* **16:7** Sinioro anquëninën topachina: Yosë chachin tapon naporin.

—Napoaponahué', quëmaré'coso nani anoyatërahué ni'ton, natëco. Inapochachin shiparinpitanta natëinaco. ¹⁰ Ina pochin canpitaré'co anoyatërahué. Canpilitanta anoyatërehuaso yonquicamaso maré' ya'ipi quëmapinquëma', marchahuanamaso ya'huërin. Naporahuaton, ya'ipi shiparinmapitanta inachachin natëina'. ¹¹ Taparonëmaquë, sha'huëchin imorayatërinso', niyashitëtoco'. Inaporamaso', ayonquiarinquëma caré'quëma anoyatëramaso'. ¹² Ipora quëran huaré' ya'ipi quëmapinquëma ninamasopita, nasitërin quëran posa tahuëritapasó', marcanën acotoco'. Hui'namanta', inapotoco'. Piyapinëma nisharo'sa pa'antëramasonta inapotoco'. ¹³ Ya'ipinquëma niacotacaso ya'huërin. Co a'naya tëranta topinan nicamaso ya'huërinhué'. Inapohuatama', canpitaré'co anoyatërahuëso', nonëmaquë chachin chiminamaquë huaré' ya'huëápon. ¹⁴ Nipirinhué', insosona co marcanën niacotohuachinhué', ya'huërama quëran ocoimiatoco'. Canpitaré'co anoyatërahuëso', co natërinhué ni'ton, inapotoco', itërin.

¹⁵ Naporo chachin, Yosëri Apraan itaantarin:

—Sa'aonta' Sarai itopiramahué', co huachi inapochin nohuitaramahué'. Ipora quëran huaré' Sara* itapoma'. ¹⁶ Inanta noya nicato catahuararahué ni'ton, hua'huanarin huachi. Tëhuëinchachin cari noya nicato inapotarahué. Na'a naciono'sa', ina quëran pipipona'. Ina quëran pipipisopita a'naquënso', copirno ya'conapona', itërin.

¹⁷ Napotohuachina, Apraanso isonin. Isonin quëran no'paquë huaré' monshorahuaton tëhuarin. Tëhuapon pochin yonquirin: “¡Pasa pi'ipitohuachinara, co huachi hui'nahanpihué'! ¡Saranta iscon shonca pi'ipitaton, co huachi onporonta nanitërinhué hua'huanacaso!” tënin yonquënëquë. ¹⁸ Napoaton iso pochin Yosë nontërin:

—¡Ma'cha Siniro sha'huitërancoso chachin Ismairo catahuanahué paya! itërin.

¹⁹ Yosëriso nipirinhué', itapon:

—Sa'anquë chachin hui'nahuanaran ta'to, napotaranquën. Hui'n nanasitohuachin, Isaco† itaran. Quëmaré'co anoyatërahuëso', inanta sha'huitarahué. Sha'huitërahuëso chachin, shinpitanta catahuanamiatarahué. ²⁰ Ismairo marënta nontërancoso', nani natananquën. Inanta catahuarahué. Ca nohuanto na'a hui'ninpita ya'huëtapon. Ina quëran pipipisopita na'amiatapona'. Shonca cato hua'ano'sa nicacaiso' hui'nahuanapon. Ina shinpita quëran panca nacion pipipon. ²¹ Napoaponahué' quëmaro'co anoyatato sha'huitëranquënsopitaso', Sara hua'huinquën nisarin. A'na pi' quëran, ipora tahuëri'sa pochin, Isaco nasitapon, itërin. ²² Apraan nontërinso tonitahuaton, Yosëso ina quëran pa'nin huachi.

²³ Naporo tahuëri chachin Apraanso', hui'nin Ismairo itërinso marca acotërin. Piyapinënpita pëinënquë chachin nasitopisonta', inapotërin. A'napitanta coriquinën quëran pa'aninso', acotërin. Ya'ipi quëmapi'sa Apraan pëinënquë ya'huëpisopita, marca niacotopi huachi. Yosë camaitërinso chachin nipi. ²⁴⁻²⁵ Apraan iscon shonca iscon pi'ipitaso', taparonën sha'huëchin yashitëtopi. Ismairona shonca cara pi'ipitaso', inapotopi. ²⁶⁻²⁷ Naporo tahuëri chachin ya'ipi quëmapi'sa nipisopita marca niacotopi. Apraan, Ismairo, inapita niacotopi. Piyapinënpitanta inapopi. A'naquën pëinënquë chachin nasitopi. A'naquënso', coriquinën quëran nisharo'sa pa'antërin. Ya'ipiya niacotopi huachi.

* **17:15** Saraso': Copirno hui'nin tapon naporin. † **17:19** Isacoso': Tëhuarinsó' tapon naporin.

18

Sara hua'huanacaso sha'huitërinso'

¹ Insina nararo', Mamiriri hua'anëntërinquë Apraan ya'huëarin. Inaquë niso', Siniorori, ya'notaantarín. Camotëchin pochín nisapaso' ya'notërin. Nëmëtë pëinën ya'coananëinquë huënsaso', napoarin. ²⁻³ Apraanso ni'pirinhuë', cara quëmapi ina notënanquë huaniapi quënanín. Quënanahuaton, a'naroáchin paaparin nontacaso marë'. Isonín quëran no'paquë huarë' monshorahuaton, itapon:

—Sinioro, pi'pian yanontëranquën. Ama na'huëtocosohuë'. ⁴ Canpita topatama', nipa'morantëcamaso marë' piyapinëhuë i'sha quëshiniquëma'. Inapoatoma', nara tashinantërinquë, na'yapoma pochín, chinototaco'. ⁵ Ya'huërahuëtaquëchin na'huëarama ni'quëhuarë', ma'sha tëranta capamaso quëshiniquëma'. Ina quëran chiniquën cancantatoma', paantamaso marë', itërin.

—Naporan ni'quëhuarë', inta nipachín, itopi.

⁶ Napotohuachinara, Apraanso nëmëtë pëinëinquë ya'conahuaton, Sara itapon:

—Manorahuaton, cato shonca quiro pochín, noya noya tricoro'mo nininso' maquë'. Ina masahuaton, pan niquë', itërin. ⁷ Sa'in sha'huitahuaton, ta'arë'nachín ohuacaro'sa ya'huarínquë pa'nín. Noya noya nininso' toroa'hua huayonín. Huayonahuaton, a'nara piyapinë quëtërin. Quëtuhuachina, inaso' tëparahuaton a'naroáchin capacaiso marë' anpirín. ⁸ Ina a'capon pochín, ohuaca sho'shoi' atachirotopisonta', acotërin. Naporahuaton ohuaca sho'shoi' o'shitërin. Inapoaton, a'capon pochín ninararín pahantuahuachina acotacaso marë'. Ni'toro'sa nara tashinantërinquë coshatasoi naporín.

⁹ Nani coshatohuachinara, ni'toro'sari Apraan natanpi:

—¿Sa'anpo huachi? itopi.

—Ma'tana nëmëtë pëi acoana ya'huëarin, itërin. ¹⁰ Naporo' a'nari itapon:

—A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

Napoasoi Saraso', ya'ipi nonpiso' natanárin. Apraan pinën quëran, nëmëtë pëi acoana, ya'coana pirayan natanárin. ¹¹ Apraan, Sara, inapitaso nani mashotopi. Saraso yaniton, co huachi onpo hua'huanchináchinhuë', ninín. ¹² Ina yonquiaton, co huachi huina cacotatonhuë', tëhuarin huachi. Tëhuapon pochín, yonquirín: “Inaporahuë naporín, noya cancanchitohuë'. Napoaponahuë', catocoi chachín nani mashotërai ni'ton, co quiyaso inapasochohuë' ayapoi,” tënin yonquinëinquë.

¹³ Siniororiso nipirinhuë', Apraan itapon:

—¿Sara co tëhuacasohuë nipirinhuë', tëhuarin! “Nani paiyaco” ta'ton, ¿co natëtërinhuë' hua'huanacaso ti? ¹⁴ ¿Caso Sinioroco ni'to, ya'ipi nohuantërahuëso' nanitaparahuë nica'huaso'? A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

¹⁵ Sinioro naporínso natanaton, të'huantëinquë Saraso tapon:

—Co tëhuarahuë', tënin. Napoaponahuë', Siniorori itapon:

—Naporíranhuë', tëhuaranso' nitotërahuë, itërin.

Sotomaro'sa marë' Yosë nontërinso'

¹⁶ Nani coshatohuachinara, paantacaiso marë' ni'toro'saso' huanipi huachi. Sotoma ninanotaquëchin pa'sahuachinara, Apraani chi'yarín.

Nontaton patacaso marë' chi'yarin. ¹⁷⁻¹⁸ Papon pochin, Siniroso' yonquirarin. "Apraan quëran a'na tahuëri panca nacion pipiarin. Naporahuaton ina nacionso', chiniquëñ nanantarin. Napoaton ma'sona yaninahuëso', sha'huita'huaso ya'huërin. Nani sha'huitërahuë ya'ipi nacion'sa isoro'paquë ya'huëinsopita, ina quëran catahua'huaso marë'. ¹⁹ Nani ina huayonahuë hui'ninpita, shinpita, inapita noya pënënacaso marë'. A'chintërahuësopita natëtona', noya nicacaiso marë' pënënarin. Inapohuachin, sha'huitërahuëso chachin quëtarahuë huachi," tënin yonquiaton. ²⁰ Napoaton, Siniorori itapon:

—Sotomaquë, Comoraquë, inaquëpita ya'huëpisopita, panca oshahuanpi. Inapoatona pa'pi co noyahuë' nahuinpi. ²¹ Napoaton inatohua pa'sarahuë. ¿Sha'huitërinacoso chachin ta'ma nisapi? ta'to, nitota'huaso marë' pa'sarahuë.

²² Cato ya'piso quëchitahuatona', Sotoma ninanoquë pa'pi. Apraanso nipirinhüë', Siniororë' ninontacaso marë' quëparitërin. ²³ Napoaton ya'carirahuaton, natanin:

—Tëhuëpisopitaso' no'tëquëñ chachin ata'huantamaso ya'huërin. Co tëhuëpisopitasohuë' nipirinhüë', co inapotamaso ya'huërinhuë'. ²⁴ Tapon a'natërápo shonca ya'pi', co tëhuëpisopitasohuë' ninanoquë ya'huëpi. Ina nápo ya'huëpiso yonquiaton: ¿Co ninano nicha'ësaranhüë'? ²⁵ ¡Ama Sinioro napoquësohuë'! ¡Tëhuëpisopita, co tëhuëpisopitahuë' co napopináchin oshahuanpiso pochin ana'intamaso ya'huërinhuë'! ¡Ama napoquësohuë'! ¡Quëmaso', noya noya coisë ya'ipi isoro'pa' marë' ninan ni'ton, no'tëquëñáchin ana'intamaso ya'huërin! itërin. ²⁶ Napotohuachina, Siniorori itapon:

—A'natërápo shonca co tëhuëpisopitahuë', Sotoma ninanoquë ya'huëhuachin, inapita nosoroato ya'ipi ina ninanoquë ya'huëpisopita nicha'ësarahuë, itërin. ²⁷ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin nontaantarin:

—Quëmaso Yosënquëñ, caso topinan piyapico niporahuë', naquëranchin nontaanta'inquëñ. Ama ina marë' no'huicosohuë'. ²⁸ Catapini shonca a'natërápora' co tëhuëpisopitahuë' nanihuachina', a'natërápo pahuaninsor marëáchin, ¿ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita, ata'huantapon ti? itërin.

—Catapini shonca a'natërápo tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin.

²⁹ —Tapon a'catapini shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëpi, taantarin Apraan.

—Ina napoya tëranta ya'huëhuachinaso', co ata'huantarahuë', tënin Yosë. ³⁰ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin Yosë nontaantarin:

—Inachin inachin nontápiranquënhüë', ama ina marë' no'huicosohuë' topirahuë. Tapon a'cara shoncara' ya'huëpi, itërin.

—Cara shoncaya tëranta ya'huëhuachina', co ata'huantarahuë', itërin.

³¹ —Tëhuëñchachin caso Sinioro co natantonhuë pochin nontáranquëñ. Cato shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina': ¿Onpoaranta'? itaantarin.

—Cato shoncanta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin Yosëri.

³² Apraani naquëranchin nontaantarin:

—Iporáchin Sinioro nontaantarinquëñ. Ina quëran co huachi apiponquënhüë ni'ton, ama no'huicosohuë'. Shoncaichin co tëhuëpisopitahuë' quënanpatan: ¿Onpoaranta'? itërin. Napotohuachina, Siniorori itaantarin:

—Shoncaya tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë'. ³³ Apraan nontërinso toquitahuaton, Siniroso pa'nin huachi. Apraanta', në'mëtë pëinëquë'pa' panantarin.

19

Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita ata'huantërinso'

¹ Nani yatashirahuaso', cato anquëniro'saso Sotoma ninanoquë camapi. Ni-nano ya'coanaquë chachin Noto huënsaso', camapi. (Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'.) Cato ya'pi canquipiso quënanahuaton, paaparin nontapon. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. ² Monshorin quëran itapon:

—Caso siniororo'sa piyapinëma pochinco. Huëco pëinëhuëquë onpopi-onta huë'ëcamaso nohuantoco'. Inaquë nanitërama nipa'morantëcamaso'. Tashiraya yapa'patama paantaco', itërin. Napotopirinhue', inapitaso co nohuantopihue'.

—Naporinchi paya. Napopiranhue' co nohuantëraihue'. Caniquë tëranta noya huë'ëpoi, itopi. ³ Napotopirinhue', Notori naquëranchin naquëranchin sha'huitohuachina, napoin quëran pëinëquë pa'pi huachi. Canconpachinara, noya cosharo nitërin. Pan co ahüëpocatopinanhue' anpitatton, inapitarë' acotohuachina, ni'toro'sa coshatopi huachi.

⁴ Napoaponahuë', co'huara chinochâtërasoihue' ya'ipi ya'huëhuano'sari Noto pëinën tancapitopi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' yamoipi. ⁵ Noto no'huitona', chiniquë nontipi:

—¡Quëmapi'sa pëinëquë canquipiso! ¿Intopata ya'huapi? ¡Ocoiquë tëcari'! itopi. ⁶⁻⁷ Naporo' Notoso' pëinën noyá oncotahuaton, inapita nontapon pipirin.

—Ama iyaro'sa napocosohue', pa'pi co noyahuë' yonquirama'. ⁸ Cato hui'nahuëpita nano'sa co quëmapiri së'huayâtërarinsohue', ya'huëtërinco. Inapita nipachin ocoichinquëma', nohuantëramaso' nitoco'. Isopita quëmapi'saso nipirinhue', ama napotocosohue'. Cari përarahuë pëinëhuëquë ya'conquipi ni'ton, napotaranquëma', itërin. ⁹ Inapitariso nipirinhue', itapona':

—¡Po'shaquë quëmaso'! Nisha piyapinquën niponahuë', ¿yacamairancoi ti? ¡Iporaso huachi inapita quëran na'con na'con, quëma nitarainquën! itopi. Napotatona', Noto ahüërapí. Pëinën ya'coananta', yapaparapitopi huachi.

¹⁰ Napoaponahuë', ni'toro'sari Noto mapi. Masahuatona', acoana po'mopi. Napotatona', ya'coana oncotaantapi. ¹¹ Naporo chachin piyapiro'sa aipiran nisapisopita, a'naroáchin asomarayapi huachi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' ya'ipi somarayapi. Ina nipirinhue' tëranta', amiai huarë' ya'coana yonipi.

¹² Naporo' ni'toro'sari, Noto itapona':

—¿Ya'huëtërinquën aquëtë huarë' quëmopiro'sa isëquë? Hui'nanpita quëmapi'sa', sanapi'sa', mi'sëro'sa nicacaiso nipisopita ya'ipi inapita, iso ninano quëran ocoiquë'. Ocoiaton áquë quëpaquë'. ¹³ Iso ro'të ata'huantarai ni'ton, quëpaquë'. Iso ninanoquë pa'pi co noyahuë' nipiso', na'a piyapi'sari Sinioroquë sha'huirapipi. Napoaton, ata'huanta'huaiso marë' a'parincoi, itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, Notoso mi'sënpita nicacaiso nipisopita sha'huitacaso marë' pa'nin:

—¡Manóton huëco pa'ahua'! Iso ninano quëran pipia'ahua'. ¡Siniorori iso ninano ata'huantarai ni'ton, huëco pa'ahua'! itërin. Itopirinhue', co natëpihue'. ¹⁵ Nani tahuëri ya'cari nipachina, anquëniro'sari Noto itapona':

—¡Pashi tëquë'! Sa'an, cato hui'nanpita, inapita masahuaton, iso ninano quëran ocoiquë huachi. Ninano ata'huantëraiquë, chimintama'. ¹⁶ Napotopirinhue', Notoso' co manorinhue' ni'ton, Yosëri nosoroaton,

yanicha'ërin. Napoaton anquëniro'sari, sa'inë chachin maimirarin. Hui'ninpitanta maimirarahuatona', ninano quëran cha'ëcaiso marë' ocoipi.

¹⁷ Ninano quëran nani pipihuachinara, a'na anquëniri itapon:

—¡Cha'ëcamaso marë' manóton ta'aco! Ama pinëma parti tahuërecosohuë'. Pa'mia paco'. Ama ma'sha marë' tëranta iso motopianaquë chincicosohuë'. Cha'ëcaso nohuantohuatama', motopiro'sa parti ta'aco', itërin. ¹⁸⁻¹⁹ Notoriso nipirinhüë', itapon:

—¡Co Siniororo'sa topirahuë'! Tëhuëenchachin canpitaso', na'con catahuaramaco huachi. Noyanquëma ni'ton, nicha'ëramaco. Napoaponahuë', motopiro'sa parti ta'aca'huaso', co nanitarahuë'. Huancopi ni'soi', ayaro' icantatoncoi tiquihuachincoi. ²⁰ Ni'co', pasëyáqué a'na ninanoa'huaya ya'huërin. Inaquë tëhuëinchinso' noya paca'huaiso' topirahuë. Nohuantoco inaquë pa'i cha'ëca'huaiso marë'. ¿Co'ta inaso', co panca ninanoyahuë'? itërin.

²¹ Napotohuachina a'na anquëniri itapon:

—Nani natananquë'n nontërancoso'. Nohuantëranso chachin nisarahuë'. Co ina ninanoso', ata'huantapohuë'. ²² Napoaponahuë', ¡manóton inatohua paco! Inatohua canama huarë' Sotoma ninano ata'huantarai huachi. Napoaton ina ninanoso', Soaro* itopi. ²³ Nani tahuërihuachina Notoso', Soaro ninanoquë camarin. ²⁴ Naporo' Siniorori, pën o'nan pochin a'paimarin. Sha'pi mo'shirë chachin, a'paimarin. Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa aipi a'paimarin. ²⁵ Inapotaton, ata'huantërin. Ya'ipi inaquë ya'huëpisopitarë chachin ata'huantërin. Ina motopianaquë papotërinso'pitanta', ya'ipi tiquirin. ²⁶ Noto sa'inso nipirinhüë', co Soaroquë camarinhüë'. Oshaquëran so'in imaquë'ponahuë', pinën parti tahuëre'huachina, inaquë chachin yamora moto' taranaton, chimin.

²⁷ Tashiramiachin Apraanso', i'huara Sinioro nontërintaquëchin pa'nin.

²⁸ Ina quëran, Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa nocorin. Ya'ipi ina motopiananta nocomapirinhüë', ina ro'të quëran pa'pi huëhuëpiro conai pipirarin ni'nin. Panca orno quëran tomontërinso pochin, pipirarin. ²⁹ Ina pochin, ina motopianaquë ninanoro'sa Yosëri ata'huantërin. Noto yacapatërinso parti noyá ata'huantërin. Notoso nipirinhüë', co ata'huantërinhuë'. Apraan yonquiaton, cha'ëcaso marë' ina quëran ocoirin.

Moaporo'sa, amono'sa, inapita ya'huërinso'

³⁰ Inapita ninanoro'sa ta'huantopi piquëran, Notoso' të'huatërin. Të'huataton, Soaroquë ya'huëcaso co nohuantërinhuë'. Napoaton cato hui'ninpitare' chachin motopiro'sa parti, ya'huëcaiso marë' pa'pi. Inaquë a'na motopi naninquë, cara chachin ya'huëpi. ³¹ A'na tahuëri paya paya nininsoari, caia'huain, itapon:

—Ni'quë caira. Ya'ipi parti sanapi'sa ya'huërinso', so'yatona hua'huanpi. Canposo nipirinhüë', isoporinquë quëmapi pahuanin quëran, co inapochináchinhüë' ninë'. Tataichin mini nipirinhüë', nani inanta mashotarin.

³² Napoaton, huëquë pa'a o'shitatë tëpaita'a. Inapotatë', hua'huampo ya'huëtiinposo marë' huë'ëpa'a, itërin.

³³ Naporo tashi chachin pa'pina huino o'shitomiatopi. Nani ano'pihuachinara, paninanso' pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, co nataninhüë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tëranta nataninhüë'.

³⁴ Tahuëriantarinquë paninanso', caya'huain itaantapon:

—Ni'quë caira, achin tashi caso tata quëhuënaparahüë'. Quëma ya'huëre' quëhuënapacaso marë' ipora tashinta ano'pianta'a. Inapoa'të catonpo chachin tatanpo quëran tëranta hua'huasha ya'huëchinpo', itërin.

* **19:22** Soaroso': Pi'pira'huaya tapon naporin.

³⁵ Ninapotatona', naporu tashi naquëranchin pa'pina huino o'shitaantapi. Nani ano'pihuachinara, hua'hua nininso ya'huëré', pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, Notoso' co nataninhuë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tëranta', nataninhuë'. ³⁶ Inapoatona', cato chachin cayopi. Pa'pina quëran napopi. ³⁷ Paninanso' huaihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', a'shini Moapo† itërin. Iso quirica ninshitasoco huaré', ina ipora moaporo'sa ya'huërinso shimashonëna ninin. ³⁸ Hua'hua nininsonta huaihuachina, quëmapia'huaya chachin ya'huëtërin anta'. Inanta a'shini Pin-ami‡ itërin. Iso quirica ninshitasoco huaré', ina ipora amono'sa ya'huërinso shimashonëna ninin.

20

Apraan Apimiricorë naporinso'

¹ Apraanso', piyapinënpitarë chachin ya'huëapi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niquipi parti paantapi. Quiraro ninanoquë canconahuatona', inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi. Ina ninanso', Catisë ninano quëran Shor parti ira pa'ninso' huancana quëparitërin. ² Apraanso inaquë ya'huapon pochin, Sara sa'in nipirinhue': "Oshihue'," toconin. Napoaton Quiraro copirno Apimirico itopisori yamanin. Camaitohuachina, macacaso marë' Sara quëpatopi. ³ Napoaponahuë', naporu tashi chachin Yosëri huë'ënuquë pënënin: "Quëmaso chiminaran. Sanapi mananso so'yahuan ni'ton, chiminamaso ya'huërin," itërin. ⁴ Apimiricoso', co Sara ichihuë'ëshätërarinhue'. Napoaton Siniro itapon: "Siniro co manta onporahuë ni'ton, co tëpaancoso ya'huërinhuë'. ⁵ Co'ta Apraan chachin naporin: 'Oshihue,' ténin. Saranta': 'Yo'yohue,' ténin. Cato chachin napopi ni'ton, co nitototahuë manahuë," itërin. ⁶ Napotihuachina, Yosërinta huë'ënuquë chachin a'paniantarin: "Tëhuëchachin co nitototahuë' naporan. Napoaton ca nohuanto co ichihuë'ëranhuë'. Carinquën ya'copiranquën ama oshahuanaton tëhuëtancoso marëhuë'. ⁷ Iporaso nipirinhue', so'in chachin quëtaantaquë'. Inaso pënëntona'pi ni'ton, quëma marë' nontarinco. Ama chiminamaso marëhuë', nontarinco. Co so' quëtaantahuatanhuë', sa'an, hui'nanpita, inapitarë'quën chachin, ta'huantaran," itërin huë'ënuquë.

⁸ Tahuërianpitoahuachina, Apimiricoso huënsëintarahuaton, piyapinënpita amatërin. Huë'pachinara, ya'ipi hua'narinso sha'huëtërin. Natanahuatona', piyapinënpitaso pa'pi pa'yanpi. ⁹ Ina quëran Apraan amatahuaton, itapon:

—¡Ma'huantacha nitapirancoihuë paya! ¡Caso co maquë tëranta tëhuëtëranquënhuë'! Quëmaso nipirinhue', napotatoncoi panca yaaoshahuanpirancoihuë'. Ca aoshahuanatonco, quëmopinëhuëpita, piyapinëhuëpita, inapita, na'inchitonhuë'. ¡Co naporëhuë'! ¹⁰⁻¹¹ ¡Ma'ta yonquiaton, napotopirancohuë'? itërin. Napotihuachina, Apraani itapon:

—Isëquëso', co manta Yosë natëpihuë'. Sa'ahuë matiincoso marë' tëpaponaco caso', ta'to naporahuë. ¹² Naporahuaton Saraso', oshihue' anta'. Ina tataquëranchin nipiraihuë', mamahuëi quëranso', nisha ninai. Napoaton cari manahuë. ¹³ Yosë chachin, tatahuë ya'huërin quëran pipicaso' camaihuachincora, sa'ahuë sha'huëtërahue: "Insëquë tëranta pa'nëhuaquë: 'Inaso yo'yo masha,' tëquë ta'a, itërahue," ténin Apraan.

¹⁴ Ina natanahuaton, Apimiricoso sa'in quëtaantarin. Naporahuaton, ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita quëtërin. Piyapinënpita camaicaso marënta': Quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita quëtërin. ¹⁵ Ina quëtahuaton, itërin:

† 19:37 Moaposos': Pa'pin quëran ya'huërinso', tapon naporin. ‡ 19:38 Pin-amiso': Piyapinëhuëpita hui'nin tapon naporin.

—Ni'quë iya, no'panëhuëso pancana, insëquëso costaranquë ya'huëquë', itërin. ¹⁶ Saranta', itapon:

—Ni'quë imoya, yo'yo masho huaranca coriqui prata quëran nininso' quëtërahuë. Ya'ipiya quëran co tëhuëransohuë' nitotacaiso marë' ina nápo quëtarahuë. Co insonta pinoinquënso ya'huërinhuë'. ¹⁷ Ina quëran Apraan, Yosë nontërin Apimirico marë'. Ina sa'in, cosonanënpita, inapita marënta', Yosë nontërin. Nontohuachina, Yosëri anoyatërin. Naquëranchin hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin. ¹⁸ Siniorori nani Apimirico ya'huërinquë, sanapi'sa ana'ntopirinhuë'. Ama hua'huanacaiso marëhuë', Sara na'in quëran napotopirinhuë'. Napoaton Apraani Yosë nontërin inari anoyatacaso marë'. Napohuachina, Yosëri Apimirico sa'in, piyapinënpita sa'ina', inapita anoyatërin. Hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin.

21

Isaco nasitërinso'

¹ Sha'huitërinso chachin, Siniorori Sara catahuarin. ² Ina nohuanton napoin quëran cayorin huachi. Tahuëri nanihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', Apraan mashoya nicaquë huarë' hui'nahaninso hua'huatërin. Yosëri sha'huitërinso tahuëri'sa chachin, hui'nin nasitërin. ³ Sa'inquë chachin hui'nahuaninso nasitohuachina, Isaco itërin. ⁴ Yosë camaitërinso chachin posa tahuëritohuachina, marca acotërin. ⁵ Apraan pasa pi'ipitaso', hui'nin Isaco itërinso', nasitarin. ⁶ Naporo' Sara yonquirin: "Yosë catahuarinco ni'ton, capa cancantato, tëhuarahuë. A'napitanta', hua'huanahuëso nitotohuachina', ya'ipiya quëran capa cancantatona tëhuapona'. ⁷ Co hua'huana'picohuë ni'to, co inso tëranta Apraan nontaton: 'Tëhuëenchachin Saraquë hui'nahuanaran,' co ichitonhuë'. Inaso nipirinhuë', máshoya niponahuë', hui'nahuanin huachi," ténin.

Acara, Ismairo, inapita Apraani a'parinso'

⁸ Isacoa'huaya oshaquëran so'sohuachina, a'shini a'potërin. A'potërinso tahuëri, capa cancantacaiso marë' Apraan panca pita ninin. ⁹ Capa cantapirinahuë', Saraso' co noyahuë' cantantërin. Cosona hua'huini Isaco monaton ya'nipitarin ni'nin. ¹⁰ Napoaton Apraan sha'huitërin: "¡Cosonaso', hua'huinë chachin, a'paquë pa'in! Isacoso hua'huahuë chachin ni'ton, co nohuantërahuë' quëma ma'shanënpita cosona hua'huionta quëtacaso'," itërin. ¹¹ Ina natanaton, Apraan panca sëtërin. Hui'nin ni'ton, sëtëyarin. ¹² Sëtopirinhuë', Yosëri itërin: "Ama hui'napi marë' sëtëquësohuë'. Co cosonanën marë' tëranta sëtacaso ya'huërinhuë'. Ma'sona Sara nohuantërinso niquë'. Isaco quëran pipipisopita, noya noya catahuarahuë'. Inapita mini yonquiato nani sha'huitëranquën nisapasos'. ¹³ Cosona hua'huionta catahuarahuë. Ca nohuanto, shinpita panca nacion ocoiaponas'. Hui'nan chachin anta ni'ton, catahuarahuë," itërin.

¹⁴ Tahuëririnquë tashiramiachin Apraanso', Acara quëtacaso marë' coshoro manin. A'nara sha'huëtë morsaquë i'sha ta'panahuaton, quëtërin. Hui'nionta Ismairo itërinso', a'paantërin quëpacaso marë'. Inahuaso pa'pachinara, Piirsipa inotëro parti chihuëatona', topinan pa'sápi. ¹⁵ I'sha sha'huëtë morsaquë ya'huërinso', ta'quiipi. Ta'quihuachinara Acarasos', naraa'huaya tashinantërianaquë hua'huin acorahuaton, patërin. ¹⁶ Aquëmiachin pa'sahuaton, huënsëconin. Ama hua'huin chiminso nicacaso marëhuë', inaquë huënsëconin. Huënsëhuachina, hui'napiso na'nërin huachi.

¹⁷ Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. Napoaton Yosë anquëninëni, inápa quëran përasahuaton nontërin: “¿Ma'ta Acara onporan? ¡Ama pa'yanquësohuë'! Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. ¹⁸ Manóton pa'sahuaton, macontaqué'. Ama patëquësohuë'. Ca nohuanto, hua'huan quëran panca nacion pipipon,” itërin. ¹⁹ Naporó' Yosë nohuanton, Acara a'na posoquë i'sha quënanin. Inaquë pa'sahuaton, sha'huëtë morsaquë manin. Ina masahuaton, hua'huin o'shítonin.

²⁰⁻²¹ Yosëri, hui'napi catahuarin ni'ton, nóya a'shinin. Paran inotëro parti ya'huëpi. Míso pë'chinantërin. Oshaquëran a'shini Iquipito sanapi yoniton, acoantërin.

Apimirico Apraanë anoyatopiso'

²² Naporó tahuëri'sa pochin Apimirico pa'nin Apraan nontapon. Huicororë' pa'nin. Inaso', Apimirico sontaronënpita camairinso'. Inaquë Apimiricori Apraan itapon:

—Tëhuëchachin quëmaso' nani ma'sha nipatana, Yosë catahuarinquënsó ni'nai. ²³ Napoaton isëquë chachin Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco: Ama hui'nahuëpita, shihuëpita, ama ca tëranta', ma'sha onpotancoso marëhuë', sha'huitoco. Carinquënsó nosoroatënuë co ma'sha onpotëranquënhuë'. Inapochachin quëmanta noya ni'coi. A'napita ya'huëhuano'santa', noya ni'camaso marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco, itërin. ²⁴ Napotohuachina Apraan tapon:

—Yoscoarë' co ma'sha onpotëranquëmahuë', itërin.

²⁵ Napoaponahuë', Apraani itaantapon:

—Carinquëmaso', noya yonquirapiranquëma'. Quëma piyapinënpitaso nipirinhüë', a'nara poso ihuaraiso matërinacoi, itërin. ²⁶ Ina natanahuaton, Apimiricori itapon:

—Co sha'huitërancohuë' ni'ton, ipora huarë' namaso natanahuë. Inpitaso inapotomarinquë. Co caso nitotërahuë', itërin. ²⁷ Napotohuachina, naporó tahuëri cato chachin, noya ninitona ya'huëcaiso marë' anoyatopi. Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi. Ina quëran anoyatopiso yonquicaiso marë' Apraani ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita manin. Masahuaton Apimirico quëtërin.

²⁸ Naporahuaton canchisë ohuica nanoyan nipisopita huëntonën quëran nisha acoarin. ²⁹⁻³⁰ Nisha acoaso', Apimiricori itapon:

—¿Ma'marëta canchisë ohuicaro'sa nisha acoaran? itërin.

—Isopita canchisë ohuica, quëtëranquë: “Tëhuëchachin Apraani ina poso ninin,” ta'camaso marë' quëtëranquë, itërin. ³¹ Napoaton ina ro'tëso', Piirsipa itopi. Inaquë cato chachin Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi ni'ton, ina pochin nohuitopi. ³² Nani anoyatohuachina Apimiricoso', Huicororë chachin huiristino'sa no'panën parti paantapi.

³³ Nani pa'pachinara, Apraansó inaranchin Sinioro chinotërin. Inaso': “Yosë ya'huëmiatërinso',” itopi anta'. Inaquë chinotaton, a'nara tamarisco nara sha'nin. Nani sha'huërahuë chachin ina no'paso', Piirsipa itopi.

³⁴ Hua'qui Apraan huiristino'sa no'panënaquë, yacapatërin.

22

Yosëri Apraan tëninso'

¹ Ina piquëran Yosëri: “¿Tëhuëchachin ta'ma Apraan natërinco to?” ta'ton, tënicaso marë' përrarin:

—Apraan, itërin.

—Ma'ta Sinioro ya'huërahuë, tënin Apraan. ² Naporó' Yosëri itapon:

—Hui'nan Isaco itëranso', a'naíchín ni'ton, nosoromiatëran. Ina nipirínhuë', masahuaton Moria parti quëpaquë'. Inaquë canconpatan, a'na motopi a'notaranquën. Inaquë chinotancoso marë' ina tëparahuaton, ya'ipi ahuiquë'uitëquë', itërin.

³ Tahuëririnquë Apraanso', tashiramiachin huënsëintarahuatón, tapatarin huachi. Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso marë' pë'shitërinso', moranënuë' a'mitërin. Ina quëran hui'nin, cato piyapínënpita, inapita quëparin. Yosëri sha'huitërinquë pa'nin huachi.

⁴ Cara tahuëri quëran Apraanso', Yosëri sha'huitërinso' no'pa' notërin.

⁵ Naporó' piyapínënpita itapon:

—Isëquë ninatacoi. Moraná isëquë patarahuë. Quiyaso' amasha aquëcha pa'sahuatói, Yosë chinotarai. Nani chinotóhuatói o'mantarai, itërin. ⁶ Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso', Isaco apitëntërin. Inaoranta cosoroa'hua, pë'to ra'pi, inapita manin. Ina quëran pa'pi huachi.

⁷ Papon pochín Isacori, Apraan itapon:

—¡Tatal itërin.

—¿Ma'ta conpaa'hua'? itërin pa'pini.

—Ni'quë tata, nani ihuë ya'huërin. Pë'to ra'pinta ya'huërin. Carniroa'hua ya'ipi ahuiquitacaso marëso': ¿Intoparanta manë'? itërin Isacori.

⁸ —Yosë nohuanton conpa ya'huapon, itërin pa'pini. Ina quëran, paantapi.

⁹ Yosëri sha'huitërinquë canconpachinara, Apraanso' a'nara artaro ninin. Tënirahuaton, ina aipi ihuë acorin. Ina quëran hui'nin tonporahuaton, ihuë aipi acorin. ¹⁰ Inaquë acorahuaton tëpacaso marë' cosoroa'hua manantërin.

¹¹ Naporó chachín Siniro anquëninëni, inápa quëran pëparin:

—¡Apraan! ¡Apraan! itërin.

—Ma'ta Siniro ya'huëarahuë, itërin Apraani. ¹² Siniro anquëninënisó', itapon:

—Ama hui'nán tëpaquësohuë'. Tëniponquën napotopiranquënhuë', iporaso' nani nitotërahuë. Ya'ipi cancanën quëran huare' imaranco tënahuë. Hui'nán a'naíchín nipirínhuë', co apiratërancohuë' ni'ton, nitotërahuë, itërin.

¹³ Naporó' Apraan tahuërerahuaton ni'pirínhuë', a'nara carniro quënanin. Yosë nohuanton pomonën quëran, nara'huaya së'paquënuë' a'tënin. Ina masahuaton hui'nin ya'huërenamën tëparin. Inapotaton, Yosë chinotacaso marë' ya'ipi ahuiquitërin. ¹⁴ Ina quëran Apraani ina ro'të aninihuanin. “Pahuantërinpoaso' Siniro quëtërinpoaquë,” itërin. Napoaton, iporahuanta ina pochín nohuitapi. “Motopiquëso', pahuantërinpoasopita Siniro quëtërinpoa',” topi nonatona'.

¹⁵⁻¹⁶ Siniro anquëninëni, naquëranchín inápa quëran Apraan përatón itapon:

—Siniro naporin: “Ya'ipi cancanën quëran huare' natëtonco, a'naíchín hui'nán nipirínhuë' co apiratërancohuë'. Inaporanso marë' noya ni'nanquën. Caso Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquën. ¹⁷ Noya nicatënuë' catahuamiataranquën. Ca nohuanto shiparinpita, tayoraro'sa nápo na'apona'. Marë yonsanquë inotëra'huaya nápo, na'amiatapona'. Naporahuaton, inapitaso inimiconëna minsëra'pia'pona'. ¹⁸ Quëma natëranco ni'ton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso'pita, shiparinpita quëran catahuararahuë,” itërin.

¹⁹ Nani Yosë chinotahuatona', Apraanso hui'ninë chachín piyapínënpita quëparitopiquë, pa'mantapi. Ina quëran ya'ipi chachín, Piirsipaquë panantapi. Inaquë Apraan hua'qui ya'huërin.

Nacoro hui'ninpita nipiso'

²⁰ Hua'quimiachin ya'huapona pochin, Apraanso natantërin. "Miricanta', Nacoro sa'in nininso', Sara pochachin hua'huanin anta'," itopi. ²¹ Paninanso', Os itopi. Ina quëran niantarinso', Pos itopi. Ina quëran a'nanta niantarinso', Quimoino itopi. (Quimoinonta hui'nahuanpachina, Aramo itopi.) ²² Quimoino quëran nasitaantapi: Quisito, Aso, Piritasi, Itarapi, Pitoiro, inapita. ²³ Ina Pitoiro mini, Nipica pa'pin. Nacoroso', Apraan iya'huain. Ya'ipiya quëran Miricaso', posa hua'huinpita ya'huëtërin. Ina nápo Nacoroso', sa'inquë chachin hui'nahuanin. ²⁴ Naporahuaton a'na sa'inquënta hui'nahuanin. Ina sa'inso', Nioma itopi. Inaquë hui'nahuaninsopitaso': Tipa, Caamo, Taas, Maaca, inapita.

23

Sara chimininsó'

¹ Saraso', pasa cato shonca canchisé pi'i icanin. ² Ina quëran Quiria-arpa ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Ipron itopi anta'. Inaso Canaan parti ya'huërin. Sa'in chimininsó marë' Apraanso', sëtatón, na'nërärin, ayanärin, naporin.

³ Ina quëran, sa'incó' nonën patahuaton, ya'huëhuano'sa nontapon pa'nin. Ya'huëhuano'saso', itiro'sa itopi. Hua'ano'sa nipisopita niyontoyantopiquë, quënanconin. Inaquë nontahuaton itapon:

⁴ —Caso co ya'huëhuancohuë' niporahuë', yacapanarquëma'. Sa'ahuë chiminin ni'ton, chiminpatamara nipo'moramaso' no'pa' pa'antoco canta topirahuë, itërin. ⁵ Napotohuachina, Iti hua'ano'sari itapona':

⁶ —Natanquë sinioro sha'huichinquën. Yosë huayoninquën ni'ton, quëmaso' chiniquën nanantëran. Nipo'moraiso' no'pa' insosona noya noya ni'nanquë, sa'anco' po'moquë'. Co incol tëranta apiratarainquënhuë', itopi. ⁷⁻⁸ Napotohuachinara, Apraanso huanirahuaton, itiro'sa nontaantacaso marë' mónsho ténin:

—Tëhuëenchachin isoporinquë sa'ahuëco' po'moca'huaso nohuantohuatama', catahuaco. Canpitari ya'huërenamëhuë Sohuaro hui'nin Ipron itopiso', nontoco topirahuë. ⁹ Maquipiraquë nanin ya'huërinso', pa'anchinco. Inaso no'panën intonquë ya'huërinso'. Onposona pa'tërinso' no'tëquën pahuëretarahuë. Inapohuato, chiminpatoi nipo'moca'huaiso marë' isoporinquë ya'huëtarinco huachi. ¹⁰ Ipronta Iti piyapi. Inanta inaquë chachin nisarin ni'ton, a'napita hua'ano'sa natantonëinquë inaora chachin Apraan sha'huitërin. Chiniquën nonin ninano ya'coanataquëchin, na'huëpisopitanta', natanacaiso marë':

¹¹ —Ama sinioro napoquësohuë'. Topinan naninsó quëtëranquën. Inainpichin no'pa' ya'huërinsonata', quëchinquën. A'napitanta natantonëinquë sha'huitëranquën. Napoaton sa'anco' po'moquë huachi, itërin.

¹² Napotopirinhüë', Apraanso ya'huëhuano'sa inachintopiso nitotaton, anoyatarin. Naquëranchin ya'huëhuano'sa ni'tonëinquë mónsho taantarin. ¹³ A'napitanta natantonëinquë, Ipron itaantapon:

—Natanquë api nontaanta'inquën topirahuë. Onpopionta no'pa marë' pahuëre' maquë'. Naporo huarë' sa'ahuëco' po'moarahuë, itërin.

¹⁴⁻¹⁵ —Noya sinioro pa'. Ina no'paso', catapini pasa coriqui prata quëran nininsó' pa'tërin. Canpoaso ma'huaënpoa ni'tëhua', co inaíchin marë' aquëtë huarë' huarë' nonsápaso ya'huërinhuë'. Napoaton, po'mochanquë sa'anco huachi, itërin.

¹⁶ Napohuachina, Apraanso ina nápo marë' anoyatërin. Ina quëran Iti hua'ano'sa ni'tonëinquë, no'tëquën pahuëretërin. ¹⁷⁻¹⁸ Inapoaaton Apraani,

Ipron no'panën Maquipiraquë ya'huërinso', pa'anin. Ina no'paso', insina nararo Mimiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinsó parti quëparitërin. No'pa', nanin, nararo'sa inainpichin ya'huërinso', inapita Apraani hua'anëntërin huachi. Iti hua'ano'sari ya'ipiya quëran nitotopi. Ninano ya'coanataquëchin na'huëpisopitanta', nitotopi.

¹⁹ Nani anoyatahuaton Apraansó', Maquipira naninquë sa'incó' po'morin huachi. No'pa' pa'aninquë napotërin. Ina no'paso' sha'huirahuëso chachin, Mimiriri hua'anëntërinso no'pa quëran, pi'i pipirinsó parti quëparitërin. Ina ro'tëso', Ipron itopi anta'. Canaan parti ya'huërin. ²⁰ Ina pochin Apraan, no'pa', nanin, inapita pa'anaton, hua'anëntërin. Itiro'sari, pa'antërin nipa'pitacaiso marë'.

24

Isaco marë' sanapi yon'ipiso'

¹ Apraan nani noyá mashotërin huachi. Nani ma'sha nininquë Siniorori catahuamiatërin. ²⁻³ A'na tahuëri, piyapinën masho masho nininsó', përarin. Inari ya'ipi ma'shanënpita a'pairin. Huë' pachina itapon:

—Natëancoso nitota'huaso marë', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: “Sinioroso Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntaton, isoro'panta hua'anëntërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën natëaranquën. Co isoporinguë Canaan sanapi nininsó', Isaco macacaso ya'huërinhuë',” itoco. ⁴ Quëma chachin hua'huatërahuëso no'paquë paquë'. Inaquë pa'sahuaton, quëmopinëhuëpita quëran sanapi yonítëquë', itërin.

⁵ Napotohuachina, piyapinënisó itapon:

—Nápopiranhüë', sanapi yonirahuëso co yaimapintahuachincohüë': ¿Onpochita? ¿Hua'huatëransó parti hui'nán quëpamanta'i ti? itërin.

⁶ Napotohuachina, Apraani itapon:

—¡Ama napoquësóhuë'! ¡Co inaquë quëpamantacaso ya'huërinhuë'!

⁷ Sinioroso' Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntërin. Nani ina sha'huitërinco iso no'pa' shihuëpitari hua'nëntacaso'. Iráca tatahuë ya'huërin no'pa quëran ocoirincó. Quëmopinëhuëpita ya'huërin parti quëran ocoirincó huachi. Ocoirahuatonco isëquë quëninco. Inari chachin anquëninën a'pararin catahuainquënso marë'. Ina nohuanton, sanapi nohuantarin isëquë huëcacaso'. ⁸ Sanapi isëquë huëcacaso co nohuantohuachinhuë', naporo huarë' Yoscoarë' ténansó co na'ntaringuënhuë'. Nipirinhüë' ama onporonta inatohua hui'nahuë quëpaquësóhuë', itërin.

⁹ Napotohuachina, piyapinëni Apraan tonaroananën së'huatërin. Së'huatahuaton: “Yoscoarë', sha'huitërancoso chachin, nisarahüë,” itërin.

¹⁰ Itahuaton, tapatarin huachi. Hua'anën ma'shanënpita, pa'ton pa'ton nininsopita, huayonahuaton, nicanatacaso marë' tapararin. Shonca camiyóquë apë'pëtahuatona', Nacoro ninano itopiquë, pa'pi huachi. Inaso ninano', Misopotamia parti ya'huërin.

¹¹ Pa'sápatona', canconpi huachi. Ninano aipiran, yatashirahuaso canconpi. Naporo oraquë nano'sa i'sha macapona posoquë huë'sapi. Apraan piyapinënso' camiyoro'sa a'na poso pirayan achinotarin. ¹² Naporahuaton inaquë chachin Yosë nontërin: “Ni'quë Sinioro, quëmaso Yosënuë. Hua'anëhuë Apraan, natërinquën. Hua'anëhuë nosoroaton catahuaco.

¹³ Nano'sa i'sha macapona huëcasoi', iso poso pirayan ninatopo. ¹⁴ Insoño nanon: 'Yonshanën chinohuaraqüë', canta pi'piyan i'sha o'opainquën,' itohuato: 'O'oquë api, camiyonënpitanta machi o'oina,' ichinco. Ina quëran piyapinën Isaco marë' sanapi huayonansó', nohuitarahuë. Ina pochin

nitohuachinco: Tèhuënchachin hua'anèhuè Yosèri nosoroaton catahuarin, tosarahuè," itèrin.

¹⁵ Orarinso' co tiquiyátèrasohuè', a'nara nanon yonsha pitènahuatón, huè'sarin ni'nin. Inaso nanon, Pitoiro hui'nin. Nipica itopi. (Pitoiroso', sha'huirahuèso chachin Nacoro hui'nin. Miricaquè hui'nahuaninso'. Nacoronta Apraan iya'huain.) ¹⁶ Nipicaso', noyápiroyanchin. Naporahuaton nanon, co quèmapiri sè'huayátèrarinhué'. Canquirahuaton posoquè nohuaramarin. Yonshanèn amèntaitèrinso pitènahuatón, panantapirinhué', ¹⁷ Apraan piyapinèni ta'arahuaton, icantonin. Icantahuaton, itapon:

—Canta apia'hua, yonshanèn quèran pi'pian i'sha o'opainquèn topirahuè, itèrin.

¹⁸—O'oquè api, itèrin Nipicari. Napotahuaton, yonshanèn chinohuararin. Inapoaton o'shitacaso marè' sè'quètèrin. ¹⁹ Nani o'opachina, Nipicari itapon:

—I'sha maantarahuato, camiyonènpitanta o'opiquè ta'panchi nohuan-topiso' o'oina', itèrin. ²⁰ Itahuaton, a'naromaréachin pè'tahuaro'sa o'opiquè, ta'panarin. Ya'ipi camiyoro'sa', o'ocai huarè' inaporin. ²¹ Inapoaso', Apraan piyapinèns'o' co manta taponahuè', topinan ni'sárin: “Tèhuënchachin Sinioro catahuarinco ni'ton, ¿co topinan iratomaracohué ti?” ténin yonquiatón. ²² Camiyoro'sa nani o'opachinara, Apraan piyapinèns'o', oro quèran pò'moitèra pochin nipiso' manin. Saota cramo pochin què'ninso'. Ina masahuaton, Nipica nitèananènguè a'tèntèrin. Naporahuaton cato a'sontanpa oro quèran nipiso', quètèrin. A'naya a'naya pása na'con cramo què'ninso', quètèrin. ²³⁻²⁵ Inapita quètahuaton, natanin:

—¿Ma'ninta quèmaso' tata?

—Caso tatahuè Pitoiro. A'shinso', Mirica itopi. Tata pa'pinso' Nacoro itopi.

—¿Ya'huèrin canpita pèinèmaquè chinota'huaiso to?

—Ya'huèrin mini. Camiyoro'santa capacaiso ya'huèrin, itèrin Nipicari.

²⁶⁻²⁷ Ina natanaton, Apraan piyapinèns'o' isonin. Isonin quèran Yosè chinotaton itapon: “¿Ma noyacha Sinioros'o' paya! Inaso Yosè, hua'anèhuè Apraan natèrinso'. Tèhuënchachin hua'anèhuè nosoroaton, noya catahuaantarin. ¿Quèmpopinènpita pèinènguè huarè' no'tèquèn quèninco!” ténin.

²⁸ Nipicaso' ta'arè'nachin a'shin pèinènguè pa'nin. Inaquè ya'ipi naporinso sha'huiontarin. ²⁹⁻³⁰ Nipicaso' a'na yo'in mashonèn ya'huètèrin. Inaso', Napano itopi. Po'moitèra pochin nininso' oshin quètopiso' nicaparin. A'sontanparinsopitanta', nicaparin. Sha'huirinsonta natanahuaton, Apraan piyapinèn yonicaso marè' posoquè ta'amarin. Ina pirayan, camiyonènpitarè chachin huaniárin quènamarin. ³¹ Inaquè nontaton itapon:

—Huèquè api. Quèmaso' Sinioro noya catahuarinquèn. ¿Co aipiran quèparitamaso ya'huèrinhuè! Nani pèi taparahuè canpita marè'. Camiyoro'santa huè'ècaiso', nani taparahuè, itèrin.

³² Napotihuachina, pèiquè pantapi huachi. Inaquè Napanori pè'pètoro'sa chinohuararahuaton, camiyoro'sa a'carin. Apraan piyapinèn, ca'taninsopitarè chachin nipa'morantècaiso marènta', i'sha quèshirin.

³³ Cosharo acotihuachinara, Apraan piyapinèns'o' tapon:

—Co'huara coshachátèrapohuè', ma'marèsona huè'nahuèso'ton, sha'huita'huanguèmaso ya'huèrin, ténin.

—Ina'ton nipachin sha'huitocoi, itèrin Napanori.

³⁴—Caso Apraan piyapinèns'o'. ³⁵ Siniorori hua'anèhuè catahuamiatèrin ni'ton, pa'pi notohuaro' ma'sha ya'huètèrin: Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', inapita notohuaro' pè'tahuarin. Naporahuaton oro, prata inapita ya'huètèrin. Piyapinènpitanta quèmapi'sa', sanapi'sa', inapita ya'huètèrin. Camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta na'a pè'tahuarin. ³⁶ Naporahuaton

sa'in Sara itopisonta', a'naichin hua'huanin. Paiya nicaponahué', quémapi hua'huanin. Inari iporaso', ya'ipi hua'anéhué ma'shanénpita, hua'anéntapon huachi. ³⁷ Hua'anéhué camairincoso', natéca'huaso maré' nani Yoscoaré' ta'to sha'huitérahue'. Naporo' napotérinco: "Co isoporingué' Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huérinhué'. ³⁸ Tatahuéi quéran quémopi ninaisopita ya'huépiso parti téhuénchinsó' paqué'. Inaqué pa'sahuaton, huéntonéhué quéran chachin sanapi hui'nahué maré' matomaqué'," itérinco. ³⁹ Napotohuachincora, cari itérahue': "Quémaso' hua'anéhuéinquén nipiranhué' nonchinquén: Pa'pato, co'so' sanapi yaimaquéntahuachincohué' ¿Ma'ta onpo'i?" itérahue'. ⁴⁰ Napotohuatora, sha'huitérinco: "Ni'qué', caso Sinioro iranén no'téquén pa'térahue' ni'ton, anquéninén a'pararin catahuainquénso maré'. Ina nohuanton, noya pa'sahuaton sanapi quénamaran. Tatahuéi quéran quémopinéhué hui'nin chachin, hui'nahué maré' matomaran. ⁴¹ Quémopinéhué co hui'nin yaa'pantihuachinquénhué', naporo huaréáchin Yoscoaré' ténanso', co na'intarinquénhué'," itérinco.

⁴² Napoaton hué'sápatoi, ipora tahuéri posoqué canquirai. Inaqué Yosé nontato napotérahue': "Sinioro quémaso Yosénquén. Hua'anéhué Apraan chinotérinquén. Ni'qué' Sinioro. Téhuénchachin quéma catahuararanco noya hué'nahué nipachinsó', ⁴³⁻⁴⁴ iso poso pirayan nontaranquénso' natanco. Apira sha'huitoatuaténquén inachachin niin ténahué. Inso nanonsona, i'sha macapon o'marinso', cari natanpato: 'Canta pi'piyan yonshanén quéran i'sha o'opainquén,' ichi. Napotohuato: 'O'oque' api. Camiyonénpitanta machi o'oina', ichinco. Ina quéran hua'anéhué hui'nin maré' sanapi huayonanso', nohuitarahué," itérahue'. ⁴⁵ Orarahuéso', co tiquíyátérasocohué', Nipica o'marin ni'nahué. I'sha macacaso maré' yonshanén piténahuaton, posoqué o'marin. Paaparahuato: "Canta api i'sha quétoco topirahué," itérahue'. ⁴⁶ Napotohuatora, yonshanén a'naroáchin chinohuararahuaton, itaponco: "O'oque' api, camiyonénpitanta machi o'oina'," itahuatonco, o'shitérinco. Camiyoro'santa', o'shitérin. ⁴⁷ Ina quéran cari natanahué: "¿Ma'ninta quémaso' tata?" itérahue'.

"Caso tatahué, Pitoiro. Inaso', Nacoro hui'nin. Miricaquéya hui'nahanuinso'," itérinco. Itohuachincora, a'nara po'moitéra pochin nininso' nitéananénqué a'téntérahue'. Naporahuaton cato a'sontanpacaso quétérahue'. ⁴⁸ Ina quéran isonahuato, Sinioro chinotérahue': "¡Ma noyanquéncha quémaso' Sinioro paya! Quémaso Yosénquén, hua'anéhué Apraan natérinquén. Noya quénanco ni'ton, no'téquén canquirahué. Hua'anéhué hui'nin acoantacaso maré' quémopinén hui'nin chachin quépatarahué," itérahue', Sinioro chinotato. ⁴⁹ Iporaso huachi, sha'huitoco nitochi. ¿Téhuénchachin hua'anéhué nosoroapoma ti? Co'so' nohuantohuatamahué', sha'huitoco inanta nitochi. Nani nitotohuato ma'sona nica'huaso' yonquiarahué huachi, itérin.

⁵⁰ Napotohuachina, Napano, Pitoiro, inapitari itopi:

—Ya'ipi naporansopita Sinioro nohuanton naporin ténai. Napoaton, so'yachin nipachin. ⁵¹ Ma'tana Nipica ya'huéarin. Siniorori ina pochin nohuantérin ni'quéhuaré', quépaqué'. Hua'anén hui'nin so'yachin, itopi.

⁵² Napopiso natanahuaton, Apraan piyapínénso isonin. Isonahuaton, no'paqué huaré' monshomarin: "Yosparinquén Sinioro," itérin. ⁵³ Ina quéran notohuaro' ma'sha quéninsopita o'quirin. Oro quéran, prata quéran, ina quéranpita nipiso', Nipica nicanarin. Amocasonta', pa'ton nininsopita quétérin. A'shin, yo'in, inapitanta notohuaro' ma'sha pa'ton nininsopita quétérin. ⁵⁴ Naporo huaré' Apraan piyapínén, ca'taninsopitaré chachin,

coshatopi, o'opi, napopi. Naporahuatona naporo tashi inaquë chinotopi huachi.

Tahuëririnquë capayatahuaton, Apraan piyapinënso Nipica pa'pin, yo'in inapita itapon:

—Ipora tahuëri hua'anëhuë ya'huërinquë yapaantarahuë ta'a, ténin.

⁵⁵ Napopirinhüë', Nipica yo'inso a'shinë chachin, itapona':

—Shonca tahuëri tēranta nanon quëparichin. Ina piquëran noya imasarinquën huachi topiraihuë', itopi. ⁵⁶ Itopirinhüë', Apraan piyapinënso napoan-tarin:

—Ama aquëtë huarë' ahua'quicosohuë'. Yosë nohuanton, noya huëcato, co topinan iratërahuë'. Napoaton hua'anëhuë ya'huërinquë pananta'huaso ya'huërin tēnahuë, itërin. ⁵⁷ Napohuachina, itaantapi:

—Pa'ahua nipachin nanon përahuä'. ¿Ma'tama ichinpoa pa'? topi. ⁵⁸ Nipica përasahuatona', natanpi:

—¿Ipora tahuëri chachin nohuantëran iso quëmapi imacaso to? itopi.

—Nohuantërahuë mini, ténin.

⁵⁹ Napohuachina, Nipica pacacaso nohuantopi huachi. Ina aso'sorinso sanapinta', a'pantopi. Naporahuaton a'napitanta piyapinënpita, sanapi'sa nininso' a'pantopi. Apraan piyapinën, ca'taninsopita, inapitanta noya a'papi huachi. ⁶⁰ Nani yapa'pachina, yo'ini nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

“Oshira, Yosë catahuainquën.

Pa'pi nohuantërai, noya hua'huaton, notohuaro' amiparinpita ya'huëtiinquënso'.

Naporahuaton amiparinpitanta',

Yosëri catahuain inimiconënpita minsëra'piaina'” itërin.

⁶¹ Nani nontohuachinara, Nipicaso piyapinënpitarë chachin, camiyoro'saquë ya'mitëahuatona', Apraan piyapinën imapi. Ina pochin Apraan piyapinën, Nipica matomarahuatón, huënantarin huachi.

⁶²⁻⁶³ Naporo' Isacoso', Niquipi parti ya'huëarin. “Nanpiton ni'sárinco'so' poso,” itopiquë Yosë yonquiapon pa'nin quëran, huënantárin. Nani yatashirapaso', a'nanaya ni'pirinhüë', ni'toro'sa camiyonënpitarë chachin canquirapi ni'nin. ⁶⁴ Nipicanta', Isaco ni'sahuaton, camiyonën quëran nohuararin.

⁶⁵ Nohuararahuatón Apraan piyapinën natanin:

—¿Inta pasoso' quëmapi canpoataquëchin huë'sarin? itërin.

—Ina mini Isaco. Hua'anëhuë Apraan hui'nin, itërin. Ina natanahuaton, Nipicaso niimomototërinso' në'mëtëquë, nipa'shinayatërin.

⁶⁶ Cancanpachinara, piyapinëni ya'ipi naporinso Isaco sha'huitërin. ⁶⁷ Ina quëran Isacoso', a'shinco në'mëtë pëinëquë Nipica quëparin. Co hua'quiya quëranhuë' macaton, noya cancantërin. Pa'pi nosoromiatërin. A'shin marë' sëtápirinhüë', inapoaton noya cancantërin huachi.

25

Apraan Sitoraquë hui'nahuaninsopita

¹ Apraanso', a'na sa'in ya'huëtaantarin. Inaso', Sitora itopi. ² Inaquënta hui'nahuaantarin. Inaquë hui'ninpitaso': Simiran, Cocosan, Mitan, Matian, Isopa, Soa, inapita. ³ Cocosan hui'ninpitaso': Sipa, Titan, inapita. Titan quëran pipipisopitaso': Asororo'sa', nitosoro'sa', niomoro'sa inapita. ⁴ Matian hui'ninpitaso': Ipan, Ihui, Anoco, Apitan, Iritan inapita. Ya'ipi inapitaso', Sitora quëran pipipi.

⁵⁻⁶ Na'a hui'ninpita Apraan ya'huëtopirinhüë', Isacoráchin pochin ya'ipi ma'shanënpita, quëtërin. Sitoraquë, Acaraquë hui'nahuaninsopitaso',

pi'piyan pi'piyan ma'sha nicanarin. Naporahuaton, nanpiso chachin niqúe a'parin. Pi'i pipirinso parti ya'huêcaiso marë' a'parin. Co nohuantërinhuë' Isacorë' napopináchin ya'huêcaiso'.

Apraan chimininsó'

⁷ Apraanso ya'ipiya quëran, pasa canchisë shonca a'natërápo pi'i icanin. ⁸ Nani noyá mashoya nipachina, mashori quëparin. Chiminpachina, shimashonënpita, quënancontarin huachi. ⁹ Hui'ninpita: Isaco, Ismairo, inapitari, pa'pitopi. Maquipira naninquë po'mopi. Maquipirasó', sha'huirahuëso chachin, insina nararo Mimiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Soaro hui'nin Ipron itopisoari, ina no'paso' hua'anëntopirinhuë'. (Inapitasó' itiro'sa'.) ¹⁰ Ina no'pa chachin iráca Apraan nanpipon itiro'sa', pa'antërin. Inaquë inanta', sa'incó' Sara itopiso' pirayan, po'mopi.

¹¹ Apraan chiminpachina, Yosëri Isaco, catahuamiatërin. Inaso Nipicarë chachin: “Nanpitoon ni'sárinco'so' poso,” itopiso' pirayan, ya'huërapí.

Ismairo quëran pipipisopita

¹² Sha'huítëranquëmaso chachin, Apraan Acaraquëya hui'nahuanpachina, Ismairo itopi. Acarasó', iquipitoron. Sara piyapinën. Ismairo hui'ninpitaso', isopita: ¹³⁻¹⁵ Paninantërinso' Nipayo itërin. Ina piquëran niantapisopitasó': Sitáro, Atipiri, Mipisan, Misma, Toma, Masa, Atar, Tima, Quitoro, Nahui, Sitima inapita. ¹⁶ Ina nápo Ismairo hui'ninpita ya'huëpi. Shonca cato ya'ipiya quëran. A'naya a'naya no'panëna hua'anëntopiso', niapora'piapi. Ya'huëpisona inapotopi. Naporahuaton, inapitaso inahuara inahuara huëntonënaquë, hua'an ya'conpi.

¹⁷ Ismairo pasa cara shonca canchisë pi'ipitasó' chiminin. Chiminpachina, pa'pitopi huachi. ¹⁸ Ismairo quëran pipipisopitasó', Apira parti, Shor parti, inapita partiro'sari ahuanapanirin. Inaquë, no'pa' macatona ya'huëpi. Iquipito notënanquë ya'huëpi. Ina partitaquëchin Iquipito quëran, Asiriaquë ira pa'ninso' na'huërin. Inpitari, co nohuantopirinahuë', inaquë no'pa' macatona', ya'huëpi huachi.

Isaco hui'ninpita nasitërinso'

¹⁹ Iporaso Isaco naporinso sha'huichinquëma': Inaso', Apraan hui'nin. ²⁰ Catapini shonca pi'ipitasó', sa'arin. Pitoiro hui'nin Nipica itopiso', manin. Inaso yo'in, Napano itopi. Inapitasó' arano'sa itopi. Patan-aran parti ya'huëpi. ²¹ Nipicasó', co nanitërinhuë hua'huanacasó'. Ina marë' Isaco Siniro nontërin. Napohuachina, nontërinso' natanahuaton, catahuarin ni'ton, Nipica cayorin huachi.

²² Catopia'huaya cayoaton, yo'namënuquë niahuërapí natanin. Napaaton yonquirin. “Hua'huahuëpita iporaquëranchin niahuërapí ni'quëhuarë': ¿Ma'marëta aquëtë huarë' nanpiiso'?” tënin. Inapochin yonquiaton, Siniorori anitotacaso marë' nontërin. ²³ Natanpachina, Siniorori itapon:

“Catopia'huaya cayoran.

Inapita shinpita quëran cato nacion pipipon.

Cato huënton nicatona', niahuërápona'.

Ipora shimashonëna co'huara nasichátëraponahuë',

niahuëpiso pochin nicapona'.

A'nara chiní chiníquën nanantapon.

Naporahuaton hua'hua nininsoari

masho masho nininso camairápon,” itërin.

24 Napoin quëran, Nipica huaicaso nanirin. Catopia'huaya huairin. 25 Quëchitërinso' quëhuashin aina'huatahuaton, ya'ipi anporotërin. Napoaton Isao* itopi. 26 Ina pa'taso chachin, iionta', a'na imirin quëran Isao matocanahuaton, hua'huataantarin. Naporinso marë' inaso', Cacopo† itopi. Isaco saota shonca pi'ipitaso', hui'ninpita nasitapi.

Isao tëhuërinso'

27 Catopia'huaro'sa noya so'sopi. Isaoso' hui'napitahuaton, ma'sha yonicaso pa'yatërin. Miso inantërin. Cacoposo nipirinhue', co inaporinhue'. Ya'huëpiquë pa'yatërin ya'huápaso'. 28 Isaoso', pa'pini na'con na'con pa'yatërin. Inantërinso capaton, napotërin. Ya'huëre' Nipicaso', Cacopo na'con na'con pa'yatërin.

29 A'na tahuëri Cacopo shantë a'itarin. Inapoaso Isaonta', inantapon pa'nin quëran, pa'pi canotërin huënantarin. 30 Cacopo a'itërinso ni'sahuaton itapon:

—Nosoroco iya, tana yatëparinco caso'. Quëhuashin‡ cosharo anpiranso', canta quëtoco ca'i, itërin. 31 Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Paninanquën ni'ton, na'con ya'huëtarinquën canacamaso'. Carinquën nipachin ya'huërchinquën. Naporo huarë' iso cosharo quëtaranquën, itërin.

32 Napotohuachina, Isaoso' tapon:

—Ni'quë iyasha, tana caso yatëparinco. Chiminpatoso', paninan ni-nahuëso marë' cana'huaso' ya'huëtërinco'sopita, topinan quëran nisarin, itërin.

33 —Yoscoarë' quëtaranquën itoco nipachin, itaantarin Cacopori. Napotohuachina, “Yoscoarë' quëtaranquën,” itërin. Inapoaton, Isaoso' paninan ninunso marë' canacaso ya'huëtërinso'sopita, co pa'yatërinhuë'. 34 Naporo huarë' Cacopori, pan acotahuaton, shantë a'itërinso'ta o'huintërin. Nani ca'sahuaton, o'osahuaton, Isaoso' pa'nin huachi. Paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso', co manta pa'tërinhuë pochin nitërin.

26

Isaco Quiraro ninanoquë naporinso'

1 Naporo tahuëri'sa Isaco ya'huërinso parti panca tanarotopi. Apraan nanpiso tahuëri'sa napopiso pochin, ninin. Napoaton sa'in, piyapinënpita, inapitarë chachin Quiraro ninanoquë pa'pi. Huiristino copirno, Apimirico itopiso ya'huërinquë pa'pi. 2 Inaquë Siniorori ya'notahuaton, itërin: “Ama Iquipitoquë pa'maquësohuë'. Insëquësona quëparitacaso', carinquën sha'huitaranquën. 3 Ipora marëso', iso no'paquë ya'huëtaco'. Carinquën ca'tanatëinquën catahuararanquën. Ya'ipi iso no'pa', carinquën quëtaranquën. Shiparinpitanta', ina chachin quëtarahuë. Tataparin Apraan nani sha'huitërahue ni'ton, quëtaranquëma'. 4 Ca nohuanto quëma shiparinpita, na'amiatapona'. Tayoraro'sa pi'iro'tëquë ya'huërinso nãpo, ya'huapona'. Inapitari ya'ipi iso no'paro'sa hua'anëntapona'. Naporahuaton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso'sopita, shiparinpita quëran catahuararahue. 5 Apraanso': Ya'ipi sha'huitërahue'sopita, camairahuë'sopita, pënënhuë'sopita, a'chintërahue'sopita, ya'ipi inapita natërin ni'ton, naporarahue,” itërin.

6 Siniorori napotohuachina, Quiraro ninanoquë quëparitopi.

7 Ya'huëhuano'sari Nipica ni'sahuatona', so'in natanpachinara: “Sa'ahuë,”

* 25:25 Isao: Isaoso' piyapi anporo yonquiatona', ina pochin nohuitopi. † 25:26 Cacopo:

Cacoposo', monatona'pi tapon naporin. ‡ 25:30 Itomo: Itomoso', quëhuashin cosharo téninso marë' inapochin Isao apoyatopi.

ta'caso nipirinhüé', tē'huaton nonpinin: "Oshihüé," tēnin. "Nipica noyápiroyanchin ni'ton, ya'huēhuano'sari macapona'. Ya'huērē' caso tēpaponaco," ta'ton naporin.

⁸ Hua'quí quēran pochin Apimircoso', huintananēn quēran notētarin. Notētapirinhüé', Isacori Nipica apinorarin quēnanin. ⁹ Naporo' amatahuaton: —¡Nipicaso', sa'an tēnahüé! Ina niponahüé': ¿Onpoatonta', "oshihüé," tēnan? itērin.

—"Ina na'intērinco tēpaponaco caso'," ta'to naporahué, itērin Isacori.

¹⁰ Napopirinhüé', Apimircori itapon:

—¡Co napochitoncoihüé pora! Onpichin sa'an inso ya'huēhuani tēranta', ichihüé'ērin. Ina maré' quiyaso' oshahuaintoihüé', itērin. ¹¹ Napotahuaton, piyapinēnpita camairin:

—Inquēma tēranta iso quēmapihüé nipon, sa'inhüé nipon sē'huahuatama', tēhuēnchachin chiminarama', itērin.

¹² Ina pi'iqué Isaco inaqué iminapatērin. Sha'tohuachina, Yosēri catahuarin ni'ton, pa'pi notohuaro' nitērinso' manin. ¹³ Notohuaro' ma'sha ya'huētahuaton, pa'pi ma'huan quēparitērin. ¹⁴ Pa'pi notohuaro' ohuicaro'sa', ohuicaro'sa', piyapinēnpita, inapita ya'huētērin. Ina maré' huiristino'sari noyapatona', no'huipi. ¹⁵⁻¹⁷ Napoin quēran Apimircori Isaco itapon:

—Quēmaso' quiya quēran na'con na'con ma'huanan ni'ton, pipiqué huachi, itērin. Napotohuachina Isacoso', sa'in, piyapinēnpita, pē'tahuanēnpitaré chachin pa'pi. Quiraro motopianaqué, pa'sahuatona', inaqué quēparitopi. Iráca Apraan nanpipon, ina piyapinēnpitari posoro'sa ihuapiso, huiristino'sari amēntarotopi.

¹⁸ Inaqué ya'huēapona pochin, naquēranchin ina posoro'sa ihuaantararin. Iráca pa'pincori nanpipon ihuapisopita, inapotaantapi. Ina chiminpachina huiristino'sari, amēntarotopirinhüé', ina posoro'sa chachin ihuaantararin. Iráca pa'pincori ina posoro'sa nohuitērinso chachin, inarinta nohuitaantararin.

¹⁹ A'na tahuēri Isaco piyapinēnpitari motopianaqué a'na poso ihuarapi. Ihuarapirinhüé', no'pa quēran i' pipirinsó' quēnanpi. ²⁰ Napoaponahüé', Quiraro motopianaqué, huiristino'sa ohuicanēna a'paipisopita, no'hitopi. Isaco ohuicanēnpita a'paipisopitaré', nino'huitona niahuépi: "¡Iso i'shaso', quiyaquén!" Niitatona', niahuépi. Napoaton Isacori, apoyatērin: "Ni-ahuéyatopiso' poso," itērin. ²¹ Ina piquēran piyapinēnpitari, a'na ya'huērē' ihuaantapi. Ina marēnta', naquēranchin niahuéantapi. Inanta', Isacori apoyataantararin: "Niinimicotopiso' poso," itērin. ²² Isacoso', sa'in, piyapinēnpita, pē'tahuanēnpita, inapitaré chachin, áquē pa'pi huachi. Inaqué a'na poso ihuaantapi. Ina marésó' co huachi niahuépihüé' ni'ton: "Cha'ēpisopita, posonēn," itērin. "Ipora tēhuēnchinso' Siniro nicha'ērinpoa noya noya iséqué ya'huécaso maré'" ta'ton, ina pochin ina poso nohuitērin.

²³ Ina quēran, Piirsipa parti paantapi. ²⁴ Naporo tashi Sinirori ya'notahuaton itapon:

"Caso Yosēco. Tataparin Apraan chinotērinco.

Ama tē'huaquésohüé'.

Carinquén ca'tanatēnquén catahuamiataranquén.

Piyapinēnhüé Apraan natērinco ni'ton,

ca nohuanton shiparinpita na'amiatapon," itērin.

²⁵ Napotohuachina Isacoso', a'nara artaro inaqué ninin. Ina nisahuaton, Siniro chinotērin. Inaqué ya'huapona pochin piyapinēnpitari a'na ya'huērē' poso ihuaantapi.

Isaco Apimiricoré anoyatërinso'

²⁶ A'na tahuëri Apimiricoso', Quiraro quëran Isaco nontapon huë'nin. Aosato, Huicoro, inapitari ca'tanin. Aosatoso', amiconën. Huicoroso nipir-inhuë', capitan, sontaronënpita camairinso'. ²⁷ Canquihuachinara, Isacori itapon:

—Canpitaso co quë'yatomacohuë', ya'huërama quëran ocoiramaco. ¿Ma'marëta iporaso' yaniantaramaco? itërin.

²⁸ —Tëhuëinchachin quëmaso', Sinioro catahuamiatërinquën ni'nai. Napoaton yonquirai quëmarë'coi anoyata'huaiso'. Iso pochin anoyatahua': ²⁹ Quiyaso ya'huëraiquë, co ma'sha onpotërainquënhuë', noya nicatëinquën, noya quëran a'parainquën. Napoaton quëmanta', ama ma'sha onpotocoisohuë'. Yosë quëmaso' ipora noya nicatëinquën catahuarinquën ni'ton, napotairinquën, itërin. ³⁰ Napotihuachinara, naporo chachin Isacori panca pita nitërin ni'ton, coshatopi, o'opi, napopi. ³¹ Tahuëririnquë tashiramichin, huënsëantahuachinara itohuara capini: “Yoscoarë' noya nini'tëhua' ya'huarigua',” nitopi. Ina quëran, nani anoyatahuatona': “Pa'sarai huachi,” topachinara, Isacori itapon: “Osharan paco', Yosë catahuainquëma',” itërin.

³² Naporo tahuëri chachin, Isaco piyapinënpitari huë'sahuatona', sha'huitiipi: “Poso ihuaráraiso', nani i'sha quënanai,” itiipi.

³³ Napotihuachinara, Apimiricoré anoyatona': Yoscoarë' niitopiso', yonquiaton, ina pososo' aninahuanin, “Sipa'” itërin. Napoaton ina ninanoso', ipora Iso quirica ninshitasoco huarënta' Piirisipa itopi.

³⁴ Isao catapini shonca pi'ipitohuachina, Cotita manin. Inaso', Piiri itopiso' hui'nin. Piiriso', Iti piyapi. Ina piquëran Isaoso', a'na maantarin, Pasima itopiso'. Inaso', Iron hui'nin. Ironta Iti piyapi chachin. ³⁵ Ina catoro'sa co Yosë imatonahuë', Isaco, Nipica inapita na'con asëtatona', aparisitopi.

27*Cacopo nonpinaton, iin ya'huëretërinso'*

¹ Isaco noyá mashotihuachina, pëtorayataton co huachi quënantërinhuë'. A'na tahuëri hui'nin paninan Isao itopiso' përarin. Huë'pachina:

—Conpa, itërin.

—Ma'ta tata ya'huarahuë', itërin Isaori.

² —Ni'quë conpa, nani caso mashotërahuë. Payo chiminapo huachi.

³ Napoaton pë'chinanën, shinërenënpita, inapita masahuaton ma'sha yoniquë'. ⁴ Nani tëpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën, itërin.

⁵⁻⁶ Napoaponahuë', Nipicanta Isao napotërinso natanarin. Napoaton ina tananquë paaso chachin, a'naroáchin Cacopo përaton sha'huitiërin:

—¿Natanquë hua'hua sha'huichinquën. Nani iya masho tatari napotërinso' natayatërahuë! ⁷ “Ma'sha yoniquë'. Nani tëpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran Sinioro ni'tonëinquë chachin noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën,” itërin. ⁸ Napoaton noya natanquë sha'huichinquën. ⁹ Pë'tahuaro'sa ya'huërinquë pa'sahuaton, cato chipo'hua noya noyatopiso' macontarahuaton quëshico. Cari, tata masho costarinsoco chachin po'mochi. ¹⁰ Nani anpitohuato, quëmari quëpatëquë ca'in. Inapotohuaton, quëma noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chimiyantërasohuë', inapochinquën, itërin.

¹¹ A'shini napotpirinhuë', Cacoporiso itapon:

—Iyahuëso anporohuan. Caso nipirinhue', tomapico. ¹² Tatahuë sè'huahuachinco, nohuitarinco. Nohuítatonco: “Cacopo nonpintarinco,” topachin, co inapotatncohuë' ama huachi noya ya'huëca'huaso marëhuë' sha'huitarinco, itërin.

¹³ Itopirinhue', a'shini itapon:

—Co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinquën hua'hua, ca marë' niin. Quëmaso sha'huitëranquënso chachin nicaton, cato chipoa'hua quëshico, itërin.

¹⁴ Cacoposo', macontarahuatn a'shin quëshirin. Tëparahuaton, inari Isaco costarinso chachin, po'motërin. ¹⁵ Isao noya noya a'morinsopita nê'mëtë pëinënquë taparinsonta', manin. Inaquë Cacopo a'moantërin.

¹⁶ Naporahuaton, chipoa'hua sha'huëtë quëran, tanpaquënpita, cononën, inapita achinpitërin. ¹⁷ Inapotahuaton, po'morinsó sënanquë o'huintërin. O'huintahuaton, panë chachin pa'pin quëtacaso marë' hua'huin quëtërin.

¹⁸ Cacoposo', pa'pin ya'huërinquë ya'conahuaton, nontoonin:

—¡Tatal itërin.

—Ya'huarahue conpa. ¿Inso hui'nahuëinquënta quëmaso'? itërin pa'pini.

¹⁹ —Ca mini Isaoco, paninantëranco'. Nani sha'huitëranco' quëshiranquën. Huënsëaton tata, ma'sha inanahuëso', ca'quë'. Ina piquëran noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin. ²⁰ Napotohuachina, Isacori natanapon:

—¿Onporahuatonta conpa a'naroáchin quënan quënanaranso'? itërin.

—Sinioro chinotëranso', inaso Yosë ni'ton, catahuarinco quënana'huaso', itërin Cacopori. ²¹ Pa'piniso nipirinhue', itaantarin:

—Ya'carico nipachin sè'huainquën. Tëhuëchachin Isaonquën ninanso yan-itotërahuë, itërin. ²² Napotohuachina, pa'pini sè'huacaso marë' ya'caririn. Sè'huarahuatn, tapon: “Isao pochin tanpaquënso' niponahuë', Cacopo pochin nohuianantërahuë,” tënin. ²³⁻²⁴ Isao tanpaquën pochin anporohuaninsó marë' co nohuitërinhuë'. Napoaponahuë' co'huara noya ya'huëcaso marë' sha'huichátërasohuë', naquëranchin nataantarin:

—¿Tëhuëchachin quëma Isaonquën? itaantarin.

—Inaco mini, itërin Cacopori. ²⁵ Napotohuachina, Isacori itapon:

—Acotoco nipachin conpa inantëranso ca'i. Ina quëran nani coshatohuato, noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi, itërin. Napotohuachina, Cacoposo' pa'pin capacaso acotërin. Huinonta quëshirin. Isacoso', noya coshatahuaton, o'orin, naporin. ²⁶ Inaporahuaton hui'nin itapon:

—Ya'cariatonco conpa apinoco, itërin. ²⁷ Cacopori pa'pin apinocaso marë' ya'caritohuachina, Isacori a'morinsó huë'ëropinën imërin.

Naporo' noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:

“Naporin ta'a, ina pochin mini huë'ëropitëran.

Siniorori catahuahuachina imin noya noyatërin.

Napohuachina pimoanahuaninsó pochin quëmanta huë'ëropitëran.

²⁸ Yosë nontërahuë ina nohuantn o'nan ya'huëchinquën.

Sha'tohuatn noya noya nitacaso marë' ya'huëchinquën.

A'napita nitëranso' mapi quëran, noya noya maquë quëmaso'.

Notohuaro' trico nitëranso' maquë capamaso'.

Notohuaro' huinonta ya'huëchinquën o'ocamaso'.

²⁹ Hua'huayátërahuë piyapi'sa camaiquë'.

Naciono'santa tē'huatënen natëinënquën.

Iyaparinpitanta camaiquë'. Tē'huatënen inapitanta natëinënquën.

No'huitënen co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinën, Yosërinta inapotarin.

Inpitasona noya ya'huécaso maré' sha'huitohuachinén, Yosërinta inapotarín," itèrin.

³⁰ Isacori, Cacopo noya ya'huécaso maré' sha'huitèrinso', tonitèrin. Toni-tohuachina, inaso pa'pin ya'huèrin quèran pipirin. Pipiso chachin, Isaonta inantapon pa'nin quèran huèntararin huachi. ³¹ Huèntarahuatón, inantèrinso po'mointarin. Anpirahuaton, pa'pin quèpataton, itapon:

—Huènsèquè tata, inantèrahuèso po'motèranquèn ca'què'. Capaton noya ya'huéca'huaso maré' sha'huitoco huachi, itèrin. ³² Napotihuachina Isacori natanin:

—¿Inquènta quèmaso'? itèrin.

—Ca mini Isaoco, paninatèrancoso', itèrin. ³³ Hui'nin natanahuaton, Isaco pa'pi pa'yantèrin. Pa'yanaton ropa ropátarin quèran itapon:

—¿Inta nipachin apípora inantèrinso po'morahuaton, quèshirincó? Co quèma canquiyátèrasènhuè quèshirincó ni'ton, nani ya'ipi ca'nahuè: "Isao mini," ta'to, nani noya ya'huécaso maré' sha'huitèrahuè. Ipora inaso', noya noya ya'huapon huachi, itèrin. ³⁴ Pa'pin naporinso natanahuaton, Isaoso co napion cancantaton na'nèmiatèrin. Na'nèton pa'pin nontèrin:

—¿Canta tata, noya ya'huéca'huaso maré' sha'huitoco! itèrin ³⁵ Itopirinhué', pa'pini itapon:

—Iyaa'hua huè'sahuaton nonpintiirincó ta'a. Quèma pochin ancantato, noya ya'huécaso maré' sha'huitèrahuè, itèrin.

³⁶ —¿No'tèn chachin inaso', Cacopo itopi paya! ¿Nani catoro monararincó! Paninan ninahuèso maré' ya'huètiincoso nininso'ton, matèrinco. Iporanta', tatahuè noya ya'huéca'huaso maré' sha'huitiincoso' mataantarincó. ¿Co'tama canta', pi'piyan tèranta noya ya'huéca'huaso maré' sha'huitaponcohuè' to? itèrin. ³⁷ Napotihuachina, Isacori itapon:

—Ni'què conpa: Nani Cacopo sha'huitèrahuè camairápainquènso'. Ya'ipi quèmopinènpita camairápaso maré' nani sha'huitèrahuè. Hua'huayátèrahuè, trico, huino, inapita ya'huétacaso maré' Yosè nontèrahuè. Inasá tiquiantèrahuè ni'ton, ¡quèma marèso' capa huachi ta'a! itèrin. ³⁸ Itopirinhué', Isaoris chiniquèn nontantarín:

—¿Iyayáchin noya ya'huécaso maré' sha'huitacaso ya'huèrin ti? ¡Canta onpopionta inapotoco! itèrin. Napotahuaton chiniquèn na'nèantarín.

³⁹⁻⁴⁰ Napohuachina, Isacori itapon:

“Quèmaso nipirinhué', noyaro'pa' aquètè ya'huaran.

O'nán pahuáninquè ya'huéapon.

Noya ya'huécaso maré' ahuétápamaso ya'huapon.

Iya'hua camairáponquèn.

Napoaponahuè', chini chiniquèn nipatan,

iya'hua quèran, pipiaran huachi," itèrin.

Cacopo iin ta'ananpirinso'

⁴¹ Naporo quèran huarè' Isaori Cacopo pa'pi no'huirín huachi. Inasá pa'pini noya ya'huécaso maré' sha'huitèrin ni'ton, naporin. Napoaton yonquirárin: “Payo tata chiminapon. Ina chiminpachin, Cacopo tèpaarahuè,” ténin. ⁴² Isao napo yonquitèrinso', Nipicaso nitotèrin. Napoaton Cacopo amatahuaton, itapon:

—Ni'què hua'hua. Iya masho, napotèranso maré' yatèparinquèn natantèrahuè. ⁴³ Napoaton noya natanco sha'huichinquèn. A'naroáchin Aran ninanoquè ta'aquè'. Api masho Napano pèinènuquè paquè'. ⁴⁴⁻⁴⁵ Inaquè paaton, hua'quimiachin yacapaontaquè'. Iya masho no'huitèrinso' sanoquè huarè', inaquè ya'huècontaquè'. Co huachi quènanpachinquènhué',

napotëranso' naniantapon. Naporo' huënantamaso marè' amataranquën. Co nohuanteràhuë' naporo chachin catonquëma chiminamaso', itërin.

⁴⁶ Ina quëran Nipicaso', Isaco nontapon pa'nin:

—Iti sanapi'sa Isaori maninso' co noyahuë' nipi ni'ton, chiminchináchin cancantërahuë. Cacopo ya'huërë' ina sanapi chachin, iso Canaan ro'tëquë ya'huërinso maantahuachin, chimina'huaso noya noya nisarín, tënahuë, itërin.

28

¹ Nipicari napotohuachina, Isacori, Cacopo amatahuaton, noya nontërin. Co no'huirínhuë'. Noya ya'huëcaso marè' sha'huitaton itapon: “Yosë noya catahuainquën conpa,” itërin. Napotahuaton pënënin: “Ama iso Canaan no'paquë sanapi máquësohuë'. ² Patan-aran parti tëhuëncinso' paquë'. Tata masho Pitoiro ya'huërinquë pa'sahuaton, api Napano hui'ninpita a'nara maquë'. ³ Yosë ya'ipi nanitaparínso' catahuainquën. Na'a hui'nanpita quëchinquën. Quëma quëran na'a naciono'sa pipicaso marè' inapochinquën. ⁴ Yosëri Apraan noya ya'huëcaso marè' sha'huitërinso chachin, quëmanta quëchinquën. Quëma shiparinpitanta', inachachin quëchin. Iso no'pa' ipora yacapatërehuaso', quëchinquëma'. Yosëri nani Apraan sha'huitërin ni'ton, quëtarinquëma',” itërin. ⁵ Ina pochin Isacori Patan-aran parti Cacopo a'parin. Cacoposo' pa'sahuaton, Napano ya'huërinquë canconin. Nani sha'huirahuëso chachin inaso', Pitoiro hui'nin. Pitoiroso' Aran piyapi. Napanoso', Nipica yo'in miáchin. Nipicanta', Cacopo, Isao, inapita a'shina'.

Isao sa'antarínso'

⁶ Isaoso', pa'pini, Cacopo noya ya'huëcaso marè' sha'huitërinso' ni'nin. Patan-aranquë sa'acaso marè' aparínsonta', ni'nin. Naporahuaton, pa'pini noya ya'huëcaso marè' sha'huitapon pochin: “Ama Canaan sanapi máquësohuë,” itërinsonata natanin. ⁷ Pa'pini, a'shini, sha'huitërinso chachin Cacoponta', Patan-aranquë pa'ninso' ni'nin. ⁸ Pa'pin inaporin ni'ton, Isaoso': “Canaan sanapiso', co tatahuë costarínhuë,” tënin. ⁹ Napoaton, Ismairo nicapon pa'nin. Inaso', Apraan hui'nin. Inatohua paaton, Ismairo hui'nin Maarata itopiso' maantarin. Inaso', Nipayo oshia'huain. Nani cato Canaan sanapi macaponahuë', inanta maantarin.

Yosëri Cacopo ya'notërinso'

¹⁰⁻¹¹ Cacopo Piirsipa quëran pipirahuaton, Aran ira pa'tërin. I'huatohuachina, quëparitërin huë'ëton pacacaso marè'. A'nara na'pi masahuaton, motoantacaso marè' acorin. Ina motoantaton huë'ërin. ¹² Naporo tashi huë'ëton, hua'narin: A'nara nanpënan no'paquë paquërahuaton, Yosë ya'huërinquë huarë' nincanin ni'nin. Ina nanpënanquë chachin, pancatë ni'ton, Yosë anquëninënpita a'naquën pantarapi, a'naquënso o'marapi. ¹³ Naporahuaton, Siniro chachionta', ina pirayan huaniarin ni'nin. Inari nontaton, itapon: “Caso Siniroco. Quëmaquën Tata masho, Apraan itopiso' chinotërinco. Tata parionta chinotërinco. Quëhuëntëranso' no'pa' quëtaranquën. Shiparinpitanta', iso no'pa chachin hua'anëntapona'. Isoso no'pa', Canaan itopi. ¹⁴ Ca nohuaton shiparinpita na'amiatapona'. Mo'shi pochin na'apona'. Norti parti, sor parti, pi'i pipirínso parti, pi'i ya'coniniso parti, ya'ipi inapita parti hua'anëntapona'. Quëma quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahué. Shiparinpita quëraonta inapotarahué. ¹⁵ Ni'quë'. Carinquën ca'tanaranquën. Intópanta pa'pata, carinquën a'paiaranquën. Carinquën chachin iso no'paquë quënantaranquën. Co onporanta pataranquënhuë', ya'ipi sha'huitëranquënso' naniquë huarë' catahuararanquën,” itërin.

16 Cacoposo' capayatahuaton, yonquirin: "Tèhuënchachin Sinioro isèquë ya'huëapirinhuë', co caso nitotèrahuë'," tënin. 17 Napoaton, pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton tapon: "Iso ro'tèso', Yosë chinotacaso marè' nóya. Isèquë chachin, Yosë pèinën* ya'huërin. Naporahuaton ¡Yosë ya'huërinso ya'coananën!" tënin.

18 Tahuëririnquë Cacoposo', tashíramiachin capayatahuaton na'pi mo-toantèrinso manin. Masahuaton, nohuítacaso marè' onë pochin ahuanirin. Naporahuaton ina aipi toma opotèrin. Inapotahuaton, Yosë marè' acorin. 19 Inaquë chachin iráca a'na ninano ya'huërin. Noso itopiso'. Ina pochin nohuitopirinahuë', Cacopori nisha nininën acotaton, Pitiri itèrin. 20-21 Inaquë Cacopori Yosë sha'huitaton itapon: "Quëma chachin ipora iratèrahuëquë ca'tanco. Quëma nohuanton còsharo', a'moca'huaso', inapitanta ya'huëchinco. Naporahuaton quëma nohuanton tatahuë ya'huërinquë, noya huënanta'i. Inapo catahuahuatanco: 'Sinioroíchin Yosënèhuë,' ta'to, chinotaranguën. 22 Iso na'pi onë pochin ahuanirahuësonta', quëma pèinën nisarin. Naporahuaton, ya'ipi quètèranco quèran, pi'pian quètáponquën. Shonca canahuato a'nara quëchinquën," itèrin.

29

Cacopori Napano yacaparinso'

1 Cacopo pa'sápaton, pi'i pipirinso parti ya'huëpisopita ya'huërinquë canconin. 2 Ninano ya'cari', a'na poso quënanconin. Ina pirayan cara huënton ohuicaro'sa i'sha o'shitacaiso marè' achinotapi. Ina pososo', pancatè na'piquë a'tantopi. 3 Ya'ipi ohuica huëntono'sa niyontonpachinara, a'paipisopitari naní quèran yamotahuatona', chi'huincapi. Ohuicanëna o'shitacaiso marè' inapopi. Nani o'opachinara, naquèranchin inaquë chachin a'tantaantapi.

4 Cacopori a'paipisopita natanin:

—¿Intoparanta canpitaso iyaro'sa'? itèrin.

—Aran quèran quiyaso' ta'a, itopi.

5 —¿Nohuitèrama canpita Nacoro hui'nin, Napano itopiso' to? taantarin Cacopo.

—Nohuitèrai mini, itaantapi.

6 —¿Noya ya'huëarin? itaantarin.

—Noya mini ya'huëarin, itopi. Napotahuatona':

—¡Ma'tana hui'nin Naquira itopiso' huë'sarin! Ohuicanënpitarè chachin huë'sarin, itaantapi. 7 Naporo' Cacopo tapon:

—Yono pi'i ya'huëarin ni'ton, pahuanarin ohuicaro'sa huë'ërinquë oncorapicaso'. ¿Onpoatonta co o'shitatoma pasto capacaiso marè' quëpaantaramahuë'? itèrin.

8 —Co nanitèraihuë' inapoca'huaiso'. Ya'ipi ohuica huëntono'sa a'paipisopitarè chachin niyontonacaiso' ninarai. Naporo huarè' nanitèrai na'pi chi'huincatahuatoi, ohuicaro'sa o'shita'huaiso', itopi.

9-10 Inapita nontaso', Naquiraso' pa'pin ohuicanënpitarè chachin canquirin. Inari pa'pin ohuicanënpita a'paitèrin. Ina ni'sahuaton, Cacoposo' a'naroáchin posoquë pa'nin. Pa'sahuaton, na'pitè masho chi'huincatèrin. Chi'huincatahuaton, apin ohuicanënpita o'shitèrin. 11 Ina quèran Naquira apinorahuaton: "Thuata oshi," itèrin. Napotahuaton, na'nèrarin. 12 Cacopori sha'huitèrin: "Caso quëmaquën tata, apihuëmiáchin. Quëmaquën a'shacha

* 28:17 Yosë pèinën: Iprío nananquëso', Pitiri itopi.

Nipica itëramaso hua'huinco ni'to, naporahuë," tënin. Ina natanaton, Naquiraso ta'arë'nachin pa'pin sha'huitapon pa'nin.

¹³ Cantonahuaton sha'huitërin: "A'shacha Nipica hua'huin, Cacopo itopiso' canquirin," itërin. Ina natanahuaton, Napanoso ta'arë'nachin nicapon pa'nin. Quënanconahuaton apinorin. Apinorahuaton: "I'huata api," itërin. Nontahuaton pëinënquë quëparin. Inaquë Cacopori ya'ipi naporinso apin sha'huitërin. ¹⁴ Napanori natanahuaton itapon: "Quëmaso' tëhuëinchachin quëmopinëhuëinquëninan," itërin.

Sanapi marë' Cacopo sacatërinso'

Cacoposo' Napano pëinënquë a'na yoquirá' nani yacapatërin. ¹⁵ Ina piquëran Napanori itapon:

—Quëmopinëhuëinquënipiranhuë', co topinan asacata'huanguënsó ya'huërinhuë'. Sha'huitoco onposo canacamaso nohuantëranso'.

¹⁶ Napanoso' cato hui'ninpita nano'sa ya'huëtërin: Paninanso' Nia itopi. Ina piquëran niantarinsoso', Naquirá itopi. ¹⁷ Niaso', noyápiachin ya'pirahuanin. Naquiraso nipirinhue', noyápiroyanchin, co máquën tëranta tëhuërinhuë'.

¹⁸ Cacoposo' Naquirá costaton, apin itapon:

—Hui'nán hua'hua nininso', Naquirá itëramaso nohuantërahuë. Ina marë' canchisé pi'ipi quëma marë' sacatarahuë, itërin. ¹⁹ Napotohuachina, Napanori itapon:

—Naporan ni'quëhuarë', quëmari maquë nipachin. Nishaso quëtacaso', co noyahuë'. Yacapatonco sacatëquë nipachin, itërin. ²⁰ Inapaoon Cacoposo' Naquirá marë' canchisé pi'ipi sacatërin. Hua'qui sacatopirinhue', Naquirá pa'pi nosoraoton, cara tahuëríichin sacatërinso pochin cancantërin.

²¹ Nani canchisé pi'i sacatohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Acoantoco huachi hui'nán. Sha'huitëranquënsó' nani nanirahuë huachi, itërin. ²² Napotohuachina Napanoso' ya'ipi ya'huërin pirayan ya'huëpisopita, amatërin. Cacopo sa'arinquë pita nicacaso marë' amatërin.

²³ Napoaponahuë' nani tashihuachina, Napanoso Naquirá ya'huërinamën Niasá, Cacopo acoantërin. Inaso co nohuitatonhuë', ichihuë'ërin.

²⁴ Naporahuaton Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso Nia nicanarin. Camaicaso marë' nicanarin. Inaso sanapi Siripa itopi.

²⁵ Tahuërininquë tashíramiachin Cacoposo', Nia ichihuë'ërinso ni'nin. Ni'sahuaton, pa'pi pa'yantërin. Napoaton Napano chiníquën nontërin:

—¡Co napochitconcohé pora! ¡Co'ta Naquirá marë' nani sacatërahuë! ¡Nani nonpintëranco ni'sora! itërin.

²⁶ —Isëquëso api, co hua'hua nininso'ton, aso'yaraihuë'. ²⁷ Nia mananso marë' a'na simana pita nicacaso ya'huërinso', naniquë'. Ina nanihuatan, Naquirá ya'huëre' acoantaranquën. Canchisé pi'i chachin ca marë' sacatacaso' nohuantohuatan, inapotaranquën, itërin Napanori.

²⁸ Napotohuachina, Cacopo nohuantërin. Nia maninso marë' simana pita imapiso nanihuachinara, Napanori, Naquirá ya'huëre' acoantërin.

²⁹ Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso' camaicaso marë' Naquiranta nicanarin. Ina sanapiso' Pira itopi. ³⁰ Nani acoantohuachina, Cacoposo', Naquirá ichihuë'ërin huachi. Inapaoon ina na'con na'con nosororin. Niaso nipirinhue', co onpopinchin nosororinhue'. Canchisé pi'ipi chachin Napano marë' sacataantacaso' niponahuë', nosororin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

³¹ Cacoposo', Nia co onpopinchin nosororinhue'. Ina nitotaton, Siniorori catahuarin hua'huanacaso marë'. Naquiraso nipirinhue', ina nohuanton

chachin, co nito hua'huaninhué'. ³² Niaso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. Inaso', Nopino itërin. “Sinioro sëtërahuëso' nicaton, catahuar-inco. Hua'huanahué ni'ton, iporaso' so'yahué nosoroaponco huachi,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³³ Naquëranchin, cayoantarahuaton, quëmapia'huaya huaiantarin. “Nocaninacoso' Sinioro natanin. Natanaton catahuarincó. Napoaton a'na hua'huasha quëtaantarincó,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁴ Naquëranchin cayoantarahuaton, quëmapi chachin hua'huantarin. Inaso', Nihui itërin. “Nani cara hua'huanahué ni'ton, iporaso' so'yahué na'con na'con chin-pitaponco huachi,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁵ Niaso', naquëranchin cayoantarahuaton quëmapia'hua chachin huaiantarin. Inaso Cota itërin. “Iporaso' huachi, Sinioro pa'yatato chinotarahué,” ta'ton ina pochin hua'huin nohuitërin. Nani catapini hua'huanahuaton, copi ténin huachi.

30

¹ Naqaira co nito hua'huanatonhué', cainpain noyaparin. Napoaton so'in itapon:

—Hua'huantoco canta'. Co'so' hua'huantohuatancohué', chiminarahué, itërin. ² Cacoporiso nipirinhué', no'huiton itapon:

—¡Co caso Yosëcohué'! Ina co nohuantërinhué' ni'ton, co hua'huananhué', itërin.

³ Napotohuachina, so'in itapon:

—Ni'quë'. Piyapinëhué Pira itërëhuaso', maquë topirahué. Ina mapatan hua'huanpachin, cari masarahué. Hua'huahué chachin nicacaso marë' masarahué. ⁴ Inapoaton, Naquirari piyapinë Pira itopiso', so'in acoantërin. Acoantohuachina, ichihué'ërin. ⁵ Píraso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. ⁶ Naporó' Naqaira tapon: “Isoso hua'huasha, Tano itarahué. Yosë nontërahuëso' natanatonco: ‘Tëhuëchachin quëmaso' noya ninan ni'ton, catahuaranquën huachi,’ itërinco. Napoaton a'nara hua'huasha quëtërinco,” ténin. Ina yonquiaton ina pochin nohuitërin. ⁷ Ina quëran Pira cayoantarahuaton, quëmapia'huaya chachin huaiantarin. ⁸ Naporó' Naqaira taantarin. “Iso hua'huashaso', Nipitari itarahué. Na'con caipayarë'co nichinitërai, iporaso huachi nani minsërahué,” ta'ton ina pochin nohuitërin.

⁹ Nianta co huachi hua'huanacaso nanitërinhué'. Napoaton piyap-inën Siripa itopiso' Cacopo acoantërin. ¹⁰⁻¹¹ Siripa ya'huërë' cayoaton hua'huanpachina, Niaso tapon: “¡Ma noyacha nisharahué paya! ténahué. Napoaton iso hua'huashaso', Caro itarahué,” ténin. ¹² Ina piquëran Siripaso', a'na ya'huërë' hua'huantarin. ¹³ Naporó' Niaso' tapon: “¡Ma noyacha ya'huërahué paya! Iporaso ya'ipi sanapiro'sa: ‘¡Ma noyacha inaso ya'huërin paya! itaponaco ta'to, iso hua'huashanta', Asiri itarahué,” ténin.

¹⁴ Trico macacaso tahuëri'sa', Nopino pa'sahuaton, mantracora huayo itopiso' quënanconin. Ina masahuaton, a'shün quëshimarin. Ina quënapataton Naquirari itapon:

—Hua'huan mantracora huayo quëshirinquënso', quëtoco canta topirahué, itërin. ¹⁵ Napotopirinhué', Niari itapon:

—Ayon caira. ¡Ama napopitëraqüësohué'! ¡So'yahué nani osërëtëranco! Hua'huahué ya'huërë' mantracora huayo quëshirincosonta' ¡yaosërëtaantamaranco ti? itërin.

—Ina quëtohuatanco, ipora tashi Cacopo quëmarë' huë'ëpon, itërin Naquirari. ¹⁶ Tashi huarë' Cacopo pasto quëran huënantahuachina, Niari nacapirahuaton:

—Hua'huahuè mantracora huayo quëshirincoso', nani Naquira quètèrahuè. Quëmaro'co ipora tashi huè'ëca'huaso marè' inaquè pahuèrètèrahuè, itèrin.

Napotohuachina, naporo tashi Niaso', Cacopo huè'ëparin. 17 Hua'huanacaso marè' orarinso Yosëri natanahuaton, catahuarin. Napoaton Niaso', a'natèrápo hua'huinpita nicacaso' cayoantarin.

18 Nasitohuachina tapon: “Isoso' hua'huasha, Isacaro itarahué. Camairahuèso sanapi so'yahuè acoantèrahuè ni'ton, Yosë acanarincó,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitèrin. 19 Ina quèran Nia cayoantarahuaton, saota nicacaso' hua'huaantarin. 20 Nasitohuachina taantarin: “Iso hua'huasho', Saporono itarahué. Noya nininso chachin Yosë nicararincó. Nani saota hua'huasha a'notèrahuè ni'ton, iporaso' so'yahuè noya noya ni'sarincó,” ta'ton, ina pochin nohuitèrin. 21 Nitiquioninquè Niaso', sanapia'huaya hua'huanin. Nasitohuachina, Tina itèrin.

22 Naquiraso co hua'huaana'pihuè ni'ton, na'con Yosë nontèrin. Napohuachina, napoian quèran nosoroaton a'panirin. Ina nohuanton hua'huanin huachi. 23 Paninantèrinso' huaihuachina, tapon: “Co hua'huaana'picohué' nicato tapanápirahuè'. Yosë chachin catahuarincó ni'ton, hua'huanato co huachi tapanahuaso ya'huèrinhuè'. 24 A'na ya'huèrè' Siniro quètaanta'inco topirahuè,” ta'ton, Così itèrin.

Cacopo Napanorè', ninonpintopiso'

25 Così nasitèrin piquèran Cacoposo', Napano itapon:

—Ya'huèrahuèquè chachin yapanantapirahuè'. 26 Sa'ahuèpita, hui'nahuèpita, inapita quètoco. Nani inapita marè' sacatèrahuèso' nanirin. Quèma nitotèran onpo sacatèrahuèso'na ni'ton, quèpai huachi topirahuè, itèrin.

27 Napotopirinhué', Napanoriso' itapon:

—Ama napoquèsohué api. Quèma yacaparanco ni'ton, Siniro catahuarincó. Ani'tato, ina nitotèrahuè. Napoaton quèparitèquè ténahuè. 28 Sha'huítoco onposona canacamaso nohuantèranso'. Nápo chachin pahuèrè'inquèn, itèrin.

29 Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Quèma marè' onpo sacatèrahuèso', nani nitotèran. Pè'tahuanènpitanta noya a'pairahuèso', nani nitotèran. 30 Co'huara huè'shátèrapohué', caráichin ya'huètèrinquèn. Iporaso nipirinhué', pa'pi notohuaro' na'amiatèrin. Huè'nahuè quèran huarè' Siniro catahuarinquèn. Iporaso huachi canta', caora marè' sacata'huaso' nanirin huachi, itèrin.

31 —Caque chachin sacataantacaso marè' ¿onpota pahuèrè'inquèn? taantar in Napano.

—Ama coriqui pahuèrècosohué'. Apira sha'huitaranquènso' nohuantohuaton, quèma marè' sacataantarahuè. 32 Ipora tahuèri pè'tahuanènpita huèntonèquè pa'sarahué. Pa'sahuato, yaráton carniroa'huaro'sa', niquè acoarahué. Naporahuaton chipoa'huaro'santa ninshipiton nipiso', niquè acoarahué. I'coapi nipisopitanta inapotarahuè. Inapita quèran pahuèrè' quènana'huaso marè' naporahuè. 33 Inapohuato, a'na tahuèri canarahuéso ni'quihuatan, no'tèquèn sacatèrahuèso nitotaran. Pè'tahuatèrahuèquè, i'coapiro'sa', ninshipitono'sa inaporáchin chiporo'sa quènanaran. Naporahuaton, yaráton carniro'saráchin quènanaran. Nisha quènanpatanso', ihuaranquèn ni'ton, naporin, itèrin Cacopori.

34 —Noyapa'. Inapoa'a nipachin, ténin Napano.

35 Napoapohuè', naporo tahuèri chachin inaso chiporo'sa hui'tonpi nipisopita, i'coapi nipisopita, nisha acorin. Chipó sanapi'santa ninshipiton, nipiso', inaquè acorin. I'coapiro'sa', máquènso tèranta huiritopisopita,

inapitanta inaquë chachin acorin. Ya'ipi yaráton carniroa'huaro'santa', inapotërin. Inapotahuaton hui'ninpitari a'paicaiso marë' quëtërin.

³⁶ Ina quëran, pë'tahuaro'sa huayoninsopitarë chachin Napanoso', Cacopo ya'huëarin quëran, cara tahuëri iratatë pa'në'pa', pa'pi.

Cacoposo nipirinhüë', co manta taponahuë', a'napita ohuicaro'sa Napanonquën a'paitarin. A'paitapon pochin canacaso marë' isoporin:

³⁷ Nara së'paro'sa huara napapiráchin nanpi së'patërinso' pë'shitërin. Isopita nararo'sa së'paquën napotërin: Aramo, ni'to', tanpapi, inapita së'paquën manin. Masahuaton, hui'tona'piarin. Hui'toninsopitanta', i'shotëra'piarin.

Acopo huiritërinso ya'nocaso marë', inapotërin. ³⁸⁻³⁹ Ina quëran huararo'sa hui'tonanpinan nininso', pë'tahuaro'sa huëntonën notënanquë acorin. I'sha o'opiquë acorin. Inaquë pë'tahuaro'sa nito'quëpi ni'ton, naporin. Huararo'sa notërahuatona quëmapi nipisopita to'quëtöpi. Inapohuachinara hui'ninpitaso': Hui'tontono'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapita hua'huatapi. ⁴⁰ Naporo' Cacoposo', inapita nisha acorarin huachi.

Inapotërinso', Napano pë'tahuanënpita yaratono'sa', hui'tontono'sa', inapita notënanquë acoonin. To'quëcaiso marë' acoonin. Inapooton Cacoposo', Napano pë'tahua huëntonën quëran na'apisopita, inaora huëntonënuë acoaton ana'atarin huachi. ⁴¹ Panca panca pë'tahuaro'sa nipisopita huënaïtohuachinara, i'sha o'opiquë huararo'sa acorin. Nito'quëapona pochin huararo'sa notëcaiso marë' naporin. ⁴² Mashiraa'huaro'sa huënaïtohuachinaraso', co huararo'sa acorinhüë'.

Napooton pi'pira'huaya nipisopitaso', Napano marë' ninin. Ya'huëre' panca pancaro'saso', inaoranquën ninin. ⁴³ Inapooton inaso', pa'pi ma'huanin. Pa'pi notohuaro' ohuica ya'huëtahuaton, piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. Notohuaro' camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta ya'huëtërin.

31

Cacopo, mi'sën ta'ananpicaso yonquirinso'

¹ Ina quëran Cacoposo', mi'sënpitari pinorinso' natantërin: "Cacoposo' tata pë'tahuanënpita matahuaton, pa'pi ma'huanin," topi natantërin.

² Naporahuaton Napanori chachinta', co huachi iráca pochin nitërinhuë' ni'nin. ³ Naporo' Siniorori Cacopo itapon: "Tataparin, quëmopinënpita, inapita ya'huërinso parti panantaquë'. Carinquën ca'tanatënuquën catahuaranquën," itërin.

⁴ Ina natanaton, Naquira, Nia inapita pastoque amatërin. Inaora ohuicanënpita a'pairinque amatërin. ⁵ Huë'pachinara, itapon:

—Tataparima co huachi iráca pochin noya ni'nincohuë'. Yosëso nipirinhüë', ca'tanatonco catahuarincó. Inaso' tatahuëri chinotërinso'.

⁶ Canpitaso', nani nitotërama tata marë' chiniquën sacatërahuëso'.

⁷ Naporahuaton nonpintahuatonco co no'tëquën pahuërincohuënta', nitotërama'. Napoaponahuë', Yosë catahuarincó ni'ton, co aquëtë huarë' ihuarincohuë'.

⁸ A'na tahuëri tataso' tënin: "Ninshipitono'sa quëchinquën sacatëranso marë'," topachina, ya'ipi sanapi ninshipitonáchin hua'huanpi. A'na tahuërinta': "Hui'tontono'sa quëchinquën sacatëranso marë'," taantahuachinaso', hui'tontono'sáchin hua'huataantapi. ⁹ Yosë nohuanton ina pochin tata pë'tahuanënpita hua'huatopi. Canpoanquën nicacaso marë' napopi.

¹⁰ A'na tahuëri pë'tahuaro'sa huënaïtaso', hua'narahuë. Chipó mashoro'sari, chipó sanapi'sa to'quësapi hua'narahuë. To'quëtóna'piro'saso', a'naquënso hui'tonpiro'sa', a'naquënso ninshipitono'sa', a'naquëonta i'coapiro'sa',

inapita quënanahuë. ¹¹ Naporó chachin Yosë anquëninën përarinco: “¡Cacopo!” itërinco. Itohuachincora: “Isëquë nisarahuë,” itërahuë. ¹² Naporó anquëni itërinco: “Noya ni'quë', ya'ipi chipo mashoro'sa', chipo sanapi'sa to'quëpisopita, hui'tonpiro'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapitaráchin to'quërapí. Napano nonpintërinquëno nitotato, ni'nanso chachin a'ninquënta nicacaso marë' catahuaranquë. ¹³ Ca mini Yosëco, iráca Pitiriquë ya'notëranquë. Inaquë na'pi tomaquë opotahuaton, chinotaancoso marë' acoran. Naporahuaton inaquë chachin casáchin chinotaancoso marë' sha'huitëranco. ¡Manóton huëquë pa'a! Iso no'pa quëran pipirahuaton, hua'huatëranso no'pa parti panantaquë',” itërinco, tënin Cacopo.

¹⁴ Ina topachina, Naquira, Nia, inapitari itapon:

—Quiyanta mini tata chiminpachin, co huachi ma'sha tëranta maca'huaiso ya'huërinhuë'. ¹⁵ Naporahuaton ipora chachin nisharo'sa pochin tata ni'nincoi huachi. ¡Pa'anpitërarincoi ni'ton, quiya marë' pahuëretaton ina nápo sacatëran! ¹⁶ No'tëquën chachin Yosëri, tata ma'shanënpita, matahuaton, canpoa quëtërinpoa'. Inaso' canpoanquë, hua'huapoapitanquë. Napoaton, ma'sona Yosë sha'huitërinquënsó', niquë huachi, itopi.

Cacopo ta'arinso'

¹⁷⁻¹⁹ Sa'inpitari napotërin ni'ton, Cacososo Canaan parti panantacaso yonquirin. Pa'pin ya'huërinso no'paquë paantacaso marë' tapatarin huachi. Napanoso' a'na parti ohuicanënpita ya'iaon pa'nin. Inaquë pa'ninso' Naquirari, pa'pin mamanshinënpita ihuarin. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin mosharinso', ihuarin. Cacososo' sa'inpita, hui'ninpita, inapita, camiyoro'saquë a'mitërin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, ya'ipi inapita quiquirin. Ya'ipi inapitaso', Patan-aranquë sacataton canarinso'. ²⁰ Inapoaton Cacopori, Napano nonpintahuaton, co sha'huitaponahuë' huëshirin. ²¹ Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin Cacososo', ta'arin. Co hua'quiya quëranhuë', Iopiratisiiquë pëntoitahuatona', Carata motopiro'sa parti, notëtërin.

Napanori Cacopo imaquirinso'

²² Cara tahuëri quëran Napanoso', Cacopo ta'arinso' nitotërin. ²³⁻²⁴ Ina nitotata, quëmopinënpitarë chachin, imaquirin. Canchisë tahuëri quëran, Carata motopiro'sa parti canqui. Napoaponahuë', naporó tashi Yosëri huë'ënuquë ya'notaton itapon: “Natanquë Napano sha'huichinquë. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in,” itërin. Tahuërianpintahuaton Napanoso', ²⁵ piyapinënpitarë chachin Carata motopiro'saquë Cacopo nincantopi. Ina motopiro'saquë inanta', huëntonënë chachin chinotopi. Napananta ina motopiro'saquë chinotaponahuë', co niquënanyátërapihuë'. ²⁶ Cacopo quënanahuaton, chiniquë nontërin:

—¡Pa'pi co noyahuë' ninan! ¡Co nonpinchitoncohuë' pora! Ahuëtahuatë sanapi'sa manëso pochin hui'nahuëpita quëshiaranco. ²⁷ Nonpintatonco, co sha'huitaponcorahuë' ta'aiaran. ¡Co naporëhuë'! Yá'huëranquë yaapaantaranso sha'huitëranco naporini, noya ninontatëhua capa cananchitërihuahuë'. Pita nicatëhua': Tonton, arpa, inapita pi'nipiquë ninonchitërihuahuë'. ²⁸ Hui'nahuëpita, shihuëpitanta', ichita'airan ni'ton, co apinoto nonta'huaso' quëtërancohuë'. ¡Co manta yonquirëhuë pochin ninan! ²⁹ Nohuantërahuë naporini, ma'shátërahuë ya'ipinquëma ana'inchitënuquëmahuë'. Napoaponahuë', achin tashi chachin Yosë nontërinco. Inaso' tataparionta chinotërin. Huë'ëhuëquë ya'notatonco nontërinco: “Natanquë Napano sha'huichinquë. Ni'quëna Cacopo no'huiton

ma'sha onpototan. Tananpitêquê pa'in," itêrinco. ³⁰ Tataparin ya'huêrinquê ya'nipishahuê yapantaton huê'saran ni'quêhuarê', jco mamanshinêhuêpitaso' ihuatonco quêitonhuê' pora! itêrin Napanori.

³¹ Napotohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Tê'huatatênquên topinan huê'sarahuê: "Paanta'huaso sha'huitohuatoso', sa'ahuêpita osêrêtamarinco," ta'to, naporahuê. ³² Nipirinhue', insosona têranta mamanshinênpita matahuatênquên, quêsahuachin, jchimiin! Ma'sona têranta quêmaquên nininso' quêsahuato, ya'ipi quêmopinênpita ni'tonênquê a'noquê'. Inapotaton quêpamantaquê', itêrin. Napopirinhue' Cacoposo', Naquirari pa'pin mamanshinênpita ihuarinso', co nitotêrinhuê'. ³³ Naporo' Napanoro', mamanshinênpita yoniton patê patêrantarin. Cacopo nê'mêtê pênênquê'ton ya'conin. Pipirahuaton, Cacopo cosonanênpita nininguê, ya'coantarin. Nianquên nininguênta ya'conaponahuê', co mamanshinênpita quênaninhue'. Ina quêran pipirahuaton, Naquiranquên nininguê ya'huêrê' ya'coantarin. ³⁴ Naquiraso' mamanshiro'sa masahuaton, po'orin. Camiy-quê huênsêcaiso marê' nitopisoanaquê po'orin. Inapotahuaton, ina aipi huênsêtêrin. Pa'pinso' ya'ipi nê'mêtê pêianaquê yonipirinhue', co quênaninhue'.

³⁵ Naquirari itapon:

—Tata, co huanirahuêso marêhuê', ama no'huicosohue'. Sanapicoi inach-intêraiso tahuêri nanitêrinco ni'ton, huênsêarahue', itêrin. Napanori mamanshinênpita yonisápirinhue', co quênaninhue'.

³⁶ Co quênanpachinahuê', Cacopo ya'huêrê' no'huitaton Napano chiniquên nontêrin.

—¿Maquêta têhuêtêranquên ni'nan? ¿Ma'ta onpoato oshahuanahuê ni'ton, co napion cancantaton imaquirancoso'? ³⁷ Ya'ipi ma'shanêhuêpita o'quiaton yoniran. ¿Ma'ta quênaparanco quêmaquên nininso'? Ma'sona quênanpitan, a'ninquechin, quêmopinênpita notênanquê acoquê'. Quêmopinêhuêpitarinta', ni'in. Inapita sha'huichinpoa' insosona no'têquên noninso'. ³⁸ Cato shonca pi'i quêma marê' sacatêrahuê. Naporo' co a'na ohuica têranta', co a'na chipo têranta ana'huarinhuê'. Huêntonênpita quêran, co a'na carniro têranta', capitêranquênhuê'. ³⁹ Ni'niro'sari pê'tahuanênpita têpahuachinara, co onporo têranta a'nota'huanquênso marê' quêshiranquênhuê'. Caoranquên masahuato, acoantarahuê. Tahuêrihuê nipon, tashihuê nipon, ihuatohuachinanta', ca apahuêrêtêranco. ⁴⁰ Tahuêri nipachina pi'i acorinco, tashinta nipachina sêhuên acorinco. Pê'tahuaro'sa a'paito, huê'êi natanahuê. Inapoato nohuantaso' parisitêrahuê. ⁴¹ Cato shonca pi'i quêma marê' sacatato, ya'ipi inapita ahuantêrahuê. Cato hui'nanpita marê' shonca catapini pi'ipi sacatêrahuê. Pê'tahuanênpita marênta', saota pi'i sacatêrahuê. Naporahuaton, apira apira pochin nisha nisha cana'huaso sha'huitêranco. ⁴² Apraan chinotêrinco catahuarinco. Tata Isaconta', inachachin chinotêrin. Co'so' ina catahuarincohuê naporini, topinamiáchin ya'huêrahuêquê a'pa'itoncohuê'. Yosêso nipirinhue', parisitêrahuêso nitotêrin. Chiniquên sacatato ma'sha ya'huêtêrinco'sonta', nitotêrin. Napoaton achin tashi pênênquên, itêrin Cacopori.

Cacopo, Napanorê' anoyatopiso'

⁴³ Cacopori napotohuachina, Napanoso' tapon:

—Isopita catoro'saso', hui'nahuêpita. Isopita hua'huaro'santa shihuêpita. Pê'tahua huêtono'santa', caquên. Ya'ipi isêquê ni'nanso', caquênáchin. Napoaponahuê', hui'nahuêpita catahua'huaso marê' ya'ipi quêchi nipachin. Shihuêpitanta quêchi.

⁴⁴ Napoaton huëquë pa'a Yoscoarë' niitatë anoyata'a. Catonpo chachin anoyatërehuaso ayonquiinposo marë' inapoa'a, itërin. ⁴⁵ Napotohuachina, Cacoponta', "Noyapa'," tëcaton, a'nara na'pi manin. Ina masahuaton, onë pochin ahuanirin. ⁴⁶ Naporo' quëmopinënpita camairin:

—iNa'piro'sa yontonco!' itërin. Itohuachina, ya'ipiya quëran na'piro'sa yontonpi. A'mitë a'mitëtahuatona', panca imopi. Ina quëran, ya'ipiya coshatopi, na'piro'sa a'mitë a'mitëtopiso pirayan coshatopi. ⁴⁷ Napanoso' inaora nanamënquë, ina ro'të nohuitaton, "Quicaro Saatota," itërin. Cacoporiso nipirinhüë', inaora nanamënquë ina ro'të chachin, Carata, itërin. ⁴⁸ Naporo' Napano tapon:

—Iso na'piro'sa imorëso', catonpo chachin ayonquiarinpo Yoscoarë' ta'të ipora tahuëri anoyatëreso'. Napoaton, ina no'paso' ipora huanta Carata, itopi. ⁴⁹⁻⁵⁰ Naporahuaton Mispä itopi anta': "Nipatohuatë, co huachi niquënanarihuë'. Napoaponahuë', Sinioro chachin ni'inpö'. Co insonta ya'huërëquë naporëso ni'pirinpohüë', Yosë chachin ni'inpö'. Napoaton ama hui'nahuëpita no'huiton aparisitëquësohüë'. Ama aquëtë chachin sanapi'sa maantaquësohüë'. Ina marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco," itërin. Ina naporinso marë' ina pochin ina no'pa' nohuitopi.

⁵¹ Napanoso' aquëtë chachin Cacopo sha'huitaantarin:

—Ni'quë'. Na'pi imorahuëso ya'huëarin. Onë pochin na'pi ahuanirahuësonta ya'huarin. Ya'huërëhuaso huáncana inapita acorahuë. ⁵² Inapita ayonquiarinpo ama quëmanta ma'sha onpotancoso marëhuë', isëquëran pëntonquësohüë'. Co ca tëranta ma'sha onpota'huanquënso marë' isëquëran pëntona'huaso ya'huërinhuë'. ⁵³ Canpo capini nanan ya'huëhuachin, Yosë chachin anitochinpo', inquënposona tëhuërëso'. Ina Yosë chachin quëmaquën tata masho Apraan, chinotërin. Caquën tata masho Nacoronta chinotërin. Inquënposo tëhuëhuatë', ina chachin ana'inchinpo', itërin. Napotohuachina, Cacoposo': "Caquën tata chinotërinso ni'sárinco ni'ton, co napoarahuë'," tënin. ⁵⁴ Inapatoana anoyatohuachinara, Cacoposo inaquë chachin Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëparin. Nani Yosë chinotohuachinara, quëmopinënpita ichicoshatërin. Ya'ipiya coshatopi. Nani coshatohuachinara, inaquë chachin huë'ëantapi.

⁵⁵ Tahuërininquë tashíramiachin Napanoso' huënsëintarahuaton, hui'ninpita, shinpita, inapita apinora'piarin: "Yosë catahuainquëma noya paco'," itahuaton ya'huërininquë pa'mantarin huachi.

32

Cacopo, Isaorë' niquënanpiso'

¹⁻² Napano piyapinënpitarë chachin pa'mantahuachina, Cacoponta piyapinënpitarë chachin paantarin. Paasoi Cacoposo', Yosë anquëninënpitari nacapirin. Inapita quënanahuaton, tapon: "Isopitaso', Yosë sontaronënpita huënton. Catahuainacoso marë' a'paimarinso'," tënin. Napoaton ina ro'tëso': Maanain*, itërin.

³⁻⁴ Naporo' Cacoposo', comisiono'sa Isao sha'huitacaiso marë' Sëir no'paquë a'parin: "Iya'hua huënantárin ni'ton, iso pochin nanan a'patiarinquën: 'Ca iya masho huënantárahüë. Ma'sona quëma camaitëranso nisarahüë. Cato shonca pi'ipi api Napano ya'huërinquë yacapatërahüë. ⁵ Na'a ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', ohuicaro'sa', inapita ya'huëtërinco. Piyapinëhuëpitanta', quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërinco. Iso nanan,

* **32:1-2** Maanainso': Cato huënton sontaro'sa', tapon naporin.

a'pataranquën noya ninicaté ya'huëantacaso maré' ténin,' itoco,'" itérin. Napotahuaton a'parin.

⁶ Comisiono'sa huënantahuachinara, Cacopo sha'huitintapi:

—Iya masho Isao nicapoi a'parancoi ni'toi, pa'nai. Huë'saranso nitotaton, inaora chachin nacapiinquënso maré' huë'sarin. Catapini pasa quëmapi'sari imaquarin, itiipi. ⁷⁻⁸ Ina natanahuaton, Cacoposo pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton yonquirárin. Yonquirárin quëran, piyapinënpita, ohuicanënpita, ohuacanënpita, camiyonënpita, inapita cato huënton acorin. “Iya mashori, a'na huënton ahuëhuachina', a'na huëntonso ta'ararin,” ta'ton naporin.

⁹ Ina quëran iin të'huataton, iso pochin Yosë nontërin: “Sinioro, quëmaso Yosënuë. Tata masho Apraan chinotërinquën. Tata Isaconta chinotërinquën. Quëma sha'huitëranco ni'ton, ya'huërahuëquë huë'sarahuë. Quëmopinëhuëpita ya'huërinquë huë'sarahuë. Naporahuaton: ‘Ca nohuanton noya pa'saran,' itëranco. ¹⁰ Tëhuëchachin co noyaco huë' ni'to, co nosoroancoso' ya'huërinhuë'. Co no'tëquënáchin catahuancoso ya'huëpirinhuë'. Iráca ya'huërahuë quëran pipipo, Cortaniquë pëntoitërahuë. Naporo' co ma'sha tëranta quëparahuë. Pitananëhuëro'coáchin pa'nahuë. Napopirahuë', iporasos' cato huënton pochin hua'anëntërahuë. ¹¹ ¡Nosoroatonco Sinioro iya masho Isao quëran, nicha'ëco! Nani huë'sarin ni'ton, ahuërahuatonco, sa'ahuëpita, hui'nahuëpitaré'co chachin niqitohuachinco. ¹² Nani quëma chachin, catahuancoso maré' a'ninquëchin sha'huitëranco. Naporahuaton, shihuëpitanta caquëran pipipisopita, inotëra'huaya pochin na'acaiso' sha'huitëranco. Maré yonsanquë inotërahuaya ya'huërinso', co pichicasohuë'. Ina pochin na'acaiso' nani sha'huitëranco,” itérin.

¹³ Naporo tashi inaquë Cacopo huë'ërin. Tahuëririnquë capayatahuaton, ya'cariya ya'huërinso'pita quëran, pëtahuaro'sa huayonin. Iin masho Isao nicanacaso maré' huayonin: ¹⁴⁻¹⁵ Cato pasa chipo sanapi, cato shonca chipo, cato pasa ohuica, cato shonca carniro, cara shonca camiyos' paya nasha huaipiso hua'huinpitaré' chachin, catapini shonca ohuaca', shonca toroa'hua, cato shonca mora sanapi nininso', shonca mora quëmapi, inapita.

¹⁶ Inapita huayonahuaton, piyapinënpita quëtërin a'na huënton a'na huënton quëpacaiso maré'. Co'huara pa'shátërasoihuë', ma'sona nicacaisonta sha'huitërin:

—Canpitaso quëchitoco'. A'na huënton'ton pa'in. Amasha aquëmiachin nipachin a'na ya'huëré', paanta'in. Ama napopináchin pacosohuë', itérin. ¹⁷⁻¹⁸ Quëchinamën huënton quëpana'pi sha'huitërin:

—Iya masho Isao nacapiatënuë natanpachinquën: “¿Inta quëmaso' hua'anën? ¿Intohuata pa'saran? ¿Inquënta pë'tahuaro'sa quëpaaranso'?” itohuachinquën, quëmarí iso pochin sha'huitëquë': “Isopita pë'tahuaro'saso', quëma maré' quësarahuë. Cacopo a'patiarinquën. Inaso', quëma piyapinën pochin cancantërin. Nani inanta piquëran huë'sarin,” itëquë', itérin.

¹⁹ A'napita huënton quëpana'piro'santa', sha'huitërin:

—Canpitanta iya masho Isao quënanpatama', inachachin sha'huitoco'.

²⁰ Nani sha'huitohuatama', napotaantaco': “Inaora chachinso', piquëran huë'sarin,” itoco', itérin.

Isopochin yonquiaton Cacopo naporin: “Isopita pë'tahuaro'sa quëtato no'huirincoso asanoarahuë. Ina piquëran caora chachin ni'sarahuë. Tapona inapotërahuëso maré' inanta noya nontaantarino,” ténin yonquënuë.

²¹ Inapaton Isao quëtacaso'ton, aquëchitërin. Inaorasos' nipurinhuë', huë'ëcaso maré' ya'huëarinquëranchin quëparitërin.

Cacopo anquëñirë nïpanirinsó'

²²⁻²³ Napoaponahuë', naporó tashi chachin co'huara huë'ëshátërasoihuë', Cacoposo' huanirín. Huanirahuaton, cato sa'inpita, cato cosonanënpita, inapita ayontónin. Shonca a'na hui'ninpitantá inaquë chachin ayontónin. Ayontonahuaton Capocoí' pëntoinantaquëchin, apëntoitërin. Ya'ipi pé'tahuanënpita, ya'ipi ma'shanënpita, inapitarë chachin aquëtëran a'parin.

²⁴ Cacoposo' inaora quëparitohuachina, a'nara quëmapi ya'norin. Inarë tahuërianpitaquë huarë' nohuantaso' nïpanipi. ²⁵ Napoaponahuë quëmapi ya'norinsoso', co Cacopo minsëcaso nanitërinhuë'. Co nanitatonhuë', Cacopo tonaransën, ahuëtërin. Catantën nïpaquëtërintaquéchin ahuërin ni'ton, notohuëtërin. Nïpanisoi napotërin. ²⁶ Quëmapi ya'norinsoso', Cacopo itapon:

—A'poco huachi, nani tahuëririarin, itërin.

—Có'so' noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitohuatancohuë', co a'poaranquënhuë', itërin inarinta'.

²⁷ —¿Ma'ninquënta quëmaso'? itaantarín quëmapi.

—Cacopo itërinaco, taantarín inanta'. ²⁸ Naporó' ina quëmapi'riso' itapon:

—Co huachi Cacopo itarinënhuë'. Ipora quëran huarë' Israiro itarinën. Yosë chinitëran, piyapi'santa chinitëran. Chinitaton canatëran ni'ton, ina pochín nohuitarinën, itërin.

²⁹ —Iporaso' quëmanta' nininën sha'huitoco, itërin Cacopori. Napotopirinhuë', inariso itapon:

—Co quëmaso' nininëhuë natanancoso ya'huërinhuë', itërin. Ina quëran inaquë chachin Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ³⁰ Napoaton Cacoposo' ina ro'të aninïhuanin: “Pinoiro!,” itërin. “Isëquë chachin, Yosë nirayarahuë. Ina nïponahuë' co chïminahuë,” ta'ton, ina pochín ina ro'të nohuitërin.

³¹ Pi'i pipirïahuaso', Pinoiro quëran huë'sarin huachi. Catantëntaquéchin, tonaransë notohuëtërin ni'ton, sonpariarin. ³² Napoaton iso quirica ninshitasoco huarënta Israiro shinpitaso', ma'sharo'sa catantënguë pancarin ipaté ya'huëtërinso', co ca'pïhuë'. Inaquë Cacopo ahuëpi ni'ton, co ca'pïhuë'.

33*Cacopo Isaorë' nanan anoyatopiso'*

¹ Cacoposo', Isao catapini' pasa quëmapi'sarë chachin huë'sarin ni'nin. Ina ni'sahuaton, cara huënton hui'ninpita acorin. Niataquë a'na huënton, Naquirataquë a'na huënton, cosonaro'sataquë, a'na huënton.

² Cosonaro'sa'ton hua'huinpitare chachin aquëchitërin. Ina quëran Nia hua'huinpitare chachin ahuancanatërin. Naquiraso', Cosirë' piquëran acorin. ³ Inaporahuaton, Cacoposo quëchitërin. Iin masho ya'cariapon pochín, canchisëro mosharin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton mosharin. ⁴ Cacoposo' t'ë'huaton naporin. Napopirinhuë Isaoriso', ta'aquirahuaton iin iporin. Iporahuaton, apinorin, naporin. Cato chachin noya ancantatona', nina'nëtopi. ⁵ Ina quëran Isaoso', sanapi'sa', hua'huaro'sa inapita ni'nin. Ni'sahuaton iin natanin:

—¿Isopita po'? ¿Inpitata? itërin.

—Hui'nahuëpita ta'a. Yosë nohuanton ya'huërinso', t'ënin Cacopo. ⁶ Naporó' cosonaro'saso hua'huinpitare chachin, Isao huëcapaipi. Ina notënanquë huë'sahuatona', isonpi. Isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuaton', mohaipi. ⁷ Ina quëran Nia ya'huë'rë' hua'huinpitare chachin, inapointapi.

† 32:30 Pinoirosó: Yosë ya'pirin tapon naporin.

Piquëran Cosiso', a'shinë chachin, huë'sahuatona', Isao notënanquë inahuanta inapoantapi.

⁸ Ina quëran Isaoso', Cacopo natarin:

—¿Ma'marëta ina nápo pé'tahua huëntono'sa a'paransopita, nacapiri-marahuë? itërin.

—Noya ninicatë ya'huantacaso marë' a'patëranquënsopita, itërin Cacopori.

⁹ —Ama iya'hua napoquësohuë'. Canta ya'huëtërinco chachin. Co quëtaancoso ya'huërinhuë', itërin Isaori. ¹⁰ Itopirinhüë', Cacoposo' taantarin:

—Ama iya masho napoquësohuë'. Tëhuëenchachin noya ninicatë ya'huantacaso nohuantohuatan, onpopionta maquë ta'a. Quëmaora chachin noya nontaantarancoso' nicato, Yosë chachin napotërinco pochin cancantërahuë. ¹¹ Yosë nohuanton ma'huanahuë, co manta pahuantërincohuë'. Napoaton, quëshiranquënsopita, onpopionta maquë', itërin. Napotápaton Isao anohuantërin. Ya'ipi a'patërsopita manin huachi.

¹² Ina quëran Isao taantarin:

—Noyapa'. Huëquë nipachin carinquën ca'tainquën pa'a, itërin.

¹³ Napotohuachina, Cacoporiso itapon:

—Tëhuëenchachin iya masho nosoroatonco napotëranco. Nipirinhüë' hui'nahuëpita hua'huaro'saráchin. Ohuicarosa', ohuacaro'sa', inapitana nasha hua'huatopiso ya'huërin. Manon quëpahuatëso', a'na tahuëri marëáchin nanitërin, ohuica'huaro'sa taquicaiso'. ¹⁴ Noya quëmaso' pataquë topirahuë. Quiyaso nipirinhüë' oshaquëranchin pacapoi. Hua'huaro'sapitarë'coi, pé'tahuaro'sapitarë'coi oshaquëran pa'sarai. Co hua'quiya quëranhuë', Sëir parti cantoontapatëinquën, inaquë niquënaantarihua huachi, itërin.

¹⁵ —Noyapa'. Naporan ni'quëhuarë', quëchitota'i nipachin. Nipirinhüë' ca'tainquënsa marë' caraya piyapinëhuëpita pachi, itërin. Itopirinhüë', Cacoposo' taantarin:

—Ama iya napoquësohuë'. Noya quiyaora pa'sarai, itërin.

¹⁶ Napotohuachina, Isaoso piyapinëpitarë chachin Sëir parti paantarin.

¹⁷ Cacoposo nipirinhüë', Socoto parti pa'nin. Inaquë pëitacaiso marë' piyapinëpita camairin. Naporahuaton, pé'tahuanënpita na'icaiso marë' tanpora'huaro'sa anitërin. Napoaton, ina no'pa "Socoto*" itërin. ¹⁸ Inaquë hua'quimiachin ya'huërin. Ina quëran Cacoposo', ya'ipi huëntonëné chachin Siquimo ninano notënanquë pa'nin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëantarin. Inapoaton Patan-aran quëran huë'ninso', Canaan no'paquë noya canquirin.

¹⁹ Në'mëtë pëiro'sa otënpiso' no'pa', Cacoposo' pasa coriqui marë' pa'anin. Ina no'paso', a'na quëmapi Amoro itopiso' hui'ninpitari hua'anëntopirinhüë', pa'antërin. Inaso', a'nara hui'nin ya'huëtërin, Siquimo itopi. ²⁰ Ina piquëran Cacoposo', Yosë chinotacaso marë' a'nara artaro ninin. Ina nisahuaton aninuhanin: Ir Iroi Israiro†, itërin.

34

Siquimori Tina tapiton po'orinso marë' i'huëretopiso'

¹ Cacopo hui'nin Niaquëya ya'huëtërinso', Tina itopi. Ina nanontohuachina, a'na tahuëri Siquimo ninanoquë nanon capini nini'cai marë' pa'nin. ² Inaquë ni'so', Siquimori ni'sahuaton noyarin. Inaso', sha'huëtëranquëmaso chachin Amoro hui'nin. Amoro'so', hua'an ya'conin. Ipo piyapi ni'ton, ya'ipi iporo'sa hua'anëntërin. Siquimori Tina co

* 33:17 Socotoso': Tanpora'huaro'sa', tapon naporin. † 33:20 Ir Iroi Israiro'so': Yosëso', Israirori chinotërinso', tapon naporin.

nohuanchachinpirinhué' ichihué'ërahuaton, po'orin. ³ Napoaponahué', pa'pi nohuantërin. Napoaton Tinari nohuantacaso maré' ma'pitaso ninin. ⁴ Naporo chachin Siquimoso' pa'pin itapon:

—Paaton tata, Tina maca'huaso maré' pa'pin nontoonquë'. Quëmopinëpitanta nontoonquë'. Ina pa'pi nohuantërahué, itërin.

⁵ Cacoposo' hui'nin po'opiso' nitotaponahué', co manta téninhué'. Hui'ninpita pé'tahuaro'sa a'pairapi ni'ton, co manta téninhué'. Inapita canquiai huaré' sha'huitacaso' yonquirin. ⁶ Siquimo pa'pinso' Cacopo nontacaso maré' pa'nin. ⁷ Cacopo hui'ninpita huénantahuachinara, napopiso' natantopi. Natantahuatona, pa'pi no'huitopi. Siquimori oshina co mashátëraponahué', ichihué'ërin ni'ton, napopi: “Inapoaton inaso', israiro'sanpoa panca tëhuëtërinpoa'. ¡Co onporonta inapocaso ya'huërinhué'!” topi. ⁸ Amoroso nipirinhue', inapita nontaton napotërin:

—Hui'nahué Siquimo itërahuëso', oshiparima pa'pi nohuantërin macacaso maré'. Onpopionta quëtoco'. ⁹ Inapoatëhua', ya'huëa'ahua topirahué. Napohuatëhua', quiyanta canpita hui'nama macapoi. Canpitanta', quiya hui'nahuëi masarama'. ¹⁰ Isëquë quëparitatoma', quiyapararé' ya'huëco'. Iso no'paquë ya'huatoma sacatoco'. Nohuantëramaso' pa'anco'. No'panta yapa'anpatama', pa'anco', itërin.

¹¹ Siquimonta huanirahuaton, nonsarin huachi:

—Tata napotërinquëmaso', nohuantoco ta'a. Onposo' natanpatamaco quëtaranquëma'. ¹² Sanapi maré' pahuëretërë quëran na'con na'con apahuëretëhuatamaco noya, co ma'shahué'. Naporahuaton ma'sona nicana'hanquëmaso' natanpatamaconta', quëtaranquëma'. Onpopionta cari mai, topirahué, ténin.

¹³ Napopirinhue', inapitariso oshina na'inin ni'ton, i'huëretacaiso maré' yamonapi. Napoaton Siquimoso' pa'pinë chachin noyasha nontatona itapona':

¹⁴ —Noya nipirinhue'. Co quiyaso' nanitëraihué' co marchuan quëmapi oshihuëi quëta'huaiso'. Quëtërai naporini, quiya marëso' pa'pi taparo niitonhué'. ¹⁵ Ya'ipinguëma quiya pochachin marchuanama huaré' canpita naporamaso nisarai. Nohuantohuatama', ya'ipi quëmapinguëma marca niacotoco nipachin. ¹⁶ Naporo huaré' tëhuënchinso', canpitanta hui'nahuëi masarama', quiyanta canpita hui'nama masarai. Inapohuatëhua a'na huëntoínchin pochin nisarëhua huachi. ¹⁷ Nipirinhue', co'so' nohuantohuatamahué', isëquëran pipiarai. Oshihuëinta macatoi, quëpaarai, itopi.

¹⁸ Napotohuachina Siquimoso' nohuantërin. Pa'pionta nohuantërin. ¹⁹⁻²⁰ Cacopo hui'nin pa'pi nohuantaton Siquimoso', a'naroáchin natëterin. Inaso', ya'ipi Amoro hui'ninpita quëran chini chiniquën nanantërin. Napoaton, pa'pinë chachin ninano ya'coanaquë pa'pi. Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi, ma'sha yonquiatona anoyatacaiso maré'. Ya'huëhuano'sa niyontonpachinara, itapona':

²¹ —Pasopitaso' noyaro'sa'. Pancana no'pa' ya'huëtërinpoa ni'ton, inapitanta yacapatëninpoa' pa'anapona'. Canpoanta nanitarihua inahua hui'ninpita macacaso'. Ya'huëre' inapitanta canpoa hui'nanpoa nani-tapi macacaiso'. ²² Napoaponahué' inapoatëhua ya'huëcaso maré', ya'ipi quëmapinpoa marchuanacaso' nohuantopi. Inahua napopiso chachin canpoanta nicacaso' nohuantopi. ²³ Inapohuatëhua', ya'ipi ya'huëtopiso canpoanquën nisarin. Pé'tahuanëna', ma'shanëna', ya'ipi inapita canpoanquën nisarin. Huëco nohuantoco inapoa'ahua'. Napohuatëhua', inapitaso canpoarë' ya'huëcaiso maré' quëparitapi, itopi. ²⁴ Siquimo pa'pinë

chachin napopiso natanatona', nohuantopi. Napoaton ya'ipi quëmapi'sa chiniquëno'sa nipiso', marca niacotopi huachi.

²⁵ Niacotopi quëran cara tahuëritapaso', Cacopo hui'ninpita Siquimo ninanoquë pa'pi. Simion, Nihui, inapita itopiso' pa'pi. Inapitaso', Tina yo'inamiächin nipi. Ya'huëhuano'sa marca niacotopiso', pa'pi iguitopi. Inapoaso chachin pa'sahuatona', sahuëninënaquë ya'ipi quëmapi'sa tëpaconpi. Co noyachátërasoihuë' ahuëtopi ni'ton, co chinitopihuë'.

²⁶ Amoronta', Siquimorë chachin tëpapi. Inapotahuatona', Siquimo pëinën quëran Tina masahuatona', pa'pi huachi. ²⁷ A'napita iinpitanta canquirahuatona', ya'ipi quëmapi'sa nani tëpapi ni'ton, ninanoquë ma'sha ya'huërinsopiamiatopi. Oshina Siquimori tapirinsop marë', i'huërëtatona inapotopi. ²⁸ Ya'ipi ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita matopi. Ya'ipi ninanoquë ya'huërinsop', aipiraonta ya'huërinsop', mapi.

²⁹ Pëiro'saquë ma'sha ya'huërinsopitanta', ya'ipi ihuatopi. Naporahuaton ya'ipi hua'huaro'sa', sanapi'sa', inapitanta masahuatona quëpapi. ³⁰ Simion, Nihui, inapita huënantahuachinara, pa'pinari itapon:

—Canpitaso napoatoma', sacai anoyata'huaso nitëramaco. Canano'sa', huirisëro'sa inapitaso', ya'huëhuano'sa'. Naporamaso natantohuachina', no'huiponaco caso huachi. Nihuëntonahuatona ahuëaponaco. Caso co na'ashahuë' piyapinëhuëpita ya'huëtërinco ni'ton, ya'ipinpoa tiquiaponënpoa', itërin. ³¹ Napotopirinhuë', inapitariso itaantapi:

—¿Monshihuantë paya pochin oshihuë' nitacaso' nohuantopiranhuë' ti? itopi.

35

Yosëri Pitiriquë Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huëtërinso'

¹ Naporo' Yosëri Cacopo huë'ënquë ya'notaton, camairin: “Caso Yosëco. Iráca iya masho Isao ta'ananpisën ya'notëranquën. Pitiriquë paantaton, inaquë ya'huëconquë'. Inaquë canconpatan, chinotaancoso marë' a'nara artaro niquë'.” itërin. ² Napotohuachina Cacoposo', ya'ipi hui'ninpita, sa'inpita, piyapinënpita, inapita camairin:

—Ya'ipi nisha nisha mamanshoro'sa chinotëramaso', a'poco'. A'poatoma quëshico pa'pitahua'. Naporahuaton amarahuatoma', noya nininsop i'nanpiraco'. ³ Manóton Pitiriquë pa'ahua'. Inaquë Yosë chinota'huaso marë' artaro nica'huaso ya'huërin. Iráca nanan ya'huëtaponco, Yosëso na'con catahuarinco. Naporahuaton, itohua itohua pa'nahuëquë, ca'tanatonco catahuarinco, itërin.

⁴ Napotohuachina, nisha nisha mamanshinëna moshapiso quëshipi. Pë'tëhuëratëro'santa moshapiso quëshipi. Ya'ipi inapita Cacopori Siquimo ninano ya'cari', pa'pitërin. A'nara insina nara pirayan, pa'pitërin.

⁵ Pa'pachinara, Yosë nohuanton, nisha nisha ninanoro'saquë ya'huëpisopita pa'pi të'huapi. Napoatona co nanitopihuë' Cacopo hui'ninpita, imatona i'huërëtaçaiso'.

⁶ Cacoposo' huëntonëné chachin, pa'sápatona', Noso ninanoquë canconpi. (Ina ninanoso', Pitiri itopi anta', Canaan parti ya'huërin.) ⁷ Inaquë canconahuaton, artaro ninin huachi. Inaquë Yosë chinotërin ni'ton, ina ro'të aninahuanin: “Iri Pitiri*” itërin. Iráca iin të'huataton ta'ananpihuachina, inaquë chachin Yosëri huë'ënquë ya'notërin ni'ton, napo nohuëtërin.

* 35:7 Iri Pitiriso': Pitiriquë ya'huërinso Yosë, tapon naporin.

⁸ Nipica piyapinën Tipora itopisonta chiminpachina, inaquë chachin pa'pitopi. Insina nara pirayan pa'pitopi. Pitiri ninano ya'cariya, inapotopi. Cacopori inanta aninahuanin: "Na'nëi' insina," itërin.

⁹ Cacopo Patan-aran quëran huënantahuachina, Yosëri naquëranchin inaquë ya'notantarin. Ya'notaton noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ¹⁰⁻¹² Iso pochin sha'huitërin:

"Quëmaso' Cacopo itërinën.

Có huachi ina pochin nohuitarinënquënhuë'.

Ipora quëran huarë' Israiro itarinën," itërin.

Ina quëran nininën canpiatahuaton itaantapon:

"Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë.

Notohuaro' hui'nãnpita ya'huëchinquën.

Shiparinpitanta', hua'huayátërahuë ya'huë'ina'.

Quëmá quëran, a'na nacion pipipon.

Naporahuaton, shiparinpitanta na'a huëntono'sa nicapona'.

A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'.

Tata masho Apraan, tataparin Isaco,

inapita iso no'pa' ahua'anëntërahuë.

Ina chachin quëmanta quëchinquën.

Shiparinpitanta iso no'pa' chachin hua'anëntapona'," itërin Yosëri.

¹³⁻¹⁴ Napotahuaton pa'pachina, Cacoposo' a'nara na'pi masahuaton onë pochin ahuanirin. Yosëri nontërintaquë chachin ahuanirin. Ina quëran toma', huino, inapitaquë opotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁵ Iráca nohuitërinso chachin ina ninanoso', Pitiri itërin.

Naqira chiminiso'

¹⁶⁻¹⁷ Hua'quimiachin inaquë ya'huërapí quëran paantapi. Pa'sápatona', Iporata ninanoquë ya'caritopi huachi. Inaquë Naquiraso', pa'pi parisë quëran huaiton, co'chachin ninin. Napoaso ahuaítona'píri itapon: "Ama pa'yanquësóhuë', quëmapí chachin huaiyantaran," itërin. ¹⁸ Napotopirinhuë', Naquiraso' yachiminin huachi. Nani yachimihuaso', hua'huin nininën acotërin: Pin-oni† itërin. Itopirinhuë', Cacoporiso', Mincamin‡ itërin. ¹⁹ Inapo chimintërin Naqira. Napoaton Iporata ira pirayan pa'pitopi. (Iporataso ipora marë', Pirin itopi.) ²⁰ Naqira pa'pítahuaton, po'oronën aipi Cacoposo' Panca ra'pi ahuanirin. Ina na'pi ahuanirin quëran, Naqira po'oronën nohuitopi.

²¹ Inaporahuaton, Israiroso paantarin. Itiri tori aguëcha, ya'huaantacaiso marë' në'mëtë pëinëna otëënpí. ²² Inaquë hua'quimiachin ya'huëpi. Inaquë chachin Nopinoso', pa'pin cosonanën Pira itopiso monshitaton, ichihuë'ërin. Ina natantahuaton, Israiroso pa'pi no'huitërin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

Cacoposo' shonca cato hui'ninpita quëmapí'sa ya'huëtërin. ²³ Niaquëya nipisopitaso' isopita: Paninanso' Nopino, ina quëran, Simion, Nihui, Cota, Isacaro, Saporono, inapita. ²⁴ Naquiraquëya nipisopitanta isopita: Cosí, Mincamin, inapita. ²⁵ Naqira piyapinën Pira itopisoquënta isopita: Tano, Nipitari, inapita. ²⁶ Nia piyapinën Siripa itopiquënta', isopita: Caro, Asiri, inapita. Ina nápo Cacopo hui'ninpita ya'ípiya quëran ya'huëpi. Ya'ípi pochin Patan-aranquë nasitopi.

Isaco chiminiso'

† **35:18** Pin-oniso': Na'con na'con aparisitërinco hua'hua, tapon naporin. ‡ **35:18** Mincaminso': Pa'ya pa'yatërahuëso hua'hua, tapon naporin.

²⁷ A'na tahuëri Cacoposo' pa'pin ya'huërinquë pa'nin. Inaso', Mamiriquë ya'huërin. Ina ninanoso' Arapa itopi anta'. Naporahuaton ina chachin Ipron itomantapi. Inaquë Apraan, Isaco, inapita ya'huëpi. ²⁸ Pasa posa shonca pi'ipitaso', Isaco chiminin. ²⁹ Noyá mashoya nicaquë huarë' chiminin. Chiminpachina, hui'ninpita Isao, Cacopo, inapitari nipa'pichantopiso' naninquë po'mopi.

36

Isao quëran pipipisopita

¹ Isao quëran pipipisopita sha'huichinquëma'. Inaso', Itomo itopi anta'. ²⁻⁵ Isaoso' Canaan sanapi'sa manin: A'naso', Ata itopi. Inaso', Iron hui'nin. Ironta', Iti huënton piyapi. Inaquëya Isao hui'nahuanpachina, Iripasi itërin. A'na sa'ionta Aoripama itopi. Inaso', Ano hui'nin, Sipion shiin. Inaquëyanta hui'nahuanpachina, isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Isaoso', Ismaïro hui'nionta manin, Pasima itopiso'. Inaso', Nipayo oshia'huain. Inaquënta hui'nahuanpachina, Niohuïro, itërin. Ina nápo hui'ninpita Canaan parti ya'huëapon nasitopi.

⁶ Isaoso' Cacopo patahuaton, a'na parti ya'huapon pa'nin. Sa'inpita, hui'ninpita, ya'ipi inarë ya'huëpisopita quëparin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, inapita Canaan parti ya'huapon pochin canarinsonta', ya'ipi quiquirin. ⁷ Cacoponta', napopin chachin ma'huanin ni'ton, co huachi nanitopihuë inaquësáchin ya'huëcaiso'. Pastonta pë'tahuanëna capacaiso co huachi nanitopihuë ni'ton, nia'popi. ⁸ Inapoaton, Isaoso Sëir motopiro'sa parti pa'nin ya'huapon. Sha'huitëranquëmaso chachin Inaso', Itomo itopi anta'.

⁹ Ina nápo Isao hui'ninpita ya'huëtërin. Inaso', ya'ipi itomoro'sa shimashonën. Inapitaso', Sëir motopiro'sa parti ya'huëpi.

¹⁰ Sha'huitëranquëmaso chachin, Isaoso Ataquëya hui'nahuaninso', Iripasi itërin. Ya'huëre' Pasimaquëya nininso', Niohuïro itërin. ¹¹ Iripasi hui'ninpitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, inapita.

¹² Inapitaso' Ata aminpita. Iripasiso', a'na cosonanën ya'huëtërin Timona itopi. Inaquëya hui'nahuanpachina, Amarico itërin. ¹³ Niohuïro hui'nipitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Pasima aminpita. Pasimaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Isao sa'in ninin anta'.

¹⁴ Aoripamaquënta', Isao hui'nahuaninsopitaso': Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Aoripamaso', Ano hui'nin, naporahuaton Sipion shiin.

¹⁵⁻¹⁹ Isao shinpita huëntono'sa hua'anëntopisopitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, Cori, Amarico, inapita. Sha'huitëranquëmaso chachin Isao paninanënsa', Iripasi itopi. Ina hui'ninpitaso', Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapita Ata aminpita. Niohuïronta Isao hui'nin chachin ninin. Ina hui'ninpitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapitaso', Pasima aminpita. Sha'huitëranquëmaso chachin Ano hui'nin Aoripama itopiso hua'huinpitanta', isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Inapitanta Isao shinpita huëntono'sa hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi ina hua'ano'sa', Isao shinpita. Isaoso', Itomo itopi anta'.

²⁰⁻²¹ Co'huara Isao inaquë pa'shátëraponhuë', a'nara Or huënton piyapi Sëir itopiso'ton inaquë ya'huërin. Quëmopinënpitarë chachin ya'huërin. Ina hui'ninpitaso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan,

inapita. Inapita'ton Itomo no'paquë Or huënton hua'ano'sa ya'conpi. Inapitaso' Sëir quëran pipipisopita ya'huëpi. ²² Notan hui'ninpitaso', isopita: Orin, Iman, inapita. Notan oshinso', Timona itopi. ²³ Soparo hui'ninpitanta', isopita: Arapan, Manaato, Iparo, Sipo, Onan, inapita. ²⁴ Sipion hui'ninpitanta isopita: Aiya, Ano, inapita. Ina Ano chachin, inotëro parti pa'pin moranënpita a'pairin. Inapita a'paiaso', no'pa quëran i'sha pipirinsopita quënanin. ²⁵ Anoso', a'na hui'nin ya'huëtërin, Tison itërinso'. Naporahuaton, a'na hui'nin sanapi, ya'huëtërin. Sha'huitëranquëmaso chachin inaso', Aoripama itërin. ²⁶ Tisonta hui'ninpita isopita: Intan, Ispan, Itëran, Quiran, inapita. ²⁷ Isëri hui'ninpitanta isopita: Piran, Saapan, Acano, inapita. ²⁸ Tisan hui'ninpitanta isopita: Osi, Aran, inapita. ²⁹⁻³⁰ Or huënton hua'ano'saso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Ina nápo Or huënton hua'ano'sa ya'huëpi. A'naya a'naya huëntonënaquë, hua'an ya'conpi. Sëir parti napopi.

Itomo no'paquë copirno'sa ya'conpiso'

³¹⁻³² Co'huara isairio'sa copirno ya'huëchatërasoihuë', isopita'ton Itomo no'paquë copirno ya'conpi. Pira'ton ya'conin. Inaso', Piro hui'nin. Tinapa ninanoquë ya'huërin. ³³ Ina chiminpachina, Sira hui'nin Copapo itopisori ya'huërëterin. Inaso', Posora ninanoquë ya'huërin. ³⁴ Inanta chiminpachina, Osamori ya'huërëterin. Inaso', Timan parti ya'huërin. ³⁵ Osamonta chiminpachina, Atatori ya'huërëterin. Inaso', Pitato hui'nin. Apito ninanoquë ya'huërinso'. Inari matiano'sa', Moapo no'paquë ahuëaton canarin. ³⁶ Atato ya'huërë' chiminpachina, Samarari ya'huërëterin. Inaso', Masarica ninanoquë ya'huërin. ³⁷ Samaranta chiminpachina, Saonori ya'huërëterin. Niopo ninanoquë ya'huërinso'. Inaso' ninano', Iopiratisii' yonsanquë ya'huërin. ³⁸ Ina ya'huërë' chiminpachina, Paaro-ananori ya'huërëterin. Inaso', Acaporo hui'nin. ³⁹ Paaro-ananonta chiminpachina, Atatori ya'huërëterin. Inaso', Pao ninanoquë ya'huërin. Atato sa'inso', Miitapiri itopi. Inaso', Matiriti hui'nin, Misaapo shiin.

⁴⁰⁻⁴³ Isonápo Isao quëran pipipisopita huëntono'sa ya'huërin: Ya'huëpiso no'panënantá', inachachin aninihuanpi: Timon, Arapa, Quitito, Aoripama, Iran, Pinon, Quinasi, Timan, Mipasar, Maquitiri, Iramo, inapita. Ina nápo Itomo huëntono'sa shimashonënpita ya'huërin. Inapitaso' Itomo no'paquë yanquëatona itohua itohua ya'huëpi. Isaoso', Itomo itopi anta'.

37

¹ Cacoposo nipirinuë', Canaan parti quëparitërin ya'huëcaso marë'. Pa'pinconta' inaquë chachin ya'huëaponahuë', co hua'quiyahuë' ya'huërin.

Cosi, iinpitarë chachin napopiso'

² Cacopo hui'ninpita naporinso sha'huichinquëma nitotoco'. Cosi shonca canchisé pi'ipitapon pochin, iinpitarë chachin pa'pin ohuicanënpita a'pairin. Pa'pin cosonanënpita: Pira, Siripa, inapita hua'huinpitarë' a'pairin. Iinpitaso co noyahuë' nipi ni'ton, Cosiso' pa'pinquë yásha'huirapirin.

³ Cacoposo' a'napita hui'ninpita quëran, Cosi na'con na'con nosororin. Nani másho nicaquë huare', Cosiso hua'huatërin ni'ton, nosoromiatërin. Napaoton a'mocaso marë' noyápiachin nininso' nitërin. ⁴ Iinpitariso nipirinuë', pa'pini ina na'con na'con nosororinso' nicatona', co quë'yapihuë'. Co quë'yatonaraihuë', co nanitopihuë' noya nontacaiso'.

⁵⁻⁷ A'na tashi Cosi hua'narin. Tahuëririnquë, iinpita sha'huitërin:

—Natanco iyaro'sa hua'narahuëso sha'huichinquëma': Huë'ëhuëquë, iminquë ya'ipinpoa trico masarëhua'. Manëhuasonta tonporarëhua ni'nahuë. A'nanaya ca tonporahuëso'so', huanirin. Canpita tonporamasoso nipirinhuë', ca tonporahuëso' mosharapi. Ya'ipi tahuítatona', monshopi quëran mosharapi, itërin. Ina natanahuatona', iinpitariso aquë aquëtë no'huipi.

⁸Napohuachina, inapitari itapon:

—Hua'an ya'conpato iyahuëpita camaiyápo ¿tocomaranquën ti? ¡Catoro' quëma camaiyáponcoi! itopi. Hua'narinso marëpita na'con na'con no'huipi. Sha'huihuachina, co yainhuë' natanpi.

⁹Ina piquëran Cosiso', hua'naantarín. Naporonta iinpita sha'huitaantarín: —Natanco iyaro'sa a'na hua'naantarahuëso sha'huitaanta'inquëma'. Hua'nato ni'pirahuë', pi'i, yoqui, shonca a'na tayoraro'sa', inapita monshorahuatona moshararinaco ni'nahuë, itërin. ¹⁰Cosi ina hua'narinso', pa'pin iinpita inapita sha'huitohuachina, pa'pini pënënaton itapon:

—¿Ma'ta tapon inapochinpita hua'na hua'namantaranso'? Napohuarë' mamaparin, iyaparinpita, ca chachionta' ¿a'na tahuëri moshaponquën ti? itërin. ¹¹Iinpitariso noyapatona', aquë aquëtë no'huirápi. Pa'pinso nipirinhuë', hui'nin naporinso na'con yonquirárin.

Cosi pa'ansipo'

¹²A'na tahuëri Cosi iinpitaso', Siquimo ninano ya'cari pa'pi. Pa'pina ohuicanënpita, chiponënpita inapita quëpapi pasto yonitona a'cacaiso marë'.

¹³Naporo' pa'pini Cosi itapon:

—Ni'quë conpa. Iya mashoro'sa Siquimo ya'cari ya'huëapi. Inaquë ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapita a'pairapi. Paaton ni'contaquë topirahuë, itërin.

—Noya tatapa'. Pa'i nipachin, itërin.

¹⁴—Inta conpa. Pa'sahuaton iyamashoro'sa ni'contaquë'. Ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapitanta onpoinsona nisapiso', nahuicontaquë'. Ina quëran huë'sahuaton, onpoapisona sha'huitiico canta nitochi, itërin.

Cacoposo Ipron motopianaro'sa quëran, Cosi a'parin. Inaso pa'sápaton Siquimoquë canconin. ¹⁵Ina parti chihuëaton pa'sápirinhuë', a'na quëmapiri quënanahuaton itapon:

—¿Ma'ta yonisanan?

¹⁶—Iyahuëpita yonisárahue ta'a. ¿Co pora nitotëranhuë' insëquësona pë'tahuanëna a'paiyapiso to? itërin. ¹⁷—Nani isëquëran pa'pi: "Totanquë pa'ahua'," niitapi pora, itërin.

Cosiso pa'sápaton, Totan ninano ya'cariya iinpita quënanconin. ¹⁸Inapitarinta', aquë quëran Cosi quënanpi. Quënanahuatona', co'huara ya'carichátërasohuë', tëpacaiso marë' a'naroáchin yonquipi. ¹⁹Inahua capini ninontopi:

—¡Ni'co! Hua'natonapi huë'sarin! ²⁰Huëco tëpa'ahua'. Inapotatëhua poso yaninantëquë po'moa'ahua'. Ina quëran "pa'piniri ca'nin," itahua'. Inapotohuatëhua', ¿naniinta'ma hua'narinsopita pa'? niitopi. ²¹Nopinosa natanahuaton, Cosi pa'poyacaso marë' itapon:

—Ama tëpa'ahuasohuë'. ²²Co tëpatacaso ya'huërinhuë'. Iso inotëroquë yaninantë poso nininquë të'yatoco'. Ama canpitariso' ma'sha onpotocosohuë', itërin. Iya'huain nanin quëran ocoirahuaton, pa'pinquë'pa' a'paantacaso yonquiaton, naporin.

²³Cosiso iinpitataquë canconpachina, no'huitona noyápiachin a'morinso matopi. ²⁴Matahuatona yaninantë posoquë, të'yatopi.

²⁵ Inapotahuatona', coshatapi huachi. Coshatasoi ni'pirinahué', a'na huéntona' Ismairo nicatoro'sa', nioshirin hué'sapi. Carata parti quéran hué'sapi. Camiyonénaqué, pimo hua'sairo'sa', parsamo nimirio, pimo yaqui', inapita quésapi. Iquipitoqué pa'anapona', quéparapi. ²⁶ Naporo' Cotaso iinpita itapon:

—¡Iya'hua tēpahuatēhua', co manta canarihuahué'! Naporahuaton inapotohuatēhua', nonpi nonpínantacaso' ya'huapon. ²⁷ Ama tēpa'ahuasohué'. Ismairo nicatoro'sa' tēhuēnchinsó' pa'antahua'. No'huípiro mini nipirinhué', co nishahué'. Iyanpoa', tēnin. Napohuachina, iinpitari: “¡Tēhuēnchachinchi paya!” topi. ²⁸ Nicatoro'sa' inataquéchin na'huérahuaachinara, iinpitari Cosi ocoipi. Yaninantē poso quéran ocoirahuatona', nicatoro'sa' pa'antopi. Cato shoncatē coriqui pahuérétóhuachinara, Iquipitoqué quéparapi huachi.

²⁹ Nopinoso Cosi tē'yatopiqué huénantahuachina, co huachi iin quénanquintarinhué'. Pa'pi pa'yanaton a'morinso osharin*. ³⁰ Ina quéran iinpitaqué huénantarahuaton, itiintarin:

—¡Iya'hua capa huachi! ¡Ma'huantacha caso nisarahué paya! tēnin.

³¹ Naporo' iinpitaso', Cosi a'morinso masahuatona chipo tēpapiso' huénainénqué, asé'cotétopi. ³² Inapotahuatona pa'pinaqué a'papi. Quépana'piso' iso pochín pēnēnpi: “Iso a'mopiso quénana. Noya ni'qué'. ¿Hui'nanquén a'na nimara ti?” itéqué', itahuatona a'papi huachi.

³³ Cacoposo' nohuithuaton, tapon: “¡Ilo mini hui'nahué a'morinso'!” tanan ni'niri napotērin ipora, tēnin. ³⁴ Napoapon pochín co napion cancantaton a'morinso nioshatērin. Naporahuaton, sa'catēn nininso' sētohuachinara a'mopiso', a'morin. Ina a'morin quéran hui'nin chiminso maré' hua'qui na'nérarin, ayanárin, naporárin. ³⁵ Ya'ipi hui'ninpitari achinicanpírinahué', inaso co nohuanchátērarinhué', sētērinso inquicaso'. Aqué aquétē hui'nin maré' na'nēton, naporin: “Chimipiro'sa ya'huérinqué hui'nahué quénanconta' huaré' sētērahuésó' copi tapo,” tēnin.

³⁶ Ismairo nicatoro'saso', Iquipitoqué camapi. Camahuachinara, Cosiso a'nara quémapi Potihuaro itopiso', pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorí catahuacaso maré' acorin†. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita son-taro'sa camairin.

38

Cota, Tamararé' naporinso'

¹ Naporo tahuéri'sa Cotaso iinpita patahuaton, Atoran ninanoa'huaqué pa'nin. Inaqué a'na quémapi Iro itopiso ya'huérin. Ina ya'huérinqué yacapatonin. ²⁻³ Inaqué yacapatapon pochín, a'nara nanon nohuitērin. Inaso', Soa itopiso' hui'nin. Soaso' Canaan piyapi. Cotari natanpachina, acoantopi. Inaqué hui'nahuanpachina, paninanén nasitērin. Ina nohuitaton, Iri itērin. ⁴ Naquéranchin sa'in cayoantarin. Nasitohuachina, quémapi chachin niantarin. Inaso', Onan itērin. ⁵ Naquéranchin hua'huaantahuachina, quémapi chachin niantarin. Inaso', Sira itērin. Quisipo ninanoqué Cota ya'huéaso', inaso nasitērin.

⁶ Iri hui'napitohuachina, pa'pini Tamara acoantērin. ⁷ Acoantopirinhué', Iri co noyahué' nininso' co Siniro costarinhué' ni'ton, ina nohuanton chimin. ⁸ Napohuachina, Cotari Onan ya'huéré' itapon:

—Iya masho ayananpirinso sa'in, quémari maqué'. Canpoaso inachintērēhua ni'ton, imoya macaton, inaqué hui'nahuanqué'.

* **37:29** A'morinso osharin: Ina parti ya'huépisopitaso', co napion ancantohuachinara, inapopi.

† **37:36** Copirno catahuapisopitaso': Naporo tahuéri'sa macayora'piapi.

Hui'nahuanpatan, Iri quëran pipicaiso nipsisopita quëmá quëran ya'huëtarin huachi, itërin. ⁹ Onanso' Tamara macaponahuë': "Hui'nahuanpato, hua'huaro'sa co caguën nisarinhue'. Irico hui'ninpitarchin pochin nisarín," tënín yonquinënuë. Napoaton, Tamara tëcarihuachina, aipi a'paconin. Ama iinco ya'huërenamënpita, ina quëran ya'huëcaso marëhuë' naporin. ¹⁰ Onan naporinso Sinioroso nitotaton, chiniquëno' hui'tërin. Napoaton inanta', ina nohuanton chimiantarin. ¹¹ Naporo' Cotasó', Tamara itapon:

—Quëyoroantaran ni'quëhuarë', iporasó' tataparin ya'huërinquë paantaquë'. Hui'nahuë Sira itërahuëso hui'napitaquë huarë', inaquë ya'huëtaquë', itërin. Itaponahuë', co tëhuënachin napotërinhuë'. Nonpintaton naporin: "Sira ya'huëre', iinpita pochachin chimiantahuachin," ta'ton naporin. Napoaton Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë pa'nin ya'huapon.

¹² Cara pi'iquëran pochin Cota sa'in ya'huëre' chimiantarin. Inaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Soa hui'nin. Chiminpachina, Cotasó sëtaton na'nërarin. Sëtërinso' inqihuachina, Tinato ninanoa'huaguë pa'nin. Ohuicanënpita ya'napiro'sa inaquë ya'huëapi ni'ton, pa'nin nicapon. Amiconën Iro itopisorë' pa'nin. Iroso', Atoran piyapi. ¹³⁻¹⁴ Tamaraso ina nitotaton, quëyoron a'morinso ocoirin. Inaporahuaton, nitaparin. Niimomototërinso' në'mëtëquë nipa'shinayatërin. Ama nohuitacaiso marëhuë' naporin. Inaporahuaton, Inain ninanoa'hua ya'cari', huënsëconin. Inaso' ninano', Tinato iraquë ya'huërin. Sira nani hui'napitopirinhue', co acoantopihue' ni'ton, shiin yanonpintërin. ¹⁵⁻¹⁶ Cotari quënanahuaton, nipa'shinayatërinso marë': "Isoso sanapi, monshihuantë'," tënín. Napoaton pëshonin ya'caricaso marë'. Co shiin nohuitatonhuë', itapon:

—¿Canta quëmaro'co nii topirahuë? itërin.

—¿Ma'ta nipachin pahuëre'aponco? tënín sanapinta'.

¹⁷ —Pë'tahuarahuësopita quëran, a'nara chipoa'hua a'patiaranquëno, itaantarin Cotari.

—Inta nipachin. Napoaponahuë', ma'sha tëranta quëmaquëno nininso' patëquë'. Chipoa'hua a'patianco huarë', ari tapaarahue', itërin sanapiri.

¹⁸ —¿Ma'ta nipachin pachi? tënín Cota.

—Sicho po'moitëranën pë'natëransoarë chachin, huaranën, inapita patëquë', itërin. Napotohuachina Cotasó', nataninsopita quëtërin. Inapoaton tëcarihuachina, naporo chachin hua'huantërin. ¹⁹ Ina quëran Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë panantarin. Nipa'shinayatërinso' ocoirin. A'morinsonta ocoirahuaton, naquëranchin quëyoron a'morinso a'moantarin.

²⁰ Ina quëran Cotariso', chipoa'hua a'patërin. Amiconën Irori quëpatërin. Sanapi acoantërinso' ayantacaso marë' a'patopirinhue', inariso co huachi quënanconinhue'. ²¹ Napohuachina, ya'huëhuano'sa natanin:

—Monshihuantë sanapi Inain ira pirayan huënsëyantërinso': ¿Intohuata pa'nin? itërin.

—Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhuë', itopi. ²² Napotohuachina, Cota ya'huërinquë huëantarahuaton, itiantarin:

—Co'chi sanapi quënanconahuë' paya. Ya'huëhuano'santa': "Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhuë'," itërinaco, itërin. ²³ Napotohuachina, Cotari itapon:

—Ma'ta pini. Noyatapon. Quëtërahuësopita yamapachin, main nipa'pachin. Ina marë' nanan ocoihuatëhuaso', piyapi'sa tëhuaponënpoa'. Nanichi chipoa'huaya a'patochinpirahuë', co quëmari quënanconanhue', itërin.

²⁴ Cara yoqui quëran pochin, Cota sha'huitapona huëcapaipi:

—Shiparin Tamara itëre'huaso', monshihuanin. Napoaton iporasó' cayorin huachi, itopi. Natanahuaton Cotasó', no'huitaton ya'i tënín:

—¡Ocoirahuatoma', a'pëco chimiin! ténin. ²⁵ Ya'huëhuano'sari Tamara a'pëcaso marë' ocoirapirinahuë', inaso shiin nanan a'patërin: "Iso sicho po'moitëra pë'natërsorë chachin nininso' hua'anën, napotërinco. Iso huaranta', inanquën chachin ni'ton, noya nicaton nohuitëquë'," itëquë', itërin. ²⁶ Cotasó', shiini a'patërsinopita nohuitahuaton, naporin: "Tëhuënchachin caso co noyahuë' ninahuë'. Co Sira acoantatohuë', tëhuërahuë. Inaso nipirinuë', noya noya ninin," ténin. Naporo quëran huarë' Cotasó', co huachi onporo tëranta shiin təcariantarinhue'.

²⁷ Tamara huaicaso nanihuachina, catopia'huaya hua'huatopi. ²⁸⁻²⁹ Nasitapona napopi: A'na'ton imiria'huain ocoirin. Napohuachina ahuaitiona'piri, quëhuan pi'shiquë, tonpotanpatërin. "Iso'ton hua'huacharin," ta'ton, napotërin. Napopirinhue', hua'huashaso tanpara'huain po'moantarin. Shiarahuaton a'naso', nasitochanin. Napoaton ahuaitiona'piri nininën acotërin: Parisi* itërin. "Ya'copirinquënsó inquirahuaton, pipiran," itahuaton, inapochin nohuitërin. ³⁰ Quëhuan pi'shiquë tonpotanpatërsinso', ina piquëran hua'huatërin. Inaso' nohuitaton: Saro itërin.

39

Hua'an sa'ini, Cosi apirinsó'

¹ Sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', Ismairo nicatono'sari Iquipito no'paquë quëpapi. Inaquë a'nara Iquipito quëmapi Potihuario itopiso' pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnori catahuacaso marë' acorin. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaro'sa camairin. ² Cosiso napotopirinhue', Siniorori co naniantërinhuë'. Inari catahuarin ni'ton, hua'anën pëinënquë noya yonquiaton yacapatërin. Noya nicaton, noya ya'huërin. ³ Cosiso', Yosëri catahuarin. Hua'anëni ina nicaton: "Nani ma'sha Cosi nipachina, Yosëri catahuarin ni'ton, noya pipitërin," ténin. ⁴ Napoaton pa'yatërin. Pa'yataton, acorin catahuacaso marë'. "Ma'pitasona ninahuëquë, quëma catahuaponco," itërin. Naporahuaton, ya'ipi piyapinënpita camaiaton asacatacaso marë' acorin. Ya'ipi ma'shanënpitanta a'paicaso marë' acorin. ⁵ Ina acorin quëran huarë', Siniorori Potihuario catahuamiatërin. Cosi noya nicaton, napotërin. Pëinënquënta ma'sha nipachina catahuarin. Iminënquënta sacatohuachina', sha'topiso' noya noyatërin. ⁶ Cosiri ya'ipi ma'shanënpita noya a'paitërin ni'ton, co huachi ma'marë tëranta yonquiarinhue'. Topinan noya coshatárin huachi.

Cosiso', noyapin noyapin ni'tomantarin ni'ton, ya'ipi quëran pa'yatopi. ⁷ Napoaton co hua'quiya quëranhuë', hua'anën sa'ini ni'sárin quëran noyarin huachi. A'na tahuëri itapon:

—Huëquë pa'a quëmaso' inapoquë', itërin. ⁸ Napotopirinhue', Cosiso co pi'pisha tëranta nohuantërinhuë'. Napoaton itapon:

—Ni'quë siyora, pi'pian sha'huichinquën topirahuë: Hua'anëhuë ya'ipi ya'huëtërsinopita a'paia'huaso marë' acorinco. Cari ya'ipi a'paiarahue' ni'ton, co ma'marë tëranta yonquiarinhue'. Natërinco ni'ton, sano cancantërin.

⁹ Chini chiniquën nanan quëtërinco iso pëiquë camaita'huaso marë'. Naporahuaton, hua'anëhuë co ma'sha tëranta apiratërincohuë'. Quëmasáchin tëhuënchinso' sa'inquën ni'ton, apiratërinco. Napoaton, co caso pi'pian tëranta nohuantërahue' pa'pi co noyahuë' nininso' nicaca'huaso. ¡Naporahuaton quëmarë'co ninahuë naporini, co Yosë natëtohuë', pa'pi oshahuaintohue'!

* **38:28-29** Parisiso': Pasoarinsó' tapon naporin.

itërin. ¹⁰ Napotopirinhüë', sanapiriso Cosi ichiquëhuënacaso marë' nani tahuëri apisárin. Inaso napoaponahuë', co pi'pisha tëranta nohuantërinhuë'.

¹¹⁻¹² A'na tahuëriso nipirinhüë', Cosi pëiquë sacatapon ya'conin. Naporo' co a'napita ya'huëasoihuë ni'ton, sanapiriso Cosi so'huianarinso matërin. Inapotaton:

—Huëquë pa'a quëmaso inapoquë', itërin. Napotopirinhüë', Cosiso niso'huianatërinso pa'coirahuaton, ta'arin.

¹³⁻¹⁵ Ina patërinso ni'sahuaton, sanapiriso yanonpinin. Yanonpinaton chiniquën huiyo tënin. A'napita piyapinënpita përacaso marë' naporin. Huë'pachinara, itapon:

—¡Ni'cochi iso! So'yahuë a'nara iprio piyapi quëshiantërinpoa tapi-
inpoaso marë'. Ya'conahuaton masapirincóhuë', canpita huëcacamaso
marë' caso chiniquën huiyo tënhuë. Ina natanaton, ta'arë'nachin pipirin.
¡Niso'huianatërinson'ta', patërin! itërin.

¹⁶ Piyapinënpita napotahuaton, Cosi niso'huianatërinso' taparin. So'in huëcaquë huarë' taparin. ¹⁷⁻¹⁸ Ina huë'pachina, piyapinënpita sha'huitërinso chachin inanta sha'huitërin:

—Iprio piyapi quënan'so', patoananëhuëquë ya'conahuaton
masapirincóhuë'. Chiniquën huiyo topatora, a'porahuatonco ta'arin.
Niso'huianatërinson'ta', patërin. ¹⁹ ¡Inapotërinco piyapinë! itërin.

Sa'ini sha'huitërinso' natanahuaton, Cosi hua'anënsó pa'pi no'huitërin.

²⁰ Cosi macacaiso marë' piyapinënpita camairin. Nani mapachinara, tashinan pëiquë po'mopi. Copirno tëhuëtópisopita ya'huëapiquë po'mopi.

²¹ Tashinan pëiquë po'mopirinhüë', Siniororiso' co Cosi naniantërinhuë'. Nosoroaton catahuaantarín ni'ton, tashinan pëi hua'ani, noya nicaton pa'yatërin: “Cosiso', nóya hui'napi,” ta'ton, noya ni'nin. ²² Napoaton catahuacaso marë' acorin: “Quëmari a'napita prisoro'sa', a'paiaran,” itërin.

Napoaton Cosi camaitërin'soráchin tashinan pëiquë'so', prisoro'sa nipi. ²³ Cosi camaitohuachina tashinan pëiquë, noyasáchin sacatopi. Napoaton tashinan pëi hua'anso', co huachi Cosi sacatërinso' ni'sárinhuë': “Siniorori chachin Cosiso catahuarin ni'ton, ma'sona nipachina, noya pipitërin” ta'ton, naporin.

40

Hua'ano'sa hua'napiso', Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

¹ Ina piquëran cato hua'ano'sari Iquipito copirno tëhuëtópi: A'naso', copirno huño o'shitona'piro'sa hua'an. A'nanta', ina marë chachin pan nina'piro'sa hua'an. Cato chachin copirno tëhuëtópi. ²⁻³ Napoaton copirnorí inapita no'huirin. No'huiton tashinan pëiquëtacaiso' camaitërin. Napo-
huachina cato chachin inaquë po'mopi. Ina tashinan pëiso', copirno a'pairinsopita capitan pëinënguë ya'huërin. Cosi ya'huëarinquë chachin po'mopi. ⁴ Copirno a'pairinsopita capitaniso', Cosi itapon: “Isopita cato hua'ano'sa quëmari noya a'paiton, catahuaquë,” itërin. Inapotohuachina inapita hua'ano'saso', hua'qui inaquë ya'huëpi.

⁵ A'na tashiso nipirinhüë', cato hua'ano'sa chachin, hua'napi. A'naya a'naya hua'napiso', co inachachin tapon hua'napihuë', nisha nisha tapon hua'napi. ⁶ Tashíramiachin Cosiriso nicapon huë'pachina, sëtápi quënanquirin.

⁷ Napoaton, cato chachin natanin:

—¿Onpoatomata iporasó pa'pi sëtëramaso pochin ya'norama? itërin.

⁸ —Catocoi chachin hua'napiraihuë', co insonta ya'huërinhuë' ma'sona tapon hua'naraiso anitotiincoiso', itopi.

—¡Yosë mini nanitërin ma'sona tapon hua'narësopita anitotiinpoaso'! Sha'huitoco hua'naramaso', itërin.

⁹⁻¹⁰ Napotohuachina o'shina'piro'sa hua'anso', hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Huë'ëhuëquë a'nara opa ya'huë ni'nahuë, cara së'pahuaninso'. Nicasoco chachin, papo së'patarin. Papo së'patahuaton, yancotarin. Yancotërinquëranchin nitërinso'pita cayarín. ¹¹ Ina pirayan canta', huaaon o'orinso' minënën së'quëato, huaniárahüë. Opa cayarínso masahuato, huaaon o'oringüë shi'shirahuë. Inapotahuato huaaon ihuëtërahüë. Ihuëtöhuatora ma'parinco huachi, itërin. ¹²⁻¹³ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Naporinchi paya. Ma'sona tapon hua'naranso sha'huichinquën: Cara së'pahuaninso', cara tahuëri tapon naporin. Cara tahuëriya quëran, huaaonso' quëma tëhuëranso' yonquiantarin. Nanan anoyatahuatëinquën naquëranchin acoantarinquën ina marë' sacataantacaso'. Iraca naporanso chachin naquëranchin o'shitaantaran huachi. Ina tapon, ina pochin hua'naran. ¹⁴⁻¹⁵ Inapotohuachinquën, canta nosoroatonco yonquico. Ocoincoso marë' huaaon sha'huitëquë'. Iprioro'sa ya'huëpiquë caso ya'huëpirahuë', topinan quëran no'huitonaco pa'aninaco. Co manta onporahuë ni'ton, co tashinan pëiquë ya'huápa'huaso ya'huërinhuë'. Napoaton nosoroco canta', itërin.

¹⁶⁻¹⁷ Napotohuachina, copirno marë' pan nina'piro'sa hua'anta': “Noyachi sha'huitërin paya,” ta'ton, hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Canta nïpirinhuë', iso pochin hua'narahüë: Cara ya'huiri pan acoinanquë pitëmotorahuato, huirítön pano'sa quëpárahüë. Ya'natontarinso acoinanquë, nisha nisha cashi cashin pano'sa copirno marë' ya'huërin. Napoaponahuë', inairaro'sa huë'sahuatona pitëmotorahuë quëran capitarinaco, itërin. ¹⁸ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Cara pan acoinanso', cara tahuëri tapon naporin. ¹⁹ Cara tahuëriya quëran, huaaonso' quëmanta tëhuëranso' yonquiantarin. Naporo chachin piyapinënpita camaiapon: “Noninquë huëinquëconorahuatoma', naraqüë pë'ténco chimi'in,” itapon. Inapotohuachinën, chanaro ca'tëro'sari noshanën capona', itërin.

²⁰ Cara tahuëriya quëran, huaaon hua'huatërinso tahuëri nanirin. Naporo' ya'ipi catahuarinsopita hua'ano'sa ichicapacancanacaso marë', panca pita ninin. Ya'ipi përarinsopita ni'tonëinquë huaaonso' camaitërin: “Cato hua'ano'sa chachin tashinan pëi quëran ocoico,” tënin. ²¹ O'shina'piro'sa hua'anso', naquëranchin asacataantarin. Napoaton naquëranchin iraca pochachin huaaon o'shitaantarin. ²² Pan nina'piro'sa hua'anso nïpirinhuë', huaaoni piyapinënpita camairin naraqüë pë'tënacaiso marë': “Noninquë huëinquëconorahuatoma', tëpaco,” itërin. Cosiri sha'huitërinso chachin nitopi. ²³ O'shina'piro'sa hua'aniso', Cosiri catahuacaso marë' sha'huitërinso', naniantërin. Inapoaton co catahuarinhuë'.

41

Huaaon hua'nahuachina, Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

¹ O'shina'piro'sa hua'an, tashinan pëi quëran pipirínso' nani cato pi'ipitërin. Naporo' huaaon chachionta hua'narin. Niroi' yonsanquë huaniarin nihua'narin. ² A'nanya ni'pirinhuë', canchisë ohuaca' Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Pa'pi amoshináchin pipirapi. I' quëran pipirahuatona', shi'shinamatëro' huáncana coshatapi. ³ Ina quëran niantapirínhuë', canchisë chachin Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Inapitaso' capa nishinahuën nansëyaráchin niconpi. Pipirahuatona i' yonsanquë

a'napita ohuacaro'sa pirayan huanirapi. ⁴ Nicaso chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona', canchisè chachin pè'yaquè huarè' ca'miatopi. Naporo' huaaronso' capayatèrin. ⁵ Naquèranchin huè'èantapirinhue', hua'naantarín. Canchisè trico moto' noya noyatèrinso' a'na nanquèáchin nitèrin ni'nin. ⁶ Inapita pirayan, canchisè chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitèrinso pochín ya'nopi. ⁷ Inapitanta noya noyatèrinso nipisopita pashica ta'papi. Inapotatona pè'yaquè huarè' ca'miatopi. Naporo chachin huaaronso' capayataantarín. Capayatahuaton: "Co iporá topinan ina pochín hua'narahué," ténin.

⁸ Tashirmiachin huaaronso' hua'narinso yonquiaton, co napion cancantèrin. Napoaton piyapinènpita camairín ya'ipi Iquipito no'paquè ninotona'piro'sa huècacaiso marè'. Quirica nitotoro'santa amatèrin. Inapita huè'pachinara, hua'narinso' sha'huitèrin. Sha'huitopirinhue', co incari tèranta nanitèrinhuè' ma'sona tapon hua'narinso sha'huitacaiso'. ⁹ Naporo huarè' o'shitona'piro'sa hua'an Cosi yonquirin. Ina yonquiaton huaaronso' itapon: "Ipora huarè' yonquirahuè ma'sona i'hua chachin nica'huaso' nininso'. ¹⁰ Quèmaso' chiniquéen nanantèran. Caso piyapinèncó nipirahuè' sha'huitaranquèn. Pan nina'piro'sa hua'anoco chachin, iráca no'huitoncoi tashinan pèiquè apo'motèrancoi. Inaso' tashinan pèi', a'pairinènquènsopita capitan pèinènquè ya'huèrin. ¹¹ A'na tashiso' catocoi chachin hua'narai. A'naya a'nayacoi nisha nisha tapon hua'narai. ¹²⁻¹³ Inaquè chachin quiyaro'coi a'nara iprio hui'napi ya'huèarin anta'. Inaso' ina capitani chachin, asacatacaso marè' pa'anin. Hua'naraiso sha'huitohuatèira, ma'sona tapon naporinso no'tèquèn sha'huitèrincoi. Sha'huitèrincoiso chachin caso naquèranchin asacataantaranco. A'naso nipirinhue', noninquè ahuenquèconotahuaton atèpatèran," itèrin.

¹⁴ Inapo sha'huitohuachina, copirnosó Cosi macontacaso marè' piyapinèn a'parin. A'naróáchin tashinan pèi quèran ocoipi. Cosiso niya'itahuaton, nitaparin. Noya nininso' a'mosahuaton, huaaronso' nicapon pa'nin. ¹⁵ Canconpachina, huaaronso' itapon:

—Caso hua'narahue', co insonta nanitèrinhuè' ma'sona tapon hua'narahue'so sha'huitiincoso'. Quèma tèhuèenchinso' nitotèran, topi natantèrahuè, itèrin.

¹⁶ —Co caora nohuanton nitotèrahuè'. Quèma piyapinèncó ni'to, Yosè chachin anitotohuachinco, sha'huitaranquèn. Ma'sona noya nicacaso marè', sha'huitaranquèn, itèrin.

¹⁷ Napotohuachina huaaronso' itapon:

—Huè'èhuèquè Niroi' yonsanquè huaniárahue' hua'narahue'. ¹⁸ Naporo chachin, canchisè ohuaca' pa'pi amoshináchin nipisopita, i' quèran pipirapi. Pipirahuatona shi'shinamatèroquè coshatapi ni'nahuè. ¹⁹ Ina quèran canchisè chachin pipiantapi niantarahue'. Capa nishinahuèn nansèyaráchin pipirapi. ¡Co onporo tèranta ya'ipi Iquipitoquè ina pochín nipisopita ni'chinahuè! ²⁰ Nicasoco chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona canchisè chachin, pè'yaquè huarè' ca'miatopi. ²¹ Pè'yaquè huarè' caponaraihuè', co manta ca'pisohue' pochín ya'nopi. Naporo capayatèrahuè.

²² Huè'èantapirahuè', naquèranchin hua'naantarahuè: Huè'èhuèquè Canchisè trico moto' noya noyatèrinso' a'na nanquèáchin nitèrin ni'nahuè. ²³ Inapita pirayan, canchisè chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitèrinso pochín ya'nopi. ²⁴ Inapitarinta noya noyatèrinso nipisopita pashica ta'papi. Inapotatona pè'yaquè huarè' ca'miatopi ni'nahuè. Ninotona'piro'sa

sha'huitpirahué', co insonta nanitërinhué' ma'sona tapon naporinso', sha'huitinacoso', itërin.

²⁵ Napotohuachina, Cosiri huaraon itapon:

—Caso quëma piyapinëco nipirahué', sha'huitaranquën: Catoro hua'naranso', a'náichin tapon hua'naran. Ina quëran Yosë chachin anitotërinquën ma'sona ina nicacaso' yonquirinso'. ²⁶ Canchisë ohuaca' noyápiachin nipisopita, canchisë pi'ipi tapon hua'naran. Canchisë trico moto' noyápiachin nipisopitanta', ina chachin tapon naporin.

²⁷ Canchisë ohuaca' capa nishinahuën nansëyaráchin nipisonta', hua'naran. Inapitaso', amoshino'sa piquëran pipipi. Inapitanta canchisë pi'ipi chachin tapon naporin. Ina pochachin noya noyatërinso' trico moto' pirayan, canchisë chachin papoantarin hua'naran. Pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopisopitanta', ina chachin anitotërinpoa'. ²⁸ Napotëranquënso chachin mini nisarin. Piyapinëco nipirahué', Yosë ma'sona yanininsó nani sha'huitëranquën. ²⁹ Yosë nohuanton canchisë pi'ipi iso Iquipito

no'paquë nani ma'sha noya noyatapon. Co manta pahuanaponhué'. ³⁰⁻³¹ Ina piquëranso nipirinhue', canchisë pi'ipi chachin panca tanarotapi. Napoaton co huachi inso tëranta', Iquipito no'paquë noya ya'huërinso yonquiarinhue'. Pa'pi pahuantomiatapi ni'ton, co huachi iso no'paquë noya ya'huaponahué'.

³² Caso piyapinëco nipirahué' sha'huitaranquën. Nani Yosë yonquirin inapocaso'. Naporahuaton co hua'quiya quëranhué' naniarin. Napoaton ina nohuanton, catoro inachachin hua'naran.

³³⁻³⁴ Inapocaso ni'ton, a'nara quëmapi yonquínahuan ni'ton, noyá nitotërinso' yoniqué'. Ya'ipi iso no'panënuë ya'huëpisopita camaicaso maré' acoquë'. Naporahuaton, chirinchiros' acoquë' ya'ipi hua'anëntëranquë pa'ina'. Cosharo yontonacaiso maré' pa'ina'. Noya noyatacaso pi'ipiro'saquë yontoina'. Anatërápo costaro quëran, a'na costarora ma'pachina'. Ya'ipi Iquipito no'paquë inapo'ina'. ³⁵ Naporo' pi'ipiro'saquë trico yontonpiso', niquë tapaina'. Quëma chachin anitotahuatënën, ninanoro'saquë tapaina'. Tanaro tahuëri'sa canquihuachina, capacaiso maré' inapo'ina'. ³⁶ Inapohuachina', Iquipito no'paquë trico tapapain ya'huapon. Canchisë pi'i tanarotacaiso canquihuachina, ina ca'sapi huachi. Ina capatona', ya'ipi iso no'paquë ya'huëpisopita co chiminaponahué', itërin.

Copirno ya'huërenamën camaitacaso maré' Cosi acopiso'

³⁷ Cosi yonquirinso natanahuatona', huaraonso hua'ano'sapitarë chachin: “¡Ma nóyacha yonquirin paya!” topi. ³⁸ Napoaton huaraonso' piyapinëpita itapon:

—Iso quëmapi'so, Yosë ispiritonëni chachin ya'coancantërin. Co onporonta a'na quëmapi iso pochin nininso' ina sacato nicacaso maré' quënanarihuahué', ténin. ³⁹⁻⁴⁰ Piyapinëpita napotahuaton, Cosi itapon:

—Co a'na quëmapi quëmá quëran yonqui yonquínahuan ni'ton, noya noya nitotërinso ya'huërinhué'. Yosë chachin ya'ipi inapita anitotërinquën. Napoaton carinquën acoaranquën pëinëhuëquë, ya'huërenamëhuë camaitacaso maré'. Ya'ipi piyapinëhuëpitanta natëinënuëno ya'huërin. Copirnocó ni'to, casáchin quëmá quëran chini chiniqué'n nanantarahué. ⁴¹ Ni'quë'. Ipora tahuëri carinquën acoaranquën ya'huërenamëhuë ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso maré', itërin.

⁴² Napotahuaton huaraonso', imisiringuë sicho po'moitëranën po'morinso' ocoirin. Ina ocoirahuaton Cósí imisiringuë po'motërin. Inapotahuaton, piyapinëpita camairin: “Noya noya rino pi'shi quëran në'metë nipiso' a'motoco'. Naporahuaton, osëtë oro quëran nipiso', apë'pëconotoco'. ⁴³ Ina

quëran, toronanëhuëquë pa'patora, imaquirinso toronanquë ananpëco'. Inapotahuatoma', quëpaco'. Ina quëpasëma', piyapinëhuëpitari chiniquën sha'huina': '¡Isonco!' tëra'ina',” itërin. Ina pochin copirnorí Cosi acorin ya'ipi Iquipito no'paquë, camaitacaso marë'. ⁴⁴ Ina piquëran huaraoni Cosi itaantapon:

—Ca mini copirnocoso nipirahuë', co inso tëranta iso no'paquë inaora nohuantërinso' nisarinhüë'. Naniyarín quëran huarë' ma'sona nicacaiso', quëma camaitaran, itërin. ⁴⁵ Copirnorí, Cosi Iquipito nananquë nisha nininën acotërin: Sahuinato-paniya, itërin. Naporahuaton Potihuiras' hui'nin Asina itopiso' acoantërin. Potihuiraso', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. Ina pochin Cosi, ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso marë' acopi.

⁴⁶ Cosi cara shonca pi'ipitohuachina, Iquipito copirno marë' caniaritërin sacatacaso'. Nani acohuachina, huaraon nontahuaton caniaritërin ya'ipi Iquipito no'pa' pa'tacaso'. ⁴⁷ Canchisë pi'ipi noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquë, hua'huayätërahuë' coshoro noyatërin. ⁴⁸ Cosiri ya'ipi trico tapacaiso nininso', ma'patërin. Ma'pataton, ninanoro'saquë taparin. Canchisë pi'ipi naporin. Nani ninanoro'saquë trico taparin. Ina pirayan imino'saquë sha'pisopita mapiso', taparin. ⁴⁹ Pa'pi notohuaro' trico Cosiri ayontonin. Marë yon-saquë inotëra'hua ya'huërinso pochin ayontonin. Pa'pi notohuaro' ni'ton, pichirápirinahuë', co onpo pichichináchinhuë' nipachina, tananpitopi huachi.

⁵⁰ Co'huara tanarotacaiso caniarichátërasohuë', Cosiso cato hui'ninpita ya'huëtërin. ⁵¹ Paninanso' Manasisi itërin: “Yosë chachin parisitërahuëso', quëmopinëhuëpita, inapita ananiantërinco,” ta'ton, ina pochin hui'nin nohuitërin. ⁵² Ina quëran niantarinsoso', Iprain itërin. “Yosë nohuanton parisitërahuëso' no'paquë chachin noya noya acorinco,” ta'ton ina pochin hui'nin nohuitërin.

⁵³ Canchisë pi'ipi Iquipitoquë ma'sha noya noyatacaiso' pi'ipiro'sa', na'huërin huachi. ⁵⁴ Naporo' Cosi naporinso chachin, tanarotacaiso caniaritërin. Canchisë pi'ipi chachin naporin. Ya'ipi a'napita no'paro'saquënta', tanarotopi. Iquipitoquëráchin coshoro tapapinan ya'huërin. ⁵⁵ Iquipito ya'huëhuano'santa cosharori pahuatohuachinara, huaraon paapapi. Trico natanacaiso marë' paapapi. Natanpachinara, huaraoni ya'ipi iquipitoro'sa itapon: “Paatoma', Cosi nontoonco'. Ma'sona itohuachinquëma', ina nico',” itërin. ⁵⁶ Ya'ipi Iquipito no'paquë piyapi'sa tanarotacaiso caniaritohuachina, Cosiso chirinchiro'sa camairin: “Cosharo taparëhuaso pëiro'sa i'soatatoma', ya'huëhuano'sa pa'antoco',” itërin. Aquë aquëtë tanarotapi ni'ton, pa'antapi huachi. ⁵⁷ Naporahuaton ya'ipi parti quëran huë'sapi. Cosi trico taparinso' pa'antacaiso marë' Iquipitoquë huë'sapi. Co inso no'paquë tëranta', cosharo noyatërinhuë' ni'ton, naporapi huachi.

42

Cosi iinpitanta Iquipitoquë pa'piso'

¹ Iquipitoquë trico pa'anacaso' ya'huërinso', Cacoponta' nataantërin. Ina natantahuaton, hui'ninpita itapon: “¡Co topinan nini'sápamaso ya'huërinhuë'!

² Nani sha'huitërinaco Iquipito no'paquë trico pa'anacaso marë' ya'huërinso'. Napoaton inaquë pa'matoma', pa'amaco'. Ama tana tiquinpoaso marëhuë' inapoco',” itërin

³ Pa'pini napotohuachina, Cosi iinpitaso', shonca ya'pi trico pa'anapona Iquipitoquë pa'pi. ⁴ Mincaminso nipirinhuë', pa'pini co nohuantërinhuë' a'pacaso'. Inaso', Cosi iin miachin. Ina yo'nanquëranchin pipipiso'. “Pa'ninquë tapon ma'sha yaonpoápirinhuë',” ta'ton, co yaa'parinhuë'.

⁵ Cacopo hui'ninpitaso', a'napita piyapi'sarè' pa'pi. Ya'ipi Canaan parti tanarotopi ni'ton, notohuaro' pa'mapi.

⁶ Nani sha'huitèranquëmaso chachin Cosiso', huaaron ya'huèrenamèn ya'ipi Iquipitoquë camaitarin. Naporahuaton ina camaitohuachina, ya'ipi parti quèran huè'pisopita, trico pa'antapi. Iinpitanta camahuachinara, nontacaiso marè' isonpi quèran no'paquë huarè' monshorahuatona', moshaiipi.

⁷ Ipora quènanapon chachin Cosiso', iinpita nohuitèrin. Nohuitaponahuè', co nohuitèrinhuè pochin ninin. Napoaton no'huitatè pochin co yashinhuè' nontèrin:

—¿Canpita po'? ¿Intoparanta huè'nama'? itèrin.

—Canaan parti quèran, trico pa'anapoi o'marai, itopi. ⁸ Cosiriso iinpita nohuitèrin. Inapitariso napoaponahuè', co ina nohuitopihuè'.

⁹ Naporo' Cosiso', iráca hua'naton iinpita sha'huitèrinso' yonquirin. Ina yonquiaton itapon:

—Canpitaso', nêhuëtona'pirosanquëma ténahuë. No'panèhuèi insëquësona co noya a'paipinahuè' ni'camaso marè' huè'nama', itèrin.

¹⁰⁻¹¹ —¡Co siniro inacoihuè'! Quiyaso' quëma piyapinènpita pochin ninai. Tricoíchin pa'anapoi o'marai. Ina tataquèranchin ya'ipicoi ninai. Co onporo tèranta nêhuëtochinaihuè', itopi.

¹² —Nonpiánama'. No'panèhuèi insëquësona co noya a'paipinahuè' ni'camaso marè' huè'nama ipora, taantarin Cosiso'. ¹³ Napotopirinhue', inapitariso itapona':

—Quiyaso' quëma piyapinènpita pochin ninai. Ya'ipiya quèran ina tataquèranchin, shonca catocoi ninai. Canaan parti ya'huèrai. Hua'hua nininsos', tatarè' quèparitèrin. A'naso nipirinhue', ayarin, itaantapi.

¹⁴⁻¹⁵ —¡Nani napotèranquëma! Canpitaso' nêhuëtona'piro'sanquëma ténahuë. Iyaparima hua'hua nininso quëcama huarè', no'téquèn nonamaso' nitotarahue'. Huaroon ya'huèrin ni'ton, no'téquèn nontaranquëma'. Co ina quèpatamahuè', co onporonta isëquèran pipiaramahuè'. ¹⁶ A'naquëma paaton macontain. A'napitanquëmaso nipirinhue', tashinan pèi ya'contarama'. Ina huè'pachin, naporo huarè' naporamaso natèaranquëma'. Co'so' huè'pachinhue', têhuënchachin nêhuëtona'piro'sanquëma'. ¡Huaroon ya'huèrin ni'ton, no'téquèn nontaranquëma'! itèrin.

¹⁷⁻¹⁸ Cara tahuèri Cosiri iinpita tashinan pèiquètèrin. Inapotopirinhue', nontaantarin:

—Canta Yosè tè'huatèrahue'. Iso pochin nipatama', co tèpaaranquëmahuè'.

¹⁹ Têhuënchachin noya nina'piro'sanquëma nipatama', a'naquëma tashinan pèiquè quèparichin. A'napitanquëmaso nipirinhue', quëmopinëma capacaiso marè' trico quèpatoma', panantaco'. ²⁰ Ina quèran, no'téquèn nonamaso' nitota'huaso marè', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Co'so' quëmahuatamahuè' têhuënchachin chiminarama', itèrin. Napotohuachina: "Noyapa'," topi. ²¹ Napoaponahuè', inahua capini ninontopi:

—Têhuënchachin canpoaso' iráca pa'pi co noyahuè' ninèhua'. Iya'hua ma'sha onpotohuatèhuara, nosorochináchin nontopirinhue', co nosororèhuahuè'. Co napon ancantèrinso nicarihuarahue', co tahuèrètèrèhuahuè'. Napoaton iporaso' canpoanta', po'sarèhua huachi, nitopi. ²² Napohuachinara, Nopinori itapon:

—Co'ta carima': ¡Ama napotocosohue'! itopiranthuëmahuè', co natèramacohue'. Napoaton iporaso' canpoanta', tèpatona'pi i'huèrètopiso pochin nitarinènpoa', itèrin. ²³ Inapitaso', Cosiri ya'ipi nataninso' co nitotopihuè'. Iquipito nanan quèráchin nontèrin ni'ton, napopi. Nontohuachina, a'nari inahua nonpiquè ohuèrèrin ni'ton, co nitotopihuè'.

24 Iinpita ninapotapiso natanahuaton, Cosiso amashamiachin pa'sahuaton, na'nërin. Na'nëi' cacotihuachina, huëantarín. Huë'sahuaton iinpita ni'tonënuquë piyapinënpita camairín Simión macatona tonpocaiso'.

25 Ina quëran camaitantarín: "Costaronënaquë trico po'motoco'. Coriqui pahuërëtopisonta', inaquë chachín po'moantaco'. Naporahuaton, cosharo caracaiso marënta quëtoco'," itërin. Camairínso chachín piyapinënpita nipi.

26 Inapotihuachinara, moranënaquë triconëna a'mitahuatona', ya'huëpi'pa' panantapi huachi. 27 Huë'ëcaiso nininguë canconpachinara, a'naso', moranën a'cácaso marë' costaronën i'shiritërin. Inapotopirínhuë', trico marë' coriqui pahuërëterínso' quënanín. Ina quënanaton, pa'yanín.

28 Pa'yanaton, iinpita itapon:

—Ni'cochi. ¡Trico marë' pahuërëterahuëso', ayantaantarínaco! ¡Costaronëhuëquë chachín quënanahuë! itërin. Iinpitaso natanahuatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'yanahuatona', inahua capíní ninontapi: ¡Yosë ana'intarínpoa ni'ton, co pahuërëtaponahuë' trico quësarín! Nitopi.

29 Ya'huëpiquë cancontahuachinara, ya'ipi napopiso pa'pina sha'huitopi:

30 —Iquipito no'pa' hua'anquë camahuatoira, co yashinyántërahuë' nontërincoi. "Canpitaso', nëhuëtona'piro'sanquëma ipora," itërincoi.

31-32 Napotopiríncoihuë': "Co quiyaso' inacoihuë'. Co onporonta nëhuëtóchinaihuë'. Ina tatauëranchin shonca catocó ninai. Hua'hua ninínso', Canaan parti tatarë' quëparitërin. A'naso nipirínhuë', ayarín," itërai. 33-34 Napotohuatoira, itaantaríncoi: "A'naquëma isëquë quëparichín. A'napitanquëmaso nipirínhuë', quëmopinëma capacaiso marë' trico quëpatoma', panantaco'. Napoaponahuë', iyaparíma hua'hua ninínso' quëshimaco. Naporo huarë' co nëhuëtonapiro'sanquëmahuë' ninamaso' nitotarahuë. Ina nitotihuato, iyaparíma quëparitërinso' ocoitaranquëma'. Nisahuatón, noya huachi nanítarama iso no'paquë pa'anamaso'," itërincoi, itopi.

35 Nani pa'pina sha'huitahuatona', trico ohuatopi. Ohuatihuachinara, Cosi iinpitaso', a'naya a'naya costaronënaquë, coriquinëna quënaantapi. Tanpanantëa'huayaquë ya'huëarín quënaantapi. Ina quënanatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'pinanta pa'yanín. 36 Naporo' Cacopori itapon:

—Canpitaso hui'nahuëpita tiquitaramaco. Cosi ayarín. Simíonta capa. ¡Iporaso Mincanta yaquëpataantaramaco! ¡Ya'ipi inapita casa', ahua'nta'huaso ya'huërin! itërin 37 Naporo' Nopinori, pa'pin itapon:

—Iya'hua a'pahuatan, cari tata a'paiarahuë. Co'so' quëshintahuatënuquëhuë', cato hui'nahuëpita ninínso', nanitëran tëpamaso', itërin. 38 Cacoposo nipirínhuë', tapon:

—Hui'nahuëso', co onporo pa'sarínhuë'. In mashonën nani chimín. Inaichín ina yo'nanquëranchin nipiso' ya'huëarín. Pa'namaquë ina ya'huëre' ma'sha onpoantahuachín, caso mashoco, sëtó tëpaponco huachi, ténin.

43

Mincamin Iquipitoquë quëpapiso'

1-2 Canaan parti co manta capacaso ya'huërinhuë' ni'ton, aquë aquëtë tanarotapi. Napoaton i'hua Iquipitoquë trico pa'anpiso' pë'yapi. Pë'yahuachinara, Cacoposo' naquëranchin hui'ninpita camaiantarín:

—Pa'mantatoma trico pa'amantaco', itërin. 3-5 Napopirínhuë' Cotari itapon:

—Co'ta tata hua'an napotërincoiso', nani sha'huitërainquën: "Co'so' iyaparíma hua'hua ninínso' quëmahuatamahüë', ama o'macosohüë'. Ina quëmama huarë' tahuërëtaranquëma'," itërincoi. Iya'hua a'paantohuatancoi,

naporo huarë' trico pa'antomarainquën. Co'so' a'paantohuatancoihuë', co pa'maaraihuë', itërin.

6 —¡Canpitaso pa'pi co noyahuë' acoramaco! ¿Ma'marë chachinta ina quëmapi sha'huitërama a'na iya'hua ya'huëtërinquëmaso'? itërin pa'pini.

7 —Na'con natanincoi onpo ya'huëtërehuasona nininso': "¿Nanpiárin tata-parima?" itahuatoncoi: "¿A'na iyaparimanta ya'huërin?" itomantarincoi. Napo natanpachincoira, topinan a'panitërai. ¡Co quiyaso' nitotëraihuë': "Iya-parima hua'hua nininso quëshimacoí," itiincoiso'! itopi.

8 Naporo' Cotari pa'pin itaantarin:

—Tëhuëinchachin tata nanpicaso' nohuantohuatëhua', iya'hua a'paquë pa'i. Cari a'paiarahuë. A'paantohuatancoi a'naroáchin pa'sarai. Inapohuatëhua', co chiminarihuahuë'. Hui'napoapitanta', noya nanpiapi. ⁹ Iya'hua pa'pachin, cari ni'sarahuë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'infoco huachi. Co'so' quëshinchahuatënguënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë. ¹⁰ I'hua chachin napotasënguën a'pantërancoi naporini, ¡nani catoro pa'sahuatoi, huënanta'itoihuë'! itërin.

11 Napotohuachina, pa'pini itapon:

—Co onpotacasohuë' ni'quëhuarë', isopoco nipachin: Hua'an nicanacamaso marë' iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita costaronëmaquë quëpaco'. Parsamo nimirio, ninoi', pimo hua'sai', pimo yaqui', tanpapi nitërinso', ni'to nitërinso', inapita pi'pian pi'pian po'motahuatoma', quëpaco'. ¹² Coriquinta', catoro' pa'anacaso nanirinso', quëpaco'. I'hua ayantërinquëmaso', inaora chachin quëtaantaco'. Tapona tëhuëatona', ayantërinëquëma'. ¹³ ¡Paco nipachin! Iya'hua quëparahuatoma', hua'an nimaantarico'. ¹⁴ Yosë ya'ipi nanitaparinsó' nontarahuë catahuainquëma'. Ina nohuanton hua'an nosoro'inguëma'. Simionta nosoroaton ocoi'in. Naporahuaton, Mincanta a'painta'in. ¡Canta co hui'nahun mashoco pochin quëparita'huaso Yosë nohuantohuachin, inapo'i nipachin! itërin.

15-16 Cacopo hui'ninpitaso', hua'an nicanacaiso nininsopita mapi. Ina masahuatona', coriquinta catoro pa'anacaso' nanirinso' mapi. Naporahuaton, Mincamin quëparahuatona', Iquipitoquë pa'pi huachi. Cosi ya'huërinquë camahuachinara, nontopi. Cosiso', Mincamin quëpiso quënanahuaton, piyapinën camairin:

—Isopita pëinëhuëquë quëpaquë'. Naporahuaton a'nara ohuaca' tëparahuaton, anpique'. Ipora camotëchin nisahuaso', inapitaro'co coshatarahuë, itërin. ¹⁷ Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin. Cosi iinpita ina pëinënguë quëparin. ¹⁸ Napoaponahuë', inapitaso quëpasoi pa'yanpi. Pa'yanatona inahua capini ninontapi:

—Nonpintahuatënenpoa', pëinënguë quësarinpoa'. I'hua coriqui ayantërinpoaso marë' quësarinpoa'. Masahuatënenpoa piyapinënpoa pochin asacatarinënpoa'. Moranënpoapitarë chachin asacatarinënpoa', nitopi.

19-21 Napoaton Cosi pëinënguë yaya'conpachinara, piyapinën itapona':

—Pi'pian siniro nonchinquën topiraihuë'. I'hua chachionta o'mapoi, tëhuëinchachin trico pa'anapoi o'marai. Pa'anahuatoi panantápiraihuë', huancopi huë'ëconaiquë, costaronëhuëi i'shiritërai. I'shiritopiraihuë', coriqui pahuëretëraiso' ya'ipi chachin costaronëhuëiquë quënanai. Napoaton quëtaanta'huanguëmaso marë' quëmantarai. ²² Incariso acomara, co quiyaso nitotëraihuë'. A'na coriquinta ipora trico pa'antohuatëinquëma', pahuëretä'huaiso marë' quëmarai, itopi. ²³ Napopirinahuë Cosi piyapinëniso':

—Sano cancantoco'. Ama pa'yancosohuë'. Naporo' pahuëretëramaso', nani manahuë. Yosë chinotëramaso nimara costaronëmaquë acotërinquëma'. Inachachin tataparimanta chinotërin, itërin.

Napotahuaton, Simion tashinan pëi quëran ocoirahuaton quëshirin. ²⁴ Ina quëran, ya'ipi chachin Cosi pëinëquë po'morin. Inaquë i'sha nipa'morantëcaiso marë' quëtërin. Moranënapitanta', a'carin. ²⁵ Camotëchin Cosirë' coshatacaiso', nani nitotopi. Napoaton ninapona pochin, nicanacaiso marë' quëshipiso', taparapi huachi.

²⁶ Cosi canquihuachina, nicanacaiso marë' quëshipiso' quëtöpi. Naporahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshapi. ²⁷ Cosiri iinpita nontahuaton itapon:

—I'hua o'mapoma': ¿Tatahuëi ya'huëarin itëramaco pora? ¿Noya ya'huëarin? ¿Nanpiarin ipora huanta ti? itërin. ²⁸ Inapitaso' mónsho tahuatona':

—Tatahuëiso', quëma piyapinën pochin ninin. Noya ya'huëarin. Ipora huanta nanpiárin, itopi. ²⁹⁻³⁰ Cosiso yonquitopirinhüë', Mincamin quënanin. Inaso iya'huain. Ina yo'nanquëranchin nipiso'. Ina tasatahuaton, natanin:

—¿Isona: "Iya'hua a'na huëshirai" tënamaso ti? itahuaton, iin itapon: "¿Yosë chachin hua'hua catahuainquën!" itërin. Napotaso chachin iin ni'sahuaton, na'nëchináchin cancantërin. Napoaton a'naroáchin pa-toananëquë ya'conahuaton, na'nërin.

³¹ Na'nërinso' pa'cotohuachina, nipa'morayaton, pipiantarin. Pipirahuaton piyapinënpita camairin: "¿O'huinco huachi!" itërin. ³² Cosiso', a'na misaquë nisha o'huintopi. Cacopo hui'ninpitanta a'na misaquë nisha o'huintopi. Iquipitoro'santa Cosirë' coshatopiso', a'na misaquë nisha o'huintopi anta'. Iquipitoro'saso', iprioro'sarë' coshatacaiso', na'in pochin ni'pi. Napoaton nisha coshatopi. ³³ Cosi iinpitaso', misaquë yahuënsëhuachinara, Cosiri a'naya a'naya sha'huitërin huënsëcaiso marë'. Pan-inan'ton, ahuënsërahuaton, ina quëran niantarinso' ahuënsërin. Inapotaton, huinshoin nininquë huarë' ahuënsërin. Napoaton: "Pi'ipinënpoa no'tëquën tantiarinpoa," topi. Napoatona itohuara capini nini'pi. Nini'sahuatona', na'yanpi. ³⁴ Cosiso inaora ca'ninso chachin, iinpitanta a'carin. Mincaminso nipirinhüë' o'huintohuachinara, a'napita iinpita quëran na'con na'con acotopi. Nani coshatohuachinara, napopináchin o'opi. Inapoatona capa cancantopi.

44

Cosi, iinpita tëninrinso'

¹ Nani ca'pachinara, o'opachinara, Cosiso piyapinën camairin:

—Isopita quëmapi'sa costaronënaquë, trico amëntatëquë'. Naporahuaton coriquinëna pahuëretëtopisonta', a'naya a'naya costaronënuquë chachin acotaantaquë'. ² Minënhüë' prata quëran nininso'ta', hua'hua nininso costaronënuquë acotëquë'. Coriquinën, trico marë' pahuëretërinso' pirayan acotëquë', itërin. Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin.

³ Tahuëririnquë pi'i pipirahuaso Cosiso', iinpita nontahuaton a'parin. Napohuachina moranënapitarë chachin pa'pi huachi. ⁴⁻⁵ Ninano quëran pipitona iinpitaso co aquëyátërasoihuë', Cosiso piyapinën itapon:

—Apira quëmapi'sa pa'piso', imaquë'. Cantonahuaton napotëquë': "¿Onpoa-tonta canpifaso nosoropirinënuquëmahüë', co noyahuë' ninama'? Prata quëran minë nininso', hua'anëhuë o'oton ninorinso chachin ihuatërama'. ¿Pa'pi co noyahuëchi ninama paya!" itëquë', itërin.

6 Cantonahuaton piyapinënso' Cosiri sha'huitërinso chachin itërin.
7 Napotohuachina, inapitariso itaantapi:

—¿Iluatërama', itërancoi ti? ¡Co'chi quiyaso onporo tëranta', inapo'itoihuë'!

8 ¿Co'ta Canan parti quëran huarë' coriqui costaronëhuëiquë quënanpatoira, quëshiantaranquën pora? ¿Onporahuatoita iporaso', pratahuë nipon, orohuë nipon, hua'anën pëinën quëran ihuachitohuë'? 9 Quiyaso' piyapinënpita pochincoi ninai. Incoi tëranta minë quënapahuatancoi, chimiin. Quiyanta', piyapinënpita pochin asacatocoi tënai, itopi. 10 Napotohuachina, Cosi piyapinënso' taantarin:

—Noyapa'. Naporama ni'quëhuarë', inapochinquëma nipachin. Nipirinhüë', insosona minë quënaparahuësoíchin, piyapinëhuë nisarín. A'napitanquëmaso', co manta onpoaramahuë', itërin. 11 Napotohuachina, a'naya a'naya costaronëna chinohuaratona', i'shiritapi huachi. 12 I'shiritohuachina yonisarín. Paninan nininso costaronën quëran caniaritahuaton, hua'hua nininso costaronënuë huarë', yonirín. Yonipachina, Mincamin costaronënuë quënanin huachi. 13 Ina nicatona iinpitaso', pa'pi sëtahuatona a'moanpiso oshapi. Napohuachina, a'naya a'naya pë'pëtonëna moranënaquë a'mitahuatona', naquëranchin ninanoquë ayaimantapi.

14 Cotasó', iinpitarë' chachin Cosi pëinënquë canconpachina, inaso ya'huërin quënamantapi. Quënanahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. 15 Moshaso', Cosiso iinpita itapon:

—¡Co'chi canpitaso yonquinhauano'sa pochinhüë ninama paya! ¡Caso chiniquën nanantërahuë ni'ton, nito ninorahuë! itërin. 16 Napotohuachina, Cotari itapon:

—¡Tëhuëenchachin co onpo a'pania'huainso nanitëraihuë'! ¡Co napo-
raihuë', co ta'cahuaiso ya'huërinhuë'! Oshahuanaíso', nani Yosë ni-
totërin. Ma'tana ya'huaraí. Minënën maninsorë chachin asacatocoi, itopi.
17 Napotopirinhüë', Cosiriso itapon:

—Co napoarinhüë'. Insosona minënhüë quënapapisoíchin piyapinëhuë nisarín. A'napitanquëmaso', tatama ya'huërinquë noya panantaco'. Co insonta ma'sha onpotarinquëmahuë', itërin.

Cota, Mincamin ya'huërenamën yaquëparitërinso'

18 Cosi napohuachina, Cotari amasha ya'carirahuaton, itapon:

—Pi'piyan sinioro nonchinquën topirahuë. Yonquirahuëso no'tëquën sha'huichinquën. Quëmaso' huaraon pochachin chiniquën nanantëran. Napoaton ama no'huitonco ana'intaancoso marëhuë' napotaranquën. 19 I'hua huë'naiquë, quëmaso natanancoi tatahuëi ya'huëtërincoiso'. A'na iyahuëinta ya'huëtërincoiso', natanancoi. 20 Quiyarinta naporo sha'huitëranquën: "Tatahuëi ya'huëtërincoi, nani máshoya," itërainquën. A'na iya'huanta hui'napi ya'huëtërincoiso', sha'huitërainquën. Inaso', tatahuëi nani máshoya niso' hua'huatërin. Naporo chachin sha'huitëranquën tatahuëri na'con nosororinso'. Ina yo'nanquëranchin hua'huatopisopita cato ya'huëpirinhüë', a'naso ayarin ni'ton, inaíchin quëparitërin. Napoaton nosoromiatërin. 21 Naporo' sha'huitërancoi nohuitamaso marë' quëca'huaiso'. 22 Napotohuatancoira, sha'huitërainquën: "Iya'huaso', co nanitërinhuë' pa'pin huëshicaso'. Huëshirin naporin, pa'pinso' sëtori tēpa'itonhuë'," itërainquën. 23 Napotopiranhüë': "Co'so' iya'hua quëpatamahuë', co onporonta tahuëretaranquëmahuë'," itërancoi.

24 Tatahuëitaquë canconpatoira, ya'ipi quëma napotërancoiso' sha'huitërai.

25-26 Hua'quimiachin quëran, tataso' camairincoi: "Pa'sahuatoma' trico pa'amantaco'," itopirincoihuë', quiyariso': "Co nanitëraihuë'. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporu huarë' pa'sarai. Co'so' ina quëpahuatoihuë', co hua'an tahuëretarincoihuë'," itërai. 27 Napotohuatoira, tatahuëi sha'huitërincoi: "Canpita nitotërama sa'ahuëco' catofichin hua'huaninso'. 28 A'naso', ayarin. Napoaton naporu quëran huarë' co quënanchinahuë'. Pa'piniri ca'mara tënahüë. 29 Iin ya'huëre' quëparamaquëya ma'sha onpohuachin, canpita tëhuëarama'. Canpita tëhuënëmaquë caso mashoco sëto tëpaponco huachi," itërincoi.

30-31 Tatahuëso', iya'huarë' a'naichin pochin nipi. Co'so' quiyarë' pantahuachinhuë', tatahuëso chiminapon. Quiya tëhuënëhuëiquë tata mashoyaso' sëtori tëpapon. 32 Co'huaa huë'shamátërapoihuë' sha'huitërahuë: "Iya'hua a'paantohuatancoi, cari ni'sarahüë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'intoco huachi," itërahuë. Naporahuaton napotomantarahuë: "Co'so' quëshintahuatënguënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahüë," itërahuë. 33 Napoaton nontaranguën natanco topirahuë. Ca iya'hua ya'huërenamën quëma piyapinën quëparichi tënahüë. Inaso iinpitarë', pananta'in. 34 Co'so' iya'hua pantahuachinso', co caso nanitërahuë tatahuëtaquë, pananta'huaso'. Tatahuë ma'sha onporinso', co yani'nahuë', itërin.

45

Iinpitari Così nohuitopiso'

1 Ya'ipi piyapinënpita ni'tonënguë Cotari nontërinso tonitohuachina, Cosiso co huachi ahuantërinhuë'. Co huachi ahuantatonhuë', Iquipito nananguë chiniquën nonin: "¡Ya'ipiniquëma pipico!" itërin. Napotohuachina, ya'ipi piyapinënpita pipipi. Iinpitarëachin nicaso', nohuitacaiso marë' sha'huirin. 2 Sha'huiton Cosiso', na'nëmiatarin huachi. Chiniquën na'nërin ni'ton, ya'ipi iquipitoto'sa nitotopi. Huaraoon pëinënguë huarë' a'naquënso pa'sahuatona', sha'huitonpi. 3 Naporu huarë' Cosiso', inahuaa nanamënaquë iinpita nontërin:

—¡Ca mini Cosico! ¿Nanpiárin iporahuanta tata? itërin. Napotopirinhuë', iinpitariso pa'pi të'huataton, co nanitopihuë' nonacaiso'. 4 Të'huatopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa të'huatocosohüë', ya'caritoco', itërin. Naporu huarë' iinpitari ya'caririn. Ya'carihuachinara, itaantarin:

—Ca mini iyaparimaco. ¿Co'ta iráca nicatono'sa Iquipitoquë huëcasoi pa'anamaco?

5 Napotëramacoso marë' ama canpitaora nino'huicosohüë'. Co canpitaso yonquipiramahuë', Yosë chachin aquëchitiirincó. Notohuaro' piyapi'sa ananpicaso marë' aquëchitërinco. 6 Ipora huarë' iso no'paquë, cato pi'ipi nisarín tanarotopiso'. A'natërápo pi'í chachin, pahuanarin. Ina nápo pi'í sha'topirinahuënta', co manta nitërinso' macaponahuë'. 7 Napotëranquëmaso chachin nisarín. Yosëso nipirinhuë', aquëchitiirincó. Canpitanta shiparima ya'huëtiinquëmaso marë' naporin. Canpita chachinta', huëhuëpiro ninin quëran nicha'ëinquëmaso marë' aquëchitiirincó. 8 Inapocaso ni'ton, co canpita nohuanton isoporinguë huë'nahuë'. Yosë chachin a'parinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanton, huaraoon ayonquina'pi nica'huaso marë' ya'conahuë. Ya'ipi ma'shanënpita a'paiato, piyapinënpitanta', camaica'huaso marë' ya'conahuë. Naporahuaton, ya'ipi Iquipitoquë huaraoon ya'huërenamën hua'anënta'huaso marë' acorinco.

⁹ Manóton paantatoma', tata sha'huitonco': "Cosi ya'huëarin, iso pochin nanan a'patiarinquën: 'Ya'ipi Iquipito no'paquë hua'anënta'huaso marë' Yosë acorinco. Manóton o'maton, ni'quimaco. ¹⁰ Ya'ipi hui'nánpita, shia'huaro'sa, inapitarë chachin, o'maco'. Pë'tahuanëmapita, ma'shanëmapita, ya'ipi ya'huëtërinquëmaso', quiquimaco'. O'mahuatama', Cosin parti acoaranquëma'. Inapohuatama', co aquëya quëranhuë' nini'sáparihua'. ¹¹ Naro'pa huachi carima cosharo quëtáponquëma'. Ya'ipi huë'namaso nápo chachin co manta ichipahuantaranquëmahuë'. A'natërápo pi'ipi pahuanarin tanaro tahuëri'sa na'huëcaso ni'ton, napotápëinquëma', itoco'. ¹² Iya'huanta', canpita'ta', ya'ipi naporahuëso', nani natanamaco. ¹³ Chiníquën nanantato Iquipitoquë hua'anëntërahüésonta', nani ni'nama'. Ya'ipi ni'namaso' tata sha'huitonco'. ¡Manóton paantatoma tata macontaco!' itërin.

¹⁴ Napotahuaton, iya'huain iporin. Ina iporin quëran na'nërin. Mincaminta', Cosi iporin quëran na'nërin. ¹⁵ Ina quëran Cosiso', ya'ipi iinpita noya nontaton së'quërin. Inapitanta iporahuaton na'nërin. Ina piquëran inapitarinta co huachi të'huatatonahuë', noya nontopi huachi.

¹⁶ Huaraoon pëinëinquënta', a'naroáchin nanan nincanin: "Cosi iinpita canquipi," itopi. Ina natanahuaton, huaraoonso catahuarinsopita hua'ano'sarë chachin noya cancantopi. ¹⁷ Noya cancantaton huaraooniso', Cosi itapon:

—Iyaro'sa sha'huitëquë', pë'tahuanënaquë trico a'mitahuatona', Canaan parti pananta'ina'. ¹⁸ Paantatona', pa'pina quëma'ina'. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin, o'ma'ina'. O'mahuachina', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso', cari quëtarahuë. Napoaton inapitaso', iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita, capona'. ¹⁹ Sa'ina', hui'nina', pa'pina', inapita quëmacaíso marë', camaiquë toronano'sa isëran quëpa'ina'. Sha'huitëquë a'naroáchin huë'ina'. ²⁰ Naporahuaton, ama aquëtë ma'shanënapita yonqui'inasohuë'. Iquipitoquë ma'sha noya noya nininsopita, inapitari hua'anëntapona', itëquë', itërin. ²¹ Napotohuachina, Cacopo hui'ninpitato' ina inachachin nipi. Huaraoon camaitërinso chachin, Cosiri toronano'sa quëtërin. Naporahuaton cosharo iraquë caracaisonta', quëtërin.

²² O'nampiracaisonta', ya'ipi iinpita ananitéra'piarin. Mincaminso nipirinhüë', cara pasa coriqui prata quëran nininso' quëtahuaton, a'natërápo a'mocaso quëtërin. ²³ Pa'pionta', shonca moraquë, noya noya ma'sha Iquipitoquë ya'huërinso', a'patontarin. Naporahuaton shonca moraquë chachin, trico, pan, cosharo', inapita a'patontarin. O'mahuachina carimacaíso marë' a'patontarin. ²⁴ Pacacaíso marë' nontohuachinara, Cosiso iinpita itapon:

—Osharan paco'. Amana iraquë nino'huíracosohuë', itërin. Napotohuachina pa'pi huachi.

²⁵ Inapitaso', Iquipito quëran pipirahuatona', Canaan parti canconpi. Pa'pina ya'huërinquë chachin canconpi huachi. ²⁶ Pa'pina nontatona sha'huitopi: "¡Cosi nanpiárin tata! ¡Inari ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërin!" itopi. Ina natanahuaton, Cacoposo pa'yanënuquë tachianantërin. Sha'huitopirinhüë', co natëterinhüë'. ²⁷ Napoaponahuë', Cosiri nanan a'patërinso natanin. Ina natanahuaton, toronano'sa quëpamacaíso marë' a'patontarinsonata', ni'nin. Naporo huarë' capa cancantomiatërin huachi. ²⁸ Capa cancantaton tapon: "¡Tëhuëinchachin Cosi nanpiárin! Co'huara chimiantërasocohuë' pa'mato nimai," tënin.

1 Cacoposo' ya'ipi huëntonēnē chachin pa'sarin. Ya'ipi ma'shanēnpararē' pa'sarin. Piirsipaquē canconpachinara, ma'sha tēparin. Tēparahuaton, pa'pincō' Yosē chinotērinso chachin chinotērin. 2 Naporo tashi Yosēri hua'narēso pochin ya'notērin. Ya'notahuaton, nininēn quēran pērarin: “Cacopo” itērin. Napotohuachina, inariso itapon:

—Ma'ta Siniro ya'huarahué, itērin.

3 —Caso Yosēco. Tataparionta chinotērinco. Iquipitoquē pa'macaso marē' ama tē'huaquēsohué'. Inaquē shiparinpita na'atona', panca nacion ocoiaponā'. 4 Canta quēmaro'co Iquipitoquē, pa'marahué. Naporahuaton ca chachin, ina no'pa quēran shiparinpita ocoiarahuē. Inaquē chiminpatan, Cōsi nocoarinquēn, itērin.

5 Ina quēran Cacoposo', Piirsipa quēran paantarin. Hui'ninpitari toronanquē a'mitopi. Huaraoñi quēpamacaiso marē' toronano'sa a'patontarinquē, inapotopi. Sa'ina', hui'nina', inapitanta a'mitopi. 6-7 Cacoposo', hui'ninpararē chachin pa'sarin. Hui'ninpitanta sa'ina hui'ninpararē chachin pa'sapi. Ya'ipi inapitarē chachin pa'sápatona', Iquipito no'paquē huarē' camapi. Ya'ipi ma'shanēnapitanta Canaan parti ya'huētopiso', quiquipi. Pē'tahuanēnapitanta', Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', chiporo'sa', inapitanta quiquipi.

8 Isopita, Cacopo quēran pipisopita Iquipitoquē pa'mapi. Inapita chachin israiro'sa itopi anta': Paninantērinso', Nopino. 9 Ina hui'ninpitato': Anoco, Huaron, Ison, Caromi, inapita. 10 Simion hui'ninpitanta', Quimoino, Camin, Ohuato, Caquin, Sohuaro, Saono, inapita. Saonoso', Canaan sanapiquē hui'nahuaninso'. 11 Nihui hui'ninpitanta', Coirison, Quiato, Mirari, inapita. 12 Cota hui'ninpitanta', Iri, Onan, Sira, Parisi, Saro, inapita. Iri, Onan, inapitaso', Canaan parti chachin chiminpiso', nani nitotērhua'. Parisi hui'ninpitanta', Ison, Amoro, inapita. 13 Isacaro hui'ninpitanta', Toran, Popan, Copo, Simiron, inapita. 14 Saporono hui'ninpitanta', Siriti, Iron, Cariri, inapita. 15 Ina nápo Cacopo hui'ninpita quēmapi'sa Niaquēya ya'huēpi. Sanapinta a'nara ya'huētērin: Tina itērinso'. Inapitaso', Patan-aranquē ya'huapon hui'nahuaninsopita. Nia quēran pipisopitaso', cara shonca cara ya'pi', sanapirē chachin icanpi.

16 Caro hui'ninpitanta', Sipiñon, Aqui, Ison, Soni, Iri, Aroti, Ariri, inapita. 17 Asiri hui'ninpitanta', Imina, Isopa, Isopi, Piria, inapita. Oshinanta ya'huērin: Sira itopi. Piria hui'ninpitanta', Ipiri, Mariquiri, inapita. 18 Caro, Asiri, inapitanta Cacopo hui'ninpita Siripaquēya nipiso'. Ina quēran nipisopitaso', ya'ipiya quēran shonca saota ya'pi', icanpi. Siripaso' Napanori Nia catahuacaso marē' nicanarinso', nani nitotērhua'.

19 Naquiranta Cacopo sa'in chachin ninin. Ina hui'ninpitanta', Cōsi, Mincamin, inapita. 20 Cosiso', Asinaquē hui'nahuaninsopita: Manasisi, Iprain, inapita. Inapitaso', Iquipitoquē nasitopi. Asinanta', ayonquianta'inquēma'. Inaso', Potihuirā hui'nin. Potihuiranta', On ninanoquē corto hua'an ya'conin. 21 Mincamin hui'ninpitanta', Pira, Piquiri, Asipiri, Quēra, Namano, Iqui, Nosi, Mopimo, Opimo, Arato, inapita. 22 Ina nápo Naquirā quēran nipisopita ya'huēpi. Shonca catapini ya'pi' ya'ipiya quēran icanpi.

23 Tanoso', a'naichin hui'nahuanin: Osimo itērin. 24 Nipitari hui'ninpitanta': Casiiri, Coni, Quisiri, Sirimo, inapita. 25 Tano, Nipitari inapitanta Cacopo hui'ninpita nipi. Inapitaso', Piraquēya nipiso'. Ina quēran nipisopitaso', ya'ipiya quēran canchisé ya'pi', icanpi. Piranta', Napanori Naquirā catahuacaso marē' nicanarinso', nani nitotērhua'. 26-27 Iquipitoquē pa'mapisopita, saota shonca saota ya'pi' icanpi. Ya'ipi inapitaso', Cacopo quēran pipisopita. Hui'ninpita sa'inaso' co pichipihué'. Cōsi hui'ninpitato'

cato. Inapitaso' inaquë chachin nasitopi. Cacopo, Cosi, inapitarë' canchisé shonca ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²⁸ Co'huara Cosin parti camayátërasoihuë', Cacoposo' Cota camairin: "Cosi sha'huitëquë huë'in, Cosin parti nacapi'inco," itërin. Inaquë Cota paaso', Cacoposo ya'ipi huëntonëné chachin Cosinquë camapi huachi.

²⁹ Iin cantomarahuaton Cotaso', pa'pini nanan a'patërinso sha'huitërin. Sha'huitohuachina Cosiso', a'naroáchin piyapinënpita camairin toronanën tapacaiso marë'. Inaquë huënsërahuaton, Cotarë chachin pa'nin. Pa'sahuaton pa'pin quënanconpachina, iporin. Iporinquëranchin hua'qui na'nërárin.

³⁰ Naporo' Cacopori, itapon:

—Ayapiranhuë', quënaantaranguën ni'ton: ¡Iporaso' chiminpatonta noyatapon huachi ténahuë! ténin.

³¹ Pa'pin nani nontahuaton Cosiso', ya'ipi iinpita, quëmopinënpita inapita itapon:

—Huraon nicapo pa'sarahuë. Pa'sahuato itapo: Ya'ipi quëmopinëhuëpita Canaan parti ya'huëpirinahuë', yacapainacoso marë' o'mapi. ³² Ohuacanënapita, ohuicanënapita, ya'ipi ma'shanënapita quiquimapi. Inapitaso pë'tahuatona'piro'sa', itarahuë. ³³⁻³⁴ Napotohuato, huraon përsarinquëma'. Përatënuëma' maquësona sacatëramaso' natanpachinquëma': "Quiyaso', shimashonëhuëpita pochachin, ohuica pë'tahuana'piro'sacoi," itoco'. Napohuatama', Cosin partiquë ya'huapoma'. Iquipitoro'saso', ohuica pë'tahuana'piro'sarë', napopináchin ya'huëcaiso', na'in. Napohuatama', canpitaráchin inaquë ya'huapoma', itërin.

47

¹ Cosiso', pa'pin, iinpita, inapita nontahuaton huraon sha'huitapon pa'nin: "Tatahuë, iyahuëpita, inapita Canaan parti quëran o'mapi. Ya'ipi ohuicanënapita, ohuacanënapita, ma'shanënapita, inapitarë chachin o'mapi. Nani Cosin parti niquipi," itërin. ² Ina piquëran a'natërápo iinpita huayonin. Huayonahuaton, huraoni nohuitacaso marë' quëparin. ³ Naporo' inari natanin:

—¿Maquëta canpitaso sacatërama'? itërin.

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochincoi ninai. Shimashonëhuëpita pochachin ohuica pë'tahuatona'piro'sacoi. ⁴ Canaan parti ya'huëpiraihuë', na'con tanarotërai. Pastonta', ohuicaro'sa capacaiso', yanirin. Napoaton no'panënuë o'marai ya'huapoi. Yosë marë' nohuantëquë', Cosin parti ya'huë'i topiraihuë', itopi. ⁵ Napotohuachinara, huraoniso' Cosi itapon:

—Yacapainënuëno marë' tataparin, iyaparinpita, inapita o'mapi. Nani o'mapi ni'quëhuarë', ⁶ ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërahuëquë, noya inapita ya'huëcaiso'. Cosin parti noya noya no'pa' ninin. Inaquë ya'huëcaiso marë' quëtëquë'. A'naquën quëmopinënpita pë'tahuatocaso' noyá nitotohuachina', caquën pë'tahuanehuëpita, a'paicaiso marë' acoquë', itërin.

⁷ Ina piquëran Cosiso', huraon anohuitacaso marë' pa'pionta quëparin. Cantontahuaton Cacoposo', monsho ténin, nontacaso marë'. ⁸ Huraoni ni'sahuaton natanin:

—¿Onpo pi'ita ya'huëtërinquën? itërin.

⁹ —Nani pasa cara shonca pi'ipi ya'huëtërinco. Co ya'huëmia ya'huëatohuë', patë patërantarahuë. Inapoato na'con parisitërahuë. Shimashonëhuëpitaso', na'con na'con tahuëri ni'pi. Co caso inapita icantapohuë' nimara ténahuë, itërin. ¹⁰ Cacoposo nani huraon nontahuaton, Cosirë chachin pa'nin huachi.

¹¹ Ina quëran Cosiso', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso' quëmopinënpita quëtërin. Huraoni camairinso chachin ninin. Inapoatona Cacoposo'

hui'ninpitare chachin Namisi parti no'pahuanpi. Namisiso', Cosin itopi anta'. ¹² Naporahuaton Cosiso', ya'ipi quémopinēnpita cosharo quētárin. Panca huēnton nininso' na'con na'con, quētērin. Caraya nininso', pi'piyan quētērin. Inapotērin.

Iquipitoquē onpo sacatacaiso', Cosi camaitērinso'

¹³ Co insēquē tēranta trico ya'huērinhuē'. Napoaton na'con na'con tanarotopi huachi. Canaan partiquēnta', Iquipitoquēnta', piyapiro'sa tanari tiquirarin. ¹⁴ Inaquēpita ya'huēpisopita, Cositaquē trico pa'anápirinahuē', ni'quianapi huachi. Ya'ipi coriqui trico marē' pahuērētopiso', Cosiso yon-tonin. Yontonahuaton huaaron pēinēnquē taparin.

¹⁵ Canano'sa', iquipitoro'sa', inapita coriquinēna i'quihuachinara, iquipitoro'saso', Cosi nontapona pa'pi:

—¡Yosē marē' cosharo quētoco! Capa ni'quianarai huachi. Capa coriqui ni'ton, co huachi cosharo quētohuatancoihuē', tana tēpaponcoi quiyaso'. Ina marē' quēmanta co huachi noya nisanranhuē', itopi.

¹⁶ —¡Naporinchi paya! Capa coriquinēna ni'quēhuarē', pē'tahuanēmapita nipachin quēco'. Ina quēpatama', trico quētərainquēma', itērin Cosiri.

¹⁷ Napotohuachina iquipitoro'saso', pē'tahuanēna quēshipi: Cahuarionēna', ohuicanēna', ohuacanēna', moranēna', inapita quēshipi. Inapita marē' napor pi'iquē trico canpiatērin.

¹⁸ Ina pi'i na'huēanatopi. A'na pi'i maantarinquē naquēranchin iquipitoro'saso', Cosi paapantapi nontatacaiso marē':

—Nani quēma nitotēran capa coriqui ya'huētērincoisohuē'. Ya'ipi pē'tahuanēhuēipitanta canpitanquēn ninin. Co huachi ma'sha tēranta ya'huētērincoihuē' pahuērēta'huaiso'.

No'panēhuē'ichin ya'huērin. Naporahuaton quiyanta ya'huērai. ¹⁹ Quiyaora chachin nipachin, no'panēhuē'irē'coi pa'ancoi. Ina ya'huērēnamēn trico quētoco. Inapohuatoi huaaron piyapinēnpitaco'i nisarai. Ina marē' no'panēhuē'iquē chachin sacachi. Cosharo quētohuatancoi, no'panēhuē'iquē sacatarai ni'ton, co nitapiarinhuē'. ¡Taquihuatoiso', no'panēhuē'inta' pantatarin. Inapohuatoi, quēmanta co manta canaponhuē'! itopi.

²⁰ Napotohuachinara, Cosiso ya'ipi iquipitoro'sa no'panēna huaaron marē', pa'antēra'piarin. Co manta capacaisohuē' ni'ton, no'panēna pa'ana'piapi. Inapopi ni'ton, ya'ipi Iquipito no'pa', huaaroni hua'anēntērin huachi.

²¹ Naporahuaton ya'ipi Iquipito no'paquē iquipitoro'sa ya'huērinso', Cosiri pa'anaton piyapitērin. ²² Corto hua'ano'sa no'panēnáchin co Cosiri pa'antērinhuē'. Inapitaso' huaaroni topinan trico quētárin ni'ton, co no'panēna pa'anacaiso ya'huērinhuē'.

²³ Ina quēran Cosiri piyapi'sa itapon:

—Iporaso', huaaron hua'anēntērinquēma huachi. No'panēmanta hua'anēntērin. Ma'tana ya'pirin ya'huēarin quēpatoma', sha'co'.

²⁴ Napoaponahuē', sha'namaso' nanitohuachin, a'natērāpo costaro quēran a'na costarora huaaron quētamaso ya'huērin. Catapini costaroso nipirinhuē', canpitaora marē' nisarín. Hui'namapita, yacaparinquēmasopita, inapitanta capacaiso marē' nisarín. Naporahuaton ina quēran chachin shacacamaso ya'huērin, itērin. ²⁵ Napotohuachina, inapitaso taantapi:

—Noyapa'. Inapochin nisarai. Quēmaso noya piyapinquēn ni'ton, tana tēpaincoiso nipirinhuē', nicha'ērancoi. ¡Huaaron nipachin piyapichincoi! itopi. ²⁶ Inapoaton Cosi camaitērin ya'ipi Iquipito no'paquē piyapinēnpita ma'sona nicacaiso'. Sha'topiso nanitohuachina, a'natērāpo costaro quēran, a'nara huaaron quētacaiso ya'huērin. Iso quirica ninshitasoco huarēnta', ina camaitērinso', ipora huanta Iquipitoquēso ina chachin nisapi. Corto

hua'ano'saso nipirinhue', co huaraon maré' quétacaiso ya'huërinhue'. Inapita no'panênaso', co huaraoni pa'antërinhue' ni'ton, co quëtopihue'.

Cacopo nohuantërinso'

²⁷ Israiro'saso', Iquipito no'paquë ya'huëapi huachi. Cosin parti no'pa' mapi. Inaquë ya'huëapona pochin na'amiatopi. ²⁸ Cacoposo shonca canchisë pi'ipi, Iquipitoquë ya'huëantarin. Ya'ipiya quëran pasa catapini shonca canchisë pi'i icanin.

²⁹ A'na tahuëri Cacoposo', nani chiminacaso ya'caritërin ninatanin. Napoaton Cosi sha'huitacaso maré' a'nara a'parin. Huë'pachina, itapon:

—Tëhuëchachin nosorohuatanco, nohuantërahuëso' niquë'. Ina yanipatanso', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: "Yoscoarë' nohuantëranso' nisarahue'," itoco'. ¡Caso chiminpató, ama Yosë maré' isëquë pa'pitocoso'huë'!

³⁰ Shimashonëhuëpita quënancona'huaso tahuëri nanitohuachinco, Iquipito no'pa quëran quëpaco. Quëparahuatonco, inapita po'mopiquë, canta po'moontaco, itërin.

—Noyapa'. Inapochinquën nipachin, itërin Cosiri.

³¹ —Yoscoarë' inapochinquën itoco, itaantarin pa'pini. Napotihuachina, Cosiso': "Yoscoarë' inapotaranquën," itërin. Ina natanaton, Cacoposo, pë'saranënuquë huënsërin. Inaquë huënsërin quëran, "Yosparinquën," ta'caso maré' mónsho tënin.

48

Iprain, Manasisi inapita noya ya'huëcaiso maré' sha'huitërinso'

¹ Ina piquëran miachin Cacoposo' caniorin. Napohuachina Cosi sha'huitopi. Ina natanahuaton, nicapon pa'nin. Hui'ninpitanta cato chachin quëparin. Manasisi, Iprain, inapita. ² Cosiri nicapon huë'ninso sha'huito'huachinara, chiniquën cancantaton pë'saranënuquë huënsërin. ³⁻⁴ Cosiso', hui'ninpitare' chachin ya'coontarahuatón pa'pin nontoonin. Ina quëran Cacoposo' Cosi itapon:

—Yosë ya'ipi nanitaparinso', Noso ninanoquë ya'notërinco. Inaso ninano', Canaan parti ya'huërin. Ya'notahuatonco, iso pochin noya ya'huëca'huaso maré' sha'huitërinco: "Ni'quë'. Ca nohuanto, notohuaro' hui'nanpita ya'huëtaringuën. Quëmá quëran pipipisopita, na'a naciono'sa ocoyapona'. Naporahuaton, inapita, iso no'pa' quëtarahuë. Inapitari hua'anëntomiatapona'," itërinco. ⁵ Hui'nanpita Iprain, Manasisi, inapitaso co'huara yacapaponquën huë'shamátërasocohue' ya'huëtëringuën. Inapitaso' caquën nicapona'. Napoatona', Yosë no'pa' hua'anënta'huaso sha'huitërinco'so', hua'anëntapona'. Nopino, Simion, inapita pochin ni'tona', hua'anëntapona'. ⁶ Inapita piquëran hui'nahanpatan, quëmaoranquën nisapi huachi. Inapitaso' Iprain, Manasisi, inapita iya'huainpita nicapona'. Ina ni'tona iin mashonëna no'panëna quëran, inapitanta', no'pa' macapona'.

⁷ Co topinan napotaranquënhue'. Mamaparin co aquëtë hua'huaninso marë'huë', napotaranquën. Quëmanta nani nitotëran: Patan-aran quëran huënantasëhua', Canaan parti quëmaquën mama tëparëhua'. Iporata ninano ya'cariya nicasëhua', chiminin. Chiminpachina, inaquë chachin ira pirayan pa'pitërhua'. (Ina ninanoso', ipora maré' Pirin itopi anta'.)

⁸ Ina ta'sochachin a'nanaya Cacoposo' tahuëretahuaton ni'pirinhue', Cosi hui'ninpita quënanin. Inapita quënanaton, hui'nin natanin:
—¿Inpitata isopitaso'? itërin.

⁹ —Isopita mini hui'nahuëpita. Yosë nohuanton naro'pa' ya'huëtërinco'so', itërin Cosiri.

—Amashachin aya'carico. Noya ya'huëcaiso marë' sha'huichi, itaan-tarin Cacopori. ¹⁰ Cacoposo' noyá mashoya ni'ton, co huachi ina inahuë quënantërin. Napoaton Cosiri hui'ninpita aya'caririn. Napohuachinara, Cacoposo shinpita iporahuaton apinorin. ¹¹ Ina quëran Cosi itapon:

—Co huachi onporo tëranta quënana'huanquënsó' yonquipirahuë', Yosë nohuanton hui'nanpita quënanahuë. ¹² Pa'pin to'topitënguë hui'ninpita huënsëápirinahuë', Cosiri ahuanirin. Ahuanirahuaton, pa'pin notënanquë isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. Noya niconon napotërin.

¹³ Ina quëran cato hui'ninpita chachin manin. Iprainso', inchinanën quëran së'quërin. Ya'huërë' Manansisiso' ahuënanën quëran së'quërin. Inapo së'quërin quëran pa'pin aya'caririn. Napoaton Iprainso', shiïn ahuënanën quëran acorin. Ya'huërë' Manansisiso', shiïn inchinanën quëran acorin.

¹⁴ Cacoposo nipirinhüë', tanpaquënpita chi'huaratahuaton, inchinanën quëran Iprain së'huamotorin. Manansisiso paninan nipirinhüë', ahuënanën quëran së'huamotorin. ¹⁵⁻¹⁶ Inaporahuaton Cosi noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:

“Shimashonëhuëpita Apraan, Isaco, inapita Yosë natëpi.

Canta hua'huatërahuë quëran huarë' ina chachin noya a'pairinco.

Ina Anquëninën* chachin ya'ipi ma'sha onporahuë quëran, nicha'ërinco.

Inari chachin isopita hui'napi'sa catahuain.

Notohuaro' hui'ninpita ya'huëchina'.

Hua'huayátërahuë, isoro'paquë na'aina'.

Inapita niconona piyapi'sa, yonqui'inaco.

Tata Isaco, tata masho Apraan, inapitanta yonqui'ina',” itërin.

¹⁷ Cosiso nipirinhüë', paninantërinso' ahuënan quëran shiini së'huamotorinso' ni'nin. Ina niconon co noyahüë' cancantërin. Napoaton pa'pin inchinan imirin masahuaton, Iprain motën quëran chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton Manansisi motënguë acotërin. ¹⁸ Inapoapon pochin pa'pin itapon:

—Co tata. ¡Ama inapoquësohuë! Isocha paninanso'. Inchinan imira quëran, ina së'huamotoquë', itërin. ¹⁹ Pa'pinso nipirinhüë', co nohuantërinhuë' inapocaso'. Napoaton itapon:

—¡Naporin mini conpa, nani nitotërahuë! Manansisinta shinpita quëran panca nacion nisarín. Iyaa'huainso napoaponahuë', noya noya niconon shinpita quëran na'con na'con naciono'sa pipiarin. ²⁰ Naporo tahuëri chachin, Cacopori shinpita nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

—Isairo nacionquë ya'huëpisopita noya ya'huëcaiso marë' yasha'huitohuachina', canpita nininëma yonquiata noya iso pochin sha'huitapona: “Yosë quëmanta catahuainquën. Iprain, Manansisi, inapita catahuarinson pochachin catahuainquën,” nütapona', itërin. Inapoaton, Cacoposo Iprain'ton acorin. Manansisiso nipirinhüë', piquëran acorin.

²¹ Ina quëran Cosi tahuëretahuaton itapon:

—Ni'quë'. Caso chiminapo huachi. Yosëso nipirinhüë', ya'huëmiataton catahuarinquëma'.

Inari chachin shimashonëma no'panënguë quëpanantaponquëma'. ²² Quëmaso' ya'ipi iyaparinpita quëran, panca pancana no'pa' quëtëranquën. Siquimo motopi quëtëranquën. Inaso' no'pa', amororo'sa ahuëato osëretërahuëso', itërin.

49

Cacopo yachimaton, hui'ninpita nontërinso'

* **48:15-16** Yosë Anquëninën topachinaso': Yosë chachin ta'tona napopi.

1 Nani shinpita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitohuachina, Cacoposo' ya'ipi hui'ninpita amatërin. Huë'pachinara itapon:

"Amasha ya'carico conparo'sa'.

Ma'sona a'na tahuëri onpocamaso', carinquëma sha'huichinquëma natanco'.

2 Canpitaso hui'nahuëpitanquëma'.

Caso Cacopoco niporahuë', Israiro itërinaco anta'.

Carima sha'huitaranquëma ni'ton, natanco'.

3 'Quëmaso' Nopino, paninanquën.

Chiniquën nisoco, ya'nan hui'nahuananquënso'.

Chini chiniquën nanantaton, noya noya nicamaso' ninan.

4 Inapocamaso nipiranhüë', co huachi inapoaranhüë'.

I' pa'pi chinii' nipachina, co onpo asanoirë'huë'.

Ina pochachin niconat cosonanëhuë' monshitëran,' itërin.

5 'Simion, Nihui, canpitaso, napopináchin cancantërama'.

A'napita ma'sha onpotamaso marë' nisha nisha ohuararama'.

6 Niyontonamaquë', ama onporo tëranta ya'noisohüë'.

No'huitatoma piyapi tëparama'.

Co natantonquëmahüë' niconatoma', tororo'sa nishitëtëntëntërama'.

7 Tanan ni'niro'sa pochin no'huitërama'.

Napopiramahuë', co onporonta inachachin nisápomahuë'.

Carima ya'ipi Israiro nacionquë, ayanquëmiataranquëma', itërin.

8 'Quëmaso' Cota, iyaparinpita pa'yataponën.

Inimiconënpita minsëra'piapon.

Iyaparinpita quëran huarë' moshaponën.

9 Quëmaso' conpa masho, Cota itëranquën.

Pa'pinia'hua pochin chinimiatëran.

Mapintahuatón pa'pini' pë'inihuachina,

mónsho mónsho tërarinquëran quëhuënin huachi.

Panca pa'pini' pochin ninan.

¡Pa'pini' chinotaso', co incari tëranta apisarinhuë'!

Inapochachin quëmanta inimiconënpita nitaponën.

10 Co inso tëranta hua'an quëran, quëmaso' Cota, ocoiarinënhüë'.

Huara së'quëranso co insonta mataponënhüë'.

Hua'anën chachin o'maquë huarë' co nanitaponënhüë'.

Ina o'mahuachin, ya'ipi naciono'sari natëpona huachi.

11 Cotaso notohuaro' oparohuanaton, mora'huanënta', co apiratarinhuë'.

Inaquë capacaso marë' a'sonpitërapon.

Huinoquë chachin a'morinso pë'sapon.

¡Opa huayo no'huiquënuë' chachin, inapotapon!

12 Ya'pirinpitanta', huino quëran quëhua quëhuashin ninin.

Natëquënpitanta', sho'shoi' quëran huiri huiríchin ninin,' itërin.

13 'Quëmaso' Saporono, marë yonsan parti ya'huapon.

Panca nancharo'sa nonshinanëna ya'huërinquë, ya'huëapon.

No'panënsó', Sitonquë huarë' naniarin,' itërin.

14 'Quëmaso' Isacaró, chiniquën mora pochin nisanan.

Pë'tahua pëiro'saquë pë'pëtëranquëranchin chinotaran.

15 "¡Noyachi iso no'pa' paya! Yashi yashin chinochachináchin," tëcapon.

Co pahuërepirinënhüë', noya cancantaton patron marë' sacataran,' itërin.

16 'Quëmaso Tano, quëmaora huëntonënuë' ya'huëpisopita catahuaran.

Nanan ya'huëtohuachina', anoyatacaiso catahuaran.

A'napita Israiro huëntono'sa pochachin nisanan.

17 Ya'huan yaquëtëtinso pochin nisanan.

Inaso', ira pirayan yamorin quëtétacaso marë'.
 Cahuario tocanën quëtëhuachina, piyapi ya'mitërinso', anotapon.
 Inapochachin quëmanta', inimicoro'sa nitaran,' ” itërin Cacopori hui'ninpita nontaton.

18 Ina quëran Cacoposo' Yosë nontaton tapon:
 “;Siniro, quëmaso' nicha'ësaranco tënahué!” itërin.

19 A'napita hui'ninpitanta yonquiaton taantarin:
 “ ‘Quëmaso Caro, matararoro'sa huënton ya'contarinquën.
 Quëmariso napoaponahuë', nita'atahuaton imasaran,' itërin.

20 ‘Quëmaso' Asiri, noya noya cosharo ya'huëtarinquën capacaso'.
 Copirnoros'ca ca'ninso pochin ca'sápon.

Napoaton quëmari quëtohuatan inapitanta ca'sapi,' itërin.

21 ‘Quëmaso' Nipitari, co camainëinquënso costaponhuë'.

Tanan yo, noyanpia'huaráchin hua'huinpitare' pa'ninso pochin nisaran.

Inapochachin quémá quëran pipipisopitanta',

na'a nisahuatona', noyanpia'huaráchin nicapona', itërin.

22 ‘Quëmaso Cosi, i'sha yonsanquë huayo huanirinso pochin ninan.
 Inaso' huayo pa'pi notohuaro' nitërin. Sé'paquënpitanta', paira pa'tërin.

23 Pë'chinan camayoro'sa', no'huirinquën.

No'huitënen pë'chinan shinërequë yaohuaninën.

Napotatënen, co noya quëran ya'huëchináchinhuë nitarinën.

24 Quëmaso nipirinhué', chini chiniquën tanpatëran.

Pë'chinanëinquë inimicoro'sa tē'yanantohuatan, co pacoitaranhuë'.

Yosë imarahuëso', chini chiniquën nanantërin.

¡Ina catahuarinquën inimicoro'sa minsëaran!

Sinirosoro' ohuica hua'anën pochin ni'ton, a'pairinco.

¡Ina chachin quëmanta a'paiatëinquën catahuarinquën!

25 Yosënhué chachin, catahuapëinquën.

Inaso', ya'ipi nanitapaton catahuapëinquën.

Ina nohuanton, o'nanpachina catahuainquën.

Acoporonta i' ya'huërinso', ina nohuanton pipiton catahuainquën.

Pë'tahuanëmapita, sanapinëmapita, inapitanta huaihuachina catahuain.

26 Tata mashocoro'sa iráca, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitërinaco.

Carinquënso', ipora noya noya sha'huitaranquën.

Motopiro'sa ya'huërárinso ta'huantaquë huarë', Yosë catahuaráponquën.

A'napita iyanpita quëran, noya noya nicatëinquën huayonanquën.

Napoaton sē'huamotorahuatëinquën quëma marë' Yosë nontërahuë', itërin.

27 ‘Quëmaso' Mincamin, pa'pi mapinton tanan ni'nira pochin nicapon.

Tashiramiachin inaso mapintahuaton, ca'miatërin.

Naporo' i'huanahuanquë chachin pë'sotërinsonata', a'napitari ca'papi.

Inapochachin quëmanta', yaata'huantëransopita nitaran.

Inapotahuaton ma'shanënanta', nipatomatapoma', ” itërin.

28 Ina pochin Cacopo shonca cato hui'ninpita noya ya'huëcaiso marë'
 sha'huitërin. Inapita quëran shonca cato Israiro huëntono'sa pipipi.

Cacopo chiminso'

29 A'na tahuëri Cacoposo', hui'nipita camairin: “Co hua'guiya quëranhuë'
 chiminarahuë huachi. Chiminpato, shimashonëhuëpita pa'pitopiso
 pirayan po'moontaco. Iti huënton piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso'
 hua'anëntopirinhué'.”

30 Maquipiraquë nanin ya'huërinso yonquiato
 napotarahué. Inaso', Canaan partí ya'huërin. Mamiri notënanquë ya'huërin.
 Ina no'pa' mini iráca tata mashoco Apraan nipa'pitacaiso marë' pa'anin.

Ina pirayan no'pa' ya'huërsorë chachin naporon Ipron pa'antërin. ³¹ Inaquë Sara, Apraan, inapita chiminpachinara ya'conpi. Tata Isaco, mama Nipica inapitanta inaquë chachin ya'conpi. Inaquë canta', sa'ahuë Nia itërahuëso ya'conin. ³² Ina no'paso' naninë chachin, Iti huënton piyapi'sa pa'antopi," itërin. ³³ Cacoposo' hui'ninpita camairinso tonitohuachina, pë'saranënuë quëhuëantarin. Quëhuënaso chachin, chiminin huachi.

50

¹ Pa'pin chiminpachina Cosiso', ina nonën iporin quëran na'nërin, apinorin, napotërin. ² Ina quëran notoronënpita camairin pa'pincos' nonën tapacaiso'. Camaihuachina, ama chanatacaso marëhuë' taparapi. Pa'pincos', Cacopo itahuatona', Israiro itopi anta'. ³ Catapini shonca tahuëri quëran nonën tapapi huachi. Ina nápo tahuëri nohuantërin tapacaso marë' ni'ton, ina nápo tahuëri sacatopi.

Iquipitoto'saso', canchisë shonca tahuëri Cacopo marë' sëtópiso' imapi. ⁴⁻⁵ Ina tahuëri'sa na'huëhuachina, Cosiso' huaraoon catahuapisopita hua'ano'sa', nontërin:

—Tëhuëchachin noya ni'patamaco, ca marë' huaraoon nontoonco'. Naporin Cosi: "Co'huara tata chiminyátëraponhuë', camairinco Yoscoarë' ta'to natëca'huaso': 'Nipa'pita'huaiso marë' taparahuëquë chachin, po'moontaco. Inaso', Canaan parti ya'huërin,' itërinco. Quëtoco paato tatahuë pa'pitonta'i, topirahuë. Nani pa'pitontahuato, o'mantarahuë tënin," itoco', itërin. ⁶ Sha'huitohuachinara, huaraoon hua'ano'sa itapon:

—Cosi sha'huitonco': "Paaton tataco', pa'pitontaquë'. Sha'huitërinquënsa chachin nitontaquë'," itoco', itërin.

⁷⁻⁸ Huaraoon napotohuachina, Cosiso', pa'pin pa'pitacaso marë' pa'nin. Ya'ipi copirno catahuapisopita hua'ano'sa pa'pi. Iinpitanta', quëmopinënpitarë chachin pa'pi. Cosin partiso', hua'huaro'sarächin pë'tahuaro'sa a'paicaiso marë' patopi. ⁹ Sontaro'santa', a'naquën toronano'saquë, a'naquënsa cahuarioro'saquë, Cosi ca'tanpi. Napoaton hua'huayátërahuë piyapi'sa pa'pi.

¹⁰ Pa'sápatona', Corin-a-atatiquë canconpi. Inaquë niyontonatonona panca sëtopi. Inaquë Cosi pa'pin marë' canchisë tahuëri sëtërinso', naniantarin. (Corin-a-atatiso', trico to'norapiquë) Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin. ¹¹ Canano'sa inaquë ya'huëpisopitari, napopiso ni'pi. Ina ni'sahuatona', inahua capini ninontopi: "Iquipitoto'sa pa'piaona huëcatona', panca sëtapi," topi. Napoaton ina no'paso', aninihuanpi: Apirimisraimo, itopi. Iquipitoto'sa sëtópiquë, tapon naporin. Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin.

¹²⁻¹³ Cacopo hui'ninpitaso', pa'pin nanpipon camaitërinso chachin ya'ipi nipi. Canaanquë quëpantarahuatona', Maquipiraquë nanin ya'huërinquë po'moontapi. Iti piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhuë', Apraani iráca nipa'pitacaiso marë' pa'antërin. Ina naninso no'parë chachin, Mamiri ya'huërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. ¹⁴ Nani pa'pin po'oroquë po'mohuachinara, Cosiso' iinpitarë chachin Iquipitoquë pa'mantapi. Ya'ipi ca'taninsopitanta', pa'mantapi.

Cosi iinpita napopiso'

¹⁵ Cacopo chiminpachina Cosi iinpitaso', ina të'huatatona inahua capini ninontopi: "Iráca aparisitërehuaso marë' taponna Cosi no'huitonpoa

yai'huëretápirinpoahuë'," niitopi. ¹⁶⁻¹⁷ Ina yonquiatona', iso pochin nontacaiso marë' a'napita a'papi: "Co'huara tata chimiyantëraponhuë', camairincoi nonta'huainquënso': 'Iyaparinpita aparisitopirinënquënhuë', co noyahuë' nicatona oshahuanpiso', Yosë marë' naniantëquë',' itoco', itërincoi. Napoaton, quiyarionta nontarainquën nanan anoyataancoiso marë'. Quiyanta', tatanpoa chinotërinso Yosë chachin imarai ni'ton, inapotocoi," itopi. Napo nontaso', Cosiso na'nërarin.

¹⁸ Naporo chachin iinpitanta', canquiipi. Canquihuachinara, isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshaiipi. Mosharahuatona', itopi:

—Ma'tana iya, ya'huarai. Hua'anëntatoncoi yacamaihuatancoi, inapotocoi, itopi. ¹⁹ Napotopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa pa'yancosohuë'. Caso piyapico ni'to, co nanitërahuë' Yosë ya'huërenamën pochin nica'huaso'. ²⁰ Canpitaso mini, ma'sha onpotamacoso yonquipiramahuë', Yosëso nipirinhüë', inaporamaso anoyatërin. Ama notohuaro' piyapi'sa taquicaiso marëhuë', inaporin. ²¹ Napoaton ama pa'yancosohuë'. Carinquëma cosharo quëtáponquëma'. Hui'namapitanta quëtapo. Naponontaton, Cosiso iinpita asanocancanin. Noyasha nontërin.

Cosi chimininsó'

²² Cosiso iinpitarë chachin, Iquipitoquë ya'huëhuantopi huachi. Inaso', pasa shonca pi'i icanin. ²³ Hua'qui ya'huaton, Iprain hui'ninpita ni'nin. Inahuanta hui'nahuanpiso shi'ahuainpitaquë huarë', ni'nin. Naporahuaton Manasisi shiin Maquiri itopiso hui'ninpitanta', macaton aso'sorin. Ina marë' to'topitënquë ahuënsëra'piarin.

²⁴ A'na tahuëri Cosiso', iinpita itapon: "Co hua'quiyi quëranhuë', chiminapo huachi. Napoaponahuë', Yosëso catahuainquëmaso marë' o'mararin. Iso no'pa quëran ocoiárinquëma'. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita quëtacaso marë' sha'huítërinso no'paquë, quëpantárinquëma'," itërin. ²⁵ Ina quëran iinpita camairin: "Yoscoarë' ta'toma', nohuantërahuëso nitoco," itërin. Napotohuachina: "Yoscoarë' nohuantëranso', nisarai," itopi. Naporo' Cosiri itapon: "Tëhuëenchachin Yosë o'mararin catahuainquëmaso marë'. Ina tahuëri nanihuachin, nansënéhuë isëquëran quëpanantamaso ya'huërin," itërin. ²⁶ Pasa shonca pi'ipitaso', Cosi Iquipitoquë chiminin. Chiminpachina, nonën ama chanatacaso marëhuë' taparahuatona', a'na atahuaroquë po'mopi. Ina pochin Cacopo hui'ninpita nipi.

Matio ninshitérinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso maré'

Quisocristo shimashonënpita
(Lucas 3.23-38)

¹ Quisocristo nanamën sha'huitaranquëma'. Inaso' Yosë hui'nin. Iráca quëran huaré' Yosë yonquirin ina a'paimacaso maré'. Tapico chachin Quisocristo shimashonën. Apraanconta' shimashonën chachin. Ya'ipi shimashonënpita iráca ya'huëpiso' sha'huichinquëma', nitotoco'.

² Iráca Apraan hui'nahuanpachina, Isaco itopi. Ina quëran Isaconta' hui'nahuanpachina, Cacopo itopi. Cacoposo' na'a hui'ninpita ya'huëtërin. A'naso' Cota itopi. ³ Cotanta' hui'nahuanpachina, Parisë, Saro, inapita itopi. Tamara hua'huinpita inahuaso'. Ina quëran Parisë hui'nahuanpachina, Isromo itopi. Inanta' hui'nin ya'huëtouachina, Aramo itopi. ⁴ Aramonta' hui'nahuanpachina, Aminatapo itopi. Ina hui'nin Nasono itopi. Nasononta' hui'nahuanpachina, Sarëmon itopi. ⁵ Sarëmon yasa'apachina, Nacapa manin. Hui'nin ya'huëtouachina, Pooso itopi. Poososo' Rota macaton, hui'nahuanin. Opito itopi. Opitonta' hui'nahuanpachina, Quisi itopi. ⁶ Quisinta' hui'nahuanpachina, Tapi itopi. Inaso' copirno ya'conin. Ina quëran Oriasëco' sa'in masahuaton, hui'nahuanin. Saromon itopi.

⁷ Saromon hui'nin Nopoamo itopi. Ina hui'nin Apiasë itopi. Apiasënta' hui'nahuanpachina, Asa itopi. ⁸ Asa hui'nin Cosahuato itopi. Cosahuatonta' hui'nahuanpachina, Coramo itopi. Ina hui'nin Osiasë itopi. ⁹ Osiasënta' hui'nahuanpachina, Cotamo itopi. Ina hui'nin Acaso itopi. Acasonta' hui'nahuanpachina, Isiquiasë itopi. ¹⁰ Ina hui'nin Manasisë itopi. Inanta' hui'nahuanpachina, Amon itopi. Amon hui'nin Cosiasë itopi. ¹¹ Ina hui'nin Quiconiasë itopi. Iinpitanta' ya'huërin. Naporo' cötioro'saso', inimicoro'sari Papironia quëran huëcatona', canaipi. Minsërahuatona', napopinchin ya'huëpi'pa' quëpapi asacatacaiso maré'.

¹² Ina piquëran Quiconiasë hui'nahuanpachina, Saratiri itopi. Ina hui'nin Soropapiri itopi. ¹³ Inanta' hui'nahuanpachina, Apioto itopi. Apioto hui'nin Iriaquimo itopi. Ina hui'nin Asoro itopi. ¹⁴ Asoronta' hui'nahuanpachina, Satoco itopi. Satoco hui'nin Aquimo itopi. Ina hui'nin Irioto itopi. ¹⁵ Iriotonta' hui'nahuanpachina, Iriasaro itopi. Iriasaro hui'nin Matan itopi. Ina hui'nin Cacopo itopi. ¹⁶ Cacoponta' hui'nahuanpachina, Cosi itopi. Cosi yasa'apachina, Maria manin. Ina hua'huinso' Quisoso, Cristo itopiso'.

¹⁷ Nani Quisocristo shimashonënpita sha'huitéranquëma'. Apraan quëran Tapi copirno ya'conaquë huaré' shonca catapini shimashonënpita ya'huëtërin. Ina quëran Papironiaquë quëpai huaré' shonca catapini shimashonënpita ninshitantaranguëma'. Ina quëran Quisocristo nasitaquë huaré', shonca catapini chachin shimashonënpita ninshitantaranguëma huachi.

Quisocristo nasitërinso'
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Apira Quisocristo nasitërinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Naporo tahuëri'sa' Cosiso', nani Maria nontërin macacaso maré'. Napoaponahué' co'huara mashatërasohué', Ispirito Santo nahuanton inaora cayorin. ¹⁹ Cosi nitotahuaton, pa'yanin. Noya quëmapi ni'ton, yonquiarin. “¿Ma'cha onpo'iya? Maria nani hua'hua ma'patërin. Co maca'huaso' ya'huërinhué'. Co

piyapi'sa' sha'huitarahué', Maria tapanpachin. Coisëichin sha'huitahuato, co masarahué', ta'ton, yonquirárin. ²⁰ Hué'ëso', Yosë anquëninëni ya'notimarin nontacaso maré'.

—Tashita Cosi. Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Tapico' shinquën. Pi'pian sha'huitaponquën o'marahué. Maria noya maquë'. Co quëmapiri së'huarinhué'. Ispirito Santo nohuanton, inaora cayorin. Napoaton noya maquë'. ²¹ Huaicaso' nanihuachin, quëmapia'huaya nasitapon. Nasitohuachin, Quisoso itëquë'. Piyapinëpita oshanëna' inquitaton, nicha'ësarín ni'ton, ina nininën acotëquë', itërin anquë'niri. Itahuaton, panantarin huachi.

²² Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin. Ninoton, Yosë quiricanëquë chachin ninshitérin:

²³ “A'na tahuëri nanon inaora cayoapon.

Co quëmapiri së'huapirinhué', napoapon.

Quëmapia'huaya huaihuachin, Imanino itapi,” tënin.

Yosë chachin o'maton, yacaparínpoa', tapon naporin. Ina pochin nasitimahuachina, iráca ninopiso' nanirin huachi.

²⁴ Cosiso' capayatahuaton, Sinioro anquëninën natëton, Maria manin huachi. ²⁵ Macaponahué', co ichihué'ërinhué'. Hua'huin nasitérin piquëran huaré' ichihué'ërin. Quëmapia'huaya nasitohuachina, Quisoso itopi.

2

Tayora nitotona'piro'sa' quënanpiso'

¹ Quisososos' Piringuë nasitérin. Cotia parti chachin nasitérin. Naporo' Irotisëri inaquë hua'anëntërin. Ina quëran tayora nitotona'piro'sa' canquiipi. Pi'i pipirinsos parti quëran hué'pi. Canquihuachinara, Quirosarinquë, natantiipi:

² —¿Insëquëta' nasha copirno nasitérin? Cotio copirno ya'conacaso' nani nasitérin ipora. Ya'huërai parti ya'huasocoi, nasha tayora ya'norinsos' quënanai. Ina nicatoi: “Yosëri a'paimarinsos' nasitérin huachi,” ta'toi, hué'nai ina chinotapoi, itëra'piapi.

³ Ina natantahuaton, copirno Irotisë pa'yanin. Quirosarinquë ya'huëpisopitanta' pa'yanpi. ⁴ Copirno pa'yanaton, cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita amatërin. Amatahuaton, natanin.

—¿Insëquëta' Cristo Yosëri a'paimarinsos' nasitapon? itërin.

⁵ —Cotia parti chachin nasitapon. Piringuë nasitapon, itopi. Iráca pënëntona'pi ninoton, Yosë quiricanëquë ninshitérin.

⁶ “Cotiaquë a'na ninano' ya'huërin, Pirin itopiso'.

Co panca ninanoyahué' niponahué', inaquë a'na copirno nasitapon.

Na'a copirnosos' Cotia parti ya'huëpirinahué', inaso' chini chiniquënanantapon.

Ya'ipi piyapinëhuëpita israiro'sa' itopiso' hua'anëntapon,” tënin Yosë, itopi.

⁷ Copirnosos' natanahuaton, co a'ninquëchin yanatantërinhué'. Po'oana quëran tayora nitotona'piro'sa' amatërin. Huë'pachinara, inaora quëparahuaton, nontërin:

—¿Ma yoquiquëta' nasha tayora ya'norin? itërin.

Sha'huitohuachinara, itantarin:

⁸ —Pirin'pa' nasha copirno nasitérin ipora. Inatohua' paatoma, noyá yonico'. Hua'huasha quënanpatama', huënantatoma', sha'huitiintaco canta' paato chinochi, itërin nonpintaton.

⁹ Ina natanahuatona', pa'pi huachi. Pa'sapirinahué', a'nanaya tayora quënantapi. Ya'huëpiquë ni'piso chachin inápaquë paaton, quëchitërarin. Hua'huasha yacapatërinquë chachin tayora chiniconin. ¹⁰⁻¹¹ Ina

ni'sahuatona', pa'pi pa'yatopi. Capa cancantatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë hua'huasha quënanconpi. A'shionta' ya'huarin, Maria itopiso'. Hua'huasha quënanahuatona', isonconahuatona', chinotopi. Ina quëran caposoa'huayanënapita i'soatahuatona', ma'sha pa'ton nininso' quëtöpi. Oro, yonarin pochin pimóchin nininso', yaqui' pimóchin nininso' inapita quëtöpi.

¹² Ina quëran tashi' huë'ësoi', Yosë nohuanton, hua'napi.

—Ama copirno ya'huërinquë pantatoma', sha'huitocosohuë', itërin anquëñiri. Napoaton a'na ira pa'tahuatona', ya'huëpi'pa' canconpi huachi.

Iquipito'pa' ichita'apiso'

¹³ Tayora nitotona'piro'sa' pa'pachinara, Yosë anquëninëni huë'ënuquë Cosi ya'notahuaton itapon:

—Copirno nani chinotërin hua'huasha tëpacaso marë'. Apira sontaro'sa' a'pararin ina yonicaiso marë'. Napoaton a'naroáchin ichita'aguë'. A'shinë chachin Iquipito'pa' quëpaquë'. Inaquë yacapatëquë'. Noya huënantacaso' nipachin, sha'huifantaranquë, itërin anquëñiri.

¹⁴ Natanahuaton, a'naroáchin Cosi huënsëintarin. Tashi' nipirinuë', hua'huasha quëparin. A'shinë chachin ichita'arahuaton, Iquipito'pa' pa'pi.

¹⁵ Irotisë chiminaquë huarë' inaquë ya'huëpi. Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin: “Hui'nahuë Iquipito'pa' yacapatopirinuë', ina quëran ocoiarahuë,” ténin Yosë. Hui'nin chachin Iquipitoquë yacapatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Hua'huasharo'sa' tëpapiso'

¹⁶ Copirno Irotisëso' tayora nitotona'piro'sa' ninarápirinuë', co ya'nopihuë'. “Nonpintërinaco ipora,” ta'ton, chiniquë, no'huitërin. No'huaiton, sontaro'sa' Pirin'pa' a'parin quëmapia'huaro'sa' tëpacaso marë'. “Thúa chachin tayora ya'norin ni'ton, co canopia'huaro'saráchin tëpacaso' ya'huërinhuë'. Cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpaco',” itahuaton, a'parin. Sontaro'saso' pa'sahuatona', ya'ipi quëmapia'huaya Pirinquë ya'huërinso'pita tiquipi. Ya'cariyanta' yonitona', cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpapi.

¹⁷⁻¹⁸ Iráca ninoton, Yosë quiricanënuë Irimiasë ninshitërin:

“Namaquë na'nërinso' natanpi. Naqira na'nërárin, ayanárin.

Hua'huinpitaco' yonquiaton, na'nërarin.

‘Ama sëtëquësuhuë’, itopirinahuë',

nani chiminpi ni'ton, sëtárin,” ténin.

Iráca naporinso pochachin iporanta' hua'huaro'sa' tëpapi ni'ton, a'shina' na'nërápi.

¹⁹ Naporó Cosiso' Iquipitoquë yacapatarin. Irotisë chiminpachina, Yosë anquëninëni ya'notantarin. Hua'narinso pochin Cosiri quënanin.

²⁰ —Hua'huasha tëpana'pi nani chiminin ni'ton, israiro'sa' ya'huëpiquë panantaquë'. Hua'huasha a'shinë chachin quëpanantaquë', itërin.

²¹ Ina natanahuaton, natërin. Quisoso a'shinë chachin quëparahuaton, inatohua' panantarin. ²² Canconahuaton, nanan natantërin. “Irotisë hui'nin ya'huëre' hua'anëntantarin. Ariqueirao itopisoari pa'pin ya'huëretërin,” topi, natantërin. Ina të'huataton, co nohuantërinhuë' inatohua' ya'huëcaso'. Naporahuaton, hua'nantarin.

—Ama copirno ya'huërinquë chachin panantaquësuhuë', itërin anquëñiri. Ina natanahuaton, Cariria parti pa'nin ya'huëcaso marë'. ²³ Inatohua' a'na niano' ya'huërin, Nasarito itopiso'. Inaquë ya'huërarin. Iráca pënëntona'piro'sa' ninopi. “Cristo huë'pachin, Nasarito piyapi itapona',” topi. Napoaton Yosë nohuanton, inaquë ya'huaton, hui'napitërin huachi.

3

Coansha Paotista pënëntërinso'
(*Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28*)

¹ Naporo' tahuëri'sa' Coansha Paotista pënëntarin. Cotia parti pancana inotëro' ya'huërin. Co inaquë piyapi'sa' ya'huëpihuë'. Inaquë ya'huaton, Yosë nanamën sha'huirarin. Na'a piyapi'sa' huë'pi natanapona':

² —Yosë hua'anëntiinpoaso' tahuëri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco huachi, itarin. Nani tahuëri ina pochin pënënarin.

³ Iráca Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin: "Inotëro parti a'na quëmapi pënëntápon: 'Sinioro o'macaso tahuëri naniriarin ni'ton, yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiniquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso marë'. Ira otëërin noya pa'tacaiso marë'. Inapochachin iporasó' cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' tapon ina quëmapi, pënëntohuachin," ténin. Coansha pënëntacaso' ninoton, naporin.

⁴ Coanshaso' co noyápiachin a'morinhuë'. Ponira pochin a'morin, camiyo anporo quëran nipiso'. Sha'huëtë quëran nitonporin. Séquëré pochin nininso' macaton, ca'nin. Ninoi' quënanpachina, irorin. ⁵⁻⁶ Inaquë na'a piyapi'sa' huë'pi natanacaiso marë'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huëcatona', natanpi. Cortanii' ya'cariya quëraonta' huë'pi. A'naya a'naya huëcatona':

—Tëhuëchachin co noyahuë' nicato, oshahuanahuë. Catahuaco Sinioro naporahuëso nanianchi, itopi Yosë nontatona'. Ina topachinara, Coanshari Cortaniiquë aporintërin.

⁷ Ina quëran na'a parisioro'sa', satsioro'sa', inapitanta huë'pi. —Quiyanta' aporintocoi, itopirinahuë', Coansha co nohuantërinhuë': —¡Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama! "Yosë isoro'pa' ana'ntohuachin, cha'ëpoi," topiramahuë'. Co topinan cha'ësaramahuë'. ⁸ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico huachi. ⁹ Ama canpitaora ninonpintocoso'huë'. "Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piyapinënpitacoi," ama tocosohuë'. Yosë nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'. ¹⁰ Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'ntacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', a'nërë'. Itëquënpitarë chachin ocoirahuatë', pënquë të'yatërë' huiquitacaso marë'. ¹¹ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', i'quë aporintaranquëma'. Ca piquëranso nipirinhuë' a'na quëmapi huë'sarin. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Caso' co pi'pian tëranta' ina pochin chiniquën nanantërahue'. Co maquëyancohuë' ni'to, co sapatën quëpaca'huaso tëranta' nanitarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'naquëma' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'. A'naquëmaso nipirinhuë' pënquë chiniquën ana'ntarinquëma'. ¹² Cayarinso' manëso pochin nisarín. Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huëtënso nipirinhuë', pënquë ahuiquitërë'. Inaso' co onporonta' tacopiarinhuë', ténin Coansha.

Quisoso aporihuaninso'
(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³ Ina quëran Quisoso Cariria quëran huë'nin. Cortaniquë canquirahuaton, Coansha nontërin aporintacaso marë'.

¹⁴ Napotopirinhuë', co nohuantërinhuë'.

—¿Ma'marëta' napotiiranco? Co aporinta'huanquënso' ya'huërinhuë'. Quëma aporintoco tēhuënchinso', itërin.

¹⁵ Napotopirinhue', Quisosori itërin:

—Yosë nohuantërin ni'ton, ya'ipi natëca'huaso' ya'huërin. Napoaton noya quëma aporintoco, itërin. Ina natanahuaton:

—Noyahua', itahuaton, i'quë aporintërin. ¹⁶ Ina quëran nonshiaso chachin a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin, ni'nin. Ispirito Santo nöpë pochin nohuaraimarahuatón, Quisoso ya'coancantomiatërin. ¹⁷ Naporo' inápa quëran Yosë noninso' natanpi.

—Isoso' ca hui'nahuë chachin, na'con nosororahuëso'. Noya ni'nahuë, tënin.

4

Sopairi Quisoso ténirinsó' *(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)*

¹ Ina quëran Ispirito Santori Quisoso quëparin inotëro parti sopairi ténicaso marë'.

² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huaponahuë', co manta' ca'ninhue'. Ina piquëran tanarin huachi. ³ Naporo' sopairi huëcapairin.

—Tēhuënchachin Yosë hui'ninquën nipatan, iso na'piro'sa quëran cosharo' atarantëquë', itopirinhue',

⁴ —Inca, co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuquë pënëninpoa'. “Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhue'. Ya'ipi Yosë noninso' natēhuachin tēhuëchinso', nanpiarin,” tënin, itërin.

⁵ Ina quëran Quirosarin'pa' sopairi quëparin. Yosë chinotopiso pëi' a'canpiso aipi quëpantarahuatón, itërin:

⁶ —Quëmaso' Yosë hui'ninquën nipatan, no'paquë niiquë'. Quiricanën quëran nani sha'huitërinquën.

“Yosë anquëninënpita a'patimarinquën a'páininquënso marë' ni'ton, co ma'sha onpoaranhuë'.

Imirina quëran masarinënuquën
ama na'piquë tēranta' ya'quiamaso marëhuë',”
tënin ni'ton, no'paquë niiquë' a'pai'inënuquën, itërin sopairi.

⁷ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuquë pënëninpoa'. “Ama Yosë téniquësohue'. Ama camaiquësohue'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” tënin quiricanënuquë, itërin Quisosori.

⁸ Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëpantarin. Inatohua quëran ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. Noyápiachin nininsopita ya'ipiya quënanin.

⁹ —Natēhuatanco, carinquën catahuanquën, ya'ipi isopita hua'anëntapon. Isonahuaton, chinotoco chiniquën nanan quëchinquën huachi, itërin sopairi.

¹⁰ —Inca co nohuantërahuë'. Quëmaso' sopai hua'anquën. Patoco huachi. Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa': “Sinioroíchin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin,” tënin, itërin Quisosori.

¹¹ Napotohuachina, sopairi patërin. Patohuachina, anquëniro'sari huëcapaimarahuatóna', nocomaimapi.

Quisoso pënëntacasó' caniaritërinso' *(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)*

¹² Ina piquëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Pënëntërinso marë' napotopi. Ina natanahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti. ¹³ Inatohua'

pacaponahué', co huachi Nasaritoquë ya'huërinhué'. Sono' yonsanquë paaton, Capinaomoquë yacapatonin. Saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita iráca ya'huëpiquë yacapatonin. ¹⁴ Iráca chachin Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

¹⁵ "Na'a piyapiro'sa' Cariria parti ya'huëpiso', imasapi. Inapitaso', Cortanii' aquëtëran ya'huëpi, marë Pancái' ya'cari'. Inaquë saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita ya'huëpi. Inaquë inpioro'santa' ya'huëpi.

¹⁶ Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihué', tashi pochin cancantopi. Chiminpachina', parisitomiatacaiso' ya'huëpirinhué', Yosëri a'pintërinso pochin nanamën anitotarin noya cancantacaiso marë'. Tahuëri pochin a'pintarin huachi," ténin iráca. Naporinso chachin Quisoso inatohua' paaton, a'chinarin.

¹⁷ Naporo quëran huarë' Quisosori pënënarin.
—Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntërinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërétaantaco huachi, itëra'piarin pënënaton.

Sami camayoro'sari imapiso'
(*Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11*)

¹⁸ Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon. Pitro itopi anta'. Iinso' Antërisé itopi. Ritinënapita tē'yatapi sami macacaiso marë'.

¹⁹ —Huëco' iyaro'sa', imaquico a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

²⁰ Napotohuachina, ritinënapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

²¹ Ina quëran amasha pa'sahuaton, catoya'pi quënancoantarin. Santiago, Coansha inapita itopiso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinënapita pasonapi. Pa'pinaso' Sipitio itopi.

—Huëco' imaquico, itohuachina, ²² potinëna', pa'pina' inapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(*Lucas 6.17-19*)

²³ Ya'ipi Cariria parti paaton, niyontonpiso pëiro'saquë pënëna'piarin. Noya nanan a'chinatón: "Yosë yahua'anëntërinquëma'," itëra'piarin. Naporahuaton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatëra'piarin. ²⁴ Ya'ipi Siria partinta', nahuinin ni'ton, notohuaro' cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Nisha nisha canio inquitëra'piarin. A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi inaora yonquirinso' yonquirinhué'. Tocona'piro'sa', apiaro'sa' inapitanta' quëpapi Quisosori anoyatacaso marë'. Quëpachinara, ya'ipi anoyatëra'piarin.

²⁵ Hua'huayatërahué' piyapi'sari Quisoso imasapi huachi. Cariria quëran, Ticaporisë quëran, Quirosarin quëran, Cotia parti quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, inaquëranpita hué'pi Quisoso natanacaiso marë'.

5

Panënuquë a'chininso'

¹⁻² Ina quëran notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Inapita quënanahuaton, Quisoso panënuquë pa'sahuaton, huënsëconin. Imarinsopitari tancapitohuachinara, na'con a'chintárin.

Noya cancantopisopita
(*Lucas 6.20-23*)

³ “Natanco iyaro'sa' a'chinchinquëma'. Yosë huëntonëncquë yaya'conpatama', iso pochin cancantacaso' ya'huërin. 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

⁴ Sëtohuatama', Yosë achinicananarinquëma'. Oshanëma' yonquiatoma', cancanëma quëran huarë' sëtohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

⁵ Sano piyapi nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Naporahuaton, a'na tahuëri nasharo'paquë ya'huëmiatarama'.

⁶ Tanarëso pochin, yamororëso pochin cancantatoma', Yosë na'con nohuantoco'. Ina pochin cancantacasoáchin nohuantohuatama', noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Sano cancantarama'.

⁷ A'napita nosorohuatama', Yosë nosoroarinquëma' canpitanta'. Noya cancantarama'.

⁸ Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Yosë nohuitarama'. Naporahuaton, a'na tahuëri ina quënancontahuatama', noyá nohuitarama'.

⁹ Isoro'paquë na'a piyapi'sa' nino'huipirinahuë', canpitari catahuaco' noya ninonchina'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Hui'nin pochin cancantiarinquëma'.

¹⁰ Yosë natëramaso marë' aparisitohuachinëncquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë chachin nani aya'coninquëma'. A'na tahuëri inápaquë ya'huëcontarama'.

¹¹ Imaramacaso marë' a'naquëno no'huiarinëncquëma', ahuëarinëncquëma', pinosarinëncquëma', nisha nisha nonpinapiarinëncquëma'. Napotopirinëncquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, nóya cancantoco'.

¹² Iracanta' Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, a'naquëni inapochachin no'huiipi. Napoaton a'napita no'huihuachinëncquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con acanaarinquëma'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco',” itërin Quisosori.

Yamora pochin nininso'
(*Marcos 9.50; Lucas 14.34-35*)

¹³ Ina quëran itantarín:

“Canpítaso' iyaro'sa', yamora pochin nicatoma' a'napita catahuamaso' ya'huërin. Napoaponahuë', yamora chimipitë pochin nicatoma co a'napita catahuahuatamahüé', co huachi insonta natëarinquëmahüé'.

¹⁴ Isoro'paquë ya'huëpisopita tashinanquë pa'nëso pochin nisapirinahuë', canpitari a'pintatë pochin nitarama'. Ni'co iyaro'sa'. Ninano' panëncquë ya'huëhuachina, ya'ipi piyapi'sari quënanpi. ¹⁵ Nanparionta' i'chinpihuatëra, co caconquë ocohuëtërehuë'. A'ninquëchin acoré' pëi' acoana a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' inaquë ya'huëhuachinara, noya quënantopi. ¹⁶ Inapochachin canpitanta' a'pininso pochin nicatoma', noyasáchin nico'. A'napita nicatëncquëma': 'Ma noya Tata Yosëri catahuarin ni'ton, noya nisapi,' tosapí,” tënin.

Íraca pënëntopiso'

¹⁷ Ina quëran itaantarín:

“Íraca Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënëntopi. Pënëntatona', ninshitopi. Co ina naniantacaso' ya'huërinhuë', tënahüë. Ya'ipi inapita ninopiso' nanicaso marë' o'marahüë. Ma'sona tapon naporinso-pita no'tëquëno sha'huichinquëma'. ¹⁸ Tëhuëncachin itëranquëma'. Isoro'pa'

ta'huantaquë huarë' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' ya'huápon. Co a'na hui'sharinso tēranta' topinan quēran ninshitopihuë'. Ya'ipi ninorinso naniarin huachi. ¹⁹ Napoaton pi'pian tēranta' co natēhuatamahuë', co Yosë noya ni'sarinquëmahuë'. Hua'anētēringuë co acanarinquëmahuë'. Piyapi'sa' a'chintatoma': 'Ama natēquësohuë', itohuatama', co noya a'chinaramahuë'. 'Natēcaso' ya'huërin,' itohuatama', noya a'chinarama'. Natēhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anētēringuë acanamiatarinquëma'. ²⁰ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita Yosë quiricanën noya nitotaponaraihuë', co cancanëna quēran imapihuë'. Canpitanta' co ya'ipi cancanëma quēran huarë' imapatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anētēringuë ya'conaramahuë', tēnin.

*Co no'huítacaso' ya'huërinhuë'
(Lucas 12.57-59)*

²¹ Ina quēran itaantarín:

"Íráca pēnēntopiso' nani nitotērama'. Mashocoro'sa' iráca pēnēnpi. 'Ama piyapi tēpacosohuë'. Tēpahuatama', hua'ano'sa' ana'intinguëmaso' ya'huërin,' topirinahuë'. ²² Co tēpatēreso maréachin ana'intinpoaso' ya'huërinhuë', tēnahué. A'na piyapi no'huihuatama', ana'intarinquëma'. Pinotohuatamanta', cotio ansiano'sa' ana'inchinquëma'. Cancanëma quēran huarë' no'huítoma', 'Quëmaso' sopainquën,' itohuatama', pēnquë chachin parisitacaso' ya'huërin, tēnahué.

²³ Napoaton, iyaro'sa', a'naroáchin nanan anoyatacaso' ya'huërin. Yosë yachinotohuatama', yonquico'. Pi'pian tēranta' nanan ya'huëhuachin, ²⁴ a'naroáchin paatoma', anoyatoco'. Nani nanan anoyatohuatama', naporo huarë' Yosë pēinēnquë paantaco'. Yosë chinotatoma' ma'sha yaquëtēramaso', quëtoco huachi.

²⁵ Ni'co'. Nihuitēramaso marë' yaquëpahuachinēnquëma', a'naroáchin nanan anoyatoco'. Co anoyatohuatamahuë', coisëquë quëparinēnquëma'. Coisëquë quëpahuachinēnquëma', sontaro'saquë yo'coaninēnquëma', tashinan pëiquë po'moarínēnquëma'. ²⁶ Inaquë po'mohuachinēnquëmaso', ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipiarama', tēnin Quisoso.

Monshihuaninso'

²⁷ Ina quēran itantarín:

"Ísonta' iráca pēnēntopiso'. 'Sa'ama' ya'huëtohuachinquëma', ama monshihuanco'sohuë', tēnin iráca, natantērama'. ²⁸ Nipirinhuë', co monshihuanpiso maréachin ana'intacaso' ya'huërinhuë', tēnahué. A'na sanapi cancanëna quēran noyahuachina', ina marënta' oshahuanapi. Nani monshitērinso pochin Yosëri ni'sarin.

²⁹ Napoaton, ya'pirama quēran quēnanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahué', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato' quēran chachin noya ni'tapomarahué' parisitopiquë tē'yatohuachinēnquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'. ³⁰ Imirama quēran pi'pian tēranta' co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Nin-íshitēmiratērama' naporini, noya noya niitomahuë'. Apia nipomarahué', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama' nishitēramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco', tēnin.

*Sa'ahuano'sa' pēnēninso'
(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)*

³¹ Ina quēran itaantarín:

“Isonta' iráca pēnēntopiso'. ‘A'na quēmapi sa'in yatē'yatohuachin, co topinan tē'yatacaso' ya'huērinhué'. Coisēquē paaton, quirica aninshichin: “Iso sanapi nani tē'yatērahuē huachi,” ta'caso aninshichin. Ina quēran sanapi quētacaso' ya'huērín,' topi. ³² Caso nipirinhué' nisha pēnēnanquēma'. Co sa'ama monshihuanpachinahué', co onporonta' tē'yatamaso' ya'huērinhué', tēnahué'. Topinan tē'yatohuatama', oshahuanarama'. Ina sanapinta' so'yantahuachin, monshihuaninso pochin nisarín. Nasha so'ionta', monshin pochin nisarín. Co onporonta' tē'yatacaso' ya'huērinhué', tēnahué,” tēnin.

No'tēquēnáchin nonacaso' ya'huērínso'

³³ Ina quēran itaantarín:

“Isonta' shimashonēmapita iráca pēnēnpiso'. ‘Yoscoarē' no'tēquēn nontaranquēn, itohuatēra, no'tēquēn nontacaso' ya'huērín, Yosē ana'intoahuachinpoa'. Ina pochin nonpatēra, sha'huítēranso chachin nicacaso' ya'huērín,' topi. ³⁴ Nipirinhué', carinquēma' sha'huichinquēma'. No'tēquēnáchin nonpatēra, co Yoscoarē' ta'caso' ya'huērinhué'. Co onporonta' nonpinacaso' ya'huērinhué', tēnahué'. A'naquēnsó' yanonpinatona', taponá': ‘Pi'iro'tē' ya'huērín ni'ton, no'tēquēn nontēranquēn,' toconpi. ‘Ina pochin nontato, nonpintohuatēra, co Yosē ana'intarincohué', topirínahué'. Pi'iro'tēnta' Yosēri ninín. Inaquē ya'huaton, ya'ipiya hua'anēntarín. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huērinhué'. ³⁵ A'naquēonta' taponá': ‘Isoro'pa' ya'huērín ni'ton, no'tēquēn nontēranquēn,' topi. Yanonpinatona', napopirínahué'. Isoro'panta' Yosēri ninín. Chini chiniquēn nanantaton, isēquēnta' hua'anēntērinpoa'. ‘Quirosarín ya'huērín ni'ton, no'tēquēn nontēranquēn,' toconpi a'naquēonta'. A'na tahuēri inaquē Yosēri a'paimarínso' hua'anēntapon huachi. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huērinhué'. ³⁶ ‘Moto' ya'huētērinco ni'ton, no'tēquēn nontēranquēn,' topi a'naquēonta' yanonpinatona'. Ama ina pochin noncosohué'. Acatohuatamara, co nanitēramahué' a'na ainēma tēranta' ayararintacaso'. Yosēichín nanitērin. ³⁷ Ma'sona tēranta' iyaro'sa' nonpatama', no'tēquēnáchin nonco'. ‘Pa'sarahué,' topatama', paco'. ‘Co pa'sarahué,' topatama', ama pacosohué'. No'tēquēnáchin nonpatama', co Yoscoarē' ta'caso' ya'huērinhué'. Pi'pisha tēranta' piyapi nonpintohuatama', sopai nohuanton napoarama', tēnahué,” tēnin Quisoso.

Yai'huērētópiso' (Lucas 6.29-30)

³⁸ Ina quēran a'chintaantarín:

“Isonta' iráca pēnēntopiso'. ‘A'na piyapi a'nari ahuēaton, tapirayahuachin, coisēquē quēpaquē'. Inaquē no'tēquēn i'huērēchin. Inanta' tapirayacaso' ya'huērín. Natēonta' nīpantohuachin, coisēquē quēpaquē' i'huērēchin,' topi. ³⁹ Napopirínahué', carima' sha'huichinquēma'. Co canpita capíniso' ni'huērētacasó' ya'huērinhué', tēnahué'. Ma'sha onpotohuachinēnquēma', ama no'huicosohué'. Panpirayahuachinēnquēma', ama manta' i'huērētocosohué'. Naquēranchin panpiantahuachinquēma', co naporó tēranta' no'huicaso' ya'huērinhué'. ⁴⁰ A'naquēn no'huítēnquēma', coisēquē quēparinēnquēma'. ‘A'moranso quētoco,' itohuachinēnquēma', quētoco'. Aipi a'moransonta' quēpatopirínēnquēmahué', co no'huicaso' ya'huērinhué'. ⁴¹ Inso tēranta' camaiatēnquēma': ‘Pē'pētonēhuē macaton, a'na quiromitro pochin quēpatoco,' itohuachinquēma', ama no'huicosohué'. ‘Noyahua'. Nohuantohuatan, cato'

quiromitro quëpachinquën,' itoco'. ⁴² A'naquën: 'Ma'sha quëtoco,' itohuachinënguëma', ama apiratomahuë', quëtoco'. 'Canta' ma'sha a'nanco, topirahuë', itohuachinënguëmanta', a'nanco'. Onpopionta' nosoroatë' catahuacaso' ya'huërin,'" ténin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërinso'
(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ina quëran a'chintaantarín:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'Canpita capini ninosoroco'. Inimiconëmapitaso nipirinhüë', co nosorocaso' ya'huërinhuë', topi. ⁴⁴ Nipirinhüë' carima' sha'huichinquëma'. Inimiconëmapitanta' iyaro'sa', nosoroco'. Aparisitopirinënguëmaonta', nosorocaso' ya'huërin. Inapita marënta' noya Yosë nontoco' inahuanta' catahuain. ⁴⁵ Inapotohuatama', Yosë pochin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Ina nohuanton, pi'i, o'nan, inapita ya'huërin noya nanpicaso marë'. Co imarinsopita marëáchin pi'i a'pininhüë'. Noya nipisopita, oshahuano'santa', ya'ipiya a'pintërin. Naporahuaton, o'naonta' napopianachin acotërinpoa' ma'sha apapotacaso marë'. ⁴⁶ Nipayaramasopitaráchin nosorohuatama', co ina marë' Yosë acanaarinquëmahüë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' nipayapisopita nosoropi. ⁴⁷ Iyamaráchin noya nontohuatama', co noya noya ninamahuë'. Co Yosë nohuitopisopitahuënta' inahua capini noya ninontopi. Napoaton canpitaso' nisha piyapiro'santa' noya nontoco'. ⁴⁸ Tata Yosë pochin cancantacaso' ya'huërin. Inaso noyasáchin ninin ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantatoma', noyasáchin nico,'" ténin.

6

A'napita catahuacaso' ya'huërinso'

¹ Naquëranchin Quisoso pënëntaantarín:

"A'naquënso' piyapi'sari noya nicacaiso marë' noya Yosë imapisopita pochin ya'nopirinhüë', co tëhuëinchachin cancanëna quëran huarë' Yosë yonquipihüë'. Ina pochin nipatama', co inápaquë Tata Yosë acanaarinquëmahüë'. Ama iyaro'sa' inapita pochin nicosohüë'. ² Ma'sha sa'ahuro'sa' quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohüë'. A'naquën niyontonpiso pëiquë ya'conahuatona', coriqui sa'ahuro'sa' marë' quëtopirinhüë', a'ninquëchin quëtopi. 'Ina marë' noya ni'sarinacoi,' ta'tona', napopi. Cachiquënta' coriqui quëtopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Co tëhuëinchachin nosoroaponarahüë', napopi. Piyapi'sariso' noya ni'pirinhüë', Yosëriso' co noyahuë' ni'nin. Co inápaquë acanaarinhüë', ténahuë'. ³ Canpitaso nipirinhüë', sa'ahuro'sa' ma'sha quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohüë'. Ama nipayaramaso tëranta' sha'huitocosohüë'. ⁴ Co piyapi'sa' nitotopirinhüë', Tata inápaquë ya'huërinso' ni'sarinquëma'. Ina acanaarinquëma,'" itërin.

Yosë nontacaso' a'chininso'
(Lucas 11.2-4)

⁵ Ina quëran itaantarín:

"Yosë nontohuatama', ama nonpina'piro'sa pochin nicosohüë'. Inapitaso' niyontonpiso pëiquë huanirahuatona', na'con Yosë nontopirinhüë', co cancanëna quëran huarë' nontopihüë'. Cachiquënta' a'ninquëchin Yosë nontopirinhüë', piyapi'sari noya nicacaiso marë' napopi. Co tëhuëinchachin Yosë yonquipihüë'. Piyapi'sari noya ni'pirinhüë', Yosëriso' co acanaarinhüë'. ⁶ Canpitaso nipirinhüë' Yosë yanontohuatama', canpitaoráchin onpopiyanquë tëranta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Quëmaoráchin Yosë nontëquë'. Co

quënanpiranhuë', nataninquën. Co piyapi'sa' natanpirinënquënhuë', Yosëso' noya natanatënquën, acanaarinquën.

⁷ Yosë nontohuatama', ama inachin inachin nontocosohuë'. Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. 'Hua'qui' nontohuato, natanatonco catahuarinco,' topirinahuë'. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi. ⁸ Ama inapita pochin cancantocohuë'. Co'huara Yosë nochâtërasënquëmahuë', ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin. ⁹ Napoaton Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco':

'Tata Yosë, quëmaso inápaquë ya'huaponahuë', natanancoi.

Quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënquën.

¹⁰ Chini chiníquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

Inápaquë no'tëquën natërinënquënso pochachin catahuaco quëma nohuantëransoráchin nii.

¹¹ Nani tahuëri catahuaco coshoro' ya'huëchincoi.

¹² Co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin oshanëhuëi inquitatoncoi, anoyacantocoi.

¹³ Co noyahuë' yonquihuato, catahuaco a'naroáchin nanianchii.

Catahuaco ama sopai minsëincoisohuë'. [Quëmasáchin hua'anëntarancoi.

Ya'ipi nanitapan. Ipora quëran huarë' ya'ipiya natëinënquën.

Amen,]' itoco' Yosë nontohuatama'.

¹⁴ A'naquën ma'sha onpotopirinquëmaonta', noya nontacaso' ya'huërin. Nanan anoyatohuatama', Tata Yosënta' canpita oshanëma' inquitarinquëma'. ¹⁵ Co nanan anoyatohuatamahuë', Yosënta' co oshanëma' inquitarinquëmahuë', itërin Quisosori.

Co coshatatonaraihuë', Yosë nontopiso'

¹⁶ Ina quëran itaantarín:

"Ama nonpina'piro'sa' pochin nicosohuë'. A'naquën Yosë nontacaso marë' ya'ipi tahuëri co manta' coshatërinhuë'. Naporahuaton, co nitapamantar-inhuë'. Sëtëreso pochin ya'norin a'napita nitotacaiso marë'. Co cancanën quëran chinotaponahuë', a'napitari nicacaiso marë' naporin. Ni'pachinara: 'Ma noya Yosë chinotërin,' topi. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', co huachi Yosëri acanaarinhuë'. ¹⁷ Canpitaso nipirinhuë' Yosë nontacaso marë' co coshatohuatamahuë', ama piyapi'sa' sha'huitocosohuë'. Noya ihuiantahuatoma', nitapaco'. ¹⁸ Ama a'napita nitotacaiso marëhuë' inapoco'. Tata Yosëichin nitotarin. Co quënanpirëhuahuë', ya'ipiya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë acanaarinquëma', itërin.

Canamiatërehuaso'

(Lucas 12.33-34)

¹⁹ Ina quëran itaantarín:

"Ama iyaro'sa' ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ama na'con coriqui, ma'sha, inapita yontoncosohuë'. Isoro'paquë ya'ipi ma'sha a'naroáchin mocarin, chanatërin. No'soni pë'yarín. Chì'chiroterín. Ihuatëro'sa' ya'conatona', ihuarinënpoa'. Naporin. Napoaton, isoro'paquë ya'huërinsopita co ya'huëmiatërinhuë'. ²⁰ Inápaquë ya'huërinsopitaso nipirinhuë', ya'huëmiatarin. Yosë na'con yonquiatoma', noya nico'. Ina marë' na'con sacatoco' inápaquë acanamiachinquëma'. Inatohua' co manta' mocaponhuë'. Co no'soni pë'yaponhuë'. Co chì'chirotaponhuë'. Co ihuatëro'sa' ya'conatona' ihuaponënpoahuë'. Napoapon. ²¹ Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë

yonquiamahuë'. Nipirinhue' Yosë na'con na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiamama'," ténin Quisoso.

Nitapicancaninso'
(Lucas 11.34-36)

²²⁻²³ Ina quëran a'chintaantarín:

"Ya'piranpo quëran ma'sha quënanë'. Co pëtorayatohuatërahuë', noya ni'tërë'. Nitapirayahuatëra, co manta' quënantërehuë'. Canpitanta' ya'ipi cancanëma quëran Yosë yonquihuatama', tahuëri pochín cancantarama'. Nipirinhue', ma'sharáchin yonquihuatama', tashi pochín cancantarama'. Nitapicancanpatama', aquë aquëtë co noyahuë' cancantarama huachi,'" itërin.

Coriquiráchin yonquipisopita
(Lucas 16.13)

²⁴ Ina quëran itaantarín:

"A'na piyapi cato' patron ya'huëtohuachina, nisha nisha camaitopi ni'ton, co nanitërinhuë' cato chachín natëcaso'. Anaso' nohuantaton, noya natëarin. Anaso nipirinhue' co onpopinchín nohuantatonhuë', co natëarinhuë'. Inapochachín canpitanta' coriquiráchin cancantohuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcaso'," ténin.

Yosë noya a'pairnpoaso'
(Lucas 12.22-31)

²⁵ Ina quëran itaantarín:

"A'naquënso' ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtohuachinco, nóya ya'huarahué huachi,' topirinhue'. Ama iyaro'sa' ina pochín cancantocosohué'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. A'mocasonta', co onpopinchín yonquicaso ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa noya ya'huëcaso'. ²⁶ Ni'co'. Inairaro'sa' co manta' sha'pihuë'. Co ma'sha sha'piso' macatona', pëinënaquë acopihuë'. Napoaponahuë', Tata Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, cosharo' quënanpi. ¡Canpitaso' inapita quëran noya noya ni'ninquëma'! ²⁷ Chiminacaso nanihuachín co napion ancantopiramahuë', co a'na tahuëri tëranta' nanitaramahuë' ana'huëcamaso'.

²⁸ Nitapacamasonta', co aquëtë yonquicamaso ya'huërihuë'. Ni'co'. Yancoro'sa' topinan noya papotopi. Co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaiso nipihuë'. Nipirinhue', noyápiachín yancotopi. ²⁹ Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. '¡Ma noyápiachincha a'morin paya!' topi. Yancoro'saso nipirinhue', ina quëran noya noya ya'nopi. ³⁰ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuërichín ya'huëpirinhue', ahuiquitëré huachi. Co hua'qui' ya'huëpirinhue', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachín, co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhue'. ³¹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohué'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya? ¿Ma'cha a'morë'poya?' ama tocosohué'. ³² Co Yosë imapisopitahuë' ina pochín yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso nipirinhue' tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nani nitotërin. ³³ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Yosë nontoco' noyasáchin yonquicamaso marë'. Ina pochín cancantohuatama', catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtërinquëma'. ³⁴ Napoaton ama tashiraya ma'sha onpoamaso' yonquiatoma', pa'yancosohué'. Tashirayanta' ma'sha

onpohuatama', pa'yanacaso ya'huapon ni'ton, co ipora quèranchin ina yonquiatoma co napion ancantápamaso ya'huërinhuë'," ténin Quisoso.

7

Nocantoro'sa' pënéninso'

(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹Naquèranchin Quisoso pënëntaantarín.

"Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. 'Paso' quëmapi co noyahuë', ama tocosohuë', Yosë ana'intochinquëma'. ²A'napita pinopatama', Yosënta' co noyahuë' ni'sarínquëma'. Piyapi chiníquën nonapihuatama', Yosënta' chiníquën ana'intarínquëma'. Piyapi noya yonquirapihuatama', Yosënta' noya ni'sarínquëma'. ³⁻⁵Co iyaparín nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachín, mo'shiri ya'conayatërinso pochín ninín ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninán ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarínquënso pochín nipiranhüë', naporán. Napoaton 'carínquën noya nicatënquën mo'shi ocoichínquën,' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpínan. Narasëratë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanítaran iyaparín mo'shi ocoitacaso,'" itërin.

⁶Ina quëran itaantarín:

"Isonta' a'chínchinquëma'. Ni'niro'sa', coshiro'sa', inapita co yonquipihuë'. Huirina'pi pa'ton ninínso' co quëtacaso' ya'huërinhuë'. No'paquë acorama' naporín, i'nachitonahuë'. Ina quëran canpítanta' yaquëtëitëinquëmahuë'. A'naquën yipapi'santa' ni'niro'sa' pochín cancantopi ni'ton, Yosë nanamën a'chintohuatama', chiníquën no'huíarínquëma'. Co pi'pisha tëranta' nohuantohuachínahuë', tanánpitoco,'" itërin.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷Ina quëran itaantarín:

"Nani tahuëri Yosë nontoco' nata'inquëma'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtárinquëma'. Ma'sha yonirëso pochín cancantatoma', nontáco' catahuáinquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochín cancantatoma', nontoco' aya'coínquëma'. ⁸Tëhuënychachín ma'sha nitohuatama', quëtárinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonípatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochín nipatama', i'soatarínquëma'.

⁹Hui'nama' tanatón cosharo' natanpachínquëma', co na'pi quëtëramahuë'.

¹⁰Sami nayahuachina', co ya'huan quëtëramahuë'. Sami quëtëramama'.

¹¹Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahuë', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtërama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororínquëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita pochín ni'nínquëma'. Non-tohuatama', noya ninínso' quëtárinquëma'. Catahuárinquëma' noya cancantacamaso maré'.

¹²Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpitaso' nohuantërama' a'napita nosoroinëinquëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachín inapítanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'. Yosë nohuanton, Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënënpirínëinquëmahuë', ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. Ninosorohuatama', noya imasarama', ténahuë,'" itërin Quisosori.

Cato' ira ya'huërinso'

(Lucas 13.24)

¹³⁻¹⁴Ina quëran itaantarín:

“Ni'co'. Cato' ira ya'huërin. A'naso' pancana. Co sacaihuë' pa'tacaso' ni'ton, na'a piyapi'sa' ina pa'tapi. Ya'coanamënso' pancana nipirinhuë', ina pa'tohuatama', parisitopiquë paatoma', parisitomiátapoma'. A'na iraso nipirinhuë', sacai pochin pa'tacaso'. Ya'coanamënso' yamianasha'huaya. Caráichin piyapi'sa' ina quënanpi. Inaquë ya'conpatama', nanpimiatarama'. Ina ira pa'toco'. Sacai' Yosë imacaso' niponahuë', chiniquën cancantatoma', imaco huachi,” ténin Quisoso.

Nisha a'china'piro'sa'
(Lucas 6.43-44)

¹⁵ Ina quëran itaantarín:

“Ni'cona iyaro'sa' nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpintochinënguëma'. ‘Quiyanta' imarai,' itopirinënguëmahué', co cancanëna quëran imapihuë'. Tanan ni'ni' yamapintërinso pochin cancantatona', yatapicancaninguëma'. Co no'tëquën a'chinpihuë'. ¹⁶ Napoaton noya yonquico'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chintarinënguëmahué'. Ni'co'. Sharo'sa' nitërin quëran nohuitërhua'. So'huanpiso', co misëra nitërinhuë'. ¡Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'! ¹⁷ Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noyahuë' nipachina, co noya nitërinhuë', napoonin. ¹⁸ Nitacaso' nara nipachina, inachachin noya nitërin. A'naso nipirinhuë', co nitacaso' narahuë' ni'ton, co onporonta' noya nitërinhuë'. ¹⁹ Co noya nitohuachinhuë', a'nëhuachinara pënquë ahuiquitopi huachi. ²⁰ Nitërin quëran nara nohuitërhua'. Inapochachin a'china'piro'sa' nohuitarëhua'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chinapihuë',” itërin.

Yosë huëntonënguë ya'conpisopita
(Lucas 13.25-27)

²¹ Ina quëran itaantarín:

“Na'a piyapi'sa': ‘Siniro, Siniro,' itopirinacohué', a'naquën co cancanëna quëran imarinacohué' ni'ton, co Yosë hua'anëntërinquë ya'conapihuë'. Yosë natëpisopitaráchin inatohua' ya'huëcontapi huachi. ²² Ayaro' tahuëri nanihuachin, na'a piyapi'sa' nontaponaco: ‘Quëma nanamën Siniro sha'huirai. Quisoso nanan quëtërincoi, ta'toi sopairo'sa' a'parai. Quëma pochin sacai' nininsopita ninai,' itaponaco. ²³ Cariso nipirinhuë' itapo: ‘Yanonpintatomaco, napopiramahuë', co noyahuë' cancantërama'. Co piyapinëhuëpitanquëmahué'. Co onporonta' imaramacohué'. ¡Paco huachi! itapo,” itërin Quisosori.

Cato' pëirinsó'
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ Ina quëran pënëntaantarín:

“Na'aquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'. Ina quëmapi'so', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaqué yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, inaquë noya pëirin. ²⁵ Chiniquën o'nanpachina, panca ihuan pa'nin. Pamatohuachina, opotopirinhuë', co anotërinhuë'. Chini' niponahuë', co të'yatërinhuë'. Panca ihuantaponahuë', na'pitëquë pëirin ni'ton, noya huanirin. Co të'yatërinhuë'. ²⁶ A'naquëno nipirinhuë' yapëihuachina, co noya yonquirinhuë'. ‘Inotëquë tëranta' pëi'i,' ta'ton, inaquë pëipirinhuë'. ²⁷ Ina quëran panca o'nanin huachi. Pamatohuachina, chiniiri të'yatërin. Panca ihuantohuachina, pëi' a'naróchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin huachi,” itërin Quisosori.

²⁸ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha a'chintërinpoa paya! ²⁹ Co hua'anhuë' niponahuë', chiniquën nanantaton, a'chintërinpoa'. Co cotio maestro'saso' ina pochin a'chinpihuë',” topi.

8

Chana caniori maninso'

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Ina quëran panën quëran nohuaramahuachinara, na'a piyapi'sari imasapi. ² Pa'sapirinahuë', a'na cania'pi huë'nin, chana caniori maninso'. Nacapi-rahuaaton, Quisoso nantëntaquë isonin quëran, itapon:

—Nohuantohuaatan Sinioro, quëma nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin. ³ Quisosori së'huarahaaton, itërin:

—Nohuantërahuë' mini, iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin. Itohuachina, a'naroáchin noyatërin. Canio inquirin huachi.

⁴ —Ama piyapi'sa' sha'huitëquësohuë'. Corto hua'an ya'huërinquë paa-ton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahaaton, ma'sona Moisésë sha'huirinsó' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Napotohuachina, pa'nin huachi.

Capitan piyapinën anoyatërinsó'

(Lucas 7.1-10)

⁵ Ina quëran Capinaomóquë paantarín. Canconpachina, a'na Noma capitani huëcapairahaaton:

⁶ —Piyapinëhuë' Sinioro chiniquën caniorin. Pëinëhuëquë quëhuë'nárin. Co huachi nanitërinhuë' iratacaso'. Pa'pi parisitarin, itiirin.

⁷ —Noyapa', pa'sarahuë' anoyatapo, itërin.

⁸ —Quëmaso' Sinioro noya noyanquën. Co caso' quëma pochincohuë'. Co pëinëhuëquë huarë' huëcamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' noyachin, ténahuë. ⁹ Caso' hua'anëhuë' natërahuë. Capitanco ni'ton, sontaro'sa' natërinaco canta'. “Paquë',” itohuatëra, pa'nin. “Huëquë',” itohuatëra, huë'nin. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. “Sacatëquë',” itohuatëra, sacatarin. Inapochachin quëmanta' topinan camaihuaaton, a'naroáchin piyapinëhuë' noyatarin ténahuë, itërin.

¹⁰ Quisosori natanahaaton, pa'yatërin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noyacha iso quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', isairro'sa quëran noya noya natërinco. ¹¹ Iporaso huachi nisha nisha parti quëran huë'sapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imatona', Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. Inápaquë pa'pachina', Apraan, Isaco, Caco, inapita nohuítapi. Inapitarë' huënsëapi coshatacaiso marë'. Nóya ya'huërapí huachi, ténahuë. ¹² A'naquëmaso nipirinhue', “Quiyanta' Yosë piyapinënpitacoi,” topiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, co hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. Tashinanquë të'yatarinquëma'. Inaquë na'nëarama', chiniquën parisitarama huachi, itërin Quisosori.

¹³ Ina quëran capitan itantarín:

—¡Ya'huëranquë iyasha paantaquë'! Natëranco ni'ton, apiramiachin piyapinën noyatarin, itërin.

Naporo chachin piyapinën noyatërin. Paantahuachina, sano quënanconin huachi.

Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinsó'

(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴ Ina quëran Pitro pëinënquë pa'pi. A'shatën chiniquën sapoton, quëhuë'nárin, quënanconpi. ¹⁵ Quisosori maimirarahaaton, a'naroáchin

anoyatërin. Co huachi saporinhuë'. Huanirahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶ I'huahuanquë yatashirahuaso', na'a piyapi'sa' huëcatona', cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Quisosori topinan noncharapirinhuë', sopairo'sa' pipipi. Ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin. ¹⁷ Iráca Isaiasë ninoton, ninshitërin. "Caniopirëhuahuë', anoyatarinpoa'. Canio inquitarinpoa'," tënin. Cania'piro'sa' anoyatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Ya'ipi cancanëna quëran imacaiso' ya'huërinso'
(Lucas 9.57-62)

¹⁸ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, ca'tano'sanënpita itërin:

—Poti maconco'. Aquëtëran pa'ahua', itapirinhuë', ¹⁹ a'na cotio maistrori nontüirin.

—Canta' Maistro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

²⁰ —Sacai' imancoso' iyasha, tënahüë. Anashiro'sa', huë'ëshinantëna ya'huëtöpi, inaquë huë'ëpi. Inairaro'santa' pë'pëtëna ya'huëtöpi. Caso nipirinhuë' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápatö, co ya'huëmiatërahüë', itërin.

²¹ A'na imarinsoarinta' huëcapairahuaton, itüirin:

—Canta' oshaquëran imamiachinquën, topirahuë', co apira nanitërahüë'. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imamiataranquën, itopirinhuë'.

²² Quisosori itërin:

—A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantöpi. Inapitari pa'pichina'. Quëmaso nipirinhuë' ca na'con na'con yonquiatonco, imaco, itërin.

Ihuan a'parinso'
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Ina quëran Quisoso potiquë ya'conin. Ya'conpachina, ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi anta'. ²⁴ Paaquëya', a'nanaya panca ihuani manin. Panca sono' ni'ton, co'sacairi poti opoto opototahuaton, yamëntaitapirinhuë'. Ya'huërë Quisososo' huë'ërarin. ²⁵ Napohuachina, ca'tano'sanënpitari ochinanpi.

—¡Catahuacoi Sinioro! ¡Chimilitarihua' canpoaso'! itöpi.

²⁶ —¿Onpoatomata' të'huaramaso'? ¿Co noya natëyatëramacohüë' ti? itërin. Ina quëran huënsëintarahuaton, ihuan a'parin. Sononta' nontërin.

—Sanoquë', itohuachina, a'naroáchin co'sacai' sanoirin. ²⁷ Ina nicatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin paya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitöpi.

Sopairo'sari ya'coancantöpiso'
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ina quëran aquëtëran canconpi. Inaso no'pa' Catara parti itöpi. Inaquë cato' quëmapi ya'huëpi. Na'a sopairo'sari ya'coancantöpi ni'ton, co huachi yonquiphüë'. Pa'pi hua'yantöpi. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërapí. A'naroáchin yaahuëtöpi ni'ton, co inataquëchin pa'pihuë'. Quisoso nonshihuachina, sopairo'sari ya'coancantërinso'pita na'pi

nanin quëran pipirahuatona', huë'sapi nacapirin. ²⁹ Quisoso quënanahuatona', chiniquën nontapi.

—Nohuitërainquën Sinioro. ¿Ma'ta' onpotaponcoi? Quëmaso' Yosë hui'ninquën ni'ton, co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohuë', çaparisarancoi ti? itopi.

³⁰ Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Huëntonën coshatapi. ³¹ Inapita quënanahuatona', itaantapi:

—Yaocoihuatancoi, coshiro'saquë tëranta' a'pacoï ya'coanta'ii, itantapi.

³² —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conco', itohuachina, quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'topi. Panca sonoquë niitahuatona', inaquë chimiitopi.

³³ Ina ni'sahuatona', a'paina'piro'saso' pa'yanpi. Pa'yanatona ninano'pa' ta'api. Inaquë ya'ipiya sha'huiconpi.

—Sopairo'saso' quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Napohuachinara, hua'yantatona', tahuan pa'topi. Ya'ipi chimiitopi, itopi. ³⁴ Natanahuatona', na'a piyapi'sa' huë'pi Quisoso nicacaiso marë'. Nani ni'pachinara, të'huatona':

—A'na parti paquë', itopi.

9

Apia anoyatërinso'

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ Napotohuachinara, potiquë ya'coantarahuatona', aquëtëran pëntoantapi. Quisoso ninanonënuquë chachin paantapi. ² Inaquë catapini quëmapi'sari huëcatona', apia quëpi. Pë'sara'huaya pochin nininiquë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuënarin. “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, Quisosori cania'pi itërin:

—¡Noya cancantëquë', apia'hua! Apiramiáchin quëma oshanën inquitaranquën, itërin.

³ Ina natanahuatona', cotio maistro'sa' yonquipi. “¿Ma quëmapita' isoso' 'Oshanën inquitaranquën,' ta'ton, Yosë yaya'huëretërin,” topi, yonquiatona'.

⁴ Topinan yonquinëna quëran napoápirinahuë', Quisosori nitotaton.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco? ⁵ Canpitaso naporama': “Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë: 'Huanirahuaton, noya paquë huachi,' itacasonta' co nanitaparëhuahuë',” tënama'. ⁶ Caso nipirinhüë' Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, itërin. Ina quëran apia itantarin:

—Huaniquë' apiá'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

⁷ Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi.

⁸ Piyapi'sa' ina nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosëri catahuarin paya! Piyapi niponahuë' chiniquën nanan quëtërin paya, topi.

Matio imarinso'

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Matio quënanconin. Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, imarin.

10 Naporo' tahuëri ina pëinënquë Quisoso ca'tano'sanënpitarë' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi Quisosorë' coshatatona' nohuitacaiso marë'. A'naquënsorë' copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'naquëonta' oshahuano'sa' itopiso'. 11 Piasioro'saso' ina ni'sahuatona', Quisoso ca'tano'sanënpita itonpi:

—¿Onpoatonta' maistrone'ma' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinahuë', inapitarë' coshatarin, itopi.

12 Natanahuatona, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tējuë'nchachin nohuantopi imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. Nipirinhuë', "Co caniorahuë'," topatëraso', co notoro nohuantë'rëhuë'. 13 Oshahuano'sa' pë'nëna'huaso marë' o'marahuë. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuë'rëtantaco'," itërahuë. A'napitaso': "Quiyaso' co oshahuancoihuë'," topiso marë' co na'con a'chintërahuë'. Paatoma', Yosë quiricanën noya nitotoco' no'tëquën yonquicamaquë. Inaquë iraca ninshitopi: "A'naquën topinan quëran chinotatonaco oshanëna marë' ma'sha tëpapirinahuë', co a'napita nosoropihuë'. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërahuë'," tënin Yosë, itërin Quisosori.

Nasha nanan a'chininso'

(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

14 Ina quëran Coanshari a'chintërinso'pita huëcatona', Quisoso nontipi:

—Quiyaso' a'na tahuëri co coshatatoihuë', Yosë nontari. Piasioro'santa' inapopi. Quëma imarinënsopitaso' nipirinhuë', noya coshatapi, o'osapi, inapopi. ¿Onpoatonta' co quiya pochin imarinënhuë'? itiipi.

15 —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëttopihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, inapitarë' coshatatona', capa cancantapi. ¿Co sëtacaiso' ya'huërinhuë'? A'na tahuëriso' nipirinhuë' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiapihuë'. Sëtapi huachi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarinacosopita sëtapi. Sëtatona', co huachi coshatacaiso' yonquiatanahuë', Yosë nontápona', itërin Quisosori.

16 Ina quëran a'chintaantarina.

—Ni'co'. A'morëso noyá moca'huachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitë'rëhuë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitë'rë' naporini, naquëranchin noshataton, aquëtë chachin napointonhuë'. 17 Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' nininquë ta'panëhuë'. Sa'potohuachina, a'naróachin nopoitërin. Nopoitohuachina, huino chiniarë'. Morsanta' tapirë'. Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarin, tënin Quisoso. (Iráca inachitopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon naporin.)

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinso'

(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

18 A'chinaquëya', a'na cotio hua'an huë'nin. Quisoso notënanquë isonquirin.

—Hui'nahuë apira chiminin. Huëcaton, Siniro, së'huaquiquë' nanianta'in, topirahuë', itiirin.

19 —Noyapa', tosahuaton inarë chachin pa'nin. Ca'tano'sanënpitanta' pa'pi. 20-21 Paaquëya', a'na sanapiri inaquiarin. Hua'qui' panca huënai' a'parin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'. Parisitárin. "A'morinso tërantona' së'huatohuato, anoyataponco," ta'ton pinën quëran imaquiarin. Inaquiton, a'morinso' huirotë'nchin së'huaquirin. 22 Quisosori tahuë'rë'tahuaton, sanapi quënanin.

—Noya cancantëquë', imoya. Natëranco ni'ton, noyataran, itërin. Naporo chachin noyatërin. Huënai' no'narin huachi.

²³ Ina quëran hua'an pëinëquë canconpi. Na'a piyapi'sa' quënanconpi, na'nërápi, ayanápi. Quinatoro'santa' quënanconpi. Huinatacaiso marë' huë'pirinahuë', ²⁴ Quisosori itapon:

—Ya'ipinquëma' pipico'. Co sanapia'hua chiminihuë'. Topinan huë'ësárin, itërin.

—Co huë'ërinhuë'. Nani chiminin, itatona' tëhuapi. ²⁵ Ya'ipi piyapi'sa' aipiran a'parahuaton, acoana chimipi ya'huërinquë ya'conin. Maimirarahuatón, ananpitaantarín. A'naroáchin huanirin huachi. ²⁶ Napohuachina, ya'ipi parti nanan nahuinin.

Cato' somaraya anoyatërinso'

²⁷ Ina quëran pipirahuaton pa'sapirihuë', cato' somarayari imaquiapi. Co manta' quënantopihuë'. Quisoso imaratona', chiniquë'n nontapi.

—¡Nosorocoi Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquë'n. Yosë a'paimarinquë'n ni'ton, nosoroatoncoi anoyatocoi, topiraihuë', itopi.

²⁸ Pëiquë canconahuatona', Quisoso ya'conin. Somarayaro'santa' ya'conpachinara, Quisosori itërin:

—Cari nanitato anoyatërahuëso' ¿natërama' ipora ti? itërin.

—Natërainquë'n miní Sinioro. Ya'ipiya nanitaparan tënai, itopi.

²⁹ Napotohuachinara, së'huarayarahuatón, itërin:

—Natëramaco ni'ton, apiramiáchin anoyataranquëma', itërin.

³⁰ Napotohuachina a'naroáchin quënantopi.

—Anoyatëranquëmaso' iyaro'sa', ama insonta' sha'huitocosohuë', itopirihuë', ³¹ pipirahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—Quisoso anoyarayatërincoi. Noya huachi quënantërai, itëra'piapi. Ya'ipi parti quëran natantopi.

Në'huëya anoyatërinso'

³² Ina quëran pa'pachina, a'napitanta' canquiapi. Në'huëya quëpi. Sopai nohuanton, co nanitërinhuë' nonacaso'. ³³ Quisosori nosoroaton, sopai a'patërin. A'patohuachina, a'naroáchin noyatërin. Noya nonsarin huachi. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi.

—Co onporonta' iso pochín ni'chinëhuahuë'. Iráca quëran huarë' co insonta' isëquë naporinhuë', topi.

³⁴ Parisioro'saso nipirihuë', co yanatëpihuë'.

—Sopai hua'ani catahuarin ni'ton, nanitërin sopairo'sa' a'pacaso', toconpi.

Piyapi'sa' nosororinso'

³⁵ Ina quëran Quisoso pa'sápaton, nisha nisha ninanoro'saquë a'chintëra'piarin. Niyontonpiso pëiro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin.

—Yosë yahua'anëntërinquëma', itëra'piarin. Insëquësona pa'pachina, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatëra'piarin. Nisha nisha canio inquitërin. ³⁶ Paaton, notohuaro' piyapi'sa' quënanin. Co Yosë yonquiatonahuë', co napon cancantopi. Ohuicaro'sa pochín inahuaso', co incari tëranta' a'pairinhuë'. “¿Incha catahuaincoi paya?” ta'tona', nisha nisha yonquiapi. Napoaton Quisosori nosororin. ³⁷ Nosoroaton, ca'tano'sanënpita itërin:

—Notohuaro' piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', co incariso tëranta' catahuarinhuë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Inoro'pa' panca imin pochín ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huaponaraihuë', caraíchin pënëntapi Yosë imacaiso

marè'. ³⁸ Napoaton Yosè nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënénchina'. Ina sha'huitèrinpoa' a'chinacaso marè', itèrin Quisosori.

10

Shonca cato' ca'tano'sanènpita acorinso'

(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Shonca cato' quèmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marè'. Inapitaso', ca'tano'sanènpita itopi. Ayontonahuaton, chiniquèn nanan quètèrin sopairo'sa' a'pacaiso marè'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

² Shonca cato' acorin paatona' nanamèn a'chinacaiso marè'. Simon'ton acorin. Pitro itopi anta'. Iionta' acorin, Antèrisè itopiso'. Santiago, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. ³ Pinipi, Par-toromi, Tomasè, Tatio, inapitanta' nohuantaton, acorin. Mationta' coriqui Noma copirno marè' ma'patopirinhue', acorin ca'tanacaso marè'. Arpio hui'nionta' acorin, Santiago itopiso'. ⁴ A'na Simonta' acorin. Inaso', copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporasos' Quisoso imasarin huachi. Cotasè Iscariotinta' acopirinhue', a'na tahuèri inari sha'huirapiarinso'.

A'chinacaiso marè' a'parinso'

(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Nani shonca catoya'pi acohuachina, sha'huitèrin: "Paatoma' iyaro'sa' noya pënèntoco'. Ama nisha piyapiro'sa' ya'huèpique' pacosohue'. Samaria ninanoro'saquènta' ama pacosohue'. ⁶ Israiro'sa' a'chintonco'. Inapitaso', ohuicaro'sa' chihuèpiso pochin ni'tona', co Yosè yonquipihuè'. Napoaton pënénacaso' ya'huèrin. ⁷ Paatoma', a'chintoco': 'Iso tahuèri'sa' Yosè hua'anèntarinpoa', itoco'. ⁸ Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatoco'. Chimipiro'santa', ananpitaantaco'. Chana caniori maninsonta' quènanpatama', anoyatoco'. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, pa'pi hua'yantopi. Quènanpatama', sopairo'sa' a'patoco' piyapi'sa' noyachina'. Co manta' pahuèrètapomarahue', Yosèso' inaora nohuanton, catahuarinquèma' ni'ton, ama pahuèrè nitocosohue'.

⁹ A'chinacamaso marè' pa'patama', ama manta' coriqui quèpacosohue'. ¹⁰ Ama pè'pèto, pitana, sapatè', inapita quèpacosohue'. Ama a'moramaso tèranta' cato' quèpacosohue'. 'Asacatohuatèra, a'cacaso' ya'huèrin, topi. Napoaton a'chintohuatama', a'caarinènquèma', catahuarinènquèma' ama ma'sha pahuantinquèmaso marèhuè'.

¹¹ Nisha nisha ninanoquè a'chintoco'. Ninanoquè canconpatama', in-sonona noya natanpachinquèma', ina pèinènquè yacapaco'. Inaquè yaca-patohuatama', inaquèsáchin ya'huèco'. ¹² Pèinènaquè ya'conpatama', 'Yosè catahuainquèma', itoco'. ¹³ Noya nohuantohuachinènquèmaso', Yosèri catahuarin. Nipirinhue', co noyahue' nontohuachinènquèmaso', co Yosèri catahuarinhuè'. ¹⁴ Insèquèsona pa'patama', 'Ama isèquè huècosohue'. Co yanatanainquèmahue', itohuachinènquèma', patoco'. Yapa'patama', pènenco'. 'Nani sha'huitopiranquèmahue'. Co nohuantèramahue' ni'ton, canpitaora tèhuènèmaquè nina'intarama', itoco'. Ina quèran a'na parti paco huachi. ¹⁵ Tèhuèenchachin itèranquèma'. Ayaro' tahuèri nanihuachin, inapitaso' chiniquèn parisitapi. Iráca Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita pa'pi co noyahue' cancantopi ni'ton, Yosèri chiniquèn ana'intèrin. Co natèrincosopitasohue' nipirinhue', chini chiniquèn ana'intarin huachi," itèrin Quisosori.

Aparisitacaiso' ninorinso'

16 Ina quëran itaantaranin:

“Ni'co' iyaro'sa'. Ohuicaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin huëntonën ni'niro'sari mapi. A'chintohuatama', a'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa pochin cantantatona', no'huarinënquëma'. Napoaton noya yonquico'. No'huipirinënquëmaonta', ama no'huicosohuë'. Noya yoncantatoma', sanoanan quëran nontoco'. 17 Ni'cona iyaro'sa', piyapi'sa' a'naroáchin ano'huitotama'. Anaquën no'huitënënquëma', masarinënquëma'. Mapachinënquëma', coisëquë quëpaarinënquëma'. Niyontonpiso pëiro'saquënta' huihuarinënquëma'. 18 Imaramacoso marë' hua'ano'sa' ya'huërinquë sha'huirapiarinënquëma'. Copiroro'saquënta' quëpaarinënquëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënquëma' nanamëhuë sha'huitacamaso marë'. Inaquë nisha piyapiro'santa' a'chintarama'. 19 Inaquëpita quëpahuachinënquëma', ama pa'yancosohuë'. ‘¿Ma'cha tonopoya?’ ama tocosohuë'. Naporo' Yosë anitotarinquëma' no'tëquën a'panitacamaso marë'. 20 Co canpitaora yonquinëma quëran nonsaramahuë'. Ispirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamaso marë'.

21 Anaquën imasarinaco. Anaquënso nipirinhuë' co nohuantarinacohuë' ni'ton, quëmopinënpiita capini nino' huiapi. Anaquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tëpacaiso marë'. Anaquëonta' hui'nin niponahuë', imapachinco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. Anaquëonta' a'shin chachin, pa'pin chachin niponahuë', imapachinaco, hui'ninpitari sha'huirapiapi. 22 Imaramaco ni'ton, na'a piyapi'sa' no'huarinënquëma'. Nipirinhuë', co a'pohuatamacohuë', nicha'ésaranquëma huachi. 23 Aparisitohuachinënquëma', a'na ninanoquë paantaco'. Inaquënta' a'chiantaco'. Na'a ninanoro'sa' Cotia parti ya'huërin. Co ya'ipi ninanoro'saquë pa'shatërasënquëmahuë', canta' o'mantarahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahuë Yosë hua'anëntërinso' acoca'huaso marë'.

24 Ni'co'. Patron ya'huëhuachina, co piyapinënpiitaso' chini chiniquën nanantërinhuë'. Canta' canpita maistrone'maco ni'ton, chini chiniquën nanantërahuë. 25 Napoaton no'huihuachinënquëma', co ina marë' sëtacaso' ya'huërinhuë'. Nani no'huirinaco canta'. ‘Sopainquën,’ itërinaco ni'ton, canpitanta ina pochachin nontarinënquëma’,” itërin Quisosori.

*Yosë të'huatacaso' ya'huërinso'
(Lucas 12.2-9)*

26 Ina quëran itantaranin:

“Piyapi'sa' no'huipirinënquëmahuë', ama iyaro'sa' të'huatocosohuë'. Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipiya nitotapi. 27 Iporaso' co ya'ipi piyapi'sa' a'chintarahuë'. Carayanquëma tëranta' canpitaora quëparahuatënquëma', na'con a'chintaranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipi piyapi a'ninquëchin sha'huitoco' nitochina'. 28 Ama piyapi'sa' të'huatocosohuë'. Tëpapirinënquëmaonta', co hua'yanëma' matarinënquëmahuë'. Yosë tëhuënchinsos' të'huatacaso' ya'huërin, tënahuë. Ina nohuanton, chiminë'. Co noyahuë' nipachina', pënquë chachin a'paarin huachi. Inatohua' hua'yanënarë chachin parisitomiatapi huachi. Napoaton Yosë na'con na'con të'huatacaso' ya'huërin. Co piyapi'sa' të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

29 Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairoro'sa' co pa'tonhuë'. Cato nipirinhuë', a'na soroichin pa'tërin. Napoaponahuë', co a'naya tëranta' Yosëri naniantërinhuë'. Co ina nohuantohuachinhuë', co chimininhuë'. 30-31 Canpoaso nipirinhuë' na'con na'con a'pairinpoa'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa'

yonquirinpoa'. Ainēnpoa' hua'huayátērahuē nipirinhué', ya'ipiya pichirin. Napoaton ama tē'huacosohué'. Nī'sárinpoa'.

³² 'Quisoso imarahué,' topatama', ayaro' tahuēri carinquēmanta' nohuantaranquēma'. 'Imarinaco mini,' itarahué Tata Yosē. ³³ Nīpirinhué', 'a'porahuē huachi,' topatamaso', carinquēmanta' a'poaranquēma'. 'Co imarinacohué', itarahué Tata Yosē," tēnin Quisoso.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ina quēran pēnēantarin:

" 'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapi,' topiramahué', co ya'ipiya nohuantarinacohué' nī'ton, nino'huiapi. ³⁵ Ipora quēran huaré' a'na pēiquē ya'huēpisopita nisha nisha yonquiapi. A'na pēiquē pa'pin nohuantarin. Hui'ninso nipirinhué' co nohuantarinhué'. A'na pēiquēnta' hui'nin nohuantarin. Pa'pinso nipirinhué' co nohuantarinhué'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin co nohuantarinhué'. Hua'huinso nipirinhué' nohuantarin. A'shatēn nohuantapirinhué', notainso' co nohuantarinhué'. Napoapona'. ³⁶ Imaramacoso maré' quēmopinēma chachin no'huiarinēnquēma'. Co nishahué' nīponaraihué', inimicōnēn pochin nī'sarinēnquēma'.

³⁷ Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', hui'nama' inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huērinhué'. Co na'con na'con nosorohuatamacohué', co tēhuēnchachin imaramacohué' tēnahué'. ³⁸ Imapatamaco, a'napita aparisitarinēnquēma'. Yatēpapirinhēnquēmaonta', imamiatoco. Corosēquē chiniquēn parisitēré'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinēnquēma'. Co ahuantohuatamahué', co tēhuēnchachin imaramacohué'. ³⁹ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quēran nanopiarama'. Chiminpatama', parisitomiatarama'. Nīpirinhué', imaramacoso maré' aparisitohuachinēnquēma', noya cancantoco'. Tēpapirinhēnquēmaonta', noya noya nanopimiatontarama'," itērin.

Yosēri acanarinso'
(Marcos 9.41)

⁴⁰ Ina quēran pēnēantarin: "Insosona noya natanpachinquēma', noya natanarinaco canta'. Yosē a'paimarinco nī'ton, Yosē nanamēn chachin imasapi huachi. ⁴¹ A'chinamaso maré' Yosē noya nī'sarinquēma'. Inápaquē acanaarinquēma'. A'naquēn natanpachinēnquēma', 'Yosē nanamēn chachin a'chintarinpoa', ta'tona', noya natanarinēnquēma'. Ina maré' inapitanta' inápaquē canarapi. Tēhuēnchachin noya piyapi'sa' catahuacaso' ya'huērin. 'Yosē imarin nī'ton, noya quēmapi inaso', ta'toma', catahuaco'. Ina maré' Yosē acanaarinquēma'. ⁴² Inso tēranta' imarincoso co chiniquēn nanantopirinhué', inanta' nosorocaso' ya'huērin. Imarincoso maré' i'sha tēranta' o'shitohuatama', inápaquē Yosē acanaarinquēma'. Tēhuēnchachin noya i'huērētarinquēma'," itērin Quisosori.

11

Coansha Paotistari piyapi a'parinso'
(Lucas 7.18-35)

¹ Nani ca'tano'sanēnpita sha'huitahuaton, a'chinacaso maré' pa'nin huachi. Nisha nisha ninanoquē pa'sahuaton, a'china'piarin. Pēnēna'piarin.

² Coansha Paotistaso nipirinhue', naporon' tashinan peiqué ya'huárin. Inaqué ya'ipi Quisoso naporinso' natanterin. Ina natantaton, cato' imarin-sopita a'parin Quisoso natanacaiso maré'. ³ Canconpachinara, Quisoso natanatona':

—Coansha Paotista a'parincoi ni'ton, natana'huainquénso maré' hué'nai. I'huá chachin inaso', na'con sha'huitérincoi. “A'na tahuéri Cristo o'mararin, Yoséri a'paimarinso',” itérincoi. ¿Quémaso' inanquén nimara, ti? ¿Pahuanarin o'macaso' nica? Co nitotatoihué', natanapoinquén hué'nai. Sha'huitocoi quiyanta' Coansha sha'huitoanta'ii, itopi.

⁴⁻⁵ Napotohuachinara, Quisosori itérin:

—Nani ma'sha ni'nama', natanama'. Somaraya nininsopita hué'pachinara, ca nohuanto, ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatérahue'. Noya iratopi ni'nama'. A'naquéonta' chana caniori maninsopita anoyatérahue'. Né'huéro'santa' ca nohuanto, noya natantopi. Chiminpisopitanta' ananpitaantarahué'. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosé nohuitatonaraihué', nosorotápirinahue', iporaso huachi noya nanan a'chintarahue' natanama'. Paatoma', ya'ipiya Coansha sha'huitonco' no'téquén nitochin. ⁶ Insosona ya'ipi cancanéna quéran natémiatohuachinaco, nóya cancantapi, itérin Quisosori.

⁷ Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani pa'pachinara, Quisosori piyapi'sa' a'chintantarin.

—Natanco iyaro'sa' Coansha yonquiato a'chinchinquéma'. I'hua inotéro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosé maré chiniquén huanirin quénanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhue'. ⁸ Co inaso ma'huano'sa' pochin noyápiachin a'morinhue'. Noyápiachin a'mopisopitaso', copirnoros'a' péinenaqué ya'huépi. Coanshaso nipirinhue', co nani ma'sha ya'huéterinhue'. ⁹ Pénéntérinso' natanacamaso maré' pa'nama', ténahué. Coansha téhuénchachin nóya pénéntérin. Co topinan quéran pénéntérinhué'. Yoséri chachin a'parin pénéntacaso maré'. ¹⁰ Iráca quiricanénqué ninoton Yoséri hui'nin sha'huitérin.

“Co'huara pa'shamátérasénquénhué', comisionéhué'ton a'pararahue' piyapi'sa' ayonquicaso maré',” itérin.
Coansha ninoton, naporin.

¹¹ “Iráca quéran huaré' na'a piyapi'sa' pénéntopirinahue', Coansha Paotistaso' noya noya pénéntérin. Pénéntérinso' noya, nipirinhue', inso tēranta' ima-pachinaco, noya noya nisarín. Yosé hua'anéntérinqué chachin ya'conarin huachi, ténahué.

¹² Coansha pénéntérin quéran huaré' na'a piyapi'sa' hué'sapi natanacaiso maré'. A'naquénso nipirinhue' co nohuantopihue' Yosé hua'anéntérinqué ya'conacaiso'. Co nohuantatonaraihué', nohuantopisopita aparisitopi. Chiniquén cancantopisopitaso nipirinhue', onpopionta' ya'conapi.

¹³ Iráca quéran huaré' Moisésé, pénéntona'piro'sa', inapita ninopi. “Yosé yahua'anéntérinpoa'. A'na tahuéri ina maré' acorinso' a'paimararin,' topi. Coanshanta' ninotona', ninshitopi: ‘Co'huara Sinioro tahuérinén naniyatérasohue', Iniasé huéantarín pénéntacaso maré',’ topi. ¹⁴ Napopiso chachin Coansha pénéntarin huachi. Iniasé pochin cancantaton, pénéntarin, ténahué. Nohuantohuatama', natéco'. ¹⁵ Huératéhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'.

¹⁶ Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonqui. Hua'huaro'sa pochin cancantopi. Hua'huaro'sa' cachiqué ya'nipihuachinara, a'naquén taponá: ‘Huéco' pita pochin ni'téhua', ya'nipiahua', ta'tona', ¹⁷ quinatapirinahue',

co a'napita nohuantopihué' nansacaiso'. Ina quëran co nohuantohuachinarahué', tantapona': 'Inta nipachin, huëco' chimipi pa'pitopiso pochin ni'tëhua', ya'nipiahua', nitantapi. Na'nëpirinahué', co a'napita nohuantopihué' na'nëcaiso'. Inapochachin canpitanta' ipora nisha nisha yonquirama'.¹⁸ Coansa Paotistaso' pënëntapon, co aquëtë' cosharo' yonquirinhué'. Co noya coshatërinhué'. Co pi'pian tëranta' huino o'orinhué'. Napopirinhué': 'Inaso' Sopairi ahua'yantërin ni'ton naporin,' tënama'.¹⁹ Caso nipirinhué', Yosë quëran quëmapico niporahué' coshatërahué, o'orahué. Ina marë' pinoramaco canta'. 'Quisoso coshatárin, o'opatárin. Oshahuano'sarë' nipayarin. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sarënta' nipayarin,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. A'naquënso nipirinhué' noya yonquiatona', Yosë natëapi huachi. No'tëquën pënënahué ni'ton, no'tëquën yonquiapi huachi," ténin Quisoso.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëninso'
(Lucas 10.13-15)

²⁰ Nisha nisha ninanoro'saquë nani pënëntërin. Inaquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Ya'huëhuano'saso' nicaponaraihué', inachachin inachachin yonquiantapi. Co oshanëna' yaa'popihué'. Napoaton chiniquën pënënin.²¹ Corasinoquë ya'huëpisopita, Pitsaitaquë ya'huëpisopita, inapita yonquiaton, itapon:

"¡Ma'huántacha canpitaso' nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahué', co natëramacohué'. Ina marë' parisitarama'. Na'con nitotopiramahué', co yaimaramacohué'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipirinhué' co pënëntërahué'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahué'. Inaquë naporahué' naporini, oshanëna marë' sëchitonahué'. Sa'catën nininso a'motona', huarianoquë nipashimotochitonahué'. Co noyahué' yonquisopitanta', nanianchitonahué'.²² Napoaton ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Inapitaso' co onpopinchin ana'intarinhué'.²³ Capinaomoquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahué'. 'Noyacol ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai,' ¿topiramahué' ti? Co ina marë' inatohua' pa'saramahué'. Parisitopiquë pa'miatarama huachi. Hua'qui a'chintëranquëma'. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahué. Nani nicapomarahué', co yaimaramacohué'. Sotomaquë naporahué' naporini, inapitaso natëitonacohué'. Co oshanëna marë' Yosëri ata'huanchitonhué'. Ipora huanta' ya'hua'itonahué'.²⁴ Ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' chini chiniquën ana'intarinquëma'. Sotomaro'saso' nipirinhué', co onpopinchin ana'intarinhué', tënahué," itërin Quisosori.

Quisoso asanocancaninpoaso'
(Lucas 10.21-22)

²⁵ Napororo' noya cancantaton, Yosë nontërin:

"¡Ma noyacha Tata yonquiran paya! Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inapaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, ya'ipiya hua'anëntëran. A'naquën Tata nani ma'sha nitotaponaraihué': 'Quiyaora noya noya nitotara', topiso marë', co nanamën anitotëranhué'. Imarinacosopitaso nipirinhué', co onpopinchin nitotaponaraihué': 'Catahuaco Siniro co caora nanitërahué', topachinara, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë: 'Yosparinquën,' itëranquën.²⁶ Quëmaora nohuanton Tata naporan," itërin.

²⁷ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

"Tata Yosë nohuanton, pënëntërahué. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chintaca'huaso marë'. Hui'ninco ni'ton, inasáchin noya nohuitërinco. Inapochachin Tata Yosë nohuitërahué. Casáchin noya

nohuitërahüë. A'naquëonta' cari anohuitohuato, nohuitapi anta'. ²⁸ Huëco' casáchin imaco catahuainquëma'. Isoro'paquë ma'sha onporama' ni'ton, sëtarama'. Naporahuaton, nisha nisha yanatëpiramahuë', co canpitaora nanitëramahuë' noya cancantacamaso'. Pë'pëto quëquën quëparamaso pochin ninatanama ni'ton, napion cancantërama'. Napoaton huëco' catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. ²⁹ Co carinquëma' nocananquëmahüë'. Sanoanan quëran pënënanquëma'. Casáchin natanco a'chinchinquëma'. Nani tahuëri catahuanquëma' noya cancantacamaso marë'. Ina pochin imapatamaco, sano cancantarama huachi. ³⁰ Ma'sona nicacaso sha'huitohuatënuëma', catahuanquëma' noya nicacamaso'. Catahuanquëma' ni'ton, co sacaihuë' imasaramaco huachi," itërin Quisosori.

12

Chinoto tahuëri naporinso'

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sapi. Tricoro' pëntontapi. Ca'tano'sanënpita tanatona', papona pochin a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', ca'pi. ² Ina ni'sahuatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë' Maistro! Chinoto tahuëri nipirinhüë', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayapi, co ipora tahuëri pi'pisha tëranta' sacatacaso ya'huërinhuë'. Co Moisése pënëntërinso' natëpihuë', itopi.

³ Napotohuachinara, itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, ⁴ Yosë pëinënuë ya'conin. Inaquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanatona', ca'pi. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhüë', Tapi ca'nin. Ca'pirinhüë', co ina marë' Yosëri ana'intërinhuë'. ⁵ Isonta' yonquico'. Nani chinoto tahuëri corto hua'ano'sa' Yosë pëinënuë sacatopi. Piyapi'sa' oshanëna marë' ohuicaro'sa' tëpapi. Sacatopirinhüë', co ina marë' oshahuanpihuë'. ¿Co inanta' nontëramahuë' ti? ⁶ Yosë pëinën noya nipirinhüë', caso' chini chiniquë'n nanantato, noya noya a'chintaranquëma'. ⁷ Yosë chachin naporin: “Piyapi'sa' nosorocamaso' na'con na'con nohuanterahuë. Ma'sha oshanëma marë' tëparahuatoma ya'ipi ahuiquitamaso', co onpopinchin nohuanterahuë',” tënin quiricanënuë. Nontopiramahuë', co natantochináchinhüë' cancantërama'. No'tëquën yonquirama' naporini, co topinan quëran sha'huirapiitomahuë'. ⁸ Yosë quëran quëmapico ni'to, chiniquë'n nanantërahüë. Chinoto tahuëri ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Co nicacasohüë nininsonta' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Ina quëran paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë ya'conconin. ¹⁰ Inaquë a'na quëmapi quënanconin. A'na imirin tachitërin ni'ton, co pi'pisha tëranta' nanitërinhuë' së'quëtacaso'. “Ipora tahuëri co cania'piro'sa' anoyatacaso ya'huërinhuë',” ta'tona', parisioro'sari ni'sapi. Quisoso yasha'huirapitona', itapona':

—Chinoto tahuëri nipirinhüë', ¿noya cania'piro'sa' anoyatacaso' ti? itopi.

¹¹—Ni'cochi iyaro'sa', ohuicaro'sa' pë'tahuahuatamara, a'naya tëranta' panca nanincatëquë anotohuachina, ocoirama'. Chinoto tahuëri nipirinhüë', masahuatoma', ocoirama'. ¹² Piyapi'saso nipirinhüë' noya noya ni'ton,

na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Napoaton chinoto tahuërinta' piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin, itërin.

¹³ Napotahuaton, apia nontërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton ihuëpachina, a'naroáchin noyatërin. A'na imirin pochachin niantarin. ¹⁴ Ina nicatona parisioro'saso' pipipi. Pipirahuatoná', Quisoso tēpacaiso marè' yonquipi huachi.

Iráca ninorinso'

¹⁵ Ina nitotaton, Quisoso a'na parti pa'nin. Na'a piyapi'sari imasarin. Cania'piro'sa' huë'pachinara, ya'ipiya anoyatërin.

¹⁶ —Ama a'napita sha'huitocosohuë', itërin. ¹⁷ Iráca Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin. Yosë yonquirinso chachin ninshitaton, naporin:

¹⁸ "Iso quëmapi nani acorahuë nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso marè'. Noya natëarinco.

Na'con nosoroato, nóya ni'nahuë.

Ispiritonëhuë chachin aya'coancantarahuë.

Nisha piyapiro'santa' no'tëquën a'chintahuaton, anoyacancantarin.

¹⁹ Co no'huarinhuë'. Co chiniquën nonsarinhuë'.

Co cachiquë paaton, piyapi'sa' ano'huitarinhuë'.

²⁰ A'naquën piquira yanopantërinso pochin nicatona', co huachi chiniquën cancantopihuë'. Inapitaso' achinicananarin.

Nanparin yatacopirinso pochin cancantatona', pi'pianchin Yosë shia'popi. Co inapitanta' no'huarinhuë'.

No'tëquën a'chintahuaton, na'a piyapi'sa' anoyacancantarin. Inapotaton, sopai minsëarin huachi.

²¹ Nisha nisha piyapi'sari natanahuatona': 'Inasáchin nicha'ësaripoa', tosapi huachi," ténin Yosë quiricanëquë.

Iráca Isaiasë ninorinso chachin nanirin ni'ton, Quisosori sanoanan quëran piyapi'sa' pënënarin.

Sopai hua'an minsërinso'

(*Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10*)

²² Ina quëran a'na quëmapi quëpi Quisosori anoyatacaso marè'. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Co quënantacaso tēranta' nanitërinhuë'. Sopai a'parahuaton, a'naroáchin anoyatërin. Noya ni'tërin. Nonacasonta' nanitërin huachi. ²³ Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. "¡Ma'pitacha nanitaparín paya! Isoso' Tapico' shiin, ¿Yosëri a'paimarinso' nimara ti?" nitopi.

²⁴ Parisioro'sariso nipirinhue', co natëpihuë': "Sopairo'sa' hua'an Piirsipo* itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparín sopairo'sa' a'pacaso'. Co inari catahuarinhue' naporini, co nanichitonhuë'," topi.

²⁵ Topinan yonquirapirinahuë', inora yonquinën quëran Quisosori nitotaton, itërin: "Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Co huachi inaquë ya'huë'itonahuë'. Huëntonëquë ya'huëpisopitanta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë'.

²⁶ Inapochachin Satanasë sopairo'sarè' nino'huipi naporini, co huachi hua'an niitonhuë', co huachi piyapi'sa' hua'anëntacaso' nanichitonhuë'. ²⁷ Piirsipo catahuarinquën, itopiramacohuë', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ina catahuarincohuë'. A'naquën a'chintëramasorinta' sopairo'sa' yaa'papi. Satanasë catahuarinco ni'quëhuarè', inapitanta' inari catahuarin. Inapita natanco' macariso' catahuarinso' sha'huichinquëma'.

²⁸ Caso nipirinhue', Ispirito Santo catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'.

* 12:24 Piirsiposo': Satanasë tapon naporin.

Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', tēnahüë.

²⁹ Quëmapi chiniquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta ya'onaton ma'shanën matapohnüë'. A'naso nipirinhüë' ina quëran chiní chiniquën ni'ton, huëcapairahuaton minsëquirin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin.

³⁰ Co imapatamacohüë', inimicotaramaco. Co catahuahuatamacohüë', sopai natëarama huachi. Piyapi'sa' anishacancantarama' ama Yosë imacaiso marëhuë'.

³¹ Napoaton itaranquëma': Co noyahuë' nipatama', oshahuanarama'. Pinótohuatamanta oshahuanarama'. Oshanëma marë' sëtohuatama', Yosë oshanëma' inquitaringüëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita inquitaringüëma'. Ispirito Santoíchichin pinotoma' oshahuanpatama' tēhuë'nchinso', co inquitaringüëmahüë'. ³² Caso' Yosë quëran quëmapico nipirahuë' pinopatamaco, ina marë' oshahuanpiramahüë', oshanëma marë' sëtohuatama', inquitaringüëma'. Nipirinhüë', Ispirito Santo pinopatama', co oshanëma' inquitaringüëmahüë'. Co onporonta' inquitaringüëmahüë'," itërin Quisosori.

Nara pochin nininso'

(Lucas 6.43-45)

³³ Ina quëran itantarin: “ ‘Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noya nitohuachinahüë', napoonin,' topi. Nitërin quëran nara nohuitëre'. Inapochachin piyapinpoanta' ninëhua'. Noya yonquihuatëhua', no'tëquën nonarihua'. ³⁴ Canpitaso nipirinhüë', ya'huan pochin cancantatoma' yanonpinama'. Co noyahuë' yonquiatoma', co nanitëramahuë' noya nonacamaso'. Onpopinsona cancantëramaso', nonama quëran piyapi'sa anitotarama'. ³⁵ Noya cancantohuatëhua', noyasáchin nonarihua'. Co noyahuë' cancantohuatëhua', co noyahuë' nonarihua'. ³⁶⁻³⁷ Noya cancantohuatama', noya nonsarama'. Ayaro' tahuëri Yosë noya ni'saringüëma'. Co noyahuë' cancantohuatama', co noyahuë' nonsarama'. Ina marë' ayaro' tahuëri ana'ntarinquëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë nontaringüëma'. Ya'ipi nonamasopitanta' aipitaringüëma'. A'naquëma' co noyahuë' nonpatama', 'Co yonquiatohüë', naporahuë', itopiramahuë', ina marënta' ana'ntarinquëma', tēnahüë'. Co noyahuë' cancantohuatama', no'tëquën ana'ntarinquëma huachi," itërin Quisosori.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸ Ina quëran parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita huë'pachinara, Quisoso nontiipi:

—Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoi, natëarainquën, itiipi.

³⁹ —Canpitaso' co noyahuë' cancantërama'. Co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëramahuë'. “Yosë pochin niquë' ni'iinquën,” itopiramacohüë', co Yosë nohuantërinhuë'. Isoíchichin anitotaringüëma'. A'na tahuëri Conasë pochin nisarahüë. ⁴⁰ Iráca Conasë marëquë tē'yaitohuachinara, panca sami pochin nininsoari mi'tërin. Cara tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huapirinhüë'. Ina quëran Yosë nohuanton, cha'ërin. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminpató, cara tahuëri tashirë chachin acoporo' ya'huaporahuë', cha'ësarahuë huachi. ⁴¹ Conasë cha'ërahuaton, Ninihuiquë pa'nin. Inaquë pënëntohuachina, co noyahuë' yonquipsopita naniantopë. Napoaton ayaro' tahuëri inapita nontarinëquëma'. “¿Onpoatomata' co canpitaso' natëramahuë'?” itaponëquëma'. Caso' chiniquën nanantato, noya noya pënënpiranquëmahüë', co yanatëramacohüë'. Napoaton ayaro' tahuëri Yosë na'con ana'ntarinquëma'. ⁴² Inapochachin iráca

Saromon hua'anëntapon, copirno sanapi nininso' sor parti quëran huë'nin ina nontacaso marë'. "Ya'ipi nitotërin," ta'ton, huë'nin natanapon. Napoaton ayaro' tahuëri ina atapanarinquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotato, noya noya a'chintopiranquëmahuë', co yanatëramacohuë' ni'ton, Yosë chiniquëna ana'ntarinquëma', itërin Quisosori.

Sopairiya'coancantantarinso'
(Lucas 11.24-26)

⁴³ Ina quëran Quisosori a'chintaantarin. "A'na quëmapi sopairiya'coancantopirinhüë', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro' parti pa'sárin. Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhüë', co quënaninhüë'. ⁴⁴ Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin. Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, sopairi yaya'coancantantarin. ⁴⁵ Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' maantarin. Aquë aquëtë' co noyahuë' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Napoaton aquë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachi. Inapochachin ipora na'a piyapi'sa' sopai natëtona', co noyahuë' cancantopi. Ina quëran: 'Co huachi sopai natëarahüë', taponaraihuë', co Yosë yonquiatonahuë', oshaquëran aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaantapi huachi," itërin Quisosori.

Quisoso quëmopinënpita pochin nininsopita
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Piyapi'sa' nontaso', a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinhüë', na'a piyapi'sa' yamorapi ni'ton, co nanitopihüë' ya'conacaiso'. Aipiran huaniápirinhüë', ⁴⁷ a'na quëmapi sha'huitërin:

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinënuquëna, itërin, ⁴⁸ Napotopirinhüë', Quisosoriso' itapon: —Mamahuë', iyahuëpita, inapita pochin ni'nahuë'sopita sha'huichinquëna nitotëquë', itahuaton, ⁴⁹ imirin quëran tasatërin:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita pochin nicato, nosororahuë. ⁵⁰ Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' Yosë imapachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

13

Pa'sarayarinso'
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Naporo' tahuëri pëi quëran pipirahuaton, sono' yonsanquë huënsëconin. ² Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahüë' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Ii' yonsánshaquë huarë' piyapi'sa' yamorapi. ³ Nisha nisha pënëto nanan a'chintërin. Ma pochinsona nininsopita a'chintárin ayonquicaso marë'.

A'chintaton, itapon: "A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin. ⁴ Tricoraya iminquë pa'sarayarín papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquëna ya'pirin iraquë huarë' pa'sarayarín. Iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi huachi. ⁵ A'naquëna ya'pirin na'piroquë pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Shimënschin no'pa' ni'ton, shiarahuaton, papotopirinhüë'. ⁶ Pi'iri chiniquëna pi'cahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi. ⁷ A'naquëna ya'pirionta'

nahuanoquë pa'sarayarin. Inaquë papotopirinhüë', nahuano'sarinta' papotërin. A'shinahuatona', imotërin huachi. Napoaton co nitërinhuë'.⁸ A'naquënso nipirinhüë' noyaro'paquë pa'sarayarin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquën saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquën pasa, pasa nitërin. ⁹ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'
(*Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10*)

¹⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpitari ya'caritahuatona', natanpi. "¿Onpoatonta' Maistro piyapi'sa' a'chintohuatana, pënënto nanan quëran a'chintëran?" itopi.

¹¹ "Yosë hua'anëntërinso' co insonta' inaora yonquinën quëran nitotërinhuë'. Canpitaso' ya'ipiya a'chintaranquëma'. Anapitaso nipirinhüë' co ya'ipi a'chintarahüë'. Pënënto nanan quëransáchin a'chintarahüë'. ¹² Insosona noya natanpachinaco, Yosëri catahuarin noya yonquicaiso marë'. Na'con na'con nitotapi. Anapitaso nipirinhüë' co yanatëhuachinacohüë', Yosëri tananpitarin ni'ton, ya'ipiya naniantapi huachi. ¹³ Napoaton inapita huë'pachinara, sacai pochin a'chintërahüë. Natanaponaraihuë', co natëapihuë'. Nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'.

¹⁴ Iráca Isaiasëri ninoton, naporin: 'Natanapomarahüë', co natëtaramahüë'. Nicapomarahüënta' co tëhuëenchachin quënanaramahuë'.

¹⁵ Isopitaso' co natantochináchinhuë' cancantopi. Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'. Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënantopihuë'. Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'. Noya natanpi naporini, cancanëna quëran nataintonahuë'. Co noyahüë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini, anoyacancanचितohüë', tënin Yosë iráca.

Ipورا huantá na'a piyapi'sa' ina pochin cancantopi.

¹⁶ Canpitaso nipirinhüë', ma noya Yosë catahuarinquëma' ni'ton noya ni'namaco. Noya natanamaco. Napoaton noya cancantarama'. ¹⁷ Iráca quëran huarë' na'a pënëntona'piro'sa', noya piyapi'sa', inapita canpita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë', itërin Quisosori.

Tricoraya tapon naporinso'
(*Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15*)

¹⁸ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintantararin. "Natanco iyaro'sa'. Sha'tona'pi sha'ninso pochin nininso' a'chintanta'inquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'. ¹⁹ Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chintëre'. 'Yosë yahua'anëntarinquëma', topachina, a'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Nanamën natanpirinahuë', co yonquiapihuë'. Inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipiso pochin a'naroáchin sopai huë'nin. Huë'sahuaton, Yosë nanamën natanpiso' osërétiirin. Ananiantërin huachi. ²⁰ A'naquën piyapi'saso nipirinhüë', na'piro pochin niconpi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë', ²¹ co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiniquën cancantatonaraihuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin yaa'popi. Imapiso marë' aparisitohuachinara, a'popi huachi. ²² A'naquën piyapi'santa' nahuano' ya'huërinso pochin niconpi. Yosë nanamën natanpachinara,

yaimapirinahué', ma'sharáchin yonquiatona', naniantopi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huétohuachincoi, nóya cancantarai,' topirinahué', co ina quèran noya cancantacasohué' nipirinhué'. Napoaton nahuano'sari imotèrinso pochin, ma'sharáchin yonquiatona', Yosè nanamèn naniantopi. Co imamiatopihué'. ²³ A'naquèn piyapi'saso nipirinhué', noyaro'pa pochin nipi. Yosè nanamèn natanahuatona', cancanèna quèran huaré' natèpi. Cara shonca, cara shonca nitèrinso pochin a'naquèn noyamiáchin imapi. A'naquèonta' saota shonca, saota shonca nitèrinso pochin noya imapi. A'naquèonta' pasa, pasa nitèrinso pochin ya'ipi cancanèna quèran imatona', noya noya imapi huachi," itèrin.

Pacatèro' sha'ninso'

²⁴ Ina quèran a'chintaantarín: "A'nanta' iyaro'sa, a'chintaanta'inquéma' Yosè hua'anèntèrinso' nitotacamaso maré'. A'na patron iminpachina, noya trico sha'nin. ²⁵ Ina quèran tashihuachina, hué'èsoi' inimico hué'nin. Hué'sahuaton, inaqué chachin pacatèro' trico pochin ya'norinso' sha'quirin anta'. Trico sha'ninso' huancanaya ina huancanaya sha'quirin. Nani sha'pachina, pa'nin. Co incari tèranta' ni'ninhué'. ²⁶ Inanta' pichopitahuaton, tricoré' napopianachin ya'norin. Cato chachin a'shinaponahué', pacatèroso' co nitèrinhué'. Naporo huaré' nohuitopi huachi. 'Iso' co tricohué', pacatèro,' topi. ²⁷ Ina ni'sahuatona', piyapinènpitari sha'huitonpi. 'Noyarayasachin asha'topiranhué', ¿onporahuatonta' ina huáncana ina huancánachin pacatèro' papotèrin?' itonpi. ²⁸ 'Inimiconèhué naporin,' itèrin patronènarí. Napohuachina, piyapinènpitari itapona': 'Nohuantohuatan, paatoi hua'chi', topiraihué', itopi. ²⁹ 'Ama napotocosohué'. Ipora hua'tohuatama', tricon'ta' ocoiarama'. ³⁰ Tananpitoco' cato chachin a'shiina'. Nani macacaso' nanihuachin, sacatoro'sa' sha'huitarahué. Pacatèro'ton masahuatoma', tonpoco' pènquè ahuiquitacaso maré'. Ina quèran tricosachin masahuatoma', pèinèhuéquè acotoco huachi, itarahué,' tènin patron," itèrin Quisosori.

Mostasaraya pochin nininso' (Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ina quèran itaantarín: "Yosè hua'anèntèrinso' a'chintaanta'inquéma'. Mostasaraya pochin ninin. Inaso ya'pirin pi'pira'huaya niponahué', ³² iminqué sha'patèra papotohuachina, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huécatona', inaqué pèirin," itèrin. (Inapochachin caniaritapon, caraíchin piyapi Yosè imapirinahué', a'na tahuèri notohuaro' piyapi'sa' Yosè imasapi.)

Pan ahuépocatèrinso pochin nininso' (Lucas 13.20-21)

³³ "Naquèranchin iyaro'sa' Yosè hua'anèntèrinso' a'chintaanta'inquéma'. Pan ahuépocatèrinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cara shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tèranta' pan ahuépocatèrinso' ayontohuachina, ya'ipiya sé'cotaton, ahuépocatèrin huachi," itèrin Quisosori.

Ma'pochinsona nininso' (Marcos 4.33-34)

³⁴ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, na'a pènènto nanan sha'huitèrin. Ma'pochinsona nininsoáchin sha'huitèrin. ³⁵ Iráca pènèntona'piri ninoton, ninshitèrin. "Piyapi'sa' a'chintahuato, ma'pochinsona nininso' a'chintarahué.

Isoro'pa' ninin quëran huarë' co piyapi'sa' nitotopirinahuë', a'chintarahuë huachi," tënin iráca ninoton.
Naporinso chachin ina pochin Quisosori a'chintarin.

Pacatëro' tapon naporinso'

³⁶ Ina quëran piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Inaquë ca'tano'sanënpitari itapona': "Achin sacai' pochin pënënto nanan a'chintopirancoihuë'. Pacatëro' sha'piso' co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan? A'chintantacoi nitochii," itopi. ³⁷ "Inta nipachin, a'chinchinquëma'. Patron asha'tërinso pochin piyapi'sa' a'chintërahuë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, nanamën a'china'huaso marë' o'marahuë'. ³⁸ Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpispitaso' noya ya'pirin pochin nipi. Sopai natëpispitaso nipirinhüë', pacatëro' pochin niconpi. Co noyahuë' cancantatona', sopai natëpi. ³⁹ Inimico pacatëro' sha'ninso pochin sopai chachin nohuanton, co noyahuë' nipi. Nitërinso' manëso pochachin ayaro' tahuëri naniriarin. Nanihuachin, anquëniro'sa' o'maapi piyapi'sa' macacaiso marë'. ⁴⁰ Pacatëro' ahuiquitëreso pochin ayaro' tahuëri pënuë ana'intacaso' ya'huërin. ⁴¹ Anquëniro'sa' a'pahuato, ya'ipi co noyahuë' nipispita ayontonapi huachi. Anishacacantona'piro'santa' masapi. ⁴² Inapita masahuatona', pënuë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitatona', na'nëra'pona'. ⁴³ Yosë natëpispitaso nipirinhüë', nóya ni'sarin. Pi'i a'pininso pochin Yosë hua'anëntërinquë ya'noapi. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin Quisosori.

Oro pochin nininso'

⁴⁴ Ina quëran itaantarin: "Isonta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi ya'huëpirinhüë'. A'na no'pa' pa'taton, oro pochin nininso' quënanconin. Acoporo' ya'huëpirinhüë', quënanconin. Pa'yataton, imotantarahuaton, pa'nin huachi. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarin quëran, ina no'pa' pa'anconin huachi. 'Quënanahuëso' noya nóya,' ta'ton, ina na'con na'con nohuantërin," tënin. (Inapochachin Yosë hua'anëntinquëmaso' na'con na'con nohuantoco', tapon naporin.)

Huirina'pi pa'ton nininso'

⁴⁵ Ina quëran itaantarin: "A'nanta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi pa'sárin huiri na'pira'huayaro'sa' pa'ton nininso' yonicaso marë'. ⁴⁶ A'na tahuëri noya noya nininso' quënanin huachi. Na'con pa'tërin ni'ton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton coriqui canarin quëran pa'anconin. 'Ina na'con na'con nohuantërahuë,' ta'ton, pa'anin huachi," itërin.

Sami pochin nininso'

⁴⁷ Ina quëran itaantarin: "A'nanta' a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. Sami manëso pochin ninin. Panca riti marëquë të'yatohuatëra, notohuaro' sami manë'. Nisha nisha manë'. ⁴⁸ Na'a sami ya'conpachina, yonsanquë oshirë'. Ina quëran sami camayoro'sa' huënsërahuatona', sami nisha nisha huayonapi. Noya sami i'mëquë po'morapi. Napoonin nininsopitaso nipirinhüë', të'yatopi. ⁴⁹ Ayaro' tahuëri inapochachin nisarin. Anquëniro'sa' o'marahuatona', ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha huayonapi. Yosë yonquispisopita noya acoapi. A'naquënsa

nipirinhue', co noyahué' cancantopi ni'ton, ⁵⁰ pênquë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitona', na'nërâpona huachi," itërin Quisosori.

⁵¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita natanin:

—Nani a'chintëranquëmaso' ¿nitotërama' ti? itërin.

—Nani nitotërai, itopi.

⁵² —Yosë quiricanën nani nitotarama'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintëranquëma' ni'ton, pëi' hua'anën pochin nisarama'. Pëi' hua'anën noya nipachina, ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita noya nocomarin. Nani na'côn a'chintëranquëma' Yosë nanamën a'chinacamaso marë'. Irâca ninshitopiso' nitotërama'. Naporahuaton, a'nanta' nashamiachin a'chintëranquëma'. Ya'ipiya nitotatoma', a'chintëra'piarama', itërin Quisosori.

Nasaritoquë paantarinsó'
(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Nani a'chintohuachina, pa'nin huachi. ⁵⁴ Ya'huërinquë chachin paan-tarahuatón, niyontónpiso pëiquë a'chintarin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiatona', ninontopi.

—¿Ma'pítacha nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparin nicaya?

⁵⁵ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. Pa'pinso' nontëcamayo. A'shinso' Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërehua'. Santiago, Cosi, Simon, Cotasë, inapita itopi. ⁵⁶ Oshinpitanta' isëquë ya'huarin. Co Quisoso chiniquën nanantërinhuë'. ¿Onporahuatonta' nipachin ina pochin nitotërin? nitopi.

⁵⁷ Co natëtonaraihuë' tëhuapi. Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Irâca quëran huarë' napopi. “Ya'ipi piyapi'sari pënëntona'pi noya natanpi. Ninanonënquë ya'huëpisopitaso nipirinhue', co noyahuë' natanpi. Co quëmopinënpitari tëranta' yanatëpihuë',” topi irâca. No'tëquën napopi, tënin Quisoso.

⁵⁸ “Co Yosë quëran o'marinhuë',” ta'tona', co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërinhuë'. Caraíchin cania'piro'sa' anoyatërin.

14

Coansha Paotista tēpapiso'
(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ Ya'ipi Quisoso naporinsó' nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natanërin. ² “Ma'pítacha nanitapaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin paya. Coansha Paotistaco' nanpíantarinsó' tēnahuë',” itërin piyapínënpita nontaton. I'huamiáchin Coansha atëpataton, naporin.

³⁻⁴ I'hua chachin Coansha nappiso', Irotisë co noyahuë' ninin. Iin sa'in osërëtatón, manin. Pinipi sa'in chachin osërëtërin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coansha Paotistari chiniquën pënënin. “Yosë co nohuanërinhuë' iyaparin sa'in osërëtatón macamaso',” itërin. Napotohuachina, chiniquën no'huitatón, sontaro'sa' camairin macacaiso marë'. Masahuatona', tashinan pëiquë po'mopi.

⁵ Chiniquën no'huitón, yatëpapirinhue', piyapi'sa' tē'huatërin. “Yosëri chachin Coansha a'parin pënëinpoaso marë',” ta'tona', noya ni'pi. Inapita tē'huataton, co atëpatërinhuë'. ⁶ Ina quëran hua'huatërinso' tahuëri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatërin. Naporo' Iroti-asa hua'huin ya'conahuaton, ya'ipi piyapi'sa' ni'tërantapaquë nansararin. Nanon nansarinsó' ni'sahuaton, hua'ani pa'yatërin: ⁷ “Ma'sona tëranta',

apia'hua, nohuantohuatan, nico quëchinquën. Yoscoarë' quëchinquën," itërin.
 8 Itohuachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—“Coansha anishitëconotahuaton, motën quëtoco,” itëquë', itërin a'shini.
 Manorahuaton, hua'an ya'huërinquë paantarin.

—Coansha motën nohuantërahuë. Sënanquë acorahuaton, apiramiáchin quëtoco, itoonin.

9 Natanahuaton, hua'an sëtërin. “Coansha noya quëmapi,” ta'ton, co huachi yonquirinhuë' tēpacaso'. Co yatēpaperinhuë', “Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarë' itërahuë,” ta'ton, sontaro'sa' a'parin tēpacaso marë'.

10 Pa'sahuatona', tashinan pëiquë nishitëconotonpi. 11 Motën sënanquë acorahuatona', nanon quëtopi. Nanonta' a'shin quëtoonin.

12 Napotihuachinara, imarinsopita natantahuatona' huë'pi. Nonën quëparahuatona', pa'pitopi. Ina quëran Quisoso sha'huitonpi.

Cosharo' ana'atërinso'

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

13 Coansha tēpapiso' natantahuaton, Quisoso piyapi'sa' patërin. Potiquë ya'conahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin. Piyapi'sa' natantahuatona', imapi. Ira pa'tatona', inahua'ton canconpi. 14 Quisososo canconahuaton nonshipirinhuë', notohuaro' piyapi'sa' quënanconin. Quënanconahuaton, na'con nosororin. Noya nontaton, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin. 15 I'huararahuasos', ca'tano'sanënpitari ititiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' ninanoro'saquë pa'ina'. Inaquë coshoro' pa'anatona' ca'ina', itopirinahuë'.

16 —Co iyaro'sa' pacacaiso' ya'huërinhuë'. Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

17 —Capa isëquë capacaso'. A'natërapoíchin pan, catoíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itopi.

18 —Inaya tëranta' quëshico, itohuachina, quëshiiipi.

19 Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin pastoquë huënsëcaiso marë'. Nani huëshëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita manin. Masahuaton, inäpaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinguën, Tata,” itahuaton, pan, sami, inapita së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Piyapi'sa' quëtconco' ca'ina', itohuachina, quëtëra'piapi. 20 Ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquë huarë' coshatopi. Ina quëran pë'sotopiso' mapi. Shonca cato' i'më' mëntatopi. 21 A'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi anta'.

I' aipi i'narinso'

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 Ina quëran ca'tano'sanënpita sha'huitërin. “Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Nani piyapi'sa' nontohuato, canta' pa'sarahuë,” itohuachina, pa'pi huachi. Ina quëran piyapi'sa' nontërin. 23 Nani nontohuachina, panëquë inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Inaquë Yosë nontaso', tashitërin. 24 Ca'tano'sanënpitaso nipirinhuë', sono' huancanai' tashitopi. Ya'ipi tashi' maitopirinahuë', panca ihuan nacapiatona', co nanitopihuë' chiniquën paacaiso'. Poti opoto opototarin. 25 Co tahuëriyatërasohuë', Quisoso huë'sapirinhuë', co nitotopihuë'. I' aipi i'narahuaton, no'pa pochin pa'tarin. Poti ya'cariarin. 26 Ca'tano'sanënpitari quënanpirinahuë'. I' aipi i'narinso' ni'sahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan” ta'tona', “ëë” topi. Chiniquën pa'yanpirinahuë', 27 a'naroáchin Quisosori nontërin.

—¡Co'ta ca huè'sarahuè. Ama pa'yancosohuè! Chiniquèn cancantoco', itèrin.

²⁸ Ina natanahuaton, Pitrori itèrin:

—Quèma Sinioro ni'quèhuarè', sha'huitoco pa'i. Canta' i' pa'tato nacapi'inquèn, itèrin.

²⁹ —Noyapa', huèquè', itohuachina, Pitro poti quèran nohuaraitahuaton, ii' aipi huanirín. Quisosoíchín yonquiaton, amasha huancanaimiachín noya pa'sapirínhuè'. ³⁰ Ihuani chiniquèn aco'sacaitèrinso ni'sahuaton, tè'huatèrin. Napohuachina acopoi' pa'sapirínhuè':

—¡Catahuaco Sinioro! itèrin.

³¹ A'naroáchin Quisosori maimirarin. Oshirahuaton, ahuaniiintarin:

—Co ya'ipi cancanèn quèran natèrancohuè' ni'ton, acopoi' pa'sapiranhuè'.
¿Onpoatonta' co noya natèrancohuè'? itèrin.

³² Ina quèran potiquè quèsahuaton, ichiya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin ihuan sanorin. ³³ Napohuachina, na'con yonquipi.

—Quèmaso' Sinioro tèhuénchachín Yosè hui'ninquèn, ta'tona' chinotopi.

Na'a cania'piro'sa' anoyatèrinso'

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ina quèran aquètèran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi.

³⁵ Ya'huèhuano'sari nohuitahuatona', nanan a'papi. “Quisoso nani canquirin,” topachinara, na'a cania'piro'sa' quèpi anoyatacaso marè'. Nisha nisha parti quèran huè'pi. ³⁶ “Quèma a'moranso' huirotèn tèranta' sè'huatona', noyachina,” itopi. “Ínta nipachín sè'huaina’,” topachina, sè'huapi. Insoarisona sè'huahuachina, a'naroáchin noyatopi.

15

Shimashonènapita napopiso'

(Marcos 7.1-13)

¹ Ina quèran a'naquèn parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita Quirosarin quèran huè'pi Quisoso natanacaiso marè'.

² —¿Onpoatonta' ca'tano'sanènpita co quiya pochín nipihuè'? Iráca shimashonènpoa' inachintopiso' a'chintèrinènpoa'. “Co'huara coshachatèrasèmahuè', i'shaquè pi'pian niopomiratoco' ama oshahuanacaso marèhuè',” topi iráca. Quèmaso nipirínhuè' co ina pochín nicacaso' a'chintèranhuè', itopi.

³ Napotohuachinara, Quisosori itèrin:

—¿Onpoatonta' canpitanta' shimashonènpoa' inachintèrinso' natètoma', co Yosè pènèntèrinso' natèramahuè'? ⁴ Quiricanèn quèran pènèninpoa'. “Tatama', mamama', inapita noya nicatoma natèco',” ténin. Naporahuaton, “Inso tèranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahuè yonquirapitona' no'huihuachina', tèpaco',” ténin Yosè iráca. ⁵ Canpitaso nipirínhuè' nisha a'chinama'. “Ma'sha ya'huètèrinco'so' nani acorahuè Yosè quèta'huaso marè’,” topatèra, co tatanpo' quètacaso' ya'huèrinhuè', toconama'. Napoaton tatama' ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quètèramahuè'.

⁶ “Co quètacaso' ya'huèrinhuè’,” toconama'. Ina pochín a'chinatoma', co Yosè quiricanèn natèramahuè'. ⁷ “Yosè imarai,” topiramahuè', co imaramahuè'. ¡Canpitaso' nonpintènquèma! Iráca Isaiasè ninshitaton, no'tèquèn ninorinquèma'.

⁸ Yosè naporin: “Isopita piyapi'sa' nanamèna quèran noya nontopirínaco-huè',

co cancanèna quèran imarinacohuè'. Co ca pochín cancantopihuè'.

⁹ Yosè pènèntèrinso' a'chinarai' topirínahuè',

inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," tënin Yosë.
 Iráca Isaiasë ninshitaton naporin, itërin Quisosori.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso'
 (Marcos 7.14-23)

¹⁰ Ina quëran piyapi'sa' përasahuaton, a'chintërin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'. ¹¹ Coshatëresö marë' co oshahuanëhuë'. Cancanënpoa quëran yonquirëso marë' oshahuanëhuaso'. Tëhuënychachin co noyahuë' nonpatëra, oshahuanë', itërin.

¹² Ina quëran ca'tano'sanënpitari sha'huitiirin.

—Achín Maestro pënënancoi ni'ton, parisioro'sa' no'huirinënquën, itopi.

¹³⁻¹⁴ —Ama ina marë' pa'yancosohuë'. Oshaquëran Yosëri ana'ntarin. Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, co pacatëro' pa'ararëhuë'. Ocoirahuatë' të'yatëre'. Inapochachin co nanamën imapisopitahuë' Yosëri a'poarin. Inapitaso' somaraya pochin cancantopi. Somarayaso' co nanitërinhuë' a'na somaraya noya quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë', itërin Quisosori.

¹⁵ —Achín Maestro a'chintërancoiso', a'chintaantacoi quiyanta' no'tëquën nitochii, itërin Pitrori.

¹⁶ —¿Co canpita tëranta' yonquiyatëramahuë' ti? Inta nipachin, a'chinchinquëma'. ¹⁷ Nani ma'sha ca'nëhuaso marë', co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Co cosharo' cancänënpoaquë ya'coninhuë'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquitantërhua'. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? ¹⁸ Napoaponahuë', cancänëma quëran co noyahuë' yonquihuatamara, co noyahuë' nonama'. Ina marë' oshahuanama'. ¹⁹ Co noyahuë' yonquihuatamara, tëpatërama', nitëhuananpitërama', monshihuanacasoa'achin yonquirama', ihuatërama', nonpintërama', pinotërama'. ²⁰ Ina pochin cancantohuatamara, oshahuanamaso'. Co i'shaquë niopimiratarihuarahuënta', coshatohuatëhuara, co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Cancänënpoa quëran nóya yonquicaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuanterin, itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëterinso'
 (Marcos 7.24-30)

²¹ Ina quëran Cotia parti quëran pipirahuaton, Tiro, Siton, inapita parti pa'nin. ²² Naporo' a'na Canaan sanapi inaquë ya'huërinsoari huëcapairahuaton, chiniquën itapon:

—¡Nosoroco, Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, Yosë chachin acorinquën piyapi'sa' catahuamaso marë' ténahuë. Hua'huahuë parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiniquën aparisitarin. Inquitoco, topirahuë', itërin.

²³ Quisososo' co a'panitaponahuë' pa'sapirinhuë', sanapiriso' imaraton:

—Nosoroco Sinioro, itërarin. Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpitari pi'pian no'huipi.

—Iso sanapi a'paquë' pa'in. Imaqitonpoa', pinatano' níriarin, itopi.

²⁴ Napotohuachinara, sanapi itërin:

—Quëmaso' imoya nisha piyapinquën. Israiro'sa' catahua'huaso marë' Yosë a'parinco. Inahuaso Yosë piyapinënpita nipirinahuë', ohuica chi-huërinso pochin nipi ni'ton, catahuarahuë', itërin.

²⁵ Sanapiso nipirinhuë', isonquirahuaton moshaquirin.

—Nisha sanapico nipirahuë', canta' Sinioro catahuaco, topirahuë', itërin.

26—Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osërëtahuatë' ni'nira a'carëhuë', itërin Quisosori.

27—Naporin mini Sinioro. Napoaponahuë', pi'pian tëranta' cosharo' atato-huachina, ni'nira'huayari capitërin ni'ton, quiyanta' catahuacoï, topirahuë', tënin.

28—¡Ma noya imoya natëranco! Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëranco ni'ton, hua'huan anoyachinquën, itërin. Napotihuachina, a'naroáchin hua'huin noyatërin huachi.

Nisha nisha cania'piro'sa' anoyatërinso'

29 Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, a'na panënuquë pan-tarin. Inaquë huënsëconin. 30 Napohuachina, notohuaro' piyapi'sa' huë'pi. Nisha nisha caniori maninsopita quësapi. A'naquën sonpacha, a'naquën somaraya. Apiaro'sa', në'huëyaro'sa', inapita quësahuatona', Quisoso pirayan acoïpi. Inaquë acoïhuachinara, ya'ipimiachin anoyatërin. 31 Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'yatopi. "Ni'co'. Në'huëyaro'sa' nonsapi. Apiaro'sa' nani noyatopi. Sonpacharo'sa' noya iratopi. Somarayaro'santa' noya quënantopi. ¡Ma noyacha Yosëso paya! ¡Ma noyacha ni'ton, piyapinënpitanpoa catahuarinpoa paya!" topi.

Cosharo' ana'atantarinso' (Marcos 8.1-10)

32 Ina quëran ca'tano'sanënpita përasahuaton, itapon:

—Piyapi'sa' nosororahuë'. Nani cara tahuëri pochin natanarinaco ni'ton, co huachi manta' cosharo' ya'huëtöpihuë' capacaiso'. Co topinan yaa'parahuë', tanari canahuachina', itërin.

33—Pa'pi notohuaro' piyapi'sa' yamorapi. ¿Intohuacha cosharo' macatë' isonapo' piyapi a'carë nicaya? Co pëi' isëquë ya'huërinhuë', itopi.

34—¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? itohuachina, —Canchisëichin pan, caraíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoï, itopi.

35 Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin no'paquë huënsëcaiso marë'. Sha'huitohuachinara, huënsëpi. 36 Nani huënsëhuachinara, canchisë pan, sami, inapita masahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata," itërin. Ina quëran së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Ya'ipi quëtëra'piapi. 37 Nani quëtöhuachinara, ya'ipiya natëaquë huarë' coshatopi. Ina quëran pë'sotopiso' masahuatona', canshisë i'më' mëntatopi. 38 Catapini huaranca quëmapi'sa pochin coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi. 39 Ina quëran piyapi'sa' nontahuaton, potiquë ya'conin. Aquëtëran pëntonahuaton, Macatan parti canconin.

16

Quisoso sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso' (Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

1 Ina quëran parisioro'sa', satorio'sa' inapita Quisoso nontacaiso marë' huë'pi. Nonpintatona', nontopi atëhuëcaiso marë'. "Yosë a'paimahuachinquën, sacai' nicacaso nininso' niquë'. Quiyanta' ina nicatoi, natëiinquën," itipi.

2 "¿Onpoatomata' iyaro'sa' co no'tëquën yonquiramahuë'? Ni'co'. O'nan nitoninorama'. I'huanahuanquë noyapihuayanchin nipachina, 'Tashiraya noyahuantapon,' tënema'. 3 Tashiramiachin chistro yaratohuachinaso', 'Ipora tahuëri o'nanapon nimara,' tënema'. Ina nitotapomarahuë', ¿onpoatomata' ipora chachin naporahuësopita co yonquiramahuë'? 4 Ipora ya'huëramasopita co noyahuë' cancantërama'. Nitëhuananpitopisopita pochin

cancantatoma', co pi'pisha tēranta' Yosē yanatēramahuē'. 'Sacai' nicacaso nininso' niquē' natēiinquēn,' itopiramacohuē', co Yosē nohuantērinhuē' ina pochin nica'huaso'. Isoichin anitotaringuēma'. A'na tahuēri canpita nitotacamaso marē', Conasē pochin nisarahuē' itērin. Ina quēran patērin huachi.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

(Marcos 8.14-21)

⁵ Ca'tano'sanēnpita sono aquētēran pēntonpirinahuē', naniantopi pan quēpacaiso'. ⁶ Ina quēran Quisosori itērin:

—Parisioro'sa', satsioro'sa' inapita, pan ahuēpocatērinso' pochin ya'huētopi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocosohuē', itērin.

⁷ Natanahuatona', ca'tano'sanēnpita capini ninontopi.

—¿Onpoatonta' naporin? tēnin a'naso'.

—Ahuēn. Capa pan. Co quēnēhuahuē' ni'ton, napotērinpoa' nimara, tēnin a'nanta'.

⁸ Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itērin:

—¿Onpoatonta' "capa pan," toconama'? Tēhuēnchachin co noya natēyatēramacohuē'.

⁹ A'chintápiranquēmahuē', ¿ipora huanta' co yonquiramahuē' ti? Yonquico' iyaro'sa'. I'hua chachin a'natérápo painchin nipirinhuē' a'natérápo huaranca piyapi ananitérahuē. ¿Ina naniantērama' ti? Naporo' pē'sotopiso' shonca cato' i'mē' mēntatērama'. ¹⁰ Ina quēran canchisē painchin nipirinhuē', catapini huaranca quēmapi'sa' ananitérahuē. Naporo' canchisē i'mē' pē'sotopiso' manama'. ¹¹ ¿Onpoatomata' co yonquiramahuē'? "Pan ahuēpocatērinso' pochin ya'huētopiso' ama nohuantocosohuē'," itohuatēnquēmara, co cosharo' yonquiato naporahuē', itērin.

¹² Naporo' huarē' yonquipi huachi: "Co pan chachin yonquiaton, naporinhuē'. Parisioro'sa', satsioro'sa' inapita a'chinpiso' yonquiaton, pēnēninpoa'. Pi'pisha pan ahuēpocatērinso' sē'yonpachinara, a'naroáchin sé'cotērin. Inapochachin inapitanta' co no'tēquēn a'chintonaraihuē', piyapi'sa' anishacancan-topi, tapon napotērinpoa'," topi.

Pitro natētērinso'

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Ina quēran Sisaria Pinipo parti pa'pi. Inaquē ca'tano'sanēnpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuēso marē', ¿inpochinta' piyapi'sa' cancantērinaco? itērin.

¹⁴ —Nisha nisha cancantiarinēn: "Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquēn. "Co inahuē'. Iniasēco' nanopiantamara," topi a'naquēnta'. "Pēnēntona'pi iráca chiminpirinhuē', nanopiantarinso' nimara, tomantatona', Irimiasē nimara," topi a'napitanta', itopi.

¹⁵ —¿Canpitapo'? ¿Incota tēnama'? itērin. Itohuachina, ¹⁶ Simon Pitrori itērin:

—Quēmaso' Cristo. Yosē hui'nin chachinquēn. Ina nanopiton, a'paimarinquēn, itērin.

¹⁷ —Ma noyacha iyasha Yosē catahuarinquēn ni'ton, naporan. Napaoton noya cancantēran. Co quēmaora yonquinēn quēran nitotēranhuē'. Tata Yosē chachin anitotērinquēn. Quēmaso' Conasē hui'ninquēn. Simon itopirinēnquēnhuē', ¹⁸ nasha nininēn acochinquēn. Pitro itaranquēn. Ca nohuanto, na'pitēquē noya pēipiso pochin na'a piyapi'sa' a'chintaran imainacoso marē'. A'chintohuatan, huēntonēhuēquē aya'conarahuē. Oshaquēran na'asarama huachi. Co chimirin tēranta' minsēarinquēmahuē'. ¹⁹ A'na tahuēri chiniquēn nanan quēchinquēn a'napita a'chintacamaso marē'. Yosē huēntonēnquē ya'conacaiso' a'chintaran. Ya'coana niahuiquē i'soatēreso pochin piyapi'sa' catahuanan ya'conacaiso marē'. Ina quēran ma'sona noya

nicacaiso' a'chintaran. Insosona co yanatēhuachinquēnhuē', sha'huītēquē': "Tēhuēnchachin co Yosē ya'huērin'pa' pa'saranhuē'," itēquē'. Yosērinta' inachachin sha'huītarin. Anaquēnso nīpirinhuē', noya natanpi quēran cha'ēsapi huachi. Yosērinta' noya nī'sarin. Natērinaco nī'ton, oshanēna' Yosēri inquitarin. Napoaton huēntonēnquē ya'conapi huachi, itērin.

²⁰ Ina quēran ya'ipi ca'tano'sanēnpita itapon: "Ca mini Cristoco. Yosē chachin acorinco piyapi'sa' nicha'ēca'huaso marē'. Ina nitotapomarahuē', ama iporasos' a'napita sha'huītocosohuē'," itērin.

Chiminacaso' ninorinso'

(*Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27*)

²¹ Naporo quēran huarē' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanēnpita sha'huītērin:

—Quirosarinquē pa'pato, na'con parisita'huaso' ya'huērin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quē'yaarinacohuē'. Tēpaarinaco. Chiminaporahuē', cara tahuēri quēran Yosē ananpitaantarino, itērin. ²² Ina natanahuaton, a'naroáchin Pitrori amasha quēparahuaton, chiníquēn pēnēnin:

—¡Ama Sinioro napoquēsohuē'! Ama Yosē nohuanchinsohuē', itopirinhuē',

²³ Quisosori tahuērētahuaton, itērin.

—¡Ta'tēquē' iyasha! Sopai nohuanton, napotēranco. ¿Yaanishacancantēranco tí? Co Yosē pochin yonquiranhuē'. Piyapinquēn nī'ton, quēmaora nohuantēransoachin yonquiran, itērin Quisosori.

²⁴ Ina quēran ya'ipi ca'tano'sanēnpita itērin:

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantēramaso' naniantatoma', Yosē nohuantērinSORÁchin imaco'. Coroséquē chiníquēn parisitērē'. Canpita' parisitapomarahuē', imamiatoco. ²⁵ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quēran nanpiarama'. A'na tahuēri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nīpirinhuē', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahuē' co topinan quēran nanpiaramahuē'. Yosē'pa' nanpimiatarama'.

²⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquē ya'huērinsopita canāpiramahuē', co hua'yanēma' cha'ēpachinhuē' topinan quēran nisarin. ¡Onponta' pahuērētapiramahuē', co huachi hua'yanēma' nanitarinhuē' cha'ēcaso'! ²⁷ Yosē quēran quēmapico nī'to, a'na tahuēri o'mantararahuē'. Tatahuē huēnaratērinso pochin canta' huēnaratarahuē'. Anquēnīro'sapitarē' co o'mantararahuē'. Naporo' coisē pochin no'tēquēn sha'huītarahuē huachi. Noya nīpachina', noya acoarahuē'. Co noyahuē' nīpachina', ana'ntarahuē huachi. ²⁸ Tēhuēnchachin isoro'pa' hua'anēntapo. A'naquēma' co'huara chimiyantērasēnquēmahuē', hua'anēntarahuēso' nī'sarama', itērin.

17

Nisha pochin ya'norinso'

(*Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36*)

¹ Saota tahuēri quēran Quisoso pa'nin motopi'pa'. Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaráchin quēparin. ² Inapitari nicasoi', nisha pochin ya'norin. Ya'ipi ya'pirin pi'i pochin a'pinin. A'morinso' huēnaráchin huēnaráchin ninin.

³ A'nanaya Moisésē, Iniasē, inapita quēnanpi. Iráca ayapirinhahuē', Yosē nohuanton, ya'noantatona'. Quisosorē' ninontapi. ⁴ Ina nī'sahuaton, Pitrori itērin:

—¡Ma noya Sinioro isēquē huē'nēhua'! Nohuantohuaton, cara imēnamēa'huaya nii, a'nara' quēma marē', a'nanta' Moisésē marē', a'nanta' Iniasē marē', topirahuē', itērin.

⁵ Nonaquëya', chitorori imotërin. Huënaráchin huënaráchin ninin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërin: "Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosoro- rahuëso'. Nöya ni'nahuë. Ina noya natanco'," itërin.

⁶ Ina natanahuatona', chiniquën pa'yanpi. Isonahuatona', nipa'copirayatopi. Monshoápirinahuë', ⁷ Quisosori së'huaquirahuaton: —Ama huachi iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Huaniantaco', itërin.

⁸ Napotohuachina në'pëtipirinahuë', Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Ina quëran motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin: —Achín ni'namaso', ama insonta' sha'huitocosohuë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nantantarahuë. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco', itërin.

¹⁰ —Pi'pian Sinioro yanatanainquën. Maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: "Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëantarin," topi. ¿Onpoatonta' napopi? itërin ca'taninsopitari.

¹¹ —No'tëquën napopi. "Noya ayonquiantacaso marë' huëantapon," ténin pënëntona'pi ninoton. ¹² Carimaso nipirinhue' sha'huitaranquëma'. Nani mini huëantapirinhue', co nohuitopihue'. Co yanatëtonaraihuë', inahuara yonquinëna quëran no'huipi. Canta' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inapochachin aparisitarinaco, itërin Quisosori.

¹³ Napotohuachina, ca'tano'sanënpita yonquipi huachi: "Tëhuënychachin i'hua Coansa Paotista pënëntërin. Iniasë pënëntërinso pochachin pënëntopirinhue', co yanatëpihuë'," topi yonquiatona'.

Hua'huasha hua'yantërinso'
(*Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43*)

¹⁴ Nani nohuaraimantahuachinara, na'a piyapi'sa' quënanquimarin. A'na quëmapiso' huë'sahuaton, isonquirin.

¹⁵ —Hui'nahuë Sinioro nosorotoco. Chiniquën parisitarin. Sopai nohuanton, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Pacoro pacorotarín. A'na tahuëri pënuë anotërin. A'na tahuëri i'quë nitë'yaitërin. Naporárin.

¹⁶ Ca'tano'sanënpita sha'huitato: "Sopai inquitoco'," itopirahuë', co nanitopihue', itërin.

¹⁷ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahue', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? itahuaton, —Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

¹⁸ Quëntahuachina, Quisosori sopai nontërin. "Iso hua'huasha tananpitëquë'. Pipimiatëquë huachi," itohuachina, a'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi.

¹⁹ Ina quëran inaora ya'huaso', ca'tano'sanënpitari natanquirin.

—¿Onpoatonta' Sinioro co quiyariso' nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

²⁰ —Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëramacohue' ni'ton, co nanitëramahuë'. Natëramaco naporini, catahuaitënuëmahue'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparin. Pi'pian tëranta' ina natëtoma', nontohuatama', catahuarinquëma'. Nani ma'sha nanitaparama'. "Yosë nohuanton, iso motopi ya'huinca'in," tënama' naporini, ina nohuanton, ya'huincaitonhuë'. Inapochachin ya'ipi cancanëma quëran natëramaco naporini, sacai' nininso' catahuaitënuëmahue'. [²¹ Isanpi sopaiso nipirinhue' sacai' inquitacaso'. Ayono nicatë chiniquën Yosë nontaquë huarë', inquitëre', itërin.]

Chiminacaso' ninoantarinso'
(*Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45*)

22 Cariria parti papona pochin, Quisosori ca'tano'sanēnpita sha'huitaantarin:

—Yosē quēran quēmapico nipirahuē', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinaco, masarinaco. 23 Mapachinaco, tēpaarinaco. Chiminaparahuē', cara tahuēri quēran Yosē ananpitaantarinco huachi, itērin. Natanahuatona', pa'pi, sētopi.

Coriqui Yosē pēinēn marē' quētōpiso'

24 Capinaomoquē canconpachinara, a'naquēn Yosē pēinēn marē' coriqui ma'patona'piro'sa' huē'pi. Huēcatona', Pitro itipi:

—Yosē chinotopiso pēi' tapacaso marē' ya'ipinpoa' pi'pian coriqui quētacaso' ya'huērin. ¿Quēma maīstronēnso' co pahuērētērinhuē' ti? itopi.

25 —Pahuērētērin mini, itērin Pitrori.

Ina quēran pēiquē ya'conpachina, inaquē Quisoso quēnanconin. Co'huara sha'huichátērasohuē', inari ninoton, itērin:

—Pi'pian iyasha natainquēn. Copirnoros'a' coriqui nohuantohuachinara, ¿inpitata' ma'parin? ¿Quēmopinēnpita quēran huarē' ma'parin to? itērin.

26 —Co quēmopinēnpitaso' ma'parinhuē'. Nisharo'sarāchin ma'parin, itērin Pitrori.

—No'tēquēn naporan. Napoaton co hui'ninpitarišo' quētacaso' ya'huērinhuē'. Inapochachin Yosē pēinēnquē nicacaso' ya'huērin. Co caso' quēta'huasohuē' nipirahuē', 27 ama no'huitacaiso marēhuē' carinta' quēchi. Sono' yonsanquē pa'sahuaton, yo'natēquē'. Ya'nān ohuararanso' samī nanamēnquē nī'quē'. Inaquē coriqui quēnanaran. Masahuaton, quētōnquē'. Catoēnpo marē' naniarin, itērin. Pitro pa'sahuaton, Quisoso ninorinso chachin quēnanconin huachi.

18

Chini chiniquēn nanantērinso'

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

1 Ina quēran ya'ipi ca'tano'sanēnpitari paahuarahuatona', Quisoso natanpi. —A'na tahuēri Yosē isoro'paquē hua'anēntohuachin, ¿insota' chini chiniquēn nanantarin? itopi.

2 Ina natanahuaton, a'na hua'huasha pērasahuaton, huancánachin ahuānirin.

3 —Natanco iyaro'sa' pi'pian a'chinchinquēma'. Co no'tēquēn yonquiyátēramahuē'. Hua'huasharo'sa' yonquico'. Co chiniquēn nanan nohuantopihuē'. Co a'napita nocanpihuē'. Co inapita pochin cancantohuatomahuē', co onporonta' Yosē hua'anēntērinquē ya'conaramahuē'. 4 Hua'an pochin cancantacamaso' naniantatoma', hua'huasha pochin sano cancantoco'. Ina quēran Yosē noya noya nī'sarinquēma huachi. 5 Imaramaco nī'ton, ya'ipiya nicatahuacaso' ya'huērin. Hua'huaro'santa' nosorohuatama', canta' nosoroaramaco. Ya'ipi hua'huaro'sa pochin cancantopisopitanta', noya nī'co'.

Anishacancantērinso'

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

6 “Hua'huasha natērinco'so' anishacancantohuatama', Yosē chiniquēn ana'ntarinquēma'. A'naquēnta' imasapirinacohuē', co chiniquēn cancanchatērapihuē'. Inapitanta' anishacancantohuatama', ana'ntarinquēma'. Co'huara inapita anishacancantohuatomahuē', marēquē chimūitērama' naporini, noya noya niitomahuē'. Pancara'pique a'sonconotahuatēninquēma', tē'yaitērininquēma' naporini, co aquētē'

oshahuaintomahuè'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuè'.
 7 Isoro'paquè sacai' Yosè imacaso'. Nisha nisha ya'huèrin piyapi'sa'
 anishacancantacaiso'. Ina marè' oshahuanpi. Anishacancantona'piso
 nipirinhue', na'con na'con oshahuanin. Yosèri chiniquèn ana'intarin ni'ton,
 jma'huantacha nisarín paya!

8 Napoaton imirama quèran, nantèma quèranhuè nipon co noyahuè' ni-
 patama', oshahuanama'. Ninishitèimiratèrama', ninishitèrantètèrama', ni-
 napotèrama naporini, noya noya niitomahuè'. Tantoimira, tantorancha
 nipomarahuè', Yosè'pa' paatoma', co parisitopiquè pa'itomahuè'. Imi-
 rama', nantèma', inapita nishitètèramaso pochín cancantatoma', ya'ipi
 aoshahuaninquèmaso' a'poco'. 9 Ya'pirama quèran quènanamaso marè'
 co noyahuè' yonquihuataama', pa'pi co noyahuè' nisarama'. Ya'pirama'
 ocoirama' naporini, noya noya niitomahuè'. Somaraya nipomarahuè', co
 parisitopiquè pa'itomahuè'. Cato quèran chachin noya ni'tapomarahuè'
 parisitopiquè tè'yatohuachinènuèma', pa'pi co noyahuè' nisarama', itèrin.

Ohuica chihuèrinso pochín nininso'
(Lucas 15.3-7)

10 Ina quèran Quisosori itaantarín: "Ama a'na hua'huasha tèranta' no-
 cancosohuè'. Inahuanta' Yosèri nosororin. Nani anquèniro'sa' sha'huitèrin
 a'naya a'naya a'paicaiso marè'. Tata Yosè'pa' ya'huatona', Yosè nontapi. [
 11 Na'a piyapi'sa' co noyahuè' cancantatona', chihuèpiso pochín nipi. Yosè
 quèran quèmapico ni'to, o'marahuè inapita nicha'èca'huaso marè'.]

12 Ni'co'. A'na quèmapi pasa ohuicaro'sa' pè'tahuarin. Ya'ipiya
 nosororin. Pastoquè coshatacaiso marè' quèparinquè a'naya tèranta'
 chihuèhuachina, yonipon pa'nin. A'napitaso' inaquèranchin patahuaton,
 hua'qui' yonisarín. 13 Quènanahuaton, pa'yatarin. Ison shonca iscon
 ohuicantènpita co chihuèpirinhue', co inapitaráchin yonquirinhue'. A'naichin
 chihuèrinso' quènanahuaton, na'con na'con pa'yatèrin. 14 Inapochachin Tata
 inápaquè ya'huèrinso' nosororinquèma'. Hua'huaro'santa' nosororin. Co
 nohuanterinhue' a'naya tèranta' parisitopiquè paacaiso'," ténin.

Nanan anoyatacaso' ya'huèrinso'
(Lucas 17.3)

15 Ina quèran Quisosori pènèantarín. "Imapatamaco, iyaparima pochín
 ninicamaso' ya'huèrin. A'naquèn ma'sha onpotohuachinquèn, quèmaora
 paaton, nanan anoyatèquè'. Ina quèran oshaquèran pènènuè' noya
 yonquianta'in. Noya natèhuachinquèn, oshanèn marè' tèhuèrchachin
 sètohuachin, noya cantantaantarín. Iyaparima pochín ninosoroantarama
 huachi. 16 Nipirinhue', co yanatèhuachinquènhue', a'na ya'pihuè nipon,
 catohue' nipon pènènanso natanacaiso marè' quèparahuaton, nontoantaquè'.
 Iyaro'sa' quèparansopitanta' noya nataina' ama pi'pian tèranta' nonpinacaso
 marèhuè'. Inapitarinta' pènèina'. 17 Co inapita tèranta' yanatèantahuachinhue',
 ya'ipi imaramasopita niyontonpachina', ya'ipiya sha'huitèquè' inahuarinta'
 nanan anoyachina'. Inapitarinta' pènèantapirinhue', co inapita tèranta'
 yanatantahuachinhue', ama huachi iyama pochín ni'cosohue'. Co imarinso
 pochinhue' nipon, Noma copirno marè' coriqui ma'patona'pi pochín nipon
 ni'co huachi.

18 Oshahuanacaso' co yananiantohuachinhue', sha'huitèquè':
 'Tèhuèrchachin iyasha oshahuanan. Co naniantèranhuè' ni'ton, co Yosè
 inquitaringuènhue', itèquè'. Yosèrinta' inachachin napotapon. Nipirinhue',
 oshanèn marè' sètaton Yosè yonquiantahuachin, noyatapon. 'Oshanèn
 iyasha Yosè inquitaringuèn,' itèquè'. Yosèrinta' oshanèn inquitaton, noya
 ni'sarin huachi.

19 Catoyanquēma tēranta' napopianachin yonquiatoma Yosē nontohu-atama', Yosē natanatēnquēma', catahuaringuēma'. 20 Chinotamacoso marē niyontonpatama', canpitaro'co ya'huarahuē. Carayanquēma tēranta' niyontonpatama', canta' inaquē ya'huērarahuē," tēnin Quisoso.

21 Ina quēran Pitrori itērin:

—A'na iyahuē Sinioro ma'sha onpotohuachinco, nanan anoyachi, tēnahuē. Nipirihuē', naquēranchin naquēranchin ma'sha onpotohuachinco, ¿onpo onporota' nanan anoyachi? ¿Canchisēro' pochin nimara ti? itērin.

22 —Co canchisēroichin nanan anoyatacaso' ya'huērinhuē'. Canchisē shonca canchisēro'* anoyatoco', itērin Quisosori.

Co nanan anoyatona'pihuē'

23 Ina quēran itaantarin:

“Yosē hua'anētērinso' a'chinchinquēma', natanco'. A'na hua'an naporinso pochin ninin. Na'a piyapinēnpitari nihuirin ni'ton, a'naya a'naya amatērin natanacaso marē'. 24 Napohuachina, a'nara' quēntapi na'a huaranca ni-huirinso'. Co apira pahuērētochináchinhuē' nihuitērin. 25 'Hua'huayátērahuē nihuirinco ni'ton, co onporonta' nanitarinhuē' pahuērēincoso', ta'ton, inpriatonēn itapon: 'Iso quēmapi co nanitērinhuē' pahuērēincoso'. Chiminaquē huarēnta' sacatopirinhue', co onporonta' pahuērarincohuē'. Napoaton ya'ipi ma'shanēnpita matonquē'. Ina quēran inaora chachionta' pa'anquē'. Sa'in, hui'ninpitare chachin pa'anquē' pi'pian tēranta' cana'i, itērin hua'ani. 26 Ina natanahuaton, nihuitona'pi chiniquēn pa'yanin. Isonahuaton, nohuantaso' mosharin. 'Nosoroco sinioro oshaquēran ya'ipiya pahuērē'inquēn. Ama pa'ancoisohuē', itērin. 27 Napotohuachina, hua'ani nosororin. Nosoroaton, ya'ipi nihuirinso' ayataton noya a'parin huachi.

28 Nihuitona'piso nipirinhue' pipirahuaton, a'na iin pi'pian nihuirinso' quēnanconin. Pasa tahuēri sacatohuachina canarinsoichin nihuirinhue', maconorahuaton, chiniquēn no'huirin. 'Ya'ipi nihuirancoso' apiramiáchin pahuērēco huachi, itērin. 29 Ina quēmapinta' isonahuaton, na'con mosharin. 'Nosoroco iyasha oshaquēran ya'ipi pahuērēaranquēn, itopirinhue', 30 co pi'pian tēranta' nosororinhue'. Tashinan pēiquē apo'motērin. 'Pahuērētaquē huarē' pipiin, itērin. 31 Hua'an piyapinēnpitaso' ina ni'sahuatona', no'huitori. 'Ma'huantacha ninin paya! Co pi'pian tēranta' nosororinhue', ta'tona', hua'anēna ya'ipiya sha'huitonpi. 32 Ina natanahuaton, nihuitona'pi amataantarin. 'Quēmaso' pa'pi co noyahuē' cancantēran! “Nosoroco,” itēranco ni'ton, hua'huayátērahuē nihuirancohue', ya'ipiya topinan ayatēranquēn. 33 Carinquēn nosororanquēnso pochachin a'na iyasha nosorocamaso nipirinhue', ¿co pi'pian tēranta' nosororanhue' ti? itērin. 34 Ina quēran chiniquēn no'huiton, sontaro'sa' amatahuaton, tashinan pēiquē apo'motērin anta'. 'Pahuērēinco huarē' chiniquēn aparisitēquē', itērin,” tēnin.

35 Ina quēran itaantapon:

—Inapochachin Tata Yosē na'con nosoroatēnquēma', ya'ipi oshanēma' yainquitopirinhue'mahuē', co canpita capini nanan anoyatohuatamahuē', co oshanēma' inquitaringuēmahue'. Chiniquēn parisitarama'. Ya'ipi cancanēma quēran huarē' nanan anoyatacaso' ya'huērin, itērin Quisosori.

* 18:22 Canchisē shonca canchisēro' topachina: Onponta nanan anoyatacaso' ya'huērin, tapon napotērin.

19

*Sa'ahuano'sa' pënëninso'**(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)*

¹ Nani a'chinahuaton, Cariria quëran pipirin. Cortanii' aquëtëran paaton, Cotia parti cancoantarín huachi. ² Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Inaquë na'a cania'piro'sa' anoyatërin.

³ Ina quëran a'naquën parisioro'santa' huë'pi. Nonpintatona', atëhuëcaiso marë' nontipi:

—¿Noya ipora sa'anpo' tē'yatacaso' ti? itiipi.

⁴ —¿Ma'ta' Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'? Iráca ya'nan piyapi nipon, catoíchin Yosëri ninin. A'na quëmapi, a'na sanapi, inaíchin ninin.

⁵ “Napoaton quëmapi sa'apachina, pa'pin, a'shín, inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso' ya'huërin. Cato' piyapi nipirinhuë', a'naíchin pochín Yosëri ni'nin,” ténin. ⁶ Catoya'pi nipirinhuë', a'naíchin pochín ni'nin. Nani Yosëri asë'quërin ni'quëhuarë', co onporonta' sa'ama' tē'yatacaso' ya'huërinhuë', tēnahuë, itërin Quisosori.

⁷ —¿Onpoatonta' nipachín, iráca Moisésëso' pënëninpoa' sa'anpo' tē'yatacaso'? “Sa'anpo' yatē'yatohuatëra, coisëquë aninshitahuatë', tē'yatëre',” ténin, itopi parisioro'sari.

⁸ —Co tē'yatacaso' pënëninquëmahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama' ni'ton, napotërinquëma'. “Coisëquë ninshitaquë huarë' tē'yatëre',” itopirinquëmahuë', ya'nan nipon quëran huarë' co Yosë nohuantërinhuë' sa'ama' tē'yatacaso'. ⁹ Napoaton carinquëma' pënëinquëma'. Co sa'ama' monshihuanpirinhuë', tē'yatohuatama', oshahuanama'. Ina quëran a'na sanapi mapatama', co inaso' sa'amahuë'. Monshitëramaso pochín Yosëri ni'nin, itërin.

¹⁰ Ina natanahuatona', ca'tano'sanënpitari itapona':

—Ina pochín ni'quëhuarë', co noyahuë' sa'acaso' nimara, itopi.

¹¹ —A'naquën mini Yosë nohuanton co sa'apihuë'. Na'con na'conso nipirinhuë' noya sa'acaso'. ¹² A'naquën hua'huatapona quëran huarë' inachín co nanitopihuë' sa'acaso'. A'naquëonta' a'napitari ma'sha onpotërin ni'ton, co huachi nanitopihuë'. A'naquëonta' na'con Yosë marë' yasacatona', co sa'apihuë'. Ina pochín nicacamaso' nohuantohuatama', inapoco', itërin Quisosori.

*Hua'huaro'santa' nosororinso'**(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)*

¹³ Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori sē'huamotocaso marë'. Inapotahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Na'a hua'huaro'sa' quëntapirinahuë', ca'tano'sanënpitari co nohuantopihuë':

—Ama napotocosohuë'. Quisoso apinama', itopi. ¹⁴ Quisososso nipirinhuë' ténin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohuë'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Inapita pochín cancantohuatama', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama', itahuaton, ¹⁵ hua'huaro'sa' sē'huamotorahuaton, Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'. Nani Yosë nontohuachina, pa'nin huachi.

*Ma'huan yaimarinso'**(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)*

¹⁶ Ina quëran a'na quëmapi huëcapairin.

—¿Ma'ta' Maistro caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itërin.

¹⁷—¿Ma'marëta' noya nininso' natananco? Yosëichin noya noyaso'. Nanpimiatamaso' nohuantohuatan, pënëntërinso' natëquë', itërin.

¹⁸—¿Insopitata' natëca'huaso' ya'huërin? itërin ma'huani.

—“Ama piyapi tëpaquësohuë'. Nani sa'an ya'huëtëhuachinquën, ama monshihuanquësohuë'. Ama ihuatëquësohuë'. Ama nonpinapiquësohuë'.

¹⁹Tata natëquë'. Mamanta' natëquë'. Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë', itërin Quisosori.

²⁰—Hua'huatapo quëran huarë' inapita natërahuë. ¿Ma'ta' pahuantarinco nica'huaso'? itaantarin ma'huani.

²¹—Yosë pochachin cancantamaso' nohuantohuatan, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran imaco huachi. Co huachi ma'sharáchin yonquihuatanhuë', inápaquë canamiataran, itërin Quisosori.

²²Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. “Hua'huayátërahuë ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton, sëtërin. Sëtaton, pa'nin huachi.

²³Nani pa'pachina, ca'tano'sanënpita itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. ²⁴Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ma'huano'saso' ina quëran saca sacai Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁵Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—Napoahuarë' ¿cha'ërë'po ta'ma a'naya tëranta nica? nitopi.

²⁶Ya'ipiya notëërahuaton, itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëichin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipiya nanitaparin, itërin.

²⁷—Ni'quë' Maistro. Quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahuatoi, imasarainquën. ¿Ma'ta' ina marë' canapoi? itërin Pitrori.

²⁸—Tëhuëinchachin iyaro'sa' canaarama'. Yosë quëran quëmápicó ni'to, a'na tahuëri ya'ipiya anoyatarahuë. Naporo' noya noya ya'noato, hua'anëntacaso' shiraquë huënsërahuë. Inaquë coisë pochin no'tëquën sha'huitarahuë. Canpitanta' acoaranquëma' ya'ipi isairro'sa' shonca cato' huënton chachin nininso' hua'anëntacamasso marë'. Shonca catonquëma' napoarama'.

²⁹A'naquëma mini imamacoso marë' ma'shanëma' patarama'. Ina marë' Yosë acanarainquëma'. A'naquëma' pëinëma', iyaparima', oshiparima', tataparima', mämaparima', sa'ama', hui'nama', no'panëma' inapita patarama' a'chinacaso marë'. Inapohuatama', a'naichin marë' pasa aquëtë canarëso pochin quëtëtarinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama'. ³⁰A'naquënso ipora chiniquën nanantopirinahuë', a'na tahuëri topinan piyapi pochin nisapi. A'naquënso nipirinhuë' ipora topinan piyapi pochin nicaponaraihuë', a'na tahuëri chiniquën nanantapi, itërin Quisosori.

20

Sacatoro'sa' canapiso'

¹“Natanco iyaro'sa', Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inguëma'. A'na quëmápi ya'huërin, pancana no'pa' hua'anëntërinso'. Inaquë opasáchin sha'nin. Panca imin ya'huëtërin ni'ton, piyapi'sa' nohuantërin iminënuquë asacatacaso marë'. Tashiramiachin pa'nin sacatoro'sa' yonípon. ²A'naquën quënanconahuaton: ‘Sacatoco’, itohuachina, natanpi.

‘¿Onpo marëta' asacatarancoi?’ itohuachinara: ‘A'napita canapiso nápo' pahuëréranquëma’, itërin. ‘Noyahua’. Ina nápo marë' ni'quëhuarë', sacatarai,' topachinara, iminënquë a'parin sacatacaiso marë'. ³ Ina quëran yono pi'iriahuasó', cachiquë paantarin a'na sacatoro'sa' yoniatocaso marë'. A'naquën quënancoantarin. ⁴ ‘Canpitanta' iminëhuëquë sacatoco' no'tëquën pahuëré'inquëma’, itohuachina: ‘Noyahua’. Sacachii nipachin,' ta'tona', inahuanta' paantapi sacatapona'. ⁵ Ina quëran camotëchin naquëranchin cachiquë paantarahuaton, a'napitanta' iminënquë a'parin sacatacaiso marë'. Tëhuërénhuasó', inapotaantarin. ⁶ I'huaraya huarë' naquëranchin cachiquë paantarahuaton, quëmapi'sa' quënancoantarin. ‘¿Onpoatomata' topinan huaniamama?’ ¿Ya'ipi tahuëri ipora co sacatëramahuë' pa'?’ itoonin. ⁷ ‘Co sacachátëraraihuë'. Co inso tëranta' camairincoihuë' ni'toi, ninaarai,' itopi. 'Inta nipachin, canpitanta' iminëhuëquë sacatoco', itërin. A'na oraichin pi'í ya'conacaso' nisapirinhuë', pa'pi sacatapona'.

⁸ Nani tashihuachina, hua'anëni inpriatonën sha'huitërin: ‘Ya'ipi sacatoro'sa' amatahuaton, pahuëréquë'. I'huaraya huarë' sacatërisopita'ton pahuëréquë', itërin. ⁹ A'na oraichin sacatopirinahuë', huë'pachinara, ya'ipi tahuëri nanirinsó' pahuërérin. ¹⁰ Tashiramiachin sacatopisopita ina ni'sahuatona', yonquiapi: ‘Na'con na'con canpoaso' pahuëréarinpoa', ta'tona', huë'pirinahuë'. Ina nápo chachin pahuërérin anta'. ¹¹ Coriqui ma'pataponaraihuë', hua'anën no'huiconpi. ¹² ‘Pasopitaso', a'na oraichin sacatopi. Quiyaso nipirinhuë', ya'ipi tahuëri sacatërai. Tashiramiachin quëran huarë' pi'í pi'carincoi. Hua'qui' sacatopiraihuë', napopianachin pahuërérancoi. Co no'tëquën pahuërérancoihuë', itërin a'nari. ¹³ ‘Co'chi iyasha nonpintëranquëmahuë' paya. Ina nápo coriqui marë' ya'ipi tahuëri sacatarai, itëramaco ni'ton, no'tëquën pahuëréranquëma'. ¹⁴ Canaranso' masahuaton, paquë huachi. A'napitaso' co hua'qui' sacatopirinahuë', caora nohuanto, ya'ipi tahuëri nanirinsó' pahuërérahuë. ¹⁵ Caoranquën coriqui ni'ton, onposona nohuantohuato, inanapo pahuëréta'huaso' ya'huërin. Inapita nosoroato, pahuërérahuëso marë' ¿no'huiramaco ti?' itahuaton, a'parin huachi. ¹⁶ Tëhuërchachin a'naquënsó' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënsó' nipirinhuë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinsó'
(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷ Ina quëran Quirosarinquë paantapi. Papona pochin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, inapitaráchin sha'huitantarin.

¹⁸ —Natanco iyaro'sa'. Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinaco. Cotio hua'ano'sa', maistro'sa', inapita masahuatonaco: “Tëpacaso' ya'huërin,” tosapi. ¹⁹ Ina toshua-tona', nisha piyapiro'sa' sha'huitapi aparisitnacaso marë'. Tëhuarahuatonaco, chiniquën huíhuarinaco. Huihuifonaco, pë'shaarinaco. Ina quëran corosëquë apatanantarinnaco chimina'huaso marë'. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarahuë huachi, itaantarin.

Santiago, Coansa inapita nohuantopiso'
(*Marcos 10.35-45*)

²⁰ Ina quëran cato' ca'tano'sanënpita huë'pi Quisoso nontacaiso marë'. Sipitio huí'ninpita inahuaso'. A'shinë chachin huë'pi. A'shinsó' isonahuaton: Pi'pian Sinioro nonchinquën, topiraihuë', itërin.

21 —¿Ma'ta' imoya nohuantëran? itërin Quisosori. —Hua'an ya'conpatan, hua'huahuëpita chiniquën nanan quëtëquë', topirahuë'. Quëma pirayan ahuënsëquë', a'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', itërin.

22 —Canpitaso' co ya'ipi nitochâtëramahuë' ni'ton, co no'tëquën yonquiramahuë'. Máin o'orëso pochin chiniquën parisitarahuë. Canpitanta' aparisitohuachinënguëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

—Ahuantarai, topi cato chachin.

23 —Imaramaco ni'ton, canpitanta' parisitapoma mini. Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiniquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso'pita acoarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

24 Ina quëran oshaquëran a'napita ca'tano'sanënpitari natanpi. “Chini chiniquën nanantacaiso' ¿nohuantopi ti?” ta'tona', no'huipi. 25 Quisososo nipirinhüë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin:

—Nisha piyapiro'sa' chiniquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'ano'saso' chiniquën nanantatona', piyapinënpita no'huiana quëran camaipi.

26 Canpitaso nipirinhüë' ama inapita pochin cancantocosohüë'. Yosë huëntonënguë ya'conpatëra, co chiniquën nanantacaso' nohuantërhüë'. Noya noya iyaro'sa' yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. 27 Piyapinë pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya noya ni'sarinquëma'. 28 Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co a'napita camaica'huaso marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marë' o'marahuë. Chiminarahüë na'a piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

Somaraya nininso'

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

29 Paantarahuatona', a'na ninanoquë canconpi, Quirico itopiso'. Ina quëran pipihuachina, notohuaro' piyapi'sari imasapi. 30 Cato' quëmapi'saso nipirinhüë', ira yonsanquë huënsëapi. Somaraya ni'tona', inaquë huënsërapicoriqui ma'patacaiso marë'. “Quisoso na'huërarin,” topachinara, chiniquën përapicoriqui.

—¿Nosorocoi Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosorocoi quiyanta' topiraihuë', itopi. 31 A'naquëni natanahuatona', no'huipi: “Ta'toco',” itopirinahuë', aquëtë chachin chiniquën nontopi.

—¿Onpopionta' Sinioro nosorocoi quiyanta' topiraihuë'! itantapi.

32 Napotihuachinara, Quisososo chiniconahuaton:

—Sha'huitoco' huë'ina', itërin. Huë'pachinara:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpochinquëma'? itërin.

33 —Anoyarayatocoi Sinioro quiyanta' ni'chii, itopi.

34 Itohuachinara, nosoroaton, së'huarayarin. A'naroáchin noya ni'topi. Inapotihuachina, Quisososo imapi huachi.

21

Quirosarinquë canconinso'

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

1 Nani Quirosarinquë ya'caritahuatona', Oriposë panënguë canconpi. Ina ya'cariya a'na ninano' ya'huërin, Pitipaqui itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

2 —Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natimarinquë canconpatama', mora hua'huinë chachin a'sonpinan quënanconarama'. Hua'huinso', hui'napishin.

Cato chachin i'quiritahuatoma', quëshico. ³ “¿Onpotaomata' i'quiritaramaso?” itohuachinênquëma', “Siniorori nohuantërin. Apira isëquë acoquiantarai,” itoco'. “Quëpaquë' nipachin,” itohuachinênquëma', quëshico, itërin.

⁴⁻⁵ Iráca Yosë nohuanton pënëntona' piri ninshuiton tapon:

“Quirosarinquë ya'huëpisopita sha'huítëquë':

'Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' huë'sarin catahuainquëmaso marë', Yosë a'patimarinquëmaso'.

Chiniquën nanantaponahuë', topinan piyapi pochin cancantaton, mora hui'napishin aipi huënsëriarin, itëquë',” tënin.

Iráca ninorino chachin Quisoso mora aipi paacasos yonquirin.

⁶ Ca'tano'sanënpitaso pa'sahuatona', Quisosori camairinso chachin nipi. ⁷ I'quiritahuatona', cato chachin quëntapi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin. ⁸ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtöpi. A'naquëonta' panpë mono pochin nininso' masahuatona', no'paquë huëtöpi. Inaquë Quisoso pa'sarin huachi. ⁹ A'naquën quëchitërapí. A'naquëonta' imasapi. Papona pochin chiniquën nonsapi:

—¡Nichá'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincoi! itopi.

¹⁰ Quirosarinquë canconpachina, ya'huëhuano'sa' pa'yanatona', noncaroapi.

—¿Ma piyapita' isoso'? topachinara, ¹¹ —Co'ta Quisoso, Cariria parti ya'huërinso'. Nasarito quëran huëcaton, na'con pënëntërin, itopi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹² Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paaton, ya'conconin. Inaquë na'a nipa'antopisopita quënanconahuaton, a'parin. A'naquën coriqui nicanpiarapirinahuë', misanënapitanta' pitara'piarin. Nëpë' pa'aninsopitanta' a'paton, huënsëpiso' pitarin.

¹³ —Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huërin piyapi'sa' nontinacos marë'.” tënin Yosë. Canpitaso nipirinhue', ihuatëro'sa' ya'huëpique' pochin nitërama', itërin Quisosori.

¹⁴ Ina quëran na'a cania'piro'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën somaraya nininso'. A'naquëonta' apiaro'sa'. Inapita huë'pachinara, a'naroáchin anoyatërin. ¹⁵ Cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapitaso' ni'sápi. Hua'huaro'saso nipirinhue' pa'yatatona', chiniquën nonsapi. “¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. Yosë chachin a'patimarinpoaso',” tosapí. Ina natanahuatona', hua'ano'sari no'huipi. ¹⁶ No'huítona', Quisoso itopi:

—Isopita napopiso' ¿co natananhue' ti? itopi.

—Natanahuë mini. No'tëquën nonsapi. Yosë quiricanënuë naporin:

“Quëma nohuanton, hua'huaro'sa' nóya nonapiarinënuë'n.

Sho'shopia'huaro'sa' niponaraihuë', ‘Ma noyanquëncha quëmaso paya,’ itarinënuë'n,” tënin, itërin Quisosori.

¹⁷ Ina toshahuaton, Pitaniaquë pa'nin. Inaquë huë'ëpatërin.

Iqaira nara ahuirinso'
(*Marcos 11.12-14, 20-26*)

¹⁸ Tashiramiachin ninanoquë paantapon pochin, Quisoso tanarin. ¹⁹ Aquë quëran iquira nara quënanin, ira yonsanquë huanirinso'. “Inaya tëranta'

nitërinso' ma'to ca'i," ta'ton pa'pirinhuë'. Na'con monohuanaponahuë', co manta' nitërinhuë'. Ina ni'sahuaton:

—Ama huachi iso nara nichinsohuë', ténin Quisoso. Napohuachina, nara a'naroáchin ahuirin. ²⁰ Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' Maestro, iso nara a'naroáchin ahuirin? itopi.

²¹ —Tëhuëenchachin Yosë ya'ipi nanitaparin. Ina nontohuatama', ya'ipi cancanëma quëran natëco'. “Co Yosë catahuarincohuë',” ama tocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëhuatama', sacai' nininso' nanitaparama' canpitanta'. “Yosë nohuanton, iso motopi nichihuincarahuaton marëqué niichin” tënama' naporini, ina nohuanton, inapo'itonhuë'. ²² Yosë nontohuatama', noya natëco'. “Tëhuëenchachin Yosë catahuarinco,” topatama', na'con catahuarinquëma'. Ma'sona tëranta' nipatama', acotarinquëma', ténin.

Chiniquënanantërinso'

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarín piyapi'sa' a'chintantacaso marë'. A'chinaquëya', cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

—¿Onporahuatonta' chiniquënanantatón, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacaso? Sha'huitocoi, itopi.

²⁴ —Inta nipachin, carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, nanan quëtërinco'sa' sha'huitaranquëma'. ²⁵ ¿Incarita' Coansa nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'sa' huichinquëma', itërin Quisosori.

Natanahuatona', inahua capini ninontapi.

—¿Ma'ta' itahua? “Yosëri nanan quëtërin aporintacaso',” itohuatëhua', “¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'?” itarinpoa'. ²⁶ Nipirinhuë', “Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin,” itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huairinënpoa'. “Yosëri a'parin pënëntacaso marë',” topi ya'ipiya, nitopi.

²⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansa nanan quëtomara? Co nitotëraihuë', toconpi.

—I'yan, napaohuarë' co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'sa' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

Cato' hui'napi'sa' napopiso'

²⁸ Ina quëran itaantarín:

—Apira iyaro'sa' a'chintaanta'inquëma' yonquico'. A'na quëmapi ya'huërin opa sha'na'pi. Inaso', Cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' sha'huitërin: “Ipora tahuëri, conpa, iminquë sacatonquë',” itopirinhuë', ²⁹ “Inca tata, co yasacatërahuë',” itërin. Napotaponahuë', oshaquëran yonquiantarin. Noya cantantaton, sacatapon pa'nin. ³⁰ A'na hui'nionta' camairin iminquë sacatacaso'. “Noyahua'. Pa'i nipachin canta' sacachi,” itaponahuë', co pa'ninhuë'. ³¹ Cato' hui'nin chachin sha'huitopirinhuë', ¿insoarita' natërinso'? itërin Quisosori.

—Ya'nan camairinso' pa'pin natëton, sacatërin, itopi.

—No'tëquën naporama'. A'naso' “Pa'i nipachin,” taponahuë', co pa'ninhuë'. Inapochachin copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapita co noyahuë' yonquipirinahuë', iporaso' ina naniantahuatona', Yosë imasapi. Imatona', tëhuëenchachin hua'anëntërinquë ya'conapi. Canpitaso' nipirinhuë' co yaya'conamahuë'. ³² Coansa Paotista pënënpirinquëmahuë', co yanatëramahuë'. Noya cantantamaso marë' a'chintopirinquëmahuë', co yanatëramahuë'. Copirno marë' coriqui

ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapitaso nipirinhue' a'naroáchin natétona', noya cancantopi. Ina nicapomarahue', co yonquiramahué'. Co natétochináchinhue' cancantërama', itërin.

Inpriatoro'sa' co noyahué' yonquipiso'
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ Ina quëran itaantarín: "Ananta' pënënto nanan, a'chinchinquëma', natanco'. A'na quëmapí pancana imianatërin. Inaquë oparachin sha'nin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona' huino nica-caiso maré'. Naporahuaton, tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huaton nocorarin ama ihuacaiso marëhué'.

Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso maré'. 'Sacatëramaso maré' patoma nitërinso' canpitaoranquën maré' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin huachi. ³⁴ Ina quëran nani nitohuachina, aquë ya'huërin quëran piyapinënpita a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso maré'. ³⁵ A'papurinhue', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. A'naso' tëpapi. A'nanta' na'pique të'yaratona', tëpapi. ³⁶ Naquëranchin hua'anëni a'napita a'paantarín. Na'a piyapinënpita a'paantapirinhue', inachachin nitantapi. Ahuëantarahuatona', topinan a'paantapi.

³⁷ Ina quëran hua'anëno' yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papurinhue', co manta' quëtopihue'. Hui'nahuë chachin nipachin a'pa'i. Ina tëhuëncinso' natëapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papurinhue'.

³⁸ Ya'caritëraso', inpriatoro'sari quënanpi. 'Ni'cochi. Hui'nin chachin huë'sarin huachi. Pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tëpa'ahua' ya'ipi ma'shanënpita matahua', nitopi. ³⁹ Naporahuatona', hua'anën hui'nin mapi. Masahuatona', aipiran të'yatopi. Ina quëran tëpapi huachi.

⁴⁰ Napotohuachinara, ¿ma'ta' onpotintapon hua'anëni, hui'nin chachin tëpatopi ni'quëhuarë'?" itërin Quisosori.

⁴¹—Pa'pi co noyahué' nipi ni'ton, chiniquëno' huiton, a'naroáchin tëpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantarín. Inapitaso' opa nitohuachin, no'tëquën quëtapi huachi, itopi.

⁴²—Íraca Yosë quiricanënquë ninshitërinso' ¿co nontëramahué' ti? Ninshita-ton, naporin:

"Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi quënanpirinhue', pëina'piro'sa' co nohuantopihue'. 'Napoonin,' ta'tona', të'yatopirinhue'.

Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahue' pëica'huaso maré', ta'ton, noya acoantarín.

Yosëri chachin inapotërin. Napoaton 'ma noya' tënëhua'," tënin quiri-canënquë.

⁴³ Napoaton itaranquëma', Yosë yahua'anëntopirinhue'mahué', co nohuantëramahué' ni'ton, a'poarinquëma'. Nisha piyapiro'sa' piyapinënpita pochin ni'sarin. Inapitaso' noya natëapi. [⁴⁴ Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'pané'. A'na tahuëriso nipirinhue' ina na'píri chachin anoantohuachin, a'naquën ni'sharianin,] itërin Quisosori.

⁴⁵ Natanahuatona', cotio hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. "Canpoa' chinotatonpoa' pënënaninpoa'," ta'tona', no'huipi. ⁴⁶ No'huitona' tashinan pëiquë yapo' mopirinhue', piyapi'sa' të'huatona', co mapihue'. Notohuaro' piyapi'sa' Quisoso noya natanpi. "Yosëri chachin acorin pënëinpoaso maré'," topi. Napoaton cotio hua'ano'sa' co nanitopihue' Quisoso macacaiso'.

22

Coshatacaso marë' amatërsinopita
(Lucas 14.15-24)

¹ Ina quëran a'na pënënto nanan ya'huërë', sha'huitaantarin:

“Yosë hua'anëntërsinso' a'chintaanta'inquëma'. ² A'na copirno naporinso pochin ninin. Inaso', hua'huayâtërahuë piyapi'sa' hua'anëntërin. Hui'nin yasa'apachina, panca pita nisarin. ³ Napoaton piyapinënpita a'parin piyapi'sa' sha'huitacaiso marë'. Sha'huitopirinahuë', co nohuantopihuë' huëcacaïso'. ⁴ Copirnosonatanahuaton, a'napita piyapinënpita a'paantarin: 'Sha'huitonco' manóton huë'ina'. Nani ohuacaro'sa' amoshin nipisopita atëpatërahuë capacaso marë'. Nani ya'ipi taparahuë. Huëco huachi ca'ahua', itonco', itahuaton a'parin. ⁵ Pa'sahuatona', sha'huitaantapirinahuë'. 'Co'chi nanitëraihuë paya,' toconpi a'naya a'naya. Anaso' iminquë pa'nin. A'nanta' ma'sha pa'anapon pa'nin. ⁶ A'naquënisó', piyapinënpita masahuatona ahuëpi. Inapotatona' tëpapi. ⁷ Copirnosonatanahuaton, chiniquëno' hui'tërin. Sontaro'sa' a'parin ana'intacaiso marë'. Piyapinënpita tëpatopi ni'ton, inahuanta' sontaro'sari tëparin. Napotahuatona' pëinënapita ahuiquitopi. ⁸ Piyapinënpita amatantarahuaton, sha'huitërin. 'Pita marë' nani tapapirahuë'. Amatërahuësopitaso' co inashitopihuë' isëquë nicacaiso ni'ton, co huachi inapita yonquirahuë. ⁹ A'na ira a'na ira pa'tatoma', a'napita piyapi'sa' quënanpatama', sha'huitonco' huë'ina'. Inso tëranta' quënanpatama', sha'huitoco' huë'ina'. Hui'nahuë sa'acaso marë' noya pita nisarahuë,' itërin. ¹⁰ Piyapinënpita pa'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. Noya nipisopita, co noyahuë' nipisopitanta' sha'huitëra'piapi. Pita pëi' noyá ya'sotopi. ¹¹ Ya'conahuaton copirnosó', a'naya a'naya noya nontërin. A'na quëmapiso nipirinhüë', co noya nitaparinhuë' pita pëiquë ya'conacaso marë'. ¹² Ina ni'sahuaton, copirnoritërin: '¿Onpoatonta' iyasha co noya nitapaponahuë' ya'conan?' itërin. Napotopirinhüë', co manta' tëninhuë'. Tapanaton, ta'tárin. ¹³ Iso quëmapi masahuatoma', tonpoco'. Pa'on, tanpaquëno, inapita noyá tonpoco'. Nani tonporahuatoma', tashinanquë të'yatoco'. Inatohua' piyapi'sa' na'nërapa, chiniquëno parisitapi huachi,' itërin piyapinënpita. ¹⁴ Inapochachin notohuaro' piyapi'sa' Yosëri amatërin huëntonënuquë ya'conacaiso marë'. Na'a natanpirinhüë', caraichin huayonin,” itërin.

Coriqui ma'patërsinso'
(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ Parisioro'sa' natanahuatona', ninontopi. “Huëco' nonpintatëhua', nisha nisha natahuan'. Co no'tëquën a'panihuachinpoahuë', sha'huirapiahua',” nitopi. ¹⁶ Napoaton a'naquëno a'papi Quisoso natanacaiso marë'. Irotisë pa'yatopisopitanta' caraya pa'pi. Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—Quëmaso' Maistro, noyanquëno. Co onporonta' nonpinanhüë'. Yosë pënëninpoaso' no'tëquën a'chintërancoi. Piyapi'sa' no'huipirinhüë'ontá', co ina yonquiranhüë'. Co hua'an tëranta' të'huatëranhuë'. ¹⁷ Napoaton yanatanainquëno. Noma copirnosó' nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Nani pi'ipi coriqui ma'painpoaso marë' comisionënpita a'parin. Huë'pachina, ¿noya ipora quëtacaso', tí? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitoco'i nitochii, itopi.

¹⁸ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosoritërin:

—¿Canpitaso' nonpintënuquëma'! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? ¹⁹ Noma coriqui a'notoco ni'í, itërin. Napotohuachina, a'notopi.

20 —¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininēonta' isēquē ninshitopi? itantarín.

21 —Noma copirno chachín, itopi.

—Copirno coriquinēn ni'quēhuarē', quētantaco'. Naporahuaton, Yosē nin-pooa' ni'ton, hua'anētērinpooa'. Ya'ipi cancanēma quēran ina natēcaso' ya'huērin, itērin.

22 Natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha a'panirinpooa' paya!” ta'tona', patopi huachi.

Piyapi'sa' nantiantarapiso'

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

23 Naporo' tahuēri a'napita cotio hua'ano'sa' huē'pi, satsioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. “Piyapinpooa' chiminpatēhua', co onporonta' nantiantarihuahuē'”, toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huēcapiipi.

24 —Íraca Maistro Moisésē pēnēninpooa': “Quēmapi sa'aponahuē co hui'nin ya'huēyátērasohuē' sa'in ayananpihuachín, ina iini chachín imoroēn maantacaso' ya'huērin. Hui'nahuanpachín, iinco' apoin inari ya'huērētacaso maré'. Ina quēran mashotohuachín, ma'shanēn, no'panēn, inapita maantarin,” tēnin Moisésē. 25 Canchisē iyaro'sa' íraca ya'huērin. Paninanso' sa'apirínhuē'. Co hui'nin ya'huēyátērasohuē', sa'in ayananpirín. 26 Ina iini chachín maantarin. Moisésē tēninso chachín manín. Inanta' co hui'nin ya'huēyátērasohuē', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. Canchisē iin-pita chachín inapoantapi. Co a'naya tēranta' hui'nina ya'huēchátērasohuē', ya'ipi taquiipi. 27 Ina quēran sanapinta' chiminín huachi. 28 Canchisē chachín ina sanapiáchin mapirínahuē', nantiantacaso tahuēri nanihuachín, ¿inquēn chachíncha sa'in ninē'poya? itopi.

29 —Canpitaso' co no'tēquēn yonquiramahuē'. Yosēso' chini chiníquēn nanantopirínhuē', co nohuítēramahuē'. Quiricanēonta' co nitotēramahuē'. Napoaton co nanitēramahuē' no'tēquēn yonquicamaso'. Yosēso' ya'ipiya nanitaparín. 30 Chiminpisopita nantiantahuachina', co huachi sa'asapihuē'. Sanapi'santa' co huachi so'yaapihuē'. Anquēnirso'sa pochín nisapi. 31 Chiminpisopita tēhuēnchachín nantiantarapi. Moisésē nontohuachina, Yosēri chachín sha'huitērin. 32 “Caso' Yosēco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco,” itērin. Cara chachín íraca chiminpirínahuē', naporín. Nanpispitaráchin Yosē chinotapi. Napoaton inapitanta' chiminpirínahuē', Yosē marēso nanpirápi, itērin Quisosori.

33 Piyapi'sa' ina natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha a'chintērinpooa' paya!” topi.

Yosē na'con na'con nohuantērinso'

(Marcos 12.28-34)

34 Natanahuatona', parisioro'santa' niyontonpi. “Quisoso no'tēquēn a'panitaton, satsioro'sa' atapanín ni'ton, co huachi yanatanpihuē'”, ta'tona', niyontonpi ina nontantacaiso maré'. 35 A'na maistro íraca nanan noya nitotērinso' huē'sahuaton, Quisoso nontirín atēhuēcaso maré'.

36 —Pi'pian Maistro yanatananquēn. Yosē na'con pēnēninpooa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantērin nicacaso? itirín.

37 —Inta' nipachín sha'huichinquēn. Yosēso' Sinioro ni'ton, hua'anētērinpooa'. Ina na'con nosorocaso' ya'huērin. “Ya'ipi cancanēma quēran, ya'ipi hua'yanēma quēran, ya'ipi yonquinēma quēran, ya'ipi inaquēranpita nosoromiatoco'”, tēnin. 38 Ina na'con na'con nohuantērin.

39 Isonta' Yosē nohuantērin: “Quēmaora ninosororanso pochachín

a'napitanta' nosoroco,'" tēnin. ⁴⁰ Moisésē, pēnēntona'piro'sa', inapitaso' na'con pēnēntopirinahuē', nosorocaso' na'con na'con nohuantopi. Napoaton nosorohuatama', Yosē yonquirinso chachin imasarama', itērin Quisosori.

Yosēri a'paimarinso'

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Parisioro'sa' nani niyontonpi ni'ton, Quisosorinta' natanarin no'tēquēn ayonquicaso marē'.

⁴² —Irāca Yosē quiricanēnquē sha'huitērinpoa'. "A'na tahuēri a'na quēmapi acoarahué piyapī'sa' nicha'ēcaso marē'. Inaso' Cristo itopiso,'" tēnin Yosē. ¿Inta' shiin inaso'? itērin Quisosori.

—Tapico' shiin inaso', topi parisioro'sa'.

⁴³⁻⁴⁴ —Naporinchi paya. Inaso nipirinhue', irāca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo nimoton, ninshitērin:

"Yosēri Sinioronēhuē sha'huitērin. 'Inchinanēhuē quēran huēnsēquē' inimiconēnpita cari minsēchinquēn,' itērin Yosēri,'" tēnin Tapi.

⁴⁵ Shia'huain niponahuē', Cristo yonquiaton, "Sinioronēhuē," tēnin. ¿Onpoa-tonta' naporin? itērin Quisosori.

⁴⁶ Natanaponaraihuē', co manta' a'panitopihuē'. "Yosē hui'nin chachin ni'ton, Tapiri Cristo chinotērin," ta'caiso nipirinhue', co yanatēpihuē'. Napoaton naporo quēran huarē' tapanatona', co huachi nohuantopihuē' Quisoso natanacaiso'.

23

Parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita chiniquēn pēnēninsō'

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ina quēran piyapī'sa' a'chintantarin. Ca'tano'sanēnpitanta' natanapi.

² "Tēhuēnchachin iyaro'sa', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita na'con a'chintatēnēnquēma': 'Moisésē pēnēninpoaso' no'tēquēn a'chinchinquēma', topi. ³ Yosē nanamēn a'chintohuachinēnquēma', noya natēco'. Nipirinhue', ama inapita nonancosohuē'. Inahuaso' pēnēnpirinēnquēmahuē', co cancanēna quēran imapihuē'. ⁴ Ni'co'. Panca pē'pēto quēpahuatēra, sacai' iratacaso'. Inapitaso' inapochachin a'chintērinēnquēma'. Co Yosē quiricanēnāchin a'chinpihuē'. Inahuara yonquinēna quēraonta' nisha nisha pēnēntopi. Panca pē'pēto apē'pētēreso pochin nitērinēnquēma'. A'chintopirinēnquēmahuē', inahuara chachionta' co natēpihuē'. ⁵ Pi'pian Yosē quiricanēn ninshitahuatona', tē'yainaquē achinipi piyapī'sari nicacaiso marē'. Naporahuatona', naporopi a'mopi nohuatacaso marē'. 'Inapohuatēhua', piyapī'sa' noya ni'sarinēnpoa', ta'tona', napopi. Napoaponaraihuē', co aquētē' Yosē yonquipihuē'. ⁶ Pita nipachina, huancānachin yahuēnsēconpi. Niyonton-piso pēiquē ya'conpachinara, hua'ano'sapitarē' yahuēnsēconpi. ⁷ Cachiquē pa'pachinara, na'a piyapī'sari noya nontopi. 'Huē'cama maistro', itohuachinara, pa'yatopi.

⁸ Canpitaso nipirinhue', ama maistro itiinēmaso nohuantocosohuē'. Ya'ipinquēma' iyama pochin nisarama'. Casāchin no'tēquēn a'chintēranquēma'.

⁹ Ama a'na piyapī na'con na'con pa'yatocosohuē'. 'Quēmaso' tata pochin ni'nanquēn. Natēaranquēn huachi,' ama itocosohuē'. Yosēichin natēcaso' ya'huērin. Inaso' tatanēnpoa' ināpaquē ya'huērinso'.

¹⁰ Ama hua'an pochin chiniquēn nanan nohuantocosohuē'. 'Ca natēco,' ama tocosohuē'. A'naichin hua'an ya'huētērinquēma', Cristo itopiso'.

¹¹ Yosē huēntonēnquē ya'conpatēra, co chiniquēn nanantacaso' ya'huērinhuē'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapī'sa' catahuaco'.

¹² 'Caso' noya noyaco,'

topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhue', 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniro,' topatama', Yosë catahuarinquëma'. Noya noya acoarinquëma', itërin.

13 Ina quëran Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa inapita pënënaton itapon:

"Cotio maistro'sanquëma', parisioro'sanquëma', canpitaso nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Co no'tëquën a'chinamahuë' ni'ton, Yosë iranën ya'copiatë pochin nitërama'. Co no'tëquën Yosë imatomahuë', co canpita tëranta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinahue', co catahuaramahuë' ya'conacaiso'. Canpita nonaninënguëma' ni'ton, inapitanta' co ya'conpihuë'.

[14 Canpitaso nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Quëyoro'no'sa' nonpintërama'. Noya nontapomarahue', a'naya a'naya nonpintatoma', ma'shanënapita matërama'. Ina quëran niyontopiso pëiquë ya'conpatamara, hua'qui' Yosë nontapomarahue', co cancanëma quëran imaramahuë'. Ina marë' aquë aquëtë' ana'intarinquëma'.]

15 Canpitaso' nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Nisha piyapi'sa' a'chintacamaso marë' ira iratërantarama'. Aquë paatoma', a'naya a'naya a'chintërama' canpita pochin yonquicaiso marë'. Natëhuachinënguëma', aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapi. Ya'ipinquëma' parisitopiquë pa'sarama huachi.

16 jMa'huantacha nisarama paya! A'napita yaa'chintopiramahuë', co no'tëquën yonquiatomahuë', somaraya pochin cancantërama'. Somaraya nininso' co pi'pian tëranta' nanitërinhuë' a'napita quëpacaso'. Inapochachin canpitaso' co Yosë nohuitatomahuë', co nanitëramahuë' a'napita a'chintacamaso'. 'Yoscoarë' topatëra, no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topi ya'ipi piyapi'sa'. Canpitaso nipirinhue' nisha nisha tënema'. 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' itopiramahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpohue', toconama'. 'Yosë chinotopiso pëiquë oro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topiramahuë'. 17 Co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosë chinotopiso pëi' mini oro quëran noya noya ninin. Oro inaquë ya'huërinso' co aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Co chinotopiso' pëiquë ya'huërinhuë' naporini, co Yosëri noya ni'itonhuë'. 18 Yosë chinotopiso pëiquë artaro ya'huërin. Inaquë ma'sha acopi Yosë chinotacaiso marë'. 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' tapomarahue', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpohue', toconama'. 'Ma'sha inaquë acopiso' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topiramahuë'. Yanonpinatoma', naporama'. 19 Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ma'sha acopiso' aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Artaro mini ma'sha acopi quëran noya noya ninin. Artaroquë acopi ni'ton, Yosëri noya ni'nin. 20 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatama', ya'ipi inaquë acopisopitanta' yonquicaso' ya'huërin. 21 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatama', Yosë inaquë ya'huërinso' yonquicamaso' ya'huërin. 22 Inapochachin 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatamanta', co pi'iro'të'chin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë inaquë ya'huaton, hua'anëntarinpoha'. Inanta' yonquicamaso' ya'huërin.

23 Canpitaso nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! 'Nani ma'sha quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin,' itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahuë', nonpintënguëma' canpitaso'. Napoaton ma'sha sha'patamara, pi'pian quëtërama'. Ya'ipi cosharo apimotacaso marë'

sha'nama' quëran huarë' diesmo quëtërama'. Inaso' noya nipirinhüë', Yosë na'con na'con nohuantërinso' naniantërama'. Co no'tëquën nonamahuë'. Co sa'ahuaro'sa' nosororamahuë'. Naporahuaton, co cancanëma quëran huarë' Yosë natëramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'. ²⁴ Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën a'chinamahuë'. Ni'co'. Canpitaso' yao'opatomara, ama o'oso tëranta' o'ocamaso marëhuë' noyá panshairama'. Napoapomarahüë', camiyo a'naroáchin mi'tëramaso pochin ninama'. Yosë na'con na'con nohuantërinso', co natëramahuë'.

²⁵ Canpitaso' nonpintënuëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Tëhuënachin yanonpinama'. Ni'co'. A'naquën minë', sënan, inapita pa'mohuachinara, aipiáchin pa'mopi. Acoposo nipirinhüë', né'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' piyapi'sa' noya nicainënuëmasoachin yonqupiramahuë', acopo' cancanëma quëranso', co noya yonquiramahuë'. Nonpinatoma', yaihuatërama'. Ma'sharáchin nohuantatoma', co Yosë nohuantërinso' ninamahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'. ²⁶ Canpitaso parisioro'sanquëma', somaraya pochin cancantërama'. ¿Onporahuatomacha co no'tëquën yonquiramahuë' paya? Cancanëma'ton anoyatoco'. Ina quëran noya cancantatoma', noya nisarama huachi.

²⁷ Canpitaso' nonpintënuëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Yosë quiricanën a'chinpiramahuë', yanonpinama'. Ni'co'. Chimipi na'pi naninquë po'mohuatëra, aipiran quëran huiríchinquë pashitëre'. Noyápiachin ya'nopirinhüë', acoposo' nansë, nosha chanatërinso', inapita co nishinahüën' nisarín. ²⁸ Inapochachin canpitaso' ninama'. Piyapi'sa' noya nicatënuëma': 'Ma noya maistro'sa' Yosë natëpi,' topirinhüë'. Acopo' cancanëma quëranso' nonpinatoma', pa'pi co noyahüë' cancantërama'.

²⁹ Canpitaso' nonpintënuëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari no'huitona', tëpapi. Ipora canpitaso', pa'pitopiquë pëirapirama'. Noya quëmapi'santa pa'pitopiso', yancoro'sa' sharapirama'. Ama naniantacaso marëhuë' napotërama'. ³⁰ Inapatotoma' naporama': 'Íráca chachin ya'huërai naporini, co quiyariso' tëpa'itoihuë', topiramahuë', ³¹ shimashonëma' quëpatoma', canpitanta' tëpatona'piro'sa pochin cancantarama'. ³² Inapita pochin cancantatoma', co noyahüë' nisarama'. Na'con na'con oshahuanarama'.

³³ ¡Ya'huan pochin cancantatoma', pa'pi co noyahüë' nisarama! ¿Onporahuatomacha pën quëran cha'ërë'ponquëmaya? Co cha'ësaramahuë'. ³⁴ Napoaton pënëntona'piro'sa' a'pataranquëma'. No'tëquën yonquina'piro'sa', a'china'piro'sa' inapita a'pataranquëma' a'chintinënuëmaso marë'. No'tëquën pënënaponënuëma' nipirinhüë', no'huíarama'. A'chintopirinënuëmahüë', a'naquën tëpaarama'. A'naquën niyontopiso pëiquë chiniquën huihuiarama'. Nisha nisha ninanoquë imatoma', aparisitarama'. A'naquëonta' corosëquë patanantatoma', tëpaarama'. ³⁵ Iráca quëran huarë' noya quëmapi'sa' pënëntopirinhüë', na'a tëpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhüë', lini tëparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinhüë', tëpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasë tëpapi anta'. Piriquiasë hui'nin inaso'. Yosë chinotopiso pëi i'iratëquë artaro ya'huërinso aquëcha tëpapi. Canpitaso' ina nitotapomarahüë', co natantochináchinhuë' cancantërama'. Napoaton Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. ³⁶ Iráca quëran huarë' shimashonëmapita co noyahüë' cancantopi. Ipora canpitanta' inapita pochachin cancantarama' ni'ton, Yosë na'con ana'intarinquëma huachi, tënahüë,' itërin.

*Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, Quisoso sëtërinso'**(Lucas 13.34-35)*

³⁷ Ina quëran taantarín: “¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatënguëma', chiniquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquëma' pënëinënguëmaso marë'. A'papirínhuë', tëparama'. A'naquën na'piquë të'yaratoma', tëparama'. Ya'ipinquëma' nosoroatënguëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahuë', co ca tëranta' nohuantëramacohuë'. Atari hua'huin tó'cohuëtërinso pochín yapa'poyapiranquëmahuë', co nohuantëramacohuë'. ³⁸ Napoaton Tata Yosë patarínquëma'. Chinotëramaso pëinta' patarín. Co huachi catahuaarínquëmahuë' ni'ton, noquitarama huachi. ³⁹ Canta', co huachi quënanaramacohuë'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënaantaramaco. Naporó': ‘¡Ma noyanguëncha quëmaso paya! Sinioro chachín a'paimarínquën,’ itaramaco huachi,” itërin Quisosori.

24*Yosë chinotopiso pëi' ohuatapiso'**(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)*

¹ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, ca'tano'sanënpitari itapona':

—Ni'quë' Maistro. Ma noyápiachín Yosë chinotopiso pëi', itopi.

² —Iporaso' ya'ipiya noyápiachín ni'piramahuë', a'na tahuëriso' ya'ipiya ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huiritarínhuë', itërin Quisosori.

*Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'**(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)*

³ Ina quëran Oriposë panënguë pa'sahuaton, inaquë huënsëconin. Ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëpi. Inapitari huëcapairahuatona', itiipi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ayaro' tahuëri ya'caritohuachín, ¿ma'ta' onporahuachina' nitotapoi? ¿Onporota' o'mantاران? Inapita sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁴ —Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënguëma'. ⁵ A'naquën huëcapona'. “Caso' Cristoco. Yosë chachín a'paimarínco,” tosapi. Nonpintë' nipirínhuë', na'a piyapi'sari imasapi. ⁶ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiaipi. Niahuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohuë'. Yosë nohuanton, naporapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁷ Nisha nisha nananquë nonpisopita nino'huitona', quira nisapi. Copirnoró'sa capini nino'huitona', piyapínënpita camairapi quira nicacaiso marë'. Nisha nisha parti coshoro' pahuanpachín, tanari piyapi'sa' tiquirarin.

Naporahuaton, a'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. ⁸ Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairínhuë'. Inapochachín ayaro' tahuëri ya'caritohuachín, piyapi'sa' parisitaponaraihuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁹ “Naporó' tahuëri'sa' co noya piyapi'sahuë' masarinënguëma'. Imaramacoso marë' aparisitarínënguëma'. Nisha nisha piyapi'sa' no'huairínënguëma'.

A'naquëma' tëpararínënguëma'. ¹⁰ Inapohuachina', na'a piyapi'sa' imasapirínacohuë', co ahuantatónaraihuë', Yosë naniantapi. Pipirahuatona', imarínacosopita no'huitona', sha'huirapirapi. ¹¹ A'naquëonta' nonpin nanan pënëntapona'. Nonpinapirínahuë', na'a piyapi'sari natëtona', nonpin nanan imasapi huachi. ¹² Piyapi'sa' pa'pi co noyahuë' cancantatona', na'con na'con oshuanapi. Co huachi ninosoroapihuë'. ¹³ Canpitaso nipirínhuë' noya ahuantoco'. Co a'pohuatamacohuë', noya nicha'ésaranquëma huachi.

¹⁴ Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso' a'chintëranquëma'. Ina nanan chachín

ya'ipi parti a'chinacaso' ya'huërin. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. Ya'ipi parti a'chintohuachina', naporor' ayaro' tahuëri naniarin huachi.

¹⁵ Iráca Naniri ninoton, ninshitérin. 'A'na tahuëri inimicoro'sa' Yosë pëinênquë ya'conahuatona', tapiapona'. Pa'pi co noyahuë' nitatona' inapotohuachina', co huachi inaquë Yosë chinotapihuë', ténin. No'tëquën ninorin ni'ton, ina quirica nontohuatama', noya yonquico'. ¹⁶ Naniri ninorinso' nanihuachin, Cotia parti ya'huëramasopita motopi'pa' manóton ta'aco', chiniquën aparisitochinênquëma'. ¹⁷ Pëinëma aipi ya'huëhuatama', ama ma'shanëmapita quëpacaso marë' ya'concosohuë'. A'naroáchin topinan ta'aco'. ¹⁸ Iminëmaquë sacatasênquëma' nipachin, ama a'moramaso tëranta' maquintacosohuë'. Manóton ta'aco'. ¹⁹ Naporor' tahuëri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huëtopiso', inapitaso' sacai quëran ta'arapi ni'ton, parisitapona'. ¡Ma'huantacha nisapi paya! ²⁰ Yosë nontoco' ama o'nápiquë ta'acaso' ya'huë'insohuë'. O'napiquëhuë nipon, chinoto tahuërihuë nipon, saca sacai ta'acaso'. ²¹ Ina quëran piyapi'sa' chini chiniquën parisitapi. Isoro'pa' ya'huërin quëran huarë' co ina pochin parisichátërapihuë'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitarapihuë'. ²² Yosë nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuë'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuë'. Nipirinhüë', piyapinênpita nosoroaton, co nohuantërinhuë' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ësarín huachi.

²³ Naporor' tahuëri'sa' nisha nisha sha'huitarinênquëma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huë'nin! Pasëquë ya'huarin,' itohuachinênquëma', ama natëcosohuë'. ²⁴ Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' huëcapona'. 'Caso' Cristoco' tosapi a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. Huayoninsopitanta' nonpintochinaichin nisapi. ²⁵ Nani sha'huítëranquëma' ama naporor' tahuëri nonpintinênquëmaso marëhuë'. ²⁶ 'Huëco' inotëro parti pa'ahua'. Inatohua' Cristo ya'huarin,' itohuachinênquëma', ama pacosohuë'. 'Paso' pëiquë ya'huërarin,' itohuachinênquëmanta', ama natëcosohuë'. ²⁷ Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë. O'mantahuato, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. O'cori' huënsha' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri huënaráchin huënaráchin o'mantararahuë, ni'saramaco. ²⁸ Ma'sharo'sa' chiminpachina, a'naroáchin tamëro'sari huëcapairin,' itërin Quisosori. (Cristo o'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

O'mantacaso' tahuëri

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33)

²⁹ 'Nani parisitohuachina', pi'i tashiarin. Yoquinta' co huachi a'pinarinhüë'. Naporahuaton, na'a tayloraro'sa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huërininsopitanta' nacon nacontapon. ³⁰ Naporor' o'mantararahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'mantararahuë huachi. Nisha nisha nananquë nonpisopita: 'Aná'ntarinpoa,' ta'tona' pa'yanapi, na'nëapi, napoapi. Chiniquën nanantato, chitoro' huáncana o'mantararahuë, ni'sarinaco. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë. ³¹ O'mantarahuato, na'a anquëniro'sa' a'pararahuë. Panca tronpita pihuitona', ya'ipi parti pa'sapi huayonahuësopita ayontonacaiso marë'.

³² Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. Ta'amën monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarin huachi,' topi. ³³ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin huachi,' tosarama'. ³⁴ No'tëquën sha'huítëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi. ³⁵ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nanamëhuëso nipirinhüë' co onporonta'

ta'huantarinhüè'. No'tèquèn nonahuè ni'ton, ya'ipi sha'huitèranquëmaso chachin naniarin huachi.

³⁶ Ma tahuërisona o'mantaca'huasoso nipirinhüè', co insonta' nitotërinhüè'. Anquëniro'santa' co nitotapihüè'. Yosë hui'ninco niporahuè', co ca tëranta' nitotërahuè'. Tata Yosëichin nitotërinso'.

³⁷⁻³⁹ Iráca Noi nanpiso', na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihüè'. Topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatápi, o'osápi, sa'asápi, hui'ninapitanta' aso'yarápi. Napoatona', co Yosë yonquipihüè'. Noiso nipirinhüè', Yosë natëton, panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. Anapitaso' co yonquipirinhüè', a'nanaya panca pama pa'sarin. Naporó' ya'ipiya chimiitopi huachi. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, a'nanaya o'mantararahüè'. Na'a piyapi'sa' co yonquipirinhüè', o'mantararahüè'. ⁴⁰ Naporó' cato' quëmapi'sa' ina iminquëáchin sacatapirinhüè', a'nara' quëpantarahuè'. A'naso nipirinhüè' patarahüè'. ⁴¹ Cato' sanapi'sa' inaquëráchin shi'shi' pë'sanapirinhüè', a'nara' quëpantarahuè'. A'naso nipirinhüè' patarahüè'.

⁴² Ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocoso'huè'. Onporosona o'maca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuè'. ⁴³ Ni'co'. Ihuatë' a'nanaya huë'pachina, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicaso'huè', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuè', co pëinënquë ya'conacaso' nanichitonhuè'. ⁴⁴ Inapochachin canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co yao'marinhuè', ama tocoso'huè'. Co nitotasëinquëmahüè', a'nanaya o'mantararahüè', itërin.

Inpriato naporin quëran a'chininso'
(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ Ina quëran itantarin: "Ni'co', iyaro'sa'. O'maca'huaso' tahuëri a'na patron pochin nisarahuè. Inaso' aquë yapa'pachina, inpriatonën sha'huitërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piaquë', itahuaton, pa'nin. ⁴⁶ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tèquèn natëtarin. Patronëni huëcapaintahuachin, noya ni'sarin. Ina marë' noya cancantarin. ⁴⁷ Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'. ⁴⁸ Nipirinhüè', inpriatonën co noyahuè' cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huënantaponhuè', ta'ton, ⁴⁹ piyapinënpita ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon. ⁵⁰ Napoaso', patronëni quënanquintapon. Co nitotasohüè', a'nanaya canquipon. ⁵¹ Co natërinhuè' ni'ton, chiniquënan a'ntarin. Nonpintëro'sa' ana'ntopiso pochin nitapon. Inaquë co napion ancantaton, na'nërápon," tënin Quisoso.

25

Sanapi nipayarinsopita

¹ Naquëranchin Quisosori pënëantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chintanta'inquëma', noya natanco. Hua'an sa'arinso pochin ninin. Inaso aquë quëran huë'sarin. Onporosona canquicaso' co nitotopihüè'. Tahuëri nanihuachina, sanapi nipayarinsopita ninarapi hua'an huëcacaso'. 'Hua'qui quëran canquipon nimara', ta'tona', shonca nano'sa' nanparinënarë chachin ninarapi. ²⁻⁴ A'natërápo sanapiichin noya yonquipi. Quirosin pochin orotërinso' ta'pantatona', mëntaiquë huarë' quëpapi. Naporahuatona', a'naya a'naya potriaquë quëpapi. A'natërápo sanapi'saso nipirinhüè' co yonquiatonahuè', co aquëtë' quëpapihuè'. ⁵ Hua'an hua'quirin ni'ton, tashitopi. Yahuë'ëtona',

ya'ipimiáchin huë'ëpi. ⁶ Huë'ësoi', yono tashi' a'nanaya chiniquën noninso' natanpi. '¡Ma'tana, huë'sarin huachi! ¡Huënsëco' pa'ahua' nacapia'ahua!' nitopi. ⁷ A'naroáchin shonca nano'sa chachin capayatuona', nanparinënápita taparapi noya orotacaso marë'. ⁸ Noya yonquirinsopitaso' ta'pantohuachinara, noya orotërin. A'napitaso nipirinhüë' i'chinpitopirinahuë', yatacopiconpi. Napohuachinara: 'Ta'pantocoi quiyanta' i'chinpi'. Nani quiyaso' tacopiarin', topirinahuë'. ⁹ 'Co'chi nanitëraihuë' ta'panta'huainquëmaso paya. Inapohuatoí, co huachi quiyanta' orotarinhüë'. Ya'ipinpoa' tacopianarihua'. Manóton paatoma', pa'anconco', itopi. ¹⁰ Napotohuachinara, a'natëräpo chachin manotona pa'pi quirosin pochin nininso' pa'anapona'. Pa'pirinahuë', co'huara huëntayátërasoihuë', hua'an canquirin. A'natëräpo nano'sa' noya yonquirinsopitaso' imatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë sa'acaso marë' pita nisapi. Nani ya'conpachinara, oncotopi. ¹¹ Ina quëran co yonquirinsopitasohüë' huënantatona': '¡I'soatocoi sinioro quiyanta' ya'coini' itopirinahuë'. ¹² Hua'aní co nohuantërinhuë'. 'Co canpitaso' piyapinëhuëpitanquëmahüë'. Co nohuitëranquëmahüë', ta'ton co aya'coninhüë'.

¹³ Napoaton canpitan'ta' noya yonquiatoma', o'manta'huaso' tahuëri n-naco'. Onporoso' nanipon nimara, co nitotëramahuë'. Ni'cona paton-tatënuëma', itërin.

Canacaso marë' coriqui quëtërinso'
(Lucas 19.11-27)

¹⁴ Ina quëran itaantarín: "Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotamaso marë'. A'na quëmapi aquë yapa'sarinso pochin ninin. Yapa'pachina, inpriatonënpita amatërin camaicaso marë'. Huë'pachinara, itapon: 'Aquë pa'pato, oshaquëran huënantarahüë. Inatohua' ya'huasoco, noya sacatoco'. Apira coriqui quëchinquëma' ina quëran na'con na'con canaca'huaso marë'. Ma'sha pa'anatoma', oshaquëran ana'atoco', itërin. ¹⁵ Itahuaton, a'naya a'naya quëtëra'piarin. Co napopianachin quëtërinhuë'. Nanitinpichin tantiaton, nisha nisha quëtërin. A'naso' a'natëräpo huaranca coriqui oro quëran nininso' quëtërin. A'naso' cato huaranca quëtërin. A'nanta' huaranca quëtërin. Nani inpriatonënpita quëtahuaton, pa'nin huachi. ¹⁶ A'natëräpo huaranca ma'patona'piso' a'naroáchin natërin. Paaton, na'a ma'sha pa'anin. Ina quëran inapita pa'anaton, na'con na'con coriqui canarin. Nani tahuëri inapoaton, oshaquëran a'natëräpo huaranca aquëtë' canaantarín. ¹⁷ Cato huaranca quëtërinson'ta' noya sacatërin. Inanta' ma'sha pa'anahuaton, cato huaranca aquëtë' canantarín. ¹⁸ Huaranca ma'parinsoso' nipirinhüë', co yanatërinhuë'. No'paquë ihuatahuaton, coriquinën pa'pitërin inaquë tapacaso marë'.

¹⁹ Hua'qui quëran hua'anëna huënantarahuatón, inpriatonënpita amataantarín nontacaso marë'. ²⁰ A'natëräpo huaranca ma'patona'piso huë'sahuaton, coriqui a'notiirin. 'Ni'quë' sinioro, a'natëräpo huaranca quëtëpirancohuë', ina quëran a'natëräpo huaranca aquëtë' nani canarahüë', itiirin. ²¹ '¡Ma noyacha sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', chiniquën nanan quëchinquën na'con hua'anëntamaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin hua'anëni. ²² Ina quëran a'nanta' huë'nin: 'Ni'quë' sinioro, cato huaranca quëtëpirancohuë', nani cato huaranca aquëtë' canarahüë', itiirin. ²³ '¡Ma noyacha quëmanta' sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', nanan quëchinquën

na'con hua'anëntacaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin inanta' hua'anëni.

²⁴ Piquëran quëtërinsoo nipirinhüë', huë'sahuaton itiirin: 'Quëmaso' sinioro co nosororancoihuë'. Co quëmaora shacaponahuë', nitërinso' manan. Co sacataponahuë', canaran. ²⁵ Napoaton të'huatatënguën, co sacatërahuë'. Coriqui quëtërancoso' acoporoquë p'orahuë. Ma'tana ya'huarin,' itahuaton, coriqui a'notërin. ²⁶ Napotohuachina, co noya ni'ninhüë'. 'Quëmaso' co noyanquënhüë'. Chiroton, co natërancohüë'. Co no'tëquën yonquiranhüë'. "Co sacataponahuë' canaran," ¿itëranco ti? ²⁷ ¿Onpoatonta' nipachin, co bancoquë acoranhuë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohüë', itërin. ²⁸ Ina quëran a'na piyapinën sha'huitërin. 'Iso quëmapi topinan quëran coriqui quëtërahuë. Osërëtahuaton, paso' quëmapi na'con na'con canarinso', quëtëquë'. ²⁹ Noya natërinco ni'ton, na'con na'con quëtantarahuë. Co manta' pahuantarinhuë'. A'naso nipirinhüë' co natërincohuë' ni'ton, pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osërëtarahuë. ³⁰ Naporahuaton co noyahuë' ni'ton, aipiran tashinan tërinquë të'yatoco'. Inatohua co napon canayataton na'nëräpon,' tënin," itërin Quisosori.

Nisha nisha nananquë nonpisopita ana'intërinso'

³¹ Ina quëran itaantarin: "Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë hua'anënta'huaso marë'. Ya'ipi anquëniro'sapitarë'co chachin o'mantararahuë. Huënaráchin huënaráchin ya'norahuato, hua'anënta'huaso' shiraquë huënsëarahuë coisë pochin nica'huaso marë'. ³² Yosë nohuanton, nisha nisha nananquë nonpisopita niyontonapi. Niyontonpachina', pë'tahuatona'pi pochin nisarahüë. Ni'co'. Tahuëri nipachina, ohuicar'o'sa', chiporo'sa' napopianachin pa'sapi coshatacaiso marë'. Inaquëráchin ya'huëpirinahuë', tashihuachina, nisha nisha acorin huachi. ³³ Ohuicar'o'sa' inchinanën quëran acorahuaton, chiporo'saso' ahuënanën quëran acorin. Inapochachin canta' ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha acoarahuë. Noya canantopisopita inchinanëhuë quëran acoarahuë. Co noyahuë' cancantopisopitaso nipirinhüë', ahuënanëhuë quëran acoarahuë. ³⁴ Ina quëran inchinanëhuë quëran acorahuësopita itarahüë: 'Ya'ipinquëma' huëcatoma', Yosë hua'anëntërinquë ya'conquico'. ¡Ma noyacha Tata Yosë nosororinquëma paya! Isoro'pa' ninin quëran huarë' yonquirinquëma' hua'anëntërinquë aya'coinquëmaso marë'. ³⁵ Canpitaso' noya nosororamaco. Tanahuatëra, a'caramaco. Yamorohuatëra, o'shitëramaco. Ya'huëramataquëchi na'huëpatëra, noya nontëramaco. Pëinëmaquë chachin aya'conamaco. ³⁶ Capa a'moca'huaso' nipachina, quëtëramaco. Caniohuatëran'a', huëcatoma', nosoroquiramaco. Tashinan pëiquë ya'huasoconta', ni'quiramaco. Napoaton huëco huachi, noya ya'hua'ahua',' itarahüë. ³⁷ Napor'o' inapitaso' natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanaran nicatëinquën, a'carainquën? ¿Onporota' yamororan ni'ton, o'shitërainquën? ³⁸ ¿Onporota' pëinëhuëiquë aya'conainquën? ¿Onporota' a'mocamaso' pahuantërinquën ni'ton, quëtërainquën? ³⁹ ¿Onporota' canioran ni'ton, nosoroquirainquën? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitëran, ni'conainquën? ¿Onpórochana napotërainquën nicaya? Co yonquiraihüë',' itarinaco. ⁴⁰ 'Co'ta, imarinacosopita parisitohuachinara, catahuatoma'. Topinan piyapi'sa', sa'ahuaro'sa', inapita ma'sha pahuantohuachinara, quëtërama'. Imatomaco, a'napita catahuarama' ni'ton, canta' catahuaramacoso pochin ni'nahuë', itarahüë.

⁴¹ Ahuënanëhuë quëran acorahuësopitaso nipirinhüë', sha'huitarahüë: 'Ya'ipinquëma' paco huachi. Tata Yosë co noyahuë' ni'ninquëma'

ni'ton, ana'intarinquëma huachi. Panca pën nani acorin sopairo'sa' ana'intacaso marë'. Inaquë pën co onporonta' tacopiarinhuë'. Inaquë paco' canpitanata'. ⁴² Tanapirahuë', co a'caramacohuë'. Yamoropirahuë', co o'shitëramacohuë'. ⁴³ Ya'huëramataquëchin na'huëpatëra, co pëinëmaquë aya'conamacohuë'. Capa a'moca'huasonta' nipirinhüë', co quëtëramacohuë'. Caniopirahuë', co huëcatoma' nosororamacohuë'. Tashinan pëiquë ya'huëpirahuë', co ni'quiramacohuë'; itarahuë. ⁴⁴ Ina quëran natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanapiranhuë' co a'carainquënhuë'? ¿Onporota' yamoropiranhuë' co o'shitërainquënhuë'? ¿Onporota' co pëinëhuëiquë aya'conainquënhuë'? ¿Onporota' a'mocaso' pahuantopirainquënhuë', co quëtërainquënhuë'? ¿Onporota' caniopiranhuë' co nosororainquënhuë'? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitopiranhuë' co catahuarainquënhuë'? Co onporonta' ina pochin ni'nainquënhuë', itarinaco. ⁴⁵ 'Co'ta imarinacosopita parisitopirinhüë', co catahuaramahuë'. Sa'ahuaro'sa' ma'sha pahuantopirinhüë', co quëtëramahuë'. Co inapita nosororamahuë' ni'ton, co canta' nosororamacohuë', itarahuë. Itahuato, a'pararahüë huachi. ⁴⁶ Parisitopiquë pa'sahuatona', inaquë ya'huëmiatapi huachi. Noya nipisopitaso nipirinhüë', Yosë pochin nanpimiatapi huachi," itërin Quisosori.

26

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53*)

¹ Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita itapon:

² —Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso', nani nitotërama'. Naporo' Yosë quëran quëmapico niporahuë', masarinaco. Masahuatonaco, corosëquë patanantarinaco, itërin.

³ Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita Caihuasë pëinënuë niyontonpi. Inaso' corto hua'an, chini chiniquënanantërin. ⁴⁻⁵ Inaquë niyontonahuatona', ninontapi Quisoso tëpacaiso marë'.

—Ama pita tahuëri chachin maahuasohuë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa'. Napoaton po'oana quëran maahua', nitopi.

Hua'saiquë opomototërinso'

(*Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8*)

⁶ Quisososo nipirinhüë' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënuë coshatapatarin. Ina Simon chana caniori mapirinhüë', anoyatërinso'. ⁷ Misaquë coshatasoi', a'nara' sanapi huë'nin. Potiria'huaya huirina'pi quëran nipoiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Quisoso nosoroaton, opomototërin. ⁸ Ina nicatona ca'tano'sanënpitaso', no'huítopi. No'huítatona ninontopi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirinhüë' chiniarin? ⁹ Pa'anin naporini, na'con coriqui canaton sa'ahuaro'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi.

¹⁰ Quisosori natanahuaton, itërin:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco. ¹¹ Nani tahuëri sa'ahuaro'saso' ya'huërapí. Caso nipirinhüë', co hua'quiyahuë' canpitaro'co ya'huarahuë. ¹² Co'huara chimiyantërasocohuë', nosoroatonco, nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitinacoso marë'. ¹³ No'tëquënan itaranquëma'. Ya'ipi parti noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so' sha'huirapí anta'. Co naniantapihuë', itërin.

*Cotasëri sha'huirapirinsò'**(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)*

¹⁴ Ina quëran, Cotasë Iscarioti pa'pi co noyahue' yonquirin. Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Corto hua'ano'sa' ya'huërinquë pa'sahuaton, itoonin:

¹⁵ —Po'oana quëran Quisoso a'notohuatëinquëma', ¿onpo coriquita' quëtaramaco? itërin.

—Cara shonca coriqui prata quëran nininsò' quëchinquën, itopi. Itohuachinara:

—Noyahua'. Quëtoco nipachin a'nochinquëma', topachina, quëtopi.

¹⁶ Naporo quëran huarë' Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

*Pascoa tahuëri coshatopiso'**(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)*

¹⁷ Pascoa tahuëri nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuepocatopisohuë'. Ina tahuëri nanihuachina, ca'tano'sanënpitari huëcapaipi.

—¿Intohuata' Maestro paotói, Pascoa coshoro' nii capacaso marë'? itopi.

¹⁸ —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi quënanconarama'. Ina quënanconpatama', sha'huitoco'. “Maistro a'parincoi ni'ton, huë'nai. Naporin: ‘Yosë ninorinsò' nani naniriarin ni'ton, quëma pëinëinquë Pascoa coshoro' ca'tano'sanëhuëpitarë'co chachin coshatarai, tënin,' itonco’,” itërin Quisosori.

¹⁹ Pa'pachinara, Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Quëmapi quënanconahuatona', nontopi. Nani natanconpachinara, inaquë Pascoa coshoro' nipi capacaiso marë'.

²⁰ Nani tashihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi. Huë'sahuatona', misaquë huënsëquipi. ²¹ Coshatopona pochin itërin:

—No'tëquën ipora itaranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'naquëma' sha'huirapiramacó, itërin.

²² Natanahuatona', sëtópi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Sinioro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara tí? itopi a'naya a'nayari.

²³ —Tëhuëinchachin a'naquëma' yasha'huirapiramacó. Ina sënanquërächin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirincó. ²⁴ Yosë quiricanën quëran ninorincoso chachin chiminarahuë. Yasha'huirapirincoso nipirinhue', ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

²⁵ Itohuachina, Cotasërinta' itërin:

—¿Incoita' Maestro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara tí? ito- huachina, —Quëma chachin mini, itërin.

²⁶ Coshatasoi', pan masahuaton Yosë nontërin. “Yosparinquën, Sinioro” itahuaton, së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.

²⁷ Minënta' masahuaton, “Yosparinquën Sinioro,” itahuaton, inanta' quëtërin.

—Ya'ipinquëma' o'oco'. ²⁸ Ca huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. ²⁹ Co huachi opai' o'oantarahuë'. Chiminarahuë huachi. A'na tahuëri Tata Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, canpitaro'co nasha pochin o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua huachi, itërin.

*Pitrori nonpinapicaso' ninorinsò'**(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)*

30 Ina quëran Yosë cantanën cantarahuatona', pipipi. Pipirahuatona', Oriposë panënquë pa'pi huachi. 31 Inaquë Quisosori itërin:

—Íraca quiricanënquë ninoton, Yosë naporin: “Ca nohuanto, a'paitona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanēnpita yanquëerapi,” tēnin. Inapochachin yatēpahuachinaco, ya'ipinquëma' co chiniquēn cancantatomahuë', ta'ananpiaramaco. Ipora tashi chachin napoarama'. 32 Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarínco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquēnantarihua', itërin.

33—A'napita ta'ananpipirinēnquëonta', co caso' ta'arahué', tēnin Pitro.

34—No'tēquēn iyasha, itēranquēn. Ipora tashi chachin co'huara atari pērashatērasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuítērahuë',” toconapon, itërin Quisosori.

35—Co Siniro napoarahué'. Quëma imasaranquēn ni'ton, yatēpapirinaohuēnta' co onporonta' nonpinapiaranquēnhuë', itaantarín Pitrori. Inachachin topi ya'ipiya.

*Quisoso sētaton, Yosë nontërinso'
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)*

36 Ina quëran, Quisimani nararo itopiquë canconpi. Inaquë ca'tano'sanēnpita sha'huitërin.

—Isëquë huēnsētaco'. Pasëyáquë pa'sarahuë Yosë nontapo, itërin.

37 Caraíchin ca'tano'sanēn amashamiachin quëparin. Pitro, Sipitio hui'ninpita inapitaíchin quëparin. Naporo' sētaton, co napion cancantërin.

38—Pa'pi sētērahuë. Chiminchináchin sētērahuë. Isëquë huēnsētaco'. Ama huë'ëtomarahuë', ni'táco', itërin.

39 Amashamiachin pa'sahuaton, isonconin. No'paquë huarë' monshomarahuatón, Yosë nontërin: “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', quëma nohuantohuatan, noya, tēnahuë. No'tēquēn yanatēranquēn,” itërin.

40 Ina quëran huēnantapirinhué', cara chachin huë'ésápi quēnanquintarin.

—Iya Pitro, ¿co a'na ora tēranta' nanitēramahuë' ni'tamaso' tí? 41 Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontoco' ama sopai minsēinquëmaso marēhuë'. Cancanëma quëranso mini Yosë yanatēpiramahuë', co canpitaora chiniquēn cancantaramahuë', itërin.

42 Ina quëran paantarahuaton, Yosë nontaantarín.

—Nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Nipirinhué' co nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tēnahuë. No'tēquēn yanatēranquēn, itaantarín.

43 Ina quëran huēnantapirinhué', naquëranchin huë'ëantapi, quēnanquintarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ésápi. 44 Tananpitahuaton, paantarín. Paantarahuaton, inachachin Yosë itantarín. Nani cararo' inachachin Yosë nontërin. 45 Ina quëran huēnantahuaton, itërin:

—¿Ipora huanta' huë'ésarama' tí? Nani ora nanirín huachi. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapirincos oshahuano'sa' macainacoso marë'.

46 Huēnsëco huachi pa'ahua'. Ni'co', sha'huirapirincoso' nani canquiarín, itërin.

*Quisoso mapiso'
(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)*

47 Nontaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirín. Inarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi, corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita sē'quërahuatona'

huè'sapi. ⁴⁸ Co'huara canshatèrasoihuè', Cotasèri nani sha'huitèrin Quisoso nohuifacaiso marè'.

“Insosona apinohuato, ina Quisososo'. Máco huachi,” itèrin.

⁴⁹ Ina quèran ya'yoranquirahuaton:

—Tashita Maistro, itiirahuaton, apinorin.

⁵⁰ —Ma'sona yaninanso' iyasha, manóton niquè', itèrin Quisosori. Ina quèran piyapi'sari chiníquèn masapi huachi.

⁵¹ Ca'tano'sanènpita inaquè huaniapi. A'nara' sahuèninèn ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonèn ahuèrin. Ahuèaton, nishitèhuèratètèrin.

⁵² Quisososo nipirinhué' co nohuantèrinhué'.

—Sahuèninèn iyasha, po'moantaquè'. Hua'naquè tēpatohuatama', hua'na quèran chachin tēpainèmaso' ya'huèrin. ⁵³ Tatahuè nontèrahuè naporini, shonca cato huaranca anquèniro'sa' a'patimaitoncohuè'. A'naroáchin catahuaitonacohuè'. ¿Co ina nitotèranhuè' ti? ⁵⁴ Napoaponahuè', co nohuantèrahuè' cha'èca'huaso'. Nicha'èrinaco naporini, co huachi ninorinacoso' naniitonhuè'. Yosè nohuanton, chiminarahuè, itèrin ca'tano'sanènpita.

⁵⁵ Ina quèran piyapi'sa' itapon:

—Sahuèni, shonqui, inapita sè'quèrahuatoma', huècapairamaco. Tēpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? Co'tana nani tahuèri Yosè chinotopiso pèiquè huènsèato, a'chinárahue. Nicapomaraquè', co manamaco-huè'. ⁵⁶ Napoaponahuè', Yosè nohuanton, iporasos' masaramaco. Quiricanèn quèran ninorinacoso chachin masaramaco, itèrin.

Ina quèran ya'ipi ca'tano'sanènpitari ta'ananpipi huachi.

Corto hua'ano'saquè quèpapiso'

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Nani masahuatona', corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinso' ya'huèrinquè quèpapi, Caihuasè itopiso'. Inaquè cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapita nani niyontonpi. ⁵⁸ Pitroso nipirinhué', aquè quèran imaquiarin. I'iratèquè huarè' imaquirin. Pairaanaquè ya'conahuaton, ponisario'sapitarè' huènsèquirin. “¿Ma'ta' onpotapona'? Tēpapona' nimara,” ta'ton, ni'sárin.

⁵⁹ Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa' inapitari yatèpapi ni'ton, a'naya a'naya yonípi Quisoso sha'huirapicaiso marè'. ⁶⁰ Na'a piyapi'sari nonpinapiponaraihuè', nisha nisha nonconpi. Napoyan quèran catoya'piri huè'sahuatona', sha'huirapipi.

⁶¹ —I'hua chachin Quisoso noninso' natanai. “Yosè chinotopiso pèi' ata'huantahuato, caora nanitèrahuè anoyatanta'huaso'. Cara tahuèri quèran anoyatantarahuè,” toconin, itopi.

⁶² Corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Co manta' tēnanhuè' ti? ¿Ma'ta' taponas' isopita nonapiarinènquèn? itèrin.

⁶³ Quisososo nipirinhué' co manta' tēninhuè', ta'tárin. Ina quèran corto hua'ani itantarín:

—“Yosè ni'sárinco co nonpinahuè’,” ta'ton, no'tèquèn sha'huitocoi. ¿Quèmaso' Cristo, Yosè hui'ninquèn chachin ti? itèrin.

⁶⁴ —Ca mini inaco. Yosè quèran quèmapico ni'to, a'na tahuèri niantaramaco. Inápaquè pa'pato, Yosè inchinanèn quèran ahuènsèarínco. Ina quèran chitoro' huancana o'mantararahuè niantaramaco, itèrin.

⁶⁵ Corto hua'anso natanahuaton, chiníquèn no'huitèrin. Inapaton a'morinso osharin.

—“¿Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanama'. Inaora chachin sha'huitërinpoa' ni'ton, co a'napita sha'huitinpoaso' nohuantarihuahuë'.

⁶⁶ ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tënin.

—Pa'pi co noya quëmapihuë' ni'ton, tëpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁷ Ina quëran ipirayatahuatona', ahuëpi. A'naquë'ninta' tonporayatahuatona', chiniquë'n panpirayapi.

⁶⁸ —¿Inta' ahuërinquë'n? Quëmaso' Cristonquë'n nipatan, ninoton no'tëquë'n sha'huitocoi, itopi.

Pitrori nonpinapirinso'

(*Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Napotasoi, Pitroso' i'iratëquë huënsëarin. A'na cosonari huë'sahuaton, itiirin.

—Quëmanta' Quisoso Cariria quëran huë'ninso' ca'tanan, itopirinhüë'.

⁷⁰ —¿Ma quëmapita' napotaranso'? Co caso' ina nohuitërahuë', itërin. Ya'ipiya natanpi.

⁷¹ Ina quëran pa'sahuaton, ya'coanaquë huaniso', a'na cosonarinta' quënanquiantarin. Quënanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanin anta', itaantapirinhüë'.

⁷² —¿Co'chi nohuitërahuë' paya! Yosë ni'sárinco, co nohuitërahuë', taantararin Pitro.

⁷³ Ina quëran hua'quimiachin nisahuaso', a'napitarinta' itaantapi:

—Tëhuë'nchachin quëmanta' Quisoso ca'tanan. Cariria piyapi pochin nonan quëran nohuitërainquë'n, itopi.

⁷⁴ —¿Co'chi iyaro'sa' paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahuë'. Nonpin-tohuatë'nquëmaso', Yosë ana'inchinco, ténahuë, itërin.

Naporo chachin atari përarin. ⁷⁵ Ina natanahuaton, Quisosori napotërinso' yonquirin: “Co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco,” itërinco, ta'ton, aipiran pipirin. Inaquë chiniquë'n sëtaton, na'nërin.

27

Piratoquë quëpapiso'

(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32*)

¹ Tahuërianpitohuachina, ya'ipi corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita napopianachin yonquipi Quisoso atëpatacaiso marë'. ² Ina quëran noyá tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi. Inaso' hua'an, Noma copirnorri acorinso'.

Cotasë nitëparinso'

(*Hechos 1.18-19*)

³ Cotasëso' nani sha'huirapiponahuë', Quisoso tonpopinan quëpahuachinara, ni'sárin. Ina ni'sahuaton, yonquirin huachi. “Ma'tana tëpacaiso marë' quëparapi. ¿Onpoatocha sha'huirapirahuë' paya?” ta'ton, sëtërin. Corto hua'ano'sa' ya'huëpique paantarahuaton, cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtópiso' yayo'coantapirinhüë'.

⁴ —Co huachi iso coriqui nohuantërahuë'. Pa'pi co noyahuë' ninahuë. Quisoso nóya quëmapi nipirinhüë', sha'huirapirahuë. Ina marë' oshahuahuë, itoonin.

—¿Ma'marëta' ina sha'huitërancoi? Co quiyaso' ina yonquirahuë'. Quëma naporanso', itopi.

⁵ Napotohuachinara, Yosë chinotópiso pëiquë chachin coriqui të'yatonahuaton, pipirin. Pa'sahuaton, nihuë'nquëconorahuaton, nitëparin.

⁶ Ina quëran corto hua'ano'saso' coriqui maantarahuatona':

—Tëpacaiso marë' pahuërëtopiso' ni'ton, co Yosë marë' acocaso' ya'huërinhuë'. Inaquë acohuatëhua', co Yosë pënëntërinso' natëarihuahe', ta'tona', co inaquë acopiha'.

⁷ —Iso coriquiquë no'pa' pa'ahuan' nisha piyapi'sa' pa'pitacaso marë', topachinara:

—Noyahua', topi ya'ipiya. Napoaton pa'sahuatona', ina coriquiquë no'pa' pa'anpi. “Tëshitona'pi no'panën,” itopiso' pa'anpi. Inaquë nisharo'sa chïm-inpachinara, pa'pitopi. ⁸ Napoaton ipora huanta' ina po'oroso': “Huënai' No'pa',” itopi. ⁹ Iráca Irimiasë ninoton, Yosë quiricanënguë ninshitërin. “Cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtapi. Ina nápo' cotioro'sa' nohuan-topi ni'ton, quëtapi. Ina coriqui chachin maantarahuatona', ¹⁰ tëshitona'pi no'panën pa'anapi. Yosë sha'huitërinco chachin napoapi,” tënin, ninshita-ton. Naporinso chachin ina nápo' coriqui masahuatona', no'pa' pa'anpi.

Pirato naporinso'

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

¹¹ Quisososo' Pirato notënanquë huaniárin.

—¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin Quisosori.

¹² Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari na'con nonpinapipiri-nahuë', co manta' tëninhuë'.

¹³ —Na'con nonapirinënguën, ¿co natananhuë' ti? itopirinhuë' Piratori.

¹⁴ Co manta' tëninhuë'. Co pi'pisha tëranta' a'panitërinhuë'. “Ma quëmapita' isoso' ni'ton, co manta' yaa'panitërinhuë',” tënin Pirato yonquiaton.

Quisoso tēpacaiso' sha'huirinsó'

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Nani Pascoa tahuëri Piratoso', a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin. ¹⁶ Tashinan pëiquë a'na apina'pi ya'huarin. Inaso' pa'pi co noyahuë'. Ya'ipi parti nahuiantërinso'. Parapasë itopi. ¹⁷ Piyapi'sa' huë'pachinara, Piratori itërin:

—Ípora Pascoaquënta' a'nara' apina'pi ocoianta'i, topirahuë'. ¿Insota' nohuantërama' ocoica'huaso'? Cato' ya'huapi. A'naso' Parapasë. A'nanta' Quisoso, Cristo itopiso'. ¿Insochachinta' nohuantërama' ocoica'huaso'? Can-pita huayonco', itërin.

¹⁸ “Cotio hua'ano'sari co quë'yatonahuë', Quisoso mapi,” ta'ton, Piratori napotërin.

¹⁹ Hua'an shiranënguë huënsëaso', sa'ininta' nanan a'patiirin Quisoso ocoicaso marë'. “Achin tashi' a'ninquëchin hua'narahuë. Quisoso hua'nato, chiniquë pa'yanahuë. Inaso' noya quëmapi. Co manta' onporinhuë' ni'ton, nicha'ëquë'. Co tēpacaso' ya'huërinhuë',” itërin sa'ini. Ina marënta' Piratori co yatëparinhuë'.

²⁰ Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitaso nipirinhuë', a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi:

—“Parapasë ocoirahuaton, Quisoso atëpatëquë’,” itoco', itëra'piapi. ²¹ Ina quëran Piratori natanin huachi.

—¿Insochachinta' ocoi'i? itaantarin. Napotaantahuachina:

—¿Parapasë ocoitoco! itopi.

²² —¿Ma'ta' onpochi nīpachin Quisoso, Cristo itopiso'? itohuachina:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimi'in! tosapi ya'ipiya.

²³ —¿Ma'marëta' tēpa'i? ¿Ma'ta' onporin? itopirinhuë', aquëtë chachin chiniquë itantapi:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimi'in! itaantapi.

²⁴ Napotihuachinara, nisha yonquirin huachi. “Piyapi'sa' co yanatërinacohuë'. Chiniquën no'huitatona', yaahuërinaco,” ta'ton, co huachi yonquirinhuë' Quisoso ocoicaso'. Napoaton i'sha masahuaton, piyapi'sa' ni'tërantapaquë hui'sërin.

—Iso quëmapiso' noya. Co manta' onporinhuë', tënahuë. Co ca nohuanto, tëpaapihuë'. Co ina marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'. Canpita yonquiramaso', itahuaton, hui'sërin.

²⁵ —Tëhuëenchachin quiya yonquirai tëpaca'huaiso'. Yosë yaana'intoahuachincoi, hui'nahuëipitarë'coi chachin ana'inchincoi, topi.

²⁶ Napohuachinara, Pirato camaitërin Parapasë ocoicaso'. Quisososo nipirinhuë' chiniquën ahuihuitërin. Chiniquën huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Nani huihuihuachinara, sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

²⁷ Sha'huitohuachina, Pirato pëinënquë quëpapi. Inaquë notohuaro' sontaro'sa' niyontopi tēcariatona' tēhuacaiso marë'. ²⁸ Ai'nanpiratahuatona', quëhuanën miachin hua'ana a'morinso pochin nininso' a'motopi tēhuacaiso marë'. ²⁹ Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi. Ina quëran tēhuacaiso marë napotopi:

—Ma'tana huaranën maquë huachi, itatona', piquiranana asë'quëëpi. Naporahuatona' ina notënanquë isonpi:

—Hua'qui tahuëri nanpïton cotioro'sa' hua'anëntëquë', itopi.

³⁰ Ina quëran iraiquë ipitopi. Piquirananta' matantarahuatona', ahuëmotopi. ³¹ Inapotatona', tēhuapi. Nani tēhuahuachinara, a'motopiso' ocoitahuatona', a'morinso chachin a'motantapi. Ina quëran corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi huachi.

Corosëquë patanantopiso'

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Ninano quëran pipirahuatona', a'na quëmapi nacapipi, Siriniquë ya'huërinso'. Simon itopi. Ina masahuatona', corosë Quisoso quëparinso' sontaro'sari apitëntopi. Inari quëpatërin.

³³ Pa'sahuatona', panëa'hua Corocota, itopiquë canconpi. Corocotaso': “Nansë Moto,” tapon naporin. ³⁴ Inaquë canconahuatona', huino ma'sha pinshiinë' ayontahuatona', o'shitopirinahuë', pi'pisha pi'nirahuaton, co o'orinhuë'.

³⁵ Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi. Nani patanantahuatona', ninontopi. “Huëco', nicanatēhua' Quisoso a'morinsopita maahua,” nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi. ³⁶ Nani masahuatona', inaquë huënsëapi nicacaiso marë'. ³⁷ Onporinso marësona tēparapisona' ninshïtopi.

ISOSO' QUISOSO, COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso', ninshïtopi. Inapotahuatona', corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

³⁸ Ina pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. Nisha patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi. ³⁹ Piyapi'sa' na'huëpona pochin, Quisoso tēcariatona', tēhuaconpi.

⁴⁰ —¿Nani ma'sha nanitaparan ti? I'hua naporan: “Yosë chinotopiso pëi' ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë,” tēnan. Inta nipachin cha'ëquë'. Yosë hui'ninquën chachin nipatan, corosë quëran no-huararahuaton cha'ëquë', itoonpi.

⁴¹ Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', cotio ansiano'sa', inapitarinta' tēhuatona', itapona':

42 —A'napitaso' yanicha'ëponahuë', inaora chachinso' co nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Israiro'sa' copirno nipachin, corosë quëran nohuarain nicatëhua' natëahua'. 43 “Yosë hui'ninco chachin ni'ton, catahuarinco,” topirinhue'. Yacatahuahuachin, apiramiáchin nicha'ëin, nitopi.

44 Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chiminiso'

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

45 Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin nizarin. 46 Naporo' Quisoso chiniquë'n nonin. *Iri, Iri, ¿nama sapacatani?* tënin. Inaora nananquë nonaton, naporin. “¿Onpoatonta' Tata patëranco?” tapon naporin.

47 A'naquë'n huanipapisopita natanahuatona':

—Iniasë përasamara, topi.

48 A'naso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininso' maconin. Ina masahuaton, huino áin nininso' asë'cotëtahuaton, piquirananquë achinpitërin. Achinpitahuaton, ihuëtërin o'ocaso marë'. 49 A'napitariso nipirinhue' itapona':

—Tananpitëquë' nia'ahua'. Iniasëri o'maton nicha'ëpon nimara, nitopi.

50 Quisososo nipirinhue' chiniquë'n nonsahuaton, chiminin huachi. 51 Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatamarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. Na'piro'sa' inaora nopaatërin. 52 Nopaatohuachina, a'naya a'naya pa'pitopiso' nii'soatërin. A'naquë'n Yosë imarinsopita iráca ayapirinahue', nantiantapi huachi. 53 Quisoso nantiantarinso' piquëran inapitanta' pa'pitopi quëran pipirahuatona', Quirosarinquë pa'sapi. Na'a piyapi'sari quënanpi.

54 Quisoso chiminpachina, capitanso sontaronënpitarë chachin ni'sapi. Ocohua pa'ninso', na'piro'sa' nopaatërinso', inapita ni'sahuatona', pa'pi pa'yanpi.

—Tëhuë'nchachin iso quëmapiso', Yosë hui'nin, topi.

55 Sanapi'sa' Cariria quëran huë'pisopitanta', aquë quëran notëërapí. Inapitaso' Quisoso imaquipi nocomacaiso marë'. Iporaso' chiminiso' ni'sapi anta'. 56 A'naso' Maria Mactarina itopiso'. A'nanta' Maria. Inaso' Santiago, Cosi, inapita a'shin. A'nanta' Sipitio hui'ninpita a'shin. Inapitaso' aquë quëran notëërapí.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 I'huararapaso', a'na ma'huan Cosi itopiso huë'nin. Inaso', Arimatiaquë ya'huërin. Quisoso imarin anta'. 58 Pirato ya'huërinquë pa'nin Quisoso nonën natantacaso marë'. “Quëtoco cari quëpa'i,” itoonin. Napotohuachina, “Noyahua'. Quëpaquë' nipachin,” itahuaton, sontaro'sa' a'parin nonën anohuaratacaiso marë'. Anohuararahuatona', quëtopi. 59 Nonën masahuaton, noya morinquë so'quëtëtahuaton, 60 na'pi nanin nasha nininquë po'morin. Inaora marë' pa'ampirinhue', inaquë po'morin. Ina quëran pancara'pi masho pitarahuatona', pa'copitopi. Pa'copitahuatona', patopi huachi. 61 Maria Mactarina, a'na Maria, inapitaso nipirinhue' na'pi nanin notënanquë chachin huënsëapi.

Sontaro'sari a'paipiso'

62 Tahuëririnque chinoto tahuëri marë' nani tapahuachinara, corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita niyontonahuatona', pa'pi Pirato nontacaiso marë'.

63 —Sinioro hua'an, Quisosocoso' nonpintè', tēnai. Nani yonquirai. Co'huara chimiyantēraponhuè', piyapi'sa' sha'huitèrin. “Tēpahuachinaco, cara tahuèri quèran nanopiantarahuè,” toconin. 64 Napoaton sontaro'sa' a'paquè' na'pi naninquè a'paicaiso marè'. Cara tahuèri chachin noya a'pai'ina', ama nonèn quèpacaiso marèhuè'. Ca'taninsopitari quèpahuachina': “Nani nanopiantarin huachi,” toconapona'. Napohuachina', aquè aquètè' piyapi'sa' nonpintapi, itopi.

65 —Inta nipachin, sontaro'sa' ya'huarin. Canpitari chachin paatoma', inapita quèpaco' noya ni'ina'. Ama piyapi'sari huècatona' quèpacaiso marèhuè' inapo'ina', itèrin Piratori.

66 Napohuachina, pa'pi. Pancara'pi to'ni pochin ninquè noyá pa'pirapitopi. Napotahuatona', sontaro'sa' acopi.

—Noya a'paico', itahuatona' patopi huachi.

28

Quisoso nanopiantarinso'

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

1 Chinoto tahuèri piquèran Maria Mactarina, a'na Mariarè' naquèranchin paantapi po'mopiquè nicacaiso marè'. Tomio tahuèri tashiramiachin na'pi nanin'pa' pa'sapirinahuè'. 2 A'nanaya panca ocohua pa'nin. Sinioro anquèninèni inápa quèran o'marahuaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarin. Chi'huincarahuaton, ina aipi huènsèrin. 3 Huènaráchin huènaráchin o'cori pochin ya'norin. Huirichin a'morin. Pi'shiro quèran huiri huirichin. 4 Ina ni'sahuatona', sontaro'sa' pa'yanpi. Pa'pi tē'huatopi. Ropa ropátahuatona', chimipi pochin no'paquè anotopi. 5 Ina quèran sanapi'santa' canquihuachinara, anquèniri itèrin:

—Ama pa'yancosohuè'. Quisoso corosèquè patanantopiso' yonisaramaso', nitotèrahue'. 6 Co huachi isèquè ya'huèrinhuè'. Sha'huitèrinquèmaso chachin nani nanopiantarin. Huèco' ni'quirico' po'mopiquè. Capa huachi. 7 Manóton paatoma', ca'tano'sanènpita sha'huitonco': “Nani nanopiantarin. Ina'ton Caririaquè pa'sarin. Inatohua' quènancoantarama',” itonco'. Nani sha'huitèranquèma', itèrin anquèniri.

8 Natanahuatona', a'naroáchin na'pi nanin quèran pipipi. Pa'pi pa'yanpirinahuè'. Nóya cancantatona' ta'api ca'tano'sanènpita sha'huitacaiso marè'. 9 Pa'sapirinahuè', a'nanaya iraquè chachin Quisosori ya'notèrin.

—Huè'cama imoyaro'sa', itèrin. Ina nohuitatona', ya'carionpi. Monshorahuatona', nantèn iporantèrahuatona', chinotopi.

10 —Ama huachi pa'yancosohuè'. Paatoma', iyahuèpita sha'huitonco' Cariria'pa' pa'ina'. Inatohua' quènancoantarinaco, itahuaton, pa'nin huachi.

Sontaro'sa' napopiso'

11 Sanapi'sa' paasoi', sontaro'santa' ninanoquè pa'pi corto hua'ano'sa' sha'huitacaiso marè'. “Quisoso pa'pitopiquè noya ni'sapiraihuè', a'nanaya panca ocohua pa'nin. Naporo' anquèni ya'norahuaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarin. Ni'piraihuè', Quisoso nonèn capa huachi,” itonpi. 12 Ina quèran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa' inapita niyantontahuatona', ninontápi. Nani ninontohuachinara, sontaro'sa' amatantarahuatona', na'con coriqui quètopi.

13 —Piyapi'sa' sha'huitoco': “Yono tashi' Quisoso ca'tano'sanènpita huè'pi. Huè'èsocoi, nonèn quèpapi,” itoco'. 14 Hua'anèma' natantaton ina marè'

no'huihuachinquëma', quiyari anoyatarai ama ana'intinquëmaso marëhuë', itopi.

¹⁵ —Noyahua'. Napo'i nipachin, toshuatona', coriqui ma'patopi. Pa'sahuatona', piyapi'sa' nonpintopi. Cotio hua'ano'sari sha'huitopiso chachin nonpinpi. Ipora huanta' na'a cotioro'sa' ina nonpin nanan natëpi.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' sha'huitërinso'

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶ Ina quëran shonca a'na ca'tano'sanënpitaso' pa'pi Cariria'pa'. A'na panënuë pa'pi, Quisosori sha'huitërinquë chachin. ¹⁷ Inaquë Quisoso quënanconahuatona', chinotopi. A'naquënsa nipirihuë' pi'pian co natërinhuë'. “Co inahuë' nimara,” topirinahuë'. ¹⁸ Quisosori ya'carirahuaton, itapon:

—Tata Yosë nohuanton, chini chiniquënanantërahuë. Inápaquë ya'huërsinopita, isoro'paquë ya'huërsinopita, ya'ipiya hua'anëntarahuë.

¹⁹ Napoaton canpita paatoma', ya'ipi piyapi'sa' a'chintoco'. Nisha nisha nananquë nonpisopita a'chintoco' imainaco. Insosona natëhuachinaco, i'quë aporintoco'. “Tata Yosë, Hui'nin, Ispirito Santo inapita nanan quëtërincoi ni'ton, aporintaranquën,” itahuatoma', aporintoco'. ²⁰ Ina quëran ya'ipi sha'huitëranquëmaso' a'chintoco' natëinaco. Insëquësona pa'patama', carinquëma' ca'tanaranquëma'. Nani tahuëri catahuaranquëma'. Ayaro' tahuëri naniquë huarë' ca'tanaranquëma'. Co onporonta' pataranquëmahuë', itërin Quisosori. Nani huachi.

Marco ninshitérinpoa' Quisocriso naporinso' nitotacaso maré'

Coansha Paotista pēnētērinso'

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

¹ Apira iyaro'sa', Quisocriso nanamēn ninshitaranquēma'. Inaso' Yosē hui'nin chachin. Irāca isoro'paquē o'marin nicha'ēinpoaso maré'.

² Isiasē pēnētona'pi ninoton Yosē quiricanēnquē ninshitérinso chachin o'marin. Inaquē Yosēri hui'nin itapon:

“Co'huara pa'shamátērasēnquēnhuē', comisionēhuē'ton a'pararahuē piyapi'sa' ayonquicaso maré'.

³ Inotēro parti ina quēmapi pēnētápon: 'Ni'co' iyaro'sa'.

Hua'an chiniquēn nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionēn a'parin ira tapatacaso maré'. Ira otēērin noya pa'tacaso maré'.

Inapochachin iporaso' cancanēma' anoyatoco' Siniōro o'main,' itarin,” tēnin ninshitatōn.

⁴ Ninorinso chachin Coansha huē'nin pēnētacasō maré'. Inotēro' parti ya'huaton, piyapi'sa' pēnēnārin. “Co noyahuē' yonquiramasopita nani-antatoma', Yosē chachin tahuērētantaco' oshanēma' inquichinquēma'. Ina quēran aporihuanco',” itarin. Napotahuaton, na'a piyapi'sa' aporintarin.

⁵ Inaquē notohuaro' piyapi'sa' huē'pi natanapona'. Quirosarin quēran huē'pi. Ya'ipi' Cotia parti quēran huēcatona', natanapi. “Tēhuēnchachin co noyahuē' nicatoi, oshahuanāi. Catahuaco'i Siniōro ina nanianchii,” topachinara, Cortaniquē Coanshari aporintērin.

⁶ Co inaso' noyápiachin a'morinhuē'. Ponira pochin camiyo anporo quēran nipiso' a'morin. Sha'huētē quēran nitonporin. Sēquērē pochin nininso' macaton, inaya tēranta' ca'nin. Ninoi' quēnanpachina, irorin. Piyapi'sa' pēnēnpachina, itapon: ⁷ “Ca piquēran a'na quēmapi huē'sarin chini chiniquēn nanantērinso'. Caso' co pi'pian tēranta' ina pochin chiniquēn nanantērahuē'. Co maquēyancohuē' ni'ton, co sapatēn i'quirita'huaso tēranta' nanitarahuē'. ⁸ Caso' i'quē aporintēranquēma'. Inaso nipirinhue' Ispirito Santo aya'coancantarinquēma',” itērin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ Naporo tahuēri'sa' Quisoso Cariria parti quēran huē'nin. Nasaritoquē ya'huēpirinhue', Coansha pēnētarinquē huē'nin. Huē'pachina, Coanshari Cortaniquē aporintērin. ¹⁰ Ii' quēran nonshihuachina, a'naroáchin inápaquē pi'iro'tē' ni'soatērin. Ispirito Santonta', nēpē pochin nohuaraimarin, ni'nin. Nohuaraimarahuatōn, Quisoso ya'coancantomiatērin. ¹¹ Naporo' inápa quēran Yosēri itapon: “Quēmaso' hui'nahuēnquēn chachin ninan. Na'con nosoroatēnquēn, noya ni'nanquēn,” itērin.

Sopairi tēnirinsō'

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Ina quēran Ispirito Santori inotēro parti co piyapi ya'huērinquēhuē' a'parin. ¹³ Inatohua' catapini shonca tahuēri ya'huērin. Tanan ni'niro'sapitarē' ya'huērin. Sopai hua'aninta' huēcáparahuaton, tēnirin. Sha'huitápirinhue' ama Yosē natēcaso marēhuē'. “Inca, co nohuantērahuē',” tēnin. Nani sopai pa'pachina, anquēniro'sari o'marahuatona', Quisoso nocomaimapi.

*Noya nanan sha'huicaso' caniaritërinso'**(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)*

¹⁴ Ina quëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Ina natantahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti penëntapon. Noya nanan Yosë non-inso' sha'huirarin: ¹⁵ "Nani tahuëri nanirin huachi. Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. Naporahuaton noya nanan natëco' Yosë nicha'ëinquëma'," itërarin.

*Sami camayoro'sari imapiso'**(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)*

¹⁶ Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon itopi. Iinë' riti të'yatapi sami macacaiso marë'. Iinso' Antërisë itopi.

¹⁷ —Huëco' iyaro'sa', ca imaco a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

¹⁸ Napotohuachina, ritinëna' patahuatona' Quisoso imapi huachi.

¹⁹ Amashamiachin Santiaco, Coansha, inapitanta' quënancoantarin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinëna' pasonapi.

²⁰ "Huëco' pa'ahua', ca imaco," itohuachina, pa'pin, inprianonënpita, inapita potiquë patahuatona', Quisoso imapi.

*Sopai a'parinso'**(Lucas 4.31-37)*

²¹ Ina quëran Capinaomoquë canconpi. Chinoto tahuëri nanihuachina, cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conin. Inaquë a'chinarin. ²² Chiniquën nanantona'pi pochin a'chinarin. Co cotio maistro'sa pochin a'chinhue'. Napoaton a'chininso' natanahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi: "¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya!" topi. ²³ Naporo' a'nara' quëmapi inaquë ya'huërin. Sopairi ya'coancantaton, camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiniquën nontërin. Sopairi chachin anonin.

²⁴ —¡Tananpitocoi! Quëmaso' Quisosonquën, Nasaritoquë ya'huëran. No-huitërainquën. Yosë quëran o'maton noya ninan. ¿Ma'ta' quëma onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? itërin.

²⁵ Itohuachina, Quisosori itapon:

—¡Ta'tëquë! ¡Iso quëmapi quëran pipimiatëquë! itërin.

²⁶ Napotohuachina, quëmapi chiniquën apa'tanin. Naporahuaton chiniquën "yai" ta'so chachin, sopai pipirin. ²⁷ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ninontapi:

—¿Ma'pítata' ni'sarëhuaso'? Quisososo' co a'napita pochin a'chinhue'. Chini chiniquën nanantaton, sopairo'sa quëran huarë' camaihuachina, natëpi, topi.

²⁸ Shiarahuaton, Quisoso naporinso' ya'ipi Cariria parti nahuinin.

*Simon Pitro a'shatën anoyatërinso'**(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)*

²⁹ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuatona', Simon, Antërisë, inapita ya'huëpiquë pa'pi. Santiaco, Coansha, inapitanta' pa'pi. ³⁰ Simon a'shatën chiniquën sapoton, quëhuënarin ni'ton, Quisoso sha'huitopi. "A'shacha saporin ta'a," itopi. ³¹ Inaquë paaparahuaton, maimirahuaton, opatërin. Naporo chachin sapo otanotërin. Otanotahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² I'huanaahuanquë nani pi'i ya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ya'coancantërinso'pitanta' quëpi. ³³ Ya'ipi ya'huëhuano'santa', ninano' ya'coanaquë niyontonpi Quisoso nicacaiso marë'. ³⁴ Naporo' notohuaro' cania'piro'sa' anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatërin. Na'aya'pi sopairo'sari ya'coancantërinso'pitanta' inquitërin. Sano yonquipi huachi. Sopairo'sari ina nohuitatona', yasha'huipirinahuë', Quisoso co nohuantërinhuë' ni'ton, ta'topi huachi.

Caririquë a'chintëra'piarinso'
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Tahuëririnquë co'huara noya huënihuayantërasohuë', Quisoso huënsërahuaton ninano quëran pipirin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' Yosë nontacaso marë' inaoraichin pa'nin. ³⁶ Simonso' capayatopirinhüë', co Quisoso quënanatonhuë', a'napitarë chachin pa'nin yonipon. ³⁷ Quisoso quënanconahuatona':

—Notohuaro' piyapi'sa' yonissarinëinquë, itopi. Itopirinahuë', Quisosori itërin:

³⁸ —Huëco' iyaro'sa', a'na partinta' pa'ahua'. Ya'cariya ninanoro'saquë pa'ahua'. Inaquënta' pënënta'huaso' ya'huërin. Ina marë' Yosë a'paimarinco ni'ton, huë'sarahüë, itërin.

³⁹ Ina quëran ya'ipi Cariria parti pa'sahuaton, niyontonpiso pëiro'saquë pënëntëra'piarin. Naporahuaton, sopairo'sari ya'coancantërinso'pitanta' inquitëra'piarin.

Chana caniori maninso'
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Naporo' a'na quëmapi huë'nin, chana caniori maninso'. Quisoso huëcapairahuaton, isonquirin. Isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuaton, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin. ⁴¹ Quisosori nosoroaton, së'huarin.

—Nohuantërahuë mini iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin.

⁴² Itohuachina, a'naroáchin canio inquirin. ⁴³⁻⁴⁴ Naporo chachin Quisosori chiniquë pënënin.

—¡Ama insonta' sha'huitëquësosohuë'! Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquë. Naporahuaton, Moisésë sha'huirino' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Ina quëran a'parin huachi.

⁴⁵ Napotopirinhüë', papon pochin ya'ipi piyapi sha'huitëra'piarin. “Quisoso anoyatërinco,” itëra'piarin. Ya'ipi naporinso' nahuinin. Napoaton piyapi'sa' ni'tërantapaquë co huachi Quisoso iratërinhuë'. Co huachi nanitërinhuë' a'ninquëchin ninanoro'saquë pacacaso'. Co piyapi'sa' ya'huërinquëhuë' ya'huërárin. Ina niponahuë', ya'ipi parti quëran huë'pi nicapona'.

2

Apiya anoyatërinso'
(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Cara tahuëri quëran pochin Capinaomoquë huëantarin. “Pëinëinquë Quisoso ya'huarin,” topi. ² Natantahuatona', notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Pëi' ya'sotahuatona', ya'coana aquëtëran huarë' yamopi. Yosë nanamën sha'huirarin, natanapi. ³ Naporo chachin catapini quëmapi'sa'

huécatoná', apia pè'sara'huayaquè quèshipi. Hua'qui' co nanitèrinhuè' huani-caso', quèhuénárin. ⁴ Quisosoquè yaquèpapirinahuè', hua'huayátèrahuè piyapi'sa' ni'ton, co nanitopihuè' ya'conacaiso'. Ya'shotopi. Napoaton pèi' nanpètahuatona', a'canpiso pi'pian o'quirahuatona', pè'sara'huayarè chachin anohuaramapi. Quisoso pirayan acomapi huachi. ⁵ Quisosori ni'sahuaton, "Ma noya isopita natèrinco," ta'ton, apia itapon:

—Oshanèn apia'hua inquitaranquèn huachi, itèrin.

⁶ Anaquèn cotio maistro'sa' inaquè huènsèpisopitaso', cancanèna quèran yonquirápi: ⁷ "¿Ma quèmapita' isoso' Yosè yaya'huèrètèrin? Co ínsonta' nanitèrinhuè' oshanènpoa' inquitinpoaso'. Yoséichin nanitèrinso'," topi yon-quiatona'. ⁸ Topinan yonquirapirinahuè', yonquipiso nitotaton Quisosori itapon:

—¿Onpoatomata' co noyahuè' yonquirapiramaco? ⁹ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanèn inquitacaso', co nanitèrèhuahuè'. Apia cama-iaté': 'Huaniquè' apia'hua. Pè'sara'huayèn masahuaton, noya paquè huachi,' itacasonta' co nanitaparèhuahuè'," ténama'. ¹⁰ Caso nipirinhue' Yosè quèran quèmapico ni'to, nanan quètèrinco piyapi'sa' oshanèna' inquitahuaso marè'. Canpitanta' ina nitotacamasa marè' iso apia anoyatarahuè, ténin.

¹¹ Ina quèran apia itantarin:

—¿Huaniquè' apia'hua! Pè'sara'huayanèn masahuaton, ya'huèranquè paquè huachi, itèrin. ¹² Itohuachina, a'naroáchin noyatahuaton, huanirin. Pè'sara'huaya masahuaton, ya'huérinquè paantarin. Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi.

—¿Ma noyacha Yosèso ni'ton, a'naroáchin anoyatèrin paya! Co onporonta' ina pochin ni'chinèhuahuè', topi.

Nihuirí Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Naquèranchin panca sono' yonsanquè Quisoso paantarin. Inaquè hua'huayátèrahuè piyapi'sa' huè'pachinara, a'chintarin. ¹⁴ Ina quèran na'huèpon pochin, Nihui quènanconin. Arpio huí'nin inaso'. (Matío itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marè' ma'patèrinquè huènsèarin. Quisosori itapon:

—Huèquè' iyasha imaco, itèrin. Itohuachina, huanirahuaton Quisoso imasarin huachi.

¹⁵ Ina quèran pèinènuè Quisoso quèparin coshatacaso marè'. Ca'tano'sanènpitarè' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huè'pi coshatatona' Quisoso nohuitacaiso marè'. Anaquèn copirno marè' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'napitanta' oshahuano'sa' itopiso'. Inahuanta' Quisoso yaimápi. ¹⁶ Anaquèonta' cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitara ni'sahuatona', ca'tano'sanènpita natanpi:

—¿Onpoatonta' maistrone'ma' oshahuano'sapitarè' coshatarin? Copirno marè' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuè' nipirinahuè', inapitarè' coshatarin, itopi.

¹⁷ Natanahuaton, Quisosori itapon:

—Isopitaso' tèhuèenchachin nohuantèrinaco imainacoso'. Ni'co'. Ca-nia'piro'saso' notoro nohuantopi. "Co caniorahuè'," topatèraso', co notoro nohuantèrèhuè'. Inapochachin canta' oshahuano'sa' pè'nèna'huaso marè' o'marahuè. "Co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', Yosè chachin tahuèrètantaco'," itèrahuè. A'napitasa nipirinhue': "Quiyaso' noyacoi," topiso marè' co na'con a'chintèrahuè', itèrin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Naporor' Coansha Paotista imapisopitaso ayonatona', Yosë nontapi. Parisio imapisopitanta' inapoapi. Napohuachinara, a'naquëni paaparahuatona', Quisoso natanpi:

—Coansha imapisopitaso' ayonatona', Yosë nontapi. Inapochachin parisio imapisopitanta' nisapi. ¿Onpoatonta' imarinënsopitaso' co inapopihuë'? itopi.

¹⁹ —Ca ya'huarahué ni'ton, co sëtopihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, coshatatona', capa cancantopi. Nipayarinso-pita huë' pachinara, coshatopi. ²⁰ A'na tahuëriso nipirinhüë' inimiconënpitari sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', sëtapi huachi. Co huachi yonquiapihuë' coshatacaiso', tënin.

²¹ Itahuaton: “Ni'co'. A'morëso noyá mocahuachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitërehüë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitëre' naporini, naquëranchin panca panca noshataanta'itonhuë'. ²² Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' niningüë' ta'panëhuë'. Inaquë ta'panë' naporini, a'naroächin nopositon, nichinia'itonhuë'. Naporahuaton morsanta' tapiitonhuë'. Napoaton sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarin huachi,” itërin Quisosori. (Iráca inachin-topiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon napotërin.)

Chinoto tahuëri naporinso' (Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Ina quëran a'na chinoto tahuëri nanihuachina, tricolor' Quisoso pëntontarin. Ca'tano'sanënpitaso papona pochin, a'naya a'naya trico moto maraapi. ²⁴ Ina nicatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë!, Maistro! Chinoto tahuëri nipirinhüë', ca'tano'sanënpita tricoloraya i'shorayarapi. Co ipora tahuëriso' pi'pisha tëranta' sacatacasohüë' nipirinhüë'. ¿Onpoatonta' co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë'? itopi.

²⁵⁻²⁶ —Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinëquë ya'conin. Apiataro corto hua'an ni'so' ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'sáchin ina pan capacaso nipirinhüë', co ina marë' Yosëri no'huirinhüë', itërin.

Ina quëran itantarin: ²⁷ —Piyapi'sa' nosoroaton, chinoto tahuëri acorin noya ya'huëcaiso marë'. Co tahuëri chinotacaso' na'con na'con yonquirinhüë'. Piyapi'sa' na'con na'con nosororin. ²⁸ Yosë quëran caso quëmapico ni'to, chiniquën nanantërahüë. Ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Chinoto tahuëri ma'sona co nicacasonta' sha'huichinquëma', itërin.

3

Imirin tachitërinso' (Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Naquëranchin niyontonpiso pëiquë Quisoso ya'conconin. Inaquë apia quënanconin. Imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'.

² “Chinoto tahuëri anoyatomara,” ta'tona', parisioro'sari ni'sápi sha'huirapicaiso marë'. ³ Naporor' apia itapon:

—Huë'sahuaton, huancánachin huaniquë', itërin.

⁴ Inaquë nipachina, piyapi'sa' itapon:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Co ahuëtacaso', co tëpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpituatoso', co nosoroarahüë'. Nipirinhüë', nosoroato anoyata'huaso' ya'huërin, tënahüë caso'. ¿Ma'ta' tënama canpitaso'? itërin.

Natanaponaraihuè', co manta' topihuè'. ⁵ Co a'panitohuachinarahuè', a'naya a'naya ni'sarin. Co natantochináchinhuè' cancantopi ni'ton, no'huirè pochin cancantaton, co noyahuè' ni'nin. "Co nosoropihuè'," ta'ton, pa'pi sètèrin.

—Imiran iyasha ihuèquè', itèrin. Ihuèhuachina, a'naroáchin noyatèrin. ⁶ Parisioro'saso' no'huitatona', pipipi. Irotisè piyapinènpita quènanconahuatona', ninontopi Quisoso tèpacaiso marè'.

Sono'yonsanquè a'chininso'

⁷ Quisososos' panca sono' yonsanquè paantarin. Ca'tano'sanènpitarè' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. A'naquèn Cariria parti quèran huè'pi.

⁸ A'naquèonta' Cotia parti quèran huè'pi. Quirosarin quèran, Itomia quèran, Còntanii' aquèteran quèran, Tiro quèran, Sìton quèran, ina quèranpita hua'huayátèrahue' huè'pi. Quisoso naporinso' natantahuatona', nicapona' huè'pi. ⁹⁻¹⁰ Na'a piyapi'sa' nani anoyatèrin ni'ton, ya'ipi cania'piro'sa' huè'sapi. Na'a piyapi'sa' ni'ton, ya'sèratèrarahuatona', huè'sapi Quisoso sè'huacaiso marè'. "Sè'huahuato, anoyatarinco," ta'tona', naporapi. Napoaton ca'tano'sanènpita itapon: "Poti amasha quèpaco' inaquè huènsèato a'chinchi. Notohuaro' piyapi ni'ton, ya'quèètohuachinaco," itèrin.

¹¹ Sopairo'sari ya'coancantèrinsopitanta' huè'pi. Quisoso quènanahuatona', nocotapataquèchin isonquipi.

—¡Quèmaso' Yosè hui'ninquèn! itopi chiniquèn nontatona'. ¹² Inariso nipirinhue', chiniquèn pènènin: "¡Ama piyapi'sa' anohuitocosohue'!" itèrin.

Shonca cato' ca'tano'sanènpita acorinso'

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Ina quèran Quisoso a'na motopia'huaquè paantarin. Nohuantèrinsopita pèrapachina, paapapi. ¹⁴ Na'a a'chintèrinsopita ya'huèpirinahuè', shonca cato' quèmapi'sa' huayonahuaton, acorin. "Nani tahuèri iyaros'a' ca'tanco a'chinchinquèma'. Ina quèran a'pararanquèma' piyapi'sa' pènènacamaso marè'. ¹⁵ Chiniquèn nanan quèchinquèma' sopairo'sa' a'pacamaso marè'," itèrin. ¹⁶ Shonca cato' ca'tano'sanènpita acorin. A'naso' Simon. Nisha nininèn acotèrin. Pitro itèrin. ¹⁷ Santiaco, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Nisha nininèn inapitanta' acotaantarin. Poaniquisè itèrin. ("Huira pochin," tapon napotèrin.) ¹⁸ Antèrisè, Pinipi, Partoromi, Matio, Tomasè, Tatio, inapitanta' acorin. A'nanta' Santiaco itopi. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' acorin. Iráca copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporaso' Quisoso imasarin huachi. ¹⁹ Cotasè Iscariotinta' acopirinhue', a'na tahuèri inari sha'huirapiarinso'.

Sopai hua'an minsèrinso'

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ina quèran a'na pèiquè pa'pi. Naquèranchin notohuaro' piyapi'sari huècapaiantapi ni'ton, co nanitopihuè' capacaiso tèranta'. ²¹ Quisoso quèmopinènpitari natantahuatona', "Nani hua'yantèrin," topi. Napoaton Quisoso quèpacaiso marè' huècapaipirinhue'.

²² Cotio maistro'santa' Quirosarin quèran o'marahuatona', tapon: "Sopai hua'an Piirsipo itopisori ya'coancantèrin ni'ton, nani ma'sha nanitaparin. Inari chiniquèn nanan quètèrin sopairo'sa' a'pacaso marè'," toconpi.

²³ Quisososos' nipirinhue' piyapi'sa' pèrasahuaton, pènènto nanan sha'huètèrin ayonquicaso marè'. "Sopairo'sa' capini co onporonta nia'pacaiso ya'huèrinhuè'. ²⁴ Ni'co'. Ninanoquè ya'huèpisopita nino'huipi naporini, yanquè'itonahuè'. Co huachi inaquè ya'huè'itonahuè'.

²⁵ Quëmopinëna capininta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë'.
²⁶ Inapochachin Satanasë sopairo'sarë' nino'huipi naporini, co huachi hua'anëna niitonhuë'. Co huachi chiniquën nanan ya'huëchitonhuë'.

²⁷ Quëmapi chiniquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta' nanitërinhuë' ya'conaton ma'shanënpita matacaso'. A'nariso nipirinhue' ina quëran chini chiniquën ni'ton, huëcapairahuaton minsëirin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin huachi.

²⁸ Oshanëma marë' sëtouhatama', Yosë ya'ipi oshanëma' inquitaringuëma'. Pinopatama', inanta' inquitaringuëma'. ²⁹ Nipirinhue', Ispirito Santo pinotoma' oshahuanpatama', ina oshanëmaso' co inquitaringuëmahue'. Onpopi-onta' ana'intinquëmaso' ya'huërin," itërin.

³⁰ "Sopairi ya'coancantërin," topiso marë' Quisoso napopëntërin.

Quëmopinënpita pochin nininsopita
 (Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ Ina quëran a'shin, iinpita, oshinpita, inapita canquiponaraihuë', co ya'conpihuë'. Aipiran huanirahuatona', Quisoso amatopi. ³² Quisoso ahuan-canapitona', tahuishin miáchin huënsëpisopitari sha'huitopi:

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, oshiparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinënguën, itopirinhue'.

³³⁻³⁴ —Mamahuë, iyahuëpita, oshihuëpita inapita pochin ni'nahuë'sopita sha'huichinquëma' nitotoco', itërin.

Piyapi'sa' tahuishin miáchin huënsërantapaiso' ni'sarin quëran itantapon:
 —Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita, oshihuëpita, mamahuë, inapita pochin nicato nosororahuë. ³⁵ Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' imapachinaco, mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

4

Pa'sarayarin quëran a'chininso'
 (Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Naquëranchin sono' yonsanquë Quisoso a'chiantararin. Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahue' tan-capitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Inaquë yanponapirarin. Ya'huëre' piyapi'saso' ii' yonsanquë yamorapi. ² Nisha nisha pënëto nanan a'chintarin. Ma pochinsona Yosë nanamën nininso' ayonquicaso marë' a'chintarin.

³ A'chintaton, itapon: "Natanco a'chinchinquëma'. A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin.

⁴ Na'a trico pa'sarayarin papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi.

⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarin, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Inaquë, shiarahuaton, papotopirinhue'.

⁶ Pi'iri chiniquën picahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi. ⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanquë pa'sarayarin. Inaquë papotopirinhue', nahuano'santa' papotërin. Shia a'shinahuatona', imotërin. Napoaton co nitërinhuë'.

⁸ A'naquënso nipirinhue' noyaro'paquë pa'sarayarin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquënso pasa, pasa nitochanin," itërin.

⁹ Itahuaton: "Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico," itaan-tarin.

*Pënënto nananquë a'chininso'**(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Niyontonpisopita pa'pachinara, a'naquën imapisopita co pa'pihuë'. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin co pa'pihuë'. “Apira a'chintërancoiso' co noya nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?” itopi.

¹¹ Itohuachinara, Quisosori itapon: “Onpopinsona Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Co imarinacohuë' ni'ton, co nitotopirinahuë', canpitaso' carinquëma' a'chinchinquëma'. Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë' a'chinchinquëma'. A'napitaso nipirinhuë' pënënto nanan quëransáchin a'chintarahuë'. ¹² Inapitaso' co yanatërinacohuë' ni'ton, natanaponaraihuë', co natëtapihuë'. Ma'sona ninahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'. Imarinaco naporini, oshanëna inquitahuato anoyacancanchitohuë',” itërin.

*Tricoraya tapon naporinso'**(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)*

¹³ Naquëranchin Quisosori ca'tano'sanënpita itantapon: “Achin sha'huitëranquëmaso' ¿co nitotëramahuë' ti? Co inaya tëranta' nitotohuatamahuë', ¿onporahuatomacha ya'ipiya nitotë'rë'pënuëmaya? Carinquëma' nipachin anitochinquëma'. ¹⁴ Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chinë'. ¹⁵ A'naquën piyapi'sa' iraquë huarë' pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë', a'naroáchin Satanasë huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osë'rëtiirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin. ¹⁶ A'naquën piyapi'santa' na'piroquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë', ¹⁷ co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiniquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Yosë nanamën yaimapi ni'ton, a'napitari tëhuapi, no'huipi, napotopi. Napohuachinara, Yosë nanamën yaa'popi. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin nanamën a'popi. ¹⁸ A'naquën piyapi'santa' nahuanoquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë', ¹⁹ ma'sharáchin yonquiipi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtohuachincoi, noya cancantara', topi. Napoaton nahuano'sari imotërinso pochin, nani ma'sha nohuantatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'. ²⁰ A'naquënso nipirinhuë' noyaro'paquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', cancanëna quëran natëpi. Sharo'sa' nisha nisha nitërinso pochin natëtopi. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara shonca nitërinso pochin noyamiachin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochin noya imapi. A'naquënso' pasa, pasa nitërinso pochin ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi,” itërin.

*Nanparin pochin nininso'**(Lucas 8.16-18)*

²¹ Naquëranchin Quisosori itaantarin: “Ni'co' iyaro'sa'. Nanparin i'chinpihuatëra, ¿co i'mëanaquë po'morëhuë' pa'? Co pë'saraanaquë tëranta' acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'. ²² Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipiya nitotapi. ²³ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico',” itërin.

²⁴ Ina quëran napoatantarin: “Natanpatama', noya yonquico'. Onpopinsona a'napita nitohuatama', inapochachin Yosënta' nitarinquëma'. Aquë aquëtë chachinhuë nipon quëtarinquëma'. ²⁵ Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama'. A'naquënso nipirinhuë', 'Nani nitotërahuë', topirinahuë',

co yanatëpihuë'. Napoaton Yosëri tananpitarin. Inapotohuachina, pi'pian tëranta' nitotopiso', ya'ipiya naniantapi," itërin.

Ya'pirin papotërin quëran a'ch'ininso'

²⁶ Ina quëran napotaantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma'. Iminquë sha'tërëso pochin ninin. ²⁷ Sha'tërinso piquëran tashihuachina, hua'anën huë'ërin. Tahuërihuachina, huënsëantarin. Nani tahuëri naporárin. Oshaquëran sha'ninso' pichopitahuaton, papotërin. Onporohuatonso' papotërinso' co nitotërinhuë'. ²⁸ Sha'pachina, inaora nohuanton, no'pa quëran papotërin. Nani a'shinpachina, huënsharatërin. Nani huënsharatahuaton, nitërin. ²⁹ Ya'pirin cayahuachina, nani noya macacaso' ni'ton, manin huachi," tënin. (Inapochachin Yosë namën sha'huitohuatëhua', ina nohuanton, oshaquëran a'naguën natëtapì.)

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Ina quëran sha'huitantarin:

"¿Ma'pochinta' Yosë hua'anëntërinpoaso' ninin? ¿Ma quëran' nanitëre' ina yonquicaso'? ³¹ Mostasaraya no'paquë sha'nëso pochin ninin. Mostasarayaso' hua'huishin. A'napita ya'pirin quëran pi'pi pi'pishara'huaya. ³² Pi'pira'huaya niponahuë', sha'patëra, panca panca papotërin. A'napita sharo'sa quëran panca panca ta'an ninin. Panca së'patohuachina, inairaro'sa na'iyatona', inaquë pëipi," itërin.

Ma'pochinsona nininso'

(Mateo 13.34-35)

³³ Ina pochin Quisosori piyapi'sa' a'chintarin. Na'a pënënto nanano'sa quëran ayonquiarin. Natantiinpichin a'chintarin. ³⁴ Napoaponahuë', pënënto nanan quëransáchin a'chintërin. Ina quëran ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëhuachinara, oshaquëran a'chintantarin no'tëquën yonquicaiso marë'.

Ihuan a'parinso'

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Naporo' tahuëri chachin nani tashirarapaso', ca'tano'sanënpita itapon: —Sono aquëtëran pa'ahua', itërin.

³⁶ Nani piyapi'sa nontahuaton, Quisoso potiquë ya'comarin. Napo-huachina, ca'tano'sanënpitarë chachin pa'pi. Naporo' a'napitanta' nisha potiro'saquë pa'pi. ³⁷ Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi poti opoto opototahuaton, nani yamëntairapirinhuë'. ³⁸ Ya'huëre' Quisososo', huancönënuë motonan motoantahuaton, huë'ërarin. Ca'tano'sanënpitari ochinanpi:

—¡Catahuacoi Maistro chimiitarihua'! ¿Co ina yonquiranhuë' ti? itopi.

³⁹ Huanintarahuaton, ihuan a'parin. Sononta' camaiton:

—¡Sanoquë'! ¡Copi tëquë huachi! itërin. Itohuachina, ihuan copitënin. A'naroáchin sanoirin.

⁴⁰ —¿Onpoatomata' të'huataramaso'? ¿Co Yosë natëyatëramahuë' ti? itërin.

⁴¹ Pa'pi pa'yanahuatona', ninontopi:

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

5

Sopairo'sari ya'coancantërinso'

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Ina quèran, sono' aquètèran Quirasa parti itopiquè canconpi. ² Quisoso nani nonshihuachina, a'na quèmapiri na'pi nanin quèran pipirahuaton, nacapirin. Sopairi ya'coancantèrin ni'ton, co huachi noya yonquirinhuè'. Hua'yantèrin. ³ Na'pi naninquè chimipiro'sa' po'mopiquè ya'huèrin. Pa'pi chiniquèn ni'ton, co catinaquè tèranta' nani'topihue' tonpocaiso'. ⁴ Na'aro' catinaquè tanpaquèn tonpotahuatona', pa'on tonpotopirinahuè', oshitèrachinin. Co incariso tèranta' nani'tèrinhuè' minsècaso'. ⁵ Nani tashi', nani tahuèri iratàrin. Na'pi naninquè, motopiquè inaquèpita pa'sápaton, chiniquèn yaitàrin. Na'piquè nipè'sharàrin. ⁶ Quisoso aquè quèran quènanahuaton, ta'aquirin. Quisoso nocotapataquè isonquirahuaton, mosharin. ⁷⁻⁸ Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai nontèrin.

—¡Iso quèmapi quèran pipico huachi! itèrin. Ina natanahuaton, sopairi chiniquèn a'panirin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quèmaso' Quisomonquèn, Yosè hui'ninquèn ni'ton, chini chiniquèn nanantèran. Yosè marè' ama apira aparisitocoisohuè', itèrin.

⁹—¿Ma'ninquènta' quèmaso'? itèrin Quisosori.

—Na'acoi ni'toi, “na'a huaranca,” itèrinacoi. ¹⁰ Ama a'na parti a'pacoisohuè', tosapi. ¹¹ Ina ya'cariya notohuaro' coshiro'sa' panènquè coshatapi.

¹²—A'pacoi coshiro'saquè tèranta' ya'coanta'ii, tosapi.

¹³—Inta nipachin, inaquè paatoma' ya'conconco', itèrin. Itohuachina, sopairo'sa' pipirahuatona', coshiro'saquè ya'conconpi. Ina quèran ya'ipi coshiro'sa', cato huaranca pochin nipirinahuè', hua'yantatona' ta'api. Tahuan pa'tatona', sonoquè niitopi. Inapootona', taquiitopi.

¹⁴ Coshi a'paina'piro'saso' ni'sahuatona', ta'arè'nachin ninanoquè ya'huèpisopita sha'huitonpi. Ninano pirayan ya'huèpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitèra'piapi. Natantahuatona', “¿Ma'ta' onpocaiso'?” ta'tona', pa'pi nicapona'. ¹⁵ Quisosoquè canquirahuatona', quèmapi hua'qui' hua'yantèrinso' quènanquiipi. Nani a'moanaton, noya huènsèrarin. Na'a sopairo'sari ya'coancantopirinahuè', noya yonquiantarin. Co huachi hua'yantèrinhuè'. Napooton pa'yanpi. ¹⁶ “Quisosori anoyatèrin. Sopairo'sa' a'pahuachina, coshiro'saquè ya'conconpi. Inapohuachinara, tahuan pa'tahuatona', sonoquè taquiitopi huachi,” itopí ni'pisopitari. ¹⁷ Natanahuatona', piyapi'sa' tè'huatopi: “A'na parti paquè’,” itopí Quisoso nontatona'.

¹⁸ Quisoso potiquè ya'conaso', hua'yantèrinsoari huècapairahuaton, itapon: “Canta' imainquèn,” itèrin. ¹⁹ Quisososo nipirinhuè' co nohuantèrinhuè'.

—Ya'huèranquè iyasha paantaquè'. Quèmopinènpita sha'huitonquè'. “Sin-ioro noyá anoyatèrinco. Na'con nosororinco,” itèquè', itèrin Quisosori.

²⁰ Napotohuachina, pa'nin. Ticaporisè parti sha'huirap'iarin. “Quisoso nóya anoyatèrinco,” itèra'piarin. Natanahuatona', “¡Ma'pitacha sha'huirin paya! ¡Ma noya catahuarin!” topi ya'ipiya.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinsó'
(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Quisososo' pèntonquiantarahuaton, na'a piyapi'sa' quènanquirin. Sono' yonsanquè huècapairahuatona', tancapitopi. ²² Naporo' a'na cotio hua'an Cairo itopiso huè'nin. Inaso', niyontonpiso pèi' hua'an ya'conin. Quisoso quènanquirahuaton, nantèn pirayan isonquirin:

23 —¡Hui'nahuë Siniro, chimirin! Huëquë'. Së'huaquiton, anoyatoco, chiminpachin, itárin.

24 —Inta nipachin, tosahuaton, imarin. Na'a piyapi'santa' imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapí. 25 Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin, hua'qui' panca huënai' a'parinso'. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'. 26 Na'a notoro'sari nonënpirinahuë', na'con parisitárin. Nani ya'ipi coriquinën i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'. Aquëtë chachin nisarin. 27-28 Quisoso nahuininso' natantahuaton, pinën quëran imaquiarin. "A'morinso tëranta' së'huahuato, anoyatarinco," ta'ton, piyapi'sa' ya'sëratërarahuaton, a'morinso' së'huatiirin. 29 Naporo' a'naroáchin huënai' no'narin. Canio quëran nani noyatërin ninatanin. 30 Quisoso' co quënanaponahuë', inaora nitotërin. "A'naso' natëtonco, së'huaquirinco. Ca nohuanto noyatërin," ta'ton, a'naroáchin tahuëretahuaton, natantërin:

—¿Inta' a'morahuëso' së'huatërinco? tënin.

31 —Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtápirinënquënhuë', "¿Inta' së'huarinco?" ¿tënan tí? itërin ca'tano'sanënpitarí.

32 Itopirinahuë', Quisoso' a'naya a'naya ni'sarin. "¿Inta' së'huarinco?" ta'ton, ni'sárin. 33 Napohuachina, sanapiso' "Nani anoyatërinco," ta'ton, ropa ropátërarin quëran Quisoso huëcapairin. Isonquirahuaton, no'tëquën sha'huitërin. "Hua'qui' caniorahuë ni'ton, së'huaranquën Siniro. Së'huatënquën, a'naroáchin noyatërahue huachi," tënin.

34 —Natëranco ni'ton, nani imoya, anoyatëranquën. Nani noyatëran ni'ton, noya paquë huachi, itërin.

35 Ina nontaso chachin, Cairo pëinën quëran huë'sahuatona', sha'huitiipi.

—Hui'nan nani chiminin huachi. ¿Ma'marëta' topinan quëran Maistro quësarán? itipi.

36 Quisoso nipirinhuë' piyapi'sa' noninso' natanaponahuë', co ina yonquirinhuë'.

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Natëco, itërin.

37 "Ama a'napitaso' huë'inasohuë'," topachina, Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaráchin pa'pi. Coanshaso' Santiaco iin. 38 Cairo pëinënquë canconahuatona', na'a piyapi natanconpi. Chiniquën na'nëtona', ayanápi.

39 Ya'contarahuatón, inapita itapon:

—¿Onpoatomata' na'nëtoma', noncaroaramaso'? Co sanapia'hua chimininhuë'. Huë'ësárin, itërin Quisosori.

40 Naporinso' natanahuatona', piyapi'sari tëhuapirinahuë'. Quisosorisó inapita ocoirahuaton, pa'pin, a'shin, cara ca'tano'sanën, inapitaráchin quëparin. Sanapia'hua ya'huërinquë ya'concontarin. 41 Maimirarahuatón, inaora nananquë:

—*Tarita comi*, itërin. "Huënsëquë' apia'hua," tapon napotërin.

42 A'naroáchin sanapia'hua huënsërahuatón, huanirin. Nani shonca cato' pi'ipitërin ni'ton, noya iratërin. Ina ni'sahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi pa'yanpi. "¡Ma'pítacha nitotaton, ananpitaantarin paya!" topi. 43 Quisoso nipirinhuë', "Ama a'napita sha'huitocósohuë'," itahuaton, "Nanon a'caco'," itërin.

6

Nasaritoquë paantarinso'

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

1 Ina quëran pipirahuaton, ya'huërin'pa' paantarin. Ca'tano'sanënpitarinta' imapi. 2 Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë a'chinarin.

Na'a piyapi'sari natanahuatona', pa'yanpi. Pa'yanatona', inahua capini ninontapi:

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotèrin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Noya noya yonquirin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatèrin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparin nicaya? ³ Hua'huatapon quèran huarè' nohuítèrèhua'. ¿Co'na nontècamayo inaso'? A'shinsó' María itopi. Inpítanta' nohuítèrèhua'. Santiago, Cosi, Cotasè, Simon, inapita itopi. Oshinpitanta' isèquè canpoarè' ya'huarin. Co Quisoso chiniquèn nanantèrinhuè'. Canpoa pochachin inanta', ta'tona', “¡Macari natèapon!” topi. ⁴ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Ya'ipi piyapi'sari pènèntona'pi noya natanpi. Ninanonènquè ya'huèpisopitariso nipirinhué', co noyahuè' natanpi. Quèmopinènpita, huèntonènquè ya'huèpisopita, inapítanta' co noyahuè' ni'pi, topi iráca. No'tèquèn napopi, ténin Quisoso. ⁵ Co cancanèna quèran huarè' natèpihuè' ni'ton, co nanitèrinhuè' aquètè huarè' Yosè pochin nicacaso'. Caraíchin cania'piro'sa' sè'huarahuatón, anoyatèrin. ⁶ “¿Onpoatoncha isopita co yanatèrinacohué' nicaya?” ténin, yonquiapon.

Ca'tano'sanènpita a'chinacaiso marè' a'parinso'
(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Ina quèran ya'cariya ninanoro'saquè pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin. ⁷ Naporahuaton, shonca cato' ca'tano'sanènpita pèrasahuaton, sha'huítèrin paatona' a'chinacaiso marè'. Catoya catoya a'parin. Chiniquèn nanan quètèrin sopairo'sa' a'pacaiso marè'.

⁸ —Pa'patama', ama ma'sha quèpacosohué'. Ama cosharo', pè'pèto, coriqui, inapita tèranta' quèpacosohué'. Pitanaráchin quèpaco'. ⁹ Sapatè' po'morahuatoma', a'moramasorè'quèmaráchin paco'. ¹⁰ Inso pèiquèsona yacapatohuatama', ina pèiquèráchin ya'huèco'. Ina ninano quèran pipiamaquè huarè' inaquè ya'huèco'. ¹¹ A'na ninanoquè ya'huèpisopita no'huítèntènquèma': “Ama isèquè huècosohué'. Co yanatanainquèmahué',” itohuachinènquèma', patoco. Yapa'patama', pènèncó': “Nani sha'huítopiranquèmahué'. Co nohuanteramahué' ni'quèhuarè' canpitaora tèhuènèmaquè nina'intarama',” itoco'. Tèhuèrchachin Yosèri chiniquèn ana'ntarin huachi, itèrin Quisosori.

¹² Ina quèran ca'tano'sanènpita pa'sahuatona', piyapi'sa' pènèna'piapi: “Ya'ipi co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', Yosè chachin tahuèrètantaco huachi,” itèra'piapi. ¹³ Naporahuatona', na'a piyapi'sa' sopairo'sari ya'coancantèrinso inquitopi. Na'a cania'piro'santa' tomaquè pashitatona', anoyatopi.

Coansha Paotista tèpapiso'
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonqui. Cariria hua'aonta' natantèrin, Irotisè itopiso'. I'huamiáchin inari sontaronènpita camaiton, Coansha Paotista atèpatèrin ni'ton, yonquárin: “Ina quèmapiso' Coansha. I'hua chiminaponahuè', nanopiantarin. Napaoton nani ma'sha nanitaparin,” ténin.

¹⁵ “Co inahuè'. Iniasè pènèntona'pi ipora,” topi a'naquèonta'.

“Co inahuè'. Ninotona'pi iráca ya'huèrinso' nimara,” topi a'naquèonta'.

¹⁶ Irotisèso nipirinhué', co nisha nisha yonquirinhué'.

—Inaso' tèhuèrchachin Coansha. Anishitèconotopirahuè', nanopiantarin, ténin.

17-19 I'hua chachin Coansha nanpiso', Irotisë co noyahué' ninin. Iin sa'in osêrêterin. Pinipi sa'in chachin osêrêtatón, manin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coanshari chiniquên pênênin. "Co Yosê nohuantêrinhuê' iyaparin sa'in osêrêtatón macamaso'," itêrin. Napotêrinso marê' Irotiasaso' co quêyatonhuê', onpopionta yatêparin. Ina nohuanton hua'anso', sontaro'sa a'parin. Coansha macacaiso marê'. Masahuatona tashinan pêiquê po'mopi. Inapotahuatona, catinaquêtopi.

20 Irotisêriso' Coansha noya natanin. "Nóya quêmapi inaso'. Co oshahuanhuê'," ta'ton, co nohuantêrinhuê' atêpatacaso'. Coanshari pênênpachina, nisha nisha yonquiaponahuê', noya natanin. 21 Ina quêran hua'huatêrinso' tahuêri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatêrin. Coisêro'sa', capitano'sa', ma'huano'sa' Caririaquê ya'huêpisopita, inapita amatêrin. Naporo' tahuêri Irotiasa chinotêrin Coansha atêpatacaso'. 22 Coshatasoi', hua'huin ya'conahuaton, nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuatona', ya'ipiya quêran pa'yatopi. Hua'an mashorinta' pa'yatêrin.

—Ma'sona nohuantêranso' apia'hua, nico quêchinquên. 23 Yoscoarê' quêchinquên. Ma'sona têranta' nipatanco, quêtaranquên. Pancana no'pa' hua'anêntêrahuê. Patomaquê huarê' quêtaranquên, itêrin hua'ani na'aro nontaton. 24 Napotápachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—"Coansha nishitêconotahuaton, motên quêtoco," itêquê', itêrin.

25 Manorahuaton, hua'an ya'huêrinquê paantarin.

—Coansha motên nohuantêrahuê. Sênanquê acorahuaton, apiramiáchin quêtoco, itêrin.

26 Ina natanahuaton, hua'an pa'pi sêtêrin. Napoaponahuê', "Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarê' itêrahuê," ta'ton, co yanonpintêrinhuê'. 27 Ina quêran sontaro sha'huitahuaton, a'parin Coansha motên macacaso marê'. Inaso pa'sahuaton, tashinan pêiquê nishitêconotêrin. 28 Sênanquê motên acorahuaton, nanon quêtêrin. Nanonta' a'shin quêtônin.

29 Imarinsopitaso', natantahuatona huê'pi. Nonên quêparahuatona', pa'pitopi huachi.

Cosharo' ana'atêrinso'

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

30 Ina quêran ca'tano'sanênpita huêantarahuatona', Quisoso sha'huitiipi. "Nani a'chintêra'piarai. Cania'piro'santa' anoyatêrai. Noya natanpi," itiipi. 31 Na'a piyapi'sa' huê'sapi Quisoso nicapona'. Ina quêran paantapi. A'napita ya'huêrê' huêantapi, ina quêran paantapi. Naporápi ni'ton, Quisoso ca'tano'sanênpitarê chachin co capacaiso têranta' nanifopihuê'.

—Huêco' iyaro'sa'. Co piyapi ya'huêrinquêhuê' pa'ahua'. Pi'pian chinotahua', itêrin ca'tano'sanênpita. 32 Itohuachina, potiquê ya'conahuatona', pa'pi. Co piyapi ya'huêrinquêhuê' pa'sapirinahuê'. 33 Pa'pachinara, na'a piyapi'sari notêêrapi. Quisoso nohuitahuatona', na'a paahuapi. Nisha nisha ninano quêran pa'pi. Ira pa'tatona', ta'arahuatona', inahua'ton canconpi. Co'huara Quisoso canshâtêrasohuê', canconpi. 34 Na'a piyapi'sa' yamorapi. Nonshirahuaton, Quisosori quênanconin. "Isopitaso' ohuicaro'sa' co macari a'pairinsohuê pochin nisapi," ta'ton, nosororin. Nosoroaton, na'con a'chintaantarin. 35 Nani i'huararahuasos', ca'tano'sanênpitari Quisoso huêcapairahuatona', itopi:

—Nani Maistro i'huarin. Co manta' isêquê ya'huêrinhuê' ni'ton, 36 piyapi'sa' a'paguê' pa'ina'. Isosha'huaya pêiro'sa' ya'huêrin. Ninanoro'santa' co aquêyahué'. Inatohua' cosharo' pa'اناتona', ca'ina', itopirinahuê'.

37 —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Cato pasa tahuëri sacatatë' coriqui canarëso pochin ninquë pan pa'anahuato, ¿a'ca'ii ti? itopi.

38 —¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? Paatoma', ni'conco', itërin. Pa'sahuatona', ni'conpi.

—A'natërapoya pan, catoyachin sami, inaichin ya'huëtërincoi, itiipi.

39 Itohuachinara, piyapi'sa' sha'huëtërin pastoque huënsëcaiso'. 40 A'naquën a'natërápo shonca, a'natërápo shonca, a'naquën pasa, pasa huënsëpi.

41 Ina quëran a'natërapoya pan, catoya sami, inapita ma'parin. Inápaquë nè'pëtahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan sé'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Sami sé'paninsonta' quëtëra'piapi. Inaichin nipirinhue', ya'ipi piyapi ananitërin.

42 Ya'ipi piyapi'sa' natëaque huarë' coshatopi. 43 Ina quëran pan, sami, inapita pë'sotopiso' maantapi. Shonca cato' i'më' amëntatopi. 44 A'natërápo huaranca quëmapi'sa' naporo' coshatopi.

I aipi i'narinso'

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

45 Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: “Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Apira canta' pa'sarahuë. Pitsaita'pa' pa'ahua',” itërin. Ca'tano'sanënpita nani pa'pachinara, piyapi'sa' nontarin ya'huëpi'pa' paacaiso marë'. 46 Nani nontohuachina, inaora pa'nin a'na motopia'huayaquë Yosë nontacaso marë'. 47 Tashihuachina, ca'tano'sanënpitaso' potiquë pa'sapirinhue', sono' huáncoanai' tashitopi. Quisososo' inoraichin quëparitërin. 48 Ca'tano'sanënpita ya'ipi tashi' maitopirinhue'. Ihuan nacapiatona', co nanitopihue' chiniquën pacacaiso'. Canotopi huachi. Ina ni'sahuaton, co tahuëriyatërasohue', Quisososo pa'nin. I aipi i'narahuatón, no'pa pochin pa'tarin. Poti nani icantaponahuë', na'huëtätë pochin nisarín. 49 I aipi pa'sarinso' quënanahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan” ta'tona', “ëë” topirinhue'. 50 Ya'ipiya quëran ni'sahuatona', të'huatopi. Nipirinhue', a'naroáchin Quisosori itërin:

—Co'ta ca huë'sarahuë. Ama pa'yancosohue'. Chiniquën cancantoco', itërin.

51 Ina quëran potiquë ya'conapatërin. Ya'conpachina, ihuan sanorin huachi. Ca'tano'sanënpita pa'yanpi: “¿Onporahuatoncha nanitaparin nicaya?” topi yonquiatona'. 52 Nani pan ana'atërinso' nicaponaraihuë', co ina yonquiphue'.

Quinisariti parti pa'ninso'

(Mateo 14.34-36)

53 Aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi. Yonsanquë poti a'sonpi. 54 Nonshiaso chachin, a'naroáchin piyapi'sari Quisososo nohuitopi.

55 Manorahuatona', ya'ipi ina parti pa'sahuatona', pëiro'saque pa'pi. Na'a cania'piro'sa' pë'sara'huayaquë quëpi anoyatacaso marë'. “Pasëquë Quisososo ya'huarin,” itohuachinara, inaquë quëpi. 56 Intohuaso tëranta' Quisososo pa'pachina, inatohua' cania'piro'sa' quëparapi. Nisha nisha ninanoquë pa'sarin. A'naquën pancana. A'naquën caraichin piyapi ya'huëpirinhue', insëquësona pa'pachina, cachiquë cania'piro'sa' acopi. “Quëma a'moranso' huirotën tëranta' së'huatona', noyachina’,” tosapi. “Inta nipachin, së'huaina’,” topachina, së'huapi. Insoarisona së'huahuachina', a'naroáchin noyatopi huachi.

7

Cotio mashocoro'sa' napopiso'
(Mateo 15.1-9)

¹ Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita Quirosarin quëran o'mapi Quisoso natanacaiso marë'. ²⁻³ Quisoso ca'tano'sanënpita coshataso', quënanquipi. A'naquën co niopoirataponaraihuë' coshatapi. Parisioro'saso' co'huara coshachatëraponahuë', pi'pian i'shaquë niopoiratopipi. Ya'ipi cotioro'sa' ina pochin yonquipi. "Co inapohuatëhuahuë', oshahuanarigua'," tëcatona' napopi. Shimashonëna' inachintopiso' ni'ton, inapopi. ⁴ Mircatoquë pa'pi quëran yacoshatohuachinara, i'quë niopoiratopipi. Na'a nisha nisha inachintopisopita ya'huëtöpi. Minëro'sa', i'sha ta'painano'sa', hua'na yonsharo'sa', pë'sararo'sa', inapita pa'mopi. ⁵ Napoaton parisioro'sa', cotio maistro'sa' inapitari Quisoso natanpi.

—¿Onpoatonta' Maistro quëma a'chintëransopitaso', co niopoirataponaraihuë' coshatapi? Shimashonënpoa' inachintopirinahuë', inahuaso' co napopihuë', itöpi.

⁶ —Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. Canpitaso' nonpintënuquëma'. Iráca Yosë quiricanënuquë Isaiasë no'tëquën ninorinquëma':

"Isopita piyapi'saso' nanamëna quëran noya nontopirinacohuë', co cancanëna quëran imarinacohuë'.

⁷ "Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë', inahuara yonquipiso' nia'chintapi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," tënin Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitatón, naporin. ⁸ Inapochachin canpitanta' Yosë pënëninpoaso' naniantahuatoma', piyapi'sa' a'chinpiso' natërama huachi, itërin.

⁹ Naquëranchin itantarin:

—Tehuënchachin Yosë pënëntërinso' a'porama' shimashonëma' napopiso' natëcamaso marë'. ¹⁰ Ni'co'. Moisésë iráca pënëntatón, naporin: "Tatama', mamama', inapita noya natëtoma', catahuaco". Inso tëranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahué yonquirapitona' no'huihuachina, tëpaco'," tënin. ¹¹ Canpitaso nipirinhuë' nisha a'chinama'. A'chinatoma', naporama': "A'naquën nanitërin pa'pina', a'shina' apiratacaso'. 'Ma'sha ya'huëtërinco'so' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë', topatëra, co tatama', mamama' inapita quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconama'. Napoaton tatama', mamama' inapita ma'sha pahuantohuachinara, apiratacoma', co quëtëramahuë'.

¹² "Co quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconatoma', co catahuaramahuë'. ¹³ Ina pochin nia'chintatoma', co Yosë quiricanën natëramahuë'. Hui'namapitanta' a'chintërama' inapochachin nicacaiso marë'. Inapochachin pochin na'con nisha nisha nia'chintërama', itërin Quisoso'.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso'
(Mateo 15.10-20)

¹⁴ Naquëranchin piyapi'sa' përasahuaton, a'chintantarin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'. ¹⁵ Co manta' ma'sha ya'huërinhuë' nonënpoaquë ya'conahuaton, aoshahuaninpoaso'. Cancanënpoa quëran pipirinso' tēhuënchinso' aoshahuaninpoa'. [¹⁶ Huëratëhuapatama', noya natanatomaco, yonquico, itërin.]

¹⁷ Nani a'chintohuachina, piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi. Nani ya'conpachinara: "Achín naporanso' co nitotërai huë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itöpi.

18-19 —¿Co canpita tēranta' nitochátēramahuē' ti? Inta nipachin, a'chintanta'inquēma'. Nani ma'sha ca'nēhuaso marē' co ina marē' oshahuanēhuahuē'. Co cosharo' cancanēnpoaquē ya'coninhuē'. Chi'chirinamēnpoaquē ya'conin. Ina quēran inquitantārē'. Napoaton ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Coshatērēhuaso marē' co oshahuanēhuahuē', itērin.

20 Ina quēran itaantarin:

—Cancanēma quēran co noyahuē' yonquihuatamara, co noyahuē' ninama'. Ina marē' oshahuanama'. 21 Acopo' cancanēma quēran co noyahuē' yonquirasopita pipirin. Co noyahuē' yonquihuatama', monshihuanama', ihuatērama', tēpatērama'. 22 Nitēhuananpitērama'. Pa'yatacasorāchin cancantērama'. A'napita ma'shanēn noyaparama'. Co noyahuē' ninama'. Nonpinama'. Nisha nisha co noyahuē' ninamaso' co yaa'poramahuē'. Apirarama'. Pinotērama'. “Caso' co a'napita pochincohué'. Noya noyaco,” toconama'. Co yonquinahuanhuē' ninama'. 23 Co noyahuē' yonquihuatamara, ina pochin ninama'. Ina marē' oshahuanama', itērin Quisosori.

Nisha sanapi natētērinso'
(Mateo 15.21-28)

24 Ina quēran pipirahuaton, nisha piyapi'sa' ya'huēpiquē pa'nin. Tiro, Siton, inapita ya'cariya paaton, a'na pēiquē ya'conconin. “Ama isēquē huē'nahuēso' a'napita sha'huitocosohué’,” itopirinhué', a'naróachin ya'ipi nahuinin. 25-26 Inaquē a'na sanapi ya'huērin. Co cotio sanapihuē'. Nisha piyapi. Siropinisia parti hua'huatērin. Hua'huinso' parisitárin. Sopairi ya'coancantērin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhué'. Quisoso huē'ninso' natantahuaton, paaparin. Paaparahuaton, Quisoso nantēn piyaran isonconin.

—Hua'huahuē' Sinioro parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiníquēn aparisitarin. Inquitoco, topirahuē', itiirin.

27 —Ni'quē' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatēra, co cosharonēn osērētahuatē', ni'nira a'carēhuē'. Hua'huaro'sa'ton coshachin noya natēaquē huarē', itērin Quisosori.

28 —Naporin mini Sinioro. Napoaponahuē', hua'huaro'sa' pi'pian tēranta' atatohuachinara, ni'niraro'sarinta' capitērin ni'ton, quiyanta' catahuaco' topirahuē', itērin.

29 —¡Naporinchi paya! Ma noya natēranco ni'ton, ya'huēran'pa' paantaquē'. Nani sopai hua'huan quēran pipirin, itērin.

30 Sanapiso pēinēnquē canconahuaton, hua'huin noya quēhuéáin quēnanconin. Nani sopai pipirin huachi.

Nē'huēro'sa' anantantērinso'

31 Quisoso Tiro quēran pipirahuaton, Sitontaquēchin na'huērin. Ina quēran Ticaporisēquē canquirin. Inaso no'pa' Cariria sono yonsanquē ya'huērin.

32 Inaquē a'nara apia quēpi Quisosori anoyatacaso marē'. Noyá nē'huērin. Naporahuaton, pa'pi icotē' ninin. “Iso quēmapi sē'huaquē' noyachin topiraihuē’,” itopi. 33 Napotohuachinara, apiaráchin amashamiachin quēparin. Quēparahuaton, imirin quēran icarahuēratērin. Ina quēran niipiimiratahuaton, nēnērain sē'huatērin. 34 Inápaquē nē'pétahuaton, sētērin quēran panca nii o'huarin. Ina quēran Yosē nontahuaton: “¡lpatal!” itērin. “¡Nē'huēranso' iniquiquē!” tapon napotērin.

35 Naporó' nē'huērinso' inquirin huachi. Nēnērionta' noyatahuaton, noya nonin huachi. 36 Quisosori piyapi'sa' pēnēnin: “Ama a'napita sha'huitocosohué’,” itērin. Itopirinhué', piyapi'saso' pa'sahuatona', sha'huirapiapi. Na'con na'con pēnēnpirinhué', aquē aquētē huarē'

sha'huira'piapi. ³⁷ “¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya! Në'huëro'sa' anoyatohuachina, noya natantopi huachi. Co nonpirinahuënta', a'naroáchin anoyatërin ni'ton, noya nonsapi. ¡Ya'ipichi noya ninin paya!” topi.

8

Cosharo' ana'atarinso' (Mateo 15.32-39)

¹ Naporo' tahuëri'sa' na'a piyapi'sa' niyontoantapi. Capa coshoro' ni-pachina, Quisosori ca'tano'sanënpita përarin. Huë'pachinara, itërin:

² —Piyapi'sa' nosororahuë. Nani cara tahuëri natanarinaco ni'ton, co huachi manta' coshoro' ya'huëtöpihuë'. ³ A'naquën áquë quëran huë'pi ni'ton, co topinan yaa'parahuë' tanari canahuachina, itërin.

⁴ —Capa pëiro'sa' isëquë. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huapi. ¿Onpotahuatëcha isonapo' piyapi a'carë paya? itopi ca'tano'sanënpitari.

⁵ Napotohuachinara, Quisosori natanin:

—¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? itohuachina:

—Canchisëyachin ya'huëtërincoi, itopi.

⁶ Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin no'paquë huënsëcaiso'. Nani huënsëhuachinara, pan ma'patërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan së'panin huachi. Së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' quëtëra'piapi. ⁷ Caraíchin saminta' ya'huëtöpi. Ina marënta' “Yosparinquën Tata,” itahuaton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin piyapi'sa' quëtacaiso'. ⁸ Nani quëtöhuachinara, natëaquë huarë' coshatöpi. Pé'sotöpisonta' masahuatona', canchisë i'më' amëntatöpi. ⁹ Catapini huaranca piyapi'sa' pochin coshatöpi. Nani coshatöhuachinara, piyapi'sa' nontërin pacacaiso marë'. ¹⁰ Nani nontöhuachina, potiquë ya'conin. Ca'tano'sanënpitarë' pa'sahuatona', Tarmanota parti chinpiconpi.

Sacai' nininso' nicacaso' nohuantöpisö' (Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Inaquë parisioro'sa' huë'sahuatona', Quisoso nontöpi atëhuëcaiso marë'. “Yosë a'paimahuachinquën, sacai' nininso' niquë' quiyanta' nicatëinquën natëinquën,” itöpirinahuë'. ¹² Chiniquën sëtaton, itapon:

—¿Ma'marëta' yani'nama? “Sacai' nininso' niquë' ni'inquën,” itöpirama-cohuë', co Yosë nohuantërinhuë' a'nota'huanquëmaso', itërin.

¹³ Ina quëran potiquë ya'coantarahuaton, aquëtëran paantarin.

Parisioro'sa' yanonpinpiso' (Mateo 16.5-12)

¹⁴ Pëntonpirinahuë', ca'tano'sanënpita naniantöpi coshoro' quëpacaiso'. A'naíchin pan potiquë ya'huëtöpi. ¹⁵ Quisosoriso nöpirinhuë' pënënarin:

—Ni'cona iyaro'sa'. Pan ahuëpocatërinso pochin parisioro'sa' ya'huëtöpi. Irotisë imapisöpitanta' ya'huëtöpi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocösohuë', itërin.

¹⁶ Natanahuatona', ca'tano'sanënpita capini ninontapi. “Capa pan. Co ya'huëtërinpoahuë'. Napoaton naponontërinpoa',” nitöpi.

¹⁷ Ninontöpisö' nitotaton, Quisosori itapon:

—¿Onpoatonta “capa pan,” toconama? ¿A'chintápiranquëmahuë', co ipora huanta' yonquiyatëramahuë ti? ¿Co natantochináchinhuë' cancantërama'nica? ¹⁸ Noya natanapomarahuë', ¿onpoatomata' co yonquiramahuë'? Nicapomarahuë', ¿onpoatomata co natëtëramahuë'? ¹⁹ I'hua chachin

a'natërapoíchin pan nipirinhüé', a'natërápo huaranca piyapi'sa' ananitërahüé. ¿Onpo i'mëta' naporo' pë'sotopiso' amëntatërama'? itërin.

—Shonca cato' i'më', itopi.

20 —Panso' canchisëíchin nipirinhüé', catapini huaranca piyapi anani-tahuato, ¿onpo i'mëta' pë'sotopiso'? itaantarín.

—Canchisë i'më', itopi.

21 —Napoaton co pan yonquiato, pënënaranguëmaso', ¿Co nitochátëramahué' ti? itërin Quisosori.

Somaraya anoyatërinso'

22 Ina quëran Pitsaitaquë chinpiconpi. Inaquë somaraya nininso' Quisoso-quë quëpi. “Së'huaquë' Sinioro noyachin,” itopi. 23 Itohuachinara, maimirarahuatón, ninano aipiran quëparín. Iroiquë pashirayatërin. Nani së'huarayarahuatón:

—¿Ma'ta' iyasha quënanan? itërin.

24 —Piyapi ni'pirahué', co a'ninquëchin ni'nahué'. Pa'sapirinhüé', nararo'sa pochín ni'nahué', itërin.

25 Naquëranchin së'huarayantahuachina, noya ni'tërin. Nani noyatërin ni'ton, ya'ipi a'ninquëchin quënanin huachi.

26 —Ya'huëran'pa' iyasha no'tëëquë'. Ama ninanoquë paquësohué', itërin Quisosori.

Pitro natëtinso'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

27 Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Sisaria Pinipi parti pa'sarin nisha nisha ninanoquë a'chinacaso marë'. Papon pochín, ca'tano'sanënpita itapon: —Nani ma'sha nanitaparahué' ni'to, ¿in pochinta piyapi'sa' cancantiari-naco? itërin.

28 —Nisha nisha yonquirapirinënguën. “Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' ni'ton, naporín,” topi a'naquën. “Co inahué'. Iniasëco' nanopiantamara,” topi a'naquëonta'. “Ninotona'pi iráca chiminpirinhüé', nanopiantarinso' nimara,” topi a'napitanta', itopi.

29 —Canpitaso nipirinhüé', ¿ma'ta' yonquirama'? itërin.

—Quëmaso' Cristo, Yosë chachin a'paimaringuën, itërin Pitrori.

30 —Ama ina a'napita sha'huitocosohué', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

31 Naporo quëra huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin.

—Yosë quëran quëmapico niporahué', na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi nohuantarinacohué'. Tëpararinaco. Chiminaporahué', cara tahuëri quëran nanopiantarahué', itërin Quisosori. 32 No'tëquën sha'huitochinarín. Ina natanahuaton, Pitrori amashamiachin quëparahuaton:

—¡Ama, Sinioro, napoquësohué'! itërin. 33 Quisososo nipirinhüé' tahuërërahuatón, ya'ipi ca'tano'sanënpita ni'sarin.

—¡Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. Co Yosë pochín yonquiranhüé'. Piyapinguën ni'ton, quëmaora nohuantëransoachin yonquiran, itërin.

34 Na'a piyapi'sa' ya'cariya huaniapi.

—Amashamiachin huëco' iyaro'sa', a'chinchinquëma', itohuachina, huë'pi natanacaiso marë'. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantoco'. Yosë nohuantërsoráchin imaco huachi. Corosëquë chiníquën parisitëré'. Inapochachin canpitanta' parisitapomarahué', imamiatoco. ³⁵ Noya nanpicamasoráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitamiarama'. Nipirinhué', casáchin yonquihuata-maco, noya nanan a'chinamaso maré' parisitapomarahué', co topinan quëran nanpiaramahué'. Yosë'pa' nanpimiarama huachi. ³⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë canapiramahué', co hua'yanëma' cha'ëpachinhué', topinan quëran napoarama'. ³⁷ ¡Onponta' pahuëretapiramahué', co huachi hua'yanëma' nanitarinhué' cha'ëcaso! ³⁸ Ipora tahuëri'sa' ya'huëpisopita co noyahué' nipi. Nitëhuananpitosopita pochin cancantopi. Tapayatamaco a'pohuatamaco, a'na tahuëri carimanta' tapayatënguëma', a'poaranquëma'. Nanamëhué' a'pohuatama', carimanta' o'mantahuato, a'poaranquëma'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahué'. Tatahué pochin huënaratahuato, noya anquëniro'sapitaro'co o'mantararahué, itërin.

9

¹ Ina quëran itaantarín:

—Tëhuëenchachin iyaro'sa' Yosë isoro'pa' hua'anëntapon. Chiníquën nanantant hua'anëntapon, ni'sarama'. A'naquëma' co'huara chimiyantërasënguëmahué', ni'sarama', itërin.

Quisoso nisha pochin ya'norinso'
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Saota tahuëri quëran Quisoso motopiquë pa'nin. Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaráchin quëparin. Inapita nicasoi', nisha pochin ya'norin. ³ A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin. Co inso tëranta' nanitërinhué' pë'sainaton, ina pochin huiríchín acocaso'. Huirí huiríchín inaso'. ⁴ A'nanaya Iniasë, Moisésë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinahué', Yosë nohuanton ya'noantapi. Quisosoré' ninontapi. ⁵⁻⁶ Ina ni'sahuatona', Pitro, Santiaco, Coansha, cara chachin pa'yanpi. Na'con pa'yanaton, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maestro isëquë huë'nëhua paya! Cara imënamëa'huaya nii, topirahué', a'nara' quëma maré', a'nanta' Moisésë maré', a'nanta' Iniasë maré', itërin. Napoaponahué', co yonquiatonhué' naporin.

⁷ Naporó' chitorori imotërin. Chitoró' huácana quëran Yosëri sha'huitërinso' natanpi. “Isoso' ca hui'nahué, na'con nosororahuëso'. Ina natanco,” itërin. ⁸ Napotaso chachin ca'tano'sanënpitari ni'sapirinahué', co a'napitaso' quënanpihué'. Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin: “Achin ni'namaso' ama insonta' sha'huitocoso'hué'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nanpianarahué. Naporó huaré' a'napita sha'huitoco,” itërin. ¹⁰ Napoaton co insonta' sha'huitopihué'. Inahua capini ninontapi. “¿Onporahuatonta' nanopiantaponso?” nitopi. ¹¹ Achin Iniasë quënanpi ni'ton, inanta' yonquiapi.

—Pi'pian Sinioro yanatanainquë. Cotio maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: “Co'huara Cristo o'mayatëraso'hué', Iniasë'ton huëantarín,” topi. ¿Onpoatonta' napopi? itopi.

¹²⁻¹³ —No'tëquën napopi. “Yosë nanamën ayonquiantacaso maré' huëantapon,” ténin pënëntona'pi. Naporinso chachin. Nani mini huëantapirinhué', co nohuítopihué'. Co yanatanonahué', inahuara yonquinëna quëran no'huipi. Yosë quiricanënguë naporinso chachin nitopi. Canta' Yosë quëran quëmapico niporahué', inapochachin no'huiarinaco.

Aparisitarinaco. Yosë quiricanënquë iráca ninorin ni'ton, parisita'huaso' ya'huërin, itërin Quisosori.

Hua'huasha hua'yantërinso'
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Ina quëran motopi quëran nohuaraimarahuatona', a'napita ca'tano'sanënpita quënanquimantapi. Cotio maistro'sarë chiniquën ninontapi. Na'a piyapi'sa' yamorapi ni'quimapi. ¹⁵ Quisoso quënanahuatona' ya'ipiya quëran ta'arë'nachin nacapipi. Pa'yatatona: "I'huata Maistro," itoonpi.

¹⁶ Ina quëran Quisosori natanin:

—¿Ma'ta' ninontapiramahuë'? itërin. ¹⁷ A'na quëmapiri itapon:

—Hui'nahuë Maistro quënhuë, anoyatoco topirahuë'. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi nanitërinhuë' nonacaso'. ¹⁸ Insëquësona sopairi mapachina, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Ninaquërarahuaton, pacororárin. Ca'tano'sanënpita natanpirahuë' inquitacaiso marë', co nanitopihuë', itërin.

¹⁹ —¿Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

²⁰ Napohuachina, quëshipi. Quisoso quënanahuatona, sopai no'huitaton, hua'huasha ahua'yantërin. No'paquë atatahuaton, asocoro asocorotarin. Sa'po sa'po niconin.

²¹ —¿Onporo quëran huarëta' hui'nán naporin? itërin.

—Hua'huatapon quëra huarë' naporin. ²² Na'aro' pënquë sopairi të'yatërin. I'quënta' të'yaitërin tëpacaso marë'. Nosorocoi, Siniro. Nanitohuatan, anoyatëquë', itërin.

²³ —“Nanitohuatan,” ¿itëranco ti? Yosë natëhuatëra, ya'ipiya nanitaparë', itërin Quisosori.

²⁴ —Tëhuënachachin Siniro natëpiranquënhuë'. ¿Catahuaco noya noya natëinquën! itaantarin pa'pini.

²⁵ Na'a piyapi'sa' niyontonquirapi ni'sahuaton, a'naroáchin sopai itapon:

—Quëmaso' sopainquën. Piyapi ya'coancantohuatana, anë'huëran. Napoaton carinquën napotaranquën. Iso hua'huasha quëran pipirahuaton, ama huachi onporonta' ya'coancantantaquësuhuë', itërin.

²⁶ Napotohuachina, Sopai chiniquën “yai” tahuaton, hua'huasha ahua'yantaantarin. Inapotohuaton, chimipi pochin patërin. Napoaton: “Nani chiminin,” topirahuë', ²⁷ Quisosori maimirarahuatona, opatohuachina, huanirin huachi.

²⁸ Ina quëran Quisososo' ca'tano'sanënpitarëachin pëiquë ya'conconpi.

—¿Onpoatonta' Maistro quiyarisó' co nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

²⁹ —Isanpi sopaiso', sacai' inquitacaso'. Chiniquën Yosë nontaquë huarë', inquitëre', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninoantarinso'
(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰ Ina quëran paantarahuatona', Cariria parti pa'sapi. “Ama huë'nahuëso' piyapi'sa sha'huitocoso'huë',” tënin Quisoso. ³¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaton, napotërin:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachino, masarinaco. Mapachinaco, tëpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarahuë', itërin.

³² Natanaponaraihuë', co natëtacaiso' nanitopihuë'. “¿Onpoatonta' ina pochin

nontërinpoa?" topi yonquinëna quëran. Naporahuaton të'huatatona', co nohuantopihuë' natanacaiso'.

Chini chiniquën nanantërinso'
(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ Ina quëran Capinaomoquë canconpi. Pëiquë ya'conpachinara, ca'tano'sanënpita itapon:

—¿Ma'ta' iraquë huëcapoma pochin ninontëriarama'? itohuachina, ³⁴ co manta' topihuë'. “¿Inquënpoacha ipora chini chiniquën nanantarihua nicaya?” nitopi ni'ton, co yasha'huitopihuë'. ³⁵ Napoaton inaquë huënsërahuaton:

—Huëco' iyaro'sa' shonca catonquëma chachin natanquico pënëinquëma'. Inquëmasona' chini chiniquën nanantamaso' nohuantohuatama', topinan piyapi pochin cantantoma', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco', itërin.

³⁶ Ina quëran hua'huasha maimirarahuaton, huancánachin ahuanirin. Ina iporahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

³⁷ —Ca imaramaco ni'ton, hua'huasha tëranta' nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohuë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarincó, itërin.

Yosëri acanarinso'
(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapi, Maestro, ni'nai. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton, sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirinhue', co quiya pochin imarinquënhuë' ni'ton, co nohuantëraihuë'. “Ama inapotëquësoshuë’,” itërai, tënin.

³⁹ —Tananpitoco' iyaro'sa'. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton piyapi anoyatohuachina, inaso' noya. Co sha'huirapiincoso' nanitaponhuë'.

⁴⁰ Insosona co inimicotohuachinpoahuë', catahuarinpoa'. ⁴¹ Caso Cristoco. Imaramacoso marë' piyapi catahuahuachinguëma', Yosë nitotërin. I'sha tëranta' o'shitohuachinënguëma', ina marë' a'na tahuëri acanarin. Tëhuëenchachin noya i'huëretarin, itërin Quisosori.

Anishacancantërinso'
(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Ina quëran itaantarín: “Hua'huasha natërinco'so' anishacancantohuatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohuë', co chiniquën cancanchatërapihuë'. Inapitanta' anishacancantohuatama', Yosë ana'intarinquëma'. Co'huaa inapita anishacancanchatërapomahuë', pancara'piquë a'sonconotahuatënënguëma', marëquë të'yaitërinënguëma' naporini, noya noya niitomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë' ténahuë. ⁴³⁻⁴⁴ Ma'sona tëranta' iyaro'sa' anishacancantohuachinquëma', a'poco'. Iso pochin yonquico'. A'na imirama quëran co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimiratërama' naporini, tantoimíraya nipomarahuë', Yosë'pa' pa'itomahuë'. Cato imirarë'quëma chachin parisitopiquë pa'patamaso', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Inaquëso' pën co onporonta' tacopiarinhue'. ⁴⁵⁻⁴⁶ Nantëma' ya'huëtërinquëma' iratacaso marë'. Nipirinhue', ma'sona marë tëranta' co noyahuë' yonquiatoma', iratohuatama', na'con oshahuanama'. Ninishitërantëtërama' naporini, noya noya niitonhuë'. Tantorantë' nipomarahuë', Yosë'pa' pa'itomahuë'. Catorantë'quëma chachin parisitopiquë pa'patamaso', pa'pi co noyahuë' niitonhuë'. ⁴⁷ Ya'piramanta' ya'huëtërinquëma' noya ni'tacaso marë'. Nipirinhue', ya'pirama quëran quënanatoma' co noyahuë' yonquihuatama', oshahuanarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, a'na quëran somaraya

nipomarahuè', Yosè hua'anèntèrinquè pa'itomahuè'. Cato quèran chachin ni'tapomarahuè', parisitopiquè tè'yatohuachinquèma', pa'pi co noyahuè' nisarama'. Ma'sona tèranta' anishacancantohuachinquèma', a'naroáchin naniantoco' ama parisitopiquè paacamaso marèhuè'. ⁴⁸ Inaquè chiniquèn parisitápoma'. Co shonaro'sa tèranta' chiminaponhuè'. Pèn co onporonta' tacopirarinhuè'.

⁴⁹ Pènquè ahuiquitèrèso pochin Yosèri ya'ipi piyapi'sa' tèniarin noya noya cancantacaiso marè'. ⁵⁰ Yamora noya acashicaso' niponahuè', chiminapachina co huachi noyatèrinhuè'. Canpitaso nipirinhue', yamora cosharo' noya acashirinso pochin nico'. Noya nini'toma', ya'huèco', itèrin.

10

Sa'ahuano'sa' pènèninso'

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Capinaomo quèran pipirahuaton, Cotia parti paantarin. Naporahuaton, Cortani' aguètèran pa'nin. Inaquè naquèranchin na'a piyapi'sari huècapaipi. Quisosori a'chintantarin. Nani tahuèri huè'pachinara, noya a'chintarin.

² Parisosori'santa' Quisoso ya'carirahuatona', atèhuècaiso marè' natanquipi:

—¿Noya ipora sa'ango' tè'yatacaso' ti? itiipi.

³ —¿Ma'ta' iraca Moisésè pènèntèrin? itèrin Quisosori.

⁴ —“Sa'ango' yatè'yatohuatèra, coisèquè aninshitèrè': ‘Nani sa'ahuè tè'yatarahuè,’ ta'caso' aninshitèrè'. Ina quèran noya tè'yatacaso huachi,” tènin Moisésè, itopi.

⁵ —Co tè'yatacaso' pènèninquèmahuè'. Canpitaso' co natantochináchinhuè' cancantèrama' ni'ton, Moisésè napopènèninquèma'. ⁶ Napoaponahuè' ya'nan piyapi nicapon, cato' piyapiíchin Yosèri ninin. A'na quèmapi, a'na sanapi, inaíchín ninin. ⁷ Napoaton quèmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin, inapita patahuaton, sa'inè' nichinpitacaso' ya'huèrin. ⁸ Cato' piyapi nipirinhue', a'naíchín pochín nipi. Catoya'pi nipirinhue', a'naíchín pochín Yosèri ni'nin. ⁹ Nani Yosèri asè'quèrin ni'quèhuarè', co onporonta' sa'ama' tè'yatamaso' ya'huèrinhuè', itèrin Quisosori.

¹⁰ Nani pèiquè ya'conpachina, naquèranchin ca'tano'sanènpitari itapona':

—Achin naporanso' a'chintantacoi nitochii, itopi.

¹¹ —Sa'ama' tè'yatatoma', a'na sanapi mapatama', inaso' co sa'ama chachinhuè' ni'ton, monshitèramaso pochín Yosèri ni'nin. Ina marè' oshahuanarama'. ¹² Inapochachin sanapi'santa', so'in ta'ananpirahuaton, a'na quèmapi so'yatohuachin, inaso' co so'inhuè'. Monshin pochín Yosèri ni'sarin. Ina marè' oshahuanarin, itèrin.

Hua'huaro'sa marè' Yosè nontèrinso'

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Ina quèran hua'huaro'sa' guèpi Quisosori sè'huamotocaso marè'. Inapotaahuaton, inapita marè' Yosè nontèrin. Hua'huaro'sa' quèpisopita ca'tano'sanènpitari yaa'papurinahuè'. ¹⁴ Ina ni'sahuaton, Quisosori co noyahuè' ni'nin.

—Tananpitoco' iyaro'sa' hua'huaro'santa' huè'ina'. Ama a'pacosohuè'. Hua'huaro'sa pochín cancantopisopita Yosè hua'anèntèrinquè ya'conapi. ¹⁵ Tèhuèenchachin carinquèma' itaranquèma', hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochín cancantohuatamahuè', co onporonta' Yosè hua'anèntèrinquè ya'conaramahuè', itèrin.

16 Ina quëran hua'huaro'sa' iporin. Së'huamotorahuaton, inapita marë' Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'.

Ma'huan yaimarinso'

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

17 Ina quëran Quisoso yapaantarapirinhue'. A'nara quëmapi ta'aquirahuaton, isonquirin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën. ¿Ma'ta' caso' onpo'i nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin. 18—¿Ma'marëta' “Quëmaso' noyanquën” itëranco? Yosëichin noyaso'. 19 Iráca pënëntërinso' nani nitotëran. “Ama piyapi tēpacosohuë'. Ama nitēhuananpitocosohuë'. Ama ihuatocosohuë'. Ama ninonpinapicosohuë'. Ama nonpincosohuë'. Tatama' natëco'. Mamamanta' natëco',” tēnin Yosë pënëntaton, itërin Quisosori.

20 —Co manta' Maistro onporahuë'. Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita natërahuë, itërin.

21 Ina natanahuaton, nirayarin. “Tēhuëenchachin noya yonquirin,” ta'ton nosororin.

—Isonta' iyasha Yosë nohuantërin ta'a. Paquë'. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran huëquë' imaco huachi. Inapohuaton, a'na tahuëri Yosë'pa' canamiataran, itërin.

22 Ina natanahuaton, co huachi noyahuë' cancantërin. “Hua'huayatërahuë' ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton sëtërin. Sëtatón, pa'nin huachi.

23 Ina quëran Quisosori ca'tano'sanënpita ni'sahuaton, itapon:

—Pa'pi sacai ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

24 Ina natanahuatona': “¡Ma'pitacha naporin paya!” nitopi ca'tano'sanënpita.

—Tēhuëenchachin iyaro'sa' ma'sharáchin yonquihuatëra, sacai' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso'. 25 Ni'co'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, co pi'pisha tēranta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca sacai' ma'huano'saso' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itaantarín.

26 Ina natanahuatona', pa'yanpi:

—Napoahuarë', ¿incha nica cha'ërë'poya? nitopi. 27 Ya'ipiya notëërahuaton, Quisosori itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëichin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipiya nanitaparín, itërin.

28 —Ni'quë' Maistro. Quiyaso' nani ya'ipi ma'shanëhuëi huëshirahuatoí, imarainquën, itërin Pitrori.

29 —Tēhuëenchachin iyaro'sa' imamacoso marë' nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarinquëma', tēnahuë. A'naquëma' mini nanamëhuë a'chinacamasso marë' co huachi ya'huëmiataramahuë'. A'naquëma' pëinëma', iyaparima', oshiparima', tatama', mamama', hui'nama', no'panëma', inapita patërama'. 30 Ca imamacoso marë' napohuatama', Yosë na'con na'con quëtantarinquëma'. Isoro'paquë chachin pasaro' aquëtë pochín pëiro'sa', iyaro'sa', oshiro'sa', mamaro'sa', hua'huaro'sa', no'paro'sa' inapita quëtarinquëma'. Noya cancantarama'. Napoaponahuë', aparisitarinëinquëma anta'. A'na tahuëriso huachi Yosë'pa' nanpimiatarama'. 31 A'naquën ipora chiniquën nanantopirínahuë', a'na tahuëri topinan piyapi pochín nisapi. A'naquënso nipirinhue', ipora topinan piyapi pochín nicaponahuë', a'na tahuëri chiniquën nanantapi, itërin Quisosori.

*Chiminacaso' sha'huiantarinso'**(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)*

³² Ina quëran ira pa'tahuatona', Quirosarin'pa' paantarapi ni'ton, ca'tano'sanënpita pa'yanpi. Imapisopitanta' tē'huatopi. Quisososo nipirinhüè', quëchitërarin. Naquëranchin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, ma'sona onpocaso' sha'huitaantarin. ³³ “Noya iyaro'sa' natanco'. Iporaso' Quirosarin'pa' pa'sarëhua'. Inatohua' nani ma'sha onpotarinaco. Yosë quëran quëmapiço nipirahuë', inaquë sha'huirapiarinaco. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita masahuatonaco, 'Tëpacaso' ya'huërin,' tosapi. Ina toshuatona', nisha piyapi'saquë yo'coaninaco tēpainacoso marë'. ³⁴ Inapita tēhuarahuatonoaco, ipitarinaco. Chiniquën huihuiarinaco, pë'shararinaco. Ina quëran tēpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nãpïantarahuë', itantarin.

*Santiago, Coansha, inapita nohuantopiso'**(Mateo 20.20-28)*

³⁵ Ina quëran Santiago, Coansha, inapita Quisososo huëcapaipi. Sipitio hui'ninpita inahuaso'.

—Pi'pian Maistro natainquën, topiraihuë', itopi.

³⁶ —¿Ma'ta' iyaro'sa' nohuantërama'? itërin.

³⁷ —A'na tahuëri noya noya hua'anëntaran. Hua'an ya'conpatan, chiniquën nanan quëtocoi. A'nasos' quëma inchinan quëran ahuënsëquë', a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', topiraihuë', itopi.

³⁸ —Canpitaso' co no'tëquën yonquiätëramahuë'. Co ya'ipi nitochätëramahuë'. Chiniquën iyaro'sa' parisitarahuë. Main o'orëso pochin pa'pi parisitarahuë. I'quë ya'coitëresos pochin aparisitarinaco. Canpitanta' aparisitohuachinënuëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

³⁹ —Ahuantarai, itopi cato chachin.

—¡Naporinchi paya! Ca pochin mini canpitanta' main o'orëso pochin parisitarama'. I'quë ya'coitëresos pochin parisitarama'. ⁴⁰ Napoaponahuë', co caso' nanitërahüë' chiniquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso'pita inchinanëhuë quëran ahuënsëarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

⁴¹ Chiniquën nanan nohuantopiso' natanahuatona', a'napitariso' no'huipi.

⁴² Quisososo nipirinhüë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin.

—Co Yosë imapisopitahuë' chiniquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'an ya'conpachinara, chiniquën nanantatona', yacamaitopi. Piyapinënpitanta' aparisitopi. ⁴³ Canpitaso nipirinhüë', ama inapita pochin cancantocoso-huë'. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpatëra, co chiniquën nanantacaso' nohuantërhüë'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ⁴⁴ Topinan piyapi pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya nicatërinquëma', chiniquën nanan quëtarinquëma'. ⁴⁵ Canta' Yosë quëran quëmapiço niporahuë', co a'napita camaica'huaso marë' o'marahüë'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marë' o'marahüë. Chiminarahüë na'a piyapi'sa' nichá'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

*Somaraya anoyatërinso'**(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)*

⁴⁶ Ina quëran paantarahuatona', Quiricoquë canconpi. Ca'tano'sanënpitarë chachin pipihuachinara, na'a piyapi'sarinta' imasapi. Naporo' a'na somaraya ira yonsanquë huënsëarin quënanconpi. Timio hui'nin ni'ton, Partimio itopi. Somaraya ni'ton, nani tahuëri coriqui topinan ma'patárin.

47 “Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' huë'sarin,” topi, natantërin. Ina natan-taton:

—¡Nosoroco Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, nosoroco canta', itërin chiniquën nontaton.

48 A'napitari natanahuatona', no'huipi.

—Ta'tëquë', itopirinahuë', aquë aquëtë chachin chiniquën nontantarin.

—¡Nosoroco canta'! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, onpopionta' nosoroco, itantarin. 49 Quisososo' natanahuaton, chiniconin:

—Sha'huitoco' huë'in, itërin. Napotohuachina, sha'huitopi.

—Noya cantantëquë' iyasha. Nani përarinquën ni'ton, Quisoso nontiiquë', itopi. 50 A'morinso' të'yatahuaton, a'naroáchin Quisosoquë pa'nin.

51 —¿Ma'ta' iyasha, onpochinquën? itërin Quisosori.

—Anoyarayato Maistro canta' noya ni'tanta'i, itërin.

52 —Inta nipachin, noya paquë'. Natëranco ni'ton, carinquën anoyataran-quën, itërin. Napotohuachina, noya ni'tërin. Noyatahuaton, Quisoso imarin.

11

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

1 Quirosarinquë ya'caritohuachinara, Pitipaqui'pa' canconpi. Ina ya'cariya Pitania ya'huërin anta'. Oripesë panënuë canconahuaton, cato' ca'tano'sanën sha'huitahuaton, a'parin.

2 —Paso' ninanoquë paco'. Canconpatama', a'nara' mora hui'napishin a'sonpinan quënanconarama'. Co incari tëranta' huënsëchâtërarinhuë'. I'quiritahuatoma', quëshico. 3 “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinënuëma': “Siniorori nohuantërin. Apira isëquë acoquiantara,” itoco', itërin Quisosori.

4 Pa'sahuatona', mora a'sonpinan ya'coanaquë quënanconpi. Cachi yonsan-quë huanirarin. Quënanahuatona', i'quiritonpi.

5 —¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itopi inaquë ni'sapisopitari.

6 “Siniorori nohuantërin,” itohuachina: “Inta nipachin, quëpaquë,” itopi.

7 Napotohuachinara, Quisosoquë quëpi. A'mopiso' masahuatona', mora aipi huëtopi. Nani huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin.

8 Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', cachiquë a'mopiso' huëtapi. A'napitanta', panpë mono pochin nininsopita nishifëtahuatona', no'paquë huëtërantapi. Inataquëchin Quisoso pa'sarin huachi.

9-10 Piyapi'sa' quëchitërapì. A'naquëonta' Quisoso imasapi. Ya'ipi piyapiri pa'yatona', chiniquën nonsapi.

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincoi! tosapì.

11 Quirosarinquë canconahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë no'tëërin. Ya'ipi ma'sha inaquë ni'sarin. Nani i'huarin ni'ton, pipiantarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin Pitania'pa' pa'pi.

Iqira nara yanicaso marë' sha'huitërinso'

(Mateo 21.18-19)

12 Tahuërinquë Pitania quëran huënantarahuaton, Quisoso tanarin.

13 Aquëran iqira nara quënanin. Na'a monohanin ni'ton: “Inaya tëranta' nitërinso' ca'i,” ta'ton, paahuapirinhuë', co manta' nitërinhuë'. Monoquënachin quënanconin. Co tahuërinën naniyatërarinhuë' ni'ton, co nitërinhuë'.

14—Ama huachi iso nara nichinsohuè'. Co huachi insoari tëranta' nitërinsò' caponhuè', tënin Quisoso. Ca'tano'sanènpitarinta' natanapi.

Nipa'antopisopita Yosè chinotopiso pèi quèran a'parinso'
(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

15 Ina quèran Quirosarinquè canconpi. Yosè chinotopiso pèiquè ya'conahuatona', na'a nipa'antopisopita quènanconpi. Quisosori quènanconahuaton, co noyahué' nì'nin. Napoaton a'parin. A'naquèn inaquè coriqui nicanpiarapirinahuè', misanènpita pitaton, ohuèrètèra'piarin. Nèpè' pa'ansopitanta' a'parahuaton, huènsèpiquè tè'yatèrin. Ina quèran ya'ipi piyapi'sa' pènènin. 16 “Ama nisha nisha ma'sha Yosè pèinènuquè quèntacosohuè',” tënin. Ina quèran a'chintaton, itapon:

17 —Yosè quiricanènuquè ninshitèrinpoa'. “Ca nohuanto, pèinènuquè ya'huè'in nontiinacoso marè'. Ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha nananquè nonpisopita nontiinacoso marè'achin acotèranquèma',” tënin Yosè. Canpitaso nipirinuè', ihuatèro'sa' ya'huèpiquè pochin atarantèrama', itèrin Quisosori.

18 “iMa'pitacha nitotèrin paya!” topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta natanahuatona', tè'huatopi. “Ya'ipi piyapi'sari yaimapi,” ta'tona', Quisoso tèpacaiso' chinotopi. 19 Yatashirahuaso', Quisososo' ca'tano'sanènpitarè chachin ninano quèran pipiantapi.

Iquira nara ahuirinso'
(Mateo 21.20-22)

20 Tahuèririniquè tashiramiachin huènantarahuatona', iquira nara nì'quiantapirinahuè', nani ahuirin. Itèn quèran huarè' ahuirin. 21 Ina nì'sahuaton, Pitro yonquirin.

—Nì'quèchi Maistro. Iquira nara i'huara sha'huitèranso' nani ahuirin huachi, itèrin.

22 —Ya'ipi cancanèma quèran Yosè natèco'. 23 Inaso', ya'ipi nanitaparin. Ina nontohuatama', chiniquèn natèco': “Co Yosè catahuarincohuè',” ama tocosohuè'. Ya'ipi cancanèma quèran ina natèhuatama', catahuarinquèma'. “Yosè nohuanton, iso motopi marèquè nichì'huincain,” tènama' naporini, ina nohuanton nichì'huincaitonhuè'. 24 Napoaton Yosè nontatoma' ma'sona nipatama', natèco'. “Tèhuènychachin Yosè catahuarinco,” topatama', catahuarinquèma' tènahuè. 25 Noya cancantatoma', Yosè nontoco'. A'na piyapi ma'sona tëranta' onpotohuachinquèma', canpitarinta' pi'pian tëranta' no'huihuatama', ina naniantoco'. Ya'ipi cancanèma quèran huarè' nanan anoyatoco' Tata Yosè oshanèma' inquichinquèma'. [26 Co nanan anoyatohuatamahuè', Tata Yosènta' co oshanèma' inquitaringuèmahuè',] itèrin Quisosori.

Chiniquèn nanantèrinso'
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

27 Ina quèran Quirosarinquè huèantapi. Yosè chinotopiso pèiquè ya'concoantahuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa' inapitari huècapaipi.

28 —¿Onporahuatonta' chiniquèn nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quètèrinquèn ina pochin nicacamaso'? Sha'huitocoi, itopi.

29 —Inta nipachin, carinquèmantà' natainquèma'. Ina sha'huitohuatamaco, insosona nanan quètèrincoso' sha'huitaranquèma'. 30 ¿Incarita' Coansha nanan quètèrin piyapi'sa' aporintacaso marè'? ¿Yosèri nanan quètèca, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tènama' canpita? Sha'huitoco carinquèmantà' nanan quètèrincoso' sha'huichinquèma', itèrin Quisosori.

³¹ Natanahuatona', inahua capini nisha nisha ninontapi. "¿Ma'ta' itahua?' 'Yosëri nanan quëtërin,' itohuatëhua', a'paniarinpoa'. '¿Onpoatomata' nipachin co ina natëramahuë'?' itarinpoa'. ³² Nipirinhue', 'Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin,' itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huarinënpoa'. 'Yosëri Coansha a'parin pënëntacaso',' topi ya'ipi piyapi,' nitopi. ³³ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara' Co nitotëraihuë' ta'a, toconpi.

—Noyapa'. Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

12

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso' (Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Ina quëran Quisosori pënënto nanan sha'huitaantarin:

"A'na quëmapi pancana iminatón, oparotërin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona', huino nicacaiso marë'. Naporahuaton, na'pi quëran chachin tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huaton, nocorarin ama lhuacaiso marëhuë'. Nani tiqihuaachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. 'Sacatëramaso marë' nitërinso' patomachin canpitaora marë' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin. ² Nitërinso' nani cayahuachina, piyapinën a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'. ³ A'papirinhue', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. Ahuërahuatona', topinan a'paantapi. ⁴ Naquëranchin hua'anëni a'na piyapinën a'paantapirinhue', inanta' motën pë'shatahuatona', chiniquën no'huipi. ⁵ Ina quëran a'nanta' a'paantapirinhue', inaso' huachi tëpapi. Ina quëran na'a a'paantapirinhue', a'naquën ahuëpi, a'naquën tëpapi.

⁶ Napotohuachinara, hua'anëni yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya' Na'aya'pi a'papirahuë', co manta' quëtöpihuë'. Hui'nahuë na'con nosoropirahuë', ina huachi a'paarahue'. Ina tëhuënchinso' natëpona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'parin. ⁷ Inpriatonënpitaso nipirinhue', hui'nin quënanahuatona' ninontopi. 'Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chiminpachin, ya'ipi hua'anëntarin huachi. Huëco' tëpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanënpita canpoari matahua', nitopi. ⁸ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', tëpapi. Aipiran të'yatopi.

⁹ Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon hui'nin chachin tëpatopi ni'quëhuarë'? Chiniquën no'huiton, inpriatonënpita tëpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tënahue'.

¹⁰ Iráca Yosë nohuanton, ninorin. Quiricanënuë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' ti' Ninshitaton, naporin: 'Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi ya'huëpirinhue', sacatoro'sari co no-huantopihue'. "Napoonin," ta'tona', të'yatopirinhue'.

Hua'anëni maantarahuaton: Iso na'pi mini na'con na'con nohuantërahuë' pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin.

¹¹ Yosë chachin naporin.

Napoaton ¡Ma noyacha inaso' ninin paya! tënëhua', tënin quiricanënuë'," itërin Quisosori.

¹² Natanahuatona', cotio hua'ano'sari chiniquën no'huipi. "Chinotatonpoa' pënënarinpoa'," ta'tona' Quisoso yamapirinhue' tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Piyapi'sa' niyontónpisopita të'huatona', co mapihue'. Patopi huachi.

Copirno marë' coriqui ma'patërinso'
(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

13 Ina quëran hua'ano'sari yonquipi Quisoso nonpintacaiso marë'. Napoaton a'naquën parisoro'sa' a'papi. Caraichin Irotisë imarinsopitanta' a'papi. Yapa'pachinara, itapona': "Paatoma', nisha nisha natanco'. Co no'tëquën a'panihuachinquëmahuë', sha'huirapiahua'," itatona', a'papi.

14 Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—No'tëquën Maistro nontërancoi. Co piyapi'sa' pa'yatiinënquënso marë' a'chinahuë'. Co hua'an tëranta' të'huatëranhuë'. Yosë nohuantërinso' no'tëquën a'chintërancoi. Napoaton yanatanainquën. Noma copirno nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachin, ¿noya ipora quëtacaso' tí? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huítocoi nitochii, itopi.

15 Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintëinquëma'! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? Noma coriqui quëshico ni'i, itërin.

16 Napotohuachina, quëtopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarin.

—Noma copirno chachin, itantapi.

17 —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtantaco'. Naporahua-ton, Yosëso nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

Natanahuatona', pa'yanpi. "¿Ma noyacha a'panirinpoa' paya!" nitopi.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'
(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

18 Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' ya'huë'rë' huë'pi, satosioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. "Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanpiantarihuahuë'," toconpi. Inahuanta' Quisoso yanonpintatona', iráca napopiso' sha'huítipi:

19 —Íráca, Maistro, Moisésë ninshitërin pënëinpoaso marë'. "Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco apoin inari ya'huëretacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin," tënin Moisésë. 20 Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin. 21 Ina iini chachin maantarin. Moisésë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. 22 Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi. Ina quëran sanapinta' chiminin. 23 Canchisë iinpita chachin nani mapirinahuë', nanpiantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

24 —¿Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë'! Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhuë', co nohuítëramahuë'. Quiricanëonta' nontapomarahuë', co cancanëma quëran natëramahuë'. Napoaton co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosë ya'ipi nanitaparin. 25 Chiminpisopita nanpiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yaponahuë'. Anquëniro'sa' pochachin nisapi huachi. 26 Chiminpisopita tëhuëenchachin nanpiantarapi. ¿Co'na ina Moisésë ninshitërinquë nontëramahuë'? Sarsa nara'huaya orotarinsó' nicaso', Yosëri nontërin. "Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco," itërin Yosëri.

²⁷ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton Apraan, Isaco, Caco, inapita nani chiminpirinahuë', nanpiantarapi. Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahue', itërin Quisosori.

Yosë na'con na'con nohuantërinso'
(Mateo 22.34-40)

²⁸ Satorio'sarë' ninontaso', a'na cotio maestro huë'nin. Natanahuaton: "Ma noyacha Quisososo' nitotërin paya," ta'ton, itapon:

—Yosë na'con pëneninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin natëcaso'?

itërin.
²⁹ —Inta nipachin iyasha a'chinchinquën. Yosë quiricanën quëran chachin sha'huitërinpoa'. "Ya'ipi isairio'sanquëma', natanco'. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Inasáchin natërehuaso'. ³⁰ Ina na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromitoco'. ³¹ Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," tënin. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërin, itërin Quisosori.

³² —Tëhuëenchachin Maestro no'tëquën nonan. A'naíchin Yosë ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'. ³³ Ya'ipi cancanënpoa quëran, ya'ipi yonquinënpoa quëran, ya'ipi chinirëhua quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatacaso' ya'huërin. Naporahuaton, canpoara ninosororëso pochachin a'napitanta' nosorocaso' ya'huërin. Iráca Moisésë pëneninpoa'. "Yosë yachinotohuatama', oshanëma marë' ma'sha tëpatoma', ahuiquitoco'," itërinpoa'. Inapopirëhuahuë', co Yosë nosorohuatëhuahuë', co piyapi'santa' nosorohuatëhuahuë', Yosëso' co onpopinchin noya ni'sarinpoahuë', itërin.

³⁴ —No'tëquën iyasha yonquiran ni'ton, pi'pian pahuantarinquën Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso', itërin Quisosori.

Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

Yosëri a'paimarinso'
(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë Quisosori piyapi'sa' a'chintaantarín.

—Iráca quiricanën quëran Yosë tapon: "A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahue' piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Inaso' Cristo," tënin. Cotio maestro'saso' a'chinpachinara, "Cristoso' Tapi shia'huain," topi. ¿Onpoatonta' naporin? Ina iyaro'sa' yonquico'. ³⁶ Iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapi chachin ninshitërin. Cristo ninoton, naporin:

Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin.

"Inchinanëhuë quëran huënsëquë' inimiconënpita cari minsëchinquën," itërin Yosëri, tënin Tapi.

³⁷ Shia'huain niponahuë', Cristo yonquiaton, "Sinioronëhuë," tënin Tapi. Piyapi chachin nipirinhue', Tapi'ri chinotërin. ¿Onpoatonta' naporin? itërin Quisosori. "Yosë hui'nin chachin ni'ton, naporin," ta'caiso nipirinhue', co manta' topihuë'.

Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpisopitaso nipirinhue', nóya natanpi.

Maistro'sa' pëneninso'
(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ina quëran Quisosori a'chintaantarín. "Ni'cona cotio maestro'sa' nonpintochinëquëma'. A'naquën naporopi a'mopi piyapi'sari nohuitacaiso marë'. Ina pochin a'mosahuatona', cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. 'Huë'cama maestro,' itohuachinara, pa'yatopi. ³⁹ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conpachinara, hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. Pita

nipachinara, huancánachin yahuënsëpi. ⁴⁰ Noya nonaponaraihuë', a'naya a'naya quëyoronos'a' nonpintatona', ma'shanënapita matopi. Ama non-inacaiso marëhuë' hua'qui' Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran natëpihuë'. Ina marë' aquë aquëtë' Yosëri ana'intarin," tënin.

Quëyoron Yosë marë' coriqui acorinso'

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Ina quëran coriqui cacon notënanquë Quisoso huënsërin. Piyapi'sa' ni'sárin. Notohuaro' piyapi'sa' huë'sahuatona', coriqui Yosë marë' inaquë po'moquirapi. Na'a ma'huano'saso' na'con coriqui po'morapirinahuë'.

⁴² Ina quëran a'nara quëyoron huë'nin, sa'ahua nininso'. Catotëra'huayaichin coriqui po'moquirin, pi'pirahuaya pa'tërinso'. ⁴³ Ca'tano'sanënpita përasahuaton, Quisosori itapon:

—No'tëquën itëranquëma'. Na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahuë', iso quëyoronso', na'con na'con po'moquirin, tënahué.

⁴⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopiso' acopi. Iso sanapiso nipirinhue', pi'pian ya'huëcharinso tëranta' tiquirin. Co huachi ya'huëtërinhuë'. Napoaton na'con na'con Yosë quëtërin, tënahué, itërin.

13

Yosë chinotopiso pëi' ohuatapiso'

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, a'na ca'tano'sanëni itapon:

—Ni'quë' Maistro. Ma noyápiachin pëipiso'. Pancara'pi quëran nipi, itërin.

² —Iporaso' noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huiritarinhue', itërin.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quëran Oriposë panënuë pa'sahuaton, inaquë huënsëconin. Ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëapi. Aquë quëran Yosë chinotopiso pëi' notëërapí. Pitro, Santiaco, Coansha, Antërisë, inapitari itapona': ⁴ “¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ya'ipi yata'huantohuachina', ¿onporahuachinata' nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii,” itopi.

⁵ “Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënuëma'. ⁶ A'naquën huëcapona', ‘Caso' Cristoco. Yosë chachin a'parinco,' tëcapona'. Nonpintë' nipirinhue', na'a piyapi'sari imapona'.

⁷ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiaipi. Niahuëatona', quira nisapi. Ina natantohuatama', ama pa'yancosohué'. Tëhuëchachin nisha nisha parti naporapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'. ⁸ Nisha nisha nananquë nonpisopita nino'huitona' quira nisapi. Copirnoros'a capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marë'. A'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. Cosharo' pahuanpachin, tanari tiquirarin. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhue'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachina, na'con parisitapirinahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁹ Ni'cona canpitanta' naniantotamaco. A'na tahuëri masarinënuëma'. Imaramacoso marë' coisëquë sha'huirapirinënuëma'. Cotio niyontopiso pëiro'saquë huihuirinhue'ma'. Imaramaco ni'ton, chirinchi hua'ano'sa' ya'huërinquënta' sha'huirapirinënuëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënuëma' nanamëhuë sha'huitacaso marë'. ¹⁰ Co'huara isoro'pa' ta'huanchatërasohué', noya nanan ya'ipi piyapi'sa' sha'huitacaso' ya'huërin.

Nisha nisha nananquë nonpisopita nataina'. ¹¹ Mapachinënquëma', '¿Ma'cha tonopocoya?' ama focosohuë'. Coisè'pa' quëpahuachinënquëma', naporo' Yosë catahuaringuëma' noya nonacamaso marë'. Co canpitaora nonsaramahuë'. Espirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamaso marë'. ¹² Naporo' tahuëri'sa' nisha nisha yonquiapi. A'naquën imasarinaco. A'naquënso nipirinhue' co nohuanfarinacohue' ni'ton, quëmopinënpita capini nino'huiapi. A'naquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tëpacaiso marë'. A'naquën hui'ninpita imapachinaco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquën a'shinhuë nipon, pa'pinhuë nipon, imapachinaco, hui'ninpitari chachin sha'huirapiapi tëpacaiso marë' ¹³ Imaramaco ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'huirarinënquëma'. Napoaponahuë', chiminaquë huarë' imamiatohuatamaco, cha'ësarama huachi. ¹⁴ A'na tahuëri inimicoro'sa' Yosë pëinënquë ya'conahuatona', pa'pi co noyahuë' nisapi ni'ton, tapiapona', co huachi inaquë Yosë chinotapihuë'. (Ina quirica nontohuatama', noya yonquico'.) Ina ni'patama', naporo' ta'aco'. Cotia parti ya'huëhuatama', motopi'pa' ta'aco'. ¹⁵ Pëinëma' a'canamaso' aipi ya'huëhuatama', ama ma'shanëmapita quëpacaso marë' ya'concosohuë'. A'naroáchin topinan paco'. ¹⁶ Iminëmaquë sacatasënquëma' nipachin, ama a'moramaso tëranta' maquintacosohuë'. Manóton ta'aco'. ¹⁷ Naporo tahuëri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huëtopiso', inapita parisitapona'. ¡Ma'huantacha nicapona paya! ¹⁸ Yosë nontoco' ama o'napi tahuëri inapocamaso' ya'huë'insohuë'. ¹⁹ Naporo' tahuëri'sa' piyapi'sa' chini chiniquën parisitapi. Isoro'pa' ninin quëran huarë' co ina pochin parisichätërapihuë'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitaantarapihuë'. ²⁰ Yosë nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuë'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuë'. Nipirinhue', piyapinënpita nosoroaton, co nohuanfërinhuë' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ësarín huachi.

²¹ Naporo' tahuëri'sa' nisha nisha sha'huitarinënquëma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huë'nin!' tosapi. A'napitanta' taponá': '¡Ni'cochi, pasëquë ya'huarin!' tosapi. Napotohuachinënquëma', ama natëcosohuë'. ²² Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa huëcapona'. 'Caso' Cristoco,' tëcapona' a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininso' nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. Ni'sahuatona': 'Ma'pitacha nitotërin paya. ¿Yosë quëran o'mamara, ti?' ta'tona', na'a piyapi'sari imasapi. Yosëri huayoninsopita quëran huarë' nonpintochinaichin nisapi. ²³ Canpitaso nipirinhue' ni'cona nonpintochinënquëma'. Nani sha'huitëranquëma' ama naporo' tahuëri'sa' nonpintinënquëmaso marëhuë', itërin Quisosori.

Quisoso o'macaso tahuëri
(Mateo 24.29-35, 42, 44; Lucas 21.25-36)

²⁴ Ina tosahuaton taantarín: "Ina quëran iyaro'sa' nani chiniquën parisitohuachina', pi'i tashiarin. Yoquinta' co huachi a'pinarinhuë'." ²⁵ Naporahuaton, na'a tayoraro'santa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huërininsopitanta' nacon nacontapon. ²⁶ Naporo' ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, chitoro' huancana o'mantarahué'. Chiniquën nanantato, huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë. ²⁷ O'mantahuato, anquëniro'sa' a'pararahué Yosëri huayoninsopita ya'ipi parti quëran ayontonacaiso marë'. Pa'sahuatona', nisha nisha parti quëran huarë' ayontonapi huachi.

²⁸ Iquira nara papotërin quëran, iyaro'sa', nitotoco'. Ta'amënquë monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarin huachi,' topi. ²⁹ Inapochachin

nani ma'sha onporahuachina, nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin huachi,' tosarama'. ³⁰ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi. ³¹ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nonahuëso nipirínhuë', co onporonta' ta'huantarínhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarin huachi.

³² Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co insonta' nitotërinhuë'. Co anquëniro'sa tëranta' nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëichin nitotërinso'.

³³ Napoaton ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocosohuë'. Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'. Yosë nontatoma', ninaco. Noya yonquiatoma', ya'huëco'. ³⁴ A'na quëmapi aquë yapa'ninso pochin nisarin. Yapa'pachina, inpriatonënpita camairin. A'naya a'naya sha'huitërin ma'sona nicacaiso marë'. Ya'coana to'shitona'pinta' sha'huitaton: 'Pëi' noya ni'quë', itërin. ³⁵ Onporosona pëi' hua'anën huënantacaso' co nitotopihuë'. 'Thuaraya huarë' huëcapon nimara. Yonotashi' a'na' huëcapon nimara. Atari përasahuaso', huëcapon nimara. Tashíramiachin huëcapon nimara,' topi. Inapochachin canpitanta' o'manta'huaso tahuëri co nitotatomahuë', nináco. ³⁶ Ni'cona a'nanaya o'mato, huë'ësënuquëma' quënanquimatënuquëma'. ³⁷ Nani a'chintëranquëma huachi. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. 'Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahuë', ninaco,' itarahuë ya'ipi piyapi'sa',' itërin Quisosori.

14

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquiatona', coshatapi. Pan co huëpocatërinsohuë' ca'sapi. Pascoa nanirihuachina, cotio hua'anó'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotapi onporahuatonsona Quisoso macacaiso marë'. Nonpintatona', yatëpapi.

² —Ama niyontopiso tahuëri'sa chachin maahuasohuë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa', topi a'naquën.

Hua'saiquë opomototërinso'

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Quisosos' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënuquë coshatapatarin. Inaso' chana caniori mapirínhuë', anoyatërinso'. Misaquë coshataso', a'nara sanapi huë'nin. Potiria'huaya nishana'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Potiria'huaya oparahuaton, Quisoso motënuquë hua'sai' opomototërin. ⁴ A'naquën no'huitatona', inahua capini ninontapi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirínhuë' chiniarin? ⁵ Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri marë' pahuëretopiso pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuario'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi. Ina pochin yonquiatona', sanapi no'huipi.

⁶ Quisosorisó nipirínhuë', itapon:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco. ⁷ Nani tahuëri sa'ahuario'saso' isëquë ya'huërapí. Nohuantohuatama', nosoroarama'. Napoaponahuë', caso' co hua'qui' canpitario'co ya'huarahuë'. ⁸ Iso sanapiso' cancanën quëran noya yonquiaton, inapotërinco. Co'huara chimiyantërasocohuë', nosoroatonco,

nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitinacoso marë'.⁹ No'tëquën itaranquëma'. Insëquësona noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so' sha'huirapi anta'. Co naniantapihuë', tënin.

*Cotasëri sha'huirapirinsö'
(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)*

¹⁰ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahuë', a'nara' corto hua'ano'saquë pa'nin sha'huirapicaso marë'. Inaso' Cotasë Iscarioti itopi.
¹¹ Natanahuatona', pa'yatopi: "Ina marë' coriqui quëchinquën," itopi. Ina quëran Cotasë yonquirarin po'oana quëran Quisoso a'nocasö marë'.

*Pascoa tahuëri coshatopiso'
(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)*

¹² Pascoa nanihuachina, nisha pan ca'pi, co huëpocatërinsohuë'. Naporo' tahuëri chachin carniroa'hua iräca tëpapiso pochin tëpaantapi capatona' yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporäpi ni'ton, ca'tano'sanënpitari Quisoso itapona':

—¿Intohuata' Maistro paatoi Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

¹³ Napotohuachinara, cato' ca'tano'sanënpita nontërin:

—Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'.¹⁴ Pëiquë ya'conconpachin, pëi' hua'anën natanconco'. "¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capa'huaiso'?" tënin Maistro, itonco'.¹⁵ Napotohuatama', panca patoana inäpaquë nininso' a'notarinquëma'. Inaquë misa, huënsënan, inapita ya'huërarin coshatacaso marë'. Nani taparin huachi. Inaquë cosharo' nico' canpoa' capacaso marë', itërin.

¹⁶ Pa'sahuatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

¹⁷ Nani tashiro'porapasö', Quisoso shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi.¹⁸ Misaquë coshatasoi', Quisosori itapon:

—No'tëquën iyaro'sa' itëranquëma'. A'naquëma' carë' coshatapomarahuë', sha'huirapiaramaco, itërin.

¹⁹ Natanahuatona', sëtöpi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Siniro yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? topi a'naya a'naya.

²⁰ —Shonca catonquëma' ca'tanapomarahuë', a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquërächin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirinsö'.²¹ Yosë quiricanënuë' ninorincoso chachin chiminarahuë'. Yosë quëran quëmepico niporahuë', chiminarahuë'. Napoaponahuë', quëmapi yasha'huirapirincoso' ma'uantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

²² Coshatasoi', pan masahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata," itahuaton, së'panin. Ina quëran, ca'tano'sanënpita quëtëra'piarin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.²³ Minëa'huanta' masahuaton, "Yosparinquën Tata," itahuaton, inanta' quëtërin. Quëtöhuachina, ya'ipi o'opi.

²⁴ —Ca huë'nainëhuë pochin iso'. Huë'nainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'.²⁵ No'tëquën itaranquëma'. Ipora quëran huarë' co huachi opai' o'oantarahuë'. Chiminarahuë huachi. A'na tahuëri Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, nasha pochin nininso' o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua', itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'
(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Nani Yosë cantanën cantarahuatona', Oriposë panëñquë pa'pi. ²⁷ Inaquë Quisosori itapon:

—Tëhuëñchachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Iráca quiricanëñquë ninoton, Yosë naporin. “Ca nohuanto, pë'tahuatona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanëñpita yanquëerapi,” tēnin. Ipora tashi chachin nāpoarama'. ²⁸ Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

²⁹ —A'napita ta'ananpipirinëñquëonta', co caso' ta'arahué', itërin Pitrori.

³⁰ —No'tëquën iyasha itaranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari catoro' pë'rashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisosoro nohuitërahuë',” toconapon, itërin Quisosori.

³¹ —Quëma imasaranquën ni'ton, yatëpapirinacohuënta', co onporonta' nonpinapiaranquëñhuë', itërin Pitrori.
Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtatón, Yosë nontërinso'
(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² Ina quëran nararoquë canconpi, Quisimani itopiquë.

—Isëquë iyaro'sa' huëñsëtaço'. Yosë nontëri'i, itërin Quisosori.

³³ Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaíchin amashamiachin quëparin. Naporo' sëtatón, co napion cancantërin.

³⁴ —Pa'pi sëtërahuë. Chiminchináchin sëtërahuë. Isëquë huëñsëtaço'. Ama huë'ëtomarahué', ni'táco', itërin. ³⁵⁻³⁶ Amashamiachin pa'sahuaton, isonconahuaton, no'paquë huarë' monshomarin. Inaquë Yosë nontarin. “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantaporahuë', quëma nohuantohuatan, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tēnahué'. No'tëquën yanatëranquën,” itërin.

³⁷ Ina quëran huënantapirinhuë', cara chachin huë'ësápi quënanquintarin.

—¿Onpoatoncha iya Simon, huë'ësarán paya? ¿Co a'na ora tēranta' nanitëranhuë' ni'tamaso' ti? ³⁸ Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontáco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëran Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiniquëñ cancantëramahuë', itërin.

³⁹ Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Inachachin itantarahuaton, ⁴⁰ huënantapirinhuë', naquëranchin huë'ëantapi quënanquinantarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ësápi. Tapanatona', co nanitopihuë' ma'sha ta'caiso'. ⁴¹ Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Ina quëran huënantarahuatón, ca'tano'sanëñpita itapon:

—¿Ipora huanta' huë'ësarama' ti? Nani huachi. Nani ora nanirin. Yosë quëran quëmapico nìpirahuë', sha'huirapiarinco oshahuano'sa' macainacoso marë'. ⁴² Huëñsëco' pa'ahua'. Ni'co'. Sha'huirapiarinco'so' nani canquiarin, itërin.

Quisoso mapiso'
(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Nonaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisosoro ca'tanaponahuë', sha'huirapiarin macacaiso marë'. Notohuaro piyapi'sari imaquiapi. Corto hu'a'ano'sa', cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatona', huë'sapi. ⁴⁴ Co'huara canshátërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin Quisosoro nohuitacaiso marë'. “Apinorahuë'

quëran Quisoso nohuitatoma', maco'. Noyá tonporahuatoma' quëpaco', ta'ahuachin," itërin. ⁴⁵ Canquirahuaton, Quisoso ya'yoranquirin. Ina quëran: —Tashita Maistro itahuaton, apinoirin. ⁴⁶ Ina quëran Quisoso chiniquën masapi.

⁴⁷ A'naso nipirinhüë' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën ahuërin. Inapotaton, nishitëhuëratëtërin. ⁴⁸ Quisosori piyapi'sa' itapon: —Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatoma', huëcapairamaco. Matararo pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? ⁴⁹ Co'tana nani tahuëriya Yosë pëinënuë ya'huëato, a'chináruhuë. Nicapomaracohuë', co manamacohuë'. Napoaponahuë', Yosë quiricanën quëran ninorinacoso chachin masaramaco, itërin.

⁵⁰ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'ananpipi. ⁵¹ A'na hui'napiso' sahuanasaquëächin niso'quëëtahuaton Quisoso imasapirinhüë', mapi. Mapiirinhüë', ⁵² sahuanasáchin matohuachinara, i'nanpirapi ta'arin.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³ Nani Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'huërinquë quëpapi. Inaquë ya'ipi corto hua'ano'sa', ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapita nani niyontonpi. ⁵⁴ Pitroso nipirinhüë', aquë quëran imaquiirin. Corto hua'an i'iratë' pairapirinhüë' huarë' imaquirin. Inaquë ya'conahuaton, ponisario'sapitarë' huënsëaton, napëntarin.

⁵⁵ Ya'ipi hua'ano'sari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya Quisoso nonpinapicaiso marë' yonipirinhüë', co quënanpihuë'. ⁵⁶ Na'a nonpinapiaponaraihuë', nisha nisha nonconpi. Co inachachin nonpihuë'. ⁵⁷ A'naquën huanirahuatona', taponá:

⁵⁸ —I'hua chachin Quisoso naporin, natanai. “Yosë pëinën piyapi'sari nipiso' ata'huantahuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë. Co piyapi'sari nipisohüë' acoantarahüë,” toconin, itopi.

⁵⁹ Napoaponahuë', co inahua tëranta' inachachin nonpihuë'. Nisha nisha nonpi.

⁶⁰ Corto hua'an chini chiniquën nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Ma'ta' ta'tona' isopita nonapirinhënuë? ¿Co manta' ténanhuë' ti? itërin.

⁶¹ Quisososo nipirinhüë', co manta' téninhuë'. Ta'tárin. Napohuachina, naquëranchin nataantarín:

—¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquën chachin ti? itaantarín.

⁶² —Ca mini inaco. A'na tahuëri ni'saramaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë chiniquën nanantaton, inchinan quëran ahuënsëarinco. Ina quëran chitoro' huáncana o'mantararahuë niantaramaco, itërin Quisosori.

⁶³ Ina natanahuaton Corto hua'anso, chiniquën no'huitërin. A'morinso osharahuaton tapon:

—“¿Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanëhua'. Co huachi a'napitari sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuë'. ⁶⁴ Nani huachi Yosë yaya'huëretërinso' natanëhua'. ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? ténin.

—Pa'pi co noya quëmapihuë' ni'ton, tëpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁵ Naporahuatona', Quisoso ipitopi. Tonporayatahuatona', chiniquën panpirayapi.

—Quëmaso' Cristonquën nipatan, ninoton no'tëquën sha'huitocoi. ¿Inta' ahuërinquën? itoonpi.

Ponisario'sarinta' chiniquën ahuërayapi.

*Pitrori nonpinapirins'o'**(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Pitroso i'iratèquë ya'huëápirinhuë', a'na sanapi huë'nin. Corto hua'an cosonanën inaso'. ⁶⁷ Pitro napëntaquëya', inari ni'nin. Noya ni'sahuaton:

—Co'ta quëmanta' Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanan, itërin.

⁶⁸ —¿Ma quëmapi' napotëranso'? Co caso' ina quëmapi nohuitërahuë', itërin. Ina quëran pipirahuaton, paira ya'coanaquë pa'nin. Naporo' atari përarin. ⁶⁹ Naquëranchin sanapiri quënaantarin. Quënanahuaton, huanipapipiso-pita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso ca'tanin anta', itërin.

⁷⁰ —¿Co'chi nohuitërahuë paya! itaantarin. Ina quëran a'napitarinta' itaantapona':

—Quëmanta' Cariria piyapi pochin nonan ni'quëhuarë', Quisoso ca'tanan ipora, itopi.

⁷¹ —¿Co'chi nohuitërahuë paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahuë'. Nonpintohuatëinquëmaso', Yosë ana'intarinco, itërin Pitrori.

⁷² Naporo chachin atari përaantarin. Atari natanahuaton, Quisosori napotërinso' Pitro yonquirin: “Co'huara atari catoro' përasatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco,” itërinco, ta'ton chiníquën sëtërin. Sëtatón, na'nërin.

15*Piratoquë quëpapiso'**(Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)*

¹ Tahuërianpitohuachinara, ya'ipi cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita niyontónahuatona', ninontopi. Ina quëran Quisoso tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi.

² —¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Inaco mini, tënin Quisoso.

³ Ina quëran corto hua'ano'sari na'con nonpinapipirinahuë', co manta' tëninhuë'.

⁴ —Nani ma'sha sha'huirapipirinëinquënhuë', ¿co manta' tënanhuë' ti? itaantarin Piratori.

⁵ Quisososo nipirinhüë', co manta' tëninhuë'. Napohuachina: “Ma quëmapi' isoso' ni'ton, co manta' tëninhuë',” tënin Pirato yonquiaton.

*Tëpacaiso marë' sha'huirins'o'**(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)*

⁶ Nani Pascoa tahuëri a'nara apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin noya pipicaso marë'. Pita tahuëri ni'ton, Noma hua'an napotërin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin. ⁷ Tashinan pëiquë copirno no'huipisopita ya'huëpi. Copirno piyapinënpita tëpapi ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi. A'nara' Parapasë itopiso'. ⁸ Piyapi'sa' huë'sahuatona', Pirato nontipi.

—Ipora Pascoaquënta' apina'pi ocoitaantacoi, itopi.

⁹ —¿Inta' ocoichinquëma'? Copirnonëma' ocoichinquëma' topirahuë', itërin Piratori.

¹⁰ Corto hua'ano'sari apiratona', Quisoso nani mapi. Ina nitotaton, Piratori naponontërin. ¹¹ Napoaponahuë', corto hua'ano'sari a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—“Co Quisososo' nohuantëraihuë'. Parapasë ocoitocoi,” itoco', itëra'piapi. Napoaton:

—Parapasë ocoitocoi, tosapí.

12 —¿Ma'ta' nipachin Quisoso onpochi: “Inaso' copirnonëhuëi,” tënamaso' itërin Piratori. Napotohuachina:

13 —¡Corosëquë patanantëquë' chimiin! itapi chiniquën nontatona'.

14 —¿Ma'marëta' tëpa'i? ¿Ma'ta' onporinso? itopirinhue', aquëtë chachin chiniquën itaantapi:

—¡Corosëquë patanantëquë' chimiin! itaantapi.

15 Ina natanahuaton, ama piyapi'sari no'huicaiso marëhuë' Parapasë ocoitërin. Quisososo nipirinhue', chiniquën ahuihuitërin. Chiniquën huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Ina quëran sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

16 Ina quëran sontaro'sari Pirato pëinënquë quëpapi. Pairaanaquë ichiya'conahuatona', ya'ipi sontaro'sa' amatopi. 17 Nani niyontonpachinara, quëhuanën miachin hua'an a'morinso pochin a'motopi tëhuacaiso marë'. Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi:

18 —¡Hua'qui tahuëri nicacon cotioro'sa' hua'anëntëquë'! itoonpi.

19 Piquiranancuë ahuëmotopi. Ahuërahuatona', ipitopi. Isonahuatona', nito mosharapi. 20 Inapotatona', tëhuapi. Ina quëran quëhuanën a'motopiso ocoitahuatona', inaora a'morinso chachin a'motaantapi. Inapotahuatona', corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi.

Corosëquë Quisoso patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

21 Pa'sapirinhue', a'na quëmapi Sirini parti hua'huatërinso' nacapipi. Imnën quëran huëntararin. Simon itopi. Inaso', cato' hui'ninpita ya'huëtërin, Aricantro, Nopo, inapita itopiso'. Simon nacapirahuatona', sontaro'sari Quisoso corosënën apitëntopi inari quëpatacaso marë'.

22 Pantarahuatona', panëa'huayaquë canconpi huachi, Corocota itopiquë. Corocotaso': “Nansë Moto’,” tapon naporin. 23 Huino tanparo nimirio ayontahuatona', yao'shitopirinhue', co o'orinhue'. 24 Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi.

Nani patanantohuachinara', “Huëco', nicanatëhua', Quisoso a'morinso maahua’,” nitatona' ya'nipirapi. Nicanatona', a'naya a'naya mapi.

25 Yono pi'irirahuaso', corosëquë patanantapi. 26 Onporinso marësona tëparapiso' nani ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Motën pëtëcha achinpitopi. 27 Quisoso pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi. [28 Iráca Yosë quiricanëncuë ninorin. “Apiro'sapitarë' acorapi,” tënin. Naporinso chachin inapitarë' acopi.]

29 Piyapi'sa' na'huëpona pochin Quisoso tēcariatona', tëhuapi.

—“Yosë pëinën ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anoyantarahue’,” tënan pora. 30 Inta nipachin, corosë quëran nohuararahuaton, cha'ëquë', itoonpi.

31 Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitanta' Quisoso tëhuatona', itapona':

—A'napitaso' nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitërinhuë'.

32 “Caso' Cristoco, israiro'sa' copirnococo,” toconin. Inta nipachin, corosë quëran nohuarain nicanatëhua' natëahua', nitopi.

Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chimininso'

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin. ³⁴ Naporo' Quisoso chiniquën nonin. "Iroi iroi ¿nama sapacatani?" tënin. Inaora nananquë nonaton, naporin. "¿Onpoatonta' Tata patëranco?" tapon naporin.

³⁵ A'naquën huanipapisopitari natanahuatona':

—Natanco'. Iniasë përasamara, topi.

³⁶ A'na quëmapišo' manorahuaton, pi'shiro pochin nininšo' maconin. Main huino asë'cotëtërin. Nara'huayaquë achinpitahuaton, inápaquë ihuëtërin o'ocaso marë'.

—Tananpitëquë'. Corosë quëran anohuaracaso marë', Iniasë huë'samara, tënin.

³⁷ Ina quëran Quisosos' chiniquën nonsahuaton, chiminin huachi.

³⁸ Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatamarin. ³⁹ Onporahuatonsona Quisoso chimininšo' capitani ni'sahuaton:

—Tëhuënychachin iso quëmapi Yosë hui'nin, tënin.

⁴⁰ Sanapi'santa' aquë quëran notëërapi. A'nara' Maria Mactarina, a'naso' Saroma, a'nanta' Maria. Inaso' Cosi, Santiaco, inapita a'shina'. Santiacoso' hua'hua nimarinsö'. ⁴¹ Quisoso Caririaquë ni'so', imatona', nocomapiso'. A'napita sanapi'santa' Quisoso notëërapi. I'huamiáchin Quisoso Quirosarin-quë huë'pachina, inapitarinta' imaquipi.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴² Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'. ⁴³ I'huararahuasö', Cosi huë'nin. Inaso' Arimatiaquë ya'huërinšo'. Cotio hua'an niponahuë', noya Yosë chinotarin. "A'na tahuëri Yosë o'mararin hua'anëntiinpoaso marë'," tënin yonquiaton. Napoaton co të'huatatonhuë', Piratoquë pa'nin Quisoso nonën ma'patacaso marë'. ⁴⁴ "Co chimiyántëramarahuë'," ta'ton, capitán amatahuaton, natantërin. "¿Nani Quisoso chiminin?" itërin. ⁴⁵ "Nani mini chiminin," itërin capitani. Napotohuachina, Cosi itapon: "Nonën quëpaquë' nipachin," itërin. ⁴⁶ Morin nani pa'anin ni'ton, corosë quëran nonën anohuarahuatona', quëpapi. So'pinahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Ina quëran pancara'pi masho pi'napirahuatona', pa'copitopi. ⁴⁷ Maria Mactarina, a'na Maria (Cosi a'shin nininšo'), inapitari ni'sapi. Insëquësona Quisoso acopiso' ni'pi.

16

Quisoso nantiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, Saroma, a'na Maria (Santiaco a'shin nininšo'), inapita hua'sai' pa'anpi Quisoso nonën pashitonacaiso marë'. ² Tomio tahuëri tashiramiachin pi'i nëhuëcharirahuaso', na'pi nanin'pa' pa'sapi. ³ Inahua capini ninontërapí.

—Pancara'pique' nanin pa'copitopi pora. ¿Incha iporasö' chi'huincatë'ponpoya? nitopi.

⁴ Canconahuatona', notëëpirinahuë', na'pi panca nipirinhuë', nani chi'huincapi ni'pi. ⁵ Na'pi naninquë ya'conahuatona', hui'napi pochin nininšo' ni'pi. Huiríchin a'morahuaton, inchinan quëran huënsëarin. Ni'sahuatona', pa'yanpi. ⁶ Pa'yanasoi', inari itërin:

—Ama pa'yancosohuè'. Quisoso Nasaritoquè ya'huërinso' yonisapiramahuè', co huachi isèquè ya'huërinhuè'. Corosèquè chiminaponahuè', nani nanopiantarin. Huèco' po'mopiquè ni'quirico'. Capa huachi. ⁷ Napoaton paafoma', ca'tano'sanènpita sha'huitonco'. Pitronta' sha'huitonco' nitochin. "Quisoso'ton nani pa'sarin Cariria'pa'. I'hua sha'huitèrinquémaso chachin pa'sarin. Inatohua' quènancoantarama'," itonco', itèrin.

⁸ Pipirahuatona', na'pi nanin quèran ta'api. Pa'pi pa'yanahuatona', ropa ropátèrapi. Co manta' topihuè'. Pa'yanatona', co piyapi'sa' sha'huitopihuè'.

Maria Mactarina'ton ya'notèrinso'
(Juan 20.11-18)

[⁹ Tomio tahuèri tashiramiachin Quisoso nanopiantarin. Nanpiantarahua-ton, Maria Mactarina'ton ya'notèrin. Ina sanapi iráca canchisé sopairo'sari ya'coancantopirinahuè', nani Quisosori inquitèrin. ¹⁰ Nani ni'pachina, pa'nin imapisopita sha'huitacaso marè'. Inapitasa' sètatona', na'nèapi.

¹¹ "¡Quisoso nani nanopiantarin! Cari ni'nahuè," itopirinhuè', co natèpihuè'.

Catoya'pi ya'notèrinso'
(Lucas 24.13-35)

¹² Ina piquèran cato' imapisopitanta' ninano quèran pipiapi. Paaquèya', Quisosori nisha pochin ya'notèrin. ¹³ Nani nohuítahuatona', ca'tano'sanènpita sha'huitoantapirinahuè', co inapita tèranta' natèpihuè'.

Ca'tano'sanènpita ya'notèrinso'
(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ Ina quèran shonca a'nara ca'tano'sanènpita misaguè coshataso', Quisosori ya'notiirin. "¿Onpoatomata', iyaro'sa', co natètèramahuè'? Co natantochináchinhuè' cancantèrama nica. 'Quisoso nani nanopiantarin. Cari ni'nahuè,' itopirinèinquémahuè', co natètèramahuè'," itèrin. ¹⁵ Ina quèran itaantarin: "Ya'ipi parti, iyaro'sa', paco'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nanan carinquèma' sha'huitèranquémaso' sha'huitoco'. ¹⁶ Insosona noya nanan natèhuachina', cha'èsapi. Aporihuanahuatona', imapachinaco, cha'èsapi huachi. Co nanamèhuè natèhuachinahuè', Yosèri ana'intarin. ¹⁷ Natèhuatama', nani ma'sha nisarama' piyapi'sa' nitotacaiso marè'. Chiniquèn nanan quèchinquèma' sopairo'sa' a'pacamaso marè'. Nisha nisha nananquè nonsarama'. ¹⁸ Ya'huan mapatama', co manta' onpotarinquémahuè'. Sonimaonta' nipirinhuè' o'opatama', co chiminaramahuè'. Cania'piro'sa' topinan sè'huahuatama', noyatapona'," itèrin Quisosori.

Inápaquè panantarinso'
(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Nani ca'tano'sanènpita nontohuachina, inápaquè Siniro Quisoso panantarin. Yosèri quèpantarahuatón, inchinanèn quèran ahuènsèrin. ²⁰ Ina quèran ca'tano'sanènpita pa'sahuatona', Quisoso nanamèn sha'huirapi. Siniorori chachin catahuarín ni'ton, ya'ipi parti sha'huirapi. Yosè nohuanton, piyapi a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi ayonquicaiso marè'. Ina ni'sahuatona', "No'tèquèn nontèrinpoa'," topi ya'ipi piyapi'sa'. Nani huachi.]

Nocasë ninshitërinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso marë'

Ma'marësona ninshitërinso'

¹ Quisocristo isoro'paquë o'maton, nóya ninin. Na'a piyapi'sari ina naporinso' nani ninshitopi. ² Ca'tano'sanënpitaso' iráca quëran huarë' imatona', naporinso' ni'pi. Nani ya'ipi no'tëquën sha'huitërinacoi. ³ Canta' ya'ipi nanamën nitotërahuë. Hua'gui' natanato, nani noyá nitotërahuë. Napoaton, iya Tiohuio ninshichinquën, ténahuë. Quëmaso' pa'pi noya piyapinquën ni'ton, ninshitaranquën. Ya'nan nininso quëran huarë' ya'ipiya ninshitaranquën. ⁴ Na'a piyapi'sa' nani sha'huitopirinëinquënhuë', iporaso' carionta' ninshitaranquën no'tëquën nitotamaso marë'.

Coansha Paotista nasitacaso' ninorinso'

⁵ Iráca Irotisë Cotia parti hua'anëntaso', a'na corto hua'an ya'huërin, Sacariasë itopiso'. Ina huëntoa' huanënsó', Apiasë huëntoa' hua, itopi. Sa'inso' Isapira itopi. Inanta' Aaron shiin, iráca corto hua'an ya'coninso'. ⁶ Cato chachin noya Yosë imapi. Ya'ipi pënëntërinso' no'tëquën natëpi. ⁷ Sa'inso nipirinhue' co hua'hua'na'pihuë'. Co a'naya tëranta' hua'huin ya'huëtërinhuë'. Nani paiya. So'ionta' nani mashoya.

⁸ A'na tahuëri Sacariasë huëntoa' huanën Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi siri-huitacaso marë'. Naporo' tahuëri sirihuitacaso' ya'huërin. ⁹ Cotioro'sa' inachintopiso' imatona', Sacariasë huayonpi yonarin pochin nininso' a'pëcaso marë'. Acohuana ya'conahuaton, pimóton nininso' a'përin Yosë yonquicaiso marë'. ¹⁰ A'pëso', na'a piyapi'sa' aipiran huanirahuatona', Yosë nontapi. ¹¹ Naporo' acohuana Siniro anquëninëni ya'notimarin. Misa'huaya inchinan quëran huanitimarin. ¹² Anquëni quënanahuaton, pa'yanin. Pa'pi t'ë'huarin. ¹³ Anquëniniso nipirinhue' noya nontërin.

—Ama pa'yanquësohuë'. Quëmaso' Sacariasëinquën, nohuitëranquën. Hua'gui' hui'nahuanacaso' nohuantopiranhuë'. Ina marë' Yosë nontëranso' nataninquën. Sa'an hua'huanarin. Huaihuachin, nininën cari sha'huitaranquënso' acotëquë'. Coansha itëquë'. ¹⁴ Nasitohuachin, noya cancantaran. Na'a piyapi'sari pa'yatapi. ¹⁵ Inaso' noya quëmapi nipon. Yosëri catahuarin ni'ton, noya noya nisarin. Naporahuaton, co pi'pian tëranta' main o'oponhuë'. Co'huara nasichátëraponhuë', Ispirito Santori ya'coancantarin. Inasáchin natëarin. ¹⁶ Mashotohuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, na'a isairio'sa' Yosë yonquiantapi. ¹⁷ Iráca Iniasë pënëntërinso pochin noya pënëntarin. Ina pochin chiniquën nanantarin inanta'. Siniro yao'mahuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, quëmapi'sa' hui'ninpitare' noya ninontantapona'. Iporaso' a'naquën co Yosë natëpirinahuë'. Ina natanahuatona', no'tëquën yonquiapona'. Inari a'chintohuachin, Siniro nohuantapona huachi, itërin anquënniri.

¹⁸ —Caso' mashoyaco. Sa'ahuënta' nani paiya. ¿Inaporo'pocoita'ma nica? ¿Onporahuatota' no'tëquën nitochi? ténin Sacariasë.

¹⁹ —Caso' Capirico. Yosë ya'huërin quëran o'marahuë. Ina a'paimarinco nonta'huanguënso marë'. Noya nanan sha'huitopiranquënhuë'. ²⁰ Co natërancohuë' ni'quëhuarë', hua'gui' co nonsaranhuë'. Hui'nan nasitaquë huarë' co nonacamaso' nanitaranhuë'. Napoaponahuë', no'tëquën

nontëranquën. Hui'nahuanaran. Tahuërinën nanihuachin, sa'an huaiarin, itërin anquënniri.

²¹ Piyapi'saso nipirinhüë' Sacariasë ninatona': "¿Onpoatonta' hua'quiarin?" topi. ²² Ina quëran acohuana quëran pipipirinhüë', co huachi nanitërinhuë' nonacaso'. Imirin quëran anquitaponahuë', co nanitërinhuë' piyapi'sa' nontacaso'. "Acohuana ya'conin quëran, Yosë nohuanton, hua'narëso pochin quënamara," topi.

²³ Nani Yosë chinotopiso pëiquë sirihuitohuachina, Sacariasëso' ya'huërin'pa' paantaran. ²⁴ Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' sa'in cayorin huachi. A'natëräpo yoqui pochin co intoaso' pa'ninhüë'. Pëinënquë ya'huárin. ²⁵ "Ma noyacha Yosë catahuarinco ni'ton, hua'huanarahuë' paya. Ina nohuanton, co huachi tapan ya'huëtarincohuë'," tënin yonquiaton.

Anquënniri Maria nontërinso'

²⁶ Nani saota yoquitohuachina, naquëranchin anquëni isoro'paquë o'mantaran, Capiri itopiso'. Nasaritoquë Yosëri a'paimarin, Cariria parti ya'huërinso'. ²⁷ Inaquë a'nara nanon ya'huërin, Maria itopiso'. Cosiri nani nontërin macacaso marë'. Tata masho Tapi shiin inaso'. ²⁸ Anquëni o'marahuaton, Maria itapon:

—I'huata Maria. Sinioro noya ni'ninquën. Ina chachin catahuarinquën, itërin.

²⁹ Ina natanahuaton, Maria pa'yanin: "¿Ma'marëta' napotërinco?" tënin yonquënëquë.

³⁰ —Ama Maria, pa'yanquësöhuë'. Yosë noya ni'ninquën. ³¹ Natanco sha'huichinquën. Quëmaso' hua'huanaran. Quëmapi'huaya huaihuaton, Quisoso itëquë'. ³²⁻³³ Mashotohuachin, chiniquën nanantaran. Inaso' Yosë hui'nin. Yosë nohuanton, copirno ya'conarin. Iräca Tata masho Tapi is-rairo'sa' noya hua'anëntopirinhüë'. Ina quëran chiminin. Iporaso nipirinhüë' hua'huani hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipirarinhuë', itërin anquënniri.

³⁴ —¿Onporahuatota' hua'huanapo? Co caso' quëmapi së'huayätërarincohuë', itërin Mariari.

³⁵ —Espirito Santo nohuanton, quëmaora hua'huanaran. Yosë topinan yonquiarapirinquënhüë', cayoaran. Napoaton hua'huan, Yosë hui'nin chachin nisarin. Co pi'pisha tëranta' oshahuanaponhuë'. ³⁶ Ni'quë'. Quëmopinën Isapira itopiso' paiya niponahuë', Yosë nohuanton nani cayorin. Co hua'huana'pihuë' niponahuë', nani saota yoquitarin. Quëmapi'huaya huaipon. ³⁷ Yosë ya'ipi nanitaparin, itërin anquënniri.

³⁸ —Inta nipachin. Yosëichin caso' natërahuë'. Ina nohuanton, hua'huahuë' ya'huë'in nipachin, tënin Maria.

Napotohuachina, anquëni pa'nin.

Isapira nicapon pa'ninso'

³⁹ Ina quëran manorahuaton, Mariaso' Cotia motopiro'sa parti pa'nin quëmopinën nicapon. Inaquë canconahuaton, ⁴⁰ Sacariasë pëinënquë ya'conconin. Isapira quënanconahuaton, —I'huata a'shacha, itërin. ⁴¹ Ina natanahuaton, hua'huin yo'namënquë to'mo to'mótarin. Isapiranta' nöya cancantërin. Espirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, ⁴² pa'yataton, chiniquën itapon:

—I'huata hua'huata'hua. ¡Ma noya Yosë catahuarinquën! A'napita sanapi'sa quëran noya noya ni'ninquën. Hua'huaonta' noya noya ni'sarin.

⁴³ Inaso' ya'ipiya hua'anëntarinpoa'. Co caso' chiniquën nanantopirahuë', ¡ma

noyacha ina a'shinquên nipiranhüè', nicaponco huè'nan paya! ⁴⁴ Quèma non-tohuatancora, a'naroáchin hua'huahuënta' yo'namèhuèquè to'mo to'mótarin. Noya cancantaton, naporin. ⁴⁵ “Yosè no'tèquên nontèrinco,” ténanso marè' inaso' noya ni'ninquên. Sha'huitèrinquênso chachin acotarinquên, itèrin Isapirari.

⁴⁶ Ina quèran Maria tapon:

“Ma noyacha Tata Yosèso paya, ténahuè canta'.

⁴⁷ Anoyacancantèrinco ni'ton, nóya cancantèrahuè.

⁴⁸ Topinan piyapico nipirahuè', yonquirinco.

Ipóra quèran huarè' na'a piyapi'sa' nohuítarinaco. ‘Ma noyacha Yosèri catahuarin paya,’ tosapi.

⁴⁹ Yosèso' ya'ipi nanitaparin. Inaso' nóya catahuarinco.

Noya noya ninin.

⁵⁰ Iráca chinotopisopitanta' nosororin.

Ipóra huanta' ina chinotohuatèhua', nosoroarinpoa'.

⁵¹ Chiniquên nanantaton, nani ma'sha ninin.

Nocantopisopita atapanin.

⁵² Copirnorosanta' co noyahuè' nipachinara, ocoirin.

Topinan piyapi'sa' ya'huèrè' noya acorin.

⁵³ Pahuantèrinsopita catahuarin nóya ya'huècaiso marè'.

Ma'huano'saso nipirinhüè', topinan a'parin.

⁵⁴ Israiro'sa' na'con catahuarin.

Piyapinènpita ni'ton, nosororin.

⁵⁵ Iráca Apraan nontaton, ‘Nosororanquên. Quèma shiparinpitanta' nosoroato, catahuaarahüè,' itèrin Yosèri.

Ina yonquiaton, ipóra catahuarinpoa huachi,” ténin Maria.

⁵⁶ Cara yoqui pochin inaquè yacapatèrin. Ina quèran ya'huèrin'pa' paan-tarin.

Coansha Paotista nasitèrinso'

⁵⁷ Isapira nani tahuèrinèn nanihuachina, huairin. Quèmapia'huaya huairin. ⁵⁸ Quèmopinènpita, ya'cariya ya'huèpisopita, inapita natantopi. “¡Ma noya Yosèri catahuarin ni'ton, noya huairin! ta'tona',” nóya cancantopi.

⁵⁹ Hua'huasha posa tahuèritohuachina, marca yaacotopi.

“Niapoquè!. Sacariasè itèquè',” itopi a'naquèni. ⁶⁰ A'shinsino nipirinhüè', co nohuantèrinhuè'.

—Coansha itarai, ténin.

⁶¹ —Ama nisha nininèn acotèquèsuhuè'. Quèmopinènáchin apoquè'. Ina noya, itopi.

⁶² Ina quèran pa'pin ipóra huanta' nè'huè ni'ton, imirin quèran tasatopi nininèn nitocacaiso marè'. ⁶³ Pa'pinso' quirica ma'patahuaton, ninshitèrin. “Coansha itarahüè,” ténin ninshitaton. Ina nicatona': “¡Ma'pitacha yonquirin paya!” topi. ⁶⁴ Naporo' nè'huèrinso' inquirahuaton, a'naroáchin noantarin huachi. “¡Ma noyacha Tata Yosèso' ni'ton, catahuarinco paya!” ténin. ⁶⁵ Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. Ya'ipi Cotia parti nanan nahuinin. ⁶⁶ Ina natanatona', yonquiapi. “¿Ma'ta' onpoapon iso hua'huasha ni'ton, ipóra quèranchin Yosèri na'con na'con catahuararin?” topi.

Sacariasè ninorinso'

⁶⁷ Ina quèran Ispirito Santori noyá ya'coancantohuachina, Sacariasènta' tapon:

⁶⁸ “¡Ma noyacha Tata Yosèso' hua'anèntèrinpoa paya!

Piyapinēnpitanpoa' yonquiatonpoa', nicha'ēsarinpoa'.

⁶⁹ Ina nohuanton, Tata masho Tapi shiin chachin nicha'ēsarinpoa'.

Inaso' chini chiniquēn nanantapon.

⁷⁰ Iráca quēran huarē' pēnēntona'piro'sa' ninopi.

Yosē nohuanton, sha'huitērinēnpoa':

⁷¹ 'A'na tahuēri nicha'ēsaranquēma'. Co huachi inimicoro'sa' minsēarinēnquēmahuē'.

No'huipirinēnquēmahuē', nicha'ēsaranquēma', tēnin Yosē, topi.

⁷² Iráca shimashonēnpoapita nosoroaton, naporin. Ipora huanta' nosororinpoa'.

Sha'huitērinso' co Yosēri naniantērinhuē'.

⁷³ Tata masho Apraan sha'huitērinso' yonquirárin.

⁷⁴ Napoaton nicha'ēsarinpoa'. Co huachi inimiconēnpoapita' minsēarinēnpoahuē'.

Ina quēran co tē'huatatēhuahuē', Yosē chinotarihua'.

⁷⁵ Ina pochin cancantatēhua', inasáchin chinotarihua'.

Chiminaquē huarē' nóya nisarihua'.

⁷⁶ Quēmanta', compa, Yosē a'paaringuēn piyapinēnpita pēnēnacaso marē'.

Sinioro isoro'paquē yao'marin ni'ton, pēnēntaran piyapi'sari natēcaiso marē'.

⁷⁷ Yosē piyapinēnpita itapon:

'Oshanēma' inquitatēnquēma',

Sinioro anoyacancantarinquēma', itaran.

⁷⁸ Yosē nosoroatonpoa', inápa quēran a'pintimarinpoa'.

Pi'i a'pintērinpoaso pochin no'tēquēn anitotērinpoa'.

⁷⁹ Tashinan pochin cancantopirēhuahuē',

a'pintatē pochin nitarinpoa' noya nanpicaso marē'.

Anoyacancantohuachinpoa', sano cancantarihua', tēnin Sacariasē.

⁸⁰ Ina quēran hui'ninso' so'sorahuaton, hui'napitarin huachi. Yosē yonquiarin ni'ton, chiniquēn cancantarin. Inotēro parti ya'huéárin. Ina quēran oshaquēran Yosēri sha'huitērin israiro'sa' pēnēnacaso marē'.

2

Quisoso nasitērinso'

(Mateo 1.18-25)

¹ Naporo' tahuēri'sa' Noma copirno nanan a'parin, Aocosto itopiso'. Ya'ipi parti a'parin. "Ya'ipinquēma' paco'. Quiricaquē nininēma' niacotoco'," tēnin. ² Naporo huarē' ya'ipi piyapi'sa' pichirapi. Sirinioso' Siria parti hua'anēntohuachina, naporin. ³ Natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nininēna' niacotacaiso marē'. Hua'huatopiso' ninanonēnaquē pa'pi. Nisha nisha pa'pi.

⁴ Cosiso' Cariria parti ya'huērin. Nasaritoquē ya'huēpirinhuē', ina quēran pipirahuaton, Cotia parti pa'nin. Inaquē canconahuaton, Pirin'pa' pa'nin. Iráca Tata masho Tapi inaquē hua'huatērin. Ina shiin ni'ton, inaquē pa'nin nininēn niacotacaso marē'. ⁵ Mariarē chachin pa'nin. Nani ina macacaso marē' nontaponahuē', Yosē nohuanton, inaora cayorin. ⁶ Nani naniarin huaicaso' ni'ton, inatohua' ni'so', huairin. ⁷ Paninan huairin, quēmapia'huaya. Nē'mētērinquē so'quēétahuaton, nona'huayaquē acorin, ohuaca coshatērinquē. Huē'ēcaiso' pēi' nani ya'sotopi ni'ton, co inaquē huē'ēpatērinhuē'. Napoaton nona'huayaquē hua'huin acorin.

Ohuica pē'tahuana'piro'sa' quēnanpiso'

8 Naporo' tashi' ohuica pè'tahuana'piro'sa' pastoquë ya'huërapì. Pirin ya'cariya ya'huërapì. Tashirë chachin ohuicanënapita a'pairapì. 9 Inaquë ni'soi', a'nanaya Sinioro anquëninëni ya'notimarin. Huënaráchin huënaráchin a'pintimarin. Yosë pochin a'pinin. Anquëni quënanahuatona', quëmapi'sa' pa'yanpi. 10 Anquënrìso' itapon: "¡Ama pa'yancosohuë'! Noya nanan sha'huichinquëma' ya'ipi piyapi'sa' noya cantacaiso marë'. 11 Ipora tashi' a'nara quëmapi'huaya Pirinquë nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Sinioro ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Nani o'marin piyapi'sa' cancanëna' anoyatacaso marë'. 12 Inaquë pa'patama', hua'huishin quënanconarama'. Nè'mëtërinquë so'quëë'tahuatona', ohuaca coshatërinquë acopi. Ina quëran nohuitarama',” itërin.

13 Ina quëran a'naroáchin na'a anquëniro'sari ya'notantapi. Yosë chinotatona', itapona':

14 “¡Ma noyacha Yosëso paya! Inápaquë ya'huaponahuë', piyapinquëma' yonquërinquëma'.

Cancantatoma ina yanatëramasopitaso' sano cantantarama',” itopi anquëniro'sari.

15 Nani inápaquë panantahuachinara, pè'tahuatona'piro'sa' ninontopi.

—Pirin'pa' pa'ahua' nipachin. Sinioro anitotërinpoaso' nia'ahua', nitopi.

16 Manorahuatona', pa'pi. Canconahuatona', hua'huasha, Maria, Cosi, inapita quënanconpi. Hua'huasha ohuaca coshatërinquë quëhuëánin. 17 Nani ni'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. “Quëmapi'huaya nani nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Anquëni sha'huitimarincoi,” itëra'piapi. 18 Natanahuatona', “Ma'pítacha itërinpoa' paya,” topi ya'ipi piyapi. 19 Mariaso nipirinhüë' naporinso' na'con yonquirárin. 20 Ina quëran pè'tahuatona'piro'sa' paantapi. “Ma'pítacha natanëhua paya. Ma'pítacha ni'nëhua paya. Anquëniro'sa' itërinpoaso chachin quënanëhua'. ¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!” topi.

Yosë chinotopiso pëiquë quëpapiso'

21 Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca acotopi. Naporo' nininën acotopi huachi. Quisoso itopi. Co'huaa Maria hua'huayantërasohuë', anquëniro' sha'huitërin ina nininën acocaso' ni'ton, napotopi.

22 Moisésë iráca pënëntërin: “Sanapi huaihuachin, a'na yoqui pochin nina'in. Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'coanta'in,” tënin. Coti'oro'sa' napopiso chachin a'na yoqui pochin nanihuachina, Maria, Cosi inapitaso Quirosarin'pa' paantapi pënëntërinso' natëcaso marë'. Naporo' hua'huayin Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi inaquë Yosë nontacaiso marë'. “Iso hua'huasha, Sinioro, noya a'paiquë' quëma piyapinën niin,” itopi. 23 “Paninanso' quëmapi nipachin, Yosë piyapinën ninin,” tënin Moisésë iráca pënëntaton. Napoaton ina pochin nontërin. 24 Naporo' cato' nëpëhuë nipon, cato' pè'tahuë nëpëa'huahuë nipon atëpatopi Yosë chinotacaiso marë'. Inanta' Moisésë pënëntërin ni'ton, inapoti.

25 Quirosarinquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Simion itopiso'. Noya quëmapi inaso'. Nani tahuëri Yosë chinotërin. “A'na tahuëri Yosë nicha'ësarínpoa',” ta'ton, Cristo a'paimacaso' ninarárin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. 26 Ina nohuanton, Simion nani ninorin. “Siniorori a'paimarinso' nohuitapo. Co'huaa chimiyantërapohuë', Cristo o'mararin, ni'sarahüë,” tënin yonquiaton. 27 Naporo' tahuëri Ispirito Santo nohuanton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'nin anta'. Cosinta' sa'inë chachin inaquë nisapi. Pënëntopiso' natëtona', inaquë Quisoso'huaya quëpapi ni'ton, Simioni

quënanconin. ²⁸ Hua'huasha quënanahuaton, Simion nóya cancantërin. Iporahuaton, Yosë nontërin.

²⁹ “¡Ma noyanquëncha quëmaso', Sinioro, ni'ton, a'paimaranso' nani anohuitëranco paya!

Napoaton noya ipora caso' chimiin, tënahuë. Sha'huitërancoso chachin nanirin huachi.

³⁰ Iso hua'huasha nani ni'nahuë. Nicha'ëincoiso marë' a'paimaran.

³¹ Ya'ipi piyapi'sa' yonquiaton, a'paimaran.

³² Nisha nisha nananquë nonpisopita a'pintarin no'tëquën yonquicaíso marë'.

Israiro'santa' catahuarin. Piyapinënpita ni'ton, noya noya acorarin,” itërin.

³³ Ina natanahuaton, “¡Ma'pítacha naporin paya!” tënin Cosi. Marianta' inachachin yonquirin.

³⁴—Yosë noya a'painquëma', itërin Simioni. Ina quëran a'shin itantapon:

—Hua'huan mashotohuachin, ya'ipi israiro'sa' pënënarin. Natanahuatona', a'naquën natëtona', noya cancantapi. Anaquënso nipirinhue' co nohuantapihuë' ni'ton, anotëreso pochin nisapi. Yosë nohuitacaiso marë' no'tëquën pënëntapirinhue', chiniquën no'huiapi. ³⁵ Inahuara cancanëna quëran nisha nisha yonquiapirinhue', inari a'ninquëchin anitotarin. Hua'huan no'huihuachina', quëmaso' chiniquën sëtaran. Sahuëniquë ohuaninënposo pochin sëto ya'coancantarinquën huachi, itërin.

³⁶ A'na sanapinta' inaguë ya'huërin, Ana itopiso'. Inaso' Panino hui'nin, Asirë huëntonquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, nitoninorin. Nani paiya. Nanon nipon, a'na quëmapiri manin. Canchisë pi'ipiachin niquëpasoi', ³⁷ so'ini ayananpirin ni'ton, nani hua'qui' quëyoronin. Nani posa shonca catapini pi'ipitërin. Yosë chinotopiso pëiquë ya'huëmiatërin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin Yosë chinotërin. Apira apira Yosë yonquirin. Co cosharo' yonquiatonhuë', Yosë nontárin. ³⁸ Naporo' inanta' huëcaton, Quisosoa'huaya ni'nin. Noya cancantaton, Yosë nontërin.

—Iso hua'huasha nasitërinso marë': “Yosparinquën Sinioro,” itëranquën, tënin. Ina quëran Yosë imapisopita sha'huitërin.

—Yosë nohuanton, a'paimarinso' nani nasitërin. Inaso' nicha'ësarinpoo', itërin. Na'a Quirosarinquë ya'huëpisopita ina ninarapi ni'ton, napotërin.

Nasaritoquë pantapiso'

³⁹ Ya'ipi iráca pënëntërinso' nani natëhuachinara, Cosiso sa'inë chachin Cariria parti paantarin. Nasaritoquë ya'huantarin. ⁴⁰ Quisoso so'sorahuaton, chinirarin. Nóya yonquirin. Yosëri na'con catahuarin.

Hui'napitahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'ninso'

⁴¹ Nani Pascoa tahuëri a'shin, pa'pin, inapita Quirosarinquë pantapi.

⁴² Quisoso shonca cato' pi'ipitohuachina, naquëranchin pantapi cotio niyontonpiso tahuëri na'huëcaiso marë'. ⁴³ Nani na'huëhuachinara, ya'huëpi'pa' pa'mantapirinhue', Quisoso' co pa'marinhue'. Hui'napi niponahuë', inaguë inaora quëparitërin. A'shinso' co nitotërinhuë'. Cosinta' co nitotërinhuë'. ⁴⁴ Na'a piyapi'sa' pa'sapi ni'ton, “Nisha huë'sarin,” ta'tona', a'na tahuërira' iratopirinhue'. I'huahuanquë Quisoso yonisápirinhue', co quënanpihuë'. Quëmopinënpita, nohuitopisopita, inapita natanpirinhue', ⁴⁵ co quënanpachinarahuë', yonicaíso marë' inatohua chachin paantapi.

⁴⁶ Cara tahuëri quëran Yosë chinotopiso pëiquë quënanpi huachi. Maistro'sa' a'chinpiquë huënsërahuaton, a'chinpiso' natanarin. Natanahuaton, natantaantarin anta'. ⁴⁷ Na'a piyapi'sa' natanpi. “Ma

noyacha yonquirin paya. Nóya a'panitërin," topi. ⁴⁸ Inaquë quënanahuatona', a'shinso' pa'yanin.

—¿Onpoatonta' hua'hua napotërancoi? Ni'quë'. Pa'yanatoi, cara tahuëri yonisápirainquënhuë', ipora huarë' quënanainquënhuachi, itërin.

⁴⁹ —¿Onpoatonta' yonisápiramacohuë'? Tatahuë pëinënhuë ya'huëca'huaso' ¿co nitotëramahuë' tí? itërin.

⁵⁰ Natanaponahuë', ma'sona tapon naporinso' co nitotopihuë'.

⁵¹ Ina quëran pipihuachina, a'shin, pa'pin inapitarë' Nasaritoquë paantarin. Inaquë paaton, a'shin, pa'pin, inapita noya natërin huachi. Naporinso' a'shini cancanënhuë quëran yonquirárin. ⁵² Naporahuaton, Quisoso hui'napitarin huachi. Noya noya yonquirin. Yosëri noya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pi.

3

Coansha Paotista pënéntërinso'

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹ Naporu tahuëri'sa' Tipirio itopiso', Noma copirno ya'conin. Nani shonca a'natërápo pi'ipi hua'anëntarin. Ponsio Piratonta' Cotia parti hua'anëntarin. Irotisëso', Cariria parti hua'anëntarin. In Pinipi itopisona', Itona parti, Tracniti parti, inapita parti hua'anëntarin. Nisaniasëso' nipirinhue', Apirinia parti hua'anëntarin. ² Anasë, Caihuasë, inapita cortu hua'an chini chiniquënanantërinso' ya'conpi. Naporu Coansha pënéntarin. Sacariasë hui'nin inaso'. Inotëro' parti ya'huaso', Yosëri sha'huitërin paaton pënéntacaso marë'.

³ Napoaton ya'ipi Cortanii' parti pa'taton, pënéntarin.

—Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë tahuërëtantaco' oshanhëma' inquichinquëma'. Ina quëran aporintaranquëma', itëra'piarin. ⁴ Iráca Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

“Inotëro parti a'na quëmapi pënéntápon.

‘Sinioro o'macaso' tahuëri yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiniquënanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionënhuë a'parin ira tapatacaso marë'.

Ira otëërin noya pa'tacaso marë'.

⁵ Iconantëro'sa' amëntarotarin. Panëno'sa' taparoarin. Co'shoninsopita otëërin.

Tomashin acoarin. Ira noya tapahuachina, hua'an pa'nin huachi.

Inapochachin iporasos' co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main.

⁶ Ya'ipi piyapinpoo' nicha'ëinpoaso marë' o'mararin,' tapon ina quëmapi pënéntohuachin," tënin Isaiasë iráca ninoton.

Naporinso chachin Coansha pënéntarin.

⁷ A'naquënan aporihuanacaiso marë' huë'pirinahuë', Coanshariso', co yaaporintërinhuë':

—Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama'. “Yosë isoro'pa' ana'ntohuachin, cha'ëpoi quiyanta',” ¿topiramahuë tí? Topinan aporihuanpatama', co cha'ësaramahuë'. ⁸ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama ninonpintocohuë'. “Quiyasë Apraan shinpitaco' ni'toi, Yosë piyapinënpitaco',” ama tocosohuë'. Yosë nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'.

⁹ Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'ntacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', nicosotëre'. Nicosotahuatë', pënhuë të'yatëre' huiquitacaso marë'. Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nipatama', chiniquënanantërinhuëma', tënin.

10 —¿Ma'ta' onpo'ii nipachin? itopi.

11 —Piyapi'sa ma'shari pahuantohuachina, ama apiratocosohuè'. Cato' a'mocamaso ya'huètohuachinquèma', a'nara' quètoco' a'mo'in. Tanahuachina', a'caco' ca'in, itèrin Coanshari. 12 A'napitanta' aporihuanacaiso marè' huè'pi. Inapitaso' coriqui copirno marè' ma'patona'piro'sa'.

—¿Ma'ta' maestro quiyaso' onpo'ii? itiipi.

13 —No'tèquèn coriqui ma'patoco'. Ama nonpinatoma', na'con na'con ma'patocosohuè', itèrin.

14 Sontaro'santa' huè'pi.

—¿Ma'ta' quiyanta' onpo'ii? itiipi.

—Ama piyapi ahueàtoma', coriqui matocosohuè'. Ama canacaso marè' nonpinapicosohuè'. Nani pahuèrèhuachinquèma', ama na'con na'con no-huantocosohuè', itèrin.

15 Piyapi'saso' yonquirapirinahuè'. “¿Ma noyacha Coanshaso' pènèntèrin paya! Inaso' Cristo nìmara. Nicha'èinpoaso marè' ¿Yosèri a'paimamara ti?” topi. 16 Ina natanahuaton, Coanshari itèrin:

—Aporintèranquèma mini nipirinhue', co caso' Cristocohuè'. Ca piquèran inaso' huè'sarin. Inaso chini chiniquèn nanantèrahue'. Caso' co pi'pisha tèranta' ina pochin chiniquèn nanantèrahue'. Co maquèyancohuè' nì'ton, co sap-atèn i'quirita'huaso tèranta' nanitarahuè'. Inaso' huè'pachin, a'naquèma' Ispirito Santo aya'coancantarinquèma'. A'naquèmaso nipirinhue', pènquè chiniquèn ana'intarinquèma'. 17 Cayarinsò' manèso pochin nisarin. Arosè mapatèra, to'norarè'. Ina quèran pintiarahuatè', pèiquè acorè'. Sha'huètènso nipirinhue' pènquè ahuiquitèrè'. Inapochachin ana'ntohuachinquèma', co onporonta' pèn tacopiarinhue', tènin Coansha. 18 Nani tahuèri ina pochin piyapi'sa' pènènarin. Yosè nanamèn a'chintàrin.

19 Irotisènta' hua'an nipirinhue' pènènin. “Quèmaso' pa'pi co noyahuè' ninan. Naporahuaton, iyaparin sa'in osèrètaton, manan. Pinipi sa'in chachin manan. Irotiasa itiposo'. Ina marè' oshahuanan,” itèrin. 20 Napotohuachina, Irotisèso' aquè aquètè' co noyahuè' yonquiaton, Coansha tashinan pèiquè apomotèrin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

21 Co'huara apo'mochatèrasohuè', Coanshari piyapi'sa' aporintahuachina, Quisosonta' huè'nin aporihuanacaso marè'. Nani aporihuanahuaton, Yosè nontèrin. Nontaso', pi'iro'tè' nì'soatèrin. 22 Ispirito Santo nèpè pochin nohuaraimarahuaton, Quisoso ya'coancantomiatèrin. Naporo' inàpa quèran Yosèri itèrin:

—Quèmaso' hui'nahuènquèn chachin ninan. Na'con nosoroatènquèn, nòya nì'nanquèn, itèrin.

Quisoso shimashonènpita ya'huèrinso'

(Mateo 1.1-17)

23 Ya'nan pènèntapon, Quisoso cara shonca pi'ipitèrin. Cosi hui'nin, topirinahuè'. Cosi pa'pinso' Iri itopi. 24 Iri pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. Nihui pa'pinta' Miriqui itopi. Ina pa'pinso' Cana itopi. Cana pa'pinta' Cosi itopi. 25 Cosi pa'pinso' Matatiasè itopi. Ina pa'pinta' Amosè itopi. Amosè pa'pinso' Naomo itopi. Ina pa'pinta' Isiri itopi. Isiri pa'pinso' Nacai itopi. 26 Ina pa'pinta' Maato itopi. Maato pa'pinso' Matatiasè itopi. Ina pa'pinta' Simi itopi. Simi pa'pinso' Cosico itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi. 27 Cota pa'pinso' Coanan itopi. Ina pa'pinta' Nisa itopi. Nisa pa'pinso'

Soropapiro itopi. Ina pa'pinta' Saratiro itopi. Ina pa'pinso' Niri itopi. ²⁸ Niri pa'pinta' Miriqui itopi. Miriqui pa'pinso' Ati itopi. Ina pa'pinta' Cosamo itopi. Cosamo pa'pinso' Irmatamo itopi. Ina pa'pinta' Iri itopi. ²⁹ Iri pa'pinso' Cosoi itopi. Ina pa'pinta' Irisiro itopi. Ina pa'pinso' Corimo itopi. Ina pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. ³⁰ Nihui pa'pinta' Simion itopi. Ina pa'pinso' Cota itopi. Ina pa'pinta' Cosi itopi. Cosi pa'pinso' Conamo itopi. Ina pa'pinta' Iriaquimo itopi. ³¹ Ina pa'pinso' Miria itopi. Ina pa'pinta' Mina itopi. Ina pa'pinso' Matata itopi. Ina pa'pinta' Natano itopi. Ina pa'pinso' Tapi itopi. ³² Tapi pa'pinta' Quisi itopi. Ina pa'pinso' Opito itopi. Ina pa'pinta' Pooso itopi. Ina pa'pinso' Sara itopi. Sara pa'pinta' Nasono itopi. ³³ Nasono pa'pinso' Aminatapo itopi. Ina pa'pinta' Atamino itopi. Ina pa'pinso' Arni itopi. Arni pa'pinta' Isromo itopi. Isromo pa'pinso' Parisë itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi. ³⁴ Ina pa'pinso' Cacopo itopi. Cacopo pa'pinta' Isaco itopi. Isaco pa'pinso' Apraan itopi. Apraan pa'pinta' Tari itopi. Ina pa'pinso' Nacoro itopi. ³⁵ Nacoro pa'pinso' Siroco itopi. Ina pa'pinta' Nacao itopi. Nacao pa'pinso' Parico itopi. Ina pa'pinta' Ipiri itopi. Ipiri pa'pinso' Sara itopi. ³⁶ Ina pa'pinta' Cainano itopi. Cainano pa'pinso' Arapasato itopi. Ina pa'pinta' Simo itopi. Simo pa'pinso' Noi itopi. Noi pa'pinta' Namico itopi. ³⁷ Namico pa'pinso' Matosarino itopi. Ina pa'pinta' Inoco itopi. Inoco pa'pinso' Carito itopi. Ina pa'pinta' Marariro itopi. Ina pa'pinso' Cainano itopi. ³⁸ Ina pa'pinta' Inosë itopi. Inosë pa'pinso' Sito itopi. Ina pa'pinta' Atan itopi. Atanso' Yosëri ninin.

4

Sopairi tēnirins'o'

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Quisoso Cortani quëran pipirahuaton, huëantarin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Inasáchin natërin. Naporo' ina nohuanton, inotëro parti pa'nin. ² Inaquë catapini shonca tahuëri ya'huërarin. Naporo' sopairi huëcapairahuaton, sha'huitopirinhuë' ama Yosë natëcaso marëhuë'. Catapini shonca tahuëri ya'huaponahuë', co manta' ca'ninhuë'. Ina piquëran tanarin. ³ Tanahuachina, sopairi itërin:
—Tëhuënychachin Yosë hui'ninquën nipatan, iso na'pi cosharo' atarantëquë', itopirinhuë'.

⁴ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuë pënëninpoa': "Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhuë'. Ya'ipi Yosë nanamën natëhuachin tëhuënychinso' nanpirin,' tēnin, itërin.

⁵ Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëparin. Ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. A'naróachin noyápiachin nininsopita, ya'ipi quënanin.

⁶ —Ya'ipi isopita hua'anëntato, carinquën quëchinquën inapita hua'anëntamaso marë'. Chiniquën nanan quëchinquën. Insosona nohuantërahuëso' nanitërahuë quëta'huaso'. ⁷ Isonahuaton, chinotohuatanco, catahuaraanquën ya'ipiya hua'anëntamaso', itërin.

⁸ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuë sha'huitërinpoa'. "Sinioróichin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa'," tēnin, itërin Quisosori.

⁹ Ina quëran Quirosarin'pa' quëpaantarin. Yosë chinotopiso pëi a'canpiquë huarë' quëparahuaton:

—Tëhuënychachin Yosë hui'ninquën nipatan, no'paquë niiquë'.
¹⁰ Quiricanënuë nani sha'huitërinquën:

“Yosë, anquëninënpita a'patimarinquën,
co ma'sha onpoaranhuë'.

¹¹ Imirina quëran masarinënquën

ama na'piquë tëranta' ya'quiamaso marëhuë',”

tënin ni'ton, no'paquë niiquë' a'painënquën, itërin sopairi.

¹² —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanëquë pënëninpoa'. “Ama Yosë tëniquësohuë'. Ama camaiquësohuë'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” tënin, itërin Quisosori.

¹³ Nani hua'qui' sopairi sha'huitopirinhüë', co yanatërinhuë'. Napoaton patërin. “A'na tahuëri minsëapo nimara,” ta'ton, pa'nin huachi.

Quisoso pënëntacaso caniaritërinso'

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Ina quëran Cariria parti Quisoso paantarin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, catahuarin noya nicacaso'. Ya'ipi naporinso' nahuinin. ¹⁵ Nisha nisha niyontonpiso pëiquë a'china'piarin. A'chinpachina: “Ma noyacha yonquirin paya,” topi.

Nasaritoquë paantarinso'

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Ina quëran Nasaritoquë paantarin. Inaquë so'sorin. Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë pa'nin. Nani simana inaquë pa'nin ni'ton, naporinso' paantarin. Inaquë ya'conahuaton, Yosë quiricanën nontacaso marë' huanirin. ¹⁷ Isaiasë pënëntërinso' quirica quëtohuachina, manin. Oporinahuaton, nontërin natanacaiso marë'.

¹⁸ “Sinioro ispiritonën ya'coancantërinco ni'ton, noya catahuarinco.

Na'a piyapi'sa' co Yosë nohuitatonahuë', nosorotopi.

Napoaton Yosë acorinco noya nanan a'chinta'huaso marë'.

Sopairi minsëpirinhüë', ocoiarahuë noya yonquicaiso marë'.

Somaraya nininsopita anoyatarahuë.

Parisitapisopita nicha'ësarahuë.

¹⁹ Ipora tahuëri'sa' Yosë nosoroatënuëma', nicha'ësarinquëma huachi, tënahuë. Ina sha'huica'huaso marë' acorinco,” tënin Isaiasë, itërin quirica nontaton.

²⁰ Quirica so'nanahuaton, niyontonpiso' pëiquë catahuatonapi quëtaantarin. Ina quëran huënsëhuachina, ya'ipi inaquë ya'huëpisopitari ni'sápi. ²¹ —Tëhuënychachin iyaro'sa' iráca Isaiasë ninorincoso chachin, Yosë a'paimarinco nicha'ëca'huancuëmaso marë', itërin Quisosori.

²² Ya'ipiya natantapi. “Ma'pítacha nitotaton, naporin paya. Nóya a'chintërinpoa',” ta'tona':

—¿Co'na iso' Cosi hui'ninhüë'? topi.

²³ Ina quëran Quisosori itaantarin:

—Iráca quëran huarë' napopi: “Nitoanoyatohuaton, quëma'ton nianoyatëquë' ni'ii,” topi. Ina pochin canpitanta' yonquirama' tënahuë. “Capinao-moquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatëran ni'quëhuarë', isëquënta' anoyatëquë' ni'ii,” itaramaco, tënin. ²⁴ Ina quëran itaantarin:

—Co yanatëtomacohüë', napotëramaco. Ni'co'. Pënëntona'pi pënëntohuachina, nisha nisha parti noya natanpi. Ninanonënuë ya'huëpisopitariso nipirinhüë', co noya natanpihuë'. ²⁵ Tëhuënychachin iráca Iniasë pënëntona'pi nanpion, cara pi'ipi miria co pi'pian tëranta' o'naninhüë'. Ya'ipi parti tanarotopi. Naporo' na'a quëyorono'sa' Isairiroquë ya'huëpirinhüë', ²⁶ co Yosëri catahuarinhüë'. A'na quëyoronso nipirinhüë' Saripitaquë ya'huërin,

Siton parti ya'huërinso'. Nisha sanapi niponahuë', Yosëri catahuarin. Inaquë Iniasë a'parin cosharonën ana'atacaso marë'. ²⁷ Irisio pënëntona'pinta' nãnpiso', na'a chana caniori maninsopita Israiro no'paquë ya'huëpirinahuë', co a'naya tãranta' anoyatërinhuë'. Namanoso' Siria piyapi niponahuë', Yosë nohuanton, anoyatërin. A'naroáchin canio inquirin, ténin Quisoso.

²⁸ Ina natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' chiniquën no'huitopi. ²⁹ Manorahuatona', ninano quëran quëpapi. Ina yonsanquë tahuan ya'huërin. Inatohua' quëpapi tã'yatacaiso marë'. ³⁰ Yatë'yatopirinahuë', Quisosos' huancánachin paaton, noya cha'ërin.

Sopai a'parinso'
(*Marcos 1.21-28*)

³¹ Ina quëran Cariria parti paantarin. Capinaomoquë paaton, chinoto tahuëri a'chiantarin. ³² Chiniquën nanantona'pi pochin a'chinarin ni'ton, natanahuatona', pa'yanpi. "Ma noyacha a'chintërinpoa paya," topi.

³³ Niyontonpiso pëiquë chachin a'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiniquën nontërin. Sopairi chachin ichinonin.

³⁴ —iTanãnpitocoi! ¿Ma'ta' onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? No-huitërainquën. Quëmaso' Quisosonquën, Nasaritoquë ya'huëran. Yosë quëran o'maton, noya noya ninan, itërin.

³⁵ Itohuachina, Quisosori itërin:

—iTa'tëquë! Iso quëmapi quëran pipimiatëquë', itërin.

Sopaiso' quëmapi no'paquë tã'yatahuaton, pipirin. Co manta' onpotërinhuë'.

³⁶ Ya'ipi piyapi'sa' nicatona', pa'yanpi.

—iMa'pítacha Quisoso nitotërin paya! Chiniquën nanantaton, sopairo'sa' ocoirin. Camaihuachina pipipi, nitopi.

³⁷ Quisoso naporinso', ya'ipi parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'
(*Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31*)

³⁸ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuaton, Simon pëinënquë pa'nin. Simon a'shatën chiniquën saporin ni'ton, Quisoso sha'huitopi. "A'shacha chiniquën saporin ta'a. Quëmari anoyatëquë' topiraihuë'," itopi. ³⁹ Inaquë paaparahuaton, sapo a'naroáchin inquitërin. Noyatërin huachi. Nani noyatahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(*Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34*)

⁴⁰ I'huannahuanquë pi'i yaya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' nisha nisha caniori maninsopita Quisoso quëshipi. Napohuachinara, a'naya a'naya sã'huarahuatona', ya'ipiya anoyatërin. ⁴¹ Sopairi ya'coancantërin sopitanta' quëntapi. Quisosori nontohuachina, sopairo'sa' pipipi. Yapipihuachina', chiniquën nontapi.

—Quëmaso' Yosë hui'ninquën, itopi. Yosëri a'paimarinso' nitotatona', napotopi. Napoaton Quisosori itapon: "Ta'tëquë'. Ama insonta' shã'huítëquësohuë'," itohuachina, ta'topi huachi.

Nisha nisha parti a'chininso'
(*Marcos 1.35-39*)

⁴² Tahuëririnquë tashiramiachin Quisoso huënsërahuaton, pa'nin. Ninano quëran pipirahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'pirinhuë'. Na'a piyapi'sa' ina yonípona' pa'pi. Quënanahuatona', "Ama paquësohuë'. Isëquë ya'huaton, a'chintocoi," itopirinahuë', co nohuantërinhuë'.

43 —Nisha nisha ninanoro'saquë paca'huaso' ya'huërin. Inaquënta' Yosë nanamën a'chinchí hua'anëntërinquë ya'coina'. Ina marë' Yosë a'paimarinco, itërin.

44 Ina quëran ya'ipi cotioro'sa' ya'huërin parti pa'sahuaton, niyontonpiso pëiro'saquë a'chinarin.

5

Sami macacaiso marë' Quisosori catahuarinso' (Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

1 Ina quëran Quisoso Quinisariti sono' yonsanquë a'chinarin. Na'a piyapi'sa' yamorapi. Yosë nanamën natanacaiso marë' huë'pi. Chiniquën ya'quëetopi. 2 Napotohuachinara, cato' poti ni'nin, yonsanquë oshipiso'. Hua'anënpitaso' nonshirahuatona', ritinëna pa'moapi. 3 A'na potiso' Simonquën. Inaquë ya'conahuaton, "Amasha paquë'," itërin. Itohuachina, amasha pa'nin. Inaquë huënsërahuaton, piyapi'sa' a'chintaantarín. 4 Nani a'chinpachina, Simon itapon:

—Huëquë' iyasha, amasha anpoquë pa'ahua'. Inaquë ritinëma të'yatoco' sami macamaquëma', itërin.

5 —Capa sami Maistro. Ya'ipi tashi' të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'. Nipirinhüë', quëma sha'huitëranco ni'quëhuarë', naquëranchin të'yatanta'i, itërin Simoni.

6 Ina quëran të'yatohuachinara, notohuaro' sami mapi. Hua'huayatërahuë' ni'ton, riti yaoquirin. 7 Amiconënpita a'na potiquë ya'huërinso' imirin quëran anquitérin huëcatona' catahuacaiso marë'. Napotohuachinara, huë'pi. Cato' potiquë chachin sami amëntatopi. Napohuachinara, yayancominapipi. 8-9 Ina nápo' sami ma'ton, Simon Pitro pa'yanin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itërin:

—¡Ma'pítacha Siniro nanitaparan paya! Caso' oshahuanco ni'to, co ya'cariancoso' ya'huërinhuë', itërin.

10 Amiconënpitanta' pa'yanpi, Santiaco, Coansha inapita itopiso'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Ina quëran Simon nontaton, Quisosori itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Nani catahuananquën sami macamaso'. Ipora quëran huarëso nipirinhüë', catahuananquën piyapi'sa' macamaso marë'. Inapitanta' imainacoso marë' masaran, itërin.

11 Ina quëran nonshirahuatona', ma'shanënapita patahuatona', Quisoso imapi huachi.

Chana caniori maninso' (Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

12 Ina quëran a'na ninanoquë paantapi. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin, chana caniori maninso'. Noshinën noyá pë'yatërin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuatan Siniro, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

13 Quisosori së'huarahuaton, itapon:

—Nohuantërahuë mini. Apiramiáchin anoyataranquën, itërin.

Itohuachina, a'naroáchin canio inquirin.

14 —Ama iyasha piyapi'sa' sha'huitëquësohuë'. Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ofrenda Moisésë camaitërinso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin.

¹⁵ Napotopirinhuë', ya'ipi parti nahuinin. Ina quëran hua'huayatërahuë' piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Cania'piro'santa' huë'pi anoyatacaso marë'. ¹⁶ Quisososso nipirinhuë', apira apira piyapi'sa' patërin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin Yosë nontacaso marë'.

Apia anoyatërinso'

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ A'na tahuëri Quisoso a'chinaso', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' inaquë chachin huënsëapi. Inapitaso nisha nisha ninano quëran huë'pi. Cariria parti quëran, Cotia parti quëran, Quirosarin quëran, ina quëranpita huë'pi. Nani a'chintohuachina, cania'piro'sa' anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¹⁸ Ina quëran catapini quëmapi'sa huëcatona', apia pë'sara'huaya pochin nininquë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuëánin. Quisoso ya'huërinquë yapo'mopirinahuë'. ¹⁹ Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' ya'sopi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Napoaton pëi' nanpëfahuatona', a'campiso' pi'pian o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Huancanachin Quisoso pirayan acomapi. ²⁰ "Ma noya isopita natërinaco," ta'ton, Quisosori apia itapon:

—Oshanën apia'hua inquitaranquën, itërin.

²¹ Ina natanahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. "¿Ma quëmapi'ta' isoso'? Yosë yaya'huërëterin. Co insonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëichin nanitërinso'," topi yonquiatona'.

²² Topinan yonquiarapirinahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco? ²³ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': 'Huanirahuaton, noya paquë', itacasonta' co nanitaparëhuahuë'," tënama'. ²⁴ Caso nipirinhuë', Yosë quëran quëmapi'co ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquitahuaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, tënin.

Ina quëran apia itantapon:

—Huaniquë', apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

²⁵ Itohuachina, a'naroáchin huanirin. Ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!" tënin. Pë'sara'huayanën masahuaton, ya'huërinquë pa'nin. ²⁶ Ina nicatona' piyapi'saso' pa'yanpi.

—Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin paya. Ma'pítacha ipora ni'nëhua paya, nitopi.

Nihuiri Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, a'na quëmapi quënanconin, Nihui itopiso'. (Inachachin Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marë' ma'patona'pi inaso'. Coriqui ma'patërinquë huënsëarin.

—Huëquë' iyasha imaco, itërin.

²⁸ Napotohuachina, a'naroáchin huanirin. Ma'shanënpita patahuaton, Quisoso imarin.

²⁹ Ina quëran na'a amiconënpita amatërin pëinëinquë coshatacaiso marë'. Quisoso nohuitacaiso marë' amatërin. Na'a copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' huë'pi. ³⁰ Ca'tano'sa' inaquë ni'sahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari no'huipi. No'huítona' itapona':

—¿Onpoatomata' oshahuano'sarè'quëma' coshatarama', o'opatarama', naporama'? Coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuè' nipirinahuè', inapitarè'quëma' coshatarama', itopi.

³¹ Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tējuenchachin nohuantërinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'sa' notoro nohuantopi. “Co caniorahuè',” topatëra, co notoro nohuantërehuè'. ³² Oshahuano'sa' pënëna'huaso marè' o'marahuè. “Co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë tahuërëtantaco',” itërahuè. A'napitaso': “Quiyaso' noyaco'i,” topiso marè' co na'con a'chintërahuè', itërin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ina quëran piyapi'sari itaantapi:

—Coansha imarinsopitaso', co coshatatonaraihuè' Yosë nontapi. Parisio imarinsopitanta', inapochachin nipi. Quëma imarinënsopitaso nìpirinhuè', noya coshatapi, o'osapi, naporapi, itopi.

³⁴ —Ca ya'huarahuè' nì'ton, co sëttopihuè'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marè' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huè'pachina', noya coshatopi. ³⁵ A'na tahuëriso nìpirinhuè' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuè' sëtapi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarincosopita sëtapona'. Sëtatona' co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuè', Yosë nontápona', tënin.

³⁶ Ina quëran pënënto nanan a'chintaantarín.

—Ni'co'. A'moramaso irácaya nininso' noshatohuachina, co nasha a'morëso yanorëhuè' pa'pitacaso marè'. Nasha a'morëso yanohuatëra, tapirè'. Naporahuaton, nasha në'mëtëquë pa'pitoahuatëra, co inashitërinhuè'.

³⁷ Huino sha'moronta' yonquico'. Sha'moro' nìpachina, co sha'huëtë' morsa mocaró' nininquë ta'panëhuè'. Sa'potohuachina, a'naróáchin nopoitërin. Nopoitohuachina, huino chiniarè'. Morsanta' tapirè'. ³⁸ Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panè'. Huino, morsanta' noya nisarin. ³⁹ Huino hua'qui' acopiso' o'opachinara, co nasha nìpiso' nayapihuè'. “Hua'qui' acopiso' noya noya,” topi, itërin Quisosori.

6

Chinoto tahuëri naporinso'

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarè' pa'sarin. Tricoro' pëntontapona pochin, ca'tano'sanënpita a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', caraapi. ² Parisioro'sari nì'sahuatona', itopi:

—¿Onpoatomata' chinoto tahuëri nìpirinhuè' tricoraya i'shorayarama'? Co ipora tahuëri sacatacasohuè' nìpirinhuè'. ¿Onpoatomata' Moisésë pënëntërinso' co natëramahuè'? itopi.

³⁻⁴ Itohuachinara, Quisosori itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuè' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënuë ya'conahuaton, pan Yosë marè' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanapi nì'ton, quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nìpirinhuè', Tapiso' ca'nin, itërin.

⁵ Ina quëran itantarín:

—Yosë quëran quëmapico nì'to, chiniquën nanantërahuè. Ma'sona chinoto tahuëri noya nicacaso' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Ina quëran chinoto tahuëri naniantahuachina, niyontonpiso pëiquë paan-tahuaton, Yosë nanamën a'chiantarin. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Inchinan imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'. ⁷ "Chinoto tahuëri nipirinhue', Quisosori anoyatapon nimara," ta'tona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sápi sha'huirapicaiso marë'. ⁸ Topinan yonquiarapirinahuë', Quisosori ninorin. Napoaton apia itërin:

—Huë'sahuaton huancánachin huaniquë', itërin.

Napotohuachina, huanirahuaton, inaquë pa'nin. ⁹ Inaquë huanihuachina, Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita itërin:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Ahuëtacaso', tēpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpitohuatoso', co nosoroarahue'. Napoaton anoyatacaso' ya'huërin, tēnahuë caso'. ¿Ma'ta' canpitaso' tēnama'? itërin Quisosori.

¹⁰ Napotopirinhue', co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin quëran apia itërin:

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton, ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin. ¹¹ Ina marë' ni'sapisopitari chiniquën no'huitona', inahuara capini ninontopi onporahuatonsona Quisoso ma'sha onpotacaso'.

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'
(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Ina quëran Quisoso a'na motopia'huaquë paantarin Yosë nontacaso marë'. Ya'ipi tashi' Yosë nontárin. ¹³ Tahuërihuachina, imarinsopita pëararin. Huë'pachinara, shonca cato' acorin na'con na'con a'chintacaso marë'. "A'chinacaso marë' a'parahuësopita itaranquëma'," itërin. ¹⁴ A'naso' Simon. Nisha nininën acotërin. Pitro itërin. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiago, Coansha, Pinipi, Partoromi, ¹⁵ Matio, Tomasë, inapitanta' acorin. A'na Santiaconta' acorin. Arpio hui'nin inaso'. A'nanta' Simon itopi. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporaso' Quisoso imasarin huachi. ¹⁶ Ina quëran cato' Cotasë acorin. A'naso' Santiago hui'nin. A'nanta' Cotasë Iscarioti. Inanta' Quisosori acopirinhue', a'na tahuëri sha'huirapiapon. Inapita Quisosori acorin ca'tanacaso marë'.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Inapitarë' nohuaraimarahuaton, pastoquë huanirin. Na'a imarinso-pita inaquë ya'huapi. Notohuaro' piyapi'santa' huë'pi Quisoso natanacaso marë'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huë'pi. Marë yonsan quëraonta' huë'pi. Tiro, Siton, inapita ya'cariya ya'huëpisopitanta' huëcatona', noya natanpi. Cania'piro'santa' quëpi anoyatacaso marë'. ¹⁸ A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, parisitápirinhue', inapitanta' anoyatërin. ¹⁹ Ya'ipiya Quisoso së'huacaiso' nohuantopi. Së'huahuachinara, ina nohuanton, a'naroáchin noyatopi.

Noya cancantopisopita
(Mateo 5.1-12)

²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita notëërahuaton, a'chintërin: "Canpitaso' co na'a ma'sha ya'huëtöpirinquëmahue', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

²¹ Iporaso' tanapomarahue', Yosë'pa' co onporonta' tanararamahuë'. Sano cancantarama'.

Isoro'paquë na'nëpiramahuë', inapaquëso' capa cancantarama'.

²² Yosë quëran quëmapico ni'to, imaramaco. Imaramacoso marë' a'naquën no'huiarinënguëma'. Co huachi quë'yarinënguëmahuë'. Pinosarinënguëma'. Nonpinapiarinënguëma'. Napotopirinënguëmahuë', ama sëtocosohuë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma ni'ton, nóya cancantoco'. ²³ Iráca Yosë piyapinëpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinënguëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con canaarama'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco'.

²⁴ A'naquëmaso' nani ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', jma'huantacha nisarama paya! 'Noya cantarëhua,' topiramahuë', Yosëso' co noya ni'sarinquëmahuë'.

²⁵ Iporaso' noya coshatapiramahuë', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' co manta' ya'huëtarinquëmahuë'.

Iporaso' capa cancantapiramahuë', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' sëtatoma', na'nëarama'.

²⁶ Noyasáchin nontinënguëmaso' pa'yatohuatama', jma'huantacha nisarama paya! Iráca nonpin nanan pënëntona'piro'sa pënëntohuachinara, shimashonëmapitari pa'yatopi. Inapochachin iporanta' a'naquëma' niantarama'. Yosëso nipirinhuë' ana'intarinquëma', itërin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërin

(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷ Ina quëran itaantarín:

"Carinquëma' iyaro'sa, pëinënguëma' natanco. Ya'ipi piyapi'sa' nosorocaso' ya'huërin, ténahuë. Inimiconëmapitanta' nosoroco'. No'huipirinënguëmaonta', ama i'huëretocosohuë'. Catahuaco'. ²⁸ Pinopirinënguëmaonta', noya nontoco'. Co quë'yapirinënguëmaonta', ama no'huicosohuë'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuain. ²⁹ Panpirayahuachinquën, ama manta' i'huëretëquësohuë'. Naquëranchin panpíantahuachinquën, co naporo tëranta' no'huicaso' ya'huërinhuë'. A'moranso' matohuachinquën, tananpitëquë' quëpa'in. Aipi a'moransonta quëpatohuachinquën, ama no'huiquësohuë'. ³⁰ 'Ma'sha quëtoco,' itohuachinquën, ama apiraquësohuë'. Quëpatohuachinquën, ama ma'pataantaquësohuë'. ³¹ Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpita nohuantërama' a'napita nosoro'inquëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachin a'napítanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'.

³² Amiconëmapitaráchin nosorohuatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini ninosoropi. ³³ Noya nontërinquëmasopitaráchin catahuahuatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini nicatahuapi. ³⁴ No'tëquën pahuëretopisopitarachin coriqui a'nanpatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini nia'nanpi. 'Oshaquëran niquëtanta'a,' ta'tona', nia'nanpi. ³⁵ Canpitaso nipirinhuë' inimiconëmanta' nosoroco'. Inapítanta' catahuaco'. Piyapi'sa' pahuantohuachina', coriqui a'nanco'. 'Co i'huëretaponcohuë' nimara,' tapomarahuënta', a'nanco'. Ina pochin nipatama', Yosë'pa' na'con canaarama'. Yosë pochachin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin. Oshahuano'santa' nosororin. Co 'Yosparinquën,' itopirinahuë', catahuarin. ³⁶ Tata Yosëri no'ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Inapochachin canpítanta' a'napita nosoroco', itërin.

Nocantopisopita pënëinso'

(Mateo 7.1-5)

³⁷ Ina quëran itaantarín:

“Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. ‘Caso' noya piyapico. Paso' piyapi co noyahuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin,' topi a'naquën. Ama ina pochin noncosohuë', Yosë ana'intochinguëma'. A'napita pinotoma' sha'huirapihuatama', Yosënta' inapochachin sha'huirapifinquëma', ana'intarinquëma'. A'napita ma'sha onpotohuachinquëma', nanan anoyatoco'. Canpitanta' oshanëma' Yosë inquichinquëma'. ³⁸ Ama a'napita apiratocosohuë'. Ma'sha quëtoco'. Ina marë' canpitanta' Yosë acanaarinquëma'. Co manta' nonpintarinquëmahuë'. Piyapi'sa' nosoroatoma' catahuahuatama', Yosënta' na'con na'con catahuarinquëma'. Apirahuatama', canpitanta' co Yosë catahuarinquëmahuë',” tënin.

³⁹ Ina quëran pënënto nanan sha'huitërin yonquicaiso marë': “Somaraya nipachina, co nanitërinhuë' a'na somaraya nininso' quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë'. ⁴⁰ Maistroso' noya noya nitotaton, a'napita a'chintërin. Natanpisopitaso' co na'con na'con nitotopihuë'. Nani ya'ipi a'chintohuachina, maiströnëna pochin nisapi.

⁴¹⁻⁴² Co iyaparin nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarinquënso pochin nipiranhuë', naporan. Napoaton 'carinquën noya nicatëquën mo'shi ocoichinquën,' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinan. Narasëratë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparin mo'shi ocoitacaso',” itërin.

Nara pochin nininso'

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ina quëran itantarin:

“Nara co noyahuë' nipachina, napoonin nitërin. Noya naraso nipirinhue' noya nitërin. ⁴⁴ Nitërin quëran nara nohuitëre'. So'huanpiso' co misëra nitërinhuë'. Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'. ⁴⁵ Inapochachin piyapi'sa' nipi. Noya yonquihuachinara, noya nipi. Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Ma'sona yonquihuachinara, ina chachin nonpi,” itërin.

Cato' pëirinsö'

(Mateo 7.24-27)

⁴⁶ Ina quëran itantarin:

“A'naquëma' ‘Sinioro, Sinioro,’ itapomaracohuë', çonpoatonta' co natëramacohuë'? ⁴⁷ Na'aquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'. ⁴⁸ Inaso', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, na'pitëquë chachin natëricho quëran pëirin. Pamatohuachina, opotopirinhue', co anotërinhuë'. Chinii' niponahuë', co yatë'yatërinhuë'. ⁴⁹ A'naquënso nipirinhue' yapëihuachina, co noya yonquirinhue'. 'Inotëquë tëranta' pëi'i, ta'ton, inaquë pëirin. Ina quëran pamatohuachina, chiniri a'naroáchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin. Inapochachin topinan natanpatamaco, co natëhuatamacohuë', co cha'ësaramahuë',” itërin.

7

Capitan piyapinën anoyatërinso'

(Mateo 8.5-13)

¹ Piyapi'sa' a'chintahuaton, Quisoso Capinaomoquë pa'nin. ² Inaquë a'na Noma capitan ya'huërin. A'na piyapinën chiniquën canioton, yachiminin. Hua'anëni noya nosororin. ³ Quisoso canquirinso' natantahuaton, cotio ansiano'sa' amatërin. “Paatoma', Quisoso sha'huitonco' huë'in piyapinëhuë

anoyachinco,” itahuaton, a'parin. ⁴⁻⁵ Inapitaso Quisosoquë canconahuatona', itapona':

—Paso' capitan amatërinquën. Inaso' nisha piyapi niponahuë', nóya quëmapi. Nosororinpoa'. Inaora coriquinën quëran niyontona'huaiso pëi' ninin Yosë yonquica'huaiso marë'. Napoaton huëquë' piyapinën anoyatëquë', chiminpachin, itopi.

⁶⁻⁷ Ina natanahuaton, inapitarë' pa'nin. Capitan pëinënquë ya'caritërahuaso', amiconënpitari nacapipi. Capitani a'parin Quisoso nontacaiso marë'. “Capitan nanan a'patërinquënso' sha'huichinquën. Naporin: ‘Caso' Sinioro nontaponquën yapa'pirahuë'. Tapanato, co pa'nahuë'. Co caso' quëma pochin noyacoahuë'. Co pëinëhuëquë tëranta' ya'conamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' piyapinëhuë noyachin.

⁸ Canta' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'to, sontaro'sa' camaihuatëra, natërinaco. “Paco’,” itohuatëra, pa'pi. “Huëco’,” itohuatëra, huë'pi. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. “Sacatoco’,” itohuatëra, sacatopi. Napoaton natëranquën, tënin capitan,” itiipi.

⁹ Quisoso natanahuaton, pa'yatërin. Ina quëran tahuërëtahuaton, piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noya ina quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', israiro'sa quëran noya noya natërinco. Napoaton ca nohuanto, apiramiachin piyapinën noyatarin, tënin.

¹⁰ Napotohuachina, capitan amiconënpita ayancoantapi. Cania'pi nani noyatërin quënanconpi huachi.

Hui'napi ananpitaantarinsó'

¹¹ Ina quëran Quisoso Nainquë ca'tano'sanënpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. ¹² Ninano ya'coanaquë ya'caritërahuaso', na'a ya'huëhuano'sa nacapipi. Chimipi pa'pitacaiso marë' quësapi. Hui'napi niponahuë', a'shin ayananpirin. A'shini imasarin. Inaichin hua'huin nipirinhuë', chiminin. So'ionta' iráca ayarin ni'ton, sa'ahua paiya inaso'. ¹³ Ina quënanahuaton, Quisosori nosororin.

—Ama imoya na'nëquësuhuë', itërin.

¹⁴ Napotahuaton, chimipi amoniquë së'huaconin. Së'huarahuachina, quëparapisopita huanipi. Napohuachina, chimipi itapon:

—Huënsëquë' apia'hua, itërin.

¹⁵ Napotohuachina, nanpiantarahuaton huënsërin. Ina quëran nonsarin. Quisosori a'shin itapon: “Ya'huëranquë imoya quëpaantaquë,” itërin. ¹⁶ Ina nicatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Ma noya quëmapi a'patimarinpoa' pëinëinpoaso marë'. Nani ma'sha nanitaparin, topi.

Ina quëran taantapi:

—Yosë co naniantërinpoahuë'. Catahuarinpoa huachi, topi.

¹⁷ Ananpitaantarinsó' ya'ipi Cotia parti nahuinin. Ya'ipiya natantopi.

Coansha Paotistari a'parinsopita

(Mateo 11.2-19)

¹⁸⁻¹⁹ Coansha imarinsopitaso', Quisoso naporinsó' sha'huitonpi. Inaso' natanahuaton, yonquíarin. “Quisososó' Yosëri a'paimarinsó' nimara. ¿Pahuanarin o'macaso' nica?” ta'ton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso marë'. ²⁰ Paatona quënanconpachinara, itapona':

—Coansha Paotista a'pairincoi natana'huainquënso marë'. ¿Quëmaso' Cristonquën? ¿Pahuanarin inaso' o'macaso' nica? Co nitotëraihuë'. Sha'hui'focoi quiyanta' nitochii, itiipi.

21 Naporo chachin na'a cania'piro'sa' ya'huapi, nisha nisha caniori maninsopita. Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Sopairo'sari ahua'yantërin sopitanta' huë'pachinara, sopairo'sa' a'patërin. Naporahuaton, ina nohuanton, somaraya nininsopitanta' ni'topi.

22 —Ni'co' iyaro'sa'. Ca nohuanto, somaraya nininsopita ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi. Chana caniori maninsopitanta' anoyatërahuë. Né'huëro'santa' né'huëpiso' inguitërahuë. Chiminpisopita ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonarahuë' nosorotápirinahuë', noya nanan a'chintarahuë. Ya'ipi nani ni'nama', nani natanama'. Paatoma', Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin. 23 Ya'ipi cancanëma quëran natëhuatamaco, noya cancantarama'. Co nisha nisha yonquiamacoso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

24 Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani paantahuachinara, Quisoso a'chiantarin. "Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiniquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'. 25 Co inaso ma'huano'sa pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopita, capa cancantacaisoráchin cancantopisopita, inapitaso' copirno pëiro'saquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhuë' co ina pochin nininhuë'. 26 Pënëntërinso' natanacaso marë' pa'nama'. Coansha tëhuëchachin noya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntëcaso marë'. 27 Iráca quiricanëinquë ninorin:

'Co'huara a'pamayátërasëinquënhuë', comisionëhuë a'pararahuë. Paaton, pënëntapon noya natanainëinquënsa marë', itërin Yosëri hui'nin nontaton.

Coansha ninoton, naporin. 28 Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coanshaso' noya noya pënëntërin. Inaso noya pënëntopirinhuë', inso tëranta' imapachinaco, ina quëran noya noya nisarín. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin, ténahuë," itërin.

29 Nani na'a piyapi'sari Coansha noya natanpi. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' "Yosë noninso' no'tëquën pënëninpoa'," ta'tona', aporihuanpi. 30 Parisioro'saso nipirinhuë', co nohuantopihuë' Yosë nanamën natëcaiso'. Coansha no'tëquën pënëntopirinhuë', topinan quëran natanpi. Napaoton co aporihuanpihuë'. Cotio maestro'sarinta' co yanatëpihuë'.

31 Naquëranchin Quisoso taantarín: "Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonqui. ¿Ma pochinta' niconpi? 32 Hua'huaro'sa pochin cancantopi, ténahuë. Hua'huaro'sa' cachiquë ya'nipihuachinara', a'naquën taponá: 'Huëco' pita pochin nicatëhua' ya'nipiahua', ta'tona', quinatopirinahuë', co a'napitaso' nohuantopihuë' nansácaiso'. Ina quëran tantapona': 'Inta nipachin, huëco', chimipi pa'pitopiso pochin nicatëhua' ya'nipiahua', nitan-tapi. A'naquën sëtatona' na'nërápirinahuë', co a'napitaso' nohuantopihuë' na'nëcaiso'. 33 Inapochachin ipora nisha nisha yonquirama'. Coansha Paotistaso' huëcapon, co aguëtë' cosharo' yonquirinhuë'. Co pi'pian tëranta' huino o'orinhuë'. Napopirinhuë', 'Sopai nohuanton, naporin,' toconama'. 34 Ina quëran caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, coshatërahuë, o'orahuë. Ina marë' pinoramaco. 'Quisoso coshatárin. O'opatárin. Oshahuano'sarë' nipayarin,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. 35 A'naquënsa nipirinhuë', noya yonquiatona', Yosë natëapi. Pënëntërahuëso' natanahuatona', no'tëquën yonquiapi huachi," tënín Quisoso.

Sanapi co noyahuë' yonquirinsopita naniantërinso'

³⁶ Ina quëran a'na parisio quëmapiri Quisoso amatërin. “Pëinëhuëquë huëquë' coshatahua'” itërin. Itohuachina, pa'nin. Pëinëquë ya'conconahuaton, misaquë huënsëconin. ³⁷ A'na sanapi natantahuaton, inaquë huë'nin. Inaso' oshahuanapi itopiso'. Pimo hua'sai' potiria'huaquë quënin. ³⁸ Quisoso ya'yoranahuaton, oshanën marë' sëtaton na'nërin. Na'nëhuachina, na'nëinën quëran Quisoso nantëquën shipitërin. Ainën quëran amirantërahuaton, apinorantërin. Ina quëran pimo hua'saiquë pashirantëtërin. ³⁹ Ina ni'sahuaton, pëi' hua'anëni co noyahuë' ni'nin. Inaora yonquinën quëran yonquirarin. “Quisoso pënëntona'pi naporini, iso sanapi nohuichitonhuë'. Oshahuan ni'ton, co së'huacaso' nohuanchitonhuë'” tënin yonquiaton. ⁴⁰ Yonquirinso' nitotaton, Quisosori itërin:

—Iya Simon, pi'pian yasha'huitëranquën, itërin.

—Inta Maestro sha'huitoco, itërin inarinta.

⁴¹ —Cato' quëmapi ya'huëpirinhuë'. Cato chachin patron nihuipi. A'naso' a'naterápo pasa tahuëri canarëso' ni'huítërin. A'nanta' a'naterápo shonca tahuëri canarëso'ichin ni'huítërin. ⁴² Capa coriqui pahuëretacaso' ni'ton, cato chachin ni'huítopiso' ayatërin. Topinañ ayatërin. ¿Insoarita' patronën na'con na'con nosoroarin? ¿Ma'ta' quëma yonquiran? itërin Quisosori.

⁴³ —Na'con na'con ayatërinsoari na'con na'con nosoroarin, topirahuë', tënin.

—Ina mini. No'tëquën yonquiran, tënin.

⁴⁴ Ina tosahuaton, sanapi tahuëretahuaton, Simon itërin:

—Iso sanapi ni'quë'. Quëma pëinëquë ya'conpirahuë', co inach-intërëhuaso' ninanhuë'. Co i'sha tëranta' quëtërancohuë' nipa'morantëcaso marë'. Iso sanapiso nipirinhuë' na'nëinën quëran pa'morantërinco. Ainën quëran amirantërinco. ⁴⁵ Canquipirahuë', co apinorancohuë'. Iso sanapiso nipirinhuë' apinorantërinco. ⁴⁶ Ni'toro'sa' huë'pachina, noya hua'saiquë pashimototacaso' ya'huëpirinhuë', quëmaso' co pashimototërancohuë'. Iso sanapiso nipirinhuë' nóya nicatonco, pimo hua'saiquë pashirantëtërinco. ⁴⁷ Tëhuëchachin na'con oshahuanpirinhuë', oshanën inquitarahuë'. Napoaton na'con na'con nosoroarinco, ténahuë'. A'naquënsa nipirinhuë', “Cò aquëtë' oshahuanahuë'” ta'tona', co onpopinchin nosoroarincohuë', tënin.

⁴⁸ Ina quëran sanapi itapon:

—Oshanën imoya inquitëranquën huachi, itërin.

⁴⁹ A'napitaso' natanahuatona', ninontopi.

—¿Ma quëmapita' isoso'? ¿Oshanëna quëran huarë' inquitacaso' nanitërin ti? nitopi.

⁵⁰ Quisososo nipirinhuë' sanapi itantapon:

—Natëranco ni'ton, Yosë nicha'ërinquën. Noya paquë huachi, itërin.

8

Sanapi'sa' Quisoso catahuapiso'

¹ Ina quëran nisha nisha ninanoquë Quisoso pa'nin a'chinapon. A'naquën pancana, a'naquën co pancanayahuë' niponahuë', inaquënta' paaton, noya nanan a'chinarin. “Yosë yahua'anëntërinquëma'” itëra'piarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitari imasapi. ² A'naquën sanapi'santa' imasapi, canio quëran anoyatërinso'pita. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantohuachinara hua'yantopirinahuë', nani anoyatërin. A'naso' Maria Mactarina itopi. Canchisë sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', Quisosori inquitërin. ³ Coananta' imarin. Cosa sa'in inaso'. So'inso' ya'ipi Irotisë ma'shanënpita a'pairin.

Sosananta' imarin. Inapita imatona', inahuara coriquinëna quëran cosharo' pa'anpi Quisoso, ca'tano'sanënpita, inapita coshatacaiso marë'.

Sha'tona'pi pochin nininso'
(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Nisha nisha ninano quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Notohuaro' niyontonpachinara, pënënto nanan sha'huitërin.

⁵ —A'na quëmapi sha'tapon pa'nin. Tricoraya iminquë pa'sarayarin papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën iraquë huare' anotërin. Inaquë piyapi'sa' iratatona', i'natopi. Inairaro'santa' huë'sahuatona', pë'yaquipi.

⁶ A'naquën ya'pirinso' na'piroquë anotërin. Inaquë papotopirinhuë', shimënschin no'pa' ni'ton, ahuirin. ⁷ A'naquëonta' nahuanoquë anotërin. Inaquë papotopirinhuë', nahuano'santa' papotërin. A'shinahuatona, imotërin. Napoaton co nitërinhuë'. ⁸ A'naquënso nìpirinhuë' noyaro'paquë anotërin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitaton, pasa, pasa nitërin, itërin.

Ina quëran taantarin: —Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'
(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹ Napotohuachina, ca'tano'sanënpitari itapona': "Achin Maestro naporanso', co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi. ¹⁰ "Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Canpitaso nìpirinhuë' ya'ipiya a'chinquinquëma' Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napitaso nìpirinhuë' co ya'ipiya a'chintarahuë'. Pënënto nananquësáchin a'chintarahuë' ni'ton, natanaponaraihuë', co nitotapihuë'. Ma'sona ninahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'," itërin.

Tricoraya tapon naporinso'
(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

¹¹ Ina quëran itaantarin: "Achin naporahuëso' iyaro'sa', a'chintanta'inquëma' nitotoco'. Yosë nanamën a'chinpatëhua', tricoraya pa'sarayapiso pochin ninëhua'. ¹² A'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Inairaro'sari huëcapairinso pochin a'naroáchin sopai huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin. Natëpi naporini, Yosëri cancanëna' anoyachitonhuë'. ¹³ A'naquëonta' na'piro pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë'. Co chiniquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, Yosë a'popi. ¹⁴ A'naquëonta' nahuano'sa' ya'huërinquë pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Isoro'paráchin yonquiatona', co nanamën yonquiapihuë'. Coriquiráchin cancantopi. Nipa'yatacasoáchin yonquirapi. Nahuano'sari imotërinso pochin ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co huachi natëpihuë'. ¹⁵ A'naquën piyapi'saso nìpirinhuë' noyaro'pa pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', noya cancantatona', natëtopi. No'tëquën yonquiatona', natëmiatopi. Ma'sha onpoaponaraihuë', co a'popihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imatona' noya noya nisapi," tënin.

Nanparin pochin nininso'
(Marcos 4.21-25)

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarin: "Nanparin i'chinpihuatëra, co i'mëanaquë po'morëhuë'. Co pë'saraanaquë acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'. Piyapi'sa'

huè'pachinara, noya quènantopi. Inapochachin Yosè nanamèn sha'huitahua' a'napitanta' nitochina'. ¹⁷ Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotèrinhuè'. A'na tahuèriso nipirinhue' ya'ipiya nitotapi.

¹⁸ Napoaton noya natanco'. Noya natèhuatama', na'con na'con nitotarama. A'naquenso nipirinhue', 'Nani nitotèrahuè,' topirinhue', co yanatèpihuè' ni'ton, pi'pian tèranta' nitotopiso' Yosèri ananiantarin," itèrin.

Quisoso quèmopinènpita

(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Ina quèran Quisoso a'shin, iinpita, inapita huè'pi. Quisoso yanontopirinhue', na'a piyapi'sa' yamopi ni'ton, co nanitopihue' ya'conacaiso'.

²⁰ Napoaton a'naquèni sha'huitèrin.

—Ni'què' Maestro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huècatona', aipiran huaniapi. Yanontèrinènquèn, itopirinhue', Quisososo' tapon:

²¹ —Yosè natèpisopita iyahuèpita pochin ni'nahuè. Sanapi'santa' Yosè nanamèn natèhuachina', mamahuè pochin ni'nahuè, itèrin.

Ihuan a'parinso'

(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Ina quèran a'na tahuèri ca'tano'sanènpita itapon:

—Aquetèran pa'ahua', itèrin.

Potiquè ya'conahuatona', pèntonapi. ²³⁻²⁴ Quisososo' nipirinhue', huanconènquè huè'èrarin. Paaquèya', panca ihuani manin. Co'sacairi potinèn opoto opototahuaton nani yamèntaitapirinhue', ca'tano'sanènpitari pa'yanatona', ochinanpi.

—¿Maistro, Maistro, chimiitarihua! Catahuacoi, itopi.

Quisososo' huènsèrahuaton, ihuan a'parin. Sononta' panca co'sacaitapirinhue', asanoirin. A'naroáchin copitènin.

²⁵ —¿Onpoatomata' co natèramacohue? itèrin. Inapitaso nipirinhue' pa'yanatona', ninontapi.

—¿Ma quèmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantèrinso'

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Ina quèran Cariria sono' aquetèran canconpi, Quirasa parti itopiquè.

²⁷ Quisoso nonshiconpachina, a'na quèmapiri nacapirin, na'a sopairo'sari ya'coancantèrinso'. Ya'coancantopi ni'ton, co huachi yonquirinhue'. Hua'qui' co manta' a'morinhue'. Co huachi pèiquè ya'huèrinhuè'. Na'pi naninquè chimipiro'sa' po'mopiquè ya'huárin. ²⁸⁻²⁹ Na'pochuachina catinaquè tanpaquèn tonporahuatona', pa'onta' tonpotopirinhue', oshitèrachinin. Sopai nohuanton, co piyapi ya'huèrinquèhuè' ta'antarin. Quisoso quènanahuaton, nantèntaquè isonquirahuaton, monshorarin. Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai itèrin:

—Iso quèmapi quèran pipico huachi, itèrin. Ina natanahuaton, chiniquèn nonin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quèmaso' Quisosonquèn. Yosè hui'ninquèn. Yosè marè' ama aparisitocoisohue', itèrin.

³⁰ —¿Ma'ninquènta' quèmaso'? itèrin.

—Na'a huaranca itèrinacoi, topi.

Hua'huayatèrahuè' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, ina pochin ninihuanin.

³¹ “Ama parisitopiquè a'pacoisohue',” itantapi. ³² Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huèrin. Panènquè coshatapi. “Coshiro'saquè tèranta'

a'pacoí ya'coanta'ii," itantapi. "Inta nipachin, inaquë ya'conco'," itërin. ³³ Itohuachina, quëmapí quëran pipirahuatona', coshíro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshíro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'topi. Panca sonoquë niitatona', inaquë chímiitopi.

³⁴ Ina ni'sahuatona', coshí a'paina'piro'saso' ta'api. Ninanoquë canconahuatona', sha'huiconpi. Ninano pirayan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'piapi. ³⁵ Natanahuatona', "¿ma'ta' onpocaiso'?" ta'tona', pa'pi nicapona'. Canquirahuatona', quëmapí hua'quí' hua'yantërinso' quënanquiipi. Iporaso' Quisoso ya'cariya huënsëarin. Nani a'moanahuaton, noya yonquirin huachi. Co huachi hua'yantërinhuë'. Ina nicatona', pa'yanpi. ³⁶ "Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'patahuaton, anoyatërin huachi. Co huachi hua'yantërinhuë'," topi ni'pisopitari. ³⁷ Natanahuatona', ya'huëhuano'saso' pa'pi të'huatopi. Të'huatona', Quisoso itopi: "A'na parti paquë," itopi. Itohuachinara, potiquë ya'coantarin. ³⁸ Yapa'pachina, quëmapí achin hua'yantërinso' itërin: "Canta' imainquën, topirahuë'," itërin.

—Ama huëquësohuë'. ³⁹ Ya'huëranquë paantaton, piyapi'sa' sha'huitonquë': "Yosë noyá anoyatërinco," itëquë', itërin Quisosori.

Napotohuachina, pa'nin. Ya'ipi ninanonënuquë sha'huitëra'piarin. "Quisoso noyá anoyatërinco," itëra'piarin.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinsó
(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Quisoso aquëtëran pëntoantarahuaton, na'a piyapi'sa' quënanconin. Inaquë ninarapi ni'ton, canconpachina nóya nontopi. ⁴¹ Naporo' a'na cotio hua'an cairo itopiso huë'nin. Inaso' niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirin. "A'naroáchin Sinioro pëinëhuëquë huëquë". ⁴² Hui'nahuë yachiminarin," itiirin. A'naíchin hui'nin ya'huëtërinso' chiniquën caniorin. Shonca cato' pi'ipitërin. Napotohuachina, inarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapí.

⁴³ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiari. Hua'quí' panca huënai' a'parárin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'. Na'a notoro'sari nonënpirinahuë'. Ya'ipi coriquí l'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'. ⁴⁴ Quisoso pinën quëran huëcaton, a'morinso' huirotëínchin së'huaquirin. Së'huahuachina, a'naroáchin huënai' no'narin.

⁴⁵ —¿Inta' së'huarincó? tënin Quisoso. "Co carinquënso' së'huaranquënhuë'," topi ya'ipiya.

—Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtapirinënuquënhuë': "¿Inta' së'huarincóso'?" ¿tënan tí? itërin Pitrori.

⁴⁶ —A'naso' natëtonco, së'huarincó. Së'huahuachincora, nitotërahuë. Ca nohuanto, noyatërin, tënin.

⁴⁷ "Nani nitotërin," ta'ton, sanapi huë'nin. Pa'yanaton, ropa ropatëriari. Isonquirahuaton, Quisoso itapon: "Hua'quí' caniorahuë ni'ton, së'huaranquën Sinioro. Së'huahuatënuquëra, a'naroáchin noyatërahuë," tënin. Ya'ipi piyapi'sa' natanpi.

⁴⁸ —Natëranco ni'ton, nani imoya anoyatëranquën. Noya paquë huachi, itërin.

⁴⁹ Quisoso nonaquëya', a'na quëmapí Cairo pëinën quëran huë'nin.

—Hui'nan nani chiminin. Ama huachi Maistro apiquësohuë', itërin.

⁵⁰ Quisososó' natanaponahuë', itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Natëco, hui'nan noyachin, itërin.

⁵¹ Pëinënquë canconahuaton, ya'conconin. Pa'pin, a'shin, Pitro, Coansha, Santiaco, inapitaichin quëparin. “Ama a'napitaso' huë'inasohuë',” ténin. ⁵² Na'a piyapi'sa' na'nëtona', ayanápi.

—Ama na'nëcosohuë'. Co sanapia'hua chiminhuë'. Huë'ésárin, itërin Quisori.

⁵³ —Co huë'ërinhuë'. Nani chiminin huachi, itatona', tëhuapi. ⁵⁴ Quisososo nipirinhüë' sanapia'hua maimirarahuatón:

—Huënsëquë', apia'hua, itërin.

⁵⁵ A'naroáchin nãpïantarahuatón, huanirin. “Nanon a'caco',” ténin Quiso. ⁵⁶ A'shin, pa'pin, inapita pa'yanpi. “Ma'pitacha nitotaton, nanpitaantaran paya,” itopirinhüë', “Ama a'napita sha'huitocosohuë',” itërin Quisori.

9

A'chinacaso marë' a'parinso' (Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Shonca cato' quëmapi'sa' Quisori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton, chiniquë'n nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuantón, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi. ² “Paatoma' iyaro'sa', piyapi'sa' a'chintonco'. Yosë yahua'anëntarinquëma'. Huëntonënuquë ya'conpatama', noya catahuaringquëma', itoco'. Cania'piro'santa' anoyatoco'. Carinquëma' catahuaranquëma' anoyatacamaso marë',” itërin. ³ —Pa'patama', ama manta' quëpacosohuë'. Pitana, pë'pëto, pan, coriqui, inapita ama quëpacosohuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quëpacosohuë'. ⁴ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquërächin ya'huëco'. Ina ninano quëran pipiamaquë huarë' inaquë ya'huëco'. ⁵ A'na ninanoquë pa'patama', “Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë',” itohuachinënuquëma', patoco'. Yapa'patama', pënenco'. “Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënémaquë nina'intarama',” itoco'. Ina quëran a'na parti paco', itërin Quisori.

⁶ Ina quëran ca'tano'sanënpitari pa'sahuatona', noya nanan a'china'piapi. Nisha nisha ninanoquë pënëna'piapi. Na'a cania'piro'sa' anoyatopi.

Coansha Paotista tëpapiso'

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ Napopiso' ya'ipi parti nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natantërin. Natantahuaton, nisha nisha yonquirin. “¿Inta' Quisososo?” itohuachinara, “Coansha Paotista nãpïantarinso' nimara,” topi a'naquë'n.

⁸ “Co inahuë'. Iniasë ya'noantarinso' nimara,” topi a'naquëonta'. “Co inahuë'. A'na pënëntona'pi iráca chiminpirinhüë', nãpïantarinso' ipora,” topi a'napitanta'.

⁹ Ina natanaton, hua'ani itërin:

—Cari Coanshaso' atëpatërahuë, nishitëconotopi. Ina quëmapiso nipirinhüë', nani ma'sha nanitaparín, natantërahuë. ¿Inta' inaso' nimara? Canta' no-huichi, ta'ton ya'nipishahuë yani'nin.

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Ca'tano'sanënpita huëantarahuatona', Quisoaso sha'huitiipi. “Nani a'chinai. Cania'piro'santa' anoyatërai,” itiipi. Napotohuachinara: “Huëco' iyaro'sa' canpoara pa'ahua',” itërin Quisori. Itohuachina, Pitsaitaquë pa'pi.

¹¹ Na'a piyapi'sari natanahuatona', imapi. Canquihuachinara, Quisori

noya nontërin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso' a'chintarin. Nani a'chintahuaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin.

¹² Nani i'huararahuasos', ca'tano'sanënpitari itipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' pa'ina'. Isoshara'huaya ninanoro'sa', pëiro'sa', inapita ya'huërin. Inaquë coshoro' pa'anatona', ca'ina'. Naporahuatona', inaquë huë'ëpachina', itopi.

¹³ —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Capa isëquë capacaso'. A'natërapoya pan, catoya sami, inaíchin ya'huëtërincoi. Notohuaro piyapi'sa' ya'huërin. Quiya pa'anahuatoí, ¿ina nápo' ya'pi a'ca'ii ti? itopi.

¹⁴ A'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' ya'huëpi ni'ton, napopi. Ina quëran ca'tano'sanënpita itërin:

—Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina'. A'natërápo shonca, a'natërápo shonca pochin huënsë'ina', itërin.

¹⁵ Sha'huitohuachinara, ya'ipiya huënsëpi. ¹⁶ Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita ma'patërin. Inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin: “Yosparinquë, Tata,” itahuaton, pan, sami, inapita së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin. “Piyapi'sa' quëtönco' ca'ina',” itërin. ¹⁷ Quëtöhuachinara, ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquëhuarë' coshatopi. Ina quëran ca'tano'sanënpitari pë'sotopiso' masahuatona', shonca cato' i'më' amëntatopi.

Pitro natëtinso'

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ A'na tahuëri Quisoso inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Ca'tano'sanënpitaráchin inaquë ya'huëpi. Nani Yosë nontohuachina, Quisosori itërin:

—Nani ma'sha nanitaparahuë ni'to, ¿in pochinta' piyapi'sa' cancantiari-naco? itërin.

¹⁹ —“Coansha Paotistaco' nanopiantarinso',” topi a'naquë. “Co inahuë'. Tata Iniasëco' nanopiantarinso',” topi a'naquëonta'. “Co inahuë'. A'na pënëntona'pi iráca chiminpirinhuë', nanopiantarinso' nimara,” topi a'napitanta', itopi.

²⁰ —Canpitaso nipirinhuë' ¿ma'ta' yonquirama'? itërin Quisosori.

—Quëmaso' Cristo, Yosë a'paimarinquënsó', itërin Pitrori.

Chiminacaso' ninorinso'

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ Pitrori napotopirinhuë': “Ama inaso' ipora a'napita sha'huitocosohuë',” itahuaton, sha'huitërin: ²² —Yosë quëran quëmapico niporahuë', ina'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quë'yaponacohuë'. Tëpararinaco. Napoaponahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarínco, itërin.

²³ Ina quëran piyapi'sa' pënëntarin.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantoco'. Yosë nohuantërsoráchin imaco huachi. Corosëquë chiniquë parisitëre'. Canpitanta' parisitapomarahuë', nani tahuëri imamiatoco. ²⁴ Noya nanopicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanopiarama'. A'na tahuëri chiminatoma', parisitomiatarama'. Nipirinhuë', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahuë', co topinan quëran nanopiaramahüë'. Yosë'pa' nanopimiatarama'. ²⁵ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhuë', co canamiataramahüë'. ¡Onponta' pahuëretapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhuë'

cha'ëcaso! ²⁶ Imapatamaco, tēhuaponēnquēma'. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuēri carinquēmanta' a'poaranquēma'. Nanamēhuē a'pohuatama', carinquēmanta' o'mantahuato, a'poaranquēma'. Yosē quēran quēmapico ni'to, o'mantarahuē. Tata huēnaratērinso pochin canta' huēnatarahuē. Noya anquēniro'sapitaro'co o'mantarahuē. ²⁷ No'tēquēn itaranquēma'. Yosē isoro'pa' hua'anēntapon. A'naquēma' co'huara chimiantērasēnquēmahuē', hua'anēntērinso' ni'sarama', itērin.

Nisha pochin ya'norinso'
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸ Posa tahuēri quēran Quisoso motopiquē pa'nin. Pitro, Coansha, Santiaco, inapitaráchin quēparahuaton, Yosē nontacaso marē' pa'nin. ²⁹ Yosē nontaso', nisha pochin ya'norin. A'morinsonta' huēnaráchin huēnaráchin ninin. Huirí huiríchin. ³⁰⁻³¹ A'nanaya Moisésē, Iniasē, inapita ya'nopi. Inahuanta' huēnaráchin huēnaráchin nipi. Quisosorē' ninontapi. "Quirosarinquē pa'pato, tēpararinaco," itērin Quisosori. ³² Ca'tano'sanēnpitaso nipirinhuē' huē'ēi' iquitatona', yahuē'ēpirinahuē'. Capayatantahuachinara, Quisoso huēnaráchin nininso' quēnanpi. Moisésē, Iniasē, inapitanta' quēnanpi. ³³ Inapitaso' yapanantahuachinara, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maistro isēquē huē'nēhua paya! Cara imēnamēa'huaya nii, a'nara' quēma marē', a'nanta' Moisésē marē', a'nanta' Iniasē marē', topirahuē', itērin.

Co yonquiatonhuē', napotērin. ³⁴ Napotaquēya', chitorori imotērin. Ya'ipiya imotērin ni'ton, pa'yanpi. ³⁵ Chitoro' huancana quēran Yosēri nontērinso' natanpi. "Iso' hui'nahuē huayonahuēso'. Ina natanco'," itērin.

³⁶ Nani nontohuachina, ni'sápirinahuē', co a'napita quēnanpihuē'. Quisosoráchin quēnanpi. Ina yonquiatona', co manta' topihuē'. Nani ni'pirinahuē', naporo tahuēri'sa' co insonta' sha'huítopihuē'.

Hua'huasha hua'yantērinso'
(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Tahuēririnquē motopi quēran nohuaraimantarahuatona', na'a piyapi'sa' quēnanquimapi. Quisoso yonípona' huē'pi. ³⁸ A'nariso' nontiirin.

—Huēquē' Maistro, hui'nahuē nitico. Ináchin hui'nahuē nipirinhuē', ³⁹ a'nanaya sopairi ya'coancantohuachina, "yai" tosahuaton no'paquē nitē'yatērin. Sa'po sa'po niconin. Pacororárin. Napoin quēran sopairi patohuachina, pa'pi iquirorin. ⁴⁰ Ca'tano'sanēnpita nontato: "Sopai inquitoco'," itopirahuē', co nanitopihuē', itērin.

⁴¹ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosē natēramahuē'. Co natantochináchinhuē' cancantērama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquēmahuē', ¿onporo huarēta' yanatēramaco? tēnahuē. Hui'nán quēshico, itērin Quisosori.

⁴² Inaquē quēntapirinhuē', no'paquē sopairi ataatarin. Apacoroantarin. Quisosori ni'sahuaton, sopai itērin: "Hua'huasha tananpitēquē'. Pipimi-atēquē huachi," itērin. A'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatērin huachi. "Pēinēnquē iyasha quēpantaquē'," itērin. ⁴³ Ya'ipi piyapi'sari nica-tona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha Yosēri catahuarin ni'ton, sopai a'parin paya!" topi.

Chiminacaso' ninoantarinso'
(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ya'ipi piyapi'sari pa'yanatona', anoyatērinso' yonquirápirinahuē', ca'tano'sanēnpita itantarin:

44 —Noya natanco iyaro'sa'. Yosë quëran quëmapico niporahuë', a'na tahuëri sha'huirapihuachinco, piyapi'sa' masarinaco. Ina yonquiráco', itërin.

45 Natanaponaraihuë', co nanitopihuë' natëtacaiso'. “¿Onpoatonta' ina pochin nontërinpoa'?” topi yonquinëna quëran. Naporahuaton, të'huatatoná co nohuantopihuë' natanacaiso'.

Chini chiniquën nanantërinso'
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

46 Ina quëran ca'tano'sanënpita capini ninontatona', “¿Inquënpoacha chini chiniquën nanantëre'pëhuaya?” nitopi. 47 Co natanaponahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin. Napoaton hua'huasha maimirarahuatón, ya'cariya ahuanirin.

48 —Ama chiniquën nanantacamaso' yonquicosohuë'. Imaramaco ni'ton, hua'huasha nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosorohuatohuë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarinco. Hua'huaro'sa pochin cancantopisopita Yosëri noya noya ni'nin, itërin Quisosori.

Pi'pian nisha imarinso'
(Marcos 9.38-40)

49 A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapi Maestro ni'nai. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirinhue', co quiya pochin imarinquënhuë' ni'ton, co nohuantëraihuë'. “Ama inapoquësohuë',” itërai, itërin.

50 —Tananpitoco' sopai a'pa'in. Insosona co inimicotohuachinpoahuë', catahuaninpoa', itërin Quisosori.

Santiago, Coansha inapita pënërinso'

51 Nani ya'caritëriarin Quisoso inápaquë panantacaso'. Napoaton “Onpopionta' Quirosarinquë pa'sarahuë huachi,” tënin. 52 Yapaaton, catoya'pi a'parin. “Paso' ninanoquë pa'i, topirahuë'. Paatoma', natantonco' huë'ëpataquëhua',” itërin Quisosori. Inaquë Samaria piyapi'sa' ya'huëpi. 53 Natanahuatona', co Quisoso huëcacaso' nohuantopihuë'. Quirosarinquë pa'sarin ni'ton, co nohuantopihuë'. 54 Ina marë' Santiago, Coansha, inapita no'huitopi.

—¿Ma'ta' Siniro onpochii? Yosë nonchii inápa quëran pën a'paimaton isopita ahuiquichin topiraihuë', itopi.

55 Tahuëretahuaton: —Ama iyaro'sa' napocosohuë'. Tananpitoco', itërin.

56 Ina quëran a'na ninanoquë paantarin.

Ya'ipi cancanën quëran imacaso' ya'huërinso'
(Mateo 8.19-22)

57 Papona pochin a'na quëmapiri nontiirin:

—Canta' Siniro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

58 —Sacai' imancoso', tënhuë. Ma'sha tananquë ya'huërinso'pita huë'ëshinantëna ya'huëtopi huë'ëcasiso marë'. Inairanta' pë'pëtën ya'huëtërin. Caso nipirinhue' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápató, co ya'huëmiatërahuë', itërin.

59 A'nanta' huë'pachina: —Imaquito, itopirinhue'.

—Oshaquëran Siniro imainquën. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chimipachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imainquën, topirahuë', itërin.

60 —A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancan-topi. Inapitari pa'pichina', ténahuë. Quëmaso nipirinhüë', ca na'con na'con yonquiatonco Yosë yahua'anëntërinpoaso' sha'huiquë', itërin Quisosori.

61 A'na quëmapinta' huëcaton:

—A'na tahuëri Sinioro imasaranquën, topirahuë'. Ipora quëmopinëhuëpita nontëri'i. Nani nontohuato imainquën, itopirinhüë', 62 Quisosori itërin:

—Ama iyasha, nisha nisha yonquiquësohuë'. Ni'quë'. A'nëtohuatëra, noya nicatë' ahuëhuatëra, no'tëquën ahuëre'. Ni'quë notëtahuatë' ahuëhuatëraso', co noya ahuërehuë'. Inapochachin nisha nisha yonquihuatama', co nani-taramahuë' Yosë hua'anëntërinso' no'tëquën imacamaso', itërin.

10

Canchisë shonca catoya'pi a'parinso'

1 Ina quëran a'napitanta' sha'huitërin pënëntacaiso'. Canchisë shonca cato' quëmapi'sa' huayonahuaton, catoya catoya a'parin. Nisha nisha ninanoquë a'parin. Oshaquëran ina ninanoro'saquë chachin pa'sarin ni'ton, inapita'ton a'parin pënëntacaiso marë'. Yapa'pachinara itapon:

2 “Tëhuëncachin iyaro'sa', isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' ya'huëpirinhüë', caraíchin pënëntarin. Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëchina'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntarin. 3 Iporaso' a'paranquëma'. Ni'co'. Carniroa'huaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'.

A'naroáchin tanan ni'niro'sari manin. A'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa' pochin cancantatona', no'huiponënuëma'. 4 Pa'patama', ama manta' quëpacosohuë'. Pë'pëto, coriqui, sapatë co inapita tëranta' quëpacaso' ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' nacapihuatama', ama hua'qui' nontocosohuë'. Manóton paco'. 5 A'na pëiquë canconpatama', hua'anën nontoco': 'Thuata iya. Yosë catahuainquëma', itoco'. 6 Noya nontohuachinënuëma', Yosëri catahuaarin mini. Co'so' noya nontohuachinënuëmahuë', co Yosëri catahuuarinhüë'. 7 Nohuantohuachinënuëma', ina pëinënuë yacahuaco'. A'cahuachinënuëma', ca'co'. O'shitohuachinënuëma', o'oco'. A'chintarama' ni'ton, topinan ca'co'. Ama nisha nisha pëiquë yaca yacapatërantacosohuë'. 8 A'na ninanoquë pa'patama', noya nontohuachinënuëma', inaquë a'chintoco'. Ma'sona a'cahuachinënuëma', ca'co'.

9 Cania'piro'sa' inaquë ya'huëhuachina', anoyatoco'. 'Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma', itoco'. 10 A'naquën piyapi'saso' nipirinhüë' co nohuantarinënuëmahuë'. Ina ninanoquë canconpatama', cachiquë paatoma', pënëntoco'. 11 'Nani sha'huëtopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'ntarama'. Co natëpiramahuë', Yosëso' yahua'anëntarinquëma', itoco'. 12 Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiniquën parisitapi, ténahuë. Iráca Sotomaro'saso' pa'pi co noyahüë' nipi ni'ton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Co natërinacosopitaso' nipirinhüë', chini chiniquën ana'intarin huachi,” itërin.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëninso'

(Mateo 11.20-24)

13 Ina quëran Quisoso taantarin: “Corasinoquë, Pitsaitaquë inaquëpita ya'huëramaso', jma'huantacha nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahuë', co natëramacohuë'. Ina marë' parisitarama'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso' nipirinhüë' co pënëntërahuë'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëtatona', sa'catën nininso' a'moitonahuë'. Huarianoquënta nipa'samototatona'

co noyahué' yonquipsisopita nanianchitonahué'. ¹⁴ Napoaton iyaro'sa' ayaro' tahuéri nanihuachin, Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Tiroquëso', Sitonquëso', co onpopinchin ana'intarinhué'. ¹⁵ Capinaomoquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahué'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai, ¿topiramahué' ti? Co inatohua' pa'saramahué'. Parisitopiquë tëhuënchinsó' pa'miatarama huachi,' tënahué," itërin.

¹⁶ Ina quëran yaa'parinsopita itaantarín:

"Iporaso' pënëntacamaso marë' a'pararanquëma'. Ca ya'huërenamëhuë pënëntarama'. Noya natanpachinquëma', natanarinaco canta'. Co'so' no-huantohuachinëinquëmahué', co canta' nohuantarinacohué'. Co nohuantohuachinacohué', co Yosënta' nohuantapihué',' itërin Quisosori. Itohuachina, pa'pi huachi. Nisha nisha ninanoquë pënëntëra'piapi.

A'parinsopita huëantapiso'

¹⁷ Nani pënëntohuachinara, canchisë shonca catoya'pi chachin nóya cancantatona', Quisosoquë huëantapi.

—Sopairo'santa' Sinioro nontërai. "Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'parainquën," itohuatëira, pipipi, itopi.

¹⁸ Napotohuachinara, Quisosori itërin;

—Sopai hua'an chachin iráca inápaquë ya'huëpirinhué', Yosëri të'yatërin. O'cori pochin a'naroáchin anotërinso' ni'nahuë. ¹⁹ Nani nanan quëtëranquëma' canpitanta' sopai minsëcamaso marë'. Ca yonquiatomaco, sopairo'sa' nontohuatama', patarinquëma'. Ya'huan, yonpinca inapita i'natohuatama', co manta' onpotarinquëmahué'. Ya'huan yaquëtërinposo pochin sopainta' yaacoringuëma'. Canpitariso nipirinhué' minsëarama'. Co manta' nanitarinhué' minsëinquëmaso'. ²⁰ Sopairo'sa' a'papuramahué', ama ina marëáchin noya cancantocohué'. Imaramaco ni'ton, Yosë'pa' pa'sarama'. Inatohua' nininëma' nani ninshitërinquëma'. Ina marë' tëhuënchinsó' nóya cancantoco', itërin.

Tata Yosë anitotërinpoaso'

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Naporo' Ispirito Santo nohuanton, Quisoso nóya cancantërin. Noya cancantaton, Yosë nontarin. "Ma noyacha, Tata, yonquiran paya. Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë, isoro'paquë, ya'ipi parti hua'anëntaran. Quëma nohuanton, a'naquën nani ma'sha nitotaponaraihué', co nanamën nitotopihué'. 'Quiyaora noya noya nitotarai,' topiso marë', co nanamën anitotëranhué'. Imarinacosopitaso nipirinhué' catahuan. 'Catahuaco Sinioro co caora nanitërahue',' itohuachinën, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë' Tata, 'Yosparinquën,' itëranquën," tënin, Yosë nontaton.

²² Ina quëran a'parinsopita itantarín. "Tata Yosë nohuanton, chiniquën nanantërahue. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Hui'ninco ni'to, tatahuësáchin noyá nohuitërinco. Inapochachin canta' Tata Yosë nohuitërahue. Casáchin noyá nohuitërahue. A'naquën piyapi'santa' caora nohuanton, anohuitërahue. Inapitanta' Yosë nohuitapi huachi," itërin.

²³ Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita amasha quëparahuaton, sha'huitërin: "Isoro'paquë o'mato, nani ma'sha ninahuë. Ma noya Yosë nosororinguëma' ni'ton, ni'nama'. ²⁴ Iráca quëran huarë' na'a copirnoros'a', pënëntona'piro'sa', inapita ni'namasopita yani'pirinahué', co ni'pihué'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahué', co natanpihué'," itërin.

Nosorotona'pi naporinso'

²⁵ Ina quëran a'na maistro iráca nanan noya nitotërinso' huanirahuaton, Quisoso tënicaso marë' itapon:

—¿Ma'ta' Maistro onpo'i nanpimiata'huaso marë'? itërin.

²⁶ —Íráca Yosë quiricanën quëran ninshitaton, pënëninpoa'. ¿Ma'ta' tënin? itërin.

²⁷ —“Tata Yosë hua'anëntërinpoa'. Ina nosoroco'. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco'. Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora niñosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” tënin, itërin.

²⁸ —No'tëquën naporan. Ina pochin nipatan, Yosë pochin cancantaton, nanpimiataran huachi, itërin Quisosori.

²⁹ —Ina nitotaporahuë', ¿ma'ta' onpo'i? ¿Inpitaquë huarëta' nosoro'i? itaan-tarin.

³⁰ —Inta nipachin a'chinchinquën. A'na cotio quëmapi Quirosarinquë ya'huërin. A'na tahuëri Quiricoquë pa'sapirinhue'. Paaso', tëpatoro'sari mapi. Ahuëatona', ihuapi. Ai'nanpiratopi. Yachimiánin patopi. ³¹ Ina quëran cotio corto hua'an ina ira chachin pa'tapirinhue'. Quëmapi quënanconaponahuë', pëshonanpirahuaton na'huëtërin. ³² Ina piquëran a'na quëmapi' pa'sarin. Inaso' Nihui huënton quëmapi ni'ton, corto hua'an catahuarinso'. Inarinta' quënanconaponahuë', inapotaantarín. ³³ Ina quëran Samaria quëmapi'rinta' quënancoantarín. Inaso' nisha quëmapi niponahuë', nosororin. ³⁴ Ya'cariconahuaton, catahuarin. Pé'shapiso' tomaquë, huinoquë, inaquëpita pashitërin. Inapotahuaton tonpotërin. Ina quëran inaora moranënuquë acorahuaton, huë'ëpatacaso pëiquë quëparin. Inaquë a'pairin. ³⁵ Tahuëririnquë catotë' coriqui prata quëran nininso' pëi' hua'anën quëtërin. “Paso' ninanoquë pa'sarahue'. Quëmari a'paiquë'. Coriqui pahuanpachin, quëmaora coriquinën castaquë'. Huënantahuato, i'huërëchinquën,” itërin. ³⁶ Ni'quë' iyasha. Caraya'píri ahue'piso' quënanconpi. ¿Insoarita' iin pochin nosororin? itërin Quisosori.

³⁷ —Nisha piyapíri nosororinso', tënin.

—Ina miní. Paaton, quëmarinta' inapochachin nosoroquë', itërin.

Marta, Maria, inapita napopiso'

³⁸ Ina quëran paantahuaton, a'na ninanoquë canconin. Inaquë Marta ya'huërin:

—Huëquë' Sinioro ni'quicoi, itohuachina, ya'conapatërin. ³⁹ Martaso' cain ya'huëtërin, Maria itopiso'. Quisoso huë'pachina, ya'cariya huënsëquirin. Achininsó' noya natanarin. ⁴⁰ Martaso nipirinhue' coshoro nicanon sacatárin. Nisha nisha yonquiaton, Quisoso huëcapairin:

—Caihuë Sinioro topinan huënsëárin. Caora coshoro' nisarahuë. Sha'huitëquë' catahuainco, itërin.

⁴¹ —Imoya. Nisha nisha ma'sha yonquiaton, co noya cancantëranhuë'.

⁴² Casáchin natancoso' na'con na'con nohuantërahuë. Mariaso' natanatonco, noya noya nisarin. Na'con yonquirinco ni'ton, noya cancantomiatarin ténahuë, itërin Quisosori.

11

Yosë nontacaso' a'chininsó'

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ A'na tahuëri Quisoso Yosë nontárin. Nani nontohuachina, ca'tano'sanëni itërin:

—A'chintocoi Siniro Yosë nonta'huaiso'. Coanshaso' imarinsopita a'chintërin. Quiyanta' a'chintocoi nitochii, itërin.

²—Inta nipachin a'chinchinquëma'. Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco':

“Tata Yosë, quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënguën.

Chini chiniquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

³Nani tahuëri catahuacoi cosharo' ya'huëchincioi.

⁴Co noyahue' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi. A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin oshañëhuëi inquitatoncoi anoyacantocoi.

Co noyahue' yonquihuatoi, catahuacoi a'naroáchin nanianchii,” itoco', Yosë nontohuatama', tënin.

⁵Ina quëran a'chintantarín.

—Ni'co' iyaro'sa'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, capa a'cacaso' nipachina, a'na piyapi pëinënguë pa'në'. Yono tashi' nipirinhüë', ma'sha nitonë'. “Cara pan quëtoco iyasha. ⁶Nipayaraiso' huë'pirinhüë', co manta' a'ca'huaso' ya'huëtërincohuë',” tënë'. ⁷Yono tashi' ni'ton, co nohuantaponhuë' nimara. “Paquë' iyasha. Nani ya'coana oncotërahuë. Hui'nahuëpitanta' huë'ësápi. Co nanitërahuë' quëta'huanquënso',” tapon nimara. ⁸Nipayarainso' niponahuë', co nohuantopirionta', naquëranchin naquëranchin nitantahuachina, huënsëintarahuatón, quëtapon. ⁹Napoaton Yosë na'con nontoco'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtarinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma' ¹⁰Tëhuëinchachin ma'sha nitohuatama', quëtarinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonipatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatarinquëma'.

¹¹“Hui'nama' tanaton, ‘Sami nayarahue,’ itohuachinquëma', co ya'huan quëtaramahuë'. Co insonta' nohuantërinhuë' hui'nin inapotacaso'.

¹²Ataricayonta' natanpachinquëma', co yonpinca quëtaramahuë'. Noya cosharo' quëtarama'. ¹³Canpitaso' co noyahue' yonquiapomarahue', hui'nama' nosororoma'. Noya ma'sha quëtërama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinquëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama', ‘Ispirito Santo aya'coancantoco,' itohuatama', aya'coancantarinquëma',” itërin.

Sopai hua'an minsërinso'

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.19-27)

¹⁴Ina quëran a'na quëmapi huë'nin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacasó'. Quisosori quënanahuaton, sopai a'patërin. Nani a'patohuachina, noya nonin huachi. Piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha ni'ton, a'naroáchin sopai a'parin paya!” topi. ¹⁵A'naquënso nipirinhüë' nisha yonquipi. “Sopairo'sa' hua'anën Piirsipo itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparín sopai a'pacaso',” toconpi.

¹⁶A'napitararín Quisosori itapona': “Yosë pochin niquë' ni'iinquën,” itonpi. Tënicaiso marë' napotopi. ¹⁷⁻¹⁸Quisososo nipirinhüë' yonquipiso' nitotaton, itërin:

“Co Satanasë catahuarincohuë' sopairo'sa' a'paca'huaso'. Inaso' sopairo'sa' hua'anën ni'ton, co sopairo'sa' no'huirinhüë'. Nino'huipi naporini, co huachi hua'anëna nicacaso nanichitonhuë'. Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Quëmopinëna capininta' nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. ¹⁹A'naquën

a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Piirsipo catahuarinco tënama' ni'quëhuarë', inapitanta' inari catahuarin. Napoaton inapita natanpatama', co no'tëquën yonquiatomahuë' naporamaso sha'huitarinquëma'. ²⁰ Caso nipirinhüë', Yosë catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Ina nohuanton, a'parahuë'. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', tënhuë'.

²¹ Quëmapi chiniquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Sahuëni, shonqui, inapita ya'huëtërin ni'ton, co insonta' nanitërinhuë' ma'shanënpita ihuacaso'. ²² A'naso nipirinhüë' ina quëran chini chiniquën ni'ton, huëcapairahuaton minsërin. Sahuëni, shonqui, inapita matahuaton, ma'shanënpitanta' quiquitërin.

²³ Insosona co imapachincohuë', inimicotarinco. Co catahuahuachincohuë', piyapi'sa' anishacancantarin ama Yosë imacaiso marëhuë', itërin.

Sopairi ya'coancantaantarinsö'
(Mateo 12.43-45)

²⁴ Naquëranchin a'chiantaton, itaantapon:

“A'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantopirinhüë', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro parti pa'sárin. Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhüë', co quënaninhüë'. Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin. ²⁵ Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, yaya'coancantantarin.

²⁶ Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' aguë aquëtë' co noyahuë' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Inaquë ya'huápi. Quëmapi aguë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachi,” itërin.

Noya cancantopisopita

²⁷ Na'a piyapi'sa' natanapi. A'na sanapiso' natanahuaton, itërin:

—Ma noya a'chintërancoi. Mamaparinquën hua'huarinquën ni'ton, ma noya Yosëri ni'nin. ¡Aso'sorinquën ni'ton, noya cancanchin! tënhuë', tënin chiniquën nonaton.

²⁸ Inaso napopirinhüë', Quisosori itapon:

—Yosë nanamën natanahuatona natëpisopita tëhuëncinso', noya noya cantapona' tënhuë', itërin.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'
(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Na'con na'con piyapi'sa' huë'pachinara, itantarin: “Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahuë' yonquipi. ‘Yosë pochin niquë' ni'iquën. Ina ni'patoi natërainquën, itopirinacohüë', co Yosë nohuantërinhuë' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitotaranquëma'. A'na tahuëri Conasë naporinso pochin nisarahuë'. ³⁰ Ninihuiquë ya'huëpisopita co noyahuë' nipachinara, Yosëri a'parin pënënacaso marë'. Canta' Yosë quëran quëmapi co ni'to, pënënanarquëma' Yosë ayonquianta'huanquëmaso marë'. ³¹⁻³² Ayaro' tahuëri nanihuachin, Ninihuiquë ya'huëpisopita sha'huirapiarinëquëma'. ‘Conasë pënënpachincoi, oshanëhuë' marë' sëtërai. Ina naniantatoi, Yosë yonquirai. Canpitaso nipirinhüë' noya noya nininso' natanpiramahüë', co natëtëramahuë'. Napoaton na'con na'con oshahuanama', itarinëquëma'. Inapochachin Saromon hua'anëntohuachina, Sor parti quëran sanapi copirno huë'nin ina natanacaso marë'. ‘Ya'ipi nitotërin, ta'ton, natanapon huë'nin. Napoaton ayaro' tahuëri inanta' atapanarinquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotopirahuë', co yanatëramacohüë'. ‘Ina marë' na'con na'con oshahuanama', itarinëquëma’,” itërin.

A'pininso pochin nininso'

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ “Nanparin i'chinpihuatëra, co ma'sha acohuana po'orëhuë'. Co i'mëanaquë po'morëhuë'. Nanparin aconanquë acorë'. Ina quëran piyapi'sa' huë'pachina', noya quënantopi. ³⁴ Ya'piranpo' nanparin pochin ninin. Ina quëran ma'sha quënanë'. Noya ya'piranpo' nipachina, noya quënantërë'. Ya'piranpo' co noyahuë' nipachina, co noya quënantërëhuë'. Inapochachin noya yonquihuatëra, noya cancantërë'. Co noyahuë' yonquihuatëra, tashi pochin cancantërë'. ³⁵ Napoaton, ni'cona tashi pochin cancantotama'. No'tëquën a'chintopiranquëmahuë', co noya natanpatamahuë', tashi pochin cancantarama'. ³⁶ Noyasáchin yonquihuatama', co tashi pochin cancantaramahuë'. Nanparin noya orotërinso pochin nisarama'. Noyápiachin cancantarama',” itërin.

Parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita pënëninso'

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Nani a'chintohuachina, a'na Parisiori amatërin coshatacaso marë'. Ina pëinënquë pa'sahuaton, coshatacaso marë' huënsërin. ³⁸ Parisioro'saso' yacoshatohuachinara, i'shaquë pi'pian niopoimiratopi. “Inapohuatëhua', oshanënpoa' inquirëhuë',” topi. Quisososo nipirinhue' yacoshatohuachina, co ina pochin nininhue'. Ina marë' pëi' hua'anën pa'yanin. “¿Onpoatonta' topinan coshatarin?” ta'ton, yonquirarin. ³⁹ Yonquirinso' Quisosori ninoton, itërin:

—Canpitaso' aipi quënanamasoráchin yonquipiramahuë', Yosëso' acopo' cancanëma quëran yonquiramasopita ni'niñ. Ni'co'. A'naquën minë, sënan, inapita pa'mohuachinara, pinënáchin pa'mopipi. Acoposo nipirinhue' në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' cancanëma quëran co noyahuë' yonquirama'. Piyapi'sa' nonpintatoma', yaihuarama'. Pa'pi co noyahuë' cancantërama'. ⁴⁰ Co no'tëquën yonquiramahuë'. Co nonënpóáchin Yosë acotërinpoahuë'. Cancanënpóanta' acotërinpoa'. ⁴¹ Cancanëma quëran huarë' sa'ahuario'sa' catahuaco'. Nosorohuatama', noyápiachin cancantarama'.

⁴² “Parisioro'sanquëma', jma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Nani ma'sha canarëhua quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin,' itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahuë', co noya ninamahuë'. Nani ma'sha sha'nama quëran, diesmo quëtërama'. Ya'ipi cosharo' apimotacaso marë' sha'namaso manama quëran huarë', diesmo quëtërama'. Napoaponahuë', co Yosë nosororamahuë'. Piyapi'santa' yanonpintërama'. Ina marë' Yosë ana'ntarinquëma'. Diesmo Yosë quëtacaso' noya nipirinhue', nosorocaso' na'con na'con nohuantërin.

⁴³ Parisioro'sanquëma', jma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Niyontopiso pëiquënta' piyapi'sa' nocanama'. Hua'ano'sapitarë'quëma' yahuënsëconama'. Ma'noyacha canpitaso' nitotërama', itohuachinënquëmara, pa'yatërama'. Cachiquë pa'patamara: 'Huë'cama maestro,' itohuachinënquëmara, pa'yatërama'.

⁴⁴ jMa'huantacha canpitaso' nisarama paya! Chimipi pa'pitopiso pochin niconama'. Co corosë acotohuachinarahuë', acopo' co nishinahuën' nisarinso co nitotatonaraihuë', piyapi'sari i'natopi,” itërin Quisosori parisioro'sa' nontaton.

⁴⁵ A'na cotio maistrori natanahuaton, no'huirin.

—Ina pochin pënëntaton Maestro, quiyanta' anantantarancoi, itërin.

⁴⁶ Napotohuachina, cotio maestro'santa' pënënaton, itapon:

—jMa'huantacha canpitanta' nisarama paya! Na'con piyapi'sa' pënënpiramahuë', nani ma'sha natëcaiso' sha'huitërama' ni'ton, panca

pë'pëtërëso pochin ninatanpi. A'chintopiramahuë', co pi'pisha tēranta' catahuaramahuë' natêcaiso'.

⁴⁷ "Íráca pēñēntona'piro'sa' pēñēntopirinahuë', canpita shimashonēmapitari co natētonaraihuë', tēpapi. Canpitanta' pa'pitopiso' pēirapipiramahuë', co natēramahuë'. Ina marē' canpitanta' Yosē ana'ntarinquēma' nī'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! ⁴⁸ Shimashonēma pochin cancantatoma', inapitari tēpatona pa'pitopiso', canpitari topinan quēran pēirapirama'. Co natēramahuë'.

⁴⁹ Yosē no'tēquēn ninoringuēma'. Íráca chachin naporin: 'Na'a quēmapi'sa' a'pararahuë' pēñēnēnquēmaso marē'. A'chintapirinēnquēmahuë', no'huitoma', ahuēarama'. A'naquēn tēpaarama', itēringuēma'. ⁵⁰⁻⁵¹ Isoro'pa ninin quēran huarē' noya quēmapi'sa' pēñēntopirinahuë', na'a tēpapi. Apiri'ton noya quēmapi nipirinhue', iini tēparin. Ina piquēran a'naya a'naya noya pēñēntopirinahuë', tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quēran Sacariasē tēpapi anta'. Yosē chinotopiso pēiquē chachin tēpapi. Canpitaso nipirinhue' ina nitotapomarahuë', co natantochináchinhue' cancantērama'. Napoaton Yosē na'con na'con ana'ntarinquēma'.

⁵² ¡Ma'huantacha cotio maistro'sanquēma' nisarama paya! Niahui osērētērëso pochin co Yosē nanamēn no'tēquēn a'chintēramahuë' nī'ton, piyapi'sa' co Yosē nohuitopihuë'. Co canpita tēranta' Yosē huēntonēnquē ya'conamahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinhue', co nohuantēramahuë'. Ina marē' Yosē ana'ntarinquēma'," itērin Quisosori.

⁵³ Nani tonitohuachina, parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitaso' chiniquēn no'huitopi. No'huitatona', nisha nisha Quisoso natanpi atēhuēcaiso marē'. ⁵⁴ "Co no'tēquēn nonpachinhue', sha'huirapiahua'," nitopi.

12

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

¹ Hua'huayatērahuë' piyapi'sa' niyontonpi Quisoso natanacaiso marē'. Na'a huaranca yamorapi nī'ton, niya'quētapi. Ca'tano'sanēnpita a'chintaton, itapon: "Tēhuēnchachin iyaro'sa', parisioro'sa' yanonpinpi. Napoaton a'chinpiso', pan ahuēpocatērinso pochin niconaton a'naroáchin piyapi'sa' yanonpintopi. Ni'cona nonpintochinēnquēma'. ² A'naquēn po'oana quēran ma'sha nipi. Ma'sha po'orëso pochin nipirinhue'nta', a'na tahuëriso' ya'ipi piyapi'sari nitotapi. ³ Tashi' napopiramahuë', naporamaso' tahuëri anitotapi. Pēi' acoana nisacarotopiramahuë', a'na tahuëriso', naporamaso' a'ninquechin sha'huitapi. Ya'ipi piyapi'sa' nitotapi huachi," tēnin.

Yosē tē'huatacaso' ya'huërinso' (Mateo 10.28-31)

⁴ Ina quēran itaantarin: "Ama iyaro'sa', piyapi'sa' tē'huatocosohuë'. Tēpapurinēnquēmaonta', co hua'yanēma' matarinēnquēmahuë'. ⁵ Yosē tēhuēnchachinso' tē'huatacaso' ya'huërin, tēnahue'. Co noyahuë' nipatama', Yosē hua'yanēma' matahuatēnquēma', parisitopiquē a'pamiatarinquēma'. Napoaton ina na'con na'con tē'huatoco'. Co piyapi'sa' tē'huatacaso' ya'huërinhuë'.

⁶⁻⁷ Yosëso' a'pairinquēma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. A'natērāpo nipirinhue', catotē' coriquia'huaíchin pa'tērin. Napoaponahuë', co a'naya tēranta' Yosëri naniantērinhuë'. Canpitaso' na'con na'con yonquirinquēma'. Noya noya a'pairinquēma'. Noyá nohuitērinquēma'. Ainēma' hua'huayatērahuë' nipirinhue', ya'ipi pichirin. Napoaton ama tē'huacosohuë'. Ni'sárinquēma'," itērin.

Quisocristo imarëhuaso' sha'huicaso' ya'huërinso'
(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ina quëran taantarin: "Tëhuëinchachin iyaro'sa', 'Quisoso imarahüë,' topatamá', ayaro' tahuëri canta' nohuantaranquëma'. 'Imarincó mini,' itarahüë Yosë'pa'. Anquëniro'santa' natanapi. ⁹ Nipirinhüë', Yosë quëran quëmapico nipirahuë' a'pohuatamaco, carinquëmanta' a'poaranquëma'. 'Co nohuëtërinacohüë', itarahüë. Anquëniro'santa' natanapi.

¹⁰ A'naquën no'huitonaco, pinorinaco. Ina quëran oshanëna marë' sëtouachina', Yosëri oshanëna' inquitarin. Nipirinhüë' Ispirito Santo pinotona' oshahuanpiso', co onporonta' inquitarinhüë'.

¹¹ A'na tahuëri mapachinënuëma', cotio niyontopiso pëiquë quëpaarinënuëma'. Hua'ano'sa', coisëro'sa', inapitaquë sha'huirapihuachinënuëma', '¿Ma'cha tono'pocoya?' ama tocosohüë'.
¹² Naporó' Ispirito Santo catahuuarinquëma' noya a'panitacamaso', itërin Quisosori.

Nani ma'sha nohuantopiso'

¹³ Na'a piyapi'sa' natanasoi', a'nari huëcapairin.

—Maistro, tatahuë nani chiminin. Nani ma'sha ya'huëtópirinhüë', patërin. Iyahuëso' nipirinhüë' apiratërinco. Co nohuantërinhuë' patomatiincoso'. Sha'huëtëquë' patomachinco, itërin.

¹⁴ —Co coisë pochin nica'huaso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

¹⁵ Napotahuaton, ya'ipiya pënënin.

—Ama iyaro'sa' ma'sha canacamasoáchin yonquicosohüë'. Co nani ma'sha ya'huëtinqüëma' huarë' noya nanpiaramahuë', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'na pënënto nanan sha'huëtërin. "Ni'co'. A'na ma'huan ya'huërin. Iminënuë sha'pachina, hua'huayátërahüë nitërin. ¹⁷ Napoaton ya'ipi pëinënpita ya'sotërin huachi. '¿Insëquëcha ma'sha aco'ia?' ta'ton, yonquiárin. ¹⁸ Yonquihuachina, tapon: 'Pëiro'sa' i'quitahuato, a'na pëiro'sa' niantarahüë. Panca panca nisarahüë. Inaquë ya'ipi ma'shanëhuëpita acoarahuë. ¹⁹ Na'a ma'sha ya'huëtërinco. Co apípora nohuantarahüë'. Co huachi sacatarahuë'. Noya coshatápo. Noya o'opo. Capa cancantato, nóya ya'huarüë,' ténin yonquinën quëran. ²⁰ Napopirinhüë', Yosëri itërin: 'Quëmaso' co manta' yonquiranhüë'. Ipora tashi chachin ca nohuanto, chiminarian. Nani ma'sha canapiranhüë', ya'ipiya pataran ni'ton, a'napitari mapon,' itërin. ²¹ Canpitanta' nani ma'sha canapomarahüë', co Yosë yonquihuatomahuë', ina ma'huan pochin nisarama'. Co manta' ya'huëtomiatarinquëmahüë'. Co Yosë'pa' canamiataramahüë', ténin Quisoso.

Yosë noya a'pairinpoaso'
(Mateo 6.25-34)

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: "A'naquën ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtouachinco, nóya ya'huarahüë,' topirinhüë' yonquinëna quëran. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocohüë'. ²³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Nonënpoa' quëtërinpoa'. Co capacaso marëachin isoro'paquë acorinpoahuë'. Noyápiachin a'mocasonta' co onpopinchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa' noya ya'huëcaso'. ²⁴ Ni'co'. Inairaro'sa' co sha'tópihuë'. Co cayarinso' sënapihuë'. Cosharo' tapacaso marë' co pëi' ya'huëtópirinhüë', Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, coshoro' ya'huëtópi. Canpitaso' inapita quëran na'con na'con nosororingüëma'.
²⁵ Ama nisha nisha yonquiatoma', napion cancantocohüë'. Chiminacaso' nanihuachin, co huachi a'na ora tëranta' nanpicaso' ya'huërinhuë'.

26 Canpitaora co manta' nanitapapiramahué'. Yosë nohuanton, noya ya'huërama'. Napoaton sano yonquiatoma', ya'huëco'.

27 Ni'co'. Yancoro'sa' co sacatopihué'. Co manta' a'mocaso nipi-huë'. Nipirinhué', noyápiachin yancotopi. Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. 'Ma noyápiachincha a'morin paya,' topi. Yancoro'saso' napoaponahué', ina quëran noya noya ya'nopi. 28 Pacatoro quëran huaré' Yosëri yonquirin. Ana tahuëríichin ya'huëpirinhué', ahuihuachina, ahuiquitëré'. Co hua'qui' ya'huëpirinhué', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. Ina nohuanton, a'mocamasonta' ya'huëtërinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachin co natëramahué'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhué'. 29 Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya?' ama tocosohuë'. 30 Co Yosë imapisopitahué' ina pochin yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso nipirinhué', tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin. 31 Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso maré'. Ina pochin cancantohuatama', Yosë catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtërinquëma', itërin.

Canamiatëréhuaso'
(Mateo 6.19-21)

32 Naquëranchin itaantarín:

—Ama iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Ohuica pë'tahuana'pi pochin nicato a'paiëranquëma'. Caraichinquëma' nipomarahué', Yosë noya ni'ninquëma'. Hua'anëntërinquë chachin aya'coninquëma'. 33 Ama na'con ma'sha yon-toncosohuë'. Ma'sha ya'huëtöhuachinquëma', pa'anahuatoma', sa'ahuario'sa' quëtoco'. Inapotohuatama', Yosë acanaarinquëma'. Isoro'paquë ma'sha a'naroáchin mocarin. Ihuarinënpoa'. Ma'shari a'quirin. Inapaquëso nipirinhué' Yosë acanahuachinpoa', ya'huëtömiatarinpoa'. 34 Ma'sharáchin nohuantonhuatama', co Yosë yonquiaramahué'. Nipirinhué', Yosë na'con nohuantonhuatama', ina na'con na'con yonquiarama', itërin.

Noya ninacaso' ya'huërinso'

35-36 Ina quëran taantarín: “Noya yonquiatoma', capayatëreso pochin cancantoco'. Ni'co'. A'na patron sa'acaso maré' pa'nin. Onporosona huënantacaso' co piyapinënpita nitotopihué'. Napoaton noya nitaparahuatona', nanparin i'chinpirahuatona', ninarapi. Canquiton, onconan pi'nihuachina, a'naroáchin i'soatacaiso' ya'huërin. 37 Piyapinënpita ninarapi quënanquintahuachina, hua'anëni nóya ni'sarin. Inari chachin nitaparahuaton, cosharo' acotarin piyapinënpita capacaiso maré'. 38 Yono tashihué nipon, tahuëri ya'carihué nipon, huënantarin. Co huë'ëponaraihué' ninarapi quënanquintahuachina, noya ni'sarin. 39 Isonta' yonquico': Ihuatë' a'nanaya huëcaton, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohuë', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhué', co ma'shanënënpita ihuaitonhué'. 40 Yosë quëran quëmapico ni'to, canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co a'naroáchin o'mantararinhué', tosapí a'naquën. Co nitotasëinquëmahuë', a'nanaya o'mantararahué,' itërin Quisori.

Inpriato pochin nininso'
(Mateo 24.45-51)

41 Napohuachina, Pitrori natanin:

—¿Ya'ipi piyapi'sa' Sinioro pënënanan? ¿Quiyasáchin nica? itërin.

⁴² Napotihuachina:

“Ni'co' iyaro'sa'. O'maca'huaso tahuëri a'na patron pochin nisarahuë. Inaso' aguë yapa'pachina, inpriatonën noya natërinso' sha'huitërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahantuahuachina', quëtëra'piraquë', itahuaton pa'nin. ⁴³ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tëquën natërin. Patronëni huëcapaintahuachina, noya ni'sarin.

⁴⁴ Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'.

⁴⁵ Nipirinhue', inpriatonën nisha cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huëntaponhuë', ta'ton, piyapinënpita ahuëapon. Cosanënënpitanta' ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon.

⁴⁶ Napoaso', a'nanaya patronëni quënanquiantapon. Co nitotosohuë', a'nanaya canguipon. Co natërinhuë' ni'ton, ocoirahuaton, chiniquën ana'intarin. Co natëtono'sahuëpitarë chachin ana'intarin.

⁴⁷ A'na piyapinënsó' patronëni sha'huitopirinhue', co yonquirinhue'. Noya nitotaponahuë', co natërinhuë'. Co ma'shanënpita noya tapatërinhuë' ni'ton, chiniquën ahuihuitarin. ⁴⁸ A'naso nipirinhue' co nitotërinhuë'. Co noyahuë' nipachina, co onpopinchin ahuihuitarinhue'. Inapochachin canpitanta' na'con a'chintëranquëma' ni'ton, noya natëco'. Na'con nitotohu-atama', noya noya natëcaso' ya'huërin," itërin.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹⁻⁵⁰ “Tëhuëinchachin, iyaro'sa', pën matohuachina, a'naroáchin huiqu-uitërin. Inapochachin piyapi'sa' a'chintohuato, nisha nisha yonquiapi. Na'a piyapi'sa' no'huirainaco. Caso' chiniquën parisita'huaso' ya'huërin. Ina yonquiato, sëtërahuë. A'naroáchin nipachin napochinaco. ⁵¹ 'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapona', ¿topiramahuë' ti? Co ya'ipiya nohuantarincohuë'. Pënënpato, nisha nisha yonquiapi. A'naquën nohuantarainaco. A'naquënsó' nipirinhue', co nohuantarincohuë'.

⁵² Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiapi. Catoya'pi nohuantarainaco, caraya'piso nipirinhue' co nohuantarincohuë' ni'ton, nino'huia. ⁵³ A'na pëiquë pa'pin nohuantarincó. Hui'ninsó' nipirinhue' co nohuantarincohuë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarincó. Pa'pínsó' nipirinhue' co nohuantarincohuë'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin nimara co nohuantarincohuë'. Hua'huinsó' nipirinhue' nohuantarincó. A'shatën nohuantarincó. Notainso nipirinhue' co nohuantarincohuë'," tënin.

Ipora ma'sha onporëhuaso' yonquicaso' ya'huërin

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' a'chintantaton, itapon:

“No'tëquën, iyaro'sa', yonquico'. Pi'i ya'coninsó' parti tashirotohuachina: 'O'nanapon,' tënama'. Ina quëran o'nanin. ⁵⁵ Sor parti quëran chiniquën ihuantohuachina, 'Huënoca ya'huëapon,' tënama'. Naporo' huënocatërin. ⁵⁶ Canpitaso' nonpintënuëma'. O'nan, sëhuën, inapita noya ninopiramahuë', ¿onpoatonta' ipora chachin naporahuësopita co yonquiramahuë'?" itërin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

(Mateo 5.25-26)

⁵⁷ “¿Onpoatomata' canpitaora cancanëma quëran co no'tëquën yonquiramahuë'? ⁵⁸ Ni'co'. Nihuitëransó' marë' yaquëpahuachinënuë'n, a'naroáchin nanan anoyatëquë'. Co anoyatohuatanhuë', coisëquë quëpaarinënuë'n. Coisëquë quëpahuachinënuë'n, sontaroquë yo'coaninënuë'n ni'ton, tashinan pëiquë po'moarinënuë'n. ⁵⁹ Inaquë

po'mohuachinënquën, ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipiaran," ténin Quisoso. (Inapochachin canpitanta' co noyahué' nipatama', a'naroáchin nanan anoyatoco', Yosë ana'intochinquëma'.)

13

Co noyahué' yonquipisopita naniantacaso' ya'huërinso'

¹ Naporó' a'naquën huë'sahuatona', Quisoso sha'huitipi: "Caririario'sa' Yosë pëinënquë chinotatona', ma'sha tēparapirinahuë', Piratori sontaro'sa' a'parin tēpacaiso marë'. Inaquë chachin tēpapi," itiipi.

² "A'napita caririario'sa quëran na'con na'con oshahuanpi ni'ton, Yosë nohuanton, ¿tēpapi, topiramahuë' ti? ³ Co inapita na'con na'con oshahuanpihuë'. Canpitanta' co noyahué' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', ana'intarinquëma'. Chiminatoma', parisitomiatarama'. ⁴⁻⁵ Siroiquënta' a'na tori anotaton, shonca posa ya'pi tēparin: 'Inapitanta' na'con na'con oshahuanpi,' ¿topiramahuë' ti? Co naporinhuë', tēnahué' caso'. Na'a piyapi'sa' Quirosarinquë inachachin oshahuanpi. Canpitanta' co noyahué' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', chiminatoma', parisitomiatarama'," itërin Quisosori.

Nara co nitërinsohuë'

⁶ Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "A'na quëmapi iminënquë iquira naranta' sha'nin. Papotahuaton a'shinaponahuë', hua'qui' co nitërinhuë'. ⁷ Ina quëran inpriatonën itërin: 'Iso huayo napoonin. Nani a'shinaponahuë', cara pi'ipi co manta' nitërinhuë'. A'nëquë'. ¿Ma'marëta' topinan huanirin?' itopirinhuë', ⁸ 'Ama sinioro ipora a'nëquësohuë'. A'na pi'ipira' tananpitëquë'. Iso pi'ipi noya pacarapiarahué. Apono acotarahué noya nitacaso marë'. ⁹ Iso pi'ipi nitapon nimara. Co nitohuachinhuë', sha'huitoco a'nëchinquën,' itërin inpriatonëni," ténin Quisoso.

Chinoto tahuëri apia anoyatërinso'

¹⁰ Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin. ¹¹ Inaquë a'na sanapi quënanconin, apia nininso'. Sopai nohuanton, nani shonca posa pi'ipi monconpirin. Co nanitërinhuë' no'tëpicaso'. ¹² Quisosori quënanahuaton, përarin. Huëcapaihuachina:

—Nani imoya noyatëran, itërin.

¹³ Së'huapihuachina, a'naroáchin no'tëquën huanirin. "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!" ténin. ¹⁴ Niyontonpiso pëi' hua'anso nipirinhuë', no'huitërin. Chinoto tahuëri anoyatërin ni'ton, naporin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—Saota tahuëri sacatacaso' ya'huërin. Naporó' huëco' anoyatinquëmaso marë'. Chinoto tahuëriso' co noyahué' anoyatacaso', itërin.

¹⁵ Quisosori natanahuaton, itapon:

—Canpitaso' nonpintëinquëma'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ohuaca', mora, inapita pë'tahuahuatama', chinoto tahuërinta' i'quiritërama'. I'sha ya'huërinquë quëparahuatoma', o'shitërama'. ¹⁶ Iso sanapiso nipirinhuë' Yosë piyapinën niponahuë', hua'qui' parisitërin. Nani shonca posa pi'ipi Satañasëri aparisitopirinhuë', ipora huarë' nicha'ërahuë. Chinoto tahuërinta' anoyatacaso' ya'huërin tēnahué. ¿Ma'ta' canpitaso' yonquirama'? itërin.

¹⁷ Natanahuatona', inimiconënpitaso' tapanpi. A'napitariso nipirinhuë', pa'yatopi: "¡Ma noyacha Quisoso nanitaparín paya!" topi.

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

18 “¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'? topiramahuë'. A'na pënënto nanan sha'huitanta'inquëma' canpitanta' nitotacamaso marë'.
 19 Mostasaraya pochin ninin. Ya'pirin hua'huishin niponahuë', iminquë sha'patëra, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin.” ténin. (Inapochachin ya'n'an nipon, caraíchin piyapi Yosë imapirinahuë', a'na tahuëri hua'huayátërahuë imasapi huachi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'

(Mateo 13.33)

20 Ina quëran itantarin: “¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'? 21 Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cato shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'piya së'cotërin, pan huëpocatërin huachi,” ténin Quisoso.

Ya'coana pochin nininso'

(Mateo 7.13-14, 21-23)

22 Ina quëran nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'chintëra'piarin. Quirosarinquë huarë' pa'sarin. 23 A'chintohuachina, a'na quëmapiiri itapon: —¿Onpo piyapita' cha'ëpona'? ¿Caraíchin nimara ti? itërin.

24 —Yosë huëntonën pëi pochin ninin. Ya'coananënso' yamianasha. Na'a piyapi'saso' yaya'conpirinahuë', co noyahuë' cancantatona', co nanitopihüë' ya'conacaiso'. Canpitaso nipirinhüë' ipora chachin ya'conacamaso' nohuantoco'. Ama hua'quicosohüë'. 25 A'na tahuëri hua'anëni ya'coananën oncotarin huachi. Naporo huarë' aipirin huanirahuatoma', yaya'conpiramahuë'. “T'soatocoi Sinioro,” tosapiramahuë', co nohuantarinhüë'. “Co nohuitëranquëmahuë'. Co canpitaso' piyapinëhuëpitanquëmahuë',” itaringuëma'. 26 “Co'ta nohuitërancoi. Quëmaro'coi coshatërai, o'orai. Quiyataquë a'chinan,” tosapiramahuë'. 27 “Co' mini nohuitëranquëmahuë'. Co noyahuë' ninama' ni'ton, co piyapinëhuëpitanquëmahuë'. Paco huachi,” itahuatënguëma', a'paaringuëma'. 28 Parisitopiquë pa'sahuatoma', na'nëarama', chiniquën parisitarama'. Apraan, Isaco, Cacopo, pënëntona'piro'sa', inapita Yosë hua'anëntërinquë ya'huërapí, ni'sarama'. Canpitaso nipirinhüë' co ya'conamahuë' ni'ton, sëtarama'. 29 Nisha nisha parti quëran huëcatona', Yosë ya'huërinquë ya'conapi. Inaquë noya coshatëreso pochin nóya ya'huërapí. 30 A'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënso' nipirinhüë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, sëtërinso'

(Mateo 23.37-39)

31 Naporo' a'naquën parisioro'sa' Quisosoquë huë'pi.

—A'naroáchin ta'aguë'. Irotisë yatëparinquën, itiipi.

32 —Inca. Co yapa'nahüë'. Irotisëso' pa'pi nonpintë'. Paaton, sha'huitonquë'. Nani Yosë sha'huitërinco ma'sha nica'huaso'. Iporaso' ina natëto, sopairo'sa' a'parahuë. Na'a cania'piro'sa' anoyatarahuë. Cara tahuërichin pochin pahuanarin tiquia'huaso'. Ina sha'huitonquë' nitochin.

33 Inaso napotopirahuë', ipora tahuëri chachin pipito tashira aguëtëran Quirosarinquë nincana'huaso' ya'huërin. Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' inaquë pënëntopirinahuë', tëpapi. Inaquë canta', tëpainacoso ya'huërin, ténin.

34 Ina quëran itantarin: “¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatënguëma', chiniquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë

a'patèrinquëma' pënëinëinquëmaso marë'. A'papurinhuë', tëparama'. A'naquën na'piquë të'yaratoma', tëparama'. Ya'ipinquëma' nosoroatëinquëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahuë', co ca tëranta' nohuantëramacohuë'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquëmahuë', co nohuantëramacohuë'. ³⁵ Napoaton Tata Yosë patarinquëma'. Co huachi catahuararinquëmahuë'. Co huachi quënanaramacohuë'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënantaramaco. Naporo': '¡Ma noyanguëncha quëmaso paya! Sinioro chachin a'paimarinquën,' itaramaco," itërin Quisosori.

14

Chinoto tahuëri anoyatantarinso'

¹ A'na hua'ani Quisoso amatërin coshatapacaso marë'. Parisio quëmapi inaso'. Amatohuachina, inaquë pa'nin. Chinoto tahuëri ni'ton, a'napitarinta' ni'sapi sha'huirapicaiso marë'. ² Naporo' a'na cania'pi Quisosoquë huë'nin, panca pomatërinso'. ³ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita notëërahuaton, Quisosori itërin:

—¿Noya chinoto tahuëri cania'pi anoyatacaso' ti? ¿Ma'ta' tënama' canpita? itërin.

⁴ Natanahuatona', ta'tápi. Co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinaraihuë', cania'pi sè'huarahuaton, a'naroáchin anoyatërin. —Noya paquë huachi, itërin.

⁵ Ina quëran piyapi'sa' pënëantarin.

—¡Hui'nama' posoquë pa'itohuachina, chinoto tahuëri nipirinhuë', a'naroáchin ocoirama'! Mora tëranta' pa'itohuachina, ocoirama'. ¿Co ocoiramahuë' nica? itërin.

⁶ Parisioro'saso nipirinhuë' tapanatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Pita pochin nininso'

⁷ Yacoshatohuachinara, na'a piyapi'sa' hua'an pirayan yahuënsëpi. "Hua'an pirayan huënsëhuato, chiniquën nanantona'pi pochin ni'sarinaco," ta'tona', inaquë huënsëconpi. Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:

⁸ —Natanco iyaro'sa' pi'pian pënëinquëma'. Quëmapi yasa'apachina, nipayarinsopita amatërin coshatapacaiso marë'. Inaquë amatohuachinquën, ama hua'ano'sa' pirayan huënsëquësohuë'. Tapon'a' a'na quëmapi chini chiniquën nanantërinso' huë'sarin. ⁹ Huë'pachin, hua'an itarinquën: "Po'shaquë, iso quëmapi huënsë'in. Pasëquë tëranta' huënsëconquë'," itohuachinquën, tapanaran. ¹⁰ Napoaton amatohuachinquën, co'inquë huënsëquë'. Hua'an huë'pachin, noya nontarinquën. "Huëquë' iyasha, isëquë noya huënsëiquë'," itohuachinquën, ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinquën. ¹¹ Inapochachin "Caso' noya noyaco," topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhuë', sano piyapi nipatama', Yosë noya noya acoarinquëma', itërin.

¹² Ina quëran pëi' hua'anë'n pënënaton, itantarin:

—Ca'painëinquëso marë' piyapi amatohuatan, ama quëmopinënpita, iconënpita, inapitaráchin amatëquësohuë'. Ma'huano'sa' amatohuatan, inapitanta' amataantahuachinëinquën, i'huëretarinëinquën. ¹³ Sa'ahuario'sa', apiaro'sa', sonpacharo'sa', somaraya nininsopita, inapitanta' nosoroaton, amatëquë'. ¹⁴ Ina quëran noya cancantaran. Inapitaso' co nanitopihuë' amatanta'inëinquënso'. Co i'huëretopirinëinquënhuë', Yosëso' i'huëretarinëinquën. Noya ninan ni'ton, ayaro' tahuëri ananpitaantahuachinquën, acanaarinquën huachi, itërin.

Yosëri amatërinso'pita
(Mateo 22.1-10)

¹⁵ Inaquë coshatasoï, a'naso' natanahuaton, Quisoso itapon:

—Yosë chachin hua'anëntohuachinpoa', nóya coshatarihua'. Noya noya cancantarihua', itërin.

¹⁶ Napotohuachina, pënënto nanan sha'huitërin.

—A'na quëmapiri na'a piyapi'sa' amatërin ca'pacaiso marë'. ¹⁷ Tahuëri nanihuachina, inpriatonën a'parin sha'huitantacaso marë'. “Huëco huachi. Nani cosharo' taparin,” itërin. ¹⁸ Nani amatopirinhüë', co huachi nohuantopihüë'. “Co'chi nanitëraihüë' paya,” toconpi a'naya a'naya. “No'pa' pa'anahuëso' nicapo pa'sarahüë. Napoaton co nanitërahuë’,” tënin a'na'. ¹⁹ “Shonca toro pa'anahuë asacata'huaso marë'. Inapita tënipo pa'sarahüë. Napoaton co ipora nanitërahuë’,” tënin a'nanta'. ²⁰ “Thuaara sa'arahüë. Napoaton co canta' nanitërahuë’,” tënin a'nanta'. ²¹ Napotohuachinara, inpriosos ayanahuaton hua'anën sha'huitiirin. “Co huachi nohuantopihüë’,” itërin. Natanahuaton, no'huitërin. “Manóton paantaquë'. Cachiquë tëranta' paaton, piyapi maconquë'. Sa'ahuario'sa', apiaro'sa', somaraya nininsopita, sonpacharo'sa' inapita maconquë’,” itërin. Itohuachina, pa'sahuaton, macontarin. ²² Huënantarahuatón, sha'huitiantarin. “Nani maconpirahuë'. Ipora huanta' pahuanarin piyapi'sa' nanicaso’,” tënin inpriosos. ²³ “Ninano quëran pipirahuaton, macoantaquë'. Nisha nisha ira pa'taton, sha'huitonquë' huë'ina'. Imino'saquë huarë' paaton, maconquë'. Na'a piyapi'sa' nohuantërahuë. ²⁴ Ya'nán amatërahuëso'pitaso', co huachi ca'painacoso' nohuantërahuë' ni'ton, inapoco’,” itërin hua'ani, tënin Quisoso.

Sacai' imacaso'

(Mateo 10.37-38)

²⁵ Ina quëran Quisoso paantarin. Na'a piyapi'sari imasapirinhüë', tahuëretahuaton, itapon: ²⁶ “Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Sa'ama', hui'nama', iyaparima', oshiparima', inapitanta' co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuantëramasonta' naniantatoma', casáchin imaco huachi. Co na'con na'con nosorohuatamacohüë', co tëhuënychachin imaramacohüë'. ²⁷ Imapatamaco, a'napita aparisitarinëinquëma'. Yatëpapirinëinquëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiniquë'n parisitëre'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinëinquëma'. Co ahuantohuatamahuë', co tëhuënychachin imaramacohüë'. ²⁸ Ni'co' iyaro'sa'. Ana quëmapi panca tori yanipachin, co a'naroáchin nininhüë'. Ya'ipi pa'tërinso'ton yonquirin. ²⁹ Ina quëran coriquinën nanihuachina, pëiarin huachi. Co coriquinën nanihuachinhüë', co pëirinhüë'. Patomáchin a'canin naporini, a'napitari tëhuaitonahuë'. ³⁰ Ni'co'. Panca yapëipirinhüë', co nanitërinhuë' a'canacaso', ichtonahuë'. ³¹ Isonta' yonquico'. A'na copirno ya'huërin, shonca huaranca sontaro'sa' camairinso'. Inimiconënso nipirinhüë', cato shonca huaranca sontaro'sa' camairin. Ina napo' huë'pachinara, co a'naroáchin ahuëapon pa'sarinhuë': ‘Sacai' minsëcaso’, ta'ton, yonquirárin. ³² Co nanitochináchinhüë' nipachina, comisionën a'parin nanan anoyatacaso marë'. ³³ Inapochachin pënënanquëma'. Sacai' imamancoso', tënahüë. Napoaton noya yonquiatoma', imaco. Casáchin yonquihuatamaco, tëhuënychachin noya imasaramaco’,” tënin Quisoso.

Yamora pochin nininso'

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

34-35 Ina quëran taantarín: “Yamora noya acashicaso' niponahuë', chiminpachinaso co huachi cashirínhuë' ni'ton, co huachi ma'marë tëranta noy- atërinhuë'. Topinan të'yatërë'. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico,” itërin Quisosori. (Canpitanta' co noya cancantohuatamahuë', co Yosë nohuantarinquëmahuë' tapon naporin.)

15

Ohuica chihuërinso pochin nininso' (Mateo 18.10-14)

1 Nisha nisha piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', oshahuano'sa' itopiso', inapitanta' huë'pi. 2 Ina ni'sahuatona', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitari no'huipi.

—¿Onpoatonta' Quisoso oshahuano'sa' pa'yatërin? Inapitarë' coshatarin, co napocasohuë' nipirínhuë', toconpi.

3 Ina natanahuaton, Quisosori iso pënënto nanan sha'huitërin ayonquicaiso marë': 4 “A'na quëmapi pasa ohuicaro'sa' pë'tahuaton, ya'ipiya nosororin. A'naya tëranta' chihuëhuachina, yonípon pa'sarin. A'napitaso' pastoque'ranchin patahuaton, hua'qui' yonísarin. Quënanahuë' huarë' yonísárin. 5 Quënanahuaton, pa'yatërin. Pitënahuaton, quëmantarin. 6 Pëinënquë canquiantahuachina, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitërin. 'Ohuicanëhuë' chihuëpirínhuë', quënanahuë. Ina marë' nóya cancantahua', itërin. 7 Inapochachin Yosë ni'ninpoa'. Noya piyapi ya'huëhuachin, Yosëri noya ni'sarin. Nipirínhuë', oshahuano'santa' nosororin. A'naya tëranta' co noyahuë' yonquirinso' naniantohuachin, Yosë ya'huërinquënta' capa cancantomiatapi,” itërin Quisosori.

Coriqui ayatërinso'

8 Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitantarín: “A'na sanapi shonca coriqui prata quëran nininso' ya'huëtopirínhuë', a'nara' ayatërin. Nanparin i'chinpitahuaton, noyá huitëtërin. Quënanahuë' huarë' yonísárin. 9 Quënanahuaton, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitërin. 'Coriquinëhuë' ayatopirahuë', quënanahuë. Ina marë' noya cancantahua', itërin. 10 Inapochachin a'na piyapi tëranta' co noyahuë' yonquirinsopita naniantohuachin, anquëniro'santa' noya cancantapi,” itërin.

Oshahuana'pi huëantarínso'

11 Ina quëran Quisosori itaantarín: “A'na quëmapi cato' hui'ninpita ya'huëtopirínhuë', 12 hua'hua nininsoari pa'pin itërin: 'A'na tahuëri ya'ipi ma'shanënpita iyahuëro'co patomatarancoi. Caso nipirínhuë' apira no- huantërahuhë. Ipora tata quëtóchanco, topirahuë', itërin. Itohuachina, patoma ma'shanënpita quëtërin. 13 Cara tahuëri quëran pochin hua'hua nininso' yapipirin. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarinsó' masahu- aton, aquë pa'nin. Inaquë no'pirárin, nansarárin, monshihuanárin. Na'a coriqui quëparinso' i'quirin. 14 Nani ya'ipi i'qui huachina, inaquëso' tanaro- topi ni'ton, co manta' capacaso' ya'huërinhuë'. Inanta' tanarin. 15 Napoaton a'na patronquë pa'nin. 'Canta' sacachi, topirahuë', itërin. 'Noyahua'. Sacatëquë' nipachin, itahuaton, pastoque' a'parin coshinënpita a'paicaso marë'. 16 Inaquë paaton, coshiro'sa' a'cararin. Tanaton, coshi ca'ninso' tëranta' nayapirínhuë', co incari quëtërinhuë'. 17 Ina quëran yonquirin. '¡Ma'huántacha ninahuë' paya! Tata piyapinënpitaso' noya coshatapi. Caso

nipirinhué' tana yatëparinco ta'a. ¹⁸ Paato, tatahué nonchi: "Co noyahué' tata ninahué. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohué', oshahuanahué. ¹⁹ Co noyahué' ninahuéso maré' co huachi hui'nán pochin cancantancoso' ya'huérinhué'. Piyapinën pochin tëranta' ni'co," ichi,' ténin yonquinënué. ²⁰ Ina quëran pa'pin ya'huérin'pa' paantarin.

Ya'caritëriahuaso', aquë quëran pa'pini quënanin. Quënanahuaton, na'con nosoroaton, ta'aparin. Iporahuaton, apinorin. ²¹ 'Co noyahué' ninahué, tata. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohué', oshahuanahué. Co noyahué' ninahuéso maré' co huachi hui'nán pochin cancantancoso' ya'huérinhué', itërin pa'pin. ²² Napotopirinhué', pa'piniso' na'con nosororin. Piyapinënpita camairin. 'Manóton paatoma', noyápiachin nininso' maconahuatoma', a'motoco'. Po'moitëranca' noyápiachin nininso' po'motoco'. Sapatënta' matonquë' po'moin. ²³ Ina quëran toroa'hua amoshin nininso' ma'toma', tëpaco' ca'ahua'. Capa cancantatëhua', pita niahua'. ²⁴ Iso hui'nahué chiminin pochin niponahué', iporaso' ya'noantarin. Ayatë pochin nipirinhué', iporaso' niantarahué', itërin. Ina quëran pita nisapi.

²⁵ Paninanso nipirinhué', iminquë sacatërin quëran huëntararin. Pëiquë ya'caritëriahuaso', mosica pi'nirapiso natanin. Nansatona', capa cancantapi. ²⁶ Natanahuaton, piyapinën përarin: '¿Onpoatonta' pita nisapi?' itërin. ²⁷ 'Co'ta iya'hua huënantarin. Noya canquintarin ni'ton, tatarí pa'yatërin. Toroa'hua amoshin nininso' atëpatërin capacaso maré', itërin. ²⁸ Ina natanahuaton, no'huitërin. No'huitaton, co yaya'coninhué'. Pa'pini pipirahuaton, itërin: 'Huëquë' conpa capa cancantahua', itopirinhué'. ²⁹ 'Inca tata. Na'a pi'ipi quëma maré' chiniquën sacatërahué. Sha'huitohuatancora, ya'ipiya natëranquën. Napoaponahué', co caso' chipo tëranta' quëtërancohué' amiconëhuëpita amatahuato capa cancanta'huaiso maré'. ³⁰ Iso hui'nanso nipirinhué', aquë paaton no'piárin. Monshihuanárin. Coriquinën quëtëpiranhué', ya'ipi i'quirin. Ina quëran huënantahuachina, quëmari nosoroaton, pa'yatëran. Toroa'hua amoshin nininso' atëpatëran coshatacaiso maré', itërin.

³¹ Napotohuachina, pa'pini itërin: 'Nosororinquën mini conpa. Quëmaso' co ya'huincaranhué'. Ya'ipi ma'shanëhuëpita quëchinquën. Ya'ipiya quëmaquën nisarín. ³² Iya'huaso nipirinhué', nani huënantarin. Chimininso pochin niponahué', ya'noantarin. Ayatëreso pochin nitopirëhuahué', niantarëhua'. Ina maré' noya cancantacaso' ya'huérin,' itërin pa'pini," ténin Quisoso.

16

Inpriatori nonpintërinso'

¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintantaton, itapon: "A'na ma'huan ya'huérin. Inpriatonën chiniquën nanan quëtërin piyapinënpita camaicaso maré'. Inari asacatërin. Chiniquën nanantaton, nihuiipiso' ninshitërin. Inaso nipirinhué', nonpintaton, inaora maré' coriqui masarin ni'ton, sha'huirapipi. ² Ma'huanso' natantahuaton, amatërin. 'Quëmaso' nonpintaranco natantërahué. Coriqui quëtëranquënso' quëmaora maré' manan ni'quëhuaré', ocoiarinquën. Ya'ipi nihuirincoso' ninshitoco nitochi,' itërin. ³ Inpriatonënso' pipirahuaton, yonquirarin. '¿Ma'cha onpo'i nicaya? Hua'anëhué ocoiarinco. Co nanitërahué' chiniquën sacata'huaso'. Naporahuaton, tapanato, co nohuantërahué' coriqui topinan ma'pata'huaso'. ⁴ Na'a quëmapi'sa' hua'anëhué nihuipi. Iporaso' inapita catahuarahué. Ina quëran hua'anëhué ocoihuachinco, inahuanta' catahuarinaco nãpica'huaso maré', ténin yonquiaton. ⁵ Naporahuaton, co'huara hua'ani

ocoiyatērasohuē', nihuitopisopita amatērin. A'naya a'naya huē'pi. A'naso' huē'pachina, natanin. '¿Onpota' hua'an nihuiran?' itērin. ⁶ 'Pasa rata toma' ma'parahuē ni'ton, ina nápo' nihuirahuē,' itohuachina, 'Inta nipachin, nihuitēranso quirica masahuaton, a'natērāpo shoncaíchin ninshitantaquē',' itērin. ⁷ Ina quēran a'nanta' huē'nin. Huē'pachina, '¿Onpota' quēmanta' nihuitēran?' itērin. 'Trico ma'parahuē ni'ton, pasa costaro marē' nihuirahuē,' tēnin. 'Inta nipachin, Posa shoncaíchin ninshitantaquē',' itērin. Inapotēra'piaton, na'a amiconēnpita catahuarin ama na'con pahuērētacaiso marēhuē'. ⁸ Hua'ani natantahuaton, amataantarin. 'Naquēranchin nonpintantaranco. Nipirinhue', "ma noyacha yonquiran paya," tēnahuē', itērin hua'anēni. Ni'co' iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co noyahue' nipisopita noya yonquipi inaora canacaiso marē'. A'naquēmaso nipirinhue', imapiramacohue', co onpopinchin yonquiramahuē' noya nicacamaso marē'.

⁹ Coriqui ya'huētohuachinquēma', ama canpitaoráchin i'quicosohuē'. A'napita pahuantohuachina', quētoco'. Inapohuatama', Yosē'pa' noya ni'sarinquēma'. Chiminpatama', Yosē inápaquē quēpantarinquēma'. Coriquinēma' patopiramahuē', inatohua' noya noya ya'huēcontarama'.

¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anēma' sha'huitohuachinquēma', natēcamaso' ya'huērin. Pi'pian tēranta' sha'huitopirinquēmahuē', natēhuatama', noya ni'sarinquēma'. Chini chiniquēn nanan quētarinquēma'. Co'so' natēhuatamahuē', co chiniquēn nanan quētarinquēmahuē'. 'Nonpintarinco,' ta'ton, co huachi natēarinquēmahuē'. ¹¹ Ya'ipi coriquinēma' canpitaora marē' i'quihuatama', co insonta' inápaquē acanarinquēmahuē'. ¹² Iporaso' Yosē nohuanton, ma'sha, coriqui, inapita ya'huētarinquēma'. A'naninquēmaso pochin quētērinquēma'. Topinan quēran i'quihuatama', co manta' Yosē'pa' canamiataramahuē'.

¹³ Cato' patron camaihuachinquēma', co nanitēramahuē' cato chachin natēcamaso'. A'naso' nohuantatoma', noya natēarama'. A'naso' nipirinhue' co onpopinchin nohuantatomahuē' co natēaramahuē'. Inapochachin canacamasoáchin yonquihuatama', co nanitaramahuē' Yosē natēcamaso'. Coriquiráchin cancantohuatama', co Yosē natēaramahuē', itērin Quisosori.

¹⁴ Parisioro'sa' coriquiráchin cancantopi. Napoaton Quisoso a'chininso' natanahuatona', tēhuapi. ¹⁵ Tēhuapirinhue', Quisosori itērin: "Canpitaso' Yosē imaramaso pochin nipomarahue', co tēhuēnchachin imaramahuē'. Nonpinama'. Yonquiramaso chachin Yosē nitotērin. Piyapi'sa' noya ni'pirinēnquēmahuē'. Cancanēma quēranso yanonpinama' ni'ton, Yosē co pi'pian tēranta' noya ni'sarinquēmahuē', itērin.

Yosē quiricanēn quēran pēnēninpoaso'

¹⁶ Ina quēran tantarin: "Íraca Moisésē, pēnēntona' piro'sa', inapita pēnēntopi nani ma'sha natēcaso'. Ina quēran Coansha Paotista huē'pachina, noya nanan sha'huirin Yosē hua'anēntērinquē ya'conacaiso marē'. Yaya'conpispitaso' chiniquēn cancantatona', ya'conapi. ¹⁷ Quiricanēn quēran Yosē no'tēquēn pēnēninpoa'. Isoro'pa', pi'iro'tē', inapita ta'huantapirinhue', ya'ipi Yosē nanamēnso' ya'huēmiatápon. Co a'na hui'sharinso tēranta' topinan quēran ninshitopihue' ni'ton, ya'ipi naniarin," tēnin.

Sa'ahuano'sa' pēnēnins'o' *(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)*

¹⁸ Ina quēran Quisosori pēnēntarin: "Co sa'ama' tē'yatamaso' ya'huērinhuē'. Noya nichinpitacaso' ya'huērin. Napoaton sa'ama' tē'yatatoma', a'na sanapi maantahuatama', oshahuanarama'. Monshihuaninso pochin

Yosë ni'sarinquëma'. Insonona ina sanapi so'ini të'yatërinso chachin maantahuachina, inanta' monshihuaninso pochin Yosëri ni'sarin," itërin.

Ma'huan parisitërinso'

¹⁹ Ina quëran itaantapon: "A'na ma'huan ya'huërin. Nani ma'sha ya'huëtërin. Morin pa'ton nininso' a'morin. Noyápiachin a'moton, nani tahuëri pita pochin nicaton, nóya coshatërin. Co manta' pahuantërinhuë'.²⁰⁻²¹ A'na quëmapinta' inaquë ya'huërin, sa'ahua nininso'. Nasaro itopi. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' sacatacaso'. Ma'sha topinan ma'pataton, nanpirin. Ma'huan pëinën aipiran acopi. Ya'coanaquë huënsëarin. Tanaton, ma'huan pë'sotërinso tëranta' nayapirinhuë', co manta' quëtöpihuë'. Ta'taráchin niconin ni'ton, ni'niraro'sari huëcatona', irotiipi. ²² Napoin quëran Nasaro chiminin huachi. Chiminpachina, Yosë'pa' anquëniro'sari quëparin. Apraan pantarinquë chachin pantarin. Ina quëran ma'huaonta' chimininpachina, pa'pitopi.

²³ Parisitopiquë paaton, parisitárin. Nè'përahuaton, aquë quëran Nasaro quënanin. Tata Apraanë' ya'huëarin. ²⁴ Napoaton chiniquën pëarin: '¡Tata Apraan, nosoroco canta! Pënuquë parisitárahue. Nasaro a'patimaco i'sha pi'pian tëranta' api'nichinco,' itopirinhuë'. ²⁵ 'Co'chi nanitërahuë paya. Ni'quë'. Quëmaso' nanpipon, nani ma'sha ya'huëtöpirinquënhuë', inasáchin yonquiran ni'ton, iporaso' parisitáran. Nasaroso nipirinhuë' nanopon, parisitápirinhuë', iporaso' noya ya'huarin huachi. ²⁶ Naporahuaton, Yosë'pa' pa'patëra, co onporonta' pipirëhuë'. Inapochachin parisitopiquënta' pa'patëra, co onporonta' Yosë'pa' pa'nëhuë'. Panca tahuán ya'copitërinso pochin ni'ton, co nanitërehuë' pëntonacaso', itërin.

²⁷⁻²⁸ Napotöpirinhuë', itantarin: 'A'natërápo iyahuëpita ipora ya'huërapí. Nasaro apaquë' tatahuë pëinënuquë iyahuëpita pënënacaso marë'. Caso' parisitápato, co nohuantërahue' isëquë huëcacaiso', itërin. ²⁹ Napotohuachina, Apraani itërin: 'Co'ta Yosë quiricanën ya'huëtöpi. Inaquë Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninshitöpi nontatona' nitotacaiso marë'. Inapita natëina', itërin Apraani. ³⁰ 'Nani nontaponaraihuë', co natëpihuë'. Nipirinhuë', chiminiso' naniantahuaton, pënëconpachin, natëpona' nimara. Co noyahuë' yonquippisopita naniantatona', Yosë tahuëretantapona' nimara, topirahuë', ténin. ³¹ 'Co Yosë quiricanën natëhuachinahuë', chimininsonta' naniantapirinhuë', co onporonta' natëapihuë', itërin Apraani," ténin Quisoso.

17

Anishacancantöpisopita

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita pënëantarin. "Nisha nisha ma'sha ya'huërin anishacancantiinpoaso'. Nipirinhuë', anishacancantona'piso' pa'pi co noyahuë' ni'ton, ¡ma'huantacha nisarin paya! Ina marë' Yosëri chiniquën ana'ntarin. ² Co'huara hua'huaro'sa tëranta' anishacancanchatërasohuë', marëquë chimiitërin naporini, noya noya niitonhuë'. Pancara'piquë a'sonconotahuatona', të'yaitöpi naporini, co aquëtë' oshahuaintonhuë'. A'naquënta' imasapirinaohuë', co chiniquën cancanchatërapihuë'. Hua'huaro'sa' pochin cancantöpi. Inapita anishacancantöhuachina', Yosëri ana'ntarin. ³ Napoaton, ni'cona a'napita anishacancantotama'.

A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', pënëncö'. ⁴ A'na tahuërimarëáchin canchisëro' napotöpirinquëmahuë', canchisëro chachin: 'Co noyahuë' ninahuë ni'ton,

sètërahuë,' itohuachinquëma', nanan anoyataantaco'. Co onporonta' no'huicaso' ya'huërinhuë', ténin.

Ya'ipi cancanënpoa quëran natëcaso' ya'huërin

⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpitari itopi:

—Catahuaco'i Sinioro, Yosë noya noya natë'i, itopi.

⁶ —Mostasa ya'pirin hua'huishin ninin. Ina pochin pi'pian tëranta' Yosë natëtoma', nontohuatama', noya catahuarinquëma'. “Yosë nohuan-ton, iso nara no'pa quëran pipirahuaton, marëquë pa'in,” tënama' naporini, pa'itonhuë'. “Yosë no'tëquën nontërinco,” topatama', sacai' nininso' nanita-parama', itërin.

Yosë marë' sacatacaso' ya'huërinso'

⁷ Ina quëran itantarin: “Patron ya'huëhuachina, piyapinën camairin. Camaihuachina, iminënquë sacatërin. Pë'tahuanënpitanta' a'pairin. Nani saca-tohuachina, imin quëran huënantahuachina, patroni a'naroáchin a'carin, ¿topiramahuë' ti? ⁸ Co naporinhuë'. Patron'ton yacoshatërin. Napoaton piyapinën sha'huitërin. ‘Cosharo’ niquë'. Ina quëran nitaparahuaton, o'huintoco ca'i. Nani coshatohuato, o'shitoco,' itërin. Nani coshatohuachina, naporo huarë' piyapinënso' coshatërin. ⁹ Piyapinën camairin ni'ton, natërin. ‘Ma noyanquën ni'ton, natëranco. Ina marë’ “Yosparinquën,” ’ co itërinhuë'. ¹⁰ Canpitanta' iyaro'sa', Yosë sha'huitohuachinquëma', natëco'. Nani natëhuatama': ‘Topinan piyapinënpoa' ni'tëhua', natërëhua', nitoco'. Ya'ipiya natëcamaso' ya'huërin,” itërin Quisosori.

Chana caniori maninsopita anoyatërinso'

¹¹ Ina quëran Cariria parti na'huëtahuaton, Quirosarinquë pa'sarin. Samaria yonsan ya'cariya pa'nin. ¹² Inaquë paaton, a'na ninanoquë canconin. Canconpachina, shonca quëmapi'sa' chana caniori maninsopita quënanconin. Inapitaso' aquëmiáchin huanirahuatona', ¹³ chiniquën nontopi: —¿Quiyanta' Maistro nosoroatoncoi anoyatocoi topiraihuë'! itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, ni'sahuaton, itapon:

—Paatoma' corto hua'an noyatëramaso a'notonco', itërin. Napotohuachina, pa'pi.

Paasoi', a'nanaya canio inquipi. Noyatopi. ¹⁵ A'nara': “Nani noyatërahuë,” ta'ton, ayanquintarin. Iratapon pochin “¿Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!” toсарin. ¹⁶ Quisosoquë huënantahuaton, nantëntaquëchin isonquirin. Isonquirahuaton, “Yosparinquën, Sinioro,” itërin. Samaria piyapi inaso'.

¹⁷⁻¹⁸ —Shonca ya'pi anoyatopirahuë', a'naíchin huënantahuaton, “Yosparinquën,” itërinco. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë yonquirin. A'napitaso nipirinhuë' co “Yosparinquën,” itërinacohuë', ténin.

¹⁹ Ina quëran itantarin:

—Huanirahuaton iyasha, noya paquë. Yosë natëran ni'ton, noyatomi-atëran huachi, itërin.

Yosë hua'anëntarinso'

(Mateo 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ina quëran Parisi'oro'sari huëcapairahuatona', itapona':

—¿Onporota' Yosë isoro'paquë hua'anëntarin? itopi.

—Yosë hua'anëntohuachin iyaro'sa', co a'ninquëchin ya'noarinhuë'.

²¹ “Isëquë ya'huarin,” co taponahuë'. “Pasëquë ya'huarin,” co taponahuë'. Yosë hua'anëntohuachinquëma', ya'coancantarinquëma', itërin.

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itantarin:

—A'na tahuëri iyaro'sa', panantarahuë. Naporo' nohuantaramaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'mantararahuë. “Manóton o'manta'in,” tosapiramahuë', co naporo' quënanaramacohuë'. ²³ A'naquën yanonpintarinënguëma'. “Nani o'mantarin. Pasëquë ya'huarin,” itarinënguëma' a'naquën. “Patoro'pa' ya'huarin, quiyaso' nitotërai,” itarinënguëma' a'naquëonta'. Ina pochin nontohuachinënguëma', ama natëcosohuë'. Ama inapita imacoso-huë'. ²⁴ A'nanaya o'mantararahuë. O'cori' huënsha' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. ²⁵ Iporaso nipirinhüë' chiniquën parisita'huaso' ya'huërin. Na'a piyapi'sa' co nohuantarinacohuë'. No'huariacohuë'. ²⁶⁻²⁷ Iráca Noi pënëntopirinhüë', co natëpihuë'. Co natëtonahuë', topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatapi, o'osapi, sa'asapi, hui'ninpitanta' aso'yapi. Napoatona', co manta' Yosë yonquipihuë'. Noiso nipirinhüë', Yosë natëton panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. A'napitaso' co yonquipirinhüë', a'nanaya panca pacon pa'sarin huachi. Naporo' ya'ipiya chimii'topi. Inapochachin piyapi'sa' topinan ya'huaso', a'nanaya o'mantararahuë'. ²⁸ Notona' iráca Sotomaquë ya'huëpirinhüë'. Inaquë a'napitaso' topinan ya'huatona', coshatápi, o'osápi, nipa'antápi, ma'sha sha'sapi, pëiapi. ²⁹ Napoápirinhüë', Noto pipihuachina, naporo tahuëri chachin Yosë nohuanton, inápa quëran pën a'paimarin. A'nanaya ta'huantopi. ³⁰ Inapochachin canta' a'na tahuëri Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'noantarahuë.

³¹ “Ina tahuëri nanihuachin, co ma'shanëmapita yonquicaso' ya'huaponhuë'. Pëinëma aipi ya'huëhuatama', ama ma'sha macacaso marë tëranta' ya'concosohuë'. A'naroáchin ta'aco'. Iminquë ya'huëhuatama', ama pëinëmaquë paantacosohuë'. Topinan paco'. ³² Iráca Noto sa'in ma'shanënpita yonquiaton, co a'naroáchin ta'arinhuë'. Napoaton co cha'ërinhuë'. Ina yonquico'. ³³ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuatamaco, tëpápirinënguëmaonta', noya noya nanpimiatontarama'.

³⁴ O'mantahuato, naporo' tashi' cato' piyapi ina pë'saraquëáchin huë'ësápirinhüë', a'nara' imarinco ni'ton, anquëneri inápaquë quëpantararin. A'naso nipirinhüë' patarin. ³⁵ Cato sanapi shi'shi' pë'sanápirinhüë', a'nara' quëpantararin. A'naso nipirinhüë' patarin. [³⁶ Cato quëmapi ina iminquëáchin sacatapirinhüë', a'nara' quëpantararin, a'nara' patarin,] tënin Quisoso.

³⁷—¿Insëquëta' Sinioro napoapi? itopi.

—Ma'sharo'sa' chiminpachina, tamëro'sari huëcapai, itërin. (O'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

18

Coisë naporinso'

¹ “Chiniquën cancantatë', apira apira Yosë nontacaso' ya'huërin,” ta'ton, pënëton nanan sha'huitantarin ama amitona' a'pocaiso marëhuë'. A'chintaton, itapon: ² “A'na ninanoquë a'na coisë ya'huërin. Co manta' Yosë të'huatërinhuë'. Piyapi'santa' co nosororinhüë'. ³ Ina ninanoquë chachin a'na quëyoron ya'huëpirinhüë', inimiconëni na'con ihuarin. Napoaton coisëquë pa'nin. ‘Paso' quëmapi ihuarinco. Sha'huitëquë' quëtanta'incó. Ana'intëquë' itopirinhüë', co nohuantërinhuë' catahuacaso'. Nani tahuëri paantahuaton, inachachin inachachin itantarin. ⁴ Hua'qui' coisëri co natëpirinhüë', napoin quëran ami ami natanin. ‘Co' mini Yosë të'huatërahüë'. Piyapi'santa' co nosororahuë. ⁵ Iso quëyoronso nipirinhüë' apinincó. Apira

apira huëcapaihuachincora, pinatanahuë. Co huachi ahuantërahuë'. Napoaton inimiconën ana'intarahuë,' tënin.

⁶ Ni'co'. Coisë co noyahuë' niponahuë', napoin quëran quëyoron catahuarin. ⁷ ¡Yosëso nipirinhüë' nóya ni'ton, huayoninsopita na'con catahuarin! A'napitari aparisitohuachina', Yosëri no'tëquën ana'intarin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin ina nontopi ni'ton, catahuarin. Co naniantarinhüë'. ⁸ Tahuëri nanihuachin, a'naroáchin ana'intarin. Napoaponahuë' o'mantahuato, ¿na'a ya'pita'ma' natëarinaco quënaimapo to?" itërin Quisosori.

Cato' piyapi Yosë nontopiso'

⁹ A'naquën piyapi'sa' ya'huëpirinahuë'. "Quiyasáchin no'tëquën Yosë natërai. A'napitaso' co quiya pochin natëpihuë'," toconpi. Napopirinhüë', inapita pënënacaso marë' Quisosori itërin: ¹⁰ "Cato' quëmapi Yosë chinotopiso pëiquë Yosë nontacaso marë' pa'pi. A'naso' parisio. A'nanta' coriqui copirno marë' ma'patërinso'. ¹¹ Parisioso' huanirahuaton, sacaronquë Yosë nontërin: 'Tata Yosë, yanontëranquën. Caso' noyaco. Ina marë' noya ni'nanco ni'ton: 'Yosparinquën,' itëranquën. Co a'napita pochincohuë'. Co ihuatërahuë'. Co nonpinahuë'. Co monshihuanahuë'. Paso' quëmapi co noyahuë'. Caso nipirinhüë' co ina pochincohuë'. ¹² Nani simana catoro' ayonarahuë. Ya'ipi canarahuë quëran, diesmo quëma marë' acorahuë,' itërin Yosë nontaton. ¹³ A'naso nipirinhüë' co ya'caritërinhuë'. Tapanaton, monshoárin. Oshanën marë' sëtërin. 'Tata Yosë, caso' oshahuanco. Nosoroatonco, oshanëhuë inquitoco,' itërin. ¹⁴ Ina oshanën inquitaton, Yosëri noya ni'nin. Parisioso nipirinhüë', co noyahuë' ni'nin. A'napita nocanpatama', a'na tahuëri Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhüë': 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', noya acoarinquëma'," tënin Quisoso.

Hua'huaro'sa' nosororinso' (Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Së'huamotorahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Hua'huaro'sa' quëpisopita ca'tano'sanënpitari yaa'pahirinahuë'.

—Ama napotocosohuë'. Quisoso apinama', itopi. ¹⁶ Quisosorisso nipirinhüë' itërin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohuë'. Hua'huaro'sa' pochin cantotohuatama', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'. ¹⁷ Tëhuëenchachin itëranquëma'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cantotohuatamahüë', co Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', itërin.

Ma'huanyaimarinso' (Mateo 19.16-26; Marcos 10.17-27)

¹⁸ Ina quëran a'na hua'ani Quisoso huëcapairin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën, tënahüë. ¿Ma'ta' caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin.

¹⁹ —¿Ma'marëta' "Quëmaso' noyanquën" itëranco? Yosëichin noyaso'. ²⁰ Iráca pënëntërinso' nitotëran. "Ama sa'an tëhuananpitëquësohuë'. Ama piyapi tëpaquësohuë'. Ama ihuatëquësohuë'. Ama nonpinapiquësohuë'. Tata natëquë'. Mamanta' natëquë'," tënin Yosë iráca pënëntaton, itërin.

²¹ —Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita natërahuë, itërin.

²² Ina natanahuaton, Quisosori itantarin:

—Isonta' Yosë nohuanterin. Paaton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconquë'. Coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtonquë'. Ina quëran imaquico. Inapotohuatan, Yosë'pa' na'con canamiataran, itërin.

²³ Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. "Hua'huayätërahuë ma'sha ya'huëtërinco," ta'ton, sëtërin. Sëtaton, pa'nin. ²⁴ Napohuachina, Quisosori itërin:

—Sacai quëran ma'huanos'a' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. ²⁵ Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyo panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca sacai' ma'huanos'a' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁶ Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Incha nica cha'ërë'poya? itopi.

²⁷ —Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëichin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipi nanitaparín, itërin Quisosori.

²⁸ —Ni'quë' Sinioro, quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahuato, imasarinquën, itërin Pitrori.

²⁹ —Tëhuëchachin iyaro'sa', nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarinquëma', tënahué. A'naquëma' Yosë hua'anëntërinso' a'chinacamaso marë' pëinëma', sa'ama', iyaparima', tatama', mamama', hui'nama', inapita patarama'. ³⁰ Ca marë' patohuatama', ipora chachin Yosë na'con na'con quëtantarinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama huachi, itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, itantarín: "Iporaso', Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' ya'huasëhua', Yosë quëran quëmapico nipirahuë', nani ma'sha onpotarinaco. Pëñëntona'piro'sa' iráca ninshitopiso chachin napotarinaco. ³² Hua'ano'sa' masahuatonaco, nisha piyapi'saquë yo'coaninaco. Tëhuaarínaco, no'huarinaco, ipitarínaco. ³³ Chiniquën huihuirahuatonaco, tëpararinaco. Napoaponahuë', cara tahuëriya quëran nanpiantarahué," itërin.

³⁴ Natanaponaraihuë', co nitotopihuë'. Ma'sona tapon naporínso' co yonquipihuë'.

Somaraya anoyatërinso'

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Ina quëran Quiricoquë ya'caritohuachina, a'na quëmapi quënanconin. Ira yonsanquë huënsëarin. Somaraya ni'ton, nani tahuëri inaquë huënsëaton, coriqui topinan ma'patárin. ³⁶ Na'a piyapi'sa' iratapi, natanaton: "¿Inta' huë'sarin?" topachina, ³⁷ "Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' huë'sarin," itopi.

³⁸ Ina natanahuaton, chiniquën nontërin:

—¿Nosoroco Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarínquën ni'ton, nosoroco canta', itërin.

³⁹ A'naquën quëchitopisopitari natanahuatona', no'huipi. "Ta'tëquë'," itopirínahuë', aquëtë chachin chiniquën nontërin.

—Nosoroco Sinioro. Quëmaso' Tapico' shinquën. Onpopionta' catahuaco, itantarín.

⁴⁰ Quisososo' chiniconahuaton, camaitërin quëcacaiso'. Quëshihuachinara:

⁴¹ —¿Ma'ta' iyasha onpochinquën? itërin.

—Anoyarayato Sinioro canta' ni'chi, itërin.

⁴² —Noyapa'. Natëranco ni'ton, anoyarayatarinquën, itërin.

⁴³ Itohuachina, a'naroáchin noya ni'tërin. "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërinco paya!" ta'ton, Quisoso imarin. Piyapi'santa' pa'yatatona, "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërin paya," topi.

19

Saquoio anoyacancantërinso'

¹ Quiricoquë canconahuaton, ninano huáncana pa'sarin. ² Inaquë a'na ma'huan ya'huërin. Saquoio itopiso'. Inaso', coriqui copirno marë' ma'patona'piro'sa' hua'anën ni'ton, chiniquën nanantërin. ³ Quisoso inaquë huë'pachina, na'a piyapi'sari yamotërapí. Saquionta': "Canta' Quisoso no-huichi," ta'ton, huë'pirinhuë'. Mo'copiya ni'ton, co nanitërinhuë' quënanacaso'. ⁴ Napoaton ta'arë'nachin piyapi'sa' na'huëtërahuaon, naraquë nanpëconin. "Isëquëchin Quisoso huë'sarin," ta'ton, inaquë huënsëarin Quisoso nococaso marë'. ⁵ Quisososo' inaquë canconahuaton, në'pëconin.

—Iya Saquoio, manóton nohuaraquë'. Ipora tahuëri quëma pëinënquë yacahuaranquën, itërin.

⁶ Napotuhuachina, manorahuaton, nohuaraimarin. Pa'yatatona, "Noya Maistro. Huëquë' ni'quico," itërin. Ina quëran pëinënquë quëparin. ⁷ Piyapi'sari quënanahuatona', ninontapi. "¿Onpoatonta' oshahuan pëinënquë yacahuatonin?" nitopi. ⁸ Saquioso nipirinhuë' Quisoso a'chininso' natanahuaton, noya natërin. Napoaton itapon:

—Nani ma'sha Siniro ya'huëtërinco. Ipora patoma sa'ahuario'sa' quëtërahuë. Iráca a'naya a'naya nonpintato, ihuarahuëso' na'con na'con quëtantarahuë. A'na maréchin nipirinhuë', catapini quëtantarahuë, itërin.

⁹ Itohuachina, Quisosori itërin:

—Ipora tahuëri Yosë nicha'ërinquën. Sa'an, hui'nanpita, inapitanta' nicha'ërin. Apraan shinquën ni'ton, nicha'ërinquën. ¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë', chihuëpi pochin nipi. Inapita yonica'huaso marë' o'marahuë. Cancanëna' anoyacancanta'huaso marë' o'marahuë, tënin Quisoso.

Canacaso marë' coriqui quëtërinso'

¹¹ Na'a piyapi'sa' natanapi. Paatona', Quirosarinquë ya'caritërapí. "Ipora tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpoa huachi," topi. Napoaton Quisosori a'na pënënto nanan sha'huitërin:

¹² "A'na quëmapi aquë pa'sarin hua'an ya'conacaso marë'. Yapa'pachina, piyapinënpita nontërin: 'Inatohua' pa'pato, copirno chiniquën nanan quëtërinco naro'pa' hua'anënta'huaso marë'. Oshaquëran chiniquën nanan quëtōhuachinco, huënantarahuë,' tosahuaton, ¹³ shonca inprietionën amatërin. Huë'pachinara, a'naya a'naya coriqui quëtërin. Napopináchin quëtëra'piarin. 'Iporaso' aquë pa'sarahuë. Iso coriqui quëchinquëma' ma'sha pa'anatoma', na'con na'con canacamaso marë',' itërin. Itahuaton, pa'nin. ¹⁴ Piyapinënpitaso nipirinhuë' co nohuantopihuë'. No'huipi. Napoaton comisionënpita a'papi copirno sha'huitacaiso marë'. 'Ina quëmapi co nohuantëraihuë' hua'anëntiincoiso'. Ama acoquësohuë',' itoonpi.

¹⁵ Copirnososo nipirinhuë' co comisionënpita natëtonhuë', chiniquën nanan quëtërin. Napotōhuachina, ya'huërinquë huëntarin. Canquirahuaton, inprietionënpita amataantarin. Huë'pachinara, '¿Onpota' canarama?' itëra'piarin. ¹⁶ A'naso' huë'sahuaton, itërin: 'Ina nápo' coriqui siniro quëtëranco. Ma'sha pa'anato, nani shoncaro' aquëtë canarahuë,' itërin. ¹⁷ 'Ma noya sacatëran. Natëranco ni'quëhuarë', hua'an aco'inquën. Shonca ninanoro'sa' hua'anëntaran,' itërin. ¹⁸ Ina quëran a'na inprietionën

huè'pachina, itèrin: 'Ina nápo' coriqui, sinioro, quètèranco canta'. Ma'sha pa'anato, a'natèraporo' aquètè canarahué,' itèrin. ¹⁹ 'Natèranco ni'quèhuarè', quémanta' hua'an aco'inquèn. A'natèrápo ninanoro' sa' hua'anéntaran,' itèrin.

²⁰⁻²¹ A'nanta' nipirinhué' huè'sahuaton, itèrin: 'Quèmaso' sinioro, co nosororancoihuè' ni'ton, tè'huatèranquèn. Co sacataponahuè', canaran. Co sha'topiranhué', nitèrinso' manan. Canahuato, topinan osèrètarinco, ta'to, co sacatèrahuè'. Ina nápo' coriqui quètèrancoso' panioquè so'pinahuato, taparahué. Ma'tana ya'huarin,' toconin. ²² 'Quèmaso' co noyanquènhuè', chiroran. Co pi'pisha tèranta' natèrancohuè'. Quèmaora nanamèn quèran napotarancuèn. Co sacataponahuè', canaran, ¿itèranco ti? ²³ ¿Onpoatona' nipachin co bancoquè acoranhué'? Inaquè acoran naporini, pi'pian tèranta' canaitohué,' itèrin. ²⁴ Ina quèran piyapinènpita sha'huitèrin. 'Iso quémapi topinan quèran coriqui quètèrahuè. Coriqui osèrètahuaton, paso' quémapi quètèquè', na'con na'con canarinso',' itèrin. ²⁵ 'Co'ta, inaso' nani hua'huayátèrahuè coriqui ya'huètèrin. ¿Naquèranchin quètanta'i ti?' itèrin piyapinèni. ²⁶ 'Ina mini quètèquè'. Noya natèrinco ni'ton, na'con ya'huètèrin. Na'con na'con quètètarahuè. A'naso nipirinhué' co natèrincohuè' ni'quèhuarè', pi'pian ya'huètèrinso tèranta' osèrètarahué. ²⁷ Co nohuantèrinacosopitaso nipirinhué' maconco'. Isèquè chachin tèpaco', ténin,' itèrin Quisosori.

Quirosarinquè canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Ina tosahuaton, paantarin. Quirosarinquè ya'caritèriarin. ²⁹ Ya'caritahuaton, Oriposè panènuquè canconin. Ina ya'cariya cato' ninano' ya'huèrin. A'naso' Pitapaqui itopi. A'nanta' Pitania itopiso'. Inaquè canconahuaton, cato' ca'tano'sanèn sha'huitèrin.

³⁰ —Paso' ninanoquè paco'. Pèi' ya'natirinquè canconpatama', mora hui'napishin a'sonpinan quènanconarama'. Co incari tèranta' huènsèchátèrarinhué'. I'quiritahuatoma', quèshico. ³¹ “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinquèma', “Sinioro nohuantèrin,” itoco', itèrin.

³² Itohuachina, pa'pi. Pa'sahuatona', mora a'sonpinan quènanconpi. Quisosori sha'huitèrinso chachin quènanconpi. ³³ I'quiritaquèya':

—¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itèrin hua'anèni.

³⁴ —Siniorori nohuantèrin, itohuachina:

—Inta nipachin, quèpaquè', itèrin.

³⁵ Napotohuachina quèpatopi. Mora aipi a'mopiso' huètohuachinara, ina aipi Quisoso huènsèrahuaton, pa'sarin. ³⁶ Na'a piyapi'sa' quèchitahuatona', a'mopiso' iraquè huètoci. Chiniquèn hua'an pochin nicatona', napotapi. Inaquè Quisoso pa'sarin. ³⁷⁻³⁸ Oriposè panèn quèran nohuarapona pochin, imarinsopita chiniquèn nonsapi.

—¡Ma noyacha Quisoso paya! Nani ma'sha nitotèrin. Yosè nohuanton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatèrin, ni'nai. Yosèri a'paimarin hua'anéntinpoaso marè'. Siniorori chachin chiniquèn nanan quètèrin. ¡Ma noyacha Yosèso paya! Nanan anoyatèrinpoa' ni'ton, noya yonquirinpoa', topi. Noya cancantatona', napopi. ³⁹ Parisioro'sari natanahuatona', no'huipi.

—Imarinènsopita Maistro, sha'huitèquè' ta'china', itopi.

⁴⁰ —Ta'topi naporini, na'piro'sa tèranta' chiniquèn nointonahuè', ténin Quisoso.

⁴¹ Ina quèran Quirosarin notènanquè canconpi. Canconpachina, piyapi'sa' yonquiaton, Quisoso sètèrin. Sètaton, na'nèrin. ⁴² “Hua'qui'

pënënpiranquëmahuë', co yanatanamacohuë'. Ipora tëranta' no'tèquën yonquirama' naporini, noya cancanchitomahuë'. Iporaso nipirinhüë' co huachi nanitaramahuë'. Co natantochináchinhüë' cancantërama'. ⁴³ Napoaton a'na tahuëri parisarama'. Inimiconëmapita huëcapairahuatënënguëma', tancapitarinënguëma'. Ya'ipi parti quëran ahüëarinënguëma'. Ninano pairapiramaso' inápa niponahuë', ma'sha a'mitë a'mitë'tapi ya'conacaiso marë'. ⁴⁴ Ya'conahuatona', pëinëmapita ohuatapi. Co a'na na'pi tëranta' niya'huitarinhüë'. Ya'ipinguëma' ta'huantarama'. Nicha'ëca'huanquëmaso marë' o'mapirahuë'. Co nohuantëramacohuë' ni'ton, Yosë ana'intarinquëma huachi," ténin Quisoso.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'conahuaton, nipa'antopisopita a'parin.

⁴⁶ —Yosë quiricanën quëran tapon: “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huë'in piyapi'sa' nontiinacoso marë',” ténin Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpiquë pochin nitërama', itërin Quisosori. Itahuaton, a'parin.

⁴⁷ Ina quëran nani tahuëri inaquë a'chinin. Corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', ninano' hua'ano'sa', inapitaso' no'huitona', Quisoso yatëpapirinhüë'. ⁴⁸ Na'a piyapi'sari nóya natanatona' yamotopi ni'ton, co nanitopihüë' macacaiso'.

20

Chiniquën nanantërinso'

(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

¹ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarahuaton, piyapi'sa' a'chintantarin. Noya nanan pënëntaquëya', cotio ansiano'sa', cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

² —¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

³ —Noyapa', carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, canta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'. ⁴ ¿Incarita' Coan-sha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapiri nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita yonquiatoma'? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

⁵ Natanahuatona', inahua capini ninontopi. “¿Ma'ta' itahua'? ‘Yosëri nanan quëtërin aporintacaso’, itohuatëhua’: ‘¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë’?’ itarinpoa’. ⁶ Nipirinhüë’: ‘Co Yosëri nanan quëtërinhuë’. Piyapiri quëtërin, itohuatëhua', na'a piyapi'sa' chiniquën no'huiarinënpoa'. Na'piquë të'yaratënënpoa', tëpamarinënpoa'. ‘Yosëri a'parin pënëinpoaso marë’, topi ya'ipiya,” nitopi. ⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona’: “Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihüë'. ¿Incariso' Coan-sha nanan quëtomara? Co nitotëraihüë’,” toconpa’.

⁸ —Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ Ina quëran piyapi'sa' a'chintacaso marë', iso pënënto nanan sha'huitaantarin: “A'na quëmapí pancana iminin. Inaquë opasáchin sha'nin. Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. ‘Sacatëramaso marë', nitërinso' patomachin maco'. Patomachin canta' acotoco,’ itërin.

Itahuaton, a'na parti pa'nin. Hua'qui' inaquè ya'huèrin. ¹⁰ Nitèrinso' nani cayahuachina, piyapinèn ya'huèrin'pa' a'parin. Patoma nitèrinso' ma'caso marè' pa'pirinhuè', inpriatonènpitari masahuatona', ahuèpi. Ahuèrahuatona', topinan a'papi. ¹¹ Naquèranchin hua'anèni a'na piyapinèn a'pantapirinhuè'. Inanta' chiniquèn no'huitona', ahuèantapi. Ahuèatona', topinan a'paantapi. ¹² A'nanta' a'pantapirinhuè'. Pè'sharahuatona', a'papi inanta'.

¹³ Napoin quèran hua'anèni yonquirin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'pahirahuè'. Ahuèrahuatona', topinan a'pairachinpi. Hui'nahuè nosoropirahuè', ina huachi a'paarahuè. Ina natèapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papirinhuè'. ¹⁴ Inpriatonènpitaso' hui'nin quènanahuatona', niontopi. 'Paso' hui'napi a'na tahuèri pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anèntapon. Huèco' tèpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanènpita canpoàri matahua huachi,' nitopi. ¹⁵ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', aipiran tè'yatahuatona', tèpapi.

Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon, hui'nin chachin tèpatopi ni'quèhuarè'? ¹⁶ A'naroáchin huèntarahuaton, inpriatonènpita tèpapon. Ina quèran nasha inpriatoso' a'acoantapon, tènahuè," itèrin Quisosori.

Ina natanahuatona':

—¡Ama onporonta' napoinsuhuè! topi.

¹⁷ Napohuachinara, nirayarahuaton, itantarin:

—Naporiramahuè', ¿ma'ta' tapon nipachin pènèntona'pi iráca ninorinso'? Ninshítaton, tapon:

“Na'pi quèran yapèihuachina, a'na na'pi ya'huèpirinhuè', pèina'piro'sa' co no-huantopihuè'. 'Nagoonin,' ta'tona', tè'yatopirinahuè', hua'anèni maantarahuaton, 'Iso na'pi mini na'con na'con nohuantèrahuè pèica'huaso marè', ta'ton, noya acoantarin.

¹⁸ Ina na'pi i'patohuatèra, anotate' ya'panè'. A'na tahuèriso nipirinhuè' ina na'pi chachin insosona anoantohuachin, ni'sharian," itèrin Quisosori.

¹⁹ Ina natanatona', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitaso' no'huitopi: “Chinotatonpoa', pènènarinpoa',” ta'tona', yamapirinahuè' tashinan pèiquè po'mocaiso marè'. Piyapi'sa' tè'huatona', co mapihuè'.

*Copirno marè' coriqui ma'patèrinso'
(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)*

²⁰ Napoaton a'naquèn quèmapi'sa' amatahuatona', itapona': “Nonpin-tatoma', Quisosoquè paco'. Yaimaramaso pochin nicatoma', ina nontoco' atèhuècaso marè'. Ina quèran sha'huirapihuatama', hua'ani sontaro'sa' a'paarin ina macacaso marè',” itopi. ²¹ Itohuachinara, pa'pi Quisoso non-tapona':

—Ma noya Maistro nontèrancoi. No'tèquèn a'chinan. Yosè nanamèn no'tèquèn a'chintatoncoi, co hua'an tèranta' tè'huatèranhuè'. ²² Napoaton yanatanainquèn. Noma copirno'so' nisha piyapi niponahuè', ya'ipinpoa' hua'anèntèrinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marè' comisionèn a'parin. Huè'pachina', ¿noya ipora quètacaso' ti? ¿Ma'ta' Yosè nohuantèrin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochi, itopi.

²³ Quisososo nipirinhuè' yonquipisopita nitotèrin.

—¿Onpoatomata' yaatèhuèramaco? ²⁴ Noma coriqui quèshico ni'i, itèrin. Napohuachina, quètopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininèonta' isèquè ninshitopi? itaantahuachina, —Noma copirno chachin, itaantapi.

25—Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtaantaco'. Naporahua-ton, Yosëso' nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

26 Na'a piyapi'sari Quisoso yaatëhuëpirinahuë', co nanitopihuë':
—Ma noyacha a'panitërin paya, ta'tona', co huachi natanpihuë'.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'
(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

27 Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi. Satosioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chïnpi. “Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanpiantarihuahuë',” toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapaipi.

28—Íráca Maistro Moisësë pënëninpoa': “Quëmapi sa'aponahuë' co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huërëtasaco marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin,” tënin Moisësë ninshitaton. 29 Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhüë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin. 30 Ina iini chachin imoroën maantarin. Moisësë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. 31 A'na iionta' inapoantarin. Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi. 32 Ina quëran sanapinta' chiminin huachi. 33 Canchisë iinpitari chachin mapirinhüë', nanpiantacaso' tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

34—Co no'tëquën, iyaro'sa', yonquiramahuë'. Isoro'paquë piyapi'sa' sa'api, so'yapi, inapopi. Ina quëran chiminpi. 35 A'naquën Yosëri noya ni'ninsopita inápaquë pantarapi. Nanpiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co so'yaponahuë'. 36 Co huachi chiminaponahuë'. Anquëniro'sa pochin nisapi. Nanpiantarapi ni'ton, Yosë hui'ninpita chachin nisapi. 37 Chiminpisopita tëhuëchachin nanpiantarapi. Ina a'chinchinquëma'. Moisësë chachin ninshitërinso'. Nara'huaya orotarinsó nicaso', Yosëri nontërin: “Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Ísaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco,” tënin Yosë. 38 Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton inapitanta' nani chiminpirinhüë', nanpimiataantapi, itërin Quisosori.

39 Cotio maistro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Ma noyacha, Maistro, yonquiran paya! tënin a'na'.

40 Ina quëran té'huatatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

Yosëri a'paimarinso'
(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

41 Ina quëran Quisosori itantapon:

—Íráca Yosë quiricanënuë sha'huitërinpoa'. “A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahüë piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Inaso' Cristo,” tënin íráca. Cotio maistro'saso' a'chinpachinara: “Cristoso' Tapico' shiin,” topi. Napopirinhüë', 42 íráca Ispírito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninorin. Sarmoquë ninshitaton, naporin:

Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin: “Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

43 inimiconënpita cari minsëchinquën,” itërin Yosëri, tënin Tapi.

44 Shia'huain nipirinhüë', Cristo yonquiaton, “Sinioronëhuë',” tënin Tapi. Piyapi chachin nipirinhüë', Tapiri chinotërin. ¿Onpoatonta' naporin? itërin Quisosori.

*Cotio maistro'sa'yanonpipiso'**(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)*

⁴⁵ Ya'ipi piyapi'sa' natantapaquë, ca'tano'sanënpita pënënaton, itapon:
⁴⁶ “Ni'cona cotio maistro'sa' nonpintochinënguëma'. ‘Noya noyacoí,' ta'tona', naporopi a'mopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari nontopi. ‘Huë'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi. Niyonton-piso pëiquë ya'conahuatona', hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuënsëconpi. ⁴⁷ Noya nonaponaraihuë', a'naya a'naya quëyoron'o'sa' nonpintatona', ma'shanënpita matopi. Ama noninacaiso marëhuë' hua'qui Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran natëpihuë'. Ina marë' aquë aquëtë' Yosëri ana'intarin,” itërin.

21*Quëyoron Yosë marë' coriqui acorinso'**(Marcos 12.41-44)*

¹ Yosë chinotopiso pëiquë a'na cacon ya'huërin. Inaquë coriqui Yosë marë' po'mopi. Quisosori notëërahuaton, na'a ma'huano'sa' ni'nin. Na'con coriqui inaquë po'morapirinahuë'. ² Ina quëran a'nara quëyoron huë'nin, sa'ahua nininso'. Catotëra'huayaíchin coriqui po'moquirin. ³ Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:

—No'tëquën itëranquëma', na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahuë', iso quëyoronso nipirinhuë' na'con na'con po'moquirin.

⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopisoíchin po'mopi. Iso sanapiso nipirinhuë', pi'pian ya'huëcharinso', ya'ipi po'moton, tiquirin. Napoaton na'con na'con Yosë quëtërin, tënahué, tënin Quisoso.

*Yosë pëinën ohuatapiso'**(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)*

⁵ Yosë chinotopiso pëi' nicatona', a'naquën nitapona': —Ma noyápiachin na'pi quëran nipi. A'naquën ninshiyaráchin Yosë marë' acopiso', nitopi.

⁶ Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huiritarinhuë', itërin.

*Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'**(Mateo 24.3-28; Marcos 13.3-23)*

⁷ Napohuachina, natanpi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ina tahuëri'sa' naniriahuachin, ¿ma'ta' onporahuachina', nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁸ Napotohuachinara: “Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënguëma'. A'naquën huëcatona': ‘Caso' Cristoco. Yosë chachin a'pairinco,' tosapi. A'napitanta' nonpin nanan sha'huirapi. ‘Nani tahuëri naniriarin, nitotërai,' tosapi. Ama inapita imacosohué'. ⁹ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohué'. Piyapi'sa' co noyahuë' nicatona', na'a quira nisapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

¹⁰ Nisha nisha piyapi'sa' capini quira nisapi. Copirnoros'a' capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marë'. ¹¹ A'na parti a'na parti panca ocohua pa'sarin. Cosharori pahuantohuachina', piyapi'sa' tanari tiquirarin. Nisha nisha parti chiniquë canio matarin. Na'a taquirapi. Yosë nohuanton, nisha nisha ma'sha inápaquë ya'noarin. Quënanahuatona', piyapi'sa' pa'yanapi. Ya'ipiya të'huatapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ayonquicaiso marë' napoarín.

12 Co'huara ma'sha onpoyatērasohuē', co noya piyapi'sahuē' masarinēnquēma'. Imaramacoso marē' aparisitarinēnquēma'. Cotio niyontopiso pēiquē sha'huirapiarinēnquēma'. Tashinan pēiquē po'morarinēnquēma'. Imaramacoso marē' copirno ya'huērinquēnta' quēpararinēnquēma'.
 13 Naporo' inapitanta' Yosē nanamēn sha'huitohuatama', natanapi.
 14 Mapachinēnquēma', '¿Ma'cha tonopocoya?' ama tocosohuē'.
 15 Catahuanquēma' noya nonacamaso'. Ca nohuanto, noya yonquiarama'. Inimiconēnpita co nanitapihuē' a'paniinquēmaso'.
 16 Tataparima' co imatonahuē', sha'huirapiarinēnquēma'. Iyaparima', quēmopinēmapita, amiconēmapita, inapita sha'huirapiarinēnquēma'. A'naquēma' tēpararinēnquēma'.
 17 Imaramacoso marē' na'a piyapi'sa' no'huirarinēnquēma'.
 18 Napoaponahuē', Yosē ni'sarinquēma' Co inquēma tēranta' chimimiataramahuē'.
 19 Noya imamiatohuatamaco, cha'ēsarama'.

20 Notohuaro' sontaro'sa' nisha parti quēran huēcatona', Quirosarin tan-capitapi. Ina ni'patama', nani tahuēri nanirinsō' nitotarama'. 'Quirosarin ata'huantapi,' tosarama'.
 21 Naporo' ta'acaso' ya'huērin. Cotia parti ya'huēhuatama', motopi'pa' ta'aco'. Ninanoquē ya'huēhuatama', a'naroáchin pipico'. Iminēmaquē ya'huēhuatama', ama ninanoquē ayancontacosohuē'.
 22 Ina tahuēri'sa' nanihuachin, na'con parisitapi. Iráca Yosē quiricanēnquē ninorinsō chachin naporo huarē' Yosēri chiniquēn ana'intarin.
 23 Cayorono'sa', hua'huahuano'sa', inapitaso' sacai quēran ta'arapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosēri no'huiton, cotioro'sa' ana'intarin.
 24 Inimicoro'sa' huēcatona', na'a piyapi'sa' sahuēniquē tēparapi. Nisha nisha sontaro'sari ya'huēpiquē quēparapi asacatacaiso marē'. Nisha piyapi'sa' Quirosarinquē ya'conahuatona', camaitapi. Hua'qui' inaquē ya'huapona'. Tahuērinēn nanihuachina, Yosē nohuanton, pipiapi.

*Quisoso o'mantacaso' tahuēri
 (Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)*

25 Ina quēran Yosē nohuanton, pi'i tashiarin. Co huachi yoqui a'pianinhuē'. Tayoraro'sa' inápa quēran anotarín. Marēnta' panca co'sacaitapon ni'ton, tēnēntapon. Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapona'.
 26 Inápaquē ya'huērinsopitanta' nacon nacontapon. Piyapi'sa' nisha nisha yonquiatoná', tē'huatapona'. '¿Ma'cha onporo'poya?' ta'tona', pa'yani yatēpapon.
 27 Ina quēran ni'sarinaco. Yosē quēran quēmápicō ni'to, chitoro' huancana o'mantararahuē. Chiniquēn nanantato, o'mantararahuē. Huēnaráchin huēnaráchin ya'noarahuē.
 28 Napoaton nisha nisha quira nisahuachina', nisha nisha ma'sha onporahuachina', ama pa'yancosohuē'. O'manta'huaso' tahuēri naniriarin ni'ton, nóya cancantatoma', ninaco. O'mantahuato, noya nicha'ēsaranquēma'. Yosē'pa' quēpantaranquēma', itērin Quisosori.

29 Ina quēran iso pēnēnto nanan sha'huitērin: "Iquirá nara papotērin quēran nitotoco'. A'napita nararo'santa' yonquico'.
 30 Nara ta'amēnquē monoantahuachina: 'Nani o'napi naniriarin,' topi.
 31 Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuēri naniriarin. Yosē hua'anēntarinpoa', tosarama'.

32 No'tēquēn itēranquēma'. Co'huara cotioro'sa' huēnton ta'huanchatērasohuē', nani ma'sha onporapi.
 33 Isoro'pa' ta'huantarin. Pi'iro'tēnta' ta'huantarin. Ca nanamēhuēso nipirinhué' co onporonta' ta'huantarinhuē'. No'tēquēn nonahuē ni'ton, ya'ipiya sha'huitēranquēmaso chachin naniarin.

³⁴ Ni'cona naniantotamaco. Ama pita pa'yatacasoachin cancantocosohuë'. Ama no'picosohuë'. Ama ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ina pochin cancantohuatama', co aquëtê' yonquiamacohuë'. Co noya ninahuatamacohuë', ³⁵ huënsón a'naroáchin ma'sha maninso pochin, a'nanaya o'mantararahuë'. Ya'ipi piyapi'sa' a'ninquéchin ni'sarinaco. ³⁶ Napoaton noya cancantatoma', Yosë nontoco' achinicanainquëma' cha'ëcamaso marè'. Yosë quëran caso quëmapico ni'to, co imapisopitahuë' ana'intarahuë. Apira apira Yosë nontohuatama', naporó' tahuëri co tapanatomahuë', noya huaniparamaco," ténin Quisoso.

³⁷ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë a'chinin. Tashi' nipachina, Oriposë panënuë huë'ëcaso marè' pa'nin. ³⁸ Tashiramiachin na'a piyapi'sa' chinotopiso pëiquë pa'pi Quisoso natanacaiso marè'.

22

Quisoso macacaiso marè' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)

¹ Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporó' cotioro'sa' niyontopi Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquicaiso marè'. Ina tahuëri nanihuachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. ² Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotopi Quisoso tēpacaiso'. Piyapi'sa' tē'huatatoná', co nanitopihuë' a'ninquéchin macacaiso'.

³ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahué', a'nara' sopairi ya'coancantërin, Cotasë Iscarioti itopiso'. Sopairi ya'coancantohuachina, ⁴ corto hua'ano'saquë pa'nin. Cotio sontaro'santa' nontërin Quisoso sha'huirapicaso marè'. ⁵ Natanahuatona', pa'yatopi. Ina marè' coriqui quëtacaiso sha'huitopi.

⁶—Noyapa', ta'ton, Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marè'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

⁷ Pascoa tahuëri'sa' nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Naporó' tahuëri chachin carniroa'hua iráca tēpapiso pochin tēpaantapi yonquicaiso marè'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi. ⁸ Quisosonta' yonquirin ina pochin capacaso' ni'ton, Pitro, Coansha, inapita sha'huitërin:

—Paatoma', Pascoa cosharo' tapaco' capaquëhuaquë, itërin.

⁹—¿Intohuata' paatoí tapaii' itopi.

¹⁰—Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'. Pëiquë ya'conconpachin, canpitanta' ya'conco'. ¹¹ Pëi' hua'anën quënanconpatama', natanconco'. “¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capaca'huaiso'?” ténin Maistro,” itonco'. ¹² Napotohuatama', panca patoana a'notarinquëma', inápaquë nininso'. Misa, huënsënan, inapita nani ya'huërarin. Inaquë cosharo' tapaco' canpoa' capaquëhuaquë, itërin Quisosori.

¹³ Itohuachina, paatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' acopi capacaiso marè'.

¹⁴ Ora nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitaré' huë'pi. Huëcatona', misaquë huënsëquipi.

¹⁵—Apira Pascoa cosharo' ca'sarëhua'. Pa'pi nohuantërahuë canpitaro'co ina capa'huaso'. Ipora tëranta' ca'ahua' co'huara chimianahuë. ¹⁶ Yosë natëto, chiminarahuë. Iporáchin Pascoa cosharo' ca'sarahuë. Ina quëran

Yosë hua'anëntërinso' naniquë huarë' ca'sarahuë. Naporo' noya noya ya'huarigua', itërin.

¹⁷ Minëa'hua masahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën, Tata," itahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Canpitanta' pi'pian pi'pian o'oco'. ¹⁸ Ipora quëran huarë' co huachi huino o'osarahuë'. Yosë isoro'pa' hua'anëntaquë huarë' o'oantarahuë, itërin.

¹⁹ Ina quëran cosharo' masahuaton, "Yosparinquën, Tata," itahuaton, së'panin. Inapotahuaton, a'naya a'naya quëtërin.

—Ca nonëhuë pochin iso'. Canpita marë' chiminarahuë. Ca chinotatomaco, ca'co', itërin.

²⁰ Nani coshatohuachinara, ninëa'hua maantarin.

—Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Huënainëhuë quëran nicha'ësaranquëma', ²¹ Napoaponahuë', a'naquëma' carë'quëma chachin coshatapomarahuë', sha'huirapiraramaco.

²² Yosë quëran quëmapico niporahuë', ina nohuanton, chiminarahuë. Napoaponahuë', sha'huirapirincoso', chiniquën parisitapon. Yosëri ana'intarin, tënin Quisoso.

²³ "¿Inquënpoacha yasha'huirapirëhua' nicaya?" nitopi.

Chini chiniquën nanantacaso' nohuantopiso'

²⁴ Ina quëran inahua capini ninontapi. "¿Inquënpoata' chini chiniquën nanantëre'pëhuaya?" nitopi. Ya'ipiya chiniquën nanan nohuantopi.

²⁵ Napoaton Quisosori itërin: "Nisha piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë'. Hua'anënapita chiniquën nanantatona', piyapinënpita camaipi. 'Caso' noyaco ni'ton, "a'paitona'pi." itoco,' toconpi a'naya a'naya. ²⁶ Canpitaso nipirinhüë' ama ina pochin yonquicosohuë'. Insosona chiniquën nanantacaso nohuantohuachin, a'napita na'con catahuacaso' ya'huërin. Hua'an yanipatama', piyapimia pochin cancantoco'. ²⁷ Ni'co'. Hua'anso' huënsërahuaton, coshatarin. Piyapinënpitaso nipirinhüë' sacatapi. Co hua'anën pochin chiniquën nanantopihuë'. Caso nipirinhüë' piyapimia pochin cancantërahuë. Apira apira a'napita catahuarahuë.

²⁸ Canpitaso' noya imaramaco. Aparisitopirinacohuë', co a'poramacohuë'. ²⁹ Ina marë' Yosë'pa' canarama'. A'na tahuëri Yosë nohuanton, hua'anëntarahuë. Naporo' canpitanta' acoaranquëma' hua'an pochin nicamaso'. ³⁰ Hua'anëntohuato, carë'quëma' noya coshatëre'huaso pochin noya cancantarama'. Inaquë catahuaramaco ya'ipi isairi'osa' hua'anënta'huaso', itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Ina quëran Simon Pitro pënënin chiniquën cancantacaso marë'.

—Tëhuëchachin iya Simon sopai yaminsërinquëma'. Inari nani Yosë nontërin: "Arosë pintiapiso pochin tëni'i, topirahuë'," itërin. "Inta nipachin tëniriquë'," itërin Yosëri. Napoaton sopai chiniquën sha'huitarinquëma' naniantamacoso marë'. ³² Caso nipirinhüë' iyasha, nani Yosë nontërahuë' ama a'poancoso marëhuë'. Napoaton co naniantomiatarancohuë'. Noya imaantahuatanco, iyanpita achincancanquë', itërin.

³³ —Sinioro, co caso' a'poaranquënhüë'. Tashinan pëiquë po'mohuachinënuën, canta' ya'co'in. Yatëpapurinacohüenta', co tē'huatarahuë', tënin Pitro.

34 —No'tèquèn iyasha itaranquèn. Ipora tashi chachin, co'huara atari pèrashatèrasohuè', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuifèrahue',” toconapon, itèrin Quisosori.

Tëniarinsò'

35 Ina quèran ya'ipi ca'tano'sanènpita itapon:

—Iráca a'chinacamaso marè' a'paranquéma'. Pa'patamara, coriqui, pè'pèto, sapatè', co inapita tèranta' quèparamahuè'. Topinan pa'patamara, ¿co manta' pahuantèrinquémahuè' ti? itèrin.

—Co manta' pahuantèrincoihuè'. Noya pa'nai, itopi.

36 —Iporaso nipirinhue' sacai' nipon. Napoaton ama topinan pacosohuè'. Coriqui, pè'pèto, inapita ya'huètohuachinquéma', quèpaco'. Co sahuèni ya'huètohuachinquémahuè', a'moramaso' pa'anatoma', sahuèni pa'anco'.
37 Iráca Yosè quiricanèn quèran ninorinaco. “Apiro'sarè acorapi,” ténin. Napopiso chachin apiro'sa pochin cancantatonaco, masarinaco. Ya'ipi ninorinacoso' nanicaso ya'huèrin, ténin.

38 —Ni'què' Maistro. Cato' sahuèni ya'huètèrincoi, itohuachina:

—Tatoco huachi pa'ahua', itèrin Quisosori.

Quisoso sètatón, Yosè nontèrinsò'

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

39 Ina quèran pipirahuaton, Oriposè panènquè pa'nin. Nani tashi' inaquè pa'nin. Ca'tano'sanènpitarinta' imapi. 40 Inaquè canconpachinara:

—Yosè nontoco' iyaro'sa', ama sopai minsèinquémaso marèhuè', itèrin.

41 Ina quèran amashamiachin pa'sahuaton, isonin quèran, inaora Yosè nontèrin: 42 “Quèma nohuantohuatan Tata, nicha'èco, ama ma'sha onpo'isohuè'. Main o'orèso pochin parisita'huaso' ya'huèrin. Co parisita'huaso' nohuantaporahuè', quèma nohuantohuatan, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, ténahuè. No'tèquèn yanatèranquèn,” itèrin.

[43 Nani nontohuachina, anquèni inápa quèran o'marahuaton, achinirin.

44 Ina quèran pa'pi sètatón, chiniquèn Yosè nontaantarín. Oncainèn huènai pochin no'paquè hui'shirin.]

45 Nani Yosè nontohuachina, ca'tano'sanènpita paahuantapirinhue'. Huè'èsápi quènanconin. Sètatona', huè'èsápirinahuè'.

46 —¿Onpoatomata' iyaro'sa' huè'èsárama'? Huènsèatoma' Yosè nontoco' ama sopai minsèinquémaso marèhuè', itèrin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

47 Nontaso chachin, na'a piyapi'sa' canquipi. Cotasè quèchitèriarin. Inanta' ca'tanaponahuè', a'notiarin. Quisoso ya'yoranquirahuaton, apinorin.

48 —Iya Cotasè, Yosè quèran quèmapico nipirahuè', ¿sha'huirapitonco, apinoranco ti? itèrin.

49 Ca'tano'sanènpitari quènanahuatona', “Quisoso yamasapi,” ta'tona', yaahuètopi.

—¿Sahuèniquè Sinioro ahuèchi? itopirinhue'.

50 Co'huara a'panichatèrasohuè', a'naso' corto hua'an piyapinèn ahuèaton, inchan huèratèn nishitètèrin.

51 —Tananpitèquè' iyasha. Ama ahuèquèsohuè', itèrin Quisosori.

Ina quèran sè'huahuèratèrahuaton, a'naroáchin anoyatèrin.

52 Naporahuaton, corto hua'ano'sa', capitano'sa', ansiano'sa', inapita itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatoma', huëcapairamaco. Tëpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? ⁵³ Co'tana nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Nicapomaracohuë', co manamacohuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, iporasos' masaramaco. Tashi pochin cancantërama' ni'ton, sopai camairinquëma' co noyahuë' nicacaso marë', itërin.

Pitrori nonpinapirinsò'

(Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' pëinënquë quëpapi. Pitrori aguë quëran imaquiarin. ⁵⁵ I'iratëquë huarë' imaquirahuaton, pairaanaquë ya'conin. Inaquë ponisiarosa' nani a'pëtopi napëntacaiso marë'. Pana yonsanquë huënsërahuaton, inanta' napëntarin.

⁵⁶ Napëntaquëya', a'na cosonari quënanin. Noya ni'sahuaton:

—Iso quëmapinta' Quisoso imarin, tënin.

⁵⁷ —¡Co imoya caso' ina nohuitërahuë'! itërin Pitrori.

⁵⁸ Co hua'quiya quëranhuë' a'na quëmapiri niantarin.

—Quëmanta' Quisoso imaran topirahuë', itërin.

—Co'chi iyasha imarahuë' paya, itaantarin.

⁵⁹ A'na ora pochin nisahuaso', a'nanta' taantapon:

—Cariria piyapi pochin nonin ni'ton, iso quëmapinta' Quisoso ca'tanin tënhuë', tënin.

⁶⁰ —¡Co'chi iyasha paya! Co cariso' nohuitërahuë', itaantarin.

Nonaso', atari pëarin. ⁶¹ Naporochachin Quisosori tahuërërahuaton, Pitro notëërin. Ni'sarin ni'ton, ninorinsò' Pitrori yonquirin. “Ipora tashi chachin, co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco,” ¿itërinco pora? ta'ton, ⁶² aipiran pipirahuaton, na'nërin. Chiniquën sëtaton, na'nërin.

Quisoso tëhuapiso'

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Ina quëran ponisiarosa'ri Quisoso tëhuapi. Tëhuarahuatona', ahuëpi.

⁶⁴ Tonporayatahuatona', panpirayapi.

—¿Inta' ahuërinquën? Ninoquë', itopi.

⁶⁵ “¿Quëmaso' hua'anquën ti?” itatona', tëhuapi. Nisha nisha itatona', no'huipi.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Tahuërihuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita niyontonpi. Nani niyontonpachina', inaquë Quisoso quëpapi natanacaiso marë'.

⁶⁷ —Quëmaso' Cristo Yosë a'paimarinquënso' nipatan, no'tëquën sha'huitocoi nitochi, itopi.

—Sha'huitohuatënnquëma', co natëaramacohuë'. ⁶⁸ Ma'sona tëranta' natanpatënnquëma', co a'paniantaramacohuë'. ⁶⁹ Nipirinhue', ipora quëran huarë' caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë inchinanën quëran huënsëapo. Inaquë chiniquën nanantarahuë', itërin.

⁷⁰ —Napoahuarë' ¿quëmaso' Yosë hui'ninquën ti? itopi.

—Ca mini inaco, itërin.

⁷¹ —Co huachi aquëtë' sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuë'. “Ca Yosë hui'ninco,” toconin, nani natanëhua', nitopi.

23

*Piratoquë quëpapiso'**(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)*

1 Ina quëran pipirahuatona', Piratoquë Quisoso quëpapi. 2 Inaquë sha'huirapipi.

—Iso quëmapi piyapi'sa' nonpintarin. “Noma copirno coriqui yama'pahuachinquëma', ama quëtocosohuë',” toshuaton: “Caso' Cristoco. Yosë a'paimarincó hua'anënta'huaso marë',” toconin, itopi.

3 —¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin.

4 Nonapipiso' natanahuaton, ya'ipi cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa' inapita itapon:

—Iso quëmapi'so' noya, ténahuë. Co manta' onporinhuë'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuë', itopirinhuë', 5 aquë aquëtë' no'huitatona', itaantapi:

—A'chintohuachina, piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. Naporahuaton, copirno yano'huipi. Ya'ipi parti a'chinárin. Cariria parti quëran huëcaton, ya'ipi Cotia parti pa'tërin. Isëquënta' a'chinarin, itopi.

Irotisëquë a'parinso'

6 Ina natanahuaton, “¿Cariria parti quëran huë'nin ti?” itërin Piratori. 7 “Ina quëran mini,” itopi. I'huamiáchin Cariria hua'an Quirosarinquë huë'nin ni'tapon, Irotisë itopiso'. Inaquë ya'huarin ni'ton, Quisoso yaa'parin Irotisë nontacaso marë'. “Ina piyapinën ni'ton, inari ana'inchin,” ta'ton, a'parin. 8 Inaquë cancompachina, Irotisëri pa'yatërin. Hua'qui' Quisoso yani'pirinhuë', co nohuichátërarinhuë'. Nani ma'sha naporinso' nani natantërin. “Yosë pochin ninin. Piyapi a'naroáchin anoyatërin,” topi natantërin. “Anoyatohuachin, canta' ni'i,” ténin. 9 Napoaton Quisoso canquihuachina, hua'qui' nontopirinhuë', co a'panitërinhuë'. Na'con natanpirinhuë', ta'tárin. 10 Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita huëcatona', Quisoso sha'huirapipirinahuë', co manta' téninhuë'. 11 Napohuachina, Irotisëri tēhuarin. Sontaronēnpitarinta' tēcaripi. Noyápiachin hua'an a'morinso pochin a'motahuaton, Piratoquë a'paantarin. 12 Nani hua'qui' Pirato Irotisëri' nino'huipirinahuë', naporo quëran huarë' co huachi niimicotopi-huë', noya ninontantapi.

*Tëpacaso' sha'huirinso'**(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)*

13 Ina quëran Piratori piyapi'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa', inapitanta' ayontonahuaton, itërin:

14 —Canpitaso' na'con Quisoso sha'huirapirama'. “Piyapi'sa' sha'huitarin niahuëcaiso marë',” itopiramacohuë'. Nani hua'qui' nontërahue', canpitanta' natanama'. Iso quëmapi'so' noya. Sha'huirapipiramahuë', co manta' onporinhuë', ténahuë. 15 Irotisënta' inachachin ténin. Napoaton a'patiantarinco. Co tēpacaso' ya'huërinhuë'. 16 Topinan ahuihuitahuato ocoi'i, topirahuë', itërin.

[17 Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin pipicaso marë'. Iso pi'ipinta' a'nara' ocoicaso' ya'huërin.] 18 Piyapi'sariso nipirinhuë' chiniquën nontopi.

—¡Quisosos! tēpaquë! ¡Parapasë ocoitoco! itopi.

19 Parapasëso' co noya quëmapihuë'. Tëpatona'pi inaso'. Ninanoquë piyapi'sa' sha'huitërin niahuëcaiso' ni'ton, tashinan pëiquë nani po'mopi.

20 Pirato co nohuantërinhuë' Quisoso tēpacaso'. Napoaton: “Ocoi'i,” tantarin.

21 Naquëranchin chiniquën nontaantapi.

—¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in! ¡Inaquë patanantëquë' chimi'in! itaantapi.

²²—¿Ma'marëta' atëpachi? Nani natanpirahuë'. Co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Topinan ahuihuitahuato, oco'i, tënin. Nani cararo' inachachin itaantarin.

²³ “¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in!” itaantapi. Chiniquën nontápi ni'ton, “Inta nipachin,” itërin. ²⁴ Napotahuaton, sontaro'sa' sha'huítërin corosëquë patanantacaiso marë'. ²⁵ Parapasëso' tëpatona'pi nipirinhuë', tashinan pëi quëran ocoirin. Piyapi'sari huayonpi ni'ton, ocoirin. Quisososo nipirinhuë' co ocoirinhüë'. Tëpacaiso marë' sha'huítërin. Cotioro'sa' nohuan-topiso chachin ninin.

Corosëquë patanantopiso'
(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Ninano quëran quëpasoi', a'na quëmapi Simon itopiso' nacapipi. Imin quëran huëntararin. Inaso' Siriniquë ya'huërin. Sontaro'sari masahuatona', corosë apitëntopi. Quisoso pinën quëran quëpatërin.

²⁷ Na'a quëmapi'sari imasapi. Sanapi'sarinta' imasapi. Quisososo yatëpapiso marë' chiniquën sëtatona', na'nërapí.

²⁸ Tahuëretahuaton, Quisosori itapon:

—Ama imoyaro'sa' ca marë' na'nëcosohüë'. A'na tahuëri Quirosarin-quë ya'huëramasopita na'con parisitarama'. Hua'huamapitanta' parisitapi. Ina yonquiatoma' tëhuënchinsó', sëtoco'. ²⁹ Naporó' tahuëri'sa' hua'huahuaninsópita na'con na'con parisitapi. Hua'huinpíta yonquiatona', sëtapi. Co hua'huanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'. ³⁰ Piyapi'sa' chiniquën parisitapi ni'ton, “Motopi quëran na'piro'sa' notarintahuatona' imotërinpoa' naporini, noya niitonhuë’,” tosapí. ³¹ Ni'co'. “Nanpimë' co huëyarinhüë', yanimëso nipirinhuë' a'naróachin huëyarín,” topi. Caso' nanpimë pochin nipurahuë', aparisitarinaco. Canpitaso' yanimë pochin ninama' ni'ton, chini chiniquën aparisitarinëinquëma' tënahuë, itërin Quisosori.

³² Cato' apiro'santa' quëpapi inapitanta' tëpacaiso marë'. ³³ Pa'sahuatona', a'na panëa'huayaquë canconpi, “Nansë Moto’,” itopiquë. Inaquë canconahuatona', corosëquë patanantopi. Cato' apiro'santa' nisha patanantopi. A'na ahüenan quëran, a'na inchinan quëran. Quisososo' ahuancanapipi. [³⁴ Patanantopirinahuë', Yosë nontërin.

—Tëparinacoso marë' Tata, ama ana'intëquësohüë'. Co nohuitatonacohüë', napotarinaco, itërin.]

Ina quëran sontaro'sa capini ninontopi. “Huëco' nicanatëhua' Quisoso a'morinso' maahua’,” nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi. ³⁵ Na'a piyapi'sa' inaquë ni'sapí. Cotio hua'ano'sarisó' tëhuapi.

—A'napita nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitërinhuë'. Inaso' Cristo, Yosëri chachin huayoninso' nipachin, inaora cha'ë'in, nitopi tëhuatona'.

³⁶ Sontaro'sarinta' tëhuapi. Ya'cariconahuatona', huino main nininso' ihuëtopi.

—O'oquë' Maistro. ³⁷ Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën nipatan, corosë quëran nohuararahuatón, cha'ëquë', itoonpi.

³⁸ Onporinso marësona tëparapiso' ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Nani ninshitohuachina, corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

³⁹ Cato' apiro'santa' corosëquë parisitapi. A'nari Quisososo no'huirin.

—Quëmaso' Cristonquën nipatan, corosë quëran nohuararahuaton, cha'ëquë'. Ina quëran quiyanta' nicha'ëcoi, itërin.

⁴⁰ A'nariso nipirinhue' pënënin:

—Ta'tëquë'. ¿Co pi'pisha tëranta' Yosë të'huatëranhuë' ti? Tëpararinën quëmanta'. ⁴¹ Canposo' co noyahuë' ninë'. Napoaton no'tëquën coisë ana'ntarinpò'. Iso quëmapiso nipirinhue' nóya. Co manta' onporinhue', itërin.

⁴² Ina quëran Quisoso itapon:

—Hua'anëntacasò' caniaritohuatan, yonquico Siniro canta', itërin.

⁴³ —Tëhuëenchachin iyasha ipora tahuëri chachin carë'quën Yosë'pa' ya'huëcontaran, itërin.

Quisoso chiminso'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashiarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin. ⁴⁵ Co huachi pi'i a'pininhue'. Naporo' Yosë chinotopiso pëi' tanontën në'mëtëquë patonpiso' inaora noshatërin. ⁴⁶ Napohuachina, Quisoso chiniquën nonin.

—Apira Tata chiminarahue'. Hua'yanëhuë quëpaquë', itahuaton, chiminin.

⁴⁷ Capitanso' ina ni'sahuaton, Yosë chinotërin:

—Tëhuëenchachin iso quëmapi co manta' onporinhue', tënin.

⁴⁸ Na'a piyapi'sa' Quisoso chiminso' ni'sapi. Nani chiminpachina, pa'yanpi. Chiniquën sëtatona', yanquëëpi. ⁴⁹ Imarinsopitaso' nipirinhue', aquë quëran notëerapi. Sanapi'santa' Cariria parti quëran imaquitona', inaquë ni'sápi.

Quisoso pa'pitopiso'

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ A'na cotio hua'an ya'huërin, Arimatiaquë ya'huërinso'. Cosi itopi. Cotio hua'an niponahuë', noya quëmapi. Yosë no'tëquën chinotërin. “A'na tahuëri Yosë acorinso' isoro'paquë hua'anëntapon,” ta'ton, Yosë chinotërin. A'napitari Quisoso yatëpahuachinara, “Ama tëpacosohue',” itopirinhue', co yanatëpihuë'. ⁵² Quisoso chiminpachina, Piratoquë pa'nin. “Quisoso nonën quëtoco quëpa'i,” itohuachina, “Noyahua', quëpaquë',” itërin. ⁵³ Ina natanahuaton, pa'nin. Corosë quëran nonën anohuararahuatona', morinquë so'quëëtopi. So'quëëtahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Inaquë co insonta' chimipi po'moyatërarinhue'. Inaquë nonën po'mopi. ⁵⁴ Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'. Napoaton pi'i yaya'conahuaso', manorahuatona po'mopi.

⁵⁵ Sanapi'santa' Cariria quëran imaquipiso' pa'sahuatona', na'pi nanin quënanconpi. Po'mopiso' ni'pi. ⁵⁶ Nani ni'pachinara, ya'huëpi'pa' paantapi. Inaquë no'morain pimóton nininso' tapapi. Pimo hua'sainta' tapapi Quisoso nonën pashitacaiso marë'. Chinoto tahuëri nanihuachina, chinotopi. Moisésë sha'huirinsò chachin chinotopi.

24

Quisoso nantiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Tomio tahuëri nanihuachina, tashiramiachin sanapi'sa' pa'pi. Pimo hua'sai', no'morain pimóton nininso' inapita quëpatona', na'pi naninquë pa'pi. ² Canconpachinara, pancara'pi pa'copitopiso' nani chi'huincapi ni'conpi. ³ Na'pi naninquë ya'conpirinhue', Siniro Quisoso nonën co

quënanpihuë'. ⁴ “¿Onporincha nicaya?” ta'tona, huaniápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notimarin. Piyapi pochin niponahuë', a'mopiso' huënaráchin huënaráchin ya'nopi. ⁵ Sanapi'sa' pa'yanpi. Të'huatona', monshoapirinahuë', catoya'piri itapona':

—¿Onpoatomata' chimipi po'mopiquë Quisoso yonirama? Inaso' nanpiárin. ⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Nani nanpianarin. Caririquë sha'huitërinquëmaso', ¿co yonquiramahuë' ti? ⁷ “Yosë quëran quëmapico nipo-
rahuë', ina nohuanon, osha'huano'sa' masarinaco. Corosëquë patanantari-
naco. Tëpapurinacohuë', cara tahuëri quëran nanpiantarahuë',” itërinquëma', itopi.

⁸ Itohuachina, yonquipi. ⁹ Na'pi nanin quëran pipirahuatona', shonca a'na ca'tano'sanënpita, a'napita imapisopita, inapita sha'huitonpi. “Quisoso nonën capa. 'Nanpianarin,' itërinacoi,” itoonpi. ¹⁰ Maria Mactarina, Coana, Maria, Santiaco a'shin nininso', a'napita sanapi'santa' napopi. Quisoso ca'tano'sanënpita sha'huitonpirinahuë', co natëpihuë'. ¹¹ “Inahuara yon-
quinëna quëran napoapi,” toconpi.

¹² Pitroso nipirinhuë', a'naroáchin na'pi nanin'pa' ta'arin. Monshorahu-
aton, nëhuëconpirinhuë'. Morin so'pinpisoráchin quënanconin. “Capa mini.
¿Ma'ta' onporinso?” ta'ton, ya'huërin'pa' paantarin.

Catoya'pi iratapona pochin quënanpiso'
(Marcos 16.12-13)

¹³ Naporo tahuëri chachin cato' imarinsopita Quirosarin quëran pipirahu-
atona', ninanonënuë' paantapi. Imaosë itopiquë paantapi. Shonca a'na
quiromitro pochin aquërinso'. ¹⁴ Papona pochin ninontapi.

“Quisoso tēpapi mini. Na'pi naninquë nani po'mopi. Napoaponahuë':
'Nani nanpianarin,' tēnin Maria. ¿Ma'ta' onpocaso?'" nitopi. ¹⁵ Ninontaso',
Quisosori chachin ya'cariquirin. Inapitaré' pa'sapirinhuë', ¹⁶ Yosë nohuan-
ton co nohuitopihuë'.

¹⁷ —¿Ma'ta' papoma pochin ninontëriarama? Naporahuaton, ¿onpoatonta
sëtëramaso pochin ya'norama? itërin Quisosori.

¹⁸ —Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nani nitotopirinahuë',
quëmasáchin iso tahuëri'sa' napopiso' ¿co nitotomaranquënhuë' ti? itërin
Criopasëri.

¹⁹ —¿Ma'ta' onpopiso'? itaantarin Quisosori.
Napotohuachina:

—Co'ta Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' tēpapi. Nóya quëmapi nipirin-
huë', tēpapi. Ma noya Yosë nanamën a'chintërincoi. Cania'piro'sa' nosoroa-
ton, a'naroáchin anoyatërin. Yosëri nóya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya
ni'pirinahuë'. ²⁰ Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari mapi. Masahua-
tona', Piratoquë quëpapi tēpacaiso marë'. Sha'huirapihuachinara, corosëquë
apatanantërin. Nani chiminin. ²¹ Ina ta'ma' isirairo'sacoi nicha'ësarincoi, topi-
raihuë'. Nani chiminin. Nani cara tahuëritërin. ²² Napoaponahuë', a'naquën
sanapi'sa' quiya pochachin imapiso' nanan sha'huitatonacoi, a'payanacoi.
Tashiramiachin na'pi naninquë po'mopiquë pa'pirinahuë', ²³ co nonën
quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiirinacoi. “Anquëniro'sa' quënanai.
'Quisoso nani nanpianarin,' itërinacoi,” topi. ²⁴ A'napitanta' natanta-
huatona', na'pi naninquë pa'pi. Sanapi'sa' sha'huitërinacoiso chachin
quënanconpirinahuë', co Quisoso quënanpihuë', itopi.

²⁵ —Canpitaso' co yonquiramahuë'. Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa'
nininpirinahuë', co yanatëramahuë'. ²⁶ Cristo parisitacaso' ya'huërin. Nani

parisitoahuachina, naporu huaré' Yosé'pa' noya noya acoarin huachi, itërin Quisosori.

²⁷ Ina quëran Yosé quiricanëñquë ninotona ninshitopiso', a'chintarin. Moisésë'ton ninoton, Yosé quiricanëñquë ninshitërin. Ina piquëran na'a pënëntona'piro'sa' ninoantapi. Ya'ipi Cristo ninopiso' no'tëquën a'chintarin.

²⁸ Ninanonënaquë canconpachinara, Quisoso yana'huëpirinhuë':

²⁹ —Nani i'huarin. Huëquë' iyasha quiyataquë huë'ëquiquë', itopi. “Noyahua',” toshuaton, ya'conconin. ³⁰ Yacoshatohuachina', Quisosori pan manin. “Yosparinquën,” Yosé itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, quëtërin.

³¹ Pan së'panaso chachin Yosé nohuanton, Quisoso nohuitopi huachi. Ni'sapirinahuë', ina quëran chachin ayarin. ³² Napohuachina, ninontopi.

—Huëcapon pochin Quisoso chachin nontërinpo'. Ma noya Yosé quiricanën a'chintërinpo'. ¡Ma noyásha natanë paya! nitopi.

³³ A'naroáchin Quirosarinquë paantapi. Ca'tano'sanënpita ya'huërinquë pa'pi. Inaquë a'napita imarinsopitanta' nani huë'pi anta'. Inapitari itapona':

³⁴ —Tëhuëchachin Siniro nanpiantarin. Iya Simon nani ya'notërin, itopi.

³⁵ Ina quëran catoya'pi canquisopitarinta' itapona': “Quiyanta' ni'nai. Paasocoi, ya'notërincoi. Hua'qui' a'chintopirincoihuë', co nohuitëraihuë'. Ina quëran yacoshatohuatoira, pan së'panin. Së'panpachina, a'naroáchin nohuitërai,” itopi.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Ninontasoi', a'nanaya Quisosori ya'notërin. Huancanachin huanirahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërin.

³⁷ Ina quënanahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan,” ta'tona', pa'pi të'huatopi.

³⁸ —¿Ma'marëta' pa'yanama? ¿Onpoatomata' nisha nisha yonquirama'?

³⁹ Ca mini. Imirahuë' ni'co'. Nantëhuënta' ni'co'. Ohuaninacoso' nicatoma', nohuitoco huachi. Co hua'yancohuë'. Së'huaco. Hua'yanso' co nonën ya'huëtërinhuë'. Caso' ya'huëtërinco, itërin.

⁴⁰ Ina toshuaton, imirin, nantën, inapita a'notërin. ⁴¹ Ina ni'sahuatona' pa'pi pa'yataponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. “¿Tëhuëchachin nanpiantarin ti?” topi yonquiatona'.

—¿Ya'huarin capacaso'? itërin Quisosori.

⁴² “Ya'huarin,” toshuaton, sami chinpi së'panpiso' quëtopi.

⁴³ Masahuaton, inapitari nicaso', ca'nin.

⁴⁴ —Nani i'hua chachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Yosé quiricanëñquë na'con ninorinaco. Moisésë', pënëntona'piro'sa', inapita ninorinaco. Sarmoqueña' ninshitopi. Ya'ipi iráca ninorinacosopita nanicaso' ya'huërin ni'ton, iso tahuëri'sa' ina pochin ninahuë', itërin.

⁴⁵ Yosé quiricaquë naporinsopita a'chintaantarin. A'chintaton, catahuarin no'tëquën yonquicaíso maré'.

⁴⁶ —Iráca ya'ipi ninotonaco, ninshitopi: “Cristo parisataton, chiminapon. Chiminaponahuë', cara tahuëri quëran nanpiantarin,” tënin. ⁴⁷ Ina nanan chachin sha'huicaso' ya'huërin. “Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', oshanëma' inquitaringuëma',” itoco'. Quirosarinquë'ton sha'huicaso' ya'huërin. Ina quëran nisha nisha nananquë nonpisopita sha'huitacaso' ya'huërin. ⁴⁸ Canpitaso' ni'namaco. Natanamaco. Ya'ipiya sha'huitonco'. ⁴⁹ Ispirito Santo a'patimaranquëma' ya'coancantiinquëmaso maré'. Quiricanën quëran

tatahuë sha'huitërinquëmaso chachin a'patimaranquëma'. Napoaton isëquë ninaco'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', naporu huarë' nanitaparama' noya noya nicacamaso'. Nani ya'coancantohuachinquëma', noya nanan sha'huitonco huachi, itërin Quisosori.

Inápaquë panantarinso'
(*Marcos 16.19-20*)

⁵⁰Ina quëran a'na tahuëri ninano quëran quëparin. Pitaniaquë huarë' can-conpachinara, anquirahuaton, Yosë nontërin. "Isopita Tata noya a'paiton, catahuaquë'," itërin. ⁵¹Nonin quëran chachin inápaquë panantarin. ⁵²Ina ni'sahuatona', Quisoso chinotopi. Noya cancantatona', Quirosarinquë aya-mantapi. ⁵³Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. "Ma noyacha Yosëso paya," tosápi. Nani huachi.

Coansha ninshitërinpoa' Quisocristo nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'

Íráca Quisocristo Yosë'pa' ya'huërinso'

¹ Íráca quëran huarë' Yosë noninso' ya'huërin, Quisocristo itërhüaso'. Tata Yosëre' ya'huërin. Yosë pochachin ninin anta'. ² Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë'pa' ya'huërin. ³ Naporo' Yosë yonquirin ya'ipi ma'sha acocaso'. Ina nohuanton, hui'nini acorin. Ya'ipi ma'sha ninin. Co a'naya tëranta' inaora ya'huërinhuë'. Co acorinhuë' naporini, co manta' ya'huë'itonhuë'. ⁴ Inariáchin ya'ipiya ananpirin. Piyapinpoanta' a'pintaté pochin a'chintërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. ⁵ Tashinantërinso' a'pintohuatëra, a'naroáchin tahuëri pochin ninin. Co tashiri tacopitërinhuë'. Inapochachin Quisocristo a'pintërinpoa'. Co noyahuë' nininsopitari yaminsëpirinahuë', co nanitapapihuë'.

⁶ A'na quëmapi ya'huërin, Coansha itopiso'. Yosëri a'parin ⁷ a'pininso' anohuitinpoaso marë'. Ya'ipi piyapi'sari natëcaiso marë' sha'huirin. ⁸ Coanshaso' co a'pintërinpoahuë'. Yosëri a'parin a'pininso' anohuitinpoaso marë'. ⁹ Sha'huítërinpoaso chachin Quisocristo isoro'paquë o'marin. O'marahuaton, ya'ipi piyapinpoa' a'pintimarinpoa'. Inasáchin no'tëquën anitotërinpoa'.

¹⁰ Isoro'paquë o'marin. Íráca Tata Yosë nohuanton, ya'ipi ma'sha ninin. Inari acopirinhuë', co piyapi'sari nohuitopihuë'. ¹¹ No'panënuquë chachin o'mapirinhuë', co piyapinënpitari nohuantopihuë'. Nipirinhuë', ¹² Quisocristo cancanën mapatëhua', hui'nin pochin Yosë ni'ninpoa'. Natërhüasopitarachin huëntonënuquë aya'coninpoa'. ¹³ Ya'ipinpoa' piyapi quëran nasitërhüaso nipirëhuahuë', co ina quëran Yosë huëntonënuquë ya'conëhuahuë'. Co piyapi nanitërinhuë' aya'co'inpoaso'. Co canpoara nohuanton, ya'conëhuahuë'. Yosëichin aya'coninpoa'. Ina quëran hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

¹⁴ Quisocristo isoro'paquë nasitimarin. Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitërin. Canpoarë chachin ya'huërin. Quiyaso' ni'nai. Inaso' nóya, ténai. Yosë pochachin ninin. Inaíchin hui'nin inaso'. Inaora nohuanton nosororinpoa'. No'tëquën nontërinpoa'. ¹⁵ Coansharinta' ni'nin. Ni'pachina, piyapi'sa' sha'huítërin: "Thua chachin sha'huítëranquëma'. 'Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosë'pa' ya'huërin. Napoaton ca quëran chini chiniquënanantërin inaso', itëranquëma'. Nani o'marin huachi," itërin.

¹⁶ Inaso' pa'pi nosororinpoa'. Nóya ni'ton, nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa'. Co canpoara nanitopirëhuahuë', ina imapatëhua', nani tahuëri catahuarinpoa'. ¹⁷ Íráca Yosë nohuanton, Moisésë pënëntërin nani ma'sha natëcaso'. Pënëntopirinhuë', co ya'ipiya anitotërinpoahuë'. Quisocristo nipirinhuë' nosororinpoa'. No'tëquën nonaton, ya'ipi nanamën anitotërinpoa'. ¹⁸ Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanëhuahuë'. Hui'niniso nipirinhuë' noyá nohuitërin. Yosë pochachin ni'ton, napopianachin yonquipi. Inasáchin Tata Yosë anohuitërinpoa'.

Coansha Paotista sha'huirinso'

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Coansha pënëntápachina, corto hua'ano'sa, nihuiro'sa, inapita pa'pi Coansha nontacaiso marè'. Cotio hua'ano'sari a'papi ni'ton, Quirosarin quèran pa'sahuatona, Coansha itapona: "¿Inquënta' quëmaso'?" itoonpi.

²⁰ —Caso co Cristocohuë'. A'naquën napotopirinacohuë', co caso' inacohuë', itërin Coanshari.

²¹ —Quëmaso' Iniasënquën, iráca ayaponahuë', ¿ya'noantamaranquën ti? itopi.

—Co caso' inacohuë', tënin.

—¿Quëmaso' pënëntona'pi ninaraiso' nimara ti? itaantapi.

—Co inacohuë', tënin.

²² —¿Inquënta' quëmaso' nipachin? Sha'huitocoi hua'ano'sa' sha'huitonta'ii. ¿Ma'marëta' pënëntaran? itaantapi.

²³ —Yosë nohuanton, pënëntarahuë. Iráca Isaiasë ninotonco, naporin: "A'na quëmapi inotëroquë pënëntaton, tapon: 'Ira co'shon co'shon toconin ni'ton, otëëquë' Sinioro o'main,' tënin. Naporinso chachin canta' piyapi'sa' pënëntarahuë. 'Canëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' itarahuë," itërin Coanshari.

²⁴ Ina quèran Parisioro'sari itantapi:

²⁵ —Co quëmaso' Cristonquënhuë'. Co Iniasënquënhuë'. Co pënëntona'pi ninaraisonquënhuë' ni'quëhuarë', ¿onpoatonta' nipachin, piyapi'sa' aporintaran? ¿Inta' nanan quëtërinquën aporintamaso'? itërin.

²⁶ —I'quë mini aporintarahuë. Nipirinhüë', iporasos' a'na quëmapi ya'huërin, co nohuitëramasohuë'. ²⁷ Inaso' chini chiniquën nanantërin. Caso' co ina pochin chiniquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. Ca piquèran ina pënëntapon, itërin.

²⁸ Naporo' Cortanii' aquëtëran Coansha piyapi'sa' aporintarin, Pitania itopiquë. Inaquë paaparahuatona natanconpi.

Quisoso anohuitërinso'

²⁹ Tahuërinquë inaquë Quisoso huë'sarin. Coanshari quënanahuaton, piyapi'sa' itërin: "Paso' quëmapi ni'co'. Yosëri a'paimarinso'. Inaso' carniroa'hua pochin nicanon, oshanënpoa' inquitinpoaso marè' chiminapon. ³⁰ I'hua chachin sha'huitëranquëma'. 'Ca piquèran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosë'pa' ya'huërin. Napoaton ca quèran chini chiniquën nanantërin inaso', itëranquëma'. Nani o'marin.

³¹ Co carinta' nohuitopirahuë', nani nohuitërahuë. Yosë a'parinco ya'ipi piyapinënpita anohuita'huaso marè'. Ina marè' pënëntato, i'quë aporintarahuë.

³²⁻³³ Co Quisoso nohuichatërapohuë', Yosë sha'huitërinco. 'A'na tahuëri Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuaton, a'na quëmapi motoanshiranëquë chachin huanitimarín, ni'saran. Quëmaso' i'quë aporintëran. Ina quëmapi nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma', itërinco Yosë. Ispirito Santo inápa quèran o'mahuachina, ni'nahuë. Nëpë pochin ya'noton, Quisoso motoanshiranëquë chachin huanitimarín. ³⁴ Cari ni'nahuë. Napoaton nani nohuitato, sha'huitëranquëma'. Iso quëmapi Yosë hu'i'nan, tënahuë," itërin Coanshari.

Ya'nan Quisoso imaraisopita'

³⁵⁻³⁶ Tahuërinquë Quisoso na'huëso', Coanshari quënaantarin. Quënaantarahuaton, catocoi imaraiso' itaponcoi:

—Paso' quëmapi ni'co'. Inaso' carniroa'hua pochin ninin, Yosëri a'paimarinso', itërincoi.

37 Natanahuatoi, Quisoso imarai. 38 Ina quëran tahuërëtahuaton, quënanincoi.

—¿Onpoapomata'? itërincoi.

—Yanohuitërainquën Maistro. ¿Insëquëta' ya'huaran? itërai.

39 —Huëco' ni'quico, itërincoi.

Pa'sahuatoi, ya'huërinquë canconai. I'huaraya ni'ton, inaquë i'huatërai. Hua'qui' ninontërai.

40 Catoya'picoi Coansha natanahuatoi, Quisoso imarai. A'naso', Simon Pitro iin Antërisë itopi. 41 Shiarahuaton, iin quënanconin.

—Iya Simon, Cristo nani quënanai, Yosëri a'paimarinso', itërin.

42 Itahuaton, Quisosoquë quëparin. Quisosori notëërahuaton, itërin:

—Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Simonquën. Coansha hui'ninquën. Nasha nininën acotaranquën. Pitro ichinquën, itërin. Inaora nananquë Sipasë itopi. (Na'pi pochin tapon naporin.)

A'napitanta' imapiso'

43 Tahuëririnque Quisoso Carriaquë yapa'sarin. Pa'sahuaton, Pinipi quënanconin.

—Huëquë' iyasha imaco', itërin. Itohuachina, imarin.

44 Pinipiso' Pitsaitaquë ya'huërin. Ina ninanoquë chachin Antërisë, Pitro, inapitanta' ya'huëpi. 45 Pinipiri Natanino yonisahuaton, quënanconin.

—Nani iyasha Cristo quënanai, Yosë quiricanën quëran ninopiso'. Moisésë, pënëntona' piro'sa', inapita ninotona', inaquë ninshitopi. Inaso' Quisoso, Cosi hui'nin. Nasaritoquë ya'huërinso', itërin.

46 —Nasaritoro'saso', pa'pi co noya piyapi'sahuë'. ¿A'na tëranta' ta'ma' inaquë ya'huërinso' noya niñuan nica? tënin Natanino.

—Huëquë' pa'a nohuitonquë', itërin Pinipiri.

47 Natanino ya'carirahuaso', Quisosori quënanin.

—Paso' quëmapi ni'co'. Israïromia chachin inaso'. Co pi'pisha tëranta' nonpininhuë', itërin Quisosori.

48 —¿Onporahuatonta' nohuitërancoso'? itërin.

—Co'huara Pinipi nonchatërasënquënhuë', ninoto quënananquën. Iqira naraanaquë huënsëasënquën, quënananquën, itërin. Aquë ni'ton, co ya'pirin quëran chachin quënanaponahuë', napotërin ni'ton, Natanino pa'yanin.

49 —Quëmaso' Maistro, Yosë hui'ninquën. Israïro'sa' copirnonquën, tënahuë, itërin.

50 —¿Ninoto quënananquënso marëächin natëranco ti? saca sacai nininsopita ni'saran, itërin.

51 Ina quëran itaantarin:

—No'tëquën itëranquëma'. Iráca Cacopo nanpiso', pi'iro'të' ni'soarin. Ni'soatohuachina, anquëniro'sari huëcapaimapi. Huëcapaimarahuatona', panantarapi. Inapochachin iporasó Yosë quëran quëmapi co ni'to, o'marahuë Yosë anohuita' huanquëmaso marë'. Ya'ipi ninahuëso' ni'sarama', itërin Quisosori.

2

Canaquë Yosë pochin nininso'

1 Cara tahuëri quëran a'na quëmapi pita nisarin sa'acaso marë'. Canaquë naporin, Cariria parti ya'huërinso'. Inatohua' Quisoso a'shin ni'tapon pa'nin.

2 Quisosonta' amatopi. Pa'nin inanta' ni'tapon. Ca'tano'sanënpitacointa' amatërinacoi. 3 Huino ta'quihuachinara, a'shini Quisoso itapon:

—Capa huino ta'quipi huachi, itërin.

4 —¿Ma'marëta' mama napotëranco? Co tahuëri naniyatërarinhue' nohuitinacoso', itërin Quisosori.

5 Napotopirinhue', inpriatoro'sa' quënanconahuaton, a'shini itapon:

—Ma'sona Quisoso sha'huitohuachinquëma', natëco', itërin.

6 Inaquë saota panca orinan ya'huërin, na'pi quëran nipiso'. A'na orinanquëächin catapini rata pochin ya'conin. Moisése pënëntërinso' natëtona' oshanëna inquicaiso marë' acopiso'. 7 Ina quëran inpriatoro'sa' sha'huitërin:

—I'sha amëntaitoco', itërin Quisosori. Natëtona', huirotëinquë huarë' i'sha amëntaitopi.

8 —Pi'pian macatoma', pita hua'an api'nitonco', itaantarin Quisosori.

Napotohuachina, masahuatona api'nitoonpi. 9 Orinan quëran mapirinhue', pita hua'anso' co nitotërinhue'. Inpriatoro'sarächin nitotopi. I'sharächin ta'panpirinhue', nani huino taranin. Napoaton pi'nirahuaton, sa'ana'pi amatërin. 10 Huë'pachina, itërin:

—¡Ma'pitacha ninan paya! Iso huinoso' noya noya, yashin yashin o'ocaso'. Ya'ipi piyapi'sa' noya noya huino nininso'ton o'shipi. Ina quëran nani natëhuachinara, co onpopinchin noyahuë' nininso' o'shiantarapi. Quëmaso nipirinhue' ipora huarë' noya noya huino o'shitërancoi, itërin. Quisoso naporinso' co nitotatonhue', naporin.

11 Naporo' Quisoso caniaritërin Yosë pochin nicacaso'. Piyapi'sari nicatona': "Tëhuënychachin Yosëri catahuarin ni'ton, nanitaparin," topi. Ca'tano'sanënpitacointa ni'sahuato: "Quisoso, Yosëri a'pamarinso'," tënai. Canaquë naporin. Inaso ninano', Cariria parti ya'huërin

12 Ina quëran Capinaomoquë pa'marin. A'shin, iinpita inapitarë chachin pa'marin. Ca'tano'sanënpitacointa' imarai. A'na simana pochin inaquë ya'huërai.

*Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)*

13 Pascoa tahuëri cotioro'sa' niyontonpi Yosëri Iquipito quëran nicha'ërinso' yonquiántacaiso marë'. Ina naniriahuachina, Quirosarinquë paantarai.

14 Yosë chinotopiso pëiquë pa'sahuato, i'iratëquë nipa'antopisopita quënanconai. Ohuaca', ohuica, nëpë', inapita nipa'antapi. Yosë chinotatona' tëpacaiso marë' pa'anapi. A'naquëonta' misanënpitaquë huënsëatona', coriqui nicanpiarapi. 15 Inapita quënanconahuaton, Quisosori co noyahuë' ni'nin. Nonin masahuaton, sihuirintahuaton, ohuica, ohuaca', inapita huënantaton, a'parin huachi. Pa'ansopitanta' Yosë pëinën quëran a'parin. Coriqui nicanpiapisonta' misanënapita quëran ta'sarin. Coriqui ta'sarahuaton, misanënapitanta' të'yatërin. 16 Nëpë' pa'ansopisopita itapon:

—Isopitanta' quëpaco'. ¡Ama Tatahuë pëinën mircato pochin nitocosohuë' itërin Quisosori.

17 Yosë quiricanëinquë ninshitopiso' yonquirai. "Ya'ipi piyapi'sa' Tata, chinochinëinquë, tënahuë. Ina na'con yonquiato, quëma pëinën a'pitërahuë. Ina marë' no huiarinaco," tënin quiricaquë.

18 Ina quëran cotioro'sari huëcapaipi.

—¿Onpoaponta' hua'an pochin nisaran? Chiniquënanantohuatan, Yosë pochin niquë' quiyanta' nicatoi natëiinquë, itopi.

19 —Iso pëi' ata'huantohuatama', cara tahuëri quëran anoyataantarahuë, itërin Quisosori.

20 —Yosë chinotopiso pëi' catapini shonca saota pi'ipi quëran tinipi. Cara tahuëri quëran naquëranchin ¿anoyataantarán ti? itopi cotioro'sari.

²¹ Quisososo nipirinhue' co ina pei chachin yonquirinhue'. Inaora nonen pei pochin tapon naporin. ²² Quisoso nanpiantahuachina, naporinso' yonquirai. Cara tahuëriya quëran nanpiantarin ni'ton, "Yosë quiricanen quëran no'tëquën ninorin," tënai. Quisososo noninsonta' natërai.

Yonquipisonta' nitotërinso'

²³ Pascoa tahuëri inaquë ya'huasocoi, Quisososo Yosë pochachin ninin. Piyapi'sa' a'naroächin anoyatërin. "Yosëri catahuarin," ta'tona', a'naquën natëpi. ²⁴⁻²⁵ Quisososo nipirinhue' ya'ipiya noyá nohuitërin. Co piyapi'ri sha'huitopirinhue', yonquipiso chachin nitotërin. Napoaton "Co natëmatërinacohue'," ta'ton, co inapita natërinhue'.

3

Nicotimo a'chintërinso'

¹⁻² Tashi' nisahuaso', a'na quëmapi huë'nin Quisososo nontacaso marë', Nicotimo itopiso'. Cotio hua' an inaso'. Parisio niponahuë', Quisososo nontiiirin.

—Maistro, Yosë a'pairinquën a'chintancoiso marë'. Sacai' nininsopita nicaton, Yosë pochin ninan. Napoaton ina a'pairinquën, tënai. Co Yosë catahuarinquënhue' naporini, co quëma nanitapaitonhue', itiirin.

³ —No'tëquën iyasha sha'huitaranquën. Co nasitaantahuatanhue', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaranhue', itërin Quisosori.

⁴ —Nani mashotohuatëra, co huachi mamanpo yo'namënuë ya'conëhue'. ¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itaantarin Nicotimorinta'.

⁵ Napotohuachina, Quisosori itaantapon:

—No'tëquën sha'huitaranquën. I'quë amarëso pochin cancanëma' anoyatacaso' ya'huërin. Ya'ipi co noyahue' yonquiramasopita naniantoco'. Ina naniantohuatama', Ispirito Santo anoyacancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nisarama'. Naporo huarë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'. ⁶ Piyapi quëran nasitohuatamara, piyapi pochin cantërama'. Ispirito Santo quëranso' nasitaantahuatama', Yosë pochin cantarama'. ⁷ Napoaton nasitantacaso' ya'huërin. Ama ina natanaton, pa'yanquësohue'. ⁸ Ni'quë'. Ihuan inaora nohuaton, pa'nin. Natanarihuarahue', intohua quëranso' huëcaton intohuasona pa'ninso', co nitotërehuahue'. Co quënanpirëhuahue', natanëhua'. Inapochachin Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nasha cancan quëtarinquëma', itërin.

⁹ —¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itantarin.

¹⁰ —Quëmaso' Israiro maistrinquën niponahuë', ¿co nitotëranhue' ti? ¹¹ No'tëquën itaranquën. Nitotatoi, a'chintarainquëma'. Ni'naiso' sha'huitarainquëma'. Canpitaso' nipirinhue' co natëramacoihue'.

¹² Isoro'paquë ya'huërinso' quëran a'chintopiranquëmahuë', co natëramacohue'. Inápaquë ya'huërinso' quëran a'chintohuatënuëma', aquëtë huarë' co natëtaramahue'.

¹³ Co inso piyapi tëranta' inápaquë pantarinhue'. Casáchin ina quëran o'marahue'. Yosë quëran quëmepico ni'to, inápa quëran o'marahue'. Napoaton casáchin inápaquë ya'huërinso' a'chintaranquëma'. ¹⁴ Iráca shimashonëmapita inotëro parti paaso', na'a piyapi'sa' ya'huanapi. Co noyahue' cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Na'a ya'huano'sa' huëcatona', quëtëra'piapi. Ina quëran Moisése ya'huan nonanpiso' ninin. Hua'na quëran nisahuaton, naraqüë achinpirin. Achinpirahuaton, inápaquë ahuanirin. Inapochachin Yosë quëran quëmepico niporahuë', a'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco.

¹⁵ Natëhuatamaco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama'. Ina marë' achinpiarinaco, itërin Quisosori.

Yosë nosororinpoaso'

¹⁶ Yosëso' ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nosoromiatërin. Napoaton a'naíchin hui'nin nipirinhüë', isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Ina natëtëhua': "Ca marë' chiminin," topatëhua', co parisitopiquë pa'sarëhuahuë'. Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarëhua'. ¹⁷ Co ana'intinpoaso marë' hui'nin a'paimarinhuë'. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimarin. Hui'nin quëran cha'ërihua'.

¹⁸ Hui'nin natëhuatëhua', co Yosë ana'intarinpoahuë'. Co natëpisopitahuë' nani Yosëri yonquirin ana'intacaso'. Inaíchin hui'nin nipirinhüë', co natëpihuë'. Napoaton ana'intarin. ¹⁹ Quisoso isoro'paquë o'maton, a'pintërinpoaso pochin oshanënpoa' anitotërinpoa'. A'naquënisó nipirinhüë', co nohuantopihuë' Quisoso nohuitacaiso'. Co noyahuë' nicacaisoáchin pa'yatatona', tashi pochin cancantopi. Co yanatëpihuë' ni'ton, Yosëri ana'intarin. ²⁰ Co noyahuë' nipisopita co tahuëri pochin nininso' nohuantopihuë'. A'pininquë a'ninquëchin huanicaiso' co nohuantopihuë'. Tahuëri nipachina, ma'sha co noya nipisohuë' quënanë'. ²¹ Nipirinhüë', no'tëquën yonquihuachina', noya nisapi. Ina quëran a'napitanta' nicatona': "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya natëpi," tosapí.

Naquëranchin Coansa sha'huirinsó'

²² Ina quëran Quisoso Cotia parti pa'nin. Ca'tano'sanënpitacoí imarai. Inaquë hua'quimiáchin ya'huëconahuatoí, piyapi'sa' aporintërai. ²³ Coanshanta' Inoiiquë aporintarin. Sarimo ya'cariya inaso'. Inaquë na'a ii' ya'huërin ni'ton, inaquë aporintarin. Na'a piyapi'sa' huë'pachinara, aporintarin. ²⁴ Naporo' Coanshaso' noya pa'sarin. Co tashinan pëiquë po'moyátërapihuë'.

²⁵ Quiyarinta' aporintërai. Coanshanta' aporintarin. Napoaton a'na cotio quëmapi huëcaton, Coansa ca'taninsopita itërin:

—¿Insota' noya noya aporintërinso'? itërin. Nisha nisha ninontopi. ²⁶ Ina quëran Coansa sha'huíttonpi.

—Ni'quë' Maistro. Cortanii' aquëtëran nicasëhua', inaquë Quisosonta' nisarín ni'ton, anohuitërancoí. Iporaso' inanta' aporintarin. Na'a piyapi'sari imasapi. Co ina nápo quëmaso' imasarinënuënhüë', itopi.

²⁷ —Co Yosë nohuantërinhuë' naporini, co napa'itonahuë'. Ya'ipinpoa' Yosë acorinpoa' ma'sona nicacaso'. ²⁸ Nani sha'huítëranquëma'. "Co caso' Cristocohuë'," itëranquëma'. Co'huara ina huë'shatërasohuë', Yosë a'parinco piyapi'sa' pënëna'huaso marë'. Ina imacaiso marë' pënënarahuë. ²⁹ Ni'co'. Quëmapi sa'apachina, amiconëonta' noya cancantërin. Noya nipayapi ni'ton, naporinso' natantaton, nóya cancantërin. Inapochachin canta' ninahuë. Na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi ni'ton, nóya cancantërahuë. ³⁰ Co caso' nohuantërahuë' piyapi'sa' yonquiuacoso'. Quisoso na'con na'con yonquinaso', ténin.

Inápa quëran o'marinso'

³¹ Cristo inápa quëran o'maton, chini chiniquënanantërin. Noya noya ninin. Piyapinpoaso nipirinhüë' isoro'paráchin nohuitëréhua'. Inasáchin nohuitatëhua', nisha'huítëréhua'. Cristoso nipirinhüë' inápa quëran o'maton, chini chiniquënanantërin. ³² Yosë'pa' ya'huëriinsopita nohuitërin. Nani ni'nin. Yosëri nontërinsona' natanin. Ina nohuitaton, sha'huítarinpoa'. Sha'huítopirinpoahuë', na'con na'con piyapi'saso', co yanatëtopihuë'. ³³ A'naquënpaso nipirinhüë' natëtëréhua'. "Yosë no'tëquënnonin. Inari

a'paimarin," ta'tēhua', natētērēhua'. ³⁴ Quisososo' Yosē nanamēn chachin nonin. Ispirito Santori noyá ya'coancantērin ni'ton, no'tēquēnáchin nonin. ³⁵ Tata Yosēri hui'nin pa'pi nosororin. Chini chiniquēn nanan quētērin ya'ipiya hua'anēntacaso marē'. ³⁶ Hui'nin natēpisopitaso', Yosē nohuitatona' nanpimiatapi. Co natēpisopitasohuē', co ina pōchin nanpimiatapihuē'. Nani Yosēri yonquirin ana'ntacaso marē'. A'na tahuēri ana'intomiatarin, parisitopiquē a'pararin huachi.

4

Samaria sanapi sha'huitērinsó'

¹⁻² I'huaso' na'a piyapi'sa' Coansa imapi. Na'a aporintērin. Iporaso' na'con na'con Quisoso imasapi. Co Quisoso chachin aporintērinhuē'. Ina sha'huitohuachincoi, ca'tano'sanēnpitacoí aporintarai. Na'con na'con aporintarai. Parisioro'sarinta' natantopí. ³ Ina nitotaton, Quisoso pa'nin. Cotia parti quēran pipirahuaton, Cariria parti paantarin.

⁴ Inatohua pa'pachina, Samaria parti na'huēcaso' ya'huērin. ⁵ Inatohua' a'na ninano' ya'huērin, Sicarē itopiso'. Ina ya'cariya Cosi no'panēn ya'huērin. Iraca pa'pin Cacopo itopisori quētērinso'. ⁶ Inaquē a'na poso ya'huērin. Cacopo posonēn itopí. Camotēchin inaquē cancoñai. Quisoso canotaton, posoque huēnsēconin.

⁷⁻⁸ Ca'tano'sanēnpitacoiso', ninanoquē pa'nai cosharo' pa'ana'huaiso marē'. Pa'naiso', Samaria sanapi i'sha macapon huē'nin. Nani mapachina, Quisosori itapon:

—Imoya, i'sha mananso canta' o'oi topirahuē, itērin.

⁹ —Caso' Samaria sanapico nipirahuē': "I'sha mananso canta' o'oi," ¿itēranco ti? itērin inarinta'. Cotioro'saso' Samariaro'sarē' co noya ninontopihuē' ni'ton, napotērin.

¹⁰ —Yosē yanicanapirinquēnhuē', co quēmaso' nitotēranhuē'. "I'sha mananso canta' o'oi," itēranquēn nipirinhue', co nohuitērancohuē'. No-huitēranco naporini, quēma nataintoncohuē'. Carinquēn nanpirin i'sha quēchitēnquēnhuē', itērin Quisosori.

¹¹ —Quēmaso' co manta' ya'huētērinquēnhuē' i'sha macamaso'. I'shaso' acopo' ya'huērin. ¿Onporahuatoncha nanpirin i'sha manē'ponquēnya? ¹² Iraca Tata Cacopo iso poso ninin. Isēquēran i'sha macaton, o'orin. Hui'ninpita, pē'tahuanēnpita inapitanta' isēquē o'opi. Inaso' chiniquēn nanantērin, topí. ¿Ina quēran na'con na'con quēmaso' nanitaparan ti? itērin sanapiri.

¹³ —I'shamia imoya o'opatēra, naquēranchin yamorantarē'. ¹⁴ Nisha i'sha carinquēn quētaranquēn. Ina ya'huētōhuachinquēn, co huachi yamororēso pochin cancantaranhuē'. Ni'quē'. Pancai' no'pa quēran pipihuachina, noyápiachin pipirarin. Co onporonta' yanimarinhue'. Inapochachin nanpirin i'sha quētōhuatēnquēn, cancanēnquē chachin ya'huētārinquēn. Inaquē ya'huápon huachi. Yosē nohuitaton, nanpimiataran, itērin.

¹⁵ —Ina i'sha sinioro quētoco ama yamoroto, i'sha masa'isohuē', itērin.

¹⁶ —Paaton imoya so'yan maconquē' huē'in, itērin.

¹⁷ —Co caso' so'yahuancohuē', itērin.

—No'tēquēn naporan. Co so'yahuanquēnhuē'. ¹⁸ Nani a'natērāpo quēmapi so'yataponahuē', iporaso' quēmapi yacaparanso' co so'yanhuē'. No'tēquēn nonan, itērin.

¹⁹ —Quēmaso' sinioro ninotona'pinquēn, tēnahuē. ²⁰ Shimashonēhuēpita paso motopiquē Yosē chinotopí. Ya'huēre cotioro'sanquēmaso': "Quirosarinquēráchin Yosē chinotacaso' ya'huērin," tēnama', itērin.

21 —Natanco imoya. Nani tahuëri naniarin. Yosë yachinotohuatama', co paso motopiquë pa'saramahuë'. Co Quirosarinquë tëranta' pacacaso ya'huërinhuë'. 22 Canpitaso' Yosë chinotopiramahuë', co nohuitëramahuë'. Cotioro'sacoiso', Yosë nohuitërai. Cotio quëmapi nicha'ësarinquëma' canpitanta'. 23 Ipora quëran huarë' Yosë yachinotohuatama', ya'ipi cancanëma quëran huarë' chinotoco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, no'tëquën yonquiatoma', Yosë chinotoco'. Ina pochin nohuantërin chinotacaso'. 24 Yosë co nonën ya'huëtërinhuë'. Co quënanarihuarahuë', ya'huërarin. Ispirito Santo chachin catahuarinquëma' no'tëquën yonquiatoma', ina chinotacaso', itërin Quisosori.

25 —A'na tahuëri Cristo huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina huë'pachin, ya'ipiya a'chintarinpoa', tënin Samaria sanapi.

26 —Ca mini inaco, nontaranquënso', itërin.

27 Naporo chachin ca'tano'sanënpitacoi o'mantaraí. Sanapi nontarin, quënanquimarai. “¿Ma'marëta' iso sanapi nontarin? ¿Ma'ta' nohuantërin?” ta'toi, yonquinëhuëi quëran pa'yanpiraihuë', co natanaihuë'. 28 Sanapiso nipirinhue' yonshanën patahuaton, ninanoquë pantarahuaton, piyapi'sa' sha'huitërin.

29 —Huëco' pa'ahua'. Pasëquë quëmapi nohuitoco'. Co nohuitaponco-rahue', “Nani a'natëräpo so'yahuanquën,” itërinco. Ya'ipiya ninorin. ¿Inaso' Cristo nimara ti? itërin.

30 Natanahuatona', na'a ya'huëhuano'sa' o'mapi Quisoso nicapona'.

31 Co'huara canquiyatërasoihuë', Quisoso yaa'capiraihuë'.

—Ca'quë Maistro, itopiraihuë', co nohuantërinhuë'.

32 —Cosharo pochin nininso' ya'huëtërinco, co nohuitëramasohuë', itërincoi.

33 —¿A'napitari coshara' quëtiimara? nitopiraihuë', co coshachatërarinhue'.

34 —Yosë a'paimarinco nohuantërinso' nica'huaso'. Ya'ipiya yanatërahue'. Ina yonquiat, co huachi coshara' yonquirahuë'. Cosharo pochin achinirinco. 35 “Catapini yoqui pahuanarin cayarinso' macacaso',” topiramahuë'.

Ipora chachin cayarinso pochin nininso' macacaso' ya'huërin, tënahue caso'. ¡Ni'cochi! Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Ipora tahuëri'sa chachin na'a piyapi'sa' ya'huërarin Yosë imacaiso marë'. Inapita a'chintacaso' ya'huërin. 36-37 Piyapi'sa' a'chintohuatama', Yosë'pa' canaarama'. Noya noya nanpimiatarama'. Cato' piyapi sacatërinso pochin nisarama'. “A'naso' ya'pirin sha'nin. Cayahuachina, a'narinta' manin,” topi. Napohuachina, cato' a'china'piro'sa chachin nóya cantantapi. 38 Na'a piyapi'sa' ya'huërin, co Yosë nohuitopisohue'. A'naquëni nani a'chintopirinhue', co yanatëpihuë'. Iporaso nipirinhue' a'paranquëma' a'chintantacamaso marë'. Yosë huëntonënuë ya'conacaiso marë' a'chintoco'. A'chintohuatama', imasapi huachi, itërincoi.

39 Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso natëpi. Sanapiri: “Ya'ipi ninorinco,” itërinso marë' natëpi. 40 Quisoso ni'quihuachinara, “Huëquë' isëquë yacapatoncoi, a'chintocoi,” itopi. Itohuachinara, cato' tahuëri a'chintacaso marë' inaquë i'huatërai. 41 A'chintohuachina, na'con na'con piyapi'sa' natëpi. 42 Sanapi itapona':

—Quëma sha'huitërancoi ni'toi, pi'pian Quisoso natërai. Iporaso nipirinhue' quiyaora chachin natanai. Nani nohuitatoi, cancanëhuëi quëran huarë' natërai huachi: “Tëhuënchachin isoso' nicha'ërinpoa'. Insosona imapachina', oshanën inquitaton, anoyacantantarin, tënai,” itopi.

⁴³ Cato' tahuëri quëran paantarahuatoï, Cariria parti canconai.
⁴⁴⁻⁴⁵ Caririaro'sari nohuitatona', noya natanpi. I'hua chachin Pascoa tahuëri na'huëhuachina, inahuanta' Quirosarinquë pa'pi. Naporo' Quisoso nohuitopi. Nani ma'sha Yosë pochin nininso' ni'pi ni'ton, iporaso' a'chintohuachina, noya natanpi. Ninanonëinquë chachinso nipirinhuë' co a'chininhuë'. "Ya'huërinquëso' pënëntona'pi co yanatëpihuë'," ta'ton, co inaquë a'chininhuë'.

⁴⁶ Ina quëran Canaquë cancoantarai. Inaquë i'hua i'sha huino atarantërin. Inaquë canconatoira, a'na capitan copirno piyapinën nininsoari huëcapairin. Hui'nin quëmapia'hua nininso', Capinaomoquë chiniquën caniorin. ⁴⁷ "Quisoso Cotia parti quëran pipirahuaton, Cariria parti canquirin," topi, natantërin. Natantahuaton, paahuarin:

—Huëquë' Maistro hui'nahuë anoyatiimaco. Nani yachiminin, itërin.

⁴⁸ —Canpitaso' co a'naroáchin natëramacohuë'. Co'so' Yosë pochin nipatohuë', co natëramacohuë', itërin inarinta'.

⁴⁹ —Manóton Siniro huëquë'. Hui'nahuë chiminpachin, itaantarin.

⁵⁰ Napotaantahuachina:

—Ya'huëran'pa' pa'mantaquë'. Hui'nan co chiminaponhuë'. Noyatarin, itërin. Napotohuachina: "No'tëquën nontërinco," ta'ton, ya'huërin'pa' pa'mantarin. ⁵¹ Yacanconahuaso', inprietonënpitari nacapiatona':

—Hui'nan nani noyatërin, itiipi.

⁵² —¿Insëchinta' pi'i nisahuaso' noyatërin? itërin.

—I'huara pi'i yatëhuërenahuaso' sapo otanotërin, itopi.

⁵³ "Naporo chachin Quisoso nontërinco. 'Hui'nan noyatarin,' itërinco," ta'ton, Quisoso natërin. Ya'ipi pëinëinquë ya'huëpisopitanta' natëpi.

⁵⁴ I'hua chachin i'sha huino atarantërin. Iporaso' Cotia parti quëran huëntarahuaton, capitan hui'nin ya'huëré' a'naroáchin anoyatërin. Inapaton catoro' huachi Caririaquë Yosë pochin nisarin piyapi'sari nohuitacaiso maré'.

5

Apia anoyatërinso'

¹ Ina quëran cotio niyontonpiso tahuëri naniriarin. Naporo' Quisoso Quirosarinquë paantarin. ² Inaquë i'sha ya'huërin, anpomiachin. Cotio nananquë Pitista itopi. Ninano ya'coana pirayan ya'huërin, ohuicaro'sa' ya'coananën itopiquë. I'sha pirayan a'natërápo imënamë pochin nininso' ya'huërin. ³⁻⁴ Inaquë na'a cania'piro'sa' quëhuënapï. A'naquën somaraya. A'naquën sonpacha. A'naquën nantën tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'. Inaquë ninarapi. ["Hua'qui quëran hua'qui quëran Siniro anquëninën o'maton, i'sha acó'sacaitërin," topi. "Napohuachina, inso'ton i'quë ya'compachina, a'naroáchin noyatërin," ta'tona', ninarapi.] ⁵ Inaquë a'na quëmapï ya'huërin. Nani cara shonca posa pi'ipi caniorin. Co nanifërinhuë' huanicaso'. ⁶ Inaquë quëhuënapirinhuë', Quisosori quënanquirin. "Nani hua'qui' caniorin," itohuachina, apia itapon:

—¿Nohuantëran noyatamaso ti? itërin.

⁷ —Nohuantopirahuë' Siniro. Sa'ahuaco. Co insonta' ya'huërinhuë' i'quë po'moincoso'. I'sha co'sacaitohuachina, yaya'conpirahuë'. A'na'ton ya'conin, itërin.

⁸ —Huaniquë' iyasha. Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë', itërin.

⁹ Napotohuachina, a'naroáchin apia noyatërin. Pë'sara'huaya masahuaton, iratërin. Chinoto tahuëri chachin naporin. ¹⁰ Cotio hua'ano'sari quënanahuatona', apia huëcapai.

—Ipora tahuëriso', chinoto tahuëri ni'ton, co ma'sha quëpacaso' ya'huërinhuë', itopi.

¹¹—Quëmapi anoyatërinco' nani sha'huitërinco. “Pë'sara'huaya masahua-ton, iratëquë',” itërinco, tënin.

¹²—¿Ma quëmapita' napotërinquën? itopi. ¹³“Ahuën. Co nohuitërahuë',” tënin. Hua'huayatërahuë' piyapi inaquë ya'huërin ni'ton, nani Quisoso pa'nin. ¹⁴Ina quëran chinotopiso pëiquë pa'sahuaton, apia anoyatërinso' quënancoantarin.

—Ni'quë' iyasha. Nani quëmaso' noyatëran. Ama huachi oshahuaan-taquësohuë', na'con na'con ma'sha onpotan, itërin.

¹⁵Ina natanahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirahuaton, cotioro'sa' sha'huitonin. “Quisoso anoyatërinco,” itoonin. ¹⁶Napoaton Quisoso no'huipi. Chinoto tahuëri anoyatërinso marë' co quë'yapihuë'. ¹⁷Quisosorisso nipirinhüë' itërin:

—Tatahuëso' co ipora huanta' chinotërinhuë'. Sacatárin piyapi'sa' catahuacaso marë'. Canta' co chinotërahuë'. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuarahuë, tënin.

¹⁸Chinoto tahuëri piyapi anoyatërin ni'ton, cotioro'sari yatëpapi. “Yosëso' tatahuë chachin,' topachina, Yosë pochachin niconin,” ta'tona', aquë aquëtë' yatëpapi.

Yosë hui'nin ni'ton chiniquën nanantërinso'

¹⁹Ina quëran Quisosori itantarin: “No'tëquën itaranquëma'. Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Tatahuërachin nonanahuë. Hui'ninco ni'to, inapochachin canta' ninahuë. ²⁰Tatahuë na'con nosororinco. Nosoroatonco, yonquirinso chachin anitotërinco. A'na tahuëri catahuaarinco saca sacai' nininso' nica'huaso'. Canpitaso' ni'patama', pa'yanarama'. ²¹Tatahuë chimipi ananpitaantarin. Inapochachin canta' inosona nohuantërahuëso' ananpitaantarahuë. ²²A'na tahuëri coisë pochin nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarahuë. Noya nipisopita noya acoarahuë. Oshahuano'saso nipirinhüë' no'tëquën ana'ntarahuë. Co tatahuëri ana'ntarinhüë'. Nani nanan quëtërinco ana'nta'huaso marë'. ²³Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinaco. Tatahuë noya ni'piso pochachin ni'sarinaco. Ina marë' nanan quëtërinco. Co noya ni'patamacohuë', Tatahuënta' co noya ni'namahuë'. Ina a'paimarinco.

²⁴No'tëquën itaranquëma'. Yosë chachin a'paimarinco. Noya natanpata-maco, cancanëma quëran huarë' ina imapatama', nanpimiatarama'. Co onporonta' ana'ntaranquëmahuë'. Chiminpatama', co parisitomiataramahüë'. Nani Yosë nohuitarama' ni'ton, nanpimiatarama'. ²⁵Caso' Yosë hui'ninco. Iporaso huachi a'naquën chimipi pochin nipisopita natanarinaco. Inapita noya natanpachinaco, Yosë anohuitarahuë. Ina nohuitoahuachina', nanpimi-atapi. ²⁶Tata Yosë inaora nohuanton, nanpirin. Inari piyapi'sa' nanpicaso' quëtërin. Inapochachin canta' ina nohuanton, nanpirahuë. Naporahuaton, a'napitanta' ananpita'huaso' nanitaparahuë. ²⁷Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' ana'nta'huaso marë'. ²⁸Ama ina yonquiatoma', pa'yancosohuë'. A'na tahuëri ya'ipi chiminpisopita natanarinaco. ²⁹Natanpachinaco, po'oro quëran pipiapi. Noya nipisopita noya noya nantiantarapi. Co noyahuë' nipisopitaso nipirinhüë', ana'ntarahuë,” tënin Quisoso.

Yosëri a'paimarinso'

³⁰Ina quëran Quisosori itantarin: “Co caora nohuanto manta' ninahuë'. Tata Yosë sha'huitoahuachinco, inachachin sha'huirahuë. Co caso' nisha

yonquirahuë'. Tata yonquirinsoráchin nohuantërahuë. Napoaton no'tëquën ana'intarahuë. ³¹ Caso' Cristoco. Yosë quëran o'marahuë, tënahüë. Casáchin naporahuë naporini, co natëinacoso' ya'huëitonhuë'. ³² Nipirinhüë', Tata Yosënta' inachachin sha'huitarinquëma'. No'tëquën nonin, tënahüë. ³³ I'hua piyapi'sa' a'parama' Coansa natanacaiso marë'. 'Co caso' Cristocohüë'. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso', itërin. No'tëquën naporin. ³⁴ Caso' co piyapi noninsoachin yonquirahuë'. Nipirinhüë', iso' sha'huitaranquëma' canpita natëtoma' cha'ëcamaso marë'. ³⁵ Coanshaso' noya quëmapi. Huaroro noya orotërinso pochin ni'ton, noya anitotërinquëma'. Ya'nan natanpatamara, hua'quimiachin pa'yatërama'. ³⁶ Inaso' no'tëquën sha'huitërinquëma'. 'Yosëri chachin Quisoso a'paimarin,' itërinquëma'. Nipirinhüë', co inasáchin anitotërinquëmahüë'. Yosëso' chini chiniquën nanantaton, catahuarincó ni'ton, sacai' nininso' ninahuë. Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Yosë nohuanton, ina pochin ninahuë. Ina marë' na'con na'con natëamacoso' ya'huërin. ³⁷ Tatahuë a'paimarincosonta' nani sha'huitërinquëma'. Co onporonta' noninso' natanchinamahuë'. Co ni'chinamahuë'. ³⁸ Nanamënta' co natëramahuë'. A'paimapirincohuë' co natëramacohüë' ni'ton, naporama'. ³⁹ Yosë quiricanën na'con nontërama'. 'Ina nontohuatëhua', nanpimiatacaiso marë' anitotarinpoo', tënama'. Napopiramahuë', co tëhuëinchachin natëramahuë'. Ina quiricaquë chachin ninorinaco. ⁴⁰ No'tëquën ninopirina-cohuë', co yaimaramacohüë'. Ananpimiata'huanquëmaso' ya'huëpirinhüë', co nohuantëramacohüë'.

⁴¹ Co canpita noya nicamacoso marë' napotëranquëmahüë'. ⁴² Nani nohuitëranquëma'. Co cancanëma quëran Yosë nosororamahuë', tënahüë. ⁴³ Yosë chachin a'paimarinco ni'ton, o'mapirahuë', co nohuantëramacohüë'. A'naquënso nipirinhüë' inaora yonquinën quëran a'chintohuachinquëma', nohuantarama'. ⁴⁴ Canpita capini nipa'yatacasoráchin yonquiatoma', co Yosë noya nicainquëmaso' yonquiramahuë'. Napoaton co natëramacohüë'. ⁴⁵ Co carinquëma' Yosëquë sha'huirapiaranquëmahüë'. Moisésë tëhuëinchinso' sha'huirapiarinquëma'. 'Ina catahuarinpoo', ta'toma', imapiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, sha'huirapiarinquëma'. ⁴⁶ Inaso', iráca ninotonco ninshitërin. Ina natërama' naporini, canta' natëitomacohüë'. ⁴⁷ Ninshitopirinhüë', co natëramahuë' ni'ton, carinquëmanta' a'chintopiranquëmahüë', 'Co no'tëquën nonanhuë', itëramaco,' itërin Quisosori, cotio hua'ano'sa' nontaton.

6

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Ina quëran Cariria sono' aquëtëran pëntonai. Ina sonoso', Tipiriasë itopi anta'. ² Notohuaro' piyapi'sa' imasarinacoi. Na'a cania'piro'sa' Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Ina nicatona', imasapi. ³ Nonshirahuatoí, a'na motopia'huaquë pomosocontarai. Inaquë huënsëconai. ⁴ Pascoa tahuëri naniriarin. Naporó' cotioro'sa' niyontonpi Yosë yonquicaiso marë'. ⁵ Quisoso natanacaiso marë' notohuaro' piyapi'sa' canquirapi. Inapita quënanahuaton, Quisosori Pinipi itapon:

—¿Intohuacha coshara' pa'anë isopita capacaiso marë' nicaya? itërin.

⁶ Nani yonquirin coshara' ana'atacaso' niponahuë', Pinipi natanin tënicaso marë'.

⁷ —Cato pasa tahuëri sacatatë' canarësoquë pa'anpirëhuahuë', co iso nápo piyapi'sa' naniitonahuë', itërin Pinipiri.

8 Antërisënta' ya'huarin. Simon Pitro iin inaso'. Natanahuaton, itapon:

9 —Isëquë a'na quëmapi'a'hua ya'huërin. A'natërapoíchin pan nisahuaton, catoyachin sami ya'huëtërin. Inaíchín nipirinhüë', ¿iso nápo' piyapi ta'ma nanitëre'poya? itërin.

10 —Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina', itërincoi Quisoso.

Inaquë noya pastoa'huaya ya'huërin. Sha'huitoahuatëira, inaquë huënsëpi. A'natërápo huaranca quëmapi'sa pochín ya'huëpi. 11 Quisosori a'natërapoya pan masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, piyapi'sa' quëtërin capacaiso marë'. Samirë chachín quëtëra'piarai. Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi. 12 Nani natëhuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Pan, sami, inapita pë'sotopiso' maconco', chiniahuchina', itërincoi.

13 Napoaton pë'sotopiso' masahuatoi, shonca cato' i'më' mëntatërai.

14 Ina nápo piyapi'sa' capacaiso marë' cosharo' ana'atërinso' ni'sahuatona', piyapi'sa' ninontopi:

—Tëhuëchachín iso quëmapi Yosëri a'paimarin. Pëñëinpoaso marë' a'paimacaso sha'huirínso chachín, nani o'marin, nitopi.

15 “Huëco' maahua', copirno acoa'ahua',” topi a'naquën. Co Quisosori natanaponahuë', inaora yonquinën quëran nitotërin. Nitotaton, inaora panëquë pantarin.

Íi' aipi iratërinso'

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

16 I'huanahuanquë ca'tano'sanënpitacoiso', sono' yonsanquë pa'mantarai.

17-18 Potiquë ya'conahuatoi, Capinaomoquë paca'huaiso marë' pëntonapiraihuë', huancoanaí' tashitërai. Co Quisoso huë'shatërasohuë', panca ihuan maníncoi ni'ton, panca co'sacaitërin. 19 Saota quiromitro pochín nani maitopiraihuë', Quisoso huë'sarin nicaporaihuë', co a'naroáchin nohuitëraihuë'. Íi' aipi i'narahuaton, no'pa pochín huë'shiarin. Poti ya'caririarínso' ni'sahuatoi, pa'yanai.

20 Napopiraihuë':

—¡Co'ta ca huë'sarahuë! ¡Ama pa'yancosohuë! itërincoi. 21 Ina quëran noya cantantati: “Ya'conquiquë',” itohuatoira, ya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin Capinaomo yonsanquë canconai.

Quisoso yonípiso'

22 Piyapi'saso nipirinhüë' ina quëranchin quëparitopi. Tahuëririnquë Quisoso yonisápirinahüë'. Co quënanatonahuë', ninontopi. “¿Intohuaso' pa'mara? I'huara a'naíchín poti ya'huëpirinhüë'. Inaquë ca'tano'sanënpita ya'conahuatona', pa'pi. Quisososochín nipirinhüë' co pa'ninhüë',” nitopi.

23 Napoasoi, potiro'santa Tipiriasë quëran huë'piso' canquirapi quënanpi. Quisoso cosharo' ana'ataton piyapi'sa' a'carínso' ya'cari nonshiipi. 24 Co ca'tano'sanënpitacoi tëranta' ya'huëraihuë' ni'ton, “Huëco' pa'ahua', Quisoso yoniahua',” nitatona', potiro'saquë ya'conpi. Ya'conahuatona', Capinaomoquë pa'pi Quisoso yonípona'.

Cosharo pochín ninínso'

25 Inaquë nonshirahuatona', Quisoso quënanconpi huachi.

—¿Onporota' Maistro isëquë huënan? itopirinhüë'.

26 —No'tequën sha'huitarquëma'. I'huara cosharo' ana'atërahuë' no-huitamacoso marë' nipirinhüë', co yanohuitëramacohüë'. Natëaquë huarë' coshatërama' ni'ton, yoniramaco. 27 Cosharomia a'naroáchin chanatërin. Ama inasáchin nohuantocosohüë'. Cosharo pochín ninínso' ya'huërin.

Cancanëma marë' quëtaranquëma'. Ina co onporonta' chanatarinhuë'. Ya'huëtohuachinquëma', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama. Ina na'con na'con yonquico'. Yosë quëran quëmapico ni'to, quëtaranquëma'. Ina marë' Tata Yosë acorinco. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuë nohuitamaco marë', itërin.

28 —¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? itopi.

29 —Tëhuëenchachin Yosë yanatëhuatama', ca imaco. Ina a'paimarinco ni'ton, cancanëma quëran huarë' imaco. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

30 —Inta nipachin, Yosë pochin niquë'. Ina nicatoi, natë'inquën. Co topinan natëa'huainquënso' ya'huërinhuë'. 31 Iráca shimashonënpaopita Moisésëri Iquipito quëran quëcapon, noya coshoro' mana itopiso' quëtërin. “Coshoro' inápa quëran o'marinso' quëtërin capacaiso marë',” tënin Yosë quiricanënquë. Inotëro parti napopi, itopi.

32 —No'tëquën itëranquëma'. Coshoro' inápa quëran o'marinso' co Moisésëri quëtërinhuë'. Tata Yosëri quëtërinso'. Iporaso' noya noya nininso' quëtëranquëma'. 33 Inápa quëran a'patimarinquëma' piyapi'sa' ina pochin nancapaiso marë', itërin.

34 —Inanpi coshoro', Siniro, quëtocoi nani tahuëri capatoi, noya nanpii, itopi.

35 —Ca inaco. Caso' coshoro pochinco ni'to, piyapi'sa' ananpitomitarahuë. Imapatamaco, co huachi tanarëso pochin cancantaramahuë'. Natëhuatamaco, co huachi yamororëso pochin cancantaramahuë'. Yosë nohuito huatama', sano cancantarama'. 36 Nipirinhuë', nani sha'huitëranquëma'. Ninahuëso' nicapomarahuë', co natëramacohuë'. 37 Anaquën Tata Yosë nohuanton, imasarinaco. Insosona imapachinaco, co onporonta' a'pararahuë'. 38 Co caora nohuanto, ma'sha ninahuë'. Inápa quëran o'marahuë' Tata Yosë natëca'huaso marë'. Ina a'paimarinco. 39 Anaquën Yosë nohuanton, imasarinaco. Inapitaso' noya a'pairahuë', co a'poarinacohuë'. Ayaro' tahuëri ananpitaantararahuë. Ina Yosë nohuantërin. 40 “Quëmaso' tëhuëenchachin Yosë hui'ninguën,” itatomaco imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama huachi. Ayaro' tahuëri ananpitaantarancuëma'. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

41 Ina natanahuatona', cotioro'sari no'huipi. “Caso' coshoro pochin nahuë. Inápa quëran o'marahuë,” tëninso marë' no'huipi. No'huitona', ninontapi.

42 —Co'ta inaso' Quisoso. Cosi hui'nin. A'shionta' nohuitërehua'. ¿Onpoatonta' “Inápa quëran o'marahuë,” toconin? nitopi.

43 —Ama huachi no'huitomaco, sacaro quëran ninontocohuë'. 44 Co insonta' nanitërinhuë' inaora nohuanton imaincoso'. Tata Yosëri huayonin-sopitaráchin imasarinaco. Ayaro' tahuëri inapitaso' ananpitaantararahuë. 45 Pënëntona' piro'sa' iráca ninshitopi. “Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri a'chintarin,” topi, ninshitatona'. Tatahuë natanatoma' natëhuatama', imasaramaco.

46 Co insonta' Tata Yosë quënaninhuë'. Casáchin quënanahuë. Ina ya'huërin quëran o'marahuë. 47 No'tëquën sha'huitëranquëma'. Imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. 48 Ca coshoro pochinco ni'to piyapi'sa' ananpimiatarahuë. 49 Shimashonëmapita inotëro parti ya'huaso', coshoro' Yosëri quëtërinso' ca'pi. Mana itopiso' ca'pirinahuë', nani iráca chiminpi. 50 Insosona natëhuachinco inápa quëran coshoro' o'marinso capatë pochin nisarin. Napohuachin, Yosëre' ya'huëmiatapon. 51 Ca nanpirin coshoro pochinco. Inápa quëran o'mato, noya noya ananpiaranquëma'. Ca nonëhuë

chachin quëtarahuë ya'ipi piyapi'sa marë'. Coshatëramaso pochin nitohuata-maco, ya'coancantaranquëma', nanpimiatarama huachi, itërin.

⁵² Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha ninontopi.

—¿Onporahuatonta' nonën chachin ca'nëso pochin quëtërë'ponpoa nicaya' nitopi.

⁵³ —No'tëquën itëranquëma'. Caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'ipi cancanëma quëran yonquico. Co'so' nonëhuë ca'nëso pochin nitohuatamahüë', huënainëhuënta' co o'orëso pochin nitohuatamahüë', co onporonta' nanpimiataramahüë'. ⁵⁴ Insosona nonëhuë ca'nëso pochin nipachina', huënainëhuënta' o'orëso pochin nipachina', nanpimiatarin. Ayaro' tahuëri ananpitaantarahuë. ⁵⁵ Nonëhuë cosharo pochin ni'ton, achinicancantaranquëma'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, imapatamaco, anoyacancantaranquëma'. ⁵⁶ Tëhuëenchachin nonëhuë ca'nëso pochin nipatama', huënainëhuënta' o'orëso pochin nipatama', ya'coancantaranquëma' ni'ton, imamiataramaco. ⁵⁷ Tatahuëso' nanpimiatarin. Ina a'paimarinco. Catahuarinco noya nanpica'huaso marë'. Inapochachin imamiatohuatamaco, cosharo pochin achinicancantaranquëma' ni'ton, catahuanquëma' Yosë nohuitatoma' nanpimiatacaso marë'. ⁵⁸ Ca cosharo pochinco. Inápa quëran o'marahuë. Shimashonëmapita cosharo' Yosëri a'patimarinso' ca'pirinahuë', iráca chiminpi. Nipirinhuë', imamiatohuatamaco, nanpimiatarama', itërin.

⁵⁹ Capinaomo niyontonpiso pëiquë a'chintaton naporin.

Quisoso natëhuatëhua', nanpimiatacaso ya'huërinso'

⁶⁰ Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapirinahuë', ina nanan natanahuatona' a'naquën nisha yonquipi.

—A'chininso' saca' imacaso'. ¿Incaricha nitotaton, natërë'poya? nitopi.

⁶¹ Napohuachinara, Quisoso inaora nitotaton, itërin:

—A'chintopiranquëmahüë', ¿yaa'poramaco ti? ⁶² Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri Yosë ya'huërin'pa' panantararahuë. Ina ni'patama' ¿ma'ta' yonquiarama'? ⁶³ Ispirito Santoráchin ananpimiatarinquëma'. Piyapi'sa' inahuara co nanitapihuë'. Yosë yonquirinso chachin sha'huítëranquëma'. Ina natëhuatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ⁶⁴ Nipirinhuë', a'naquëma' co natëramacohüë', itërin. Iráca quëran huarë' ya'ipi piyapi'sa' yonquirinsopita nitotërin. A'naquën co yanatëtopihuë'. A'nanta' yasha'huirapirin. Inapita nitotaton, napotërin. ⁶⁵ Ina quëran itantarin:

—Napoaton itaranquëma'. Co Yosëri anitotohuachinhuë', co insonta' nani-tarinhuë' imaincoso', itërin.

⁶⁶ Naporo quëran huarë' na'amíachin co huachi imapihuë'. A'popi huachi.

⁶⁷ Napohuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—¿Co canpitaso' a'poapomacohüë' to? itërincoi.

⁶⁸ —Co Siniro a'poarainquënhüë'. Co a'na ya'huërinhuë' imaca'huaiso'. Quëma nóya a'chintarancoi Yosë nohuitatoi nanpimiata'huaiso marë'. ⁶⁹ Nani natërainquën. Quëmaso' noyasáchin ninan. Yosë a'paimarinquën, tënai, itërin Simon Pitrori.

⁷⁰ —Shonca catonquëma' acoranquëma' imacamacoso marë'. A'naëmaso nipirinhuë', sopai pochin cancantërin, itërincoi. ⁷¹ Simon hui'nin Co-tasë Iscarioti itopi yonquiaton, naporin. Inarinta' ca'tanpirinhuë', yasha'huirapirin.

¹ Ina quèran hua'quimiáchin Quisoso Cariria parti ya'huèrarin. Cotioro'sari yatèpapi ni'ton, co Cotia parti yapa'ninhuè'. ² Ina quèran a'na cotio niyontonpiso tahuèri naniriarin, imènaméro'sa' pita itopiso'. ³ Napoaton iinpitari itapona':

—Quémanta' Cotia parti paaton, Yosè pochin niquè' imarinènquènsopita ni'ina'. ⁴ Po'oana quèran ma'sha nipatan, piyapi'sa' co nohuitarinènquènhuè'. Yosè pochin yanipatan, a'ninquèchin niquè' ya'ipi piyapi ni'inènquèn, itopi.

⁵ Co iinpitari tèranta' natèyátèrapihuè' ni'ton, napotopi. Inapita nontaton, itapon:

⁶ —Pahuanarin caso' paca'huaso'. Canpitaso nipirinhue' onporosona yapa'patama', noya paco'. ⁷ Canpitaso' piyapi'sa' co no'huirinhue'quèmahuè'. Caso nipirinhue' no'huirinaco. “Co noyahuè' ninama,” itèrahuèso marè' no'huirinaco. ⁸ Napoaton paatoma', niyontonpiso tahuèri na'huèco'. Co ipora pa'sarahuè'. Pahuanarin paca'huaso', itèrin.

⁹ Ina tosahuaton, ina quèranchin ya'huèrarin.

Quisosonta' Cotia parti pa'ninso'

¹⁰ Iinpita nani pa'pachinara, Quisosonta' pa'nin niyontonpiso tahuèri na'huècaso marè'. Pa'pirinhue', co piyapi'sa' ni'tèrantapaquè pa'ninhuè'. Po'oana quèran pochin pa'nin. ¹¹ Inaquè cotioro'sari yonisápirinahuè'.

—¿Intohuata' Quisoso ipora? tosapí.

¹² Nisha nisha yonquiataona', ninontopi. “Inaso' noya quémapi,” topi a'naquèn. A'napitaso nipirinhue' taponá: “Co noyahuè'. Yanonpintèrinpoa’,” topi.

¹³ Napopirinhue', hua'ano'sa' tè'huatataona', po'oana quèran ninontopi.

¹⁴ Simana huancana Quisoso Yosè chinotopiso pèiquè pa'nin. Inaquè a'chinarin. ¹⁵ Cotioro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' iso quémapi co na'con quirica nitotaponahuè', noyá nitotèrin? topi.

¹⁶ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Co caora yonquinèhuè quèran a'chinahuè'. Tata Yosè a'paimarincoso' sha'huitohuachincora, canta' a'chinarahuè. ¹⁷ Cancanèma quèran huarè' Yosè yanatèhuatama', no'tèquèn anitotarinquèma': “Co inaora yonquinèn quèran a'chininhue'. Yosè nanamèn chachin a'chinarin,” tosarama'. ¹⁸ A'naquènso' inahuara yonquinèna quèran a'chinpi. Piyapi'sari pa'yatacaiso marè' napopi. Caso' nipirinhue' Yosèchin yonquiato, no'tèquèn a'chinahuè. Inaíchín pa'yatacaiso' ya'huèrin, tènahuè. Co nonpintèranquèmahuè'. ¹⁹ Moisésè iráca pènèntopirinhue', co a'nayanquèma tèranta' natèramahuè'. ¿Onpoatonta' yatèparamaco? itèrin.

²⁰ —¿Quémaso' sopai ya'coancantèrinquèn ni'ton, hua'yantèran! ¿Inta' yatèparinquèn? itopi.

²¹ —Chinoto tahuèri a'na quémapi anoyatèrahuè. “Chinoto tahuèri nipirinhue', co chinotèrinhuè’,” ta'toma', canpitaso' pa'yanama'. ²² Ni'cochi. Co canpita tèranta' ya'ipi chinoto tahuèri chinotèramahuè'. Iráca shimashonèma' sha'huitèrinènquèma' marca acocaso'. “Hui'nanpita posa tahuèritohuachina', marca acotoco,” itèrinpoa' Moisésènta'. Posa tahuèri nanihuachina, marca acotèrama'. Chinoto tahuèri nisapirinhue', acotèrama'. ²³ Chinoto tahuèri niponahuè', marca niacotèrama'. Moisésè pènèntèrinso' natècaso marè' naporama'. Inapoapomarahue', ¿onpoatomata' nipachin chinoto tahuèri piyapi anoyatèrahuèso marè' no'huiramaco? ²⁴ Ama quènanamasoráchin

yonquiatoma', sha'huirapicosohuë'. Yonquinënpoa quëran huarë' Yosë ni'sarinpoa'. Ina nitotatoma', no'tëquën yonquico', itërin Quisosori.

Cristo inápa quëran o'marinso'

²⁵ Ina quëran ya'huëhuano'sari Quisoso quënanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quëmapi yatëpapiso' ti? ²⁶ Ni'cochi. A'ninquëchin a'chinapirinhue', co incari tëranta' no'huirinhue'. Hua'ano'sarinta' natëtona': "Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'," ¿tomarai huachi ti? nitopi.

²⁷ —Napochináchin, nipirinhue' Quisoso intohua quëransona huë'ninso' nitotërhua'. Cristoso huë'pachin intohua quëransona huë'ninso', co insonta nitotarinhuë', nitopi.

²⁸ Quisososo nipirinhue', Yosë chinotopiso pëiquë chiniquën itaantarín:

—¿Nohuitëramaco ti? Intohua quëranso' huë'nahuëso' nitotapomarahue', co tëhuëchachin nohuitëramacohue'. Co caora nohuaton, o'marahue'. Yosë nohuanton, o'marahue. Inaso' no'tëquën nonin. Nipirinhue', inanta' co nohuitëramahuë'. ²⁹ Caso nipirinhue' ina nohuitërahue. Inatohua ya'huëpirahuë', isoro'paquë a'paimarinco, itërin.

³⁰ Ina topachina, hua'ano'sari tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinhue', Yosë nohuanton, co chiminacaso' naniyatërarinhue' ni'ton, co mápihuë'. ³¹ Hua'ano'sariso' no'huipirinhue', na'a piyapi'sari Quisoso yanatëpi.

—Cristo o'mahuachin, iso quëmapi quëran na'con na'con ta'ma' ¿Yosë pochin niquimarë'po ti? topi.

Tashinan pëiquë yapo'mopiso'

³² Ina pochin ninontopiso', parisioro'sa' natantopi. Natantahuatona', corto hua'ano'sarë chachin ponisario'sa' a'papi Quisoso macacaiso marë'.

³³ Huë'pirinhue', Quisosori itërin:

—Co hua'qui' canpitaro'co ya'huapohue'. Pa'miatarahuë. Yosë nohuanton, o'marahue. Inaquë chachin panantarahuë. ³⁴ Naporo' yonípiramacohuënta', co quënanaramacohue'. Insëquësona pa'pato canpitaso' co nanitaramahuë' pacacamaso', itërin.

³⁵ Hua'ano'sa capini ninontopi.

—¿Intohuata' yapaaton naporinso'? "Co quënanaramacohue'," tënin. Nisha piyapi'sa' ya'huëpi parti a'naquën cotioro'sa' yacapatonpi. Inaquë paa-ton, nisha piyapi'sa' a'chintapon nimara. ³⁶ ¿Ma'ta' tapon naporin? "Yonípiramacohuënta', co quënanaramacohue'. Insëquësona pa'nahuëquë co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso'," toconin, nitopi.

Nanpirin i'sha

³⁷ Pita ta'huantërinso' tahuëri na'con na'con yonquipiso' ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Naporo' Quisosori huanirahuaton, chiniquën itapon:

—Yamororëso pochin cancantohuatama', huëco' imaco sano cancantamaso marë'. ³⁸ Natëhuatamaco, cancanëmaquë nanpirin ii' ya'huëtarinquëma'. Pancai' no'pa quëran pipirinso pochin cancanëmaquë ya'huërâpon. Yosë quiricanënuquë naporin, itërin.

³⁹ Quisoso imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Ina yonquiaton, napotërin. Naporo' Quisoso co inápaquë pantayátërarinhue'. Napoa-ton co Ispirito Santori piyapi'sa' noyá ya'coancanchátërarinhue'. (Ina ya'coancantohuachinpoa', na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran a'napitanta' Yosë anohuitarihua', tapon naporin.)

Nisha nisha yonquipiso'

⁴⁰ Quisoso naporinso' natanahuatona', nisha nisha yonquipi.

—Têhuênchachin isoso' pênêntona'pi ninarêhuaso', topi.

⁴¹ —Cristo mini ténahuê, ténin a'naquên.

—Co inahuê' nimara. Cristo naporini co Cariria parti quêran huê'itonhuê'.

⁴² ¿Co'ta “Tapico' shiin ni'ton, ina ninanonênquê chachin nasitapon? Piringuê nasitapon,” ténin Yosê quiricanênquê, topi a'naquêonta'.

⁴³ Ina pochin ninontatona', nisha nisha yonquipi. ⁴⁴ A'naquêninta' tashinan pêiquê po'mocaiso marê' yamápirinahuê', co mápihuê'.

Hua'ano'sa' co natêpisohuê'

⁴⁵ Ina marê' ponisiaro'sa' nani a'papi. Hua'ano'sari chachin a'pápirinahuê', topinan huénantapi.

—¿Onpoatomata' co manamahuê'? itopi.

⁴⁶ —¿Co insonta' ina pochin a'chinchinihuê'! itopi.

⁴⁷ Ina quêran parisioro'sari itapona':

—Nani nonpintêrinquêma' ni'ton, ¿canpitanta' natêrama' pa'? ⁴⁸ Ni'cochi. Co inso hua'ano'sari têranta' ina natêrinhuê'. Parisioro'sacointa' co natêriahuê'. ⁴⁹ Topinan piyapi'sariachin natêpirinahuê', inapitaso' co Moisésê pênêntêrinso' nitotopihuê' ni'ton, Yosêri ana'ntarin, ténai, itopi.

⁵⁰ Nicotimonta' inaquê ya'huêrin, i'huapo' tashi' Quisoso nicapon pa'ninso'. Inanta' cotio hua'an ni'ton, itapon:

⁵¹ —Moisésê pênêntêrinso' natêrêhua'. Nani pênêninpoa'. “Ama topinan quêran ana'ntocoso'huê'. No'têquên nitotaquê huarê' ana'ntacaso' ya'huêrin,” ténin. Napoaton canpoanta' Quisoso a'chininso' natahuan'. Naporinsonta' nitotahua'. Co topinan quêran ana'ntacaso' ya'huêrinhuê', ténahuê, itêrin.

⁵² —¿Quêmanta' Cariria parti quêran huê'nan? Yosê quiricanên nontêquê'. Pênêntona'pi co onporonta' Cariria quêran huêcaponhuê', itopi.

Oshahuana'pi sha'huirapipiso'

[⁵³ Ina quêran piyapi'sa' yanquêêrahuatona', ya'huêpi'pa' paantapi.

8

¹ Quisoso nipirihuê' Oripesê panênquê pa'nin. ² Tahuêriringuê tashiramiachin Yosê chinotopiso pêiquê paantarín. Na'a piyapi'sa' huê'pi ina natanacaiso marê'. Inaquê huênsêrahuatón, a'chinapirihuê', ³ Cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapita huêcatona', a'na sanapi quêpi. So'yahuan nipirihuê', nisha quêmapiri ichihuê'êrin. Nani quênanpi ni'ton, masahuatona', Quisosoquê quêpi. Sanapi huacánachin ahuanirahuatona', Quisoso itapona':

⁴ —Maistro, iso sanapi so'yahuan nipirihuê', nisha quêmapiri ichihuê'êrin, quênanai. ⁵ Iráca Moisésê pênêninpoa'. “Monshihuanpisopita na'píquê tê'yaratoma', têpaco',” ténin. ¿Ma'ta' ténan quêma ipora? ¿Têpa'ii ti? itopi.

⁶ Quisoso atêhuêrahuatona' sha'huirapicaiso marê' natanapi. Quisoso nipirihuê' i'chorahuatón, imirin quêran no'paguê ninshitarín.

⁷ —¿Ma'ta' onpochii? Sha'huitocoli, itantahuachinara, huaniantarín.

—Noyahua'. Insonquêma têranta' co pi'pian têranta' oshahuanpatamahuê', inari'ton na'píquê tê'yarain, itêrin.

⁸ Ina quêran i'choantarahuatón, no'paguê ninshitaantarín. ⁹ Ina natanahuatona', a'naya a'naya pa'pi. Mashoro'sa'ton pa'pi. Ina quêran a'naya a'naya pa'pi. Ya'ipiya pa'pachinara, sanapiíchin huaniárin. ¹⁰ Quisoso huaniantarahuatón, itapon:

—¿Inso huachi, imoya, quëmapi'sa' yaana'intërinënguënso'? ¿Co huachi yaana'intërinënguënhuë'? itërin.

¹¹—Nani pa'pi Sinioro, itërin.

—Co carinquëonta' yaana'intëranquënhuë'. Paaton, ama huachi aquëtë' oshahuantaquësuhuë'. Noya niquë huachi, itërin. Napotohuachina, pa'nin.]

Quisoso a'pintërinpoaso'

¹²Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

—Caso' a'pintatë pochin nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën anitotarahuë. Imapatamaco, co huachi tashinan pochin cancantaramahuë'. Tahuëri pochin cancantarama'. Ina pochin cancantohuatama', Yosë nohuitatoma' nampimiatarama'. ¹³ Parisioro'sari natanahuatona', itapona':

—Quëmaora yonquinën quëran naporan. Co natëca'huainquënso' ya'huërinhuë', itopi.

¹⁴—Caora yonquinëhuë quëran napopirahuë', tëhuëenchachin no'tëquën nonahuë. Intohua quëransona o'marahuëso' nitotërahuë. A'na tahuëri inatohua chachin panantarahuë. Casáchin ina nitotërahuë.

Canpitaso nipirinhüë' co nitotëramahuë'. Napoaton natëcamacoso' ya'huërin. ¹⁵ Canpitaso' piyapi'sa' inahuara yonquipiso pochin napoonin yonquirapitomacó sha'huirama'.

Caso nipirinhüë', co insonta ina pochin yonquirapito sha'huirahuë'. ¹⁶ Sha'huihuatëraso napoaponahuë', no'tëquën sha'huirahuë. Co casáchin sha'huirahuë'. Tatahuënta' ina pochachin yonquiaton sha'huitarinquëma'.

Ina a'paimarincó. ¹⁷ Moisésë pënëntërinso' ya'huëtërinquëma'. Inaquë iráca ninshítërin. "A'na piyapiáchin sha'huihuachina, nonpiámara. Nipirinhüë', cato' piyapi inachachin sha'huihuachina, naporó huarë' natëtacaso' ya'huërin," ténin. ¹⁸ Carinquëma' nani sha'huitarinquëma'. Tatahuënta' inachachin anitotarinquëma'.

Ina a'paimarincó, itërin Quisosori.

¹⁹—¿Insëquëta' tataparin? itopi.

—Canpitaso' co ina nohuitëramahuë'. Canta' co tëhuëenchachin nohuitëramacohuë'. Nohuitëramaco naporini, tatahuënta' nohuichitomahuë', itërin.

²⁰ Yosë chinotopiso pëiquë a'chintaton, napotërin. Coriqui cacón notënanquë a'chintarin. Yosë nohuanton, co chiminacaso' naniyatërarinhüë'. Napoaton co insoari tëranta' maninhüë'.

Quisoso pa'miatarinso'

²¹Ina quëran itantarin:

—A'na tahuëri pa'miatarahuë. Naporó yonípiramacohüënta', co quënanaramacohüë'. Oshanëmarë'quëma chachin chiminarama'. Insëquësóna pa'pato, co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso', itërin. ²² Ina natanahuatona', cotioro'sa' ninontopi.

—¿Ma'ta' tapon naporin? "Insëquësóna pa'pato, co nanitaramahuë' pacacamaso'," itërinpoa'. ¿Yanitëpamara ti? nitopi.

²³—Canpitaso' isoro'paquë ya'huatoma', a'napita piyapi'sa' pochin yonquirama'. Caso nipirinhüë' inápa quëran o'marahuë ni'to, Yosë pochin yonquirahuë. ²⁴ Napoaton napotëranquëma'. Caso iráca quëran huarë' ya'huato, ya'huëmiatarahuë. Co natëhuatamacohüë', oshanëmarë'quëma chachin chiminarama', itërin.

²⁵ Napohuachina:

—¿Inquënta' quëmaso'? itopi.

—Nani iráca quëran huarë' sha'huitëranquëma'. Ca inaco tënahüë.

²⁶ Canpitaso co noyahuë' ninama ni'ton, na'cón sha'huita'huancuëmaso

ya'huërin. A'paimarincoso' no'tëquënachin nonin. Ina sha'huitohuachincora natanato, ina chachin sha'huitaranquëma', tënin.

²⁷ Tata Yosë tapon naporinsó' co nitotopihuë'.

²⁸ —Yosë quëran quëmapico niporahuë', corosëquë achinpiarinaco. Naporó huarë' ca ya'huëmiatarahuëso' nohuitaramacó. Naporahuaton: "Tëhuëenchachin co inaora yonquinën quëran a'chininhuë'. Pa'pini a'chintërinso chachin a'chinin," tosarama'. ²⁹ Tatahuë' a'paimarincó ni'ton, ca'tanincó. Ina nohuantërinso'ráchin no'tëquë'n natërahuë' ni'ton, co patarincóhuë', itërin.

³⁰ Itohuachina, na'a piyapi'sari "No'tëquë'n nontërinpoa'," ta'tona', natëpi.

Sopairi camairinso'

³¹ Ina quëran nasha imarinsopita itantarin:

—Carinquëma' a'chintëranquëmaso' noya natëhuatama', noya imasaramaco.

³² Imamiatohuatamacó, no'tëquë'n yonquiarama'. Co insonta' camaiarinquëmahüë', itërin.

³³ —Quiyaso' Apraan shinpitacoi. Co onporonta' a'napita camairinacoihuë'. ¿Onpoatonta': "Co insonta' camaiarinquëmahüë'," itërancoi? itopi.

³⁴ —No'tëquë'n itëranquëma'. Co noyahuë' nipatama', sopai hua'an camaiarinquëma'. Piyapinënpita pochin nisarama'. Co canpitaora nanitaramahuë' oshanëma' naniantamaso'. Sopai camaihuachinquëma', co noyahuë' nisarama'. ³⁵ Ni'co'. Patron ya'huërinquë piyapinën co ya'huëmiatërinhuë'. Patronëni nohuantohuachina, ocoiantarin. Hui'ninso nipirinhüë' ya'huëmiatarin. ³⁶ Yosë hui'ninco ni'to, catahuahuatë'nquëma', cha'ësarama'. Co huachi insonta' camaiantarinquëmahüë'.

³⁷ Canpitaso' Apraan shinpitanquëma' nipomarahüë', yatëparamaco. A'chintopiranquëmahüë', nonahuëso' co yanatëramahuë'. ³⁸ Tatahuë' anitotërinco' natëto sha'huitaranquëma'. Canpitaso nipirinhüë', ma'sona tatanëma pochin nininso' camaihuachinquëmara, natërama', itërin Quisosori.

³⁹ —Apraan mini quiyaso tatanëhuëi, itopi.

—Apraan pochin cancantërama' naporini, ina pochin noya niitomahuë'. ⁴⁰ Yosë anitotërinco chachin no'tëquë'n sha'huitopiranquëmahüë', yatëparamaco. Apraanso' co ina pochin yonquirinhüë'. Yosë nanamën noya natërin. ⁴¹ Canpitaso nipirinhüë' tatanëma pochin nininso' nonanama', itërin.

—Co quiyaso' ma'papia'huaro'sacoihuë'. Yosë chachin tatanëhuëi. Inasáchin natërai, itaantapi.

⁴² Napotohuachinara:

—Yosëso' tatanëma' naporini, nosoro'itomacóhuë'. Yosë quëran o'marahüë'. Co caora nohuanto, o'marahüë'. Yosë a'paimarincó.

⁴³ A'chintopiranquëmahüë', ¿onpoatomata' co natanamacóhuë'? Co natëtochináchinhuë' cancantërama' ni'ton, co nanitëramahuë' natanamacoso' ténahuë'. ⁴⁴ Sopai hua'an mini tataparinquëmaso'. Ina pochin cancantatoma', inasáchin natëarama'. Iráca quëran huarë' piyapi'sa' tëpana'pi inaso'. Co no'tëquë'n nitononinhüë' ni'ton, co pi'pisha tëranta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Pa'pi nonpintë' inaso'. Inachin, nonpinacasoráchin cancantërin. Ina nohuanton, nonpinë'. ⁴⁵ No'tëquë'n pënënanquëma' ni'ton, co yanatëramacóhuë'.

⁴⁶ ¿Inquëmata' nanitërama' no'tëquë'n sha'huirapiamacoso'? "Co noyahuë' nicanon, oshahuanan," itohuatamacó, nonpinarama'. Caso' no'tëquë'n nontaranquëma', nipirinhüë', ¿onpoatomata' co natëramacóhuë'? ténahuë'. ⁴⁷ Yosë piyapinënpita ina nanamën noya natanpi. Canpitaso nipirinhüë' co Yosë piyapinë'nquëmahüë' ni'ton, co yanatanamacóhuë', itaantarin Quisosori.

Co'huara Apraan nasichatërasohuë', Quisoso ya'huërinso'

⁴⁸ Ina natanahuatona' hua'ano'sari itantapi:

—¿Co'ta quëmaso' Samaria piyapinquën? tënai. “Sopai ya'coancantërinquën ni'ton, hua'yantëran,” topatëira, no'tëquën napotërainquën, itopi.

⁴⁹ —Co sopai ya'coancantërincohuë'. Tatahuë noya nicato natërahuë. Canpitaso nipirihuë' nocanatomaco, pinoramaco. ⁵⁰ Co noya ni'piramacohuë', co ina yonquirahuë'. Yosëso' noya ni'ninco. Inaso' coisë pochin nicaton, no'tëquënachin yonquirin. ⁵¹ No'tëquën itaranquëma'. Natëhuatamaco, co chiminaramahuë', itërin Quisosori.

⁵² —Sopai mini nani ya'coancantërinquën. Co huachi yonquiranhuë'. Apraan nani chiminin. Pënëntona'piro'santa' chiminpi anta'. Quëmaso nipirihuë': “Natëhuatamaco, co chiminaramahuë',” itërancoi. ⁵³ Tata Apraan, pënëntona'piro'sa', inapita chiminpi. ¿Inapita quëran quëmaso' chini chiniquën nanantëran ti? ¿In pochinta' cancantaton, naporan? itaantapi cotioro'sari.

⁵⁴ —Casáchin “Noyaco,” tënahué naporini, topinan quëran napo'itohuë'. Nipirihuë', Tata Yosë noya ni'ninco. Canpitanta': “Ina chinotërai,” tënamaso'. ⁵⁵ Co inaso' nohuitopiramahuë', caso' nohuitërahuë. Ya'ipi noninso' natërahuë. “Co nohuitërahuë',” tënahué naporini, canpita pochachin canta' nonpiintohuë'. ⁵⁶ Tata Apraan yonquirinco. “A'na tahuëri Yosëri a'paimarinso' o'mamarin,” ta'ton, noya cancantërin. Nani ni'ninco ni'ton, noya cancantërin, itërin Quisosori.

⁵⁷ —Co quëmaso' a'natërápo shonca pi'ipichatëraponahuë', ¿Apraan ni'nai ti? itopi.

⁵⁸ —No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara Apraan nasichatërasohuë', caso' ya'huárahue, itërin.

⁵⁹ Ina quëran na'piro'sa' masahuatona', yatë'yarapi. Quisososo nipirihuë' na'pirahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirin.

9

Somaraya anoyatërinso'

¹ Quisoso pa'sahuaton, a'na quëmapi quënanconin, somaraya nininso'. Hua'huatërin quëran huarë' co manta' ni'tërinhuë'. ² Ca'tano'sanënpitacoi imarai ni'ton, quiyanta' ni'nai.

—¿Onpoatonta' Maistro iso quëmapi somaraya nasitërin? ¿Inaora oshanën marë' nica? ¿A'shin, pa'pin, inapita oshanëna marë' nica? Sha'huitocoi nitochii, itërai.

³ —Co inso oshanën marë' ina pochin nasitërinhuë'. Yosë nohuaton, ina pochin hua'huatërin. Anoyatacaso marë' naporin. Piyapi'sa' ni'pachina', na'con na'con Yosë yonquiapi. “Ma noyacha Yosëso' nanitaparin paya,” tosapi. ⁴ Ipora chachin catahuarahuë. Yosë natëto, ina marë' sacatarahuë. Co hua'qui' isoro'paquë ya'huarëhuahuë'. A'na tahuëriáchin pochin ya'huë'ëhua'. Shiarahuaton tashihuachin, co huachi nanitarihuahuë' ma'sha nicacaso'. ⁵ Isoro'paquë ya'huasoco, a'pintërinso pochin ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën anitotërahuë, itërincoi.

⁶ Ina quëran no'paquë ipirahuaton, ashipirotërin. Ina quëran ina masahuaton, somaraya pashirayatërin.

⁷ —Paaton Siroiquë nipa'morayaquë', itërin. Siroiso': “A'parinso',” tapon naporin.

Itohuachina, pa'nin. Inaquë nipa'morayahuachina, noya ni'tërin. Noya ni'tahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi. ⁸ Ya'cariya ya'huë'pisopitari quënanahuatona', pa'yanpi. Nani hua'qui' huënsëaton, coriqui ma'patërin.

Somaraya ni'ton, topinan quëtopi. Napoaton na'a piyapi'sari nohuitopi. Inapitari quënanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quëmapi i'hua coriqui ma'patërinso' ti? nitopi.

9 —Ina mini, tënin a'naquën.

—Ina pochin ya'nopirinhue' co inahuë' topiraihuë', topi a'naquëonta'.

—Ca mini, co nishacohue', tënin quëmapiso'.

10 —¿Onporahuatonta' iporasos' noya ni'tëran? itopi.

11 —A'na quëmapi Quisoso itopiso' no'pa ipitahuaton, shipiro' ninin quëran, pashirayatërinco. Ina quëran sha'huitërinco: “Paaton Siroiquë nipa'morayaquë',” itërinco. Inaquë pa'sahuato, nipa'morayahuatëra, ni'tërahuë, itërin.

12 —¿Intohuata' iporasos' itopi.

—Ahuën. Co caso' nitotërahuë', tënin.

Hua'ano'sari natanpiso'

13 Napohuachina, Parisioro'sataquë quëpapi. 14 Chinoto tahuëri nipirinhue' Quisosori no'pa ipitahuaton, shipiro' nininquë pashirayatahuaton, anoyarayatërin ni'ton, inaquë quëpapi. 15 Parisioro'sari quënanahuatona', itopi:

—¿Onpotahuatëinquënta' anoyarayatërinquën? itopi.

—Shipiroquë pashirayatërinco. Nipa'morayarahuatëra, noya ni'tërahuë, itërin.

16 —Ni'quëchi. Chinoto tahuëri nipirinhue', co Quisoso chinotërinhuë'. Napoaton co Yosë quëran o'marinhuë', topi a'naquën.

—¿Onporahuatonta' nipachin nanitërin somaraya a'naroáchin anoyatacaso'? Oshahuan naporini, co nanitapaitonhuë', topi a'naquëonta'. Nisha nisha yonquipi. 17 Napoaton quëmapi itantapona':

—Nani anoyarayatërinquën ni'quëhuarë', ¿ma'ta' quëma yonquiran? itopi.

—Yosëri acorin pënëntacaso marë' tënahue', itërin.

18 Hua'ano'saso nipirinhue' co natëpihuë'. “Iso quëmapi co somaraya hua'huataponahuë', nonpiámara,” topi. Napoaton a'shin, pa'pin, inapita amatopi natanacaiso marë'. 19-20 Huë'pachinara, natanpi:

—¿Iso' hui'nán, somaraya hua'huatërinso'? itopi. Itohuachinara:

—Ina mini hui'nahuë. Somaraya hua'huatërin, itërin.

—¿Onporahuatonta' iporasos' noya ni'tërin? itopi.

21 —Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' anoyarayatomara? Nani mashotërin. Ina natanco' sha'huichinquëma', tënin pa'pin.

22 Cotio hua'ano'sa' të'huataton, napotërin. I'hua chachin hua'ano'sa capini ninontopi Quisoso imarinopita ana'ntacaiso marë'. “Quisososo' Cristo chachin,” topachina', ocoia'ahua'. Ocoihuatëhua', co huachi nanitapihuë' niyontopiso pëiquë huëcacaio', nitopi. 23 Napoaton: “Nani mashotërin. Ina natanco',” itërin pa'pini.

24 Ina quëran hui'nin amatantapi.

—Yosë ni'sarinquën ni'quëhuarë', no'tëquën sha'huitocoi. Quisososo' co noyahuë' ni'ton, oshahuanin, tënai, itopi.

25 —Ahuën. Oshahuamara. Co ina nitotërahuë'. Nipirinhue', anoyarayatërinco. I'hua co manta' quënantopirahuë', nani noya ni'tërahuë. Inaichin nitotërahuë, itërin.

26 —¿Ma'ta' onpotahuatëinquën, anoyarayatërinquën? itaantapi.

27 —Nani sha'huitopiranthuë', co yanatëramacohue'. ¿Onpoatomata' naquëranchin yanatantaramaco? ¿Canpitanta' Quisoso yaimarama' ti? itërin.

28 Napohuachina, chiniquën no'huipi.

—Quēmari imasaran. Co quiyaso' nohuantëraihuë'. Moisésë imarai.
 29 Yosëri iráca Moisésë nontërin. Quisososo nipirinhue' intohua quëranso' huë'mara. Co nitotëraihuë', itopi.

30 —¡Ma'pitacha tënama paya! Intohuaransona huë'ninso canpitaso co nitotopiramahuë', caso' anoyarayatërinco. 31 Oshahuano'sari Yosë nontohuachina, co natanatonhuë', co catahuarinhue'. Nipirinhue', Yosë chinotohuatëhua', noya natëhuatëhua', natanarinpoa'. Ina nitotërhua'. 32 Somaraya hua'huatohuachina, co onporonta' anoyarayatochinpihuë'. 33 Co Yosë quëran o'marinhue' naporini, co anoyarayachitoncohuë', tënahue', itërin.

34 —Quëmaso' hua'huatapon quëran huarë' oshahuanaponahuë', ¿yaa'chintërancoi ti? itopi. Ina quëran ocoirahuatona', a'papi huachi.

Somaraya pochin nipiso'

35 Hua'ano'sari ocoirinsó' natantahuaton, Quisososo pa'nin yonípon. Quënanconahuaton, itërin:

—Quëmapi Yosë quëran o'marinsó' ¿natëran ti? itërin.

36 —¿Inta' Siniro inaso'? Yanatëpirahuë', itërin.

37 —Nani ni'nanco. Ca mini, nontaranquënsó', itërin.

38 —Natëranquën Siniro, itahuaton, isonin quëran Quisososo chintotërin.

39 Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Isoro'paquë o'marahuë piyapi'sa' no'tëquën sha'huita'huaso marë'. Somararayo'sa nipisopita anoyarayatarahuë. Napoaponahuë': "Quiyaso noya ni'tërai topisopitasó', asomarayatë pochin nitarahuë," itërin.

40 A'naquën parisoro'sa' inaquë huanirahuatona', Quisososo natanapi.

—¿Napoahuarë quiyanta somarayacoí? itopi.

41 —Somarayanquëma naporini, co oshahuaintomahuë'. Nipirinhue', "co quiyaso somarayacoihuë'," tënamaso marë' oshahuanama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma', itërin.

10

Ohuicaro'sa pochin nininsó'

1 Ina quëran Quisosori a'chintaantarín.

—Ohuicaro'sa naporin quëran a'chinchinquëma' natanco'. Ohuicaro'sa' a'paicaiso marë' pairapipi. A'naichin ya'coana ya'huërin. A'naquën huëcaton, co ya'coana quëran ya'coninhue'. Nanpërahuaton, ya'conin. Inaso' co hua'anënhue'. Ihuatë', matararo, inapita ina pochín ya'conpi ohuica ihuatacaiso marë'. 2 Hua'anënsó' nipirinhue' ya'coana quëran ya'conahuaton, ohuicanënpita a'pairin. 3 Ina huë'pachina, ya'coana a'paina'piri nohuitaton, i'soatërin. Ohuicanënpitarinta' natanahuatona', nohuanantopi. A'naya a'naya nininën përapachina, co tē'huatatonahuë', a'naroáchin huë'pi. Huë'pachinara, quëparin panpatëro' capacaiso marë'.

4 Ohuicanënpita quëpahuachina, quëchitërarín. Noninsó' nohuanantatona', imapi huachi. 5 Nisha piyapiri yaquëpahuachina, co yaimapihuë'. Co noninsó' nohuanantatonahuë', ta'ananpípi, itërin Quisosori.

6 Iso pënënto nanan sha'huitopirinhue', co nitotopihuë'.

—¿Ma'ta' tapon naporin? itopi.

Quisososo' ohuica hua'anën pochin ninin

7 Napoaton itaantarín:

—Tëhuëenchachin caso' ya'coana pochín ninahuë. Ohuica pairapipiquë yaya'conpatëra, ya'coana quëran ya'conë'. 8 Co'huara huë'shatërasocohuë',

na'a piyapi'sa' a'chinpirinahué', inapitaso' ihuatéro'sa pochin nipi. Anishacancantacaiso maré' a'chinpi. Imarinacosopitaso nipirinhué', co inapita natépihué'. ⁹ Casáchin ya'coana pochin ninahué. Ca quéran ya'conpatama', cha'ésarama'. Ohuicaro'sa' pipirahuatona', noya coshatopi. Ina quéran ya'coantapi. Inapochachin imarinacosopita noya pa'sapi.

¹⁰ Ihuatéro'sa' co noyahué' yonquipi. Ihuatacaiso', tēpatacaiso', ata'huantacaiso inapita nicacaisoráchin yonquipi. Caso nipirinhué' o'marahué imarinacosopita Yosé nohuitacaiso maré'. Noya noya nāpicaiso maré' o'marahué. ¹¹ Caso' ohuica hua'anén pochin ninahué. Imarinacosopita noya a'pairahué. Hua'anén noya nipachina, ohuicanēnpita a'paiton, co chiminacaso' tē'huatērinhué'. Inapochachin canta' imarinacosopita maré' chiminarahué. ¹² Inpriosos nipirinhué', pa'pini' hué'pachina, ohuicaro'sa' ta'ananpirin. Pa'pini' a'nara' macaso', ya'ipi ohuicaro'sa' yanquēpi. Inpriosos' co hua'anēnhué' ni'ton, co ohuicaro'sa' pa'poyatērinhué'. ¹³ Canacaso maréáchin sacatērin ni'ton, co inapita yonquiatonhué', ta'ananpirin.

¹⁴ Caso nipirinhué' noya hua'anén pochin ninahué. Imarinacosopita nohuitērahué. Canta' nohuitērinaco. ¹⁵ Tatahuérē'co ninohuitēraisos pochin nohuitērahué. Nosoroato, inapita maré' chiminarahué. ¹⁶ A'napita piyapi'santa' oshaquéran imasarinaco. Nisha piyapiro'sa' niponaraihué', yaimarinaco. Inapitanta' nohuitērahué imainacoso maré'. A'chintacaso' ya'huérin. Nanamēhué natanpachina', natēarinaco. Ya'ipi imarinacosopita a'na huéntofínchin nisapi. Carisachin hua'anēntarahué.

¹⁷ Imarinacosopita yonquiato, caso' chiminarahué noya noya nāpianta'huaso maré'. Napoaton Tatahué nosoroinco. ¹⁸ Caora nohuanto, imarinacosopita maré' chiminarahué. Co nohuitērahué' naporini, co tēpainacoso' nanichitonahué'. Tatahué sha'huitērinco ni'ton, chimina'huaso' nohuitērahué. Ina nohuanton, nāpiantararahué huachi, itērin.

¹⁹ Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha yonquipi.

²⁰ —Sopairi nani ya'coancantērin ni'ton, hua'yantērin. ¿Ma'marēta natanama'? topi a'naquén.

²¹ A'naquéniso nipirinhué' noya natanpi.

—Co sopairi ya'coancantērinhué'. Noya a'chintērinpoa'. Hua'yantona'piso' co ina pochin noninhué'. ¿Sopainta' ta'ma' somaraya anoyarayatacaso' nānichitonhué' ti? topi.

Cotioro'sa' co Quisoso nohuantopisohué'

²² Ina quéran a'na cotio niyontonpiso tahuéri naniantarín. Naporo' Yosé chinotopiso' pēi' iraca anoyataantapiso' yonquiatona', "Yosparinquén Siniro," itopi. Ina maré' na'a piyapi'sa' Quirosarinqué pa'sapi. Quisosonta' Yosé chinotopiso' pēiqué pa'nin. O'napi tahuéri ni'ton, ²³ ishpanamén pochin nininqué pa'sarin, inaso "ishpana, Saromon ishpananén," itopi nohuitatona'. ²⁴ Na'a cotioro'sa' canquirahuatona', Quisoso ahuanacanapipi.

—Na'aro' natanpiranquēnhué', ¿onporo huarēta' sha'huitaponcoi? Quémaso' Cristonquén nipatan, no'téquén sha'huitocoi nitochi, itopi.

²⁵ —Nani sha'huitopiranquémahué', co yanatēramacohué'. "Tata Yosé chachin catahuarinco," ta'to, sacai' nininso' ninahué canpita nohuitamacoso maré'. ²⁶ Nipirinhué', canpitaso' co ohuicanēnhué pochin ninamahué' ni'ton, co natēramacohué'. ²⁷ Caso' ohuica pē'tahuana'pi pochin ninahué. Imarinacosopita ohuicanēnhuépita pochin ni'nahué. Nohuitērahué'. Noya nataninaco. Nontohuatēra, natētonaco, imarinaco. ²⁸ Ca nohuanto, nāpimiatapi. Co parisitopiqué pa'sapihué'. Noya a'pairahué. Co insonta'

osërëtarinacohuè'. ²⁹ Tata Yosè nohuanton, imarinaco. Inaso' chini chiniquèn nanantërin. Co insonta' nanitërinhuè' Yosè quëran osërëcaiso'. ³⁰ Caso Tatahuëro'co napopináchin cancantërahuè, itërin Quisosori.

³¹ Ina natanahuatona', naquëranchin na'piro'sa' maantapi. Tëpacaiso marè' maantapirinahuè', ³² Quisosori itaantarin:

—Tata Yosè sha'huitërinco ni'ton, na'a piyapi'sa' anoyatërahuè: ¿Insota anoyatërahuëso marè' na'pique yatëparamaco? itërin.

³³ —Co ina marè' na'pique yatëparainquënhuè'. Yosè pinoranso marè' napotarainquën. Quëmaso' piyapinquën niponahuè', "Caso' Yosëco," tocanan. Ina pochin nonan ni'ton, Yosè yaya'huëretëran, itopi.

³⁴ Napotohuachinara, itantarin:

—Yosè pënëntërinso' quiricaquë nani ninshitopi: "Canpitaso' a'naya a'nayanquëma' Yosè pochin ninama'," tëninsó' nontërama'. ³⁵ Yosëri chachin hua'ano'sa' acorinsó' yonquiaton, napotërin. Ya'ipi Yosè quiricanënso' no'tëquën. Co pi'pisha tëranta' nonpininhuè'. ³⁶ Tata Yosè chachin acorinco nanamën a'chiná'huaso marè'. Ina marè' isoro'paquë a'paimarinco. "Caso' Yosè hui'ninco," topatëra, ¿onpoatonta' ina marè' pinoramaco? tënahuè. ³⁷ Co tatauè pochin nipatohuè', ama natëcosohuè' ³⁸ Co yanatëpiramacohuè', nani ma'sha Yosè pochin ninahuè ni'ton, natëco. Ina quëran nitõtarama Tata Yosè pochachin ninahuëso'. Tata Yosënta' ca pochachin ninin, itërin.

³⁹ Ina natanahuatona', naquëranchin tashinan pëiquë po'mocaiso marè' yamaantapirinahuè', cha'ërin.

⁴⁰ Ina quëran Cortanii' aquëtëran paantarin. I'hua Coansha piyapi'sa' aporintërinquë ya'huërarin. ⁴¹ Na'a piyapi'sa' ina nicapona' pa'pi. Ina ni'sahuatona', ninontopi.

—Coanshaso' co piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopirinahuè', no'tëquën sha'huitërinpoa'. "Quisososo' Yosëri a'paimarinso'," itohuachinpoara, no'tëquën nonin, nitopi. ⁴² Na'a piyapi'sa' inaquë paatona', Quisososo natërapí.

11

Nasaro chiminso'

¹⁻² Pitaniaquë a'na cania'pi ya'huërin, Nasaro itopiso'. Cato' oshinpita ya'huëtërin, Maria, Marta inapita itopiso'. Ina Maria a'na tahuëri Quisoso pa'morantëarin. Hua'sai' pa'ton nininsoquë pa'morantërahuaton, ainën quëran amirantërarin. Co'huara inapoyátërasohuè', yo'in chiniquën caniorin.

³ Caniohuachina, oshinpitari piyapi a'papi Quisoso sha'huitacaso marè':

—Nosororanso' Siniro, chiniquën caniorin. Huëcaton ni'quiquè', itërin.

⁴ Ina natanahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

—Tëhuëenchachin yo'in chiniquën canioponahuè', co chiminacaso marè' caniorinhuè'. Noyatohuachin, na'a piyapi'sari nicatora, na'con na'con Yosè yonquiapi. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërin paya," tosapi. Canta' ina hui'ninco ni'ton, noya ni'sarinaco. Ina marè' caniorin, itërin.

⁵ Nasaro, Marta, Maria, inapita pa'pi nosororin. ⁶ Napoaponahuè', Nasaro caniorinso' natantaponahuè', cato' tahuëri inaquë chachin i'huataantarin.

⁷ Ina quëran ca'tano'sanënpitacoí itaponcoí:

—Huëco' iyaro'sa' Cotia parti paanta'ahua', itërincoí.

⁸ —I'huamiáchin Maestro, inaquë ya'huëpisopita tëpainenquënso marè' na'pique yatë'yarapirinënhuë', ¿inatohua chachin yapaantarán ti? itërai.

⁹ Napotohuatoira, Quisoso itaponcoí:

—Shonca cato' ora quëran i'huarin. Tahuëri iratohuatëra, co i'parëhuë'. Noya quënantaté', noya pa'në'. ¹⁰ Tashiso nipirinhue' iratohuatëra, i'parë'. Capa a'pininso' ni'ton, i'parë', itërincoi.

¹¹ Ina quëran itaantarincoi:

—Iya Nasaro huë'ërin. Nipirinhue', paato ochinanconapo, itërincoi.

¹² —Huë'ërin ni'quëhuarë' Siniro, noyatapon, itërai.

¹³ Topinan huë'ërin, topiraihuë'. Nani chimininsó' nitotaton, naporin.

¹⁴ Napoaton no'tëquën sha'huitërincoi:

—Nasaro nani chiminin. ¹⁵ Ihuara aquëtëran co paatorahuë', co anoyatërahuë'. Campita na'con na'con natëamacoso marë' isëquë ninarahuë. Inaso' noya ténahuë. Iporaso nipirinhue', huëco' inatohua' pa'ahua', itërincoi.

¹⁶ —Huëco' iyaro'sa' pa'ahua' canpoanta' inarë'quënpoa' chiminacaso marë', itërincoi Tomasë, catopia'hua nininso'.

Quisosori ananpitaantacaso'yonquirinso'

¹⁷ Napotohuachincoira, Pitaniaquë pa'nai. Inaquë canconpiraihuë', nani Nasaro chiminin quënanconai. Nani catapini tahuëri na'pi naninquë ya'huërin. ¹⁸ Pitanaso' Quirosarin ya'cariya ya'huërin. Cara quiromitro pochin aquërin. ¹⁹ Na'a cotioro'sa' nani huë'pi Marta, Maria, inapita achinicanapona'. Yo'ina' chimininsó marë' nontapi ama aquëtë' sëtacaiso marëhuë'. ²⁰ “Quisosó nani huë'sarin,” topachinara, Marta pa'nin nacapiapon. Mariaso nipirinhue' pëinëinquë ya'huarin. ²¹ Quisosó nacapirahuaton, Martari itapon:

—I'hua Siniro isëquë ya'huëran naporini, co yo'yohuë chimiintonhuë'.

²² Chiminpirinhue', natëranquën Siniro. Ma'sona Yosë nipatan, acotarinquën, ténahuë, itërin.

²³ —Yo'yoparin nantiantararin, itërin Quisosori.

²⁴ —Nantiantacaso tahuëri nanihuachin, nantiantararin, nitotërahuë, ténin Marta.

²⁵ —Cari ananpitaantarahuë. Casáchin nantipicaso' quëtërahuë. Insopitasona natëhuachinaco, chiminaponaraihuë', nantiantarapi. ²⁶ Natërinacosopita chiminpachina', co parisitomiatapihuë'. Co onporonta' ta'huantapihuë'. No'tëquën nontaranquën. ¿Natëranco tí? itërin Quisosori.

²⁷ —Natëranquën mini Siniro. Tëhuëinchachin quëmaso' Cristo. Yosë hui'ninquën. Isoro'paquë a'paimarinquënso', itërin.

Quisosó na'nërinso'

²⁸ Ina tosahuaton, Marta pa'nin cain sha'huitapon. Canconahuaton, sacaro quëran sha'huitërin.

—Nani Maistro huë'nin. Yanontërinquën, itërin.

²⁹ Ina natanahuaton, Maria a'naróáchin huanirahuaton, nontapon pa'nin.

³⁰ Quisososo' co ninanoquë canshatërarinhue'. Martari nacapirinquë quëparitërin. ³¹ Maria manorahuachina, cotioro'sa' huë'pisopitari ni'sapi. “Na'pi naninquë na'nëapon pa'samara,” ta'ona' imapi.

³² Mariaso' Quisosóquë canconahuaton, nantë pirayan isonconin.

—I'hua Siniro isëquë ya'huëran naporini, yo'yohuë co chimiintonhuë', itërin.

³³ Ina tosahuaton, na'nërárin. Cotioro'santa' na'nërápi. Ina ni'sahuaton, Quisosó chiniquën sëtaton, co napion cancantërin. ³⁴ —¿Insëquëta' po'mopi? itërin.

—Huëquë' Siniro ni'quiquë', itopi.

³⁵ Quisosonta' na'nërin. ³⁶ Ina ni'sahuatona', cotioro'sa' nitapona':

—Ni'co'. Na'nërin anta'. Pa'pi nosororin inarinta', itopi.

³⁷ —Somaraya a'naroáchin anoyarayatërin ni'quëhuarë', ¿ina nohuanton Nasaronta co chimiintonhuë' nimara ti? topi a'naquën.

Nasaro ananpitaantarinso'

³⁸ Quisoso sëtatón, na'pi naninquë Nasaro po'mopiquë pa'nin. Pan-cara'piquë nani pa'copitopi.

³⁹ —Na'pi chi'huincaco', itërin Quisosori.

—Co', Sinioro. Nani anarotarín. Nani catapini tahuëritërin, itërin oshini, Marta itopiso'.

⁴⁰ —Ama imoya ina pochín yonquiquësohuë'. Yosë ya'ipiya nanitaparin. Natëhuatanco, Yosë nóya nininso' ni'saran, itërin. ⁴¹ Ina quëran na'pi chi'huincatopi. Quisoso inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin:

—Nani Tata nontëranquën catahuancoso marë'. Natanatonco, catahuaranco mini. Ina marë' "Yosparinquën," itëranquën. ⁴² Nani tahuëri natanatonco, catahuaranco noya nica'huaso marë'. Quëma chachín isoro'paquë a'paimaranco. Caso' nitotopirahuë', isopitaso' co nitotopihuë'. Inapita natëinacoso marë' a'ninquëchin nontaranquën, tënin.

⁴³ Ina toshuaton, chimipi chiniquën itapon:

—¿Iya Nasaro, pipirahuaton huëquë'! itërin.

⁴⁴ Napotohuachina, chimipi nantantarahuaton, pipirin. Pa'on, imirin, inapita në'mëterinquë ya'ipi so'pínpinan pipirin. Ya'pirionta' panioquë ton-porayatopin. Cotioro'sa' inachintopiso' ni'ton, ina pochín po'mopi.

—I'quiritoco' pa'in, itërin Quisosori. Napotohuachina, i'quiritopi.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Cotioro'sa' huë'pisopitanta' ni'pi. Ananpitaantarinso' ni'sahuatona', na'a natëpi. "Tëhuënachachín Yosëri catahuarin ni'ton, naporin," topi. ⁴⁶ A'naquënso nipirinhüë' paatona', parisioro'sa' sha'huitonpi. ⁴⁷ Ina natanahuatona', parisioro'sa', corto hua'ano'sa', inapita napopianáchin yonquiatona', ya'ipi cotio hua'ano'sa' ayontonpi ninontacaiso marë'.

—¿Ma'ta' onpotahua'? Ina quëmapi na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatarin. Iporanta' a'na piyapi chiminpirinhüë', ananpitaantarín. "Yosëri chachín catahuarin," topi. ⁴⁸ Tananpitohuatëhua', ya'ipi piyapi'sari natërapí. Napohuachina', Noma copirno no'huitaton, sontaro'sa' a'paiarin. Huë'pachina', Yosë chinotërehuaso pëi' ohuatahuatona', ya'ipi cotioro'sanpoa' ata'huantarínënpoa' nimara, nitopi.

⁴⁹ Ina quëran a'na corto hua'an Caihuasë itopisoari nontërin. Naporo pi'iquë inaso', chini chiniquën nanantërin. Inaso huanirahuaton, tapon:

—Canpitaso' co manta' nitotëramahuë'. ⁵⁰ Chiminacaso' ya'huërin, tënahüë. Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marëhuë' ina chimí'n. Ina noya noya canpoa marë', itërin.

⁵¹ Napoaponahuë', co inaora yonquinën quëran naporinhüë'. Corto hua'an ni'ton, Yosë nohuanton, ninorín. Tëhuënachachín Quisoso cotioro'sa marë' chiminarín. ⁵² Nipirinhüë', co cotioro'sa marëáchin chiminarinhüë'. Ya'ipi piyapi'sa' ya'huërenamën chiminarín. Natëhuachina', Yosëri hui'ninpita pochín ni'sarin. A'naquën aquë ya'huëpirinahuë', imapachina', a'na huëntoichín pochín nisapi. ⁵³ Naporo tahuëri quëran huarë' cotio hua'ano'sa' yonquipi Quisoso tëpacaiso marë'.

⁵⁴ Napoaton Quisoso co huachi nohuantërinhuë' a'ninquëchin cotio ninanoro'saquë paacaso'. Inotëro parti pirayán paaton, Iprainquë yacapatarín. Inaquë ca'tano'sanënpitacointa' yacapatónai.

⁵⁵ Pascoa tahuëri naniriahuachina, na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'pi. Co'huaa Pascoa naniyâtêrasohuë', Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. "Moisësë camaitêrinso' nipatêhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," ta'tona', pa'pi. ⁵⁶ Inatohua' pa'sahuatona', Quisoso yonisápi. Chinotopiso pëiquë ya'conahuatona', niontápi.

—Pascoa na'huëcaso marë' ¿Quisoso huëcapon to? topi a'naquën.

⁵⁷ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapitaso' nani piyapi'sa' sha'huitopi: "Quisoso quënanpatama', sha'huitocoi maii," itopí. Tashinan pëiquë po'mocaiso marë' napotopi.

12

Hua'saiquë oporantëtêrinso'
(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

¹ Saota tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Quisoso Pitaniaquë paantarín. Inaquë Nasaro ya'huërin, ananpitaantarínso'. ² Inaquë canconpatëira, ya'huëhuano'sa' amatêrinacoí ca'pata'huaiso marë'. Quisoso nosoroatona', napopi. Martaso' coshara' o'huinarin. Nasaronta' inaquë coshatarin. ³ Naporo' Mariaso' a'na potiria pa'ton hua'sai' ya'huërinquë manin. Inaquë Quisoso nantëquën pashirantëtêrin. Ina quëran ainën quëran amirantëtêrin. Ya'ipi pëi' pimoanahuanin. ⁴ Cotasë Iscariotiso nipirinhüë', co noyahüë' ni'nin. Inaso' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin.

⁵ —¿Onpoatonta' iso hua'sai' chiniarin? Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri sacatêreso marë' canarëso pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuaro'santa' quëchitonhuë', ténin Cotasë.

⁶ Nipirinhüë', co sa'ahuaro'sa' yonquiaton naporinhüë'. Yaihuataton, naporin. Nari chachin coriqui tanpanantë' a'pairin ni'ton, pi'pian pi'pian ihuatarin. ⁷ Napopirinhüë', Quisosori itêrin:

—Iso sanapi tananpitëquë'. Noya napotarinco. Chimina'huaso' yonquiaton, pashirantëtêrinco pa'pitanacoso marë'. ⁸ Nani tahuëri sa'ahuaro'saso' ya'huërarin. Caso nipirinhüë', co isëquë ya'huëmiatarahuë', itêrin.

Nasaronta' yatëpapiso'

⁹ Quisoso Pitaniaquë ya'huëaso', na'a cotioro'sa' natantopi. Ina natantahuatona', huë'pi Quisoso nicapona'. Nasaronta' yani'pi. Quisosori ananpitaantarín ni'ton, yani'pi. ¹⁰⁻¹¹ Ananpitaantarínso marë' na'aya'pi co huachi cotio hua'ano'sa' yanatëpihuë'. Inapita a'porahuatona', Quisoso imasapi. Napoaton hua'ano'sari yonquiipi Nasaronta' tëpacaiso marë'.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Hua'huayâtêrahuë piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Pascoa na'huëcaiso marë' inatohua' pa'sapi. Tahuëririnquë Quisosonta' inatohua chachin pa'sarin. Ina natantahuatona', ¹³ mërëmë pochin nininso' mapi. Ina quëran nacapiapona' pa'sapi. Pa'yatatona', chiniquën itapona':

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoí hua'anëntarincoí! tosapí.

¹⁴ Mora quënanconahuaton, ina aipi Quisoso huënsërin. Iráca Yosë quiri-canënuë', pënëntona'pi ninshitêrin Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotacaiso marë'.

¹⁵ "Quirosarinquë ya'huëramasopita, ama pa'yancosohüë'.

Ni'co'. Hua'anëma' huë'sarin. Mora hui'napishin aipi huënsëriarín. Inaquë ya'mitahuaton huë'sarin," ténin ninshitaton.

¹⁶ Yosë quiricanën quëran ninorin. Ca'tano'sanënpitacoiso nipirinhue', co ina yonquiraihue'. Quisoso nanpiantahuachina, naporu huarë' yonquirai. "Mora aipi chachin huënsërahuaton, Quirosarinquë huë'nin," tënai.

¹⁷ Nasaro ananpitaantarino' ni'pisopita sha'huirápi. "Tëhuëenchachin chiminpirinhue', catapini tahuëri quëran Quisosori ananpitaantarin. Po'mopi quëran përarin quiyari ni'nai," tosapi. ¹⁸ Ina marë' notohuaro' piyapi'sa' Quisoso nacapiapona' pa'pi. ¹⁹ Natanahuatona', parisioro'sa' ninontopi.

—Topinan quëran pënënpirëhuahuë', co piyapi'sa' pi'pisha tëranta' natërinënpohuë'. ¡Ni'cochi! ¡Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi! nitopi ninontatona'.

Cricoro'sari Quisoso yanontopiso'

²⁰ A'naquën Crico piyapi'santa' Quirosarinquë huë'pi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë yonquiapi anta'. Niyontopiso tahuëri ni'ton, Yosë chinotacaiso marë' huë'pi. ²¹ Quisoso yanohuitatona', Pinipi nontipi. Pinipiso' Pitsaitaque' ya'huërin, Cariria parti ya'huërinso'.

—Quiyanta' iyasha yanohuitopiraihue', itopi.

²² Ina natanahuaton, Antërisë sha'huitonin. Naporahuaton, cato chachin paatona', Quisoso sha'huitonpi. ²³ Natanahuaton, itërin:

—Noya iyaro'sapa'. Nani tahuëri nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminapo. Ina quëran na'a piyapi'sa' noya ni'sarinaco. ²⁴ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Tricoraya pochin ninin. Co sha'patërahuë', co na'arinhuë'. A'naichin nisárin. Napoaponahuë', sha'patëra, chiminin pochin niponahuë', pa'potohuachina, na'a nitërin. ²⁵ Canpitanta' isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Nipirinhue', Yosë na'con na'con yonquihuatama', ina nohuitatoma' noya nisarama'. Canpitaora nohuantëramasoáchin naniantohuatama', a'na tahuëri inápaquë nanpimiatotarama'. ²⁶ Nohuantërahuëso' yanipatama', ca pochin cancantatoma' imaco. Insëquësona pa'pato, piyapinëhuëpita imasarinaco. Inquëma tëranta' ca marë' sacatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

²⁷ Ina quëran itaantarin: "Iporaso' sëtochinachin cancantërahuë. ¿Ma'ta Yosë ichi? tënahue', yonquiato. Co parisita'huaso' nohuantëpirahuë', 'Catahuaco Tata ama parisichisohue', co itarahue'. Chimina'huaso marë' o'marahue'," itahuaton, Yosë itapon: ²⁸ "Catahuaco Tata nohuantëranso nii. Ina quëran piyapi'sa' noya ni'sarinënguën," itërin, Yosë nontaton. Itohuachina, inápa quëran Yosëri itërin: "Nani catahuananguën. Nohuantërahuëso ninan ni'ton, piyapi'sa' noya ni'ninaco. Iporaso' catahuaantaranguën nohuantërahuëso nicacaso marë'. Napoaton noya noya ni'sarinaco," itërin Yosëri.

²⁹ Piyapi'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huirátarin," topi a'naquën.

—Co huirahuë'. Anquënin nontërin nimara, topi a'naquëonta'.

³⁰ Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Co ca marë' inápa quëran nontërincohuë'. Canpita natëamacoso marë' nontërinco, natanama'. ³¹ Iporaso' co natëpisopitahuë' no'huairinaco ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin huachi. Hua'qui' sopari piyapi'sa' caaipirinhue', cari minsërahuato, ocoiarahuë'. ³² Co hua'quiya quëranhuë' inápaquë achinpirinaco. Ina quëran nisha nisha piyapi'sa' imasarinaco, itërin.

³³ "Corosëquë chachin chiminapo," tapon naporin. ³⁴ Ina quëran nataninso'pitari itapona':

—Cristo nanpimiatarin. Co onporonta' chimianinhuè', tēnai. Yosè quiricanēnquē naporin, nontērai. Quēmaso nipirinhue' nisha nonan. “Yosè quēran quēmapico niporahuè', ināpaquē achinpiarinaco,” tēnan. ¿Onpoatonta' naporan? ¿Ma quēmapinquēnta' quēmaso'? itopi.

³⁵ —Iporáchin tahuēri pochin a'pintaranquēma'. Co huachi hua'qui' ya'huapohuè'. A'pininso pochin no'tēquēn anitotēranquēma'. Anitotohuatēnquēma', noya nico'. Ni'cona tashinan pochin cancantotama'. Tashinanquē iratohuatēra, chihuèrè'. ³⁶ Carinquēma' a'pintaranquēma'. Co'huara pa'shantatērasocohuè', natēco. Natēhuatamaco, canpitanta' tahuēri pochin cancantarama', itērin.

Ina tosahuaton, pa'nin. Co huachi a'ninquēchin iratērinhuè'.

Tanshirēso pochin cancantopisopita

³⁷ Nani na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatērin. Cosharo' ana'atērin. Yosè pochin nininso' nicaponaraihuè', co yanatēpihuè'. ³⁸ Iráca Isiasē pēnēntaton, tapon:

“Nani a'chintopiraihuè', Sinioro. Quēma nohuanton, sacai' nininso' nani a'notopiraihuè'.

Na'con na'con piyapi'sa' co natērapihuè',” tēnin.

³⁹ No'tēquēn ninorin. Napoaton co nanitopihuè' natētacaiso'. Isiasē chachin itántarin:

⁴⁰ “Yosēri tananpitērin ni'ton, tanshirēso pochin cancantatona', co natētochináchinhuè' cancantopi.

Hua'qui' co yanatēpihuè' ni'ton, napotērin.

Noya ni'pi naporini, quēnanchitonahuè'.

Noya natanpi naporini, natēchitonahuè'.

Imarinaco naporini, anoyacancanchitohuè',” tēnin.

⁴¹ Iráca co'huara Quisoso isoro'paquē huè'shamátērasohuè', Isiasēri hua'narēso pochin quēnanin. Quisososo' Yosè pochachin nóya ni'ton, ina yonquiaton, naporin.

⁴² Napoaponahuè', na'amiachin cotioro'sa' hua'ano'sanēnpitarē chachin natēpi. Napopirinahuè', parisioro'sa' tē'huatatona', co a'ninquēchin sha'huipihuè'. “Niyontonpiso pēiro'sa quēran ocoihuachinēnpoa',” ta'tona', ta'tápi. ⁴³ Yoséáchin pa'yatacaiso nipirinhue', piyapi'sari pa'yatacaiso' na'con na'con nohuantatona napopi.

Co Quisoso a'chininso' natēhuachinahuè', ana'intacaso' ya'huērinso'

⁴⁴ Ina quēran Quisosori chiniquēn nonaton, a'chintantarin ya'piya natanacaiso marè'. “No'tēquēn a'chintēranquēma'. Natēhuatamaco, co casáchin natēaramacohuè'. Tata Yosēnta' natēarama anta'. Ina a'paimarinco. ⁴⁵ Ca nohuitohuatamaco, Yosēnta' nohuitarama'. ⁴⁶ Carinquēma' a'pintēranquēma'. Imapatamaco, co tashinan pochin cancantaramahuè'. Tahuēri pochin cancantarama'. Ina marè' isoro'paquē o'marahuè. ⁴⁷ A'naquēma' natanpiramacohuè', co natēramacohuè'. Co natēhuatamacohuè', co carima' ana'intaranquēmahuè'. Co ina marè' o'marahuè'. Piyapi'sa' nicha'ēca'huaso marè' o'marahuè. ⁴⁸ Co nohuantohuatamacohuè', a'chintēranquēmasonta' co natēhuatamacohuè', canpitaora tēhuēnēmaquē nina'intarama'. Nonahuēso chachin co natēramahuè' ni'ton, ayaro' tahuēri na'intarinquēma'. ⁴⁹ Co caora yonquinhue' quēran a'chinahuè'. Tata Yosè sha'huitērinco nani ma'sha a'china'huaso. ⁵⁰ Yosè a'chininso' imapatama', ina nohuitatoma' nanpimiatarama huachi, tēnahuè. Sha'huitohuachinco, inachachin carinquēmanta' sha'huitaranquēma',” itērin.

13

Quisosori ca'tano'sanënpita pa'morantërinso'

¹ A'na tahuërichin pahuanarin Pascoa nancasos'. Naporo' naniarin Quisoso chiminatón, Tata Yosë'pa' panantacaso'. Ina nitotërin. Ca'tano'sanënpitacoí na'con nosororincoí. Chiminaquë huarë' nosoromiatërincoí.

² Inaro'coi coshatarai. Sopai hua'ani nani Cotasë ayonquirin Quisoso sha'huirapicaso marë'. Simon Iscarioti hui'nin inaso'. ³ Quisosos nipir-inhuë' ya'ipi nitotërin. Yosë ya'huërin quëran nani o'marin. Co hua'quiya quëranhuë' naquëranchin inatohua' panantararin. Tata Yosëri chini chiniquënnanan quëtërin ya'ipiya hua'anëntacaso marë'. Inanta' nitotaton, coshatasocoi, ⁴ Quisoso misa quëran huanirin. Aipi a'morinso' ocoirahuaton, panio-cara masahuaton, niso'nantërin. ⁵ Ina quëran i'sha panticaquë oporahuaton, nantëhuëi pa'morantëra'piarincoí. A'naya a'naya pa'morantëatoncoí, panio-caraquë amirantërincoí.

⁶ Simon Pitronta' yapa'morantëpirinhuë', co nohuantërinhuë'.

—Quëma Sinioro, ¿yapa'morantërancoí tí? itërin.

⁷ —Ma'marësona napotaranquënsó', co ipora nitochátëraranhue'. Os-haquëran nitotaran, itërin.

⁸ —Co onporonta' caso' pa'morantëarancohue', itërin Pitrori.

—Co napotohuatënnquënhue', co ca pochin cancantaton imamiataranco-hue', itërin Quisosori.

⁹ —Napoahuarë', ama Sinioro nantëhuërachin pa'motocosohue'. Imirahuë, motohue, inapitanta' ya'ipi pa'motoco, itërin.

¹⁰ —Co ina nohuantërehue'. Nani amahuatëra, co huachi në'huëtërehue'. Nantëichin pa'morë'. Inapochachin nani anoyacancantëranquëma'. Ina piquëran co noyahuë' nipatama', inanta' inquitaaंतरanquëma'. Ina quëran noya cancantaंतरama'. Canpitaso' noyápiachin cancantërama'. A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë', itërin.

¹¹ Cotasëri yasha'huirapirinso' ninoton, naporin. Napoaton "A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë'," tënin.

¹² Nani ya'ipicoi pa'morantëra'piatoncoí, a'moantarahuatón, huënsëantarín. Huënsëantarahuaton, a'chintërincoí.

—Ma'ta' tapo napotëranquëmaso' iyaro'sa', ¿nitotërama' to? Ina a'chinchinquëma'.

¹³ Canpitaso' nontohuatamacora, "Maistro" itëramaco. "Sinioro" itëramaco anta'. No'tëquënnonquiatoma', napotëramaco. Canpita maistrónëmaco mini. Sinioroco ni'to, natëramaco. ¹⁴ Canpita maistrónëmaco niporahuë', pa'morantëranquëma'.

Napoaton canpita capininta' ina pochachin cancantoco'. ¹⁵ Nani pa'morantëranquëma' nonanamacoso marë'. Canpitanta' ca pochin cancantatoma', ninosoroatoma' nicatahuaco'.

¹⁶ Tëhuënnchachin iyaro'sa' patronso' chiniquënnanantërin. Piyapinënpitaso nipirinhuë' co ina pochin chiniquënnanantëpihuë'. Comisionëonta' co hua'anënn pochin chiniquënnanantërinhuë'. ¹⁷ Nani nitotërama' ipora. Ca pochin nipatama', nóya cancantarama'.

¹⁸ "Co ya'ipinquëma' noya cancantëramahuë'. Shonca catoya'pinquëma' huayonanquëma' ca'tanamacoso marë'. Ya'ipinquëma' noyá nohuatëranquëma'.

Yosë quiricanënnquë iráca naporin: 'A'nara' carë' coshataponahuë', inimicotarinco', tënin. Ipora huarë' ina pochin nisarin. ¹⁹ Apira nitotato, sha'huitëranquëma'. Ma'sha onpotohuachinaco, yonquiarama'. 'Inaso' tëhuënnchachin Cristo ni'ton, ninorin,' tosarama'.

²⁰ No'tëquënn sha'huitëranquëma'. Carinquëma' a'paranquëma' piyapi'sa'

a'chintacamaso marè'. Natèhuachinènquëma', natëarinaco canta'. A'paranquëma' ni'ton, natëinènquëma'. Insosona natèhuachinco, Yosënta' natëarin. Ina a'paimarinco," itërincoi.

Cotasëri sha'huirapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Naporo' Quisoso sëtërin. Chiniquën sëtaton, co napion cancantërin.

—No'tëquën sha'huitëranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'nayanquëma' sha'huirapiarinco, itërincoi.

²² Ina natanahuatoi, a'naya a'nayacoi nini'nai. “¿Inquënpoacha yasha'huirapirëhua' nicaya?” tënai, yonquiatoi. ²³ Caso' Quisoso inchinanën quëran coshatërahuë. Na'con nosororinco ni'ton, inaporaahuë. ²⁴ Simon Pitro imirin quëran tasatahuatonco, “nataniquë': ¿Incarita' sha'huirapiarin?” itërinco. ²⁵ Napotohuachinco, amasha ya'carirahuato, natanahuë.

—¿Inta' Sinioro yasha'huirapirinquën? itërahuë.

²⁶ —Iso pan, nocaroquë i'shirahuato quëtërahuë. Insosona quëtöhuato, ina sha'huirapiarinco, itërinco. Ina quëran i'shirahuaton, Cotasë quëtërin. Simon Iscarioti hui'nin inaso'. ²⁷ Ina ma'pahuachina, sopairi ya'coancantërin huachi. Naporo' Quisosori itapon:

—Ma'sona yaninanso' manóton niquë', itërin.

²⁸ Napotërinso' natanpiraihuë', ma'marësona napotërinso' co nitotëraihuë'.

²⁹ Cotasëri coriqui tanpanantë' a'pairin ni'ton, ma'sha pita tahuëri marë' pa'anapon a'pamara, topirinahuë' a'naquën. Sa'ahuaro'sa' coriqui quëtëcaso marë' a'pamara, topirinahuë' a'naquëonta'. ³⁰ Cotasëso nipirinhue', cosharo' quëtërinso' ma'parahuaton, pipirin. Naporo' nani tashirin.

Nasha pochin ninosorocaso' pënëinso'

³¹ Cotasë nani pipihuachina, Quisoso itantarincoi:

—Yosë quëran quëmapico ni'to, apira no'tëquën Yosë natërahuë. Napoaton nóya ni'sarinco. Piyapi'sa' ni'pachinaco: “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, na'con catahuarin paya,” tosapi. ³² Ina hui'ninco chachin ni'ton, piyapi'sa' nitatona', na'con na'con Yosë yonquiapi. Ina quëran Yosë noya noya acoantarinco. Co hua'quiya quëranhuë' inapotarinarco. ³³ Hui'nahuëpita pochin ni'piranquëmahuë', co huachi hua'qui' ya'huapohuë'. Yonipiramacohuë', in-tohuaso' pa'nahuëquë, co nanitaramahuë' pacacamaso'. I'hua inachachin cotioro'santa' sha'huitërahuë. ³⁴ Iporaso' nasha pochin pënënananquëma' noya ninosorocamaso marë'. Carinquëma nosororanquëmaso pochachin, imaramacosopita capininta' ninosoroco'. ³⁵ Ninosorohuatama', tējuënchachin imaramacoso' nitotapi. “Quisoso imatona', noya noya ninosoroapi,” tosapi, itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Ina quëran Simon Pitrori itapon:

—¿Intohuata' Sinioro pa'saran? itërin.

—Intohuaso' pa'pato, co ipora nanitëranhuë' imaancoso'. A'na tahuëri imasaranco, itërin. ³⁷ —¿Onpoatonta' Sinioro co apira nanitërahuë' ima'huanquënso'? ¡Imaranquën ni'ton, yatëpapirincacohuënta', imamiataranquën! itërin.

³⁸ —Yatëpapirinenquënhuënta', ¿imamiataranco ti? No'tëquën sha'huitaranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari përasatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co Quisoso nohuitërahuë’,” tosan, itërin Quisosori.

14

Quisoso ira pochin nininso'

¹ Ina quëran a'chintaantarín: "Ama pa'yancosohuë'. Ama sëtocosohuë'. Yosë natëco'. Canta' natëco. 'Co naniantaríncoihuë', ta'toma', nani tahuëri natëco. ² Tatahuë ya'huërinquë na'a pëi' ya'huërin. Co ya'huërinhuë' naporiní, nani sha'huichitëinquëmahuë'. Inatohua' panantarahuë' canpita ya'huëcamaso marë' tapachinquëma'. ³ Inatohua' pa'pato, tapaton-tahuatëinquëma', o'mantararahuë. O'mantahuato, maquimaranquëma'. Carë'quëma' ya'huapoma'. Ina marë' o'mantararahuë. ⁴ Intohuasona pa'sarahuëso' nitotërama'. Iranta' nani nohuitërama'," itërin.

⁵ —¿Intohuata' Siniro pa'saranso'? Co nitotëraihuë'. ¿Onporahuatoita' ira nohuichii? itërin Tomasëri.

⁶ —Ca ira pochinco. Ya'ipiya no'tëquën a'chintëranquëma'. Casáchin nancasos' quëtëranquëma'. Imaramacosopitarachin Yosë'pa' cancontarama'. ⁷ Nohuitohuatamaco, Tatahuënta' nohuitarama'. Ipora quëran huarë' ina nohuitarama'. Nani ni'nama', itërincoi.

⁸ —Tata a'notocoi ni'ii. Ina ni'patoí, nóya cancantarai huachi, itopirínhuë' Pinipiri.

⁹ —Isonápo' pi'ipi iyasha, canpitaro'co ya'huëpirahuë', ¿co nohuichatërarancohuë' ti? Ni'patamaco, tatahuënta' ni'nama'. ¿Onpoatonta' nipachin, "Tata a'notocoi ni'ii," itëranco? ¹⁰ Caso Tata Yosë pochachin ninahuë. Tata Yosënta' ca pochachin ninin. ¿Co ina iyasha, natëyatërarahuë' ti? A'chintohuatëinquëmara, co caora yonquínëhuë quëran a'chinahuë'. Yosë yonquirinso chachin yonquiato, a'chintaranquëma'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuë. ¹¹ Caso Tatahuë pochinco. Inanta' ca pochachin ninin. Napoaton ya'ipínquëma' natëco. Naporahuaton, nani ma'sha nanitaparahuëso' yonquiatoama', natëco, itërincoi.

¹² —Natanco' iyaro'sa' no'tëquën sha'huitaranquëma'. Tëhuëenchachin imapatamaco, ca pochin nisarama'. Tata Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë ni'ton, saca sacai' nininsonta' nanitapaarama'. ¹³ Ca pochin yonquihuatama', nanan quëchinquëma' Tatahuë nontacamaso marë'. "Hui'nan chachin nanan quëtërinco," ta'toma', ina nontoco'. Ca pochin cancantatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'. A'napitanta' Tata Yosë noya noya nicacaiso marë' inaparahuë. Ina na'con nohuantërahuë. ¹⁴ Ca pochin yonquiatoama', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'.

Ispirito Santo a'patimarinpoaso'

¹⁵ Ina quëran taantarín: "Nani pënënanquëma'. Nosorohuatamaco, natëaramaco. ¹⁶ Inápaquë panantahuato, Tata nontarahuë Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Inaso ca pochachin catahuarinquëma', achinicananarinquëma'. Co onporonta' patarinquëmahuë'. ¹⁷ Ispirito Santoso' no'tëquënáchin nonin ni'ton, Yosë nanamën no'tëquën anitotarinquëma'. Co imarinacosopitasohuë' nipirínhuë' co ina natëpíhuë'. Napoaton co nohuitapihuë'. Canpitaso nipirínhuë' nohuitarama'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ya'coancantarinquëma'.

¹⁸ Co sa'ahuario'sa' pochin nitaranquëmahuë'. Co patomiataranquëmahuë'. Ca nohuanto, Ispirito Santo ya'coancantarinquëma'. Ca pochachin catahuarinquëma'. ¹⁹ Co hua'qui' isëquë ya'huapohuë'. Pa'pato, co imarinacosopitahuë' co huachi quënanarinacohuë'. Canpitaso nipirínhuë' quënaantaramaco. Nanpiantarahuë ni'ton, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ²⁰ Nani nanpiantahuato, noya noya nohuitaramaco. Tëhuëenchachin Tata Yosë pochin ninahuëso' nitotarama'. Imamiataramaco ni'ton, canpitarë'co

a'naichin pochin nisarahué. Ya'coancantaranquëma' ni'ton, nóya ninohuitar-
ihua'. ²¹ Nani pënënanquëmaso' nitotatoma' natëhuatamaco, tëhuëenchachin
nosoroaramaco, tënahué. Nosorohuatamaco, Tata Yosënta' nosoroarin-
quëma'. Carinquëmanta' nosoroaranquëma'. Inápaquë panantaporahué',
cancanëma quëran nontaranquëma'. Noya noya nohuítaramaco," itërin
Quisosori.

²² —¿Onpoatonta' Sinioro, quiyariachin noyá nohuítarainquën? ¿Co ya'ipi
piyapi'sa' nohuítarinenquënhuë' ti? itërin Cotasëri. A'na Cotasë inaso'. Co
Cotasë Iscariotihuë'.

²³ Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Co ya'ipi piyapi'sa' nanitopihuë' nohuitinacoso'. Insosona nosoro-
huachinaco, natëarinaco. Natëhuachinaco, Tata Yosëri nosoroarin. Inaro'co
ya'coancantatoi, inaquë ya'huëarai. ²⁴ Co'so' nosorohuachinacohuë', co
natëarinacohuë'. Co caora yonquinëhuë' quëran sha'huitëranquëmahuë'.
Tata Yosë sha'huitohuachincora, inachachin sha'huitëranquëma'. Ina
a'paimarinco.

²⁵ Co'huara pantayatërasocohuë', sha'huitëranquëma'. ²⁶ Inápaquë
pantahuato, tatahuë nontarahuë, Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Ca
ya'huërenamëhuë' o'mararin. Inaso' achinincanarinquëma'. Ya'ipi Yosë
nanamën a'chintarinquëma'. Catahuaarinquëma' a'chintëranquëmaso' ama
naniantacamaso marëhuë'. Catahuahuachinquëma', nóya yonquiantarama'.

²⁷ Pantaporahuë', asanocancanaranquëma'. Tata Yosë natëto, co manta'
të'huatërahuë'. Catahuaaranquëma' ca pochachin cancantacamaso marë'.
Piyapi'sa' inahuara co sano cancantopihuë'. A'naroáchin pa'yanpi. Car-
inquëmaso nipirinhue' catahuaaranquëma' sano cancantacamaso marë'.
Ama pa'yancosohuë'. Ama të'huacosohuë'. ²⁸ Nani sha'huitëranquëma'.
Inápaquë pantaporahuë', ya'coancantimaranquëma'. Tëhuëenchachin nosoro-
ramaco naporini, Tatahuëaquë panantarahuëso marë' noya cancanchito-
mahuë'. Inaso' chini chiniquën nanantërin. ²⁹ Co'huara pantayatërapohuë',
sha'huitaranquëma'. Inápaquë pantahuato, yonquiarama'. "Tëhuëenchachin
ninoton, sha'huitërinpoa'," ta'toma', noya noya natëaramaco. Ina marë'
sha'huitaranquëma'.

³⁰ Co huachi hua'qui' nontaranquëmahuë'. Sopai hua'an nohuanton,
masarinaco. Inari camairin ni'ton, nani huë'sapi macainacoso marë'. Co
caso' pi'pian tëranta' ina camaincosohuë' nipirinhue', ³¹ co ta'arahue'. Tata
Yosë nosoroato, ina no'tëquën natëarahue'. Ina nohuanton, ma'sha on-
poarahue'. Piyapi'sa' nicatonaco, "Tëhuëenchachin Yosë nosoroaton, natërin,"
tosapi.

"Huëco' pa'ahua huachi," itërincoi Quisoso.

15

Opa nara'huaya nitërinso pochin nininso'

¹ Ina quëran itantarincoi: "Casáchin no'tëquën a'chintatënhuëma', opa
nara'huaya pochin ninahuë. Tata Yosëso' hua'anën pochin ninin. ² A'na
së'paquën co nitohuachinahuë', nishitë'tërin. A'naquënso nipirinhue' pi'pian
nitërin. Ina së'para'huainpita pi'pian ni'quitërin na'con na'con nitacaso
marë'. Co ni'quitohuatërahuë', co noya nitërinhuë'. ³ Carinquëma' nani
anoyacancantëranquëma'. A'chintëranquëmaso' natërama' ni'ton, anoyacan-
cantëranquëma'. ⁴ Imamiatatomaco, nani tahuëri yonquiráco catahuain-
quëma'. Noya nichinpitërinso pochin nico'. Nara së'pa' nohuishato-
huachina, co nitërinhuë'. Inapochachin co imamiatohuatamacohuë', co
nanitaparamahuë' noya nicacamaso'.

⁵ Ca opa ya'huë pochinco. Canpitaso' sè'paquën pochinquëma'. Ya'coancantaranguëma'. Nani tahuëri yonquihuatomaco, catahuaaranquëma'. Opa noya nitërinso pochin noya nisarama'. Canpitaora co nanitaramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'. ⁶ Nara sè'pa' nohuishatohuachina, ahuirin. Masahuatona, pëñquë tè'yatopi ahuiquitacaiso marë'. Inapochachin co imamiatohuatamacohuë', Yosë ana'intaringuëma'.

⁷ Casáchin yonquihuatomaco, na'con catahuaaranquëma'. A'chintëranquëmasonta' ama naniantocosohuë'. Ina yonquiatoma, Yosë nontoco'. Tëhuëñchachin imamiatohuatamaco, ma'sona nohuantohuatama, sha'huitoco acochinguëma'. ⁸ Opa na'con nitërinso pochin canpitanta' noya noya nico'. Ina quëran a'napitanta' nicanatëñquëma', Yosë yonquiapona'. Naporahuatoma', noya noya imasaramaco. ⁹ Tata Yosë nosororincoso pochachin nosororanquëma'. Casáchin yonquico na'con nosoro'inquëma'. ¹⁰ Tata Yosë no'tëquën natërahuë ni'ton, pa'pi nosororinco. Inapochachin natëhuatomaco, carinquëmanta' pa'pi nosoroaranquëma'.

¹¹ Ya'ipi cancanëhuë quëran Tatahuë natërahuë ni'ton, nóya cancantërahuë. Natëhuatomaco, ca pochachin noya cancantarama'. Co sëtaramahuë'. Ina marë' a'chintëranquëma'. ¹² Nani pëñënanquëma' noya ninosorocamaso marë'. Carinquëma' nosororanquëmaso pochachin canpitanta' ninosoroco'. Ina pa'pi nohuantërahuë nicacamaso'. ¹³ Ni'co' iyaro'sa'. Nipayarëso' na'con nosorohuatëra, ina nicha'ëcaso marë' chiminë'. Inapochachin canta' na'con nosoroatëñquëma', canpita nicha'ëca' huanquëmaso marë' chimirahuë. Co insonta' ina pochin nosororinquëmahuë'. ¹⁴ Natëhuatomaco, tëhuëñchachin nipayarahuëso pochin ni'saranquëma'. ¹⁵ Co caso' patron pochin cancantërahuë'. Patronso' piyapinëpita camairin. Camaipirinhuë', yonquirinso chachin co sha'huitërinhuë'. Nipayarinso nipirinhuë' ya'ipiya sha'huitërin. Inapochachin carinquëmanta' ya'ipiya sha'huitëranquëma'. Co piyapinëhuë pochin ni'nanquëmahuë'. Nipayarahuëso pochachin ni'nanquëma'. Ya'ipi Tatahuë sha'huitërincosopita anitotëranquëma'. ¹⁶ Co canpitaora nohuanton imaramacohuë'. Ca nohuanto, imaramaco. Carinquëma' huayonanquëma'. Nani acoranquëma opa sè'paquën na'con nitërinso pochin nisápamaso marë'. Inapohuatama': 'Quisoso nanan quëtërinco,' ta'toma', Yosë nontoco' catahuainquëma'. Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatama', acochinguëma'. ¹⁷ Nani pëñënanquëma'. 'Imaramacosopita capini ninosoroco,' itëranquëma', ténin.

Piyapi'sa' no'huirinënpaoso'

¹⁸ Ina quëran itantarincoi: "Co imarinacosohuë' no'huihuachinëñquëma', ama pa'yancosohuë'. Ca'ton no'huirinacoso, nitotërama'. ¹⁹ Inapita pochin cancantërama' naporini, noya ni'itëñquëmahuë'. Inahua capiniráchin nipa'yatopi. Nipirinhuë', nani huayonanquëma'. Ca nohuanto, co inapita pochin cancantëramahuë'. Imaramaco ni'ton, no'huairinëñquëma'. ²⁰ No'huirinaco ni'ton, canpitanta' no'huairinëñquëma'. Nani sha'huitëranquëma': 'Hua'anëmaco ni'ton, co canpitaso' noya noya ni'sarinëñquëmahuë', itëranquëma'. Aparisitërinaco ni'ton, canpitanta' aparisitarinëñquëma'. A'chinahuëso' natëhuachina', canpitanta' natëarinëñquëma'. ²¹ Napoaponahuë', imaramaco ni'ton, na'con na'con piyapi'sa' aparisitarinëñquëma'. Tata Yosë a'paimarincoso' co nohuitopihuë' ni'ton, no'huairinëñquëma'.

²² Co o'mato, a'chintërahuë' naporini, co a'porinacoso marë' oshahuaintonahuë'. Nani a'chintopirahuë'. Co natëtonacohuë', oshahuanpi ni'ton, Yosëri

ana'intarin. ²³ Insopitaso' no'huihuachinaco, Tata Yosënta' no'huiapi. ²⁴ Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Nani ma'sha Yosë pochin ninahuë. A'napita piyapi'saso' co nanitapapihuë'. Yosë anohuita'huaso marë' sacai' nininso' a'notërahuë'. Co a'notërahuë' naporini, co ina marë' oshahuaintonahuë'. Nani nicaponaracohuë', no'huirinaco. Tata Yosënta' no'huipi. ²⁵ Iráca Yosë quiricanënguë ninshitopi. 'Topinan quëran no'huirinaco,' ténin ninshitaton. Iporaso' naporinso chachin topinan quëran no'huirinaraco.

²⁶ Yosë'pa' pantahuato, Ispirito Santo a'patimaranquëma'. Inaso' achinicancanarinquëma'. No'tëquënáchin nonin. Yosë quëran o'marahuaton, piyapi'sa' ayonquiarin. Nonahuëso chachin no'tëquën ayonquiarinquëma'. ²⁷ Canpitanta' a'chinarama' a'napitanta' nohuitinacoso marë'. Ya'nan a'chinahuë quëran huarë' nohuitëramaco ni'ton, naporahuëso' sha'huitarama'.

16

¹ Co'huara ma'sha onpochátërasënguëmahuë', sha'huitaranquëma' ama pa'yanatoma' a'poamacoso marëhuë'. ² Niyontonpiso pëiro'sa quëran ocoiarinënguëma'. A'na tahuëri yatëparinënguëma'. 'Co noyahuë' nipi ni'ton, tëpahuato, Yosë noya ni'sarincoi,' ta'tona', a'naquëma' tëparinënguëma'. ³ Co Tata Yosë nohuitopihuë'. Canta' hui'ninco nipirahuë', co nohuitërinacohuë' ni'tona', aparisitarinënguëma'. ⁴ Napoaton iyaro'sa', ama pa'yancosohuë'. Nani sha'huitëranquëma'. A'na tahuëri aparisitohuachinënguëma', ina yonquiarama'. 'Tëhuëenchachin no'tëquën ninoton, sha'huitërinpoa',' tosarama'.

Ispirito Santo catahuaninpoaso'

Ya'nan imapa'ma', co ina pochin sha'huitëranquëmahuë'. Canpitaro'co ya'huato, catahuanarinquëma'. ⁵ Iporaso' 'Yosë'pa' paantarahuë,' itopiranquëmahuë': '¿Intohuata' pa'saran?' co itëramacohuë'. ⁶ Napotëranquëmaso marë' chiniquën sëtapiramahuë'. ⁷ No'tëquën itëranquëma'. Canpita marë' paanta'huaso' noya, ténahuë. Co paantahuatohuë', Ispirito Santo co o'marinhuë' catahuaninquëmaso marë'. Nipirinhuë', paantahuato, ina a'patimaranquëma'. ⁸⁻¹¹ Ispirito Santo isoro'paquë o'mahuachin, oshahuano'sa' pa'pi co noyahuë nipiso', Yosë noya coisë pochin nininso', no'tëquën ana'intacaso ya'huërinso', inapita ayonquiarin: 'Co Quisoso natëramahuë' ni'ton, pa'pi oshahuanama'. Inaso' no'tëquënáchin Yosë natëton co tēhuërinhuë' ni'ton, chiminpachina Tata Yosë ya'huërinquë pantarin. Napoaton co huachi quënanaramahuë'. Sopai hua'ani hua'qui' piyapi'sa' hua'anëntopirinhuë', Yosëri minsërahuaton, ana'intarin,' itarin piyapi'sa', ayonquiaton.

¹² Na'con yaa'chintopiranquëmahuë', co ipora nanitaramahuë' ya'ipiya yonquicamaso'. ¹³ Nipirinhuë', Ispirito Santo o'mahuachin, ya'ipi nanamëhuë' a'chintarinquëma'. No'tëquën anitotarinquëma'. Co inaora yonquirinso' a'chintarinquëmahuë'. Yosë yonquirinso chachin a'chintarinquëma'. A'na tahuëri ma'sha onpocaisonta' anitotarinquëma'. ¹⁴ Ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma' ni'ton, noya noya ni'saramaco. ¹⁵ Ya'ipi tatahuë yonquirinso' nitotërahuë. Ina pochin yonquirahuë canta'. Napoaton Ispirito Santo o'mahuachin, ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma'.

¹⁶ Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohuë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënaantaramaco,' itërincoi.

Sëto inquitarinso'

¹⁷ Ca'tano'sanënpitacoi ninontërai.

—¿Ma'ta' tapon naporin? “Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohuë'. Ina quëran quënaantaramaco,” tënin. “Tatahuë ya'huërin'pa' paantarahuë,” tënin anta'. ¹⁸ “Co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco,” topachina, co nitotëruhuahuë'. ¿Ma'ta' tapon naporin? tënai ninontato.

¹⁹ Yanatanpiraihuë', co natanaihuë'. Quisososo nipirinhüë' nitotërin. Napoaton itërincoi:

“¿Ma'ta' tapon naporin?” ta'toma', yanatanpiramacohuë', co natana-macohuë'. Tëhuënachin pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato co quënanaramacohuë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënaantaramaco.

²⁰ No'tëquën itëranquëma'. Sëtatoma', na'nëarama'. Co natërinacosopitasohuë' nipirinhüë': “Nani chiminin huachi,” ta'tona', capa cancantapi. Canpitaso nipirinhüë' sëtapiramahuë', co hua'qui' sëtaramahuë'. A'naroáchin noya cancantantarama'. ²¹ Ni'co iyaro'sa'. Sanapi yahuaihuachina, iquitaton co noyahuë' cancantërin. Nani huaihuachina, a'naroáchin noya cancantërin. Co huachi iquitërinso' yonquirinhüë'. “Hua'huahuë nani hua'huacharin,” ta'ton noya cancantërin. ²² Inapochachin canpitanta' ipora sëtapiramahuë', naquëranchin quënaantaranguëma'. Naporo' noya cancantarama'. Co huachi insonta' nanitarinhüë' asëtainëmaso'. Noya cancantomiatarama'.

²³ “Naporo' co huachi natanaramacohuë'. No'tëquën sha'huitëranquëma'. Ca pochin yonquiatoma', Tata Yosë nontoco'. ‘Quisoso nanan quëtërincoi,’ ta'toma', ma'sona nipatama', acotarinquëma'. ²⁴ Ipora huanta' co ina pochin Yosë nonchätëramahuë'. Iporaso nipirinhüë' ca pochin yonquiatoma', ma'sha nico quëchinquëma'. ‘Quisososo nanan quëtërincoi,’ ta'toma', nani tahuëri nontáco' noya cancantacamaso marë',” itërincoi.

Co noyahuë' nipisopita Quisosori minsërinso'

²⁵ “Ma pochinsona nininso' nani a'chintëranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhüë' co huachi ina pochin a'chintëranquëmahuë'. A'ninquëchin tatahuë naporinso' sha'huitëranquëma'. ²⁶ Naporo' ca pochin yonquiatoma', tatahuë nontarama'. Ca pochin nontarama' ni'ton, noya natanarinquëma'. Co huachi canpita marë' nonta'huaso' ya'huërinhuë'. ²⁷ Tatahuë chachin nosororinquëma'. Nosororamaco ni'ton, nosororinquëma'. Ina a'paimarincoso' natërama' ni'ton, nosororinquëma' canpitanta'. ²⁸ Tatahuë quëran o'mato, isoro'paquë ya'huëpirahuë'. Co hua'qui quëranhuë' tatahuë ya'huërin'pa' panantarahuë,” itërincoi.

²⁹ —Iporaso' co huachi ma pochinsona nininso' sha'huitërancoihuë'. A'ninquëchin nontarancoi ni'ton, a'naroáchin natanai. ³⁰ Quëmaso' ya'ipi nitotëran. Yosë quëran o'maran, tënai. Co huachi natana'huainquënsa tërantá ya'huërinhuë', itërai.

³¹ —¿Nani natëramaco ti? Napoaponahuë', carinquëma' itaranquëma'. ³² Ipora tashi chachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Yanquëërahuatoma', pëinëmaquë pa'sarama'. Patopiramacohuë', co caora ya'huapohuë'. Tatahuë ca'tanarincó. ³³ Nani na'con sha'huitëranquëma' sano cancantacamaso marë'. Casáchin yonquihuatatamaco, sano cancantarama'. Co pa'yanaramahuë'. Piyapi'sa' aparisitopirinënuquëmahuë', catahuanarquëma' ni'ton, chiniquë'n cancantoco'. Ya'ipi isoro'paquë co noyahuë' nipisopita nani minsërahuë, itërincoi Quisoso.

¹ Ina toshuaton, inápaquë në'pëtërin Yosë nontacaso marë': "Nani Tata ora naniarin chimina'huaso'. Aparisitohuachinaco, catahuaco quëma pochachin concantato, noya natëinquën. Ina quëran a'napita niconatono, noya noya yonquiarinënquën. Quëma hui'nanco ni'ton, napotarancan. ²Nani chiniquën nanan quëtëranco ya'ipi piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'. Quëma nohuanton, a'naquën imasarinaco. Inapitaso' anoyacancantërahuë quëma nohuitatënën nanpimiatacaiso marë'. ³Quëmasáchin Yosënquën. Isoro'paquë a'paimaranco. Piyapi'sa' nohuitahuatënënquën, canta' nohuitohuachinaco, nanpimiatapi.

⁴ Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' a'paimaranco. Ya'ipi sha'huitërancoso' natërahuë. Ya'ipi tiquirahuë. Quëmasáchin natëranquën ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinënquën. ⁵Íraca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', quëmaro'co noya noya ya'huëpirahuë', a'paimaranco. Iporaso', Tata, quëmataquë naquëranchin acoantaco quëmaro'co chachin ya'huanta'í.

⁶ Quëma nohuanton, a'naya a'naya imasarinaco. Isoro'paquë ya'huëpirinahuë', huayonan imainacoso marë'. Napoaton, imasarinaco. Nani a'chintërahuë. Onpopinsona quëma concantëranso' nani anitotërahuë ni'ton, nohuitërinënquën. Inapitaso' quëma piyapinënpita. Íraca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. Quëma nanamën natëpi. ⁷Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Quëma sha'huitohuatancora, natëranquën. Ina nitotopi. ⁸Sha'huitohuatancora, inachachin a'chintërahuë', natëtopi. Quëmá quëran o'marahuë. Quëma chachin a'paimarancosonta' natëpi.

⁹ Imarinacosopita marë' chiniquën nontaranquën. Hui'nanpita pochin ni'nan. Íraca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. A'napitaso' co imarinacohuë'. Co inapita marë' nontaranquënhuë'. ¹⁰Ya'ipi imarinacosopita imarinënquën quëmanta'. Quëmari hui'nanpita pochin concantëran. Napopianachin imarinënpa'. Noya natërinaco ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinaco.

¹¹ Co hua'quiya quëranhuë' quëmataquë paantarahuë. Isoro'paso' patarahuë. Imarinacosopitaso nipirinhuë', isëquë ya'huapona'. Quëma nohuanton, imasarinaco. Quëmaso' Tata nóyanquën ni'ton, noya a'paiquë' imamiachinaco. Ya'ipiya nanitaparan ni'ton, catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Canpo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. ¹²Inapitaro'co ya'huasoco, quëma nanamën a'chintërahuë, pënënhuë', na'con catahuarahuë imamiatinacoso marë'. Noya a'pairahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë'. A'naichin pipirin, parisitopiquë pacacaso' ya'huërinso'. Quëma quiricanënquë ninoranso chachin nanirin.

¹³ Iporaso nipirinhuë' ya'huëranquë paantarahuë. Co'huara pantayatërapohuë', isoro'pa quëran chachin, nontaranquën imarinacosopita noya concantacaiso marë'. Ya'ipi cancanëhuë quëran natëranquën ni'ton, noya concantërahuë. Catahuaquë inapitanta' ca pochachin noya concanchina'. ¹⁴Quëma nanamën chachin nani a'chintërahuë. Co imarinacosopitarihuë' no'huipi. Co inapita pochin concantopihuë' ni'ton, no'huipi. Canta' co inapita pochin concantërahuë'. ¹⁵Co nohuantërahuë' isoro'pa quëran ocoicamaso'. Isëquë ya'huëpirinahuë', catahuaquë' ama sopairi minsëinsohuë'. ¹⁶Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipirinahuë', co caso' inapita pochin concantërahuë'. Imarinacosopitanta' co inapita pochin concantopihuë'. ¹⁷Catahuaquë' quëmasáchin concanchinën. No'tëquën ayonquiquë' noya nicacaiso marë'. Quëma nanamën quëran no'tëquën anitotëran. ¹⁸Isoro'paquë a'paimaranco. Inapochachin inapitanta' a'parahuë piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. ¹⁹Imarinacosopita nosoroato,

ya'ipi cancanëhuë quëran quëmasáchin natëaranquën. Inapitanta' no'tëquën yonquiatona', nóya natëinënquën.

²⁰ Co isopita marëáchin nontaranquënhuë'. A'na tahuëri inapitanta a'napita a'chintohuachina', imasarinaco. ²¹ Inapitanta' catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Canpo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. Quëma hui'nanco ni'to, yonquiranso chachin yonquirahuë. Inapitanta' catahuaquë' canpo pochachin yonqui'ina'. Ina quëran a'napitanta' natëarinaco. 'Yosëri chachin a'paimarin,' tosapi. ²² Quëma nohuanton, noyápiachin cancantërahuë. Imarinacosopitanta' catahuarahue noyápiachin concantacaiso marë'. Ina quëran a'na huënton pochin napopianachin yonquiapi. Canpo pochachin cancantapi. ²³ Quëma pochachin yonquiaton, inapita ya'coancantërahuë canpo pochachin yonquicaiso marë'. Ina quëran co imapisopitahuënta' nicatona': 'Tëhuëenchachin Yosëri hui'nin a'paimarin. Hui'nin nosororinso pochin imarinsopitanta' nosororin,' tosapi.

²⁴ Quëma nohuanton Tata, isopitaso' imasarinaco. Inapita nohuantërahuë carë' ya'huëcaiso'. Iraca quëran huarë' quëma nosororanco. Co'huara isoro'pa' ya'huëyätërasohuë', nosoroatonco, nóya acoranco. Inatohua' inapitanta' pantahuachina', noya noya ni'sarinaco. Ina na'con nohuantërahuë. ²⁵ Quëmaso' Tata no'tëquënáchin yonquiaton, noyasáchin ninan. Co imarinacosopitahuë' co nohuitërinënquënhuë'. Caso nipirinhüë' nohuitëranquën. Quëma isoro'paquë' a'paimaranco. Imarinacosopita nitotopi. ²⁶ Quëma nanamën nani a'chintërahuë nohuitinënquënso marë'. Ipora huanta' a'chintarahuë ni'ton, noya noya nohuitarinënquën. Quëma nosororancoso pochachin ninosorocaiso marë'. Inapohuachina', inapita ya'coancantato, ya'huëmiatarahuë," itërin.

18

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Nani Yosë nontohuachina, Sitron itopiso' i'shanantë' aquëtëran pa'nai. Inaquë nararoa'hua ya'huërin. ² Inatohua' na'aro' niyontonai ni'ton, Cotasërinta' nohuitërin. Inaso' yasha'huirapirinso'. ³ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita nani sha'huitonin. Natanahuatona', sontaro'sa', ponisioro'sa', inapita a'papi Quisoso macacaiso marë'. Nansa, sahuëni, inapita quëpapi. Tashü' ni'ton, nanparin, yonarin, inapitanta' quëpapi. Cotasëri quëchitërahuaton, a'notërin. ⁴ Quisososos' ya'ipiya ninoponahuë', co ta'arinhuë'. Nacapiapon pa'nin.

—¿Inta' yonisarama'? itërin.

⁵—Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itopi.

—Ca mini inaco, itërin. Cotasënta' inaquë huaniarin anta'.

⁶—Ca mini inaco, itohuachina, pa'yanpi. A'na achira' pinën parti pa'sahuatona', pinëna quëran anotopi.

⁷Ina quëran naquëranchin itantarín:

—¿Inta' yonisarama'? itantarín.

—Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itantapi.

⁸—Nani sha'huitëranquëma'. Ca mini. Ca nohuantohuatamaco, isopitaso' tananpitoco' pa'ina', itërin. ⁹ Achin Yosë nontaton, itërin: "Quëma nohuanton, isopita imasarinaco. Noya a'paiarahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë'," itërin. Ina nanicaso marë': "Tananpitoco' pa'ina'," itërin. ¹⁰ Napopirinhüë', Simon Pitroso' sahuëninën ocoirahuaton, corto

hua'an inpriatonën Marco itopiso' ahuërin. Inapotaton, inchinan huëratën nishitëhuëratëtërin. ¹¹ Quisososo nipirinhüë' co nohuantërinhuë'.

—Sahuëni iyasha po'moantaquë'. Tananpitëquë' mainaco. Tatahuë nohuanton, masarinaco. Main o'rëso pochin chiniquën parisitarahuë. ¿Co ina nitotëranhuë' ti? itërin.

Corto hua'an pëinënquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Ina quëran sontaro'sa', capitan, cotio ponisiaro'sa', inapita huë'sahuatona', Quisososo mapi. Masahuatona', tanpaquën noyá tonporahuatona', ¹³ Anasëtaquë quëpapi. Inaso' Caihuasë mi'sën. Naporo' pi'ipi Caihuasë corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'conin. ¹⁴ I'hua inaso' cotioro'sa' sha'huitërin: "Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marëhuë' ina chimi'in, tënahüë," itërin. Inaquë quëpapi natanacaiso marë'.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Ca'tano'sanënpitaso' pa'pi. Simon Pitroso nipirinhüë', Quisososo imaquirin. Canta' imaquirahuë. Caso' corto hua'an nohuitërinco ni'ton, Quisososo acoana quëpahuachinara, pairanaquë chachin ya'conahuë. ¹⁶ Pitroso' ya'coana aipiran huaniárin. Napohuachina, ya'coana a'pairinsó' sanapi nontërahuë Pitronta' ya'conacaso marë'. Nontohuatëra, ya'conin anta'.

¹⁷ Pitro ya'compachina, sanapiri itërin:

—Quëmanta' mini Quisososo imaran, itërin.

—Co'chi caso' imarahüë paya, itërin Pitrori.

¹⁸ Naporo' tashi' sëhuën ni'ton, ponisiaro'sa', inpriatoro'sa', inapita pëyara quëran nani a'pëtopi. Inaquë huanirahuatona', napëntapi. Pitronta' inaquë napëntapatarin.

Corto hua'ani nataninsó'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Ina quëran Quisososo' natanapi:

—¿Ma'ta' a'chinan? ¿Inpitata' imarinënquën? itërin corto hua'ani.

²⁰ —Caso' a'ninquëchin piyapi'sa' a'chintërahuë. Niyontonpiso pëiquë, Yosë chinotopiso pëiquë, inaquëpita cotioro'sa' niyontonpachinara, a'chintërahuë. Co po'oana quëran a'chinahuë'. ²¹ ¿Onpoatonta' natananco? Na'a piyapi'sa' nataninaco, nani nitotopi. Inapita natanquë' sha'huichinën, itërin.

²² Itohuachina, ponisiari panpirayarin.

—Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nipirinhüë', ¿ina pochin a'paniran ti? itërin ponisiari.

²³ —Co noyahuë' nonahuë nipachin, sha'huitoco maquëta tëhuërahuë. Nipirinhüë', no'tëquën nonahuë nipachinsó', ¿onpoatonta' ahuëranco? itërin.

²⁴ Ina natanahuaton, hua'ani a'parin Caihuasë nontacaso marë'. Tonpopinan quëpapi.

Naquëranchin Pitrori nonpinapiantarinsó'

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ Simon Pitroso nipirinhüë' huaniton, napëntarin.

—¿Quëmarinta' iso quëmapi imamaranquën ti? itërin ponisiari.

—Co'chi imarahüë paya, itantarin.

²⁶ Ina quëran cotio hua'an piyapinëni quënanin. Ina quëmopinën chachin Pitrori nishitëhuëratëtërinso' ni'ton, pi'pian nohuitërin. Pitro quënanahuaton, itërin:

—¿Co'ta Quisososo mapiquë quënananquën pora? itërin.

27 —Co'chi cahué paya, itaantarin Pitrori. Naporo' atari përarin, natanin.

Pirato quëtonpiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

28 Tashíramiachin nisahuaso', Caihuasë pëinën quëran quëparahuatona', Noma hua'an pëinënquë quëpapi. Cotioro'saso nipirinhüé' co inaquë ya'conpihué'. “Nisha piyapi'sa' pëinënquë ya'conpatëhua', oshahuanarihua'. Ina quëran co nanitarihuahué' Pascoa coshoro' capacaso',” topi. 29 Napoaton Pirato pipirahuaton, inapita nontërin.

—¿Ma'ta' onporin iso quëmapi? itërin.

30 —Pa'pi co noyahué'. Noya ninin naporini, co quëshiitënguënhüé', itopi.

31 —Canpitari quëpaco'. Iráca quëran huaré' nipënénamaso' co natëhuachinhüé', ana'intoco', itërin.

—Co quiyaso' nanitëraihué'. Co nanan ya'huëtërincoihué' piyapi'sa' tëpaca'huaiso', itopi.

32 I'hua Quisoso ninoton nani sha'huirin: “A'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco,” tënin. Yosë nohuanton, onpotatonasona tëpacaiso' naniarin.

33 Ina quëran Piratori pëiquë ya'coantarahuaton, Quisoso itapon:

—¿Quëmaso' cotio copirnonquën ti? itërin.

34 —¿Quëmaora yonquinën quëran napoaran? ¿A'napita sha'huitërinquën nica? itërin.

35 —“Cotio piyapi inanta',” ¿topiranhüé' ti? Caso' nishaco. Cotioro'sa' sha'huirapirinënguën. Corto hua'ano'sa' chachin yo'quirinën ana'intahuanquënso maré'. ¿Ma'ta' onporan ni'ton, yatëparinënguën? itërin.

36 —Co caso' isoro'paquë hua'anëntarahüé'. Ina nohuantërahüé' naporini, imarinacosopita sontaro'sa pochin niitonahué'. Ama cotioro'sa' macainacoso marëhué' chiniquën ahuëchitonahué'. Caso nipirinhüé' nisha pochin hua'anëntarahüé', itërin.

37 —Napoahuaré' ¿quëmaso' copirnonquën? itërin Piratori.

—Inaco mini. Ina maré' nasitimarahué. O'marahué' no'tën nanan pënënta'huaso maré'. No'tëquën yonquipisopita natëarinaco, itërin.

38 —¿Ma no'tën nanancha napotëran nicaya? itërin Piratori.

Quisoso tëpacaso' sha'huirinso'

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Ina tosahuaton, pipiantarahuaton, cotioro'sa' itantarin:

—Iso quëmapi noya, tënahüé. Co manta' onporinhüé'. Co ana'intacaso' ya'huërinhué'. 39 Napoaton sha'huichinquëma'. Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan péi quëran ocoirahué pipicaso maré'. ¿Nohuantërama' cotio copirno ocoica'huaso'? itërin. 40 Natanahuatona', chiniquën a'panitopi:

—¡Ama ina ocoiquësohué! ¡Parapasë ocoiqué! itopi. Inaso' matararo nipirinhüé' napotopi.

19

1 Ina natanahuaton, sontaro'sa' camairin Quisoso huihuicaiso maré'. Napohuachina, chiniquën huihuitona' pë'sha pë'shatopi. 2 Nahuan quëran yancoté' nicatora', ayancotopi. Nahuan ni'ton, ohuanin. Naporahuaton, quëhuanën miáchin hua'an a'morinso pochin a'motopi tëhuacaiso maré'.

3 —¡Nanpimiataton israiro'sa hua'anëntëquë! itopi. Napotahuatona', panpirayarápi. 4 Ina quëran Pirato pipiantarahuaton, piyapi'sa' nontantarin.

—Iso quëmapi a'notantaranquëma', ni'co'. Co manta' onporinhüé', tënahüé, itërin.

⁵ Naporō' Quisosonta' pèi quèran pipirin. Yancotè' nahuan quèran nipiso ayancotopi, quèhuanèn miáchin a'motopiso'. Inapitarè chachin pipirin.

—Ni'co' iso quèmapi, sa'ahua, itèrin piyapi'sa'.

⁶ Corto hua'ano'sa', ponisiaro'sa', inapitari quènanahuatona', chiniquèn non-carotopi.

—¡Corosèquè patanantèquè' chimiin! itopi. Inachin inachin itápi.

—Canpitari corosèquè patanantatoma', tēpaco'. Co caso' nohuantèrahuè' tēpa'huaso'. Co manta' onporinhuè', tēnahuè caso', itèrin Piratori.

⁷ —Íraca pēnētèrinso' co natèrinhuè' ni'ton, chimi'in. Topinan piyapi niponahuè', "Yosè hui'ninco," toconin, itopi.

⁸ Ina natanahuaton, Pirato chiniquèn pa'yanin. ⁹ Ya'coantarahuaton, Quisoso itapon:

—¿Intohua quèranta' huè'nán? No'tèquèn sha'huitoco, itèrin. Inariso nipirinhue', co manta' itèrinhuè'.

¹⁰ —¿Onpoatonta' co yanontèrancohuè'? Ca nohuantohuato, ocoiaranquèn. Nohuantohuato, atēpataranquèn. ¿Co ina nitotèranhuè' ti? itèrin.

¹¹ —Co Yosè nanan quètèrinquènhuè' naporini, co manta' quèma nani-tapaitoncohuè'. Tēpahuatanco, ina marè' oshahuanaran. Nipirinhue', yo'coninacosopita na'con na'con oshahuanapi, itèrin. ¹² Naporō' quèran huarè' Piratori yaocoipirinhue', cotioro'sari itaantapi:

—Iso quèmapi ocoihuatan, Noma copirno no'huairinquèn. "Caso' copirnoco," tēninso marè' copirnorini inimicotarin, itopi.

¹³ Ina natanahuaton, "Co'chi nanitèrahuè' Quisoso ocoica'huaso paya," ta'ton, aipiran quèpantarin. Quèpantarahuaton, ana'intacaso' shiranènuquè huènsèrin. "Shancori i'iraté," itopiquè ya'huèrin. Cotio nananquèsō', Capata, itopi. ¹⁴ A'na tahuèrichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Yacamotahuaso', cotioro'sa' itèrin:

—Copirnonèma' ni'co', itèrin.

¹⁵ —Co quiyariso' nohuantèraihuè'. ¡A'naroáchin atēpatèquè! ¡Corosèquè apatanantèquè' chimiin! itaantapi hua'ano'sari.

—Copirnonèma' nipirinhue', ¿atēpachi ti? itèrin.

—¡Noma copirnoichin natèrai quiyanta'! Co a'na copirno ya'huètèrincoihuè', itopi.

¹⁶ Napotohuachinara, Piratori itèrin: "Inta nipachin, Quisoso quèparahuatoma', corosèquè patanantoco'," itèrin sontaro'sa'. Napotohuachina, masahuatona' quèpapi.

Corosèquè patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Corosè apitèntohuachinara, inaora quèparin. Pa'sahuatona', "Nansè Moto'," panèn itopiquè canconpi. Cotio nananquèsō', Corocota itopi.

¹⁸ Inaquè corosèquè patanantopi. Cato' apiro'santa' tēparapi anta' ni'ton, nisha patanantopi. A'na' ahuénan quèran, a'nanta' inchinan quèran patanantopi. Quisoso ahuanacanapipi. ¹⁹ Ina quèran Pirato ninshitèrin onporinso marèsona tēparapiso nitotacaiso marè'. Nani ninshitohuachina, corosèquè chachin motèn pètècha achinpitopi.

ISOSO' QUISOSO NASARITOQUÈ YA'HUÈRINSO'. COTIORO'SA' COPIRNO tēnin, ninshitatón. ²⁰ Ninano ya'cariya ni'ton, na'a cotioro'sa' ina nontopi. Cotio nananquè, Noma nananquè, Crico nananquè, cara nananquè chachin aninshitèrin. ²¹ Corto hua'ano'saso nipirinhue', co noyahuè' ni'pi.

—"Cotioro'sa' copirno," ta'ton ninshitèranso', co noyahuè'. "Cotioro'sa' copirnoco toconinso'," ta'caso' ninshitaantaquè', itoonpi Pirato.

22 —Inca, co nohuantërahuë'. Nani ninshitërahuë huachi. Co huachi a'na ninshitanta'huaso' ya'huërinhuë', itërin Piratori.

23 Ina quëran sontaro'saso', nani Quisoso patanantahuatona', aipi a'morinso' nipatomatopi. Catapinitë yasëratona', a'naya a'naya mapi. Acopotërinso' nipirinhuë', co pipinamën ya'huëtërinhuë'. Ya'ipitë' a'nanpiso'.

24 —Ama oshahuasohuë'. Huëco' ya'nipitëhua' nicanahua', ta'tona' ya'nipirapi. Inaporahuatona', a'nari manin.

Iráca Yosë quiricanëinquë ninoton, tapon: “A'morahuëso' nipatomatapi. Acopotërahuëso macacaiso marënta' nicanarapi,” tënin ninshitaton. Naporinso chachin mapi.

25 Corosë ya'cari catapini sanapi'sa' huaniapi. A'naso' Quisoso a'shin. A'nanta' a'shatën. Criopasë sa'in Maria itopisonta' inaquë huaniarin. A'nanta' Maria Mactarina. Inapitari ni'sapi. 26 Canta' inaquë huaniarahuë. Quënanahuatonco, a'shin itapon:

—Iso quëmapi mama, hua'huan pochin ni'quë'. Ina ni'sarinquën huachi, itërin. Na'con nosoroatonco napotërin. 27 Ina quëran nontërinco.

—Quëmanta' iyasha, mamahuë mamaparinquën pochin ni'quë', itërinco. Napotohuachincora, naporo chachin pëinëhuëquë quëparahuë yacapaincoso marë'.

Quisoso chiminiso'

(*Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49*)

28 Quisoso nontahuatoncoi: “Nani ya'ipi Yosë sha'huitërinco'so' natërahuë,” tënin yonquinëinquë. Ina quëran, Yosë quiricanëinquë ninorinso nanicaso marë':

—Yamororahuë, tënin.

29 Huino áin nininso' tasonquë ya'huërin. Napoaton pi'shiro pochin nininquë asë'cotërahuatona', nara'huayaquë achinpipi. Ihuëtahuaton, Quisoso nanamëinquë paquënantërin. 30 Pi'pian o'osahuaton: —Nani ya'ipi nanirin, tënin.

Ina tosahuaton, monshorahuaton, chiminin.

Sontarori ohuaninso'

31 Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' co nohuantopihuë' inaquëranchin pátanantopisopita patacaiso'. Pascoa tahuëri chachin inaso' ni'ton, noya noya ni'pi. Napoaton Pirato paahuantapi. “Sontaro'sa' sha'huitëquë' tonaina' nipanchina' a'naroáchin chiminacaiso marë'. Chiminpachina, quëparahuatona', pa'pichina,” itopi hua'ano'sari.

32 Napotohuachinara: “Noyahua,” itahuaton, sontaro'sa' a'parin tonaina' nipantacaiso marë'. Pa'sahuatona', cato' apiro'sa chachin nipantonatonpi.

33 Ina quëran Quisoso huëcapaipirinahuë', nani chiminin quënanquiipi. Napoaton co nipantonatopihuë'.

34 A'na sontaroso nipirinhuë', nansaquë nininpitën ohuantërin. Huënai' i'shapitarë chachin pipirin. 35 Cari chachin ni'nahuë. No'tëquën sha'huitaranquëma' canpitanta' nitotatoma' natëcamaso marë'. 36 Iráca Yosë quiricanëinquë ninshitërin: “Co a'na nansëquën tëranta' nipantapihuë',” tënin. Naporinso chachin co inaso' nipantopihuë'. 37 A'nanta' ninshitërin: “A'na tahuëri ohuanpiso' ni'sapi,” tënin Yosë quiricanëinquë.

Quisoso na'pi naninquë po'mopiso'

(*Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56*)

38 Ina quëran Cosi Arimatiaquë ya'huërinso' pa'nin Pirato nontapon. Inanta' Quisoso imaponahuë', cotioro'sa' të'huataton, co a'ninquechin

sha'huirinhue'. Inaso nipirinhue', chiniquen cancantaton, pa'nin Pirato nontapon.

—Quisoso nonen nohuanterahue. Quetoco cari quepa'i, iterin. Itohuachina, "Noyahua. Quepaque'," iterin. Napotihuachina, pa'nin nonen corose queran anohuaracaso maré'. Anohuarahuatona', quepapi. ³⁹Nicotimonta' hue'nin. Inaso' iraca Quisosoque paaton, tashi' nonterin. Inanta huecaton, pimo yaqui' shinpanante ayontopinan, quenin nonen pashitacaso maré'. Cara shonca quiro pochin que'ninso' quenin. ⁴⁰Quisoso nonen masahuatona', pimochin nininsoque morin ase'cotetopi. Inapotatona, noya so'pinpi. Ina pochin cotioro'sa' nipa'pitohuachinara, chimipi tapapi na'pi naninqué po'mocaiso maré'. ⁴¹Ina ya'cariya imia'huaya ya'huerin. Inaque nasha na'pi nanin ya'huerin chimipi po'mocaiso maré'. Inaque'so, co chimipi po'moyaterapihue'. ⁴²Nani i'huararin. Tahueririnhue' Pascoa tahueri chachin ni'ton, manorapi. Tepapiso' ya'cariya ni'ton, inaque po'mopi. Pancara'pi pitarahuatona', nanin pa'copitopi.

20

Quisoso nanopiantarinsó'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹Tomio tahueri nipachina, tashiyachin Maria Mactarina pa'nin Quisoso po'mopique' nicapon. Co noya tahueriyaterasohue', canconin. Canconahuaton ni'pirinhue', na'pi pa'copitopiso' chi'huincapinan quenancanin. ²"Quisoso nonen nani quepapi," ta'ton, ta'aquirin. Canquirahuaton, Simon Pitro'coi sha'huitiirincó'.

—¡Sinioro nonen po'mopi queran, nani quepapi! Intohuaso' quepapiso' co nitoterahue', itirincó'.

³Napotihuachincoira, na'pi nanin'pa' pa'nai. ⁴Napopianachin ta'apiraihue', Pitro na'hueterarahuato, ca'ton canconahué. ⁵Monshorahuato, nehuéconahué. Morinque so'pinpisoachin quenancanahué. Nipirinhue', co ya'conahué'. ⁶Ca piqueran Simon Pitro canconahuaton, ya'conin. Morin Quisoso so'pinpiso' ni'conin anta'. ⁷Né'meté' so'pinayapisonta' quenanan. Inaso' nisha quehuéánin. Inanta' so'pinpinan. ⁸Ina queran canta' ya'conahué. Né'meté' so'pinpiso' ni'sahuato, natérahue'. "Tehuenchachin Quisoso nanopiantarin," ténahué. ⁹Yosé quiricanenque iraca ninshitatona': "Nanpiantararin," topirinhue', co yonquiyateraraihue'. ¹⁰Nani ni'patéira, ya'huérai'pa' paantarai.

Maria Mactarina ya'noterinsó'

(Marcos 16.9-11)

¹¹Mariaso nipirinhue' hueantarahuaton, Quisoso po'mopiso' aipiran huaniquiantarin. Chiniquen na'néararin. Na'néarin queran monshorin na'pi naninqué nehuécaso maré'. ¹²Nehuépirinhue', cato' anquéniro'sa' quenanan, huirichin a'mopiso'. Quisoso nonen acopique huénséapi. A'na' moten queran huénséarin. A'nanta' nantén parti queran huénséarin.

¹³—¿Onpoatonta' na'néaran? iterin anquéniri.

—Sinioronéhué nonen nani quepapi. Intohuaso' quepapiso' co nitoterahue', iterin.

¹⁴Tahuéretahuaton, Quisoso chachin quenana'ponahué', co nohuitérinhue'.

¹⁵—¿Onpoatonta' imoya na'néaran? ¿Inta' yonisanar? iterin Quisosori. Mariaso napa'ponahué': "Sacatona'pi ta'ma," tecatón:

—Quémari imoya Quisoso nonen quepahuaton, sha'huitoco maconta'i, iterin.

16 —¡Maria! itërin Quisosori. Tahuërëtahuaton, nohuitërin huachi. Inaora nananquë nontaton;

—¡Raponil! itërin. Maistro tapon naporin.

17 —A'poco imoya. Co tatahuë ya'huërin'pa' pantayätërarahuë'. Apira paaton, iyahuëpita pochin ni'nahuësopita sha'huítonguë': "Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë. Inaso': 'Tata,' itato chinotërahuë. Canpitanta imaramaco ni'ton, 'Tata,' itatoma' chinotërama', tënin Quisoso, itonquë'," itërin.

18 Ina natanahuaton, Maria paaton, itaponcoi: "¡Sinioro chachin nani ni'nahuë!" itiirincoi. Ya'ipi sha'huítërinso chachin sha'huítërincoi.

Ca'tano'sanënpitacoi ya'notaantarinciso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-39)

19 Naporó' tahuëri Tomio tahuëri. Tashihuachina, pëiquë ya'huarai. Cotioro'sa' të'huatatoi, ya'coana noyá oncotopiraihuë', Quisoso a'nanaya huancánachin ya'notatoncoi:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

20 Itahuatoncoi, imirin a'notërincoi. Nininpitëonta' a'notërincoi. Ohuanpiso' ni'nai. Sinioro chachin ni'sahuatoi, "Ina mini," ta'toi, nóya cancantërai.

21 —Sano cancantoco' iyaro'sa'. Tatahuë a'parincoso pochachin canpitanta' a'paaranquëma' piyapi'sa' a'chintacamaso marë', itërincoi.

22 Ina quëran pihuirahuaton,

—Ispirito Santo ya'coancanchinquëma huachi. Ina catahuarinquëma' no'tëquën pënëntacamaso'. 23 Insosona natëhuachinquëma', "Oshanën iyasha Yosë inquitaringuën," itoco'. Inquitarin mini. Nipirinhüë', co yanatëhuachinquëmahüë', "Co oshanën iyasha inquitaringuënhüë'," itoco'. Tëhuëchachin co inquitaringuë', itërincoi. Itahuatoncoi, pa'nin.

Tomasëri quënanaton, natërinso'

24 Naporó' shoncayáchincoi ya'huërai. Tomasëso' co ya'huërinhuë'. Inaso': "Catopia'hua," itopi. 25 Quisoso quënanahuatoi, Tomasë sha'huítónai:

—Sinioro ni'nai, itopiraihuë', co yanatërincoihuë'.

—Imirin ohuantopiso' nicato së'huata huarë', nininpitëonta' ohuantopiso' së'huata huarë', natëarahuë', itërincoi Tomasë.

26 Posa tahuëri quëran niyontoantahuatoira, Tomasënta' inaquë nisarin. Naquëranchin ya'coana noya oncotaantapiraihuë'. Quisoso a'naroáchin huancánachin ya'noantarahuatón:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

27 Ina quëran anquirahuaton, Tomasë itërin:

—Imirahuë iyasha nicanon, së'huaquë'. Nininpitëhuënta' së'huatoco. Ama huachi nisha nisha yonquiquësöhuë'. Natëco huachi, itërin.

28 —¡Quëma mini Sinioronëhuënuquën! Natëranquën. Yosënhuënuquën ni'ton, chinotaranguën, itërin Tomasëri.

29 —Ni'nanco ni'ton iyasha, natëranco. A'napitaso' co nicaponaracohüë', natëarinaco. Inapitaso' noya noya cancantapi, itërin Quisosori.

Ma'marësona iso quirica ninshitërahuëso'

30 Quisoso nani ma'sha Yosë pochin ninin piyapi'sari natëcaiso marë'. Ca'tano'sanënpitacoi ni'piraihuë', co ya'ipiya isëquë ninshitëranquëmahüë'.

31 Iso quiricaquë ninshitërahuësopitaso', Quisoso natëcamaso marë' ninshitërahuë: "Inaso' tëhuëchachin Cristo, Yosë hui'nin. Inari a'paimarinso'," ta'toma', ina imaco huachi. Imapatama', Yosë nohuitatoma' nanpimi-atarama'.

21

Yonsanquë ya'notantarincoiso'

¹ Ina quëran Tipiriasë sono' yonsanquë Quisoso ya'notantarincoi. Ni'naiso' sha'huichinquëma'. ² Inaquë canchisë ya'picoi nisarai. Anaso' Simon Pitro. Ananta' Tomasë, catopia'hua itopiso'. Ananta' Natanino, Canaquë ya'huërinso'. Sipitio hui'ninpitacointa' ya'huërai. Anapitanta' Quisoso ca'tanpisopita, catoya'pi, inapitaro'coi canchisëcoi ya'huërai.

³—Riti të'yatapo pa'sarahuë, itërincoi Simon Pitro.

—Pa'sarai quiyanta', itërai. Potiquë ya'conconahuatoï, pa'nai. Pa'piraihuë', ya'ipi tashi' riti të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'. ⁴ Pi'i yapipirirahuaso', Quisoso yonsanquë huaniarin, ni'piraihuë', co nohuitërai huë'.

⁵—¿Co iyaro'sa', manta' manamahuë' ti? itërincoi.

—Cochi manta' manaihuë' paya, itërai.

⁶—Inchinan quëran të'yatoco'. Inaquë tëhuëncinso' masarama', itërincoi. Ina quëran inchinan quëran të'yatohuatëira, notohuaro' sami manai. Na'a ni'ton, co nanitaparaihuë' oshica'huaiso'. ⁷ Naporo' Siniro nohuitërahuë huachi.

—Pasoso' Siniro chachin, itërahuë Pitro.

Itohuatëra, i'nanpirapi sacatarin ni'ton, aipi a'morinso' a'naroáchin masahuaton, a'morin. Manorahuaton, i'quë nitërin. ⁸ Quiyaso' potiquë pa'nai. Riti ohuararahuatoï, yonsai'pa' quëparai. Co aquëyahué'. Pasa mitro pochin aquërinso'. ⁹ Nonshiconahuatoï, pën quënanconai. Inaquë sami chinsarin, ni'conai. Paonta' ya'huërin.

¹⁰—Sami manamaso' caraya mamaco', itërincoi Quisoso.

¹¹ Simon Pitro potiquë ya'conahuaton, riti yonsanquë oshirin. Pasa a'natërápo shonca cara sami ya'huërin, panca samisachin. Ina nápo' niponahuë', co riti oquirinhuë'.

¹²—Huëco' iyaro'sa' coshatahua', itërincoi Quisoso. “¿Inquënta' quëmaso'?” co itapoirahuë', Siniro nohuitërai. ¹³ Pan masahuaton, quëtërincoi. Saminta' quëtërincoi ca'nai.

¹⁴ Nanpiantarin piquëran nani cararo' ca'tano'sanënpitacoi quënanai.

Simon Pitro nontërinso'

¹⁵ Nani coshatohuatoira, Quisosori itërin:

—Iya Simon, ¿isopita quëran na'con na'con nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën Siniro ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopita' carniro'huaro'sa pochin ni'nahuë. Patontahuato, co incariso' a'pairinhuë'. Quëmari noya a'paiton, a'chintëquë', itërin. ¹⁶ Ina quëran itaantarin:

—¿Nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën mini, Siniro, ina nitotëran, itantarin.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, a'paiquë' noya imamiachinaco, itërin. ¹⁷ Ina quëran naquëranchin itantarin:

—Iya Simon, ¿tëhuëncachin nosororanco ti? itantarin. Cararo' natanin ni'ton, Pitro sëtërin.

—Ya'ipi Siniro nitotëran. Nosororanquën mini, ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, noya a'paiquë'.

¹⁸ No'tëquën, iyasha, itaranquën. Quëmaso' hui'napiapon, quëmaora nohuanton, ma'sha ninan. Intohuaso' yapa'patana, nitaparahuaton, pa'nan. Nipirinhuë', a'na tahuëri mashotohuatan, ma'sha onpotarinëquën. Cato quëran chachin anquiran'so' tonpoarinëquën. Co nohuantopiranhuë', quëpararinëquën, itërin Pitro.

¹⁹ A'na tahuëri Yosë imarin ni'ton, inapotatona', tēparapi. Ina ni'pachina', na'a piyapi'sari Yosë nóya ni'sapi huachi. Ina ninoton, Quisoso naporin. Ina quëran:

—Imamiatoco iyasha, itërin.

Tiquinamēnquē ninshitērahuëso'

²⁰ I'hua coshatapoi, Quisoso pirayan coshatērahuë. Naporo' “¿Inta' Siniro sha'huirapiarinquënso'?” itērahuë Pitro nitotacaso marë'. Iporaso' sono' yonsanquë Pitro tahuërērahuaton, quënaninco. ²¹ Quënanahuatonco, Quisoso itapon:

—Iso quëmapiso' Siniro, ¿ma'ta' onpoapon? itërin Pitrori.

²² —¿Onpoatonta' iyasha, ina yonquiran? Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuëri huarë' nanpihuachin, co ina quëmaso' yonquicamaso' ya'huërinhuë'. Quëma imaco, itërin.

²³ Naporo quëran huarë' imapisopita ninontopi. “Inaso' co onporonta' chiminarinhuë',” nitopi. Quisososo nipirinhuë' co naporinhuë'. “Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuëri huarë' nanpihuachin,” topachina, “co chimi-naponhuë',” co tapon naporinhuë'.

²⁴ Nani carinquëmaso' sha'huitēranquëma'. No'tëquën ninshitēranquëma'. Ya'ipiya nicatoi, nitotërai.

²⁵ Na'con Quisoso a'chinin. Nani ma'sha ninin. Co insonta' nanita-parinhuë' ya'ipiya ninshitacaso'. Ina nápo' quirica ninshitërai naporini, co isoro'paquë tēranta' naniitonhuë', topirahuë'. Nani huachi.

Quisoso ca'tano'sanënpita napopiso'

Quisoso nanpiantarahuatón, imapisopita ya'notërinso'

¹ Iya Tiohuero. Ca Nocasëco ninshitaantaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuë. A'na quiricaquë nani ninshitëranquën. Ya'ipi Quisoso naporinso' sha'huitëranquën. A'chininsonta' anitotëranquën.

² Ya'ipi inápaquë panantaquë huarë' naporinso' ninshitëranquën no'tëquën nitotamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantaranquën. Co'huara Quisoso inápaquë pantayátëraponhuë', ca'tano'sanënpita huayoninso' sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Ispirito Santo nohuantón, sha'huitërin. Inapita napopisonta' nitochin, ta'to, ninshitantaranquën.

³ Quisosos' tëhuënachchin chiminpirinhuë', nanpiantarin. Ina piquëran catapini shonca tahuëri isoro'paquë ya'huëntarin. Ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarin nanpiantarinso' natëcaiso marë'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintaantaran.

⁴ A'na tahuëri inapitarë' ni'so', sha'huitërin:

—Ama a'naróachin Quirosarin quëran pipicosohuë'. Isëquë ninaco' Ispirito Santo o'main. “Ispirito Santo a'patimaranquëma',” tënin Tata Yosë. I'hua chachin sha'huitëranquëmaso'. ⁵ Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo aya'coancantaranquëma' catahuainquëmaso marë'. Co hua'qui quëranhuë' ya'coancantaranquëma', itërin ca'tano'sanënpita.

Quisoso inápaquë pantarinso'

⁶ Ina quëran niyontoantarahuatona', Quisoso natanpi:

—Iráca Siniro isairio'sa' pancana hua'anëntopirinahuë'. ¿Ipora chachin chiniquën nanantatón, ina pochin acoantaran ti? itopi.

⁷ —Tata Yosëichin chini chiniquën nanantërin. Inaora nohuantón, ma'sha acorin. Ma tahuëriso' acoamara. Onporosona napoarinsó', co Yosë nohuantërinhuë' canpita nitotacamaso'. ⁸ Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo na'con catahuarinquëma'. Ya'coancantohuachinquëma', nóya pënëntarama'. Ina nohuantón, nani ma'sha nanitaparama'. Ya'ipi naporahuëso' ni'nama', nani nitotërama'. A'napitanta' sha'huitoco'. Quirosarinquë chachin sha'huitoco'. Ina quëran ya'ipi Cotia parti paatoma', sha'huitonco'. Samaria partinta' sha'huitonco'. Ya'ipi parti paatoma', sha'huitëra'piaco', itërin Quisosori.

⁹ Ina topachina, Yosëri inápaquë quëpantarin. Ca'tano'sanënpitari nicasoi', inápaquë pantarin. Në'përápirinahuë', chitorori imotërin. Co huachi quënanpihuë'. ¹⁰ Inápaquë pantaquëya', në'përápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notiimarin, huirítón a'mopiso'.

¹¹ —¿Ma'marëta' caririario'sanquëma' inápaquë në'pëtërama'? Quisoso nani pantarin. Yosëri inápaquë quëpantapirinhuë', ina chachin o'mantarin. Inápaquë pa'ninso pochachin a'na tahuëri o'mantarin, itërin.

Cotasë ya'huërenamën Matiasë acopiso'

¹² Ina natanahuatona', Oriposë panën quëran nohuaramarahuatona', Quirosarinquë paantapi. Co aquëyahué'. A'na quiromitro pochin aquërinso'.

¹³ Concanahuatona', a'na pëiquë pa'pi. Inapa pë'satë' pëi' ni'tón, nanpëpi. Inaquë naporó' yacapatapi. Pitro, Coansha, Santiaco, Antërisë, Pinipi, Tomasë, Partoromi, Matio, inapita ya'huërapí. A'nanta' Santiaco. Arpio huí'nin inaso'.

A'na Simonta' ya'huërin. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirihuë', inanta' Quisoso imarin. A'na Cotasënta' ya'huërin. Santiago hui'nin inaso'.
 14 Inapitaso' nani tahuëri niyontonatona', Yosë nontápi. Quisoso iinpitanta' huë'pi Yosë nontacaiso marë'. Sanapi'santa' inaquë huë'pi. A'naso' Maria. Quisoso a'shin inaso'. Napopianachin yonquiatona', inaquë na'con Yosë nontápi.

15 Ina quëran na'a Quisoso imapisopita niyontonpi. Pasa cato shonca piyapi'sa pochin ya'huëpi. Pitrori huancánachin huanirahuaton, itërin:

16-17 "Shonca catoya'picoi iyaro'sa' Quisoso nani acorincoi a'napita a'chinta'huaiso marë'. Cotasënta' acorin ni'ton, quiyapitarë' Quisoso ca'tanpirinhuë', inimiconënpitari yamapachina, sha'huirapirin. A'notonpachina, mapi. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Cotasë napocaso' ninorin. Tapiri ninoton, Yosë quiricanënquë ninshitërin. Iráca ninorinso chachin naporin. 18 Sha'huirapirinso marë' coriqui quëtöpi. Ina coriquinënquë no'pa' pa'anpi. Cotasëso' nitëparahuaton, no'paquë anotaton, ya'pöirin. Chi'chirinamën pipirin. 19 Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natantöpi. Natantahuatona', ina no'pa' apoyatöpi. Inahuara nananquë *Aquirama* itöpi. Aquiramaso', 'Huënai' No'pa', tapon naporin. 20 Yosë quiricanënquë ninoton, ninshitërin:

'Ama insonta' pëinënquë ya'huë'insohuë'.
 No'panëonta', tanahuantërarin quëran pantachin,' tënin.
 Ina quëran tantarin:

'Ina ya'huërenamën a'na acoantaquë', tënin anta' Sarmo quiricaquë.

21-22 Napoaton iyaro'sa' a'na quëmapi acoanta'ahua' Cotasë ya'huërëtacaso marë'. Iráca Coansa aporintaso', Sinioro Quisoso caniaririn a'chinacaso'. Naporö' na'a miachincoi Quisoso imara. Nani tahuëri ca'tanai. Inápaquë panantaquë huarë' ca'tanai. A'nara' Quisoso ca'taninso chachin acoanta'ahua'. 'Quisoso nanpiantarin. Canta' ni'nahuë,' ta'caso marë' acoa'ahua'," tënin.

23 Ina marë' catoya'pi huayonpi. A'naso' Matiasë. A'nanta' Cosi Parsapa. Costo itöpi anta'. 24 Ina quëran Yosë nontöpi. "Quëmasáchin Sinioro, ya'ipi cancanëhuëi quëran yonquiraiso' nitotëran. ¿Insota' nohuantëran aco'ahuaiso', 25 inanta' paaton, a'napita a'chintacaso marë'? Cotasë co huachi nanitërinhuë'. Nani a'porinquën ni'ton, parisitopiquë pa'nin," itöpi.

26 Ina quëran cato' ya'pi nininënpita cato' na'pitëa'huayaquë ninshitöpi. Yontëra'huayaquë po'morahuatona', pa'tan pa'tantohuachinara, Matiasë nininën pipirin. Shonca a'nara' ca'tano'sanënpita ya'huëpirinahuë', iporaso huachi shonca cato' ca'tano'sanënpita ya'huantapi.

2

Ispirito Santo o'marinso'

1 Ina quëran Pinticosti tahuëri nanihuachina, Quisoso imapisopita inaquërächin niyontonpi. 2 A'nanya chiniquën irininsö' natanpi. Panca ihuan pochin tënëntërimarin. Inápa quëran o'marin. Ya'ipi pëianaquë tënëanahuanin.

3 Ina quëran pën nënërinso pochin nininsopita ya'noimarin. Ya'ipiya a'naya a'naya motoanshirainënaquë chiniimarin. 4 Napohuachina, Ispirito Santori ya'ipiya ya'coancantërin. Ina quëran inari catahuarin nisha nisha nananquë nontacaiso marë'. Co nitotaponaraihuë', a'naroáchin nonpi huachi.

5 Ina ninanoquë chachin na'a cotioro'sa' ya'huëapi. Nisha nisha parti quëran huë'pi Yosë chinotacaiso marë'. Napoaton nisha nisha nananquë nonpi. 6 Quisoso imapisopita nisha nisha nananquë nonsapiso' natanpi.

Natanahuatona', notohuaro' piyapi niyontonpi. A'naya a'naya inahuara nananquë nonpiso' natanahuatona', pa'yanpi. ⁷ Chiniquën pa'yanatona', ninontopi.

—Ma'pitata' natanëhuaso'. Isopitaso Cariria parti ya'huëpisopitaráchin niponaraihuë', ⁸ ¿onporahuatonata' canpoa' nisha nisha nananquë nonëhuaso pochachin inahuanta' a'naroáchin nonpi? topi. ⁹ Nisha nisha parti ya'huëpisopita nani huë'pi. Partiaro'sa', miriaro'sa', irano'sa', Misapotami-aquë ya'huëpisopita, Cotia parti ya'huëpisopita, capatosiaro'sa', pontoro'sa', asiario'sa', inapita natanapi. ¹⁰ Piriquiario'sa', panpiriaro'sa', iquipitoto'sa', nipiario'sa', Sirini pirayan ya'huëpisopita, inapitanta' nani huë'pi. Ni'toro'sa' Noma quëran huë'pisopitanta' natanapi. ¹¹ A'naquën cotioro'sa', a'naquën nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Critaro'sa', arapiario'sa', inapitanta' huëcatona', natanapi. “Nisha nishanpoa' nicarihuarahué', canpoa' nanamënpoaquë chachin nontarinënpoa'. Yosë pa'yápiro nininso' sha'huitarinënpoa', natanëhua'. ¹² Ma'pitata' napopi,” ta'tona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonata' naponontërinënpoa'? topi. ¹³ A'naquënso nipirinhuë' tëhuarahuatona':

—No'pitona', napoapi, toconpi.

Pitro pënëntërinso'

¹⁴ Shonca cato' ca'tano'saso nipirinhuë', co të'huatonaraihuë' huanipi. Pitroso' a'ninquëchin huanirahuaton, chiniquën nontërin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'. “Noya natanco iyaro'sa'. Ya'ipima Quirosarinquë ya'huëramasopitanta' natanco onporaisona no'tëquën sha'huichinquëma'. ¹⁵ ‘Isopita no'pipi,’ topiramahuë', co no'piraihuë'. Co yono pi'iyátërarinhuë'. Co tashiramiáchin no'pirëhuë'. Ispirito Santo ya'coancantërincoi ni'ton, naporai. ¹⁶ Iráca pënëntona'pi Coiro itopiso', ninoton ninshitërin ipora ni'saramaso'. Yosë noninso chachin ninshitaton, tapon:

¹⁷ ‘A'na tahuëri ispiritonëhuë' a'pamarahuë nisha nisha piyapi'sa' ya'coancantacaso marë'. Ya'coancantohuachin, hui'namapita nanamëhuë sha'huirapi. Hui'napi'santa' co huë'ëponaraihuë', hua'narëso pochin quënanapi. Mashoro'santa' hua'narapi.

¹⁸ Naporro' ya'ipi natërinacosopita ispiritonëhuëri ya'coancantarín. Ina nohuanton, nanamëhuë sha'huirapi.

¹⁹ Inápaquë nani ma'sha acoarahué. Piyapi'sa' quënanpachina', pa'yanapi. Isoro paquënta', ma'sha acoarahué piyapi'sa' yonquicaiso marë'. Huënai', pën, conai' tomontarinso', inapita ni'sapi, ténin Yosë.

²⁰ Siniro o'macaso' tahuëri na'con yonquicaso' ya'huërin. Co'huara naniyatërasohué', nani ma'sha onporapi. Pi'i tashiarin. Yoqui quëhuashin huënai pochin nisarin. Yosë yonquicaiso marë' inapoarin.

²¹ “Nicha'ëco Siniro,” topachina', nicha'ësarín. Anoyacancantahuaton, nicha'ësarín huachi', ténin Coiro iráca ninshitaton.

²² Natanco iyaro'sa'. Canpitanta' isirairo'sanquëma' ni'ton, Yosë nanamën anitotarinquëma'. Quisoso naporinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Inaso' Nasaritoquë ya'huërin. Nani ma'sha nanitaparin. Piyapi a'naroáchin anoyatërin. Co ina pochin ni'chinëhuahuë'. Yosëri catahuarin ni'ton, naporin. Napoatin: ‘Tëhuëchachin Yosë quëran o'marin,’ topi. Canpitanta' nica'toma', nitotërama'. ²³ Napoaponahuë', canpitari atëpatërama'. Masahuatoma', nisha piyapi'sa' quëtonama' corosëquë tēpacaiso marë'. Co Yosë natëpihuë' ni'ton, tēpapi. Iráca chachin Yosëri yonquirin hui'nin chiminacaso'. Ina nohuanton,

oshanënpoa marë' chiminin. Co nohuantërinhuë' naporini, co macacamaso' nanichitomahuë'. Canpitari atëpatopiramahuë', ²⁴ Yosëri ananpitaantarin. Chimirin quëran nicha'ërin. Co chimirini minsërinhuë'. ²⁵ Ina yonquiaton, Tapi iráca tapon:

'Nani tahuëri Sinioro ca'tanarinco. Inchinanëhuë quëran ya'huërarin achinancaincoso marë'. Catahuarinco ni'ton, co pa'yanahuë'.

²⁶ Napoaton noya cancantërahuë. Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënahué. Co naniantarincóhuë', ta'to, co chimina'huaso' të'huatërahuë'.

²⁷ Yosë yonquiato, nontarahué. Hua'yanëhuë, Sinioro, co chimipiro'sa ya'huërinquë të'yataranhuë'.

Quëmasáchin natëranquën ni'ton, co nohuantaranhuë' nonëhuë chanatacaso'.

²⁸ Quëma iranën a'notëranco. A'chintëranco quëma nohuitatënquën nóya nampica'huaso'.

Nani tahuëri ca'tananco ni'ton, nóya cancantarahuë', tënin Tapi, iráca ninshitatón.

²⁹ Ni'cochi iyaro'sa'. Tata masho Tapi nani chiminin. Iráca nani pa'pitopi. Pa'pitopiso' ipora huanta' ya'huërarin. ³⁰ Co'huara chimiyantërasohué', Yosëri itërin: 'A'na tahuëri quëma shiparinquën acoarahuë hua'anëntacaso marë'. Quëma ya'huërenamën hua'anëntarin. Caso' Yosëco ni'to, co nonpintaranquënhué', itërin. Napoaton shia'huain ninoton, ninshitërin.

³¹ Cristo naniantacaso' ninorin. 'Co chimipiro'sa ya'huërinquë patarancohuë'. Co nonëhuë chanatarinhuë', tënin iráca ninoton. ³² Iporaso' Quisoso chachin Yosëri ananpitaantarin. Quiyari ni'nai. ³³ Ina quëran Yosëri inápaquë quëpantarín. Chiníquën nanantërin ni'ton, inchinanën quëran ahuënsërin. Inapotahuaton, sha'huitërin: 'Ispirito Santo a'pamaquë' piyapi'sa' ya'coancanchin. I'hua sha'huitëranquënsó', itërin. Ina quëran Quisosori Ispirito Santo a'paimarin, ya'coancantërincoi, ni'nama'. Napoaton nisha nisha nananquë nonai, natanama'.

³⁴ Tapi co naniantatón, inápaquë pantarinhuë', nitotërhua'. Napoaponahuë', ninshitatón, tapon: 'Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin: "Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

³⁵ inimiconënpita cari minsëchinquën," itërin Yosëri,' tënin.

³⁶ Yosë hui'nin chachin iyaro'sa', corosëquë apatanantërama'. Inapotopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin. 'Inaso' Cristo, a'paimarahuëso'. Sinioro ni'ton, natëcaso' ya'huërin,' tënin. No'tëquën iyaro'sa' nani sha'huitëranquëma'," itërin.

³⁷ Piyapi'sa' natanahuatona', na'con sëtopi. —Co noyahuë' ninai. ¿Ma'ta' iyaro'sa', onpo'iiso'? itopi ca'tano'sa'.

³⁸ Napotohuachinara, Pitrori itaantarín: —Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. "Quisocristo imarahué," ta'toma', aporihuanco'. Ina imapatama', Yosë oshanëma' inquitaringuëma'. Ina quëran Ispirito Santo aya'coancantaringuëma' canpitanta'. ³⁹ Yosë nohuantón, Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Canpitanta' ya'coancantaringuëma'. Hui'namapitanta' ya'coancantarín. A'naquëonta' aquë ya'huëpirinahuë', Yosë nohuantón, imasapi. Imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarín inahuanta', itërin.

⁴⁰ Itahuaton, na'con pënënin. —Ipora ya'huëpisopita co manta' Yosë yanatëpihuë'. Ina marë no'tëquën ana'ntarin. Canpitaso nipurinhuë' ama inapita pochin cancantocoso'huë'. Yosë nontoco' anoyacancanchinquëma'. Ina quëran cha'ësarama', itërin.

⁴¹ Napotihuachina, na'a natëtopi. Naporahuatona', i'quë aporihuanpi. Naporo' tahuëri cara huaranca pochin piyapi'sa' ya'conpi. Quisoso imasapi. ⁴² Ca'tano'sa a'chinpachinara, pa'yatopi natanacaiso'. Noya natanatona', natëpi. Noya nini'tona', ya'huërapí. Quisoso chiminso' yonquiatona', coshatapatapi. Naporahuatona', apira apira Yosë nontapi.

Quisoso imatona', noya ya'huëpiso'

⁴³ Siniorori catahuahuachina, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopi. Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. "Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin," topi. ⁴⁴ Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nini'tona' ya'huërapí. A'na huëntoíchin pochin nipi. A'naya a'naya ma'sha pahuantohuachinara, nicatahuapi. Co niapiratopihuë'. ⁴⁵ A'naquënso' ma'shanënapita pa'anahuatona', coriqui ma'patopi. Ina quëran a'napita pahuantohuachinara, quëtopi. ⁴⁶ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë niyontopi. Quisoso chiminso' yonquiatona', a'na pëiquë a'na pëiquë coshatapatapi. Co apiratonaraihuë', noya cancantapi. Noya cancantatona', coshatapatapi. ⁴⁷ "Ma noyacha Yosëso paya," tosapi. Ya'ipi piyapi'sari noya ni'pi. Nani tahuëriya a'napitanta' imasapi ni'ton, Yosëri anoyacancantërin. Ina nohuanton, inapitanta' ya'conpi.

3

Apia anoyatërinso'

¹ A'na tahuëri pi'i tëhuërenahuaso', Pitro pa'sarin Yosë chinotopiso pëiquë. Naporo' ora niyontonatona', Yosë nontopi. Coansharë' pa'sapirinhue'. ² Inaquë a'na quëmapi quënanconpi. Nasitërin quëran huarë' co nanitërinhuë'. Iratacaso'. Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi. A'na ya'coanaquë acopi, "Noyápiachin," itopiquë. Inaquë acopi coriqui ma'patacaso marë'. Piyapi'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpachinara, coriqui ma'patërin. ³ Pitro, Coansha, inapita ya'conaso', apiari quënanin. Quënanahuaton, coriqui quëtacaiso' nohuantopirinhue'. ⁴ Pitro, Coansha inapitari ni'sahuatona':
—Ni'coi iyasha, itërin Pitrori.

⁵ "Coriqui quëtarinco," ta'ton, në'pëtarin. ⁶ Pitroriso nipirinhue':
—Co coriqui ya'huëtopirinhue', nanitato, anoyataranquën. Quisocristo Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërinco ni'ton, anoyataranquën. Ina nohuanton, noyataran. Huanirahuaton, noya iratëquë', itërin.

⁷ Inchinan imira quëran masahuaton, ahuansirin. A'naroáchin ca'yopirain nantëre chachin chinirín. ⁸ Ina quëran pashitiquintarahuaton, huanirín. Iratarin. Pitro, Coansha, inapita Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpachinara, inapitarë chachin apianta' ya'conin. Noya irataton, niirárin. "Ma noyacha Yosëso paya," tosárin. ⁹ Inapohuachina, ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "Ma noyacha Tata Yosë catahuarinco paya," ta'ton, iratárin. ¹⁰ Ni'sahuatona', piyapi'sari nohuítopi ni'ton, pa'yanpi. "Iso'so quëmapi, Yosë chinotopiso pëi' ya'coananëquë huënsërahuaton, coriqui ma'pachantërinso'. ¿Onporahuatoncha noya iratërin nicaya?" nitopi.

Yosë chinotopiso pëiquë Pitro pëntërinso'

¹¹ Apia anoyatërinso'so': "Ama patocosohue'," ta'ton, Pitro, Coansha inapita co a'porinhue'. Cara chachin "Saromon ishpananën," itopiquë pa'pachinara, notohuaro' piyapi'sa' manorahuatona', inaquë niyontopi. "Ma noyacha ni'ton, apia a'naroáchin anoyatërin paya," ta'tona', pa'yanpi. ¹² Inapita ni'sahuaton, Pitrori itapon: "¿Onpoatonta' iyaro'sa' iso quëmapi nicatoma', pa'yanama? ¿Onpoatonta' quiyanta' ni'saramacoi? Co quiyaoara

nanitaparaihué' anoyata'huaiso'. Co quiyaso' noya noyacoihué'. Yosé nohuanton noyataton, iratarin. ¹³ Iráca shimashonēnpoapita Apraan, Isaco, Cacopo, inapita Yosé chinotopi. Ina Yoséri chachin Quisoso noya noya acorin. Nicha'ēinpoaso maré' a'paimapirinhué', canpitari masahuatoma', hua'ano'saqué yo'conama'. Piratori yaocoipirinhué', co canpita nohuantēramahué'. ¹⁴ Quisososo' noyasáchin ninin. Co pi'pisha tēranta' osahuanpirinhué', co nohuantēramahué'. '¿Inta' ocoichinquēma?' itohuachinquēmara, tēpatona'pi huayonama'. ¹⁵ Quisoso mini ananpirinpoaso nipirinhué', atēpatērama'. Tēpapirinhahué', Yoséri ananpitaantarin. Quiyaso' ni'nai. ¹⁶ 'Quisoso catahuarincoi,' ta'toi, iso apia nohuitēramaso' anoyatērai. Inanta': 'Inaso', catahuarinco mini,' ta'ton, noya pa'sarin ni'nama' canpitanta'.

¹⁷ Quisoso Yosé quēran o'mapirinhué', co nitotēramahué'. Napoaton, iyaro'sa', atēpatērama'. Hua'ano'sanēmanta' co nitotopihué'. ¹⁸ Iráca pēnēntona'piro'sa' ninotona', ninshitopi. 'A'na tahuēri Cristo parisitapon,' topi. Yosé nohuanton, ninopi. Ninopiso pochachin parisitērin. ¹⁹ Napoaton iyaro'sa' ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantatoma', Yosé chachin tahuēretantaco' oshanēma' inquichinquēma'. ²⁰ Quisocriso imapatama', anoyacancantarinquēma' ni'ton, sano cantantarama'. A'na tahuērinta' ina chachin a'patimantarinquēma'. Canpita maré' nani Yoséri acorin. ²¹ Iráca quēran huaré' Yosé nohuanton, noya pēnēntona'piro'sa' ninopi. 'A'na tahuēri Yoséri ya'ipiya anoyatarin,' topi. Anoyataquē huaré' inápaquē Quisoso ya'huantarin. ²² Iráca Moiséséri ninoton, shimashonēnpoapita sha'huitērin: 'A'na tahuēri Yosé nohuanton, a'na pēnēntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inaso' Israiro quēmapi. Pēnēnpachinquēma', ya'ipi natēco'. ²³ Insosona co natēhuachinhué', ya'huērama quēran ocoimiatamaso ya'huērin,' tēnin.

²⁴ Ya'ipi pēnēntona'piro'sa' iso tahuēri'sa' ninopi. Samoiro quēran huaré' napopi. ²⁵ Yosé nohuanton, ninshitērinēnquēma', nitotērama'. Yosé chachin naporinso' natanama'. Shimashonēnpita nontohuachina, yonquirinquēma' canpitanta'. Iráca Apraan itērin: 'Caora nohuanto, catahuaranquēri. Quēma shiparinpita quēran ya'ipi piyapi'sa' noya cantantapi,' itērin Yoséri. ²⁶ Canpita'ton yonquiatēnquēma', hui'nin ananpitaantarahuaton, a'parin catahuainquēmaso maré'. Ina catahuahuachinquēma', co noyahué' ninamasopita naniantarama'. Ina quēran nóya cantantarama'. Ina maré' Quisoso a'paimarin,' itērin.

4

Pitro, Coansha, inapita mapiso'

¹ Pitrori a'chintohuachina, na'a piyapi'sa' natanapi. Coansharinta' pēnēnin. Pēnēntaso', corto hua'ano'sa' canquipi. Ponisiaro'sa' hua'anēn, satororo'sa', inapitanta' canquipi. ² Piyapi'sa' a'chintopiso maré' no'huipi. "Quisoso nanpiantarin ni'ton, nanpiantacaso' ya'huērin," topiso maré' no'huipi. ³ Napoaton cato chachin mapi. I'huaraya ni'ton, tashinan pēiqué po'mopi. "Tashiraya natahuan,'" ta'tona', napotopi. Naporo' tashi' inaquē tahuērianpitopi. ⁴ Na'a piyapi'saso nipirinhué' nanamēn natanahuatona', natēpi. Nani a'naterápo huaranca pochin quēmapi'sa' Quisoso imasapi.

⁵ Tahuērinqué ya'ipi cotio hua'ano'sa' niyontonpi. Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', maistro'sa', inapita hué'pi. Quirosarinqué chachin niyontonpi. ⁶ Nisha nisha corto hua'ano'sa' hué'pi. Anasē chini chiniquēn nanantērinso', Caihuasē, Coansha, Aricantro, inapita hué'pi. Corto

hua'ano'sa' quēmopinēnpitarē chachin niyontonpi. ⁷ Pitro, Coansha, inapita maconahuatona', ahuanacanapipi natanacaiso marē'.

—¿Onporahuatomata' chiníquēn nanantatoma', apia anoyatērama'? ¿Inta' nanan quētērinquēma' anoyatacamaso'? itopi.

⁸ Ispirito Santori noyá ya'coancantērin ni'ton, Pitrori itapon:

—Natanco hua'ano'sanguēma' ninamaso'. ⁹ Tēhuēnchachin co quiyaora nanitēraihuē' apia anoyata'huaiso'. “¿Onporahuatomata' anoyatērama'?” itēramacoi ni'ton, ¹⁰ no'téquēn sha'huitaranquēma', nitotoco'. Ya'ipi israiro'sa' nitochina'. Quisocristo Nasaritoquē ya'huērinsó' nanan quētērincoi anoyata'huaiso'. Ina catahuarincoi ni'ton, anoyatērai. Yosēri a'paimapirinhué', canpitariso' coroséquē apatanantērama'. Tēpapirahamuē', Yosēri ananpitaantarín. Ina nohuanton iso quēmapi nani noyataton, iséquē huanirarin. ¹¹ Ni'cochi. Yosē quiricanēnquē naporin: “Pēi' nina'piro'sa' pēihuachina', a'na na'pira' quēnanpirinhué', co nohuantopihuē'. 'Napoonin,' ta'tona', tē'yatopirinhué'. Hua'anēni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantērahuē' pēica'huaso marē', ta'ton, noya acoantarín,” tēnin. Quisocristoso' ina na'pi pochín. Canpita co nohuantopirama'huē', Yosēri noya noya ni'nin. ¹² Quisocristoíchin anoyacancantērinpoa'. Co a'na nanitērinhuē' nicha'ēinpoaso'. Inaíchin nanitērin nicha'ēinpoaso', itērin Pitrori.

¹³ Ina natanahuatona', cotio hua'ano'sa' ninontopi. “Isopitaso' topinan piyapi'sa'. Co maistro'sahuē'. Co na'con quirica nitotaponaraihuē', co tē'huatērinēnpoahuē'. Ma'pitacha nitotopi paya. Quisoso ca'tanpi ni'ton, ina pochín cancantopi,” nitopi. ¹⁴ Quēmapi nani noyatērinso' inaquē huanirarin ni'ton, co nanitopihuē' “Nonpinápi,” ta'caiso'. ¹⁵ Pitro, Coansha, inapita aipiran a'parahuatona', inahua capini ninontopi.

¹⁶—¿Ma'ta' isopita onpotahua'? Apia nani anoyatopi. Ya'ipi Quirosarinquē ya'huēpisopita nitotopi. Nani ni'pi. Co nanitēre'huahuē' “Nonpinápi,” ta'caso'. ¹⁷ Nipirinhué', ama aquētē' piyapi'sari natēcaiso marēhuē' pēnēanhuán'. “Ama huachi Quisoso nanamēn sha'huicosohué’,” itahua', nitopi.

¹⁸ Ina quēran amatantarahuatona', pēnēnpi. “Ama aquētē' a'chintantacosohué'. Ama Quisoso nanamēn sha'huitantacosohué’,” itopi. ¹⁹⁻²⁰ Napotopirinhué', Pitro Coansharē chachin co yanatētopihuē'.

—Yosē natētoi, co nanitēraihuē' canpita natēca'huainquēmaso'. Co quiyaso' nanitēraihuē' ta'tahuaiso'. Ni'naiso' sha'huirápoi. Natanaisonta' sha'huirápoi. “Co Yosē natēcaso' ya'huērinhué’,” ¿tēnama' ti' itopi.

²¹⁻²² “Co natēhuatamacoihuē', ana'intarainquēma’,” itahuatona', a'papi. Apia anoyatērinso' nani catapini shonca na'con pi'ipitērin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari pa'yatopi. “Yosēíchin nanitērin anoyatacaso'. Ma noyacha Yosēso paya,” topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton hua'ano'sari co nanitopihuē' ana'intacaiso'.

Yosē nontopiso'

²³ Nani Pitro, Coansha, inapita a'pahuachinara, imapisopitatuquē paantarahuatona', sha'huiconpi. “Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita chiníquēn pēnēninacoi ama a'china'huaiso marēhuē’,” itopi.

²⁴ Napotohuachinara, napopianachin yonquiatona', Yosē nontopi: “Quēmasáchin Siniro chiní chiníquēn nanantēran. Isoro'pa', inápaquē ya'huērinsopita, iiro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita acoran. ²⁵ Quēma nohuanton, iráca Tata masho Tapi ninshitērin. Inaso' noya natērinquēnsó'. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, no'téquēn ninshitonon, itapon: ‘Ipio naciono'saquē ya'huēpisopita, co no'téquēn yonquiphuē'. Siniro co quē'yatonaraihuē' pinosapi: ‘Huēco canpoari minsēahua’,”

ta'tona', ma'sha onpotacaiso' yonquirapi.

²⁶ Copirnoros'sa', hua'ano'sa', inapita niyontonpi.

Sinioro ahuëcaiso marë' nisha'huitapi.

Copirno huayoninso chachin Cristoso nipirinhüë', co nohuantopihüë', ténin Tapi iráca ninshatón.

²⁷ Iso ninanoquë chachin Sinioro, piyapi'sa' yonquipi hui'nán tēpacaiso marë'. Inaso' noya nipirinhüë', tēpapi. Quēmari acoranso nipirinhüë', co quë'yapihüë'. Irotisë, Ponsio Pirato, nisha piyapiro'sa', israiro'sa', inapitari Quisoso no'huipi. ²⁸ Quēmaso nipirinhüë' chini chiniquën nanantëran. Co nohuantëranhüë' naporini, co nanitapaitonahuë'. Iráca quëran huarë' yonquiran ina chiminacaso' ni'ton, aparisitopi. ²⁹ Iporaso' Sinioro, quiyanta' no'huirinacaiso', nitotëran. Quēmasáchin yanatërainquën ni'ton, catahuacoi chiniquën cancantatoi, quëma nanamën sha'huüi. ³⁰ Cania'piro'santa' quëmari anoyatëquë'. 'Yosë hui'nin chachin nanan quëtërincoi,' topatoi, catahuacoi piyapi'sa' noyachina'. Ina ni'pachina', yonquiapi huachi," itopi Yosë nontatona'.

³¹ Nani Yosë nontohuachinara, ina nohuanton, pëi' nacon nacontarin. Ispirito Santori ya'ipiya noya ya'coancantërin. Chiniquën cancantatona', Yosë nanamën sha'huirapi.

Imapisopita capini ninosoropiso'

³² Ya'ipi Quisoso natëpisopita noya nini'tona', ya'huëpi. Napopianachin yonquipi. A'naya a'naya pahuantohuachinara, niquëtopi. Co manta' niapiratopihüë'. ³³ Ca'tano'sa' na'con sha'huirapi. "Sinioro Quisoso nanopiantarin. Nani ni'nai," topachinara, na'a piyapi'sa' noya natanpi. Yosëri ya'ipiya catahuarin. ³⁴ Napohuachina, co a'naya tëranta' ma'sha pahuantërinhüë'. A'naya a'naya no'panën, pëinën, ma'shanën, inapita ya'huëtohuachinara, pa'anpi. ³⁵ Pa'anahuatona', coriqui canapiso' ca'tano'sa' quëtopi piyapi'sa' quëtacaiso marë'. A'naya a'naya pahuantohuachinara, quëtopi. ³⁶ Naporo' a'na quëmapi ya'huërin. Cösi itopiso'. Ca'tano'sari nisha nininën acotopi. Pirnapi itopi. Pirnapiso': "Achinicancantona'pi," tapon naporin. Inaso' Nihui huënton quëmapi, Chipriquë hua'huatërinso'. ³⁷ Inanta' no'panën pa'anin. Pa'anahuaton, ya'ipi coriqui canarinso' ca'tano'sa' quëtërin pahuantërinso' quëtacaiso marë'.

5

Ananiasë sa'inë chachin nonpininso'

¹ A'na quëmapi Ananiasë itopisoso' nipirinhüë' yanonpinin. Sa'inso' Sahuira itopi. Inahuaso' no'panëna pa'anpirinahuë', co nohuantopihüë' ya'ipi canapiso' yocacaiso'. ² Napoaton ninontopi. "Coriqui yo'conpatë', onposona canarëso' ama sha'huitasohüë'. Ya'ipimiáchin quëtërëso pochin quëta noya ni'inëpo'," itërin sa'in. "Inta nipachin inapota," topachina, patoma coriqui canarinso' po'orahuaton, taparin. Napopinchin ca'tano'sa' quëtontarin. ³ Co Pitroso' sha'huitopirinhüë', Yosë nohuanton, nitotërin. Nitotaton, Ananiasë itërin:

—¿Onpoatonta iyasha Sopai natëran? Ispirito Santo yanonpintaton patoma coriqui canaranso' quëmaora marë' taparan. ⁴ Co'huara pa'ayantëraponhüë', no'paso' quëmaquën. Quëmaora nohuanton pa'anán. Ina quëran nani pa'anpatana coriqui canaransonta', quëmaquën. Co nohuantohuatanhüë', co ya'ipi quëtacaso' ya'huë'itonhüë'. "Ya'ipimiáchin coriqui Yosë quëtarahuë',"

tëcaton nonpinan. Co iyasha, napo'itonhuë'. Co piyapiáchin nonpintëranhuë'. Yosënta' yanonpintopiranhuë', co inaso' nanitëranhuë' nonpintamaso', itërin.

⁵ Ananiasë natanahuaton, a'naroáchin no'paquë anotaton, chiminin. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi. A'napitanta' natantahuatona', pa'pi të'huatopi. ⁶ Ina quëran hui'napi'sari nonënso' so'pinahuatona', quëpapi pa'pitacaiso marë'.

⁷ Cara ora quëran pochin, sa'ionta' huë'nin. So'in chimininso' co nitochátërarinhuë'. ⁸ Huë'pachina, Pitrori itapon:

—Pi'pian imoya yanatananquën. Achin so'yan isonapo' coriqui quëtërincoi. ¿Isonápo marë' no'panëma' pa'anama' ti? itërin.

—Inanapo marë' mini pa'anaí, ténin sanapi.

⁹ —¿Onpoatonta' imoya canpita capini ninontatoma', Ispirito Santo yanonpintopiramahuë'? "Co ina ana'intarinpohuë'," ta'toma', napopiramahuë'. Ni'quë'. Quëmapi'sa' so'yan pa'pitopisopita nani huënantarapi. Quëma' ya'huë're quëpantarinëquën pa'pitinëquënso marë', itërin Pitrori.

¹⁰ Itohuachina, a'naroáchin chiminaton, inaquë chachin anotërin anta'. Hui'napi'sa' huëantarahuatona', chimipi quënanquinantapi. Inanta' quëpantarahuatona', so'in pirayan pa'pitopi. ¹¹ Ya'ipi Quisoso huëntonëquë ya'conpispopita të'huatopi. A'napifanta' natantahuatona', "Ana'ntohuachinpoa' canpoanta'," ta'tona' pa'pi të'huatopi.

Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopiso'

¹² Naporo' tahuëri'sa' Yosë nohuanton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a cania'piro'sa' së'huarahuatona', a'naroáchin anoyatopi. Piyapi'sari ni'pachinara, "Tëhuë'nchachin Yosëri catahuarin," topi. Ya'ipi imapisopita "Saromon ishpananën," itopiquë niyontonapi. ¹³ Imapisopitaráchin inaquë niyontónpi. A'napitasa': "Ana'ntohuachinpoa'," ta'tona', co inaquë niyontónpihuë'. Napoapanahuë', "Inapitasa' nóya piyapi'sa'," topi ya'ipiya.

¹⁴ Naporahuaton, na'con na'con piyapi'sari Quisoso natëtona', imasapi anta'. Na'a quëmapi'sa' sanapi'sarë chachin ya'conachinpi. ¹⁵ "Quisosori catahuarin ni'ton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi," ta'tona', na'a cania'piro'sa' quëntarahuatona', cachiquë acoonpi anoyatacaiso marë'. A'naquën nantëtërë chachin acoonpi. A'naquëonta' sahuanasaquë tëranta' aquëhuë'npi. "Pitro pa'pachin, hua'yanën tëranta' tashinantohuachin, noyatapon nimara," ta'tona', quëntapi. ¹⁶ Ya'cariya ninanoro'sa' quëraonta' huë'pi. Quirosarinquë huë'sahuatona', cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ahua'yantërinso'pantapa' quësapi. Yosë nohuanton, ya'ipiya anoyatopi.

Cotio hua'ano'sari aparisitopiso'

¹⁷ Napohuachina, corto hua'an chini chiniquënanantërinso' no'huitërin huachi. "Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi," ta'ton, apiratërin. Satorio'santa' no'huitopi. ¹⁸ Napoaton ca'tano'sa' masahuatona', tashinan pëiquë po'mopirinahuë'. ¹⁹ Yono tashi' Sinioro anquëninën huë'sahuaton, ya'coana i'soatiirin. Ca'tano'sa' aipiran quëparahuaton, sha'huitërin: ²⁰ "Yosë chinotopiso pëiquë paco'. Inaquë pa'sahuatoma', piyapi'sa' a'chintoco' nasha pochin nanpicaiso marë'," itërin anquë'niri. ²¹ Ina natanahuatona', tashiramiachin Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. Piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintapi.

Corto hua'an chini chiniquënanantërinso', satorio'sa', inapitasa' co nitotatonahuë', niyontonaahuatona', ya'ipi hua'ano'sa', Israiro ansiano'sa', inapita amatopi. Huë'pachinara, ponisia a'papi inapita maconacaiso marë'. ²² Ponisiario'saso' tashinan pëiquë pa'pirinahuë', co insonta' quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiipi.

23 —Tashinan pëi' noya niahuitopinan quënanconai. Ya'coanaquë ponisiaro'sa' a'pairápirinahuë'. I'soapiraihuë', capa piyapi huachi, itiipi.

24 Natanahuatona', ponisiaro'sa' hua'anën, corto hua'ano'sa' chini chiniquën nanantopisopita, inapita pa'yanpi. Pa'yanahuatona', ninontopi. “¿Intoacha pacaiya? ¿Ma'ta' onpoapona napoapi?” nitopi. 25 Naporo' a'na quëmapiri huë'sahuaton, sha'huütiin.

—Quëmapi'sa' tashinan pëiquë po'moramaso', Yosë chinotopiso pëiquë piyapi'sa' a'chintapi, itërin.

26 Ina quëran ponisiaro'saso' hua'anënarë chachin pa'sahuatona', macoantapi. Piyapi'sa' t'ë'huatona', co ahuëpihuë'. “Na'piquë t'ë'yarahuachinënpoa',” ta'tona', oshaquëran mapi. 27 Hua'ano'sa' niyontopiquë quëpapi. Inaquë quëpahuachinara, hua'an chini chiniquën nanantërinso itapon:

28 —Nani pënënatënuëma': “Ama huachi Quisoso nanamën a'chincosohuë’,” itopiranquëmahuë', aquë aquëtë' a'chinarama'. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natanapi. Inapoatoma', Quisoso chiminso marë' na'intaramaco, itërin.

29 —Pënënpiramacoihuë', Yosë na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Napoaton co nanitëraihuë' natëca'huainquëmaso'. 30 Tëhuëenchachin corosëquë patananatoma', Quisoso tēpapiramaquë', shimashonënpoapita chinotërinso Yosëri chachin ananpitaanarin. 31 Inapotahuaton, inchinanën quëran acorin. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Nóya nicaton ya'ipi israiro'sanpoa' nicha'ëinpoaso marë' acorin. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. 32 Ina nitotatoí sha'huirárai. Ispirito Santorinta' inachachin anitotarin. Yosë natëhuatëhua', Ispirito Santo aya'coancantarinpoa', itërin Pitrori.

33 Cotio hua'ano'sari natanahuatona', chiniquën no'huiantarahuatona', yatēpapirinahuë'. 34 A'na hua'an ya'huërin. Inaso' cotio maistro. Camariro itopi. Parisio quëmapi niponahuë': “Noya quëmapi inaso’,” topi ya'ipi piyapi'sa'. Inaso' huanirahuaton, itërin:

—Isopita apiran ocoico' pi'pian nonchinquëma'. Apira huënanta'ina', itërin. 35 Nani ocoihuachinara, pënënin.

—Ni'cona iyaro'sa' t'ëhuëtama'. Co isopita tēpacaso' ya'huërinhuë', tēnahuë. 36 Ni'cochi. Iráca Tiotasë ya'huërin. “Ca hua'an ya'coanahuë’,” topachina, catapini pasa pochin quëmapi'sari imapi. Imasapirinahuë', tēpahuachinara, ya'ipi imapisopita yanquëpi huachi. 37 Ina piquëran copirno sha'huitërinpoa' nininënpoa' niacotacaso'. Naporo' a'nanta' ya'huërin, Cotasë Caririaquë ya'huërinso'. Na'con miáchin piyapi'sari imasapirinahuë', inanta' tēpahuachinara, imapisopita yanquëpi. 38 Napoaton ama isopita tēpacosohuë'. Tananpitoco', tēnahuë. Inahuara yonquinëna quëran a'chinahuachinaso', oshaquëran imapisopita pipimiatapi. 39 Nipirinhüë', Yosëri catahuahuachin, co canpitari acopitaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin inimicototama', itërin.

Itohuachina, hua'ano'sari natëtona', co tēpapihuë'. 40 Ca'tano'sa' naquëranchin amatantarahuatona', chiniquën huihuipi. “Ama huachi insonta' Quisoso nanamën sha'huitocohuë’,” itahuatona', a'papi huachi. 41 A'pahuachinara, pipipi. “Yosë noya ni'nincoi ni'toi, Quisoso marë' parisitërai,” ta'tona', capa cancantopi. Co manta' sëtopihuë'. 42 Nani tahuëriya Yosë chinotopiso pëiquë a'chinapi. Co ta'topihuë'. Pëiro'saquënta' Quisoso nanamën sha'huirápiapi. “Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso’,” tosápi.

6

Canchisë quëmapi'sa' catahuacaiso marë' acopiso'

¹ Naporor' tahuëri'sa' Quisoso imapisopita na'asapi. Notohuaro' ya'huëpi huachi. A'naquën cotio nananquë nonpi. A'naquënso nipirinhüë' cotioro'sa' niponaraihuë', Crico nananquë nonpi. Inapitaso' co noyahuë' cancanta-tona', taponá: "Nani tahuëriya quëyoronos'a' huë' pachinara, a'naya a'naya cosharo' ma'patopirinahuë', co napopianachin quëtópihuë', apiratërinacoí. Crico quëyoronos'a' pahuantopi," topi. ² Ina natanahuatona', ca'tano'sari ya'ipi Quisoso imapisopita ayontonpi. Niyontonpachinara, itopi:

—Natancoi iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Yosë nanamën a'china'huaiso marë' Quisocristo acorincoí. Inaso nipirinhüë', nani tahuëri cosharo' yo'sápatoi, co nanitëraihuë' Yosë nanamën a'china'huaiso'. Co a'chinpatoihuë', co noyahuë' nisarai, tënai. ³ Napoaton iyaro'sa', canchisë ya'pi huayonco' catahua'inacoiso marë'. Espirito Santori noyá ya'coancantërinso' huayonco', noya yonquipiso'. Noya quëmapisáchin acoa'ahua' cosharo' yocacaiso marë'. ⁴ Quiyaso nipirinhüë' Yosë nontahuaiso', nanamën a'china'huaiso', inasáchin yonquiarai, itopi ca'tano'sari.

⁵ Natanahuatona':

—Noyapa'. Pa'ahua acoa'ahua', topi ya'ipiya. Ina quëran Istipan huayonpi. Inaso' Yosë noya natërin. Espirito Santori noyá ya'coancantërin. Pinipi, Porocoro, Nicanoro, Timon, Parminasë, Niconasë, inapitanta' huayonpi. Niconasëso' Antioquiaquë hua'huatërin. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', cotioro'sa' pochin Yosë chinotërin. Iporaso' Quisoso imasarin anta'. Inanapo huayonpi. ⁶ Inapita huayonahuatona', ca'tano'saquë quëpi. Yosë nontahuatona', së'huamotopi acocaiso marë'. Inapotatona', acopi huachi.

⁷ Ina quëran ca'tano'sa' nani tahuëri pënëntapi. Yosë nanamën a'chinapi. Aquë aquëtë' nahuinin. Quirosarinquë na'con na'con piyapi'sa' imasapi. Na'a corto hua'ano'santa' Quisoso nanamën natëpi.

Istipan mapiso'

⁸ "Istipanso' noya pënëntërin," topi ya'ipiya. Espirito Santori catahuarin ni'ton, sacai' nininso' nanitaparin. Cania'pi marë' Yosë nontohuachina, a'naroáchin noyatopi. Napoaton: "Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin," topi. ⁹ A'naquën cotioro'saso nipirinhüë', nisha niyontonpiso pëi quëran huëcatona', Istipan no'huipi. "Patron quëran pipipisopita," itopiso quëran huë'pi. Inapitaso' Sirini quëran, Aricantëria quëran, Sirisia parti quëran, Asia parti, inaquëranpita huëcatona', Quirosarinquë ya'huëpi. Inapitaso' Istipan no'huipi. Hua'qui' chiníquën ninontopi. ¹⁰ Istipanso nipirinhüë', Espirito Santori catahuarin ni'ton, no'të no'tëquën nonin. Co nani-topihuë' a'panicaiso'. ¹¹ Napoaton po'oana quëran quëmapi'sa' pahuërëpi sha'huirapicaiso marë'. Inapótohuachinara, sha'huirapipi:

—Iso quëmapiso', co noyahuë'. Moisésë pinorin. Yosënta' pinorin natanai, tosápi. ¹² Ina pochin nonatona', na'a piyapi'sa' ano'huítopi. Cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' ano'huítopi. Co huachi Istipan noya ni'pihuë'. Napoaton maconpi. Maconahuatona', quëpapi cotio hua'ano'sari natanacaiso marë'. ¹³ Nani niyontonpachinara, naquëranchin sha'huirapiantapi. Nonpinatona', co no'tëquën sha'huirapipihuë'.

—Yosë chinotopiso pëi' noya nipirinhüë', nonapirarin. "Moisésë iráca pënëntërinson'ta' co natëcaso' ya'huërinhuë'," toconin. ¹⁴ Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imaton, naporinso' a'chinarin. "A'na tahuëri Quisoso Yosë chinotopiso pëi' ata'huantarin. Moisésë pënëninpoasonta' ananiantatonpoa', nisha a'chintarinpoa'," toconin Istipan natanai, topi sha'huirapitona'.

15 Ina quëran hua'ano'sari Istipan ni'sapi. Ni'sapirinahuë', ya'pirin anquëni pochin huënaráchin ni'tërin.

7

Istipan sha'huirinso'

1 Ina quëran Corto hua'an chini chiniquënenanantërinsoari natanin.

—¿Tëhuënachachin naporan nonapon? itërin.

2 —Co onporonta' api Yosë pinorahuë'. Natanco, apiro'sa'. Iyaro'sa' canpita' natanco no'tëquënen sha'huichinquëma'. Iráca quëran huarë' shimashonënpoa' Yosë imapi. Canta' ina imarahuë'. Tata Yosëso' noya noya. Iráca Tata Apraan nisha no'paquë ya'huaso', ya'notimarin. Co Aranquë pa'shätëraponhuë', nontërin. Misopotamia parti ya'huëpirinhuë', inaquë Yosëri itapon: 3 “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpitanta' patomiatëquë'. A'na parti paaton, inaquë ya'huëquë'. Carinquënen a'notaranquënen, inaquë ya'huëmiatëquë',” itërin Yosëri. 4 Natanahuaton, Apraan pipirin. Cartia parti quëran pipirahuaton, Aranquë pa'nin. Inaquë ya'huëantapirinhuë'. Ina quëran pa'pin chiminpachina, Yosë nohuanton, Canaan parti huë'nin. Ya'huërhuaquë chachin huë'nin. 5 Huë'pirinhuë', Yosë nohuanton, co no'pa' ya'huëtërinhuë'. Co pi'pisha tëranta' hua'anëntërinhuë'. “A'na tahuëri Canaan parti ya'huëmiatarama'. Quëma shiparinpita na'asahuatona', ina no'pa' hua'anëntapi,” itërin Yosëri. Co hui'nahuayantërasohuë', napotërin. 6 Ina quëran Yosëri itantarin: “A'na tahuëri quëma shiparinpita nisha parti yacapatapona'. Inaquë nisha piyapi'sari chiniquënen asacatapi. Co pahuëre'aponarahuë', asacatapi. Catapini pasa pi'ipi aparisitapi. 7 Nipirinhuë', nisha piyapi'sa' shiparinpita aparisitopiso' ana'ntarahuë'. Ina quëran shiparinpita pipirapi. Isëquë chachin huënantahuachina', chinotarínaco,” itërin Yosëri. 8 Ina quëran itantapon: “Caora nohuanto, catahuaranquënen. Hui'nanpita, ya'ipi shiparinpita, inapitanta' catahuaranhuë'. Napoaton marca niacotoco' imaramacoso' anitotacamazo marë',” itërin. Ina quëran Apraan hui'nin ya'huëtërin. Isaco itërin. Posa tahuëritohuachina, marca acotërin. Isaco mashotohuachina, hui'nin ya'huëtërin. Cacopo itopi. Ina quëran inanta' hui'ninpita ya'huëtantarín. Shonca cato' ya'huëtërin. Ya'ipiya marca niacotëra'piapi. Inapita quëran shonca cato' huënton cotioro'sa' ya'huërhua'. Inapitaso' shimashonënpoa', tënëhua'.

9 A'nara' Cosi itopi. Inpitari apiratatona', no'huipi. Iina chachin nipirinhuë', co quë'yapihuë'. Napoaton nisharo'sa' ya'nohuachinara, pa'anpi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sari Iquipito'pa' quëpapi. Yosëri nipiirinhuë' catahuarin. 10 Parisitopirinhuë', nicha'ërin. Ina nohuanton, Iquipito copirnorin noya ni'nin. “Cosi noya quëmapi. Noya yonquirin,” ta'ton, chiniquënenanan quëtërin. Ya'ipi copirno ma'shanënpita a'pairin. Ya'ipi Iquipito piyapi'sa' camairin.

11 Naporo' Iquipito parti coshoro' co noya papotërinhuë'. Hua'qui' co manta' papotërinhuë' ni'ton, tanarotopi. Canaan partinta' capa coshoro'. Shimashonënpoa' co manta' ya'huëtëpihuë' capacaiso'. Parisitapi. 12 “Iquipito parti trico ya'huërin,” topiso marë' Cacoposo' hui'ninpita a'parin coshoro' pa'anacaiso marë'. Iina chachin ma'paponarahuë', nani mashotërin ni'ton, co nohuitopihuë'. Ina pa'anatona', ya'huëpi'pa' coshoro' quëpaantapi capacaiso marë'. Ina capatona', nanpipi. 13 Ina quëran pë'yahuachinara, pa'pini a'paantarín. Naporo' Cosiri sha'huëtërin. “Caso' co nishacohuë'. Cosico. Iyaya, itoco,” itërin. Copirnonta' iinpita anohuitërin. 14 Ina quëran Cosiri

pa'pin amatërin. Ya'ipi quëmopinënpitanta' amatërin. Ya'ipi quëran canchisë shonca a'natërápo piyapi ya'huërin. ¹⁵ “Huëquë', tata, isëquë ya'huëa'ahua',” itohuachina, Cacopontá' Iquipito'pa' pa'marin. Ya'ipiya pa'mapi. Inatohua' Cacopo chiminin. Ya'ipi shimashonënponta' inaquë ya'huërapí quëran chiminipi. ¹⁶ Cacopo chiminpachina, nonën isëquë chachin quënantapi pa'pitacaso marë'. Siquimoquë pa'pitopi. Ina no'pa chachin iráca Apraani, amororo'sa' pa'antërin.

¹⁷ Yosëri chachin nani iráca Apraan sha'huitërin Canaan parti hua'anëntacaso'. Nipirinhuë', shinpita co a'naroáchin panantapihuë'. Hua'qui' Iquipitoquë ya'huëpi. Inaquë no'api. Panantacaiso' tahuëri ya'caritohuachina, notohuaro' israro'sa' ya'huëpi. ¹⁸ Napoin quëran Iquipito parti nisha copirno ya'conin. Cosiso' iráca chiminin ni'ton, co nohuitërinhuë'. ¹⁹ Così naporinso' co nitotërinhuë' ni'ton, nonpintaton, israiro'sa' aparisitërin. Ahuihuitahuaton, chiniquën asacatërin. Naporahuaton: “Quëmapi'a'hua nasitohuachin, aipiran të'yatoco' chimiin,” itërin. ²⁰ Naporo', iyaro'sa', Moisésë nasitërin. Yosëri noya ni'nin. Pa'pin a'shinë chachin nosoropi ni'ton, cara yoqui po'orahuatona', pëinënquë acanopitopi. ²¹ Ina quëran aipiran acohuachina', Yosë nohuanton copirno hui'nini chachin manin aso'socaso marë'. Hua'huin pochin ni'nin. ²² Iquipito maistro'sari noya a'chintopi. Ya'ipi nitotopiso' a'chintopi. Napoaton noya noya nonin. Nani ma'sha nicacaso' nitotërin.

²³ Catapini shonca pi'ipitohuachina, a'napita israiro'sa' yonquiaton, pa'nin ni'tapon. ²⁴ Inaquë a'na Israiro quëmapi quënanconin. Co manta' onpopirinhuë', Iquipito quëmapi ahuëaton, yatëpararin quënanconin. Quëmopinën nosoroaton, “cari i'huërëchi,” tënin. Ina quëran Iquipito quëmapi ahuëaton, tëparin. ²⁵ “Israiro'saso' iyahuëpita. Yosë catahuaarinco inapita nicha'ëca'huaso',” tënin Moisésë yonquinënquë. Inapitaso nipirinhuë' inari nicha'ëcaso' co yonquipihuë'. ²⁶ Tahuëririnquë cato' israiro'sa capini niahuërapí, Moisésëri quënanconin. “¿Onpoatomata' canpita capini niahuëarama'? Nanan anoyatoco',” itërin. ²⁷ Ahuëtona'piso nipirinhuë' co nohuantërinhuë' natëcaso'. “¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë'. ²⁸ I'huara Iquipito quëmapi tëparan. ¿Inapochachin canta' yatëparanco ti?” itërin. ²⁹ Ina natanahuaton, të'huatërin. “Copirno natantohuachin, no'huairinco,” ta'ton, pipimiatërin huachi. Matian parti yacapatërin. Inaquë sa'aton, cato' hui'nin ya'huëtërin.

³⁰ Catapini shonca pi'ipi Moisésë inaquë ya'huërin. Ina quëran a'na tahuëri inotëro' parti pa'nin. Sinai motopi ya'cariya ni'so', sarsa nara orotarinso' quënanin. Inaquë chachin anquëniri ya'notimarin. ³¹ Ina ni'sahuaton, pa'yanin. “¿Ma'ta' inaso' nimara?” ta'ton, ya'cariconin. Naporo' Yosëri itapon: ³² “Caso' Yosëco. Quëma shimashonënpita chinotërinaco. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chinotërinaco,” itërin. Moisésë të'huataton, ropa ropátarin. Monshorahuaton, co yani'ninhuë'. ³³ Ina quëran Yosëri itantarin: “Sapatën ocoiquë'. Isëquë nontaranquën ni'ton, isëquë chachin chinotancoso' ya'huërin, tënahuë. ³⁴ Piyapinëhuëpita Iquipitoquë ya'huëpirinahuë', parisitápi ni'nahuë. Chiniquën aparisitopi ni'ton, tarëtápi, natanahuë. Napoaton nicha'ësarahuë huachi. Huëquë' inatohua' a'pa'inquën nicha'ëcamaso marë',” itantarin.

³⁵ Napoaton Moisésë inatohua chachin paantarin. Iráca israiro'sa' yacatahuapirinhuë', co yanatëpihuë'. “¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë',” itopi. Yosëso nipirinhuë' Moisésë chachin hua'an acorin. Nara'huaya quëran anquëniri ya'notaso', Yosëri

sha'huitèrin inapita nicha'ècaso marè'. ³⁶ Ina quèran Iquipitoquè paan-tarahuatón, nani ma'sha Yosè pochín ninín, sacai' nininsopita. Inapoaton, Iquipito quèran ocoirahuatón, nicha'èrin. Inapochachín Quèhuai marèquè, inotèro parti inaquèpita Yosè pochín ninín. Catapini shonca pi'ipi inapórin. ³⁷ Moisésèri chachín inapita itèrin: "A'na tahuèri Yosè nohuantón, a'na pènèntona'pi ya'huapon, ca pochín ninínso'. Inanta' Israiro quèmapí nísarin," tènín. ³⁸ Iráca inotèro parti shimashonènpoa' niyontónpachinara, Moisésèri Yosè nanamèn anitotèrin. Sinai motopiquè pa'pachina, anquèniri nontèrin. Yosè nanamèn sha'huitèrin noya nanpicaíso marè'. Canpoa marènta' sha'huitèrin.

³⁹ Shimashonènpoaíso nipirínhuè' co nohuantópihuè' Moisésè natècaíso'. Yaa'popi. Iquipito parti na'huanatona', inatohua' yapa'mantapi. ⁴⁰ Napaaton Moisésè motopiquè ya'huaso', iin, Aaron itopiso', nontopi. "Mamanshiro'sa' nitocoi, ina imahua'. Moisésè Iquipito quèran ocoipirínpoahuè', ¿intohuaso' pa'mara?" ta'ona', mamanshi nipi. ⁴¹ Ohuaca'huaya pochín ninínso nipi. Ma'sha tèparahuatona', mamanshi moshapi. Inahuara nipiso' nipoahuè', pa'yatatona' pita nipi. ⁴² Napaaton Yosèri tananpitérin. Tananpítohuachina, ma'sha inápaquè ya'huèrínso' moshapi. Pi'i, yoqui, tayora, inapita moshapi. Pènèntona'pi iráca Yosè quiricanènguè ninshítaton, tapon: "Israiro'sa' nontaton, Yosèri itèrin: 'Catapini shonca pi'ipi inotèro parti paasèma' ma'sha tèpahuatamara, co chinotatomaco naporamahuè'.

⁴³ Nisha piyapíro'sa' moshapíso' yonquirama'. Moroco artaronèn quèparahuatoma', ina chinotèrama'. A'na tayoranta' mosharama', Nipan itopiso'. Napaaton ana'ntaranquèma'. Ca nohuantón, inimícoro'sa' huè'sahuatona', minsèarinènguèma'. Papironia aquètè' quèpararinènguèma', itèrin Yosèri," tènín.

⁴⁴ Shimashonènpoaíta iráca inotèro parti pacapona', Yosè chinotacaso nè'mètè' pèi quèparápi. Yosèri chachín Moisésè sha'huitèrin ina pochín nicatona', chinotacáíso marè'. A'notèrinso pochachín nipi. Inaquè Yosè pènèntèrinso nanan ninshítèrinso' ya'huèrin. ⁴⁵ Ina quèran hui'ninpitanta' inachachín pèi' ya'huètópi. Nisha piyapí'sa' isèquè ya'huèpirínahuè', Yosè nohuantón, a'papi. Cosoiri minsèhuachina, a'papi isèquè ya'huècaíso marè'. Ina pèi chachín isèquè quèpi Yosè chinotacáíso marè'. Tapi hua'an ya'conaquè huarè' ina pèiquè Yosè chinotopi. ⁴⁶ Yosèri noya catahuanín'nton, Tapi noya hua'anèntèrin. Inari pancaña yapèitopirínhuè', co Yosè nohuantèrinhuè'.

⁴⁷ Ina quèran hui'nin Saromon itopiso', panca pèi' na'pi quèran ninín inaquè chinotacáíso marè'. ⁴⁸ Nipirínhuè', Yosèso' chini chiníquèn nanantèrin. Co nipiso' pèiquèráchin ya'huèrinhuè'. Pènèntona'pi inachachín sha'huitèrinpoa':

⁴⁹ "Yosèri itapon: Inápaquè huènsèrahuè hua'anènta'huaso marè'.

Isoro'panta' nantèhuè aya'nanahuèquè pochín nitèrahuè.

¿Onpopinta' yapèirapípiramacohuè'?

¿Insèquè chachinta' acotapomaco ya'huèca'huaso marè'? Co pèiquèráchin ya'huarahuè'.

⁵⁰ Cari ya'ipi ma'sha ninahuè, itèrin Yosèri," tènín.

⁵¹ Canpítaíso nipirínhuè' co pi'pisha tèranta' yanatètèramahuè'. Co nanatochínáchinhuè' cancantèrama'. Co onporonta' Ispirito Santo yanatèramahuè'. Iráca shimashonèmapita co noyahuè' cancantopi. Inapita quèpatoma', inapochachín cancantèrama'. ⁵² Iráca quèran huarè' na' pènèntona'píro'sa' pènèntopirínahuè', ¿insota' shimashonèmapitari noya

ni'pi? Ya'ipiya aparisitopi. "A'na tahuëri noya noya nininso' o'mararin," topachinara, no'téquën ninopirinahuë', tēpapi. Ina quëran Cristo chachin o'mahuachina, sha'huirapitoma', atēpatërama'. ⁵³ Yosë iráca pënëntërinso' anquë'niri chachin sha'huitopirinquëmahuë', canpitaso' co natëramahuë', itërin Istipani.

Istipan tēpapiso'

⁵⁴ Natanahuatona', chiniquën no'huitona', yatēpapi. ⁵⁵ Istipanso nipirinhue' Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, inápaquë nē'pëtërin. Yosë ya'huërinso chachin ni'nin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin. Quisoso Yosë inchinanën quëran huaniárin, ni'nin.

⁵⁶ —Ni'cochi iyaro'sa'. Pi'iro'të nii'soatërin ni'nahuë. Quisoso chachin Yosë inchinanën quëran huaniarin, quënanahuë, itërin Istipani.

⁵⁷ Ina natantahuatona', nicipopi huëratētopi. Chiniquën no'huitona', a'naroáchin maconpi. ⁵⁸ Ninano quëran quëparahuatona', na'pique' tē'yararapi. Sha'huirapipisopitaso', aipi a'mopiso' ocoirahuatona', a'na hui'napi Saono itopiso' quëtopi a'paicaso marë'. ⁵⁹ Tē'yaraso', Istipanso' chiniquën parisitaponahuë', Quisoso nontërin: "Hua'yanëhuë Siniro matahuatonco, quëpaquë'," itërin. ⁶⁰ Ina quëran isonahuaton, chiniquën itantarin: "Tëparinacoso marë', ama Siniro isopita ana'intëquësohuë'," itërin. Ina toshuaton, chiminin.

8

¹ Istipan tēpaso', Saononta': "Tēpaco'," tënin.

Saonori aparisitërinso'

Naporo quëran huarë' cotio hua'ano'sa' no'huitatona', Quisoso imapisopita chiniquën aparisitopi. Quirosarinquë napopi. Aparisitatona', ayanquëëpi. Ya'ipi Cotia parti, Samaria parti, inaquëpita yanquëëpi. Ca'tano'saráchin co pa'pihuë'. ² Nani Istipan tēpahuachinara, Yosë chinotopisopitari pa'pitopi. Sëtatona', na'nërápi. ³ Saonoso nipirinhue' Quisoso imapisopita aparisiaton, pëinënaquë huarë' ya'cona'piarin. Quëmapi'sa' masahuaton, ohuararahuaton, tashinan pëiquë po'morin. Sanapi'santa' inaquë po'morin.

Samaria parti noya nanan sha'huirinso'

⁴ A'naquënso nipirinhue' yanquëërahuatona', pa'sapi. Yosë nanamën sha'huirapiapi. ⁵ Pinipiso' Samariaquë pa'nin. Inaquë Quisocristo naporinso' sha'huirarin: "Yosëri a'paimarinso' imaco' canpitanta'," itarin. ⁶ Na'a piyapi'sa' niyontonahuatona', natanapi. Nóya natanpi. A'chintohuachina, cania'piro'santa' quëpi. Yosë nohuanton, Pinipiri anoyatërin. Ni'sahuatona', aquë aquëté' yaimapi. "Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin," topi. ⁷ A'naquënso' sopairi ya'coancantërin ni'ton hua'yantopirinahuë', Pinipiri sha'huitohuachina, sopairo'sa' chiniquën nonsahuatona', pipira'piapi. A'naquëonta' caniopi quëran co huachi nanitopihuë' iratacaiso', quëhuënápi. A'napitaso' apia ni'tona', sonpapi. Inapitanta' huë'pachinara, anoyatërin. ⁸ Napoaton inaquë ya'huëpisopitaso', capa cancantopi.

⁹ Inaquë a'na quëmapi Simon itopiso' ya'huërin. Co'huara Pinipi huë'shatërasohuë', na'con pënotërin. Nani hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin. "Caso' chiniquën nanantërahue," tëninso marë' pa'yatopi. ¹⁰ Ya'ipi Samariaquë ya'huëpisopitari natëpi. Ya'ipi piyapi'sa', hua'ano'sa' quëran huarë' natëpi. "Iso quëmapi Yosë pochin ninin. Nani ma'sha nanitaparin," topi.

¹¹ Hua'qui' pēnotaton, piyapi'sa' nonpintērin. Napoaton natēpi.
¹² Nipirinhue', Pinipiri noya nanan sha'huitohuachina, noya natanpi. "Yosē yahua'anētērinpoa'. Quisocristo ināpa quēran a'paimarin nicha'ēinpoaso marē'. Ina imaco' canpitanta'," itohuachina, natēpi. Ina quēran quēmapi'sa' sanapi'sarē chachin aporihuanpi. ¹³ Simonta' natēpirinhue'. Aporihuanahuaton, Pinipi ca'tanin. Pinipiri cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatērin. Nani ma'sha nanitaparin. "Tēhuēnchachin Yosēri catahuarin," topi. Ina ni'sahuaton, Simon pa'yanin. "Ma'pitacha nanitaparin paya," tēnin, yonquiaton.

¹⁴ Naporō' ca'tano'sa' Quirosarinquē ya'huēpi. "Samariaquē ya'huēpisopitanta' Yosē nanamēn natēpi huachi," topi. Natantahuatona', Pitro, Coansha cato chachin a'papi nicapona'. ¹⁵⁻¹⁶ Na'a ya'huēhuano'sa' nani aporihuanpi. "Sinioro Quisoso imara'," ta'tona', aporihuanaponaraihuē', Ispirito Santori co ya'coancanchátērarinhue'. Napoaton Pitro, Coansha inapita o'marahuatona', Yosē nontopi Ispirito Santori ya'coancantacaso marē'. ¹⁷ Ina quēran sē'huamotohuachinara, Ispirito Santori ya'coancantērin. ¹⁸⁻¹⁹ Simonta' nicaton: "Ca'tano'sari sē'huamotorahuatona', Ispirito Santo aya'coancantopi," ta'ton: —A'chintoco canta' canpita pochin nū. Ina marē' pahuērē'inquēma'. Ispirito Santo aya'coancanchi canta', topirahuē', itērin. ²⁰ Pitroriso' itapon:

—Ma'pitacha yonquiran paya. Coriqui marē' Ispirito Santo *¿yama'paranco ti?* Co ina marē' Yosē quētērinpoahuē'. Co inaso' pa'anēhuē'. Ina pochin yonquihuatan, parisitopiquē pa'saran. *¿Coriquirē' quēn chachin inaquē pa'saran!* ²¹ Co ya'ipi cancanēn quēran imaranhuē' ni'ton, co Yosē noya ni'ninquēnhue'. ²²⁻²³ Pa'pi co noyahuē' yonquiran. Catinaguē tonporēso pochin ninan ni'ton, co pi'pian tēranta' Yosē yanatēranhuē'. Napoaton co noyahuē' yonquiran-sopita naniantaton, Yosē nontēquē' tapon a oshanēn yainquitápirinquēnhue', itērin.

²⁴ —Canpitari Yosē nontoco' ama ina pochin ana'inchincosohue', itērin. Chiniquēn pa'yanaton, naporin.

²⁵ Ina quēran Pitro Coansharē chachin piyapi'sa' a'chintantapi. Quisocristo naporinso' anitotapi. Ya'ipi Yosē nanamēn sha'huitantapi. Nani sha'huitohuachinara, ya'huēpi'pa' yapaantapi. Samaria parti paatoná, a'naya a'naya ninanoro'saquē noya nanan sha'huitēra'piapi. Inaporatona', Quirosarinquē cancoantapi.

Itiopia quēmapi natērinso'

²⁶ Ina quēran Sinioro anquēninēni ya'notimarahuatōn, Pinipi sha'huitērin: "Huanirahuaton, Quirosarin quēran Casa'pa' ira pa'ninso pa'tēquē'," itērin. Inatohua' inotērachin ya'huērin. ²⁷ Sha'huitohuachina, pa'nin. Pa'sapirinhue', a'na quēmapi quēnanconin, Itiopiaquē ya'huērinso'. Inaso' hua'an. Itiopia copirno paya Cantasi itopisoari nani acorin ya'ipi coriquinēn a'paicaso marē'. Hua'anso' i'hua Quirosarinquē pantarin Yosē chinotacaso marē'. ²⁸ Nani o'mantaton, ya'huērin'pa' paantararin. Torona'hua cahuariori quēparinquē huēnsēaton, pa'sarin. Papon pochin, Yosē quircanēn iráca Isaiasē ninshitērinso' nontērarin.

²⁹ Naporō' Ispirito Santori Pinipi sha'huitērin: "Manóton ya'yorancahuaton, imaraaquē'," itērin.

³⁰ Pinipiso' ta'arahuatōn, ya'yoranconin. Isaiasē ninshitērinso' non-taquēya', natanin:

—Nontēranso' iyasha, *¿nitotēran ti?* itērin.

³¹ —¡Co'chi iyasha, nitotërahuë paya! Co insonta' a'chintërincohuë' ni'ton, co nanitërahuë'. Huëquë' huënsëiquë'. Sha'huitoco nitochi, itërin. Napotohuachina, inaquë huënsëerin. Papona pochin ninontërapí.

³² —Iso' iyasha nontápirahuë', ma'ta' tápon naporinso' co nitotërahuë', itahuaton, Yosë quiricanëñquë nontërinso' a'notërin nontacaso marë'.

“Tëhuëñchachin ohuica tëpacaiso marë' quëpahuachinara, co manta' tëninhüë'. Carniroa'huanta ya'ihuachinara, co na'nërinhuë'.

Inapochachin ina quëmapi yatëpahuachina', co manta' taponhuë'.

³³ Nonpinapipi ni'ton, coisë co no'tëquën sha'huirinhuë'.

Tëpapi ni'ton, co a'na hui'nin tëranta' ya'huëërinhuë',” tënin quiricanëñquë.

³⁴ —¿Ma quëmapi' yatëpapiso'? Isaiasë nica. A'na quëmapi nica. Co caso' nitotërahuë'. Sha'huitoco canta' nitochi, itërin hua'ani.

³⁵ “Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin,” itahuaton, ina quirica chachin nontaton, ya'ipi Quisoso nanamën a'chintërin. ³⁶ Nani a'chintohuachina, ira pa'tapona pochin ii' quënanconpi.

—Ni'quë' iyasha. Ii' ya'huërin. Canta' aporintoco, topirahuë', itërin hua'ani.

[³⁷ —Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëhuatan, aporintaranquën, itërin.

—Quisocristoso' Yosë hui'nin chachin, tënahüë, tënin hua'an.]

³⁸ “Noyahua,” itohuachina, torona'hua asanorin. Nohuararahuatona', cato chachin i'quë pa'mapi. Inaquë aporintërin. ³⁹ Nonshipirinahuë', a'nanaya Pinipí ayarin. Ispirito Santori quëparin ni'ton, hua'ani co huachí quënaninhüë'. Co quënanaponahuë', noya cancantaton, pa'nin.

⁴⁰ Pinipiso nipirinhüë', Asotoquë'pa ya'nochanin. Ina quëran pa'sahuaton, ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin. Sisariaquë huarë' sha'huirapíarin.

9

Saono imarinso'

¹ Saonoso nipirinhüë' no'huitárin. Quisoso imapisopita no'huiton, yatëparin. Napoaton corto hua'an chiní chiniquën nanantërinso' nontonin. ² “Quirica ninshitoco piyapi maca'huaso marë'. Tamascoquë quëparahuato, niyontonpiso pëi' hua'ano'sa' quëtërahuë. Inaquë nasha nanan imapisopita quënanpato, masarahüë. Quëmapi'sa' tonporahuato, isëquë chachin quësarahüë. Sanapi'saquë huarë' masarahüë,” tënin Saono. Napo-

huachina, quirica ninshitahuaton, quëtërin. ³ Ina quëran Tamascoquë pa'nin. Ya'caritërahuaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërin. ⁴ No'paquë anotahuaton, inápa quëran nontërinso' natanin.

“Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?” itërin.

⁵ “¿Inquënta' quëmaso', Sinioro?” itërin Saonori. “Ca Quisosoco, aparisitaranco?” ⁶ Iporaso' huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë sha'huitarinëñquën ma'sona nicamaso’,” itërin.

⁷ Ca'taninsopitaso' pa'yanatona', co manta' topihuë'. Nontërinso' natanaponaraihuë', co insonta' quënanpihuë'. ⁸ Saono huaniintarahuaton, ni'topirinhüë', co huachí quënantërinhuë'. Napoaton a'napitari së'quërahuatona', Tamascoquë quëpapi. ⁹ Cara tahuëri co quënantërinhuë'. Co manta' ca'ninhuë'. Co manta' o'orinhüë'.

¹⁰ Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Quisoso imarinso'. Ananiasë itopi. Yosë nohuanton, co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin ni'nin. Nontërinso' natanin. “Ananiasë, ¿ya'huaran?” itërin Quisosori. “Ya'huarahüë Sinioro,” itërin inarinta'.

¹¹ “Huanirahuaton, no'tëquën cachi itopiquë paquë'. Inatohua' Cotasë pëinën ya'huërin. Inaquë a'na quëmapi Tarsoquë ya'huërinso' yacapatarin.

Inaso' Saono itopi. Apira inaso' nontarinco. ¹² Inanta' hua'narëso pochin nani quënaninquën. Quëmari së'huarayaconpatan, quënantaantapon," itërin Quisosori.

¹³ Ananiasëso nipirinhue' co yapa'ninhue'. "Ina quëmapiso' Siniro, pa'pi co noyahuë', topi natantërahuë'. Quirosarinquë quëma imarinëquënsopita chiniquën aparisitërin. ¹⁴ Corto hua'ano'sa' chiniquën nanantopisopitari nanan quëtërin isëquënta' piyapi'sa' macacaso marë'. Nontërinquënsopita tonporahuaton, tashinan pëiquë yapo'morin," itërin Ananiasëri.

¹⁵ "Thua mini co noyahuë' yonquipirinhue', nani huayonahuë ca nanamëhuë a'chinacaso marë'. Nisha nisha piyapi'sa' a'chintarin imainacoso marë'. Hua'ano'sanënpitanta' sha'huitarin. Israiro'santa' a'chintarin imainacoso marë'. ¹⁶ Nanamëhuë a'chininso marë' na'con parisitapon. Inanta' cari anitotarahue'," itërin Quisosori.

¹⁷ Ina natanahuaton, Ananiasë pa'nin. Cotasë pëinënuë ya'conconahuaton, Saono së'huaconin:

—Iya Saono. Siniro Quisoso iraquë ya'notërinquënso sha'huitërinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuaton, apira noya ni'taantaran. Naporahuaton, Ispirito Santo noyá ya'coancantarinquën, itërin.

¹⁸ Naporo chachin sami sha'huëtë pochin nininso', ya'pirin quëran anotërin. A'naroáchin noya ni'taantaran. Ina quëran huaniiantarahuaton, aporihuanin. ¹⁹ Nani coshatahuaton, chiniquën cancantaantaran. Hua'quimiachin inaquë Quisoso imapisopitataquë yacapatërin.

Saono ya'nan pënëntërinso'

²⁰ Shiarahuaton, cotio niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, pënëntarin. "Quisososo' Yosë hui'nin," itahuaton, na'con a'chinarin. ²¹ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', ina nohuitatona', pa'yanpi.

—¿Co'na isohue' Quirosarinquë ya'huapon Quisoso imapisopita chiniquën aparisitërin? Isëquënta' huë'nin imapisopita macacaso marë'. Tonporahuaton, corto hua'ano'saquë quëpararin, topirahuë'. Ni'quëchi. Nani a'chinarin inanta', topi.

²² Saonoso' chiniquën cancantaton, nóya a'chinarin. "Tëhuënhachin Yosëri Cristo a'paimarin. Inaso' Quisoso chachin. Yosë quiricanë quëran no'tëquën anitotërinpoa'," ta'ton, na'con a'chintërin. Cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiatona', co nanitopihue' a'panitacaiso'.

Saono cha'ërinso'

²³ Napoaton hua'qui quëran cotioro'sari tēpacaiso' yonquipi. ²⁴ Yatēpapiso' natanaton, Saono co huachi a'ninquëchin paacaso' nohuantërinhuë'. Nani tahuëri ninano' ya'coanaquë cotioro'sari ninarapi tēpacaiso marë'. Tashirë chachin ninarápi. ²⁵ A'na tashiso nipirinhue', imapisopitari huëcatona' Saono quëpapi. Ninano pairapipi quëran anohuaramapi. Nantipi pochin niniquë anohuaramahuachinara, pa'nin huachi.

Saono Quirosarinquë paantarinso'

²⁶ Quirosarinquë canconahuaton, Quisoso imapisopita ya'huëpiquë pa'pirinhue'. "Co tēhuënhachin Quisoso imamarahuë', sha'huirapihuachinpoa'," ta'tona', tē'huatopi.

²⁷ Pirnapiso nipirinhue' natërin. Natëton, Saono quëparin ca'tano'sa' nontacaso marë'. "Saono ira pa'taso', Quisoso quënanin. Nontërinsona' natanin. Tamascoquë chiniquëncancantaton, Quisoso nanamë sha'huirin," itërin. ²⁸ Ina quëran ca'tano'sataquë Saono yacapatarin. Imapisopitarë' nipayatona', pa'sapi. Inaquë co tē'huatonhuë', Siniro

nanamën sha'huirárin. ²⁹ A'naquën cotioro'saso' Crico nananquë nonpi. Saonori chiniquën pënënpachina, no'huitona', yatëpapi. ³⁰ Yatëpapurinahué', imapisopita natanahuatona', Sisariaquë quëpapi. Inaquë quëparahuatona', Tarsoquë a'papi.

³¹ Ina quëran Quisoso imapisopita noya ya'huapi. Co huachi insoari tëranta' aparisitërinhuë'. Cotia parti, Cáriria parti, Samaria parti, inaquëpita sano ya'huatona', noya noya imasapi. "Sinioro chiniquën nanantërin," ta'tona', noya natëpi. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, a'napitanta imasapi.

Yosë nohuanton Pitrori Iniasë anoyatërinso'

³² Pitroso nipirinhue' nisha nisha parti pa'sarin imapisopita nicacaso marë'. Nitaquë canconpachina, imapisopita ni'conin. ³³ Inaquë a'na quëmapi quënanconin, Iniasë itopiso'. Posa pi'ipi canioton, quëhuënarín. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'.

³⁴ —Iya Iniasë, Quisocriso anoyatarinquën. Huanirahuaton, pë'sara'huaya tapaquë huachi, itërin Pitrori.

Napotohuachina, a'naroáchin huanirin. ³⁵ Inaquë ya'huëpisopitari ni'pi. Saronaquë ya'huëpisopitarinta' ni'pi. Napoaton na'a piyapi'sa' iráca yonquipisopita naníantatona', Quisocriso imapi.

Yosë nohuanton Tapita ananpitaantarínso'

³⁶ Copëquë a'na sanapi Tapita itopiso' ya'huërin. Crico nananquë Torëcasa itopi. Inanta' Quisoso imarin. Noya sanapi ni'ton, sa'ahuaros'a' nosoroaton, nani tahuëri catahuarin. Pahuantohuachinara, ma'sha topinan nicanarin.

³⁷ Naporo' ina sanapi caniorahuaton, chiminin. Nonën pa'morahuatona', inapa pa'cotë' nininquë acopi. ³⁸ Pitroso' Nitaquë ya'huarin, natantopi. Co aquëyahuë' ni'ton, cato' quëmapi a'papi. Canconahuatona', "Manóton huëquë'," itopi.

³⁹ Napoaton Pitro inapitarë' pa'nin. Canconpachinara, inapa pa'cotëquë quëpantapi. Inaquë na'a quëyoro'no'sari tahuirapitahuatona', na'nëtopi. A'mopisopita Tapitaco' i'hua pipitërinso' sa'ahuaros'a' quëtacaso marë' a'notopi. ⁴⁰ "Ya'ipinguëma' pipico' Yosë nontëri'i," itohuachina, pa'pi. Nani pa'pachinara, isonahuaton, Yosë nontërin. Ina quëran nonën tahuërëtahuaton, itapon:

—Imoya Tapita, huënsëquë', itërin.

A'naroáchin ni'tiintarin. Pitro quënanahuaton, huënsërin. ⁴¹ Pitrori maimirahuaton, ahuanirin. Ina quëran imapisopita, quëyoro'no'sa' inapita përarin. Huë'sahuatona', nanpirin quënanquiipi. ⁴² Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Na'a piyapi'sa' Quisoso natëpi. ⁴³ Inaquë hua'qui' Pitro yacapatërin. Simon itopiso' pëinënquë yacapatërin. Simonso', sha'huëtë' tapana'pi.

10

Cornirio nicacaso marë' Pitro pa'ninso'

¹ Sisariaquë a'na quëmapi ya'huërin. Cornirio itopiso'. Inaso' capitán. "Itariaro'sa'" itopiso' sonto huënton camairin. ² Inaso nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopitanta' Yosë chinotopi. Cotioro'sa' ma'sha pahuantohuachinara, nosoroaton, topinan quëtërin. Nani tahuëri Yosë nontërin. ³ Pi'i tēhuërënahuasos', co huë'ëponahuë', hua'narëso pochín a'ninquëchin quënanin. Yosë anquëninëni huëcapaimarahuaton: "¡Cornirio!" itërin.

⁴ Anquëni ni'sahuaton, pa'pi tē'huatërin.

—¿Ma'ta' sinioro nohuantëran? itërin.

—Quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuario'sa' nosoroaton, ma'sha topinan quëtëran. Ina marë' noya yonquiringuën. ⁵ Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. ⁶ Inaso', sha'huëtë' tapanap'pi Simon itopiso' pëinënquë yacapatarin. Marë yonsanquë ya'huërin, itërin.

⁷ Anquëni pa'pachina, cato' piyapinën amatërin. A'na sontaronta' amatërin, nani tahuëri camairinso'. Inanta' Yosë chinotërin. ⁸ Anquëniri nontërinso' sha'huitahuaton, Copëquë a'parin.

⁹ Tahuëririnquë yacamotërihuaso', ninanoquë ya'caritopi huachi. Naporo' Pitro inapa pa'cotëquë pa'nin Yosë nontacaso marë'. ¹⁰ Tanaton, yacoshatopirinhuë'. A'na piyapiri cosharo' nitaso', Pitro hua'narëso pochin quënananin. ¹¹ Pi'iro'të' ni'soatarin, ni'nin. Panca ta'na pochin nininso' o'marin. Catapini cacinën quëran huëntënimararin. ¹² Inaquë nani ma'sha ya'huërin. Tananquë ya'huërinso'pita, pëhuara pochin nininsopita, anpiantëhuano'sa', inapita ya'huërin ni'nin. ¹³ Ina quëran noninso' natanin. “Huanirahuaton Pitro, tëpaton ca'quë',” itërin.

¹⁴—Inca Sinioro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisése pënenincoi ama ina pochin capacahuaiso marëhuë', itërin Pitrori.

¹⁵—Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari “sopai” itëquësohuë'. Co huachi tananpitaso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁶ Cararo' inachachin sha'huitantarin. Ina quëran ta'na pochin nininso' inápaquë quëpantarin. ¹⁷ Pitroso' yonquirárin. “Yosë nohuanton hua'narëso pochin quënanahuë'. ¿Ma'ta' tapon ina pochin a'notërinco nica?” tënin yonquiaton. Naporo' Corniriori a'parinsopita canquirapi. Natantiirahuatona', Simon pëinën ya'coananëquë canquiipi. ¹⁸ Canquirahuatona', natanpi: “¿Simon Pitro isëquë ya'huarin ti?” topi.

¹⁹ Pitroso nipirinhuë' co nataninhuë'. Hua'narëso pochin ni'ninso' yonquirárin. Yonquiaso', Ispirito Santori itërin: “Apira cara quëmapi yonisarinquën. ²⁰ Nohuaramarahuaton, paquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', imaquë'. Ca nohuanton, huë'pi ni'ton, noya imaquë',” itërin.

²¹ Pitro nohuaramarahuaton, comisiono'sa' nontërin.

—Ca Simon Pitroco. ¿Onpoapomata' huë'namaso'? itërin.

²²—Capitan Cornirio a'parincoi. Inaso' noya quëmapi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi cotioro'sari noya ni'pi. I'huara ya'huaso', a'nanaya anquëniri ya'notimarahuatón, sha'huitimarin. “Piyapi'sa' a'paquë' Pitro maconta'ina'. Ina a'chintarinquën, noya natanquë',” itërin ni'ton, a'parincoi huë'nai, itërin. ²³ Napotohuachina, “Ya'cointaco' iyaro'sa',” itërin Pitrori. Napotohuachina, ya'coontapi. A'cahuachinara, huë'ëpatopi. Tahuëririnquë paantahuachinara, Pitronta' pa'nin. A'napitanta' Quisoso imapisopita Pitro imapi.

²⁴ Ina tashiraya Sisariaquë canconpi. Inaquë Corniriori ninararin quënanconpi. Quëmopinënpita, nipayarinsopita, inapita amatohuachina, nani niyontonpi natanacaiso marë'. ²⁵ Pitro canconpachina, Corniriori isonapairahuaton, moshapirinhuë'. ²⁶ A'naroáchin Pitrori ahuaniantarin.

—Huaniquë' iyasha. Co caso' moshancoso ya'huërinhuë'. Piyapico canta', itërin.

²⁷ Ninontahuatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë na'a piyapi'sa' niyontonpi quënanconpi. ²⁸ Nani ninontohuachinara, Pitrori itërin:

—Cotioro'sacoi inachintëraiso', nani iyaro'sa' nitotërama'. Co onporonta' nisha piyapiro'sataquë ni'tapoi pa'naihuë'. Co inapitaro'coi niyontona-huë'. “Co Yosë nohuantërinhuë’,” topiraihuë’. Iporaso nipirinhuë’ Yosë nani anitotërinco. Insosona Yosëri noya ni'pachina, canta' noya ni'i. Ya'ipi piyapi nappopianachin noya nica'huaso' ya'huërin, tënahuë. ²⁹ Napoaton amatohuatancora, noya huë'nahuë. ¿Ma'marëta' amatëranco? itërin.

³⁰ Napotohuachina, Corniriori itërin:

—Nani catapini tahuëritarin, ipora pochin Yosë nontasoco, a'nanaya a'na quëmapi ya'notërinco. A'morinsó' huënaráchin huënaráchin ni'nahuë.

³¹ Ya'notirahuatonco, itërinco: “Cornirio, quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuaro'sa' nosoroaton, ma'sha quëtëran. Ina marë' Yosë noya yonquiringuën. ³² Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. Inaso', Simón itopiso' sha'huëtë' tapanapi pëinënuë yacapatarin. Marë yonsanquë ya'huërin,” itërinco. ³³ Ina natanahuato, a'naroáchin amatëranquën. Ma noyanquën ni'ton, huë'nan. Iporaso' ya'ipicoi niyontoni. Yosënta' ni'sarincoi. ¿Ma'ta' ina sha'huitërinquën natëca'huaiso marë'? Yanatanai, itërin.

Cornirio a'chintërinso'

³⁴ Itohuachina, Pitrori itërin:

—Tëhuëchachin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Co quiyasáchin nosororincoihuë'. Cancanënpoaquë yonquirëhuasopita nitotaton, no'tëquën yonquirinpoa', tënahuë. ³⁵ Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', cancanëma quëran huarë' ina chinotohuatama', nohuantarinquëma'. Noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'. ³⁶ Iráca isirai'o'sacoi noya nanan sha'huitërincoi. Piyapinëpita pochin nicanoton, Yosë anitotërincoi. Oshahuanëhua' ni'ton, Yosë inimicotopirëhuahuë', Quisocristo a'paimarin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoa' yahua'anëntërinpoa'. ³⁷ Caririaquë nanan nahuinin. Ina quëran ya'ipi Cotia parti nahuinin ni'ton, canpitanta' natantërama'. Yosë nohuanton, Coansha pënëntërin co noyahuë' yonquipsopita naniantacaiso marë'. Piyapi'sari natëhuachinara, aporintërin. ³⁸ Ina piquëran Yosëri chachin Quisocristo acorin, Nasaritoquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin nicacaso'. Nisha nisha parti paaton, nóya ninin. Na' cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Anaquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, chiniquën parisitopirinahuë', inari anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin. ³⁹ Quirosarinquë naporin. Ya'ipi cotioro'sa' ya'huëpiquënta' inaporin. Ina quëran corosëquë patanantahuatona', tëpapi. Ya'ipiya quiyari ni'nai. ⁴⁰ Chiminpirinhuë', cara tahuëri quëran Yosëri ananpitaantarin. Nanpiantahuachina, Yosë nohuanton, ya'notërincoi. ⁴¹ Co ya'ipi piyapi'sari ni'pihuë'. Yosë nohuanton, quiyariso' ni'nai a'napita sha'huita'huaiso marë'. Nani nanpiantahuachina, quiyarë' coshatërin, o'orin. Quisocristo tëhuëchachin nanpiantarin, tënai. ⁴² Naporo' sha'huitërincoi paato pënënta'huaiso marë'. “Paatoma', ca nanamëhuë sha'huico' imatonaco noya cananchina'. Yosë chachin acorinco ni'ton, a'na tahuëri coisë pochin nisarahuë. Nanpipisopita, chiminpisopitanta', ya'ipiya co noyahuë' nipachina', ana'ntarahuë. Inanta' sha'huitoco' nitochina',” itërincoi ni'ton, sha'huirarai. ⁴³ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' Quisoso ninotona', sha'huitërinënpoa' ina natëcaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina natëcaso' ya'huërin. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, imapatëhua', ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. “Ca oshanëhuë marë' mini Quisocristo chiminin,” topatëhua', inquitarinpoa', itërin Pitrori.

Ispirito Santori ya'coancantërinso'

⁴⁴ Noninso' natanahuatona', ya'ipiya natëpi. Nontaso chachin, Ispirito Santori ya'coancantërin. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ina nohuanton, nisha nisha nananguë non-sapi. Co nitotaponaraihuë', Ispirito Santo nohuanton, napoapi. "Ma noy-acha Yosëso paya," tosapì. Natanahuatona', cotioro'sa' Pitro ca'tanpisopita pa'yanpi: "Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë nohuanton, Ispirito Santori ya'coancantërin," topì.

⁴⁷ —Isopitanta' canpoa pochin Ispirito Santori ya'coancantërin ni'quëhuarë' aporihuaina', tënahuë. ⁴⁸ "Quisocristo imarai huachi," topachinara, aporintëquë', itërin Pitrori. Napotohuachina, aporintopi.

—Isëquë iyaya yacapatoncoi, hua'quimiáchin a'chintocoi, itopi. Napotohuachinara, inaquë hua'quimiáchin yacapatërin.

11*Pitro Quirosarinquë natanpiso'*

¹ Nisha piyapi'santa' Yosë nanamën natëpi ni'ton, Cotia parti a'naroáchin nahuinin. Ca'tano'santa' natantopi. Ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso' nitotopi. ² Napoaton Pitro Quirosarinquë huënantahuachina, a'naquën cotioro'sa' iráca nanan natëpisoari no'huipi. Quisoso imaponaraihuë', iráca nanaonta' nohuantopi.

³ —Nisha piyapi'sa' pëinënquë yacapataton, inapitarë'quën coshatëran. Co inapitaso' marca niacotopihuë'. ¿Onpoatonta' naporan? itërin.

⁴ Pitroso nipirinhue' ya'ipiya sha'huitërin.

⁵ —Natanco iyaro'sa', no'tëquën sha'huichinquëma'. Copëquë ya'huëasoco, a'na tahuëri Yosë nontárahue. Naporo' co huë'ëporahuë', hua'narëso pochin quënanahuë. Panca ta'na pochin nininso' inápa quëran o'mararin. Catapini cacinën quëran huëntënimararin. Ca ya'cariya o'marin. ⁶ Inaanaquë ni'pirahuë', nani ma'sha quënanahuë. Tananquë ya'huërinsopita, tanan ni'ni pochin nininso', pëhuara pochin nininso', nisha nisha anpiantëhuano'sa', inapita quënanahuë. ⁷ Nontërinco'sonta' natanahuë. "Huanirahuaton isopita tëpaton ca'quë'," itërinco. ⁸ "Inca Sinioro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisésë pënenincoi ama ina pochin capa'huaiso marëhuë'," itohuatëra, ⁹ inápa quëran itantarinco: "Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari 'sopai' itëquësohue'. Co huachi tananpitacaso ya'huërinhuë'," itërinco. ¹⁰ Cararo' inachachin sha'huitantarinco. Ina quëran inápaquë quëpanantarin. ¹¹ Naporo' cara quëmapi'sa' Simon pëinënquë canqui. Sisaria quëran huë'pi. Capitan Corniriori a'parinso'. ¹² Ispirito Santo sha'huitërinco: "Inapita imaquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', noya paquë'," itërinco. Napoaton pa'nahuë. Isopita iyaro'sa' ca'taninaco, saotaya'pi chachin ca'taninaco. Pëinënquë canconahuatoi, ya'conai. ¹³ Ya'conpatoira, Cornirio itërinco: "Pëinëhuëquë Yosë nontasoco, anquëni ya'notirinco, ni'nahuë. 'Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. ¹⁴ Inaso' nanan sha'huitarinquë cha'ëcamaso marë'. Ina natëhuatan, Yosë anoyacancantarinquën. Quëmopinënpitanta' anoyacancantarin,' tënin anquëni," itërinco. ¹⁵ Quisoso nanamën sha'huitasoco chachin, inapitanta' Ispirito Santori ya'coancantërin. Ya'nan canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin. ¹⁶ Naporo' Sinioro sha'huitërincoiso' yonquirahuë. "Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Yosëso nipirinhue' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' catahuainquëmaso marë'," itërincoi

Quisoso. ¹⁷ Siniro Quisocriso imapatêhua', Yosê nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantêrinpoa'. Inapitaso' nisha piyapi'sa' niponaraihuê', imapachinara, inapochachin Ispirito Santori ya'coancantêrin. Yosêri noya ni'pachina, inapochachin canta' noya ni'i, ténahuê. ¡Co caso' nanitêrahuê' nisha yonquia'huaso'! itêrin Pitrori.

¹⁸ Natanahuatona', co huachi no'huipihuê'.

—Têhuênchachin Yosê nohuanton, nisha piyapi'santa' co noyahuê' yonquipsopita naniantatona', imasapi. Inari catahuarin ni'ton, nanpimiatapi. Ma noyacha Yosêso paya, itopi.

Antioquiaquê imapiso'

¹⁹ I'hua chachin Istipan têpahuachinara, Quisoso imapisopita aparisitopi ni'ton, aguê yanquêpi. A'naquên Pinisia parti pa'pi. A'naquêonta' Chipriqué pa'pi. A'napitanta' Antioquiaquê'pa' pa'pi. Nisha nisha parti paatona', Quisoso nanamên sha'huipi. Sha'huiponaraihuê', cotioro'sarâchin sha'huitopi. ²⁰ A'naquênso nipirinhue' Antioquiaquê canconahuatona', nisha piyapi'santa' sha'huitopi. Siniro Quisoso naporinso' a'chintopi. "Oshânêma' inquitatênquêma', anoyacancantarinquêma'," itopi. Chipri quêran huê'pisopita, Sirini quêran huê'pisopita, inapita napopi. ²¹ Yosêri catahuarin ni'ton, na'a piyapi'sa' natêtona', imapi. Irâca yonquipsiso' naniantatona', Quisoso imasapi.

²² Quirosarinquê nahuinin. Quisoso imapisopita natantahuatona', Pirnapi a'papi Antioquiaquê ya'huêpisopita nicacaso marê'. ²³⁻²⁴ Inaquê canconahuaton, "Têhuênchachin nisha piyapi'santa' imasapi. Yosêri na'con catahuarin," ta'ton, noya cancantêrin. Pirnapiso' noya quêmapi. Yosê noya natêrin. Ispirito Santori noyâ ya'coancantêrin ni'ton, piyapi'sa' pênênin: "Ama Siniro a'pocosohuê'. Ya'ipi cancanêma quêran huarê' imamiatoco'," itêrin. Pênênpachina, a'napitanta' Quisoso imapi.

²⁵ Ina quêran Pirnapi Tarsoquê pa'nin Saono yonípon. Inaquê yoniton, quênanin. ²⁶ "Huêquê' pa'a Antioquiaquê ya'huêpisopita a'chinta," itohuachina, "Inta nipachin pa'a," ta'ton, imarin. A'na pi'isa' inaquê ya'huêpi. Imapisopita catahuacaiso marê' yacapatopi. Na'a piyapi'sa' a'chintopi. Inaquê chachin Quisoso imapisopita nisha nininên acoantapi. "Cristo imaro'sa'," itopi.

²⁷ Naporos' tahuêri'sa' pênêntona'piro'sa' Quirosarin quêran Antioquiaquê huê'pi. ²⁸ A'nasos' Acapso itopi. Inasos' Ispirito Santo nohuanton, ninorin. "Co hua'qui quêranhuê' ya'ipi parti tanarotapi," itêrin ninoton. Ina quêran Craotio itopiso' Noma copirno ya'conaso', têhuênchachin tanarotopi. ²⁹ Napohuachina, imapisopita yonquipi Cotia parti ya'huêpisopita catahuacaiso marê'. Imapisopita parisitâpi ni'ton, coriqui yaa'papi. Coriquihuano'saso' na'con quêtopi. Co coriquihuano'sahuê' nipisopitaso', pi'pian quêtopi. ³⁰ Nani coriqui yontonpachinara, Pirnapi, Saono, inapita quêtopi quêpacaiso marê'. Quirosarinquê quêparahuatona', ansiano'sa' quêtontpi pahuantêrinsopita quêtacaiso marê'.

12

Irotisêri aparisitêrinso'

¹ Naporos' tahuêri'sa' a'na hua'an ya'huêrin, Irotisê itopiso'. Quisoso imapisopita no'huiton, sontaro'sa' a'parin aparisitacaiso marê'. ² Santiaco maconpi. Inasos' Coansha iin. Mapachinara, sahuêniquê atêpatêrin. ³ Têpapi ni'ton, cotio hua'ano'sari pa'yatopi. Ina natantahuaton, Pitronta' macacaiso marê' camaitêrin. Naporos' cotioro'sa' niyontonapi pan co ahuépocatopisohuê'

capacaiso marè'. ⁴ Mapachinara, tashinan pèiquè apo'motèrin. Shonca saota sontaro'sa' acorin a'paicaiso marè'. Catapini, catapini ya'piri ni'sapi. Niya'huèrètatona', tashirè chachin a'pairapi. "Pascoa na'huèhuachin, piyapi'sa' ni'tèrantapaiquè Pitro ana'intarahuè," ténin hua'an yonquiaton. ⁵ Pitro tashinan pèiquè ya'huapirinhue', Quisoso imapisopita Yosè nontapi. Pitro marè' chiniquèn Yosè nontapi.

Pitro tashinan pèi quèran cha'èrinso'

⁶ Tashiraya pochin hua'ani ana'intacaso' nisahuaso', Pitro huè'ésárin. Cato' sontaro'sari ahuancoanapipi. Cato' catinaquè tonpopi. Ahuènan quèran a'na sontarori nitonpotanpatèrin. Inchinan quèran a'narinta' nitonpotanpatèrin. Inapotahuatona', ya'ipi huè'ésapi. Ya'coanaquè cato' sontaro'sa chachin tashinan pèi' a'pairápirinhue'. ⁷ A'nanya Sinioro anquèninèn inaquè ya'notimarin. Huènaráchin a'pinin. Pitro pichianahuaton, ochinanin. "Manóton huènsèquè' pa'a," itèrin. Napotihuachina, tanpain quèran catina inaora nii'quiritèrin. Cato quèran chachin nii'quiritèrin. ⁸ "A'moanahuaton, sapatè' po'moquè'," itèrin. Itohuachina, inaporin. "Aipi a'moransonta' a'mosahuaton, imaquico," itantarin.

⁹ Ina quèran pipihuachina, Pitrori imarin. "Co'ta'ma' anquèni ocoiarincohuè'. Topinan hua'narèso pochin ni'samarahuè," topirinhue'. ¹⁰ Sontaro ya'natontarinso' na'huètirin. Ina quèran a'nanta' na'cotiantarin. Pèianshinaquè huarè' canquirin. Inaquè panca ya'coana hua'na quèran nininso' ya'huèpirinhue', inaora ni'soatèrin. Pipirahuaton, a'na cachiquè pa'nin. Inaquè a'naroáchin anquèniniri patèrin.

¹¹ Naporo' Pitro no'tèquèn yonquirin: "Co hua'narèso pochin ni'nahuè'. Sinioro chachin anquèninèn a'patimarinco nicha'èincoso marè'. Irotisè, cotio hua'ano'sa', inapita yatè'papirinaohue', nicha'èrinco," ténin.

¹² Ina yonquiaton, Maria pèinèquè pa'nin. Coasha Marco a'shin inaso'. Inaquè na'a imapisopita niyontonahuatona', Yosè nontapi. ¹³ Paira tahuirinquè canconahuaton, ya'coananèquè pi'nitonin. Pi'nitihuachina, a'na nanon huè'nin, Rota itopiso'. ¹⁴ Pitro noninso' nohuianantahuaton, pa'yanin. Pa'yanaton, co ya'coana i'soataponahuè', ta'acontarahuaton, pèiquè ya'coantarin. Pitro aipiran huaniarinso' sha'huiconin.

¹⁵—Quèmaso' hua'yantèran, itopirinhue'.

—Co hua'yantèrahuè'. Tèhuèenchachin Pitro inaquè huaniarin, itohuachina:

—Co inahuè'. Anquèninèn nimara, itopi.

¹⁶ Napoaso', Pitroso' ya'coana pi'niantarin. Naporo huarè' i'soatopi. Pitro quènanahuatona', pa'yanpi. ¹⁷ Inaso nipirinhue' imirin quèran anquitèrin ama noncarocaiso marèhuè'.

—Sinioro chachin anquèninèn a'patimarinco. Tashinan pèi quèran ocoirincó. Iya Santiago sha'huitonco' nitochin. Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitoco', itèrin.

Ina quèran a'na parti pa'nin.

¹⁸ Tahuèrihuachina, sontaro'sa' pa'pi pa'yanpi. "¿Intoacha Pitro pacaya?" nitopi. ¹⁹ Irotisèso nipirinhue': "Pitro maconquè'," itopirinhue'.

"Capa huachi," itohuachina, a'na a'na sontaro natanin. Co nitotihuachinarahuè', tèpacaiso marè' camaitèrin. Napoaton sontaro'sa' Pitro a'paipisopita tèpapi. Ina quèran Irotisè Cotia quèran pipirahuaton, Sisariaquè pa'nin ya'huapon.

Irotisè chimininsó'

²⁰ Irotisi hua'an ya'huèrinquè nisha nisha piyapi'sa' huècatona', cosharo' pa'anquipi. A'naquènso' cosharo' yapa'anpirinhue', chiniquèn no'huiton, co

nohuantërinhuë' quëtacaso'. Tiroquë ya'huëpisopita, Sitonquë ya'huëpisopita, inapita no'huirárin. Napoaton niyontonahuatona', inaquë huë'pi. Po'oana quëran inpriatonën Pirasito itopiso' nontiipi.

—Quëmari hua'an nontëquë' ama huachi no'huincoisohuë'. Ina marë' coriqui quëchinquën, itopi.

—Noyahua', tosahuaton, pa'nin hua'anën nontacaso marë'.

21 —Sha'huitëquë' huënta'ina' nonchi, itërin. Niyontonpachinara, noyápiachin nitaparin. Hua'anëntacaso' shiranënguë huënsërahuaton, piyapi'sa' nontarin. 22 Natanahuatona', pa'yatapi: “Ma noyanquëncha quëmaso paya. Co piyapi pochin nontërancoihuë'. Yosë chachin pochin nontarancoi,” itopi chiniquën nontatona'. 23 Topinan piyapi niponahuë' natanahuatona' hua'an nipa'yatërin. Yosëichin chinotacaso nipirinhue' naporinso marë', a'naróachin Siniro anquëninëni acaniorin. Chiniquën canioton, shonari pë'yarin. Parisitërarin quëran chiminin.

24 Yosë nanamënso nipirinhue' nahuinarin. Nisha nisha parti sha'huirápi ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona' imasapi.

25 Pirnapi, Saono, inapitaso' nani yonquipi Antioquiaquë paantacaiso'. Imapisopita coriqui a'papiso' nani quëtonpi ni'ton, Quirosarin quëran pipirahuatona', paantapi. Coansha Marconta' quëpapi.

13

Pirnapi, Saono inapita a'chinacaso marë' a'papiso'

1 Antioquiaquë na'a Quisoso imapisopita ya'huëpi. Na'a niyontonahuatona', Yosë chinotopi. A'natërápo quëmapi'sa' ansiano ya'conpi. A'naquënso' Quisoso nanamën sha'huitona', pënëntopi. A'naquëonta' imapisopita a'chintopi noya imacaiso marë'. Inapitaso': Pirnapi, Símon, Nosio, Manain, Saono, inapito ya'huëpi. Simonso' yara piyapi. Nosioso' Sirini quëran huë'nin. Manainso', Cariria hua'an Irotisë pëinënguë so'sorinso'. 2 A'na tahuëri co coshatatonaraihuë', Siniro chinotopi. Napohuachinara, Ispirito Santori sha'huitërin: “Pirnapi, Saono inapita nohuantërahuë paatona', piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. Ina marë' inapita acorahuatoma', a'paco' pa'ina',” itërin.

3 Napoaton co coshatatonaraihuë', inapita marë' chiniquën Yosë nontopi. Nani Yosë nontohuachinara, së'huamotorahuatona', acopi paatona' a'chinacaiso marë'. Ina quëran a'papi.

Chipri parti a'chinpiso'

4 Ispirito Santo nohuanton, Siriosiaquë pa'pi marë' pa'tacaiso marë'. Ina quëran panca nanchaquë pa'sahuatona', Chipri parti canconpi. Panca so'ton inaso'. Inaquë na'a ninano' ya'huërin. 5 Saraminaquë nonshirahuatona', cotio niyontonpiso pëiquë pantarahuatona', Yosë nanamën sha'huitopi. Nisha nisha niyontonpiso pëiquë sha'huitëra'piapi. Coansha Marconta' pa'nin caturahucaso marë'.

6 Inaquë sha'huirahuatona', ya'ipi Chipri parti pa'topi. A'chintëra'piapi. Inapoatona', Paposëquë huarë' canconpi. Inaquë a'na pënoton quënanconpi. Inaso' cotio quëmapi, Pariquisoso itopiso'. Inaso', nonpin nanan pënëntona'pi ni'ton, piyapi'sa' nonpintarin. 7 Inaso' hua'an amiconën. Hua'anso' Siriquio Paono itopi. Inaso' noya yonquirin. “Canta Yosë nanamën nata'in,” ta'ton, Pirnapi, Saono, inapita amatërin. 8 Pënotonso nipirinhue' co nohuantërinhuë'. Inaso' Crico nananquë Irimasë itopi. “Ama natëquësohuë',” toconin. 9 Saonoso' Noma nananquë Paono itopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, pënoton ni'sárin quëran itapon:

10 —Quëmaso' sopai pochin cancantëran. Yosëso' noya noya nipirinhue', yainimicotëran. Tëhuënachachin nonpintënguën, pa'pi co noya quëmapinguënhue'. Sinioro no'tëquën sha'huitopirinpoahuë', ¿onpoatonta' quëmari nonpintaton, a'napita anishacancantaran? 11 Apiramiachin Yosë nohuanon, co manta' quënantaranhuë'. Hua'quimiachin co pi' quënanaranhuë', itërin.

Napotohuachina, a'naroáchin chitoro pochin ni'tërin. Somaraya pochin nicaon, co manta' quënantërinhuë'. Si'pinantápirinhue', a'na piyapi nohuanterin matanparahuaton, quëpacaso maré'. 12 Hua'ani ni'sahuaton, “Yosëri mini napotërin,” ta'ton, natërin. Sinioro nanamën natanahuaton, pa'yanin. “Inaso' chiniquën nanan,” tënin.

Pisitia parti pënëntërinso'

13 Ina quëran Paonoso', ca'taninsopitarë chachin a'na parti pa'nin. Nanchaquë ya'conahuatona', maré pa'tantapi. Panpiria parti nonshirahuatona', a'na ninano Piriqúi itopiquë pa'pi. Coansha Marcosa nipirinhue', co huachi imatërinhuë'. Quirosarinquë ayamantarín. 14 Paonoso' Pirnapirë chachin paantapi. Piriqúi na'huëtahuatona', aquë iratopi. Pa'sápatona', a'na Antioquiaquë canconpi, Pisitia parti ya'huërinso'. Chinoto tahuëri nipachina, cotio niytononpiso pëiquë pa'pi. Inaquë ya'conahuatona', huënsëpi. 15 Cotio ansiano'sa' quírrica nontapi. Moisësë iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita nani nontohuachinara, itapona':

—Achinicancanamacoiso maré' yapënënpatamacoí iyaro'sa', sha'huitocoi nata'in, itërin.

16 Napotohuachina:

—Noyapa', carinquëmanta' pënëinquëma', ta'ton Paono huanirín. Huani-
rahuaton, imirín quëran tasatërin piyapi'sari ta'tatona' natanacaiso maré'.

—Natanco iyaro'sa'. A'naquëmanta' nisha piyapinquëma' nipomarahue', Yosë chinotërama'. Canpitanta' natanco. 17 Iráca quëran huaré' is-
rairo'sanpoa' Yosë chinotërhua'. Iráca chachin shimashonënpapita acorín
piyapinënpita nicacaiso maré'. Iquipitoquë ya'huëapona', Yosë nohuan-
ton, na'api. Ina quëran Yosëri chachin chiniquën nanantaton, catahuarin
inatohua quëran cha'ëcaiso maré'. 18 Catapini shonca pi'ipi inotëro parti
pa'pachinara, Yosëri nosoroaton, co ata'huantërinhuë'. Co yanatëpirinahuë',
na'con catahuarin. 19 Ina nohuanon, Canaan parti pa'pi. Inatohua' nisha
nisha piyapiro'sa' ya'huëpi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Canchisë
huënton ya'huëpirinahuë', co Yosë natëpihuë' ni'ton, ina nohuanon minsëpi.
Inaquë chachin shimashonënpapita ya'huëpi. Yosëri catahuarin ni'ton, ina
no'pa' hua'anëntopi. 20 Ya'ipi quëran catapini pasa a'natëräpo shonca pi'ipi
ninin.

Ina piquëran Yosë nohuanon, hua'ano'sa' ya'cona'piapi catahuacaiso
maré'. Samoiro ya'conaquë huaré' inapopi. 21 Inaso' noya pënëntopirinhue':
“Copirno nohuanteräi huachi,” topachinara, Yosëri Saono acorín. Inaso'
Mincamin huënton quëmapi, Quisí hui'nin. Catapini shonca pi'ipi Saono
hua'anëntopirinhue', 22 Yosëri ocoirahuaton, Tapi acorín. Quisí hui'nin
inaso'. Nóya quëmapi ni'ton, Yosëri noya ni'nin. “Tapiso' ca pochin can-
cantërin. Noya ni'nahuë. No'tëquën natëarínco,” tënin Yosë. 23 Iráca
chachin Yosëri sha'huitërin: “A'na tahuëri Tapi shiin nicha'ësarínquëma',”
itërin shimashonëmapita. Iporaso' iyaro'sa', nani Quisoso a'paimarin
nicha'ëinpoaso maré'. Sha'huitërinso chachin a'paimarin. 24 Co'huara
Quisoso huë'shatërasohue', Coansha pënëntarin. Na'a'israiro'sa' pënënarín. “Co
noyahuë' yonquíramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'.

Ina quëran i'quë aporintaranquëma' itërin. ²⁵ Coansha pënëntërinso' yatiquihuachina, no'tëquën sha'huirín. “Quëmaso' Cristonquën, itopiramacohuë', co caso' inacohuë'. Nipirínhuë', ca piqüëran huë'sarin. Inaso' noya noya. Co caso' maquëyancohuë' ni'to, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë', itërin.

²⁶ “Canpoaso' iyaro'sa', Apraan shinpitanpoa' ni'tëhua', Yosë nanan a'patirínpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Nisha piyapinquëmanta' Yosë chinotohuatama', nicha'ësarínquëma' canpitanta'. Napoaton ya'ipínquëma' sha'huitaranquëma'. ²⁷ Quirosarínquë ya'huëpisopitaso', co Quisoso nohuitopihuë': 'Yosëri a'paimarin,' co topihuë'. Co hua'ano'sa tëranta' napopihuë'. Pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' nani chinoto tahuëri natanpirínahuë', co yonquihuë'. 'Quisoso tëpaquë', itopi. Iráca ninorínso chachín yatëpapi. ²⁸ Co ma'marë tëranta' tëpacasohuë' nipirínhuë', Pirato sha'huitopi: 'Tëpaquë', itopi. ²⁹ Ina quëran ya'ipi Yosë quiricanëñquë ninorínso' nanihuachina, corosë quëran anohuararahuatona, na'pi nanínquë po'mopi. ³⁰ Inaquë po'mopirínahuë', Yosëri ananpitaantarín. ³¹ Nanpiantarahuaton, a'na yoqui miria pochín ya'huantarahuaton, ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarín. Co'huara chimiyantërasohuë', na'a Caririaguë ya'huëpisopitari ca'tanpi. Quirosarínquë huarë' imapi. Quisoso nanpíantahuachina, inapitarinta' quënanpi. Quënanahuatona, ya'ipi piyapi sha'huitapi: 'Nanpíantarín miní. Quiyari ni'nai,' tosapi.

³² Quiyanta', iyaro'sa', noya nanan sha'huitarínquëma'. Iráca Yosëri shimashonënpoopita nontaton, sha'huitërin. ³³ Iporaso' nani Quisoso a'patimarinpoa'. Shínpitanpoa' ni'tëhua', yonquirínpoa'. Quisoso ananpitaantarahuaton, catahuarínpoa' canpoanta'. Yosë quiricanëñquë iráca ninshitërin. 'Quëmaso' hui'nahuëñquën. Ipora chachín acoaränquën hua'anëntamaso marë', ténin Tapi. Sarmo catoquë naporín. ³⁴ Yosëri ananpitaantacaso' ninorín. Co nonën chanatarínhuë'. Iráca quiricanën quëran itërin: 'Tapi no'tëquën nontërahuë. Nosoroato, na'con catahuarahuë. Canpitanta' inapochachín catahuaranquëma', ténin Yosë. ³⁵ Napoaton Tapiri ninshitantarín. 'Quëmasáchín natëranquën ni'ton, co nohuantaránhuë' nonëhuë' chanatacaso', itërin, Yosë nontaton. Sarmo quiricaquë chachín naporín. ³⁶ Napoaponahuë', Tapiso' Yosë natëton, piyapi'sa' catahuarín. Ina quëran chimínin. Shimashonënpita pirayan pa'pitopi. Nonën chanatërin. ³⁷ Quisososo nipirínhuë' Yosëri ananpitaantarín. Co nonën chanatërinhuë'. Quisoso nonën chachín ninoton, Tapi iráca ninshitërin. ³⁸⁻³⁹ Napoaton iyaro'sa' sha'huichínquëma'. Quisosoíchín nanitaparín oshanëma' inquitíin-quëmaso'. Iráca pënëntërinso' Moisésëri ninshitopirínhuë'. Ina imapatama', co oshanëma' inquitarínquëmahuë'. Nipirínhuë', Quisoso natëhuatëhua', oshanënpoa' inquitarínpoa'. Oshanënpoa marë' chimínin ni'ton, inquitarínpoa'. Ina quëran Yosë noya ni'sarínpoa'. ⁴⁰ Nani natanamaco ni'ton, a'naroáchín, iyaro'sa', natëco'. Ni'cona ana'intochinquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran pënëntona'piro'sa' itapona':

⁴¹ 'Yosëri itërin: “Canpitaso' na'con tëhuaconama'.

Iso tahuëri'sa' ca nohuanto, na'con ma'sha onpoarama'. Yonquirahuëso' sha'huitarínquëma'.

Natanapomarahuë', co natëtaramahuë'. Napoaton pa'yanatoma', yonquico'.

Chínquën ana'íntaranquëma' ni'ton, ta'huantarama', ténin Yosë, itopi. Canpitanta' ni'cona inapochachín ana'intochinquëma', ténin Paono, pënëntaton.

⁴² Ina quëran niyontopiso pëi quëran pipihuachinara, ‘a’na chinoto tahuërinta’ inapochachin a’chintaantacoi,’ itopi. ⁴³ Piyapi’sa’ noquitopirinahuë’, na’a cotioro’sari Paono imasapi. Nisha piyapi’santa’ cotioro’sa pochin Yosë chinotopisopita imasapi. Imapachinara, Paono, Pirnapi catoari chachin a’chintantapi.

‘Yosë inaora nohuanton, nosororinpoa,’ ta’toma’, imamiatoco,’ itopi.

⁴⁴ A’na chinoto tahuëri nanihuachina, ya’ipi ninanoquë ya’huëpisopita niyontonpi Yosë nanamën natanacaiso marë’. Caraichin piyapi co pa’pihuë’. ⁴⁵ Cotioro’saso nipirinhüë’ notohuaro’ piyapi ni’sahuatona’, no’huitona’, apiratopi. “Isopitaso’ nisha piyapi’sa’ ni’ton, co canpoa pochin iráca pënëntérinso’ natëpihuë’,” ta’tona’, no’huitopi.

“Paono co no’tëquën a’chininhüë’. Inaso’ nonpintë’,” itopi. ⁴⁶ Paonoso nipirinhüë’ chiniquën cancantaton, co tē’huarinhuë’. Pirnapinta’ chiniquën cancantërin.

—Canpita’ton Yosë nanamën sha’huita’huanquëmaso’ ya’huëpirinhüë’, a’porama’ ni’ton, canpitaora tēhuënëma quëran co nanpimiataaramahuë’.

Napoaton nisha piyapi’sa’ a’chintarai. ⁴⁷ Sinioro sha’huitërincoi:

“Quëmaso’ acoranquën nisha piyapi’sa’ a’chintaton anohuitancoso marë’.

A’pintërëso pochin nanamëhuë’ anitotaran.

Ya’ipi parti paaton, piyapi’sa’ a’chintëra’piapon cha’ëcaiso marë’,” itërincoi, ténin Paono.

⁴⁸ Nisha piyapi’sa’ natanahuatona’, pa’yatopi. “Ma noyacha Yosë sha’huitërinpoa paya,” topi. A’naquën Yosëri huayonin ni’ton, natëtona’, Quisoso imasapi ina nohuitatona’, nanpimiatacaiso marë’. ⁴⁹ Ya’ipi ina parti Sinioro nanamën nahuinin. ⁵⁰ Cotioro’saso nipirinhüë’ ninano’ hua’ano’sa’ nontopi. Sanapi’santa’ chiniquën nanantopisopita nontopi, Yosë chinotopisopita nininso’. “Paono co noya quëmapihuë’. Pirnapinta’ co noyahüë’. Co isëquë nohuantëraihuë’,” toconpi. Napotatona’, aparisitahuatona’, a’papi. ⁵¹ “Nani sha’huitopiranquëmahüë’, co nohuantaramahuë’ ni’ton, canpitaora tēhuënëmaquë nina’intarama,” itahuatona’, Iconioquë pa’pi. ⁵² Patopirinhüë’, nani a’chintopi ni’ton, Quisoso imapisopitaso’ noya cancantopi. Ispirito Santori noyá ya’coancantërin.

14

Iconioquë a’chinpiso’

¹ Paono, Pirnapi, inapita Iconioquë cancompachinara, inachachin ni-antapi. Inaquënta’ chinoto tahuëri nanihuachina, cotio niyontopiso pëiquë ya’conpi. Nóya a’chinpi ni’ton, na’a cotioro’sari natëpi. Na’a nisha piyapi’santa’ Quisoso imápi. ² A’naquën cotioro’saso nipirinhüë’, co yanatëpihuë’. Napoaton, nisha piyapi’sa’ nontatona’, anishacancantopi. “Quisoso imapisopita co noya piyapisahuë’,” itopi. Napoaton a’naquën co yaimatonahuë’, imapisopita no’huipi. ³ Hua’qui’ inaquë Paono yacapatërin. Pirnapirë chachin inaquë ya’huëpi. Chiniquën cancantatona’, Siniorori nosororinso’ sha’huirápi. No’tëquën sha’huipi ni’ton, Siniorori catahuarin cania’piro’sa’ a’naroáchin anoyatacaiso’. Ina ni’sahuatona’, “Tēhuëchachin Yosë catahuarinquëma’,” itopi. ⁴ Ya’huëhuano’saso’ nisha nisha yonquipi. A’naquën cotioro’sa pochin cancantopi. A’naquënso nipirinhüë’ Paono, Pirnapi, inapita natëpi. ⁵ Cato chachin noya nipirinahuë’, cotioro’saso’ nisha piyapi’sarë’ napopianachin yonquiatona’, chinotopi ahuëcaiso’. Hua’ano’sarinta’ no’huipi. Na’piquë yatëpapirinhüë’,

⁶ natantahuatona', ta'api. Niconia parti pa'pi. Inaquë cato' panca ni-nanoro'sa ya'huërin. A'naso Nistra, a'nanta' Tirpi itopi. ⁷Inatohua' paatona', noya nanan sha'huiantarapi. Ya'cariyanta' a'chinapi.

Paono na'piquë të'yarapiso'

⁸ Nistraquë apia ya'huërin. Co nanitërinhuë' iratacaso'. Nasitërin quëran huarë' co onporonta' huanirinhue'. ⁹ Paonori a'chintohuachina, nóya natanarin. Napohuachina, Paonori notëërin. "Iso quëmapi noya natëtërin. 'Quisocristo nanitërin anoyatiincoso',' tëninso marë' anoyatarahuë," ténin yonquinënuquë. ¹⁰ Napoaton chiniquë'n itapon:

—No'tëquën huaniquë' iyasha, itërin.

A'naroáchin huanirahuaton, noya pa'sarin. ¹¹ Piyapi'sari ni'sahuatona', Niconia nananquë ninontopi:

—Yosëro'sa' isëquë o'matona', piyapi taraimapi, topi.

¹² "Pirnapi'so Sioso chinotërëhuaso'," nitopi. Paono na'con na'con a'chinin ni'ton, "Inaso' Irimisë chinotërëhuaso'," nitopi. (Inahuara nananquë ninontopi ni'ton, Paono, Pirnapi inapitaso' co natanpihuë'.) ¹³ Ninano intonquë Sioso moshapiso pëi' ya'huërin. Ina hua'anënsa', ohuaca' masahuaton, yancoro'sa' sihuirín, apë'pëconotacaso marë'. Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Ninano ya'coanaquë quëparahuaton, inaquë yatëparin moshacaiso marë'.

¹⁴ Naporo huarë' Pirnapi, Paono, inapita nitotopi. Natanahuatona': "Tata Yosëichin chinotacaso' ya'huërin," ta'tona', a'mopiso oshapi. Huancanachin ta'arahuatona', chiniquë'n nontopi.

¹⁵ —¿Onpooaramata' iyaro'sa'? Ama moshacoisohuë'. Tëhuë'nchachin co quiyaso' moshacoiso ya'huërinhuë'. Quiyanta' piyapicoi, canpita pochachin ninai. Noya nanan sha'huita'huanquëmaso marë' huë'nai. Quisoso nanamën, iyaro'sa', a'chinchinquëma', natanco. Mamanshi topinan quëran mosharama'. Yosëso nipirinhue' nanpirárin. Ama huachi mamanshi moshacosohuë'. Inapita naniantatoma', Yosë imaco huachi. Isoro'pa', inápaquë ya'huërinsopta, marëro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita inari ninin.

¹⁶ Iráca piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin inahuara yonquipiso' imacaiso marë'. ¹⁷ Nipirinhue', nosoroatonpoa', nani ma'sha acotërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Ina nohuanton, o'nanin. Ina nohuanton, ma'sha papotërin. Ina nohuanton, cosharo' ya'huëtërinpoa' ca'patëhua' noya cancantacaso marë'. Inapoaton, noya yonquirinpoaso' anitotërinpoa', itopi.

¹⁸ Napotopirinhue', co a'naroáchin natëtöpihuë'. Parisi quëran pochin natëtona', co huachi ohuaca' tëpatona inapita moshapihuë'.

¹⁹ Napoaponahuë', cotioro'sari huëcapairahuatona', anishacancantopi. A'naquë'n Antioquia quëran huë'pi. A'napitanta' Iconio quëran huë'pi. Huë'sahuatona', Paono, Pirnapi, inapita sha'huirapipi ni'ton, no'huipi.

No'huirahuatona', Paono mapi. Masahuatona', na'piquë të'yarahuachinara, chiminpirinhue'. Ohuararahuatona', ninano intonquë të'yatonpi. "Nani chiminín," ta'tona' inaquë patopi. ²⁰ Quisoso imapisopitari tancapitahuatona', nocoasoi', a'nanaya ni'tiintarahuatón, huaniantarin. Ninanoquë paantarín. Tahuërinquë Tirpiquë pa'nin. Pirnapinta' pa'nin.

²¹ Inaquë noya nanan sha'huitohuachina', na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi. Nani a'chintohuachinara, Nistraquë ayamantapi. Ina quëran Iconioquënta' paantarahuatona', Antioquiaquë cancoantapi. ²² Cara ninanoquë chachin Quisoso imapisopita pënëna'piapi. "Ama iyaro'sa' Quisoso a'pocosohuë'. Imamiatoco'. A'napita aparitarinënpoa'. Parisitacaso' ya'huërin. Parisitátëhua', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarëhua'. Napoaton noya ahuantoco'," itopi. Pënënpachinara, achinicancanpi. ²³ Yapa'pachinara, a'naya a'naya

Quisoso imapisopitaquë ansiano'sa' acora'piapi. Noya nipisopitaráchin acora'piapi. Co coshatatonaraihuë', inapita marë' Yosë nontopi: "Ya'ipi isopita, Sínioro, noya natërinënquën. Noya a'paiquë'," itopi. Cara ninanoquë chachin napopi.

Hua'qui quëran ya'huëpiquë paantapiso'

²⁴ Ina quëran paantapi. Pisitia parti na'huëtaantarahuatona', Panpiria parti cancoantapi. ²⁵ Piriquiquë Yosë nanamën sha'huiantarahuatona', Atariaquë pa'pi huachi. ²⁶⁻²⁷ Ina quëran nanchaquë huë'sahuatona', Antioquiaquë canquipi. A'papi quëran chachin canquiantapi. Canquirahuatona', Quisoso imapisopita ayontonahuatona', ya'ipi sha'huitopi. "Thua chachin a'paramacoi. 'A'na parti ya'huëpisopita noya nanan sha'huitonco'. Insëquësona pa'patama', Yosë noya catahuainquëma', itohuatamacoira, pa'nai. Nani sha'huirai. Yosë nóya catahuarincoi. Ina nohuanton, nisha piyapi'santa' Quisoso natëtona', Yosë huëntonënquë ya'conpi," itopi. ²⁸ Inaquë hua'qui' ya'huëantapi. Imapisopitarë' ninontatona', noya ya'huëpi.

15

Quirosarinquë anoyatopiso'

¹ Ina quëran a'naquën quëmapi'sa' Cotia parti quëran canquipi. Quisoso imaponaraihuë', Moisésë pënëntërinsona' imasapi. Napoaton Antioquiaquë canqui huachinara, imapisopita nisha a'chintopi. "Íráca Moisésë pënëninpoa' marca niacotacaso'. Co ina natëhuatamahuë', co Yosë anoyacancantarinquëmahuë'," itopi. ² Paonosó', co ina pochin yonquirinhuë'. "Co niacotacaso' ya'huërinhuë'," ténin. Pirnapinta' inachachin yonquirin. Napoaton canquipisopitarë' ninontopi. "Co no'tëquën a'chinamahuë'," nitatona', chiniquën ninontopi. Napoaton imapisopitari itapona': "Quirosarinquë paco'. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita natanco'. ¿Ma'tama' sha'huichinënquëmapa'?" ta'tona', Paono, Pirnapi, inapita a'papi. A'napitanta' inapitarë' a'papi.

³ A'pahuachinara, pa'pi. Pinisia parti, Samaria parti, inaquëpita pa'sahuatona', sha'huira'piapi. "Nisha piyapi'santa' íráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi huachi," itëra'piapi. Quisoso imapisopita natanahuatona', nóya cancantopi.

⁴ Quirosarinquë canconpachinara, ya'ipi Quisoso huëntonënquë ya'conpisopita noya nontopi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapitanta' noya nontopi. Ina quëran Paonori ya'ipi sha'huitërin: "Aquë iyaro'sa' pa'nai Quisoso nanamën sha'huita'huaiso marë'. Yosë noya catahuarincoi. Nisha piyapi'santa' Quisoso imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonapi," itërin. ⁵ Ina natanahuatona', a'naquën parisioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', co noyahuë' natanpi. Napoaton huanirahuatona', taponá':

—Nisha piyapi'sa' yaimapachina', marca acotacaso' ya'huërin. Ya'ipi Moisésë íráca pënëntërinso' imacaiso' ya'huërin. Inapita a'chintoco' imaina', itopi.

⁶ Napoaton ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita niyontonpi nisha nisha yonquipiso' natanacaiso marë'. ⁷ Hua'qui' ninontohuachinara, Pitro huanirahuaton, itërin:

—Canta' iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Nani íráca Yosë acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso nanamën sha'huitërahuë. Inapitanta' natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Ina nitotërama' canpitanta'. ⁸ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. "Inapitanta' cancanëna quëran noya natërinaco," ta'ton, Ispirito

Santo aya'coancantërin. Canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin. ⁹ Ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. Nisha piyapi'santa' nosororin. "Quiscristoïchin imasarahué," topachinara, cancanëna' anoyatërin. ¹⁰ Iráca Moisésë nisha nisha pënëntopirinhué', shimashonënpoa' co nanitopihué' ya'ipiya no'tëquën natécaiso'. Canpoanta' co nanitaparëhuahué'. ¿Ma'marëta' nipachin nisha piyapi'sa' imapachina', iráca pënëntopiso' a'chinacaso' nohuantërama'? ténahué. Yosëri noya ni'pachina, co canpoari nisha sha'huicaso' ya'huërinhué'. Quisoso imapisopita tananpithua', Yosë ana'ntohuachinpoa'. ¹¹ Sinioro Quisoso natëhuatëhua', inaora nohuanton, nicha'ësarinpoo'. Nosoroatonpoa', oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Inapochachin nisha piyapi'santa' anoyacancantërin, ténin Pitro.

¹² Ina natanahuatona', "No'tëquën nonin," ta'tona', ta'tápi. Ina quëran Pirnapi, Paono, inapitanta' sha'huitantapi: "Thua pa'patoira, Yosë na'con catahuarincöi. Quisoso nanamën sha'huitohuatoira, na'a nisha piyapi'sari natëpi. Inapitanta' caniohuachinara, Yosë nohuanton, anoyatëra'piarai. Ni'sahuatona', 'Tëhuëncachin Yosëri catahuarin,' topi," ténin Paono.

¹³ Nani nontohuachina, Santiaconta' tapon:

—Natanco iyaro'sa'. ¹⁴ Iya Simon nani sha'huitërinpoa'. Yosë nohuanton, ina'ton nisha piyapi'sa' a'chintërin. A'chintohuachina, a'naquën imasapi, Yosëri huëntonënué aya'conin. Inapitanta' piyapinënpita pochachin ni'sarin.

¹⁵ Inachachin pënëntona'piro'sa' ninshitërin. Iráca Yosë quiricanënué ninshitatón, tapon:

¹⁶ "Yosë chachin naporin:

'A'na tahuëri huëantarahué.

Tapi shinpita catahuuantarahué. Inapitaso' naniantërinaco ni'tona', pëi' mocarinsó pochin nisapi.

Co noya cancantopirinahué', cari anoyacancantaantarahuato, noya acoantarahué.

¹⁷ A'napita piyapi'santa' nohuitinacoso marë' napoarahué.

Nisha piyapi'santa' nohuitohuachinaco, chinotarínaco.

Ca nohuanto, a'naquën imasarinaco,'

¹⁸ ténin Yosë. Iráca quëran huarë' yonquirin nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso'.

Ina yonquiatón, anitotërinpoa'," ténin pënëntona'pi.

¹⁹ "Napoaton nisha piyapi'sa' Yosë imapachina', noya nia'ahua', ténahué. Co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' a'chintacaso ya'huërinhué'. ²⁰ Nipirinhué', pi'pian pënënacaso marë' ninshitahua'. Nisha piyapi'sa' ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha Quisoso imapisopita tananpichina'. Naporahuatona', a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huëninën noya inquitopihué'. Ina noshanta' ama ca'inasohué'. Naporahuatona', ama monshihuainasohué', Inaichin pënëanhuan'. ²¹ Iráca quëran huarë' Moisésë pënëntërinso' ya'huërin. Na'a ninanoquë a'chintapi. Nani chinoto tahuëri niyontónpiso pëiquë nontopi. Napoaton ama inapita pinoinënpoo marëhué' ina pochin quirica a'patahua' Quisoso imapisopita pënënacaso marë'," itërin.

Pënënacaiso marë' ninshitopiso'

²² "Noyahua'. Ina pochin ninshitahua'," topi ya'ipiya. Ina quëran ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita yonquipi catoyapi a'patacaiso marë'. 'Paono, Pirnapi, inapita panantahuachina', inahuanta' ca'taina'," topachinara, "Inanta' noya," topi ya'ipi imapisopita. Napoaton cato' quëmapi'sa' nóya nipisopita huayonpi paatona' sha'huitacaiso marë'.

A'naso' Sirasë. A'nanta' Cotasë. Parsapasë itopi anta'. ²³ Ina quëran quirica ninshitopi Antioquiaquë ya'huëpisopita quëtontacaiso marë'.

"Iyaro'sa'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya quiyanta' ya'huarai. Quiyaso' ca'tano'sanënpitacoi ninshitarainquëma'. Ansiano'saro'coi chachin quirica a'patarainquëma', ni'co'. Co cotioro'sanquëmahué' nipomarahué', canpitanta' Quisoso imarama' ni'ton, iyahuëpita pochin ni'nainquëma'. Ya'ipi imaramasopita Antioquiaquë, Siria parti, Sirisia parti, inatohua' ya'huëramasopita iso nanan chachin a'patarainquëma' nitotacamaso marë'. ²⁴ I'hua a'naquën isëquëran pa'pachinara, nisha a'chintërinënuëma'. 'Co Moisésë pënëntërinso' natëhuatamahué', co Yosë huëntonënuë ya'conaramahué', itërinënuëma'. Co quiyari a'papurahuë', pa'pi. Natanahuatoma', nisha nisha yonquirama'. Pirnapi Paonorë chachin huëcaton, nani sha'huitirincoi. Ipora huarë' nitotatoi, ninshitarainquëma'. ²⁵ Napoaton niyontonpatëira, catoya'pi sha'huitatoi, a'patarainquëma'. Pirnapi, Paonorë chachin ya'huëramaquë pa'pachina', inapitanta' pa'sapi. Pirnapi, Paono cato chachin nóya quëmapi'sa', tënai, noya nosororai. ²⁶ Sinioro Quisocriso nanamën sha'huipiso marë' na'con aparisitopi. A'naquëni no'huitona', pi'pishachin shitëpapi. ²⁷ Napoaton Cotasë, Sirasë inapita a'patarainquëma' yonquiraiso' sha'huitinquëmaso marë'. ²⁸ Nani iyaro'sa' ninontërai. Ispirito Santonta' no'tëquën anitotërincoi. Napopianachin yonquiatopi, ninshitarainquëma'. Co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë', tënai. Pi'pisha sha'huichinquëma' natëcamaso marë'. ²⁹ A'naquën ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco', tënai. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huënainën noya inquipirinhuë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohué'. Naporahuaton, ama monshihuancosohué'. Moisésë na'con pënëntopirinhuë', inaichin natëcaso' ya'huërin, tënai. Cotasë, Sirasë, inapitanta' inachachin pënënarinënuëma'. Natëhuatama' iyaro'sa', noya nisarama'. Nani huachi,' topi quiricatatona'.

³⁰ Nani a'pahuachinara, pa'sahuatona', Antioquiaquë canconpi. Imapisopita niyontonpachinara, quirica quëtopi. ³¹ Nani nontohuachinara: "Ma noyacha pënëninpoa paya," ta'tona', nóya cancantopi. ³² Cotasë, Sirasë, inapitaso' pënëntona'piro'sa' ni'ton, hua'qui' Quisoso imapisopita pënënpí. Noya pënënpí ni'ton, noya noya imasapi. ³³ Hua'quimiáchin inaquë ya'capatopi. Ina quëran ya'huëpi'pa' yapanantahuachinara: "Osharan paco'. Yosë noya catahuainquëma'," itopi. [³⁴ Sirasëso nipirinhuë': "Co caso' pa'shatërapohué'," ta'ton, co pa'ninhuë'.]

Naquërachin a'chinacaso marë' paantapiso'

³⁵ Paonoso' Pirnapirë chachin hua'qui' Antioquiaquë ya'huëpi. Sinioro nanamën sha'huirápi. A'napitarë chachin a'chinápi.

³⁶ Nani hua'quimiachin ya'huëhuachinara, Paonori itërin:
—Huëquë' pa'a iyasha. I'hua na' ninanoquë Sinioro nanamën sha'huirë'.
Paatë' Quisoso imapisopita nianta'a. ¿Onpoapita'mapa'? itërin.

³⁷ "Noyapa'. Pa'a nipachin. Coansha Marconta' quëpanta'a," itërin Pirnapiri.

³⁸ "Ama iya quëpa'asohué'. I'hua pi'iquë Panpiriaquë canconpatëhuara, ya'huërin'pa' pa'mantarin. Co yacatahuarinpohué'. Napoaton co nohuantërahué'," itërin Paonori. ³⁹ Hua'qui' ninontopirinahuë', co napopianachin yonquiatonahuë', nisha nisha pa'pi. Pirnapiso' Coansharë chachin nanchaquë pa'sahuaton, Chipriquë canconpi. ⁴⁰ Paonoso nipirinhuë' Sirasë

nontërin ca'tanacaso marë'. Yapa'pachinara, Quisoso imapisopitari Yosë nontopi: "Isopita pa'pachina' Siniöro, a'paiquë' noya pa'ina'. Nosoroaton, catahuaquë' noya a'chiina'," itahuatona', a'papi. ⁴¹ Ya'ipi Siria parti pa'tatona', nisha nisha ninanoquë' pa'pi. Quisoso imapisopita pënëna'piapi chiniquën cantancaiso marë'. Siria partinta' paantatona', inachachin pënëantapi. Quisoso nanamën sha'huitatona', imapisopita achinicancanpi.

16

Timotionta' imatërinso'

¹ Ina quëran Tirpiquë pa'pi. Inaquë a'chinahuatona', paantapi. Paantarahuatona', Nistraquë canconpi. Inaquë a'na hui'napi quënanconpi, Timotio itopiso'. Inanta' Quisoso imarin. A'shinso' cotio sanapi. Quisoso imarin anta'. Pa'pinso nipirinhue' Crico piyapi.

² "Timotio nöya quëmapi," topi ya'ipi Quisoso imapisopita. Nistraquë ya'huëpisopita, Iconioquë ya'huëpisopitanta' napopi. ³ "Huëquë' api imaquico," itërin Paonori.

"Noyahua', pa'i canta'," tënin anta'. Inaquë na'a cotioro'sa' ya'huëpi ni'ton, Paonori sha'huitohuachina, marca acotopi. Pa'pinso' Crico quëmapi ni'ton, napopi. ⁴ A'na ninanoquë, a'na ninanoquë pa'sahuatona', pënëna'piapi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita Quirosarinquë ya'huëpisopita ninshitopiso' sha'huirapi imacaiso marë'. ⁵ Napohuachina, Quisoso huëntonënuquë ya'conpispita natëtona', noya noya imasapi. Naporahuaton aquë aquëtë na'asapi.

Ispirito Santo nohuanton, hua'narinso'

⁶ Asia parti Yosë nanamën yasha'huipirinhue', Ispirito Santo co nohuantërinhuë' inaquë a'chinacaiso'. Napoaton Piriquia parti, Carasia parti inapita na'huëtöpi. ⁷ Misia parti ya'caritonahuatona', Pitinia parti yapa'sapirinhue'. Naquëranchin Ispirito Santori ya'copirin. "Co Quisoso nohuantërinhuë' inaquë a'china'huaiso'," ta'tona', co inatohua' pa'pihuë'. ⁸ Napoaton Misia parti na'huërahuatona', Toroasëquë canconpi. ⁹ Inaquë Yosë nohuanton, fashi' Paono hua'narëso pochin quënanin. Masitonia piyapi huaniarin, quënanin. "Huëquë' isëquë. Nosoroatoncoi, catahuacoï," itërin. ¹⁰ Ina natanahuaton, "Yosë nohuantërincoi inatohua' noya nanan sha'huica'huaiso'," ta'toi, manorai inatohua' paca'huaiso'.

Piriposëquë a'chinpiso'

¹¹ Marë yonsanquë ya'huërai ni'ton, nanchaquë ya'conai paca'huaiso marë'. Ya'conahuatöi, pipirai. Panca so'ton huancoanai' nininquë canconai, Samotrasia itopiso'. Inaquë huë'ëpatërai. Tahuëririnquë pantarahuatöi, Niaporisëquë canconai. Inaquë nonshirai. ¹² Nani Masitonia parti canconpatoira, ira pa'tatöi, Piriposëquë canconai. Inaso' panca ninano'. Copirnoröi acorinso' ni'ton, inaquë na'a Nomaro'sa' ya'huëpi. Hua'quimiáchin inaquë ya'huërai. ¹³ Chinoto tahuëri nanihuachina, ninano quëran pipirahuatöi, ii' yonsanquë pa'nai. "Inaquë Yosë chinotapi," ta'toi, inaquë pa'nai. Sanapi'sa' nani niyontoppi, quënanconai. Inaquë huënsërahuatöi, a'chintërai. ¹⁴ A'na sanapi inaquë Yosë chinotërin, Niria itopiso'. Tiatira quëran huë'nin. Inaso' tintahuan. Ma'maro' në'mëtë' pa'ton nininso' pa'anin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin ni'ton, Paonori a'chintohuachina, nöya natanin. Yosë nohuanton, a'naroáchin cancanën quëran huarë' yaimarin. ¹⁵ Quisocristo imarin ni'ton, aporintërin. Pëinënuquë ya'huëpisopitarë chachin aporihuanpi.

—Canta' Sinioro imarahuè ni'ton, huëco' pëinèhuëquè yacapacoï, itërincoï. Na'con sha'huitohuachincoïra, inaquè huachi yacaparai.

¹⁶ A'na tahuëri yonsanquè paantarai Yosè chinota'huaiso marè'. Paaso-coï, a'na nanon quënanconai. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, ninotërin. Ina sanapiso' a'napiari pa'anpi asacataciso marè'. Ninorins marè' hua'anënpitaso', na'con canapi. ¹⁷ Nanonso' quënanahuatoncoï, imaquiarincoï. Imaritoncoï, chiniquën nonsarin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marè'.

—Isopita quëmapi'saso' Yosè piyapinënpita. Yosè chini chiniquën nanantërinso' nohuitatona', natëpi. A'chintarinënuëma' canpilitanta' nitotatoma' cha'ëcamaso marè', itëriarin.

¹⁸ Na'a tahuëri imatoncoï, naporárin. Pinatanaton, Paonosonohuitëripopin. Tahuëretahuaton, sopai itapon:

—Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, a'paaranquën. ¡Iso sanapi quëran pipimiatëquè! itërin. Naporo chachin pipimiatërin.

¹⁹ Hua'anënpitaso nipirinhuè' no'huitopi. “Co huachi ninorinhuè' ni'ton, co huachi canarëhuahuè',” ta'tona', Paono, Sirasërë chachin masahuatona', cachiquè quëpapi ninano hua'ano'sa' nontacaiso marè'. ²⁰ Inaquè quëparahuatona', coisëro'sa' itapona':

—Isopita quëmapi'saso' cotioro'sa' ni'ton, a'chinatona', ninano' tapiapi. Nisha a'chintohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. ²¹ Canpoaso nipirinhuè' Noma piyapinpoa' ni'ton, co inachintopiso' natëcaso' ya'huërinhuè', itopi.

²² Huanipapisopitanta' no'huitatona', Paono, Sirasë inapita ahüëpi. Coisëro'sarinta' camaipi. “Ai'nanpiratahuatoma', naraqüè ahüëpico',” itopi. Napohuachina inapotopi. ²³ Chiniquën ahüëpita'na', tashinan pëiquè po'mopi. Po'mohuachinara, tashinan pëi' hua'an itapona': “Noya a'paiquè', ta'ahuachina',” itopi. ²⁴ Ina natanahuaton, huancánachin po'morin. Nantëna' nontëquè acatëntahuaton, catinaquè niahuitërin.

²⁵ Yono tashi' nisahuaso', parisitaponaraihuè', co sëtopihuè'. Cato chachin Yosè nontápi. Yosè chinotatona', cantarapi. Apiro'sa' nantantapi. ²⁶ A'nanaya panca ocohua pa'nin. Tashinan pëi' achinicaso marè' acotopiquè huarè', nacon nacontarin. Naporo' Yosè nohuanton, ya'coanaro'sa' nii'soatëra' piapi. Ya'ipi apiro'sa' catinanëna' nii'quiritopi. ²⁷ Tashinan pëi' hua'an capayatohuachina. Ya'coanaro'sa' nii'soatopinan ni'nin. “Ya'ipi apiro'sa' capa, nani ta'api,” ta'ton, sahuëninën ocoirahuaton, yanitëparin. ²⁸ Paonoriso nipirinhuè' a'naroáchin nontërin:

—¡Ama iyasha nitëpaquësuhuè'! ¡Co ta'araihuè'! itërin chiniquën nontaton.

²⁹ Ina natanahuaton: “¿Naporin ti?” toshuaton, pa'yanin. “Nanparin quëshico ni',” itohuachina, piyapinënpitari quëpatopi. Manorahuaton, ya'conin. Pa'yanaton, ropa ropátarin. Paono pirayan isonahuaton, mosharin. ³⁰ Ina quëran cato chachin ocoirahuaton:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpo'i cha'ëca'huaso marè'? itërin.

³¹ —Quisocristoichin nisha'ërinpoa'. Ina natëhuatan, cha'ësarán. Sa'an, hui'nanpita inapitarë'quën chachin cha'ësarán. ³² Ina toshuaton, Quisocristo nanamën a'chintërin. Ya'ipi pëinënquè ya'huëpisopita natanpi.

³³ Tashinan pëi' hua'anso' noya natanahuaton, natërin. Tashi' nipirinhuè', quëparahuaton, nicarotopiso' pa'mopirin. Napohuachina, Quisoso imapi huachi ni'ton, ya'ipiya aporintërin. ³⁴ Nani aporihuanpachinara, pëinënquè quëparin. Inaquè a'carin. Yosè natëtona', ya'ipiya noya cancantopi.

³⁵ Coisëro'saso' nipirinhuè' co nitotopihuè'. Tahuërihuachina, sontaro'sa' amatahuatona', itopi: “Tashinan pëi' hua'an sha'huitonco' catoya'pi i'huara

po'moraiso' ocoi'in pa'ina," itohuachinara, pa'pi sha'huitapona'. ³⁶ Ina natanahuaton, Paono itapon:

—Coisëro'sa' nanan a'patërinaco ocoia'huainquëmaso marë'. Napoaton noya pipico', itërin hua'ani.

³⁷ Paonoso nipirinhue' sonto'ro'sa' itërin:

—Co po'oana quëran pa'saraihuë'. Quiyaso' Noma piyapicoi nipiraihuë', naraquë hui'tonpirinacoi. Co coisëquë sha'huirapiponaracoihuë', cachiquë chachin napotërinacoi. Ina quëran tashinan pëiquë po'morinacoi. Noma piyapicoi ni'toi, co topinan ana'intinacoisohue' nipirinhue'. ¿Ipo-raso' po'oana quëran yaocoiantarinacoi ti? ¿Co'chi nohuantëraihue' paya! Sha'huitëquë' inahuara chachin huë'ina'. A'ninquëchin ocoi'inacoi, itërin.

³⁸ Sonto'ro'sa' paantarahuatona', coisëro'sa' sha'huitonpi: “Inapitaso' Noma piyapi'sa',” topachinara, pa'yanpi. Co topinan quëran Noma piyapi ahuëcasohue' nipirinhue', ahuëpi. ³⁹ Napoaton tashinan pëiquë pa'sahuatona', noya nontopi. “¿Canpitanta' Noma piyapinquëma' ti?” itohuachina, “Inacoi mini,” ténin Paono. “Co'chi nitotëraihue' paya. Co nitotatohue' ahuërainquëma', co ahuëca'huainquëmasohue' nipirinhue',” itërin. Ina quëran noya ocoirahuatona', “A'na parti paco',” itopi. ⁴⁰ Napotohuachinara, tashinan pëi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niria pëinënquë paantapi. Quisoso imapisopita niyontonpachinara, pi'pian pëñëntapi: “Chiniquën cantatoma', imamiatoco',” itopi. Ina quëran pa'pi huachi.

17

Tisaronicaquë a'chininso marë' no'huipiso'

¹ Ina quëran Anpiporisë na'huëtahuatona', Aporonianta' na'huëtaantapi. Ina quëran Tisaronicaquë canconpi. Inaquë cotioro'sa' niyontonpiso pëi' ya'huërin. ² Inachintërin nichinapon chachin cara chinoto tahuëri inaquë Paono Yosë quiricanën a'chinin.

³ —Quisocriso imaco' canpitanta'. Inaso' inápa quëran o'marin, Yosëri a'paimarinso'. Ina nohuanton, oshanënpoa marë' chiminin. Chiminpirinhue', Yosë nohuanton, nanpiantarin. Iráca quiricanën quëran ninorinso chachin naporin. Inaso' Cristo, Yosëri acorinso', ténin.

⁴ A'naquën natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Na'a Crico piyapi'santa' imasapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Paono a'chininso' natanahuatona', Quisoso imasapi. Na'amiachin sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita imasapi. ⁵ A'naquën cotioro'saso nipirinhue', co yanatëpihuë'. “Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi,” ta'tona', apiratopi. Apiratona', no'huipi. Cachiquë pa'sahuatona', no'huitéyaro'sa', chiro'tëro'sa', inapita itapona': “Huëco' Paono, Sirasërë chachin macatëhua' ana'intahua',” ta'tona', piyapi'sa' ayontonpi. No'huitëratona', Casono pëinënquë pa'pi. Inaquë Paono yacapatërin ni'ton, macacaiso marë' pa'pi. Ya'coana papaatahuatona', ya'conpirinhue', ⁶ co Paono ya'huërinhuë'. Co ina quënanatonahuë', Casono mapi. A'napita Quisoso imapisopitanta' masahuatona', ninano hua'ano'saquë quëpapi.

—Paono ya'ipi parti pa'sárin. A'chintaton, notohuaro' piyapi'sa' anishacantarin. Sirasënta' inachachin nizarin. Isëquënta' huë'pachinara, ⁷ Casonori pëinënquë aya'conin ni'ton, inaquë yacapapi. Isopitanta' imatona', co huachi Noma copirno natëtonahuë', nisha imasapi. “A'na copirno ya'huarin. Inaso' Quisoso,” toconpi, itopi.

⁸ Piyapi'sa' natanahuatona', aquë aquëtë' no'huitopi. Hua'ano'santa' no'huitatona', Casono, a'napita imapisopita inapita chiniquën pënëpi. ⁹ Ina

quëran coriqui ma'papi ama tashinan pëiquë po'mocaiso marëhuë'. Nani pahuërëtohuachinara, a'papi.

Piriaquë Yosë quiricanën na'con nontopiso'

¹⁰ Quisoso imapisopita pipirahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi. Naporo' tashi' Paono, Sirasë, inapita Piriaquë a'papi. Inaquë canconahuatona', cotioro'sa' niyontopiso pëiquë pa'pi a'chinacaiso marë'. ¹¹ Inaquë ya'huëpisopitaso nipirinhüë' nóya yonquipi. Co Tisaronicaquë ya'huëpisopita pochinhüë'. Paonori a'chintohuachina, nóya natanpi. "Paonoso' no'tëquën a'chinamara," ta'tona', nani tahuëri Yosë quiricanën noyásha nontapi no'tëquën nitotacaiso marë'. ¹² Naporahuatona', na'a cotioro'sa' natëpi. Na'amiachin Crico sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita natëpi. A'naquën Crico quëmapi'santa' imasapi. ¹³ Napopiso', Tisaronicaquë nahuinën. Cotioro'saso' natantahuatona', "Piriaquënta' Paono Yosë nanamën a'chinarin," ta'tona', inatohua' pa'pi. Canconahuatona', Paono sha'huirapitona', piyapi'sa' ano'huitopi. ¹⁴ Napohuachinara, Quisoso imapisopitari a'naroáchin Paono a'papi. A'naquëni ca'tanatona', marë yonsanquë'pa' quëpapi. Sirasë, Timotio, inapitaso nipirinhüë' co pa'pihuë'. ¹⁵ Atinasë'pa' Paono ca'tanpi. Yapanantahuachinara, —Sirasë, Timotio, cato chachin sha'huitonco' manóton huë'ina', itërin Paonori. Napotohuachina, ya'huëpi'pa' panantapi.

Atinasëquë nisha nisha moshapiso'

¹⁶ Paonoso nipirinhüë' Atinasëquë Sirasë, Timotio, inapita ninararin. Niano' conitaton, notohuaro' mamanshi quënanin. Inapita quënanahuaton, sëtërin. Inapoaton, napion cancantërin. ¹⁷ Napoaton na'con pënëntërin. Niyontopiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cotioro'sa' pochin chinotopisopitanta' natanapi. Quisoso nanamën a'chintohuachina, niontápi. Naporahuaton, nani tahuëriya cachiquë pa'nin. Inaquë a'naya a'naya huë'pachinara, nontarin. Nisha piyapi'santa' natanapi. ¹⁸ Inaquë nisha nisha yonquipiso' a'china'piro'santa' huë'pi. A'naquën ipicioro'sa' itopi. A'naquënta' istoicoro'sa' itopi. Paono quënanahuatona', ninontopi.

—Iso quëmapi pa'pi nona'pi. ¿Ma'ta' tëcapon naporin? itopi a'naquën.

—Ahuën. Nisha yosëro'sa' imacaiso marë' a'chinamara, topi a'naquën. "Quisoso chiminin. Ina quëran nanopiantarin," téninso marë' napotopi. ¹⁹ A'naquënso natanahuatona', Ariopaco itopiquë quëpapi. Inaso' hua'ano'sa niyontoyantopiquë. Paono inaquë quëparahuatona', itopi:

—¿Ma nisha nanan chachinta' a'chinan? Yanitotërai quiyanta'. ²⁰ Co onporonta' natanchinahuë'. A'chintocoi quiyanta' nitochi, itopi.

²¹ Inaquë ya'huëpisopita nasha nanano'sa' pa'yatopi. Nisha nisha a'chinpiso' yanatanpi. Nisha piyapi'sa' huë'pisopitanta' yanatanpi.

²² Paono inaquë huanirahuaton, Atinasëquë ya'huëpisopita itërin:

"Natanco iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Canpitaso' ya'ipinquëma' na'con moshatërama', ténahuë. ²³ Cachiquë pa'patora, ya'ipi moshatëramaso' ni'nahuë. A'na artaro quënanahuë. Inaquë ninshitërama'. 'ISOSO YOSË CO NOHUITOPIRËhuahuë', MOSHAHUA', tënama' ninshitatoma'. Co nohuitapomarahuë', mosharama'. Apira carinquëma' a'chinchinquëma', nohuitoco'.

²⁴ Ina Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Iráca isoro'pa, ya'ipi ma'sha isëquë ya'huërinsona' acorin. Inaso' hua'anënpoa'. Isoro'paquë ya'huërinso'pita, inápaquë ya'huërinso'pita, ya'ipimiáchin hua'anëntarin. Moshatopiso pëi' piyapi'sari nipiquë co Yosë ya'huërinhuë'. ²⁵ Co piyapi ma'shanënpita nohuantërinhuë'. Co manta' pahuantërinhuë'. Inariáchin ya'ipi

ma'shanënpoa' quëtërinpoa'. Ina nohuanton, nanpirëhua'. Ina nohuanton, coshara', ma'sha, inapita ya'huëtërinpoa'.

²⁶ Iráca a'na quëmapira' ninin. Inaya quëranchin ya'ipi piyapi'sa' na'api. Nisha nisha nipsisopita na'api ya'ipiro'paquë ya'huëcaiso marë'. Co'huara ya'huëyatërasëhuahuë', yonquirinpoa'. Nisha nisha parti ya'huëcaso marë' acorinpoa'. Onporosona nampicahuasonta' yonquirin. Ina nohuanton, nanpirëhua'. ²⁷ Ya'ipinpoa' acorinpoa' ina nohuitacaso marë'. Co quënanarihuarahué', ina na'con yonquicaso' ya'huërin. Co inaso' aquë patërinpoahuë'. Co naniantërinpoahuë'. ²⁸ Ina nohuanton nanpiarëhua', pa'nëhua', ya'huërëhua'. A'nara' cancan yonquina'pi ninshitatón, no'tëquën naporin: 'Canpoaso' Yosë hui'ninpita pochín ninëhua', tënin.

²⁹ Napoaton Yosënta' canpoa pochín nanpirárin anta'. Co inaso' mamanshi pochínhuë'. Mamanshiso nipirinhuë' piyapi'sari inahuara yonquinëna quëran nipi. Oro quëran, prata quëran, na'pi quëran, ina quëranpita nipi. Ama Yosëso' mamanshi pochín cancantocoso'huë'. ³⁰ Iráca co Yosë nohuitopihuë' ni'tón, co ana'intërinhuë'. Iporaso nipirinhuë', ya'ipi piyapinpoa' pënëninpoa': 'Co noyahuë' yonquiramaso' naniantatoma', casáchin chinotoco,' itërinpoa' Yosë. ³¹ A'na tahuëri co noyahuë' nipsisopita no'tëquën ana'intarin. Nani Quisoso acorin coisë pochín nicatón, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitacaso marë'. Inaso' piyapi chachin ni'tón, chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarin. Napoaton inaso', Yosëri acorinso', tënëhua', tënin Paono.

³² "Ananpitaantarin," tëninso marë', "Tëhuënychachin ta'ma' ananpitëca," ta'tona', tëhuapi a'naquën. A'naquënso nipirinhuë' co tëhuapihuë'.

—A'na tahuëri a'chintaantacoi, itopi.

³³ Ina quëran Paono pa'nin. ³⁴ A'naquënso nipirinhuë' natëtona', imapi. Quisoso natëpi. A'naso' Tionisio, Ariopaco hua'an nininso'. A'nanta' sanapi, Tamarisa itopiso'. A'napitanta' imasapi.

18

Corintoquë Paono a'chininso'

¹ Ina quëran Paono pipirahuaton, Corintoquë pa'nin. ² Inaquë a'na cotio quëmapí Aquiro itopiso' quënanconin. Inaso' Pontoquë nasitërin. Sa'inso' Pírisira itopi. I'huamiáchin Itaria parti ya'huëpi. Nomaquë chachin ya'huëpirinahuë', copirno Craotieri camaitohuachina, ya'ipi cotioro'sa' pipipi. Aquirosos' ina quëran pipirahuaton, Corintoquë huë'nin. Ina pënënuquë Paono pa'nin ni'tapon. ³ Paonosos' në'mëtë' pëiro'sa' nina'pi. Aquironta' inaquë chachin sacatërin ni'tón, inaquë yacapatërin nicatahuacaiso marë'. ⁴ Nani chinoto tahuëri cotioro'sa' niyontónpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cricoro'santa' a'chintatón: "Quisoso natëco' canpitanta'," itërin.

⁵ Ina quëran Sirasë Timotiorë chachin Masitonia parti quëran canquipi. Canquihuachinara, Paono na'con na'con a'chinarin quënamimapi. Nani tahuëri cotioro'sa' Quisoso nanamën a'chintárin. "Inaso Cristo, Yosëri a'paimarinso'," itatón na'con pënënin. ⁶ Inapitaso nipirinhuë' no'huitona', Paono pinopi. Napoaton tananpitërin.

—Tëhuënychachin Yosë ana'intarínquëma'. Nani ya'ipi a'chintopíranquëmahuë', co yanatëramahuë' ni'tón, canpitaora tēhuënëmaquë nina'intarama'. Iporaso nisha piyapi'sa' a'chintarahué huachi, tënin Paono.

⁷ Ina quëran co huachi cotioro'sa' niyontónpiso pëiquë a'chintërinhuë'. Pipirahuaton, Tisio Costo pënënuquë pa'nin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Niyontónpiso pëi' pirayan ya'huërin. Ina

pëinênquë pa'nin a'chinacaso marë'. ⁸ Cotio niyontonpiso pëi' hua'aonta' natanahuaton, natërin, Crispo itopiso'. Ina pëinênquë ya'huëpisopitanta' Quisoso imasapi. Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso nanamën natanahuaton'a, natëpi. Natëhuachinara, aporihuanpi. ⁹ A'na tashi' Yosë nohuaton, Paono hua'narëso pochin niantarin. Siniorori chachin itapon: "Ama të'huaton, copitëquësohuë'. A'chináquë'. ¹⁰ Carinquën catahuanquën. A'naquën no'huipirinênquëonta', noya a'pairanquën. Co insonta' nanitapaponhuë' ma'sha onpotinquënso'. Na'a piyapi'sa' isëquë yaimarinaco. Napoaton a'chintáquë'," itërin. ¹¹ Napotihuachina, inaquë a'na pi'ipi miria ya'huaton, Yosë nanamën a'chinárin.

¹² Ina quëran Cariono Acaya parti hua'anëntohuachina, cotioro'sari Paono no'huitona', niyontonpi. Ina masahuatona', hua'ano'sataquë quëpapi ana'ntacaiso marë'.

¹³ —Moisësë iráca pënënincoiso pochin Yosë chinotërai. Iso quëmapiso nipirinhüë' nisha a'chinarin. Piyapi'sa' anishacancantarín, itopi.

¹⁴ Paonori yanontapirinhüë', hua'ani itapon:

—Canpita cotioro'sanquëma' co yanatananquëmahüë'. Paso' quëmapi co noyahuë' ninin naporini, nata'into'huë'. Ihuatërin, ahuëtërin, inaporin naporini tëhuëncinso', natanacaso' ya'huë'itonhuë'. ¹⁵ Nipirinhüë', nisha nisha nanan cotioro'sanquëma' ya'huëtërinquëma'. Nipënënamaso' quiricanta' ya'huëtërinquëma'. Co caso' nohuanterahuë' ina yonquica'huaso'. Canpita capini anoyatoco', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'parin. ¹⁷ Na'a piyapi'sari ni'sapi. Ni'sahuatona', cotio niyontonpiso pëi' hua'an mapi, Sostinisé itopiso'. Masahuatona', inaquë chachin ahuëpi. Carionori nicaponahuë', co manta' téninhüë'. Co ina yonquirinhüë'.

Antioquiaquë paantapiso'

¹⁸ Hua'qui' Paono inaquë ya'huantarin. Ina quëran Quisoso imapisopita nontahuaton, pa'nin huachi. Aqiro sa'inë chachin pa'pi anta'. Nanchaquë Siria parti yapantapirinhüë'. Sincriaquë canconahuaton, Paono noyá niya'itërin. Yosë sha'huëtërinso' nanirin ni'ton, naporin. Ina quëran nanchaquë ya'conpi. ¹⁹ Ipiquoë canconpachinara, nonshipi. Aqiroso' sa'inë chachin inaquë quëparitërin. Paonoso' yapaantahuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, a'chintërin. Cotioro'sarë' ninontopi. ²⁰ "Hua'qui' ya'huaton, a'chintaantacoi," itopirinhüë', co nanitërinhuë'. ²¹ "A'na tahuëri Yosë nohuanterahuachin, huëantarahuë," ténin.

Ina quëran nanchaquë ya'coantarahuaton, paantarin. ²² Sisariaquë nonshiconahuaton, Quirosarinquë pa'nin. Ya'ipi Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' nontërin. Ina quëran Antioquiaquë paantarin. ²³ Hua'quimiáchin inaquë ya'huërin. Ina quëran naquëranchin yonquirin paaton nasha imapisopita nicacaso marë'. Carasia parti pa'sahuaton, pënëna'piarin. Naporahuaton, Piriquia partinta' pa'sahuaton, pënëna'piarin. A'naya a'naya nianoro'saquë Quisoso imapisopita achinicancana'piarin. Achinicanpachina, noya noya imasapi.

Aporosë Ipiquoë pënëntërinso'

²⁴ Naporor' tahuëri'sa' a'na cotio quëmapi Ipiquoë pa'nin, Aporosë itopiso'. Aricantriaquë nasitërin. Noyá nitotërin a'chinacaso'. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' noya nitotërin. ²⁵ Sinioro iranën anitotopi ni'ton, a'ninquechin nanamën a'chintarin. Ya'ipi cancanën quëran a'chintopi. Quisoso naporinso' no'tëquën a'chinaponahuë', Coansha aporintërinso'ráchin nitotërin. ²⁶ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, chiníquën cancantaton, a'chinpirinhüë'. Pirisira, Aqiro, inapitari natanahuatona': "Co ya'ipi

Quisoso nanamën nitochâtêrarinhue'," ta'tona', pëinênquë quëpapi. Inaquë ya'ipi Quisoso nanamën a'chintopi no'tëquën nitotaton, Yosë iranën pa'tacaso marë'. Ina natanahuaton, natërin. ²⁷ Ina quëran Acaya parti yapa'sarin a'chinacaso marë'. "Acaya parti a'chinchì, topirahuë'," topachina: "Noya iyasha. Noya paquë'," itopi Quisoso imapisopitari. Naporahuatona', quirica ninshitopi quëtontacaiso marë'. "Thuata, iyaro'sa'. Aporosë hue'pachin, noya nontoco'. Inanta' Quisoso imarin ni'ton, noya natanco'," itopi ninshitatona'. Quirica ma'patahuaton, Acaya parti pa'nin. Inaquë Quisoso imapisopita quënanconin. Yosëri catahuarin ni'ton, Quisoso imapi. Inapita quënanconahuaton, noya a'chintaton, achinicananarin. ²⁸ Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë quiricanën a'chinárin. "Íraca quëran huarë' Cristo o'macaso' ninopi. Iporaso' nani o'marin. Inaso' Quisoso," tënin. Quiricanën quëran anitotërin. Noya noya a'chinin ni'ton, cotioro'sa' co nanitopihue': "Nonpiánin" ta'caiso'.

19

Ipisoquë Paono a'chininso'

¹ Aporosë Corintoquë ya'huaso', Paono huancoro ira pa'tahuaton, Iposito quë canconin. Inaquë na'amiáchin imapisopita quënanconin.

²—Quisoso natëhuatamara, ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? itërin. —Co Ispirito Santo nohuitëraihue'. Co ina a'chintërinacoihue', itopi.

³—¿Ma'ta' natëhuatamara aporihuanama? itërin.

—Coansha pënëntërinso' natëtoi, aporihuanai, itopi.

⁴—Coanshaso pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Ina quëran aporintërin. Nipirinhue', co inasáchin sha'huirinhue'. "Ca piquëran a'na quëmapi hue'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina imaco'," itërin anta'. Napoaton Quisoso imaco', itërin Paonori.

⁵ Ina natanahuatona': "Sinioro Quisoso imasarai. Ina natëraai huachi," ta'tona', aporihuanpi. ⁶ Ina quëran Paonori së'huamotohuachina, Ispirito Santori ya'coancantëmarin. Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonpi. Co nitotopirinhue', a'naróchin nonpi anta'. Naporahuaton, Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso marë'. ⁷ Shonca catoya'pi pochin napopi.

⁸ Hua'qui' inaquë Paono ya'huërin. Cara yoqui pochin cotioro'sa' a'chintárin. Nani simana niyontonpiso pëiquë pa'nin. Co tē'huatonhue', a'chintárin. "Yosë yahua'anëntërinquëma'. Ina marë' Quisoso a'paimarin. Ina imaco'," itarin. ⁹ A'naquënso nipirinhue' co natantochináchinhue' cantatona', co yanatëpihue'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, no'huitopi. No'huitatona', —Co Quisoso nanamën imacaso' ya'huërinhue', toconpi. Napoaton Paonori patërin. Quisoso imapisopita quëparahuaton, iscoira pëiquë pa'nin. Tirano a'chinquë paaton, nani tahuëri a'chintárin.

¹⁰ Cato' pi'ipi inaquë ya'huaton, a'chinin. Sinioro nanamën ya'ipi Asia parti nahuinin. Cotioro'sa' natantopi. Na'a nisha piyapi'santa' natan-topi. ¹¹ Yosë nohuanton, Paono nani ma'sha nanitaparin. Cania'piro'sa' sē'huahuachina, a'naróchin noyatopi. ¹² Panionën, a'morinso', inapita tēranta' quëparahuatona', cania'piro'sa' quëttonpachinara, a'naróchin noyatopi. Sopairo'santa' pipipi.

¹³⁻¹⁴ A'naquën cotioro'santa', sopairo'sa' yaa'papi. Paono nicatona', yanonanpi. A'naquënso' Isipo corto hua'an hui'ninpi napopi. Canchisë hui'ninpi chachin napopi. Co Quisoso imaponaraihue', sopairi ya'coancantërinso' itapona': "Quisoso nanan quëtërincoi

ni'ton, a'paarainquën. Ina nanamën Paononta' a'chinarin. Napoaton pipiquë huachi," itopirinahuë', ¹⁵ sopairi a'panirin: "Quisoso nohuitërahuë. Paononta' nohuitërahuë'. Canpitaso napoaponahuë', co nohuitëranquëmahuë'," itërin.

¹⁶ Ina toshauaton, quëmapi hua'yantërinsoari pashita'parin Inapotaton, canchisëya'pi chachin manin. Chiniquën ahuëaton, pë'shara'piarin. A'naya'piáchin niponahuë', canchisëya'pi minsërin. A'mopisonta' oshato oshatotërin. I'nanpirapi ta'api. ¹⁷ Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', inapifa natanahuatona', pa'yanpi. "Sinioro Quisoso chini chiniquën nanantërin," topi.

¹⁸ Ina quëran na'amiáchin Quisoso imapisopita huë'pi. "Quiyanta' pënotopiraihuë'. Co noyahuë' ninaiso' a'poarai," itopi. ¹⁹ A'naquënso' pënoton quirica ya'huëtopi. Inapita a'porahuatona', quëntapi ahuiquitacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' nicasoi', ahuiquitopi. Pa'tërinso pichihuachinara: "A'natërápo shonca huaranca coriqui prata quëran nininso pa'tërin," topi. ²⁰ Pënotono'santa' pënotopiso' a'porahuatona', cancanëna quëran huarë' imasapi ni'ton, Sinioro nanamën ya'ipi parti nahuinin. Na'con na'con imasapi.

²¹ Ina quëran Paono yonquirin a'napita imapisopita ni'coantacaso marë': "Masitonia parti ni'coantarahuë. Acaya partinta' nisha nisha ninanoquë imapisopita niantarahuë. Nani pënëantahuato, Quirosarinquë paantarahuë. Ina quëran Nomaquë'pa' paca'huaso' ya'huërin," tënin. ²² Timotio, I-rasito, inapitari inaquë catahuapirinahuë', Paonori a'parin Masitonia parti imapisopita a'chintacaiso marë'. Inaso nipirinhue', hua'quimiachin Asia parti quëparitantarin.

Artimisa moshapiso'

²³ Naporo' na'a piyapi'sa' Sinioro imasapi ni'ton, mamanshi moshana'piro'sa' no'huitopi. ²⁴ Inaquë moshapiso' Artimisa itopi. Na'a mamanshi nina'piro'sa' ya'huëpi. Mamanshi pëia'huaro'sa' prata quëran nonapi. Ina pa'ananatona', na'con canapi. A'nara' Timitirio itopi. ²⁵ Inari ya'ipi piyapinënpita ayontonin. A'napita ma'sha nina'piro'santa' amatërin. Ya'ipi niyontonpachinara, itapon: "Ni'co, iyaro'sa'. Mamanshi ninëhua quëran na'con canarëhua'. ²⁶ Paonosos nipirinhue' isëquë huëcaton, pënëntarin. 'Anaichin Yosë ya'huërin. Piyapi'sari nipiso' co inaso' Yosëhuë', tosarín, natanama' canpitanta'. Ya'ipi Asia partinta' nahuinin. Na'a piyapi'sa' natanahuatona', natëpi. Natëtona', mamanshi a'popi. ²⁷ Napohuachina', co huachi noya ni'sarinënpohuë'. Co onpoinchin canarihuahuë'. Artimisaonta' naniantapi. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi asiaro'sa' moshapiso'. Ya'ipi parti quëran nohuitopi. Aquëtë chachin Paono natëhuachina', co huachi moshato pëiquë huë'sapihuë'. Artimisa noya nipirinhue', co huachi moshaapihuë'," itërin.

²⁸ Natanahuatona', Paono chiniquën no'huipi. "¡Ma noyacha Artimisasos paya! Ina chinotërëhuaso'," tosapichiniquën nonatona'.

²⁹ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noncaropi. No'huitatona', Paono ca'taninsopita mapi, Acayo, Aristarico inapita itopiso'. Inapitaso' masitoniaro'sa'. Chiniquën masahuatona', huëntëntërahuatona', niyontonpiso i'iratëquë quëpapi. ³⁰ Paononta' piyapi'sa' nontapon yapa'pirinhue', Quisoso imapisopitari to'shitëatona', ya'copipi. "Ama paquësohuë'," itopi. ³¹ A'naquën Asia parti hua'ano'santa' Paono amiconënpita ni'ton, nanan a'patopi. "Ama niyontonpiso i'iratëquë pa'insohuë'," itopi. ³² Piyapi'saso' noncaroápi. Nisha nisha nonsápi. Na'con

na'con piyapi'sa' co nitotatonaraihuë', "¿ma'marëcha niyontonehua' nicaya?" topi. ³³ Ina quëran cotio hua'ano'saso', Aricantro itopiso camaipi piyapi'sa' nontacaso marë'. Napoaton huancánachin huanirahuaton, anquirarin piyapi'sa' ta'tacaiso marë': "Co quiya tëhuëraihuë'," ta'caso' yonquipirinhüë', ³⁴ "inaso' cotio quëmapi," ta'tona', co yanatanpihuë'.

"¡Ma noyacha Artimiso paya! Ina chinotërehuaso'," tosapi chiniquën nonatona'. Cato' ora pochin naporápi.

³⁵ Parisi quëran ninshitona'pi hua'ani atonirin. Atonirahuaton, itapon: "Tëhuënachin iyaro'sa', Artimiso' chini chiniquën nanantërin. Inaso ya'ipiya quëran nitotopi. Iráca inápa quëran anotimarin. Iso ninanonënpoaquë chachin anotimarin n'ton, canpoari a'pairëhua'. ³⁶ Ya'ipiya nitotopi n'ton, ama huachi no'huitocosohuë'. Ama topinan quëran ahuëtocosohuë'. ³⁷ Isopita quëmapi'sa' quëpiramahuë'. Co Artimisa sha'huirapipihuë'. Co moshato pëiquë ihuatopihuë'. ³⁸ Timitirio, mamanshi nina'piro'sa', inapitari yasha'huirapihuachina', coisëquë pa'ina'. Hua'ano'santa' ya'huëraipi. Inaquë quëparahuatona', sha'huirapiina'. ³⁹ Aquëtë huarë' nanan ya'huëhuachin, hua'ano'sa' niyontopiquë natanco'. ⁴⁰ Ipora tahuëri topinan quëran noncaroarama'. Co manta' onpocasohuë' nipirinhüë', naporama'. Ni'cona, copirno no'huihuachinpoa'. ⁴¹ Ya'huëramaquë paco'," topachina, yanquëëpi.

20

Masitonia parti, Crisia parti, inaquëpita a'chiantarinso'

¹ Piyapi'sa' nani yanquëëhuachinara, co huachi no'huitantapihuë'. Ina quëran Paono yapaantarín. Ya'ipi imapisopita amatahuaton, achinicananin. Ina quëran "Pa'sarahuë huachi," topachina, "Osharan paquë'," itohuachinara, Masitoniaquë pa'nin. ² Masitonia parti pa'taton, pënëna'piarín achinicananacaso marë'. Inapotaton, Crisia parti canconin. ³ Inaquë cara yoqui yacapatërin. Ina quëran Siria parti yapa'pirinhüë'. Nanchaquë yaya'conaso', cotioro'sari yatëpapiso' natantërin. Napoaton co inaquë pa'ninhüë'. "Masitonia parti paantarahuë'," ta'ton, ira pa'tërin. ⁴ Na'a piyapi'sari ca'tanpi. Sopatiro (Pirro hui'nin, Piriaquë ya'huërinso'), Aristarco, Sicono, (Tisaronicaquë ya'huëpiso'), Acayo (Tirpique ya'huërinso'), Timotio, Tiquico, Tropimo (Asia parti ya'huëpiso') inapita Paono ca'tanpi. ⁵ Inapitaso' quëchitërahuatona', Troasëquë ninarinacoi. ⁶ Pita tahuëri nanihuachina, Piriposë quëran pipirai. Naporo' nisha pan ca'sapi, co ahuëpocatopisohuë'. Nanchaquë ya'conahuatoí, marë pa'tërai. Anaterápo tahuëri quëran Troasëquë canconahuatoí, inapita quënanconai. Inaquë a'na simana ya'huërai.

Hui'napi inapa quëran anotërinso'

⁷ Tomio tahuëri nanihuachina, niyontonai Quisoso chiminso' yonquiatoí coshata'huaiso marë'. Naporo' Paonori a'chintarin: "Tashiraya pa'sarai," ta'ton, yono tashiquë huarë' a'chinin. ⁸ Inapa pë'satë' pëiquë niyontonai. Inaquë na'a nanparin orotarin. ⁹ A'na hui'napi Iotico itopiso', huintanaquë huënsëápirinhüë', Paono hua'qui' a'chinpachina, inaso huë'ëi' iquitaton, iquëtërarín quëran anotërin. Cara pa'cotë quëran anotohuachina nohuararahuatona' nimapirinhüë', chiminín quënamapi. ¹⁰ Paononta nohuararahuaton, ipomarin.

—Ama pa'yancosohuë', nanpiarín, itërin piyapi'sa'.

11 Ina quëran pëiquë nanpëonantarin. Quisoso chiminso' yonquiatona', coshatopi. Nani coshatohuachinara, ninontatona', tahuërianpitopi. Ina quëran pa'nin. 12 Hui'napi nanopiantarinso' ya'huërinquë quëpantapi. Napoaton co sëtopihuë'. Noya cancantopi.

Miritoquë pa'naiso'

13 Nani Paono sha'huitërincoi: "Canpita'ton potiquë paco'. Asoquë ninataco," itohuachincoira, pa'nai. Inaso nipirinhüë' ira pa'tërin. 14 Asoquë canconahuato, ninarai. Paononta' canconpachina, nanchaquë ya'conahuarincoi. Ina quëran Mitiriniquë canconai. 15 Tahuërinquë Quio notënanquë na'huërai. Ina tashiraya Samosëquë canconai. Ina huenihuaninquë Miritoquë nonshirai. 16 "Nanitohuato, Quirosarinquë Pinticostisë tahuëri yana'huërahuë," ta'ton, co Paono nohuanterinhüë' Asia parti hua'quicaso'. Napoaton manorahuato, co Ipositoquë nonshiraihuë'.

Ansiano'sa' Ipositoquë ya'huëpisopita pënënahuaton, patërinso'

17 Miritoquë nonshirahuaton, Ipositoquë nanan a'parin. "Ya'ipi ansiano'sa' sha'huitëquë' huë'ina'," itërin. Sha'huitonpachinara, a'naroáchin huë'pi Paono nicacaiso marë'. 18 Huë'pachinara, Paonori itapon: "Iporaso' iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma', noya natanco. Ya'nan Asia parti canquirahuë quëran huarë' nohuitëramaco. Ya'ipi ninahuëso' ni'nama'. Ya'ipiya nitotërama'. Co caso' chirorahuë'. Nani tahuëri pënënanquëma'. 19 Quisocristoichin natëto, Yosë marë' sacatërahuë. Co a'napita nocanahuë'. 'Caso' noya noyaco,' co tēnahuë'. A'na tahuëri sëtato, na'nërahuë. Cotioro'sa' na'con chinotërinaco tēpainacoso marë'. Chiniquën aparisitërinaco. 20 Napotopirinacohuë', ahuantato pënënanquëma'. Co tē'huato, ta'tërahuë'. Quisoso nanamën no'tëquën sha'huitëranquëma' noya imacamaso marë'. Niyontonpatamara, a'chintëranquëma'. Naporahuaton, a'naya a'naya pëinëmaquënta' paato, a'chintantaranquëma'. 21 Co cotioro'saráchin pënënahüë'. Cricoro'santa' pënënahüë'. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. Siniro Quisoso natëco huachi. Inasáchin anoyacancantërinpoaso', itëranquëma'. Ya'ipinquëma' a'chintëranquëma'. 22 Iporaso nipirinhüë' Ispirito Santo natëto, Quirosarinquë pa'sarahuë. Ma'sona onpotaponaco nimara, co caso' nitotërahuë'. 23 Nisha nisha ninanoro'saquë pa'patora, Ispirito Santo nohuanton, sha'huitëra'piarinaco: 'Quirosarinquë pa'patan, tashinan pëiquë quë moarinënuë, chiniquën aparisitarinënuë,' itërinaco. 24 Yatëpapurinacohuënta', co caso' tē'huatërahuë'. Co ina yonquirahuë'. Siniro Quisoso natëa'huasoáchin cancantërahuë. Iráca ina sha'huitërinco a'china'huaso marë'. 'Yosëri ya'ipi piyapi nosoroaton, anoyacancantacaso' nohuanterin. Ina noya nanan chachin a'chintonquë', itërinco. Napoaton paato, a'chintërahuë. Co chimina'huaso' tē'huatërahuë'.

25 Hua'qui' ya'huëramaquë pa'sápato, Yosë hua'anëntërinpoaso' a'chintopiranquëmahüë', apira pa'sarahuë huachi. Co huachi quënanaramacohuë'. 26-27 Ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' nani sha'huitëranquëma'. Napoaton no'tëquën itëranquëma'. Inosona co natëhuachinahuë', ina marë' co Yosë ana'ntarincohuë'. Inahuara tēhuënënaquë nina'intapi. 28 Canpitanta' ni'cona pi'pian tēranta' Yosë naniantotama'. Quisoso imapisopitanta' noya ni'co'. Ispirito Santo nani acorinquëma' hua'anën pochin nicacamaso marë'. Inapitanta' Yosë huëntonënuë ya'conpi. Quisoso chiminatón, aya'coninpoa'. 29 Nani pa'pato, co noyahuë' quëmapisa' huë'sapi. Canoniri ma'sha maninso pochachin yaocoiarinënuëma'. Pa'sápatona', anishacancantapi. Co nosoroarinënuëmahüë'. Ina nani nitotërahuë. 30 A'naquëonta'

Quisoso imaponaraihué', a'porahuatona', nisha a'chinapona'. Yanonpintarinénquéma'. Inahua' imacamaso maré' napotarinénquéma'.
 31 Napoaton iyaro'sa', ni'cona nonpintochinénquéma'. Cara pi'ipi catahuanquéma'. Tahuëriré chachin, tashiré chachin pénénanquéma'. Na'con nosororanquéma' ni'ton, na'néto, a'naya a'nayanquéma' pénénanquéma'. Ina yonquiatoma', nipénenco', nicatahuaco'.

32 Pa'pato, Yosé noya a'painquéma'. Quiricanén quëran nontarinquéma'. Ina quëran nosororinpoaso' anitotarinpoa'. Ina natéhuatama', achinicananarinquéma'. Oshaquëran noya noya cancantarama'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Ina nohuanton, a'na tahuëri ya'ipi sha'huitërinpoaso' noya acotarinpoa'. 33 A'chintohuaténquémara, co aguëté' coriqui yonquirahué'. A'na piyapi coriquinén co nohuantaparahué'. Co a'mopiso tëranta' noyapatërahué'. 34 Caora sacatonëhué quëran coshatërahué, ma'sha pahuantërinco' pa'anahué. Ca'tanincosopitanta' quëtërahué. Ina nitotërama'. 35 Canpitanta' nonanco. Sacatatora', pahuantërinso' ma'sha quëtoco'. Siniro Quisoso noninso' yonquico'. 'A'napita ma'sha topinán quëtohuachinquéma', noya cancantërama'. Nipirinhué', canpitarinta' nosoroatoma', topinán quëtohuatama', noya noya cancantarama', ténin Quisoso," itërin Paonori.

36 Ina tosahuaton, inapitaré chachin isonin. Napohuachinara, Yosé nontërin inapita catahuacaso maré'. 37 Naporó' ya'ipiya sëtatona', na'nëpi. Paono iporahuatona', apinopi. 38 "Co huachi quënanaramacohué'," téninso maré' na'con sëtopi. Ina quëran nanchaquë huaré' imapi.

21

Co t'ëhuatonahué', Quirosarinquë paantarinsó'

1 Imapisopita nani nontahuatoí, panca nanchaquë pipirai. Cosëquë no'tëërai. Tahuëririnquë Notasëquë canconai. Ina quëran Pataraqüë canconahuatoí, nonshirai. 2 Inaquë a'na nancha quënancoantarai, Pinisia parti yapa'sarinso'. Inaquë ya'conahuatoí, paantarai. 3 Chìpri so'ton notërahuatoí, ahüënan quëran na'huëtërai. Pa'sahuatoí, Siria parti canconai. Tiroquë ma'sha oshicaso' ni'ton, inaquë nonshirai. 4 Quisoso imapisopita quënanconahuatoí, inaquë a'na simana pochin yacapatonai. Ispirito Santo nohuanton, Paono pënëpi: "Ama Quirosarinquë paquësohué', aparisitochinén," itopirinhué'. 5 Simana nanihuachina, paantarai. Yapa'patëira, ninano yonsanquë huaré' imarinacoi. Sa'inaré chachin, hui'ninpitare chachin ca'taninacoi. Nonshinanquë isonconahuatoí, Yosé nontërai. 6 Ina quëran imapisopita nontahuatoí, nanchaquë ya'coantarai. Ya'huëhuano'saso nipirinhué' ya'huëpi'pa' paantapi.

7 Tiro quëran pipirahuatoí, Torimaitaquë canconai. Imapisopita nontahuatoí, a'na tahuërira' i'huatonai. 8 Tahuëririnquë pipiantarahuatoí, Sisariaquë canconai. Inaquë nonshirahuatoí, Pinipi pëiménquë yacapatonai. Inaso' iráca Quirosarinquë acopi ca'tano'sa' catahuacaso maré'. Canchisëya'pi acohuachinara, inanta' acopi. Iporaso huachi noya nanan sha'huirárin. 9 Catapini hui'ninpita ya'huëtërin. Nano'sa' niponaraihué', co so'yapihué'. Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso'. 10 Inaquë hua'quimiáchin ya'huasocoi, a'na pënëntona'pi Cotia parti quëran o'marin, Acapo itopiso'. 11 Hué'sahuaton, Paono sintoronén ocoirahuaton, inaora tanpaquën nantëné chachin nitonporin.

—Ispirito Santo nohuanton iyasha, ninorahué. Quirosarinquë pa'patan, sintoronénquë nitonporahuëso pochachin cotioro'sa' tonpoarinénquën.

Nisha piyapi'saquë yo'coaninënquën ana'intinënquënso marë', itërin.
 12 Natanahuato: "Ama Quirosarinquë paquësohuë'," itopiraihuë'. Inaquë ya'huëpisopitarinta' inachachin napotopirinahuë', co yanatërincoihuë'.

13 —¿Onpoatonta' na'nëtoma' asëtaramaco? Ama huachi na'nëcosohuë'. Inatohua' pa'pato, yatonpoarinaco. Nipirinhüë', yapa'sarahuë. Sinioro Quisoso imarahüëso marë' yatëpapirinaohüënta', pa'sarahuë, itërincoi. 14 Hua'qui' nontopiraihuë', inachachin yonquirin ni'ton:

—Noyahua'. Sinioro nohuanthoachin, paquë nipachin, itërai.

15 Ina quëran ma'shanëhuëipita taparahuato, Quirosarinquë paantarai.

16 Pa'patoira, a'naquën imapisopita ca'taninacoi. Mason pëinënquë quëparinacoi yacapata'huaiso marë'. Inaso' Chipri quëran huë'nin, iráca marinso'.

Santiago nontërinso'

17 Quirosarinquë canconpatoira, imapisopita nóya nontërinacoi. Huë'naiso marë' noya cancantopi. 18 Tahuërinquë Paono pa'nin Santiago nicapon. Quiyanta' pa'nai. Ya'ipi ansiano'sa' inaquë nani niyontopi.

19 "Huë'cama, iyaro'sa'," itahuaton, Paonori itantapon: "Nani hua'qui' Quisocristo nanamën a'chinahuë. Nisha piyapi'sa' a'chintëra'piarahuë. Yosë catahuarincoi ni'ton, noya natanatona', na'a imasapi huachi," itërin. Ya'ipi a'chininso' sha'huitërin.

20 Natanahuatona', "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, nisha piyapi'santa' imasapi paya," topi a'naya a'naya. Ina quëran itantapi:

—Noya iyasha nipirinhüë', isëquë na'a huaranca cotioro'sa' Quisoso imapanaraihuë', Moisésë iráca pënëntërinso' yanatëpi anta'. "Inanta' natëcaso' ya'huërin," topi. 21 Inapitaso' nonpin nanan natantopi. "Paono nisha piyapi'sa' ya'huërinquë paaton, cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha a'chintërin. 'Moisésë pënëntërinso' a'poco'. Ama huachi hui'namapita marca acotocosohuë'," tënin Paono pënëntaton. Co nohuanthërinhuë' iráca napopiso' natëcaso'," topi, natantopi. 22 ¿Ma'ta' iporaso' onpoa'ahua' nonpintopiso' ama natëcaso marëhuë'? Huë'nanso' onpionta' piyapi'sa' nitotapona'. 23 Nani yonquirai ni'ton, natancoi sha'huichinquën ma'sona nicamaso'. Catapini quëmapi'sa' isëquë ya'huëpi. Nani Yosë nontopi ma'sha nicacaiso'. 24 Inapita quëparahuaton, catahuaquë' iráca pënëntërinso' natëcaso marë'. Yosë chinotopiso pëiquë quëparahuaton, pahuërapitëquë' ma'sha Yosë marë' tëpacaiso'. Ina quëran niya'irapi. Inapotohuatan, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinënquën. "Paononta' Moisésë pënëntërinso' natërin. Nonpin nanan natantërhua'," tosapi. 25 Nisha piyapi'saso nipirinhüë' nani ninshitërai. "Quisocristo imapatama', co ya'ipi iráca pënëntërinso' natëcamaso' ya'huërinhuë'. Isochin sha'huichinquëma' ama nicacamaso marëhuë'. A'naquën ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco'. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huë'nainën noya inquipirinahuë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohuë'. Naporahuaton, ama monshihuanacosohuë'. Cotioro'sacoi pënëntëraiso' na'con ya'huëpirinhüë', inaichin natëcamaso' ya'huërin," tënai, nisha piyapi'sa' ninshitato, itërin Santiacori.

Paono mapiso'

26 Itohuachina, "Noyahua'. Napo'i nipachin," itërin Paonori. Tahuërinquë catapiniya'pi quëparin. Iráca pënëntërinso' natërahuatona', Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi. Ya'conahuatona', corto hua'an sha'huitopi: "Canchisë tahuëri huë'sápoi Yosë camaitërinso' natëtoi oshanëhuëi inquica'huaiso

marè'. Tahuëri nanihuachin, ma'sha quësarai canpitari tēpatoma' ahuiquitamaso marè'," itopi.

²⁷ Canchisé tahuëri nanirihuachina, Yosé chinotopiso pëiquè paantapi. Inaquè a'naquèn cotioro'sa Asia parti quëran huè'pisopitari quënanpi. Paono quënanahuatona', mapi. Ya'ipi piyapi'sa' ano'huitopi. ²⁸ "¿Huëco' iyaro'sa' catahuaco! Iso quëmapi ya'ipi parti paaton, nisha a'chinarin. 'Cotioro'saso' co no'tëquèn a'chinpihuè'. Moisésè pënëntërinso' a'poco', ténin. Naporahuaton, Yosé chinotopiso pëi' co huachi noya ni'ninhuè'. Ni'cochi. Crico piyapi'sa' isëquè chachin ichiya'conin ni'ton, Yosé pëinën tapiarin. Co inapitaso' ya'conacasohuè' nipirinhue'," toconpi.

²⁹ I'hua Paonori Toropimo quëparahuaton, ninano' pa'tërin, cotioro'sari quënanpi. Ipisoquè ya'huërin ni'ton, Crico piyapi inaso'. "Nisha piyapi nipirinhue', Yosé chinotopiso pëiquè ichiya'conin," tēcatona napopi.

³⁰ Natanahuatona', notohuaro' piyapi'sa' no'huitopi. Yosé chinotopiso pëiquè ta'arahuatona', Paono mapi. Masahuatona', ocoicaiso marè' ohuararachinpi. Nani ocoihuachinara, ya'coana oncotopi. ³¹ Paono yatëparapiso', capitan hua'anso' natantërin. Ya'ipi Quirosarinquè ya'huëpisopita yaniahuërapì, natantërin. ³² Natantahuaton, sontaro'sa', capitano'sa', inapita amatahuaton, quëparin. Ta'arahuatona', piyapi'sa' niyontonpiquè pa'sapi. Sontaro'sa' ya'caritërahuachinara, cotioro'sari quënanahuatona', co huachi Paono ahuëpihuè'. ³³ Capitan hua'ani canconahuaton, Paono maconin. "Cato' catinaquè tonpotanpatëquè'," itohuachina, a'na sontarori nitonpotanpatërin. A'na tanpain quëraonta' a'na sontarori inapotërin. Inapotohuachinara, capitanso' piyapi'sa' natanin: "¿Ma'ninta' iso quëmapi? ¿Ma'ta' onporinso'?" ténin. ³⁴ Napoaponahuè', chiniquèn nonatona', nisha nisha sha'huitopi. Noncaroapi ni'ton, co nanitërinhuè' no'tëquèn natanacaso'. Napoaton: "Sontaro'sa' ya'huëpiquè quëpaco'," itërin. ³⁵⁻³⁶ Quëpahuachinara, ya'ipi piyapi'sari imasapi. "Tëpachinaco'," itërapì. Pëi' nãnpënanquè canconahuatona', na'con na'con no'huitona', yaahuëpi. Napoaton sontaro'sari Paono inápaquè pitëtërahuatona', quëpapi.

No'huitona'piro'sa' nontërinso'

³⁷ Pëiquè yaya'conpachinara, Paonori capitan itapon:

—Sinioro capitan, pi'pian nonchinquèn topirahuè', itërin.

—¿Crico nananquè nonan ti? itërin.

—Ina nananquè mini nonahuè, itërin.

³⁸ —Iquipito piyapinquèn ta'ma topirahuè'. Inaso' i'huamiáchin copirno no'huiton, catapini huaranca tirocoro'sa', inotëro parti quëparin, itërin.

³⁹ —Co inacohuè'. Caso' cotio quëmapi. Tarsoquè nasitërahuè. Inaso' panca ninano', Sirisia parti ya'huërinso'. Ya'ipi piyapi'sa' nohuitopi. Isopita piyapi'sa' nonchi, topirahuè', itërin.

⁴⁰ "Inta nipachin, nontëquè'," itërin. Paono nãnpënanquè huanirahuaton, anqui anquita'parin. Piyapi'sari ni'sahuatona', copica topi huachi. Napohuachinara, Paonori cotio nananquè itapon:

22

¹ "Natanco iyaro'sa', apiro'sa', pi'pian yanontëranquëma'. Caso co manta' onporahuè'," ténin. ² Cotio nananquè nonsarinso natanahuatona', aquè aquëtè ta'topi. Napohuachinara, itaantarin:

³ "Canta' iyaro'sa' cotio piyapico. Tarsoquè nasitërahuè. Sirisia parti nasitopirahuè', isëquè huëcato, hui'napitërahuè. Maistro Camariro a'chintërinco. Shimashonënpoa' pënëntërinso chachin ya'ipi a'chintërinco.

Hua'huatapo quëran huarë' chiniquën Yosë yonquirahuë. A'naya tëranta' nisha yonquihuachinara, canpita pochachin no'huirahuë. ⁴ Iráca na'a Quisoso imapisopita aparisitërahuë. Yatëparahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, tashinan pëiquë po'morahuë. Sanapi'sa quëran huarë' inaquë po'morahuë. ⁵ Yanitotohuatama', corto hua'an chini chiniquën nanantërinson'ta' inachachin sha'huitarinquëma'. Cotio ansiano'santa' nitotopi. Inapitaso' quirica ninshitërinaco iyaro'sa' Tamascoquë ya'huëpisopita quëtona'huaso marë'. Inatohua' pa'nahuë Quisoso imapisopita maca'huaso marë'. Tonporahuato, Quirosarinquë quëmaarahuë ana'intacaiso marë', ta'to', pa'nahuë.

Quisosori ya'notërinso' sha'huiantarinsó'
(Hechos 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Pa'sápatoi Tamascoquë ya'caritërarai. Camotëchin nisahuaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërinco. ⁷ No'paquë anotahuato, inápa quëran nontërinco'so' natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?' itërinco. ⁸ '¿Inquënta' quëmaso' Sinioro?' itërahuë. 'Ca Quisoso, Nasaritoquë ya'huërahuëso'. Aparisitaranco,' itërinco. ⁹ Ca'taninacosopitanta' a'pininsó' ni'pi. Nipirinhüë', nontërinco'so' co natanpihuë'. ¹⁰ '¿Ma'ta' Sinioro onpo'iso'?' itërahuë. 'Huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë a'na quëmapi sha'huitarinquën ma'sona nicamaso', itërinco. ¹¹ Huënaráchin huënaráchin a'pintërinco ni'ton, co manta' quënantërahuë'. Napoaton ca'tanincosopita matanparahuatonaco, Tamascoquë quëparinaco. ¹² Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Yosë noya chinotërinso'. Anianasë itopi. Moisésë iráca pënëntërinso' no'tëquën natërin. 'Inaso' noya quëmapi,' topi ya'ipi cotioro'sa'. ¹³ Huëcapairahuatonco, nonttiirincó. 'Iya Saono. ¡Sinioro nohuanton, noya ni'tantaquë!' itërinco. Naporo chachin noya ni'taantarahuato, ina quënanahuë. ¹⁴ Ina quëran itaantarincó: 'Yosë chinotërhüaso' nani huayoninquën nohuantërinso chachin nitotamaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso ya'notërinquën. Noya noya inaso'. Nontërinquënso' natanan. ¹⁵ Yosë acoringuën ya'ipi piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Ni'nanso', natananso', inapita sha'huiaran. Ina marë' ya'notërinquën. ¹⁶ Napoaton ama hua'quiquësohuë'. Apiramiáchin huaniquë'. "Quisoso imasarahüë huachi," ta'ton, aporihuanquë'. Ina nontohuatan, oshanën inquitarinquën,' itërinco.

Nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë' a'parinsó'

¹⁷ Ina quëran Quirosarinquë paantahuatëra, Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Inaquë Yosë nontasoco, hua'narëso pochin ni'nahuë. ¹⁸ Quisoso nontaantarincó. 'Manorahuaton, Quirosarin quëran pipiquë'. Ca nanamëhuë sha'huihuatan, co natëarinënuquënhüë', itërinco. ¹⁹ 'Inapita Sinioro nohuitërinaco. A'na parti a'na parti paato, ya'ipi niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuë. Inaquë imarinënuquënsopita ahuërahuë. Tashinan pëiquë po'morahuë. ²⁰ Istipan quëma nanamën a'chininsó marë' tēpahuachinara, canta' ni'nahuë. "Tēpaco'," itërahuë carinta'. Tēpatona'piro'sa' a'mopiso' ocoirahuatona', quëtërinaco, a'pairahuë. Ya'ipiya nohuitërinaco,' itërahuë. ²¹ 'Ina nipirinhüë', paquë'. Aquë yaa'paranquën nisha piyapi'sa' a'chintamaso marë', itërinco. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarahüë," tēnin Paono.

Capitan hua'ani maninsó'

²² Piyapi'sa' noya natanapirinhüë'. "Nisha piyapi'sa' a'chintarahüë," topachina, no'huiñaantapi.

“Tēpachinaco'. ¡Pa'pi co noya quēmapihué! ¡Chiminchina'in!” itopi.
 23 Chiníquēn nonsapi. No'huitatona', a'mopiso' pa'tan pa'tantahuatona',
 inápaquē mo'shiquēpita pa'satapi. Chiníquēn no'huitohuachinara, co-
 tioro'sa' inachintopiso'. 24 Capitan hua'ani ni'sahuaton, sontaro'sa itapon:
 “Sontaro'sanpoa ya'huērēhuaquē quēparahuatoma', huihuico'. Ma'marēsona
 no'huipiso', sha'huichinpoa,” itērin. 25 Inaquē quēparahuatona', tonpopi hui-
 huicaíso marē'. Tonpopirinahué', capitan inaquē huaniarin ni'ton, Paonori
 itapon:

—Caso' Noma piyapico nipirahué', yahuihuiramaco. Co napotamacoso
 ya'huérinhué'. Co coisé nitotopirinhué', ¿yahuihuiramaco ti? itērin Paonori.

26 Ina natanahuaton, capitan hua'an sha'huitapon pa'nin.

—¿Ma'ta' ipora onpoapon? Paso' quēmapi Noma piyapi nipirinhué', yahui-
 huitēran. Ni'quēna copirno no'huihuachinquēn, itērin.

27 Napotohuachina, capitan hua'ani huēcapiarahuatona':

—¿Quēmaso' Noma piyapinquēn ti? itiirin.

—Inaco mini, itērin Paonori.

28 —Na'con pahuērētato, Noma piyapi ya'conahué, itērin capitan hua'ani.

—Caso nipirinhué' nasitērahué quēran huaré' Noma piyapico. Tatahué
 Noma piyapi ni'ton, canta' inapochachin ninahué, tēnin Paono.

29 Ina natanahuatona', co huachi huihuipihué'. Capitan hua'aonta'
 pa'yanaton, tē'huarin. Noma piyapi nipirinhué', catinaquē tonporinso maré'
 copirno tē'huatērin.

Cotio hua'ano'sa' Paonori sha'huitērinso'

30 Tahuērinquē capitan hua'ani yanantērin. “¿Ma'marēta' cotioro'sari
 sha'huirapipi?” ta'ton, sontaro'sa' sha'huitērin Paono coicaíso maré'. Napo-
 rahuaton, ya'ipi cotio hua'ano'sa' amatērin. Corto hua'ano'sa' chini chiníquēn
 nanantopisonta' amatērin. Nani niyontonpachinara, inaquē Paono quēparin
 natanacaiso maré'.

23

1 Paono ya'conahuaton, hua'ano'sa' notēērahuaton, itapon:

—Ipora iyaro'sa' pi'pian nonchinquēma' natanco. Hua'huatapo quēran
 huaré' noya ninahué. Yosē ni'sárinco, co manta' onporahué', itērin.

2 Naporo tahuéri'sa' Ananiasē itopiso', corto hua'an chini chiníquēn
 nanantērinso' nisarín. Inari huanipapisopita itapon:

—Ahuéananco', itērin. Napohuachina, huaniparinsoari ahuéananin. Napo-
 tohuachina, Paonori itapon:

3 —Quēmaso' nonpintēnquēn. ¡Yosē ahuéarinquēn quēmanta'! “Moisēsē
 pēnētērinso' natēto, ana'intarahué,” taponahué', ¿onpoatonta' sha'huitēran
 ahuéincoso'? Moisēsē chachin pēnēninpoa' ama topinan quēran piyapi
 ahuécaso marēhué', itērin.

4 —Corto hua'an chini chiníquēn nanantērinso' nipirinhué', ¿no'huiton, non-
 apiran ti? itopi.

5 —Co'chi iyaro'sa' nohuitorahué', naporahué' paya. Tēhuēnchachin Yosē
 quiricanēn quēran pēnēninpoa'. “Co hua'anēnpoa' nonapicaso' ya'huérinhué',”
 tēnin, itērin Paonori.

6 Cotio hua'ano'sa' hué'pisopita co napopianachin yonquipihué'. Patoma
 satorio'sa', patomaso', parisio'sa'. Ina yonquiaton, Paonori itantarin:

—Caso' iyaro'sa', Parisioco. Shimashonēhuépitanta' parisio'sa' chachin.
 “Yosē ananpitaantarínpoa',” tēnahuēso maré' isopita sha'huirapirinaco,
 itērin.

7 Ina natanahuatona', parisioro'sa', satsioro'sa', inahua capini nino'huiipi. Nisha nisha yonquipi. 8 Satsioro'saso' co natëtona'piro'sahuë'. "Co Yosë ananpitaantaripoahuë'. Co hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoahuë'. Co anquëniro'sa tëranta' ya'huëpihuë'," toconpi. Parisioro'saso nipirinhuë' natëpi. "Hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, Yosë ananpitaantaripoa'. Anquëniro'santa' ya'huërin," topi. 9 Napoaton ninontatona', noncaroapi. Parisio maistro'sa' huanirahuatona', chiniquën nonpi.

—Iso quëmapiso' noya, tënai. Co manta' onporinhuë'. Anquëni noninso' natamara. Hua'yani a'na nontomara, tënin a'naquën. Napohuachinara, satsioro'sa' no'huitopi.

10 Chiniquën nino'huitona', niahuërapì. Napoaton capitan hua'ani sontaro'sa' camairin.

—Maconco' tëpahuachina', itërin. Napotihuachina, sontaro'sa' pa'pi. Paono osëreconahuatona', sontaro'sa' ya'huëpiquë quëpaantapi.

11 Naporo' tashi' Siniororì ya'notimarahuaton, Paono itapon: "¡Ama të'huatonhuë', chiniquën concantëquë'! Quirosarinquë nanamëhuë nani sha'huiran. Inapochachin Nomaquënta' paaton, sha'huiantamaso' ya'huërin," itërin.

Paono yatëpapiso'

12 Tahuërininquë a'naquën cotioro'sa' chinotopi Paono tëpacaiso'. "Ama huachi ca'ahuasohuë'. Ama o'oahuasohuë'. Paono tëpaquë huarë' ca'ahua'. Co tëparihuarahuë' ca'patëhua', Yosë ana'inchinpoa'," nitopi. 13 Catapini shoncaya'pi pochin napopi. 14 Naporahuatona', paatona', cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita nontopi.

—Nani huachi anoyatërai. Co huachi coshataraihuë'. Paono tëpaquë huarë' coshataantarai. Yoscarë' tëpaarai, tënai. 15 Napoaton capitan hua'an sha'huitoco' Paono quënta'in. "Tashiraya yanontantarai no'tëquën nitota'huaiso marë'," itoco'. Quiyaso nipirinhuë' na'pitato', ninaarai. Ya'caritohuachin, a'naroáchin masahuatoui, tëpaarai, itopi.

16 Paono apia'huainso nipirinhuë', yatëpapiso' natantërin. Inaso', os'hin hua'huin. Natantahuaton, sontaro'sa' ya'huëpiquë paaton, Paono sha'huitërin. 17 Sha'huitohuachina, a'na capitan amatërin.

—Iso hui'napi hua'anënuquë quëpaquë' nanan sha'huichin, itërin.

18 Napohuachina, hua'anënuquë quëparahuaton, itonin:

—Sontaro'sa' ya'huëpiquë Paono amatërinco. "Iso hui'napi hua'anënuquë quëpaquë' nanan sha'huichin," itërinco ni'ton, quënahuë, itërin.

19 Capitan hua'ani matanparahuaton, amashamiachin quëparin ama piyapi'sari natanacaiso marëhuë'.

—¿Ma'ta' yasha'huitërancoso'? itërin.

20—Cotio hua'ano'sa' nani chinotopi Paono amatacaiso marë'. "Tashiraya Paono quënantaquë' nontanta'ii. Naporinso', aquëtë huarë' yanitotërai," itarinënuquën. 21 Nipirinhuë', ama natëquësuhuë'. Catapini shonca na'con piyapi'sari chinotopi tëpacaiso marë'. Po'oana quëran ninarapi tëpacaiso marë'. Co huachi coshatapihuë'. Co o'osapihuë'. Paono tëpai huarë' coshatacaiso' yonquipi. Iporaso' quëma ninarinën nohuantopiso chachin nitamaso', itërin.

22 —Sha'huitërancoso' api, ama insonta' sha'huitëquësuhuë', itahuaton hui'napi a'parin.

Paono a'na parti quëpapiso'

23 Ina quëran cato' capitano'sa' amatërin.

—Apira ma'sha tapaco' Sisariaquë pacacamaso marë'. Cato pasa son-taro'sa' sha'huitonquë' pa'ina'. Cahuarioquë pa'na'piro'santa' canchisë shonca quëpaquë'. Nansahuano'sa' cato pasa quëpaquë'. Ya'ipi tapatëquë' yayonotashirahuaso' pacacamaquëma'. ²⁴ Cato' cahuario quëpaco' Paono paacaso marë'. Noya a'pairahuatoma', hua'an Huirisë quëtonco', itërin. ²⁵ Ina quëran quirica ninshitërin hua'an quëtacaiso marë'.

²⁶ “Sinioro hua'an Huirisë. ¿Noyanquën quëmanta'? Ca Craotio Nisiasëco ninshitaranquën, ni'quë'. Quëmaso' chiniquën nanantëran ni'ton, pi'pian sha'huichinquën. ²⁷ Iso quëmapi a'pataranquën, cotioro'sari mapiso'. Yatëpapirinahuë', quënanahuato, sontaro'sa' a'parahuë osërëtacaiso marë'. Inaso' Noma piyapi ni'ton, osërëterahuë. ²⁸ ‘¿Ma'marëta' sha'huirapipiso?’ ta'to, cotio hua'ano'saquë quëparahuë nitota'huaso marë'. ²⁹ ‘Cotio pënëntërinso' co natërinhuë’, toconpi. Inaíchín sha'huirapipi. Co manta' onporinhuë'. Co chiminacaso' ya'huërinhuë'. Coni tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë'. ³⁰ Ina quëran cotioro'sa' chinotopi tëpacaiso', natantërahuë. Napoaton a'naroáchin a'patëranquën. Cotioro'santa' nani sha'huitërahuë ya'huëranquë paatona' sha'huirapicaiso marë'. Nani huachi,” itërin, ninshitaton.

³¹ Ina quëran sontaro'saso' natërahuatona', Paono quëpapi. Tashi' nipirinhuë', Antipatërisë'pa' quëpapi. ³² Tahuëririnquë sontaro'saso' ya'huëpiquë panantapi. Cahuarioquë pa'na'piro'saichin Paono quëpapi. ³³ Sisariaquë canconahuatona', quirica hua'an quëtonpi. Paononta' yo'conpi. ³⁴ Hua'anso' quirica nontahuaton, itapon: “¿Inso partita' hua'huatëranso'?” itërin. “Sirisia parti hua'huatërahuë,” itërin Paonori.

³⁵ —Sha'huirapirinënsopita canqui huachina', ya'ipiya natanarahuë, itërin. Ina tosahuaton, sontaro'sa' camairin Paono quëpacaiso marë'.

—Hua'an Irotisë pëinënuë quëparahuatoma', a'paico' ta'ahuachin, itërin.

24

Hua'an Huirisëquë sha'huirapipiso'

¹ A'natërápo tahuëri nanihuachina, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' canquirin, Ananiasë itopiso'. A'naquën cotio ansiano'sari ca'tanpi. Nonapina'pi hua'aonta' huë'nin, Tirotoro itopiso'. Huirisë ya'huërinquë huë'sahuatona', Paono sha'huirapipi. ² Paono quëntahuachinara, Tirotorori itërin:

—Ipora sinioro hua'an, pi'pian nonchinquën natanco. Ma noya quëmaso' hua'anëntërancoi. Noya yonquiaton, na'con catahuanrancoi ni'ton, sano ya'huërai. ³ Ina marë' ya'ipicoi noya ni'nainquën. “Yosparinquën,” itërainquën. Quëmaso' tëhuëinchachin chiniquën nanantëran. ⁴ Apira pi'pisha yanontaranquën, noya natanco. Co hua'qui' nontaranquënhuë'. ⁵ Iso quëmapi Paono itopiso' pa'pi co noyahuë', tënai. Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' nisha nisha ayonquirin. A'chinpachina, cotioro'sa' nino'huipi. Ya'ipi parti naporin. Nisha imarin. Nasarinoro'sa' itopiso' imaton, na'a piyapi'sa' a'chintarin imacaiso marë'. ⁶ Yosë chinotopiso pëinta' yatapirin. Nisha piyapi'sa' inaquë ichiya'conin, co inapitaso' ya'conacasohuë' nipirinhuë'. Naporo' quiyari manai. [Quiya coisëquë yaquëpapiraihuë' ana'intacaso marë'. ⁷ Capitan hua'an Nisiasëso nipirinhuë', notohuaro' sontaro'sa' quësahuaton manin. Osërëterincoi. ⁸ “Noma hua'an ya'huërin'pa' paatoma', sha'huirapico,” itërincoi. Napoaton isëquë huë'nai.] No'tëquën sha'huirapiarai. Quëmari Paono natanquë' inachachin sha'huichinquën, itërin Tirotorori.

9 Cotioro'sa' huè'pisopitanta' inachachin napotopi. “No'tèquèn sha'huitèrinquèn,” itopi. 10 Ina quèran hua'ani imirin quèran tasatèrin Paono nontacaso marè'. Napotohuachina, Paonori itèrin:

—Na'a pi'ipi sinioro hua'an quèma hua'anèntèrancoi. Napoaton noya cancantato, nontaranquèn. 11 I'huamiáchin Quirosarinquè paantarahuè Yosè chinota'huaso marè'. Shonca cato' tahuèrichin nisarín pa'nahuèso'. Anapita natanpatan, inachachin sha'huitarinènnquèn. Co hua'quiyatèrarahuè'. 12 Yosè chinotopiso pèiquè pa'patora, co insonta' no'huirahuè'. Niyontonpiso pèiquènta' noya pa'nahuè. Co cachiquè tèranta' chiniquèn a'chinahuè'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, co sha'huitèrarahuè' nino'huicaiso'. 13 Topinan quèran nonpinapirinaco. Na'con sha'huirapipirinacohuè', ni'nincoso chachinso co ya'huèrinhuè'. 14 “Nisha imarin,” topi. Inaíchin no'tèquèn nonpi. Tèhuèenchachin Quisoso nanamèn imarahuè. Nipirinhuè', Yosè no'tèquèn chinotèrarahuè. Shimashonèhuèpita chinotopiso chachin chinotèrarahuè canta'. Ya'ipi Yosè quiricanèn natèrarahuè. Iráca pènèntèrinso', pènèntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita yonquirahuè'. 15 “Yosè no'tèquèn nontèrinpoa',” ta'to natèrarahuè. “A'na tahuèri ya'ipi piyapi'sa' ananpitaantarahuè. Noya piyapi'sa', co noya piyapi'sahuè', ya'ipi ananpitaantarahuè,” tènin Yosè. Ina tahuèri caso' ninarahuè. Isopitanta' ina ninarapi. 16 Napoaton nani tahuèriya Yosè no'tèquèn yanatèrarahuè. Piyapi'santa' co yanonpintèrarahuè'.

17 Iráca Quirosarinquè ya'huèpirahuè'. Na'a pi'ipi a'na parti pa'nahuè quèran i'huamiáchin inaquè paantarahuè. Sa'ahuario'sa' nosoroato, coriqui quèta'huaso marè' pa'nahuè. Ma'sha Yosè quèta'huaso marènta' pa'nahuè. 18 Iráca pènèntèrinso' natèto, Yosè chinotopiso pèiquè ya'conpirahuè', co manta' onporahuè'. Co piyapi'sa' ayontonahuè'. Co ca nohuanto nino'huipihuè'. Inaquè cotioro'sa' Asia parti ya'huèpisopita quènaninaco. 19 Inapita mini isèquè huè'sahuatona', sha'huirapiitonacohuè', co huè'pihuè'. 20 I'hua cotio hua'ano'sa' niyontonpachinara, amatèrinaco. Isopita nataninaco. Ma'sona onporahuèso' sha'huichinèn. 21 Naporo' isoíchin napotèrarahuè. “Yosè ananpitaantaripoa' ténahuèso marè' ipora sha'huirapirinaco,” itèrarahuè, tènin Paono.

22 Ina natanahuaton:

—Noyahua'. Nani natananquèn. Capitan hua'an Nisiasè o'mahuachin, iso nanan yonquiantarahuato, sha'huichinquèma', tènin hua'an. Quisoso nanamèn a'chinpiso' noya nitotaton, co aquèté' yanataninhuè'.

23 Ina quèran capitan sha'huitèrin: “Paono noya a'paiquè' ama ta'ainsohuè'. Nipirinhuè', ama tonpoquèsahuè'. Nipayarinsopita huè'pachina', noya ya'coina'. Ma'sha pahuantohuachin, quèchina',” itèrin.

24 Hua'quimiáchin quèran Huirisè sa'inè chachin huèantarahuaton, Paono amataantararin. Sa'inso' cotio sanapi, Torosira itopi. Paono huè'pachina, itapon:

“Quisocristo imaranso' sha'huitocoi noya nitochii,” itohuachina, “Tèhuèenchachin Quisocristo imarahuè. 25 Yosè sha'huitèrinpoa' noya cancantacaso marè'. Ina catahuarinpoa' co noyahuè' yonquirèhuasopita naniantacaso'. A'na tahuèri coisè pochin nicon, ya'ipi piyapi'sa' natanarin. Co noyahuè' nipisopita ana'ntarin,” tènin Paono. Napotohuachina, hua'an pa'pi pa'yanin.

—Nani huachi. Iporaso' paquè'. A'na tahuèri yanontaantahuatènnquèn, amataantarannquèn, itèrin.

²⁶ “Paono pahuëreaponco pipicaso marè' nimara,” ta'ton, hua'qui quëran hua'qui quëran amataantarín nontacaso marè'. Na'aro' Paono nontopirin-huè'. ²⁷ Cato' pi'ipi nanihuachina, nisha hua'an ya'coantarín, Porsio Pisto itopiso'. Huirisëso' pipirin huachi. Pipiponahuè', co Paono ocoirinhue'. “Cotioro'sa' no'huihuachinaco,” ta'ton, co ocoirinhue'.

25

Hua'an Pistoquë sha'huirapiantapiso'

¹ Nasha hua'an canquirin huachi, Pisto itopiso'. Sisariaquë huëcaton, cara tahuëri i'huatërin. Ina quëran Quirosarinquë pa'nin. ² Inaquë pa'pachina, cotio hua'ano'sa', corto hua'ano'sa', inapitari Paono sha'huirapipi.

³ “Quirosarinquë quënantaquë', natanta'ii, topiraihuè',” itopi. Nani chinotopi na'pirahuatona', iraquë tēpacaiso marè'. ⁴ Napotopirinahuè', co hua'an nohuantërinhuè'.

“Inca. Co yaquëntarahuè'. Sisariaquë a'pairapi. Co hua'qui quëranhuè' inaquë canta' paantarahuè',” tēnin. ⁵ —Napoaton pa'pato, caraichin hua'anquëma' huëco' pa'ahua', tēnahuë. Paono co noyahue' nipachin, inaquë sha'huirapico', itërin.

⁶ Inaquë shonca tahuëri pochin i'huatantarahuaton, Sisariaquë paantarín. Tahuëririnquë coisë shiranënuë huënsërahuatón, Paono amatërin. ⁷ Cotioro'sa' Quirosarin quëran nani o'mapi ni'ton, Paono huë'pachina, ahuanapanirahuatona', na'con sha'huirapiapi. Nisha nisha sha'huirapipirinahuè', co ni'ninso chachin ya'huërinhuè'. ⁸ Ina quëran Paonori itërin:

—Íráca quëran huarè', siniro hua'an, noya ninahuë. Co manta' onporahuè'. Moisés pēnëntërinso' cotioro'sari natëhuachinara, co ina marè' no'huirahuè'. Yosë chinotopiso pēinta' co tapirahuè'. Co nisha piyapi ichiya'conahuè'. Noma copirnonta' natërahue'. Co onporonta' piyapi'sa' sha'huitërahue' ina no'huicaíso'. Topinan quëran sha'huirapirinaco, itërin.

⁹ Noya natanpirinhue', hua'an co nohuantërinhuè' cotioro'sari no'huicaíso' ni'ton, Paono itërin:

—¿Nohuantëran Quirosarinquë paacaso'? Inaquë sha'huirapihuachinën, cari natanpato, sha'huitaranquën, itërin.

¹⁰ —Co nohuantërahue'. Quëmaso' Noma copirno acorinquën ni'ton, nontaranquën. Sha'huirapirinacoso' isëquë anoyatacaso' ya'huërin. Co manta' cotioro'sa' onpotërahue'sohue', nitotëran. ¹¹ Tēpatona'pi, copirno no'huina'pi, inapita tēpacaso' ya'huërin. Ina pochino canta' naporini, tēpainacoso' no-huanchitohue'. Nipirinhuè', nonpinapihuachinaco, co cotioro'saquë yocancoso' ya'huërinhuè', tēnahuë. Noma copirno chachin yanontarahuë. Ina nataincoso' ya'huërin, itërin Paonori.

¹² “Noma copirnososo' chini chiniquën nanantërin ni'ton, co topinan a'parëhuè',” ta'ton, coisënënpita nontërin. Nani nontohuachina, Paono itantarín:

—Noma copirno chachin yanontëran ni'quëhuarè', ina ya'huërin'pa' a'paaranquën, nontonquë', itërin.

Acripa hua'an canquirinso'

¹³ Hua'quimiáchin quëran a'na hua'an chiniquën nanantërinso' canquirin, Acripa itopiso'. Sisariaquë huë'nin Pisto nicapon. A'na sanapinta' huë'nin, Pirinisa itopiso'. ¹⁴ Hua'qui' inaquë yacapatarin ni'ton, Pistori itërin:

—Tashinan pëiquè a'na quëmapi ya'huëarin, Paono itopiso'. Iráca Huirisëri po'morinsó'. ¹⁵ I'hua Quirosarinquè ya'huasoco, cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari na'con sha'huirapipi. “Chiniquèn ana'intèquè”, itèrinaco. ¹⁶ Ina itohuachinacora, cari itapo: “Noma piyapicoi co topinan quèran ana'intèraihuè". Cato ya'pi ma'sha nionpotohuachinara, cato chachin coisèquè pa'sapi. Sha'huirapihuachina, a'nanta' a'panitacaso' ya'huërin. Ina quèran coisëri noya nitotaton, tèhuëna'pi no'tèquèn ana'intarin. Ina pochin Noma piyapicoiso' ninai,” itèrahuè. ¹⁷ Napoaton isèquè huè'pachinara, co hua'quirahuè'. Tahuëririnquè coisè shiranénquè huënsërahuato, Paono amatèrahuè. ¹⁸ Ina quèran cotioro'sari sha'huirapipi. Panca tèhuëmara ni'ton, sha'huirapiapi, topirahuè', co ina pochin sha'huirapipihuè'. ¹⁹ “Paono co quiya pochin Yosè chinotèrinhuè'. Nisha imarin. Ana quëmapi Quisoso itopiso' chiminaponahuè', nani nanpianarin,” toconin, topi. Inaichin sha'huirapipi. ²⁰ Cotioro'sa' moshapiso' co pi'pisha tèranta' nitotèrahuè'. Napoaton Quirosarinquè yaquèpapirahuè' aquètè' natanta'huaso marè'. “Inaquè sha'huirapiinèn,” itopirahuè', co nohuantèrinhuè' ²¹ “Noma copirno chachin yanontarahuè. Ina nataincoso' ya'huërin,” ténin. Napoaton tashinan pëiquè po'moantarahuè. Nanitohuato, Noma copirno nontacaso marè' a'paarahuè, ténin Pisto.

²² —Carinta' nata'in, ténin Acripa.

—Noyahua'. Tashiraya chachin natanaran, itèrin Pistori.

²³ Tahuëririnquè Acripaso' Pirinisarè chachin huè'pi. Noyasha nitaparahuatona', natanacaiso pëiquè ya'conpi. Capitano'sa', ninano' hua'ano'sa', inapitanta' ya'conpi. Naporahuatona', Paononta' amatopi. ²⁴ Huè'pachina, Pistori itapon:

—Noya sinioro hua'an huè'nan. Canpitanta' iyaro'sa', noya huè'nama'. Ya'ipinquëma' yanontaranquëma', natanco. Iso quëmapi ni'co'. Ma'sona onpomara. Ya'ipi cotioro'sari no'huipi. Quirosarinquè sha'huirapipi, isèquënta huëcatona', sha'huirapipi, chiniquèn nonapitona'. “Co noya quëmapihuè'. Atèpatèquè,” itèrinaco. ²⁵ Natanpirahuè', co manta' onporinhuè'. Co tēpacaso' ya'huërinhuè', tēnahuè. “Noma copirno chachin yanontarahuè,” itèrinco marè' inaquè yaa'papirahuè', co nanitèrahuè' topinan a'paca'huaso'. ²⁶ Quiricanta' yaa'papirahuè'. Co nitotèrahuè' ma'sona onporinso' ninshita'huaso'. “¿Ma'ta' Noma copirno ichi?” ta'to, Paono amatèrahuè natanamaso marè'. Quëmarinta', sinioro hua'an, noya natantariquè'. Nani natanpatan, catahuaco ninshichi, topirahuè'. ²⁷ Co topinan a'pacaso' ya'huërinhuè'. Ma'sona onporinso' ninshitahuato sha'huirapicaso' ya'huërin, tēnahuè, itèrin.

26

Hua'an Acriparinta' Paono nataninso'

¹ Ina quèran hua'an Acripari Paono itapon:

—Inta noniquè nipachin. Ma'sona onporanso' sha'huitocoi pa'poyainquèn, itèrin.

Itohuachina, Paonori anquithatuaton, itapon: ² “Noya sinioro hua'anpa', noya cancantato, nonchinquèn natanco. Cotioro'sa' nani na'con sha'huirapirinaco ni'ton, cari no'tèquèn sha'huitaranquèn. ³ Quëmaso' cotioro'sa' a'chininso' noyá nitotèran. Nisha nisha inachintopiso' ya'ipiya nitotèran. Ama no'huitatonhuè', noya natanco.

Co'huara imashatèraponhuè', Paono naporinso'

⁴ Hua'huatapo quëran huarë' ya'huërahuëso', Quirosarinquënta' ya'huërahuëso', inapita ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. ⁵ Caso' Parisioco. Quiyaso' cotioro'sa' imapiso', no'të no'tëquën natërai. Ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. Nohuantopi naporini, inachachin sha'huichitënënguënhuë'. ⁶⁻⁷ Iráca shimashonënpapita nontaton, Yosëri itërin: 'A'na tahuëri nicha'ësaranguëma', nappimiatarama,' itërin. Ya'ipi cotioro'sa' ina ninapi, shonca cato' huënton chachin ninarapi. Nani tahuëri tashirë chachin ina chinotatona', naporapi. Canta' ina ninarahuë. Ina marë' sinioro hua'an, cotio hua'ano'sa' sha'huirapirinaco. ⁸ A'na tahuëri Yosë ananpitaantarinpoa', tënai. ¿Onpoatomata' campitaso' co ina yanatëramahuë? tënahué.

Paonori Quisoso imapisopita aparisitërinso'

⁹ Canta' iráca co Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imarahué'. Ina imapisopitanta' no'huirahuë. Aparisita'huaso' ya'huërin, topirahuë'. ¹⁰ Quirosarinquë ya'huasoco, Quisoso imapisopita tashinan pëiquë po'morahuë. Cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco po'moa'huaso marë'. Yatëpahuachinara, carinta': 'Tëpaco',' itërahuë. ¹¹ Niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuato, na'aro' aparisitërahuë. Quisoso a'pocaiso marë' naporahuë. Chiníquën no'huito, nisha piyapi'sa' ya'huëpique huarë' paato, aparisitërahuë.

*Paono ya'nan imarinso'
(Hechos 9.1-19; 22.6-16)*

¹² A'na tahuëri cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco Tamascoquë paca'huaso marë'. Quisoso imapisopita maca'huaso marë' pa'sapirahuë', ¹³ camotëchin iratërasoco, inápa quëran chiníquën a'pintimarincoi. Pi'i quëran chini chiníquën a'pintërincoi. Huënaráchin huënaráchin ni'nahué. Ca'tanincosopitanta' ni'pi. ¹⁴ Ya'ipicoi no'paquë anotasocoi, Quisoso nontërinco. Cotio nananguë nontërinco, natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco? Ni'quë'. Cahuario yaa'pahuatëra, nara'huaya inëshin nininquë ohanë'. Cahuariori no'huitaton to'tahuachina, aquë aquëtë' iquitërin. Inapochachin quëmanta' no'huiranco ni'ton, aquë aquëtë' co noyahuë' cantararan,' itërinco. ¹⁵ '¿Inquënta' quëmaso' Sinioro?' itërahuë. 'Ca Quisoso, aparisitarancoso'. ¹⁶ Iporaso nipirinhué' huaniqué'. Nani acoranquën piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Nani ni'nanco. A'na tahuëri nohuantërahuëso' a'notaranquën. Ya'ipi sha'huiriqué'. ¹⁷ Cotioro'sa' yatëpahuachinënguën, nicha'ësaranguën. Nisha piyapi'sa' ya'huëpique a'paaranquën. Inapitanta' yatëpahuachinënguën, nicha'ësaranguën. ¹⁸ Nisha piyapi'santa' a'chintëquë' nanamëhuë nitochina'. Somaraya pochin cantantatona', co nohuitërinacohué'. Nanamëhuë a'chintohuatan, nohuitarinaco. Iporaso' tashi pochin cantantopi. Nohuitohuachinaco, tahuëri pochin cantantapi. Iporaso' sopai hua'ani camaihuachina, natëpi. A'na tahuëriso' Yosë natërapí. Natëtonaco, imapachinaco, oshanëna' Yosëri inqitarin. Ya'ipi natërinacosopita nasha cancan quëtërahuë. Yosë piyapinënpita chachin nisapi,' itërinco.

Paonori natërinso'

¹⁹ Napoaton, sinioro hua'an, Quisoso inápa quëran ya'notimarinco ni'ton, a'naroáchin imarahué. Ya'ipi sha'huitohuachincora, no'tëquën natërahuë. ²⁰ Tamascoquë ya'huëpiso'ton sha'huitërahuë. Ina quëran Quirosarinquënta' sha'huiantarahué. Ya'ipi Cotia partinta' inachachin sha'huiantarahué. Nisha piyapi'santa' a'chintërahuë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita nianatamata', Yosë chachin tahuëréantaco'. Tëhuëenchachin imapatama', noya nisarama,' itërahuë. ²¹ Ina marë' cotioro'sa' no'huirinaco. Yosë chinotopiso pëiquë masahuatonaco, yatëpapurinacohué', ²² Yosëso' catahuarinco,

cha'ërahuë. Napoaton ipora huanta' natëarahuë. Ya'ipi piyapi'sa' hua'ano'sa quëran huarë' sha'huitarahuë. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopiso chachin a'chinarahuë: ²³ Yosë nohuanton, Cristo chiminapon. Chiminaponahuë', Yosëri ananpitaantarin. Ina'ton nanpiantarin. Ina quëran a'chintapon tahuëri pochin cantantacaiso marë'. Co cotioro'sarächin nicha'ësarinhüë'. Nisha piyapi'santa' nicha'ësarín, topi ninshitatona'," ténin.

Hua'aonta' imacaso' Paono nohuantërinso'

²⁴ Ina pochin nontahuachina, Pistori chiniquën itërin:

—¡Paono, quëmaso' hua'yantëran! Na'con quirica nontaton hua'yantëran, itërin.

²⁵ —Co'chi sinioro hua'an hua'yantërahuë' paya. No'tëquën nonahuë. Sano yonquiato, nontaranquëma'. ²⁶ Ya'ipi sha'huitëranquëmaso' hua'an Acripa nani nitotërin. Co po'oana quëran napopihuë'. Ya'ipi piyapi nitotopi. Inanta' nani natantërin. Napoaton co të'huatohuë', ina nontarahuë. ²⁷ ¿Quëmanta' sinioro hua'an, pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' natëran pa'? Natëran tënahuë caso', itërin Paonori.

²⁸ —Pi'pian nontopirancohuë' a'naromarëáchin quëma pochin canta' Cristo ima'i, ¿topiranhuë' ti? itërin Acripari.

²⁹ —Pa'pi nohuantërahuë ca pochachin nicamaso'. Ya'ipinquëma' natanamacosopita ca pochachin nicacamaso' nohuantopirahuë'. Catinaquëachin tonpoinëmaso' co nohuantërahuë'. A'naroáchin imarama naporini, noya niitonhuë'. Hua'qui quëran imapatamanta', noya chachin niitonhuë', itërin Paonori.

³⁰ Ina natanahuaton, hua'an huanirin. Pisto, Pirinisa, ya'ipi inaquë huënsëpisopitarë chachin huanipi. ³¹ Pipirahuatona', inahuara capini ninon-topi.

—Iso quëmapi co manta' onporinhüë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Co tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë', nitopi.

³² Ina quëran Acripari Pisto nontaton itapon:

Co Noma copirno chachin nontapon yapa'ninhüë' naporini, ocoicaso' ya'huë'itonhuë', itërin.

27

Nomaquë Paono a'papiso'

¹ Ina quëran Pisto yaa'parincoi. A'napita apiro'santa' yaa'parin. Noma copirno Itaria parti ya'huërin ni'ton, Noma sontaro'sa' capitan Orio itopiso' nontërin inatohua' quëpacaiso marë'. “Paono, apiro'sa', inapita quëpaco'," itohuachina, “Noyahua'. Quëpa'i nipachin,” ténin. ² Inaquë panca nancha ya'huërin, Atramitio quëran huë'ninso'. Asia parti yapa'sarin. A'naya a'naya ninanoquë yachinpirinso'. Inaquë ya'conahuatoí, pipirai. Aristarconta' ca'tanincoi. Inaso' Tisaronicaquë ya'huërin, Masitonia parti nininso'.

³ Tahuërininquë Sitonquë nonshirai. Inaquë Paono nosoroaton, capitani itërin: “Nipayaransopita ya'huërinquë yapa'patan, noya paquë',” itërin. Pa'patoira, pahuantërincoisopita quëtërincoi. ⁴ Ina quëran pipirahuatoí, Chipriquë canconai. Ihuan niquëran pitarincoi ni'ton, coninan pa'tërai. ⁵ Ina quëran Sirisia parti, Panpiria parti, inapita pirayan na'huërai. Inapoatoí, Nisia parti canconai. Miraquë nonshiconai.

⁶ Inaquë capitan a'na nancha quënanin, Aricantria quëran huë'ninso'. Itaria parti yapa'sarin ni'ton, inaquë ichiya'conincoi. Panca nancha inaso'.

⁷ Pipirahuatoí, sacai' pa'nai. Oshaquëran paatoí, na'a tahuëri quëran Quini-toquë canconai. Ihuan nacapiatoí, panca so'ton Crita itopiso' tahuitonai.

Sarmona ya'cariya pa'nai. ⁸ Inaquë yonsai' pa'tërai. Sacai' pa'sahuatoí, Noya Nonshinano'sa' itopiquë canconai. Ya'cariya a'na ninano' ya'huërin. Nasia itopiso'.

⁹ Hua'quirai ni'toi, o'napi tahuëri'sa' naniriarin. Naporo quëran huarë' huëhuëpiro' marë pa'tacaso'. Napoaton Paonori itapon:

¹⁰ —Ama siniororo'sa' pa'ahuasohuë', ma'sha onpohuatëhua', tënahuë. Pa'patëhua', nancha tapiarëhua'. Ma'sharo'santa' a'paitarihua'. Piyapinpoanta' chimiitochináchin, itërin.

¹¹ Capitanso nipirinhüë' co natëtërinhuë'. Nancha hua'anën, nancha quëpana'pi, inapita manorapi: “Pa'ahua’,” itohuachinara, “Noyahua’, pa'ahua’ nipachin,” tënin capitan. ¹² “Iso nonshinanquë co noyahüë' o'napi na'huëanatacaso'. Pinisiqüë tëranta' canconamarëhua'. Inaquë o'napi na'huëanatahua’,” topi. Napoaton manorapi. Pinisiso' Crita parti ya'huërin. Nonshinanën quëran pi'i pipirinsó parti notëërin.

Panca ihuani manínsó'

¹³ Ihuan ahüënan quëran huisohuantahuachina, “Iporaso' noya pacacaso’,” topachinara, pipirai. Crita yonsai' pa'tërai. Noya pa'sapiraihuë', ¹⁴ shiarahuaton, panca ihuan manincoi. Pi'i pipirinsó parti quëran huëcaponahuë', norti parti amasha yonsanin. ¹⁵ Chiníqüën mapachincoira, co nanitëraihuë' no'tëca'huaiso'. Ihuansa' topinan quëpaconincoi. ¹⁶ Marë huancoanaí so'ton ya'huërin, Caota itopiso'. Co pancanayahuë'. Inataquëchin co ihuan chiníqüën pa'ninhuë' ni'ton, ina yonsan yoranaí. Ina pa'tasocoi, sacai' niponahuë', poti quëparaiso' a'sonai ama ihuani oshitëcaso marëhuë'. ¹⁷ Ohuararahuatona', nanchaquë po'mopi. Ina quëran capirinquë nancha so'quëtopi ama ya'quirapicasó marëhuë'. Ina ya'cariya panca sa'mairo' ya'huërin. Inotërachin ninin, Sirti itopiso'. Nohuitatona', ama inaquë pacacaso marëhuë' panca në'mëtë' ótënpiso', a'pamapi. Inapotohuachinara, ihuansa' topinan quëpaconincoi. ¹⁸ Tahuëririnquë co'sacairi chiníqüën ayanpon yanpontárin. Chiníqüën ihuai' ni'ton, pë'pëtoro'sa' quëpapiso' inquititopi. ¹⁹ Ina tashiraya nancha ma'shanënpitanta' inquititopi. ²⁰ Ina quëran na'a tahuëri co pi'i quënanaihuë'. Tayoranta' co ya'norinhüë'. Intohuaso' quëparincoi nimara. Co nitotëraihuë'. Chiníqüën ihuantarin ni'ton: “Tëhuënachin chimiitarihua'; co cha'ësarihuahuë’,” topiraihuë'.

²¹ Nani hua'qui' co coshatëraihuë'. Chiníqüën ihuan manincoi ni'ton, co nanitëraihuë'. Co huachi chiniraihuë'. Paonosó huancánachin huanirahuaton, itapon:

—Natanco iyaro'sa' no'tëquën sha'huichinquëma'. Ni'co'. Critaquë quëparitacaso marë' sha'huitopiranquëmahüë', co natëramacohüë' ni'ton, huë'nëhua'. Co huë'nëhuahuë' naporini, co ma'sha onpo'itërihuahuë'. Co ma'sha aya'itonhuë'. ²² Iporaso nipirinhüë' chiníqüën cancantoco'. Co inquënpoa tëranta' chimiitarihuahuë'. Nanchasáchin ayatarihua'. ²³ Caso' Yosë natërahuë. Inasáchin imarahüë. Ina nohuanton, achin tashi' anquëninën ya'notimarinco. ²⁴ Ya'notimarahuatonco, itërinco: “Ama Paono të'huahuësohuë'. Co chimiitaranhüë'. Yosë nohuanton, a'na tahuëri Noma copirno ya'huërin'pa' cansaran copirno chachin nontamaso marë'. Yosë nontëran ni'ton, ya'ipi nanchaquë nisaramasopita nanpiarama'. Co a'nayanquëma tëranta' chiminapomahuë’,” itërinco anquëni. ²⁵ Napoaton iyaro'sa' chiníqüën cancantoco'. Tëhuënachin Yosë natërahuë. Co inaso' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinco chachin co a'nayanpoa tëranta' chimiitarihuahuë'. ²⁶ Nipirinhüë', a'na so'tonquë ihuai' të'yatarinpoa', itërincoi Paono.

27 Nani cato' simana naniriahuašo', Atriatico marëquë yanponarai. Ipora huanta' ihuai' quëparárincoi. Yono tashi pochin nisahušo': "No'pa' ya'cariarëhua'," topi nancha quëpana'piro'sa'. 28 Napoaton caporin quëran tantiarin. "Cara shonca saota mitro anpotërinso'," tënin. Amashamiachin pa'sahuato, inapochachin tantiantarin. "Cato shonca canchisë mitroíchin anpotërinso'," tënin. 29 "Na'piquë ya'parapihuatëhua'," ta'tona', huanconën quëran catapini hua'na moto' të'yaitopi ama pacacaso marëhuë'. "¿Onporohuarëcha tahuërirë'poya?" ta'tona', moshatopi. 30 Nancha quëpana'piro'saso nipirinhüë' yata'ananpitonaco: "Hui'nimotën quëran a'na hua'na moto' të'yaitahua'," niifatona', ta'acaiso marë' poti i'quë yatë'yatantapi. 31 Napohuachinara, Paonori nicaton, capitan, sontaro'sa', inapita itapon:

—Isopita ta'ahuachina', co canpitanta' cha'ëpomahuë', itërin.

32 Napotohuachina, sontaro'saso' manorahuatona', caporin nishitëtopi. Inapotohuachinara, poti i'quë anotërin huachi.

33 Tahuëri ya'caritohuachina, Paono itantarincoi:

—Iporaso', iyaro'sa', nani cato' simana pa'yanatoma', co coshatëramahuë'.

34 Napoaton coshatoco huachi chiniamaquëma'. Co chimiitarihuahe'. Co manta' onpoarihuahe', itërincoi.

35 Itahuatoncoi, pan manin. Ya'ipiya ni'tërantapiquë, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Ina quëran coshatarin.

36 Napohuachina, ya'ipicoi chiniquën cancantatoi, coshatërai. 37 Cato pasa canchisë shonca saotaya'picoi nanchaquë ya'huërai. 38 Nani ya'ipiya natëhuachinara, trico quëparaiso' inquitopi. Inapotohuachinara, nancha niotëintarin.

Nancha quëran cha'ëpiso'

39 Tahuërihuachina, no'pa' quënanpirinahuë', co nohuipotihuë'. Coninanquë inotë' quënanpi. "Nanitohuatëhua', paso' inotëquë chinpia'ahua'," nitopi.

40 Napoaton hua'na moto' nishitëtatona', i'quë a'paitopi huachi. Naporo chachin no'soratën i'shiritopi. Ina quëran hui'nin quëran panca në'mëtë' inapaquë pë'tënpi. Ihuan quëpahuachincoira, inotëquë pa'sarai. 41 Pa'sapiraihuë', sa'mairo' ni'ton, hui'nin quëran ya'tararin. Co huachi yapa'ninhuë'. Huanconën quëran co'sacairi chiniquën opotaton, nipaatërin huachi.

42 "Huëco' apiro'sa' tëpa'ahua', yonatona' ta'ahuachina'," topi sontaro'sa'.

43 Capitanso nipirinhüë' nohuantërin Paono cha'ëcaso'. Napoaton "Ama tëpacosohuë'. Ya'ipinpoa' pa'ahua'. Nitoyonpatama', canpita'ton niitatoma', yonsaiquë paco'. 44 Ina quëran a'naquëmanta' nontë' së'quërahuatoma', yonsaiquë paco'. Capa nontë' nipachin, nancha ma'shanënpitaquë tërantapi së'quërahuatoma', paco huachi," itërin capitani. Naporahuato, cha'ërai. Ya'ipicoi yonsaiquë canconai.

28

Paono Martaquë naporinso'

1 Ya'ipicoi cha'ërahuato, no'paquë nonshiconai. Ya'huëhuano'sa natanatoi: "¿Ma'ninta' iso parti?" itohuatëira, "Marta," itopi, itërinaco. 2 Ya'huëhuano'sa' noya nosororinaco. O'natatoi, sëhuënai ni'ton, a'pëtopi. "Huëco' napëntico'," itërinaco. 3 Paono ihuë masahuaton pënquë acoapirinhüë', ya'huan pipirahuaton quëtëimirarin. 4 Naquëimirarinso', ya'huëhuano'sari ni'pi. "Iso quëmapi tëpatona'pi ipora. Napoaton yosëro'sa' nohuanton, ma'sha onpoarin i'huëretacaso marë'. Marë quëran cha'ëponahuë', chimianin," nitopi.

⁵ Paonoso nipirinhue' imirin pa'tanahuaton, ya'huan penque te'yatërin. Co manta' onporinhue'.

⁶ "Apira pomatarin. A'naroáchin anotahuaton, chiminapon," tēcatona' hua'qui' ni'sapirinhue', co manta' onporinhue'. Napoaton "Co ipora tepatona'pihué'. Yosé pochin niponahué', piyapi taramara," nitopi.

⁷ Ina ya'cariya a'na hua'an ya'huërin, Popirio itopiso'. Noya quemapi ni'ton, peinēnque ahue'ëtërincoi. Noya nontërincoi. Cara tahuëri cosharo' quëtërincoi.

⁸ Pa'pinso nipirinhue' chiniquēn caniorin. Apira apira saporin. Nani hua'qui' chi'chirárin. Paonori nicapon pa'nin. Sē'huamotorahuaton Yosé nonto-huachina, a'naroáchin noyatërin. ⁹ Napohuachina, na'a cania'piro'sa' hué'pi. Inapitanta' anoyatërin. ¹⁰ Ina maré' noya ni'ninacoi. Naporahuaton, ma'sha nicanarinacoi. Hua'qui' inaque ya'huërai. Yapa'patëira, pahuantërincoiso' quëtërincoi.

Nomaquē canconinso'

¹¹ Nani cara yoqui nisahuaso', yapa'nai huachi. Inaque nisha nancha ya'huërin. Aricantria quëran hué'pirinhue', inatohua' o'napi na'huëanatërin. Ina hui'nin motēnque catopia'hua mamanshiro'sa' ya'huërin. Castoro, Porosi inapita itopiso'. ¹² Inaque ya'conahuatoi, paantarai. Siracosaquē nonshirahuatoi, cara tahuëri inaque i'huatërai. ¹³ Ina quëran yonsai' pa'tahuatoi, Niquioquē canconai. Tahuëririnque pinēhuéi parti quëran ihuan hué'sahuaton, quëparincoi. Cato' tahuëri quëran Potioriquē canconpatëira, nonshirai. ¹⁴ Inaque imapisopita quënanconai. "Huëco' ni'quicoi," itohuachinacira, inaque a'na simana yacaparai. Naporahuatoi, Nomaquē ya'caritërai huachi. ¹⁵ Ya'caritohuatëira, Quisoso imapisopita inaque ya'hué'piso' natantahuatona', hué'pi. "Apio niyontonpiso," itopiquē a'naquē nacapirai. Naporahuaton, Tres Tapinasquē canconpatëira, a'napitanta' quënancoantarai. Imasapi anta' ni'ton, nacapiaponacoi hué'pi. Inapita Paono quënanahuaton, Yosé nontërin: "Yosparinquēn," itërin. Naporahuaton, chiniquēn cancantërin. ¹⁶ Ina quëran Nomaquē chachin canconai. Capi-tanso' pa'sahuaton, prisoro'sa' quëparin tashinan pëique po'mocaiso maré'. Paonoso nipirinhue' co inaque po'mopihué'. "Nohuantohuaton, quëmaora ya'hué'quē'," itopi. Napoaton a'na pëique ya'huërin. Nipirinhue', a'na son-tarori a'pairarin ama ta'acaso maré'hué'.

Nomaquē Paono pënëntërinso'

¹⁷ Cara tahuëri quëran cotio hua'ano'sa' amatërin. Inaque hué'pachinara, Paonori itërin:

—Nani iyaro'sa' isëquē hué'nahuë. Pi'pian nonchinquëma', ta'to, amatëranquëma' hué'nama'. Topinan quëran iyaro'sa' sha'huirapirinaco. Canta' cotio quëmapico ni'to, co a'napita cotioro'sa' no'huirahué'. Shimashonēnpoapita napopiso' yonquiato, co pinorahué'. Nipirinhue', Quirosarinque pa'patora, maninaco. Masahuatonaco, Noma hua'ano'saque yo'coninaco ana'intinacoso maré'. ¹⁸ Hua'ano'sa' natanahuatonaco, "Co manta' onporinhue' ni'ton, co tēpacaso' ya'huërinhué'. Ocoi'i," topi. ¹⁹ Cotioro'sano nipirinhue' co nohuantopihué'. Napoaton "Noma copirno chachin sanontërahue," itërahue. Co yaocoirinacohue' ni'ton, isëquē huaré' huëca'huaso' ya'huërin. Co cotioro'sa' sha'huirapica'huaso maré' hué'nahuë. Co no'huirahué'. ²⁰ Napoaton amatëranquëma'. Yanohuitëranquëma'. Huëco' ninontahua'. Ya'ipi isairro'sanpoa' ninarëhuaso maré' catinaquē tonpimiratërinaco, itërin.

²¹ —Co'chi iyasha manta' nitotëraihue' quiyaso paya. Cotia parti ya'hué'pisopita co quirica a'patiirinacoihué'. Hué'pachinaranta', co a'naya

tëranta' nonapirinênquênhuë'. ²² Nipirinhüë', yanatanainquën. "Quisoso imapisopita co noyahuë'," topi natantërai. Ya'ipi parti napopi. Napoaton sha'huitocoi. ¿Ma'ta' quëma a'chinan? ²³ A'na tahuëri huënantahuatoï, sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Noya iyaro'sapa'. Naporo' tahuëri huënantaco' ya'ipinquëma' sha'huichinquëma', itohuachina, pa'pi. Ina quëran tahuëri nanihuachina, na'aya'pi huë'pi. Paono ya'huërinquë niyontonpi natanacaiso marë'. Tashiramiachin huë'pi. Huë'pachinara, Paonori a'chintárin.

—Yosë yahua'anëntërinpoa'. Na'con nohuantërin huëntonênquë chachin aya'coinpoaso'. Ina marë' hui'nin a'paimarin. Inaso' Quisoso itopi. Quiricanën quëran ina na'con ninopi. Moisésë pënëntërinso' ninshiton, ninorin. Pënëntona'piro'santa' ninopi, itërin. Quiricanën quëran na'con a'chintërin. A'chintaton, chiniquën pënënin Quisoso natëcaiso marë'. A'chintochináchin i'huatërin. ²⁴ Natanahuatona', a'naquën natëpi. A'naquënso nipirinhüë' co natëpihuë'. ²⁵ Nisha nisha yonquiatona', yapipipi. Yapipihuachinara, Paonori itaantarín:

—Ma no'tëquën iyaro'sa' Ispirito Santori nontërin shimashonënpoa' pënënacaso marë'. Ina nohuanton, Isaiasë ninshiton, naporin:

²⁶ "Paaton, piyapi'sa' sha'huitonquë':

'Natanapomarahüë', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahüenta', co tëhuëinchachin quënanaramahuë', itëquë'.

²⁷ Isopita piyapi'sa' co natantochináchinhuë' cancantopi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanantopihuë'.

Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënanpihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënantonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran natëchitonahuë'.

Co noyahuë' yonquisopita naniantatona' imarinaco naporini, anoyacancanchitohüë', itërin Yosëri," tënin.

²⁸ Napoaton sha'huichinquëma' nitotoco'. Yosëri nisha piyapi'sa' nani sha'huitërin cancanëna' anoyatacaso marë'. Inapitaso' natërapí, tënin Paono. [²⁹ Ina itohuachina, nisha nisha ninontahuatona', pipipi.]

³⁰ Ina quëran cato' pi'ipi Paono inaquë ya'huërin. A'nantërinso' pëiquë ya'huëhuachina, na'a piyapi'sari nicapona' huë'pi. Huë'pachinara, noya nontërin.

³¹ "Yosë hua'anëntërinquë ya'conco' canpitanta'," itërin. Sinioro Quisocristo naporinso' a'chintárin. Co të'huatonhuë', na'con a'chinin. A'chinpirinhüë', co insoari tëranta' atonirinhüë' ni'ton, Quisoso nanamën nahuinin. Nani ninshitëranquën huachi.

Paonori Nomaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Paonori imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Quisocristoichin natërahuë. Ina acorinco paato nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, noya nanan a'chinárahüë.

² Co'huara Quisocristo o'mayatërasohüë', ina nanan chachin Yosë sha'huitërinpoa'. Quiricanën quëran anitotërinpoa', iráca ninshitopiso'. Ina nohuanton, na'a pënëntona'piro'sa' ninopi. ³ “Hui'nahuë a'paimarahüë,” ténin Yosë. Napoaton Quisocristo isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarin. Tapi shiin inaso'. ⁴ Yosë pochachin ni'ton, noyasáchin ninin. Chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarín. “Inaso' tëhuëenchachin Yosë hui'nin. Chini chiniquën nanantarín,” tënëhua'. Ananpitaantarín ni'ton, nitotërehua'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa' ni'ton, “Sinioro” itërehua'.

⁵ Ina nosoroatonco, acorinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Inapitanta' nanamën natëcaiso marë' pënënarahuë. Natëhuachina', “Quisocristoso' noya noya,” tosapi. ⁶ Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahüë', Quisocristo imarama'. Yosë nohuanton, imarama'. ⁷ Napoaton Nomaquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë pa'pi nosororinguëma'. Nani acoringuëma' piyapinépita nicacamaso'. Ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainguëma'. Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'. Inaso' hua'anëntërinpoa'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

⁸ Canpitaso' noya Yosë natërama', natantërahuë. Ya'ipi piyapi napopi. Ina natantato, “Yosparinquën Sinioro,” itërahuë Yosë. Ina'ton napotërahuë. Quisocristo catahuarinco ina pochin Yosë nonta'huaso marë'. ⁹ Yosë ni'sárinco, no'tëquën nontaranquëma'. Ya'ipi cancanëhuë quëran huarë' Yosë imarahüë. Hui'nin nanamën a'chinárahüë. Nani tahuëriya canpita yonquiatënguëma', ¹⁰ Yosë nontarahüë. “Noya catahuaguë’,” itërahuë. Iráca quëran huarë' nicapënguëma' yapa'pirahuë', co nanitërahuë'. Ipora huanta' paca'huaso' yonquiarahuë. “Quëma nohuantohuatan, Sinioro, catahuaco onpopionta' pa'i,” ténahuë, Yosë nontato. ¹¹ Yani'nanquëma'. Yacatahuanquëma' chiniquën cancantamaso marë'. Ina quëran noya noya imarama'. ¹² Canpitanta' noya imapatama', achinicancanaramaco canta'. Noya ninontatëhua', noya noya cancantarihua'.

¹³ Tëhuëenchachin iyaro'sa', iráca quëran huarë' nicapënguëma' yapa'pirahuë'. Ipora huanta' co nanitërahuë' paca'huaso'. Nisha nisha parti a'chinpatëra, piyapi'sa' natëtona', Quisocristo imasapi. Canpitanta' yaa'chintëranquëma' noya noya imacamaso marë'. ¹⁴ Ya'ipi piyapi'sa' pënëna'huaso' ya'huërin. Quisocristo sha'huitërinco. “Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ya'ipi nananquë nonpisopita a'chintëquë'. Quirica nitotoro'sa', co nitotoro'sahuë', ya'ipiya pënënuë',” itërinco. ¹⁵ Napoaton canpitanta' yaa'chintëranquëma'. Nomaquë ya'huëramasopitanta' Quisocristo nanamën a'chinchinguëma' ténahuë.

Quisocristo nanamën

¹⁶ Co caso' tapanahuë' Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Piyapi'sa' natëhuachina', Yosëri anoyacancantarín. Inaíchin nanitaparín

nicha'ëinpoaso'. Cotioro'sari'ton natëhuachina', anoyacancantarín. Iporaso' nisha nisha piyapi'santa' anoyacancantarín. Napoaton pa'yatërahüé nanamën sha'huica'huaso'. ¹⁷ “Yosëichin anoyacancantërinpoa',” topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Oshanënpoa' inquitantonpoa', co huachi inapita yonquiarinhué'. Quiricanën quëran ina anitotërinpoa'. “Cancanënpoa quëran huaré' Yosë natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa' ni'ton, noya nanpimiatarihua',” tënin Yosë quiricanënpquë. Co canpoara nanitërhua'hué' noya cancantacaso'.

Iráca quëran huaré' oshahuanpiso'

¹⁸ Yosë inápaquë ya'huaponahué', cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. “Piyapi'sa' co noyahué' nipi. Co ca pochín cancatopi'hué'. Ina maré' no'huito, ana'intarahüé huachi,” tënín Yosë. No'tën nanan nitotaponaraihué', co nohuantopi'hué' natëcaiso'. ¹⁹ Cancanëna quëran Yosë nohuitochinachín acopirinhué', co yanohuitopi'hué'. ²⁰ Isoro'pa' ninín quëran huaré' piyapi'sa' nitotopi. Yosëso' co quënanpirëhuahué', nani ma'sha ninín. Ina nicatona', “Tëhuëchachín Yosë ya'huërin. Ya'ipiya nanitaparín ni'ton, ina chinotahua',” ta'caso nipirinhué', co nohuantopi'hué'. Napoaton na'inpi. ²¹ Yosë ya'huërinso' nitotaponaraihué', co ina chinotopi'hué'. Ina nohuanton, nani ma'sha ya'huëtopirinahué', co ina maré' “Yosparinquën Sinioro,” co itopi'hué'. Nisha nisha yonquiatona', chihuërinso pochín nipi. Tashi pochín cancantopi. ²² “Ya'ipiya nitotërai,” topirinahué', co noya yonquipi'hué'. ²³ Yosëso' noyasáchin ninín. Co onporonta' chiminaponhué'. Inaso nipirinhué', co ina yonquipi'hué'. Ina naniantatona', mamanshi nipi moshacaiso maré'. Mamanshi piyapi nonanpiso' moshapi. Co piyapi ya'huëmiatopirinhué', ina yamoshapi. Nisha nisha ma'sharo'santa' moshapi. A'naquën anpiantëhuano'sa', a'naquën no'paquë nohuaratërinso'pita, inapita moshapi.

²⁴ Napoaton Yosëri tananpitërin co noyahué' yonquipisopita nicacaiso maré'. A'porín. A'pohuachina, pa'pi co noyahué' nipi. Taparosáchin yonquiatona', nisë'huapi. Co ina pochín nisë'huacasohué' nipirinhué'. ²⁵ Yosëri no'tëquën anitotopirinhué', ina a'porahuatona', nonpin nanan natëpi. Ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita moshatona', chinotopi. Yosëriáchin ya'ipiya ninín nipirinhué', co inaso' chinotopi'hué'. Tëhuëchachín inasáchin chinotacaso' ya'huërin, ténahuë. Amen.

²⁶ Napoaton Yosëri tananpitërin pa'pi co noyahué' cancantacaiso maré'. Sanapi'sa' co huachi so'ina' nohuantopi'hué'. Sanapi capini nisë'huacaiso' nohuantopi. Co ina pochín nicacasohué' nipirinhué'. ²⁷ Quëmapi'santa' co huachi sa'ina' nohuantopi'hué'. Quëmapi capini nisë'huapi. Ina maré' na'inpi ni'ton, Yosëri ana'intarin. Co no'tëquën yonquiatonaraihué', nitapicancanpi. Nonënantá' tapi'pi.

²⁸ Co Yosë yanatëpi'hué' ni'ton, inari a'porín co noyahué' nicacaiso maré'. Nitapicancamiatopi. ²⁹ Pa'pi co noyahué' nipi. Nimonshitacaisoráchin yonquipi. Na'con oshahuanpi. A'na piyapi ma'shanënpita nohuantapapi. Pi'api chinotopi. Niapiratopi. A'naquën tëpatopi. Nino'huipi. Nonpinápi. No'huitápi. A'napita nonpinapipi. ³⁰ Nipinopi. Yosë inimicotopi. Ma'tona ma'tona nonpi. “Caso' noya noyaco,” ta'tona', a'napita nocanpi. Yonquirápi co noyahué' nicacaiso maré'. Pa'pina', a'shina', co inapita tëranta' natëpi'hué'. ³¹ Co huachi noya yonquipi'hué'. Nonpinápi. Co quëmopinënpita tëranta' nosoropi'hué'. No'huitochinachín cancantopi. ³² “Co noyahué' nipsisopita chiminapachinara, ana'ntacaso' ya'huërin,” tënín Yosë. Ina nitotaponaraihué', inachachín niantapi. Naporahuatona', a'napitanta' co noyahué' nipachinara, pa'yatopi.

2

Yosëri no'tëquën ana'intërinso'

1 A'naquëma' iyaro'sa' piyapi'sa' yonquirapiratoma': "Paso' quëmapi co noyahuë' ninin," tënama'. Napoapomarahué', ina pochachin canpitanta' co noyahuë' ninama'. Napoatoma', nina'intarama'. 2 "Co noyahuë' nipatama', ana'intaranquëma'," ténin Yosë. No'tëquën inaso' ana'intarin, nitotërhua'. 3 "Pasopita oshahuanpi," tënama'. Nipirinhuë', canpitanta' co noyahuë' nipatama', Yosë ana'intarinquëma co cha'ësaramahuë'. 4 Yosë nosororinpoaso' co no'tëquën yonquiramahuë'. "Co a'naroáchin no'huirinpoahuë'," ta'toma', co noyahuë' ninama'. Tëhuë'nchachin co a'naroáchin ana'intërinquëmahué'. "Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantapona' nimara," ta'ton, ninarárin. 5 Canpitaso nipirinhuë', co natantochináchinhuë' cancantërama'. Co oshanëma' yaa'poramahuë'. Napoaton ayaro' tahuëri chini chiniquën ana'intarinquëma'. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin. 6 Ya'ipi ninëhuasopita Yosë nitotërin. Ayaro' tahuëri ina yonquiaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Noya nipatëhua', noya acoarinpoa'. Co'so' noya nipatëhuahuë', ana'intarinpoa'. 7 Noyasáchin nipatëhua', noya ni'sarinpoa'. Yosë yonquiatëhua', noya acoinpoaso marë' na'con nohuantohuatëhua', ananpitaantarinpoa'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. 8 Nipirinhuë', canpoara nohuantërhuasoráchin nipatëhua', no'huitarinpoa'. No'tëquën anitotopirinpoahuë' co natëhuatëhuahuë', ana'intarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', chiniquën ana'intarinpoa'. 9 Ya'ipi co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'intarin. Naporo' chiniquën parisitapi. Cotioro'sa' no'tëquën chachin ana'intarin. Nisha piyapi'santa' co noyahuë' nipachina, inapochachin ana'intarin. 10 Noya nipisopitaso nipirinhuë', noya ni'sarin. Noya noya acorarin. Asanocancanarin. Cotioro'sa' no'tëquën chachin napotarin. Nisha piyapi'santa' inapochachin nitarin. Ya'ipinpoa' noya nipatëhua', nicha'ësaripoa'.

11 Yosëso' ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. 12 Iráca Moisésëri cotioro'sa' pënënin nani ma'sha natëcaiso'. Cotioro'saráchin pënënin. Co ina natëhuachinahuë', oshahuanpi. Ina marë' Yosëri ana'intarin. Anapitaso nipirinhuë' co pënëntërinso' nitotopihuë'. Co nitotatonahuë', co ina natëcaiso' ya'huëpirinhuë'. Co noyahuë' nipachina', ana'intarin chachin inahuanta'. 13 Cotioro'saso' Moisésë pënëntërinso' natanaponaraihuë', co natëtopihuë'. Napoaton co Yosëri noya ni'ninhuë'. No'tëquën natëpi naporini, Yosëri noya ni'itonhuë'. 14 Nisha piyapi'saso' co Moisésë pënëntërinso' nitotopihuë'. Co nitotaponaraihuë', a'naquën noya nipi. Inahuara cancanëna quëran nitotopi ni'ton, napopi. 15 Cancanëna quëran Yosëri anitotërin noya nicacaiso'. Co noyahuë' nipachinara, inahuara nitotopi. "Co inapocaso nipirinhuë', inaporëhua'," topi yonquiatona'. Inapochachin noya nipachinara, inanta' cancanëna quëran nitotopi. 16 Ayaro' tahuëri ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita aipitarinpoa'. Po'oana quëran ma'sona tëranta' onporëhuasopita a'ninquëchin anitotarinpoa'. Naporo' tahuëri Tata Yosë nohuanton, Quisocrishtë no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', ana'intarinpoa'. Ina nanan ya'ipi parti sha'huirarahué'.

Co cotioro'sa' tëranta Yosë pënëntërinso' natëpisohué'

17 A'naquëma' cotioro'sanquëma' ni'ton, a'napita nocanama': "Moisésë pënëntërinso' natëhuatoui, cha'ësarai," tënama'. "Yosë na'con na'con nosororincoi," tomantatoma', a'napita nocanama'. 18 Yosë nohuantërinso' nani nitotërama'. Yosë quiricanën a'chintërinënuëma' ni'ton, nitotërama' noya

nicacamaso'. ¹⁹ Nisha piyapi'santa' yaa'chintërama'. Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', somaraya pochin niconpi. Tashi pochin cancantopi. ²⁰ Co Yosë nanamën nitotopihuë' ni'ton, yaa'chintërama'. "Yosë no'tëquën pënëncoi ni'ton, noya noya nitotërai. A'napitaso' co quiya pochin nitochâtërapihuë'," tënama'. ²¹ A'napita a'chintopiramahuë', ¿onpoatomata' canpita chachinso' co yonquiramahuë? "Ama ihuatocosohuë'," tapomarahuë', ¿onpoatomata' ihuatërama'? ²² "Ama a'na quëmapi sa'in monshitocosohuë'," tapomarahuë', ¿onpoatomata' canpitanta' monshihuanama'? Piyapi'sa' mamanshi moshahuachinara, no'huirama'. "Yosëichin chinotacaso nipirinhüë'," tënama'. Napoapomarahuë', ¿onpoatomata' co cancanëma quëran huarë' chinotëramahuë'? Co mamanshi moshapiramahuë', moshatopiso pëiquë ihuatërama'. ²³ "Quiyasáchin Moisésë pënëntërinso' nitotërai," tënama'. Napoapomarahuë', co natëramahuë'. Ina marë' a'napitari Yosë pinopi. ²⁴ Co noyahuë' cancantërama' ni'ton, nisha piyapi'santa' co Yosë noya ni'sapihuë'. Quiricanëquë chachin naporin:

²⁵ "Quiyaso' Yosë piyapinënpitacoí," ta'toma', marca niacotërama'. Moisésë pënëntërinso' noya natëhuatama', no'tëquën niacotërama'. Nipirinhüë', co natëhuatamahuë', topinan quëran marca niacotërama'. ²⁶ Nisha piyapi'santa' niponaraihuë', Yosë natëhuachina', piyapinënpita pochin ni'sarin. ²⁷ Co marca niacotaponaraihuë', Yosë natëhuachina', sha'huirapiaponëquëma'. Canpitaso' pënëntërinso' nitotapomarahuë', co natëhuatamahuë', Yosë ana'intarinquëma'. ²⁸ Cotioro'sanquëma' nipiramahuë', co ina marë' piyapinënpita pochin ni'ninquëmahuë'. Inapochachin Yosë marcanënta' co topinan nonënpoaquë niacotacaso' ya'huërinhuë'. ²⁹ Ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë imapatëhua', tëhuëchachin piyapinënpita pochin ni'sarinpoa'. Marcanën cancanënpoaquë acotërinpoa'. Co nonënpoaquë acotërinpoahuë'. Ispirito Santo anoyacancantërinpoa'. Ina quëran noya ni'ninpoa'. Co piyapi'sa' pa'yatopirinënpoaquë', Yosëso' noya ni'sarinpoa'.

3

¹ Cotioro'sa' ni'tona', marca niacotopi. ¿Ma'ta' ina marë' canapi? ² Na'con canapi tënahüë. Yosëri na'con catahuarin. Inahua'ton iráca nontërin. Nanamën chachin aninshitërin ya'huëmiatacaso marë'. ³ A'naquënso' co huachi ina natëpihuë'. Ina niponahuë', co nanitërhüë': "Yosëso' co no'tëquën sha'huëtërinhuë'," ta'caso'. ⁴ Yosëriso' co onporonta nonpintarinhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' nonpinpirinahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Quiricanën quëran naporin:

"No'tëquënáchin nontërancoi ni'ton, a'naquën nonpinapipirinënpinquënhüë', co onporonta' minsëarinënpinquënhüë'," tënin.

⁵ A'naquën po'pin yonquipi: "Canpoa co noyahuë ninëhua ni'ton, Yosë noyasáchin nininso' a'ninquechin anitotërinpoa'. Napoaton ana'intohuachinpoa', co no'tëquën ana'intërinpoahuë'," toconpi. ⁶ ¡Co ina pochin yonquicaso ya'huërinhuë'! Yosëso' noya ni'ton, no'tëquën ana'intiinpoaso' ya'huërin. Co ana'intiinpoaso' ya'huërinhuë' naporini, co ayaro' tahuëri no'tëquën sha'huichitonpoahuë'.

⁷ A'naquëonta' taponá: "Caso' nonpinpirahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Nonpinahuë ni'ton, Yosë no'tëquënáchin noninso a'ninquechin anitotërinpoa'. Napoaton co oshahuan pochin Yosë ana'intincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Co no'tëquën yonquipihuë'. ⁸ A'naquënta napopi: "Huëco' manta tëranta' niahua' Yosë na'con na'con catahuainpoaso marë'. Paono chachionta' ina pochin a'chintërinpoa'," topi pinotuoaco. Co no'tëquën yonquipihuë' ni'ton, napopisopita no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin.

Ya'ipinpoa' oshahuanëhuaso'

⁹ ¿Onpopinta' iporaso' yonquiarihua'? Cotioro'sanpoa noya noya ninëhua', ¿tëcarihua ti? ¡Co naporinhuë! Nani sha'huitëranquëma'. Cotioro'sanpoa', nisha piyapi'sa', ya'ipinpoa' oshahuanëhua'.

¹⁰ Yosë quiricanëñquë tapon:

“Ya'ipi piyapi'sa' co noyahuë' nipi.
Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

¹¹ Co no'tëquën yonquipihuë'.

Co inahuara nohuantopihuë Yosë chinotacaiso'.

¹² Co Yosë iranën pa'topihuë', pëshonpi.

Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

¹³ Chimipi pa'pitopiso' i'soatopinan pochin napoonin nonpi.

Nonpintatona', ya'huan tomain yanquëëtërinsö pochin na'a piyapi'sa' aparisitopi.

¹⁴ No'huitatona', piyapi'sa' pinosápi.

¹⁵ A'naroáchin yaahuë'topi, yatëpatopi.

¹⁶ Insëquësona pa'pachinara, piyapi'sa' aparisitopi, asëtopi.

¹⁷ Piyapi'sa' ano'huitopi ni'ton, co noya nini'tona' ya'huëpihuë'. Co sano cancantopihuë'.

¹⁸ Yosë të'huatacaso' ya'huëpirinhuë', co ina yonquipihuë',” tënin iráca Yosë quiricanëñquë ninshitatona'.

¹⁹ Tëhuëñchachin co noyahuë' nicatëhua', ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Yosë pënëntërinsö' nitotopirëhuahuë', co natërëhuahuë' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin. ²⁰ “Pënëntërinsö' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” topirinahuë' a'naquën. Co ina marë' noya ni'ninpoahuë'. Pënëntërin quëran oshahuanëhuaso' anitotërinpoa'. Ina natanpatëhuara, “Tëhuëñchachin oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhua',” tënëhua'.

Quisocriso imapatëhua', anoyacancantërinpoaso'

²¹ Iporaso nipirinhuë' Yosë anitotërinpoa' onporahuatësona cha'ëcaso'. Co iráca pënëntërinsö' natërëhua quëran noya cancantarihuahuë'. Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita inachachin sha'huitërinënpoa'. ²² Quisocriso imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Insosona natëhuachin, anoyacancantarin. Co nisha nisha nontërinpoahuë'. ²³ Ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Co a'nayanpoa tëranta' Yosë pochin cancantërehuahuë'. ²⁴ Nipirinhuë', inaora nohuanton, Yosë nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', Quisocriso a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Ina imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. ²⁵ Yosë nohuanton, Quisocriso chiminin. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. “Ca marë' chiminin,” topatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Huëñainën quëran anoyacancantarinpoa'. Iráca piyapi'sa' oshahuanpirinahuë', Yosëri co a'naroáchin ana'intërinhuë'. “A'na tahuëri Quisocriso chiminpachin, oshanëna' inquitarahuë,” ta'ton, co ana'intërinhuë'. ²⁶ Iporaso huachi Quisocriso chachin a'paimarin ya'huërenamënpoa' chiminacaso marë'. “Quisocriso oshanënpoa marë' chiminin,” topatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Noyápiachin cancan quëtarinpoa'. Ina imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Co canpoanta' ana'intarinpoahuë'.

²⁷ Napoaton co inso tëranta nocanacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Co pënëntërinsö' natërëhuaso marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocriso naporinsö' natërëhuaso marë' nicha'ërinpoa' ni'ton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. ²⁸ Nani sha'huitëranquëma'. Quisocriso imarëhuaso marë' anoyacancantërinpoa'. Co ya'ipi pënëntërinsö' natëpirëhuahuë', noya ni'ninpoa'.

29 Yosè ya'ipi piyapinpoa' nohuantèrinpoa'. Co cotioro'saráchin nosororinhué'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ya'ipinpoa' nosororinpoa'.
 30 Anaíchin Yosè ya'huérin. Ya'ipinpoa' napopianachin nosororinpoa'. Cotioro'santa', nisha piyapi'santa', Quisocristo imapachina', anoyacancantarin. 31 Quisocristoíchin anoyacantèrinpoa' ni'ton, iráca pènèntèrinso' ¿co huachi pa'tèrinhué' pochin nitèrèhua tí? ¡Co naporinhué'! Ina quèran oshahuanèhuaso' nitotarihua'. Quisocristo imapatèhua', catahuarinpoa' noya natècaso'.

4

Apraan natètèrinso'

1 Apraan naporinso' sha'huichinquèma'. Inaso' shimashonènpoa'. ¿Onporahuatonta' Yosèri noya ni'nin? 2 Apraan inaora co nanitèrinhué' no'tèquèn Yosè natècaso'. Inaora nanitèrin naporini, "Caso' noyaco. No'tèquèn natèrahué," chitonhué'. Napoaponahué', co ina pochin Yosèri ni'ninhué'. 3 Yosè quiricanènquè naporin: " Yosè no'tèquèn nontèrinco. Inasáchin catahuarinco," topachina, Yosèri noya ni'nin. Oshanèn inquitaton, noya ni'nin," ténin quiricanènquè. 4 Ni'co'. Piyapi'sa' sacatohuachinara, pahuèrècaso' ya'huérin. Inapochachin no'tèquèn natèrèhua' naporini, Yosè noya nicainpoaso' ya'hué'itonhué'. 5 Yosèso nipirihué', inaora nohuanton nosororinpoa'. "Co caora noya nipirahué', Yosè chachin anoyacancantarinco," topatèhua', oshanènpoa' inquitatonpoa' noya ni'ninpoa'. 6 Co noyahué' nipurèhuahué', inaora nohuanton, Yosè anoyacancantèrinpoa' ni'ton, noya ni'ninpoa'. Ina marè' noya cancantèrèhua'. Iráca Tapi inachachin naporin. 7 Quiricanènquè ninshitèrin:

"Oshanènpoa' Yosè inquitohuachinpoa', noya cancantarihua'. Ya'ipi oshanènpoa' ayatarinpoa'.
 8 ¡Co huachi oshanènpoa' marè' ana'intarinpoahué'! Napoaton noya cancantarihua'," ténin.

9 ¿Inpitata' ina pochin noya cancantapi? Co cotioro'saráchin ina pochin noya cancantacaso' ya'huétopihué'. Co marca niacotopirinahuénta' noya cancantapi. Apraan yonquico'. "Yosè no'tèquèn nontèrinco. Inasáchin catahuarinco," topachina, Yosèri noya ni'nin. Nani sha'huítèranquèma'. 10 ¿Onporota' noya ni'nin? ¿Marca niacotèrin piquèran noya ni'nin? Co naporin naporinhué'. Co'huara marca niacochatèrasohué', noya ni'nin. 11 Yosè natèrin ni'ton, inari noya ni'nin. Co'huara marca niacochatèrasohué', piyapinèn pochachin ni'nin. Ina piquèran marca niacotèrin imarinso' anitofacaso marè'. "No'tèquèn nontèrinco," topachina, noya ni'nin. Nisha piyapi'santa' ina pochachin natètohuachinara, Apraan pochin cancantopi. Co marca niacotopirinahué', Apraan hui'ninpita pochin nipi. 12 Cotioro'santa' Apraan pochin natètohuachinara, hui'ninpita pochin nipi anta'. Co marca niacotopiso marè' noya cancantopihué'. Co'huara marca niacochatèrasohué', Apraanso' natètèrin. A'napitanta' ina pochin cancantohuachinara, Yosèri noya ni'sarin.

Yosèri Apraan sha'huítèrinso'

13 Iráca Yosèri Apraan itapon: "Nosoroatènquèn, páncaro'pa' quèchinquèn. Piyapinèhué' pochin ni'saranquèn. Quèma shinparinpitanta' noya catahuaarahué'. A'na tahuèri ya'ipiro'pa' hua'anèntapona'," ifèrin. "Yosè co onporonta' nonpintarincohué'," téninso marè' Yosèri noya ni'nin. Co naporin Moisése pènèntèrinso' natèpisopitaráchin noya ni'nin naporini, topinan cancanènpoa' quèran natèrèhuasopitaso' co noya nicainpoaso' ya'hué'itonhué'.

Topinan quëran Yosëri Apraan sha'huichitonhuë'. ¹⁵ Moisésë pënëntërinso' co natëhuachinarahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Co pënëntërinso' ya'huërinhuë' naporini, co natëcaso' ya'huë'itonhuë'. Co ina marë' oshahuaintërihuahuë'.

¹⁶ Napoaton Apraaniso natëton: "Yosë no'tëquën nontërinco," topachina, Yosëri itërin: "Oshahuanpiranhuë', caora nohuanto, nosoroatëquën catahuanquën. Hui'nanpitanta' catahuanahuë'," itërin Yosëri. Co cotioro'sarächin nosororinhuë'. Ya'ipi Apraan pochin cancantopisopitanta' nosororin. Ina hui'ninpita pochin ninëhua'. ¹⁷ Iráca Yosëri Apraan itërin: "Ca nohuanto, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. Na'a nisha nisha piyapi'santa' quëma pochachin cantantapi," ténin Yosë. Quiricanëquë naporin. "Yosë no'tëquën nontërinco. Ya'ipiya nanitaparin. Chiminpisopitanta' nanitërin ananpitacaso'. Co ma'sha ya'huëpirinhuë', nani ya'huërinso pochin sha'huichanin," ta'ton, Apraan natëtin.

¹⁸ "Quëma shiparinpita notohuaro' na'asapi," itërin Yosëri. Hua'qui' co a'na hui'nin tëranta' ya'huëtërinhuë'. Sacai' natëtacaso nipirinhuë', Apraan natëtin. "Yosë nohuanton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco. Shi-huëpitanta' na'asapi," ténin Apraan. ¹⁹ Pasa pi'ipitaponahuë', co hui'nin ya'huëchatërarinhuë'. Co huachi chinirinhuë'. Sa'ionta' co hua'huanapihuë'. Nani paiya. Napoaponahuë', Yosë natëtin. ²⁰ "Yosë nonpintërinco," co téninhuë'. Co nisha nisha yonquirinhuë'. "No'tëquën nontërinco," ta'ton, chiniquën cantantërin. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, co naniantarincóhuë'. ²¹ Yosë ya'ipiya nanitaparin. Sacai' niponahuë', nani sha'huitërinco ni'ton, catahuaninco. Sha'huitërinco chachin ya'huapon," ténin. ²² Ina pochin yonquirinso marë' Yosëri nóya ni'nin.

²³ Apraan naporinsopita Yosë quiricanëquë ninshitopi. Canpoanta' nitotacaso marë' ninshitopi. ²⁴ Ina pochin cantantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocriso chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarin. Ina hua'anëntërinpoa', tënëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa' canpoanta'. ²⁵ Yosë nohuanton, oshanënpoa marë' chiminin. Inari chachin ananpitaantarin oshanënpoa' inquitatonpoa', noya nicainpoaso marë'.

5

Yosë anoyacancantërinpoaso'

¹ "Siniro Quisocrisoíchichin nicha'ësarinpóa'," ta'tëhua', imarëhua'. Oshanënpoa' inquitërinpoa' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. Co inimiconënpita pochin ni'ninpoahuë'. ² Quisocriso cancanënpoa quëran natëhuatëhua', nicha'ësarinpóa'. Nosoroatonpoa', ipora huanta' catahuaninpoa' noya imacaso marë'. A'na tahuëri Yosë'pa' pa'patëhua', Yosë pochin nisarëhua'. Ina yonquiatëhua', nóya cantantarihua'. ³ Iporaso' parisitarihuarahué', noya cantantarihua'. "Parisitohuatëhua', Yosë catahuaninpoa' imamiatacaso marë'," ta'tëhua', co sëtarihuahuë'. Chiniquën cantantatëhua', noya ahuantarihua'. ⁴ Noya ahuantohuatëhua', chini chiniquën cantantarihua' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. "Co naniantarinpoahuë'," ta'tëhua', inasáchin ninarihua'. ⁵ Inasáchin ninahuatëhua', tëhuëenchachin co naniantarinpoahuë' ni'ton, co tapanarihuahuë'. Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa': "Ma noyacha Yosë nosororinpoa paya," tarihua'. Ispirito Santo chachin Yosë nosororinpoaso' anitotërinpoa'.

⁶ Canpoara co nanitërhëhuahuë' cha'ëcaso'. Nipirinhuë', iráca o'macaso' nanihuachina, Quisocriso isoro'paquë o'marin. O'marahuatón, oshahuano'sa marë' chiminin. ⁷ Ni'co'. Piyapi noya niponahuë', co insonta' ya'huërenamën chiminacaso' nohuantërinhuë'. Noya noya

nipachin, nicha'écaso maré' a'nara' ya'huèrètapon nimara. ⁸ Quisocrisoso nipirinhue' oshahuano'sa maré' chiminin. Oshahuanpirèhuahuè', ya'huèrètèrinpoa'. Yosè nohuanton, canpoa maré' chiminin. Napoaton: "Ma noyacha Yosè nosororinpoa paya," tènèhua'. ⁹ "Corosèquè huènnainèn pa'nin. Oshanènpoa maré' chiminin," topatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'. Napoaton ayaro' tahuèrinta' catahuarinpoa'. Naporo' tahuèri co noyahuè' nipisopita chiniquèn ana'intarin. Imarèhuasopitaso nipirinhue', co ana'intarinpoahuè'. Quisocrisoto chachin nicha'ésarinpoa'. ¹⁰ Iráca oshahuanatèhua', Yosè inimicotopirèhuahuè', hui'nin chiminin ni'ton, nanan anoyatèrinpoa'. Iporaso' noya nipayarèhuaso pochin ninèhua' ni'ton, noya noya catahuarinpoa'. Nanpiantarin ni'ton, catahuarinpoa' noya cha'écahuaso maré'. ¹¹ Naporahuaton, "Yosè nosororinpoa'," ta'tèhua', ina pa'yatèrèhua'. Hui'nin chachin nanan anoyatèrinpoa' ni'ton, noya cancantèrèhua'.

Atan, Cristo inapita napopiso'

¹² Atan'ton co noyahuè' nica-ton, oshahuanin. Ina maré' chiminacaso' ya'huèrin. Ina quèran ya'ipinpoa' co noyahuè' nica'tèhua', chiminèhua'. ¹³ Co'huara Moisésè pènèchatèrasohuè', piyapi'sa' oshahuanpi. Oshahuanpirinahuè', co pènèntèrinso' ya'huèyátèrarinhue' ni'ton, co ina maré' ana'intacaso' ya'huè'itonhuè'. ¹⁴ Nipirinhue', Atan quèran huarè' ya'ipi piyapi'sa' chiminpi. Moisésè ya'huèaquè huarènta' chimina'piapi. Ya'nán isoro'pa' nipon, Yosèri pènènpirinhue', Atan co natètonhuè', oshahuanin. Ina quèran ya'ipi piyapi'santa' co noyahuè' nica-tona', oshahuanpi. Co Yosèri chachin pènènpirinhue', inahuanta' oshahuanpi. Atan pochin cancantatona' ya'ipi piyapi'sa' oshahuanpi. Quisocrisoso nipirinhue' nanan anoyatinpoaso maré' o'marin.

¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' nosororinpoa'. Atanso nipirinhue' co ina pochin nininhue'. Co natèrinso marèhuè' oshanèn ya'huètèrin. Inapochachin ya'ipi piyapi'sa' oshahuanatona', chiminpi. Ina quèran ana'intacaso' ya'huèrin. Yosèso nipirinhue' inaora nohuanton, na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin na'acquènpoa' anoyacancantinpoaso maré'. ¹⁶ Atan co natèrinhuè' ni'ton, osha ya'huèrin. A'naichin pènèninso' co natèrinhuè' ni'ton, ana'intacaso' ya'huèrin. Nipirinhue', Yosè nosororinpoaso' co ina pochin nininhue'. Na'con oshahuanpirèhuahuè', Quisocrisoto chiminin ni'ton, oshanènpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. ¹⁷ A'na ya'piichin tèhuèrin ni'ton, ya'ipi piyapinpoa' chiminacaso' ya'huèrin. Aquètè huarè' Yosèso', inaora nohuanton nosoroatonpoa' Quisocrisoto quèran nicha'èrinpoa' ni'ton, inarè'quènpoa' nanpimiataritèhua' hua'anèntarihua'.

¹⁸ Atan co noyahuè' ninin ni'ton, ya'ipinpoa' ana'intinpoaso' ya'huèpirinhue'. Quisocrisoto chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' nanitèrèhua' nanpimiatacaso'. Imapatèhua', co ana'intarinpoahuè'. ¹⁹ A'naichin co Yosè natèrinhuè' ni'ton, ya'ipinpoa' oshahuanèhua'. A'naso nipirinhue' Yosè natèton, chiminin. Ina maré' na'acquènpoa' anoyacancantèrinpoa'.

²⁰ Iráca Moisésè pènèntèrin oshahuanèhuaso' anitotinpoaso maré'. Ina quèran na'con oshahuanèhuaso' nitotèrèhua'. Na'con oshahuanpirèhuahuè', inaora nohuanton, Yosè na'con na'con nosororinpoa'. ²¹ Oshahuanèhua' ni'ton, chiminpatèhua', parisitomiatacaso' ya'huèpirinhue'. Yosèso' inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Sinioro Quisocrisoto anoyacancantohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

6

Quisocristo imapatèhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuè'

¹ Yosè inaora nohuanton nosororinpoa ni'ton, manta tëranta' niahua' inaora nohuanton, oshanënpoa' inquitinpoaso marè' çtëcarihua ti? ² ¡Co naporinhuè! Quisocristo imapatèhua', chiminèhuaso pochin cancantatèhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuè'. ³ “Quisocristo imarahùe huachi,” ta'tèhua', aporihuanèhua'. Ina noya chinpitacaso marè' aporihuanèhua'. Aporihuanpatèhua', Quisocristorè'quènpoa' chiminèhuaso pochin ninèhua'. Ina chimininsò pochachin co noyahuè' yonquirèhuasopita a'porèhua'. Nani ina nitotèrama'. ⁴ Quisocristo chiminpachina, pa'pitopi. Aporintohuachinënpoara, canpoanta' pa'pitèrinënpoaso pochin co noyahuè' yonquirèhuasopita naniantèrèhua'. Tata Yosè chiniquèn nanantaton, Quisocristo ananpitaantarín. Canpoanta' nasha cancan quètèrinpoa' nasha pochin nanpicaso marè'. Ina yonquiatèhua', aporihuanèhua'.

⁵ Quisocristo chiminaponahuè', nantpiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuè' yonquirèhuasopita naniantohuatèhua', nantpiantarèso pochin noya noya cancantarihua'. ⁶ Cato' cancan pochin ya'huètèrinpoa'. Ana cancaso' sopai yanatèrin. Quisocristo imarahèhua' ni'ton, co noyahuè' cancantèrèhuaso' corosèquè patanantèrèso pochin nitèrèhua'. Ama huachi sopai natècaso marèhuè' napotèrèhua'. Co noyahuè' cancantèrèhuaso' chimininsò pochin nitahua'. ⁷ Chimipiso' co huachi yonquirinhuè' oshahuanacaso'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo imapatèhua', co huachi oshanënpoa hua'anèntèrinpoahuè'. ⁸ Co noyahuè' cancaso' naniantohuatèhua', Quisocristo pochachin noyápiachin cancantarihua'. Ina nohuitatèhua', noya noya nantpiarèhua'. ⁹ Inaso' nantpiantahuachina, co huachi chimianinhuè'. Chimirin nani minsèaton, nantpimiataantarín. ¹⁰ Chiminpachina, oshanënpoa marè' chiminin. Naporò' oshanënpoa' minsèrin. Iporaso' Yosèichin natècaso marè' nantpimiataantarín. ¹¹ Inapochachin canpita' ama huachi oshahuanacamaso' yonquicosohuè'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yosèichin natèco'.

¹² Ama oshanèma hua'anèntatè pochin nitatènquèma' camayápainquèmaso nohuantocosohuè'. Ya'ipi co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', noyasáchin yonquico'. ¹³ Ni'co'. Imirama', nantèma', ya'pirama', huèratèma', nanamèma', inapita ya'huètèrinquèma'. Inapita quèran co noyahuè' nicacaso ya'huèpirinhuè'. Ama nohuantocosohuè'. Yosè natècamasoáchin yonquico'. Chiminama quèran nantpiantèramaso pochin cancantatoma', ya'ipi nonèma quèran huarè' noyasáchin nico'. ¹⁴ Inapohuatama', co huachi oshanèma hua'anèntatè pochin nitarinquèmahuè'. Co ya'ipi pènèntèrinso' natèpiramahuè', inaora nohuanton, Yosè anoyacancantèrinquèma'. Nosoroatènquèma', catahuarinquèma' noya nicacamaso marè'.

Hua'anènpoa pochin nininsò'

¹⁵ Tèhuènachachin co huachi iráca pènèntèrinso' natècaso' ya'huèrinhuè'. Yosè nosoroatonpoa', nicha'èrinpoa'. Anaquènso nipirinhuè' ina natanatona', co manta' yanatèpihuè'. “Noya oshahuanacaso'”, toconpi. ¡Co ina pochin yonquicaso ya'huèrinhuè! ¹⁶ Inosona natèhuatèhua', inaso' hua'anèntarinpoa'. ¡Nani nitotèrama' ipora! Oshanënpoa natèhuatèhua', ina hua'anèntarinpoa'. Camaihuachinpoara, co noyahuè' ninèhua'. Oshanënpoa' co a'poasèhuahuè' chiminpatèhua', parisitopiquè pa'sarèhua'. Nipirinhuè', Yosè natèhuatèhua', noya nicarihua'. ¹⁷ Iráca oshanèma natètoma', co noyahuè' nipiramahuè'. Quisocristo nanamèn a'chintohuachinënquèmara, noya natanama'. Ya'ipi cancanèma quèran noya natèrama'. Ina yonquiatèhua', “Yosparinquèn”

itèrèhua' Yosè. ¹⁸ Iporaso', co huachi oshanëma camaiarinquëmahuè'. Nasha hua'anëma' ya'huëtërinquëma'. Quisocristo natètoma', noya nisarama'. ¹⁹ Iso pochin a'chintaranquëma' noya noya nitotacamaso marè'. Canpitaora co nitotëramahuè'. Iracaso' ya'ipi nonëma quëran huarè' oshahuanacasoáchin pa'yatërama'. Inapohuatamara, pa'pi nishinahuèn' cancantërama'. Iporaso' noyasáchin nico'. Inapohuatama', noyápiachin cancantërama'.

²⁰ Iráca oshanëma natëhuatamara, co noyahuè' ninama'. Co yonquiramahuè' noya nicacamaso'. ²¹ Inapohuatamara, ¿ma'ta' ina marè' canarama'? Co ina marè' canamiataramahuè'. Topinan quëran ya'huërama'. Ina pochin cancantohuatama', chiminpatama', parisitopiquè pa'sarama'. Iráca ina pochin nipiramahuè', iporaso ina marè' tapanama'. ²² Iporaso nipirinhue' co huachi oshanëma hua'anëntërinquëmahuè'. Yosè nisha'ërinquëma' ama huachi oshahuanacamaso marèhuè'. Ina chachin hua'anëntërinquëma'. Napoaton noyápiachin cancantërama'. A'na tahuëri Yosè'pa' nanpimiatarama'. ²³ Piyapi asacatohuatëra, pahuë'rèrè'. Inapochachin co noyahuè' nipatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarihua'. Yosèso nipirinhue', inaora nohuanton nosororinpoa'. Quisocristo imapatëhua', ina nohuitatëhua', nanpimiatarihua. Inaso' hua'anënpoa'. Inasáchin natèrèhua'.

7

Sa'arinso pochin nininso'

¹ Canpitaso' iyaro'sa', pënëntopiso' nitotërama'. Nanpipisopitaráchin camaitërinso' natërapí. ²⁻³ Ni'co'. Sanapi so'yahuachina, so'in chinpitacaso' ya'huërin. So'in ya'huëtëpirinhue', a'na quëmapiri sè'huahuachin, monshihuanin. Ina marè' oshahuanarin. Nipirinhue', so'in chiminpachin, so'yaantahuachin, co ina marè' oshahuaninhue'.

⁴ Inapochachin iyaro'sa', canpoanta' Quisocristorè'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi iráca pënëntërinso' hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuè'. Quisocristo chinpitacaso' ya'huërin. Inaso chiminaponahuè', nani nanpintarin. Ina imamiatohuatëhua', noya nicarihua' a'napitanta' Yosè noya yonquicaiso marè'. ⁵ Iráca, canpoara nipa'yatacasoáchin yonquirëhua'. Co noyahuè' cancantërëhua'. Pënënpachinënpoara, aquè aquëtè' co noyahuè' yonquiatëhua', co noyahuè' ninëhua'. Ina marè' chiminpatëhua', parisitomiatacaso' ya'huërin. ⁶ Iráca nisha nisha pënëntërinso' ya'huërin natëcaso', Moisésëri ninshitërinso'. "Co ya'ipiya natëhuatëhuahuè', co onporonta' cha'ësarëhuahuè'," topi. Apina'pi tashinan pëiquè ya'huërinso pochin nipirëhuahuè'. Iporaso' co huachi Moisésë pënëntërinso' yonquirëhuahuè'. Quisocristorè'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuè'. Ispirito Santo catahuaninpoa' cancandenpoa quëran huarè' Yosè natëcaso'. Nasha cancán quëtërinpoa'. Napoaton noya nisarëhua'.

Co noyahuè' yonquirëhuasopita yaminsërinpoaso'

⁷ Napoahuarè', "Moisésë pënëntërinso' aoshahuaninpoa' ni'ton, co noyahuè'," ¿tëcarihua' ti? ¿co naporinhue'! Napoaponahuè', pënëntërin quëran oshahuanëhuaso' nitotèrëhua'. Iso pochin yonquia'ahua'. "Ama a'na piyapi ma'shanëna' noyapatosohue'," ténin iráca pënëntaton. Caso' ina natanato, "Tëhuëchachin a'napita ma'shanëna' noyapato, co noyahuè' yonquirahuè'. Ina marè' oshahuanahuè," ténahuè. ⁸ "Ama ma'sha noyapatosohue'," itërinco. Ina natanato, aquè aquëtè' a'napita ma'shanëna'

noyapatërahuë. Co noyahuë' cancantërahuëso' canarinco. Iráca oshahuanpirahuë'. Co'huara pënëntërinso' nitochatërasocohuë', oshahuanahuëso' co nitotërahuë'. ⁹ Co'huara pënëntërinso' natayantërasocohuë', "Caso' noya piyapico," topirahuë'. Pënëntërinso' natanpatëra, "Tëhuëenchachin oshahuanco. Chiminpato, Yosë ana'intarinco," tënahuë. ¹⁰ Noya ya'huëca'huaso marë' pënënpirincóhuë'. Co ina natëtora huë', oshahuanahuë. Oshahuanato, parisitopiquë paca'huaso' ya'huërin. ¹¹ Pënëntërinso' natëhuato, noya cancantarahüë', topirahuë'. Co ina natërahuë' ni'ton, oshahuanahuë. Chiminpato, ana'intincoso' ya'huërin.

¹² Yosë chachin pënëninpoa'. Sha'huítërinpoaso' nóya. No'tëquën nonin.

¹³ Napoahuarë' pënëntërinso' noya nipirinhüë', ina marë' ana'intarinco, ¿topiramahuë' ti? ¿Co pënëntërinso marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'? Oshahuanahuë ni'ton, ana'intincoso' ya'huërin. Pënëntërinso' noya nipirinhüë' natanahuë quëran aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiato, co noyahuë' ninahuë. Pënëninpoa quëran oshahuanahuëso' nitotërahuë. Pa'pi co noyahuë' ninahuë, tënahuë.

¹⁴ Noya yonquicaso marë' pënënpirincóhuë'. Caso' co noya yonquiato huë', oshahuanahuë. Oshahuanahuëso' hua'anëntatë pochin nitërinco. Co nanitërahuë' noya nica'huaso'. ¹⁵ Noya nisarahuë', topirahuë', a'naroáchin co noyahuë' yaninahuë. Co yaoshahuanpirahuë', oshahuanahuë. Onpoatoso' napomaraco, co nitotërahuë'. ¹⁶ Co nohuantopirahuë', co noyahuë' ninahuë. Ina marë' co noya cancantërahuë'. Yonquinhüë quëran nitotërahuë. Tëhuëenchachin pënëntërinso' noya, tënahuë. ¹⁷ Co nohuantopirahuë', caora co noyahuë' cancantato, co noyahuë' ninahuë. Co noyahuë' cancantërahuëso' canarinco. ¹⁸ Caora co noyahuë' nicanantërahuë. Co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Inachinco. Yosë yanatëpirahuë', caora co nanitërahuë' natëca'huaso'. ¹⁹ Noya nica'huaso' nohuantopirahuë', co noyahuë' ninahuë. Co yaoshahuanpirahuë', oshahuanahuë. ²⁰ Co nohuantopirahuë', co noyahuë' ninahuë. Co noyahuë' cancantërahuëso' canarinco.

²¹ Noya nica'huaso' nohuantopirahuë', co noyahuë' cancantato, co noyahuë' nica'huasoráchin yonquiconahuë. ²² Cancanëhuë quëran Yosë pënëninpoaso' pa'yatato, yanatëpirahuë'. ²³ A'na cancán nohuantërin. A'na cancanso nipirinhüë', co nohuantërinhuë'. Co noyahuë' nicacasoáchin yonquirin. Ina canarinco ni'ton, co noyahuë' ninahuë.

²⁴ ¡Ma'huantacha caso' ninahuë paya! ¿Incha ipora nicha'ëinco co noyahuë' yonquirahuëso' nanianta'huaso marë'? tënahuë. ²⁵ ¡Yosëíchin nanitaparín! Sinioro Quisocriso imarahüë ni'ton, ina catahuarinco. Ina marë': "Yosparinquën Tata Yosë," itërahuë. Tëhuëenchachin cancánëhuë quëran Yosë yanatëpirahuë', co noyahuë' cancantato, co noyahuë' ninahuë.

8

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

¹ Napoaton iporasó' Quisocriso imapatëhua', co huachi ana'intinpoaso' ya'huërinhuë'. ² Oshanënpoa natëhuatëhua', co noyahuë ninëhua'. Inapohuatëhua', chiminpatëhua', ana'intarinpoa'. Nipirinhüë', Quisocriso imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' nanpimiatacaso marë'. Naporahuatón, co huachi oshanënpoa natëcaso' ya'huërinhuë'. ³ Iráca Yosë pënënpirincóhuë'. Co noyahuë' cancantatëhua', co nanitërehuahuë' no'tëquën natëcaso'. Ina quëran hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin. Piyapi chachin nasitimarin. Co oshahuanaponahuë', oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Inapoaton, nicha'ërinpoa' ama huachi ana'intinpoaso

marëhuë'. ⁴ Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', Ispirito Santo natëhuatëhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' hui'nin a'paimarin.

⁵ Co noyahuë' yonquihuatëhuara, co noyahuë' nicacasoáchin pa'yatërëhua'. Nipirinhuë', Ispirito Santo natëhuatëhua', Yosë nohuantërinsóachin pa'yatarëhua'. ⁶ Co noyahuë' nicacasaráchin pa'yatohuatëhuara, chimipi pochin niconëhua'. Co Yosë nohuitërëhuahuë'. Nipirinhuë', Ispirito Santo pa'yatatëhua' natëhuatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. Noya yonquiatëhua', sano cancantarihua'. ⁷ Co noyahuë' nicacasaráchin pa'yatohuatëhua', Yosë inimicatarëhua'. Co Yosë pënëntërinsó' natëcaso' nohuantarëhuahuë'. Co nanitarëhuahuë' ina natëcaso'. ⁸ Ina pochin cancantohuatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.

⁹ Canpitaso nipirinhuë' co noyahuë' yonquiramasopita naniantërama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', ina nohuantërinsó' nisarama'. Co Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëmahuë', co tëhuëchachin Quisocristo imaramahuë'. ¹⁰ Oshahuanama' ni'ton, nonëmaso chiminacaso' ya'huërin. Napoaponahuë Quisocristo ya'coancantatëinquëma', anoyacancantërinquëma'. Napoaton Yosë noya nicatëinquëma ispiritonëma ananpitarin ni'ton, nanpimiatarama'. ¹¹ Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Yosë hua'yanën chachin ni'ton, achinicananinpoa' Yosë pochin cancantacaso marë'. A'na tahuërinta' Yosë ananpitaantarinpoa'. Quisocristo ananpitaantarinsó' pochachin ananpitaantarinpoa' canpoanta'. Nonënpoa' chiminacaso ya'huëpirinhuë', Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' ni'ton, nanpimiatarihua'.

¹² Napoaton iyaro'sa', Ispirito Santo natëcaso' ya'huërin. Co noyahuë' yonquirëhuasopitaso' naniantahua'. ¹³ Co noyahuë' ninëhuasopita co a'poasëhuahuë', chiminpatëhua' parisitomiatacaso' ya'huërin. Nipirinhuë', co noyahuë' ninëhuasopita tëpatë pochin nitohuatëhua', nanpimiatarihua'. Ispirito Santo catahuarinpoa' co noyahuë' ninëhuasopita tëpatë pochin nitacaso marë'.

¹⁴ Ispirito Santo nohuantërinsó' natëhuatëhua', Yosë hui'ninpoa chachin nisarëhua'. ¹⁵ Iráca Yosë të'huatërama'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' ni'ton, co huachi manta' të'huatacaso' ya'huërinhuë'. Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninpoa'. Ina nontohuatëhuara, "Tata," itërëhua'. ¹⁶ Ispirito Santo chachin cancänënpoa quëran anitotërinpoa'. "Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninquëma'," itërinpoa'. ¹⁷ Hui'ninpoa' ni'ton, na'con na'con catahuarinpoa'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' noya acoarinpoa'. Quisocristo noya acorinsó pochin acoarinpoa' canpoanta'. Ina imarëhuaso marë' aparisitopirinënpoahuë', inapochachin inarë'quënpoa' noya noya ya'huëcontarihua'.

A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarinsó'

¹⁸ Isoro'paquë pi'pian parisitarihuarahuë', ama ina yonquia'ahuasohuë'. Ama ina marë' sëtahuasohuë'. A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua', nóya cancantahua' tënahuë. ¹⁹ Naporo' Quisocristo imarëhuasopita noya noya ya'noarihua'. Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita' ina tahuëri ninarapi. ²⁰ Iporaso nipirinhuë' sharo'sa' co noyatopihuë'. Ma'shoro'santa' chiminpi. Nipirinhuë', co inahua nohuanton, napopihuë'. Yosë nohuanton, napopi. A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarin. ²¹ Naporo' co huachi ma'sha chananarinhua'. Yosë hui'ninpitanpoa ninëhuasopita noya noya acohuachinpoa', ma'shoro'santa' noya noya niantapi. Co huachi chiminaponahuë'. ²² Iráca quëran

huarë' ma'sharo'sa' parisitopi. Sharo'santa' papotopirinhuë', co noyatërinhuë', chiminin. Ipora huanta' sanapi hua'hua iquitohuachina, iquitërinso pochin chiniquën parisitapi. ²³ Canpoanta' Ispirito Santo nani ya'coancantopirinpoahuë', parisitërehua'. Parisitatëhua', manorëhua' nasha nonënpoa' ya'huëtinpooaso marë'. Ina ninarëhua'. Nasha nonënpoa' quëtohuachinpoa', co huachi caniorihuahuë'. Co huachi chimirihuahuë'. Naporo' Yosë hui'ninpita chachin nisarëhua'. ²⁴ Tata Yosë noya nicha'ërinpoa'. Napoaponahuë', co ya'ipi naniyatërarinhuë': "A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Pahuanarin ya'ipi nanicaso'. Napoaton ninarëhua'. Nani nanirin naporini, co ninacaso' ya'huë'itonhuë'. ²⁵ "Tëhuë'nchachin noyá nicha'ësarinpooa'," ta'tëhua', co sëtërehuahuë'. Noya cancantatëhua', ninarihua'.

²⁶ Iporaso' co chiniquën cancantopirëhuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Yosë nontohuatëhuara, co nitotërehuahuë' ma'sona itacaso nipirinhuë', catahuarinpoa'. Cancanënpoa quëran inari Yosë nontërin. Tarëtarinso pochin ninin. Canpoaso' co natanpirëhuahuë', Yosëriso' natanin. ²⁷ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. Ispirito Santori nontohuachina, natanin. Yosë nohuantërinso chachin nitotaton, canpoa marë' noya nontërin.

Yosë nosororinpooaso'

²⁸ Yosë nosorohuatëhua', noyasáchin yonquirinpoa'. Ma'sha onpohuatëhuara, na'con catahuarinpoa'. Pi'pian parisitapirëhuahuë', ina nohuanton, parisitërehua quëran noya noya pipiarëhua'. Achinincaninpoa' ni'ton, noya noya imarihua'. Nani huayoninpoa' ina nohuantërinso' nicacaso marë'. ²⁹ Iráca quëran huarë' Yosë nohuitërinpoa'. Nohuitatonpoa', huayoninpoa' Quisocriso pochachin cancantacaso marë'. Quisocrisoso' noya noya ninin. Ina quëran na'aquënpoa' imapatëhua', ina pochin cancantarihua'. Yosë hui'ninpita pochin ni'sarinpoa' canpoanta'. ³⁰ Nohuantërinpoa' ni'ton, huëntonënquë chachin aya'coninpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. Ina nohuanton, a'na tahuëri inápaquë noya noya acoarinpoa'.

³¹ Ina pochin Yosë yonquirinpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë' minsëinpooaso'. ³² Yosë chachin nosoroatonpoa' co hui'nin tëranta' apiratërinpoahuë'. Isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Canpoa marë' chiminin. Ipora chachinta' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. ¡Quisocriso imarëhua' ni'ton, co manta' pahuantarinpoahuë' Yosë pochin cancantacaso marë'! Nóya nicha'ësarinpooa'. ³³ Yosë huayoninpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë' sha'huirapinpooaso'. Yosë chachin noya ni'ninpoa'. ³⁴ Yosë noya ni'ninpoa' ni'ton, co insonta nanitërinhuë' ana'intinpooaso'. Quisocriso oshanënpoa' inquitinpooaso marë' chiminin. Ina quëran nantiantarin. Yosë inchinanën quëran ya'huaton, canpoa marë' Yosë nontárin. ³⁵ Tëhuë'nchachin Quisocriso nosororinpoa'. Co insonta' nanitërinhuë' ina quëran osëreinpooaso'. A'na tahuëri parisitërehua'. Parisitatëhua', co napion cancantërehua'. Piyapi'sa' aparisitërinënpoa'. Cosharo', ma'sha inapita pahuantërinpoa'. Ma'sha onpochináchin nisarëhua'. Yatëparinënpoa'. Inapopirëhuahuë', ¡co inapita nanitapihuë' Quisocriso quëran osëreinpooaso'!

³⁶ Yosë quiricanënquë naporin:

"Imarainquënsa marë' Sinioro, ya'ipi tahuëri yatëparinacoi.

Co manta' onpopiraihuë', ohuicaro'sa' yatëpapiso pochin yatëparinacoi," ténin.

³⁷ Ina nipirinhuë', Quisocriso nosororinpoa'. Parisitapirëhuahuë', nani tahuëri catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'. Nóya cancantarëhua'. ³⁸ Yosë nosoromiatërinpoa'. Nanpihuatëhuara, nosororinpoa'. Chiminpatëhuanta',

co patarinpoahuè'. Anquëniro'sa', sopairo'sa', tanan hua'yano'sa', inapita co nanitopihuè' Yosè quëran osërëinpoaso'. Ipora tahuëri'sa' ma'sha onpotopirinënpoahuè', co patarinpoahuè'. A'na tahuërinta' ma'sha onpotohuachinënpoa', co Yosè naniantarinpoahuè'. ³⁹ Ma'sha inápaquë ya'huërinso, acoporouë ya'huërinso inapita co nanitopihuè' Yosè quëran osërëinpoaso'. ¡Co insonta' nanitërinhuè' Yosè ananiantinpoaso'! Quisocristo hua'anëntërinpoa'. Ina imarëhua' ni'ton, Yosè nosoromiatërinpoa'.

9

Yosëri israiro'sa' huayoninso'

¹ Quisocristo imato, no'tëquën nonahuë. Co nonpinahuë'. Ispirito Santo ya'coancantërinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma', ténahuë.

² Tëhuëenchachin israiro'sa' yonquiato, sëtërahuë. Cancanëhuë quëran huarë' sëtärahuë. ³ Inapitaso' quëmopinëhuëpita. Co Quisocristo imapihuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Nanitërahuë naporini, inapita ya'huërenamën parisitopiquë pa'tohuë'. Cha'ëcaiso marë' inaquë parisichitohuë'.

⁴ Piyapinën-pita nicacaiso marë' Yosëri acorin. Israiro shin-pita nipi. Iráca quëran huarë' Yosëri nohuantërin ni'ton, hui'nin-pita pochin nicacaiso marë' acorin. Huënaráchin huënaráchin a'pintohuachina, shimashonënpitari quënanpi. Iráca chachin piyapinën-pita nicacaiso marë' inapitarë' anoyatërin. Naporahuaton, pënëntërinso nanan sha'huitërin. Noya chinotacaiso marënta' a'chintërin. Na'con sha'huitërin nicha'ëcaso marë'.

⁵ Shimashonënpitaso' Yosëri chachin huayonin. Ina quëran Cristo isoro'paquë o'mahuachina, Israiro sanapi quëran nasitërin. Inaso' Yosë chachin. Ya'ipiya hua'anëntërinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! tënëhua' Amen.

⁶ Na'con nitotaponaraihuë', notohuaro' israiro'sa' co Yosë natëpihuë'. Napoaponahuë', Yosëri co topinan quëran sha'huitërinhuë' nicha'ëcaso marë'.

Co ya'ipi israiro'sa' piyapinën-pita pochin ni'ninhuë'. ⁷ Apraan cato' hui'nin-pita ya'huëtopirinhuë', a'naíchin Yosëri acorin Apraan ya'huëretacaso marë'. "Isaco huayonahuë. Shinpitanta' piyapinëhuëpita pochin ni'sarahuë," ténin Yosë. ⁸ Napoaton co ya'ipi Apraan hui'nin-pita Yosë piyapinën-pita nipihuë'. Yosëri sha'huitërinso chachin nasitohuachina, piyapinën pochin ni'nin. ⁹ Iráca Yosëri Apraan itapon: "A'na pi'ipi quëran nicaponquën huëantarahuë. Naporó' ca nohuanto, sa'an hua'huamarin," itërin. Naporinso chachin tahuëri nanihuachina, Isaco nasitërin, Yosëri acorinso'.

¹⁰ Naporahuaton, Tata Isaconta' cato' hui'nahuanin. Sa'in Nipica itopiso' yahuaihuachina, Yosëri itapon: ¹¹⁻¹³ "Hua'hua nininso' chini chiniquën nanantarin. Paninanso' co onpopinchin chiniquën nanantaponhuë'," itërin. Ina quëran itantarin: "Cacopo nosoroato, huayonahuë. Isaoso nipirinhuë' co onpopinchin nohuantërahuë'," ténin Yosë quiricanënquë. Co'huara nasichátërasoihuë', naporin. Co ya'huëyátërasoihuë', yonquiato, huayonin. "Noya nininso marë' Yosëri huayonin," topiramahuë', co ina marë' huayoninhuë'. Inaora nohuanton, huayonin.

¹⁴ Naporin ni'quëhuarë' ¿ma'ta' tēcarihua'? "Yosëso' co napopináchin ni'ninpoahuë'," ¿tēcarihua ti? ¡Co naporinhuë'! ¹⁵ Iráca Yosëri Moisésë itërin: "Caora nohuanto, nosororahuë. Insosona nohuantohuato, huayonahuë," itërin. ¹⁶ Napoaton co canpoara nohuanton, Yosë huëntonënquë ya'conëhuahuë'. Noya nipirëhuahuënta', co canpoara nanitërehuahuë' ya'conacaso'. Inaora nohuanton, Yosë aya'coninpoa'. Nosoroatonpoa', aya'coninpoa'. ¹⁷ Iráca Iquipito copirnosó co noyahuë' cancantopirinhuë', Yosëri huayonin hua'anëntacaso marë'. "Piyapinëhuëpita hua'anëntopiranhuë', nicha'ësarahuë noya pipicaiso marë'. Ina quëran

na'a piyapi'sa' nicatora', 'Ma noyacha Yosëso' nanitaparín paya. Copirno co nohuantopirínhuë', piyapínënpita nicha'ërin,' tosapi," ténin. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'.¹⁸ Inaora nohuanton, a'naquën nosororin. A'naquënso nipurínhuë' tananpitërin. Tananpitohuachina, co natantochináchinhuë' canticantopi.

¹⁹ Ina natanatoma', a'naquëma' co noyahuë' yonquirama': "Yosë nohuanton, a'naquën natëpi. Co ya'ipiya natëpihuë'. Ma'sona Yosë nohuantërinsoichin nipirëhuahuë'. ¿Onpoatonta' nipachin ana'intarínpoa'? ¿Co insonta' nanitërinhuë' Yosë nohuantërinso' canpiacaso'!" toconama'.²⁰ ¿Maquëma cháchinta' ni'toma', nanitërama' Yosë chachin pinocamaso'? Ni'co'. Piyapi tëshitohuachina, minë', huë'ëta, inapita ninin. Nipachina, co tëshiri hua'anën no'huirínhuë'. "¿Onpoatonta' naponin ninanco?" co itërinhuë'.²¹ ¿Co'ta tëshitona'pi no'pa' mapachina, ma'sona nohuantohuachina, ninin! Nohuantohuachina, a'naquën ninshirayarin. A'naquënso' topinanaya. Inapochachin Yosëso' yonquirínpoa'.

²² A'naquën co natëpihuë' ni'ton, Yosëri no'huirin. No'huipiro' nipirínhuë', co a'naroáchin ana'intërinhuë', ninararin. Co a'naroáchin ana'ntohuachinahuë', co ina marë' Yosë no'huicaso' ya'huërinhuë'. Oshaquëran ana'intarin. Ina ni'pachina', "Tëhuëchachin Yosë no'tëquën yonquirin. Hua'qui' tananpitopirínhuë', iporaso' no'tëquën ana'intërin. Chini chiniquën nanantërin inaso'," tosapi.²³ A'naquënpoaso nipirínhuë', nosoroatonpoa' nicha'ësarínpoa'. Inaora nohuanton, nosororínpoa'. Iráca chachin yonquirínpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', piyapi'sa' na con Yosë yonquiapi. "Ma noyacha catahuarin paya," tosapi.²⁴ A'naquën cotio piyapi'sacoi huayonincoi. A'naquëma' nisha piyapi'sanquëmanta' Yosë nohuanton, imarama' canpitanta'.²⁵ Inapochachin iráca Osiasë ninshitërin.

"A'naquën iráca co piyapínëhuëpitahuë' nipirínahuë', iporaso' piyapínëhuëpita pochin ni'nahuë.

Iráca co nosoropirahuë', iporaso' nosororahuë huachi," ténin Yosë, itërin.

²⁶ Ina quëran itantarin: "Canpitaso' co piyapínëhuëpitanquëmahuë'," itopirínhuë',

iporaso' inaquë itapona: "Inapitaso' Yosë hui'ninpita chachin nisapi. Inaso' nanpimiatarin," tosapi.

²⁷ Isaiasënta' ninoton, ninshitërin. "Hua'huayatërahüë' israiro'sa' ya'huëpirínahuë', co ya'ipiya cha'ësapihuë'. Marë yonsanquë inotëra'huaya ya'huërinso nápo' ya'huëpirínahuë', caraíchín Yosëri nicha'ësarín.²⁸ Co hua'quiya quëranhuë' na'a piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin," ténin.

²⁹ Co'huara ina ninshichatërasohüë', Isaiasë ninoton, tapon:

"Siniro ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Iráca ina nohuanton, ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita ta'huantopi huachi. Comoraquë ya'huëpisopitanta' ta'huantopi.

Canpoanta' caraíchín nipirëhuahuë' nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Co nosororínpoahuë' naporini, canpoanta' ya'ipinpoa' ta'huanchitërinhuahuë'," ténin.

Israiro'santa' noya nanan natëcaso' ya'huërinso'

³⁰ Napoahuarë' ¿ma'ta' tëcaríhua'? ténahuë yonquiato. Nisha piyapi'sa' hua'qui' co Yosë yonqupirínahuë', inari anoyacancantërin. "Yosë no'tëquën nonin," ta'tona' natëpi. Napoaton noya ni'nin.³¹ Israiro'saso nipirínhuë' tapon: "Moisësë pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarínpoa'," topirínahuë'. Co nanitopihuë' no'tëquën natëcaiso' ni'ton, co Yosëri noya

ni'ninhuë'. ³² ¿Onpoatonta' co noya ni'ninhuë'? "Pënëntërinso' nanan no'tëquën natëhuatëhua', nóya cancantarëhua'," topirinahuë', co nanitopihuë'. "Yoséichin nanitërin anoyacancantinpoaso'," ta'caiso nipirinhaüë', co Quisocristo nohuantopihuë'. Inapoatona', pancara'pi i'patërëso pochin ni'pi. Ina marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin. ³³ Yosë quiricanën quëran naporin: "Sionquë Cristo a'papurahuë', co nohuantopihuë'. Inapoatona' pancara'piquë i'parëso pochin ni'pi. Co nohuantopihuë' ni'ton, anotërëso pochin nipi. Nipirinhaüë', insosona Cristo nohuantohuachin, co onporonta' atapanarahuë'. Noya ni'sarahuë huachi," ténin Yosë.

10

¹ Pa'pi nohuantërahuë israiro'sa' cha'ëcaiso'. Ina marë' iyaro'sa', chiniquën Yosë nontárahüë. ² Tëhuëenchachin Yosë yachinotopirinahuë', co nanamën no'tëquën yonquihuë'. ³ Yoséichin anoyacancantërinpoa'. Nipirinhaüë', co nohuantopihuë' ina nanan imacaiso'. "Pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," toconpi. "Quëma Siniro anoyacancantocoi," co itopihuë'. ⁴ Iráca Moisésë pënëntërin. Iporaso nipirinhaüë' co ina natëréhuaso marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo nani o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. "Quisocristoíchin anoyacancantarinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁵ Moisésëri ninshitërin pënëntërinso nanan imacaiso marë'. "No'tëquën natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ya'ipiya natëcaso' ya'huërin," ténin ninshitatón. ⁶ Canpoaso nipirinhaüë' Quisocristo imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocristo nanamënso' co sacaiyahuë' nitotacaso'. "¿Inta inápaquë pantapon Quisocristo quëmacaso marë'?" co ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani o'marin. ⁷ "¿Inta' chimipiro'sa' ya'huëpiquë papon ina quëran Cristo quënantacaso marë'?" co ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani naniplantarin.

⁸ ¿Ma'ta' quiricanën quëran anitotërinpoa'? "Ina nananso', co sacaihuë' nitotacaso'. Nanamënpoa quëran sha'huicaso ya'huërin. Cancanënpoa quërantá', natëcaso ya'huërin," itërinpoa'. Inasáchin natëco', itëranquëma' canta'. ⁹ Tata Yosë nohuanton, Quisocristo tēhuëenchachin naniplantarin. Ina cancanënpoa quëran natëhuatëhua', "Quisocristoíchin imarahuë," topatëhua', Yosë anoyacancantarinpoa'. ¹⁰ "Yosë co onporonta' nonpintarinpoahuë'," ta'tëhua', cancanënpoa quëran natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa'. "Caso' Quisocristo imarahuë," topatëhua', naporo chachin anoyacancantarinpoa'.

¹¹ "Insosona Quisocristo natëhuachin, co sëtarinhuë'. Co a'poarahuë'," ténin Yosë quiricanënquë. ¹² Anaíchin Yosë ya'huërin. Ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Co cotioro'saráchin na'con nosororinhuë'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ina nontohuatëhua', nóya catahuarinpoa'. ¹³ "Oshanëhuë Siniro inquitoco," topatëhua', anoyacancantatonpoa' nicha'ësarinpooa'. ¹⁴ Napoaponahuë', co a'chintohuatëhuahuë', co nitotapihuë'. Co nitotohuachinahuë', co nanitapihuë' natëtacaiso'. Co natëtohuachinahuë', co nanitapihuë' Yosë nontacaiso'. Napoaton a'chintacaso' ya'huërin. ¹⁵ Co Yosëri a'china'piro'sa' a'pahuachinhuë', ¿onpo nitotaponata'? Yosë quiricanën quëran naporin: "Ma noyacha ni'ton, noya nanan sha'huitaonpoa' huë'sarin paya," ténin.

¹⁶ Anaquënso nipirinhaüë', noya nanan natanpirinhaüë', co nanitopihuë' natëcaiso'. "Nanamën Siniro, sha'huitopirahuë' co insonta natëtërinhuë'," ténin Isaiasë iráca. ¹⁷ Quisocristo nanamën natanacaso' ya'huërin. Natanpatëhua': "No'tëquën nonin," topatëhua', natëtarihua'.

¹⁸ ¿Co natanpihué' ti? ¡Nani mini natanpi! ténahué. Yosé quiricanénquē naporin:

“Nisha nisha parti nanamēn sha'huitopi.

Ya'ipi parti nahuinin,” tēnin Yosé quiricanénquē.

¹⁹ Naquēranchin natainquēma'. Israiro'saso' natanaponaraihué', ma'sona tapon naporinso' ¿co nitotopihué' ti? Nitotaponaraihué', co natēpihué'. Moisésē ninshitaton, naporin:

“Nisha piyapi'sa' co yonquipirinacohué' catahuararahué' ni'ton, canpitariso' a'pitarama'.

Ina maré' no' huitarama', tēnin Yosé,” itērin.

²⁰ Isaiasēnta' co tē'huatonhué', Yosé noninso' sha'huirin.

“Nisha piyapi'sa' co yanohuitopirinacohué', iporaso' imasarinaco.

Co iráca nohuantopirinacohué', iporaso' nohuitarinaco, tēnin Yosé,” itērin.

²¹ Israiro'saso' nipirinhué' co yanatēpihué'. Inapita yonquiaton, Isaiasē quēran taantarin: “Iráca quēran huaré' yacatahuarahué'. Imirahué' ihuētate pochin nitato: 'Huēco' catahuainquēma'; itopirahué', co yanatērinacohué'. Co natantochináchinhué' cancantopi, tēnin Yosé,” itērin.

11

Israiro'sa' huayoninso'

¹ Napoaton natananquēma': ¿Israiro'sa' co natētopiso maréhué' Yosēri a'pomiatērin ti? Co a'porinhué'. Ipora huanta' piyapinēnpita ni'ton, nosororin. Canta' Israiro piyapico. Tata Apraanso' shimashonēhué'. Mincamin huēntonquē nasitērahué.

² Inapitaso', iráca Yosēri huayonahuaton acorin piyapinēnpita nicacaiso maré'. Co a'porinhué'. Iráca Iniasē naporinso' Yosé quiricanénquē ninshitopiso' nitotērama'. Inariso pēnēnpirinhué', israiro'sari no'huipi. Napoaton Yosé nontohuachina, inapita sha'huirapirin. ³ “Na'amiachincoi Siniro pēnēntopiraihué'. Co nohuanta-tonaraihué', a'naquēncoi tēparinacoi. Artaroro'sa' chinota'huainquēnsō maré' a'mitēraisonta' tē'yatopi. Casáchin pēnēntapirahué', yatēparinaco canta,” itērin.

⁴ Napotopirinhué', ¿ma'ta' Yosēri itantarín? “A'naquēn mini mamanshi moshapi, Paaro itopiso'. Nipirinhué', ca nohuanto, canchisē huaranca quēmapi'sa' chinotarínaco. Co mamanshi moshapihué',” itērin. Nani ina nitotērama'.

⁵ Inapochachin iporanta' caraya pochin Yosé huēntonénquē ya'conpi. Inaora nohuanton, nosoroaton, Yosēri aya'conin. ⁶ Inaora nohuanton, catahuarin. Co noya nipiso maré' catahuarinhué'. Noya nipiso maré' huayonin naporini, co huachi inaora nohuanton, catahuacaso' ya'hué'itonhué'.

⁷ Napoahuaré', ¿ma'ta' nipachin tēcarihua? Na'a israiro'sa' Yosé huēntonénquē yaya'conpirinahué', co inahuara nanitopihué' noya cancantacaiso'. A'naquēn huayoninsopitaso' Yosé nohuanton, ya'conpi. A'napitaso' nipirinhué' co natantochináchinhué' cancantopi. ⁸ “Yosēri tananpitērin ni'ton, hué'ērēso pochin cancantopi. Ya'pirahuanaponaraihué', co quēnantērēso pochin nipihué'. Huératēhuanaponaraihué', co natantērēso pochin pipihué'. Ipora huanta' ina pochin nisapi,” tēnin Yosé quiricanénquē.

⁹ Iráca Tapinta' tapon:

“Yosé no'huipi ni'quēhuaré', ana'inchin. Nani ma'sha ya'huētopirinahué', co Yosé yonquipihué'.

Coshatona', capa cancantapirinhué', ina quēran chachin nitapicanaina'. Yosēri ana'inchin.

¹⁰ Somaraya pochin cancantopi ni'quēhuaré', ama quēnantērēso pochin cancanchinasohué'.

Yosè nohuanton, chiniquèn parisitomiachina,' ténin iráca.
Inapochachin ipora huanta' nisapi.

Nisha piyapi'sa'ya'conpiso'

¹¹ Napoaton natanaranquëma'. ¿Israiro'sa' co yanatëpihuë' ni'quëhuarë' Yosëri a'pomiaterin ti? Co Yosëri a'pomiaterinhuë', Nipirinhue', co imapihuë' ni'ton, nisha piyapi'santa' Yosëri anoyacancantarin. Ina quëran israiro'saso', apiraton'a yonquiapi: "Canpoanta' inapita pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," tosapi. ¹² Inapita co imatonahuë' tëhuëpiso marë', iporaso' ya'ipi piyapi'sa' nanitopi Yosë huëntonënuë ya'conacaiso'. Nisha nisha piyapi'sa' niponarahuë', Yosëri noya ni'sarin. A'na tahuëri na'a cotioro'sa' imaantahuachina', noya noya nisarin.

¹³ A'naquëmaso' nisha piyapi'sanquëma'. Yosë a'parinco a'chintahuanquëmaso marë'. Ina marë' noya cancantërahuë. Pa'sápato, a'chintaranquëma'. ¹⁴ Na'acquëma' imapatama', a'naquën israiro'santa' nohuantapi imacaiso' nimara. Inapitanta' Yosëri anoyacancantarin. ¹⁵ Iporaso Yosëri tananpitërin ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' ina nohuitapi. A'na tahuëriso nipirinhue' israiro'santa' imaantahuachina', noya noya nisapi. ¿Ma pochinta' nisapi? Chimipi nantantarinso pochin nisapi, tënahue'. ¹⁶ Ni'co'. Pan nipachinara, ya'nan nipiso' Yosë marë' acohuachina, ya'ipi chachin noya ninin. Nara itënta' noya nipachina, së'paquëonta' noya nisarin.

¹⁷ Nara quëran a'chinchinquëma'. Oripo nara së'pa' co noya nitohuachinahuë', nishitëtahuatë', të'yatërë'. Ina quëran apinapinso' oripo së'paquën tëranta' achinpitërë' papotacaso marë'. A'naquën israiro'saso' oripo nara së'pa pochin nipi. Co natëpihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin. Canpitaso' nisha piyapinquëma' nipiramahuë', huëntonënuë aya'coninquëma'. Piypinënpita pochachin ni'ninquëma'. ¹⁸ Nipirinhue', ama israiro'sa' nocancosohue'. Ama: "Quiyaso' noya noyaco'i," tocosohue'. Së'paquëni co nara achinirinhue'. Itëni achinirinsó'.

¹⁹ "Quiyanta' imaca'huaiso marë' israiro'sa' tananpitërin," tënama' ni-mara. ²⁰ Yosëri tananpitërin mini. Nipirinhue', co ina marë' tananpitërinhuë'. Co Quisocriso nohuantopihuë' ni'ton, tananpitërin. Canpitanta' imarama' ni'ton, noya ni'ninquëma'. Napoaton ama inapita nocancosohue'. Ni'cona canpitanta' Quisocriso naniantotama'. ²¹ Israiro'sa'ton piyapinënpita pochin ni'pirinhue', ana'intërin. Quisocriso naniantohuatama', ana'ntarinquëma' canpitanta'.

²² Ma noyacha Yosëso' nosororinpoa paya. Co natëpisopitasohue' nipirinhue', chiniquën ana'ntarin. Inasáchin imapatama', nosoromiatarinquëma'. Nipirinhue' naniantohuatama', ana'ntarinquëma' canpitanta'. ²³ Naporahuaton israiro'santa' imaantahuachina', Yosëri piyapinënpita pochin niantarin. Nara së'para'huain achinpitantarëso pochin acoantarin. Yosë ni'ton, nanitaparin. ²⁴ Nani a'chintëranquëma'. Canpitaso' apinapin nara pochin ninama'. Apinapinso' nara së'para'huain nishitëtahuatë', oripo nara së'para'huain achinpihuatëra, papotërin. Aquëtë huarë' së'para'huain chachinso' achinpiantaantahuatëra, a'naroáchin papotaantarin. Inapochachin israiro'sa' noya imapachina', Yosëri noya niantarin.

Na'a israiro'sa' imaantapiso'

²⁵ Yosë yonquirinso' iyaro'sa' sha'huichinquëma', no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napita co nitotopirinahuë', ama nocantamaso marëhuë' sha'huitaranquëma'. "Quiyasáchin no'tëquën yonquirai," ama tocosohue'. Iporaso' na'a nisha piyapinquëma' Yosë huëntonënuë ya'conarama'. Ya'ipi

Yosë nohuantërinquëmasopita ya'conamaquë huarë' na'a israiro'sa' co natan-tochináchinhuë' cancantapi. ²⁶ A'na tahuëriso nipirinhue' ya'ipi israiro'santa' cha'ësapi huachi. Yosë quiricanënquë ninorinso pochachin imaantapi. Iráca ninshitaton, naporin:

“A'na tahuëri a'nara' Israiro quëmapi Quirosarin quëran o'mararin piyapi nicha'ëcaso marë'.

Cacopo shinpita co noyahuë' yonquipiso' ananiantarin.

²⁷ Oshanëna' inquitahuato, piyapínëhuëpita pochin ni'sarahuë.

Apraan sha'huitërahuëso chachin napotarahue,” ténin Yosë.

²⁸ Iporaso' israiro'sa' co Quisocriso nanamën natëpihuë'. Yosë inimicotopirinhue', canpitaso' imarama'. Napoaponahuë', israiro'sa'ton acorin piyapínënpita nicacaiso marë'. Iráca Apraan, Isaco, Cacopo, inapita sha'huitërin ni'ton, ipora huanta' shinpita nosoroarin. ²⁹ Nani Yosëri sha'huitohuachin, inachachin nisarin. Co onporonta' nisha nontarinhuë'.

Huëntonënquë aya'conpachin, co onporonta' naniantarinhuë'. ³⁰ Iráca co canpitaso' natëpiramahue', co israiro'sa' nohuantopihuë' ni'ton, Yosë nosoroatënnquëma', catahuarinquëma'. ³¹ Iporaso' israiro'sa' co natëpihuë'. Co natëhuachinarahuë', Yosë catahuarinquëma'. Ina ni'pachina', yonquiantapona' ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' nosoroaton, catahuaantarin.

³² Yosëri ya'ipi piyapi'sa' tananpitërin ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ya'ipinpoa' nosoroinpoaso marë' naporin.

³³ ¡Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoo paya! ¡Ma noyacha yonquirin paya! Ya'ipiya nitotërin. Yonquirinsopita co nitotochináchinhuë' ninin. Naporahuaton, ina pochin cancantacaso' co onporonta' nanitarihuahuë'.

³⁴ “Co insonta inaora Yosë yonquirinso nitotërinhuë'. ¡Co incari tëranta' nanitërinhuë' noya noya ayonquicaso'! ³⁵ ¿Incarita' ma'sha Yosë quëtërin ni'ton, i'huërëtcaso' ya'huërin? Co incari tëranta',” ténin quiricanënquë.

³⁶ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Ina nohuanton, co ta'huantarëhuahuë'. Yosëichin pa'yatacaso marë' ya'huërëhua'. Inaora nohuanton, anoyacancantërinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya, itahua'. ¡Inasáchin chinotahua'! Amen.

12

Yosë marë' sacatërëhuaso'

¹ Yosë na'con nosororinpoo' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran, iyaro'sa', ina imaco'. Iráca Yosë chinotohuachinara, ma'sha tëpapi. Canpitaso nipirinhue' Yosë marë' nanpitoma', nohuantërinsoaráchin nico'. Ina yonquiatoma', nani tahuëri noyasáchin nico'. Ina Yosë nohuantërin. Inapohuatama', Yosë noya chinotarama'. ² Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Ma'sharáchin yonquiatona', co Yosë yonquipihuë'. Ama inapita nonancosohuë'. Nani tahuëri Yosë nontoco' yonquirinso chachin quëchinquëma'. Ina yonquihuatama', nohuantërinso chachin anitotarinquëma'. Ina quëran noya noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'.

³ Yosë nosoroatonco, acorinco piyapi'sa' a'chinta'huaso'. Nani tahuëri catahuarincó. Napoaton pënënaránquëma'. Ya'ipinquëma' sano yonquico'. Ama a'napita nocancosohuë'. Yosë nisha nisha acorinpoo'. Nisha nisha catahuarinpoo' ma'sona nohuantërinso' nicacaso'. Napoaton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. No'tëquën yonquiatoma', ma'marësona acorinquëmaso' nitotoco'. A'naya a'nayanquëma' anitotarinquëma'. ⁴ Ni'co'. Imira, nantë', ya'pira, inapita ya'huëtërinpoa'. Imira ya'huëtërinpoa' së'quëtacaso marë'. Nantë' ya'huëtërinpoa' iratacaso marë'. Nisha nisha ya'huëtërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Co ya'ipiya inachachin nipihuë'.

⁵ Inapochachin ya'ipi Quisocristo imarëhuasopita a'naichin nonënpoa pochin ninëhua'. Ya'ipinpoa' ina imarëhua' ni'ton, ina pochin ninëhua'. Nisha nisha nitotërëhuaso' niriuharahué', nicatahuarëhua'. A'na huëntonaca ninëhua'.

⁶ Yosë nosoroatonpoa', acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Ma'marësona acohuachinpoa', noya niahua'. A'naquën, yonquirinso chachin anitotërïn sha'huicaiso marë'. Anitotohuachinquëma', ya'ipiya no'tëquën sha'huico'.

⁷ Ina nohuanton, a'naquën nitotërïn catahuatacaso'. Nitocatahuatohuatama', noya catahuatoco'.

A'naquën nitotërïn a'chinacaso'. Nitoa'chinpatama', noya a'chincó'. ⁸ A'naquëonta' nitotopi achinicancanacaso'. Nitotohuatama', noya cancantatoma' achinicancanco' imamiachina'. A'naquëonta' ina nohuanton, coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtópi. A'napita quëtóhuatama', ama piyapi'sa' noya nicainënguëmaso marë' quëtocosohué'. Yosë yonquiatoma', quëtoco'. "Ina nosororinco ni'ton, carinta' nosoro'i," ta'toma', quëtoco'. A'naquëonta' ina nohuanton chachin, chiniquën nanan ya'huëtópi. Ansianohué nipon, hua'anhuë nipon ya'conpatama', ama chirotomarahuë', noya pënëntoco'. Noya nonco'. A'naquëonta' ina nohuanton, cania'piro'sa', sa'ahuaro'sa', inapita catahuapi. Inapita nicapoma' pa'patama', noya cancantatoma', catahuaco'.

Ma'pitasona nicacaso' ya'huërinso'

⁹ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'. Cancanëma quëran huarë' nosoroco'. Co noyahuë' ninamasopita a'poco'. Noyasáchin nico'. ¹⁰ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin nini'co'. Ama "Caso' noya noyaco," tocosohué'. A'napita noya noya ni'co'.

¹¹ Ama chirotomarahuë', noya sacatoco'. Ya'ipi cancanëma quëran noya yonquiatoma', Yosë marë' sacatoco'. ¹² "Yosë ananpitaantarinpoa'," ta'toma', noya cancantoco'. Ma'sha onpohuatama', ama no'huitocosohué'. Chiniquën cancantatoma', ahuantoco'. Apira apira Yosë nontoco'. ¹³ Imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtoco'. Ni'toro'sa' ya'notohuachinënguëma', noya nontatoma', a'caco'.

¹⁴ Piyapi aparisitohuachinënguëma', ama no'huitomarahuë', noya nontoco'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuacaso marë'. Ama Yosëri ana'intacaso' yonquirapicosohué'. ¹⁵ A'napita na'con yonquico'. Canpitaora ninatana-maso pochin cancantoco'. Noya cancantohuachina', ina marë' canpitanta' noya cancantoco'. Sëtohuachina', sëtoco'. ¹⁶ Noya ninicatoma' ya'huëco'. Ama a'na piyapi tëranta' nocancosohué'. Topinan piyapi pochin cancantatoma', ya'ipiya catahuaco'. Ama: "Caso' na'con na'con nitotërahuë'," tocosohué'. Ama ina pochin yonquicosohué'.

¹⁷ A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', ama i'huërëtosohué'. Noya nico' a'napitanta' catahuacaso marë'.

¹⁸ Ama piyapi'sa' no'huicosohué'. No'huihuachinënguëma', ama canpitariso' no'huicosohué'. Onpopionta' nanan anyatoco'. ¹⁹ Nosoroatënguëma' iyaro'sa', oshaquëran pënënanquëma'. Ama i'huërëtosohué'. Tananpitoco' Yosëri ana'inchin. Quiricanën quëran naporin: "Co noyahuë' nipisopita cari ana'intarahué. No'tëquën ana'intarahué," tënin Yosë.

²⁰ Napoaton "Inimiconëma' tanahuachin, a'caco'. Yamorohuachin, o'shitoco'. Inapotohuatama', inimiconëma' atapanarama'," tënin anta'. ²¹ Ama sopai natëcosohué'. Nani ma'sha ayonquirinquëmaso' a'pomiatoco'. Yosë yonquiatoma', noyasáchin nico'. Inapohuatama', sopai mînsëarama'.

13

¹ Copirno acorinsopita natëco'. Yosë nohuanton, copirno, chirinchi, coisë, hua'an, inapita ya'huërin. Co Yosë nohuantërinhuë' naporini, co inapita ya'cointonahuë'. Napoaton natëco'. ² Co copirno acorinsopita

natëhuatamahuë', Yosënta' co natëaramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'.
 3 Noya nipatama', co hua'ano'sa' no'huiarinëinquëmahuë'. Co natëhuatamahuë',
 no'huiarinëinquëma' ni'ton, të'huatacaso' ya'huërin. ¿Nohuantërama'
 hua'ano'sa' noya nicainëinquëmaso'? Noya nico' nipachin noya ni'inëinquëma'.
 4 Yosëri acorin a'painënpooaso marë'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipatama',
 të'huatoco'. Co topinan quëran chiniquëñ nanan quëtërinhuë'. Yosëri acorin
 co noyahuë' nipisopita ana'intacaso marë'. 5 Napoaton hua'ano'sa' natëco'
 ana'intochinëinquëma'. Isonta' yonquicaso' ya'huërin: "Yosëri acorin natëcaso
 marë'," ta'toma', natëco'. 6 Ina nohuanton, hua'ano'sa' ya'huërin noya
 nicacaiso marë'. Ina marë' nani tahuëri sacatapi. Napoaton pahuëretacaso'
 camaitërinso' pahuëretarama'.

7 Ya'ipiya no'tëquëñ pahuëretoco'. Hua'ano'sa' catahuacaso marë'
 pahuëretacaso' ya'huëhuachina', quëtoco'. Chiniquëñ nanantopi ni'ton, noya
 nicatoma', natëco'.

8 Nihuitohuatama', a'naroáchin pahuëretoco'. Ya'ipi piyapi nosoroco'.
 Inaso' na'con na'con Yosë nohuantërin. Nosorohuatama', iráca pënëntërinso'
 noya natëarama'. 9 Iráca pënëntohuachina, itërin: "Sa'ahuanpatama', ama a'na
 sanapi së'huacosohuë'. Ama tëpatocosohuë'. Ama manta' ihuatocosohuë'.
 Ama nonpinapicosohuë'. Ama a'na piyapi ma'shanënpita nohuantapato-
 cosohuë'," ténin. Ninosorohuatëhua', ya'ipi Yosë pënëninpoaso' natëarëhua'.
 "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë'," ténin Yosë.
 10 A'napita nosorohuatama', co no'huiaramahuë'. Co pinosaramahuë'. Noya
 catahuarama'. Napoaton nosorohuatama', Yosë noya natëarama huachi.

11 Ya'nan imarihuá: "Pahuanarin Quisocriso o'mantacaso'," tënëhua'.
 Iporaso nipirinhuë' nani o'mantacaso' tahuëri ya'caritëriarin. Naporo'
 nicha'ësarinpoa'. Napoaton ama huë'ërëso pochin yonquicosohuë'. Yosë
 no'tëquëñ natëco'. 12 Hua'qui' piyapi'sa' co noyahuë' nicatona', tashi pochin
 cancantopirinahuë'. Iporaso' Sinioro tahuërinën ya'caritëriarin. Napoaton
 ama tashi pochin cancantahuasohuë'. Sontaro'sa' hua'na quëran a'mopiso
 pochin tahuëri pochin cancantatëhua', noyasáchin niahua'. 13 Tahuëri ni-
 pachina, a'ninquechin ni'ton, noyasáchin ninë'. A'naquënsó nipirinhuë'
 pitasachin pa'yatopi. Na'a tahuëri nansarápi, o'osápi, coshatápi, no'piápi.
 Ama pitaso' pa'yatocosohuë'. Ama no'picosohuë'. Ama pi'pisha tëranta'
 nimonshitacamaso' yonquicosohuë'. Ama nino'huicosohuë'. Ama a'na
 piyapi noyapatoma', no'huicosohuë'. 14 Sontaro'sa' hua'na a'mopiso pochin
 Quisocriso ya'copirinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'. Napoaton
 Quisocriso na'con yonquiatoma', ina pochachin cancantoco'. Ina natëtoma',
 ama pi'pian tëranta' yonquicosohuë' co noyahuë' nicacamaso marë'.

14

Co ninocanacaso' ya'huërinsohuë'

1 A'naquënsó' Quisocriso imasapirinahuë', co ya'ipi cancanëna quëran
 natëyätërapihuë'. "Pënëntërinsona' natëcaso' ya'huërin," topi. Inapitanta'
 huë'pachina', noya nontoco'. "Huëco' iyaro'sa' Yosë chinotahua'," itatoma',
 cortoquë ichiya'conco'. Ama ninocanacamaso marë' ninontocosohuë'.
 2 A'naquënsó' "Quisocrisoichin nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi cosharo' noya
 capacaso'," ta'tona' ya'ipi ca'pi. A'napitaso nipirinhuë', "Nosha ca'patëhua',
 oshahuanëhua'," ta'tona' ya'ipi nosha a'popi. 3 Nosha ca'patama', ama
 nosha a'poro'sa' nancancosohuë'. Nosha a'pohuatamanta' "Nosha ca'nama'
 ni'ton, co noyahuë' ninama'," ama itocosohuë'. Cato chachinquëma' Yosë
 noya ni'ninquëma' ni'ton, ama ninapotocosohuë'. 4 Co a'napita piyapinën

nocanacaso ya'huërinhuë'. Piyapinën noya nipachina, co noyahuë' nipachinanta' hua'anëni nitotarinsó'. Yoséichin ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa' ni'ton, no'tëquën sha'huitarinsó'. Inasáchin nanitërin achinicancainsó'. Co canpoa capiniso' ninocanacaso' ya'huërinhuë'.

⁵ Inapochachin a'naquën: "Cotio chinoto tahuëri noya noya," topi. Naporo' tahuëri chinotafona', Yosë chinotopi. A'napitaso nipirinhuë' "Nani tahuëri noya Yosë chinotacaso'," topi. Co tahuëri imarëhuahuë'. Quisocristo imarëhuaso'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. A'naya a'nayanquëma' cancanëma quëran na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. ⁶ Ma tahuërisona chinotahuatama', Yosë yonquiatoma', ina chinotarama'. Inapochachin nosha ca'patama', Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Sinioro," itërama'. Co nosha ca'na'pinquëmahuënta' Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Sinioro," itërama' canpitanta'. ⁷ Co canpoara nipa'yatacaso marë' ya'huërhua'. Chiminpatëhuanta' co canpoara marë' chiminarihuahuë'. ⁸ Sinioro piyapinënpoa' ninëhua'. Ina natëcaso marë' nanpitëhua', ya'huërhua'. Ina yonquiinpita chiminarihua'. Nanpihuatëhuanta', inasáchin hua'anëntarinsó'. Ina quëran chiminacaso' nipachin, ina yonquiatëhua', chiminarihua'. Inasáchin imarëhua'. ⁹ Ya'ipinpoa' hua'anëntinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Nani chimirin minsërahuaton, chini chiniquën nanantaton, nanopiantarin. Napoaton nanopirëhuasopita, chiminpisopitanta', ya'ipinpoa' hua'anëntarinsó'.

¹⁰ Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' natanarinsó' co noyahuë' nipisopita ana'intacaso marë'. ¿Onpoatonta' nipachin iyaparin nocanan? Co ina pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Yoséichin no'tëquën anitotarinsó'. ¹¹ Iráca quiricanënuë naporin:

"Caso' Yosëco ni'to, co nonpinahuë'.

A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' isonahuatona', chinotarinsó.

'Quëmasáchin Yosënuë, itarinsó," tënin Yosë.

¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, ya'ipinpoa' Yosë natanarinsó'. Ma'marësona ma'sha ninëhuaso' natanarinsó'. A'naya a'nayanpoa' no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Noya noya imacaso marë' nicatahuahuá'

¹³ Napoaton ama huachi ninocancosohuë'. A'napita imapisopita catahuaco' noya cancanchina'. Ni'cona anishacancantotama'. ¹⁴ Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Sinioro Quisoso imato, naporahuë. Napoaton nitotërahuë. A'naquënso nipirinhuë': "Co Yosë nohuantërinhuë' nosha capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', tëhuëinchachin oshahuanpi. ¹⁵ Isonta' yonquico'. A'naquëma' ya'ipi cosharo' noya ca'nama'. A'naquënso nipirinhuë' co nosha ca'pihuë'. "Huëco' ina ca'ahua'," itohuatama', co noyahuë' cancantapona' nimara. "Co noyahuë' capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', co huachi noyahuë' cancantapi. Napoaton inapita nosoroatoma', ama napotocosohuë'. Ama cosharoachin yonquiatoma', a'napita anishacancantocosohuë'. Inapita marënta' Quisocristo chiminin. ¹⁶ Ma'sona tëranta' noya nicacaso' ya'huëpirinhuë', a'napita co noyahuë' ni'pachinëquëma', ama napocosohuë'. Ni'cona co noyahuë' nicanatënuëma' nonapichinënuëma'. ¹⁷ Yosë noya hua'anëntërinpoa'. Ina imapatëhua', noya nisarëhua'. Asanocancanarinsó' ni'ton, co nino'huicaso' ya'huërinhuë'. Yosëso', ca'nëhuaso', o'orëhuaso', inapita co onpopinchin yonquirinhuë'. Ispirito Santo catahuarinsó' noya cancantahuaso'. Catahuahuachinpoa', capa cantarihua'. ¹⁸ Ina pochin Quisocristo imapatëhua', Yosë noya ni'sarinsó'. Piyapi'santa' noya ni'sarinsó'.

19 Napoaton noya ninicatēhua', ya'hua'ahua'. Nicatahuahua' noya noya imacaso marē'. 20 Ama ca'namaso marē' a'napita anishacancantocoso-huē'. Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso ya'huērinhue'. Nipirinhue', a'naquēn co ina natētonahuē', ca'pachina', co noyahuē' cancantapi. Napoaton co yaca'pachinahuē', naporō' canpitanta' tananpito' nisha cancantohuachina'. 21 Ama manta' a'napita anishacancantacamaso' yonquicosohuē'. Ca'namaso marē', o'oramaso marē', ama inapita marē' a'napita anishacancantocoso-huē'. Iyaparin pochin nosoroatoma', catahuaco' noya noya imacaiso marē'. 22 Ma'sona tēranta' nipatama', "Yosē nohuantērinsō' nisarahuē," ta'toma', noya nico'. Cancanēnpoa quēran huarē': "Noya nisarahuē," topatēhua', noya cancantarihua'. 23 Napoaponahuē': "Co Yosē nohuantērinhue' iso cosharo capacahuaso'," tarihuarahuē', ca'patēhua', oshahuanarihua'. Ina pochin yonquiarihuarahuē' ma'sona tēranta nipatēhua', oshahuanarihua'. Nipirinhue', "iso cosharo noya capacaso'," tēcaton ca'patan, co oshahuanaranhuē'.

15

Nicatahuacaso' ya'huērinsō'

1 Canpoaso' ya'ipi cancanēnpoa quēran imarēhua'. "Quisocristo'ichin nisha'ērinsōa'," ta'tēhua', co nisha nisha yonquirēhuahuē'. A'naquēnsō' nipirinhue' co ya'ipi cancanēna quēran natēyātērapihuē'. Inapitanta' oshaquēran pēnēnatēhua', catahuahua' noya imaina'. Ama canpoara nohuantērēhuasorāchin yonquia'huasohuē'. 2 A'napita yonquiatēhua', catahuahua' noya cancanchina'. Catahuahuatēhua', noya noya imasapi. 3 Quisocristoso' co inaora nohuantērinsō' yonquirinhue'. Yosēichin natērin. Ina nontaton, itērin: "Quēma inimiconēnpita Tata, no'huirinēnquēn. Natēranquēn ni'ton, no'huirinaco canta'," itērin. Quiricanēnquē naporinsō' chachin ninin. 4 Irāca Yosē quiricanēnquē na'con ninshitopi. Canpoanta' yonquicaso marē' napopi. "Irāca imapisopitanta' ma'sha onpoaponaraihuē', Yosē yonquiatona', ahuantopi. Yosēri noya catahuahuachina, imamiatopi. Inapochachin Yosē noya catahuarinsōa' canpoanta'," ta'caso marē' ninshitopi. 5 Yosēsō' catahuarinsōa' ya'ipiya ahuantacaso'. Ina achinicananinsōa', ina pochin cancantacaso marē'. Ina catahuainquēma' noya ninicatoma' ya'huēcamaso marē'. Quisocristo naporinsō' pochachin nico'. 6 Ina quēran co nisha nisha yonquiamahuē'. Napopināchin cancantatoma', nōya Yosē chinotarama'. Hui'nin chachin hua'anēntērinpoa', Quisocristo imarēhuaso'. "Ma noyacha Yosēsō' catahuarinsōa' paya," tosarama'.

Nisha piyapi'santa' Yosē imacaiso ya'huērinsō'

7 Quisocristo co nocaninsōahuē'. Ina pochin canpitanta' ninosoroatoma', ama ninocancosohuē'. Nisha nisha piyapinsōa' ni'tēhua', pi'pisha nisha inachintēhēhua'. Nisha nisha nirihuarahuē', noya ninontahua'. Ina quēran "Ma noyacha Yosēri catahuarin ni'ton, ninosoropi paya," tosapi. 8 Irāca cotioro'sa' shimashonēna' nontaton, Yosēri itērin: "A'na tahuēri Cristo a'paimarahuē," itērin. Napoaton Quisocristo a'paimarin cotioro'sa' catahuacaso marē'. Sha'huītērin ni'ton, a'paimarin. Co onporonta' nonpininhue'. 9 Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marē' o'marin. A'chintohuachinara, inahuanta' Yosē chinotapi. "Ma noyacha nosorinsōa' paya," tosapi. Quiricanēnquē ninshitopi. "Nisha nisha piyapi'sa' ya'huērinquē, Siniro, chinotaranquēn. Yonquiatēnquēn, cantararahuē," tēnin.

¹⁰ Ina quëran taantarín:

“Cotioro'sa' Yosë chinotatona', noya cancantopi. Canpitanta' nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', jina chinotatoma', noya cancantoco'!” ténin.

¹¹ Naquëranchin taantarín:

“Tata Yosë chinotatoma': 'Ma noyanquëncha quëmaso paya,' itoco'.

Nisha nisha piyapi'saquëmanta' ina chinotoco',” ténin.

¹² Isaiasënta' Quisocristo ninoton, ninshitërin.

“A'na tahuëri Quisi shiin nasitimapon.

Cotio piyapi niponahuë', mashotohuachin, ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntarin.

Nisha nisha piyapi'sarinta' ina natëtona', ninarapi',” ténin.

¹³ Yosëichin tëhuënychachin catahuarinpoa' chiniquën cancantacaso'. Canpitanta' catahuainquëma' nóya cancantacamaso marë'. Asanocancainquëma'. Inasáchin yonquihuatama', catahuarinquëma'. Ispirito Santo ya'ipi nanitaparín. Catahuahuachinquëma', chini chiniquën cancantatoma', noya ninarama'.

¹⁴ Canpitaso' iyaro'sa', nóya piyapinquëma'. Yosë nanamën noya nitotërama'. Napoaton nipënënamaso' nanitarama', tënahué. ¹⁵ Napoaponahuë', chiniquën miachin pënënatënuëma', ninshitaranquëma' na'con na'con ayonquica'huanguëmaso marë'. Yosë nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'. ¹⁶ Quisocristo chachin a'parinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Nanamën a'chintarahué inapitanta' imacaiso marë'. A'chinato, Yosë marë' sacatarahuë. Nisha piyapi'santa' imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarín. Noyápiachin cancan quëtarín. Ina marë' Yosëri noya ni'sarin.

¹⁷ Quisocristo catahuarinco ni'ton, nóya a'chinahuë. Napoaton noya cancantërahuë. ¹⁸ Quisocristo noya catahuahuachincora, nisha nisha piyapi'sa' a'chintërahuë. Ina nohuanton, noya ninahuë ni'ton, natëpi. Co catahuarincohuë' naporini, co imaitonahuë'. Napoaton inasáchin sha'huitaranquëma'. ¹⁹ Tëhuënychachin Ispirito Santo ananitërinco ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naróachin anoyatërahuë Yosë natëcaiso marë'. Ina ni'sahuatona', natëpi. Ispirito Santori ya'coancantërin ni'ton, imapi. Quirosarínquë a'chintërahuë. Ina quëran pa'sápato, Iriricoquë huarë' Quisocristo nanamën a'chintëra'piarahuë. Ya'ipi parti pënëntërahuë. ²⁰ Insëquësona a'na piyapiri a'chintohuachina, co inaquëso' a'chinahuë'. Co Quisocristo nohuítopi quëhuë' pa'nahuë. Ina marë' acorinco ni'ton, inaporínquëráchin a'china'huaso' nohuantërahuë. ²¹ Yosë quiricanënuë ninorín:

“Nisha nisha parti co Yosë nanamën natanaponaraihuë', natanapi.

Co nitotopirínahuë', a'na tahuëri nitotapi',” ténin.

Ipora huarë' nisha nisha parti a'chintërahuë.

Nomaquë yapa'ninso'

²² Napoaton hua'qui' nicapënuëma' yapa'pirahuë', pa'sápato, co nanitërahuë'. ²³ Isëquë nani ya'ipi a'chintërahuë. Naporahuëton, ya'nipishahuë' yani'nanquëma ni'ton, iporaso' nicapënuëma' pa'sarahué.

²⁴ Nani yonquirahuë Ispania'pa' a'china'huaso marë'. Inatohua' pa'pato, nirapënuëma'. Naporo huarë' ninohuitarihua'. Hua'quimiáchin yacapatënuëma', pi'pian tëranta' a'chintaranquëma'. Ina quëran yapa'pato, catahuaco noya pa'i, topirahuë'. ²⁵⁻²⁶ Iporaso nipirínhuë' Quirosarínquë'ton pa'sarahué. Inatohua' na'a imapisopita ya'huëpirínahuë'. Ma'sha pahuantopi ni'ton, parisitapi. Ina natantahuatona', Masitoniquë imapisopitari

inahuara nohuanton yacatahuapi. Acayaquë imapisopitarinta' yacatahuapi. Pahuantërsopita nosoroatona', coriqui yontonpiso' quëtërinaco. Ina quëtonta'huaso marë' pa'sarahuë. ²⁷ Inahuanta' Quisocristo imapi ni'ton, catahuatacaiso' pa'yatopi. "Cotioro'sa' imapisopita Yosë nanamën nitotatona', a'chintërinënpoa' ni'quëhuarë', canpoarinta' ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nisha piyapinpoa' nipirëhuahuë', Yosë nohuitacaso marë' catahuarinënpoa' ni'ton, canpoarinta' catahuahua' ama ma'sha pahuanchinasohuë'," nitopi. ²⁸ Napoaton cari coriqui quëtapo pa'sarahuë. Huënantahuato, nicapënuëma' pa'sarahuë. Ina quëran Ispaniaquë pa'sarahuë. ²⁹ Canpitataquë pa'pato, Quisocristo noya catahuarinco nanamën a'chinta'huanquëmaso marë', tënahuë.

³⁰ Canpitanta' iyaro'sa' Quisocristo imarama'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ninosoroarëhua'. Napoaton chiniquën Yosë nontoco' catahuainco. ³¹ Cotia parti na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Inatohua' pa'pato, Yosë nontoco' ama macainacoso marëhuë'. Naporahuaton, coriqui quëtontahuato, Yosë nontoco' cotioro'sa' imapisopita Quirosarinquë ya'huëpiso' noya nicainacoiso marë'. ³² Ina quëran Yosë nohuanton, canpitataquë pa'sarahuë. Noya cancantato, nontaranquëma'. Noya ninontohuatëhua', chiniquën cancantarahuë. ³³ Yosëchin asanocancaninpoa'. Canpitanta' noya catahuainquëma', tënahuë. Amen.

16

Nipayarinsopita yonquirinso'

¹ Imoya Huipi noya sanapi, tënahuë. Inanta' noya imarin. Sincriaquë ya'huaton, tiacona ya'conin. Inaquë imapisopita na'con catahuarin ni'ton, noya ni'co'. ² Canpitataquë canconpachin, Quisocristo imarama' ni'ton, noya nontoco'. Ma'sha pahuatonhuachin, quëtoco'. Ina sanapi na'a piyapi'sa' catahuarin. Canta' catahuarinco.

³ Pirisira, Aquiro, inapita yonquiato, saludos a'patarahuë. Na'con catahuarinaco Quisocristo nanamën a'chinaca'huaso marë'. ⁴ Iräca a'napita yatëpapurinacohuë', inapita co chimirin të'huatatonaraihuë', catahuarinaco. Ina marë' pi'pishachin shichiminaponaraihuë', catahuarinaco ni'ton, cha'ërahuë. Ina marë' "Yosparinquën," itërahuë. Nisha piyapi'sa' imapisopitarinta' "Yosparinquën," itopi inahuarinta'. ⁵ Aquiro pëinënquë chachin a'naquën niyontonpi Yosë chinotacaiso marë'. Inapitanta' yonquiato, saludos a'patarahuë. Ipinitonta' saludos a'patarahuë. Asia parti pa'patëra, ina'ton Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai. ⁶ Mariana' saludos a'patarahuë. Na'con catahuarinquëma'. ⁷ Antronico, Coniasë inapitanta' saludos a'patarahuë. Inapitasa' ca pochin cotio piyapi nipi. Quisocristo imapi anta'. Imaraiso marë' napopinächin tashinan pëiquë po'morinacoi. Yosë nohuanton, iräca inahuanta' acopi a'chinacaiso marë'. Noya a'chinpi. Co'huara ca imayatërasocohuë', imapi.

⁸ Anpriasënta' saludos a'patarahuë. Inanta' Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai. ⁹ Orpanonta' saludos a'patarahuë. Inanta' noya catahuarincoi Quisocristo nanamën a'china'huaiso marë'. Istaquisënta' noya nipayarai ni'ton, saludos a'patarahuë. ¹⁰ Apirisënta' saludos a'patarahuë. Ya'ipi cancanën quëran Quisocristo natërin. Anapitari aparisitopirinahuë', co a'porinhuë'. Aristoporo pëinënquë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahuë. ¹¹ Irotiononta' saludos a'patarahuë. Inanta' cotio piyapi. Narsiso pëinënquë ya'huëpisopitanta' Quisocristo imapisopita saludos a'patarahuë. ¹² Imoya Tripina, Imoya Triposa, inapitanta' saludos a'patarahuë. Nani tahuëri

piyapi'sa' catahuapi Yosë imacaiso marë'. Imoya Pirisitantá' noya ni'nahuë. Inanta' na'con piyapi'sa' catahuarin ni'ton, saludos a'patarahuë. ¹³ Noponta' saludos a'patarahuë. Nóya Quisocristo marë' sacatërin. A'shionta' yonquirahuë. Mamahuë pochin ni'nahuë carinta'. ¹⁴ Asincrito, Priconti, Irimasë, Patropasë, Irimisë, ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso', inapitanta' saludos a'patarahuë. ¹⁵ Piroroconta' Coniarë chachin saludos a'patarahuë. Nirionta' oshinë chachin yonquiato, saludos a'patarahuë. Orinpasënta' yonquirahuë. Ya'ipi imapisopita inapitarë' niyontonpiso' saludos a'patarahuë.

¹⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. A'napita Quisocristo imarinsopitanta' nisha nisha parti ya'huëpiso' saludos a'patarinënguëma'.

¹⁷ Quisocristo nanamën nóya a'chintërinënguëma'. A'naquënsó nipirinhuë' co no'tëquën a'chinpihuë'. Yaanishacancantopi. Ni'cona, iyaro'sa', nonpintochinënguëma'. Insëquësona a'chintohuachinara, nisha nisha yonquiapi. Ama inapita natancosohuë'. Tananpitoco' pa'ina'. ¹⁸ Quisocristos' hua'anënpoa' nipirinhuë', co inapitariso' natëpihuë'. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiapi. Noyasha nonaponaraihuë', co no'tëquën nonpihuë'. Co noya nitotopiquëhuë' a'chintohuachinara, a'naroáchin nonpintopi. ¹⁹ Canpitaso nipirinhuë' noya natërama' ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' natantopi. Ina marë' noya cancantërahuë. Na'con yonquico' noya nica-camaso marë'. Ama oshahuanamaso marë' yonquicosohuë'. ²⁰ Yosëichin catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Sopai yanonpintopirinquëmahuë', Yosë catahuarinquëma' ni'ton, a'naroáchin sopai minsëarama'. Canpita marë' Yosë nontarahuë. Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo noya catahuainquëma', ténahuë. ²¹ Timotionta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' catahuarinco a'china'huaso'. Nosio, Cason, Sosipatro, inapitanta' saludos a'patarinënguëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa'. ²² Ca Tirsioco iso quirica ninshitaranquëma'. Paono sha'huëtërinco' ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë imarama' ni'ton, saludos a'pataranquëma'. ²³ Acayonta' yonquiätënguëma', saludos a'patarinquëma'. Ina pëinënguë yacapatërahuë. Inaquë chachin imaraisopita niyontonai Yosë chinota'huaiso marë'. Iraitonta' saludos a'patarinquëma'. Iso ninanoquë coriqui tapanapi inaso'. Iya Coartonta' saludos a'patarinquëma'. [²⁴ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo na'con catahuainquëma'. Amen, ténahuë.]

Ma noyacha Yosëso paya, itahua'

²⁵ Nani tahuëriya Yosë chinotahua'. Ya'ipi nanitaparin. Ina achinicancaninquëma' imamiatacamaso marë'. Nanamën téninso pochachin catahuainquëma'. Ina nanan chachin a'chintëranquëma'. Quisocristo nanamën inaso'. Iráca quëran huarë' co nanamën nitotopirinahuë', iporasó Yosë anitotërinpoa'. ²⁶ Quiricanën quëran anitotërinpoa'. Iráca a'naya a'naya ninotona', Yosë nohuanton, ninshitopi. Iráca quëran huarë' Yosë ya'huërin. Co onporonta' chiminaponhuë'. Nanpimiatarin. Ina nohuanton, nanamën ya'ipi parti sha'huairëhua'. Nisha nisha piyapi'sa' anitotarëhua' natëcaiso marë'. ²⁷ Yosëichin chinotacaso' ya'huërin. Inaichin ya'ipi nitotërin. Quisocristo catahuarinpoa' noya noya ina chinotacaso marë'. Ipora quëran huarë' inasáchin chinotahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuë'. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, quirica a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Sostinisëro'co nanan a'patarainquëma'. ² Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë huëntonënuquë ya'conama'. Quisocristo imapatama', anoyacancantërinquëma' ni'ton, noyápiachin cancantërama'. Yosë acorinquëma' piyapinënpita nicacamaso marë'. Nisha nisha parti a'napitanta' Quisocristo imapi. Ya'ipinpoa' ina hua'anëntërinpoa'. Ana huënton pochin ninëhua'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁴ Quisocristo imapatama', Yosë nosoroatënuquëma', catahuarinquëma'. Ina marë', "Yosparinquën," itërahuë Yosë. ⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, na'con catahuamiatërinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya yonquiatoma' noya nia'chintarama'. Yonquirinso chachin anitotërinquëma'. ⁶ Quisocristo nanamën a'chintohuatënuquëma', Yosë catahuarinquëma' natëcamaso marë'. "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁷ Canpitaora co nanitëramahuë Yosë pochin cancantacamaso'. Nipirinhüë, Yosë ananitarinquëma'. Co manta' pahuantarinquëmahüë' noya nicacamaso marë'. Catahuarinquëma' ni'ton, noya cancantatoma', Siniro Quisocristo o'mantacaso' tahuëri ninarama'. ⁸ O'mantaquë huarë' inaso' achinicananarinquëma'. Oshanëma' inquitatënuquëma', noyápiachin cancan quëtërinquëma'. Imamiatarama' ni'ton, o'mantahuachin, co insonta' ana'intarinquëmahüë'. ⁹ Yosë co nianitarinquëmahüë'. Sha'huitërinquëmaso chachin catahuarinquëma'. Nani acorinquëma' hui'nin nohuitacamaso marë'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa huachi.

Nisha nisha imapiso'

¹⁰ Apira iyaro'sa' Siniro Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, pënënananquëma'. Ina imarama' ni'quëhuarë', noya ninontoco'. Ama nisha nisha yonquiatoma', a'na' a'na' imacosohüë'. Napopináchin yonquiatoma', noya nini'toma' ya'huëco'. ¹¹ A'naquëma', iyaro'sa', canpita capini nino'huirama', natantërahuë. Croi quëmopinënpita sha'huitiirincó. ¹² Nisha nisha nonama': "Paono imarai," tënama' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënama' a'naquëma'. A'naquëmanta': "Pitro imarai," tënama'. A'naquëmaso nipirinhüë: "Cristo imarai quiyaso'," tënama'. ¹³ A'naíchin Cristo ya'huërin imacaso'. ¿Onpoatomata' nipachin nisha nisha imarama'? ¿Caso' co canpita oshanëma marë' corosëquë patanantërinacohüë! Aporintohuachinënuquëmara, ¿ma'ta' tënama'? "Paono imarahüë," co tënamahüë pora. ¹⁴ Co na'aquëma' aporintëranquëmahüë'. Crispo, Acayo, inaíchinquëma' aporintëranquëma'. Ina marë' noya cancantërahuë. ¹⁵ Na'ahuëma' aporintëranquëma' naporini, "Paono aporintërincoi ina imaca'huaiso marë'," ichtinacohüë'. Co napotamacoso' nohuantërahuë'. ¹⁶ I'yan, Istipanasënta', sa'in, hui'ninpita, inapitarë chachin aporintërahuë'. Inaíchin aporintërahuëso', topirahuë'. Co huachi a'na yonquirahuë'.

17 Nanamën a'china'huaso marë' Quisocristo acorinco. Co aporinta'huaso marë' acorincohuë'. A'chintohuatênquëmara, co na'con nitotoro'sa pochin nontëranquëmahuë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë', ténahuë. Inaíchin nanitaparin nicha'ëinpoaso'. Napoaton inasáchin a'chinahuë. Nisha nisha a'chinahuë naporini, Quisocristo niananchitomahuë'. Inaíchin yonquihuatêhua', têhuënychachin anoyacancantërinpoa'.

Quisocristo chiniquën nanantaton, nicha'ërinpoaso'

18 A'chinpatëra, "Quisocristo corosëquë chiminin nicha'ëinpoaso marë'," itërahuë. A'naquën natanpachinara, têhuapi. Naporinsopita chiminpachina', parisitomiatapi. Canpoaso nipirinhue' noya natanêhua'. Nani Yosë anoyacancantërinpoa'. Yosëíchin nanitaparin nicha'ëinpoaso'. 19 Quiricanën quëran itapon:

"A'naquënso' nani ma'sha nitotaponaraihuë', co noya yonquipihuë'. Inahuara cha'ëcaiso' yonquipirinhue', co nanitapihuë'.

Nani ma'sha yonquiaponaraihuë', napoonin yonquipi," ténin Yosë.

20 A'naquën inahuara yonquinëna quëran nani ma'sha nitotopi. A'naquënta' nitoa'chinapi. A'naquëonta' mïso nonpi. Inapopirinhue', ¿ma'ta' ina marë' canapi? Co manta' canapihuë'. "Co nanamëhuë' imatomahuë', napoonin yonquirama'," itërin Yosëri. 21 Ina nohuanton, piyapi inahuara yonquinëna quëran co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'. Quisocristo chiminïso' a'chinárai. A'naquënso' ina natanpachinara, têhuapi. Canpoaso nipirinhue' natêhuatêhua', anoyacancantërinpoa'. Ina Yosë nohuantërin.

22 Cotioro'saso' co yanatëtopihuë'. "Yosë pochin niquë'. Ina ni'patoi, natëarainquën," toconpi. Nisha piyapi'santa' co yanatëtopihuë'. Na'con na'con nitotacasaróchin yonquipi. "Quiyaora yonquinëhuëi quëran nitotarai," topi.

23 Quiyaso nipirinhue' Quisocristo nanamënáchin a'chinai: "Corosëquë canpoa marë' chiminin," ténai. Cotioro'saso' co natëtopihuë': "Inaso' Yosë hui'nin naporini, co chimiintonhuë'," toconpi. Nisha piyapiro'sarinta' co nohuantatonaraihuë', têhuapi. 24 Canpoaso nipirinhue' Yosë huayoninpoa' ni'ton, Quisocristo imarêhua'. Inaso' no'tëquën yonquirin. Ya'ípiya nitotaton, no'tëquën anitotërinpoa'. Inasáchin nanitaparin anoyacancantërinpoaso', ténêhua'. Quiyanta' cotio piyapicoi nipiraihuë', canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahue', Yosë nohuanton, imarêhua'. 25 A'naquën Quisocristo nanamën têhuapi. "Quiyaso' na'con na'con nitotërai," topirinhue', Yosëso' noya noya yonquiaton, no'tëquën anitotërinpoa'. A'naquëonta' "Co inaso' chiniquën nanantërinhuë'," ta'tona', co natëtopirinhue'. Yosëso' ya'ípi nanitapaton, anoyacancantërinpoa'.

26 Ni'co' iyaro'sa'. Na'acquëma' co na'con nitotopiramahuë', Yosë huayoninquëma'. Co chiniquën nanantona'piro'sa pochin nipiramahuë', nohuantërinquëma'. Caraíchin ma'huano'saso' imasapi. 27 Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi. A'naquënso' nipirinhue' na'con nitotaponaraihuë' co imapihuë'. Chiniquën nanantopirinhue', co Yosëri nicha'ërinhuë'. Inapita atapanacaso marë' Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi.

28 Iporaso' a'naquën nocaninënpoa'. "Canpitaso' topinan piyapi'sanquëma'. Co manta' nitotëramahuë'. Napoonama'," itopirinhënpohue', Yosëso' nohuantërinpoa'. Inapitaso' chiniquën nanantoponaraihuë', co imapihuë' ni'ton, ya'ípi Yosëri ayatarin. 29 Co insonta' inaora cha'ëponhuë'. Yosë'pa' huanihuatêhua', co inquënpoa tëranta' nani-tarihuahuë': "Caso' noyaco," ta'caso'.

30 Yosë nohuanton, Quisocristo imarêhua'. Imapatêhua', ya'coancantërinpoa' ni'ton, yonquinahuan pochin

Yosë ni'ninpoa'. Naporahuaton, catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso'. Oshanënpoa' inquitohuachinpoa', noya huachi ni'ninpoa'. Nasha cancan quëtërinpoa' noya nicacaso marë'. Quisocristo chachin nicha'ërinpoa'. ³¹ "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyacancantërinpoa' paya, nitahua'. 'Quiyaso' noya noyaco!, ama tocosohuë'," tënin Yosë quiricanënuë.

2

Quisocristo nanamën sha'huirinso'

¹ Canpitataquë pa'patëra, Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Co iyaro'sa' míso nona'pi pochin nontëranquëmahuë'. Co na'con na'con nitotërinso pochin a'chintëranquëmahuë'. ² Co'huara pa'shatërapohuë', yonquirahuë. "Quisocristo naporinsoáchin a'chinarahuë. Corosëquë oshanënpoa marë' chiminso' a'chinci," ta'to, inaíchin sha'huitëranquëma'. Inasáchin imacamaso marë'. ³ Canpitataquë ya'huasoco, co chiniquën cancantërahue'. "Co caora nanitërahue' noya a'china'huaso'," ta'to, naporahuë'. ⁴ Co na'con nitotona'pi pochin nontëranquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarinco nanamën noya a'china'huaso marë'. Inaso' ya'ipi nanitaparin. Natanpatama', "Yosë nanamën chachin a'chintërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁵ Napoaton co piyapi yonquirinso' imaramahuë'. "Yosëíchin ya'ipi nanitaparin," ta'toma', natërama'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Napoaponahuë', chinoton pochin cancantopisopita a'chintohuatoi, ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' a'chintërai. Co piyapi'sa' yonquipiso' a'chinahuë'. Co hua'ano'sa' yonquipiso tëranta a'chinahuë'. Inapitaso' inahuara yonquipisoáchin yonquiatona', co Yosë pochin yonquipihuë' ni'ton, ta'huantapi. ⁷ Co inapita pochin a'chinahuë'. Yosë yonquirinso chachin a'chinai. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë ninotonpoa', yonquirinpoa' anoyacancantinpaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. Iráca co insonta' nitotopirinahuë', iporasó huachi Yosë anitotërinpoa' ni'ton, a'chintërainquëma'. ⁸ Hua'ano'saso' co nitotopihuë'. Nitotopi naporini, co Quisocristo tēpa'itonahuë'. Inaso' Yosë chachin. Noya noya nipirinhuë', tēpapi. ⁹ Napoaponahuë', Yosë quiricanënuë naporin:

"Yosë nosorohuatēhua', noya noya catahuarinpoa'. Noya nininsopita nani tapatërinpoa'.

Co inso tēranta' ina pochin ni'chininhuë'. Co incari tēranta' nataninhuë'.

Yosë noya yonquirinpoaso', co insonta' inaora nitotërinhuë'," tënin quiricanënuë.

¹⁰ Imarëhuasopitaso nipirinhuë', nitotërehua'. Yosë nohuanton, Ispirito Santo anitotërinpoa'. Ya'ipi Yosë yonquirinsopita Ispirito Santo nitotërin.

¹¹ Co insonta' piyapi yonquirinso' nitotërinhuë'. Ispiritonën tēhuëenchinso nitotërin. Inapochachin Ispirito Santonta', Yosë ispiritonën ni'ton, yonquirinso chachin nitotërin. ¹² Imarëhuasopitaso' co piyapi yonquipiso' imarëhuahuë'. Yosë nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. A'chintinpoaso marë' a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoara, Yosë yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. ¹³ Quiyanta' ina nitotatoi, a'napita a'chintarai. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chinahuë'. Ispirito Santo ayonquirincoi noya a'china'huaiso marë'. Chinoton pochin cancantopisopita a'chintohuatoira, ma'sona tapon naporinsopita a'chintarai.

¹⁴ A'naquënso nipirinhüé' piyapi yonquirinsoráchin nitotatona', co no-huantopihué' Yosé nanamén natanacaiso' ni'ton, tēhuaconpi. Ispirito Santoráchin catahuarinpoa' natētacaso'. Napoaton co imarinsopitasohué' natanaponaraihué', co nanitopihué' no'tēquén yonquicaiso'. ¹⁵ Ispirito Santo catahuahuchinpoa', no'tēquén yonquiarihua'. A'napitaso' co canpoa pochin yonquipihué'. Co nitotatonaraihué': "¿Onpoatomata' ina pochin yonquirama'?" itērínēnpoa'. ¹⁶ Quiricanēnquē naporin: "¿Co insonta' Yosé yonquirinso' nitotērinhué'! ¿Co incari tēranta' nanitērinhué' ina a'chintacaso'!" tēnin. Canpoaso nipirinhüé' Quisocristo imapatēhua', yonquirinso chachin ayonquiarinpoa huachi.

3

Inpriatoro'sa pochin nipiso'

¹ Ya'ipi Yosé nanamén iyaro'sa' yaa'chintopiranquēmahué', co ipora nanitērahüé'. Ispirito Santo cancanēma quēran huaré' natērama' naporini, na'con a'chinchitēnquēmahué'. Co noyahué' yonquiramasopita co nanianchátēramahué'. Quisocristo imapiramahué', hua'huishin pochin cancantērama'. ² Ni'co'. Hua'huishin sho'shoíchin nanpitērin. Co coshachatērarinhüé'. Inapochachin canpitaso' ninama'. Ya'nán a'chintaponquēma', pi'pian a'chintēranquēma'. Aquētē' yaa'chintopiranquēmahué', co nanichátēramahué' no'tēquén yonquicamaso'. Iporahuanta' co nanitēramahué'. ³ Co noyahué' yonquiramasopita co nanianchátēramahué'. Canpita capini ninoyapatoma', nino'huirama'. ¿Onpoatonta' canpitaora nohuantēramasoachin yonquiconama'? Nisha nisha yonquiatoma', co imapisopitahué' pochin cancantērama'. ⁴ "Paono imarai quiyaso'," tēnama' a'naquēma'. "Quiyaso' Aporosé imarai," tēnama' a'naquēmanta'. Ina pochin nonatoma', co imapisopitahué' pochin yonquirama'.

⁵ Co ca imamacoso' ya'huērinhué'. Aporosēnta' co imacaiso' ya'huērinhué'. Quiyanta' topinan piyapicoi nipiraihué', Yosé sha'huitērincoi ni'ton, a'chintērainquēma'. Natanpatama', Yosé imasarama'. ⁶ Ni'co'. Iminpatēra, a'naso' sha'tērin. Ina quēran a'nanta' pacarapiton, i'shaquē oporapitērin noya papotacaso maré'. Nipirinhüé', Yosēriíchin apapotērin. Inapochachin carinquēma'ton a'chintēranquēma'. Ina quēran Aporosēnta' a'chintantarinquēma'. A'chintopirainquēmahué', Yosēso' anoyacancantērinquēma'. ⁷ Napoaton co ca imamacoso' ya'huērinhué'. Aporosēnta' co imacaiso' ya'huērinhué'. Yosé anoyacancantērinquēma' ni'ton, inasáchin yonquicamaso' ya'huērin. ⁸ Sha'tērēso pochin carinquēma'ton a'chintēranquēma'. Anari i'shaquē oporapitērinso pochin Aporosēnta' a'chintantarinquēma'. Catocoi chachin Yosé inpriatonēn pochin ninai. Inpriatoro'sa' sacatohuachinara, hua'anēni pahuērērin. Onpopinsona sacatohuachinara, no'tēquén pahuērērin. Inapochachin quiyaso' Yosé maré' sacatarai ni'ton, ina acanarincoi. ⁹ Quiyaso' Yosé a'parincoi ina maré' sacatahuaiso'. Canpitaso' nipirinhüé' Yosé sha'tērinso pochin ninama'. Naporahuaton, Quisocristo imarama' ni'ton, Yosé pēinēn pochin ninama'.

¹⁰ Natēricho quēran yapēihuatēra, acopo' ihuatahuatē', siminto acorē'. Ina'ton acorēso pochin carinquēma'ton a'chintēranquēma'. Yosé catahuarinco no'tēquén a'china'huaso'. Ina quēran a'napitanta' a'chintantarinēnquēma'. Napoaponahué', a'naya a'naya noya yonquiaton pēirinson pochin a'napita noya a'chintacaso' ya'huērin. ¹¹ Quisocristosos' ina siminto pochin ninin. Yosé nohuanton, ya'huērin. Co a'na ya'huērinhué'. Co ina imapatēhuahué', co onporonta' Yosé nohuitarihua'hué'. ¹² Siminto nani acohuachina, nisha

nisha quëran pëipi. A'naquën oro, prata, inapita quëran pëipi. Nisha nisha na'piro'sa' pa'ton nininsopita quëran pëipi. A'naquënso nipirinhue' nara, panpë, piquira, inapita quëran pëipi. ¹³ Tachiton nininso quëran pëipatëra, noya ninin, co huiquitërinhue'. Nipirinhue', nara, panpë, piquira inapita quëran pëipatëra, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin ayaro' tahuëri Yosë ya'ipinpoa' ninëhuasopita pën quëran tëniarin. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' nitotapí. ¹⁴ Noya nipatëhua', tachiton quëran pëirinsó pochin nisarëhua'. Inaso' co huiquitërinhue' ni'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. A'napita catahuarëhua' noya imacaiso marë'. Napoaton inápaquë acanaarinpoa'. ¹⁵ A'naquënso nipirinhue' Yosë imaponaraihue', co ya'ipi cancanëna quëran imapihue'. Co a'napita catahuapihue' noya imacaiso marë'. Napoaton pëi' huiquitërinso pochin nisapi. Yosë'pa' paponaraihue', co ina marë' sacatopihue' ni'ton, inápaquë co manta' canaapihue'.

¹⁶ Yosë imapatëhua', ina pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', cancanënpoaquë ya'huëarin. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? ¹⁷ Canpitaso' Yosë pëinën pochin ninama' ni'ton, a'na piyapi atapicancanpachinquëma', Yosëri chiniquën ana'intarin. Yosë pëinënguëso' noyasáchin nicacaso' ya'huërin.

¹⁸ Ama inquëma tëranta' isoro'paráchin yonquiatoma', ninonpintocoso-hue'. "Caora noya noya nitotërahuë," co ta'caso' ya'huërinhue'. Ama ina pochin yonquicosohue'. "Caora co no'tëquën yonquirahuë'. Catahuaco Siniro noya yonqui'i," topatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicaso'. ¹⁹ Co imapisopitasohue' nani ma'sha nitotaponaraihue': "Co no'tëquën yonquipihue'," tënin Yosë. Quiricanën quëran anitotërinpoa'. "Na'con nitotatona', piyapi'sa' nonpintopirinahuë', co nanitopihue' Yosëso' nonpintacaso'. Inari na'con na'con nitotaton, minsëarin," tënin. ²⁰ Yosëso' ya'ipi nitotërin. "Piyapi'sa' na'con yonquipirinahuë', napoonin yonquipi," tënin anta'. Quiricanën quëran naporin. ²¹ Napoaton ama piyapi'sa' pa'yatocoso-hue'. "Paso' quëmapi noya noya a'chintërincoi," ama tocosohue'. Yosëichin pa'yatacaso' ya'huërin. Inari ya'ipi acorin canpita marë'. ²² Ina nohuanton, carinquëma' a'chintëranquëma'. Aporosë, Pitro, inapitanta' Yosëri a'parin a'chintinquëmaso marë'. Nani ma'sha isoro'paquë quëtërinpoa' noya ya'huëcaso marë'. Anoyacancantërinpoa' Yosë nohuítatëhua' noya noya nampicaso marë'. Chiminpatëhua', ya'huërin'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ipora tahuëri'sa' noya catahuarinpoa'. O'mantacaso' tahuërinta' co naniantarinpoahuë'. Noyasáchin yonquirinpoa'. ²³ Quisocriso anoyacancantërinpoa' ni'ton, inasáchin imacaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa'. Tata Yosëri chachin a'paimarin.

4

Yosë marë' sacatëraiso'

¹ Hua'qui' piyapi'sa' co Yosë nanamën nitotopihue' ni'ton, Yosë a'parincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Quisocriso inprietonën pochin ninai. Ina yonquico'. ² Inprietonpo' nipatëra, hua'anënpa' no'tëquën natëcaso' ya'huërin. Inapochachin Yosë hua'anëntërincoi ni'ton, inasáchin natëcaso' ya'huërin. ³ Napoaton sha'huirapihuatamaco, co ina yonquirahuë'. Piyapi yonquirincoso' co yonquirahuë'. Co caora tëranta' nisha'huirapica'huaso' yonquirahuë'. ⁴ Noya mini natërahuë, topirahuë', co caso' Yosë pochin nitotërahuë'. "Noyaco," tënahuëso marë' co Yosë noya ni'sarincohuë'. Inaíchin ya'ipi nitotaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. ⁵ Napoaton iporaso' ama nisha'huirapiahuasohue'. A'na tahuëri Siniro o'mantahuachin, ya'ipi

piyapinpoa' tēniarinpoa'. Ya'ipi ninēhuasopita anitotarinpoa'. Po'oana quēran ninēhuasopitanta' a'ninquēchin sha'huitarinpoa'. Yonquirēhuasopitanta' nitotērin. Ma'marēsona tēranta' naporēhuaso' anitotarinpoa'. Naporo' ya'ipinpoa' no'tēquēn nontarinpoa'. Noya nipatēhua', noya ni'sarinpoa'.

⁶ A'chintohuatēinquēmara iyaro'sa, Yosēchin yonquirai. Aporosērē'coi a'chintērainquēmaso' ninshitēranquēma' canpitanta' quiya pochin yonquicamaso marē'. Yosē quiricanēnāchin natēcaso' ya'huērin. A'na quēmapi noya noya a'chintohuachinquēma', ama inasāchin pa'yatocosohuē'. ⁷ Yosē nohuanton, nisha nisha nitotērhua'. Co canpoara nohuanton, nitotērhua'huē'. Yosēchin catahuarinpoa' noya noya nicasao'. Co catahuarinpoahuē' naporini, co manta' nitochitērihuahuē'. Napoaton co nocantacaso' ya'huērinhuē'.

⁸ Canpitaso' naporama': "Nani ya'ipi nitotērai. Co manta' pahuantērincoihuē' noya cancanta'huaiso marē'. Quiyaora noya nitotatoi, hua'an pochin chiniquēn nanantērai," topiramahuē'. ¡Tēhuēnchachin chiniquēn nanantērama' naporini, quiyanta' isoro'paquē chachin chiniquēn nananchitoihuē'! ⁹ Co ina tahuēri naniyatērarinhuē'. Yosē nohuanton, co piyapi'sa' noya ni'ninacoihuē'. Nanamēn a'china'huaiso marē' a'papurincoihuē', na'a piyapi'sa' co nohuantopihuē'. Apiro'sa pochin ni'ninacoi. Chimirin quihuitērinacoi. A'ninquēchin aparisitērinacoi ni'ton, anquēniro'santa' nicatona', pa'yanpi. ¹⁰ Quisocriso natēto, nanamēn a'chinarai. Ina marē' quiyaso' tēhuarinacoi. Canpitaso nipurinhuē' noya nitotona'piro'sa pochin nicatēnēnquēma', co tēhuarinēnquēmahuē'. Quiyaso' co chiniquēn nanantēraihuē'. Canpitaso nipurinhuē' chiniquēn nanantērama'. Piyapi'sa' noya ni'pirinēnquēmahuē', quiyaso' co noyahuē' ni'ninacoi. ¹¹ Iporahuanta' parisarai. A'na tahuēri tana natanai. Yamororai. A'moca'huaisonta' pahuantērincoi. Ahuērinacoi. Pa'sápatoi, co huachi ya'huēmitēraihuē'. ¹² Chiniquēn sacatatoi, canotērai. No'huipirinacoihuēnta', noya nontērai. Aparisitoahuachinacoiranta', co no'huiraihuē'. Ahuantērai. ¹³ Pinopachinacoiranta', sanoanan quēran nontērai. "Nanan anoyachi," ta'toi, noya nontērai. No'huitonacoi, iporahuanta' co quē'yarinacoihuē'. Amoro pochin ni'ninacoi.

¹⁴ Co no'huiranquēmahuē'. Nosororanquēma'. Co nohuantērahuē' atapanahuānquēmaso'. Pēnēna'huanquēmaso marē' ninshitaranquēma'. Hui'nahuēpita pochin nicatēnquēma', napotaranquēma' noya yonquicamaso marē'. ¹⁵ Notohuaro' piyapi'sa' Quisocriso nanamēn a'chintopirinēnquēmahuē', carima'ton pēnēnanquēma' ni'ton, imarama'. Quisocriso nanamēn sha'huitoahuatēnquēmara, natērama'. Napoaton tataparima pochin ni'co. ¹⁶ Ina pochin cancantatomaco, nonanco, tēnahuē'.

¹⁷ Ina marē' Timotio a'patēranquēma'. Inaso' noya ni'nahuē. A'chintohuatēra, Quisocriso imarin ni'ton, hui'nahuē pochin ni'nahuē. Noya Sinioro imarin. Ya'ipi naporahuēso' ayonquiarinquēma' noya noya imacamaso marē'. Insēquēsona pa'patēra, Quisocriso nanamēnsāchin a'chinahuē. Imapisopita niyontonpachinara, a'chintērahuē. ¹⁸ A'naquēmaso nipurinhuē' imacanatomaco, "Quiyaso' Paono quēran na'con na'con nitotērai. Napoaton co huachi yahué'ninhuē'," topiramahuē'. ¹⁹ Tēhuēnchachin nicaponquēma' yapa'sarahuē. Yosē nohuanton, co hua'quiya quēranhuē' pa'sarahuē. Naporo' nocaninacosopita ni'sarahuē. Na'con nonpirinahuē', co nimara nanitapapihuē' Yosē marē' noya sacatacaiso'. ²⁰ Co topinan quēran nonacaso' ya'huērinhuē'. Yosē hua'anēntohuachinpoa', piyapi'sa' catahuarēhua' noya noya imacaiso'. ²¹ Nosororanquēma' ni'ton, sanoanan quēran yapēnēpiranquēmahuē'. Co Yosē natēhuatamahuē', pa'pato

ana'inta'huanquëmaso' ya'huërin. Canconpato, ¿ma'cha onpochinquëma nicaya? tënahuë.

5

Quisocristo imaponahuë', oshahuaninso'

¹ A'naquënso' co noyahuë' nicanon, monshihuanin, topi natantërahuë. Inaso' pa'pin sa'in monshitërin. Inapoaton, pa'pi co noyahuë' ninin. Co imapisopitahuë tëranta' co onporonta' ina pochin nipihuë'. ² Canpitanta' nitotapomarahuë', co ina marë' tapanamahuë'. Ina oshanën yonquiatoma' sëtacamaso nipirinhüë', iporahuaanta' "Quiyaso' nóya imarai," toconama'. Nani ocoicaso nipirinhüë', co ocoiramahuë'. ³ Co canpitataquë ya'huaporahuë', canpitataquë ya'huëarahuëso pochin cancantato, yonquiranquëma'. Ina quëmapi no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tënahuë'. ⁴⁻⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, niyontonco'. Niyontonpatama', ca pochin cancantatoma', ina quëmapi chiniquën pënëncó'. "Sinioro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'painquënsohuë', tënai. Sopai natëran ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itoco'. Inapotohuatama', a'na tahuëri yonquiapon nimara. "Co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, Yosë imanta'í," tapon nimara. Napohuachin, Sinioro Quisoso o'mantahuachin, nicha'ësarín huachi.

⁶ Iporaso nipirinhüë' "Nóya imarai," topiramahuë', co ya'ipinquëma' noya ninamahuë'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ni'co'. "Pan nipatëra, pi'pian ahuëpocatërinso' acohuachina, ya'ipi sé'cotërin," topi. Nani ina nitotërama'. Inapochachin a'nayanquëma tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', ya'ipinquëma' nitapicancanarama'. ⁷ Iráca Pascoa cosharo' ca'pachinara, co pi'pian tëranta' ahuëpocatërinso' nohuantopihuë'. Ya'ipiya të'yatopi. Pascoaquë carniroa'hua tëpapiso pochin Quisocristo nani chiminín canpoa marë'. Ina imarama' ni'ton, nasha cancan quëtërinquëma'. ⁸ Pascoa pita na'huasoí', ya'ipi ahuëpocatërinso' të'yatopi. Inapochachin canpoanta' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita a'poatëhua', noyasáchin ni'ahua'. Ama huachi co noyahuë' niahuasohuë'. Noyápiachin cancantatëhua', no'tëquënáchin yonquia'ahua'.

⁹ I'huanta' nani ninshitëranquëma'. "Ama monshihuaninsopitarë'quëma' nipayacosohuë'. Ama inapita noya ni'cosohuë'," itëranquëma'. ¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë imatonahuë', monshihuanpi, apirapi, ihuatopi, mamanshi moshapi, inapopi. Hua'huayatërahuë' piyapi ina pochin nipi ni'ton, inapitaso' nontacaso' ya'huërin. Co nontërehuahuë' naporini, co nani-chitërihuahuë' isoro'paquë ya'huëcaso'. ¹¹ A'naquënso nipirinhüë'. "Canta' imarahuë," taponahuë', monshihuanárin. A'nanta' apirarin. A'naquëonta' ipora huanta' mamanshi moshararin. A'napitanta' pinotapi, no'pirapi, ihuatapi, naporapi. Napoaponaraihuë': "Quiyanta' imarai," topi. Ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë'. Yosë nonpintapi ni'ton, ama inapitarë'quëma' coshatocosohuë'. ¹²⁻¹³ Co Yosë imapisopitasohuë' co canpoari ana'intacaso' ya'huërinhuë'. Tananpithua' Yosëri ana'inchin. Imarëhua capiniso nipirinhüë' nipënëahuan' noya yonquicaso marë'. Co noyahuë' nina'pi, niyontonama quëran ocoico', tënahuë'.

6

Imarëhuasopita capini nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

¹ Canpita capini nanan ya'huëhuachin, ama nino'huicosohuë'. Ma'sha nionpotohuatamara, ¿onpoatomata' coisëquë niqüëparama'? Co inaso'

imarinhue'. Quisocristo imarama' ni'ton, niyontonpatama', no'tequen penenco' nanan anoyachina'. ² A'na tahueri Quisocristo o'mahuachin, imarēhuasopita acoarinpōa' inarē'quēnpōa' hua'anēntacaso marē'. Coisē pochin nicatēhua', ya'ipi piyapi'sa' no'tequen sha'huitarihua'. Nani ina nitōtērama'. Ina nitotatōma', ipora nanan ya'huēhuachin, anoyatacaso ya'huērin. ³ Ayaro' tahueri anquēniro'santa' hua'anēntatēhua', coisē pochin no'tequen sha'huitarihua'. Nani inanta' nitōtērama'. ¡Nanan isēquē co onpopinchin sacaihue' anoyatacaso!' ⁴ Napoaton nanan ya'huēhuachina, co coisēquē nisha'huirapicamaso ya'huērinhue'. Co inaso' Yosē imana'pihue' ni'ton, co canpoa pochin no'tequen yonquirinhue'. ⁵ Tapanacamaso marē' pēnēnaranquēma'. ¿Co a'naya tēranta' niyontonamaquē noya yonquina'pi ya'huērinhue' ti? ¡Ya'huērin mini, tēnahuē! Nanan ya'huēhuachin, inari anoyachin. ⁶ Canpitaso nipirinhue' imaramaso capini nipinotōma', nisha'huirapirama'. Naporahuaton, coisēso' co Yosē natēpirinhue', inaquē niquēpahuatamara, co noyahuē' ninama'.

⁷ Nisha'huirapihuatamara, co imapisopitahuē pochin niconama'. Ma'sha onpotohuachinēnquēma', ¿onpoatōnta' co ahuantēramahuē'? Ma'shanēma' matohuachinēnquēma', tananpitērama' naporini, noya noya niitōmahuē'. ⁸ Canpitaso nipirinhue' co noyahuē' cancantatōma', imaramasopita capini niuharama'. Naporahuaton, ninonpinapitōma', ni'huērētērama'.

⁹ Co noyahuē' nipisopita co Yosē hua'anēntērinquē ya'coanpihue'. ¡Nani ina nitōtērama' ipora! Ama ninonpintocōsohuē'. A'naquēn co Yosē natētonahuē', monshihuanapi. Mamanshi moshapi. Sa'ina' ya'huētopirinhue', a'na sanapi sē'huapi. Quēmapi capini nisē'huapi. Taparosachin yonquipi. Inapita pochin nipisopitaso', co Yosē'pa' pa'sapihue'. ¹⁰ A'naquēnta' ma'sha ihuatopi, apirapi, no'pipo, pinotopi. A'naquēn a'napita ahūeatōna', ma'shanēna' matopi. Ya'ipi co noyahuē' nipisopita co Yosē hua'anēntērinquē ya'coanpihue'. ¹¹ Irāca a'naquēma' ina pochin nipiramahuē'. Siniro Quisocristo imapatamara, oshanēma' inquitērinquēma'. Nani anoyacancantērinquēma' ni'ton, Yosē noya ni'ninquēma'. Ispirito Santo chachin catahuarinquēma' noya cancantacaso'.

Ma'marēsona nonēnpōa' Yosē acotērinpoaso'

¹² "Ma'sona tēranta' yanipatēhua', noya nicacaso'," topi a'naquēn. Napoaponahuē', co ya'ipi ninēhuasopita catahuarinpoahuē' noya cancantacaso marē'. Napoafon ma'sona tēranta' anishacancantohuachinco, co nisarahue'. Anōquihuachinco. ¹³ A'naquēn napopi: "Cosharo' ya'huērin anpopitē marē'. Anpopitēnta' ya'huērin coshoro marē'," topi. Inaso nipirinhue', a'na tahueri Yosē nohuanton, coshoro', anpopitē', inapita ta'huantarin. Ni'ton, co coshatērehuaso marē' oshahuanēhuahuē'. Napoaponahuē', monshihuanacaso' pa'pi co noyahuē'. Co Yosē nohuantērinhue' monshihuanacaso'. Co ina marē' nonēnpōa' acotērinpoahuē'. Siniro natēcaso marē' acotērinpoa'. Nonēnpōanta' nicha'ērin. ¹⁴ Yosē nohuanton, Siniro Quisoso nanpiantarin. Inari chachin chiniquēn nanantaton, nonēnpōa' ananpitaantarinpoa'.

¹⁵ Quisocristo imapatēhua', ina nonēn pochin ninēhua'. Nani ina nitōtērama'. Ina nitotapomarahue', ¿noya ipora monshihuanapi monshitacaso' to? ¡Co onporōnta! ¹⁶ Yosē quiricanēnquē naporin: "Quēmapi sanapi mapachina, cato' piyapi niponahuē', a'naichin pochin Yosēri ni'nin," tēnin. Canpitaso' monshihuanapi ichihuē'ēpatama', ina pochin cancantarama'. Inapohuatama', co Quisocristo imamiataramahuē'. ¹⁷ Quisocristoichin imapatēhua', ina pochin cantarēhua'.

18 Napoaton ama pi'pisha tēranta' monshihuancohuē'. Ihuatacaso', no'picaso', inapita nicacaso' co noyahuē', nipirinhue', co atapicancaninpoahuē'. Monshihuanpatama', nitapicancanarama'. Nonēmanta' tapiarama'. 19 Quisocristo imapatēhua', Ispirito Santo ya'coancantērinpoa'. Nani ina nitotērama'. Yosē a'patimarinpoa' ni'ton, cancanēnpoaquē chachin ya'huērarin. Napoaton co huachi canpoara nohuantērehuasopita nicacaso' ya'huērinhuē'. Yosē chachin hua'anētērinpoa'. 20 Quisocristo chiniquēn parisitaton, chiminin nicha'ēinpoaso marē'. Nicha'ērinpoa' ni'ton, ya'ipi nonēnpoa quēran huarē' hua'anēntinpoaso' ya'huērin. Napoaton noyasáchin nico' a'napitanta' nicanatēnquēma' Yosē chinochina'.

7

Yasa'arinsopita pēnēnso'

1 I'hua chachin ninshitatomaco, nisha nisha natanamaco ni'ton, sha'huichinquēma'. Quēmapi co yasa'apachinhue', noya inaora ya'huēcaso', tēnahuē. 2 Napoaponahuē', na'a piyapi'sa' monshihuanapi ni'ton, na'con na'con quēmapi'sa' sa'aina'. Ama monshihuanacaiso marēhuē' sa'aina'. Quēmapi'sa' sa'inaráchin yonqui'ina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ináchin yonqui'ina'. 3 Quēmapi'sa' sa'ina' noya nosoroatona', ichihuē'ēina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' nosoroatona', huē'ēpaina'. 4 Sanapi nani so'yahuachina, co inaora nohuantērinso' yonquicaso' ya'huērinhuē'. So'in nohuantērinso' yonquicaso' ya'huērin. Quēmapinta' co inaora nohuantērinso' yonquicaso' ya'huērinhuē'. Sa'in nohuantērinso' yonquicaso' ya'huērin. 5 Ama nia'po'inasohuē', niichihuē'ēina'. A'na tahuēriso nipirinhue' quēmapi sa'inē chachin inahuara yonquinēna quēran nohuantohuachina', na'con na'con Yosē nontacaiso marē' nisha huē'ēina'. Ina quēran naquēranchin nihuē'ēpanta'ina' ama nisha yonquicaiso marēhuē'. Ama hua'qui' nisha huē'ēcosohuē', Satanasē minsēchinquēma'.

6 Napoaton yasa'apatama', sa'aco', tēnahuē. Co yasa'apatamahuē', noy- atapon. Co Yosē ina pochin camaipirinpoahuē', ayonquirinco ni'ton, sha'huitaranquēma'. 7 Caso nipirinhue' co sa'ahuancohuē'. Co manta' sanapi sē'huarahuē'. Yosē catahuarinco ahuanta'huaso'. Pa'sápato, a'chinárahue'. Na'a quēmapi'sa' ca pochin nipi naporini, noya niitonahuē', topirahuē'. Co ya'ipi nanitopihue' ca pochin nicacaiso'. Yosē catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. A'naquēn ina nohuanton, sa'arin. A'naquēnso nipirinhue' ina nohuanton, noya inaora ya'huērin.

8 Co yasa'apatamahuē', noya nisarama'. Inapochachin quēyorono'sa' co yaso'yantahuachinahuē', noya nisapi. Canta' caora ya'huarahuē'.

9 Napoaponahuē', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. A'naquēn co sa'apachinahuē', nisha nisha yonquipi. Sanapi sē'huacaisoachin nohuantopi. Ina pochin cancantohuachina', sa'aina'. Ina noya, tēnahuē'.

10 Nani sanapi mapatama', inarē'quēmáchin ya'huēco', tēnahuē. Co casáchin naporahuē'. Quisocristo sha'huitērinpoa' ni'ton, natēcaso' ya'huērin. Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' chinpitomiatcaso' ya'huērin. 11 Nipirinhue', co chinpitoahuachinhue', ama huachi a'na quēmapi so'yachinsohuē'. So'in chachin chinpitantahuachin, noya nisarin. Quēmapi'santa' sa'apachina', ama sa'ina' tē'yachinasohuē'.

12 Isonta' pēnēntaranquēma'. Quisocristo isoro'paquē nipon, co napopirinhue', noya pēnēntaranquēma', tēnahuē. A'naquēma' co'huara Quisocristo imashatērapomahuē', sa'arama'. Iporaso' imapiramahuē', sa'amaso' co yaimarinhuē'. Noya yacapahuachinquēma', ama

tè'yatocosohuè'. ¹³ Canpitanta', imoyaro'sa', a'naquëma' imapomarahuè', co so'yamaso' yaimarinhuè'. Co yatè'yatohuachinquëmahuè', ama ta'ananpicosohuè'. Noya yacahuatoma', chinpitoco'. ¹⁴ A'naichin imaponahuè', noya ichiya'huè'in. Sa'in imapachina, so'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Oshaquëran imapon nimara. Inapochachin quëmapi imana'pi nipachina, sa'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Hui'ninpitanta' noya yonquiarin. Co ichiya'huëhuachinhuè', hui'ninpita co onporonta' Yosë imaponahuè' nimara. ¹⁵ Nichinpitacaso' noya noya nipirinhue', quëmapihuè' nipon, co imatonhuè' yapa'pachin, noya pa'in. Sanapinta' co imatonhuè' yapa'pachin, noya inanta' pa'in. "Noya nini'toma', ya'huëco'," itërinpoa' Yosë. ¹⁶ Sanapi noya imaponahuè', so'inso' co onporonta' imaponhuè' nimara. Quëmapinta' noya imaponahuè', sa'inso' co imaponhuè' nimara. Co nitotërëhuahuè'.

¹⁷ Yosë nohuanton, nisha nisha ninëhua'. Co napopináchin ninëhuahuè'. Onpopinsona nicasëhua' Yosë imapatëhua', inachachin niahua'. Ya'huërëhuaquë chachin sano yonquiatëhua', imahua'. Paato, ya'ipi imapisopita inachachin pënënarahuè'. ¹⁸ A'naquëma' co'huara imashatërapomahuè', marca acotërinënuëma'. Quisocristo imapatama', ama ina marè' tapancosohuè'. Naporahuaton, co marca ya'huëtohuachinquëmahuè', ama niacotocosohuè'. ¹⁹ Co marca yonquicaso' ya'huërinhuè'. Yosë natëcasorachin yonquico'. ²⁰ Ya'nan Quisoso imapatama', onpopinsona nicasëma' imapatama', inachachin nisáco'. Ama a'na' a'na' pochin yonquicosohuè'. ²¹ A'naquëma' patron marërachin sacatohuatama', ama ina marè' sëtocosohuè'. Nipirinhue' nanitohuatama', pipimiatoma', canpitaora marè' sacatoco'. ²² Patron marè' sacatapomarahuè', Yosë huayonpachinquëma', oshanëma' inquitatënuëma', nicha'ërinquëma'. Ina yonquiatoma', co huachi sëtacaso' ya'huërinhuè'. Inapochachin a'naquëma' co patron asacatopirinhue'mahuè'. Yosë nicha'ërinquëma' ni'ton, ina na'con na'con natëcamaso' ya'huërin. Yosë piyapinënpita ninama'. ²³ Quisocristo chiminatón, nicha'ërinquëma'. Inasáchin natëtoma', yonquico'. Ama piyapi'sa marëáchin sacatatoma', Yosë naniantocosohuè'. ²⁴ Napoaton iyaro'sa' ya'nan imapatama', onpopinsona nicasëma' imaramaso chachin nisáco'. Yosë ni'sarinhue'ma'.

²⁵ Iporaso' co sa'arinsopitahuè', co so'yarinsopitahuè', inapita ma'sona onpocaso' sha'huichinquëma'. Quisocristo isoro'paquë nipon, co ina a'chinpirinhue', catahuarinco no'tëquën pënëna'huaso'. Nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marè'. Napoaton nanitërama' natëamacosu', ténahuë. ²⁶ Ipora tahuëri'sa' sacai' imacaso', na'con aparisarinhue'poa'. Napoaton onporamasona ya'huapoma', inachachin ya'huëco'. ²⁷ Sa'ahuanpatama', ama tē'yatocosohuè'. Co sa'ahuanpatamahuè', noya canpitaora ya'huëco'. ²⁸ Napoapomahuè', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. Inapochachin nano'santa' yaso'yahuachina', noya nisapi. Co ina marè' oshahuanapihuè'. Nipirinhue', sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa' inapitaso' saca sacai' ya'huapona'. Co nohuantërahuè' canpitaso' ina pochin nicamcaso'.

²⁹ Ni'co', iyaro'sa'. Yosë nohuanton, co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuè'. Napoaton sa'ahuanpatama', ama sa'amachin yonquicosohuè'. Yosë na'con na'con yonquico'. ³⁰ A'na tahuëri sëtapomarahuè', ama sëtacamasorachin yonquicosohuè'. Yosë yonquiatoma', noya cancantoco'. A'na tahuërinta' capa cancantapomarahuè', ama inasáchin yonquicosohuè'. Ma'sha pa'anacasonta' ya'huëtöpirinhue'mahuè', ama inasáchin yonquicosohuè'. ³¹ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita

a'na tahuëri ta'huantarin. Napoaton ma'sha ya'huëtopirinquëmahué', ama inapita na'con na'con yonquicosohué'.

³² Nani ma'sha yonquihuatëra, sacai' Yosë marë' sacatacaso'. Co nohuantërahué' canpitaso' nisha nisha yonquiatoma', napion cancantamaso'. Quëmapi co sa'in ya'huëtöhuachinhué', co nani ma'sha yonquicaso' ya'huërinhué'. Nanitërin Sinioroáchin yonquicaso'. ³³ Sa'ahuano'saso nipirinhué' nani ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. Sa'ina' noya ya'huëcaiso marë' na'con yonquiapi. ³⁴ Co nanitopihué' Yosëáchin yonquicaiso'. Inapochachin sanapi'santa' co so'yahuachinhué', nanitopi ya'ipi cancanëna quëran Yosëichin yonquicaiso'. Inasáchin yonquihuachina', na'con Yosë marë' sacatapi. So'yahuano'saso nipirinhué', na'con ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. So'ina', hua'huinpita, inapita noya nocomacaiso' ya'huërin.

³⁵ Ina pochin a'chintëranquëma' yonquicamaso marë'. Co caso' camairanquëmahué'. Noya yonquico' Yosë nohuantërinso' ayonqui'inquëma'. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë na'con na'con yonquiatoma', ina marë' sacatoco'.

³⁶ Hui'nama' nani nanontohuachin, quëmapiri nohuantohuachin, ama apiratocosohué'. Noya macacaso' nipachina', "Maquë'," itoco'. Noya so'yain. Co ina marë' oshahuaninhué'. ³⁷ Nipirinhué', co quëtacaso' nohuantohuatamahué', noya inanta'. Hui'naonta' co yaso'yahuachinhué', quëma pëinënquë chachin ya'huë'in. Yaso'yahuachin, acoantoco'. ³⁸ Nanon aso'yacaso' noya. Co'so' nohuantohuachinhué', inanta' noya. Co so'yahuachinhué', noya noya, topirahué'.

³⁹ Sanapi so'yahuachin, so'in chinpitacaso' ya'huërin. Napoaponahué', so'ini ayananpihuachin, yaso'yantahuachin, noya so'yanta'in. Yosë imana'pi so'yachin. ⁴⁰ Co huachi so'yantahuachinhué', noya inanta'. Noya noya cancantarin, topirahué'. Ispirito Santo catahuarinco no'tëquën pënënta'huaso'tënahué'.

8

Cosharo' mamanshi marë' acopiso'

¹ A'naquën ma'sha tëparahuatona', nosha acopi mamanshi chinotacaiso marë'. "¿Noya ipora ina nosha pa'anatë' capacaso' ti?" itëramaco ni'ton, sha'huichinquëma'. Tëhuëinchachin iyaro'sa' co mamanshiso' nanpirinhué', nitotërëhua'. Nani na'con nitotarihuarahué', co a'napita nosorohuatëhuahué', topinan quëran nitotatëhua', ninocanarihua'. Nipirinhué', piyapi nosorohuatëhua', catahuarëhua' noya noya Yosë imacaiso marë'.

² A'naquënso': "Ya'ipi nitotërai" topirinhué', na'con pahuantarin no'tëquën yonquicaiso'. ³ Napoaponahué', Yosë nosorohuatëhua', ina pochin cancantarihua'. Ina quëran Yosë nohuitatopoa', noya ni'sarinpoa'.

⁴ Nosha mamanshi chinotacaiso marë' acopiso' a'chinchinquëma' nito-toco'. Co mamanshi nanpirinhué'. Co ina chinotacaso' ya'huërinhué'. Tata Yosëichin chinotacaso' ya'huërin, tënëhua'. ⁵ A'naquënso' nipirinhué' nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita moshapi. Inápaquë ya'huërinso'pita' moshapi. Nisha nisha ya'huërin, "yosë" ta'tona', moshapi. "Inapita natëcaso' ya'huërin," topi. ⁶ Canpoaso' nipirinhué' Tata Yosëichin chinotërëhua'. Ya'ipi ma'sha ninin. Ina marë' acorinpoa'. Quisocristo'ichin hua'anëntërinpoa'. Ina nininpoa'. Nani nicha'ërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpicaso marë'.

⁷ Napoaponahué', a'naquënso' co ina nitochátërapihué'. Iráca mamanshi chinotopirinhué', Quisocristo' imapachinara, mamanshi a'popi. A'popirinhué', ipora huanta' co cancanëna quëran natëyátërapihué'. "Nosha

mamanshi marè' tēpapiso' ca'patēhua', mamanshi chachin chinotarēhua',⁷ taponaraihuè' ca'pachina': "Oshahuanēhua'," ta'tona', co huachi noyápiachin cancantopihuè'.⁸ Tēhuēnchachin ca'patēhua', co ina marè' oshahuanēhuahuè'. A'pohuatēhua', co ina marè' Yosè' noya noya ni'ninpoahuè'. Co inaso' coshoro' yonquirinhuè'. Cancanēnpoa quēran noya yonquicaso' na'con na'con nohuantērin.⁹ Nipirinhue', ya'ipi nosha ca'patama', ni'cona a'napita anishacancantotama'. A'naquēn imasapirinhue', co Quisocristoíchin natēyátērapihuè'. Nisha nisha tē'huatapi.¹⁰ "Ya'ipi nosha noya capacaso'," ta'toma', noya ca'nama'. A'na tahuēriso nipirinhue' mamanshi moshapiso' pēiquè pa'patama', inaquè coshatarama'. Inaquè coshatasēma', tē'huatona'pi nicanatēquēma': "Mamanshi marè' acopiso' noya capacaso'," tapon nīmara. Ina quēran: "Canta' nipachin ca'i," ta'ton, ina nosha capon. Ina ca'pachin, "Oshahuanahuè' caso huachi," ta'ton, co noyahuè' cancantarin.¹¹ Canpitaso' nitotatoma', noya capomarahue', tē'huatona'pi atapicananarama'. Ina marēnta' Quisocristo chiminin.¹² Tē'huatona'pinta' imaponahuè', co ya'ipi cancanēn quēran imarinhue' ni'ton, nisha nisha tē'huatarin. Nonanatēnquēma', ca'pachin, co noyahuè' cancantapon. "Ma'cha onpo'iya. Co noyahuè' ninahuè'," tapon. Ina aoshahuanpatama', Quisocristonta' co noyahuè' ni'sarinquēma'. Ina marè' canpitanta' oshahuanarama'.¹³ Ya'ipi coshoro' noya capacaso nipirinhue', a'na tahuēri nosha capacoso iyahuè' nicanonco nishacancantohuachin, co huachi ina nosha ca'sarahue'. Iyahuè' nosoroato, co pi'pian tēranta' nohuantērahuè' anishacancanta'huaso'.

9

Quisocristori acorinsopita

¹ Co inso piyapi tēranta' camairincohuè'. Quisocristo chachin acorinco nanamēn a'china'huaso marè'. Inápaquè panantarinsu' piquēran cari ni'nahuè. Ina catahuarinco a'china'huaso'. A'chintohuatēnquēmara, canpitanta' imarama'.² "Co Quisocristo chachin acorinquēnhue'," itērinaco a'naquēn. Canpitaso nipirinhue' co napotaramacohue'. A'chintohuatēnquēmara, Quisocristo imarama' ni'ton, acorincoso' nitotērama'.

³ Nocanpachinacora, no'tēquēn iso pochin sha'huitērahuè:
⁴ A'chintohuatēnquēmara, a'camacoiso' ya'huērin. Yamorohuatoí, o'shitamacoisonta' ya'huērin. Nohuantērai naporini, noya ma'paitēnquēmahuè'.⁵ A'napita Quisocristori acorinsopitaso', sa'atona' sa'inarè' iratopi. Nanamēn a'chinacaiso marè' pa'pachinara, sa'inè chachin pa'pi. Quisocristo iinpita, Pitro, inapitanta' inapopi. Nohuantērai naporini, quiyanta' Quisocristo imarinsu' macatoí, inaro'coi chachin irachitoihuè'.⁶ Pirnapirè'co a'chintarainquēma' ni'ton, a'camacoiso' ya'huēpirinhue'. Quiyaora sacatatoí, coshatērai. Ma'shanta' pahuantohuachincoira, quiyaora pa'anai. A'napitaso' topinan ma'parinēnquēma'.⁷ Ni'co', iyaro'sa'. Sontaro ya'compachinara, co cosharonēn pa'anacaso' ya'huērinhuè'. Capacaso', a'mocaso', inapita topinan quētopi. Inapochachin opa sha'pachina, hua'anēni inaora macaton, irorin. Co ina marè' pahuērētacaso' ya'huērinhuè'. Ohuica pē'tahuana'pinta' nohuantohuachina, ohuica sho'shoi' shi'shiaton, o'orin.⁸ Co piyapi'saráchin ina pochin yonquipihuè'. Yosè' quiricanēnquēnta' Moisés' naporin:⁹ "Toro asacatohuatama', a'caco'. Inataton to'norayahuachin, ama tonpoanantocohue'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin," tēnin iráca ninshiaton. Co toroáchin yonquiaton, Yosè' naporinhue'.¹⁰ Canpoanta' yonquiatonpoa', quiricanēnquē aninshitērin.

Quëmapi iminpachina, co topinan sha'ninhuë'. "Nitohuachin, masarahuë," ta'ton, sha'nin. Ina quëran sha'ninso' cayahuachina, manin. ¹¹ Inapochachin quiyanta' Yosë nanamën a'chintërainquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Ina marë' ma'sha pahuantohuachincoi, topinan quëtëramaco naporini, noya niitonhuë'. ¹² A'napitaso' a'chintohuachinquëmara, ma'sha topinan quëtërama'. Quiyaso' na'con na'con a'chintërainquëma' ni'ton, na'con na'con quëtamacoiso' ya'huëpirinhuë'.

Napoaponahuë', co manta' topinan ma'parainquëmahuë'. Ma'sha pahuan-topirincoihuënta', ahuantërai. Piyapi'sa' noya noya Quisocristo nanamën natanacaiso marë' co manta' ma'patëraihuë'. A'chinahuë quëran canarahuë naporini, co onpopinchin noya ni'itonacoihuë' nimara, tënahuë. ¹³ Iráca a'naquën Yosë chinotopiso pëiquë sacatohuachinara, inaquë chachin coshatopi. Ma'sha Yosë chinotacaiso marë' tēpahuachinara, patoma ca'pi. Topinan quëtohuachinara, noya ca'pi. Nani ina nitotërama'. ¹⁴ Inapochachin Quisocristonta' sha'huitërinpoa'. "Nani tahuëri nani tahuëri Yosë nanamën a'chinpachina', natanpisopitari ma'sha quëchina' nanpicaiso marë'," tēnin. ¹⁵ Ina nipirinhüë', co manta' ma'paranquëmahuë'. Co ina marë' ninshitëranquëmahuë'. Co manta' nohuantërahüë'. Caora sacatato, a'chinarahuë. Ina marë' noya cancantërahüë. A'chintëranquëmaso marë' pahuëërëamacoiso' ya'huërin naporini, chimina'huaso' noya noya niitonhuë'. Topinan nohuan-tato, a'chintaranquëma', tēnahüë.

¹⁶ A'naquën: "Yosë nanamën a'chinahuëso marë' caso' noya noyaco," topi. Caso nipirinhüë' co caora nohuanto a'chinahuë'. Co ina marë' noya noyacoahuë'. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Co'so' a'chinpatohüë', jma'huantacha nisarahuë paya! ¹⁷ Caora nohuanto, a'chinahuë naporini, ina marë' canaitohüë'. Nipirinhüë', ina sha'huitërinco ni'ton, a'china'huaso' ya'huërin. ¹⁸ Napoaton nanamën a'chinpatëra, co manta' ina marë' ma'patërahüë'. Cosharo, ma'sha, inapita quëtinacoso' ya'huëpirinhüë', co manta' ma'patërahüë'. Topinan a'chinahuë. Ina marë' noya cancantërahüë.

¹⁹ Co insonta' pahuëërincohuë' ni'ton, co insonta' camaincoso' ya'huërinhuë'. Nipirinhüë', caora nohuanto, ya'ipi piyapi'sa' catahuarahuë. Na'con na'con piyapi'sari Quisocristo imacaiso marë' a'chinarahuë. ²⁰ Cotioro'sa' a'chintohuatëra, inapita pochin ninahuë inapitanta' imacaiso marë'. Co Moisésë pënëntërinso' natëca'huaso' ya'huëtöpirincohuë', cotioro'sa pochin ninahuë natinacoso marë'. Inapitanta' Quisocristo natëcaiso' nohuantërahüë. ²¹ Nisha piyapi'saso' co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë'. Napoaton inapita a'chintohuatëra, co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natërahüë'. Co ina natëpirahuë', Quisocristo natëto, noya ninahuë. Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo nanamënáchin a'chintërahüë. ²² A'naquëonta' imaponahuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. Inapitanta' co nocanahuë'. "Caso' noya noya imarahüë," co itërahüë'. Inapita pochin ninahuë natanatonaco, noya noya Quisocristo imacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoroato, sanoanan quëran a'chintarahüë caraya tëranta' cha'ëcaiso marë'. ²³ Ina pochin Yosë nanamën a'chinpatö, na'con na'con piyapi'sari ina nohuitapi anta'. Ina marë' canta' noya cancantërahüë.

²⁴ Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, a'naichin canatërin. Nani ina nitotërama'. A'napitaso' co chiniquën ta'atonahuë', co canatöpihuë'. Canpitanta' chiniquën ta'apiso pochin cancatatoma', na'con yonquico' noya noya cancantamaso marë'. ²⁵ Quëmapi'sa' yanicanahuachinara, nani tahuëri ta'arápi noya noya no'quicaiso marë'. Ta'acaisoráchin yonquipi. Canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtöpirinahuë', inaso'

a'naroáchin ahuirin. Canpoaso nipirinhue' noya nipatêhua', Yosê'pa' acanarinpoo'. Inatohua' co manta' mocsarinhuê'. ²⁶ Caso' co nisha nisha yonquirahuê'. Noya ni'tatê' ta'arêso pochin Yosê natêca'huasoráchin yonquirahuê. Co topinan ya'huêrahue'. Co papinanquê ahuêtêrêso pochin ninahuê'. Yosê nohuanterinsoráchin ninahuê. ²⁷ Co noyahuê' yonquihuâtêra, a'naroáchin naniantêrahue'. Co nohuanterahuê' pi'pian têranta' oshahuanaca'huaso'. Nohuantaso' Yosê marê' sacatarahuê. A'napita na'con pênênpirahuê', co caso' noya nipatohue', co Yosê noya ni'sarincohuê', co acanaarincohuê', tênahue'.

10

Ama mamanshi moshacaiso marêhuê' pênêninso'

¹ Iráca napopisopita iyaro'sa', yonquico'. Iráca cotio mashocoro'sa' Iquipito quêran pipirahuatona', Moisésê imapi. Yosê nohuanton, chitoro' ya'norin imacaiso marê'. Naporahuatona', Quêhuai' marê pênthonahuatona', ya'ípiya cha'êpi. ² Marê quêran cha'êrahuatona', Moisésê imapi. Chitoronta' quêchitêrarin. (Inapochachin iporaso' Quisocristo natêrhua' ni'ton, aporihuanatêhua', imarêhua'.) ³ Iráca inotêro parti pa'pachinara, Yosê nohuanton, nani tahuêri no'paquê cosharo' ya'nohuachina, ya'ípiya coshatopi. ⁴ Inaquêso' co i'sha ya'huêpirinhue', Yosê nohuanton, na'pi quêran pipirin, ya'ípiya o'opi. Quisocristoso' ina na'pi pochin ninin. Pa'pachinara, co quênanpirinhue', inari na'con catahuarin cha'êcaiso marê'. ⁵ Inapotopirinhue', cotioro'saso' co noyahuê' cancantopi. Na'con na'con co natêpihuê' ni'ton, Yosêri co noyahuê' nicaton, ana'intêrin. Ina nohuanton, inaquê chachin chiminpi.

⁶ Pênêninpoaso marê' iráca ina ninshitêrin. Inapitaso' co noyahuê' yonquipi. Nani ma'sha noyapatopi. Ama inapita nonahuansohue'. ⁷ Inapitaso' mamanshi moshapi. "Moshatacaiso marê' pita nipi. Huênsêrahuatona', coshatopi, o'opi. Ina quêran nansarahuatona', capa cancantopi," tênin Yosê quiricanênquê. Canpitaso nipirinhue' ama inapita pochin nicosohue'. ⁸ Ina quêran a'napita monshihuanpi. Ina marê' Yosêri ana'intêrin. Ina nohuanton, cato shonca cara huaranca piyapi'sa' chiminpi. A'na tahuêriíchichin nipirinhue', inanapo chiminpi. Ina yonquiátoma', ama manta' monshihuanacamaso' yonquicosohue'. ⁹ Naporahuatona' Sinioronta tênipi: "Co nimara ana'intarinpoahuê'," ta'tona', co noyahuê' nipi. Ina marê' ya'huanatona', na'a chiminpi. ¹⁰ Ama Yosê no'huitêhua' tarêtahuasohue'. "Co Yosê noya catahuarinpoahuê'," topi a'naquên. Napoaton Yosêri anquên a'paimarin inapita têpacaso marê'.

¹¹ Yosê nohuanton, iráca napopisopita quiricanênquê ninshitopi pênêninpoaso marê'. Inapita pochin nipatêhua', ana'intarinpoa' canpoanta'. Nani ana'intacaso' tahuêri naniriarin. ¹² A'naya a'nayanquêma' ni'cona oshahuantama'. "Caso' noya piyapico. Co onporonta' Yosê a'poarahuê'," ama tocosohue'. ¹³ Sopai ya'ipi piyapinpoo' sha'huitêrinpoa' co noyahuê' nicacaso marê'. Yosêso nipirinhue' catahuarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' co nanitêrhuehuasohue' nitotaton, ni'sarinpoa'. "Tananpitêquê'," itohuachina, co sopai nanitêrinhuê' aquêtê' têninpoaso'. Cancanênpoa quêran huarê' Yosê natêhuatêhua', co sopai minsêarinpoahuê'. Ma'sha onpopirêhuahuênta', Yosê ananitarinpoo' ahuantacaso'. Yosê chachin catahuarinpoa' sopai minsêcaso marê'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa' ama pi'pisha têranta' mamanshi moshacosohue'. Nosororanquêma' ni'ton, pênênaranquêma'. ¹⁵ Canpitaso' nitoyonquirama'. Sha'huitêranquêmaso' yonquico' no'têquên nitotacamaso marê'.

16 Niyontonpatèhuara, Quisocristo chiminso' yonquirèhua'. "Quiya marè' Sinioro huè'nainèn pa'nin ni'ton, 'Yosparinquèn' tènai," itatèhua', huè'nainèn pochin nininso' o'orèhua'. Cancanènpoa quèran huarè' yonquiatèhua', o'opatèhua', huè'nainèn napopináchin yonquirèhua'. Ina quèran cosharo' ina nonèn pochin nininso' sè'panahuatèhua', ca'nèhua'. "Tèhuè'nchachin canpoa marè' Quisocristo nonèn o'uhanpi," ta'tèhua', napopináchin yonquirèhua'.

17 Quisocristo yonquiatèhua', ina cosharo' ca'nèhua'. Na'acquènpoa' nirihuarahué', Quisocristo imarèhua' ni'ton, a'na huèntona pochin ninèhua'. Napopináchin yonquirèhua'.

18 Israiro'sa' napopisonta' yonquico'. Ma'sha Yosè chinotacaso marè' tèparahuatona', ahuiquitopi. Pi'pian nosha acopiso' ca'pi. Yosè yonquiatona', coshatopi. Inapoatona', Yosè chinotopi. 19 Mamanshiso' co nampirinhuè'. Co chinotacaso huè' nimirinhuè', a'naquèni moshapi. Ma'sha inapita chinotacaso marè' tèpahuachinara, topinan quèran napopirinahuè', co mamanshiri ni'ninhuè', co nataninhuè'. 20 Nisha piyapi'saso nimirinhuè' mamanshi moshacaiso marè' ma'sha tèpahuachinara, co Yosè yonquipihué'. Sopairo'sa' yonquipi. Co caso' nohuanterahuè' canpitanta' sopairo'sa' yonquicamaso'. 21 A'naquèn mamanshi moshacaiso marè' pita nipi. Sopairo'sa' yonquiatona', napopi. Sinioro yonquihuatama', co sopairo'sa' yonquicamaso' ya'huèrinhuè'. Napoaton amatohuachinènguèma', ama pacosohué'. Quisocristo chiminso' yonquiatoma', coshatèrama', o'orama'. Napoaton ama sopairo'sa' yonquiatoma', coshatocosohué', o'ocosohué'.

22 Sopairo'sa' yonquihuatama', Yosè a'pitatènguèma', no'huiarinquèma'. ¿Ina nohuanterama' ti? ¡Inaso' chini chiníquèn nanantèrin! Canpoaso' co ina pochin chiníquèn nanantèrèhuahuè'.

A'napita nosorocaso' ya'huèrinso'

23 "Ma'sona tèranta' yanipatèhua', noya nicacaso'," topi. Napoaponahuè', co ya'ipi ninèhuasopita catahuarinpoahuè' noya cancantacaso'. Tèhuè'nchachin ya'ipi noya nicacaso nimirinhuè', co ya'ipi catahuarinpoahuè' a'napita achinicanacacaso'. 24 Napoaton a'napitanta' noya noya imacaiso marè' catahuaco'. Canpitaora costaramaso' ama aquètè' yonquicosohué'. A'napita na'con na'con yonquico'.

25 Nosha mircatoquè ya'huèhuachin, pa'anatoma', ca'co'. Ama manta' natantapomarahué', ca'co'. "¿Mamanshi chinotopiso pèiquè ma'patèran?" ama itocosohué'. Ama nisha nisha yonquiapomarahué', ca'co'. 26 Tata Yosèri ya'ipiro'pa' ninin. Ya'ipi ma'sharo'santa' noya ninin.

27 A'na tahuèri coshatapatarama'. Co imarinsohué' amatohuachin-quèma', nohuanthuatama' paco'. Nosha acotohuachinènguèma', "Mamanshi marè' acopiso' nimara," ama tapomarahué', ca'co'. 28 Nimirinhuè', a'na piyapi sha'huitohuachin-quèma', "Iso nosha mamanshi chinotacaso marè' acopiso'," itohuachin-quèma', ama ca'cosohué'. Sha'huitèrinquèmaso' nosoroatoma', ama ca'cosohué'. 29 Ca'patama', co ina marè' oshahuanaramahuè'. A'naquènso nimirinhuè' ni'pachinènguèma', nisha nisha yonquiamara. Ina nosoroatoma', ama ca'cosohué'.

A'naquèmaso nimirinhuè', itaramaco: "¿Ma'marèta' a'napita yonquiatocosharo' a'poca'huaso' ya'huèrin? 30 'Yosparinquèn Sinioro,' itahuato, noya caso' ca'nahué'. ¿Onpoatonta' ina marè' co noyahuè' ni'ninaco?" topiramahuè'. 31 Ma'sona tèranta' nipatama', Yosè yonquiatoma', noya nico' a'napitanta' Yosè noya yonquicaiso marè'. Napoaton coshatohuatama', o'opatama', ma'sona tèranta' nipatama', ina yonquico'. 32 Ama insonta'

anishacancantocosohuë'. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', Quisocristo imapiso-pita, ya'ipiya nosorocaso' ya'huërin. ³³ Caso' ya'ipi piyapi'sa' yonquirahuë. Catahuarahuë noya Yosë imacaiso marë'. Co caora costarahuëso' yonquirahuë'. A'napitanta' yacatahuarahuë inahuanta' Quisocristori anoyacancantacaso marë'.

11

¹ Caso' Quisocristo noya nonanahuë. Canpitanta' nonanatomaco, noya nico'.

Sanapi'sa' Yosë imapisopita

² Ma noyanquëma' iyaro'sa' ni'ton, na'con yonquiramaco. Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, noya natëramaco. ³ Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co insonta' inaora nohuanton ya'huërinhuë'. Tëhuënchachin natëcaso' ya'huërin, ténahuë. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Quëmapi'santa' Quisocristo natëina'. Quisocristoso' Tata Yosë natërin. ⁴ Quëmapinpoa' niyontonëhuaquë Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' niimomototahuasohuë'. Niimomotohuatëhua', co Quisocristo natërehuahuë'. Inapochachin pënëntohuatëhua', ama niimomototahuasohuë'. ⁵ Canpitanta', imoyaro'sa', niyontonëhuaquë Yosë nontohuatama', so'yama' natëtoma', niimomototoco'. Yosë anitotërinquëmaso' sha'huihuatamanta', niimomototoco'. Co niimomototohuatamahuë', noyá niya'itopiso pochin ya'noarama'. Ina pochin nipatama', so'yama' atapanarama'. ⁶ Ni'co'. Sanapi'sa' co quëmapi'sa' pochin niya'itopihuë'. Ya'ipi noyá niya'itopi naporini, tapaintonahuë'. Napoaton imoyaro'sa' niimomototoco'. ⁷ Quëmapinpoaso nipirinhue' Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' niimomototahuasohuë'. Yosë nininpoa' ina pochin hua'anëntacaso marë'. Inasáchin, iyaro'sa', natëhuatëhua', nóya cancantarihua'. Ina marë' acorinpoa'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' noya natëhuachina', nóya cancantapi. ⁸ Quëmapi'ton Yosëri ninin. Ina quëran ahuë'ëtahuaton, a'na nininpitëraca' ocoitërin. Ina ocoitahuaton, ina quëran chachin sanapi ninin. ⁹ Quëmapi'ton ninin. Ina piquëran sanapi ninin so'in catahuacaso marë'. ¹⁰ Napoaton quëmapi'sa' chini chiniquën nanantopi. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Natëtona', motëna' niimomotochina'. Napohuachina', so'ina' natëpi ni'ton, anquëniro'sarinta' noya ni'sapi. ¹¹ Napoaponahuë', Yosë napopináchin nosororinpoa'. Co quëmapi'saráchin nohuantërinhuë'. Sanapi'santa' nohuantërin. Quisocristo imapatëhua', napopináchin ni'ninpoa'. ¹² Ya'ipinpoa' Yosë nininpoa'. Quëmapi'ton nisahuaton, quëmapi' nininpitën quëran sanapi ninin. Naporu quëran huarë' quëmapinpoanta' sanapi'sa' quëran nasitërehua'. Yosë nohuanton naporin.

¹³ Iporaso' iyaro'sa', imoyaro'sa', cancanëma quëran yonquico' noya nicacamaso marë'. Niyontonpatama', ¿noya ipora sanapi'sa' co niimomototaponarihuë' Yosë nontacaiso' to? ¹⁴ Ni'co'. Quëmapinpoa' niya'itërehua'. Co ain a'pamacaso' nohuantërehuahuë'. ¹⁵ Sanapi'saso nipirinhue' ainën a'pamapi. A'pamahuachinara, noya ya'nopi. Yosëri naporopi ain quëtërin noyá niimomototacaiso marë'. ¹⁶ A'naquëma' nisha yonquihuatama', isoíchin sha'huitaranquëma': Quiyaso' co nisha nisha a'chináhuë'. Ya'ipi parti imapisopitanta' inachintopi.

Niyontonpachinara, a'naquën co noyahuë' nipiso'

¹⁷ Niyontonpatama' iyaro'sa', noya nicacaso' ya'huëpirinhue', a'naquëma' co noyahuë' ninama'. Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'. Napoaton pënënaranguëma'. ¹⁸ Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, a'na huënton a'na huënton nicatoma', nino'huirama', natantërahuë. No'tëquën

sha'huitërinaco, topirahuë'. ¹⁹ Co ya'ipi cancanëma quëran imapatamahuë', nisha nisha yonquiarama'. Co napopináchin yonquiaramahuë'. Ina quëran Yosë cancanë manëhuasopita nohuitërinënpoa'. Co ya'ipinpoa' nisha nisha yonquirëhuahuë'. A'napitaso nipirinhue' co noya yonquiatonahuë', co no'tëquën imapihuë'. ²⁰ Quisocristo yonquicaso marë' niyontonatoma', coshatapomarahuë', co tëhuënychachin chiminins' yonquiramahuë'. ²¹ A'naquëma' co ninosoroatomahuë', niapiratërama'. A'naroáchin canpitaora cosharonëma' ca'nama'. Co nipatomatëramahuë'. Inapotohuatamara, a'naquën tanapi. A'naquënso nipirinhue' na'con o'otona, no'pipi. Napoatoma', co nanitëramahuë' Quisocristo chiminins' yonquiatoma' coshatacamaso'. ²² ¿Co'na pëinëma' ya'huëtërinquëmahue' inaquë coshatamaso', o'ocamaso'? ¿Onpoatonta' corto pëiquë chachin pahuantërsinopita atapanarama'? ¿Ma'ta' ina marë' ichinquëma'? Co ina marë' noya ni'hanquëmahue'.

Quisocristo chiminins' yonquiatëhua', ca'nëhuaso'
(Mateo 26.26-29; Marcos 14.22-25; Lucas 22.14-20)

²³ Sinioro sha'huitërinco chachin nani sha'huitëranquëma'. Iráca Cotasëri Quisocristo sha'huirapirin. Sontaro'sari yamapachinara, naporo' tashi' ca'tano'sanënpitarë' coshatopi. Cosharo' masahuaton, ²⁴ "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, a'naya a'naya quëtërin. "Ca nonëhuë pochin iso". Ca'co'. Canpita marë' chiminarahuë. Niyontopatama', chiminahuëso' yonquiatomaco, pi'pian coshoro' ca'co'," itërin. ²⁵ Nani coshatohuachinara, minëa'hua manin. "Huënainëhuë pochin iso". Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahue' ni'ton, anoyacancantaranquëma'. Ca yonquiatomaco, o'oco'. Ipora quëran huarë' inapoatoma', yonquico," itërin Quisori. ²⁶ Onporosona coshoro' ina nonën pochin ninins' ca'patama', huënainën pochin nininsonta' o'opatama', Quisoso chiminins' a'napita anitotarama'. Sinioro o'mantaquë huarë' inapoarama'.

Onpopinso Quisoso chiminins' yonquicaso' ya'huërin

²⁷ Ina marë' niyontopatama', ama topinan quëran ca'cosohue'. Ama nisha nisha yonquiatoma', o'ocosohue'. Co Sinioro nonën, huënainën inapita noya yonquihuatomahuë', oshahuanarama'. ²⁸ Napoaton canpitaora yonquinëma quëran no'tëquën yonquico'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuatomama', naniantoco'. Noyapiachinsáchin cancantatoma', ca'co', o'oco'. ²⁹ Quisoso chiminins' no'tëquën yonquicaso' ya'huërin. Topinan quëran ca'patama', topinan quëran o'opatama', na'con oshahuanarama'. Ina marë' Yosë ana'ntarinquëma'. ³⁰ Napoaton na'anquëma' caniorama'. A'naquëmanta' co chiniramahuë'. A'naquënso' ina marë' chiminin. ³¹ Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' nitantiacas' ya'huërin ni'ton, yonquia'ahua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', co Yosë ana'ntarinpoahuë'. ³² A'na tahuëri oshahuano'sa' ana'intomiatarin. Imarëhuasopitaso nipirinhue', ipora chachin pi'pian ana'ntarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intomiatarinpoahuë'.

³³ Napoaton iyaro'sa' noyápiachin cancantatoma', Quisocristo chiminins' yonquicaso marë' niyontonco'. Ina marë' niyontopatama', ama a'naroáchin ca'cosohue'. Nininaco'. Ya'ipi nanihuatomama', napopináchin ca'co'. ³⁴ A'naquën tanahuachina', inahuara pëinënaquë coshachina'. Ina quëran noya niyontopatama', co Yosë ana'ntarinquëmahue'. A'na tahuëri pa'sarahue' nicaponquëma'. Naporo' na'con na'con a'chinchinquëma'.

12

Ispirito Santo nisha nisha catahuarinpoaso'

¹ Apira Ispirito Santo naporinso' iyaro'sa', a'chinchinquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'. Ina tëhuënychachin catahuarinpoa' nohuantërinso' nicaso'. A'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa'.

² Iráca co Yosë natëyatërapomahuë', nisha nisha yonquiatoma', mamanshi mosharama'. Co nanpion natanpirinquëmahuë', sopai nohuanton, inapita chinotërama'. ³ Iporahuanta' a'naquëni co noyahuë' yonquirapitona' Quisocristo no'huipli. Inapitaso' co Ispirito Santo natëpihuë'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', catahuarinpoa' Quisocristo natëcaso'. "Quisocristoíchin natërahüë. Inaso' hua'anëntërinco," tëñhua'. Ispirito Santo nohuanton, naporëhua'.

⁴ Yosë acorinpoa' nisha nisha nitotacaso marë'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya nicacaso'. ⁵ Sinioro nohuanton, nisha nisha ninëhua' a'napita catahuacaso marë'. Nisha nisha nirihuarahuë', ya'ipinpoa' Sinioro natërehua'. ⁶ A'naya a'nayanpoa' ananitërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin catahuarinpoa'. ⁷ Co canpoara nanitopirëhuahuë', Ispirito Santo ananitërinpoa' ma'sona ina nohuantërinso' nicacaso'. Catahuarinpoa' ni'ton, a'napitanta' catahuarihua' noya noya imacaiso marë'. ⁸ Ispirito Santo nohuanton, a'naquën noyá nitotërin pënëntacaso'. No'tëquën yonquiaton, pënëntarin. A'naquëonta' noya noya nitotaton, a'chinarin. ⁹ A'naquëonta' catahuarin chiniquën Yosë natëcaso marë'. "Yosë ya'ipiya nanitaparín," ta'ton ina nontërin. Nontohuachina, Yosëri na'con catahuarin. A'nanta' Ispirito Santori catahuarin cania'piro'sa' anoyatacaso marë'. ¹⁰ Ispirito Santo nohuanton, a'naquëonta' nanitërin sacai nininso' nicacaso'. A'naquën Yosë yonquirinso chachin cancanën quëran anitotërin a'napita sha'huitacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, macarisona catahuarinso' nitoninorin. Co Ispirito Santoachin yacatahuarinpoahuë'. Sopairinta' piyapi'sa' catahuarin nonpintinpoaso marë'. Napoaton a'napita pënënpachinpoa', ninocaso' ya'huërin. Nonpin nanan nipachina, sha'huitërinpoa' ama natëcaso marëhuë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'napitanta' catahuarin ma'sona nisha nananquë topiso' sha'huicaiso'. ¹¹ Ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa'. A'naíchin Ispirito Santo niponahuë', catahuarinpoa' nisha nisha nitotacaso'. Inaora nohuantërinso' ananitërinpoa'.

A'na huëntona pochin ninëhuaso'

¹² Nonënpoa' a'naíchin nipirinhüë', nisha nisha ya'huëtërin. Ya'piranpoa', nantënpoa', imiranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. Inapochachin Quisocristo imarëhuasopita nisha nisha nirihuarahuë', a'na huëntoinchin ninëhua'. Nonën pochin Quisocristo ni'ninpoa'. ¹³ Ispirito Santo chachin Quisocristo huëntonënuquë aya'coninpoa'. Cotioro'sahuë nipon, nisha piyapi'sahuë nipon, napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquëma' canpitaora marë' sacatërama'. A'naquëma' nani tahuëri patronëma' asacatërinënuquëma'. Nisha nishanpoa' nipirihahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, huëntonënuquë aya'coninpoa'. Aporintohuachinënpoara, a'na huëntoinchin ninëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'.

¹⁴ Nonënpoa' a'naíchin nipirinhüë', nisha nisha ya'huëtërin. Nantënpoa', imiranpoa', ya'piranpoa', inapita pochin nininsopita ya'huëtërinpoa'. ¹⁵ Nantëhuë nontërinco naporini, "Caso' co imirancohuë'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhuë'," itërinco naporini, co no'tëquën

nonchitoncohué'. Nantëhuënta' nohuantërahue'. ¹⁶ Huëratëhuënta' nontërinco naporini, "Caso' quëma huëratëncó. Co ya'pirancohué'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhué'," itërinco naporini, co no'tëquën nonchitoncohué'. Huëratëhuënta' nohuantërahue'. ¹⁷ Ya'piranpoáchin ya'huërin naporini, ¿ma quëranta' natanchitërihuahué'? ténahué. ¹⁸ Yosëso nipirinhué' nisha nisha acotërinpoa'. Ina nohuanton, imiranpoa', nantënpoa', ya'piranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. A'naya a'naya nohuantërinquë chachin acotërinpoa'. ¹⁹ A'naíchín ya'huëtërinpoa' naporini, co nonënpoa' inaichitonhué'. Napoaton nisha nisha acotërinpoa'. ²⁰ Nisha nisha ya'huëtëpirinpoahué', a'naíchín nonënpoa' ya'huërin.

²¹ Isonta' yonquico'. Ya'pirari imira nocanin naporini, "Quëmaso' napoanan. Co nohuantëranquënhué'" itërin naporini, co no'tëquën nonchitonhué'. Motënpoa' co nantënpoa' nocanacaso' ya'huërinhué'. Ya'piranpoa', imiranpoa', motënpoa', nantënpoa', ya'ipi nohuantërehua'. ²² Ni'co'. Ninopinënpoa', sa'poronënpoa', inapita pochín nininsopita co a'ninquëchin ya'noponahué', na'con na'con nohuantërehua' nanpicaso maré'. Inapitaso' noya noya ananpirinpoa'. Co inapita ya'huëtërinpoahué' naporini, chimiintërihuahué'. ²³ A'naquën nonënpoaquë ya'huërinso' co onpopinchín pa'yatërehuahué'. Nipirinhué', inaso' noya noya a'motërehua'. Taparonënpoa'pitanta' noya imotërehua'. ²⁴ Imiranpoa', ya'piranpoa', inapita co imotërehuahué'. Nisha nisha ya'huëtëpirinpoahué', ya'ipi nohuantërehua'. Yosë nohuanton, co a'ninquëchin nininsopitahué' na'con na'con yonquirëhua'. ²⁵ Nonënpoa' a'naíchín nipirinhué', nisha nisha ya'huëtërin. Co nino'huitonahué', nicatahuapi. ²⁶ Maquënpoa' tëranta' iquín nipachina, ya'ipi ninatané'. Inapochachín maquënpoa' tëranta' pa'yatohuachinënpoa', ya'ipi nonënpoa' capa cancantërin.

²⁷ Canpoanta' imarëhua' ni'ton, a'na huëntoínchin ninëhua'. Nonën pochín Quisocriso ni'ninpoa'. A'naya a'nayanpoa' nohuantërinpoa'. ²⁸ Yosë nisha nisha acorinpoa' imarëhuasopita capini nicatahuacaso maré'. Quisocriso isoro'paquë nipon, a'naquën acorin paatona' nanamën a'chinacaiso maré'. Inapita'ton Yosëri acorin. Ina quëran a'napitanta' acorin pënëntacaiso maré'. Naporahuaton, a'naquëonta' acorin Quisocriso nanamën a'chinacaiso maré'. Yosë nohuanton, a'naquën sacai' nininso' nanitaparin. A'naquën acorin cania'piro'sa' anoyatacaso maré'. A'naquën acorin a'napita catahuacaso maré'. A'naquën acorin hua'an pochín nicacaso maré'. A'naquën Yosë nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochín nonin. ²⁹ Co ya'ipinpoa' acorinpoahué' paatëhua' a'chinacaso maré'. Co ya'ipinpoa' nitopënëntërehuahué'. Co ya'ipinpoa' Quisocriso nanamën a'chinacaso' ananitërinpoahué'. Co ya'ipinpoa' sacai' nininsopita nanitaparëhuahué'. ³⁰ Co ya'ipinpoa' ananitërinpoahué' cania'piro'sa' anoyatacaso'. Co ya'ipinpoa' nisha nananquë nonëhuahué'. Nisha nanan natanpatëhuara, co ya'ipinpoa' nanitërehuahué' ma'sona tëninso' sha'huicaso'. Co ya'ipinpoa' inachachín nicacaso' acorinpoahué'. Ispirito Santo nohuanton, nisha nisha ninëhua'. ³¹ Yosë nontoco' Ispirito Santo catahuainquëma' noya noya nininsopita nitotatoma' a'napita catahuacaso maré'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

Napoaponahué', piyapi nosorocaso' noya nóya ténahué. Ina a'chinchinquëma'.

13

1 Nisha nananquë nonpiso pochin nitononarihuarahué', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahué', topinan quëran nonarihua'. Anquëni pochachin nonarihuarahuënta', co nosorohuatëhuahué', hua'na, canpana inapita irininso pochin Yosë nataninpoa'. 2 A'naquënpoa' Yosë yonquirinso chachin nitotatëhua', sha'huitarëhua'. Ya'ipi nitotarihuarahué', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahué', topinan quëran nitotarihua', co Yosë noya ni'sarinpoahué'. Yosë chiniquën natëtëhua', nontohuatëhua', motopi chi'huincacaso pochin nanitapapirëhuahué', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahué', topinan quëran natërëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahué'. 3 Ya'ipi ma'shanënpoa' sa'ahuario'sa' quëtöpirëhuahué', co tëhuëenchachin nosorohuatëhuahué', topinan quëran quëtarihua'. "Pën quëran yatëpapirinacohuënta', imamiatarahué'," tarihuarahué', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahué', co manta' Yosë'pa' canarihuahué'.

4 Piyapi'sa' nosorohuatëhua', co yano'huirihuahué'. Noya nontatëhua', catahuarihua'. Piyapi'sa' nosorohuatëhua', co noyapatëhua', no'huiarihuahué'. Co nocantarihuahué'. "Caso' noya noyaco," co tarihuahué'. 5 Piyapi'sa' nosorohuatëhua', co pi'pisha tëranta' atapanarihuahué'. Co canpoara nohuanterëhuasoachin yonquiarihuahué'. Tëhuëenchachin nosorohuatëhua', no'huipirinënpohuënta' co no'huirihuahué'. Pinopirinënpohuënta', co ina yonquiarihuahué', naniantarihua'. 6 Piyapi'sa' co noyahué' nipachina', tëhuëenchachin sëtarihua'. No'tëquën yonquihuachina', canpoanta' noya cancantarihua'. 7 Co noyahué' nanan natantohuatëhua', co a'naroáchin natëtarihuahué'. Noya yonquiatëhua', natëarihua'. "Yosë nohuanon, oshaquëran noya cancantapon," ta'tëhua', ninarëhua'. Ma'sha onpotopirinënpohuënta', ya'ipi ahuantarihua'.

8 Ipora quëran huarë' ninosoromiatacaso' ya'huërin. A'naquën ipora Yosë yonquirinso chachin piyapi'sa' sha'huitapirinahué', a'na tahuëriso' co huachi ina sha'huitacaso' ya'huaponhué'. A'naquëonta' nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'na tahuëriso' nipirinhué' co huachi ina pochin nonacaso' ya'huaponhué'. Iporaso' a'naquën nitotërin a'chinacaso'. A'na tahuëri co huachi ma'sha anitotacaso' ya'huaponhué'. Inapitaso' co ya'huëmiatarinhué'. Nipirinhué', ninosorocasoso' ya'huëmiatarin. 9 Iporaso' co ya'ipi nitotërëhuahué'. Co inquënpoa' tëranta' no'tëquënáchin nitopëntërëhuahué'. 10 A'na tahuëriso' nipirinhué' Yosë'pa' ya'ipi nitotarihua'. Naporo' co a'chinacaso' ya'huaponhué'. Co huachi nipëñnacaso' ya'huaponhué'. Ya'ipi noya nisapi.

11 Iráca hua'huatarihua', hua'huasha pochin nonëhua', hua'huasha pochin yonquirëhua'. Iporaso' nipirinhué' nani mashotërëhua'. Co huachi hua'huasha pochin nonëhuahué'. Co huachi hua'huasha pochin ninëhuahué'.

12 Hua'na huënaratërinquë sacóshin hua'yanënpa' quënané'. Inapochachin iporaso' pi'pisha Yosë nohuitërëhua'. Yosë'paso' nipirinhué' a'ninquechin Yosë nohuitarihua'. Iporaso' co Yosë pochin ya'ipi nitotarihuahué'. Inatohuaso' nipirinhué' ya'ipiya' nitotarihua'. Yosë noyá nohuitërinpoa'. A'na tahuëri canpoanta' inapochachin ina noya nohuitontarihua'. 13 Cancanënpoa' quëran huarë' Yosë natëcaso' ya'huërin. "Co onporonta' nonpintarinpoahué'," ta'tëhua', inasáchin ninacaso' ya'huërin. Ninosorocasonta' ya'huërin. Yosëso' na'con na'con nohuanterërin ninosorocasó'.

14

¹ Napoaton iyaro'sa, noya ninosoroco'. Ina quëran Yosë nontoco' Ispirito Santo catahuainquëma' ma'sona nohuantërinso' nicacamaso'. Yosë nanamën sha'huicaso' na'con na'con nohuantoco'. ² A'naquën Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. Co natanchináchinhuë' nonpi ni'ton, co piyapi'sa' natanpihuë'. Yosëichin natanin. Yosëri ayonquirinso' nonsapirinahuë', co a'napitari natanpihuë'. ³ Napoaponahuë', Yosë nanamën sha'huitohuatëhuaso', noya nataninënpoa'. Ina yonquihuachina', noya noya imasapi. Sha'huitohuatëhua', achinicancanarihua'. Sëtopirinahuë', natanatënënpoa', chiniquën cancantapi. ⁴ Nisha nananquë nonpiso pochin nonpachina', inahuara Yosë yonquiatona', chiniquën cancantapi. Nipirinhuë', Yosë nanamën sha'huitohuachinënpoa', ya'ipi imarëhuasopita natanpatëhua', chini chiniquën cancantarihua'.

⁵ Nisha nananquë pochin nonacaso' noya nipirinhuë', Yosë nanamën sha'huicaso' noya noya, tënhuë. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Nisha nananquë nonpachina, ina piquëran ma'sona tapon naporinso' sha'huichinënquëma'. Imaramasopita natanatoma', noya yonquicamaso marë' sha'huichinënquëma'. ⁶ Yosë a'chintohuachincora, inachachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Ina anitotohuachincora, nanamën chachin a'chintëranquëma'. Inapotato, catahuaranquëma' noya noya imacamaso marë'. Nisha nananquë nonpiso pochin nontëranquëma' naporini, co nataintomacohuë'. Co ina quëran noya noya imaitomahuë'. Canpita nananquë chachin no'tën nanan pënënpatënquëma', tëhuëenchachin catahuaranquëma'.

⁷ Ni'co'. Quina co noya pihuihuachinahuë', napoonin natanpi. Quitaranta' co noya pi'nihuachinahuë', napoonin natanpi. ⁸ Tronpitan'ta' nisha nisha pihuiipi sontaro'sa' nitotacaiso marë'. A'na tahuëri inimicoro'sa' huë'pachinara, tronpita pihuiipi sontaro'sa' përacaiso marë'. Co no'tëquën pihuihuachinahuë', co sontaro'sa' niyontoanpihuë' inimicoro'sa' ahuecaiso marë'. ⁹ Inapochachin canpitan'ta' nisha nananquë nonpiso pochin nonpatama', co natanarinënquëmahuë'. Topinan quëran nonsarama'. ¹⁰ Tëhuëenchachin iyaro'sa' nisha nisha nanan ya'huërin. Nisha nisha piyapi'sa' ninontacaiso marë' ya'huëpirinhuë', ¹¹ co nitotohuatëhuahuë', co natanarihahuë'. "Nisha piyapi ni'ton, nisha nananquë nonin," tënëhua'. Co ninontacaso' nanarihahuë'. ¹² Na'con nohuantërama' Ispirito Santo catahuainquëmaso'. Nisha nisha nicacamaso' nohuantërama' ni'quëhuarë' ma'sona tëranta' nipatama', a'napita imapisopita catahuaco' noya noya cancantacaiso marë'.

¹³ Napoaton nisha nananquë nonpiso pochin yanonpatama', Yosë nontoco' ma'sona tapon nonamaso' nitotamaquë. Ina quëran nitotatoma', canpita nananquë chachin piyapi'sa' sha'huitoco'. ¹⁴ Nisha nananquë Yosë nontohuato, ispiritonëhuë quëran nontopirahuë', ma'sona tapon naporahuëso' co nitotërahue'. ¹⁵ Napoahuarë', ¿onpocasota ya'huërin? Ispiritonëhuë quëran Yosë nontarahue', cantarahuë, napaorahuë. Napaoparahue', ma'sona tapon naporahuëso'ta' yonquiatu, Yosë nontarahue', cantarahuë napaorahuë, tënhuë. ¹⁶ Niyontonpatama', a'naquëma' Yosë chinotatoma', "Yosparinquën," itohuachina, napopináchin yonquiatoma', "Amen," tënëma'. Napaoponahuë', nisha nananquë nonpiso pochin nontërama' naporini, a'napitaso' co nitotatonahuë', co "Amen" ta'caiso' nanichitonahuë'. ¹⁷ Noya Yosë nontopiramahuë', a'napitaso' topinan quëran natanpi ni'ton, co catahuaramahuë'. ¹⁸ Canta' nisha nananquë nonpiso pochin nitononahuë. Canpita quëran na'con na'con nitotërahue. Ina marë' "Yosparinquën" itërahue Yosë. ¹⁹ Napoaponahuë', Yosë chinotacaso marë' niyontonpatëhua',

a'chinacaso' noya noya tēnahué. Nisha nananquē pochin nonato, shonca huaranca nanan nonahué naporini, topinan quēran nointoahué'. Canpoa' nananquē cara nanaínchin tēranta' nonpato, natanama' ni'ton, noya noya ninin, tēnahué.

²⁰ Canpitaso' iyaro'sa' chinotono'sa pochin yonquico'. Ama hua'huaro'sa pochin yonquicosohué'. Napoaponahué', hua'huaro'sa pochin noyápiachin cancantatoma', noyasáchin nico'. Inapitaso' co yonquiyatērapihué' oshahua-nacaiso'. ²¹ Yosé quiricanēnquē iráca ninshitérin: "Cotioro'sa' hua'qui' pēnēpirahué', co yanatērinacohué'. Napoaton nisha piyapi'sa' inaqué a'parahué'. Nisha nananquē nontapirinahué'nta', co natēarinacohué'," tēnin Yosé. ²² A'naquēn nisha nananquē nonpiso pochin nonpi. Co imapisopitasohué' ayonquicaiso maré' napopi. "Yosé nohuanton, naporin," ta'tona', yonquiapona' nimara. Imarēhuasopitasho nipurinhué', canpoara nanamēpoaqué chachin Yosé nanamēn sha'huitohuachinēnpoa', noya cancantarihua': "Ma noyacha catahuarinpoa paya," tarihua'. ²³ Yosé chinotacaso maré' niyontōnhuaquē, a'naquēn co Yosé imana'piro'sahué'nta' ya'conpi. Nisha nananquērachin nonpatama', co natanatonaraihué': "Hua'yantomarai," taponá'. ²⁴ Nipurinhué', Yosé nanamēn a'chintohuatama', co imarinsopitahué'nta' noya natanapi. Pēnētērinso' natanahuatona', yonquiapi: "Tēhuēnchachin canta' co noyahué' nicato, oshahuanahué," tosapi. ²⁵ Cancanēna quēran yonquipisopita a'ninquēchin sha'huitapi ni'ton, ina yonquiatona', oshanēna maré' sētapí. Isonahuatona', Yosé chinotapi: "Tēhuēnchachin Yosé catahuarinquēma'," itarinēnquēma'.

Niyontonpachinara Yosé chinotopiso'

²⁶ Napoaton iyaro'sa' niyontonpatama', noyasáchin yonquico'. A'naquēma' cantarama'. A'naquēma' Yosé nanamēn a'chinarama'. A'naquēma' Yosé anitotērinquēmaso' sha'huitarama'. A'naquēmanta' nisha nananquē nonpiso pochin nonsarama'. Ina piquēran a'naquēmaso' ma'sona tapon nonamaso' canpita nananquē sha'huitarama'. Ma'sona tēranta' nipatama', nicatahuaco' ya'ipinquēma' noya noya imacamaso maré'. ²⁷ Nisha nananquē pochin yanonpachina', a'naya a'naya noina'. Catoya'pihué nipon, caraya'pihué nipon, inaíchin noina'. Naporahuaton, a'nanta' ma'sona tapon noninso' sha'huiin. ²⁸ Co insoari tēranta' sha'huitacaso' nanitohuachinhué', niyontonpiquē ama ina pochin noinasohué'. Ina pochin yanonpachin, inaora paaton, noin Yoséichin natanacaso maré'. ²⁹ Niyontonpatama', catoya, caraya nimara Yoséri anitotērinso' sha'huiina'. A'napitaso' nataina'. No'tēn nanan nipachin, noya natanatoma' yonquico' no'tēquēn natēcamaso maré'. Yosé nanamēnáchin imacaso' ya'huērin. ³⁰ A'nanta' inaqué huēnsérinso' Yoséri nanan anitotohuachin, inanta' sha'huiin. Yasha'huihuachin, ya'n nan nona'pi ta'taton, nata'in. ³¹ Inapoatoma', a'naya a'nayanquēma' pēnētoco'. Ya'ipinquēma' noya noya yonquicamaso maré' nipēnēco'. Napohuatama', canpifa capini niachinincanarama'. ³² Nipēnēnatēhua', a'naya a'nayanpoa' pēnētacaso' ya'huērin. A'na'ton tonihuachin, a'nanta' pēnētanta'in. Ina toniantahuachin, a'nanta' pēnētanta'in. ³³ Yoséso' co nisha nisha ayonquirinpoahué'. Catahuarinpoa' sano cantacacaso'. Niyontōnhuaquēnta' catahuarinpoa' a'naya a'nayanpoa' pēnētātēhua' noya Yosé chinotacaso maré'.

Ya'ipi Yosé imarēhuasopita nisha nisha niyontōnhuaquē, ³⁴ sanapi'saso' ta'tatona', nataina'. Ama pēnēnchinasohué'. "Quēmapi'sa' natēina'," tēnin Yosé pēnētērinquē. ³⁵ Ma'sona yanitotohuachina', pēinēnaquē so'ina' nataina'. Yosé chinotacaso maré' niyontonpatama', sanapi'saso' co nonacaiso' ya'huērinhué'.

³⁶ Isonta' yonquico'. Co canpita'ton Yosë nanamën nitotëramahuë'. Naporahuaton, co canpitaráchin a'chintërainquëmahuë'. ³⁷ Yosë nanamën chachin no'tëquën a'chintëranquëma'. No'tëquën ninshitëranquëma'. Insosona yapëñentohuachin, natëinco. Ispirito Santo tëhuëñchachin catahuahuachin-quëma', ina nanan chachin natëarama'. ³⁸ Nisha a'chintohuachinënquëma', ama natëtocosohuë', tënahuë'.

³⁹ Napoaton iyaro'sa', Yosë anitotërinquëmaso' sha'huicamaso' na'con na'con nohuantoco'. A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin yanonpachina, tananpitoco' noin. ⁴⁰ Nipirinhüë', ama noncarocosohuë'. A'naya a'nayanquëma' nonco'. Noyápiachin cancantatoma', Yosë yonquico'.

15

Quisocristo nanpiantarinso'

¹ Yosë nanamën iyaro'sa', nani a'chintëranquëma'. “No'tëquën nontërincoi,” ta'toma' natërama'. Natëtoma', imamiatarama'. Ina nanan chachin sha'huitaantaranguëma' yonquicamaso marë'. ² Ina natëmiatohuatama', Yosë nicha'ësarinquëma'. A'naquënso nipirinhüë': “Imarahüë,” taponaraihuë', topinan quëran napopi. Co cancanëna quëran natëpihuë'. Inapitaso' co nicha'ësarinhuë'.

³ Ya'nan a'chintaponquëma', Yosë anitotërinco chachin sha'huitëranquëma': “Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocristo chiminin,” itëranquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran ninorinso chachin chiminin. ⁴ “Chiminpachina, pa'pitopi huachi. Pa'pitopirinhüë', cara tahuëri quëran nanpiantarin,” itëranquëma'. Quiricanënquë ninorinso chachin nanpiantarin: ⁵ Nanpiantarahuaton, Pitro ya'notërin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'notërin. ⁶ Ina quëran na'a imapisopita niyontonasopi', ya'notaantarin. A'natëräpo pasa na'con ni'pi. Ipora huanta' nanpirapi. Caraíchín nani chiminpi. ⁷ Santiaconta' ya'notërin. Naporahuaton, ya'ipi a'chinacaso marë' acorinsopita ya'notaantarin. Ina quëran inápaquë panantarin.

⁸ Piquëran huarë' canta' ni'nahuë. Ana'huaya pochin nipirahuë', inápa quëran ya'notimarinco. Naporo huarë' imarahüë. ⁹ Imapisopita aparisitërahüë ni'ton, co acoincoso' ya'huërinhuë', topirahuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopirahuë', anoyacancantatonco, acorinco paato a'china'huaso marë'. ¹⁰ Inaora nohuanton, Yosë catahuarinco. Co catahuarincohuë' naporini, co manta' nanichitohüë'. Catahuahuachincora, pa'nahuë nanamën a'chinapo. Co topinan quëran catahuarincohuë'. Caso' na'con na'con Yosë marë' sacatërahüë. Co cariso' piyapi'sa' anoyacancantërahüë'. Yosë achinicancaninco a'china'huaso marë'. Ina catahuarinco ni'ton, a'chinpatëra na'a piyapi'sa' imasapi. ¹¹ Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Quisocristo ca'tano'sanënpitanta' a'chinpi. Ina nanansáchin a'chintërainquëma', natërama'.

Quisocristo imarëhuasopita nanpiantacaso' ya'huërinso'

¹² “Quisocristo nanpiantarin huachi,” itërainquëma' ni'ton, ¿onpoatomata' a'naquëmaso' co no'tëquën yonquiramahuë'? “Co Yosë ananpitaantarinpoahuë’,” toconama'. ¹³ Co nanpiantacaso' ya'huërinhuë' naporini, co Quisocristo tëranta' nanpiantaitonhuë'. ¹⁴ Co nanpiantarinhuë' naporini, topinan quëran a'chinchitëinquëmahüë'. Canpianta' topinan quëran natëitomahuë'. ¹⁵ Co nanpiantarinhuë' naporini, nani nonpínchitëinquëmahüë'. Nipirinhüë', co iyaro'sa' nonpin nanan a'chintërainquëmahüë'. “Yosëri chachin ananpitaantarin,”

itohuatēinquēmara, no'tēquēn nontērainquēma'. ¹⁶ Co ananpitaantainpoaso' ya'huērinhue' naporini, co Quisocristo tēranta' nanopiantaitonhue'. ¹⁷ Co nanopiantarinhue' naporini, topinan quēran imaitērihuahué', co oshanēnpoa' inquichitonpoahué'. ¹⁸ Co nanopiantarinhue' naporini, a'naquēn imapisopita nani chiminpi ni'ton, parisitopiqué pa'itonahué'. ¹⁹ Isoro'pa maréachin Quisocristo imarēhua' naporini, pa'pi nosorochitērihuahué'.

²⁰ Nipirinhue', Quisocristo tēhuēnchachin nani nanopiantarin. Ya'nan cayarinso' sēnarēso pochin ina'ton nanopiantaton, nanopimiatarin. Ina quēran canpoanta' chimirarihuahué', nanopiantarihua'. ²¹ Atan'ton co Yosē natētonhue', chiminin ni'ton, canpoanta' chiminēhua'. Inapochachin Quisocristoso' chiminaponahué', nanopiantarin ni'ton, canpoanta' nanopiantarihua'. ²² Atan pochin cancantatēhua', ya'ipinpoa' chiminēhua'. Napoaponahué', Quisocristo imapatēhua', ya'ipinpoa' ananpitaantarinpoa'. ²³ Co napopináchin nanopiantarihuahué'. Quisocristo'ton nanopiantarin. A'na tahuēri o'mantahuachin, imarēhuasopitanta' ananpitaantarinpoa'. ²⁴ Ina quēran ya'ipiya naniarin. Iporaso' nisha nisha hua'ano'sa', copirnoros'a', inapita chiniquēn nanantatona', camairinēnpoa'. Sopairo'santa' yacairinēnpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipiya minsēarin. Nani minsēhuachin, Tata Yosēichin ya'ipiya hua'anēntarinpoa'. ²⁵ Ina nohuanton, Quisocristo chiniquēn nanantarin. Ya'ipi hua'anēntarin. A'na tahuēri ya'ipi inimicoro'sa' minsēarin. ²⁶ Ina quēran huachi chimirionta' ayatarin. Ananpitaantahuachinpoa', chimirin minsēarin huachi. Co huachi chiminacaso' ya'huaponhue'. ²⁷ “Yosē nohuanton, ya'ipiya minsēarin huachi,” tēnin Yosē quiricanēnquē. Napoaton Quisocristo ya'ipiya hua'anēntarin. Tata Yosēichin co hua'anēntarinhue'. Inari Quisocristo chiniquēn nanan quētērin. ²⁸ Ina nohuanton, Quisocristo ya'ipiya minsēarin. Nani minsēhuachina, inanta' Yosē hui'nin ni'ton, pa'pin natēmiatarin. Naporo quēran huaré' Yosēachin ya'ipiya hua'anēntomiatarin.

²⁹ ¿Onpoatomata' ipora huanta' a'naquēma' co natēyátēramahué'? “Co Yosē ananpitaantarinpoahué’,” toconama'. Co no'tēquēn yonquiramahué'. A'naquēn chiminpisopita yonquiatona', inapita ya'huērēnamēn aporihuanpi. Co nanopiantacaso' ya'huērinhue' naporini, ¿ma'marēta' inapitanta' napo'itonahué'? ³⁰ ¿Ma'marēta' quiyanta' parisitaporaihué', a'chinárai? Nani tahuēri yaahuērinaco. Co nanopiantahuatēhuahué', topinan quēran parisitērai. ³¹ A'naquēn yatēparinaco. Nani tahuēri “Chiminapo nīmara,” tēnahué'. Tēhuēnchachin no'tēquēn nontērainquēma'. Quisocristo catahuarino ni'ton, a'chintohuatēnquēmara, noyā imarama'. Ina maré' nóya cancantērahue'. ³² Ipoisoquē a'chinahuēso maré' chiniquēn no'huirinaco. Ni'ni pochin cancantatona', yatēparinaco. Ahuantaporahué', ¿ma'ta' ina maré' canarahué'? Isoro'paquērachin ya'huērēhua' naporini, co manta' canaitērihuahué'. Co nanopiantacaso' ya'huērinhue' naporini, co Yosē yonquicaso' ya'hué'itonhue'. “¡Huēco' coshatahua'. Huēco' o'ohua'. Co hua'quiya quēranhue' chimirarihua' ni'ton, capa cancantahua'!” topiso pochin nichitērihuahué'.

³³ Ama ina pochin yonquicosohue'. Ni'cona a'napita anishacancan-tochinēnquēma'. “Co yonahué' nipisopitarē'quēma' nipayahuatama', canpitanta' nitapicancanarama'. Inapita nonanpatama', co huachi noyāpiachin cancantaramahué’,” topi iráca. No'tēquēn napopi. ³⁴ No'tēquēn yonquiatoma', noyasáchin nico'. Ama huachi tēhuēcoshue'. A'naquēma' co Yosē nohuichátēramahué'. Ina yonquiatoma', tapanacamaso' ya'huērin, tēnahué'.

Nasha nonēnpoa' quētarinpoaso'

³⁵ A'naquëma' yanitotërama'. "Chiminpatëhua', ¿onporahuatëhuata' nantantarihua'? ¿Onpopinta' nonënpoa' ya'huëtaonpoaso'?" tënema'. ³⁶ ¡Co canpitaso' nitoyonquiramahuë'! Ni'cochi. Ya'pirin sha'patëra, ya'pirin chachinso' chimininso' pochin ninin. Acopo' ya'pira'huainso' nipirinhue', noya papotërin. ³⁷ Tricoraya yonquia'ahua'. Ina sha'patamara, aipi noshinënso' co papotërinhuë'. Ya'pira'huain papotohuachina, nisha ya'norin huachi. ³⁸ Yosë nohuanton, ma'sha papotërin. Nisha nisha ya'pirin sha'patëra, nisha nisha papotërin. Co napopináchin papotërinhuë'. Yosë nohuanton, naporin. ³⁹ Ma'sharo'santa' nisha nisha noshatopi. Piyapinpoanta' nonënpoa' nisha. Ohuacaro'sa', inairaro'sa', samiro'sa', inapitanta' nisha nisha noshatopi. Co napopináchin noshatërehuahuë'. Nisha nisha acorinpoa'. ⁴⁰ Nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërin. Inápaquë ya'huëpisopitanta' nisha nisha ya'nopi. Co napopináchin noyápiachin ya'nopihuë'. ⁴¹ Pi'iso' huënaráchin huënaráchin a'pinin. Yoquinta' nisha a'pinin. Tayoraro'santa' nisha nisha a'pinpi. Co napopináchin a'pinpihuë'.

⁴² Inapochachin canpoanta' nantantahuatëhua', nisha ya'noarihua'. Chiminpatëhuara, nonënpoa' chanatopirinhue', nantantahuatëhua', nasha nonënpoa' ya'huëtarinhua'. Co onporonta' chanatarinhue'. ⁴³ Iporaso' nonënpoa' co onpopinchin noyahuë'. Chiminpatëhua', pa'pitarinënpoa'. A'na tahuëriso' nipirinhue', noyápiachin nonënpoa' ya'huëtarinhua'. Iporaso' co chinipirëhuahuë'. Nantantahuatëhua', chinarihua'. ⁴⁴ Isoro'pa maréachin nonënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, chiminëhua'. Pa'pitopirinhua'huë', ananpitaantahuachinpoa', nisha nonënpoa' quëtarinhua' Yosë'pa' ya'huëcaso marë'. Iporaso' nonënpoa' Yosë acotërinpoa' isoro'paquë ya'huëcaso marë'. A'na tahuëriso' nipirinhue' noya noya nonënpoa' quëtarinhua' inápaquë ya'huëcontacaso marë'.

⁴⁵ Yosë quircanënnquë tapon: "Íraca Yosëri ya'nan quëmapi nininso' Atan itërin. Inaso' nonën quëtërin isoro'paquë nanpicaso marë'," tënin. Iporaso' Quisocristonta' Atan pochin nicaponahuë', Yosë chachin ni'ton, catahuarinhua' canpoanta' Yosë pochin nanpicaso marë'. ⁴⁶ Napoaponahuë', ya'nan nipon, nonënpoa' quëtërinpoa' isoro'paquë nanpicaso marë'. Ina piquëran nasha nonënpoanta' quëtarinhua' inápaquë nanpimiatacaso marë'. ⁴⁷ Atanso' no'pa quëran ninin isoro'paquë nanpicaso marë'. Quisocristoso' nipirinhue' Yosë ya'huërin quëran o'marin ni'ton, noya noya ninin. ⁴⁸ Ya'ipi piyapinhua' Atan pochin nicatëhua', ina nonën pochin ya'huëtërinpoa'. Napoaponahuë', Quisocristo' imapatëhua', a'na tahuëri ina nonën pochachin ya'huëtarinhua'. ⁴⁹ Iporaso' Atan pochin ya'norëhua'. A'na tahuëriso' nipirinhue' Quisocristo pochin ya'noarihua'.

⁵⁰ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' co nanitërinhuë' Yosë hua'anëntërinquë paacaso'. Chiminpatëhua', nonënpoa' chanatarin, co ya'huëmiatarinhue'. ⁵¹ Noya natanco iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinhua', sha'huítaranquëma'. Co ya'ipi imarëhuasopita chimirihua'huë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, ya'ipi imarëhuasopita nisha ya'noarihua'. ⁵² A'nanaya nisha nonënpoa' ya'huëtarinhua'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachin, tronpita pihuirarin. Pihuihuachin, chiminpisopita nantantarihua'. Quisocristo' imapi ni'ton, ananpitaantarin huachi. Naporo' ya'ipi imarëhuasopita nisha nonënpoa' ya'huëtarinhua'. Co huachi chimirihua'huë'. ⁵³ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' chanatarin. A'na tahuëriso' nipirinhue' nisha nonënpoa' ya'huëtóhuachinhua', co chanatarinhue'. Nasha a'morëso pochin nisarihua'. Co huachi chimirihua'huë'. ⁵⁴ Nisha nonënpoa' quëtóhuachinhua', nantantarihua'.

Yosë quiricanën quëran ninoton, naporin: “A'na tahuëri Yosëri chimirin minsëarin. Co huachi chiminacaso' ya'huaponhuë'. ⁵⁵ ¿Onporahuatonta' chimirin minsëarinpoa'? Co huachi nanitarinhuë'. Ya'huan quëtëhuachinpora chiminëso pochin chiminacaso' ya'huëpirinhuë', co huachi chiminacaso' të'huatarihuahuë',” tënin. ⁵⁶ Yosë iráca pënëntërinso' co natëtatëhuahuë', oshahuanëhua'. Oshahuanëhua' n'i'ton, chiminacaso' ya'huërin. ⁵⁷ Ya'huëpirinhuë', jma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, nicha'ërinpoa paya! Ina nohuanton, Quisocristo ya'huërëterinpoa'. Corosëquë chiminaton, sopai minsërin. Nanpiantarahuaton, chimirionta' minsërin. Ina marë': “Yosparinquën,” itahua'.

⁵⁸ Napoaton iyaro'sa' chiniquën cancantoco'. Nosororanguëma' ni'ton, pënënananguëma': Ama nisha nisha yonquicosohuë'. Naporahuaton, paatoma' a'napita a'chintëra'piaco'. Sinioro catahuahuachinquëma', co onporonta' topinan quëran a'chinaramahuë'. A'chinpatama', Yosëri nohuantërinso'pa' imasapi huachi.

16

Pahuantërinso'pa' catahuacaso' ya'huërinso'

¹ A'nanta' sha'huichinquëma', yonquico'. A'naquën imapisopita ma'sha pahuantarin ni'ton, parisitapi. Inapita catahuacaso' marë' coriqui yaa'parama'. Carasiaquë imapisopitanta' coriqui a'parapi. Inapita nani sha'huitërahuë coriqui yontonacaiso marë'. Inapochachin canpitanta' sha'huitaranquëma'. ² Nani Tomio tahuëri niyontonpatama', coriqui acoco'. Nanitëramaso' acoco'. Na'con canahuatama', na'con quëtoco'. Pi'pian canahuatama', pi'pian quëtoco'. Nani simana inapohuatama', nicaponquëma' pa'pato, coriqui yontonamaso' quënanconarahuë. ³ A'naquëma' noya ni'namasopita huayonco' coriqui quëpacaiso marë'. Canconpato, quiricatarahuë huayonamasopita nohuitacaiso marë'. Nani quiricatarahuë, inarë chachin huayonamasopita a'parahuë. Quirosarinquë quëparapi pahuantërinso'pa' quëtacaiso marë'. ⁴ Nanitohuato, canta' pa'samaraco. Pa'patoso', napopináchin pa'sarai.

Nicapon yapa'ninso'

⁵ Nicaponquëma' yapa'pirahuë', iporaso' co nanitërahuë'. Masitonia parti paca'huaso' ya'huërin. Nani ni'tontahuato, ya'huëramaquë pa'sarahuë. ⁶ Canpitataquë hua'quimiáchin yacaparanquëma'. O'napi tahuëri inaquë na'huëanatapo nimara. Ina quëran catahuaramaco a'na parti paca'huaso', topirahuë'. ⁷ Co topinan niraponquëmahuë'. A'na tahuëri Yosë nohuan-tohuachin, hua'qui' yacaparanquëma'. ⁸ Iporaso nipirinhüë' Ipiisoquë ya'huato, a'chinárahüë. Pinticostisë tahuëri huarë' isëquë ya'huapo. ⁹ Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' isëquë yaimapi ni'ton, a'chintárahüë. A'naquënso' no'huipirinacohüë', pënëntárahüë. Na'amiachin imasapi.

¹⁰ Iya Timotio cantonpachinquëma', noya nontoco' noya cancanchin. Ca pochachin inanta' Yosë nanamën a'chinarin. ¹¹ Hui'napi nipirinhüë', ama nocancosohüë', noya natanco'. Noya nontatoma', catahuaco' isëquë huënantain. Ina ninarahuë. A'napita iyaro'sarë' canquimapon, ténahuë.

¹² Iya Aporosënta' sha'huitopirahuë'. “Iyaro'sa' pa'pachina, quëmanta' paquë',” itopirahuë', co ipora nohuantërinhuë'. Nanitohuachin, nicaponquëma' pa'sarin.

Tiquiapon pochin pënëninso'

¹³ Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahuë', noya yonquico'. Ya'ipi cancanëma quëran natëmiatoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', chiniquën cancantoco'. Niachinincanco'. ¹⁴ Ma'sona tëranta' nipatama', noya ninosoroatoma', nico'.

¹⁵ Istipano sa'inë chachin nohuitërama'. Iráca Acaya parti a'chinpatëra, inapita'ton Quisocristo imapi. Pëinënuë ya'huëpisopitanta' imasapi. Imatona', na'con catahuarinënuëma'. Ya'ipi imapisopita catahuapi. ¹⁶ Inapitaso' noya natëco', ténahuë. A'napitanta' chiniquën catahuarinquëma' noya imacamaso marë'. Insosona ina pochin a'chintohuachinquëma', noya ni'co'.

¹⁷ Istipanasë, Portonato, Acaico, inapita isëquë cantihuachinacora, nóya cancantërahuë. Canpitaso' aquë ya'huatoma', co ni'namacohuë'. Inapitaso' ya'huërama quëran huëcatona', catahuarinaco. ¹⁸ Noya nontatonaco, achinincaninaco. Canpitanta' achinincaninënuëma', ténahuë. Cancoantahuachina', noya nicatoma', natanco'.

¹⁹ Ya'ipi imapisopita Asia parti ya'huëpiso' yonquiatënuëma', saludos a'patarinënuëma'. Aquira sa'inë chachin na'con yonquiatënuëma', saludos a'patarinquëma'. Pëinënuë niyontonpisopitanta' yonquirinënuëma'. Canpitanta' Siniro imarama' ni'ton, na'con yonquirinënuëma'. ²⁰ Ya'ipicoi saludos a'patarainquëma'. Noya iyaro'sa' ya'huëco', ténai. Noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

²¹ Ca Paonoco na'con yonquiranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchin ninshitaranquëma'.

²² Insosona co Siniro Quisocristo nosorohuachinhuë', Yosëri ana'inchin. ¡A'naroáchin Siniro o'mantaquë!' ténahuë.

²³ Inaora nohuanton, Siniro Quisoso catahuainquëma'. ²⁴ Ya'ipinquëma' Quisocristo imarama' ni'ton, nosororanquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitaantarinsó'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinsó'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'pataranquëma'. Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënuquë ya'conama'. Acaya parti nisha nisha ninanoro'saquë imaramasopita yonquiatënuquëma', ninshitaranquëma'. ² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Paono parisitaponahuë, Yosëri achinicancaninsó'

³ —Ma noyacha Tata Yosëso paya. Siniro Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosororinpoa' ni'ton, catahuarinpoa' chiniquën cancantahuaso'. Nani tahuëri inasáchin achinicancaninpoa'. ⁴ Ma'sona tëranta' onpohuatëhua', ina catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Achinicancaninpoa' ni'ton, canpoanta' nanitarihua' a'napita catahuacaso'. Inapitanta' ma'sha onpohuachina', achinicancanarihua'. Yosë catahuarinpoaso pochachin inapitanta' catahuarihua'. ⁵ Quisocristo imarëhuaso marë' a'napita aparisitërinënpoa'. Aparisitohuachinënpoa, Quisocristo chachin achinicancaninpoa'. Na'con na'con aparisitohuachinënpoa', na'con na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. ⁶ Canpitanta' Yosë nohuítacamaso marë' a'chintërainquëma'. Ina marë' aparisitërinaco. Parisitapiraihuë', Yosë achinicancanincoi ahuantahuaiso marë'. Yosë catahuarinquëma' canpitanta', tënai. Parisitopiramahuë' achinicancanarinquëma' quiya pochachin ahuantamaso marë'. ⁷ Canpitanta' aparisitohuachinënuquëma', Yosë catahuarinquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Napoaton co Yosë a'poaramahuë'. Chiniquën cancantatoma', imamiatarama', tënai. Ina marë' noya cancantërai.

⁸ Parisitëraiso' sha'huichinquëma', canpitanta' nitotoco'. Asiaquë ya'huasocoi, na'con ma'sha onpotërinaco. Co ahuantochináchinhuë' cancantërai: ⁹ “Chiminapoi nimara,” topiraihuë', co chiminaihuë'. Yosë nohuanton, ma'sha onporai ina na'con na'con yonquica'huaiso marë'. Napoaton “Quiyaora nanitërai,” co tënaihuë'. “Catahuacoi Siniro, co quiyaso' nanitërai huë',” itërai. Yosëíchin ya'ipi nanitaparín. Chimpinpisopitanta' ananpitaantarín, tënai. ¹⁰ Pi'pishachin shichiminpiraihuë', Yosë na'con catahuarincoi ni'ton, cha'ërai. Nani tahuëri ni'sárincoi. “Co onporonta' naniantaríncoihuë'. A'na tahuëri parisitaantapiraihuë', nicha'ésarincoi,” ta'toi noya cancantërai. ¹¹ Canpitanta' quiya marë' chiniquën Yosë nontoco' catahuaincoi. Na'anquëma' quiya marë' Yosë nontohuatama', Yosë catahuarincoi. Ina quëran canpitanta' noya cancantarama'. “Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,” ta'toma', “Yosparinquën Siniro,” tosarama'.

Paono Corintoquë yapa'ninsó'

¹² Yosë ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën sha'huitarainquëma'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Noyápiachin cancantatoi, ya'ipi parti a'chinai. Co quiyaora yonquínëhuëi quëran a'chintërainquëmahuë'. Yosë inaora nohuanton, catahuarincoi ni'ton, noya ninai. Ina marë' noya cancantërai.

¹³ No'tëquénáchin ninshítërainquëma'. Co nisha nisha yonquiraihuë'. Co yanonpintërainquëmahuë'. Iso quirica nontohuatama', yonquiraiso chachin nitotarama'. Oshaquëran ya'ipi nitotarama huachi, tënahüë. ¹⁴ Ipora noyamiachin nitotërama'. Sinioro Quisoso o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, noya cancantatoi, noya ni'sarainquëma'. Naporo tahuëri canpitanta' noya ni'saramacoi, tënai. "Paono noya a'chintërincoi ni'ton, imarai," tosarama'. Ina yonquicamaso' nohuantërai.

¹⁵⁻¹⁶ "Noya ni'sarinaco," ta'to, i'hua nicaponquëma' yapa'pirahuë'. Ma-sitionia parti pa'pato, nira'inquëma'. Ina quëran o'mantahuato, niri-manta'inquëma', topirahuë'. Inaporahuë naporini, canpita catahuaito-macohüë' Cotia parti paca'huaso'. Catoro' ni'nanquëma' naporini, noya noya cancanchitomahuë', tënahüë yonquiato. Napopirahuë', co pa'nahuë'. ¹⁷ Napoaton: "Paono nisha nisha yonquirin," ^ztopiramahuë' ti? Co nisha nisha yonquirahuë'. A'naquënsó' ma'sona tëranta' sha'huipirinhuë', co tëhuënychachin naporinhuë'. Co caso' ina pochin cancantërahuë'. ¹⁸ Yosë ni'sárinco no'tëquën nontëranquëma'. Yosë no'tëquénáchin nonin ni'ton, canta' co nonpintëranquëmahuë'. Co nisha nisha nonahuë'. ¹⁹ Iráca Siripano, Timotio, ca, caracoi a'chintërainquëma'. Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Co onporonta' non-pintërinpoahuë'. No'tëquën nontërinpoa'. ²⁰ Ya'ipi Yosë sha'huitërinpoaso' Quisocristo acotaripoa'. Napoaton "Quisocristoso' no'tëquën nonaton, catahuaripoa'. Ma noyacha Yosëso paya," tënëhua'. ²¹ Yosë chachin huëntonënnquë aya'coninpoa' Quisocristo imacaso marë'. Huayonaton-poa', acorinpoa' piyapinënpita nicacaso marë'. ²² Hui'nin pochin nicaton-poa', sichoquë marca acorëso pochin Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Hua'yanën chachin aya'coancantërinpoa' ni'ton, anitotërinpoa'. "Ya'ipi sha'huitërinpoaso' chachin quëtaripoa'," tënëhua'.

²³ Ya'ipi yonquirahuëso' Yosë nitotërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontëranquëma'. Co nohuantërahuë' canpitataquë chiniquën pënëna'huanquëmaso'. Napoaton co i'hua ni'conanquëmahuë'. Naporo' pa'nahuë naporini, co noyahuë' ninamaso marë' chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huë'itonhuë'. ²⁴ Co quiyaso' hua'an pochin chiniquën pënëntëraihuë'. Sanoanan quëran pënëna'inquëma'. Yosë nanamën noya natërama'. Yacatahuarainquëma' noya cancantacamaso marë'.

2

¹ I'hua nicaponquëma' yapantapirahuë', co pa'nahuë'. Pa'nahuë naporini, asëchitënnquëmahuë'. ² Chiniquën pënënpatënnquëma', sëtarama'. Co nohuantërahuë' asëta'huanquëmaso'. Canpita sëtohuatama', co huachi nanitaramahüë' acapacancanamacoso', tënahüë yonquiato. ³ Napoaton i'hua ninshítërainquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Ina quëran canpitataquë pa'pato, co sëtërahuë'. Noya imaantahuatama', noya cancantarahuë'. Noya cancantohuato, canpitanta' noya cancantarama', tënahüë. ⁴ Chiniquën sëtato, i'hua ninshítëranquëma'. "Co yanatërinacohüë'," ta'to, sëtërahuë. Na'nëchináchin cancantërahuë. Co nohuantërahuë' chiniquën asëta'huanquëmaso'. Co no'huirannquëmahuë'. Na'con nosororannquëma'. Ina nitotacamaso marë' ninshítëranquëma'.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

⁵ I'hua a'nara' co noyahuë' nininso marë' sëtërahuë. Co casáchin sëtërahuë'. Canpitanta' pancamiachin sëtërama'. Nipirinhuë', co nohuantërahuë' nanan apancatacaso' ni'ton, napotëranquëma'. ⁶ Tëhuëna'pi nani ana'intërama'.

Na'anquëma' ana'intërama' ni'ton, co noyahuë' nininso marë' inanta' sëtärin. Co huachi aquëtë' ana'intacaso' ya'huërinhuë'. ⁷ Iporaso' nanan anoyatoco'. Noya nontaantaco' chiniquën cancanchin. Iporahuanta' sëtärin. Napoaton catahuaco' ama aquëtë' sëchinsohuë', sëtori ya'coancantohuachin. ⁸ Niyontonahuatoma', noya nontoco'. "Nosoroatënquën iyasha nanan anoyatarainquën," itoco'. Ina quëran tëhuëinchachin nosoroatoma', noya nontaantaco'. ⁹ Napoaton i'hua ninshitëranquëma'. "Ya'ipi natëarinaco," ta'to, pënënanquëma'. Tënia'huanquëmaso marë' ninshitëranquëma'. ¹⁰ Nanan anoyatohuatama', canta' nanan anoyatërahuë' pochin cancantarahuë. Canpita yonquiatënquëma', nanan anoyatërahuë. "Quisocristo nani tahuëri ni'sarinpoo'," ta'to, cancänëhuë quëran huarë' nanan anoyatërahuë. ¹¹ Co nanan anoyatohuatëhuahuë', Satanasë minsëarinpoo'. Inaso' nisha nisha yanonpintërinpoaso' nitotërhua'.

Troasëquë Paono na'con yonquirinso'

¹² I'hua Troasëquë pa'nahuë Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' nohuantopi ni'ton, a'chintërahuë. ¹³ Napoaponahuë', i'hua chachin iya Tito canpitataquë a'papirahuë'. Co huëntarinhuë ni'ton, co sano cancantërahuë'. "¿Onpoatoncha co iyasha huëntarinhuë nicaya?" ta'to, piyapi'sa' noyasha nontahuato, Masitoniaquë pa'nahuë.

Quisocristo catahuarinpoo' minsëtacaso'

¹⁴ Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënëhua'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, nani tahuëri ina catahuarinpoo' inimiconënpoo' minsëcaso'. Inapitaso' co nohuantopihuë' Quisocristo nanamën a'china'huaiso'. Co nohuantopirinahuë', nisha nisha parti paato'i, nanamën a'chinara'i. Pimóton hua'sai' pimoanahuaninso pochin Quisocristo nanamën nahuinarin. A'chintatoi, na'a piyapi'sa' anitotërai. ¹⁵ Quisocristoso' pimóchin nininso' a'përahuaton, Yosë chinotërin. Ina pimoanahuaninso pochin ya'ipi parti nanamën a'chinai. A'chinpatëira, Yosëri nohuantërinso' noya natanpi ni'ton, nicha'ësarín. Co nohuantërinso'pitu' natanpirinahuë', topinan quëran natanpi ni'ton, parisitopiquë pa'sapi. ¹⁶ Inapitaso' chimipi anarinso pochin niconaco'i, co natëtopihuë' ni'ton, chiminpachina', parisitomiatapi. Natëpisopitaso nipirinhue' pimóchin imërëso pochin niconaco'i, cha'ësahuatona', nanpimiatapi. ¿Incarita' nanitërin ina pochin noya a'chinacaso'? Co insonta' nanitërinhuë' inaora a'chinacaso', tënahüë. ¹⁷ Anaquën nonpinatona', inahuara canacaiso marë' a'chinapi. "Yosë nanamën a'chintërainquëma'," topirinhue', co no'tëquën a'chinpihuë'. Quiyaso nipirinhue' no'tëquën sha'huitërainquëma'. Yosë a'parinco'i ni'ton, ina nanansáchin a'chinara'i. Yosë ni'sárinco'i ni'ton, Quisocristoíchin natërai.

3

Nasha quëran anoyatërinso'

¹ "Ina pochin nonpatama', naquëranchin a'napita nocanama'," ¿itëramaco'i ti? Co insonta' nocanaihuë'. Anaquënso' carta a'napitari ninshitërinso' a'notërinquëma' nohuitacaso marë'. "Iso quëmapiso' noya. A'chintohuachinquëma', noya natanco'," tënin quiricaquë. Inanpi quirica co ma'parainquëmahüë'. Co ina pochin nohuantëraihuë'. Nani noyá nohuitëramaco'i. ² Canpitaso' cartanëhuëi pochin ninama', cancänëhuëiquë Quisocristori ninshitërinso'. Nanamën chachin a'chintohuatëinquëmara, noya imarama'. Ya'ipi piyapi'sa' ni'ninënhuëma'. "Paono ca'taninsopitarë

chachin a'chintërin ni'ton, noya cancantopi," ta'tona', noya ni'ninacoi.
³ A'chintohuatëinquëmara, noya natanatoma' Quisocristo imarama' ni'ton, noya carta pochin ninama'. Quisocristo chachin ninshitërinso'. Ina cartaso' co napsëquë ninshitërinhuë'. Co na'piquë tëranta' ninshitërinhuë'. Yosëso' nanpimiatarin ni'ton, Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' nóya nicacamasa marë'.

⁴ Quisocristo catahuarincoi ni'ton, noya a'chintërainquëma'. Ina marë' Yosë noya ni'sarincoi, tënai. ⁵ Quiyaora co pi'pisha tëranta' nanitërainhuë' noya a'chinta'huainquëmaso'. Yosëíchin ananitërincoi. Co catahuarincoihuë' naporini, co canpitanta' cancanëma quëran imaitomahuë'. ⁶ Ina nani acorincoi a'china'huaiso marë'. Acohuachincoira, catahuarincoi nasha quëran anoyatërinso a'chinta'huainquëmaso marë'. Ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' Yosë nohuítatëhua' nanpimiatacaso marë'. Iráca anoyatërinso Moisésëri ninshitopirinhuë'. Ina imapatëhua, co onporonta' noya cancantëréhuahuë'. "Co natëhuatamahuë', chiminpatama', ana'intacaso' ya'huërin," tënin. Co ina a'chintërainquëmahuë'.

⁷ Iráca Yosë pënëntërinso' sha'huihuachina, na'piquë ninshitërin. Yosëso' noya noya ni'ton, huënaráchin ya'norin. Moisésë ya'pirionta' huënaratarin ni'ton, co israiro'sa' nanitopihuë' hua'qui' nirayacaiso'. Huënarataponahuë', oshaquëran sacorayarin. Pënëntërinsona' noya niponahuë', co ya'huëmiatërinhuë'. Co ya'ipi natëhuachinahuë', chiminpachina', ana'intacaso' ya'huërin. ⁸ Iporaso nipirinhuë', nasha quëran anoyatërinso a'chinarai. ¡Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' ni'ton, inaso' noya noya! ⁹ Iráca pënëntërinso' nanan noya nipirinhuë', co natëhuachinahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Quisocristo nanamëso nipirinhuë', noya noya. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë noya ni'sarinpoa'. Napoaton noya noya, tënahué. ¹⁰ Iráca Moisésë noya pënëntopirinhuë', iporaso' noya noya ya'huëtërinpoa'. ¹¹ Iráca pënëntërinso sha'huitohuachina, huënaráchin pochin ya'nopirinhuë', sacorin huachi, co ya'huëmiatarinhuë'. Iporaso' nasha quëran anoyatërinso', ya'huëmiatarin. Co onporonta' nishatarinhuë' ni'ton, noya noya, tënëhua'.

¹² "Inaso co ta'huantarinhuë'," ta'toi, inasáchin a'chinarai. Co të'huatoihuë', ya'ipi parti a'chinarai. ¹³ Iráca Moisésë pënëntohuachina, ya'pirin huënaratopirinhuë', oshaquëran sacorayarin. Napoaton nipa'copirayatërin ama sacorayarinso' quënanacaiso marëhuë'. Quiyaso' co ina pochin a'chintërainquëmahuë'. ¹⁴ Israiro'saso nipirinhuë' co natantochináchinhuë' cancantopi. Ipora huanta' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' nontopirinahuë', co no'tëquën yonquipihuë'. Nipa'copirayatërinso pochin cancantatona', co nanitopihuë' Yosë quiricanën no'tëquën nitotacaiso'. Quisocristoíchin catahuarinpoa' no'tëquën nitotacaso'. ¹⁵ Ipora huanta' Moisésë ninshitërinso' nontopirinahuë', co no'tëquën yonquipihuë'. ¹⁶ Quisocristo imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëreso pochin cancantarihuahuë'. Sinioro noya nohuitarihua'. ¹⁷ "Sinioro" topatëhua', Ispirito Santo tapon naporëhua'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huërinhuë'. Ispirito Santo nicha'ërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. ¹⁸ Sinioro imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëreso pochin cancantarihuahuë'. Isihuicoquë ma'sha a'notërëso pochin ninëhua'. Yosë nóya nininso' piyapi'sa' anitotëréhua'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochachin cancantarihua'. Ina nohuanton, Ispirito Santo catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'.

4

¹ Yosë nosoroatoncoi, acorincoi ina nanamën a'china'huaiso marë'. Ina yonquiatoi, co yaa'poraihuë'. ² A'naquënso' co noyahuë' yonquiatoonä, a'chinapi. Noyasha nonpirinahüë', nonpinacaiso marë' napopi. Quiyaso nipirinhüë' co manta' pò'oana quëran ninaihuë' ni'ton, co tapana'huaiso' ya'huërinhuë'. Co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi Yosë nanamën no'tëquën a'chintarainquëma'. Yosë ni'sárincoi ni'ton, inasáchin a'chinarai. A'ninquëchin a'chinal ya'ipi piyapi'sa' yonquicaiso marë'. ³ Quisocristo nanamën noya a'chintopiraihuë', a'naquën co yanatëtopihuë'. Parisitopiquë pacacaiso nipsisopita co nohuantopihuë' natëtacaiso'. ⁴ Sopai nohuanton, co nanitopihuë' no'tëquën yonquicaiso'. Ma'sha a'pintërëso pochin nanamën quëran Yosë anitötërinpoa' Quisocristo nohuitacaso marë'. Inaso' Yosë chachin ninin. Inapitaso nipirinhüë' somaraya pochin cancantatona', co nanitopihuë' natëtacaiso'. ⁵ Co quiya imancoiso marë' a'chintërainquëmahüë'. Quisocristo nanamënáchin sha'huëtërainquëma'. "Sinioro ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin," tënai. Quiyanta' ina natëtoi, nani tahuëri yacatahuarainquëma'. ⁶ Ya'nán isoro'pa' acoapon ya'ipi parti tashipirinhüë': "Nii'sohuanchin huachi," tënin Yosë. Napohuachina, tahuëri ya'huërin. Inapochachin iporaso' cancanënpoaquë a'pintërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Inaso' noya noya. Quisocristo ya'pirin quëran a'pintërinpoaso pochin ninin. Ina yonquihuatëhua', Yosë chachin anohuitarinpoa huachi.

Yosë natëtona', chiniquën cancantopiso'

⁷ Co quiyaso' chiniquën nanantopiraihuë', Yosë nohuitatoi, a'napitanta' catahuarai ina nohuitacaiso marë'. Ni'co'. Yonsha, huë'ëta, inapita no'pa quëran nipi ni'ton, co ya'huëmiatërinhuë'. A'naroáchin ya'quihuachina, co noyatërinhuë', Napoonin. Inapochachin quiyanta' co chiniquën cancantopiraihuë', Yosë catahuaraincoi nanamën a'china'huaiso'. A'napitanta' natanatonacoí, yonquiapi. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya. Co catahuarinhuë' naporini, co ina pochin nanichitonahuë'," tosapi. ⁸ Nani ma'sha onpopiraihuë', Yosë catahuaraincoi ahuanta'huaiso marë'. "Oshaquëran nicha'ësaraincoi," ta'toi, imarai. "¿Onpoatoicha ma'sha onporai paya?" tapoiraihuë', co pa'yanaihuë'. ⁹ A'chinoiso marë' chiniquën no'huipirinaicoihuë', co Yosë naniantërincoihuë'. Aparisitopirinaicoihuë', co ata'huantërinacoihuë'. ¹⁰ Iráca Quisocristo chiniquën aparisitahuatona', tëpapi. Quiyanta' Quisocristo marë' parisitarai. A'naquën yatëparinacoí. Napoaponahuë' Quisocristo nanpiantarin ni'ton, catahuaraincoi ina pochin nica'huaiso marë'. ¹¹ Quisocristo nanamën a'chinoiso marë' yatëparinacoí. Quiyaora co nanitopiraihuë', nani tahuëri ina achincancanincoi ina pochachin yonquica'huaiso marë'. Ipora huanta' nanpitoi, Quisocristo pochin cantarai. ¹² A'chintërainquëmaso marë' aparisitatonacoí, yatëpapurinacoihuë', canpitaso' imarama'. Quisocristo anoyacancantërinquëma' ni'ton, nanpimiatarama', tënahüë'.

¹³ Yosë quiricanënuquë ninshitopi. "Yosë natërahuë' ni'ton, sha'huirahuë'," tënin. Quiyanta' inapochachin cantantërai. "Yosë catahuaraincoi," ta'toi, nanamën a'chinarai. ¹⁴ Tëpapurinacoihuënta', Quisocristo imarai ni'toi, Yosë ananpitaantaraincoi, tënai. Iráca Quisocristo ananpitaantarainso' pochin quiyanta' ananpitaantaraincoi. Yosë'pa' quëpantaraincoi. Canpitaro'coi chachin ya'huëcontarihua huachi. ¹⁵ Canpিতanta' imacamaso marë' parisitërai. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosoroincoi. Na'con na'con piyapi'sa' ina nohuito-huachina', noya cancantatona', Yosë nontapi. "Ma noyanquëncha, Sinioro, paya. Nosoroatoncoi, nicha'ësaraincoi ni'ton, Yosparinquën, Sinioro," itapi.

16 Napoaton co a'pochináchinhué' cancantërai. Parisitatoi, co huachi chinipiraihué', nani tahuëri achinicananincoi noya noya cancanta'huaiso maré'. 17 Tëhuënychachin iporasó' pi'pian parisitapirëhuahué', co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahué'. Yosë'pa' pa'patëhua', co onporonta' pipiarehuahué'. Imarëhuaso maré' parisitapirëhuahué', inapaquëso' noya noya cancantarihua'. Yosë pochachin cancantarihua'. 18 Isoro'paquë ya'huërinso'pita co na'con na'con yonquirëhuahué'. Iporaso' parisitarihuarahué', co ina maré' sëtarihuahué'. Yosë na'con na'con yonquiarëhua'. Ina nohuítacasoáchin cancantarihua'. Isoro'paquë ya'huërinso'pita quënanpirëhuahué', co ya'huëmiatarinhué'. Ta'huantarin. Yosë noya yonquirinpoasoso' co quënanpirëhuahué', ya'huëmiatarin.

5

1 Ni'co'. Pëi' në'mëtë quëran nipachinara, co hua'quirinhué'. Inapochachin nonënpoanta' co ya'huëmiatarinhué'. Chiminpatëhua', Yosë'pa' pa'patëhua', nasha nonënpoa' Yosë quëtarinpoa'. Noya noya nininso' quëtarinpoa'. Inaso' co onporonta' chanatarinhué'. 2 Iporaso' parisitapirëhuahué', a'na tahuëri nasha a'morëhuaso pochin nasha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Ina na'con nohuantërëhua'. 3 Chiminpatëhua', co hua'yanënpoarachin inápaquë ya'huëmiatarinhué'. Nasha nonënpoa' quëtarinpoa'. 4 Iporaso' isoro'paquë ya'huatëhua', co chinirëhuahué', sëtërëhua', naporëhua'. Napopirëhuahué', co chininacaso' nohuantërëhuahué'. Nasha nonënpoa' tëhuënychinso' na'con nohuantërëhua'. Isoro'paquë ta'huantopirëhuahué', Yosë'pa' noya noya nani'pimiatarihua'. 5 Yosë acorinpoa' nasha nonënpoa' ya'huëtinpoaso maré'. Tëhuënychachin inápaquë noya ananpitaantarinpoa', tënëhua'. Sichoquë marca acorëso pochin nani Ispirito Santo aya'coancantërinpoa' ni'ton, nitotërëhua'.

6 Napoaton chiniquën cancantërëhua'. "A'na tahuëri Yosë'pa' pa'sarëhua'," ta'tëhua', noya cancantërëhua'. Tëhuënychachin isoro'paquë nani'pahuatëhua', co Quisocristo nirayarihuahué'. 7 Co ipora quënanpirëhuahué', "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'tëhua', natërëhua'. "Co onporonta' nonpintarinpoahué'," tënëhua'. 8 Napoaton chiniquën cancantërëhua'. "Chiminpatëhua', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'. Inaso' noya noya," tënëhua'. 9 Ma'sona tëranta' nipatëhua', Yosëichin natërëhua' noya nicaninpoaso maré'. Nanpihuatëhua', chiminpatëhuanta', Sinioro nohuantërinsoáchin nohuantërëhua'. 10 A'na tahuëri Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipinpoa' coisë pochin sha'huitarinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita yonquiaton, a'naya a'nayanpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Co noya nipatëhuahué', co Yosë'pa' acanaarinpoahué'. Noya nipatëhua', acanaarinpoa huachi.

Nanan anoyatërinpoaso'

11 Napoaton Yosë të'huatacaso' ya'huërin. Ina yonquiatoi, ya'ipi piyapi'sa' pënënarai. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahué'. Yosë ni'sárincoi ni'toi, no'tëquën nontërainquëma'. Noya ninaiso' canpitanta' nitotërama', topiraihué'. 12 "Quiyaso' noya noyaco," co tënëhué'. Co a'napita nocanaihué'. Nisha nanan a'china'piro'sa' noya pochin ya'no'ponaraihué', co cancänëna quëran huarë' imapihué'. Pinopachincoi, sha'huítoco': "Paono tëhuënychachin no'tëquën nontërincoi. Ya'ipi cancanën quëran huarë' Quisocristo imarin," itoco'. Ina pochin a'panicamaso maré' sha'huitaranquëma'. 13 A'naquën na'con pënënpatëira, "Hua'yantopi," itërinaco. Napopirinahué', Yosë yonquiatoi, naporai. A'na tahuërinta' sanoanan quëran pënënainquëma'. Yosë yonquicamaso maré' ina pochin nontërainquëma'. 14 "Quisocristo na'con

nosororinpoa'," ta'toi, nanamën a'chinárai. Canpoa marë' inaso' chiminín. Ina imapatëhua', canpoanta' chiminëhuaso pochín ni'ninpoa'.¹⁵ Tëhuëenchachín canpoa marë' chiminín noya noya cancantacaso marë'. Co huachi canpoara costarëhuaso' pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchin yonquicaso marë' chiminín. Chiminaponahuë', nanpiantarin ni'ton, inasáchin yonquirëhua'.¹⁶ Iráca quiyaoa yonquinëhuë' quëran yonquiato, aipi ya'norinsoráchin yonquirai. Quisocristonta' iráca co no'tëquën yonquirapi-raihuë'. "Co inaso' Yosë hui'ninhuë'," topiraihuë', iporasó' no'tëquën yonquirai. ¹⁷ Quisocristo imapatëhua', Yosë anoyacancantarínpoa'. Nasha cancan ya'huëtarínpoa huachi. Iráca yonquirëhuasopita naniantërhua'. Nashamiachín pochín cancantatëhua', noya noya yonquiarihua huachi.

¹⁸ Co canpoara noya cancantërhua'huë'. Yosëichín anoyacancantërinpoa'. Iráca oshahuanatëhua', Yosë inimicotopirëhuahuë', inaora nohuanton, hui'nín isoro'paquë a'paimarin chiminatón nanan anoyatínpoaso marë'. Ina quëran quiyanta' acoríncoi nanamën a'china'huaiso marë'. Inosona natëhuachín, nanan anoyatarín. ¹⁹ Yosë nohuanton, hui'nín chiminín anoyacancantínpoaso marë'. Anoyacancantohuachínpoa', co huachi oshanënpoa' yonquirinhuë', inquitërinpoa huachi. Nani nanan anoyatohuachínpoara, quiyanta' acoríncoi paatoí a'napita sha'huita'huaiso marë'. ²⁰ Quisocristo chachín acoríncoi a'napita anitota'huaiso marë'. Ina ya'huërenamën pochín sha'huitarainquëma'. "Yosë nontoco' nanan anoyachínquëma'," itárainquëma'. ²¹ Iráca Quisocristo co manta' oshahuanaponahuë', Yosë nohuanton, ya'huëretërinpoa'. Oshahuan pochín nícaton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Canpoa marë' chiminín ni'ton, co huachi oshahuan pochín ni'ninpoahuë'. Quisocristo imapatëhua', Yosë nóya ni'sarinpoa'.

6

¹ Yosë acoríncoi nanamën a'china'huaiso marë'. Acoatoncoi, catahuaríncoi a'chinta'huainquëmaso marë'. "Yosë nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'," itërainquëma'. Ama topinán quëran natancosohuë'. Imaco huachi. ² Iráca quíricanën quëran Yosë naporín: "Ipora chachín yacatahuaranquëma'. Nontohuatamaco, natanaranquëma'. Yanicha'ëranquëma' ni'ton, catahuaranquëma' cha'ëcamaso marë'," ténin. Ipora tahuëri chachín yacatahuarínpoa'. Nontohuatëhua', anoyacancantarínpoa', ténahuë'.

³ Napoaton noyasáchin ninai ama a'na piyapi tëranta' nisha cancantacaso marëhuë'. Co noyahuë' ninai naporín, a'napitanta' nícatonacoí, co Yosë imaitonahuë'. ⁴ Ma'sona tëranta' nípatoira, Yosëichín natërai piyapi'sa' nícatonacoí ina yonquicaiso marë'. Aparisitopirinacoíhuë', co i'huëretëraihuë'. Ma'sha, cosharo', inapita pahuantopirinacoíhuë', ahuantatoí, chiniquën cantëterai. Ma'sha onpoapoiraihuë', co pa'yanaihuë'. ⁵ A'chinaiso marë' tëhuëenchachín huihuirínacoí, tashinan pëiquë po'morínacoí. Chiniquën no'huitatona', ahuërinacoí. A'chinapoi pa'sápatoi, co huachi chiniraihuë'. Na'a tashi' Yosë marë' sacatápatoi, huë'ëi' natanai. A'na tahuërinta' co coshatatoíhuë', tana natanai. ⁶ "Quisocristo imarai," ta'toi, noyasáchin ninai. Yosë nanamën noya nitëterai. Ma'sha onpotoipirinacoíhuë', co no'huiraihuë', ahuantërai. Ya'ipi piyapi'sa' nóya nontatoí, catahuarai. Ispirito Santo ya'coancantërincoí ni'ton, catahuaríncoí noya nica'huaiso'. Tëhuëenchachín cancanëhuë' quëran huarë' piyapi'sa' nosororai. ⁷ No'tëquën a'chinai. Yosë na'con catahuaríncoí ni'ton, a'chinpatoira, na'a piyapi'sa'

natanatona', imasapi. Ni'co'. Inimicoro'sa' huè'pachinara, sontaro'sa' hua'na quèran a'morin ama inimicori paquitacaso marèhuè'. Inapochachin Yosè achinirincoi ama sopai minsèincoiso marèhuè'. Yosè nohuanton, noyasáchin ninai. Noya catahuarincoi ni'ton, sopai minsëarai. ⁸ A'naquèn noya ni'ninacoi. A'naquènso nipirinhüè' no'huirincoi. A'na tahuëri: "Paono nóya a'chinin," topi. A'na tahuëriso nipirinhüè' pinorincoi. No'tèquèn a'chintopiraihuè': "Nonpiánpi," topi a'naquënta'. ⁹ Na'a piyapi'sa' no-huitopirincoihuè', a'naquënso' nisha pochin nicatonacoi, co yanataninacoihuè'. Pi'pianchin shichimipiraihuè', nanpiárai. Chiniquèn aparisitopirincoihuè', co tèparinacoihuè'. ¹⁰ Sëtopiraihuè', Yosè yonquiatò, noya cantèrai. Co na'con ma'sha ya'huètopirincoihuè', Yosè nanamèn a'chintèrai ni'ton, na'a piyapi'sa' natètonacoi, noya noya cantantapi. Co manta' ya'huètopirincoihuè', Yosè nohuitatò, sano cantèrai. Co manta' noya nininso' pahuantèrincoihuè'.

¹¹ Corintoquè ya'huèramasopita, na'con ninshitarainquëma'. Nani ya'ipi yonquiraiso', iyaro'sa', sha'huitèrainquëma'. Na'con nosororainquëma'. ¹² Quiyaso' ya'ipi cancanèhuèi quèran nosoromiatèrainquëma'. Noyasáchin yonquipirainquëmahuè', canpitaso' co a'na nosororamacoihuè' nimara, tènai. ¹³ Hui'nahuèpita pochin ni'nanquëma' ni'ton, inapochachin nosorocoi quiyanta', topiraihuè'. Ina na'con nohuantèrai.

Nipayarèhuasopita

¹⁴ Co Yosè imapisopitasohuè' nipirinhüè', ama inapitarè'quëma' na'con na'con nipayacosohuè'. Co canpita pochin cantantopihuè'. Noya cancanto-huatama', co nohuantaramahuè' oshahuanacamaso'. Ni'co'. Tahuëri, tashi' co inachachinhüè'. Nisha nisha ya'nopi. ¹⁵ Quisocristo sopairè' co napopináchin yonquipihuè'. Naporahuaton, canpoaso' Quisocristo imarèhua' ni'ton, co oshahuano'sa pochin cantantèrèhuahuè'. ¹⁶ Yosè chinotèrèhuaguè noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Co inaguëso' mamanshi moshacaso' ya'huërinhuè'. Inapochachin canpoanta' Yosè imapatèhua', ya'coancantarinpoa' ni'ton, ina pèinèn pochin ninèhua'. Yosëso' nanpiárin. Quiricanèn quèran naporin:

"Imapatamaco, ya'coancantaranquëma'. Canpitaro'co ya'huarahuè. Chinotohuatamaco, noya a'pairanquëma'. Piyapinèhuèpita pochin ni'saranquëma'," ténin.

¹⁷ Ina quèran Siniorori itantarín:

"A'naquèn co noyahuè' cantantohuachina', ama inapitarè'quëma' nipayacosohuè'.

Co noyahuè' yonquipiso' tananpitoco'.

Inapotohuatama', noya ni'saranquëma'.

¹⁸ Tataparínquëma pochachin noya nosoroaranquëma'.

Hui'nahuèpita pochin cantantèranquëma',

itèrinpoa' Tata Yosè. Chini chiniquèn nanantaton, ya'ipiya hua'anèntèrin," ténin quiricanènquë.

7

¹ Iyaro'sa na'con nosororanquëma'. Ina pochin Yosè yonquirinpoa ni'ton, ya'ipi co noyahuè' yonquirèhuasopita naniantahua'. Ya'ipi co noyahuè' ninèhuasopitanta' a'poa'ahua'. Yosè tè'huatatèhua', noyasáchin niahua'.

Noya cantantapiso'

² Cancanëma quèran huarè' nosorocoi. Co a'nayanquëma tèranta' ma'sha onpotèrainquëmahuè'. Co anishacantèrainquëmahuè'. Co

nonpintërainquëmahuë'. ³ Co nocanatëinquëma' pënënanquëmahuë'. Na'con nosororainquëmaso' nani sha'huitërainquëma'. Chimina'huaiquë huarë' nosoromiatarainquëma'. ⁴ Tëhuënychachin nóya ni'nanquëma'. "Corintoquë ya'huëpisopita noya imapi," itërahuë ya'ipi piyapi'sa'. Parisitaporahuë', canpita yonquiatëinquëma', nóya cancantërahuë'.

⁵ Masitoniquë canconpatoira, na'con ma'sha onpoatoi napion cantëterai. Na'a piyapi'sa' no'huirina'coi ni'ton, parisitérai. Naporahuaton, cancanëhuëi quëran na'con yonquirápatëinquëma', sëtërai. ⁶ Sëtohuatëhua', Yosë achinicancaninpoa' ni'ton, quiyanta' achinicancanincoi. Ina no-huanton, Tito huë'nin. ⁷ Napoaton noya cancantërai. Noya nanan sha'huitiirincioi. Noya yonquiantarama' ni'ton, inanta' noya cancantërin. I'hua ni'conpachinquëmara, napotërama': "Hua'qui' co Paono ni'nincoihuë'. Sha'huitëquë' manóton huë'in. Co noyahuë' ninaiso marë' sëtërai. Paono pënënpachincoi, noya natanai," tënama', itërincoi. Ina natanato, nóya cancantërahuë'.

⁸⁻⁹ I'hua quirica ninshitatëinquëma', chiniquë'n pënënanquëma'. Ina quirica nontohuatamara, pa'pi sëtërama'. Ina natanato, canta' sëtopirahuë'. Co nohuantërahuë' chiniquë'n asëta'huanquëmaso'. Iporaso nipirinhue' noya cancantërahuë'. Co hua'qui' sëtëramahuë'. Oshanëma marë' sëtatomá', na'con na'con Yosë yonquirama'. Co noyahuë' ninamasopita a'porama'. Pënënanquëma' ni'ton, co ana'intinquëmaso' ya'huërinhuë'. ¹⁰ Oshanënpoa marë' sëtatëhua', Yosë nontohuatëhua', catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso marë'. Ina pochin sëtacaso' noya, ténahuë. Ina quëran anoyacancarinpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhue' topinan quëran sëtopi. Co oshanëna' naniantohuachinahuë', chiminpachina', Yosëri ana'intarin. ¹¹ Canpitaso' sëtatomá', na'con na'con Yosë yonquirama'. Ina quëran "Tëhuënychachin co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhuasopita naniantahua', Yosë ana'into huachinpoa'," tënama'. Canta' noya yonquiramaco. "Manóton Paono huë'in catahuainpoaso marë'. Chiniquë'n cancantatëhua', no'tëquë'n natëahua'," tënama'. Oshahuana'pi co noyahuë' nininso marë' ana'intërama' noya nicacaso marë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya cancantaantarama'. ¹² I'hua ninshitaponquëma', co tējuëna'pi yonquiato, ninshitëranquëmahuë'. Co inari aparisitërinso tëranta' yonquirahuë'. Ya'ipinquëma' noya yonquiantama-coiso' nohuantërahuë. "Paonoso catahuarinsoptarë chachin, no'tëquë'n pënëninpoa'. Yosë ni'sarinpoa' ni'quëhuarë', natëahua'," ta'camaso marë' ninshitëranquëma'. ¹³ Naporama' ni'ton, co huachi sëtëraihuë'.

Tito cantonpachinquëmara, co pi'pian tëranta' no'huiramahuë'. Noya nontërama' ni'ton, noya cancantërin. Quiyanta' ina natanato, nóya cantëterai. ¹⁴ Co'huara Tito pa'shátërasohuë', sha'huitërahuë: "Corintoquë ya'huëpisopita noya imatona', natëarinëquë'n," itërahuë. Canpita no'tëquë'n nontërainquëmaso pochachin Titonta' no'tëquë'n nontërahuë. Pa'pachina, tējuënychachin noya natërama' ni'ton, co tapanahuë'. ¹⁵ Pënënpachinquëmara, itërama': "No'tëquë'n pënënancoi. Tējuënychachin co noyahuë' ninai. Yosë tējuata'huaiso ya'huërin," ta'toma', natërama'. Ina natanahuaton, Titonta' na'con nosororinquëma'. ¹⁶ Carinquëmanta' yonquiatëinquëma', nóya cancantërahuë. Noya noya imasarama huachi, ténahuë'.

1 Isonta' iyaro'sa' yasha'huitëranquëma'. Masitonia parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonatona', Yosë chinotapi. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tona', a'napita noya nosoroapi. Yosëri chachin catahuarin ina pochin cancantacaiso marë'. 2 Ma'sha onpotohuachinara, chiniquën parisitaponaraihuë', noya cancantopi. Naporahuatona', pi'pisha ya'huëtopirinahuë', a'napita imapisopita pahuantohuachinara, na'con coriqui quëtopi. 3 Co apiratonahuë', na'con quëtopi. Pahuantaiquëhuarë' quëtopi, cari ni'nahuë. Co sha'huitopiraihuë', inahuara nohuanatona', quëtërinacoi pahuantërinacoi quëtaca'huaiso marë'. 4 "Quiyarinta' a'napita imapisopita catahua'ii, topiraihuë'. Cotia parti na'con pahuantopi ni'ton, iso coriqui quëtonquë'," itërinacoi. Na'con ina pochin nontërinacoi. 5 Co coriqui quëtacasoachin yonquipihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran Yosë imapi. Ina'ton yonquipi. Ina pochin cancantacaso' noya noya, tënahuë. Ina quëran coriqui, ma'sha, inapita quëtopi. Quiyanta' yanatërinacoi. "Ma'sona Yosë nohuantohuachin, sha'huitocoi natë'i," itërinacoi. 6 I'hua chachin Tito sha'huitëranquëma' ni'ton, canpitanta' yonquirama' coriqui yontonacamaso'. "Imapisopita pahuantopi ni'ton, a'patahua'," tënama'. Napoaton i'huamiachin Tito itërai: "Naquëranchin paantaton, pënëantaquë' ya'ipi coriqui yaa'papiso' ananiina'," itërai. 7 Canpitaso' noya imarama' ni'ton, Quisocristo natërama'. Na'con nitotatoma', a'chinama'. A'napita yacatahuarama'. A'chintëranquëmaso pochachin a'napita nosoroarama'. Napoaton iporaso' pahuantopisopita nosoroatoma', catahuaco', tënahuë.

8 Co camairanquëmahuë'. A'napita na'con Yosë marë' acopiso' sha'huitëranquëma' yonquicamaso marë'. Tëhuëchachin a'napita nosorohuatama', ama topinan quëran nontocosohuë'. Catahuaco' ama pahuanchinasohuë'. 9 Sinioro Quisocristo nosoroatonpoa', catahuarinpoaso' nani nitotërama'. Iráca noya noya inápaquë ya'huëpirinhuë', isoro'paquë o'marin nicha'ërinquëmaso marë'. Co manta' isëquë ya'huëtërinhuë'. Parisitërin quëran nicha'ërinquëma' noya noya cancantacaso marë'. Parisitaton, na'con catahuarinquëma'.

10 I'hua pi'iquë yonquirama' a'napita catahuacamaso'. Naporo' caniaritërama' coriqui yontonacaso'. Iporaso' naquëranchin yontoantaco', tënahuë. Inapohuatama', noya nisarama'. 11 Naporo' pa'pi nohuantopiramahuë', iporaso' coriqui ya'huëtohuachinquëma', noya cancantatoma', yontonco' ananicaso marë'. 12 Ya'ipi cancanëna quëran quëtohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Co na'a coriquihuanpatamahuë', Yosë nitotërin. Co nanitëramahuë' na'a quëtacaso'. Co apiratomahuë', pi'pian tëranta' quëtohuatama', noya ni'sarinquëma'.

13 Nanitinpichin acacaso' ya'huërin. Co nohuantërahuë' pahuantinquëmaso'. 14 Noya nicatahuacaso' nohuantahua'. Iporaso' ya'huëtëranquëma' ni'ton, pahuantërinacoi quëtoco'. A'na tahuëriso' canpita ya'huëre' ma'sha pahuantohuachinquëma', inahuanta' i'huëtëtarinënuëma'. Ninapotohuatëhua', ya'ipi imarëhuasopita noya ya'huarihua'. Co pahuantarinpoahuë'. 15 Iráca Yosë quiricanënuë naporin: "Mana mapachinara, a'naquënsa' na'a maponaraihuë', co ya'sotopihuë'. A'naquënsa' nipirinhuë' pi'pian maponaraihuë', co pahuantopihuë'," tënin.

Tito Corintoquë a'parinso'

16 Titonta' na'con yonquirinquëma'. Ina marë' noya cancantato, "Yosparinquën, Sinioro," itërahe. 17 "Naquëranchin paantaquë'," itohuatëra, "Noyahua'. Nani canta' yonquirahuë' paanta'huaso'. Na'con nohuantërahuë'," itërinco.

18 A'na iyayanta' a'paarai. Titorè' pa'sarin. "Inanta' nóya imaton, Quisocristo nanamèn noya a'chinin," topi ya'ipi imapisopita. 19 Nisha nisha ninano quèran imapisopita niyontonahuatona', ina quèmapi chachin huayonahuatona', acopi ca'tanaincoiso marè'. Coriqui yoca'huaiso marè' pa'patoì, inanta' pa'sarin. Coriqui quètonpatoì, noya cancantapona huachi. "Ma noyacha Tata Yosè nosororinpoa paya. Ina nohuanton, iyaro'sa' noya cancantatona', catahuarinènpoa'," taponá'. 20 Na'a coriqui quèparai ni'ton, co nohuantèraihuè' a'napita pinoinacoiso'. Napoaton ina napocoi pa'sarai. 21 Noyasáchin nisarai Yosè noya nicaincoiso marè'. Piyapi'santa' noya nicainacoiso' nohuantèrai.

22 A'na iyayanta' a'parai nicainquèmaso marè'. Inanta' na'con catahuarincoi a'china'huaiso marè'. Piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin, a'chintèrin, naporin. Noya quèmapi, tènai. Ipora canpitataquè pa'sarin. "Corintoquè imapisopita na'con nohuantopi pahuantèrinsopita catahuacaiso'," ta'ton, pa'sarin catahuainquèmaso marè'.

23 "¿Inta' Titoso'?" itohuachinènguèma', sha'huitoco'. "Co'ta Paonorè' a'chininsó'. Inanta' piyapi'sa' catahuarin noya imacaiso marè'," itoco'. "¿Ma'marè'ta' a'napitanta' huè'pi'?" itohuachinènguèma', "Nisha nisha ninano quèran a'paipiso'. Quisocristo noya imapi napitanta'," itoco'. 24 Inapita can-tonpachinquèma', noya nontoco'. Ina quèran coriqui pahuantèrinsopita marè' yontonamaso' quètohuatama', noya ni'sarinènguèma'. "Paono no'tèquèn nontèrinpoa'. Corintoquè imapisopitaso' pahuantopisopita nosoropi mini," tosapi. Ina quèran ya'huèpiquè chachin paantahuachina', sha'huirapi anta'. Ya'ipi imapisopita nitotapi huachi.

9

Imapisopita catahuacaso marè' coriqui yontonpiso'

1 Tèhuèenchachin a'napita imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quètacaso' ya'huèrin. Nani nitotèrama' ni'ton, co na'con ninshitaranquèmahuè'. 2 Piyapi'sa' yacatahuaramaso' nitotèrahuè. Ya'ipi Masitonia parti pa'pato, sha'huitèra'piarahuè. "I'hua pi'iquè chachin Acaya parti imapisopita na'con yonquipi pahuantèrinsopita catahuacaiso'," itèrahuè. Masitoniaro'sa' natantahuatona', inahuanta' nohuantopi. "Inapita pochin quiyanta' catahuachi, topiraihuè'," itèrinaco na'aya'pi. 3 Nipirinhuè', "Co ya'ipi coriqui yontonchàtèrapihuè'," ta'to, isopita iyaro'sa' a'pataranquèma' nontinquèmaso marè'. "Nani yontonapi huèshirahuè," itopirahuè', ipora huanta' pahuanamara. Co topinan quèran napota'huaso' ya'huèrinhuè', tènahuè'. 4 Co hua'quiyá quèranhuè' canpitataquè pa'sarahuè. A'naquèn Masitoníaquè ya'huèpisopita imasarinaco nimara. Canpitataquè canconpatoì, nani coriqui yontontopinán quènanconarai, topirahuè'. Co ya'huèhuachinhuè', tapanarahuè. "Corintoquè imapisopitaso' noyaro'sa'," itèrahuèso marè', co coriqui ya'huèhuachinhuè', tapanarama' canpitanta'. 5 Napoaton iyaro'sa' aquèchitèrahuè. I'hua yonquirama' a'napita catahuacaso'. Inapitaso' catahuarinènguèma' coriqui yontonacamaso marè'. Nani yontonpatama', noya quènanconarai. Canpitaora nohuanton, quètoco'. Co quiyaoora nohuanton, yama'parainquèmahuè'.

6 Isonta' yonquico': "Pi'pian sha'tohuatèra, pi'pian manè'. Pancana sha'tohuatèra, oncon manè'," topi. 7 Ya'ipinpoa' canpoara nohuanton, quètahua'. Onposona yaquètohuachin, quèchin. Ama nisha nisha yonquia'huasohuè'. Co apiquèran quètacaso' ya'huèrinhuè'. Noya cancantatèhua', quètahua'. Ina pochin quètohuatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'. 8 Yosè ya'ipi

nanitaparin. Nosoroatênquëma', na'con catahuarinquëma' noya nicacamaso'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya cancantarama'. Ina nohuanton, ya'huëtarinquëma' a'napitanta' quëtacaso marë'. ⁹ Iráca Yosë quiricanênquë naporin: "Noya cancantopisopita co apirapihuë'. Sa'ahuaro'sa' pahuantohuachina', quëtapi.

Noya nipiso', ya'huëmiatarin," ténin.

¹⁰ Ni'co'. Yosë nohuanton, ya'pirin ya'huërin shacacaso marë'. Sha'patëra, ina nohuanton, na'a papotërin capacaso marë'. Inapochachin ina nohuanton, ma'sha ya'huëtarinquëma'. A'napita topinan quëtohuatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya cancantacamaso marë'. ¹¹ Noya catahuahuachinquëma', a'napitanta' catahuarama'. Co apiratatomahuë', quëtarama'. Pahuantërinso'pita quëtonpatoi, "Yosparinquën, Sinioro," tosapi. ¹² Imapisopita catahuuatama', co huachi pahuantapihuë'. Naporahuaton, na'con na'con Yosë yonquiapi. "Yosparinquën, Sinioro," itapi. ¹³ Catahuarama' ni'ton, noya cancantapi. "Ma noya Quisocristo nanamën natëtona', catahuarinënpoa'. Ma noyacha Yosëso' ni'ton, ina nohuanton, na'a piyapi'sa' catahuapi paya," tosapi. ¹⁴ Yosë nohuanton, na'con nosororama' ni'ton, inapitanta' nosoroatênquëma', canpita marë' Yosë nontapi huachi. ¹⁵ Yosëso nipirinhue' na'con na'con quëtërinpoa'. Hui'nin chachin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Inaso' noya nóya ni'ton, "Yosparinquën, Sinioro," itahua'.

10

Yosëri nanan quëtërinso'

¹ Ca Paonoco sanoanan quëran pënënanquëma'. A'naquën napopi: "Paono aguë quëran ninshitohuachinpoara, chiniquën nanan a'patirinpoa'. Isëquë chachin ya'huapon, tè'huatatonpoa', co chiniquën pënëninpoahuë'," topi natantërahuë. Quisocristoso' chiniquën nanantaponahuë', co no'huirinpoahuë'. Sanoanan quëran pënëninpoa'. Ina pochin cancantato, canta' sanoanan quëran pënënanquëma'. ² A'naquënso' pinorinaco. "Paonosos' co Yosë pochin yonquirinhue'. Inaora nohuantërinsoáchin yonquirin," topirinhue'. Pa'pato, inapita chiniquën pënënarahuë'. Canpitaso nipirinhue', noya yonquihuatama', co chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huaponhuë', ténahuë. ³ Piyapicoi quiyanta' nipiraihue', co a'napita pochin yonquiraihue'. Co natëpisopitahuëso' inimicotopirinacoihuë', co quiyaora yonquinëhuëi quëran yaminsëraihuë'. ⁴ A'naquënso' inimiconënpita minsëcaiso marë' nisha nisha quihuipi. Quiyaso nipirinhue' co quiyaora yonquinëhuëi quëran minsëtaraihue'. Sacai' nipirinhue', Yosë ananitërincoi nonpin nanano'sa' minsëca'huaiso'. ⁵ A'naquën nisha nanan imasapi. "Quiyaora noya nitotërai," toconpi ni'ton, co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'. Nipirinhue', Yosë catahuarincoi inapitanta' minsëca'huaiso'. No'huipirinacoihuë', no'tën nanan a'chintarai Quisocristoíchin natëcaiso marë'. Ya'ipinpoa' co noyahuë' yonquipirëhuahuë', Yosë nanitërin ananiantinpoaso' Quisocristoíchin natëcaso marë'. ⁶ Canpita noya natëhuatama', noya cancantarai. Ina quëran canconpatoi, co natëpisopitahuë' no'tëquën ana'ntarai.

⁷ Canpitaso' ya'pirama quëran quënanamasoráchin yonquirama'. Co cancanëma quëran huarë' yonquiramahuë'. A'naquën "Quisocristo chachin imarai," topachinara, isonta' yonqui'ina'. Quiyanta' Quisocristo imarai mini. ⁸ Yosë chachin chiniquën nanan quëtërincoi nanamën a'chinta'huainquëmaso marë', itohuatênquëmara, co ina marë' tapanahuë'.

Noya noya imacamaso marë' a'chintërainquëma'. Co nisha cancantamaso marë' a'chintërainquëmahuë'.⁹ Chiniquën nanantopirahuë', co apa'yana'huanquëmaso marë' ninshitaranquëmahuë'.¹⁰ A'naquën itërinëinquëma': "Paono na'con ninshitatonpoa', chiniquën pënënpiripoahuë'. Huë'pachinaso', co chiniquën nanantona'pi pochin nontërinpoahuë'. Sanoanayan quëran a'chintërinpoa' ni'ton, co chiniquën nanantërinhuë'," toconpi.¹¹ Napopirinahuë', co nisha nisha nontaraihuë'. Inapitanta' sha'huitoco' nitochina'. Ninshitohuatëinquëmara, chiniquën pënënanquëma mini. Canpitataquë canconpatoi, inachachin nontarainquëma'. Insosona co yanatëhuachinhuë', chiniquën pënënatoi, ana'ntarai huachi.

¹² Inapitasa' co no'tëquën yonquipihuë'. "Quiyaso' noya noyaco'i. A'napita quëran noya noya nitotërai," toconpi. Co ina pochin nonacasohuë' nipirinhüë', napopi. Inahua capini ninocanatoná', ninapotopi. Co quiyaso' inapita pochin cancantërainhuë'.¹³ Co quiyaora nohuanton, chiniquën nanantërainhuë'. Yosë chachin acorincoi na'a piyapi'sa' a'chinta'huaiso marë'. Insëquësona a'china'huaisonta' sha'huitërincoi. Ina nohuanton, Corintoquë ya'huëramasopitanta' a'chintërainquëma'.¹⁴ Yosë sha'huitërincoisoráchin natërai. Ina nohuanton, canpitataquë pa'nai. Quiyarima'ton Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'.¹⁵ Co a'na piyapi a'chininquë paato'i, a'chinaihuë'. Yosë a'parincoi noya a'chinta'huainquëmaso marë'. Na'con nohuantërai noya noya imacamaso'. Noya noya natëhuatama', aquëtë huarë' a'chintarainquëma'.¹⁶ Ina quëran a'napita ya'huërinquënta' yaa'chinai. Inapitanta' Yosë imacaiso marë' a'chintarai. A'na piyapi a'chininquë co nohuantërainhuë' a'china'huaiso'.

¹⁷ Yosë quiricanënuë naporin: " 'Noya noya ninahuë,' co ta'caso' ya'huërinhuë'. 'Ma noyacha Yosë catahuarinco paya,' ta'caso' ya'huërin,' ténin.¹⁸ "Caso' noyaco," topatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Noya cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina na'con na'con yonquía'ahua'.

11

Nisha a'china'piro'sa'yanonpinpiso'

¹ Noya nipatëhua', co ina marë' a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. Nipirinhüë', pi'pian hua'yantërinso pochin nonchinquëma' natanco. No'tëquën yonquicamaso marë' sha'huitaranquëma'.² Yosë nohuanton, na'con nosororanquëma'. Nosoroatëinquëma', a'pitëranquëma'. Co nohuantërahuë' nisha cancantacamaso'. Nanon so'yarinso pochin ninin. Ni'co'. Quëmapiri mapachina, so'ináchin yonquicaso' ya'huërin. Inapochachin carinquëmanta' a'chintëranquëma' Quisocristoíchin yonquicamaso marë'.³ A'naquënso nipirinhüë' yaanishacancantërinëinquëma'. Iráca ya'huani Ipa nonpintërinso pochin yanonpintërinëinquëma' ama Quisocristoíchin yonquicamaso marëhuë'.⁴ Quisocristo imacaso' a'chintëranquëma'. Natëhuatama', Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Inapitasa' nipirinhüë' nisha a'chintërinëinquëma'. "Quisocristo nanamën chachin a'chintarainquëma'," itopirinhüë', nisha nanan a'chintërinëinquëma'. Nisha ispiritonta' ya'huërin, itërinëinquëma'. Nisha nisha natëcaso' a'chintohuachinquëmara, a'naroáchin yaimarama'.⁵ "Quiyaso' noya noyaco'i," itopirinhüë'mahuë', inapitasa' co ca quëran noya noyahuë', ténahuë'.⁶ Co miso nona'pichuë' niporahuë', noya noya nitotërahuë'. Ya'ipi no'tëquën a'chintëranquëmaso' nani nitotërama'. Nani ma'sha ninahuësonta' nani ni'nama'.

⁷ Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, co pi'pisha tēranta' coriqui ma'paranquëmahuë'. Sacatato, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Topinan a'chintëranquëma' canpita noya noya imacamaso marë'. ¿Ina marë' co noyahuë' ni'namaco ti? ⁸ A'chintëranquëmaso marë' co manta' ma'paranquëmahuë'. A'napita imapisopita coriqui a'patërinaco catahua'huanquëmaso marë'. Naporo' co inapita a'chintopirahuë', a'patërinaco. ⁹ Canpitataquë ya'huasoco, ma'sha pahuantopirincuhuë', co pi'pisha tēranta' ma'paranquëmahuë'. Masitonia parti quëran huëcatona', quëtirinaco. Quisocristo imapi ni'ton, topinan ma'sha quëtirinaco nanpica'huaso marë'. Canpita ma'shanëma' co ma'paranquëmahuë'. Co onporonta' nohuantaparanquëmahuë'. ¹⁰ Quisocristo catahuarinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co a'chinato canarahuë'. Ya'ipi Acaya parti topinan a'chinarahuë'. Napoaton noya cancantërahüë. Co insonta' nanitarinhüë' nisha ayonquincoso'. ¹¹ "Co nosororinquëmahuë' ni'ton, ma'shanëma' co ma'parinquëmahuë'," itopirinëinquëmahuë', co no'tëquën nonpihuë'. Yosë ni'sárinco, na'con nosororinquëma', tënahüë.

¹² Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinëinquëmara, coriqui ma'parinëinquëma'. Caso nipirinhüë' a'chinahuëso marë' co coriqui ma'patërahüë'. Ipora huanta' topinan a'chinárahüë ama pinoinacoso marëhuë'. Inapita pochin canta' ma'paranquëma' naporini, "Paono pochachin a'chintërainquëma'. Yosë a'parincoi quiyanta'," ichtënéinquëmahuë'. ¹³ Inapitaso nipirinhüë' na'con nonpintërinëinquëma'. "Quisocristo a'parincoi," itopirinëinquëmahuë', co tëhuëenchachin a'parinhüë'. Nonpintatënéinquëma', a'chintarinëinquëma'. ¹⁴ Co ina marë' pa'yanacaso' ya'huërinhuë'. Ni'co'. Satanasënta' nohuantohuachin, Yosë anquëninën pochin ya'norarin piyapi'sa' nonpintacaso marë'. ¹⁵ Napoaton Satanasë natëpisopitanta' ina pochachin nisapi. "Yosë a'parincoi. No'tëquën natëcamaso marë' a'chintarainquëma'," topirinhüë'. Nonpinapi ni'ton, a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'ntarin.

Paono parisitërinso'

¹⁶ Naquëranchin sha'huitanta'inquëma'. "Paonoso' hua'yantërin," toconpi a'naquë. Ama inapita natëcosohüë'. Nipirinhüë', pi'pian ina pochin nontohuatëinquëma', ahuantatoma', natanco, topirahuë'. Caso' noya noya ninahuëso' sha'huitaranquëma' yonquicamaso marë'. ¹⁷ Co Sinioro nohuantërinhuë' a'napita nocanacaso'. Nocantohuatëra, hua'yantërinso pochin nonëhua'. ¹⁸ Nipirinhüë', nisha a'china'piro'sa' ina pochin nonpi ni'ton, canta' pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'. ¹⁹ Inapitaso' nocanpirinëinquëmahuë', noya natanama' ni'quëhuarë', canta' pi'pian tēranta' natanco, topirahuë'. ²⁰ Inapitaso' chiniquë camairinëinquëma'. Ma'shanëma' topinan mapi. Nocaninëinquëma', yaahuërinëinquëma', Inapotopirinëinquëmahuë', ¿ma'marëcha noya natanama nicaya? tënahüë, yonquiato. ²¹ Quiyaso nipirinhüë' co ina pochin ninahuë'. Co chiniquë nontërainquëmahuë'. Ina marë' tapanai.

Nipirinhüë', inapitaso' nocaninacoi ni'quëhuarë', canta' hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian nonantapatarahuë'. ²² "Quiyaso' Iprio piyapicoi," topachinara, canta' mini Iprioico. "Israiro piyapicoi," topachinara, canta' inachachin ninahuë. "Apraanso' shimashonëhuëi chachin," topachinara, inaso' shimashonëhuë canta'. ²³ "Quisocristo sha'huitërincoi ni'toi, natërai," itopirinëinquëmahuë'. ¿Caso' na'con na'con natërahüë! Inapitaso' nocaninaco ni'ton, hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian inapita pochin nonchinquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'. Yosë marë' caso' chini

chiniquën sacatërahuë. Pa'sápató, Yosë nanamën a'chinahuë. Ina marë na'con na'con parisitaporahuë', ahuantërahuë. Inanta sha'huichinquëma'. A'chinahuëso marë' na'aro' tashinan pëiquë po'morinaco. Na'aro' ahuerinaco. Shitëparinaco. ²⁴ Cotio hua'ano'sa' ana'intonaco, chiniquën huihuirinaco. Cara shonca iscono' huihuirinaco. Nisha nisha ninanoquë a'natëraporo' inapotëra'piarinaco. ²⁵ Copirno sontaro'sanënpita naraqüë chiniquën ahuerinaco. Cararo' inapotatonaco, ana'intërinaco. A'na tahuëri na'piquë të'yararinaco tëpainacoso marë'. Naporahuaton, cararo' pi'pishachin shichimiitërahuë. Nanchaquë marë pa'taporahuë', nancha yancominahuaton, acopoi' pa'nin. Cararo' inaporahuë. A'na tashi' nara yanponinquë matato, marëquë chachin tahuërianpitërahuë. I'huaraya huarë' cha'ërahuë. ²⁶ A'chinaca'huaso marë' pa'sárahüë. Iiro'sa' panca pamatohuachina, shichimiitërahuë. Ihuatëro'santa' yatëparinaco. Canta' cotio piyapico nipirahuë', cotioro'sa' no'huitonaco, yaahuërinaco. Nisharo'santa' no'huirinaco. Panca ninanoro'saquë a'naquën yaahuërinaco. Co piyapi ya'huërinquëonta' ma'sha onporahuë. Marë pa'tohuatëra, parisitërahuë. A'naquën: "Quiyanta' imarai," taponarahuë', chiniquën no'huirinaco. ²⁷ Chiniquën sacatápató, parisitërahuë. Tashinta' co huë'ëtorahuë', ni'tárahüë. Na'a tahuëri capa cosharo' ni'ton, tanarahuë, yamororahuë. Co coshataporahuë', a'chinárahüë. A'moca'huaso' pahuantërinco ni'ton, sëhuën natanahuë.

²⁸ Yosë nohuanton, ina pochin parisitárahüë. Naporahuaton, ya'ipi imaramasopita nosoroatënguëma', yonquiáranquëma'. Noya noya imacamaso' na'con nohuantërahuë. Nani tahuëri yonquiátënguëma' napion cantatërahuë. ²⁹ A'naquën co chiniquën cantantohuachinahuë', canta' ina pochin ninatanahuë. A'na piyapi anishacancantohuachinquëmara, nosororanguëma' ni'ton, ina no'huirë pochin cantatërahuë. ³⁰ A'naquënso' na'con nonsapi. "Quiyaso' noya noyacoí," topi. Caso nipirinhüë' co ina pochin nonahuë'. Co caora nanitërahuëso' sha'huichinquëma'. Na'con ma'sha onpotopirincóhuë', Yosëichin achinicananinco ahuantahuaso marë'. ³¹ Yosë ni'sárinco, co nonpintaranquëmahüë'. Inaso' Quisocriso pa'pin chachin, ya'ipiyari chinochina'. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. ³² Iráca Tamascoquë ya'huasoco, ninano hua'an yamaninco, copirno Aritasëri acorinso'. Tashinan pëiquë yapo'morinco ni'ton, sontaro'sa' a'parin. Nani tahuëri ninano ya'coana ni'sapi macainacoso marë'. ³³ Yamapirincóhuë', imapisopita catahuarinaco cha'ëca'huaso marë'. Inapa pairatopiquë huintana ya'huërin. Ina quëran nantipiquë anohuaraimarinaco. Napotohuachinacora, cha'ërahuë. Co caora nanitopirahuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahuë.

12

Paono inápaquë quënaninso'

¹ Co nohuantërahuë' a'napita nocana'huaso'. "Caso' noya noya piyapico," co taporahuë', pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'. Iráca Yosë nohuanton, hua'narëso pochin ma'sha ni'nahuë. Quisocriso chachin anitotërinco'. ² Naporó' inápaquë Yosë ya'huërinquë chachin quëparinco. Nani shonca catapini pi'pitarin quëparinco'. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin. ³ Tëhuëinchachin pantarahuë. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin. ⁴ Yosë'pa' ya'huasoco, na'con natanpirahuë', co nanitërahuë'

sha'huica'huaso'. Co Yosë nohuantërinhuë'. ⁵ Noya noya nininso' anitotërinco ni'ton, nocantochináchin cancantopirahuë', tananpitërahuë. Co caora nohuanto, chiniquën nanantërahuë'. Co caora nanitërahuë' noya nica'huaso', ténahuë. ⁶ "Na'con na'con nitotërahuë," itëranquëma' naporini, no'tëquën nonchitëncuëmahuë', co nonpinchitëncuëmahuë'. Nipirinhuë', co ina pochin nontëranquëmahuë'. Nani nohuitëramaco. A'chintohuatëncuëmara, natanamaco. Naporahuësopita ni'nama'. Inaíchin yonquiatoma', noya ni'co topirahuë'. Napoaton co aquëtë' sha'huitaranquëmahuë'.

⁷ Yosë na'con na'con anitotërinco. Ina quëran ama a'napita nocana'huaso marëhuë' ina nohuanton, ma'sha onporahuë. Nahuan acosposha ohuanincoso pochin natanahuë. Co oshahuanaporahuë', Satanase na'con aparisitërinco. ⁸ Ina marë' chiniquën Siniro nontërahuë. "Catahuaco ama parisichisohuë'," itërahuë. Cararo' ina pochin nontopirahuë'. ⁹ Siniro sha'huitërinco: "Ca nohuanto, ipora huanta' parisitapiranhuë', nosoroatëncuën, na'con catahuanarquën. Carinquën achinicananarquën noya ahuantamaso marë'. Co quëmaora nanitohuatantuë', na'con na'con catahuanarquën. Ma'sona tëranta' onpohuatan, co onporonta' pataranquëncuë'," itërinco. Napoaton co huachi sëtërahuë'. "Co caora nanitohuatërahuë', Quisocriso na'con na'con catahuarinco," ta'to, noya cancantërahuë. ¹⁰ Napoaton co chiniquën cancantopirahuë', co pa'yanahuë'. Pinopachinacora, co no'huitërahuë'. Ma'sha pahuantopirincohuë', co ina yonquirahuë'. Quisocriso imarahuëso marë' aparisitohuachinacora, ahuantërahuë. Sacai' nipirinhuë', nóya cancantërahuë'. "Co caora nanitohuatërahuë', na'con na'con catahuarinco," ta'to, chini chiniquën cancantërahuë'.

Imapisopita yonquirinso'

¹¹ Nisha a'china'piro'sa' pa'yatërama' ni'ton, hua'yantërinso pochin nontëranquëma'. "Paono nóya a'chintërincoi," itërama' naporini, co ina pochin canta' nonaca'huaso' ya'huë'itonhuë'. "Quiyaso' noya noyacoí," itopirinëncuëmahuë', co ca quëran noya noyahuë' inahuaso'. Co caora nanitaporahuë', Quisocriso catahuarinco ni'ton, noya ninahuë. ¹² Iráca isoro'paquë nipon, a'naya a'naya huayonaton, acorin nanamën a'chinacaiso marë'. Inapitaso' na'con catahuarin. Ina nohuanton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi. Inapopi quëran acorinsopita nohuitërhua'. Canta' acorinco ni'ton, inapochachin catahuarinco. Canpitaquë ya'huapo, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë'. Aparisitopirinacohuë', ahuantato, a'chintëranquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya," ta'toma', imarama'. ¹³ A'naquëncuëno nipirinhuë' sha'huitërinëncuëma'. "A'napita imapisopita noya noya ni'nin," itopirinëncuëmahuë', ya'ipinquëma' napopináchin ni'nanquëma'. A'na parti a'chinpato, coshoro', coriquí, inapita ma'patërahuë' capato, nancia'huaso marë'. Canpitaíchin co ma'pachinanquëmahuë'. ¿Ina marë' no'huiramaco ti? No'huihuatamaco, ¡naniantoco'!

¹⁴ Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' yapa'sarahuë. Cantonpatëncuëma', co manta' ma'paaranquëmahuë'. Co ma'shanëma' nohuantërahuë'. Canpita noya noya imacamaso' nohuantërahuë. Hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Hui'nanpoa' co nocomarinpoahuë'. Canpoari catahuacaso' ya'huërin. ¹⁵ Napoaton co manta' ma'paaranquëmahuë'. Noya cancantato, sacatarahuë coshoro' pa'ana'huaso marë'. Ina quëran parisitaporahuë', a'chintëranquëma' noya imacamaso marë'. Carimaso' na'con na'con nosoropiranquëmahuë', canpitaso' co onpopinchin nosororamaco huë' topirahuë'.

16 A'naquëonta' nonpinapirino. "Paono co ma'sha ma'papirinquëmahuë', nonpintatënquëma', canarin," itërinënuëma'. Co napopirahuë', napotërinënuëma'. 17 I'hua mini a'naquën a'papirahuë', co manta' ina quëran canarahuë'. 18 "Inta, quëmari ni'coniquë' iyaro'sa," itahuato, Tito a'parahuë'. Inarë' a'na iyayanta' a'parahuë'. Cantonpachinquëma', co Tito nonpintërinquëmahuë'. Canta' ina pochachin cancantërahue. Co pi'pisha tëranta' canaraihuë'.

19 Co noya nicamacoisio marë' ninshitarainquëmahuë'. A'naquëma' nimara ina pochin yonqupiramahuë', co quiyaso naporaihuë'. Nosorainquëma' iyaro'sa'. Noya noya imacamaso marë' ninshitarainquëma'. Quisocristo imarai ni'ton, Yosëichin yonquirai. Ina ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën ninshitarainquëma'. 20 Canconpato, co noya ni'saranquëmahuë' nimara. Canpitanta' co noya ni'saramacohuë' nimara. Napoaton sëtato, yonquiáranquëma'. Ipora huanta' a'naquëma' nimara nino'huirama', nia'pitarama', iquianan quëran ninontarama', nipinosarama', ninocanarama', nisha nisha yonquiarama' nimara, tënahue yonquiato. 21 Iráca a'naquëma' co noyahuë' yonquirama'. Monshihuanama', sanapirachin yonquirama'. Ipora huanta' a'naquëma' inapoarama' nimara. Co ina naniantohuatamahuë', canconpato, pa'pi sëtarahuë'. Carinquëma' a'chintëranquëmaso' ni'ton, Yosë atapanarino. Co oshanëma' a'pohuatamahuë', chiniquën asëtaramaco.

13

Piquëran pënëntërinso'

1 Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' pa'sarahue. Yosë quiranënen quëran sha'huitërinpoa'. "Ama topinan quëran ana'intocoso'huë'. Natantacaso' ya'huërin. Cato' piyapihuë nipon, cara piyapihuë nipon, inachachin sha'huitohuachinpoa', naporu huarë' ana'intacaso' ya'huërin," topi. Napoaton pa'pato, ina pochin natantarahuë' no'tëquën nitota'huaso marë'. 2 I'hua ni'conpatënuëmara, pënënanquëma'. "Co oshanëma' naniantohuatamahuë', a'na huë'pato, no'tëquën ana'intaranquëma huachi," itëranquëma'. Iporaso' co inatohua' ya'huëpirahuë', inachachin pënëntaranquëma'. Co i'hua oshahuaninsoachin yonquirahuë'. Ya'ipinquëma' pënënanranquëma'. 3 "Chiniquën nanantëraso' a'notocoi nitochii," itopiramacohuë'. Pa'pato, no'tëquën ana'intohuatënuëma', nitotarama'. "Quisocristori a'parin ni'ton, chiniquën nanantërin," tosarama'. Quisocristo co topinan quëran nontërinpoahuë'. Chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin. 4 Isoro'paquë nipon, co aquëtë' chinirinhue'. Corosëquë patanantopi. Chiminaponahuë', Tata Yosëri chiniquën nanantaton, ananpitaantarin. Quiyanta' Quisocristo pochin cancantatoi, co quiyaoa chiniraihuë'. Ina acorincoi ni'ton, Yosë achinicananincoi no'tëquën pënëna'huainquëmaso marë'.

5 Canpitaso nipirinhue' nitantiaco'. Canpitaora yonquinëma quëran yonquico'. A'naquëma' co cancanëma quëran huarë' imashatëramahuë' nimara. Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Quisocristo ya'coancantërinquëma'. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? A'naquëmaso nipirinhue' co tëhuëenchachin imamaranquëmahuë'. 6 Tëhuëenchachin imapatama', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', tënahue. Ina quëran canpitanta' inachachin yonquiarama'. "Tëhuëenchachin Quisocristori acorin pënënanpoaso marë'," tosarama'. 7 Canpita marë' Yosë nontarai. "Catahuaquë' noyasáchin niina," itërai. Co a'napita noya nicainacoisio marë' naporaihuë'. Canpita noya noya imacamaso marë' naporai. A'napita co noyahuë' yonquiarapipirino'huë',

co ina yonquiraihuë'. ⁸ No'tën nanan natëcamaso marë' catahuarainquëma'. Co nohuantëraihuë' nisha a'chinta'huainquëmaso'. ⁹ Co chiniquën nanan-tona'pi pochin nipiraihuë', co ina marë' sëtëraihuë'. Noya imapatama', nóya cancantarai. Ipora huanta' Yosë nontarai. "Catahuaquë', Sinioro, noya noya cancanchina'," itërai. ¹⁰ Napoaton co inaquë ya'huaporahuë', ninshitaranquëma' pënëna'huainquëmaso marë'. Ya'ipi co noyahüë' yonquiramasopita naniantohuatama', canconpato, co ana'inta'huainquëmaso' ya'huaponhuë'. Sinioro chachin chiniquën nanan quëtërinco catahua'huainquëmaso marë'. Co anishacancanta'huainquëmaso marë' napotaranquëmahüë'. Noya noya imacamaso marë' napotaranquëma'.

¹¹ Nani iyaro'sa' ninshitëranquëma'. Noya cancantoco', tënahuë. Ya'ipi cancanëma quëran Yosë imaco'. Pënënanquëmaso' noya natëtoma', niachinican-canço'. Napopináchin yonquico'. Noya nini'toma', ya'huëco'. Inapohuatama', Yosë catahuarainquëma'. Inasáchin nosoroatonpoa', catahuarainpoa' sano cancantacaso marë'. ¹² Noya ninosoroatoma', imaramasopita capini nisë'quëco'.

¹³ Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso', saludos a'patarinënuëma'.

¹⁴ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo catahuarainquëma'. Tata Yosë nosoro'inquëma'. Ispirito Santo chachin nani tahuëri noya ayonquiuinquëma'. Nani huachi.

Paono

Paonori Carasiaquë ya'huëpisopita ninshitérinso'

Carasiaquë imapisopita quirica a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Co piyapi'sa' inahuaa nohuanton a'parinacohüë' a'china'huaso marë'. Co inapita acorinacohüë'. Tata Yosë chachin acorinco. Ina nohuanton, Quisocristo nanpiantarin huachi. Nani nanpiantohuachina, ina chachin nanan quëtërinco a'china'huaso marë'. ² Ya'ipicoi isëquë imaraisopitaro'coi chachin nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Carasia parti ya'huëramasopita imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'. ⁴ Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Inaora nohuanton, ya'huëretërinpoa'. Notohuaro' piyapi'sa' co noyahuë' yonquipi. Ama inapita pochin cancantacaso marëhuë' chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Tata Yosë nohuanton, nicha'ërinpoa'. ⁵ “¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!” itahua'. Ama onporonta' ina naniantahuasohüë'. Amen.

Quisocristoíchin imacaso' ya'huërinso'

⁶ Yosë ayonquirinquëma' imacamaso marë'. Quisocristo inaora nohuanton nosoroatëinquëma', catahuarinquëma' ni'ton, imarama'. Imapiramahuë', a'naroáchin ina naniantatoma', nisha nanan yaimarama'. Ina yonquiato, pa'yanahuë. ⁷ Co a'na nanan, iyaro'sa', ya'huërinhuë' cha'ëcaso marë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitinpoa'. Inasáchin yonquipiramahuë', a'napita huëcatona', nisha nanan a'chintarinëinquëma'. Napaoton nisha nisha yonquiarama'. Yanonpintërinëinquëma'. “Co Quisocristoráchin yonquicaso' ya'huërinhuë'” itërinëinquëma'. ⁸ Quiyanta' nisha nanan a'chinai naporini, Yosë ana'inchitoncoihüë'. Anquëni tëranta' nisha nanan a'chinin naporini, Yosëri ana'inchitonhuë'. “Quisocristoíchin nicha'ërinpoa'” itëranquëma'. ⁹ Iráca inachachin sha'huitërainquëma'. Iporaso' naquëranchin sha'huitantaranquëma'. “Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'” ta'toma', imarama'. Inso tëranta' nisha nanan a'chintohuachinquëma', Yosëri chiniquën ana'inchin, tënahüë.

¹⁰ Co piyapi'sa' noya nicainacoso marë' a'chinahuë'. Yosë noya nicaincoso marë' a'chinahuë. Piyapi'sa' pa'yatinacoso marë' na'con na'con yonquirahuë naporini, co Quisocristo natëitohüë'.

Paono ya'nan imarinso'

¹¹ No'tëquën iyaro'sa' sha'huitaranquëma'. Iráca quëran huarë' co piyapi yonquirinso' a'chintëranquëmahüë'. ¹² Quisocristo chachin nanamën anitotërinco. Co a'na piyapi sha'huitërincohuë'. Co insonta' ina nanamën a'chintërincohuë'. Inaora chachin anitotërinco.

¹³ Iráca naporahuëso' nani natantërama'. Co'huara Quisocristo imashatërapohüë', cotio nanan imarahüë. Ina imato, Quisocristo imapisopita no'huirahuë. Chiniquën aparisitërahuë. Ata'huanta'huaso' yonquipirahuë'. ¹⁴ Cotioro'sa' napopiso' chiniquën imato, inasáchin yonquirahuë. Carë' napopináchin pi'ipitopiso' noya natëpirinahuë', caso' na'con na'con natërahuë.

Nani ma'sha shimashonëhuëpita a'chinpiso' yanatëpirahuë'. 15-16 Yosë nosoroatonco, nohuantërinco hui'nin imaca'huaso marë'. Co'huara nasichátërapohuë', yonquirinco nanamën a'china'huaso marë'. Inaora nohuanton, nosororinco ni'ton, hui'nin anohuitërinco nisha piyapi'sa' pënëna'huaso marë'. Ina marë' acohuachincora, co piyapi'sa' paaparahuë' a'chintinacoso marë'. 17 Ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpirinahuë', co inatohua' pa'nahuë' nonta'huaso marë'. Inapita'ton acopirinhuë', Yosë nani sha'huitërinco ni'ton, co inapita tëranta' natanconahuë'. Co hua'qui quëranhuë' Arapia parti paato, Quisocristo nanamën yonquiarahuë. Ina quëran Tamascoquë paantarahuë.

18 Cara pi'ipi quëran Quirosarinquë pa'nahuë Pitro nohuita'huaso marë'. Cato simana pochin pëinënquë yacaparahuë. 19 Naporo' Santiaconta' nohuitërahüë. Quisocristo iin inaso'. Inapitasáchin nontërahüë. A'napita ca'tano'saso' co ni'nahuë'. 20 Yosë ni'sárinco, no'tëquën ninshitaranquëma'. Co nonpintaranquëma'.

21 Ina quëran Siria parti pa'nahuë a'chinapo. Sirisia partinta' pa'nahuë. 22 Cotia parti ya'huëpisopitaso nipirinhuë' co nohuichatërarinacohuë'. Inatohua' na'a Quisocristo imapisopita ya'huëpirinahuë', co nohuitërinacohuë'. 23 Topinan natantërinaco. "Íráca Paono aparisitërinpoa'. Yatëpapirinpohuë', iporáso inanta' imarin. Quisocristo nanamën a'chinarin huachi," topi, natantopi. 24 Ina natantahuatona', "¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, Paononta' imarin paya!" topi.

2

Quisoso ca'tano'sanënpitarë' ninontopiso'

1 Shonca catapini pi'ipi quëran naquëranchin Quirosarinquë paantarahuë. Pirnapi ca'taninco. Titonta' quëparai. 2 Yosë ayonquirinco paca'huaso' ni'ton, pa'nahuë imapisopita nonta'huaso marë'. Ansiano'sarachin niyontonpachinara, sha'huitërahüë. "Caso' nisha piyapi'sa' a'chintohuato, Quisocristoíchin imacaiso' ya'huërin, ténahuë. Íráca pënëntërinso' imacaiso' co a'chintërahüë'," itërahüë. "Co no'tëquën a'chinanhuë'," itërinaco naporini, topinan quëran a'chinchitënquëmahuë', ténahuë yonquiato. Ansiano'saso nipirinhuë' "Noya a'chinan," itërinaco. 3 Titonta' nisha piyapi nipirinhuë', inatohua' quëparahuë. Co marca ya'huëtopirinhuë', ansiano'sari noya ni'pi. "Marca niacotëquë'," co itopihuë'. 4 A'naquën cotioro'saso nipirinhuë', "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', co Quisocristoráchin imapihuë'. Íráca pënëntërinso' imapi. Yasha'huirapitonaco, niyontonpiso pëiquë ya'conpi Quisocristo imatopi naporaisopita nicacaiso marë'. "Íráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin," ta'tona, yaanishacancantërinacoi nisha nisha natëca'huaiso marë'. 5 Napotopirinacoihuë', co pi'pian tëranta' nohuantërahüë'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," itërai. Canpitanta' no'tëquën yonquicamaso' nohuantërai. Napoaton nisha a'chintohuachinacoira, co manta' natërahüë'.

6 Ansiano hua'ano'saso' nipirinhuë', co nisha sha'huitërinacohuë'. Chinqüën nanantopirinahuë', co të'huatërahüë'. Napopináchin Yosë ni'ninpoa'. 7-8 "No'tëquën a'chinan," itërinaco. Pitrori a'chintohuachina, Yosë nohuanton, na'a cotioro'sa' Quisocristo imasapi. Carinta' a'chintohuato, Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa', nisha nisha niponaraihuë', imasapi inahuanta'. Napoaton ansiano'santa' noya nontërinaco. "Yosëri Pitro acorin cotioro'sa' a'chintacaso marë'. Quëmaso nipirinhuë' acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë'," itërinaco.

⁹ Santiaco, Pitro, Coansha, inapitasa' chini chiniquén nanantopi ni'ton, sha'huitèrinacoi. "Yosé na'con catahuarinquén. Ina acorinquén nisha piyapi'sa' a'chintacaso maré', ta'tona', sè'quèrinaco. Pirnapinta' sè'quèpi. "Canpitasa' nisha piyapi'sa' a'chintoco'. Quiyaso nipirinhué' cotioro'sa' a'chintarai," itohuachinacoira, "Noyahua'," itèrai. ¹⁰ "Ama sa'ahuaro'sa' naniantocosohué'. Imapisopita a'chintoco' ma'sha quètacaso'," itèrinacoi. "Co'chi naniantaraihué' paya. Nosororai quiyarinta'," itèrahué'.

Paonori Pitro pènéninso'

¹¹ Ina quèran Pitro Antioquiaquè pa'pachina, Quisocristoíchin anoyacancantèrinpoaso' nitotaponahué', tèhuèrin. Napoaton niyontonpiquè chachin pènénahué'. Ina sha'huichinquéma' nitotoco'. ¹² Inaquè nisha piyapi'sa' ya'huèpi. A'naquén Quisocristo imapi. Inapitasa' co'cotio piyapihué' ni'ton, ya'ipi cosharo' ca'pi. Cotioro'santa' inaquè ya'huèpisopita Quisoso imapachinara, co'huachi cosharo' a'popihué'. Napopináchin coshatopi. Pitronta' inapitaré' coshataton, co' ma'sha a'porinhué'. Ina quèran a'napita cotioro'sa' Quirosarin quèran canqui. Santiaco imarin-sopita inahuaso'. "Quiyanta' Quisocristo imarai," taponaraihué', iráca pènèntopiso' yonquiatona', ma'sha a'popi. Inapita hué'pachinara, Pitro co'huachi nisha piyapi'saré' coshatèrinhué'. Marca pa'yatopisopita tè'huataton, nisha coshatèrin. ¹³ Ya'huèhuano'santa' cotioro'sa' nipsisopita Pitro nica-tona', nisha coshatopi. Pirnapinta' Pitroré' chachin nisha coshatèrin. Quisocristo nanamén nitotaponaraihué', co'no'tèquén imapihué'. ¹⁴ Ina ni'sahuato, ya'ipi piyapi ni'tèrantapaiquè Pitro chiniquén pènénahué'. "Co'tio piyapinquén niponahué', Quisocristo imaton, iráca pènèntèrinso' nani-antèran. Nisha piyapi'saré'quén coshataponahué', iporaso' naquèranchin ma'sha a'poantaran. Ina pochin nicanon, piyapi'sa' anishayonquiarian. 'Co' Quisocristoíchin nicha'èrinpoahué' nimara. Iráca pènèntèrinsonta' natècaso' ya'huèrin,' ta'tona', nonanarinènguén. ¿Nisha piyapi'santa' cotioro'sa' pochin yaatarantèran ti?

Quisocristo natèhuatèhua', Yosé nicha'èrinpoaso'

¹⁵ Canpoaso' hua'huatèrèhua quèran huaré' cotioro'sanpoa' ninèhua'. Co' nisha piyapinpohué'. 'Co' oshahuano'sanpoahué',' nitèrèhua'. ¹⁶ Napopirèhuahué', Moisésè pènèntèrinso' natèhuatèhua', co' ina maré' Yosé noya ni'sarinpoahué'. Quisocristoíchin imapatèhua', noya ni'sarinpoa'. Napoaton canpoanta' Quisocristo natèrèhua' oshanènpoa' inquitinpoaso maré'. Co' inso tèranta' pènèntèrinso' natèrinso maré' Yosé'pa' pa'sarinhué'. Quisocristoráchin nicha'èrinpoa'.

¹⁷ 'Quisocristo nicha'èsarinpoa',' ta'tèhua', imarihuarahué', iráca pènèntèrinso' imaantahuatèhua', ¿Quisocristo napoahuaré' aoshahuaninpoa' ti? Co' onporonta' ina pochin yonquicaso' ya'huèrinhué'. ¹⁸ Iráca pènèntèrinso' nani naniantèrèhua'. Naquèranchin ina yonquiantahuatèhua', co' Yosé natèarihuahué'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huèrin. ¹⁹ Iráca canta' pènèntèrinso' imapirahué', co' nanitèrahué' no'tèquén natèca'huaso'. Co' ina imato noya cancantèrahué'. Oshahuanato, chimipi pochin cancantèrahué'. Napoaton iráca pènèntèrinso' naniantèrahué' Yoséíchin yonquica'huaso maré'. ²⁰ Quisocristo corosèquè chiminin. Ina imato, canta' corosèquè chiminahuésè pochin ninahué'. Iráca yonquirahuésè' naniantèrahué'. Napoaton co' huachi oshahuanaca'huaso' ya'huèrinhué'. Iporaso' Quisocristoíchin yonquirahué'. Co' huachi caora nohuato ma'sha ninahué'. Quisocristo ya'coancantèrinco ni'ton, catahuarinco noya nica'huaso'. 'Nani tahuéri Yosé hui'nin chachin catahuarinco,' ta'to, noya cancantèrahué'. Inaso'

pa'pi nosororinco. Nosoroatonco, ya'huèrènamèhuè chiminin. ²¹ Inaora nohuanton, Yosè nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin chiminacaso marè'. Co ina naniantèrahuè'. Inasáchin imarahuè ni'ton, Yosè noya ni'sarinco huachi. Iráca pènèntèrinso' natèrèhuaso marè' noya ni'ninpoa' naporini, topinan quèran Quisocristo chimintonhuè', itèrahuè'.

3

Iráca nanan naniantatèhua', nasha nananáchin imahua'

¹ Co no'tèquèn iyaro'sa' yonquiramahuè'. ¿Inta' ahua'yantatèinquèma', anishacancantèrinquèma'? tènahuè yonquiato. “Quisocristo corosèquè patanantopi. Canpoa marè' chiminin,” itèrainquèma'. A'ninquechin quènanèso pochachin sha'huitohuatèinquèmara, natanama'. “Ina pochin chiminaton, oshanènpoa' inquitèrinpoa',” ta'toma', Quisocristo imarama'. ² Isoíchin yanitotèrahuè. ¿Ma'ta' imarama' ni'ton Ispirito Santo ya'coancantèrinquèma'? Iráca pènèntèrinso' natèhuatama', ¿Ispirito Santo ya'coancantèrinquèma' ti? ¡Co'ta, Quisocristo nanamèn natanatoma' natèhuatama', ya'coancantèrinquèma'! “No'tèquèn nontèrinpoa',” ta'toma', natèrama'. Ina imapatama', Ispirito Santo ya'coancantatèinquèma', na'con catahuarinquèma'. ³ ¿Onpoatomata' iporaso' co huachi no'tèquèn yonquiramahuè'? Naquèranchin iráca pènèntopiso' yanatèantarama'. Ya'nán imapoma', co canpitaora nanitèramahuè' Yosè huèntonèquè ya'conacamaso'. Ispirito Santo aya'coninquèma'. Ipora huanta' co canpitaora nanitaramahuè' noya noya imacamaso'. ⁴ Imaramaso marè' Ispirito Santo na'con catahuapiringuèmahuè'. Quisocristo naniantohuatama', topinan quèran catahuarinquèma'. Napoaponahuè', co Quisocristo naniantaramahuè', topirahuè'. ⁵ “Quisocristoíchin anoyacancantèrinco,” topatama', Ispirito Santo ya'coancantèrinquèma'. Inapotohuachinquèma', achinicananinquèma'. Catahuarinquèma' ni'ton, nani ma'sha nanitaparama'. Co iráca pènèntèrinso' natèramaso marè' catahuarinquèmahuè'.

⁶ Isonta' yonquico': iráca Apraan Yosè natèrin. “No'tèquèn nontèrinco. Sacai' nininsonta' nanitaparin,” topachina, Yosèri noya ni'nin. ⁷ Iporaso' canpoanta': “Yosè no'tèquèn nontèrinpoa' ni'ton, imasarahuè,” topatèhua', Apraan pochin cantantarihua'. Ina pochin cancantohuatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'. Inanta' iyaro'sa' nitotoco'. ⁸ Co cotioro'saráchin Yosèri nohuantèrinhuè'. Nisha piyapi'santa' imapachina', noya ni'sarin. Noya nicaton, co oshanèna marè' ana'intarinhuè'. Iráca iso noya nanan ninoton, Apraan itapon: “Nisha nisha piyapi'santa' quèma pochin cancantohuachina', na'con catahuaarahuè,” itèrin Yosèri. Quiricanèn quèran naporin. ⁹ Apraan Yosèri sha'huitèrinso' topinan natècharinso marè' Yosèri na'con catahuarin. Inapochachin canpoanta' Quisocristo nanamèn topinan natècharèhuaso marè' catahuarinpoa'.

¹⁰ Moisèsè iráca pènèntèrinso' yaimapatama', ana'intinquèmaso' ya'huèrin. Co ya'ipi natèramahuè' ni'ton, Yosè ana'intarinquèma'. Iráca quiricanèn quèran naporin: “Co ya'ipimiáchin natèhuatamacohuè', chiniquèn ana'intaranquèma'. Parisitopiquè a'paranquèma',” ténin.

¹¹ “Pènèntèrinso' natèto cha'èsarahuè,” co ta'caso' ya'huèrinhuè'. Ina pochin cancantohuatèhua', co Yosè noya ni'sarinpoahuè'. Quiricanèn quèran no'tèquèn sha'huitèrinpoa': “Cancanènpoa quèran huare' natètohuatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa ni'ton, noya nanpimiatarihua',” ténin quiricanènquè.

¹² Cato' nanan ya'huèrin. Co cato chachin imacaso' ya'huèrinhuè'. Iráca pènèntèrinso' natèhuachina', inasáchin natècaso' ya'huèrin. Moisèsè

sha'huitërinpoa': "No'tëquën natëcaso' ya'huërin. No'tëquën natëhuatëhua', noya nanpimiatarihua'," ténin. Ina nanan imapatama', co Quisocristo nanamën imaramahuë'.

¹³ Co nanitërehuahuë' no'tëquën natëcaso' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristo nipirinhue' nicha'ërinpoa'. Canpoa' ya'huërenamënpoa' chiminin. Ina, Yosëri ana'intërin. Quiricanën quëran naporin: "Piyapi pa'pi co noyahuë' nipachina, naraquë achinpirahuatë', chiniquën ana'intëre'. Nani Yosëri a'porin," ténin quiricanënuë. Canpoaso' ana'intinpoaso' ya'huëpirinhue', naraquë chachin Quisocristo apatanantohuachinara, oshanënpoa marë' parisitërin. Inaquë parisitaton, nicha'ërinpoa'. ¹⁴ "Yosë no'tëquën nontërinco," ténin Apraan. Ina téninso marë' Yosëri noya ni'nin. Nisha piyapiro'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo chiminin. Ina natëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Ya'ipinpoa' Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Iráca Yosë sha'huirinsó pochachin ya'coancantarinpoa'.

Yosë sha'huirinsó'

¹⁵ Ni'cochi iyaro'sa'. Iso pochin sha'huichinquëma' yonquicamaso marë'. Ma'sha mapatëra, quirica quëtërinënpo'. Quëtöhuachinënpora, hua'ani nininën acorahuaton, hui'sharin. Ina quëran co insonta' nanitërinhuë' canpiacaso'. Co aquëtë' ninshitacaso' ya'huërinhuë'. Naporahuaton, co tapicaso' ya'huërinhuë'. Ya'nan ninshitërinso'rachin ya'huëmiatarin. ¹⁶ Inapochachin iráca Yosëri nontaton, Apraan sha'huitërin: "Caora nohuanto, noya catahuaranquën. Quëma shiparionta' catahuarahue' ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantacaso marë'," itërin. A'naíchin shiin yonquiaton, naporin. Quisocristo ninoton, napotërin. ¹⁷ Iráca Apraanë' anoyataton, itapon: "A'na tahuëri quëma shiparin ya'huëhuachin, ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantarin. Caora nohuanto, nicha'ësarahuë. No'tëquën nontaranquën. Co onporonta' naniantarahue'," itërin Yosëri. Ina quëran catapini pasa cara shonca pi'ipi na'huëhuachina, cotioro'sa' pënënin nani ma'sha natëcaso marë'. Pënënpirinhue', Apraanë' iráca anoyatërinso' co naniantërinhuë'. Yosëri nani sha'huitöhuachina, co onporonta' nonpininhue'. ¹⁸ Iráca Yosëri sha'huitërin. "Caora nohuanto, piyapi'sa' nicha'ësarahuë," itërin. Iráca pënëntërinso' natëtë' cha'ëcaso' ya'huërin naporini, co inaora nohuanton Yosë nicha'ëitonpoahuë'.

¹⁹ ¿Ma'marëta' nipachin pënëntërinso' nanan ya'huërin? Co topinan quëran cotioro'sa' pënëninhuë'. Oshahuanëhuaso' anitotinpaso marë' pënënin. Quisocristo nasitaquë huarë' pënëntërinso'achin ya'huërin imacaiso'. Quisocristo nasitöhuachina, iráca Apraan sha'huërinso' chachin o'marin. Yosë pënëntöhuachina, anquëniro'sa' a'paimarin Moisésë sha'huítacaso marë'. Ina quëran Moisésëri piyapi'sa' sha'huitërin. ²⁰ Nipirinhue', Apraan nontöhuachina, co anquëni a'paimarinhue'. Co piyapi tëranta' a'parinhue' sha'huítacaso marë'. Inaora chachin no'tëquën sha'huitërin.

Maistro pochin nininsó'

²¹ Ina pochin ni'quëhuarë' Moisésë pënëntërin ni'ton, ¿Yosëri Apraan sha'huitërinso' tapirin ti? Co naporinhue'. Pënëntërinso' noya noya nicaton, anoyacancantërinpoa' naporini, ina natërehuaso marë' Yosë noya ni'itonpoahuë'. ²² Nipirinhue', co insonta' nanitërinhuë' no'tëquën natëcaso'. Ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso' ya'huërin, ténin Yosë quiricanën quëran. Napoaton Quisocristorachin nanitaparin anoyacancantinpaso'. Inasáchin imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

²³ Co'huara Quisocristo imacaso' tahuëri naniyatërasohuë' Moisésë pënëntërinso' hua'anëntatë pochin nitërinpoa' ama aguëtë' oshahuanacaso marëhuë'. Oncorapirinpoaso pochin nitërinpoa'. Quisocristo nasitaquë huarë' pënëntërinsoachin ya'huërin ama Yosë naniantacaso marëhuë'.
²⁴ Ni'cochi. Hua'huaro'sa' co yonquipihuë' ni'ton, na'con pënënacaso' ya'huërin. Inapochachin iráca Moisésë na'con pënëninpoa'. Maistro pochin pënëninpoa' oshahuanëhuaso' ayonquiiinpoaso marë'. Co pënëntërinso' natëcaso' nanitërehuahuë' ni'ton, Quisocristo huachi yonquiarëhua'. Ina imapatëhua', anoyacancantarinpoa'.
²⁵ Iporaso' nani Quisocristo o'marin ni'ton, co huachi maistro pochin nininso' nohuantarihuahuë'.

²⁶ Iporaso' Quisocristo imapatëhua', hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'.
²⁷ Ya'ipinpoa' Quisocristo natëhuatëhua', huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Ya'conpatëhuara, "Quisocristoíchin imasarahué huachi," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Nasha a'morëso pochin ninëhua' ni'ton, Quisocristo pochin yonquiarihua'.
²⁸ Yosëso' co nisha nisha yonquirinpoahuë'. A'naquënpoa' cotio piyapinpoa', a'naquëonta' nisha piyapi'sa'. A'naquëonta' patrono'sa', a'naquënso' piyapinënpita. A'naquën sanapi'sa', a'naquënpoa' quëmapinpoa' nipirëhuahuë', ya'ipinpoa' Quisocristo imapatëhua', a'na huëntoínchin pochin ninëhua'.
²⁹ Quisocristo imapatëhua', Apraan shinpitanpoa' ninëhua' canpoanta'. Apraan sha'huitërinso pochachin na'con catahuarinpoa'.

4

¹ Ni'cochi. Ma'huan chiminpachina, ya'ipi ma'shanënpita, coriqui, inapita ayananpirin. Hui'nin mashotohuachina, inari ya'huërëterin. Hua'huataponso nipirinhüë', co a'naroáchin maninhüë'. Inaora ma'shanënpita nipirinhüë', piyapinën pochin nicaton, co a'naroáchin hua'anëntërinhuë'.
² Hui'napitaquë huarë' a'napitari a'pairin. Hua'huasha ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Ina quëran hui'napitohuachina, ya'ipi hua'anëntarin. Pa'pin sha'huirinsu tahuëri chachin nanihuachin, hua'anëntarin.
³ Inapochachin canpoanta' co'huara Quisocristo nanamën nitochatërarihuahuë', hua'huaro'sa pochin yonquiarëhua'. Nani ma'sha natëcaso' yonquiconëhua'. Ma'sha a'pocaso', ma'sha nicacaso', inapita sha'huitërinënpoa'. Inasáchin yonquipirëhuahuë'.
⁴ Ina quëran tahuërinën nanihuachina, Yosëri hui'nin a'paimarin. Sanapi quëran nasitaton, piyapi chachin ninin. Cotio quëmapi ni'ton, iráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin.
⁵ Iráca pënëntërinso' natëtoi, piyapinën pochin nipiraihuë', Quisocristo nicha'ëinpoaso marë' o'marin. Ina imarëhua' ni'ton, iporaso' hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'.
⁶ Hui'nin pochachin nicatonpoa', Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ina quëran Yosë nontohuatëhua', Ispirito Santo nohuanton, "Tata" itërehua'.
⁷ Napoaton co huachi pënëntërinso' hua'anëntërinpoahuë'. Hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa' ni'ton, na'con catahuarinpoa'. Inaora nohuanton, ya'ipi sha'huitërinpoaso' acotarínpoa'.

Iráca pënëntopiso' co natëcaso' ya'huërinhuë'

⁸ Iráca co Yosë nohuitëramahuë'. Nisha nisha ma'sha, mamanshi, inapita tē'huatatoma', mosharama', co inapita yonquicasohuë' nipirinhüë'.
⁹ Iporaso' Yosë nohuitërama'. Inanta' hui'ninpita pochin nicatënuquëma', noya nohuitënuquëma'. Nani nicha'ëpirinquëmahuë', ¿ma'marëcha naquëranchin iráca pënëntërinso', a'napita piyapi'sa' natëtopiso', inapita natëtoma', tē'huachinachin cancantantarama'? tēnahüë. Inapita natëapomarahüë', co ina marë' noyápiachin cancantëramahuë'.
¹⁰ Cotioro'sa pochin sahuato

tahuëri chinotërama', yoquia'huarai tahuëri'santa', chinotantarama'. Nani pi'ipi nisha nisha niyontonpiso tahuëri'sa' na'huërama'. "Ina marë' Yosë noya ni'ninpoa'," topiramahuë', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë'. ¹¹ No'tëquën iyaro'sa' a'chintopiranquëmahuë', naniantërama' nimara, ténahuë. "Topinan quëran a'chintërahüë nimara," ta'to sëtërahüë.

¹² Canta' iráca ya'ipi pënëntërinso' natëpirahuë', Quisocristo imaca'huaso marë' co huachi ina yonquirahuë'. Ca pochin cancantatoma', canpitanta', iyaro'sa', "Co iráca pënëntërinso' nicha'ësarinpohuë'," ta'toma', Quisocristoáchin imaco huachi. Iráca nicapëinquëma' pa'patëra, co no'huiramacohuë', noya nontëramaco. ¹³ Ya'nan a'chintapëinquëma', caniorahuë. Canioto, hua'qui' yacapatëinquëma', a'chintëranquëma'. Ina nitotërama'. ¹⁴ Chiniquëni caniopirahuë', co nocanamacohuë'. Noya natanamaco. "Anquëni pochin Yosë nanamën a'chintërancoi," itëramaco. Quisocristo noninso pochachin natanamaco. ¹⁵ A'chintohuatëinquëmara, ya'yatërama'. Na'con nosororamaco. Nanitërama' naporini, ya'pirama chachin quëchitomacohuë'. ¿Onpoatomata' iporaso nisha yonquirama? ¹⁶ No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, ¿no'huiramaco ti?

¹⁷ Nisha a'china'piro'saso canpitataquë paatona' noyásha nontopirinëinquëmahuë', co tëhuënhachin yacatahuarinëinquëmahuë'. Yaocoiarinëinquëma' inapita pa'yatamaso marë'. "Ama Paono natëcosohuë'," itërinëinquëma'. ¹⁸ Noyasha yonquiatona', a'chinpachina', a'china'pi pa'yatacaso' ya'huërin. Nipirinhüë', co noyahuë' yonquiatona', a'chinpachina', co pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Canpitataquë ya'huasoco, nóya nontëramaco. Iporanta' co ya'huëpirahuë', noya yonquirapico, topirahuë'. ¹⁹ Na'con iyaro'sa' nosororanquëma'. Hui'nahuëpita pochachin ni'nanquëma'. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, chiniquëni parisitarëso pochin cancantërahüë. Canpitanta' Quisocristo pochachin cancantacamaso' na'con nohuantërahüë. Quisocristoráchin imapatama', oshaquëran ina pochachin cancantarama'. Ina marë' na'con yonquiáranquëma'. ²⁰ Ma'cha inatohua' aco'incoya, topitërahüë. ¡Inaquë ya'huërahüë naporini, ninontërhua' noya noya niitonhuë'! Aquë ya'huërama' ni'ton, "¿Ma'ta'onpochi anoyata'huaso' marë' nicaya?" ténahuë yonquiato.

Acara, Sara inapita pochin nipiso'

²¹ Natanco iyaro'sa' Moisésë pënëntërinso' yanatëramasopita. ¿Co ya'ipi Moisésë ninshitërinso' natanamahuë' ti? ²² Apraan cato' hui'nin ya'huëtërin. Anaso' cosonanën hua'huin. Anaso' nipirinhüë' sa'in chachin hua'huin, ténin. ²³ Cosonanënso' a'napita sanapi'sa' pochin hua'huanin. Sa'in chachinso' nipirinhüë' Yosë nohuanton, hua'huanin. Co'huara hua'huayantëraponhuë', Yosëri itërin: "Ca nohuantonëhuëquë hua'huanaran," itërin. Yosëri catahuarin ni'ton, hua'huanin. ²⁴⁻²⁵ Iso cato' sanapi'sa' yonquiatoma', nitotoco'. Cato' sanapi'sa' ya'huërin. Inapochachin cato' anoyatërinso ya'huërin. Anaso' iráca pënëntërinso', itopi. Anaso' nipirinhüë', Quisocristo quëran anoyatërinpoaso'. Iráca pënëntërinso' cosona pochin ninin, Acara itopiso'. Iráca cotioro'sa' Arapia parti pa'topi. Ina parti pa'tasoi', Moisésë pënëntërin. Sinai motopiquë canconpachinara, pënëntërin nani ma'sha natëcaiso'. "Co no'tëquën natëhuatëhuahuë', Yosë ana'ntarinpoa'," ta'tona', të'huatopi. Ipora huanta' cotioro'saso' Quirosarinquë ya'huatona', pënëntërinso' nanan imasapi. "Ana'into huachinpoa'," ta'tona', të'huarë'na' ya'huapi. ²⁶ Apraan sa'inso nipirinhüë' co ina pochinhüë'. So'ini noya noya ni'nin. Co hua'anën

pochin camairinhué'. Inapochachin inápaquë nasha Quirosarin ya'huërin. Inatohua' co nisha nisha natêcaso' ya'huërinhué'. Quisocristo imapatêhua', Sara hua'huin pochin ninêhua'. ²⁷ Iráca Yosë quiricanênquë ninshitaton, naporin:

“Co hua'huana'pinquênhué' niponahué', nóya cancantêquë'.

Co hua'huanaton iquitaponahué', capa cancantêquë'.

A'na'ton so'yaton, hua'huanin.

Quëmaso nipirinhué', na'con na'con amiparinpita ya'huëtarinquën. Ina maré' capa cancantêquë',” itërin.

²⁸ Apraan hui'nin chachin Isaco itopiso'. Yosë nohuanton, ya'huëtërin. “No'têquën Yosë nontërinco,” topachina, ina nohuanton, Isaco nasitërin. Canpoanta' Quisocristo imapatêhua', Yosë nohuanton, huëntonênquë ya'conarihua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. ²⁹ Apraan hui'ninpitaso' co noyahué' nini'tona', ya'huëpi. Ispirito Santo nohuanton, Isaco nasitërin. Cosona' hua'huinso nipirinhué', apiraton Isaco aparisitërin. Inapochachin ipora huanta' iráca pënëntërinso' nanan imapisopita aparisitërinênpoa'. ³⁰ Cosona' hua'huinso nipirinhué', co ya'huëmiatërinhué'. Ina'ton nasitaponahué', Yosë co nohuantërinhué' pa'pin ma'shanênpita hua'anëntacaso'. Apraan nontaton, itapon: “Isaco ya'ipi hua'anëntapon. Napoaton cosonaso', hua'huinë' chachin a'paquë' pa'ina',” ténin. ³¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo nanamën imapatêhua', co pënëntërinso' nanan imacaso' ya'huërinhué'. Yosëso' co patron pochin piyapitërinpoahué'. Huëntonênquë chachin aya'coninpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'.

5

Quisocristo ocoirinpoaso'

¹ Quisocristo nicha'ërinpoa' inasáchin yonquiatêhua' noya cancantacaso maré'. Ina imapatêhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Napoaton ama naquëranchin iráca pënëntërinso' imahuasohué'. Quisocristoráchin yonquía'ahua'.

² Ca Paonoco no'têquën sha'huitëranquëma'. Marca niacotohuatama', co Quisocristoíchin yonquiamahué'. Ina quëran co anyacancantarinquëmahué'. ³ Naquëranchin sha'huitantaranquëma'. Marca niacotohuatama', ya'ipi cotio pënëntërinso' natêcaso' ya'huërin. ⁴ “No'têquën natêhuatêhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” topatama', co Quisocristo imaramahué'. Yosë inaora nohuanton, nosoropirinquëmahué', Quisocristo naniantohuatama', co huachi catahuarinquëmahué'. ⁵ Nipirinhué', ina imapatêhua', Ispirito Santo catahuarinpoa'. “Quisocristoíchin anyacancantërinpoa',” topatêhua', Yosë noya ni'sarinpoa', ténêhua'. Oshanênpoa' inquitatonpoa', tējuënychachin noyápiachin cancan quëtarinpoa'. Ina ninarêhua'. ⁶ Quisocristo imapatêhua', co marca yonquiarihuahué'. A'naquënso' nani niacotopi. A'naquënso nipirinhué' co niacotopihué'. Co ina yonquicaso' ya'huërinhué'. Cancanênpoa quëran huaré' imacaso' ya'huërin. “Quisocristo catahuarinpoa'. Co nonpintarinpoahué',” ta'têhua', ya'ipi cancanênpoa quëran natêahua'. Ina natêhuatêhua', catahuarinpoa' nóya ninosorocaso'. Ina pochin cancantohuatêhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁷ Canpitaso noya imasapiramahué', ¿inta nonpintatênquëma', nisha ayonquirinquëma'? ténahué'. ⁸ Co ina pochin Yosë a'chintërinpoahué'. Huëntonênquë aya'coninpoa' ni'ton, cancanênpoaquë nontarinpoa'. No'têquën yonquicaso' nohuantërin. ⁹ Ni'co' iyaro'sa'. Pan nipatëra, pi'pian ahüëpocatërinso' acotohuachinara, ya'ipi sé'cotërin. Inapochachin

pi'pian tēranta' nonpin nanan yonquihuatama', co hua'quiya quēranhuē' ya'ipinquēma' nitapicancanarama'. ¹⁰ Caso nipirinhue' natēranquēma'. Nō'tēquēn yonquiarama', tēnahue'. Siniōro catahuaringuēma' ama nisha nisha yonquicamaso marēhue'. Nipirinhue', inso tēranta' nisha a'chintohuachinquēma', Yosēri ana'ntarin. Chiniquēn nanantopirionta', nonpintohuachinquēma', Yosēri ana'ntarin.

¹¹ A'naquēn nonpinapirinaco. —Paononta' quiya pochin a'chinin. "Marca niacotoco'. Co iráca pēnētērinso' natēhuatamahuē', co Yosē noya ni'saringuēmahue'," tēnin Paononta', toconpi. Co napopirahuē', nonpinapirinaco. Ina pochin a'chinahuē naporini, co cotioro'sa' no'huitonacohue'. "Quisocriso corosēquē chiminin. Inasáchin imapatēhua', anoyacancantarinpoa'," itērahuešo marē' ipora huanta' aparisitarinaco. ¹² Marca niacotacaiso' na'con na'con yonquipi ni'quēhuarē', ya'ipi niyashitētochinapi naporini, noya noya niitonahuē'.

¹³ Ina pochin, iyaro'sa', nontaranquēma'. Canpitaso' Quisocriso no-huantērinquēma'. Nicha'ērinquēma' ama huachi tē'huarē'quēma' ya'huēcamaso marēhue'. Co huachi ya'ipi iráca pēnētērinso' imacaso' ya'huēpirinhue', co Yosē nohuantērinhuē' oshahuanacamaso'. Quisocriso imapatama', co noyahuē' yonquiramaso' naniantacaso' ya'huērin. Ninosoroatoma', nicatahuaco' noya cancantacamaso marē'. A'napita na'con na'con yonquico'. ¹⁴ Iráca Yosē pēnētōhuachina, ninosorocaso' na'con na'con no-huantērin. "Quēmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," tēnin. ¹⁵ Nino'huihuatama', pa'pi co noyahuē' nisarama'. Tanan ni'niro'sa' niquētēpiso pochin cancantarama'. Nipinocasonta' co noyahuē'. Ina pochin nipatama', ni'cona ya'ipinquēma' nitapicancantama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

¹⁶ Ispirito Santo natēco' catahuainquēma', tēnahue'. Ina catahuahuachinquēma', co noyahuē' yonquiramaso' naniantarama'. Inapita naniantatoma', nōya nisarama'. ¹⁷ Ispirito Santo noyasáchin ayonquiinpoaso' nohuantopirinhue', ipora huanta' co noyahuē' yonquirēhua'. Ispirito Santoso nipirinhue' pēnēninpoa' ama ina pochin cancantacaso marēhue'. Co noyahuē' yonquihuatēhua', co nanitērhuehuē' Ispirito Santo natēcaso'. Cato' cancan pochin ya'huētērinpoa'. Itohuara capini nipatētatē pochin nipi. Noya cancantacaso' nohuantopirēhuahuē', canpoara co nanitērhuehuahuē' noya nicacaso'. ¹⁸ Cancanēnpoaquē Ispirito Santo nontērinpoa' ma'sona noya nicacaso'. Ina natēhuatēhua', co huachi iráca pēnētērinso' camairinpoahuē'. Ispirito Santo nohuantērinso chachin yonquiarihua'.

¹⁹ Piyapi'sa' inahuara co nanitopihue' Yosēichin yonquicaiso'. Co noyahuē' yonquipisopita nitotērhue'. Co noyahuē' yonquihuachinara, co noyahuē' nipi. Yamonshihuanpi, taparo' nonpi, sanapi sē'huachinachin cancantopi. ²⁰ Co noyahuē' yonquihuachinara, mamanshi moshapi, pēnotopi, co nanan anoyatopihue', co napopianachin yonquipihue'. A'pitatona', a'naróachin no'huitopi, nipinopi. A'na huēnton a'na huēnton co noyahuē' ninicatona' ya'huēpi. Nisha nisha yonquiatona', ya'huēpi. ²¹ Co noyahuē' yonquihuachinara, a'napita ma'shanēnpita noyapatona', no'huipi. Nō'pipi, pitaro'saquē ca'miatopi, o'omiatopi, a'naratipita nipi. Iráca pēnēnanguēma'. Iporanta' pēnēntaranquēma'. Inapohuatama', co Yosē hua'anēntērinquē ya'conaramahuē'. Ina pochin nipisopita co Yosē'pa' pantarapihue'.

²² Nipirinhue', Ispirito Santo natēhuatēhua', catahuarinpoa' ninosorocaso'. Catahuahuachinpoa', Yosē nohuitatēhua', capa cancantarihua'. "Yosē noya ni'sarincó," ta'tēhua', sano cancantarihua' ni'ton, noya ninicatēhua'

ya'huaríhua'. Piyapi'sa' no'huipirinpoahuënta', co yano'huirihuahué'. Ma'sha onpohuatéhuanta', ahuantaríhua'. Nosoroatéhua', nóya nontaríhua'. Ispirito Santo catahuahuachinpoa', noya nicaríhua'. No'téquën nontaríhua'; co pi'pisha tēranta' nonpintaríhuahué'. ²³ Ispirito Santo natéhuatéhua': "Caso' noya noyaco," co tēcarihuahué'. Sano piyapi nicaríhua'. Co noyahué' nicacaso' yonquiriréhuahué', ina catahuarinpoa' naniantacaso'. Inapohuatéhua', Yosé noya ni'sarinpoa'. Co pēnēinēnpoaso' ya'huaponhué'. ²⁴ Quisocristo coroséquē chiminaton, oshanēnpoa' inquitērínpoa'. Napoaton canpoanta' ina imapatéhua', co noyahué' yonquiréhuasopita coroséquē patanantaté pochín nitatéhua', naniantacaso' ya'huērín. Co huachi nohuantaríhuahué' sopai pochín cancantacaso'. ²⁵ Ispirito Santo ya'coancantatonpoa', catahuarinpoa' noya nicacaso' ni'quéhuaré', ma'sona tēranta' sha'huitohuachinpoa', noya natéhua'.

²⁶ Ama noya ninéhuaso maré' a'napita nocahuansohué'. Ninocanpatéhua', a'naroáchin nino'huaríhua'. Itohuara capini ninoyapatéhua', nino'huaríhua'. Ama ina pochín cancantahuasohué'.

6

Nicatahuacaso' ya'huērínso'

¹ Ispirito Santo natétoma' noya cancantohuatama', a'napitanta' catahuaco' ina pochín cancanchina'. A'naso' co noyahué' nipachín, ama no'huicosohué'. Sanoanan quēran pēnēnatoma', catahuaco' co noyahué' yonquirinsopita nanianchín. Ni'cona canpitanta' sopai minsēchinquēma'.

² Ya'ipinpoa' a'na tahuēri ma'sha onporéhua'. A'na tahuērinta' sopai yanonpintērínpoa' co noyahué' nicacaso maré'. Napoaton nicatahuahua' noya yonquicaso maré'. Panca pē'pēto nicatahuarésō pochín catahuahua'. Inapohuatéhua', Quisocristo natēaríhua'. "Ninosoroco," itērínpoa'.

³ "Caso' noya piyapico," topatan, quēmaora ninonpintaran, co no'téquën yonquiranhué'. Co insonta' Yosé pochachín cancantērínhué'. Co Yosé catahuarinpoahué' naporini, co manta' noya niitēríhuahué'. ⁴ Ama a'napita napopiso' nicatorama', nitantiacosohué'. Quēmaora naporanso yonquiaton, nitantiacquē'. Noya cancantohuatan, Yosé noya ni'sarínquën. Ina quēran "Yosé noya ni'sarínco," ta'ton, capa cancantaran. ⁵ A'naya a'nayanpoa' Yosé acorinpoa' ma'sona nicacaso'. Canpoara pē'pētonēnpoa' quēparésō pochín niahua'. A'na tahuēri sacai' nipirínhué' ahuantatéhua', imamiatahua'.

⁶ A'naquën paatona', nani tahuēri Yosé nanamēn a'chinápi. A'chintohuachínquēma', ma'sha quētoco' ama pahuanchinasohué'.

⁷ Ni'cona sopai nonpintochínquēma'. Co Yosé téhuacaso' ya'huērínhué'. Co insoari tēranta' nanitērínhué' Yosé nonpintacaso'. No'téquën yonquico'. Ma'sha sha'patéra, inachachín nitērín. Co nisha nitērínhué'.

⁸ Inapochachín co noyahué' yonquirápatéhua', co noyahué' nisaréhua'. Ina maré' ana'intinpoaso' ya'huērín. Nipirínhué', Ispirito Santo natéhuatéhua', nani tahuēri catahuarinpoa' noya cancantacaso maré'. Ina quēran Yosé'pa' noya nānpicontaríhua'. ⁹ Ama Yosé naniantatéhuahué', noya niahua'. Noya nicacaso' ama amiahuasohué'. Chiníquën cancantohuatéhua', Yosé noya ni'sarinpoa'. Ina maré' tahuēri naníhuachín, acanaarinpoa'. ¹⁰ Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'. Nanitohuatéhua', catahuahua'. Quisocristo imaréhuasopita capini na'con na'con nicatahuahua'.

Piquēran huaré' pēnētērínso'

¹¹ Ca Paonoco apira pi'pian tēranta' caora imirahué quēran ninshitaranquēma'. Panca ninshiquē ninshitaranquēma'. ¹² A'naquën ipora huanta'

marca yaacotarínēnquēma'. A'napita cotioro'sari noya nicacaiso marē' inapopi. "Quisocristo corosēquē chiminaton, anoyacancantērinpoa'. Inasáchin nicha'ērinpoa', topatēhua', cotio hua'ano'sa' aparisitarínēnpoa'," topi. Ama inapitari no'huicaiso marēhuē' napopi. ¹³Co inapita tēranta'ya'ipi pēnētērinso' natēpirinahué', marca yaacotarínēnquēma'. Niacotohuatama', pa'yatapi. "Ni'co'. Nisha piyapi'santa' natētēnēnpoa', marca niacotopi," tosapi. ¹⁴Caso nipirinhué' piyapi'sa' pa'yata'huaso' co yonquirahuē'. Quisocristo chimininsoáchin yonquirahuē. Corosēquē chiminaton, anoyacancantērinpoa'. Ni'ton, inaro'co chiminahuēso pochin co ma'sha isoro'paquē ya'huērinso' yonquirahuē'. Naporahuaton, isoro'paráchin pa'yatopisopita co huachi noya ni'ninacohué'. ¹⁵Marcaso' co onpopinchin yonquicaso' ya'huērinhuē'. Co ina marē' Yosē noya ni'ninpoahuē'. Quisocristo imapatēhua', nasha cancan quētērinpoa'. Ina marē' tēhuēnchinsó' noya ni'ninpoa'. ¹⁶Nani no'tēquēn á'chintēranquēma'. Ina imapatama', Yosē piyapinēn chachin nisarama'. Yosē nosoroatēnquēma', noya catahuainquēma'. Asanocancainquēma', tēnahuē.

¹⁷ Quisocristo no'tēquēn natērahúē ni'ton, ahuērinaco. Ipora huanta pē'sharinaco ni'ton, cariro'sa' ya'huēarin. Napoaton ama insonta' aquētē huarē' asēchincosohué' tēnahuē.

¹⁸ Ya'ipinquēma', iyaro'sa', yonquíáranquēma'. Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo catahuainquēma'. Amen. Nani huachi.

Paono

Paonori Ipiisoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya cantá' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitanta' Quisocristo noya imarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ipiisoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. ² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Íraca quëran huarë' Tata Yosë yonquirinpoaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Sinioro Quisocristo pa'pin inaso'. Inápa quëran noya noya yonquirinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, na'con catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Ina quëran nani tahuëri catahuarinpoa' nohuantërinso chachin nicacaso'. Co inápaquë ya'huëyatërihuarahuë', inatohua' ya'huëarëhuaso pochin Yosë nohuitërehua'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën Sinioro," itahua'. ⁴ Co'huara isoro'pa' ya'huëyatërasohuë', yonquiatonpoa', huayoninpoa' nóya cancantacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë nóya ni'ninpoa'. ⁵ Íraca quëran huarë' nosoroatonpoa', acorinpoa' huëntonënuquë ya'conacaso'. Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'. Inaora nohuanton, noya yonquirinpoa'. ⁶ Hui'nin na'con nosororin. Ina imapatëhua', canpoanta' na'con nosoroarinpoa'. Ina yonquiatëhua', "Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, inaora nohuanton, nosororinpoa paya," tosarëhua'. ⁷ Quisocristo corosëquë chiminaton, nicha'ërinpoa'. Huënaïnën pa'nin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororinpoa'. ⁸ Nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Yonquien chachin anitotërinpoa'. ⁹ Inaora nohuanton, nóya yonquirinpoa'. Co canpoara nitotopirëhuahuë', yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. Íraca quëran huarë' yonquirin Quisocristo a'paimacaso'. ¹⁰ Ina tahuërinën nanihuachin, Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Isoro'paquë ya'huërinso'pita, inápaquë ya'huërinso'pita inapita hua'anëntarin. A'na huëntoínchin pochin acoarin. Ina Yosë na'con nohuantërin.

¹¹ Inaora nohuanton, acorinpoa' piyapinënpita nicacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', hui'nin pochin ni'sarinpoa'. Napoaton a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya acoarinpoa'. Íraca chachin yonquirinpoa' ni'ton, huëntonënuquë aya'coninpoa'. ¹² Quiya'ton imarai. "Quisocristo nicha'ësarínpoa'," ta'toi imarai. Noya imapatoi, a'napitanta' nicatonaco'i, Yosë yonquiapi inahuanta': "Ma noyacha Tata Yosëso paya," tosapi. Ina ta'caiso marë' acorincoi. ¹³ Canpitanta' Yosë nanamën natanama'. "Quisocristo anoyacancantohuachinquëma', nicha'ësarínquëma'," itërainquëma'. Natanpatamara: "No'tën nanan inaso'," ta'toma', natërama'. Quisocristo imapatëhua', hui'nin pochin Yosë ni'ninquëma'. Napoaton Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Sichoquë marca acopiso pochin aya'coancantërinquëma' huëntonënuquë aya'coninquëmaso' nitotacaso marë'. Íraca sha'huirínso chachin napotërinquëma'. ¹⁴ Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantomatërinpoa'. Ina'ton quëtërinpoa' ni'ton: "Tëhuëinchachin a'na tahuëri Yosë'pa' quëpantarinpoa'," tënëhua'. Nani Yosë nicha'ërinpoa' ni'ton, o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, ya'huërin'pa'

quëpantarinpoa'. Inaquë noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua': "Ma noyacha Tata Yosëso yonquirinpoa paya," tënëhua'.

Inapita marë' Paonori Yosë nontërinso'

¹⁵ "Quisocristo anoyacancantërinpoa'," ta'toma', inasáchin imarama'. Ina imatoma', ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroarama', natantërahuë. Ina natantato, nóya cancantërahuë. ¹⁶ Na'con canpita marë' Yosë nontërahuë. "Noya imarinënguën ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,' " itërahuë, Yosë nontato. ¹⁷ Tata Yosëso' noya noya ninin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. Quisocristo isoro'paquë o'maton, Yosë anohuitërinpoa'. Ina yonquiato, canpita marë' Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Sinioro no'tëquën yonqui'ina'. Noya noya nohuichinënguën. Noya nohuitoahuachinënguën, quëma yonquiranso chachin nitotapi. ¹⁸ Ya'ipi nanamën Sinioro noyá anitotëquë'. Quëma huëntonënguë chachin aya'conancoi noya cancanta'huaiso marë'. Catahuaquë' ina yonquiatona', noya cancanchina'. A'na tahuëri ya'huëranquë chachin noya noya ya'huëcontarai. Ina na'con yonqui'ina'. ¹⁹ Quëmaso' ya'ipi nanitaparan. Natërainquën ni'ton, nani tahuëri catahuancoi. Chini chiniquën nanantaton, nicha'ërancoi. Catahuaco'i ina yonquiatoi, chiniquën cancanchi. ²⁰ Iráca chiniquën nanantaton, Quisocristo ananpitaantaran. Inápaquë quëpantarahuaton, inchinan quëran ahuënsëran ni'ton, chini chiniquën nanantarin," itërahuë, Yosë nontato. ²¹ Isoro'paquë nisha nisha hua'ano'sa', chirinchiro'sa', copirnoros'a', inapita chiniquën nanantopi. Inapaquënta' chiniquën nanantopisopita ya'huëpi. Quisocristo nipirinhue', inapita quëran chini chiniquën nanantërin. Co incari tëranca' nanitërinhuë' ina minsëcaso'. Co onporonta' a'napitari ina minsëapihuë'. ²² Yosëri chachin Quisocristo nanan quëtërin ya'ipi ya'huërinso'pita hua'anëntacaso marë'. Naporahuaton, ya'ipi imarëhuasopita catahuainpoaso marë' acorin. Na'aquënpoa' nipirëhuahuë', a'na huëntoinchin pochin ninëhua'. Inaso' motënpoa pochin nica-ton, ya'ipiya hua'anëntarinpoa'. ²³ Inaora nonën pochin ni'ninpoa'. Napoaton na'con yonquirinpoa'. Nani ya'coancantërinpoa' noya noya imacaso marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', ya'ipi cancanënpoa quëran ina yonquiarihua'. Ina marë' nininpoa'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntarin.

2

Inaora nohuanton nicha'ërinpoaso'

¹ Iráca canpitaso' co noyahuë' nica-toma', oshahuanama'. Co Yosë nohuitatomahuë', chimipi pochin cancantërama'. ² Co'huara Quisocristo imashatërapomahuë', sopai hua'an natëtoma', co noyahuë' ninama'. Inaso' ihuan ya'huërinquë ya'huaton, ya'ipi sopairo'sa' hua'anëntarin. Co quënanpirëhuahuë', isoro'paquë sacatárin minsëinpoaso marë'. Yonquinëmaquë camairinquëma' ni'ton, co Yosë natëramahuë'. ³ Iráca ya'ipinpoa' co Yosë natërehuahuë'. Co noyahuë' yonquiatëhua', co noyahuë' ninëhua'. Canpoara nohuantërehuasoráchin ninëhua'. Yano'huitohuatëhuara, no'huítërehua'. Yano'pihuatëhuara, no'pirëhua'. Yaahuëtohuatëhuara, ahuëtërehua'. Ina marë' ya'ipinpoa' ana'intinpoaso' ya'huërin. ⁴ Yosëso nipirinhue' na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'. ⁵ Oshahuanëhua' ni'ton, chimipi pochin ni'pirinpoahuë', oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iporaso huachi Quisocristo imarëhua' ni'ton, nanpianarinso pochin Yosë ni'ninpoa'. Anoyacancantërinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'ërinpoa'. ⁶ Iráca Quisocristo

pa'pitopirinahuè', Yosèri ananpitaantarahuaton, inápaquè quèpantarin. Canpoanta' imarèhua' ni'ton, inarè'quènpoa' nanpiantarèhuaso pochin anoyacancantèrinpoa'. Quisocristo ya'coancantèrinpoa' ni'ton, ipora chachin inápaquè ya'huarèhuaso pochin Yosè ni'ninpoa'. ⁷ Yosè inaora nohuanton, na'con nosororinpoa'. Quisocristo imapatèhua', noya catahuarinpoa'. A'na tahuèri a'napitanta' nicatènènpoa', Yosè chinotapi: "Ma noyacha Yosèri nosororin paya," tosapi. ⁸ Nosoroatonpoa', inaora nohuanton nicha'èrinpoa'. "Quisocristoíchin anoyacancantèrinpoa'," topatèhua', oshanènpoa' inquitatonpoa', nicha'èrinpoa'. Co canpoara nanitèrèhuahuè' Yosè imacaso'. Ina catahuarinpoa' cancanènpoa' quèran natècaso'. ⁹ Co canpoara nanitèrèhuahuè' cha'ècaso'. Napoaton co nocantacaso' ya'huèrinhuè'. "Caso' noyaco ni'to, Yosè'pa' pa'sarahué," co ta'caso' ya'huèrinhuè'. ¹⁰ Yosè anoyacancantèrinpoa'. Anoyacancantahuatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marè'. Quisocristo catahuahuachinpoa', noya nisarèhua'. Iráca quèran huarè' yonquirinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marè' nicha'èrinpoa'.

Quisocristo nanan anoyatèrinpoaso'

¹¹ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. Iráca co pi'pian tèranta' Yosè nohuitèramahuè'. Canpitaso' nisha piyapi'sanquèma' ni'ton, cotioro'sa' nocaninènquèma'. "Quiyaso' Yosè piyapinènpitacoi. Canpitaso' co marca tèranta' nonèmaquè niacotèramahuè'," itèrinènquèma'. ¹² Tèhuèenchachin co'huara imashatèrapomahuè', co Quisocristo nohuitèramahuè'. Iráca Yosèri isairio'sa' huayonin piyapinènpita nicacaso' ni'ton, "Nicha'èsaranguèma'," itèrin. Co inapita pochin ni'ninquèmahué'. Shimashonènapitarè' anoyatèrinso' sha'huítopirinhuè', co nitotèramahuè'. Topinan quèran ya'huèrama'. Co Yosè'pa' pacamaso' ninaramahuè'. Co pi'pian tèranta' Yosè nohuitèramahuè'. ¹³ Co Yosè nohuitatomarahuè', áquè pochin nisapiramahuè'. Iporaso' Quisocristo imatoma', nohuitèrama huachi. Oshanèma marè' huèrainèn pa'nin ni'ton, Yosè anohuitèrinquèma'. Ya'caritèramaso pochin ninama'. ¹⁴ Quisocristo chiminin ni'ton, nanan anoyatèrinpoa'. Iráca cotioro'sacoi co noyahuè' ni'nainquèma'. Nisha piyapinquèma' ni'ton, inimicoro'sa pochin ni'pirainquèmahué'. Inaso' chiminaton, paira pochin ya'copirinpoaso' nani chi'huincarín. Iporaso' ya'ipinpoa' Quisocristo imarèhuasopita a'na huèntoíchin ninèhua'. ¹⁵ Quisocristo nasha nanan quètèrinpoa'. Co huachi iráca pènèntèrinso' yonquicaso' ya'huèrinhuè'. Ya'ipinpoa' Quisocristo imapatèhua', nasha huèntonquè aya'coninpoa'. Quisocristo huèntonènquè ya'conatèhua', co huachi nisha chinotèrèhuahuè'. Nisha nisha piyapinpoa' nirihuarahuè', noya nini'tèhua' ya'huèrèhua'. ¹⁶ Naporahuaton, co huachi Yosè inimicotèrèhuahuè'. Quisocristo corosèquè chiminaton, nanan anoyatèrinpoa'. Cato' huènton pochin nipirèhuahuè', Quisocristo imapatèhua', noya ninicatèhua' ya'huèrèhua'. A'na huèntoíchin ninèhua'.

¹⁷ Quisocristo isoro'paquè o'maton, noya nanan sha'huítèrinpoa'. "Ya'ipinquèma' nicha'èsaranguèma'," itèrinpoa'. Canpitaso' co pi'pisha tèranta' Yosè nohuitatomarahuè', áquè pochin nipiramahuè', nanan anoyatèrinquèma'. Cotioro'sacointa' ya'carisha pochin ninaiso' nanan anoyatèrincoi. ¹⁸ Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' nanitèrèhua' Tata Yosè nontacaso'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ina nontohuatèhuara, noya nataninpoa'. ¹⁹ Napoaton iporaso' iyaro'sa', Yosè nohuitèrama'. Co Yosè'pa' pa'shatèrapomahuè', nani huèntonènquè aya'coninquèma'. Ya'huèhuano'sa pochin nisarama'. Co huachi nisharo'sa pochin ni'ninquèmahué'. Ya'ipinpoa' Quisocristo imarèhuasopita huí'ninpita

pochachin nóya ni'ninpoa'. ²⁰ Ya'ipi imarèhuasopita ina naponpoa chachin a'na pèi pochin ninèhua', na'pi quèran nipiso'. Na'pi quèran yapèihuatèra, acopo' ihuatahuatè', siminto'ton acorè'. Inapochachin canpoanta' Yosè pèinèn pochin ninèhua'. Siminto acopiso pochin, ca'tano'saton nanamèn a'chintèrinènpoa'. Ina quèran pènèntona'piro'santa' no'tèquèn a'china'piapi. Na'pi quèran yapèihuatèra, pèi' taconoringuè na'pi noya noya nininso' acorè' tanticasaso marè'. Ina acohuatèra, a'napita na'piro'sa' no'tèquèn apanshinè'. Na'pi noya noya nininso pochachin Quisocrisostoso' achinirinpooa'. ²¹ Quisocrisostoso' imapatèhua', Yosè acoarinpoa' ina pèinèn pochin nicacasaso marè'. Catahuahuachinpoa', noya nini'tèhua' ya'huèrèhua'. A'napitanta' a'naya a'naya Quisocrisostoso' imapachina', ya'conapí anta'. Nóya pèi' Yosè chinotacasaso marè' acorèso pochin nisarèhua'. ²² Canpitanta' Quisocrisostoso' imatoma', ya'conama'. A'naya a'nayanpoa' na'pi pochin ninèhua' pèi' nanicasaso marè'. Ya'ipi imarèhuasopita Yosè pèinèn pochin ninèhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', Yosè chachin canpoarè' ya'huèrarin huachi.

3

Nanamèn a'chinacasaso marè' acorinso'

¹ Napoaton isonahuato, canpita marè' Yosè nontarahuè. Nisha piyapi'sanquèma' nipomarahuè', Quisocrisostoso' nanamèn a'chintèranquèma' ni'ton, tashinan pèiquè po'morinaco. ² Inaora nohuanton, Yosè chachin acorinco a'chinta'huinquèmaso marè'. Na'con catahuarinco ni'ton, nanamèn sha'huíarahuè, natantèrama'. ³ Iráca quèran huarè' Yosè yonquirin nicha'èinquèmaso'. Napoaponahuè', co piyapi'sa' anitotèrinhuè'. Iporaso nipirinhue' inaora nohuanton, anitotèrinco ni'ton, nani pi'pian ninshitéranquèma'. ⁴ Ina nontohuatama', Quisocrisostoso' nanamèn anitotèrinco'so' canpitanta' nitotarama'. ⁵ Iráca co iso nanan nitotopihuè'. Iporaso' Quisocrisostoso' acorincoisopita nitotèrai. Pènèntona'piro'santa' nitotopi. Ispirito Santo anitotèrincoi a'china'huaiso marè'. ⁶ Na'a pi'ipi cotioro'saráchin Yosè chinotopi. "Nicha'èsaranquèma'," itaton, Yosèri na'con catahuarin. Iporaso nipirinhue' nisha piyapi'sanquèmantata' catahuarinquèma'. Noya nanan natanatoma', Quisocrisostoso' imarama' ni'ton, canpitanta' nicha'èsarinquèma'. Napoaton a'na huèntoínchin pochin ninèhua'.

⁷ Yosè nosoroatonco, acorinco ina nanan a'china'huaso marè'. Co acoincosohuè' nipirinhue', acorinco. Na'con catahuarinco ni'ton, noya a'chinárahue'. ⁸ Caso' a'napita imapisopita quèran na'con na'con co noyahue' nipirahuè', anoyacancantèrinco. Ina quèran nosoroatonco, acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marè'. Quisocrisostoso' nanamèn'so' noyápiachin. Ma inacha ni'ton, nosoromiatèrinpoa' paya, ténahuè yonquiato. ⁹ Iráca Yosèri ya'ipi ma'sha ninin. Naporo chachin yonquirinpoa' anoyacancantinpooaso marè'. Napoaponahuè', co ya'ipi piyapi'sa' sha'huitèrinhuè'. Ipora huarè' anitotèrinco ni'ton, sha'huitèranquèma'. ¹⁰ Na'con Yosè yonquirinpoa'. Ina nohuanton, oshaquèran a'naya a'nayanpoa' imarèhua'. Iporaso' na'acquènpoa' imapatèhua', Quisocrisostoso' huèntonènguè ya'conèhua'. Inápaquè chiniquènananantopisopitanta' nicatènénpoa': "Ma noya Yosè yonquirin ni'ton, anoyacancantaton, huèntonènguè chachin aya'conin paya," tosapi. ¹¹ Iráca quèran huarè' Yosè yonquirinpoa' imacasaso marè'. Quisocrisostoso' o'maton, huèntonènguè aya'coninpoa'. Inasáchin hua'anèntèrinpoa'. ¹² Ina imarèhua' ni'ton, natètèhua', Yosè nontarihua'. "Anoyacancantèrinpoa' ni'ton, noya natanarinpoa'," ta'tèhua', co t'èhuatarihuahuè'. Noya cancantatèhua',

ina nontarëhua'. ¹³ A'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco. Parisitapirahuë', chiniquën cancantoco'. Canpitanta' Quisocristo imacamaso marë' parisitërahuë. Ina marë' noya cancantacaso' ya'huërin.

Quisocristo nosororinpoaso'

¹⁴ "Ma noyacha Yosë yonquirinpoa paya," ta'to, isonahuato, Tata Yosë nontërahuë. ¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'naquën inapaquë ya'huërapì. A'naquënpoanta' isoro'paquë chachin ya'huëarëhua'. ¹⁶ Napoaton canpita yonquiatënguëma', Yosë nontërahuë. "Quëmaso' Sinioro chini chiniquën nanantëran. Noya noyanquën ni'ton, imarinënsopita nosoroaton, catahuaquë' chiniquën cancanchina'. Ispirito Santori achinicancaïn noya noya imainënguën. ¹⁷ Ya'ipi cancanëna quëran natëtatona', Quisocristoichin yonqui'ina'. 'Cancanëhuëquë ya'huëarin,' ta'tona', noya noya nohuichinën. Catahuaquë' noya nosoro'inën. Ya'ipi piyapi'santa' nosoro'ina', Nara itëquën acopo' pa'pachina, co inpaninhuë'. Inapochachin inapitanta' 'Quisocristo na'con nosororincoi,' ta'tona', a'napitanta' nosoro'ina'. Noya ninosorohuachina', Ispirito Santori catahuararin chiniquën cancantacaso'. ¹⁸⁻¹⁹ Inapohuachina', Quisocristo nosoromiatërincoiso' nitotapi. Pi'iro'të' pancantërinso', naporopitërinso', inaparinso', acoparinso' inapita co nani-nahuanhuë' yonquìrai. Inapochachin Quisocristo nosoromiatërincoiso' co nitotochináchinhuë nipirinhuë', nitotapi. Ina nitotohuachina', ya'ipi quihuítërancoisopita ya'huëtapi. Ya'ipi imapisopita ina yonqui'ina'," itërahuë.

²⁰ Tata Yosëso' chini chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparín. Hua'yanën chachin nani ya'coancantërinpoa' ni'ton, noya catahuarinpoa'. Nani tahuëri achinicancaïnpoa' ni'ton, cancanënpoa quëran huarë' Yosë yonquia'ahua'. Ina nontohuatëhua', "Catahuaco," itohuatëhua', na'con catahuarinpoa'. Na'con nohuantopirëhuahuë', na'con na'con inaso' nanitaparín nicacaso'. Co nitotërhëhuasohuënta' nanitaparín. ²¹ "Ma noyacha Tata Yosëso paya," itahua'. Quisocristo noya imapatëhua', a'napitanta' nicatëñënpoa', Yosë yonquiapi. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuë'. Ipora quëran huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen.

4

A'na huënton pochin ninëhuaso'

¹ Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'mopirínacohuë', iporahuanta' pënënaránquëma'. Yosë nicha'ëtënguëma', huëntonënguë aya'coninque'ma'. Napoaton noyasáchin nico'. ² "Yosëichin catahuarinpoa' noya nicacaso'," ta'toma', ama a'napita nocancosohuë'. Sanoanan quëran nontatoma', ama no'huicosohuë'. A'napita ma'sha onpotohuachinënguëma', ama yai'huëretocosohuë'. Co noyahuë' nipirinahuë', nosoroatoma' noya nontoco'. ³ Na'con yonquico' iyaparima pochachin ninosorocamaso'. Ispirito Santo catahuarinquëma' napopináchin yonquicamaso marë'. Ina catahuahuachinque'ma', co pi'pian tërantá nino'huiramahuë'. Noya nini'toma', ya'huarama'. ⁴ Quisocristo imapatëhua', ya'ipinpoa' a'na huëntoínchin pochin ninëhua'. A'naíchín Ispirito Santo ya'huërinso' ya'coancantërinpoa'. Imarëhuasopita nicha'ësarínpoa' ya'huërinquë chachin quëpanta'inpoaso marë'. Inasáchin ninarëhua'. ⁵ Quisocristoichin hua'anëntërinpoa'. Ina nanamënáchin natërhëhua'. "Quisocristo imarahüë," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Co nisha nisha imacaso marë' aporintërinënpohuë'. ⁶ Tata Yosëichin chinotërhëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Inaso' chini chiniquën

nanantaton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipinpoa' catahuarinpoa' ina marë sacatacaso'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'.

⁷ Quisocristo catahuarinpoa' ma'sona tëranta' noya nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' noya nitotacaso marë'.⁸⁻⁹ Iráca inápaquë nóya ya'huëpirinhuë', isoro'paquë chachin o'marin. Na'con parisitaton, chiminin. Pa'pitopirinahuë', nanopiantaton, inápaquë panantarin. Iráca quiricanënguë naporin:

“Ya'ipi minsërahuaton, inápaquë panantarin huachi.

Naporahuaton, ma'sha topinan nicanarëso pochin piyapinënpita catahuarin nóya nicacaso'.

Nisha nisha nicacaso' catahuarin,” ténin.

¹⁰ Quisocristo chachin isoro'paquë o'marahuaton, inápaquë panantarin. Yosë ya'huërinquë chachin panantarahuaton, hua'yanën chachin a'patimarinpoa' ya'coancantoinpoaso marë'. Ya'ipi parti ya'huaton, ya'ipi hua'anëntarin. ¹¹ Naporahuaton, nisha nisha acorinpoa' nicatahuacaso marë'. A'naquëonta' Quisocristori chachin a'parin a'chinacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, Yosë yonquirinso chachin sha'huirin. A'naquëonta' nisha nisha parti paaton, Yosë nanamën a'china'piarin. A'naquëonta' ina nohuanton, ya'huëpiquë ya'huëhuano'sa' nani tahuëri catahuapi noya imacaiso marë'. A'naquëonta' ya'ipi Yosë nanamën a'chintapi. ¹² Nisha nisha acorinpoa' noya nicatahuacaso marë'. Inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa' noya ina marë' sacatacaso'. ¹³ Inapohuatëhua', ya'ipinpoa' imarëhuasopita napopináchin yonquiarihua'. Yosë hui'nin chachin nóya nohuitarihua'. Ina quëran noya noya nisha cancantarihua'. So'sorëso pochin oshaquëran Quisocristo pochachin cancantacaso' ya'huërin. ¹⁴ Ina quëran no'tëquën yonquiarihua'. Co huachi hua'huaro'sa pochin cancantarihua'huë'. Hua'huaro'saso' co yonquiyatërapihuë' ni'ton, nisha nisha natëtopi. Canpoaso nipirinhuë' chinotënpoa pochin no'tëquën yonquia'ahua'. Ni'co'. Panca ihuan huë'pachina, poti niquëran niquëran ohuërerin. Co no'tëquën yanponinhuë'. Inapochachin a'naquën nisha nisha nanan natanpachinara, nisha nisha yonquipi. Co Quisocristo nanamënáchin yonquipihuë'. A'naquën nisha nisha a'chinapi. Noyá nitotopi nonpinacaiso'. Nonpin nanan imatona', yanonpintopirinënguëmahuë', ama pi'pian tëranta' natëcosohuë'. ¹⁵ Quisocristo nanamënso nipirinhuë' no'tën nanan. Noya ninosoroatëhua', inasáchin nia'chintahua'. Inapohuatëhua', oshaquëran Quisocristo pochin cancantarihua'. Inaso' na'con nosoroatonpoa', hua'anëntarinpoa'. Inaora nonën pochachin ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin ni'ton, natëcaso' ya'huërin. ¹⁶ Ina natëhuatëhua', noya nini'tëhua', ya'huarihua'. Ya'ipinpoa' nicatahuacaso' ya'huërin. Nisha nisha nicatahuarihua' noya noya imacaso marë'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya nicatahuarihua'. Ina quëran ninosoroatëhua', ya'ipinpoa' noya noya cancantarihua'.

Nasha cancan quëtërinpoaso'

¹⁷⁻¹⁸ Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, pënënananquëma'. Na'a piyapi'sa' co imatonaraihuë', topinan quëran ya'huërapí. Somaraya pochin cancanta-tona', nisha nisha yonquipi. Co natantochináchinhuë' cancantari ni'ton, co Yosë nanamën nitotopihuë'. Co Yosë yonquiatonaraihuë', co manta' Yosë nohuitopihuë'. Ama inapita pochin nicosohuë'. ¹⁹ Inapitaso' nitotaponaraihuë', co nohuantopihuë' noya nicacaiso'. Co noyahué' nisáponaraihuë', co

nitotapanpihué'. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. Co noyahué' yonquiatona', a'naratipita nipi. ²⁰ Co ina pochin Quisocristo a'chintërinpoahué'. ²¹ Inaso' no'tëquën anitotërinpoa'. Nanamën nani natanama'. ²² Iráca pa'pi co noyahué' ninama'. No'pirama', monshihuanama', nisha nisha yonquirama'. Inapohuatamara, "noya cancantaréhua'," topiramahué', ninonpintërama'. Co tëhuëenchachin noya cancantëramahué'. Iráca naporamaso' chanatërinso pochin Yosë ni'ninquëma'. Iporaso' ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantoco huachi. ²³ Ina naniantatoma', nóya cancantoco' noya noya yonquiamaso maré'. ²⁴ Nasha cancan Yosë quëtërinpoa' ina pochin cancantacaso maré'. Napoaton nasha a'morëso pochin nasha cancantoco'. No'tëquën yonquiatoma', noyasáchin nico'.

²⁵ Ya'ipi imarëhuasopita Yosë huëntonëinquë chachin ya'conëhua'. Iyanpoa pochin ninëhua'. Napoaton ama ninonpintahuasohué'. No'tëquënáchin ninontahua'.

²⁶ A'na piyapi no'huihuatama', ni'cona oshahuantama'. Co'huara pi'i ya'coyantërasohué', nanan anoyatoco'. ²⁷ Hua'qui' no'huihuatama', a'naroáchin sopai minsëarinquëma'.

²⁸ A'naquëma' iráca ihuatërama'. Ama huachi ihuatocosohué'. Ama chirotomarahué', noya sacatoco'. Ina quëran nanitërama' pahuantërinso pita quëtacamaso'.

²⁹ Ama taparo' noncosohué'. Ama ma'toma ma'toma noncosohué'. Sano yonquiatoma', noya nonco' a'napita natanatëinquëma', Yosë yonqui'ina'. Noya noya imacaso maré' catahuaco'. ³⁰ Co noyahué' nipatama', Ispirito Santo sëtarin. Quisocristo imapatamara, sichoquë marca acotëresó pochin Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Ayaro' tahuëriqué huaré' a'paiarinquëma'. Naporo' noyá nicha'ësarinquëma'. Napoaton ama Ispirito Santo asëtocosohué'.

³¹ Ama a'napita no'huitoma', yonquirácosohué'. A'naroáchin nanan anoyatoco'. Ama no'huitacamaso' nohuantocosohué'. Ama no'huito canainquëmasohué'. Ama iquianan quëran ninontocosohué'. Nipinocasona' co noyahué'. Ama pi'pian tëranta' co noyahué' nicosohué'. ³² Ya'ipi piyapi noya nontoco'. Nösoroatoma', catahuaco'. Ma'sha onpotohuachinëinquëma', ama ina yonquicosohué'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë oshanëma' inquitërinquëma'. Canpita maré' chiminin ni'ton, nanan anoyatërinquëma'. Inapochachin canpitanta' a'napita ma'sha onpotohuachinëinquëma', nanan anoyatatoma', noya nontoco'.

5

Yosë imatëhua', noyasáchin niahua'

¹ Yosë nosoroatonpoa', hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Tatanpoa' ni'ton, ina nonahuan'. ² Quisocristo nosoroatonpoa', canpoa maré' chiminin. Oshanëpoa maré' chiminpachina, Yosëri noya ni'nin. Napoaton canpoanta' nani tahuëriya inapochachin ninosoroa'ahua' Yosë noya ni'ninpoa'.

³ Yosë anoyacancantërinquëma' ni'ton, ama iyaro'sa' monshihuanacosohué'. Ama a'na quëmapi sa'in noyapacosohué'. Ama ma'sharáchin cancantatoma', apiracosohué'. Ama a'napita tëranta ina pochin nipiso sha'huitocosohué'. ⁴ Ama taparo' ninontocosohué'. Ama narinacasoachin yonquicosohué'. Co topinan quëran ninontacaso' ya'huërinhué'. Yosë catahuarinpoaso' na'con na'con nisha'huitatëhua': "Yosparinquëni Sinioro," itahua'. ⁵ Monshihuanapatama', co Quisocristo huëntonëinquë ya'conamahué'.

Taparo' nininso' nipatama', co imaramahué'. Ma'sharáchin yonquihu-atama', co tēhuēnchachin Yosē yonquiararamahué'. Nani ma'sha nohuantohu-atama', mamanshi moshapiso pochin niconama'. Ina nitotatoma' iyaro'sa' yonquico'. ⁶ A'naquēn yanonpintatēnquēma', napopi: "Quisocristo imapomarahué', ma'sona nohuantēramaso' nico', co ana'ntarinquēmahué'," itopirinēnquēmahué', ama pi'pian tēranta' natēcosohué'. Co Yosē natēpisopitahué' chiniquēn ana'ntarin. ⁷ Napoaton ama inapitarē'quēma' nipayacosohué'.

⁸ Iráca tashi pochin cancantopiramahué', iporaso' Yosē imarama' ni'ton, anoyacantērinquēma' tahuēri pochin nicacamaso maré'. Napoaton tahuēri pochin nico'. ⁹ Tahuēri pochin cancantohuatama', nóya nisarama'. No'tēquēnáchin yonquiatoma', noyápiachin cancantarama'. ¹⁰ Noya yonquiatoma', Yosē nohuantērinso' nitotoco'. Ina nitotohuatama', ya'ipiya natēco'. ¹¹ A'naquēn tashi pochin cancantatona', co noyahué' nipi. Topinan quēran ya'huērapi ni'ton, ama inapita pochin cancantocosohué'. No'tēquēn sha'huitoco' co noyahué' nipsisopita naniantacaiso maré'. ¹² Pa'pi co noyahué' nipi. Po'oana quēran a'naratipita nipi. Napopiso a'ninquēchin sha'huirahué' naporini, pa'pi tapaintērihuahué'. ¹³ Noyasáchin nipatēhua', oshahuano'sa' oshaquēran yonquiapi. "Tēhuēnchachin co noyahué' ninēhua'," tosapi. ¹⁴ Tahuēri nipachina, ya'ipi quēnané'. Ninshitatona napopiso chachin ninin.

"Co noyahué' nipatama', hué'ērēso pochin cancantarama'.

Ama ina pochin cancantatomarahué', Yosē yonquico'.

Chimipi pochin cancantohuatama', Yosē nontoco' nasha cancan quēchinquēma'. Ina quēran nanpiantarēso pochin cancantarama'.

Quisocristo chachin a'pintarinquēma' noya nicacamaso maré'," topi.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa' noya yonquiatoma' ya'huēco'. A'naquēn co manta' yonquipihué'. Ama inapita pochin cancantocosohué'. No'tēquēn yonquico'.

¹⁶ Ama tahuēri chiniacosohué'. Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahué' cantantopi. Napoaton apira apira a'napita catahuaco' Yosē yonquicaiso maré'. Onpionta' nanamēn anitotoco'. ¹⁷ Ama topinan quēran ya'huēcosohué'. Yosē nohuantērinso' nitotatoma', natēco'. ¹⁸ A'naquēn no'picasoáchin cantantopi. "Huēco' no'piahua'. Capa cancantahua'," nitopirinhahué'. Ama canpitaso' no'piscosohué', nishacancantotama'. Yosē nontoco' Ispirito Santo noyá ya'coancanchinquēma'. Nani tahuēri ya'coancantomiachinquēma'. Ina quēran co no'pipomarahué', tēhuēnchachin capa cancantomiatarama'. ¹⁹ Yosē quiricanēnquē cantapiso' yonquiatoma', nisha'huitoco'. Yosē cantanēn cantaco'. Nisha nisha cantanēn cantatoma', ya'ipi cancanēma quēran Yosē chinotoco'. ²⁰ Nani tahuēri Tata Yosē nontatoma': "Yosparinquēn," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuēnta', noya cancantoco'. "Siniro Quisocristo nanan quētērinco ni'ton, nontaranquēn," ta'toma' Yosē nontoco'.

Quēmapi'sa' sa'inarē chachin pēnēnino'sa'

²¹ Quisocristosos' hua'anēma' ni'ton, ina yonquiatoma', imaramasopita capini nicatahuaco'. Ya'ipinquēma' nipēnēnatoma', ninatanco'. ²² Sanapi'sa' Siniro natētona', so'inanta' natēina'. ²³ Imarēhuasopitaso' Quisocristo nonēn pochin ninēhua'. Inaso' hua'anēnpoa' ni'ton, camairinpoa'. Ya'ipi imarēhuasopita nicha'ēsarinpoa'. Napoaton inasáchin natēcaso' ya'huērin. Inapochachin quēmapi'sa' sa'ina quēran chini chiniquēn nanantērin. Napoaton sanapi'sa' so'ina' natēina'. ²⁴ Imarēhuasopita Quisocristo natērehuaso pochachin sanapi'santa' so'ina' natēina'.

²⁵ Quëmapi'santa' sa'ina' nosoro'ina'. Quisocristoso' imarëhuasopita na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', ya'huërenamënpoa' chiminin. Ina nosororinpoaso pochachin quëmapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'. ²⁶ Quisocristo chiminin anoyacancantinpoaso marë'. Nanamën natëhuatëhuara, noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Iquë amarëso pochin oshanënpoa' inquitërinpoa'. ²⁷ Ya'ipi imarëhuasopita noya noya acoinpoaso marë' naporin. Co pi'pian tëranta' në'huëtërinso pochin cancantacaso' nohuantërinhuë'. Napoaton ya'ipi co noyahué' yonquirëhuasopita inquitërinpoa'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa ni'ton, noya ni'sarinpoa'. ²⁸ Inapochachin quëmapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'. Inahuara nonëna pochin nicatona', nosoro'ina'. In-sosona sa'in nosorohuachin, inaora ninosoroarin. ²⁹ Co insonta' inaora nino'huirinhuë'. Tanahuachina, coshatërin. Canotohuachina, chinotërin. Noya ina pochin ninosororin. Quisocristo imarëhuasopita nosororinpoaso pochin ninin. ³⁰ Imarëhuasopitaso' inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, a'naya a'nayanpoa' nosororinpoa'. ³¹ "Napoaton quëmapi sa'apachina, co huachi pa'pin, a'shin, inapita na'con na'con yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sa'in na'con na'con yonquiaton, chinpitacaso' ya'huërin. Cato' piyapi nipirinhue', a'naichin pochin Yosëri ni'nin," tënin quiricanënuë. ³² Inaso' sacai' nitotacaso'. Caso nipirinhue' Quisocristo noya yonquirinpoaso' sha'huitarinquëma'. Ya'ipi imarëhuasopita inarë'quënpoa' nichinpitërhua' ni'ton, a'naichin pochin Yosë ni'ninpoa'. ³³ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' na'con nosoroco'. Canpitaora ninosororamaso pochachin sa'ama' nosoroco'. Sanapi'sanquëmanta' so'yama' noya ni'co'. Noya nicatoma', natëco'.

6

Hua'huaro'santa' pënëninso'

¹ Canpitanta' apia'huaro'sa', pënënanquëma'. Tatama' natëco'. Mamamanta' natëco'. Quisocristo imarama' ni'ton, inapita natëcamaso' ya'huërin. ²⁻³ Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. "Tatama' noya nicatoma', natëco'. Mamamanta' natëco'. Natëhuatama', Yosë na'con catahuarinquëma'. Hua'qui' noya ya'huarama'," tënin quiricanënuë. Ina pochin nicacaso' Yosë na'con na'con nohuantërin.

⁴ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' noya pënënc'o'. Ama apira apira no'huicosohué'. Apira apira no'huihuatama', co natantochináchinhuë' cantapona'. Co noyahué' nipachina', sanoanan quëran pënënc'o' noya nica-caiso marë'. Yosë nanamën noya a'chintoco' Quisocristo imaina'.

Sacatoro'sa' pënëninso'

⁵ Patron marë' sacatohuatama', noya nicatoma', natëco'. Ama nonpinto-cosohué'. Quisocristo marë' sacatarëso pochin cancantatoma', noya sacatoco'.

⁶ A'naquënso' patroni ni'pachina', chiniquën sacatërin. Co ni'pachinahuë', chiroton co sacatërinhuë'. Canpitaso' nipirinhue' patron co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco' Quisocristo noya ni'inquëma'. Yosë natëtoma', ya'ipi cancanëma quëran noya nico'. ⁷ Co piyapi marëáchin sacataramahuë'. Siniro imarama' ni'ton, ina marë' sacatarama'. Napoaton ya'ipi cancanëma quëran sacatoco'. ⁸ Noya nipatëhua', Yosë'pa' acanaarinpoa'. Ma'huano'sahuë' napon, piyapinënpitahuë' napon, ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Insosona noya nipachin, acanararin. Ina yonquiatoma', noya nico'.

⁹ Patrono'saquëmanta', piyapinëmapita noya nontoco'. Ama no'huiana quëran camaitocosohué'. Yosë ni'sarinquëma' canpitanta'. Inaso' inápaquë

ya'huaton, hua'anëntërinpoa'. Napopianáchin ni'ninpoa'. Co ma'huano'sa' noya noya ni'ninhué'.

Yosë catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'

¹⁰ Nani iyaro'sa' pënënanquëma'. Yosë imatoma', nani tahuëri ina nontoco' achinicancainquëma'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin ni'ton, catahuarinquëma'. ¹¹ Sopai hua'an noyá nitotërin nonpinacaso'. Nani tahuëri yanonpintërinpoa'. Yosëso nipirinhué' chini chiniquën nanantaton, yacatahuarinpoa'. Ina nontohuatëhua', catahuarinpoa' sopai minsëcaso'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhué'. ¹² Inimiconënpoa' co piyapi pochin quënanëhuahué'. Sopai hua'anso' yaminsërinpoa'. Na'a sopairo'santa' inápaquë ya'huatoná, yacamairinënpoa'. Co quënanpirëhuahué', yonquënënpoa' quëran yacamairinënpoa' co noyahué' nicacaso marë'. Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' tashi pochin cancantatona', sopai natëpi. Inari camairin ni'ton, pa'pi co noyahué' yonquipi. ¹³ Sopai chiniquën sacatarin minsëinpoaso marë'. Napoaton Yosë nontoco' catahuainquëma'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinquëma'. Ina masahuatoma', a'moco' sopai minsëcaso marë'. Noya nitaparëso pochin nico'. Inapoatoma', chinitoco'.

¹⁴ Napoaton chiniquën cancantatoma', panca sintononquë nitonpotopiso pochin no'tën nanan na'con nohuantoco'. Ina imatoma', no'tëquën nonco'. Co pi'pisha tëranta' nininso' nonpinacaso' ya'huërinhué'. Hua'na coton a'mopiso pochin noyasáchin nico' Yosë catahuainquëmaso marë'. ¹⁵ Sho'shorahuan sapatë' pochin nininso' po'mohuachinara, co to'coitopihué', noya noya iratopi. Inapochachin canpitanta' Yosë nanamën sha'huitoco' a'napitanta' nitochina'. Noya nanan yonquihuatëhua', sano cancantarihua'. ¹⁶ Sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Inimicoro'sa' panca shinërë masahuatona', yaquí' noya orotërinso' nininque pashitahuatona', i'chinpitopi. I'chinpitahuatona', pë'chinanquë aguë té'yatopi. Napoaton sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Ina quëran inimicori të'yanantohuachina, shinërë inaquë tacopiquirin. Panca shinërë orotërarinso' pochachin sopai apira apira yanonpintërinpoa' Yosë naniantacaso marë'. Napoaton na'con Yosë yonquico'. "Yosë ni'sárinco. Co onporonta' naniantarincóhué'," topatama', achinicancainquëma'. Co pi'pian tëranta' sopai natëaramahué'. Iscoto quëpapiso pochin Yosëso' noya ya'copiarinpoa'. ¹⁷ Sontaro'sa' co casco hua'na quëran nininso' yancopihué' naporini, a'naroáchin inimiconënpitari motën acochitonahué'. Inapochachin canpoanta' co Yosë anoyacancantërinpoahué' naporini, co cha'ëitërihuahué'. Yosë quiricanënta' ya'huëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, ninshitërinënpoa' sopai minsëcaso marë'. Napoaton nani tahuëri ina nontatoma', yonquico'. Sontaro'sari sahuëninëna quëran inimico minsëpi. Inapochachin canpoanta' Yosë quiricanën quëran sopai minsëarihua'.

¹⁸ Apira apira Yosë nontoco'. Ma'sha onpohuatamanta', ina nontoco' catahuainquëma'. Noya yonquiatoma', chiniquën nontoco'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanënpoa' quëran huaré' noya nontacaso'. Ama amiatomahué', ni'sáco' ama a'nanaya sopai minsëinquëmaso marëhué'. Ya'ipi imarëhuasopita marë' Yosë nontoco'. ¹⁹ Ca cancanta' Yosë nontoco' catahuainco nanamën noya a'chinchí. Chiniquën cancantato, a'chinchí. Yosëso' yanicha'ëpirinpoahué', na'a piyapi'saso' co nitochátëripihué'. ²⁰ Quisocristo chachin a'parinco a'chinta'huaso marë'. Ina marë' tashinan

pëiquë po'morinaco. Po'mopirinacohuë', Yosë nontoco' ama të'huaisohuë'. Chiniquën cancantato, a'ninquëchin a'chinta'huaso' ya'huërin.

Piquëran huarë' sha'huirinsö'

²¹ Iya Tiquico ya'ipi naporahuëso' sha'huitarinquëma' nitotamaso marë'. Inaso' na'con nosoroato, iyahuë pochin ni'nahuë. Siniro nanamën noya a'chinarin. ²² Canpitataquë a'paarahuë onpohuinsona ya'huëraiso' sha'huitinquëmaso marë'. Ina natanpatama', chiniquën cancantarama'.

²³ Quisocriso imarama' ni'ton, iyaro'sa', Tata Yosë asanocainquëma'. Nosoro'inquëma'. Catahuainquëma' sha'huitërinpoaso' noya natëcamaso marë'. Siniro Quisocrisonta' inapochachin catahuainquëma'.

²⁴ Quisocriso hua'anëntarinpöa'. Ina nosoromiatohuatama', inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma', ténahuë. Amen. Nani ninshitéranquëma huachi.

Paono

Paonori Piriposëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. Quisocristo hua'anëntërincoi. Inasáchin natërai. Ya'ipi Quisocristo imaramasopita Piriposëquë ya'huëramaso', ninshitaranquëma'. Ansiano'sanquëma' na'con yonquiranquëma'. Tiacono'sanquëmanta' yonquiranquëma'. ² Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

³ Co naniantëranquëmahuë'. Canpita yonquiatënnquëma', Yosë nontárahüë. "Piriposëquë ya'huëpisopita noya imarinënnquën ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,' " itërahüë, Yosë nontato. ⁴ Noya cancantato, canpita marë' Yosë nontërahüë. ⁵ Iráca Yosë nanamën a'chintohuatënnquëmara, a'naroáchin imarama'. Naporo quëran huarë' catahuaramaco a'napitanta' a'chinta'huaso marë'. Iporahuanta' a'napita a'chintarama' Yosë imacaiso marë'. Ina yonquiato, noya cancantërahüë. ⁶ "Quisocristo imasarahüë huachi," topatama', naporo tahuëri chachin Yosë anoyacancantërinquëma'. Co naniantarinquëmahuë', tënhüë. Ipora huanta' catahuarinquëma' noya noya nicacamaso marë'. Quisocristo o'mantaquë huarë' catahuarinquëma'. Naporo' Quisocristo pochachin cancantarama'. ⁷ Na'con nosororannquëma' ni'ton, ina pochin noya yonquiranquëma'. Iráca Quisocristo nanamën a'chinpatëra, catahuaramaco. Tashinan pëiquë po'mohuachinacoranta', co naniantëramacohüë'. Inaquënta' catahuaramaco. Imarahüeso marë' sha'huirapirinaco. Coisëquë quëpapirinacohüë', co tapanatohüë', Yosë nanamën no'tëquën sha'huitërahüë. Canpitanta' "Yosë catahuarinpoa'," ta'toma', co tapanaramahuë'. Napoanton canpita yonquiatënnquëma', noya cancantërahüë. Iyahuëpita pochachin ni'nanquëma'. ⁸ Quisocristo nosororinpoaso pochachin carinquëmanta' nosororannquëma'. Pa'pi yani'nanquëma'. Yosë ni'sárinco no'tëquën nontarannquëma'. ⁹ Canpita marë' ina nontërahüë. "Catahuaguë', Sinioro, noya noya ninosoro'ina'. Quëma nohuanton, nanamën nóya nitochina'. Catahuaguë', Sinioro, no'tëquën yonqui'ina'," itërahüë Yosë nontato. ¹⁰ Yosë nanamën na'con yonquihuatama', noya noya nitotatoma', noya nisarama'. No'tëquën yonquihuatama', noyápiachin cancantarama'. Noyasáchin nipatama', Quisocristo o'mantahuachina, nóya ni'sarinquëma'. Co ana'intarinnquëmahuë'. ¹¹ Quisocristo catahuahuachinnquëma', noyasáchin nisarama'. Ina quëran a'napitanta' nicatënnquëma', Yosë yonquiapi. "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi. Ma noyacha Yosëso paya," tosapi.

Parisitërin quëran Yosë nanamën nahuininsó'

¹² Ma'sha onpotopirinacohüë', inanta' noya, tënhüë. Ina sha'huichinnquëma'. Tashinan pëiquë po'mopirinacohüë', ina marë' na'con na'con piyapi'sa' Yosë nanamën natanapi. ¹³ Ya'ipi sontaro'sa' isëquë ya'huëpisopita natanapi. "Paono co manta' onpopirinnquë', Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi," topi. Ya'ipi piyapi'sa' ina nitotopi. ¹⁴ Tashinan pëiquë po'mopirinacohüë', chiniquën cancantërahüë. Ina

natanatona', na'a imapisopita co huachi aquëtè' tè'huapihuè'. “Quisocristo catahuarincoi quiyanta',” ta'tona', chiniquèn cancantapi. Chiniquèn cancantatona', Yosè nanamèn na'con na'con a'chinapi.

¹⁵⁻¹⁷ A'naquèn noya nosororinaco ni'ton, noya cancantatona', a'chinapi. “Paono tashinan pèiquè ya'huèpirinhuè', Yosè nohuanton, inaquè po'mopi Quisocristo nanamèn no'tèquèn sha'huicaso marè',” ta'tona', noya a'chinapi. A'naquènso nipirinhuè', co nosororinacohuè'. Apiratatè pochin nitèrinaco. “Quiyaso' noya noya a'chinarai,” toconatona', co noyahuè' ni'ninaco. “Paono tashinan pèiquè ya'huaso', quiyaso' a'chinpatèira, na'con na'con piyapi'sa' pa'yatatona', nataninacoi. Ina quèran Paonori apiratè pochin nicon, aquè aquëtè' sètarin,” topi natantèrahuè'. ¹⁸ Ina niponahuè', co no'huirahuè'. Co apiratatè pochin ninahuè'. A'naquèn noya cancantatona', Quisocristo nanamèn a'chinapi. A'naquènso' co noya cancantaponarahuè', a'chinapi anta'. Na'con na'con piyapi'sari natanapi ni'ton, noya cancantèrahuè'.

¹⁹ Nani tahuèri ca marè' Yosè nontèrama'. Naporahuaton, Ispirito Santo nani tahuèri catahuarinco. Napoaton co pa'yanahuè'. Ocoiarinaco nimara. Co caso' nitotèrahuè'. Yosèichin nitotèrinso'. Ma'sona tèranta' onpotohuachinaco, inanta' noya, ténahuè'. Noyasáchin Yosè yonquirinpoa'. Ina marè' noya cancantarahuè'. ²⁰ Co nohuantèrahuè' pi'pian tèranta' Yosè nanianta'huaso'. Inaso' noyasáchin yonquirinpoa' ni'ton, co atapanarincohuè', ténahuè'. Coisè ocoiaponco nimara. Tèpaponco nimara. Co ina nitotèrahuè'. Co ina yonquirahuè'. Ocoihuachinco, chiniquèn cancantato, a'chiantarahuè' a'napitanta' imacaiso marè'. Tèpahuachinaco, piyapi'sa' niconatono, na'con na'con Quisocristo yonquiapona', ténahuè'. Quisocristo natèca'huasoráchin yonquirahuè'. ²¹ Co tèpahuachinacohuè', Quisocristo natèto noya cancantarahuè'. Tèpahuachinacos' nipirinhuè', canamiatarahuè'. ²² Co chiminpatohuè', Yosè nanamèn a'chiantarahuè'. Ina quèran na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi. Napoaton co nitotèrahuè'. ²³ ¿Ma'cha noya noya nicaya? ténahuè' yonquiato. Co caso' nitotèrahuè'. A'na cancan nohuantèrin chimina'huaso'. Chiminpato, Quisocristoro'co ya'huè'contarahuè'. Inaso' noya noya. ²⁴ Nipirinhuè', chiminpato, ¿incha a'chintèrè'ponquémaya? ténahuè' yonquiato. Canpita a'chinta'hanquémaso' nohuantèrahuè'. ²⁵ Napoaton co tèparinacohuè', ténahuè'. Yosè nohuanton nanihuatoso', a'chiantarahuè'. Noya noya Quisocristo imacaso marè' a'chinchinquéma'.

Nóya natètohuatama', noya noya cancantarama'. ²⁶ Ocoihuachinaco, nicaponquéma' pa'sarahuè'. Pa'pato, capa cancantarama huachi. “Ma noyacha Quisocristoro' ni'ton, Paono a'pairin paya,” tosarama'.

²⁷ Iporaso' iyaro'sa' nóya nico'. Quisocristo nanamèn yonquiatoma', ina pochachin cancantoco'. Yosè huèntonènquè ya'conama' ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huèrin. Nicaponquéma' pa'samarahuè'. Co a'na nani-tapohuè' nimara. Ina niponahuè', nani tahuèri noya nico' noya nanan natanchi. Ya'ipinquéma', iyaro'sa', imamiatoco'. Ama a'nayanquéma' tèranta' nisha yonquicosohuè'. Napopináchin yonquiatoma', Quisocristo nanamèn a'chináco'. Inapohuatama', natantohuato, nóya cancantarahuè' huachi.

²⁸ A'naquèn co Quisocristo imatonahuè', no'huarinènquéma', aparisitarinènquéma'. No'huipirinènquémaonta', ama tè'huatocosohuè'. Chiniquèn cancantohuatama', yonquiapi. “Ma inacha Yosè imapisopitaso paya. Yosèri catahuarin ni'ton, cha'èsapi. Co imarèhuasopitasohuè' nipirinhuè', co nicha'èsarinarahuè',” tosapi. Yosèichin catahuarinpoa' chiniquèn cancantacaso'. ²⁹ Yosè nosoroatonpoa', noyasáchin yonquirinpoa'. Ina nohuanton, Quisocristo imarèhua'. Ina quèran imarèhuaso marè' parisitarèhua'. “Ca marè' chiniquèn parisitèrin ni'ton, canta' imarahuèso marè' parisichi,”

ta'tèhua', noya cancantahua'. Inanta' Yosè nohuantèrin. ³⁰ Iráca canpitataquè ya'huapo, imarahuèso marè' aparisitèrinaco, ni'nama'. Ipora huanta' ina marè' parisitarahuè. Canpitanta' imaramaso marè' aparisitarinènquèma'. Niponahuè', chiniquèn cancantatoma', imamiatoco'.

2

Quisocristo nonanacaso' ya'huèrinso'

¹ Quisocristo achinicananinquèma'. Na'con nosororinguèma' ni'ton, noya cancantarama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquèma', catahuarinquèma'. Catahuahuachinquèma', noya ninosoroarama'. ² Napoaton ya'ipinguèma' nóya nini'toma', ya'huèco'. Noya noya ninosoroco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuè'. Napopináchin cancantoco'. Ina pochin cancantohuatama', noya noya cancantarahué. ³ A'naquèn chiniquèn nanan nohuantopi. Inasáchin yonquiatona', a'napita nocanpi. "Caso' noya noyaco," topi yonquinèna quèran. Canpitaso nipirinhué' ama ina pochin cancantocosohuè'. A'napita noya noya ni'co'. ⁴ Ama canpitaora nohuantèramasoráchin yonquicosohuè'. A'napita nohuantèrinsonta' yonquiatoma', catahuaco'.

⁵ Noya ninicatoma', Quisocristo pochachin cancantoco'.

⁶ Inaso', iráca quèran huarè' Yosè'pa' ya'huèrin. Yosè chachin niponahuè', co inaora nipa'yatacaso' yonquirinhué'. Nosoroatonpoa', yonquirinpoa'. Inápaquè chini chiniquèn nanantaponahuè', co ina na'con na'con nohuantèrinhuè'.

⁷ Noya noya ya'huèrinso' huèshimarahuaton, isoro'paquè o'marin. Piyapi chachin nasitimarin. Nani mashotohuachina, co hua'an pochin chiniquèn nanantacaso' nohuantèrinhuè'.

Topinan piyapi pochin cancantaton, a'napita catahuacasoráchin yonquirin. Canpoa pochachin ninin.

⁸ Isoro'paquè ya'huèhuachina, Yoséichin natèrin.

Ina nohuanton, canpoa marè' chiminin.

Yosè hui'nin niponahuè', corosèquè patanantohuachinara, chiminin.

⁹ Yoséichin natèrin ni'ton, inari ananpitaantarahuaton, inápaquè quèpantarin. Inaquè chini chiniquèn nanan quètèrin. Yosè nohuanton, ya'ipiya hua'anèntarin. "Siniro" itarèhua'.

¹⁰ Napoaton Quisocristo yonquiatona', ya'ipi piyapi'sari isonahuatona' chinochina'.

Inápaquè ya'huèrinsopita, isoro'paquè ya'huèrinsopita, no'paanaquè ya'huèpisopita, inapitarinta' chinochina'.

¹¹ "Quisocristoso' Yosè hui'nin ni'ton, ya'ipiya hua'anèntarin," tècapona'. Ina quèran Tata Yosè na'con na'con yonquiarèhua huachi.

Tashi' a'pininso pochin ninèhuaso'

¹² Iráca canpitataquè ya'huapo, noya natanamaco. Noya natanatomaco, Yosè natèramá'. Iporanta' iyaro'sa' nosororanguèma' ni'ton, co inatohua' ya'huaporahuè', noya noya natèco'. Ya'nan imapoma', Yosè anoyacancantèrinquèma'. Napoaton noya cancantatoma', imamiatoco'. "Catahuaco Siniro noya imainquèn. Co caora nanitèrahué'," ta'toma' imamiatoco'. Ni'cona Yosè naniantotama'. ¹³ Co noyahuè' cancantatoma', co canpitaora nanitèramahuè' Yosè natècamaso'. Nipirinhué', Yosè nontohuatama', catahuarinquèma' nohuantacaso'. Ina quèran Yosè yanatèhuatama', inari chachin catahuarinquèma' no'tèquèn natècamaso'. Inaso' noya noya ayonquirinquèma'.

14 Noya ninicatoma' iyaro'sa' ya'huëco'. Ama nino'huicosohuë'. Ma'sona tēranta' nipatama', noya cancantatoma', nico'. 15 Noyasáchin nico' a'napita nicafeñquëma', Yosë yonqui'ina'. Ina hui'ninpita pochin nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë' co Yosë nohuítatonahuë', co noyahuë' cancantopi. Nino'huipi, monshihuanacaisoráchin yonquipi, nonpinápi. Co noyahuë' yonquiatona', tashi pochin cancantopi. Canpitaso nipirinhuë', tayoraro'sa' tashi' a'pintērinsó pochin piyapi'sa' catahuaco' no'tëquën yonquicaiso marë'. 16 Quisocristo nanamën chachin a'chintoco'. Ina imapatëhua', Yosë nohuítatëhua', nanpimiatarihua'. Ina quëran Quisocristo o'mantahuachin, co atapanaramacohuë'. "Parisitaporahuë', co topinan quëran Yosë nanamën a'chintërahuë', noya imamiatopi," ta'to, nóya cancantarahuë huachi. 17 Iráca ma'sha Yosë marë' tēpahuachina', huinonta' opotopi. Inapochachin canta' canpita noya noya imacamaso marë' tēpahuachinaconta', noya nisarín, co sētarahuë'. A'chintëranquëma' ni'ton, noya imarama'. Napoaton noya cancantërahuë. 18 Tēpahuachinaco, ama sētocosohuë'. Ca pochachin noya cancantoco'.

Timotio, Ipapirotito inapita yaa'parinso'

19 Hua'qui' iyaro'sa' canpitata quëran co nanan natantërahuë' ni'ton, yonquiáranquëma'. Napoaton Timotio yaa'parahuë natantacaso marë'. Quisocristo nohuantohuachin, co hua'qui quëranhuë' a'paarahuë. Ina quëran sha'huitintahuachinco, noya cancantarahuë. 20 Inaso' na'con nosororinquëma'. Cancanën quëran huarë' yacatahuarinquëma'. Ca pochachin nosororinquëma'. Inasáchin ina pochin cancantërin. 21 A'napitaso' inahuara nohuantopisoráchin yonquipi. Co Quisocristo na'con yonquipihuë'. 22 Timotioso nipirinhuë' nohuítërama'. "Inaso' noya quëmapi," topi ya'ipi piyapi'sa'. Hui'nahuë pochin ni'ton, catahuarinco Yosë nanamën a'china'huaso marë'. Inanta' nitotërama'. 23 Ma'sona coisë onpotaponco nimara, co caso' nitotërahuë'. Nitotohuato, Timotio a'parahuë sha'huitinquëmaso marë'. 24 Yosë nohuanton, tashinan pëi quëran ocoiarinaco, topirahuë'. Ocoihuachinco, canta' nicaponquëma' pa'sarahuë. Co hua'qui quëranhuë' pa'sarahuë, tēnahuë.

25 Iporaso nipirinhuë' Iya Ipapirotito a'patantaranquëma'. I'hua chachin a'patiramaco catahuaincoso marë'. Canquihuachina, nóya catahuarinco. Achinicancaninco. Naporahuaton, inanta' Quisocristo nanamën a'chinin. Ina marë' parisitaponahuë', noya ahuantërin. Iporaso nipirinhuë' canpitataquë pananta'in, tēnahuë. 26 I'ahuamiáchin chiniquën caniorin, natantërama'. Nani noyatahuaton, ya'huërin'pa' yapanantërin. Yani'ninquëma'. "Caniorahuëso' natantatona', pa'yamarai," ta'ton, manorarin. Napoaton "Noyahua'. Panantaquë' nipachin," itërahuë. 27 Tëhuënchachin chiniquën caniorin. Pi'pishachin shichiminin. Nipirinhuë', Yosëri nosoroaton, anoyatërin. Canta' nosoroatonco, iyahuë anoyatërinco. Ama aquëtë' sētaca'huaso marëhuë' Yosë nohuanton, co chimininhüë'. 28 Napoaton manoton a'parahuë. Ina quënanpatama', nóya cancantarama huachi. Noya cancantohuatama', canta' noya cancantarahuë. Co huachi aquëtë' sētarahuë'. 29-30 Canconpachin, noya cancantatoma', nontoco'. "Ma noyacha Siniro catahuarinquën ni'ton, noya huënantaran paya," itatoma', noya nontoco'. Co canpitaso' nanitëramahuë' isëquë huëcacamaso'. Napoaton ina a'patiramaco. Isëquë huëcaton, shichiminin. Chiniquën parisitërin catahuaincoso marë'. Ina pochin cancantopisopita nóya ni'co'.

3

Yosëri noya ni'ninsopita

1 Iporaso' iyaro'sa' Quisocristo yonquiatoma', noya cancantoco'. Iráca quëran huarë' inachachin inachachin pënënapiranquëmahué', co amirahuë'. Naquëranachachin natantahuatama', yonquiantarama'. Ina quëran noya noya imasarama', ténahuë. 2 A'naquënsó' nonpin nanan a'chinapi. "Co marca niacotohuatamahué', co Yosë piyapinënguëma' nisaramahuë'," topi nonpinatona'. Ni'nira pochin pa'pi co noyahuë' cancantatona', napopi. Ni'cona, nonpintochnënguëma'. Inapitaso' co noyahuë' nisapi. 3 Yosë marcanën co nonënpoaquë niacotërehuahuë'. Cancanënpoa' Yosë anoyacancantërinpoa'. Cancanënpoa quëran ina chinotarëhua'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya chinotacaso marë'. Co canpoara nanitërehuahuë' noya cancantacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantohuachinpoa', nicha'ësarínpoa', tënëhua'. Napoaton canpoaso' Yosë piyapinënpita ninëhua'. 4 "Moisësë pënëntërinso' no'tëquën natërahüë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco," topi a'naquën. Caso nipirinhuë' na'con na'con natërahüë. Ina marë' Yosë nicha'ërinpoa' naporini, ca noya noya cha'ëitohüë'. 5 Caso' Israiro piyapico. Mincamin huënton quëmapico. Posa tahuëritahuaso', marca acotërinaco. Tatahuë, mamahuë Israiro piyapiráchin. Co nishahuë'. Israiro hua'an ya'conahuë, parisioro'sa' itopiso'. Ya'conato, ya'ipi Moisësë pënëntërinso' imarahüë. 6 Inasáchin imato, Quisocristo imapisopita chiniquën aparisitërahüë. "Iráca pënëntërinso' no'tëquën natërahüë," ta'to, noya piyapico, topirahuë'. 7 Ina marë' Yosë noya ni'sarinco, ténahuë iráca. Iporaso nipirinhuë' iráca yonquirahuëso' a'porahuë Quisocristo imaca'huaso marë'. 8 Ina na'con na'con nohuantato, inasáchin yonquirahuë. Iráca cotioro'sa' noya ni'ninaco. Hua'ano'saquë huarë' noya ni'pirinacohüë', Quisocristo imapatëra, a'porinaco. No'huipirinacohüë', co ina yonquirahuë'. Iráca yonquirahuëso' amoro pochin nicato, co pi'pisha tëranta' nohuantërahüë'. Quisocristo nohuita'huasoráchin nohuantërahüë. Ina nohuitacaso' noya noya, ténahuë. Inasáchin hua'anëntërinco. 9 Quisocristoíchin imasarahüë huachi. Co caora noya nicato cha'ërahüë'. Co pënëntërinso' natëto, cha'ërahüë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinco, ta'to, ina imarahüë. Imapatora, oshanëhuë inquitatonco, anoyacancantërinco. Ina quëran Yosë catahuarinco noya nica'huaso'. Ina marë' noya ni'ninco. 10 Aquë aquëtë' Quisocristo yanohuitërahüë. Iráca nanopiantarahuatón, chiní chiniquën nanantërin. Ya'ipi nanitaparin ni'ton, catahuaincoso' nohuantërahüë. Noya noya nica'huaso marë' catahuainco, ténahuë. Iráca Yosë natëton, parisitërin. Canpoa marë' chiminín. Iporaso' canta' aparisitopirinacohüë', Quisocristo pochin Yosë natëi. Chiminínso pochin ya'ipi co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, noyápiachin cancanchi, ténahuë. 11 Ina pochin cancantato, imamiachi a'na tahuërinta' ananpitaantaincoso marë'.

Chini chiniquën imacaiso' ya'huërinso'

12 Co ya'ipi cancanëhuë quëran noya noya cancanchatërahüë'. Ipora huanta' pi'pian pi'pian co noyahuë' yonquirahuë. Co Yosë pochachin cancantopirahuë', Quisocristo nani acorinco ina pochin cancanta'huaso marë'. Napoaton nani tahuëri yonquiárahüë' noya noya nica'huaso marë'. 13 Co iyaro'sa' Yosë pochachin cancanchatërahüë'. Nipirinhuë', inasáchin nohuantërahüë. I'hua naporahuëso'pita naniantërahüë. Iporaso' chiniquën Yosë imasarahüë noya noya cancanta'huaso marë'. 14 Co nisha

nisha yonquirahuè'. Quèmapi'sa' nicanatona' ta'apiso pochin cancantato, Quisocristoichin yonquiárahue' ina pochin cancanta'huaso marè'. Nani tahuèri nani tahuèri napoarahue'. Ina quèran a'na tahuèri Yosè'pa' cantantahuato, noya ni'sarincó. Quisocristo anoyacancantèrinco ni'ton, inápaquè quèpantarincó.

¹⁵ Ya'ipi Yosè imarèhuasopita chinoton pochin cancantohuatèhua', ina pochin yonquiarèhua'. Nisha yonquihuatèhua', Yosè anitotarinpóa'. "Catahuaco no'tèquèn yonqui'i," itohuatèhua', anitotarinpóa'.

¹⁶ Anitotohuachinpóa', ama topinan quèran natahuansohue'. Na'con yonquia'ahua' natécaso marè'. Ya'ipi cancantènpóa quèran huarè' imahua'.

¹⁷ Ya'ipinquèma' iyaro'sa' nonanco. Nicatahuaco' ca pochachin imacamaso marè'. A'naquèn nani quiya pochin cancantapi. Inapitanta' nicatora', nonanco'. ¹⁸ A'naquènso nipirinhue' "Yosè imarahue'," taponarahue', co noyahue' cancantopi. Quisocristo oshanènpóa' inquitinpoaso marè' coroséquè chiminir. Nipirinhue', co inapitaso' ina yonquipihue'. Ina nanan a'chinpatora, no'huitopi. Iporanta' inapita yonquiato, chiniquèn sètato, na'nèrahue'. Co inapita nonanacaso' ya'huèrinhue'. ¹⁹ Inapitaso' co Quisocristo nanamèn imapihue'. Ma'sona tèranta' yanipachinara, nipi. Ina marè' tapanacaso' ya'huèpirinhue', co tapanpihue'. "Nohuantato, napoarahue'," toconpi. Isoro'paquè ya'huèrinsopitaráchin yonquipi. A'na tahuèri pènquè parisitomatapi. ²⁰ Canpoaso nipirinhue', inápaquè ya'huèrinso' na'con na'con yonquia'ahua'. Inatohua' ya'huèmiatarihuaso'. Siniro Quisocristo nicha'èrinpóa' ni'ton, ina ninarèhua'. A'na tahuèri inápa quèran o'mantarin. ²¹ Iporaso' nonènpóa' co chinirinhue'. Yacaniore'hua'. Chiminacaso' ya'huèrin. Nipirinhue', Quisocristo o'mantahuachin, nonènpóa' anishatarin. Ina pochachin ya'noarihua'. Nanitaparin ni'ton, ya'ipi minsèrahuatón, ananpitomiatarinpóa', noya noya acoarinpóa'.

4

Quisocristo yonquiatèhua', noya cancantèrèhuaso'

¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo imamiatoco'. Na'con nosororinquèma'. Ya'nipishahuè' yani'nanquèma'. Canpita yonquiatènhuèma', nóya cancantèrahue'. Noya imarama' ni'ton, co topinan quèran a'chintèranquèmahue', ténahuè.

² Imo Ipotia, imo Sintiquia, inapitaso' co noya ninontopihue', natantèrahue'. Ama huachi imoyaro'sa' nino'huicosohue'. Catonquèma chachin Quisocristo imarama' ni'ton, noya nini'toma', ya'huèco'. ³ Quèmantá iyasha na'con catahuaranco ni'ton, inapita catahuaquè' noya ninonchina'. Cato chachin nóya sanapi'sa'. Na'con catahuarinco Quisoso nanamèn a'china'huaso marè'. Iya Crimintinta' noya catahuarinco. A'napitanta' catahuarinaco a'china'huaso marè'. Co nininènpita isèquè ninshitopirahuè', Yosèri nohuitèrin. Nanpirin quiricaquè nininènpita nani ninshitèrin. Inaque ninshitohuachinpóa', nannipimiatarihua'.

⁴ Nani tahuèri Quisocristo yonquiatoma', noya cancantoco'. Naquèranchin inachachin sha'huichinquèma'. Ma'sha onpoapomarahue', noya cancantoco', ténahuè. ⁵ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noyasha nontoco'. Quisocristo ni'sárinpóa'. Co hua'quiya quèranhue' o'mantarin. Ina yonquiatoma', ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'.

⁶ Ma'sha onpohuatama', ama pa'yancosohue'. Ama nisha nisha yonquicosohue'. Yosè nontoco' catahuainquèma'. Ma'sha pahuantohuachinquèma', nitoco'. "Ma noya catahuarancoi ni'ton, 'Yosparinquèn, Siniro,'

” itoco’. ⁷ Apira apira Yosë nontohuatama’, asanocancanarinquëma’. Co imapisopitasohuë’ nipirinhüë’ co sano cancantopihuë’. Ma’sha onpohuachinara, a’naroáchin pa’yanpi. Canpoaso nipirinhüë’ Quisocristo imarëhua’ ni’ton, ina yonquiatëhua’, sano cancantarihua’.

Yonquirëhuasopita

⁸ Isoíchin iyaro’sa’ pënënanarquëma’. No’tën nanansáchin yonquico’. Noya imatona’, noya nipisopita yonquico’. Ama nonpin nanano’sa’ natëtocosohuë’. Noyápiachin cancantoco’. A’napita noyasáchin yonquirapico’. Noya nahuininsoráchin yonquico’. A’napita noya nipiso’ yonquiatama’: “Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,” itoco’. Ina pochín yonquihuatama’, Yosë noya ni’sarinquëma’.

⁹ Na’con Yosë nanamën sha’huitëranquëma’, natanama’. Ya’ipi a’chintëranquëmaso’ noya natëco’. Canpitataquë ya’huapo, noya ninahuë, ni’namacó. Ca pochachin noya nico’. Noya nipatama’, Yosë noya catahuarinquëma’. Ina nohuanton, noya nini’toma’, ya’huarama’. Inasáchin asanocancaninpoa’.

Paono catahuapiso’

¹⁰ Canpitaso’ yonquiramaco ni’ton, noya cancantërahuë. I’huamiáchin ma’sha a’patiramaco ama pahuantincoso marëhuë’. Ina marë’ “Yosparinquën,” itërahuë Yosë. Iráca ma’sha a’patëramaco. Ina quëran yacatahuantapiramacohüë’, co insonta’ huë’ninhüë’ ni’ton, co nanitëramahuë’. Iporaso nipirinhüë’ catahuantaramaco. ¹¹ Co ma’sha pahuantërinco marë’ napotëranquëmahuë’. Yosë nohuanton, nani nitotërahuë ya’ipi ahuenta’huaso’. Ma’sha pahuantopirincóhuënta’, noya cancantërahuë. ¹² Ma’sha ya’huëtohuachinco, noya ya’huërahuë. Capanta’ nipachina, co ina marë’ sëtërahuë’. Sacai’ ahuantacaso nipirinhüë’, Quisocristo catahuarinco ni’ton, noya ahuantërahuë. A’na tahuëri cosharo’ ya’huërin, noya ca’nahüë. A’na tahuëriso nipirinhüë’ capa ni’ton, tana natanahuë. Ma’sha ya’huëhuachina, noya cancantërahuë. Capanta’ nipachina, ahuantato, noya cancantërahuë. ¹³ Co caora nanitapapirahuë’, Quisocristo achinicananinco ni’ton, ya’ipiya nanitaparahuë. Ma’sha onpoaporahuënta’, noya ahuantërahuë. ¹⁴ Inaso nipirinhüë’, ma noyanquëma’ canpitaso’ ni’ton, catahuaramaco. Isëquë ya’huato parisitopirahuë’, noya catahuaramaco.

¹⁵ Iráca Masitonia parti pacapo, Yosë nanamën a’chintëranquëma’. Ina marë’ a’na parti yapa’patëra, canpita catahuaramaco. “Ma noya quëmaso’ catahuarancoi Quisocristo ima’huaiso,” itatomaco, coriqui a’patëramaco. Canpitasáchin inapotëramaco. ¹⁶ Ina quëran Tisaronicaquë ya’huasoco, ma’sha pahuantohuachincora, naquëranchin coriqui a’patantaramaco. Catoro’ a’patëramaco. ¹⁷ Ina marë’ noya cancantërahuë. Co coriqui quëtëramacoso marëáchin noya cancantërahuë’. Catahuaramacoso marë’ Yosë’pa’ canaarama’ ni’ton, noya noya cancantërahuë. ¹⁸ Iporaso’ noya i’huëretëramaco huachi. Napoaton noya ya’huarahuë. Co manta’ pahuantërincohuë’. I’hua Ipapërotito huë’pachina, coriqui a’patëramaco ni’ton, ma’sha ya’huëtërinco. Ina marë’ “Yosparinquëma’,” itëranquëma’. Yosë nosoroatoma’, a’patiramaco. Yosë chinotacaso marë’ pimóchin nininso’ a’pëhuachinara, Yosëri noya ni’nin. Inapochachin canpitanta’ coriqui a’patëramaco ni’ton, Yosë noya ni’ninquëma’. ¹⁹ Canpitanta’ ma’sona pahuantohuachinquëma’, Yosë chachin quëtëranquëma’. Ya’ipi hua’anëntaton, nanitaparin. Quisocristo imarama’ ni’ton, catahuarinquëma’. Co huachi

pahuantarinquëmahuë'. ²⁰ Ma noyacha Tata Yosë chinotërëhuasoso paya. İpora quëran huarë' ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Amen.

Amiconënpita yonquirinso'

²¹ Ya'ipi Quisocriso imaramasopita noya yonquiatënquëma', saludos a'pataranquëma'. Ca'taninacosopitanta' yonquiatënënquëma', saludos a'patarinënquëma'. ²² Ya'ipi Yosë imapisopita isëquë ya'huëpiso' saludos a'patarinënquëma'. Copirno inpriatonënpitanta' na'con yonquiatënënquëma', saludos a'patarinënquëma'.

²³ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocriso noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corosasëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. ² Ya'ipi imaramasopita Corosasëquë ya'huaramaso', ninshitaranquëma'. Canpitanta' Quisocristo imamiatarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ina imarama' ni'ton, iyahuëi pochin ni'nainquëma'. Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Imapisopita marë' Yosë nontërinso'

³⁻⁴ Canpita yonquihuatëinquëmara, na'con Yosë nontarai. Inaso' Sinioro Quisocristo pa'pin. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanta' nosororama', natantërai. Ina natantatoi, noya cancantërai. "Noya imarinënuquën ni'ton, 'Yosparinquën Sinioro,' " itërai. ⁵ Iráca noya nanan natanama'. "Oshanënpoa' inquitatonpoa', Quisocristo anoyacancantërinpoa'" itohuachinënuquëma', no'tëquën a'chintërinënuquëma'. A'chintohuachinënuquëma', natërama'. "A'na tahuëri Yosë'pa' noya ananpitaantaripoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'. Ina imatoma', ina tahuëri ninarama'. ⁶ Noya nanan chachin ya'ipi parti a'chinapi. A'na parti a'na parti piyapi'sa' natëtatona', noya imasapi. Canpitanta' noya imasarama'. Ya'nán natantapoma', natërama'. "Yosë nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'ësaripoa'," itërinënuquëma'. Napotohuachinënuquëmara, "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁷ Ipapërasë a'chintërinquëma', inaro'coi nóya ninosoroaiso'. Quiya pochachin natëtton, Quisocristo nanamën a'chinarin. Co quiyaso' nanitëraihüë' canpitataquë paca'huaiso' ni'ton, ina a'parahuë a'chintinquëmaso marë'. Co chirorinhüë' a'chinacaso'. ⁸ Ina sha'huitiirincoi. "Ispirito Santori catahuarin ni'ton, noya ninosoroapi," itiirincoi.

⁹ Naporo quëran huarë' canpita yonquiatëinquëma', Yosë nontërai. Nani tahuëriya nontatoi, itërai: "Quëmaso' Sinioro tēhuënchachin anitotërancoi no'tëquën natëca'huainquënso marë'. Corosasëquë imarinënsopita na'con catahuaquë'. Ya'ipi nohuantëranso' anitotëquë'. Ispirito Santori catahuain no'tëquën yonqui'ina'. ¹⁰ Catahuaquë' Sinioro quëma nohuantëranso chachin niina'. Inapohuachina', noya noya ni'saran. Catahuaquë' noyasáchin niina'. Na'con na'con nohuichinënuquën. ¹¹ Quëmaso', Sinioro, chini chiniquën nanantëran ni'ton, catahuaquë' chiniquën cancanchina'. Ma'sha onpohuachina', catahuaquë' noya cancantatona', ahuanchina'. A'napitari aparisitohuachina', catahuaquë' ama no'huinasohüë'," itërai, Yosë nontatoi. ¹² Nani anoyacancantohuachinpoara, huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Hui'ninpiata pochin ni'sarinpoa'. Iporaso' ina catahuahuachinpoa', tahuëri pochin cancantarihua'. Naporahuatëhua', ya'huërinquë chachin ya'huëcontarihua'. Ina marë' noya cancantatëhua' "Yosparinquën Sinioro," itarihua'. ¹³ Iráca sopai camairinpoa'. Ina natëtëhua', tashi pochin cancantopirëhuahuë', nani Yosë nicha'ërinpoa'. Co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nohuanton, hui'nin hua'anëntërinpoa'. Hui'nin na'con nosoropirinhüë', isoro'paguë a'paimarin. ¹⁴ Ina chiminin ni'ton, nicha'ërinpoa'. Oshanënpoa' inquitërinpoa huachi.

Quisocristo chiminaton, nanan anoyatërinpoaso'

¹⁵ Tata Yosëso' co quënanëhuë'. Nipirinhüë', hui'nin isoro'paquë o'maton, pa'pin anohuitërinpoa'. Inanta' Yosë chachin ni'ton, nóya anohuitërinpoa'. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', hui'nionta' inápaquë ya'huërin. ¹⁶ Yosë nohuanton, inarë chachin ya'ipi ma'sha ninin. Inápaquë ya'huërinsopita, isoro'paquë ya'huërinsopita, inapita acorin. A'naquën quënanë'. A'naquënso co quënanëhuë'. Anquëniro'sa', inápaquë chiniquën nanantërinsopita, nisha nisha nininsopita, inapitanta' ninin. Quisocristoichin chinotacaiso marë' ya'ipiya ya'huërin. Ina marë' acorin. ¹⁷ Co'huara ma'sha ya'huëyátërasohuë', Quisocristo ya'huërin. Ina nohuanton, piyapi'sa', ma'sharo'sa', ya'ipiya ya'huërapí. Ipora huanta' co yonquirinpoahuë' naporin, ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë'. Ya'ipi ma'sharë' quënpoa chachin ta'huanchitërihuahuë'. ¹⁸ Ya'ipi imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. Inaora nonën pochachin Quisocristo ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin nicaton, hua'anëntërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nãpiantarin. Napoaton ya'ipinpoa' inasáchin natëcaso' ya'huërin huachi. ¹⁹ Quisocristoso' Yosë hui'nin ni'ton, Yosë chachin anta'. Co pi'pisha tëranta' pahuantërinhuë' pa'pin pochin nicacaso'. Tata Yosë nohuanton, naporin. ²⁰ Iráca oshahuanëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' Yosë inimicotopirëhuahuë'. Yosë nohuanton, Quisocristo chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Isoro'paquë ya'huërinsopita, inápaquë ya'huërinsopita, ya'ipiya nohuantërin anoyatacaso'. Canpoa marë' huë'nainën pa'nin. Corosëquë chiminin ni'ton, co huachi Yosë inimicotacaso' ya'huërinhuë'.

²¹ Iráca canpitaso' co Yosë yonquiramahuë'. Co noyahuë' cancantatoma', Yosë inimicotërama'. Co noyahuë' ninama'. ²² Iporaso nipirinhüë' nanan anoyatërinquëma'. Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Corosëquë chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Nanan anoyatatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa'. O'mantahuachin, co ana'intarinpoahuë'. Noya cancantacaso marë' nanan anoyatërinpoa'. ²³ Imamiatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma huachi. Noya nanan natanama'. "Nicha'ësarínpoa'," ta'toma', natërama huachi. Natëmiatoco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuë'. Ama pi'pian tëranta' a'pocosohuë'. Ya'ipi parti noya nanan chachin a'chinapi. Inachachin canta' a'chinarahuë'.

Imapisopita catahuacaso marë' Yosëri acorinso'

²⁴ Imarëhuasopita marë' Quisocristo chiniquën parisitërin. Parisitaton, huëntonënguë aya'coninpoa'. Ina quëran imarëhuasopitanta' parisitacaso' ya'huërin a'napitanta' imacaiso marë'. Napoaton ipora canta' parisitarahuë canpitanta' imacamaso marë'. Parisitaporahuë', noya cancantërahuë. ²⁵ Yosë acorinco imapisopita catahua'huaso marë'. Canpitanta' a'chintaranquëma'. Ya'ipi nanamën a'china'huaso marë' acorinco. ²⁶ Iráca iso nanan co nitotopihuë'. Iporaso nipirinhüë' imarëhuasopita anitotërinpoa'. Yonquirinso chachin anitotërinpoa'. ²⁷ "Quisocristo chachin aya'coancantarinquëma'," itërinpoa'. Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipi-ramahuë', ya'coancantërinquëma'. Ya'ipinpoa' ya'coancantërinpoa' ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Iráca co manta' ina nitotopirinahuë', nani anitotërinpoa huachi. Quisocristo nohuitatëhua', ina ninarëhua'. Ma noyacha Tata Yosëso' yonquirinpoa paya, tënëhua'.

²⁸ Napoaton Quisocristo nanamën a'chinárai. Ya'ipi piyapi pënënárai. Noya yonquiatoi, a'chintarai Quisocristo imacaiso marë'. Ina imapatama', noya noya cancantarama'. ²⁹ Ina marë' pa'sápato, a'chinárahüë. Quisocristo

chachin catahuarinco. Achinicancaninco ni'ton, chiníquën cancantato a'chinárahüë.

2

1 Na'con iyaro'sa' yonquiranquëma'. Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' yonquirahuë. Na'aquëma' inatohua' ya'huëramasopita co nohuitaponquëmarahuë', na'con yonquiranquëma'. Co pi'pisha tēranta' nohuantērahüë' nisha cancantacamaso'. Napoaton ninshitaranquëma'. 2 Ya'ipinquëma' yonquiatēnquëma', Yosë nontárahüë. “Catahuaquë' Sinioro chiníquën cancanchina'. Noya ninosoro'ina'. Ina quëran a'na huëntofnchin pochin nisapi. Ma noyacha quëmaso' yonquirancoi paya. Catahuaquë' quëma nanamën noya yonqui'ina'. Quisocristo chachin nohuichina'. Iracaso' co piyapi'sari nohuitopirinahuë'. Iporaso nipirinhüë' anohuitērancoi. Ina nohuitatoi, tēhuëchachin noya cancantarai,” itērahüë, Yosë nontato. 3 Quisocristo ya'ipi nitotērin. No'tēquën yonquirin. Inasáchin catahuarinpoa' no'tēquën yonquicaso'. Ina na'con yonquihuatēhua', noya noya nitotarihua'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinahuë', Yosë anitotērinpoa' Quisocristo pochin yonquicaso marë'. 4 A'naquënso nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ama Quisocristoíchin yonquicamaso marēhüë' noyásha nontarinēnquëma'. Ni'cona nonpintochinēnquëma'. 5 Co canpitataquë ya'huaporahuë', nosoroatēnquëma', nani tahuëri yonquiranquëma'. Noya nini'toma', ya'huarama'. Co nisha nisha yonquiramahuë'. Ya'ipi cancanëma quëran Quisocristo natërama'. Ina marë' nóya cancantērahüë.

Quisocristo nicha'ërinpoaso'

6 Ya'nán imapoma', Quisocristo anoyacancantērinquëma'. Inasáchin hua'anentērinquëma'. Iporahuanta' inasáchin natëtoma', imamiatoco'. 7 Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, itën acopo' no'paquë pa'pachina, noya huanirin. Inapochachin canpitanta' Quisocristo noya chinpitoco'. Inasáchin yonquico' achinicancainquëma'. Nani iyasha no'tēquën a'chintērinquëma' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran Quisocristo natëco'. “Yosë na'con nosororinpoa',” ta'toma', nani tahuëri “Yosparinquën Sinioro,” itoco'.

8 A'naquënso nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ni'cona oshaquëran anishacancantochinquëma'. Nonpin nanan inahua yonquipiso' a'chinapi. Piyapi'sa' yonquipisoráchin imasapi. Quisocristo a'chininso' co imapihüë'. Nisha nisha isoro'paquë chiníquën nanantopisopita yonquiatona', nisha pēnēntapi. Yaocoirinēnquëma'. Canpitaso nipirinhüë' ama inapita natëcosohüë'.

9 Quisocristoíchin natëcaso' ya'huërin. Piyapi chachin niponahuë', Yosë chachin ninin anta'. Co manta' pahuantērinhuë' Yosë pochin nicacaso'.

10 Canpoanta' ina imapatēhua', co manta' pahuantarinpoahuë' noya noya cancantacaso marë'. Yosë chachin nohuitarēhua'. Hua'ano'sa', anquëniro'sa', sopairo'sa', inapita chiníquën nanantopirinahuë', Quisocristoso' chini chiníquën nanantērin. Co ina nohuantohuachinhüë', co manta' nanitapihüë' nicacaso'.

11 Iráca Yosë chinotopisopita marca niacotopi. Iporaso nipirinhüë' Quisocristo imapatēhua', nisha acotērinpoa'. Co nonēnpoaquë acotērinpoahuë'. Cancanēnpoa' anoyatērinpoa'. Co noyahuë' yonquirēhuasopita inquitatonpoa', anoyacancantērinpoa' ni'ton, nóya cancantarihua'.

12 Aporihuanpatēhua', Quisocristo pochin ninēhua'. Chiminpachina, pa'pitopirinahuë'. Yosë nohuanton, nanpiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuë' yonquirēhuasopita naniantarihua'. Ina quëran Quisocristo nanpiantarinso pochin ninēhua'. “Yosë ya'ipiya nanitaparin,” topatēhua', catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'. 13 Iráca

canpitaso' oshahuanatoma', chimipi pochin ninama'. Co noyahué' nicacacoráchin yonquirama'. Co Yosé piyapinépita ninamahué'. Iporaso nipirinhué' Quisocristo imarama' ni'ton, anoyacancantéringuéma'. Oshanéma' inquitaténquéma', nantiantarinso pochin ni'ninquéma'.¹⁴ Iráca Moisésé pënentérin nani ma'sha natécaso maré'. Co inquénpoa tēranta' nanitaparēhuahué' ya'ipi natécaso' ni'ton, oshahuanēhua'. Ina maré' ana'intinpoaso nipirinhué', Quisocristo coroséquē chiminatón, nicha'érinpoa' ni'ton, Yosé noya ni'ninpoa'.¹⁵ Quisocristoso' chini chiniquén nanantérin. Coroséquē chiminatón, ya'ipi sopai hua'ano'sa', sopairo'sa', inapita a'ninquéchin minsērahuatón, atapanin. Co huachi inapita nanitapihué' sha'huirapiinpoaso'.

Inápaquē ya'huérsinopita yonquicaso' ya'huérin

¹⁶ Napoaton nisha pënēnpachinēnguéma', ama natécosohué'. “Nani ma'sha ca'patēhua', o'opatēhua', oshahuanarēhua',” topi a'naquén. Nani sahuato tahuéri chinotopi. Nani yoquia'huaraiquē chinotopi. Nisha nisha niyon-topiso tahuéri'sa' na'huépi. “Co quiya pochin nipatamahué', co no'téquén imaramahué',” itarinēnguéma'. Nipirinhué', ama inapitaso' natécosohué'.¹⁷ Iráca Yosé ina pochin pënénin. Quisocristo o'maqué huaré' napopirinhué'. Iporaso' nani o'marin ni'ton, co huachi inapita nohuanterēhuahué'. Quisocristoíchin natécaso' ya'huérin.¹⁸ Nisha a'china'piro'saso nipirinhué' taponá: “Quiyaso' anquéniro'sa' chinotérai. Hua'narēso pochin quénanai. Co canpitaso' quiya pochin nipatamahué', co noya cancantaramahué',” ito-huachinēnguéma', ama pi'pisha tēranta' natécosohué'. Inapitaso' nonpina-tona', “Nani ma'sha Yosé anitotérincoi ni'ton, noya noyacoí,” topirinahué', inahuaara yonquinēna quéran napopi.¹⁹ Inapitaso' co téhuēnchachin Quisocristo imapihué'. Inasáchin motēnpoa' pochin nicatón, hua'anéntarinpoa'. Ni'co'. Nonēnpoa' nisha nisha ya'huétérin. Motēnpoari ya'ipi camairin noya sacata-caiso maré'. Inapochachin imarēhuasopitanta' Quisocristoíchin noya camair-inpoa'. Achinirínpoa' so'sorēso pochin nicacaso maré'. Ina pochin nicacaso' Yosé nohuanterín.

²⁰⁻²¹ Iráca Quisocristo chiminin. Canpitanta' ina imapatama', inarē'quéma' chiminamaso pochin ninama' ni'ton, co huachi a'napita pochin nisha nisha chiniquén nanantopisopita imaramahué'. Inapitaso' inahuaara yon-quinēna quéran nisha a'chinpi. “Nani ma'sha natéhuatoí, cha'ésarai,” ta'tona', “Ama ina ca'cosohué. Ama pi'nicosohué'. Ama sé'huayátéracosohué',” itarinēnguéma'. ¿Ma'marēta' ipora huanta' ina natécamaso' yonquirama'? tēnahué yonquiato.²² Co ina pochin Yosé pënéninpoahué'. Cosharo', ma'sha, inapitaso' co ya'huēmiatérinhué'. A'na tahuéri ta'huantarin ni'ton, co inapitaso' aquetē' Yosé yonquirinhué'. Piyapi'sa' inahuaara yonquinēna quéran ina pochin nipēnēpi.²³ Ina pochin nipēnēnpachina', yonquinahuan pochin ya'nopirinahué'. “Ma'sha a'porahuatoí, parisitērai. Parisitopiraihué', ahuanterái. Ina maré' Yosé noya noya ni'nincoi,” topirinahué', co no'téquén yonquipi hué'. Ina pochin nipirinahué'nta', co pi'pian tēranta' nanitopihué' co noyahué' yonquipisopita naniantacaiso'.

3

¹ Quisocristo chiminpachina, Yoséri ananpitaantarín. Canpitanta' imarama' ni'ton, anoyacancantéringuéma' noya noya yonquicamaso maré'. Napoaton Quisocristo yonquirinso chachin nohuatoco'. Nani tahuéri yonquiráco' ina pochin cancantacamaso maré'. Inaso' inápaquē ya'huérarín. Yosé inchinan quéran huénséaton, ina pochachin chini chiniquén nanantarin.² Ama ma'sharáchin yonquicosohué'. Yosé'pa' ya'huérsinopita

yonquiráco'. ³ Ni'co'. Chimipiso' co huachi isoro'pa' yonquirinhuë'. Inapochachin canpitanta' Quisocristorë'quëma' chiminamaso pochin cancantatoma', co ma'sharáchin yonquiaramahué'. A'na tahuëri huachi Quisocristorë'quënpoa' Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. ⁴ Quisocristo chachin ya'coancantërinpoa' Yosë yonquicaso marë'. A'na tahuëri o'mantahuachin, noya noya ya'noarin. Naporo' inarë'quënpoa' ya'huërarihua' ni'ton, canpoanta' noya noya acoarinpoa'.

Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', noyápiachin cancantahua'

⁵ Napoaton pi'pian tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', a'naroáchin naniantoco'. Ama monshihuancosohué'. Ama taparo' yonquicosohué'. Ama a'na sanapi së'huacamasa' yonquicosohué'. Ama a'na quëmapi sa'in noyapacosohué'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohué'. A'naquënso ma'sha na'con nohuantatona', mamanshi moshapiso pochin niconpi. ⁶ Ina pochin nipisopita co natëpihuë'. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'ntarin. ⁷ Iráca canpitanta' co noyahuë' cancantatoma', co noyahuë' ninama'. ⁸ Iporaso nipirinhuë' isopitanta' co noyahuë' cancantatoma' naporamasopita a'poco'. Ama no'huitocosohué'. Ama no'huito canainquëmasohué'. Ama piyapi naponin yonquirapicosohué'. Ama yanpitocosohué'. Ama taparo' noncosohué'. ⁹ Ama ninonpintocosohué'. Co noyahuë' yonquiramasopita nani a'porama' ni'ton, co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Mocarinsó' të'yatërëso pochin iráca naporamasopita a'poatoma', naniantomiatoco'. ¹⁰ Nasha a'morëso pochin iráca cancan manama'. Yosë nininpoa' ni'ton, nani tahuëriya catahuaringuëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Ina quëran noya noya ina nohuitarama'. Ina marë' nasha cancan quëtërinquëma'. ¹¹ Quisocristo imapatëhua', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquën cotioro'sa', a'naquënso nipirinhuë' cricoro'sa'. A'naquën marca niacotopiso', a'naquënso nipirinhuë' co niacotopihuë'. A'naquën nisha piyapi'sa', a'naquënta' quëmaro'sa'. A'naquën patron piyapinënpita, a'naquënso nipirinhuë' inahua marë' sacatopi. Nisha nisha nicarihuarahué', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin. Ina imapatëhua', ya'lipinpoa' ya'coancantërinpoa'. Co manta' pahuantarinpoahuë' noya cancantacaso marë'.

¹² Yosë nosoroatonpoa', huayoninpoa' noya nicacaso marë'. Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noya nontoco'. Nasha a'morëso pochin noyápiachin cancantoco'. Ama nocantocosohué'. Nani tahuëriya yonquico' a'napita catahuacaso marë'. Sano nicatoma', noya nontoco'. Ma'sha onpoapomarahué', ahuantoco'. ¹³ Ama ya'ihuëretocosohué'. A'napita no'huihuachinquëma', nanan anoyatoco'. Ma'sha onpotopiringuëmaonta', naniantoco'. Sinioro oshanëma' nani inquitërinquëma'. Ina nonanatoma', canpitanta' nanan anoyatoco'. ¹⁴ Nóya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Noya ninosorohuatëhua', noya noya nisarëhua'. Inapohuatëhua', tëhuënhachin nóya cancantarihua'. ¹⁵ Quisocristoíchin asanocancaninpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya ninicatëhua', ya'huarëhua'. Ina marë' a'na huënton pochin Yosë acorinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi pa'yanarihua'huë'. Napoaton inasáchin yonquico' asanocancaninquëma'. Nani tahuëri: "Yosparinquën Sinioro," itoco'.

¹⁶ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquiráco'. Na'con ina yonquico'. Noya nitotatoma', nia'chintoco', nipënëncó'. Yosë cantanën nisha nisha ninin-sopita cantaco'. Sarmo quirica nontatoma', inanta' cantaco'. Canpitaora yonquinëma quëraonta' ocoirahuatoma', cantaco': "Ma noyanquëncha Tata ni'ton, catahuancoi paya," itatoma', cancanëma quëran huarë' cantaco'.

¹⁷ Ma'sona tēranta' yanipatama', Sinioro Quisoso yonquiatoma', nico'. Ina yonquiatoma', noya nonco'. Quisoso catahuarinquēma' ni'ton, "Yosparinquēn," Tata Yosē itoco'.

Sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa', inapita pēnēnso'

¹⁸ Canpitaso' imoyaro'sa', so'yama' natēco'. Sinioro Quisocristo imarama' ni'ton, natēcaso' ya'huērīn. ¹⁹ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroco'. Ama no'huicosohuē'. Sanoanan quēran nontoco'. ²⁰ Hua'huaro'santa' pa'pina' natēina'. A'shinanta' natēina'. Ya'ipi pēnēnpiso' natēina'. Inapohuachina, Siniorori noya ni'sarin. ²¹ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' sanoanan quēran pēnēco'. Apira apira no'huihuatama', co huachi nohuantapihuē' natēcaiso'. "Natēpirahuē', no'huiarinco," ta'tona', co huachi natērapihuē'.

²² Patron marē' sacatohuatama', noya natēco'. Ama nonpintocosohuē'. Co ni'piringuēmaonta', noya sacatoco'. Co patronachin yonquicaso' ya'huērīnhuē'. Sinioronta' ni'sarinquēma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi cancanēma quēran natēco'. ²³ Ma'sona tēranta' nipatama', noya nico'. Co piyapi marē'achin sacatēramahuē'. Yosē imarama' ni'ton, ina marē' sacataramaso pochin cancantatoma', nōya sacatoco'. ²⁴ Inaso' no'tēquēn acanaarinpoa'. Inápaquē noya noya acoarinpoa'. Quisocristo tēhuēnchinsō' hua'anētērinpoa'. Napoaton noya natēco'. ²⁵ Yosēso' ya'ipinpoa' napopináchin ni'ninpoa'. Noya nipatēhua', acanaarinpoa'. Co'so' noya nipatēhuahuē', ana'intarinpoa'.

4

¹ A'naquēma' patronquēma' ninamaso'. Piyapinēmapita nosoroatoma', no'tēquēn pahuērēco'. Ama topinan quēran ana'ntocosohuē'. Canpitanta' hua'anēma' ya'huētērinquēma'. Yosē inápaquē ya'huaponahuē', ya'ipinpoa' hua'anētērinpoa'.

Piquēran huarē' pēnētērinso'

² Nani tahuēri Yosē nontoco'. Ama amiatomahuē', nontáco'. Ama topinan nontocosohuē'. Ya'ipi cancanēma quēran huarē' noya yonquiatoma', nontoco'. "Yosparinquēn Sinioro," itoco'. ³ Quiya marēnta' Yosē nontoco'. Pa'sápatō, Quisocristo nanamēn a'chinpirahuē'. Ina marē' tashinan pēiquē po'morinaco. Na'a piyapi'sa' co nanamēn nitochátērapihuē'. Inahuanta' nitochina'. Napoaton Yosē nontohuatama', quiya marēnta' nontoco' catahuaincoi a'chintohuatoira, Yosē nanamēn nohuanchina'. ⁴ Yosē nontoco' noya a'chinchī no'tēquēn nitotacaiso marē'. Ina pochin a'china'huaso' ya'huērīn.

⁵ Co imarinsopitasohuē' huē'pachina', noya nontoco'. Ama tapanatomahuē', noya a'chintoco'. Onppopionta' noya nanan sha'huitoco'. ⁶ Noya yonquiatoma', sanoanan quēran pēnētoco' noya natainēnquēma'. Yashin yashin nontoco'. A'naya a'naya natanpachinquēma', noyasha a'panico'. Ina pochin nontacaso marē' na'con yonquico'.

Nipayarinsopita napopiso'

⁷ Iya Tiquico a'pataranquēma'. Inaso' nōya ni'nahuē. Iyahuē pochachin nosororahuē. Noya catahuarincō. Inanta' Sinioro natēton, noya nanan a'chinarin. Onpopinsona ya'huērahuēso' sha'huitarinquēma'. ⁸ Canpitanta' onporaisona nitotacamaso marē' a'pataranquēma'. Achinincainquēmaso marēnta' a'pataranquēma'. ⁹ Iya Onisimonta' pa'sarin, canpitataquē ya'huērīnso'. Inanta' iyahuē pochin nosororahuē. Yosē natēton, noya imarin.

Inapita canconpachina', ya'ipi isëquë ya'huëraisopita ma'sona onporaiso' sha'huitarinëinquëma'.

¹⁰ Aristarconta' isëquë ya'huërarin. Quisocristo imarinso marë' tashinan pëiquë po'mopi anta'. Inanta' yonquiarinquëma', saludos a'patarinquëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' Pirnapi quëmopinën. Canpitataquë pa'pachin, noya nontatoma', catahuaco' ténahuë. Nani ina sha'huitëranquëma'. ¹¹ Quisoso Costo itopisonta' yonquiatëinquëma', saludos a'patarinquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa' niponaraihuë', Quisocristo imasapi. Ca pochin a'chinapi a'napitanta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Ina marë' nóya cancantërahuë. Inapitaso' achinicananinaco. A'napita cotioro'saso nipirinhüë' co catahuarinacohüë'. ¹² Ipapërasënta' canpitataquë ya'huërinso' saludos a'patarinquëma'. Inanta' Quisocristo natëton, noya nanan a'chinarin. Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontárin. "Catahuaquë' Sinioro ya'ipi nohuantëranso' nitochina'. Noya nitotatona' imamiachinën," itárin. ¹³ Na'con yonquiarinquëma'. Co chirorinhüë' Yosë nontacaso'. Naotisiaquë, Iraporisëquë inaquëpita ya'huëpisopitanta' yonquiaton, Yosë nontárin. Noya Yosë marë' sacatarin. Cari ni'nahuë. ¹⁴ Nocasënta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' notoro. Inanta' iyahuë pochin nosororahuë. Timasënta' inapochachin yonquiarinquëma'.

¹⁵ Imapisopita Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahüë. Ninpanta' yonquirahuë. Ina pëinëinquë Quisocristo imapisopita niyontonpi. Inapitanta' saludos a'patarahüë. ¹⁶ Iso quirica nontoco' ya'ipi imapisopita nataina'. Nani nontohuatama', Naotisiaquë a'patoco' imapisopita nonchina'. Inapitanta' nisha ninshitato, a'patërahuë. Ina quiricanta' canpitari nontoco'. ¹⁷ Arquipo sha'huitoco': "Ama chirotonhuë', ya'ipi Sinioro camairinquënsó' natëquë' itoco'.

¹⁸ Ca Paonoco na'con yonquiatëinquëma', saludos a'pataranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchin ninshitaranquëma'. Tashinan pëiquë ya'huërahuë. Ama naniántocoso'huë'. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaranquëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patainquinquëma'. Canpitanta' Tata Yosë chinotatoma', Siniro Quisocristo imarama'. Inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma', ténahuë.

Cancanëna quëran huarë' imapiso'

²⁻³ Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai. Tata Yosë natëtoma', noya ninama'. Ninosoroatoma', na'con nicatahuarama'. "Siniro Quisocristo co onporonta' naniantarinpoahuë'. Inasáchin ninarëhua'," ta'toma', chiniquëncancantërama'. Napoaton yonquiatëinquëma', Tata Yosë nontërai: "Ma noya Tata catahuaran ni'ton, cancanëna quëran huarë' imasarinëinquë. Ina marë' 'Yosparinquë, itërainquë," itërai Yosë nontatoi. ⁴ Tata Yosë na'con nosororinquëma', iyaro'sa'. Nani huayoninquëma' huëntonëinquë ya'conacaso marë'. Nani ina nitotërai. ⁵ Quisocristo nanamën a'chintohuatëinquëmara, co topinan quëran a'chintërainquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarincoi a'china'huaso'. Canpitanta' catahuarinquëma' noya natanacamaso marë'. "No'tëquëncantërinpoa'," ta'toma', ya'ipi cancanëna quëran natërama'. Ina nicatoi: "Tëhuëncachin Yosëri huëntonëinquë aya'conin," ténai. Canpitataquë ya'huapoi, noya imarai canpitanta' noya imacamaso marë'.

⁶ Ina marë' aparisitopirinacoihuë', noya cancantërai. Canpitanta' Yosë nanamën noya natanama'. Imaramaso marë' aparisitopirinëinquëmahuë', Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, nóya cancantërama'. Quiya pochin cancantatoma', chiniquëncancantërama'. Nonanpatamacoi, Quisocristo chachin nonanarama'. ⁷ Parisitapomarahuë', co a'poramahuë'. Nóya imarama' ni'ton, a'napita imapisopitanta' natantopi. "¡Ma noyacha inapitaso' imapi paya! Ina pochin Quisocristo imacaso' ya'huërin," topi. Ya'ipi Masitonia parti, Acaya parti, inaquëpita napopi. ⁸ Noya imarama' ni'ton, ya'ipi inaquë ya'huëpisopita nicanatëinquëma', yonquipi. Naporahuaton, ya'ipi ina parti nahuinin. Co quiyari sha'huitopiraihuë', ya'ipiya nitotopi. ⁹ Inapita chachin canpita naporamaso' sha'huiantapi: "Paono ni'quihuachincóira, noya a'chintërincoi. Noya natanatoi, a'naroáchin natërai. Mamanshi a'porahuatöi, Tata Yosëichin chinotërai. Ina imarai huachi. Yosëso' nampirárin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. ¹⁰ Ina chinotatoi, hui'nin chachin ninarai. Canpoa marë' Quisocristo chiminin. Ina quëran Yosëri ananpitaantarín. A'na tahuëri inápa quëran o'mantahuachin, nicha'ësarinpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë', Tata Yosëri no'huiton ana'intarin huachi, ténama'," topi, natantërai.

2

Paonori noya a'chintërinso'

¹ Canpitataquë ya'huapoi iyaro'sa', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', nitotërama'. ² Piriaposëquë a'chinapiraihuë',

no'huitonacoi, chiniquên aparisitërainacoi. Inapotopirinacoihuë', canpitataquë canconpatëira, co të'huaraihuë'. "Yosë catahuarincoi," ta'toi, Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. A'napita no'huipirinacoihuë', chiniquên cancatatoi, pënëiniquëma'. ³ Co nonpin nanan a'chintërainquëmahué'. Co nisha nisha nicacaso marë' a'chintërainquëmahué'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahué'. ⁴ Yosë chachin acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. "No'tëquên a'chinapona'," ta'ton, a'parincoi. Napoaton co piyapi'sa' noya nicainacoiso marë' a'chinaihuë'. Yosë noya nicainacoiso marë' a'chinárai. Ya'ipi yonquirëhuasopita nitotërin. Ma'marësona sacatërehuasonta' nitotërin. ⁵ Co noyasha nonatoi, yanonpintërainquëmahué'. Co canaca'huaiso marë' napotërainquëmahué'. Yosë ni'sárincoi, no'tëquên nontërainquëma'. ⁶ Co piyapi'sa' noya nicainacoiso' yonquiatoi a'chinaihuë'. ⁷ Quisocristo a'parincoi ni'ton, chiniquên nanan quëtërincoi. Napoaponahuë', co chiniquên nontërainquëmahué'. Co inso tëranta' hua'an pochin camairaihuë' natëinacoiso marë'. Sanoanan quëran nontërainquëma'. Sanapi hua'huinpita nosoroaton, noya nocomarinso pochin quiyarimanta' ni'nainquëma'. ⁸ Na'con nosoroatëiniquëma', Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Ina marë' parisitopiraihuë', co ina yonquiraihuë'. Ya'ipi cancanëhuëi quëran nosororainquëma' ni'ton, na'con catahuarainquëma'. ⁹ Canpitataquë ya'huasocoi, chiniquên sacatatoi, a'chintërainquëma'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'sha ma'paca'huainquëmaso marëhuë'. Quiyaora sacatonëhuëi quëran coshatërai. Naporahuatoi, Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Co ina nianantëramahuë', tënahué.

¹⁰ No'tëquên Yosë natëtoi, noyasáchin ninai. Co manta' onpotërainquëmahué'. Ya'ipi imaramasopita ni'namacoi. Yosënta' ni'nincoi. ¹¹ Ya'ipinquëma' pënëiniquëma', nitotërama'. A'naya a'nayanquëma' nontërainquëma' noya imacamaso marë'. Quëmapi hui'ninpita a'chintërainso pochin a'chintërainquëma'. ¹² Achinicananainquëma'. "Yosë imarama' ni'ton, noyasáchin nico' Yosë noya ni'inquëma'," itërainquëma'. Ina acorinquëma' hua'anëntërainquë ya'conacamaso'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantahuachinquëma', noya noya ya'huë'contarama'.

¹³ Yosë nanamën a'chintohuatëiniquëmara, noya natanama'. "Co piyapi yonquirinso' a'chintërinpoahuë'. Yosë nanamën chachin a'chintërinpoa'," tënënama'. Tëhuëenchachin Yosë nanamën ni'ton, ina natëhuatama', nanamën quëran anoyacancantarinquëma'. Ina marë' nani tahuëri "Yosparinquên," itërai Yosë. ¹⁴ Iráca Cotia parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imatona', natëpi. A'napita cotioro'sariso nipirinhué', no'huitona' chiniquên aparisitopi. Iporaso' iyaro'sa' canpitanta' parisitërama'. Ya'huëhuano'sa' inapochachin aparistarinquëma'. ¹⁵ Iráca cotioro'sari pënëntona'piro'sa' no'huitona', tëpapi. Ina quëran Siniro Quisocristo chachin o'mahuachina, inanta' tēpaantapi. Quiyanta' aparisitatonacoi, a'parinacoi. Napopiso marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin. Tëhuëenchachin co ya'ipi piyapi'sa' nosoropihuë'. ¹⁶ Nisha piyapi'sa' cha'ëcaiso marë' yaa'chintopiraihuë', cotioro'saso' co nohuantopihuë'. "Ama a'chintocosohué'," ta'tona, no'huirinacoi. Ina marë' aquë aquëtë' os'hahuanpi. Napoaton Yosëri chiniquên no'huirin. No'tëquên ana'ntarin huachi.

Paonori nicapon yapaantarinso'

¹⁷ Hua'quimiáchin iyaro'sa' co ni'pirainquëmahué', co nianantërainquëmahué'. Yonquiataëiniquëma', na'con nohuantërai nica'huainquëmaso'. ¹⁸ Canpitataquë yapa'piraihuë', ipora huanta' co nanitërai huë'. Ca Paonoco cararo' yapa'pirahuë', Satanasë ya'copirincó

ni'ton, co nanitërahuë' paca'huaso'. ¹⁹ Na'con yonquiatëinquëma', nóya cancantërai. ¿Ma'marë chachinta' ina pochin cancantërai? Imarama' ni'ton, Yosë ya'huërin'pa' canpitanta' pa'sarama', tënai. A'na tahuëri Sinioro Quisocristo o'mantararin. Naporó: "Quiyari a'chintërai ni'ton, imapi," ta'toi, noya cancantarai. ²⁰ Tëhuëinchachin noya imarama': "¡Ma noyacha Yosë catahuarinquëma paya!" ta'toi, capa cancantërai.

3

¹ Hua'qui' co ni'nainquëmahuë'. Co nanan tëranta' natantëraihuë'. Napoaton co huachi ahuantatoihuë', "Quiyaora Atinasëquë quëparichii," ta'toi, ² Timotio a'patërainquëma' nitotacaso marë'. Inanta' noya imarin. Yosëri acorin Quisocristo nanamën a'chinacaso marë'. Achinicanainquëmaso marë' a'patërainquëma'. ³ Canpitanta' parisitapiramahuë', co nohuantëraihuë' nisha nisha yonquicamaso'. Co ina marë' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo imapatëhuara, aparisitërinënpoa'. Yosë nohuanon, ina marë' parisitarëhua', nani nitërama'. ⁴ Canpitataquë ya'huasocoi, sha'huitërainquëma'. "Imarëhuaso marë' aparisitarinënpoa'," itërainquëma'. Napotërainquëmaso pochachin iporaso' aparisitarinënquëma'. ⁵ Napoaton caso' co huachi ahuantatohuë', Timotio a'patëranquëma' onpopinsona imaramaso' nitota'huaso marë'. Sopai yanonpintërinpoa' Yosë a'pocaso marë'. Minsërainquëma' naporini, topinan quëran a'chinchitëinquëmahuë'. "Co huachi noya imamaraihuë'," ta'toi, Timotio a'patërainquëma'.

⁶ Iporaso' nani huënantaton, nanan sha'huitiirincói. "Ipora huanta' noya imasapi. Inahua capini noya ninosoroapi," itiirincói. Na'con yonquiramacoi. Quiya pochin cancantatoma', canpitanta' yani'namacoi. ⁷ Inanta' sha'huitiirincói. Ina natantatoy, nóya cancantërai. Ipora huanta' ma'sha onpotërinacoi. Parisitapiraihuë', noya imarama' ni'ton, noya cancantarai. ⁸ Quisocristo imamiatarama' ni'ton, co huachi sëtëraihuë'. Chiníquën cancantarai. ⁹ Capa cancantërai ni'ton, ¿onporahuatëicha noya noya: "Yosparinquën Tata Yosë," ichii? ¡Co'chi nanitëraihuë paya! ¹⁰ Nani tahuëri tashirë chachin Yosë nontarai canpitataquë paca'huaiso marë'. Co ya'ipi Yosë nanamën nitochátëramahuë'. Pahuantërainquëma' ni'ton, ina a'chinchinquëma' noya noya imacamaso marë', tënahuë.

¹¹ Tata Yosë chachin catahuaincói onpopionta' pa'ii. Sinioro Quisosonta' catahuahuachincói, pa'sarai nicapoinquëma'. ¹² Na'con nosororainquëma'. Inapochachin canpita capininta' ninosorocamaso' ya'huërin. "Catahuaquë' Sinioro noya noya ninosoro'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoro'ina'," itërahuë, Yosë nontato. ¹³ Noya ninosorohuatama', Quisocristo achinicananarainquëma' noyasáchin nicacamaso marë'. Catahuahuachinquëma', noyápiachin cancantarama'. Ina quëran Quisocristo o'mantahuachin, Yosë noya ni'sarainquëma'. A'na tahuëri ya'ipi piyapinënpararé chachin o'mantararin.

4

Yosëri noya ni'ninsopita

¹ Iporaso' iyaro'sa' Sinioro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, pënëantarainquëma'. Iráca pënëainquëma' noya nicacamaso marë'. "Noya nipatama', Yosë noya ni'sarainquëma'," itërainquëma', natëramacoi. Iporaso' aquë aquëtë' natëtátoma', noyasáchin nico', tënahuë.

² Sinioro Quisoso a'chintërincoiso chachin sha'huitërainquëma', natanama'.
³ Yosë nohuantërin noyasáchin nicacaso'. Ama pi'pian tëranta' monshihuan-
 cosohuë'. ⁴ Sanapi nohuantohuatama', ama monshitocosohuë'. Nitatoma',
 noya sa'aco'. Yosë yonquiatoma', noya ichiya'huëco'. Nani sa'apatama',
 inasáchin yonquicaso' ya'huërin. ⁵ A'naquën co Yosë nohuitatonahuë',
 ichihuë'ëcaisoachin yonquiatona', a'naroáchin mapi. Ama inapita pochin
 cancantocosohuë'. Tëhuëenchachin nosoroatoma', maco'. ⁶ Ana quëmapi
 sa'in ama sé'huacosohuë'. Ama ina pochin ni'toma', so'in nonpintocoso-
 huë'. Sé'huahuatama', Yosë no'tëquën ana'intarinquëma'. Iráca inachachin
 chiniquën pënënnainquëma'. ⁷ Co Yosë nohuantërinhuë' oshahuanacaso'. Acor-
 inpoa' noyasáchin nicacaso marë'. ⁸ Co quiyaoa yonquinëhuëi quëran
 pënënnainquëmahuë'. Co natëhuatamahuë', Yosë chachin co natëaramahuë'. Ina
 nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' noya nicacaso marë'. Inaso'
 noyasáchin ninin.

⁹ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Nani nitotërama' ni'ton,
 co aquëtë' sha'huita'huanguëmaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin
 cancänëmaquë anitotërinquëma' ninosorocamaso'. ¹⁰ Nani huachi
 imapisopita nosoroarama. Ya'ipi Masitonia parti ya'huëpisopita aquë
 ya'huëpirinahuë', Quisocristo imapachinara, nosororama'. Iporaso',
 iyaro'sa', na'con na'con ninosoroco', tënai. ¹¹ Nani tahuëri yonquico' sano
 piyapi nicacamaso marë'. Ama topinan ya'huëcosohuë'. Ya'ipinquëma' noya
 sacatoco' ama pahuanchinquëmasohuë'. Iráca inachachin pënënnainquëma'.
¹² Inapohuatama', noya ya'huarama'. Co imapisopitahuënta' noya
 ni'sarinënninquëma'. Napohuatama', co manta' pahuantarinquëmahuë'. Co
 topinan ma'patacaso' ya'huëapohuë'.

Chimnispisopita nanpiantarinso'

¹³ Chimnispisopita ma'sona onpocaiso' a'chinchinquëma', nitotoco'.
 Quisoso imarëhuasopita chimnpatëhua', nanpiantarihua'. Co
 imapisopitasohuë' nipirinhüë', quëmopinënpita chimninchinara, sëtopi. "Co
 onporonta' quënantarihua'huë'." ta'tona' sëtápi. Ama inapita pochin sëtacaso
 marëhuë' canpitaso' a'chinchinquëma'. ¹⁴ Quisososo' chimnaponahuë',
 nanpiantarinso' nitotërhua'. Inapochachin imapisopita chimninchina',
 Yosëri ananpitaantarín. Quisoso isoro'paquë o'mantahuachin,
 ananpitaantarín.

¹⁵ O'mantahuachin, co nanpirëhuasopitaráchin pantarihua'huë'.
 Chimnispisopita'ton nanpiantarapi. Sinioro Quisoso sha'huitërinpoaso
 chachin sha'huichinquëma'. ¹⁶ Chiniquën nanantaton, o'mantararin.
 Anquëni hua'aonta' chiniquën sha'huirarin. Yosë nohuanton,
 tronpita pihuirarin. Naporo' Quisocristo imatona' chimnispisopita'ton
 nanpiantarapi. ¹⁷ Ina quëran a'naroáchin nanpirëhuasopitarë'quënpoa'
 chitoro' ya'huërinquë quëpantarínpoa'. Inaquë Sinioro nacapiarihua'.
 Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. ¹⁸ Inapita yonquiatoma', nisha'huico'
 noya cancantacaso marë'. Ama sëtacaso marëhuë' ina pochin
 niachinicancanco'.

5

¹ Onporosona o'mantacaso' tahuëri nanicaso', co ina iyaro'sa'
 a'chintaranquëmahuë'. ² Iráca sha'huitërinpoaso' nani nitotërama'.
 Co nitotasohuë', o'mantararin. Ni'co' iyaro'sa'. Yono tashi' co
 nitotasëhuahuë', ihuatona'pi pëinënpoaquë ya'conin. Inapochachin a'nanaya
 Quisocristo o'mantararin. ³ Co imapisopitasohuë' o'mantacaso' tahuëri

co yonquipihuë'. "Noya ya'huarëhua', co manta' onpoarihuahuë',¹ topirinahuë'. A'nanaya chiniquën ana'intacaso' naniarin, co cha'ësapihuë'. Sanapi yahuaihuachina, onporosona iquitacaso' co nitotërinhuë'. A'nanaya iquitërin. Inapochachin a'nanaya Yosëri ana'intarin.⁴ Canpitaso nipirinhüë', co tashi pochin cancantëramahuë'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachin, co pa'yanaramahuë'. Ihuatona'pi a'nanaya huë'pachina, apa'yaninpo'. Inapochachin Quisocristoso' a'nanaya o'mahuachin, na'a piyapi'sa' pa'yanapona'. Canpitaso nipirinhüë' ina tahuëri ninaarama'. Nanihuachin, co pa'yanaramahuë'.⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, tahuëri pochin cancantatoma', nitotarama'. Ya'ipinpoa' imarëhuasopita co tashi pochin cancantërehuahuë'.⁶ Napoaton o'mantacaso' tahuëri yonquiatëhua', noya ninahua'. A'naquënso' huë'ërëso pochin cancantatona', co ina tahuëri yonquipihuë'. Canpoaso nipirinhüë' no'tëquën yonquiatëhua', sano cantanhua'.⁷ Yahuë'ëpachinara, tashi' huë'ëpi. Yano'pihuachinaranta', tashi' no'pipi.⁸ Canpoaso nipirinhüë' tahuëri pochin cancantacaso' ya'huërin. Napoaton noya yonquiatëhua', Yosë imamiatahua'. Ni'co' iyaro'sa'. Inimicoro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' co topinan pa'pihuë'. Coton hua'na quëran nininso' a'mopi. Casconta' hua'na quëran nininso' yancopi ama inimicori o'huancacaso marëhuë'. Noya nitapahuachinara, co inimicori minsërinhuë'. Hua'na a'mopiso pochin canpoanta' Yosë natëahua' catahuainpoa'. Ina natëtëhua', noya ninosoroa'ahua'. "Yosë a'paiarinpoa'. O'mahuachin, noyá nicha'ësarinpoa'," ta'tëhua' noya ninahua'.⁹ Co ana'intinpoaso marë' Yosë acorinpoahuë'. Sinioro Quisocristo imarëhua' ni'ton, nicha'ësarinpoa'. Ina nohuanton cha'ësarëhua'.¹⁰ Canpoa marë' inaso' chiminin. A'naquënpoa' nanopiarëhua', a'naquënpoa' chiminarihuarahuë', o'mantahuachin, ya'ipi imarëhuasopita quëpantarinpoa'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'.¹¹ Napoaton nani tahuëri nicatahuaco' chiniquën cancantacamaso marë'. O'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', na'con ninontoco' noya noya imacamaso marë'. Nani noya nicatahuarama'. Aquëtë chachin niachinicancanco'.

Piquëran huarë' pënëninso'

¹² Ansiano'sa' iyaro'sa' noya ni'co', tënahuë. Sinioro nohuanton, ansiano ya'conpi pënëninquëmaso marë'. Co chirotonahuë', a'chintarinëinquëma'. Pëshonpatama', otërarinëinquëma' ni'ton, noya ni'co'.¹³ Na'con catahuar-inëinquëma' noya noya Yosë imacamaso marë'. Napoaton nosoroatoma', noya yonquirapico'. Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'.

¹⁴ Canpita capini iyaro'sa' nipënëncó'. A'naquën co yasacatopihuë'. Inapita pënëncó' ama chiroinasohuë'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, Yosë yananiantopi. Inapitanta' noya nontoco' chiniquën cancanchina'. A'naquëonta' cancanëna quëran co chinipihuë'. Catahuaco' ama Yosë nanianchinasohuë'. Inapohuatama', ama insonta' no'huicosohuë'. Sanoanan quëran pënëncó'.

¹⁵ A'napita ma'sha onpotohuachinëinquëma', ama ya' huë'rëtocosohuë'. Nani tahuëri noya nontoco'. No'huipirinëinquëmaonta', nosoroatoma', catahuaco'. Canpita capini ninosoroatoma', a'napita piyapi'santa' catahuaco'.

¹⁶ Ama sëtocosohuë'. Yosë yonquiatoma', nani tahuëri noya cantotoco'.¹⁷ Apira apira Yosë nontoco'. Ama a'na tahuëri tëranta' pahuancosohuë'.

¹⁸ Ma'sha onpotopirinëinquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Nani tahuëri "Yospar-inquën Sinioro," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', noya cantotoco'. "Inanta' Sinioro noya," itoco'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, ina pochin cantacaso' Yosë nohuantërin.

¹⁹ Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Cancanëmaquë nontohuachinquëma', a'naroáchin natëco'. Ni'co'. Pën noya orotohuachina,

noya napënterë'. Inapochachin Ispirito Santo yacatahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ama pën atacopitërëso pochin nitocosohuë'. ²⁰ “Yosë anitotërincoso sha'huichinquëma,” itohuachinënquëma', noya natanco'. ²¹ Napoaponahuë', ni'cona nonpintochinënquëma'. A'naquën “No'tëquën a'chintaranquëma',” itohuachinënquëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. Ya'ipi napopiso' Yosë quiricanën quëran tantiaco'. “Inaora yonquinën quëran a'chinamara,” ta'toma', tantiaco'. Yosë nanamënsáchin natëcaso' ya'huërin. ²² Ya'ipi aoshahuanquëmasopita a'poco'.

²³ Yosëichin asanocancaninpoa'. Canpita marë' ina nontarahuë noyásha anoyacancanchinquëma'. “Catahuaquë' Siniro, ya'ipi cancanëna quëran noyápiachin yonqui'ina'. Naporahuaton, ya'ipi yonquinëna quëran noya nininsopitaráchin nohuanchina'. Quëma nohuanton, ya'ipi nonëna quëran huarë noyasáchin niina’,” itërahuë. Ina quëran Siniro Quisocriso o'mantahuachin, nóya ni'sarinquëma'. ²⁴ Yosë nani nontërinpoa' imacaso marë'. Huëntonënuë chachin aya'coninpoa'. No'tëquën sha'huitërinpoa'. Co onporonta' nonpintarinpoahuë' ni'ton, noya catahuarinpoa'.

²⁵ Quiya marënta' iyaro'sa' Yosë nontoco'.

²⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

²⁷ Niyontonpatama', iso quirica nontoco' imapisopita nataina'. Siniro nanan quëtërinco ni'ton, nontoco' ya'ipiya nataina', ténahuë.

²⁸ Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso nosoroatënuëma', catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitaantarinsò'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'pataantarinsò'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaantarinquëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'pataarinquëma'. Tata Yosë natëtoma', Sinioro Quisocristo imarama'. Huëntonënuquë chachin aya'coninpoa' ni'ton, "Tata" itërëhua'.
² Inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma', ténahuë.

Oshahuano'sa' ana'ntarinso'

³ Iporaso' iyaro'sa' noya noya imasarama'. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Na'con na'con ninosororama' ni'ton, nani tahuëri "Yosparinquën," itërai Yosë. Ina na'con catahuarinquëma' ni'ton, ina pochin nontacaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin.
⁴ Ya'ipi parti Yosë imapisopita sha'huitërai. "Tisaronicaquë ya'huëpisopita noya imasapi. Imapiso marë' na'con aparisitopirinahuë': 'Yosë co naniantarinpoahuë',' ta'tona', ahuantapi. Co yaa'popihuë'. Ma'sha onpoaponaraihuënta', chiniquëncantapi," itërai. Noya natërama' ni'ton, noya cantantërai.
⁵ Imaramaso marë' parisitapomarahuë', noya ahuantërama' ni'ton: "Tëhuëncachin Yosë catahuarinquëma'," tënai. Inaso' no'tëquën yonquirin. Yosë nohuanton, ipora parisitarama' noya noya cantacaso marë'. Ina quëran noya ni'sarinquëma'. A'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma'.

⁶ Iporaso' a'napita no'huirinënuquëma'. Aparisitapirinënuquëmahuë', a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'ntarin. Co naniantarinhue'. "Oshahuano'sa' ana'ntacaso' ya'huërin," tënin.
⁷ Quisocristo o'mantahuachin, co huachi parisitaramahuë'. Noya ya'huarama'. Quiyanta' ipora aparisitopirinacoihuë', naporo' ya'ipi imarëhuasopita nóya cancantarihua'. Sinioro Quisocristo chachin inápa quëran o'mantararin. Pën huënaratërinso huáncana ya'noarin. Anquëniro'santa' chiniquëncanantatona', o'mantararin. Inapitarë chachin o'mantararin.
⁸ O'mantarahuaton, co Yosë nohuitopisopitahuë' ana'ntarin. Co Sinioro Quisoso nanamën natëpihuë' ni'ton, chiniquëncanantarin. ⁹ No'tëquën ana'ntaton, parisitopiquë a'pararin. Aquë a'pahuachin, chiniquëncanantarin, co cha'ësapihuë'. Inatohua' paatona', co onporonta' Quisocristo nohuitapihuë'. Inaso' chini chiniquëncanantaton, noyasáchin niponahuë', inapitaso' co onporonta' nirayarapihuë'.
¹⁰ O'mantahuachin, imarëhuasopitaso' quënanarihua'. "Ma noyacha Quisocristoso paya. Anoyacantërinpoa'. Inasáchin ya'ipiya chinochina'," tosarëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita napoarëhua'. A'chintohuatëinquëmara, canpitanta' natërama' ni'ton, noya ni'sarama'.

¹¹ Napoaton nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai: "Quëma nohuanton Sinioro imarinënuquën. Napoaton, catahuaquë' noyasáchin niina'. Noya noya yaimarinënuquën ni'ton, catahuaquë' noyápiachin cancanchina'. Quiyaora co nanitëraihuë'. Quëmasáchin Sinioro ananitaparancoi. Catahuaquë' ya'ipi cancanëna quëran natëinënuquën," itërahuë, Yosë nontato. Noya nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.
¹² Ina quëran a'napitanta' nicatëinënuquëma': "Ma noyacha Sinioro Quisoso ni'ton, ina imatona', noya nisapi paya," tosapí.

Canpitanta' ina nohuitërama' ni'ton, noya noya cancantarama'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatënguëma', catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Sinioro Quisocristonta' catahuarinquëma'.

2

Yosë inimiconën ya'nocaso' ya'huërinso'

¹ Apira iyaro'sa' o'mantacaso' tahuëri pi'pian a'chinchinquëma'. Sinioro Quisocristo o'mantahuachin, nacapirahuatëhua', pantarihua'. ² A'naquënso nipirinhüë' co no'tëquën nitotopihüë'. "O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama pa'yanacosohüë'. Ama nisha nisha yonquicosohüë'. A'naquën tapon: "Cari ninorahüë. O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama natëcosohüë'. A'nanta' tapon: "Nanirin mini. Paono chachin naponinshitërincoi," itopirinënguëmahüë', ama ina natëcosohüë'. ³ Ni'cona nonpintochinënguëma'. Co'huara Quisocristo o'mayätërasohüë', notohuaro' piyapi'sa' Yosë a'poapi. Co pi'pian tëranta' yanatërapihüë'. Naporo' a'na quëmapì ya'huapon. Ya'ipi piyapi'sa' nonpintarin ama Yosë imacaiso marëhuë'. Pa'pi co noyahuë' nisarín. Sopairi noyá ya'coancantërin ni'ton, chiniquën ana'intacaso' ya'huërin. Ayaro' tahuëri Yosëri ana'intaton, parisitopiquë a'pararin. ⁴ Inaso' Yosë inimicotërin. "Ama Yosë chinotocosohüë'. Ama manta' moshacosohüë'. Casáchin natëco. Yosë ya'huëretarahuë," tosarín. Yosë chinotopiso pëiquë chachin huënsëapon piyapi'sari chinotacaiso marë'. Pa'pi co noyahuë' nisarín. Chiniquën nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' yacamaipon.

⁵ Canpitataquë ya'huapo, nani sha'huitëranquëma'. ¿Ina naniantarama' ti? ⁶ Tahuëri nanihuachin, ina quëmapì huë'sarin. Yosë inimiconën inaso'. Yosë nohuanton, macarisona ya'copiarin ni'ton, co iporasó huë'shatërarinhüë'. Ina nitotërama'. ⁷ Co Yosë inimiconën ya'noyatëraponahuë', ipora chachin co incari tëranta' nitotopirinhüë', nani sacatapi Yosë inimiconën hua'anëntacaso marë'. A'na tahuëriso nipirinhüë', Yosë nohuanton, ya'copirínso' capa nipachin, Yosë inimiconën ya'norarín. ⁸ Ya'nohuachin, piyapi'sa' aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapi. Inari camaihuachin, notohuaro' piyapi'sari natëapi. Ayaro' tahuëriso nipirinhüë', Sinioro Quisosori ana'intarin. Huënaráchin huënaráchin o'mantahuachin, minsëarin. Topinan noncharapirinhüë', ata'huantarin. Co huachi nanitarinhüë' piyapi'sa' nonpintacaso'. ⁹ Nipirinhüë', co'huara ina o'mayätërasohüë', notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Satanasëri catahuarin ni'ton, nani ma'sha nani-tapaarin nicacaso'. Piyapi inaora co nanitërinhuë' ina pochin nicacaso'. Nonpintaton, nani ma'sha sacai' ninínso' a'notohuachina, natërapì. Ni'pachina', pa'yanapi. ¹⁰ Co noyahuë' nicatón, na'a piyapi'sa' nonpintarin. Co no'tën nanan nohuantopihüë' ni'ton, Yosë inimiconën natëapi, parisitopiquë pa'sapi huachi. Yosë nanamën nohuantopi naporini, cha'ëitonahuë'. ¹¹ Napoaton, Yosëri tananpitarin nonpin nanan natëcaiso marë'. Sopai nohuanton, natëapi. ¹² Co no'tëquën yonquiatonahuë', co noyahuë' nicacaiso pa'yatapi. Ina pochin cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intarin.

Yosëri huayonin nicha'ëcaso marë'

¹³ Canpitaso nipirinhüë' iyaro'sa', imarama'. Sinioro nosororinguëma'. Iráca quëran huarë' Yosë huayoninguëma' huëntonënguë ya'conacamaso marë'. No'tën nanan natëhuatama', Ispirito Santo anyocancantërinquëma' Yosë nohuantërinso chachin nicacamaso marë'. Ina yonquiatoi, Yosë nontërai: "Ma noya Sinioro inapitaso' nicha'ëran ni'ton, 'Yosparinguën,' " itërai, Yosë nontatò. ¹⁴ Yosë nanamën a'chintohuatëinguëmara, canpitanta'

imarama'. Yosë acorinquëma' Sinioro Quisocristo pochin nicacamaso'. A'na tahuëri o'mantahuachin, ina pochin ya'noarama'.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa', chiniquën cancantatoma', ya'ipi cancanëma quëran imaco'. Canpitataquë ya'huasocoi, no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina quëran quirica a'patëranquëma' na'con na'con nitotacamaso marë'. No'tën nanansáchin imamiatoco'. ¹⁶ Sinioro Quisocristo catahuainquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Inaora nohuanton, Tata Yosënta' nosoroatonpoa', achincancamiatërinpoa'. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin quëpantarinpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'. ¹⁷ Ina yonquiatoi, canpita marë' Yosë nontarai. "Nani tahuëriya Sinioro Catahuaquë', chiniquën cancanchina'. Achincancanquë' noyasáchin niina'. Catahuaquë' noyásha noina'," itërai.

3

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

¹ Iporaso' iyaro'sa', quiya marënta' Yosë nontoco' nanamën noya a'china'huaiso marë'. Ya'ipi parti nahuinacaso ya'huërin. Canpitaso' natanatomacoi, noya imarama'. A'napitanta' a'chintohuatoi, noya nohuanchina'. Canpita pochachin noya imaina'. Ina marë' Yosë nontoco'. ² A'naquënsó nipirinhüë' co yaimapihuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopi. No'huitonacoi, yaahuërinacoi ama a'china'huaiso marëhuë'. Yosë nontoco' inapita quëran nicha'ëincoi. ³ Tata Yosëso nipirinhüë' co onporonta' naniantërinpoahuë'. Achincancaninpoa'. Sopai yaminsëpirinpoahuë', ina ni'sarinpoo'. Catahuarinpoa' sopai minsëcaso'. ⁴ Pënënpatëinquëmara, noya natëramacoi. Co a'poatomahuë', imamiatarama'. Yosë catahuainquëma' ni'ton, noya imasarama', ténahuë. ⁵ Yosë catahuainquëma' ina nosororinpoaso' na'con yonquicamaso marë'. Parisitopiramahuë', achincancainquëma' Quisocristo pochin ahuantacamaso marë'.

Sacatacasonta' ya'huërinso'

⁶ Sinioro Quisocristo nanan quëtërincoi ni'ton, no'tëquën iyaro'sa' pënërainquëma'. A'naquëmaso' imapomarahüë', co sacatatomahuë', nisha nisha yonquirama'. Yosë nanamën no'tëquën a'chintopirainquëmahüë', co natëramacoihuë'. Insosona inapohuachin, ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë'. ⁷ Nani nitotërama' noya nicacamaso'. "Nonancoi," itërainquëma'. Canpitataquë ya'huasocoi, co quiyaso' topinan ya'huëraihuë'. Co chiroraihuë'. ⁸ Co a'na piyapi cosharonën topinan ma'paraihuë'. Nani tahuëri chiniquën sacatërai. Tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'pata'huaiso marëhuë'. ⁹ Hua'qui' a'chintërainquëma' ni'ton, noya topinan ma'patacaso nipirinhüë', co topinan ma'parainquëmahüë'. Sacatatoi, ma'sha pa'anai. Noya sacatërai nonanamacoiso marë'. ¹⁰ Canpitataquë ya'huasocoi, pënërainquëma'. "Insosona co yasacatohuachinhuë', ama coshachinsohuë'," itërainquëma'. ¹¹ Nanan nani natantërahuë. A'naquëma' co yasacatatomahuë', topinan pa'sárama'. Naporahuaton, ma'toma ma'toma nonatomata', piyapi'sa' chinotërama', natantërahuë. ¹² Sinioro Quisocristo nanan quëtërincoi ni'ton, pënënanranquëma': Ama huachi iyaro'sa' ina pochin cancantocosohüë', ténahuë. Sano yonquiatoma', noya sacatoco' pahuantërinquëmaso' pa'anacaso marë'.

¹³ Na'aquëma' iyaro'sa' noya nisarama'. Ama amiatoma', nisha cancantocosohüë'. Nani tahuëri noya nico'. ¹⁴ Nani ninshitato, pënërainquëma'. Inso tëranta' co yanatëhuachincoihuë', pënëncó'. Co natëtohuachinahuë', ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë' oshanëna marë'

tapaina'. ¹⁵ Napoaponahuë', ama inimico pochin nicatora', no'huicosohuë'. Iyaparima pochin nicatora', sanoanan quëran pënëncó'.

Asanocancaninpoaso'

¹⁶ Siniroíchin asanocancaninpoa'. Ina catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Ma'sona onpopiramahuënta', nani tahuëri catahuainquëma' ama pa'yanacamaso marëhuë'. Nani tahuëri noya a'painquëma'.

¹⁷ Ca Paonoco caora imirahuë quëran pi'pian ninshitaranquëma' saludos a'pata'huanquëmaso marë'. Nani quirica ninshitërahuëqué iso pochin ninshitërahuë. Ina nicatora', nitotarama': "Paono mini ninshitërinpoa'," tosarama'. ¹⁸ Siniro Quisocristo inaora nohuanton, nosoroatënquëma', ya'ipinquëma' catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitérinso'

Timotio yonquiaton, nanan a'patérinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquén, ni'què'. ¿Noya, ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuè. Yosè nohuanton, Quisocristo acorinco nanamèn a'china'huaso marè'. Yosè chachin anoyacancantérinpoa'. Oshanènpoa' inquitatonpoa', nicha'èrinpoa'. Quisocristo imatèhua', ina ninarèhua'. A'na tahuèri inápaquè quèpantarinpoa'. ² Timotionquén ninshitaranquén. A'chintèranquén ni'ton, Quisocristo natèton, ina imaran. Napoaton hui'nahuè pochachin ni'nanquén. Na'con nosororanquén. Tata Yosè inaora nohuanton, catahuainquén. Noya nosoroinquén. Nani tahuèri asanocainquén. Quisocristonta' inapochachin catahuainquén. Inasáchin natèrèhua'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ I'hua Masitoníaquè yapa'patèra, sha'huitèranquén. “I'pisoquè ya'huètaquè' pènèntamaso marè',” itèranquén. Iporanta' inachachin sha'huitèranquén. Inaquèranchin ya'huaton, pènèntáquè'. A'naquén nisha nisha nanan a'chinapi. Inapita sha'huitèquè' ama ina pochin a'chi'inasohuè'. ⁴ Shimashonènpita iráca napopiso' yonquiápi. Inahuara yonquínèna quèraonta' nisha'huitopiso' yonquirápi. Ama huachi inapita yonquicaíso marèhuè' sha'huitèquè'. Ina pochin a'chinpachina', topinan quèran a'chinapi. Piyapi'sa' nisha nisha nonsapi. Co catahuapihuè' Yosè nohuitacaiso'. Yosèichin natèhuatèhua', catahuarinpoa' noya noya imacaso marè'.

⁵ No'tèn nanansáchin imapatèhua', catahuarinpoa' noya ninosorocaso'. Noyápiachin cancantohuatèhua', co nisha nisha yonquiarihuahuè'. Ina quèran cancanènpoa quèran huarè' natèarihua'. Ina pochin cancantohuatèhua', noya nosoroarihua'. Ina Yosèso' nohuantèrin.

⁶ Nisha a'china'piro'saso nipirihuè', co ina pochin yonquipihuè'. Yosè nohuantèrinso' naniantatona', topinan quèran nonsapi. ⁷ “Quiyaso' maistrocoi. Ya'ipi pènèntèrinso' nitotèrai,” topirinahuè', co no'tèquén nitotopihuè'. Chiniquén nonpirinahuè', co nitotopihuè'.

⁸ Moisésè pènèntèrinso' noya niponahuè', ma'marè chachinsona pènèntèrinso' nitotatèhua', no'tèquén sha'huitacaso' ya'huèrin. ⁹ Noya nipisopita co pènèncaso' ya'huèrinhuè'. Anapitaso nipirihuè' pènèncaso' ya'huèrin. Co Yosè natètonahuè', co insonta' yanatèpihuè'. Co natantonhuè' niconpi. Pa'pi co noyahuè' nipi, oshahuanpi. Yosènta' tèhuapi. Co ina chinotopihuè'. A'naquènsò' pa'pina', a'shina' inapita co què' yatonahuè', yatèpapi. A'naquèonta' tèpatopi. ¹⁰ Nisha nisha nicacaiso' yonquipi. Sa'ina', so'ina' inapita ya'huètaponaraihuè', monshihuanpi. Quèmapi capini, sanapi capini nisè' huapi. Piyapi'sa chachin ihuatopi pa'anacaiso marè'. Nonpintopi. “Tèhuèrchachin no'tèquén nonahuè',” taponaraihuè', nonpinpi. Yosèso' noya nicacaso' a'chintopirinoahuè', co nohuantopihuè' natècaiso'. Ina pochin nipisopita tèhuèrchinsò' pènèncaso' ya'huèrin. ¹¹ Yosè nanamènso' noya noya. Ina quèran nicha'èrinpoa'. “Ma noyacha Yosèso paya,” itèrèhua'. Ina chachin acorinco nanamèn sha'huica'huaso marè'.

Quisocristori catahuarinso'

¹² Ina marè' Siniore Quisocristo achinicancaninco. “No'tèquén natèarinco,” ta'ton, acorinco a'china'huaso marè'. Napoaton: “Yosparinquén Siniore,”

itërahuë. ¹³ Iráca caso' nisha cancantërahuë. Quisocristo pinorahuë. Imarin-sopita no'huito, aparisitërahuë. Quisocristoso nipirinhüë' nosororinco. Co nohuitatohüë', co natëyatërarahuë' ni'ton, nosororinco. ¹⁴ Sinioro chachin inaora nohuanton, nosoroatenco, na'con catahuarinco. Catahuahuach-incora, "Quisocristoichin anoyacancantarinco," ta'to, ina natërahuë. Ina imato, nosororahuë canta'. ¹⁵ No'tëquën sha'huitaranguëma'. Ya'ipi piyapi'sa' natëina'. Quisocristo isoro'paquë o'marin oshahuano'sa' anoyacancantacaso marë'. Caso' na'con na'con oshahuanpirahuë', anoyacancantërinco. ¹⁶ Yosë nosororinco. Hua'qui co noyahuë' nipirahuë', nosororinco. A'napitanta' natëcaiso marë' napotërinco. "Paono pa'pi co noyahuë' nipirinhüë', hua'qui ahuantaton, Quisocristori nosororin. Nosoroarinco canta'," ta'tona', natëtapí. Natëtohuachina', Yosë nohuitatona', noya nanpiapi. A'na tahuërinta' inápaquë nanpimiatapi. ¹⁷ Napoaton Yosëichin natëahua'. Nani tahuëriya: "¡Ma noyacha Yosëso paya!" itahua'. Inaso' co onporonta' ta'huantaponhuë'. Co quënanpirëhuahuë', hua'anëntomiatërinpoa'. Inaichin chinotacaso' ya'huërin. Ama onporonta' ina naniantahuasohuë'. Amen.

¹⁸ Hui'nahuë pochin api, ni'nanquën. I'hua chachin ansiano'sa' Yosë nontatona', acorinënguën Yosë nanamën a'chinamaso marë'. Naporo' Yosëri anitotërinso' sha'huitatënë, pënëninënguën. "Yosë nohuanton, api, nanamën noya a'chinaran. Ina marë' acorinquën. Parisitaponahuë', catahuarinquën. Napoaton Quisoso a'chininso chachin a'chinquë'," itërinënguën. Iporanta' inachachin pënënanaranguën. Quisoso nanamën chachin a'chinquë' sopai minsëcaso marë'. Tëhuëchachin sopai yacanapirinhüë', Quisocristo catahuarinpoa' minsëcaso marë'. ¹⁹ Inasáchin natëton, pënëntëquë'. Quisocristo nohuantërinso'ráchin yonquiaton, noya niquë'. Noyápiachin cancantaton, piyapi'sa' a'chintëquë'. A'naquënso nipirinhüë' cancanëna quëran noya nicacaiso' nitotopirinhüë', co yanatëpihuë'. Nani Yosë nianiantatona', co huachi yonquihuë'. Quisocristo a'poatona', co huachi imapihuë'. ²⁰ A'naso' Iminio itopi. A'nanta' Aricantëro itopi. I'hua niyontonpatëira, inapita chiniquën pënënahüë. "Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'páinquëmasohuë'. Satanasë natërama' ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itërahuë. Ama huachi Yosë pinocaiso' marëhuë' chiniquën pënënahüë. "Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', Yosë pochin cancantantapona' nimara," ta'to napotërahuë.

2

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

¹ Ya'ipi piyapi marë' Yosë nontacaso' ya'huërin. Niyontonpatama', na'con nontoco' Yosëri catahuain. "A'paniarinpoa' mini," ta'toma': "Yosparinquën Sinioro," itoco'. Ina'ton pënënanaranguëma'. ² Copirnoros'a marë' Yosë nontoco' noya hua'anëntacaiso marë'. Ya'ipi hua'ano'sa marë' Yosë nontoco' noya nicacaiso marë'. Noya hua'an nipachin, co aquëtë' piyapi'sa' nino'huiapihuë'. Sano yonquiatëhua', noya ya'huarigua'. Iná quëran Yosë yonquiatëhua', noya nisarihua'. ³ Ina pochin Yosë nontacaso' nóya. Inaso' nicha'ërinpoa'. Nontohuatëhua', noya nataninpoa'. ⁴ Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ëcaso' nohuantërin. Nanamën no'tëquën nitochina'. ⁵ Yosëichin chinotacaso' ya'huërin. Oshahuanëhua' ni'ton, inimicotopirëhuahuë', Quisocristo nanan anoyatërinpoa'. Inasáchin Yosë anohuitërinpoa'. Inaso' Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitimarin. ⁶ Quisocristo inaora nohuanton, nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Tahuëri nanihuachina', Yosë yanicha'ërinpoaso' anitotërinpoa'. ⁷ Ina nanan sha'huica'huaso marë' Yosë

acorinco. A'parinco nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'. Ina natëco'," itërahuë. Tëhuëenchachin no'tëquën nonahuë, co nonpinahuë'.

⁸ Napoaton nani parti niyontonpachina', quëmapi'sa' Yosë nonchina', tēnahuë. Ama no'huichinasohuë'. Ama nisha nisha ninonchinasohuë'. Noyápiachin cancantatona', Yosë nonchina'. ⁹ Sanapi'santa' noya niina'. A'naquën sanapi'sa' nitapacaisoráchin yonquipi. Na'con na'con yanco nitonpomototopi, notohuaro' miyo pë'pëpi, nisha nisha a'sontanpapi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso' pa'yatopi. Ainën tapacaisoráchin yonquipi. Yosë imarinsopitaso nipirinhüë', ama inasáchin yonquiatonahuë', sano yonqui'ina'. Ama piyapi'sari pa'yatacaiso marëáchin nitapainasohuë'. ¹⁰ A'mopiso' ama na'con na'con yonqui'inasohuë'. Noya nicacaiso' na'con na'con yonqui'ina'. Yosë imapi ni'ton, inaíchin chinochina'. ¹¹ Yosë nanamën a'chinpachina', sanapi'sa' ta'tatona', noya nataina'. Natanahuatona', noya natëina'. ¹² Niyontonpatama', quëmapi'sa' pënëchina'. Sanapi'saso nipirinhüë', co pënëntacaso' ya'huërinhuë'. Ama quëmapi'sa' camaiinasohuë', tēnahuë caso'. Ta'tatona' nataina'. ¹³ Atan'ton Yosëri ninin. Ina quëran Ipa ninin Atan catahuacaso marë'. ¹⁴ Naporahuaton, sanapi'ton co noyahuë' ninin. Sopairi nonpintohuachina, ina natëton oshahuanin. Co Atan nonpintërinhuë'. ¹⁵ Sanapi'saso nipirinhüë' hua'huinpita noya aso'sohuachina', Yosëri noya ni'sarin. "Yosë catahuarincó," ta'tona', imamiachina'. Piyapi'sa' noya nosoro'ina'. Noyasáchin ni'ina'. Sano yonqui'ina'. Inapohuachina', nicha'ësarín.

3

Ansiano'sa' acocaso' ya'huërinso'

¹ No'tëquën sha'huitaranquën. Ansiano yaya'compachina', noya yonquiapi. Ansiano'sa' tēhuëenchachin catahuarinēnpoa'. ² Napoaton yaya'compachina', noya nipisopitaráchin ya'coina'. Ama piyapi'sari pinocaiso marëhuë' noyasáchin niina'. A'na sa'ináchin ya'huëchina'. Co monshihuanacaiso' ya'huërinhuë'. Sano yonqui'ina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imaina'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. A'chinacaiso' noya nitochina'. ³ Ama no'piinasohuë'. Ama yaahuëchinasohuë'. Sano yonqui'ina'. Ama yano'huichinasohuë'. Ama coriquiráchin cancanchinasohuë'. ⁴ Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita noya a'paiatona', a'chinchina'. Hui'ninpita noya pënëina' no'tëquën natëcaiso marë'. Sanoanan quëran pënënpachina', noya natërapí. Pa'pina' noya ni'sapi. ⁵ Co hui'ninpita tēranta' pënënpachinhüë', a'napitarinta co yanatëponhuë'. Napoaton co nanitërinhuë' Yosë imapisopita noya catahuacaso'. ⁶ Hua'qui imapisopitaráchin ansiano ya'coina'. Nasha imarinsó' ya'compachin, co noyahuë' yonquiamara: "Caso' ansianoco ni'ton, noya noyaco," tapon ni-mara yonquinëquë. Iráca sopai hua'an ina pochin yonquihuachina, Yosëri ana'intërin. Ni'cona inapochachin ana'intochinquëma'. ⁷ Noya nininsoráchin ya'coina'. Noya nipachina', co imapisopitarihuënta' noya ni'sapi: "Inaso' noya quëmapi," tosapi. Co noyahuë' nicaponahuë', ya'compachin, sopai hua'ani nonpintaton, minsëarin. Piyapi'sarinta' tēhuapi.

Tiacono'sa' acocaso' ya'huërinso'

⁸ Ansiano'sa' catahuarinsopitaso' tiacono'sa' topi. Inapitanta' natëtono'sa' niina'. No'tëquënáchin noina'. Ama nisha nisha noinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Ama nonpinatona', coriqui canainasohuë'. ⁹ Yosë

anipotërinpoaso' nóya nitochina'. Nitotatona', cancanëna quëran huarë' natëina'. Inapohuachina', noyápiachin cancantapi. ¹⁰ Ama a'naroáchin aya'concosohué'. Pi'pian ténitoma', ni'co'. Noya nipachina', ya'coina'. ¹¹ Tiaconaro'santa' natëtono'sa' niina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohué'. Ama pinochinasohué'. Ama no'piinasohué'. Noyasáchin niina'. ¹² Tiacono'saso', a'naíchin sa'ina' ya'huëchina'. Hui'ninpita noya pënëina' no'téquën natëcaiso marë'. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita noya a'paitona', a'chinchina'. Ina pochin cancantërinsoptarachin ya'coina'. ¹³ Tiacono'sa' noya nipachina', imapisopitari noya ni'sapi. Noya Yosë marë' sacatohuachina', chini chiniquën cancantapi. Quisocriso noya natëtona', nanamën a'chinapi.

Yosë huëntonëquë ya'conpisopita

¹⁴⁻¹⁵ Na'con yonquiatënguën api, nicaponquën yapa'sarahué. "Co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahué topirahuë'. Hua'qui quëran a'na' pa'samarahuë," ta'to, iso quirica ninshitaranguën pënëna'huanquënso marë'. Yosë huëntonëquë ya'conpatëhua', onpopinsona nicacaso' sha'huitaranguën. Yosëso' nanpiárin. Canpoarë chachin ya'huërarin. Nanamën no'téquën anitotërinpoa'. Imarëhuasopita niyontonpatëhua', no'téquën a'chinarihua'. ¹⁶ Iráca co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporaso' Quisocriso anohuitërinpoa': "Ma noyacha inaso paya," tënëhua'. Yosë hui'nin isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Ispirito Santo chachin anitotërinpoa' Yosë hui'nin nininso'. Nanpiantahuachina, anquëniro'sarinta' quënanpi. Imapisopitari ya'ipi parti paatona', nanamën sha'huirapi. Na'a piyapi'sa' natëpi. Iporaso' Yosë'pa' noya ya'huërin. Inatohua' Yosëri quëpantarin.

4

Yosë nanamën a'porapiso'

¹ Tëhuëchachin Ispirito Santo ninoton, a'ninquëchin sha'huitërinpoa': "A'na tahuëri a'naquën piyapi'sa' Yosë nanamën a'porapi. Sopai natëtona', nonpin nanan a'chinpachina', imasapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, naporapi," ténin. ² Naporononpina'piro'sa' ya'huapona' piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. "Quiyanta' Yosë imarai," topirinahuë', co no'téquën nonsapihuë'. Nitotaponaraihuë', co cancanhuanhuë pochin nicatona', co natëtochináchinhuë' cancantapi. Hua'qui' sopai natëtona', co huachi nanitapihuë' Yosë natëcaiso'. Inapitaso' nisha a'chinapi. ³ "Ama sanapi macosohué'. Nisha nisha cosharo' a'poco huachi," tosapí. Napopirinahuë', Yosë ya'ipi cosharo' ninin capacaso marë'. Nanamën nitotatëhua', Yosë natëhuatëhua', co a'poarihuahuë'. "Yosparinquën, Siniro," itatëhua', caparihua'. ⁴ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Napoaton nóya. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. "Yosparinquën, Siniro," itatëhua', ya'ipiya noya caparihua'. ⁵ Yosë quiricanën yonquiatëhua', Yosë nontohuatëhua', noya capacaso', ténin Yosë.

Quisocriso marë' noya sacatacaso' ya'huërin

⁶ Nani pënënanquën. Ina nanan a'chinpatan, noya nisaran. Quisocriso noya ni'sarinquën. Cosharo' achiniriposo pochin Yosë nanamën natëhuatan, achinicananarinquën. No'téquën a'chintërainquën ni'ton, noya imasaran.

⁷ Nonpin nanano'saso nipirinhue' tananpitëquë'. Inahuara yonquinëna quëran naporapi ni'ton, tananpitëquë'. Inapitaso' topinan quëran a'chinapi. Quëmaso nipirinhue' nani tahuëri yonquiquë' Yosë noya imacaso marë'.

⁸ Nani tahuëriya sacatohuatëhuara, chinipirëhuahuë', noya noya Yosë

imacaso' yonquihuatèhua', achinicancaninpoa'. Achinicancanpachinpoa', noya noya nisarèhua', ténahuè. Noya noya imapatèhua', isoro'paquè noya nanopiarèhua'. A'na tahuèrinta' Yosè'pa' nanpimiatarihua'. ⁹ Caso' no'tèquèn pènèntèrahue', ya'ipi piyapi'sa' natèina'. ¹⁰ Ina marè' paatèhua', Yosè nanamèn sha'huirárèhua'. Parisitarihuarahue', a'chinárèhua'. Yoséichin ninarèhua'. Inaso' nanopiarin ni'ton, ya'ipi piyapi nicha'écaso' nohuantèrin. Natèhuatèhua', anoyacancantatonpoa', nicha'ésarinpoa'.

¹¹ Nani a'chintèranquèn ni'ton, inachachin api a'chinquè'. A'chinaton, pènèntèquè' natèina'. ¹² Co mashonquènhuè' niponahuè', noya pènèntèquè' mashoro'santa' natèinèquèn. Ya'ipi piyapi'sa' noya nontèquè'. Nosoroaton, catahuaquè'. Cancanèn quèran huarè' Yosè natèquè'. Sano yonquiaton, noyápiachin cancantèquè'. Noyasáchin niquè' imapisopita nonainèquènso marè'. ¹³ Niyontonpachina', Yosè quiricanèn nontèquè'. Ina nontaton, pènèntèquè'. Quisocristo nanamèn a'chintèquè'. Ca cancona'huarè' inapoquè'. ¹⁴ Iráca ansiano'sa' niyontonahuatona', acorinèquèn Yosè nanamèn a'chinamaso marè'. Sé'huamotorahuatèinèquèn, nanan quètèrinèquèn a'chinamaso marè'. Ina quèran Yosè catahuarinquèn nóya a'chinamaso'. Ama ina naniantaton, topinan ya'huèquèsohuè'.

¹⁵ Yosè nanamèn na'con yonquiaton, a'chináquè'. Ya'ipi cancanèn quèran huarè' imaquè'. Ina quèran pènènpatan, a'napita noya ni'sarinèquèn. "Ma noya Yosèri catahuarin ni'ton, noya noya pènèntèrin," tosapi. ¹⁶ Nani tahuèri yonquiquè' nóya imacamaso marè'. Naporahuaton, no'tèquèn a'chinquè'. Inapohuatan, Yosè catahuarinquèn imamiataton cha'écaso marè'. A'napitanta' natanpachinquèn, cha'ésapi.

5

A'naya a'naya pènènacaso ya'huèrinso'

¹ Mashoro'sa' co noyahuè' nipachina', ama no'huiquèsohuè'. Tata pochin nicaton, sanoanan quèran pènèquè'. Napopináchin pi'ipitèramaso', iya-parin pochin ni'què'. Inapitanta' nosoroaton, sanoanan quèran pènèquè'. ² Sanapi'santa' pènènacaso' ya'huèrin. Payaro'sa' nipachin, mama pochin nicaton, sanoanan quèran pènèquè' noya cancanchina'. Imoyaro'santa' napopináchin pi'ipitèramaso' oshiparin miáchin pochin ni'què'. Ama inapita pi'pian tèranta' narintèquèsohuè'. Noyasáchin yonquiaton, nontèquè'.

Quèyoronos'a' napopiso'

³ Isonta' api, imapisopita sha'huitèquè' nitochina'. "Quèyoronos'a' noya sa'ahuamia nipachina', nosoroatoma' catahuaco'," itèquè'. ⁴ Nipirinhue', hua'huinpita ya'huètòhuachin, inapita pènèquè' a'shina catahuaina'. Am-impitarinta' catahuaina'. Aso'sorin ni'ton, inahuarinta' i'huèrènta'ina'. Nosoroatona', nocomanta'ina'. Ina Yosè na'con nohuantèrin. ⁵ A'naquèn quèyoronos'aso nipirinhue', co hua'huinpita ya'huètèrinhuè'. Yoséichin yonquiarin. "Ina catahuarinco," ta'ton, nani tahuèri Yosè nontarin. Tashirè chachin nontarin. Inapitaso' catahuahua'. ⁶ A'naquèn quèyoronos'aso nipirinhue', nipa'yatacasoáchin yonquipi. Nanpiaponahuè', chimipi pochin cancantopi. Co huachi Yosè yonquipihuè' ni'ton, co inapita catahuacaso' ya'huèrinhuè'. ⁷ Nani api sha'huitèranquèn. Ya'ipi imapisopita pènèquè' natèina'. Ama a'napitari pinocaiso marèhuè' noya niina'. ⁸ Quèmopinèna' tèhuèinchachin nosorocaso' ya'huèrin. Pahuantòhuachina', catahuaina'. A'shina', pa'pina', hui'ninpita, inapita na'con na'con nosorocaso' ya'huèrin. Catahuaina', nocoma'ina'. Insoarisona co nocomahuachinahuè', co huachi

Yosë natëapihuë'. Co quëmopinëna' nosorohuachinarahuë', na'con na'con oshahuanapi.

⁹ A'naya a'naya niyontonpique quëyorono'sa' nininënpita ninshichina' catahuacaso marë'. Payaro'saráchin acoina', saota shonca pi'ipitërinso'. A'naíchin so'yatërinso'. ¹⁰ Noya nininsoráchin aco'ina'. Iso pochin nipisopita: Hua'huinpita noya aso'sorinso'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, o'shitërinso'. Co manta' apirarinsohuë'. Piyapinën pochin cancantaton, imapisopita catahuarinso'. Parisitopisopita nosororinso'. Noyasáchin nininso'. Ina pochin nipisopita aco'ina'.

¹¹⁻¹² Nanon quëyorono'saso nipirinhue', ama acoinasohue'. "Quisocristo marëáchin sacatarahuë, co so'yantapohue'," taponahuë', oshaquëran ina naniantaton, naquëranchin so'yaantacaso' yonquiantapon nímara. So'yaantacaso' noya nipirinhue', ma'sona Quisocristo sha'huítërinso' co naniantacaso' ya'huërinhuë'. Naniantohuachin, ina marë' oshahuanarin ni'ton, ama inapitaso' acoinasohue'. ¹³ A'naquëonta' topinan ni'tapona' pa'sápatona', chiropi. Naporahuaton, ma'tona ma'tona nonsapi, pinotapi, co napocasohue' nipirinhue'. ¹⁴ Napoaton nano'sa' so'inari ayananpihuachina', so'yanta'ina', ténahuë. So'yantatona', hua'huaanta'ina'. So'ina', hua'huinpita, inapita nocomahuachina', noya nisapi. Napohuachina', co a'napitari pinosapihuë'. ¹⁵ Ni'quë' api. A'naquën quëyorono'sa' nani nisha cancantopí. Quisocristo a'porahuatona', sopai natëpi.

¹⁶ Quisocristo imapatëhua', noya niahua'. Quëyoron quëmopinënpoa' ya'huëhuachin, canpoari chachin catahuahua' noya nanpicaso marë'. Ina quëran a'napita imapisopitarinta' sa'ahuamiaro'sarachin catahuaina'.

Ansiano'sa' nininso'

¹⁷ A'naquën ansiano'sa' noya noya Yosë marë' sacatopi. Paatona', nani tahuëri a'chinápi, pënëntápi. Inapita noya noya ni'co'. ¹⁸ Yosë quiricanën quëran sha'huítërinpoa'. "Toro asacatohuatama, a'caco'. Trico i'nataton to'norayahuachin, ama tonpoanantocosohue'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin," ténin. "Piyapi asacatohuatama, pahuërcó'," ténin anta'. Napoaton ansiano'sa' Yosë marë' sacatopi ni'ton, catahuaco'. Ma'sha quëtoco' ama pahuanchinasohue'.

¹⁹ Nanan natantohuatan, ama a'naroáchin natëquësohue'. A'na piyapirichin ansiano sha'huirapihuachin, co natëcaso' ya'huërinhuë'. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon, inachachin sha'huirapihuachina', naporo huarë' natëtëquë'.

Nisha nisha pënëntërinso'

²⁰ Ansiano tēhuëchachin co noyahuë' nipachina, pënëncaso' ya'huërin. Ya'ipi imapisopita ayontonahuaton, chiniquën pënëncquë'. A'napitanta' tē'huatona', noya nicacaiso marë' pënëncquë'.

²¹ Tata Yosë Quisocristorë chachin ni'sarinpoa'. Anquëniro'sa' acorinsopitanta' ni'sarinënpoa'. Napoaton api, ya'ipiya no'tëquën pënëncquë'. Ama a'naroáchin ana'intëquësohue'. Noya natantëquë' no'tëquën nitotacaso marë'. Ina quëran no'tëquën yonquiaton, pënëncquë'. Inso tēranta' co noyahuë' nipachina, pënëncaso' ya'huërin. ²² Ansiano yaacohuatan, noya yonquiaton, oshaquëran acoquë'. A'naroáchin acohuatan, co noyahuë' nipachina, quëmanta' na'ianan. Noyasáchin niquë'.

²³ Apira apira yacanioran ni'ton, ama api i'sharáchin o'oquësohue'. Pi'pian huinonta' o'oquë', aquëtë' caniotan.

²⁴ A'naquën co noyahuë' nipachina, ya'ipi piyapi'sari nitotopi. "Inaso' oshahuanin. Ina marë' Yosëri ana'intarin," topi. A'naquënso nipirinhüë' oshahuanaponahuë', co a'naroáchin nitotë'ëhuahuë'. Nipirinhüë', co cancanën quëran imarinhüë' ni'ton, oshaquëran nitotarihua'. ²⁵ Inapochachin a'naquën noya nipachina, ya'ipi piyap'sa' nitotopi. A'naquënso' nóya niponahuë', co a'naroáchin nitotë'ëhuahuë'. Oshaquëranchi inanta' nitotarihua'.

6

¹ Patron marë' sacatopisopita, pënëñquë' patronëna' noya nicatona' natëina'. Co natëhuachinahuë', no'huítatona', Yosë pinopona' nimara. "Yosë nanamënso' napoonin ni'ton, ina imatona' co yanatërinacohüë'," taponá' nimara. Co ina Yosë nohuantërinhuë'. ² "Patronënantá' Quisocristo imapachin, ama ina marë' chiroinasohüë'. Iyaparin pochin nicatona', noya noya sacachina'. Imarinsó' catahuarapi ni'ton, nóya sacachina'. Inanta' Yosëri nosororin ni'ton, noya catahuaina'," itëquë'. Ya'ipi carinquën pënënanquënsó', a'chinquë'. Onpopionta' pënëñquë' natëina'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ Quisocristo no'tëquën a'chintërinpoa'. Natëhuatëhua', noya noya cancantarihua'. A'naquënso nipirinhüë' Siniro nanamën co natëtonahuë', nisha a'chinpi. Nonpin nanano'sa' a'chinapi. ⁴ "Ya'ipiya nitotërai," topirinhüë', co yonquipihüë'. Topinan quëran nonsápi. Nisha nisha nanano'sa' yonquiatona', nonconpi. Pa'yatopi piyapi'sa' ano'huítacaiso'. Inapita natanpachinara, niapiratopi, nino'huipi, nipinopi. "Nonpintërinco nimara," ta'tona', co huachi natërapihüë'. ⁵ Nitapicancantatona', co niquë'yapihüë'. Iráca Yosë nanamën nitotopirinhüë', ina naniantatona', co huachi no'tëquën yonquipihüë'. Ma'sha canacaiso marë' Yosë yaimaconpi. Co ina marë' imacasohüë' nipirinhüë', napopi. Ama inapitaso' natanquësohuë'.

Canamiatë'ëhuaso'

⁶ No'tëquën Yosë imapatëhua', tëhuëñchachin canamiatarihua'. Co na'a ma'sha ya'huëtópirinpoahuë', sano cancantohuatëhua', nóya ya'huarihua huachi. ⁷ Nasitohuatëhua', co manta' ya'huëtërinpoahuë'. Naporahuaton, chiminpatëhuanta', ya'ipi ma'shanënpoa' patarihua'. ⁸ Napoaton capacaso', a'mocaso' inapita ya'huëtóhuachinpoa', sano cancantahua'. ⁹ A'naquënso nipirinhüë' coriqui canacasoáchin yonquipi. Inasáchin cancantatona', sopai natëpiti. Nani ma'sha nohuantatona' huënsónquë' ma'sha manëso pochin nisapi. Inasáchin yonquiatona', aquë aquëtë' nohuantapona'. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'intarin. ¹⁰ Coriquiráchin pa'yatohuatëra, nisha nisha yonquirë'. Co noyahuë' ninë'. Nonpinë', ihuatë're', no'huítë're', ina pochin yonquirë'. A'naquën coriquiráchin yonquiatona', Yosë a'popi. Ina quëran cancanëna quëran co huachi noya cancantopihüë'. Sëtatona', chiniquën parisitapi.

Imamiatacaso'ya'huërin

¹¹ Quëmaso nipirinhüë' api Yosë imaran ni'ton, ama coriquiráchin yonquiquësohuë'. Noya nicacasoáchin yonquiquë'. Cancanën quëran huarë' Yosë chinotëquë'. "Inaso' nosoroatonco, catahuarinco," ta'ton, noya natëquë'. Naporahuaton, ya'ipi piyapi nosoroquë'. Ma'sha onpoaponahuë', chiniquën cancantëquë'. Sano piyapi niquë'. ¹² Iráca imapisopita niyontonpachinara, chiniquën cancantatona', "Caso' Quisocristo imarahüë'," itëran. Napoaton "Yosë catahuarinco," ta'ton, sopai minsëquë'. Yosë nani huëntonëñquë' aya'coninquën ni'ton, imamiatëquë'. Ina quëran a'na

tahuëri inápaquë nanpimiataran. ¹³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Inaso' ni'sarinpoa'. Quisocristonta' ni'sarinpoa'. Iráca inanta' chiníquën cancantaton, Ponsio Pirato no'tën nanan sha'huitërin. ¹⁴ Ina yonquiaton, Quisocristo noninso chachin natëquë'. Ama a'napita pinocaiso marëhuë' no'tëquën a'chinquë'. Sinioro Quisocristo o'mantaquë huarë' noya natëquë'. ¹⁵ Tahuëri nanihuachin, Yosë nohuanton, o'mantararin. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi hua'ano'sa' ina natëina'. Copirnorosarinta' natëina'. “Ma noyacha Yosëso paya,” ichina'. ¹⁶ Inasáchin co ta'huantarinhue'. Nanpirápon inaso'. Noya noya ni'ton, huënaráchin pochin ya'norin. Co ya'carichinachinhue'. Iráca quëran huarë' co insonta' Yosë quënaninhue'. Ipora huanta' co quënanarihuarahue', ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ya'ipiya nanitaparín. Amen.

¹⁷ A'naquën na'con coriqui ya'huëtërin. Inapitanta' api pënënuë': “Ama a'napita nocancosohue'. Ama coriquinëmáchin pa'yatocosohue'. Inaso' co ya'huëmiataponhue'. Yosë na'con na'con pa'yatoco'. Inaso' co apiratërinpoahuë'. Nani ma'sha quëtërinpoa' noya cancantatëhua, ya'huëcaso marë'. ¹⁸ Na'a coriqui ya'huëtohuachinquëma', a'napita nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha pahuantohuachina, quëtoco'. Ama manta' apiracosohue'. Noya nico'. ¹⁹ Inapohuatama', Yosë'pa' canamiatarama'. Inaquë noya noya nanpimiatarama,' itëquë'.

Tiquinamën pochin pënëinso'

²⁰ No'tëquën api Quisocristo nanamën a'chintëranquën. Ama naniantatonhue', noya imaquë'. Nonpin nanano'saso nipirinhue' ama natanquësohue'. Nisha nisha nonpi. “Ya'ipiya no'tëquën nitotërai,” topirinahuë', co no'tëquën nitotopihue'. ²¹ A'naquën nisha nanan imatona', Yosë a'popi. Ama inapita natëquësohue'.

Inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquën. Nani ninshitëranquën huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitaantarinsó'

Timotio yonquiaton, nanan a'patërinsó'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' isëquë ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. ² Timotionquën ninshitaranquën. Nosoroatënquën, hui'nahuë pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Noya nosoro'inquën. Nani tahuëri asanocainquën. Quisocristonta' inachachin catahuainquën. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, inasáchin natërëhua'.

Timotio noya imarinsó'

³ Iráca shimashonëhuëpita Yosë chinotopi. Inapochachin canta' chinotërahuë. Yosë nanamën no'tëquën natëto, chinotërahuë. Ina marë' noyápiachin cancantërahuë. Nani tahuëri tashirë chachin Yosë nontato, quëma yonquiranquën. Noya imaranso marë': "Yosparinquën Sinioro," itërahuë. ⁴ Iráca yapatohuatënquëna, sëtatón na'nëran. Ina yonquiato, na'con yani'nanquën. Onpopionta' nicato noya cancanchi, tënahüë. ⁵ Cancanën quëran huarë' Quisocristo natëran. Mamapaya'ton natërin. Noita inaso'. Ina quëran mama Ionisanta' natëton, a'chintërinquën. Ipora quëmanta' imaran, tënahüë. Ina yonquiarahuë.

⁶ Iráca së'huamotorahuatënquën, acoranquën pënëntamaso marë'. Naporo' Yosë chachin ananitërinquën ni'ton, nóya pënëntëran. Imapisopita noya a'chintëran. Iporanta' api, ina yonquiaton chiníquën cancantëquë'. Ni'quë'. Pënsha yatacopihuachina, pishitohuatëra noya orotaantarín. Inapochachin chiníquën cancantaton, pënëntaantaquë', tënahüë. Napoaton ninshitaranquën achinincanana'huanquënso marë'. ⁷ Yosë co nohuantërinhuë' të'huacaso'. Ispirito Santo chachin achinincanainpoa' sopai minsëcaso marë'. Inasáchin ananitërinpoa' piyapi'sa' nosorocaso'. Catahuarinpoa' cancanënpoa quëran no'tëquën yonquicaso'. ⁸ Ama tapanatonhuë', Sinioro nanamën a'chináquë'. Ina a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Ama ina marënta' tapanquësöhuë'. Quëmanta' a'chinanso marë' aparisitohuachinënquën, chiníquën cancantëquë'. Napohuatan, Yosë catahuarinquën noya ahuantamaso'. ⁹ Yosë chachin anoyacancantërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marë'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Co noyahuë' nipirëhuahuë', nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Co'huara isoro'pa' acoyáterasohüë', ninotonpoa', nosororinpoa'. Naporo' chinotërin Quisocristo a'paimacaso'. Ina imapatëhua', anoyacancantërinpoa'. ¹⁰ Nosororinpoaso' nani anitotërinpoa'. Quisocristo o'marin ni'ton, nitotërëhua'. Quisocristo chachin nicha'ërinpoa'. Nanpiantarahuatón, chimirin minsërin. Nanamën natëhuatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarëhua'. Chiminarihuarahüë', nanpiantarihua'. Nanamën quëran anitotërinpoa'.

¹¹ Yosë acorinco nanamën sha'huica'huaso marë'. Pënënta'huaso marë' a'parinco. Ina nohuanton, nisha piyapi'sa' a'chintarahüë. ¹² Ina marë' aparisitopirinacohüë', co tapanato yaa'porahuë'. Quisocristo imamiatarahüë. Ina nohuitato, inasáchin natërähuë. Ya'ipi nanitaparin. Nani sha'huitërinco nanamën a'china'huaso' ni'ton, noya a'paiarincó. O'mantaquë huarë' nanamën ya'huëmiatarin, tënahüë.

¹³ No'tèquèn api a'chintèranquèn. Inachachin quèmantá' a'chinquè'. "Quisocristoíchin anoyacancantèrinpoa'," ta'ton inasáchin natèquè'. Ina nosoroaton, a'napitanta' nosoroquè'. ¹⁴ Yosè nohuanton, nanamèn no'tèquèn nitotèran. Ama manta' nisha a'chinquèsohuè'. Ispirito Santo catahuarinquèn no'tèquèn yonquicamaso'. Nani ya'coancantèrinpoa' catahuainpoaso marè'.

¹⁵ Tashinan pèiquè po'mohuachinaco, ya'ipi Asiaquè imapisopita patèrinaco. Huiquiro, Imoquinisi, inapita quèran huarè' napotèrinaco. Nani nitotèran, tènahuè. ¹⁶⁻¹⁷ Onisiporoso nipirinhue', co naniantèrincohuè'. Nomaquè huè'sahuaton, yonisápatonco, quènaninco. Co tapanatonhuè', tashinan pèiquè ni'quirinco. Na'aro' achinacancaninco. Ina marè' ya'ipi pèinènuè ya'huèrinsopita Siniorori na'con catahuain, tènahuè. ¹⁸ Ipiisoquènta' na'con catahuarincoso' nani nitotèran. Ina marè' Yosè nontèrahuè. "Na'con nosororinco ni'ton, Sinioro o'mantahuachin, inanta' nosoroquè'," itèrahuè, Yosè nontato.

2

Sontaro pochin nininso'

¹ Quèmantá' api: "Quisocristo catahuarinco," ta'ton chiníquèn cantèquè'. Ina imapatèhua', inaora nohuanton catahuarinpoa' chiníquèn canticantacaso'. Hui'nahuè pochin nicatènuèn, pènènananquèn. ² Piyapi'sa' niytonpachinara, Yosè nanamèn a'chintèrahuè. Quèmantá' natanan. Inapochachin quèmantá' caraíchin quèmapi'sa' huayonahuaton, ina nanan chachin a'chintantaquè'. Noya natèrinsopita a'chintèquè'. Inahuanta a'napita a'chintacaiso marè' inapotèquè'.

³ Noya sontaro pochin níquè'. Inaso' parisitohuachina, ahuantèrin. Inapochachin quèmantá' Quisocristo marè' parisitohuatan, ahuantèquè'.

⁴ Sontaro ya'conpatèra, co huachi a'na sacato yonquirèhuè'. Capitanáchin natèrè'. Ina nohuantèrinsoáchin ninè'. Inapochachin canpoanta' Quisocristoachin natècaso' ya'huèrin. ⁵ Isonta' yonquiquè'. Canatacaso marè' ya'nipihuatèra, ya'nipi hua'an sha'huitèrinpo' ma'sona noya nicacaso'. Co natèhuatèrahuè', co canatèrèhuè'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo noninso' natèhua'. ⁶ Iminquè chiníquèn sacatèrinso pochin Yosè marè' chiníquèn sacatacaso' ya'huèrin. Sha'tona'pi noya sacatohuachina, cosharo' ya'huètèrin. Cayahuachina, inari'ton manin. ⁷ A'chintaranquènso' api yonquiráquè'. Quisocristo catahuuarinquèn noya noya yonquicamaso marè'.

⁸ Quisocristo na'con yonquiquè'. Isoro'paquè o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Tapi shiin inaso'. Chiminaponahuè', nanpiantarin. Ina nanan chachin a'chinàrahuè. Ina imapatèhua', nicha'èsarínpoa'. ⁹ Ina a'chinahuèso marè' parisitèrahuè. No'huitonaco, tashinan pèiquè po'morinaco. Apina'pi pochin niconaco, catinatèrinaco. Inapotopirinacohuè', Yosè nanamènso' co nanitopihuè' inapotacaiso'. Nisha nisha parti a'chinapi ni'ton, nahuinin.

¹⁰ "Yosè nohuanton, huayoninsopita oshaquèran imasapi," ta'to, ya'ipiya ahuantèrahuè. Quisocristo imapachina', nicha'èsarín. Oshanèna' inquitahuaton, anoyacancantarín ni'ton, a'na tahuèri Yosè'pa' nanpiantarapi. Inatohua' noya noya ya'huècontapi. Co onporonta' pipiapihuè'.

¹¹ No'tèquèn itèranquèn.

Yatèpapurinènpohuènta', imamiatohuatèhua', inarè'quènpoa' nanpimiataríhua'.

¹² Parisitapirèhuahuè', noya ahuantohuatèhua', a'na tahuèri inarè'quènpoa' hua'anèntarihua'

Nipirinhue', ina a'pohuatèhua', inanta' a'poarinpoa'.

13 Co no'tèquénáchin imapirèhuahuè', inaso' no'tèquèn nontèrinpoa' ni'ton, noya a'pairinpoa'.

Nani sha'huitèrinpoa' ni'ton, co nanitèrinhuè' nonpintinpoaso'. Co onporonta' nisha cancantarinhuè'.

Yosè marè' sacatèrèhuaso'

14 Ina nanan chachin api ya'ipi piyapi'sa' sha'huitaantaquè' yonqui'ina': "Yosè ni'sarinpoa' ni'ton, ama nisha nisha ninontocosohuè'," itèquè'. Inahuara yonquinèna quèran nisha nisha ninontohuachinara, topinan quèran nonsapi. Insosona inapita natanpachina', co huachi noya Yosè imasapihuè'. Nisha cancantatona', yaa'poapi. 15 Noyasáchin niquè' Yosè noya ni'inquèn. Yosè nanamèn ma'sona tapon naporinsopita noya nitotaton, no'tèquèn a'chinquè'. Ina marè' noya sacatohuatañ, co Yosè'pa' tapanaranahuè'. 16 Nonpin nanano'saso nipirinhue' tananpitèquè'. Ama natanquèsohuè'. Topinan quèran ninontapi. Inapita imapatèhua', co huachi Yosè pochin yonquiarèhuahuè'. 17 Ni'què'. Panca yonitohuatèra, nohuarotèrè'. Inapochachin nonpin nanano'saso', yatapicancaninpoa'. Iminio, Huirito inapitaso', nonpin nanan a'chinapi. 18 Yosè no'tèquèn a'chintopirinhue', co huachi natèpihuè'. "Yosè nani piyapi'sa' ananpitatè pochin nitèrin. Co huachi a'na tahuèri ananpitaantarinhue'," toconpi. Napopi ni'ton, co huachi a'naquèn imapihuè'. 19 Yosè nanamènso nipirinhue' ya'huárin, Yosè chachin acorinso'. Natèrinso pèi' achinirinso' pochin ni'ton, ya'huèmiatarin. Cato quèran chachin ninshitopi. "Ya'ipi imapisopita Yosèri nohuitèrin," ténin. "Quisocriso imapisopita nóya cancanchina'. Ya'ipi co noyahuè' yonquipisopita nanianchina'," ténin anta'.

20 Panca pèiquè nisha nisha ma'sha ya'huèrin inaquè o'shitacaso marè'. Ni'toro'sa' huè' pachinara, nasha minè' ninshirayáchin masahuatè', o'shitèrè'. Minètè', pa'chitè', inapitaso nipirinhue' co ina marè' ya'huèrinhuè'. Nè'huèi' acocaso marè', hui'sécaso marè', inapita marè' ya'huèrin. 21 Inapochachin co noyahuè' yonquiramaso' naniantohuatama', ninshiraya minè' pochin nisarama'. Noyasáchin cancantohuatama', Yosè nohuantarinquèma'. Acoarinquèma' noya nicacaso marè'.

22 A'naquèn hui'napi'saso' nisha nisha yonquiatona', pa'sápi. Ama ina pochin yonquiquèsohuè'. Noyasáchin nicacaso' yonquiquè'. Ya'ipi cancanèñ quèran Quisocriso natèquè'. Ya'ipi piyapi nosoroquè'. Ya'ipi imarèhuaso capinipoa' noya nini'tèhua', ya'hua'ahua'. Noyápiachin cancantatèhua', Sinioro nontèrèhua' catahuainpoaso marè'. 23 A'naquèn co Yosè yonquiatonahuè', nisha nisha ninontapi. Topinan quèran ninontatona', nino'huia'pi. Quèmaso nipirinhue' ama inapitarè'quèn chiníquèn ninontocosohuè'. 24 Sinioro piyapinèpoa' nipatèhua', co piyapi'sa' no'huicaso' ya'huèrinhuè'. Noya nontacaso' ya'huèrin. Noya nitotatèhua', a'chintahua'. No'huipirinhue', ama no'huiahuasohuè', ahuantahua'. Sanoanan quèran nontahua'. 25 Nisha nanan imapachina, oshaquèran pènèanhuan'. Ama no'huitatèhuahuè', a'chintahua'. Yosèri catahuahuachin, oshaquèran co noyahuè' yonquipisopita naniantatona', no'tèquèn yonquia'pona' nimara. 26 Yonquicaiso marè' sanoanan quèran pènèanhuan'. Huènsonequè ma'sha manèso pochachin sopairi nani manin. Camaihuachina, natèpi. Nipirinhue' pènènpatèhua', sopai quèran cha'èpona' nimara.

3

Aquè aquètè' co noyahuè' cancantapisopita

¹ Isonta' api pēnēanta'inquēn. Ayaro' tahuēri ya'caritohuachin, co huachi noya ya'huapihuē'. ² Piyapi'sa' niapiratatona', co huachi a'napita yonquiapihuē'. Coriquiráchin cancantapi. A'napita nocanapi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita co noyahuē' ni'sapi. Nipinosapi; Yosēnta' pinosapi. A'shina', pa'pina', inapita co natērapihuē'. Nani ma'sha quētopirinahuē', ina marē' "Yosparinquēn," co itopihuē'. Co Yosē chintopihuē'. ³ Co pi'pisha tēranta' ninosoroapihuē'. Co niquē'yaapihuē'. Ninōnpinapitona' nisha'huirapiapi. Nimonshitapi. Ni'ni pochin cancantatona' niahuē'api. Noya nininsopita co pi'pisha tēranta' nohuantapihuē'. ⁴ Iina niponaraihuē', nonpinapitona' sha'huirapiapi. Co huachi yonquiapihuē': "Quiyasáchin nitotērai," tosapi. Nipa'yatacasoáchin yonquiadona', co huachi Yosē nohuantapihuē'. ⁵ "Quiyanta' Yosē imarai," topirinahuē', co tēhuēnchachin imapihuē'. Chinotopirinahuē', co cancanēna quēran huarē' natēpihuē' ni'ton, co Yosēri catahuarinhuē' ina pochin cancantacaso'.

Ama inapita natanquēsohuē'. Tananpitēquē' pa'ina'. ⁶ Na'a piyapi'sa' anishacantapi. A'naya a'naya pēiquē paatona', sanapi'sa' nonpintopi. Nonpintatona', a'chintapirinahuē', a'naquēnso' noya natanpi. "Oshahuanco ni'ton, ana'intincoso' ya'huērin," ta'tona', co chiniquēn cancantopihuē'. Nani ma'sha nohuantatona', co sano yonquiapihuē' ni'ton, a'naroáchin natētopi. ⁷ Nisha nisha nanan yanatanapona'. Yosē no'tēquēn noninsoso nipirinhue', co yanatēpihuē'. Napoaton co Yosē nohuitopihuē'. ⁸ Iráca cato' pēnotono'sari Moisésē chinitopi. Canisē, Canprisē inapita itopiso'. Moisésē no'huitona', copirno nonpintopi ama natēcaso marēhuē'. Inapóchachin ipora nisha a'china'piro'sa' co noyahuē' yonquiadona', co Yosē nohuantopihuē'. No'tēquēn noninso' co yanatanpihuē'. Nisha nanan imatona', co Yosē imasapihuē'. ⁹ A'chintohuachina, a'naquēn natēpirinahuē', oshaquēran co huachi natērapihuē'. "Nonpinápi," ta'tona', co huachi imasapihuē'. Inapochachin iráca ina pēnotono'sari nonpintopirinahuē', piyapi'sari oshaquēran no'tēquēn nitotahuatona', a'popi huachi.

Paonori Timotio pēnēninsó'

¹⁰ Quēmaso nipirinhue' noya cancantaton, hua'qui' ca'tananco. Yosē nanamēn a'chinpatēra, noya natanan. Ya'ipi naporahuēso' ni'nan. Yosēíchin yonquiato, imamiatarahuē. Cancanēhuē quēran huarē' natērahuē. Co piyapi'sa' no'huirahuē', nosororahuē. Ma'sha onpoaporahuē', chiniquēn cancantērahuē. ¹¹ Aparisitopirinacohuē', ahuantērahuē. Ya'ipi ni'nan ni'ton, nitotēran. Antioquiaquē, Iconioquē, Nistraquē, inaquēpita chiniquēn parisitaporahuē', Sinioro catahuarinco ni'ton, cha'ērahuē. ¹² Ya'ipi cancanēnpoa quēran Quisocriso imapatēhua', aparisitarinēnpoa'. ¹³ Co noyahuē' nipisopita, nonpintēro'sa', inapitaso' aquē aquētē' co noyahuē' nisapi. Na'con piyapi'sa' nonpintopi quēran, a'napitarinta' nonpintapi.

¹⁴ Quēmaso nipirinhue', Yosē nanamēn imamiatēquē'. Nani iráca mama, mama paya, ca, a'napitanta' a'chintērainquēn, cancanēn quēran huarē' natēran. Noya nohuitērancoi ni'ton: "No'tēquēn a'chintērinacoí," ta'ton, imamiatēquē'. ¹⁵ Hua'huatapon quēra huarē' Yosē quiricanēn nohuitēran. Ina quēran Yosē nontērinpoa' nicha'ēinpoaso marē'. Ina nitotohuatēhua', Quisocriso natēhuatēhua', cancanēnpoa' anoyacancantērinpoa'. ¹⁶ Ya'ipi Yosē quiricanēnsó' nóya. Yonquirinso chachin Yosēri aninshitérin. Quiricanēn quēran a'chintērinpoa'. Pēnēnpoa' co noyahuē' ninēhuasopita naniantacaso marē', nóya ayonquirinpoa'. Anitotērinpoa' no'tēquēn Yosē natēcaso'. ¹⁷ Quisocriso imapatēhua', quiricanēn quēran catahuarinpoa' noya nicacaso

marë'. Nitotatëhua', natëhuatëhua', nóya nisarëhua'. Ina marë' quiricanën quëtërinpoa'.

4

1 Yosë ni'sárinpoa ni'ton, pënëranquën. Quisocristonta' ni'sárinpoa ni'ton, "nanamën a'chináquë'," ténahuë. A'na tahuëri inaso' o'mantarin inoro'pa' hua'anëntacaso marë'. Naporo' chiminpisopita, nanpirëhuasopita, ya'ipinpoa' coisë pochin no'tëquën sha'huitarinpoa'. Oshahuano'sa' ana'ntarin. Natërehuasopitaso' noya acoarinpoa'. Napoaton Yosë marë' noya sacatëquë'. 2 Nanamën a'chináquë'. Piyapi'sa' yanatanpachina', a'chintëquë'. Sacai' a'chinacaso nipirinhüë', onpopionta' a'chináquë'. A'naquënso' co yaimapachinahuë', no'tëquën sha'huitëquë' natëina'. Co noyahuë' nipachina', pënëquë'. Noya nontëquë' chiniquën cancantatona', imaina'. Ya'ipi piyapi'sa' a'chintëquë' noya nicacaso marë'. Nipirinhüë', ama no'huiquësohuë'. Sanoanan quëran pënëquë'. 3 A'na tahuëri piyapi'sa' co nohuantapihuë' Yosë nanamën natanacaiso'. Nonpin nanano'sa' nisha nisha a'chinpachina', pa'yatapi. Inahuara costapisorachin yanatanapi. 4 Yosë no'tëquën noninso' a'porahuatona', piyapi yonquirinso' natëapi. 5 Quëmaso nipirinhüë', yonquínahuan niquë'. Aparisitohuachinënquën, ama no'huitatonahuë', ahuantëquë'. A'naya a'naya Yosë nanamën a'chintëra'piaquë'. Co imapisopitahuënta' nitochina'. Ya'ipi imapisopita catahuaquë' noya noya imaina'.

6 Ma'sha Yosë marë' tēpapiso pochin co hua'quiya quëranhuë' a'chinahuëso marë' tēpaarinco. Nani tahuëri naniriarin chimina'huaso'. 7 Iráca Yosë sha'huitërinco a'napita a'chinta'huaso'. Nani tiquirahuë'. Chiniquën sacatërahuë pochin Quisocristo nóya natërahuë. Co pi'pian tērant'a' a'porahuë'. 8 Napoaton Yosë'pa' acanaarinco. Quisocristo o'mantahuachin, coisë pochin nicaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Naporo' noya ninahuëso marë' acanaarinco. Co casáchin acanaarincohuë'. A'napitanta' Quisocristo nosoroatona', "Manóton o'manta'in," topisopitanta' Yosë'pa' canaapi.

Timotio huëccasos' nohuantërinso'

9 Manóton api huëquë' ni'quico. Ama hua'quiquësohuë'. 10 Timasëso' isoro'paráchin yonquiaton, patërinco. Tisaronicaquë pa'nin. Crisinti Carasi-aquë pa'nin. Titonta' Tarëmasiaquë pa'nin. 11 Nocasëichin isëquë ya'huëarin. Marconta' macaton, quëquë'. Inaso' noya catahuarinco. 12 Tiqicoso' ya'huëapirinhüë', Ipiquë a'parahuë. 13 Aipi a'morahuëso tanontën nininso' Troasëquë huëshirahuë. Carpio pëinënquë ya'huëarin. Huë'patan, quëshico. Quiricarosanta' quëshico. Quiricanëhuë so'nanpinan nininsopita na'con na'con nohuantërahuë'.

14 Aricantëro hua'naquë sacatërinso' chiniquën sha'huirapirinco. Ina marë' Siniorori ana'ntarin. 15 Yosë nanamën a'chinahuë ni'ton, chiniquën no'huirinco. "Nonpiánin," ténin. Napoaton ni'quëna quëmanta inapotochin-quën.

16 Ya'nan coisëquë sha'huirapiponaco, co insonta' catahuarincohuë'. Ya'ipiya tē'huatona', ta'ananpirinaco. Nipirinhüë', co no'huirahuë'. "Ama ina marë' Sinioro ana'intëquësohuë'," itërahuë Yosë nontato.

17 Ta'ananpipirinacohuë', Quisocristo catahuarinco. Co patërincohuë'. Achincancaninco ni'ton, inaquënta' ya'ipi Yosë nanamën sha'huirahuë'. Nisha nisha piyapi'sa' nani natanpi. Pa'pini' yamaninposo pochin yatëpapirinacohuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahuë. 18 Pa'pi co noyahuë' yonquirapihuachinaconta', onpopionta' nicha'ësarinco. Quisocristo

anoyacancantërinco ni'ton, a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinco. ¡Ma noyacha Quisocristoso paya! Ipora quëra huarë' inasáchin chinotahua'. Amen.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

¹⁹ Pirisica, Aquira, Onisiporo, sa'in, hui'ninpita, inapita saludos a'patërahuë. ²⁰ Irasito Corintoquë quëparitërin. Tropimo caniorin ni'ton, Miritocuë huëshirahuë. ²¹ Ama api hua'quiquësokuë'. Co'huara o'napi naniyatërasokuë', huëquë'. Ioporo, Potinti, Nino, Craotia, ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso' yonquiatënënguën, saludos a'patarinënguën.

²² Sinioro Quisocristo achinancainquën. Ya'ipinquëma' imaramasopita inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani huachi.

Paono

Paonori Tito ninshitërinso'

Tito yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya ya'huaran? Noya canta' ya'huarahué. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahuë. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë huayoninpoa' ni'ton, huëntonënuë ya'conëhua'. Noya natëcaiso marë' a'chinarahuë. No'tën nanan a'china'huaso marë' acorinco. Ina natëhuatëhua', no'tëquën imasarëhua'. ² Quisocristo imapatëhua', a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Ya'huërin'pa' ya'huëmiatarihua'. "Ananpitaantarinpoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Yosë iráca co'huara isoro'pa' acoyátërasohué', ninotonpoa' yonquirinpoa'. Inaso' co onporonta' nonpintërinpoahuë'. ³ Iporaso huachi tahuëri nanihuachina, inaora nohuanton, nanamën anitotërinpoa'. Yosë sha'huitërinco ni'ton, ina nanan chachin pënënanquëma'. Inaso' nicha'ësarinpoa'. ⁴ Titonquën ninshitaranquën. A'chintohuatënuëna natëton, imaran ni'ton, tējuënachachin hui'nahué pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Asanocainquën. Quisocristonta' inachachin catahuainquën. Inaso' nicha'ësarinpoa'.

Ma'sona Tito nicacaso' ya'huërinso'

⁵ Crita parti ya'huarihua', a'naya a'naya ninanoquë a'chintopirëhuahuë', pahuanarin ya'ipi a'chinacaso' ni'ton, inaquë huëshiranquën: "Imapisopita ya'ipi a'chintacaso ya'huërinso a'chintëquë'. Naporahuaton, ya'ipi ninanoro'saquë ansiano'sa' acora'piaquë'," itëranquën. ⁶ Ansiano'sa' yaacohuatan, noya imapisopitaráchin acoquë'. A'naíchin sa'in ya'huëtërinso'. Hui'ninpitanta' Quisocristo imaina'. A'naquënso' ansiano yaya'conpirinahuë', hui'ninpita co noya cancantopihué'. Co yonquínahuan nipihué'. Co pa'pina' yanatëpihué'. Co hui'ninpita tëranta' pënënpachinahuë', a'napitarinta' co yanatëponahuë'. Napoaton co inapita acocaso' ya'huërinhuë'. ⁷ Yosë nohuanton, ansiano'sa' ya'huëpi imapisopita catahuacaiso marë'. Yosëri acorin ni'ton, noyasáchin niina'. Ama nocanchinasohué'. "Casáchin no'tëquën nitotërahuë," topachina', ama acoquësohué'. Ama yano'huichinasohué'. Ama no'piinasohué'. Ama yaahuëchinasohué'. Ama coriquiráchin cancanchinasohué'. Ama pi'pian tëranta' nonpinatona', canainasohué'. Insosona ina pochin cancantohuachin, ama ansiano acoquësohué'. ⁸ Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. Pahuantërinso'pita nosoro'ina'. Noyasáchin ni'tona', a'napita catahuaina'. Sano yonqui'ina'. Yosë natëtona', ina pochin cancanchina'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuachina', a'naroáchin nanianchina'. Ina pochin cancantohuachina', noya ansiano ya'conacaso', ténahuë'. ⁹ Yosë nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina nanansáchin ansiano'sa' imaina'. Ina na'con yonquihuachina', noya pënëntapona', no'tëquën a'chinapona'. A'napitaso nisha nanan a'chunpirinahuë', ansiano'sariso' Yosë nanamënáchin a'chinchina'. Ama imapisopita nonpin nanan natëtaicaiso marëhuë' inapochina'.

¹⁰ Na'a quëmapi'sa' co natëtochináchinhuë' cancantopi. Inahuara yonquínëna quëran a'chinapi ni'ton, topinan quëran nonsápi. Cotioro'sa' pënëntërinso' imatona', napopi. Nisha nisha nonatona', yanonpinapi. ¹¹ Yápënëntohuachina', sha'huitëquë' ama pënëchinasohué'. Ma'sha

canacaisoáchin yonquiatona', a'chinapi. Nisha a'chintohuachinara, a'naquën Yosë nanamën yaa'popi. Quëmopinënpitarë chachin nisha imasapi.

¹² Tëhuënychachin Crita parti na'a nonpina'piro'sa' ya'huëpi. A'na Crita quëmapi chachin iráca tapon: "Crito'ro'sa' yanonpinpi. Ni'ni pochin cancantopi. Chiro'tëro'sa' nicatona', cosharoachin cancantopi," ténin pënëntona'pi.

¹³ No'tëquën nonin. Na'a piyapi'sa' inatohua' ina pochin cancantopi. Napoaton chiniquën pënénquë' ama nonpin nanan a'chinacaiso marëhuë'. No'tëquën natëhuachina', noya cancantapi. ¹⁴ Ama cotioro'sa' iráca napopiso' natëinasohuë'. A'naquën no'tën nanan a'porahuatona', inahuara yonquinëna quëran a'chinapi. Ama inapita natëinasohuë'.

¹⁵ Noyápiachin cancantohuatëhua', ya'ipiya noya yonquiarëhua'. A'naquënso nipirinhüë' co yaimapihuë'. Taparósáchin yonquiipi. Co noyahüë' cancantohuachinara, nisha nisha yonquiipi. No'tën nanan nitotaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton co huachi no'tëquën yonquiipihuë'. Nitapicancanatoná', co huachi nanitopihuë' noya yonquicaiso'. ¹⁶ "Yosë nohuitërahüë," topirinahuë', co noyahüë' nipi. Ina marë' co tëhuënychachin imapihuë', ténahuë'. Co Yosëri noya ni'ninhüë'. "Napoopni," ténin. Co manta' yanatëpihuë'. Yosë a'poatona', co pi'pisha tëranta' nanitopihuë' noya nicacaiso'.

2

Quëmapi'sa', sanapi'sa' inapita pënëinso'

¹ Quëmaso nipirinhüë' Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ina a'chinaton, pënénquë' noya nicacaiso marë'. ² Quëmapi'sa' quëmá quëran mashomiachin nipisopita pënénquë' natëtono'sa' niina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohuë'. Noya yonquiatona ya'huë'ina'. Yosë nanamën no'tëquën imaina'. Ya'ipi piyapi nosoro'ina'. Aparisitopirinahuënta', ama ya'ihuërëchinasohuë', ahuanchina'. ³ Sanapi'sa' payamiachin nipisopitanta' a'chintëquë' sano yonquiatona' ya'huë'ina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohuë'. Ama no'picaiso' pa'yachinasohuë'. Noya niina' a'napita sanapi'sarinta' nicatona' nonanacaiso marë'. Naporahuatona', noya nicacaiso' a'chiina'. ⁴ Ina quëran sanapi'saso' nanitopi nasha so'yahuano'sa' a'chintacaiso'. So'ina', hua'huinpita inapita nosorocaiso marë' pënëina'. ⁵ Noya yonquicaiso marë' pënëina'. Ama manta' so'ina' tëhuananpitacaiso' yonqui'inasohuë'. So'ina' noya nocoma'ina'. Ya'ipi piyapi noya nonchina'. So'ina' noya natëina' ama a'napitari Yosë nanamën nonapicaiso marëhuë'.

⁶ Hui'napi'santa' pënénquë' sano yonqui'ina'. ⁷ Quëmanta' api, noy-asáchin niquë' a'napita nonanainquënso marë'. Noya cancantaton, Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ya'ipi yonquinën quëran huare' a'chinquë'. ⁸ Noyasáchin nonquë' ama a'napita nonapiinquënso marëhuë'. Ina quëran no'huipirinëquënhuënta', tapanapi. Co manta' pinoinpoaso' ya'huapónhuë'.

⁹ Patron marë' sacatopisopitanta' pënénquë' patronëna' noya nicatona', natëina'. Natëtona', noya sacachina'. Camáihuachina', natëina'. Co a'panicaso' ya'huërinhuë'. ¹⁰ Ama ihuachinasohuë'. No'tëquën natëtona', ama pi'pian tëranta' nonpiinasohuë'. Noya nipachina', a'napitarinta' noya ni'sapi. "Tata Yosë imatona', noya nipi. Ma noyacha Yosë nanamënso paya," taponá'. Inaso' tëhuënychachin nicha'ësarínpoa'.

¹¹ Inaora nohuanton, Yosë nosororínpoa'. Ni'ton, hui'nin chachin a'paimarin nanamën anitotínpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapínpoa'

nicha'ëinpoaso' nohuantërin. ¹² Nosoroatonpoa', pënëninpoa' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso marë'. Ama ma'sharáchin nohuan-tahuasohuë'. Co monshihuanacaso' ya'huërinhuë'. Sano ya'huatëhua', nóya yonquia'ahua'. Yosë yonquirinsoráchin imahua'. Nani tahuëri Yosë chinotatëhua', noyasáchin niahua'. Ina marë' pënëninpoa'. ¹³ Noya cancantatëhua', Quisocristo ninarëhua'. A'na tahuëri chiniquën nananta-ton, o'mantarin. Inaso' Yosë chachin ni'ton, huënaráchin huënaráchin ya'noarin. Ina quënanpatëhua', nóya cancantarihua'. Chiniquën nanantaton, noyá nicha'ësarínpoa'. ¹⁴ Iráca canpoa marë' chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Anoyacancantërinpoa' piyapínënpita nicacaso marë'. Huëntonënquë chachin ya'conpatëhua', noya nicacasaráchin nohuanarihua'. ¹⁵ Ina nanan a'chintáquë'. Noya nontaton, achinicancanquë'. Co noyahuë' nipachina', chiniquën nanantaton, pënënquë'. Co mashonquënhuë' niponahuë', Quisocristo nanamën a'chintëran ni'ton, natëinënquënsó ya'huërin.

3

Imapisopita noya niina'

¹ Imapisopita nani nitotopirinahuë', inachachin quëmarinta' pënëantaquë'. "Copirno natëco," itëquë'. Ya'ipi copirno acorinsopitanta' natëcaso' ya'huërin. Noya nicacaiso' yonqui'ina'. ² Ama pinochinasohuë'. Ama nino'huíinasohuë'. Noya ninicatona' ya'huë'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nicatona', sanoanan quëran nonchina'.

³ Iráca canpoana' co noyahuë' cancantërhua'. Co'huara Yosë nanamën nitochatërihuahuë', co yonquirëhuahuë'. Co yanatërhua'huë'. Sopai non-pintërinpoa' ni'ton, nisha nisha nicacaso' nohuantërhua'. Ma'pitasona pa'yatacasoáchin yonquirëhua'. A'na piyapi ma'shanënpita noyapatërhua'. Nino'huitëhua', co niquë'yarëhuahuë'. No'huípiro' ninëhua'. Inapatëhua', topinan quëran ya'huërhua'. ⁴ Yosëso nipirinhue' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Inaso' noya ni'ton, huí'nin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'.

⁵ Co canpoara noya ninëhuaso marë' nicha'ërinpoahuë'. Inaora nohuan-ton, Yosë nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Amatërsó pochin ya'ipi oshanënpoa' inquitërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anasitaantarëso pochin nasha cancan quëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, ina pochin cancantërhua'. ⁶ Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, Ispirito Santo a'patimarinpoa' ya'coancantínpoaso marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', na'con catahuarinpoa'. ⁷ Napoaton iporasó Yosë noya ni'ninpoa'. Iráca oshahuanpirëhuahuë', inaora nohuanton, nosoroatonpoa', nanan anoyatërinpoa'. "Huëntonënquë aya'coninpoa' ni'ton, a'na tahuëri ya'huërin'pa' ya'huëcontarihua'," ta'tëhua', ninarëhua'. Inatohua' nanpimiatarihua'.

⁸ No'tëquën sha'huitëranquën. Quëmanta' inachachin a'chintëquë', ténahuë'. Pënënáquë' ya'ipi imapisopita noya nicacaiso marë'. A'chintëranquënsoso' nóya imacaso'. Natëhuatëhua', noya noya ya'huarihua'. ⁹ A'naquën co noyahuë' yonquiatona', nisha nisha nonpi. Cotio mashocoro'sa' yonquiatona', inahuara yonquinëna quëran nisha nisha a'chinpi. Cotioro'sa' iráca pënëntopiso' nisha nisha a'chinatona', nino'huipi. Ama inapita natanacosohuë'. Ina pochin ninontohuachinara, topinan quëran ninontopi. Co manta' catahuarinpoahuë'. Yosë nanamënáchin imacaso' ya'huërin.

¹⁰ A'na piyapi nisha nanan a'chinpachin, imapisopita nisha nisha ayonquirin. Inaso' pënënquë' no'tëquën a'chinchin. Co yanatëhuachinquënhuë', naquëranchin pënëantaquë'. Ina quëran co yanatëantahuachinquënhuë', sha'huitëquë' ta'chin. Ama insoari tëranta'

ina natëinasohuë'. Ama huachi imarinso pochin ni'cosohuë'. ¹¹ Nisha nisha yonquiaton, nitapicananarin. Co noyahué' cancantaton, inaora nina'intarin.

Nisha nisha pa'pisopita

¹² Artimasë a'pataranquën. Co ina nanitohuachinhuë', Tiquico pa'sarin. Cantonpachinquën, manoton Nicoporisëquë huëcaton, ni'quico. Inaquë o'napi na'huëanatarahuë. ¹³ Sinasë, Aporosë, inapita cantonpachinquën, noya nontëquë'. Sinasëso' coisë catahuana'pi. Yapa'pachina', catahuaquë' noya pa'ina'. Ma'sha pahuantohuachina', quëtëquë' ama pahuanchinasohuë'. ¹⁴ Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitëquë' noya niina'. Pahuantërinso'pita catahuaina'. Inapotohuachina', co topinan ya'huapihuë'.

Tiquiapon pochin sha'huirinsö'

¹⁵ Ca'taninacosopita yonquiatënëquën, saludos a'patarinëquën. Ya'ipi imaramasopita yonquiarainquëma'. Noya ya'huëco' canpitanta', tënai. Quisocristo imarama' ni'ton, nosororamacoï. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Pirimon ninshitérinso'

Tashinan pëi quëran ninshitaton a'patërinso'

¹ Iya Pirimon, ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë' po'morinaco. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquën. Nosororainquën iyasha. Quëmanta' catahuarancoi a'china'huaiso marë'.

² Imoya Apianta' yonquiato, ninshitaranquëma'. Arquiponta' yonquirai. Yosë nanamën a'chinpatora, inanta' na'con catahuarincoi. Parisitaponahuë', noya ahuantërin. Ya'ipi imapisopita quëma pëinënquë niyontonpiso' na'con yonquirai. Iso quirica nontëquë' inapitanta' nataina'. ³ Tata Yosë inaora nohuanton, na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Imarinso marë' noya cancantërinso'

⁴⁻⁵ Nani tahuëri iyasha quëma marë': Yosë nontërahuë. Quisocristo noya natëran. Naporahuaton, ya'ipi imapisopita nosororan, natantërahuë. Ina marë' "Yosparinquën Sinioro," itërahuë. ⁶ Quisocristo imaton, a'napitanta' catahuaran imacaiso marë'. Napoaton ina yonquiato, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Sinioro Quisocristo imaton, noya noya yonqui'in. Ya'ipi ina yonquirincoiso' nitochin," itërahuë. ⁷ Ya'ipi imapisopita nosoroaton, quëmari achinicananan. Noya noya cancantapi. Ina natantahuato iyasha, canta' noya cancantërahuë. Achinicanananco canta'.

Onisimo marë' nontërinso'

⁸ Iporaso' pi'pian sha'huichinquën ma'sona noya nicamaso'. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Chiniquën nanan quëtërinco ni'ton, nohuantërahuë naporini, camai'tëinquënhuë'. Nipirinhue' co nohuantërahuë'. ⁹⁻¹⁰ Nani caso' mashotërahuë. Quisocristo imarahuëso marë' tashinan pëiquë' po'morinaco. Napoaton iyasha nosoroatenco, Onisimonta' nosoroquë', tënhuë. Tashinan pëiquë' ya'huasoco, inaso' ni'quirinco. Co hui'nahuë chachinhue' nipirinhue', pënënpatëra, inanta' Quisocristo imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë.

¹¹ Iráca Onisimo pa'anán asacatacaso marë'. Hua'anëntopiranhue', co noya catahuarinquënhue'. Ta'anánpirinquën. Iporaso nipirinhue' Quisocristo imaton, noya catahuarinco. Quëmanta' noya catahuarinquën huachi, tënhuë. ¹² Noya catahuapirincohuë', apira a'pataranquën. Na'con nosoropirahuë', quëma piyapinën ni'ton, nani sha'huitërahuë ya'huëranquë panantacaso marë'. Ca pochachin cancantaton, noya ni'quë'. ¹³ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', a'pataranquën. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë' ya'huarahuë. Quëmanta' isëquë ya'huaran naporini, catahuaitoncohuë', tënhuë. Onisimo quëma ya'huërenamën pochin catahuarinco ni'ton, co yaa'paporahuë', a'pataranquën. ¹⁴ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', co quëma nohuantomaranhuë' ta'to, a'pataranquën. ¹⁵ Yosë nohuanton, ta'anánpirinquën nimara Quisocristo nohuitacaso marë', tënhuë. Co hua'qui' patërinquënhue'. Iporaso' paahuamantarinquën inaquë ya'huëmiatacaso marë'. ¹⁶ Quëma marë' sacatopirinhue', ama huachi piyapinën pochin ni'quësuhue'. Piyapinën niponahuë', iporaso' noya noya ni'quë'. Quisocristo imarin ni'ton, iyanpo pochachin nosoroquë'. Cariso'

na'con nosororahuë. Quëmaso' aquëtë huarë' na'con na'con nosoroquë', tënahüë.

¹⁷ Canposo' Quisocristo imatë', noya nipayarë'. Napoaton Onisimo cantonpachinquën, noya nontëquë'. Ca nosororancoso pochin inanta' nosoroquë'. ¹⁸ Tëhuëhuachinhuë nipon, nihuihuachinquënhuë nipon, sha'huitoco carinquën pahuërë'inquën. ¹⁹ Caora imirahuë quëran no'tëquën ninshitaranquën. Tëhuëchachin pahuërëaranquën. Ísonta' iyasha yonquiquë'. Co a'chintëranquënhuë' naporini, co Yosë anoyacancanchitënuëhuë'. Napoaton quëmanta' nihuirancoso pochin nipiranhuë', co manta' ma'paranquënhuë', tënahüë. ²⁰ Napoaton iyasha ninshitaranquën. Quisocristo imaran ni'ton, Onisimo nosoroquë'. Noya nontohuatan, canta' nóya cancantarahuë. Inapoaton, achinicancanco topirahuë'.

²¹ “Yosë natëton, Onisimo noya nontarin,” ta'to, ninshitaranquën. Pi'pian sha'huitopiranquënhuë', quëmariso' na'con na'con catahuaaran, tënahüë.

²² Naporahuaton, quëma pëinënuë a'na patoana tapatoco. Ca marë' Yosë nontërama' ni'ton, ocoiarinaco nimara, tënahüë. Tashinan pëi quëran pipihuato, nicaponquën pa'sarahuë.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

²³ Iya Ipapërasë saludos a'patarinquën. Inanta' Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë ya'huarin. ²⁴ Marco, Aristarco, Timasë, Nocasë, inapitanta' yonquiatënuënuë, saludos a'patarinënuë. Inapitaso' catahuarinaco Yosë nanamën a'chinacaso'. ²⁵ Inaora nohuanton, Siniro Quisocristo noya catahuainquëma'. Nani huachi.

Paono

Cotioro'sa' Quisocristo imapisopita a'na piyapiri ninshitërinso'

Yosë nanamën anitotërinpoaso'

¹ Iráca quëran huarë' Yosëso' nanamën anitotërinpoa'. Shimashonënpoapita, pënëntona'piro'sa quëran na'aro anitotërin. Naporahuaton nisha nisha quëran anitotërin. Co a'naromaráchin ya'ipi anitotërinhué'. ² Iporaso nipirinhué', hui'nin quëran nontërinpoa'. Iráca Yosëri sha'huitohuachina, Quisocristori isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, ya'ipi ninin. A'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'ipi hua'anëntarin. ³ Inaso' pa'pin pochachin noya nóya ninin. Ina pochachin ni'ton, inasáchin Yosë no'tëquën anohuitërinpoa'. Chiniquën nanantërin ni'ton, ipora huanta' ina nohuanton, ma'sha ya'huërarin. Co yonquirinpoahué' naporini, ya'ipiya ta'huanchitërihuahué'. Iráca oshanënpoa' inquitinpoaso maré' chiminín. Chiminpirinhué', nantantarahuatón, inápaquë panantarin. Inaquë panantarahuatón, Yosë inchinanën quëran huënsërin. Chiniquën nanantatón, hua'anëntarin.

Quisocristoso' noya noya ninin

⁴ Yosë hui'nin ni'ton, anquëniro'sa quëran chini chiniquën nanantërin inaso'. Yosëri acorin ni'ton, inaso' noya noya. ⁵ Iráca Yosëri sha'huitërin. Quiricanënguë naporin:

“Quëmaso' hui'nahuënguën. Ipora chachin noya nicatënguën, acoaranquën piyapi'sa' hua'anëntamaso maré',” itërin. Ina quëran taantarin: “Ca hui'nahué inaso'. Caso' ina pa'pinco,” ténin. Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhué'.

⁶ Hui'nin chachin nipirinhué' isoro'paquë a'paimahuachina, chini chiniquën nanan quëtaton, tapon:

“Ya'ipi anquëniro'sarinta' ina chinochina',” ténin.

⁷ Anquëniro'sa' yonquiatón, quiricanën quëran Yosë tapon:

“Anquëniro'saso' comisionëhuëpita. Cari camairahuë. Camaihuatëra, ihuan pochin a'naróachin pa'pi.

A'naquën ca nohuanto, pën pochin nipi,” ténin.

⁸ Hui'ninso nipirinhué', noya noya acorin. Ina nontatón, itapon:

“Quëmanta' Yosënguën ni'quëhuarë', ya'ipi hua'anëntaran. Co onporonta' pipiaranhué'.

Piyapiro'sa' no'tëquënáchin pënënanan ni'ton, noya nicaponën.

⁹ Noyasáchin yonquiaran. Co pi'pisha tëranta' oshahuanamaso' yonquiaranhué'.

Napoaton noya ni'nanquën. Noya noya acoranquën ni'ton, ya'ipi nipayaransopita quëran noya noya cancantaran,” itërin Yosëri. Quiricanënguë ninshitopi.

¹⁰ Ina quëran itantarin:

“Quëma Siniro iráca isoro'pa' acoran. Pi'iro'té', tayora, yoqui, inapitanta' acoran.

¹¹ A'na tahuëri ya'ipi inapitaso' ta'huantarin.

A'morëso mocarinsó pochin nisapi.

Quëmaso nipirinhué' ya'huëmiataran.

¹² A'morëso si'pirahuaté', të'yatërëso pochin ya'ipi ata'huantaran.

Nasha a'morëso pochin, ya'ipi nasha acoantaran.

Quëmaso nipirinhüè' co onporonta' ta'huantaranhüè'.

Co nishataranhüè'. Inachachin ya'huërápon," itërin.

¹³ Ina quëran hui'nin itantarín:

"Chiníquën nanantatón, inchinanëhuë quëran huënsëquë'

ya'ipi inimiconënpita carinquën minsëchinquën," itërin Yosëri.

Co inso anquëni tëranta' ina pochín nontërinhuë'. ¹⁴ Inapitaso' inpriatonënpita pochín ni'tón, Yosëri camairín. A'paimarin imarëhuasopita catahuainpoaso marë'. Yosë chachín nicha'ësarínpoa'. Nani ina nitotërama'.

2

Ama Quisocristo nanamën a'poahuasohüè'

¹ Nani no'tën nanan natanëhua' ni'tón, nanamën na'con na'con yonquia'ahua', ama pëshonacaso marëhuë'. Ni'cona canpitanta' ina naniantotama'. ² Iráca Yosëri anquëniro'sa' a'paimarin nanan sha'huitacaiso marë'. Natëcaso' ya'huërin ni'tón, co piyapi'sari natëhuachinahuë', Yosëri no'tëquën ana'intërin. ³ Iporaso nipirinhüè', Quisocristo a'paimarin noya nanan sha'huitiinpoaso marë'. Na'con nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'. Hui'nin chachín ni'tón, co ina natëhuatëhuahuë', na'con na'con ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristo chachín noya nanan sha'huirín. Ina quëran ca'tano'sanënpitari natanahuatona', inachachín sha'huitaantarínënpoa'.

⁴ Yosëri catahuarin ni'tón, ca'tano'sanënpita nani ma'sha nanitapapi. Ina nohuantón, Ispirito Santori catahuarin nisha nisha nitotacaiso marë'. A'naya a'naya catahuarin Yosë nohuantërinso' nicacaiso'. A'naquën catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. A'naquëonta' catahuarin Yosë yonquirínso chachín nitotacaiso marë'. Ina nicatëhua': "¡Ma noyacha Yosëri catahuarin paya! Ina nohuantón, no'tëquën Yosë nanamën sha'huitërinënpoa'," tënëhua'.

Quisocristo isoro'paquë o'marinso'

⁵ Iráca quëran huarë' Yosë yonquihuachinpoara, co nohuantërinhuë' anquëniro'sa' hua'anëntinpoaso'. A'na tahuëri nasharo'pa' nipachín, co inapita hua'anëntarinënpohüè'. Ina sha'huitaranquëma'. ⁶ Iráca a'na piyapi naporínso' Yosë quiricanëquë ninshitopi:

"Topinán piyapicoi Sinioro nipiraihuë', na'con yonquirancoi. ¿Onpoatonso' nimara na'con nosororancoi? tënai yonquiatoí.

⁷ Quëma nohuantón, co anquëniro'sa pochín chiníquën nanantopiraihuë', co hua'quiya quëranhuë' chiníquën nanan quëtarancoi. Noya noya acorancoi.

⁸ Ya'ipi ma'sha hua'anëntarai," itërin. "Ya'ipimiáchin hua'anëntarai," topirinhüè', iporaso' co piyapínpoa' ya'ipi ma'sha hua'anënachátërarëhuahuë'.

⁹ Quisososó nipirinhüè' yonquia'ahua'. Inaso' isoro'paquë o'maton, piyapi chachín nasitímarín. Parisitatan, canpoa marë' chiminín. Napoaton Yosëri chiníquën nanan quëtërin ya'ipi hua'anëntacaso marë'. Inaora nohuantón, Yosë nosoroatonpoa', hui'nin a'patímarínpoa' ya'huërëtinpoaso marë'. Ya'ipi piyapínpoa marë' chiminín.

Quisocristo parisitërinso'

¹⁰ Yosëri ya'ipiya ninín. Inasáchin yonquicaso marë' ninínpoa'. Ina nohuantón, hui'nin parisitërin huëntonënnquë aya'coínpoaso marë'. Na'acquënpoa' imarë'hua'. Imapatëhua', anoyacancantërinpoa'. Hui'ninpita pochín Yosë ni'ninpoa'. Quisocristo parisitërin ni'tón nanitërin nicha'ëinpoaso'. Napoaton, "noya parisichín," tënin Yosë. Nosoroatonpoa', naporín. ¹¹ Anoyacancantohuachinpoara, hui'ninpita pochín ni'ninpoa'.

Canpoarinta' "Tata" itërëhua'. Napoaton Quisocristo co tapanatonhuë', iinpita pochin ni'ninpoa'. ¹² Quiricanënquë naporin:

"Piyapi'sa' iyahuëpita pochin ni'nahuë. Quëma nanamën, Sinioro, a'chintarahuë. Niyontonpatëira, yonquiatëinquën, cantaraï," tënin.

¹³ Inanta' piyapi ni'ton, itaantarin:

"Canta' Tata Yosë natërahuë. Co naniantarincohuë', tënahuë," tënin.

Ina quëran itaantarin:

"Yosë nohuanton, a'naquën piyapi'sa' imasarinaco. Inapitanta' Yosë hui'ninpita pochin ni'nahuë," tënin.

¹⁴ Piyapinpoa' ni'ton, nonënpoa' ya'huëtërinpoa'. Napoaton Quisocristonta' o'mahuachina, piyapi chachin nasitimarín. Inanta' nonën ya'huëtërin. Piyapi chachin niquimaton, chiminín. Canpoaso' sopai natëtëhua', oshahuanëhua' ni'ton, chiminarëhua'. Quisocristoso nipirinhuë' oshanënpoa marë' chiminín. Canpoa marë' chiminatón, sopai minsërin. ¹⁵ Iráca quëran huarë' chimirin të'huatërhua'. "Chiminaríhua' nimara," ta'tëhua', të'huarë'quënpoa chachin ya'huápirëhuahuë', Quisocristoso' nicha'ërinpoa'. Ina imapatëhua', co huachi të'huatacasó' ya'huërinhuë'. ¹⁶ Co anquëniro'sa' catahuacaso marë' o'marinhuë'. Piyapinpoa' catahuarinpoa' cha'ëcaso marë'. Apraan pochin noya cancantohuatëhua', catahuarinpoa'.

¹⁷ Napoaton isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Co piyapi pochin nasitërinhuë' naporini, co catahuainpoaso' nanichitonhuë'. Piyapi pochachin inanta' ni'ton, noyá nohuitërinpoa'. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin nicator, canpoa marë' Yosë nontarin nanan anoyatinpoaso marë'. Nosoroatonpoa', chiminín oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co nonpintërinpoahuë'. ¹⁸ Inanta' sopairi tënihuachina, parisitërin ni'ton, yanonpintërinso' ninatanin anta'. Napoaton sopai yaminsëhuachinpoa', ina nanitërin catahuainpoaso'. Catahuarinpoa' ama sopai natëcaso marëhuë'.

3

Moisësë quëran noya noya nininso'

¹ Imarama' ni'ton, Yosë anoyacancantërinquëma'. Huëntonënquë aya'coninquëma'. Napoaton iyaro'sa' Quisocristo na'con yonquico'. Yosëri a'paimarin nanamën a'chintinpoaso marë'. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin acorin. Ina nohuanton, imarëhua'. ² Yosëri cohuihuachina, no'tëquën natërin. Iráca Moisésënta' Yosë natëton, ya'ipi piyapinënpiata catahuarin. ³⁻⁴ Quisososo nipirinhuë', Moisésë quëran chini chiniquën nanantërin. Ni'co'. Yapëihuachinara, co pëi' inaora ya'huërinhuë'. Piyapiri nipachina, inari hua'anëntërin. Inapochachin Yosëri ya'ipiya ninin ni'ton, ya'ipi hua'anëntërin. Quisocristonta' Yosë hui'nin ni'ton, chiniquën nanantón, ya'ipi hua'anëntërinpoa'. ⁵ Moisésë' inpiatonën pochin ninin. Yosëri acorin cotioro'sa' pënëncasó marë'. Ma'sona tëranta' sha'huitohuachina, inachachin piyapi'sa' sha'huitantarin. ⁶ Quisocristoso nipirinhuë' co inpiatohuë'. Yosë hui'nin chachin ni'ton, chini chiniquën nanantërin. Pa'pin natëton, nóya hua'anëntarinpoa huachi. Napoaton chiniquën cancantatëhua', chiminaquë huarë' Quisocristo natëahua'. "Co naniantarinpoahuë'," ta'tëhua', noya cancantahua'. Imamiatohuatëhua', piyapinënpiata chachin nisarihua'.

Asanocancaninpoaso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' yonquico'. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Yosë noninso' quiricanënquë ninshitopi:

“Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

⁸ Ama naniantocosohuë'. Iráca Moisësëri israiro'sa' quëpahuachina, shimashonënpoa' co natëtochináchinhuë' cancantopi.

Inotëro parti ya'huasoi', na'con catahuapirahuë', co natërinacohuë'.

⁹ Tënihuachinaconta', ahuantërahuë'.

Catapini shonca pi'ipi nani ma'sha sacai' nininso nipirahuë', co yanatërinacohuë'. ‘Co Yosë catahuarinpoahuë’, ta'tona', a'naquën a'porinaco.

¹⁰ Napoaton inapita no'huito, napotërahuë':

Isopifa co onporonta' natërinacohuë'.

Co yanohuitërinacohuë'. Co iranëhuë' pa'topihuë' ni'ton,

¹¹ no'tëquën sha'huitërahuë'. Noyaro'paquë ya'huëcaiso marë' yaquëttopirahuë', co imarinacohuë' ni'ton, co huachi nohuantërahuë'.

Co onporonta' inaquë ya'huëcontapihuë'. Co inaquë sano cancantapihuë',” ténin Yosë.

¹² Canpitanta' iyaro'sa' a'nayanquëma tëranta' co cancanëma quëran huarë' natëhuatamahuë', co noya cancantaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin a'potama'. Inaso', iporahuanta' nanpito ni'sárinpoa'. ¹³ Napoaton nani tahuëri nipënëco'. Ipora chachin co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohuë', nicatahuaco' ama oshahuanacaso marëhuë'. Ni'cona oshanëma' ano'quihuachinquëma'. Inapotohuachinquëma', oshaquëran Yosë naniantarama' ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantarama'. ¹⁴ Iráca Quisocristo natërhua'. Chiminaquë huarë' noya imahua'. Co a'pohuatëhuahuë', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'.

¹⁵ Quiricanënuquë naporin:

“Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

Iráca shimashonëmapita co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohuë',” ténin.

¹⁶ ¿Inpitata' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'? Co'ta cotioro'sa chachin napopi. Moisësëri Iquipito quëran ocoirahuaton, quëpapirinhue', co yanatëpihuë'.

¹⁷ ¿Insopitata' catapini shonca pi'ipi Yosëri co noyahuë' ni'nin? Co'tana inapita chachin oshahuanpi ni'ton, no'huiton, ana'itërin. Inotëro parti chachin ya'ipiya chiminpi. ¹⁸ Co'huara chimiyantërasoihuë', Yosëri sha'huitërin: “Noyaro'pa' yaquëttopiranquëmahuë', co natëramacohuë' ni'quëhuarë', co onporonta' inaquë ya'huëcontaramahuë', Co inaquë sano cancantaramahuë'. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma',” ténin.

¹⁹ “Co Yosë naniërinhuë' nicha'ëinpoaso',” topiso marë' co Yosëri catahuarinhuë'. Co ya'conpihuë' ni'ton, co sano cancantopihuë'.

4

¹⁻² Yosë nani sha'huitërinpoa'. “Ipora huanta' yacatahuaranquëma' sano cancantacamaso marë',” itërinpoa'. Noya nanan nani natanëhua'. Iráca natanpirinahuë', co natëpihuë'. “Yosë no'tëquën nontërinpoa',” co topihuë'. Topinan quëran natanpi ni'ton, co Yosëri anoyacantërinhuë'. Ni'cona canpitanta' topinan quëran natantama'. Co natëhuatamahuë', co sano cancantaramahuë'. ³⁻⁴ Iráca Yosëri itërin:

“Co cancanëma quëran huarë' yaimaramacohuë' ni'ton, no'huiranquëma'. Co onporonta' sano cancantaramahuë', ténahuë. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma',” itërin.

Canpoaso nipirinhue' cancanënpoa quëran huarë' imapatëhua', huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Ina quëran sano cancantarihua'. Sano cancantohuatëhua', co huachi nisha nisha yonquiarihuahuë'. Yosëso' isoro'pa' ténirahuaton, chinotërin. Quiricanënuquë sha'huitërinpoa':

“Iráca Yosëri isoro'pa' ninin. Saota tahuëri quëran nani ya'ipi tiquihuachina, tahuëririnquë sano cancantaton, chinotërin,” tënin.

⁵ Naquëranchin quiricanën quëran tantarin:

“Co onporonta' ya'conatona', ca pochin sano cancantapihuë',” tënin.

⁶ Cotioro'sa'ton noya nanan natanaponaraihuë', co natëpihuë' ni'ton, co ya'conpihuë'. Napoaton ipora huanta' Yosë yonquiarin piyapi'sa' asanocancantacaso'. Iráca quëran huarë' yonquirinpoa' asanocancainpoaso'. ⁷⁻⁸ Moisése chiminpachina, Cosoiri isairi'sa' hua'anëntantarin. Noyaro'paquë quëpapirinhue'. “Ya'conpatoi, sano cancantarai huachi,” topirinhue', co sano cancantapihuë'. Iráca Yosëri sha'huitërin. “Piyapi'sa' asanocancantarahuë',” itopirinhue', co cotioro'sa' ina pochin cancantapihuë'. Ina quëran na'a pi'ipi na'huërin piquëran Tapi tapon:

“Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'. A'naquën co natëtochináchinhue' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohue',” tënin.

Cosoiri asanocancantërin naporini, co ina pochin Yosëri pënëintonhuë'.

⁹ Napoaton ipora huanta' Yosë nohuantërin asanocancainpoaso'. Yosë anoyacancantohuachinpoa', sano cancantarihua'. ¹⁰ Iráca isoro'pa' tiquihuachina, Yosë chinotaton, sano cancantërin. Canpoanta' cancanënpoa quëran imapatëhua', inapochachin sano cancantarihua'. Yosë noya nohuitarihua'. ¹¹ Napoaton na'con yonquia'ahua' Yosë huëntonëquë ya'conacaso marë'. Iráca co natëtonahuë', co imamiatopihuë'. Ama inapita pochin cancantahuasohue'.

¹² Yosë nanamën chiniquën nanantërin. Yosë nanpiárin ni'ton, ipora huanta' quiricanën quëran nontarinpoa'. Noya natëhuatëhua', nanamën quëran chachin catahuarinpoa' noya noya imacaso marë'. Co'so' natëhuatëhuahuë', aquë aquëté' co noyahuë' cancantarihua'. Sahuëni cato quëran chachin to'nahuatëra, inëshin ni'ton, niahuëpatëra, a'naroáchin nansé acopoquë huarë' nipë'sharë'. Inapochachin Yosë nanamënso' chini chiniquën ya'coancantërinpoa'. Ina yonquihuatëhua', no'tëquën nitotarihua'. Ya'ipi yonquihuaso chachin anitotërinpoa'. Yonquënpoaquë ma'marësona naporëhuasopitanta' anitotarinpoa'. ¹³ Ya'ipi ninëhuasopita Yosëso' nitotërin. Po'oana quëran nipirëhuahuë', ya'ipi ni'ninpoa'. Co pi'pisha tëranta' inaso' nonpintarihuahuë'. Ya'ipi yonquirëhuasopitanta' noyá nitotërin. Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' ninëhuasopita aipitarinpoa'. Naporo' coisé pochin nontarinpoa'. Nontohuachinpoa', no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin nininso'

¹⁴ Iporaso' Quisoso imarëhua'. Yosë hui'nin chachin inaso'. Nani inápaquë panantarahuaton, Yosë'pa' ya'huarin. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin Yosëri acorin catahuainpoaso marë'. Napoaton ama ina naniantatëhuahuë', imamiatahua'. ¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' noyá nohuitërinpoa'. Sopai yaminsërinpoasonta' nitotërin. Co chiniquën cancantëréhuahuë' ni'ton, sopai sha'huitarinpoa' ama Yosë natëcaso marëhuë'. Quisosonta' isoro'paquë nipon, sopairi na'con yanonpintaton, nisha nisha sha'huitopirinhue' minsécaso marë', co inaso' sopai natërinhuë'. ¹⁶ “Tëhuëenchachin nosoroatonpoa', catahuarinpoa',” ta'tëhua', apira apira Yosë nontahua'. Nontohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', ina nontohuatëhua', inaora nohuanton, catahuarinpoa' noya ahuantacaso marë'.

5

¹ Iráca Yosëri a'naya a'naya corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' acorin ina marë' sacatacaso'. Inanta' piyapi niponahuë', a'napita piyapi'sa marë' Yosë nontërin. Co noyahuë' nipachinara, chinotopiso pëiquë ma'sha quëpapi. Inaquë corto hua'ani tëparin oshanëna marë'. Ama Yosëri ana'intacaso marëhuë' inaporin. ² A'naquën piyapi'sa' co aquëtë' nitotatonahuë', co noyahuë' nipi. Inapita huë'pachinara, corto hua'ani co chiniquën nontërinhuë'. Inanta' piyapi ni'ton, sopairi yaminsërin. Napoaton sanoanan quëran pënënin. ³ Inanta' oshahuanin ni'ton, inaora oshanën marë'ton ma'sha tëpacaso' ya'huërin. Ina quëran a'napita oshanëna marënta' ma'sha tëpaantarin.

⁴ Co inaora nohuanton, corto hua'an ya'coninhuë'. Yosë nohuanton, ya'conin. Iráca Aaron'ton Yosëri acorin. ⁵ Quisocrisonta' co inaora nohuanton, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'coninhuë'. Yosëri noya nicaton, itapon:

“Quëmaso' hui'nahuë chachinquën.

Ipora chachin acoaranquën piyapi'sa' anohuitancoso marë',” itërin. Quiricanënuë chachin naporin.

⁶ Ina quëran quiricanën quëran itaantarin:

“Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën. Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco.

Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiaranhuë',” itërin.

⁷ Quisocrisoto isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarín. Yatëpahuachinara, chiniquën Yosë nontërin. Na'nëton, itapon: “Quëma nohuantohuatán Tata, nicha'ëco, ama tëpa'incosohuë'. Nipirinhuë', co quëma nohuantohuatánhuë', ma'sona yaonpotohuatánconta' noya,” itërin. No'tëquën yanatërin ni'ton, Yosëri natanaton, catahuarin noya natëcaso'. ⁸ Yosë hui'nin chachin niponahuë', piyapi pochachin parisitërin. Co oshahuanaponahuë', piyapi ni'ton, parisitërin quëran noyá nitotërin Yosë natëcaso'. ⁹ No'tëquën natëton, canpoa marë' chiminin. Napoaton nanitërin anoyacancantínpoaso'. Ina natëhuatëhua', noya nicha'ësarínpoa' nanpimiatacaso marë'. ¹⁰ Yosë nohuanton, Quisocrisoto corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochín ya'conin. Miriquiso pochín ninin.

Ama Yosë a'pocaiso marëhuë' pënëninso'

¹¹ Iráca ninopiso' na'con yaa'chintopiranquëmahuë'. Co natan-tochináchinhuë' cancantatoma', co yanatantëramahuë' ni'ton, sacai' a'chinta'huancuëmaso'. ¹² Hua'gui Yosë nanamën natanapomarahuë', co nanitëramahuë' Yosë no'tëquën natëcamaso'. Noya yonquiatoma', a'napita a'chintacamaso nipirinhuë', co no'tëquën yonquiyatëramahuë'. Ya'nan a'chintëranquëmaso' naquëranchin a'chintanta'huancuëmaso' ya'huërin. Co inapita tëranta' cancanëma quëran huarë' yanatëramahuë'. Hua'huaro'sa pochín cancantatoma', co nanitëramahuë' ya'ipi Yosë nanamën yonquicamaso'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'shoráchin yonquirin. Co nanitërinhuë' coshatacaso'. ¹³ So'soquë huarë' coshatërin. Canpitaso' co noyahuë' yonquiatoma', canopia'huaya pochín yonquiconama'. Co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. ¹⁴ Chinotonosaso nipirinhuë', cosharomia ca'pi. Inapochachin noya noya imapisopitaso' no'tëquën yonquiapi. Noya nicacaso' no'quitona', co noyahuë' nininso' a'naroáchin a'porapi.

6

¹ Napaoton noya so'sorinso pochin noya noya imahua'. Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua'. Ya'nän a'chintohuatëinquëmara, co sacaihuë' nininsopita'ton a'chintërainquëma'. “Co noyahuë' nipatama', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin ni'ton, ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Naporahuaton, Yosëichin natëco',” itërainquëma'. ² Ina quëran aporihuanacasonta' a'chintërainquëma'. Naporahuaton, “Nani imapachina', së'huamotorahuatoma', Yosë nontoco' inari catahuacaso marë',” itërainquëma'. Ina quëran Yosë ananpitaaintainpoaso ya'huëinsonta' a'chintërainquëma'. “Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipisopita ana'intomiatarin,” itërainquëma'. Ya'nän imapoma', inapita'ton anitotërainquëma'. Inaso' noya nipirinhüë', co inaichin yonquicaso' ya'huërinhuë'. ³ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua' noya noya imacaso marë'. Yosë nohuantohuachin, oshaquëran ina a'chintanta'inquëma'.

⁴ Ama Quisocristo a'pocosohüë'. Ina a'pohuatama', co nanitërinhuë' anoyacancantinguëmaso'. A'naquën Quisocristo nanamën nani nitotopi. “Quisocristo nicha'ësarinpooa',” ta'tona', imapi. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitopi. Ispirito Santori chachin catahuarin. ⁵ Yosë nanamën noya natanpi. Yosë chiniquën nanantaton catahuarinsonta' nicaponaraihuë', ⁶ Quisocristo a'pohuachina', ¿incaricha anoyacancantëre'poiya? Co huachi nanitapihuë' cha'ëcaiso'. Yosë hui'nin chachin canpoa marë' chiminin. Co ina nohuantohuachinahüë', naquëranchin corosëquë patanantopiso pochin cancantapi. Ina a'pohuachina', piyapisari Quisoso tëhuapona'. ⁷ Ni'co'. Ya'pirin sha'patëra, o'nän ya'huëhuachina, papotërin. Hua'anënsö' inaquë sacatarin. Noya nitohuachina, noya cancantërin. “Yosë nohuanton, noya papotërin,” tënin. ⁸ Nipirinhüë', nahuan, shihuarin, inapitasächin papotëhuachina, co manta' nitërinhuë'. “No'pa' napoonin,” topatëra, tananpitëre huachi. Inapochachin Yosë na'con catahuarinpoa'. Noya imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpooa'. A'naquënso nipirinhüë' nahuan, shihuarin, inapita papotërinso pochin nicatona', topinan quëran ya'huëpi. Co Yosë yonquiphüë'. Inapitaso' Yosëri tananpitërin. A'na tahuëri parisitopiquë a'parahuaton, pën quëran ana'intarin.

Co Yosë naniantërinpoasohüë'

⁹ Chiniquën iyaro'sa' pënënpiranquëmahüë', nosororanquëma'. Co Yosë a'poaramahuë'. Noya imatoma', cha'ësarama' tënahüë. ¹⁰ Yosë co topinan ana'intarinquëmahüë'. Iráca noya ninama'. Imapisopita nosoroatoma', catahuarama' noya imacaso marë'. Ipora huantá' noya ninosoroarama' ni'ton, co Yosë naniantarinquëmahüë'. ¹¹ Chiniquën cancantatoma', ya'ipinquëma' imamiatoco'. “Yosë co naniantarinpoahuë'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantarinpoa',” ta'toma', chiminaquë huarë' nóya imaco'. ¹² Ama amitomarahüë', na'con Yosë yonquico'. Noya natëpisopita nonanco'. Inapitaso' imamiatapi. “Yosë no'tëquën nontërinpoa',” ta'tona', noya natëapi. Ma'sha onpoaponaraihuë', noya ahuantapi. Iráca Yosëri sha'huitërinso chachin ninapi.

¹³⁻¹⁴ Apraan yonquico'. Iráca Yosëri itërin: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën. Quëma na'con catahuaraanquën. Ca nohuanto, a'na tahuëri hui'nän ya'huëtarinquën. Naporahuaton, oshaquëran notohuaro' shiparinpitanta' ya'huëtarinquën,” itërin. Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Co a'na' ya'huërinhuë' ina quëran chini chiniquën nanantërinso'. Napaoton: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën,” itërin. ¹⁵ Itohuachina, Apraani

Yosë natërin. Hua'qui' co hui'nin ya'huëtopirinhüë', noya cancantaton, ninarárin. "Co Yosë nonpintërincohuë'," ta'ton, natërin. Napoaton napoin quëran hui'nin nasitërin. ¹⁶ Co piyapi yanatëhuachinpoarahuë', "Yosë ni'sárinco, no'tëquën nontaranquën," tënëhua'. Ina pochin nontohuatëhua', natërinënpoa'. "No'tëquën nontërinpoa'," topi. ¹⁷ Yosë co onporonta' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinpoaso' co onporonta' nishatërinhuë'. Napoaton noya nanan sha'huitohuachinpoa': "Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma'. Nicha'ësaranquëma'," itërinpoa'. ¹⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa'. Naporahuaton "Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma'," itomantarinpoa'. Napoaton co onporonta' nonpintarinpoahuë'. Co pi'pian tëranta' nishataponhuë', tënëhua'. Ina yonquiatëhua', chiniquën cancantahua'. Iráca Yosëichin imarëhua' catahuainpoaso marë'. "Nicha'ësarinpoa'," ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran imahua'. ¹⁹ Ni'co'. Nanchaquë pa'pachinara, a'na tahuëri panca ihuan nacapipi. Chiniquën co'sacaitërin. Naporo' hua'na quëquën nininso' a'sonahuatona', të'yaitopi. Acopoi' no'paquë ni'toromahuachina, sano yanponin. Co co'sacairi tëranta' chí'huincarinhüë'. Inapochachin canpoanta' a'na tahuëri ma'sha onporëhua', parisitërehua', sétërehua', naporëhua'. Inapohuatëhua', Yosë yonquia'ahua'. "Inaso' no'tëquën nontërinpoa'. Nicha'ësarinpoa'. Co onporonta' naniantarinpoahuë'," topatëhua', sano cancantarihua'. Yosëso' co quënanarihuarahuë', inápaquë ya'huárin. Ina yonquiatëhua', ninarëhua'. ²⁰ Quisoso'ton nani inápaquë panantarin tapatinpoaso marë'. Inaquë ya'huëmiatarin. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontarin. Miriquiso pochin ninin. Co onporonta' pipiarinhüë'.

7

Quisocristo Miriquiso pochin nininso'

¹ Miriquisoso' iráca ya'huërin. Co cotio piyapihuë' niponahuë', noya Yosë imarin. Sarimoquë ya'huëpisopita hua'anëntërin. Naporahuaton, Yosë nohuanton, corto hua'an ya'conin. Piyapi marë' Tata Yosë nontërin. Iráca Apraani nohuitërin. Inimico copirnoros' minsërahuaaton, o'mantahuachina, Miriquisori nacapirin. Nacapirahuaton, Apraan noya nontërin. Ina quëran corto hua'an ni'ton, Yosë nontërin Apraan noya noya ya'huëcaso marë'. ² Nani nontohuachina, Apraani nani ma'sha canarin quëran diesmo Yosë marë' acorinso' quëtërin. Miriquisoso' nóya hua'an. Nininën chachin "hua'an noya nicacaso' yonquirinso'" tapon naporin. Naporahuaton, Sarimo hua'an ni'ton, "hua'an sano cancantërinso'" tapon naporin. ³ A'shin, pa'pin, shimashonënpita, inapita co nohuitërehuahuë'. Onporosona nasitërinso', onpo pi'ipi quëransona chiminso', inapita co nitotërehuahuë'. Co Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoahuë'. Piyapi marë' Yosë nontárin. Co Yosëri ocoirinhüë' ni'ton, pi'pian Yosë hui'nin pochin ni'nin. Nanpiárin pochin cancantërehua'.

⁴ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'huëpirinhüë', cotioro'saráchin ya'conpi. Miriquisoso nipirinhüë' nisha piyapi. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', a'napita corto hua'ano'sa quëran chini chiniquën nanantërin. Apraani noya ni'nin. Apraan'ton Yosëri acorin piyapinënpita nicacaso marë'. Inaso' chiniquën nanantërin, tënëhua'. Napoaponahuë', inimiconënpita ma'shanëna' matërin quëran, diesmo ocoirinso' Miriquiso quëtërin. Inaso' corto hua'an ni'ton, ma'parin. ⁵ A'na cotio huënton Nihuiro'sa' itopiso'. Iráca Yosë nohuanton, Moisésëri sha'huitërin. "Nihuiro'saráchin corto hua'an ya'coina'. Inapita chinotopiso pëiquë pa'pachina', piyapi marë'

Yosë nontapi,” itërin. Ina quëran piyapi'sa' itantarin: “Yosë nohuanton, nani ma'sha ya'huëtarinquëma'. Napoaton diesmo quëtoco'. Corto hua'an ma'pahuachinquëma', quëtoco',” itërin Moisësëri. Quëmopinënpita niponahuë', Yosë nohuanton, ma'parin. ⁶ Miriquisoso' co cotio quëmapihuë' niponahuë', diesmo Apraan ma'parin. Naporahuaton, ina marë' Yosë nontahuaton, “Yosë noya catahuainquën,” itërin. Yosëri chachin Apraan nani sha'huitërin noya catahuacaso marë'. ⁷ “Chini chiniquën nanantohuatera, a'napita marë' Yosë nontërë', 'Yosë noya catahuainquën,' itërë',” tënëhua'. Napoaton Apraan quëran Miriquisoso' chini chiniquën nanantërin. ⁸ Isoro'paquë corto hua'ano'sari diesmo ma'patopirinahuë', inapitanta' piyapi'sa' ni'ton, chiminpi anta'. Miriquisoso' nipirinhuë' nanpiarin pochin cancantërehua'. Yosë quiricanën nontërehua' quëran, naporëhua'. ⁹⁻¹⁰ Nihuiro'saso' nipirinhuë' Apraan shinpita. Corto hua'an ya'conpi ni'ton, diesmo ma'patopirinahuë', co Miriquiso pochin chiniquën nanantopihuë'. Co'huara Nihui shinpita nasichâtëraponahuë', Apraani Miriquiso quënanahuaton, diesmo quëtërin. Nihuiro'sa' ya'huërenamën quëtërin.

¹¹ Iráca Aaron'ton corto hua'an ya'conin. Ina quëran a'naya a'naya Nihuiro'sa' huënton quëran niya'huëretëra'piapi. Naporor' Yosëri, pënëntërinso' nanan sha'huitërin ya'ipi isairor'sa' imacaiso marë'. Nihui corto hua'ano'sa' nanan anoyatërinënpoa' naporini, ¿ma'marëta' a'na corto hua'an Miriquiso pochin nininso' huëcacaso' ya'huëitonhuë'? ¹² Nisha corto hua'an ya'conpachina, nisha nanan pënëninpoa'. ¹³⁻¹⁴ Quisocristoso' co Nihui huëntonquë nasitërinhuë'. Cota huëntonquë nasitërin. Inapitaso' co onporonta' corto hua'an ya'conpihuë'. Co ina pochin Moisësë pënëntërinhuë'. Napoaton Quisocristo co corto hua'an ya'coninhuë', tënahué.

¹⁵ Inaso' isoro'paquë o'marin ni'ton, nasha nanan sha'huitërinpoa'. Corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Miriquiso pochin co onporonta' pipiarinhuë'. Ina yonquihuatëhua', naporinso' no'tëquën anitotërinpoa'. ¹⁶ Co Nihuiro'sa' huënton quëran ya'conpiso pochin nininhuë'. Inaso' chiminaponahuë', nanpianarahuaton, ya'huëmiatarin. Napoaton chiniquën nanantaton, noya noya ya'conin. ¹⁷ Yosë quiricanën quëran naporin:

“Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën inapita ya'huëretacaso marë'.

Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco. Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiarinhuë',” itërin Yosëri.

¹⁸ Iráca corto hua'ano'sa' pënëntërinso' nanan imapirinahuë', co oshanëna' inquitërinhuë'. Co tëhuënychachin catahuarinhuë'. Napoaton co imacaso' ya'huërinhuë'. ¹⁹ Moisësë pënëntërinso' nanan co manta' anoyatërinhuë'. Quisocristoso' nipirinhuë' anoyacancantërinpoa'. Anoyacancantohuachinpoa', nanitërehua' Yosë nohuitacaso'. Huëntonënuë chachin aya'coninpoa'. Inaso' noya noya, tënëhua'.

²⁰⁻²¹ Iráca na'a cotioro'sa' corto hua'an ya'conpi. Yosëri acopirinhuë', co ya'huëmiatopihuë'. Nipirinhuë', Quisocristo yaa'paimahuachina, itapon: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontaranquën.

Ipora quëran huarë' corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' pochin nica-ton, piyapi marë' nontaranco huachi.

Ya'huëmiataran. Co onporonta' nisha acoaranquënhuë',” itërin Yosëri.

²² Napoaton Quisocristoso', nasha quëran canpoarë' anoyatërin. Co nontarantopihuë'. Co onporonta' nisha sha'huitarinpoahuë'. Ina anoyatërinpoaso' noya noya. Pënëntërinso' nanan iráca imapisoso', co onpopinchin noyahuë'. ²³ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë',

niya'huërètëra'piapi. A'na chiminpachina, a'na ya'coantarin. Ina chimi-antahuachina, a'nanta' ya'coantarin. ²⁴ Quisocristoso nipirinhüè' nantantarahuatón, ya'huèmiatërin ni'tón, canpoa marè' Yosè nontárin. Co incari tëranta' ya'huërètërinhuè'. ²⁵ Napoaton nanitërin noyá nicha'ëinpoaso'. “Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa',” ta'tèhua', Yosè imarèhua'. Ipo-rahuaanta' Quisocristoso nantpiárin catahuainpoaso marè'. Nani tahuëri canpoa marè' Yosè nontárin.

²⁶ Quisocristoíchin nanan anoyatërinpoa'. Inaso' corto hua'an chini chiniquèn nanantërinso pochin nicaton, nóya ninin. Co pi'pian tëranta' oshahuaninhüè'. Co nè'huètërinso pochin nininhüè'. Co oshahuanosa pochin cancantërinhuè'. Inápaquè panantahuachina, Yosëri chini chiniquèn nanan quëtërin. ²⁷ Co inaso' a'napita corto hua'ano'sa pochinhüè'. Inapitaso' oshahuanatona', inahura oshanëna marè'ton ma'sha tëpapi. Ina quëran piyapi'sa' oshanëna marënta' ma'sha tëpaantapi. Nani tahuëri naporápi. Quisocristoso nipirinhüè' co oshahuanatonhuè', co ma'sha tëpacaso' ya'huërinhuè'. Inaora nohuanton, canpoa' ya'huërënamënpoa' chiminin. A'naroíchin chiminatón, nanitërin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'. ²⁸ Iráca Moisésë pënëntërin quëran na'a quëmapi'sa' corto hua'an ya'cona'piapi. Inahuanta' co noyahüè' cancantatona', oshahuanpi. Ina piquëran Yosëso' hui'nin chachin acorin. “Co onporonta' nisha acoaranquënhüè',” itatón, oshanënpoa' inquitinpoaso marè' acorin. Inaso' noyasáchin ninin. Co onporonta' oshahuanaponhuè'. Napoaton nóya catahuarinpoa'.

8

Quisocristo nasha quëran anoyatërinso'

¹ No'tëquèn sha'huitaranquëma'. Quisocristo inápaquè panantarahuaton, Yosè inchinanën quëran chachin huënsërin. Corto hua'an chini chiniquèn nanantërinso pochin ni'tón, nanan anoyatërinpoa'. ² Iráca cotioro'sa' chinotopiso pëi' nipi Yosè chinotacaiso marè'. Inápaquè ya'huërinso chachin nonanpi. Inaquè corto hua'ano'sari piyapi'sa marè' Yosè nontopi. Quisocristoso nipirinhüè' inápaquè Yosëri acorinquè chachin canpoa marè' ina nontárin. Inaquëso' noya noya catahuarinpoa'.

³ Iráca corto hua'ano'sa' ma'sha tëpapi piyapi'sa' oshanëna marè'. Quisocristoso nipirinhüè' inaora nohuanton, chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marè'. ⁴ Ipora huaanta' isoro'paquè ya'huërin naporini, co corto hua'an ya'cointonhuè'. Cotioro'sa' iráca nanan imatona', corto hua'ano'sa' ya'huëtapi ma'sha tëpacaiso marè'. ⁵ Corto hua'ano'saso chinotopiso pëiquè Yosè marè' sacatopi. Inaso', inápaquè ya'huërinso chachin nonanpiso'. Iráca chinotopiso pëi' yanipachinara, Yosëri Moisésë itërin: “Chinotamacoso marè' nè'meté pëi' nico'. Motopiquè a'notëranquënso chachin niquè',” itërin. ⁶ Quisocristoso nipirinhüè', Yosè ya'huërinquè chachin panantarahuaton, nanan anoyatërinpoa'. Cotioro'saso' iráca anoyatërinso imapirinhüè', Quisocristoso' nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa'. “Oshanëma' inquitatënuëma', anoyacancantëranquëma',” itërinpoa' ni'tón, inaso noya noya, tënahüè'.

⁷ Iráca anoyatërinso natërèhua quëran noyápiachin cancantërhüa' naporini, co nasha quëran anoyatacaso ya'huëitonhuè'. ⁸ Iráca anoyatërinso imaponaraihuè', co noya cancantopihüè' ni'tón, quiricanën quëran Yosëri sha'huitërin: “A'na tahuëri ca nohuanto,

ya'ipi piyapinēhuēpitarē'co nasha quēran anoyatarahuē.

⁹ Iráca inapitaso' Iquipito parti ya'huēpirinahuē', imiranpo quēran sē'quērēso pochin nosoroato, nicha'ērahuē. Naporo' inapitarē'co anoyatopirahuē', co natantochináchinhuē' cancantopi ni'ton, tananpitērahuē," tēnin Yosē.

¹⁰ Ina quēran itantarin:

"Tahuēri nanihuachin, nasha quēran anoyataantarahué. Naporo' anoyacancantarahué noya yonquicaiso marē'. Nasha cancan quētarahuē ca pochin cancantacaiso marē'. Casáchin chinotarinaco ni'ton, noya a'pairahuē. Ca pochin cancantatona', piyapinēhuēpita chachin nisapi.

¹¹ Iráca a'naya a'naya yanohuitohuachinacora, a'napitari a'chintopi.

'Yosē nohuítoco', itopirinahuē', co ya'ipi nanamēhuē nitochátērapihuē'. A'na tahuērīso nipirinhuē' nitotapi. Nasha cancan ya'huētohuachina', cancanēna quēran chachin nohuitarinaco.

Insopita tēranta' nasha quēran anoyatērahuēso imapachina', nohuitarinaco. Hua'ano'sahuē nipon, topinan piyapi'sahuē nipon nohuantohuachina', nohuitarinaco.

¹² Na'con nosoroato, ya'ipi co noyahuē' yonquipisopita inquitarahuē.

Co huachi oshanēna' yonquiarahuē," tēnin Yosē.

¹³ Nasha quēran anoyatērinso quētērinpoa. Inaso' iráca ya'huērinso' ya'huērētērin. Napoaton iráca anoyatērinsoso' naniantacaso' ya'huērin. Co huachi ina imacaso' ya'huērinhuē'.

9

Iráca chinotopiso pēi' nininso'

¹ Iráca anoyatērinso sha'huitohuachina, Moisésē nani ma'sha sha'huitērin onporahuatonsona Yosē chinotacaiso marē'. Ina marē' chinotopiso pēi' nipi. ² Nē'mētē', sha'huētē', inapita quēran nipi. Cato' patoana ya'huērin. Ya'natimarinsoso', noya patoana itopi. Inaquē panca nanparin pochin nininso' ya'huērin. Misanta' ya'huērin. Inaquē pan acorin, Yosē marē' acopiso'. ³ Nēmētēquē patonpiso' aquētē', a'na patoananta' ya'huērin, noya noya patoana itopiso'. ⁴ Nē'mētē' ya'cariya a'na misa'huaya ya'huērin, oro quēran nipiso'. Inaquē yonarin pochin pimóchin nininso' a'pēpi tomontacaso marē'. Yosē caposonēonta' ya'huērin. Aipiran, acoporan, ya'ipi oro quēran achinpitopi. Caposo acopoana yonsha oro quēran nipiso' ya'huērin. Inaquē pi'pian cosharo' Yosēri inápa quēran a'paimarinso' po'morin, mana itopiso'. Aaron pitananēonta' inaquē po'morin. Inaso' noyá yaniponahuē', Yosē nohuanton, a'naroáchin papotantarin piyapinēnpita yonquicaiso marē'. Naporahuaton, cato' na'pitēa'huayanta' inaquē acopi. Inaquē Yosē pēnētērinso' nani ninshitopi. Iráca anoyatērinso' itopiso'. ⁵ Caposo a'tanamēnquē cato' anquēnia'huaya pochin nonanatoná', acopi. Yosē huēnaráchin nininso' ayonquipoaso marē' napopi. A'na inchinan quēran, a'na ahuēnan quēran ninotēēpi. Naporahuaton anpiantēna quēran, caposo a'tanamēn imotaté pochin nipi. Nisha nisha nininsopita a'chintaca'huanquēmaso' ya'huēpirinhuē', co apira aquētē' sha'huitaranquēmahuē'.

⁶ Ina pochin ma'sha chinotopiso pēiquē acohuachinara, noya patoanaquēso' ya'ipi corto hua'ano'sa' ya'conpi. Nani tahuēri ya'conpi Yosē chinotacaiso marē'. ⁷ Noya noya patoanaquēso' nipirinhuē', co ya'ipi ya'conpihuē'. A'náchin chiní chiníquēn nanantērinsoáchin ya'conin. Co

ina tëranta' nani tahuëri ya'coninhuë'. Nani pi'ipiquë a'na tahuëriáchin ya'conahuaton, ma'sha huënainën quëparin. Inaora oshanën marë' quëparin. Naporahuaton, piyapi'sa' co yonquiatonahuë' oshahuanpiso marënta' quëparin. ⁸ Anapita piyapi'saso' co onporonta' inaquë ya'conpihuë'. Ina yonquihuatëhua', Ispirito Santo anitotërinpoa'. Iráca anoyatërinso' imapachina', piyapi'sa' co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso', tënëhua'. ⁹ Iporahuanta' ina yonquihuatëhua', nitotarihua'. Iráca pënëntërinso' co natëhuachinahuë', ma'sha tëpapi ama Yosëri ana'intacaso marëhuë'. Nipirinhüë', co ina marë' oshanën inquitërinhuë'. ¹⁰ Iráca nisha nisha cosharo' a'popi. Nisha nisha o'ocasonta' a'popi. Co noyahuë' nipachinara, "Oshanëhuë inqui'i," ta'tona', nisha nisha pa'mopi. "Inapotohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë', co ina marë' noya cancantopihuë'. Yosëri nasha nanan sha'huitaton, anoyataquë huarë' inapocaiso' ya'huërin.

¹¹⁻¹² Iporaso nipirinhüë', Quisocristo nani o'marin. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin niconat, nóya catahuarinpoa'. Co chinotopiso pëiquë ya'conaton, nanan anoyatërinpoahuë'. Co isoro'paquë nipoiso pëiquë ya'coninhuë'. Co chipo, ohuaca'huaya, inapita tëparinhüë' huënainën macacaso marë'. Inaora huënainën chachin a'parin. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Ina quëran Yosë ya'huërinquë chachin panantarin a'naromaráchin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaquë noya noya catahuarinpoa'. Canpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantarinpoa'. Ina imapatëhua', nicha'ësaripoa'. ¹³ Cotioro'sa' co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natëhuachinahuë', në'huëtërinso pochin ni'tona', co nanitopihuë' chinotopiso pëiquë ya'conacaiso'. Napohuachinara, ma'sharo'sa', chipo, toroa'huaya, inapita chinotopiso pëiquë quëpapi. Inaquë corto hua'ani tëparahuaton, huënainën manin. Huënainën masahuaton, ohuaca'huaya huiquitërinso' yanonën ayontërin. Ayontahuaton, oshahuana'pi ta'satërin. Inapotohuachina, në'huëtërinso' inquirinso pochin ninin ni'ton, naquëranchin nanitërin chinotopiso pëiquë ya'conacaso'. ¹⁴ Quisocristo huënainëno nipirinhüë' noya nóya. Inaso' Yosë hu'i'nin ni'ton, co pi'pisha tëranta' oshahuaninhuë'. Ispirito Santo ya'huëmiatërinso' catahuarin ni'ton, canpoa marë' chiminatón anoyacancantomiatërinpoa'. Inaso huënainën a'parin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inapoaton noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Ina quëtohuachinpoa', Yosë noya chinatorihua'. Inaso' nanpiarin ni'ton, canpoanta' ina marë' noya sacatarihua'.

¹⁵ Napoaton nasha quëran anoyatërinso nani sha'huitërinpoa'. Ya'nan anoyatërinso na'a piyapi'sa' imapirinahuë', co noyahuë' cancantatona', oshahuanpi. Co ma'sharo'sa' huënainën quëran oshanëna' inquimiatopihuë'. Nipirinhüë', Quisocristo chiminin ya'ipi huayoninsopita oshanëna' inquitacaso marë'. Ya'nan anoyatërinso imapisopita oshanënanta' inquitërin. ¹⁶⁻¹⁷ Ni'co'. Quëmapi yachiminpachina, quiricatërin ma'shanënpita macacaiso marë'. Co'huara chimiyantërasohüë', co macacaiso' ya'huërinhuë'. Chiminpachina, naporo huarë' mapi. Inapochachin nani Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipi sha'huitërinpoaso' acotërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya catahuarinpoa'. ¹⁸ Napoaton ya'nan anoyatërinso' sha'huitohuachina, ma'sharo'sa' tëparahuatona', huënainëna' a'patopi. Inapotatona', iráca anoyatërinso' imapi. ¹⁹ Ya'ipi piyapi'sa' ayontonahuaton, Moisésëri pënënin. Nani ma'sha sha'huitërin natëcaiso marë'. Nani sha'huitohuachina, ohuaca'hua, chipo, inapita tëparahuaton, huënainëna manin. Ina quëran narasë'pa' isopo itopiso' masahuaton, quëhuan huaitaquë so'quëtahuaton, i'sharë chachin ta'satërin. Pënëntërinso' quirica, piyapi'sa', inapita ta'satërin. ²⁰ Inapotahuaton: "Nani anoyatërinso Yosë sha'huitërinpoa'

natëcaso marë'. Iso huënai' pa'nin ni'ton, Yosë canpoarë anoyatërinso anitotërinpoa', ténin Moisésë. ²¹ Ina quëran chinotopiso pëi', ma'sha inaquë ya'huërinso pita, inapitanta' huënaiquë ta'satërin. ²² Iráca pënëntërinso imapachinara, nani ma'sha huënaiquë ta'satopi anoyatacaiso marë'. "Co huënai' ta'satohuatëhuahüë", co Yosë noya ni'sarinpoahuë", topi. Tëhuëinchachin co huënai' pa'pachinhuë', Yosë co onporonta' oshanënpoa' inquitërinpoahuë'.

Quisocristo oshanënpoa' inquitërinpoaso'

²³ Iráca ma'pitasona inápaquë ya'huërinso pita nonanpiso', huënai quëran ta'satopi anoyatacaso marë'. Ma'sha inápaquë ya'huërinso pita nipurinhuë', noya noya huënai' nohuanterin. ²⁴ Iráca chinotopiso pëi', piyapi'sari ninin. Quisocristoso', co inaquë ya'coninhuë'. Yosë ya'huërinquë chachin pantarahuaton, canpoa marë' Yosë nontárin. "Oshanëna' inquitahuaso marë' nani chiminahuë", ta'ton, nontárin. ²⁵ Iráca corto hua'an ma'sha huëninën masahuaton, noya noya patoanaquë ya'conin. Nani pi'ipi inaporin. Quisocristoso nipurinhuë' co na'aro' inaporinhuë'. ²⁶ A'naroíchin chiminaponahuë', ya'ipi piyapinënpita marë' chiminin. Co a'naromarëáchin nanitërinpoahuë' naporini, iráca quëran huarë' na'aro' chimianta'itonhuë'. Iporaso' nani ayaro tahuëri ya'cariapirinpoahuë', a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. ²⁷ Yosë nohuanterin, ya'ipi piyapinpoa' a'naroíchin chiminëhua'. Ina quëran Yosë chachin coisë pochin nicaton, ma'sona onpotiinpoaso' no'tëquën sha'huipon. ²⁸ Quisocristonta' a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Ina quëran inápaquë panantarín. Nani oshanënpoa' inquitohuachinpoa', a'na tahuëri o'mantararin. "¡Ma noyacha Quisocristoso' ni'ton, nicha'ërinpoa paya!" ta'tëhua', ina ninarëhua'. O'mantahuachin, imarëhuasopita maquimarino pa huachi.

10

¹ Iráca pënëntërinso' nanan imapachinara, ma'sharo'sa' tēpapi. Oshanëna' yonquiatona', napopi ama Yosëri ana'intacaso marëhuë'. Quisocristo chiminacaso' ninoton, Yosëri sha'huitërin ma'sharo'sa' huëninëna a'patacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iráca nani pi'iquë ma'sha tēpapurinahuë', co tēhuëinchachin piyapinënpita oshanëna' inquitërinhuë'. ² Oshanëna' iniqui naporini, co nani pi'iquë naquëranchin naquëranchin ma'sha tēpa'itonahuë'. Cancanëna' anoyatopi naporini, noyápiachin cancanchitonahuë'. ³ Nani pi'iquë ma'sharo'sa' tēpahuachinara, yonquiantapi. "Tēhuëinchachin oshahuanëhua'," topi. ⁴ Ma'sharo'sa' tēpapurinahuë', ina huëninën quëran co onporonta' oshanëna' inquitërinhuë'.

⁵ Napoaton Quisocristo isoro'paquë yao'mahuachina, pa'pin itapon: "Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso', ofrenda quēcacaiso', inapita co nohuanteranhuë'.

Quëma nohuanterin, piyapi chachin nasitomarahüë natëa' huanquënso marë'.

⁶ Na'a ma'sharo'sa' ahuiquitopi.

Nisha nisha ma'sha oshanëna marë' tēpapurinahuë', co inapita marë' noya ni'nanhüë'.

⁷ Ina quëran itërahuë: 'Napoaton tata, nani o'marahüë nohuanteranso' nica'huaso marë'.

Quiricanënuë ninorancoso chachin nisarahuë', itërahuë', ténin.

⁸ Quisocristo pa'pin nontaton, naporin: "Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso' co nohuanteranhuë'. Nisha nisha ma'sha oshanëna marë' tēpapurinahuë', co inapita marë' noya ni'nanhüë'," itërin. Iráca pënëntërinso

natëtona' inapopirinahuë', naporin. ⁹ Ina quëran itantarin: "Ma'tana nani o'marahuë quëma nohuanteranso' nicaca'huaso marë'," itërin. Napoaton co huachi iráca Yosë chinotacaiso marë ma'sha tëpapiso pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo nasha pochin Yosë chinotacaso anitotërinpoa'. ¹⁰ Quisocristo piyapi chachin nasitimarahuaton, oshanënpoa marë' chiminin. Yosë nohuanton, a'naroíchin chiminin. Canpoanta' ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitërinpoa'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa huachi.

¹¹ Nani tahuëri corto hua'ano'sa' sacatápi. Naquëranchin naquëranchin ma'sharo'sa' tëpapirinahuë', co oshanëna' inquipihuë'. ¹² Quisocristoso nipirinhue' a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Ina quëran inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran huënsëarin. ¹³ Inimiconënpita minsëaquë huarë' inaquë ninarin. ¹⁴ A'naroíchin chiminaponahuë', anoyacancantërinpoa'. Ya'ipi imarëhuasopita oshanënpoa' inquitatonpoa', noyápiachin cancan quëtërinpoa'. ¹⁵ Ispirito Santonta' inachachin anitotërinpoa'. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'.

¹⁶ "A'na tahuëri piyapinëhuëpitarë' co anoyatohuato, iso pochin nisarahuë: Nasha cancan quëtarahuë natëtochináchin cancantacaiso marë'. Anoyacancantarahuë noya yonquicaiso marë'.

¹⁷ Co huachi oshanëna' yonquiarahuë'.

Ya'ipi co noyahuë' nipsisopita naniantarahue'," tënin.

¹⁸ Quisocristo oshanënpoa' nani inquitohuachinpoa', co huachi ma'sha tëpacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchin anoyacancantërinpoa'.

Quisocristo imatëhua', Yosë nohuitërehuasó'

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', iporasó' nanitërehua' Yosë chachin nohuitacaso'. Noya noya patoanaquë ya'conëso pochin nohuitërehua'. Piyapinpoa' nirihuarahuë', chiníquën cancantatëhua', Yosë nontahua'. Quisoso huënnainën pa'nin ni'ton, ²⁰ nasha ira pochin nininso' acorin Yosë nohuitacaso marë'. Noya noya ananpirinpoa'. Iráca noya noya patoanaquë Yosë ya'nopirinhue'. Në'mëtëri ya'copitërin ni'ton, co piyapi'sari nohuitopihuë'. Iporaso' Quisocristo o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Chiminin ni'ton, nanitërehua' Yosë nohuitacaso'. ²¹ Chiníquën nanantaton, noya noya corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa'. ²² Napoaton Quisocristoíchin natëtëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë nontahua'. Nani oshanënpoa' inquitërinpoa' ni'ton, noya cancantarëhua'. Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya i'quë amarëso pochin noyápiachin cancantarihua'. ²³ "Yosë nó'tëquën sha'huitërinpoa'. Quisocristoíchin nicha'ësarinpoa'," ta'tëhua', imamiatahua'. Ama pi'pian tëranta' nisha yonquia'huasohue. Nani sha'huitërinpoa' ni'ton, co nonpintarinpoahuë'. ²⁴ A'napitanta' yonquia'ahua'. Na'con nosoroatëhua', catahuahua' inahuanta' noya ninosoroacaiso marë'. Nipënëahuan' noya nicacaso marë'. ²⁵ A'naquën co huachi niyontonpihuë' Yosë chinotacaiso marë'. Ama inapita pochin cancantahuasohue'. Sinioro o'macaso' tahuëri naniriarin ni'ton, niyontonatëhua', na'con na'con nicatahuahua' chiníquën cancantacaso marë'.

²⁶ Quisocristo nanamën nani nitotërehua'. Nitotarihuarahuë', naquëranchin naquëranchin co noyahuë' nipatëhua', a'popsisopita pochin cancantararihua'. A'pohuatëhua', co insonta' nanitarinhue' oshanënpoa' inquitinpoaso'. ²⁷ Ina quëran pa'pi tē'huatacaso' ya'huërin. Yosë chiníquën ana'intarinpoa'. A'na tahuëri inimiconënpita pënuë' a'pararin. ²⁸ Iráca

Moisésë pënëntohuachina, a'naquën co yaimapihuë'. A'popi. A'pohuachinara, ana'intopi. Coiséquë quëparahuatona', sha'huirapipi. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon inachachin sha'huirapihuachinara, co nosoropihuë'. “Tëpaquë,” itopi. ²⁹ Yosë hui'nin chachin a'pohuatama', jaquë aquëtë' ana'intinquëmaso' ya'huërin! Quisocristo canpoa marë' chiminin. Huënainën a'parin anoyacancantinhoaso marë'. Inapoaton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. A'naquënso nipirinhüë' imapirinhüë'. Ina quëran Quisocristo a'popi. Huënainën quëran anoyacancantopirinhüë', nisha cancantatona', ina huënainën chachin nocanpi. Ispirito Santori nosoropirinhüë', co pi'pian tëranta' yanatëpihuë'. Inapitaso' Yosëri chini chiniquën ana'intarin. ³⁰ Yosë nohuitërhüa'. Inaso' ya'ipiya nitotërin. “Co noyahuë' nipachina', cari ana'intarahüë'. No'tëquën ana'intarahüë huachi,” tënin Yosë. “Piyapinëpita tëranta' co yanatëhuachinahuë', Seniorori ana'intarin,” tënin anta'. Quiricanënuquë naporin. ³¹ Yosëso' nanpiárin. Chiniquën nanantërin. Co noyahuë' nipatëhua', pa'pi tē'huatacaso' ya'huërin. Ana'intarinpoa'.

³² Ya'nán imaramaso' tahuëri'sa' yonquico'. Quisocristo nanamën a'chintohuachinënuquëmara, noya natanatoma', imarama'. Ina marë' parisitapomarahüë', co yaa'poramahuë'. Noya ahuantërama'. ³³ Imaramaso marë' a'ninquëchin tēhuarinënuquëma', no'huirinënuquëma'. A'na tahuëri ahüëpirinënuquëmahüenta', noya cancantërama'. A'napita imapisopitanta' parisitohuachinara, nosoroatoma', catahuarama'. ³⁴ Tashinan pëiquë po'mohuachinara, co tē'huatomarahüë', nicapoma' pa'nama'. Paatoma', catahuarama'. Canpitanta' imaramaso marë' ma'shanëma' osëretopirinënuquëmahüë', co sëtëramahuë'. “Yosë chachin nohuitërhüa'. Nasha cancan quëtërinpoa'. Co insonta' nanitërinhuë' inaso' osëretinhoaso’,” ta'toma', nóya cancantërama'. ³⁵ Ya'nán imapoma', noya imarama'. Ama iporaso' yaa'pocosohüë'. “Yosë naniantërinco,” ama tocosohüë'. Chiniquën cantotoco' Yosë nóya acanainquëma'. ³⁶ Ma'sha onpopiramahuënta', noya ahuantoco'. Noya natëhuatama', na'con catahuarinquëma'. Nani sha'huitërinquëma' ni'ton, co nonpintarinquëmahüë'. Noya nicha'ësarinquëma'.

³⁷ Quiricanënuquë naporin:

“Tēhuëinchachin o'macaso' nininso' o'mapon.
Co hua'quiarinhüë'.

³⁸ Cancanëma quëran huarë' natëhuatamaco,
noya ni'saranquëma' ni'ton, noya nanpimiatarama'.
Nipirinhüë' a'pohuatamaco,
pa'pi co noyahuë' ni'saranquëma',” tënin.

³⁹ Insosona a'pohuachina', parisitopiquë pa'sapi. Canpoaso nipirinhüë', co a'porihuhüë'. Natërhüa' ni'ton, nicha'ësarinhüë' huachi.

11

Ya'ipi cancanëna quëran huarë' natëpisopita

¹ “Co Yosë quënanpirëhuahuë', ya'huárin. Nosoroatonpoa' catahuarinpoa',” topatëhua', tēhuëinchachin ina natërhüa'. Na'con Yosë sha'huitërinpoa'. Co ipora naniyatërarinhüë'. “Oshaquëran naniarin huachi,” ta'tëhua', noya ninarëhua'. ² Iráca quëran huarë' ina pochin cantotohuachinara, Yosëri noya ni'nin.

³ “Yosë no'tëquën nontërinpoa',” ta'tëhua', natërhüa'. Inaora yonquinën quëran ya'ipi isoro'pa' acorin. Co manta' ya'huëpirinhüë', “Ya'huë'in,”

topachina, ma'sha ya'huërin. Ya'ipi ni'nēhuasopita co inaora ya'huërinhuë'. Yosëri nininso'. Quiricanën quëran anitotërinpoa'.

⁴ Iráca Apiri Yosë natërin. "Yosë catahuarinco," ta'ton, ma'sha tēparahuaton, Yosë chinotërin. Inapotohuachina, noya ni'nin. "Noya natërinco," tēnin. Cainoso nipirinhüë' co ina pochin cancantërinhuë'. Napoaton Apiri nani chiminpirinhüë', ipora huantá' "Ma noya Apiri natërin," tēnhua'.

⁵ Iráca Inoco noya natërin ni'ton, Yosëri inápaquë quëpantarin. Napoaton co chimininhüë'. Piyapi'sari yonisápirinahuë', co quënanpihuë'. Co'huara inápaquë quëpantayátërasohüë', "Inoco nóya ni'nahuë," tēnin Yosë quiri-canënküë. ⁶ Yosë yonquihuatëhua', natëtacaso' ya'huërin. "Yosë ya'huárin. No'tëquën nontërinpoa'. Ina nontohuatëhua', natanatonpoa' catahuarinpoa'," topatëhua', noya ni'sarinpoa'. Co ina pochin cancantóhuatëhuahuë', co onporonta' noya ni'sarinpoahuë'.

⁷ Iráca Nointa' ya'huëpirinhüë', a'na tahuëri Yosëri itapon: "Co hua'qui quëranhuë' ma'sha onpoarama'. Co ni'chinamasohüë' ni'sarama'. Naporo' ya'ipi oshahuano'sa' ii' quëran ata'huantarahüë'," itërin. Co'huara o'nayantërasohüë' napotopirinhüë': "Yosë no'tëquën nontërinco," ta'ton, Noi natëtërin. Sha'huitohuachina, natëton, panca nanca ninin. Ina quëran sa'in, hui'ninpitare' chachin cha'ëpi. Anapitaso' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton na'inpí. Noiso nipirinhüë', ya'ipi cancanën quëran natëtërin. "No'tëquën nontërinco," topachina, Yosëri noya ni'nin.

⁸ Apraanta' Yosëri itërin: "Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. A'na parti a'nochinquën. Ina no'pa' quëchinquën ya'huëcamaso marë'," itërin. Co no'pa' nohuitaponahuë', Yosë natërin. "Co nonpintarincohuë'," ta'ton, pa'nin.

⁹ Aquë paaton, Canaan parti canconin. Inaquë ya'huaponahuë', nē'mëtë' pëiquërachin ya'huërin. Pa'sápaton, co ya'huëmiatërinhuë'. Isaco, Cacopo, inapitanta' nē'mëtë' pëiro'saquë ya'huëpi. Yosëri nani sha'huitërin. "Iso no'pa' chachin quëchinquëma'," itopirinhüë', co hua'anëchátërapihüë'. "Co Yosë nonpintarinpoahuë'. A'na tahuëri ina nohuanton, hua'anëtaríhuá'," ta'tona', Yosë natëpi. ¹⁰ Apraan yonquiárin. "A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihuá'. Inaquë noya ninano' ya'huëmiatarin. Yosëri chachin canpoa marë' acorinso'," ta'ton, ina ninararin.

¹¹ Inaso', chiniquën Yosë natërin. "Nani máshoco. Saranta' co hua'huana'pihuë' nipirinhüë', Yosë sha'huitërinco ni'ton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco," tēninso marë', Yosë nohuanton, hui'nahuanin huachi. ¹² Apraan nani másho niponahuë', hui'nahuanin. Ina hui'nin quëran chachin na'api. Oshaquëran hua'huayátërahuë' shinpita ya'huëtërin. Tayora nápo' ya'huëpi. Marë yonsanquë notohuaro' inotëra'huaya ya'huërin. Inotëra'huaya nápo' shinpita ya'huëpi. Co pichicasohüë'.

¹³ Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chiminaquë huarë' Yosë natëpi. "Nani Yosë sha'huitërinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'. Pahuanarin nipirinhüë', a'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'huapon," ta'tona', nóya cancantopi. "Co hua'qui isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Isëquëso' topinan yacapatërehuaso pochin ninëhua'," topi. ¹⁴ "Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë'pa' tēhuëncinso' ya'huëmiatarihuá'," ta'tona', napopi. ¹⁵ Ya'huëpi quëran nani pipimiatopi. Ina na'con yonquipi naporini, inaquë ayamanta'itonahuë'. ¹⁶ Nipirinhüë', co isoro'pa' na'con yonquipihüë'. Yosë na'con na'con nohuantopi. Ina ya'huërinquë chachin ya'huëcaiso' nohuantopi. Napoaton Yosë tapon: "Nóya yonquirinaco ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'sarahüë. A'na tahuëri inápaquë quëpantarahuë. Nani tapatërahuë ya'huëcaiso'," tēnin.

17-18 Apraan tēhuēnchachin Yosē natērin. A'naíchin hui'nin ya'huētērin. Nasitohuachina, Isaco itērin. Naporō Yosēri sha'huitērin: "Isaco mashotohuachin, hui'nahuanarin anta'. Naporahuaton, oshaquēran notohuaro' shinpita ya'huētarin," itopirinhue'. Hui'nin hui'napitohuachina, Yosēri itantarin: "Hui'nan quēparahuaton, motopi'pa' paquē'. Inaquē hui'nan tēpaquē' chinotancoso marē'," itērin. Tēnicaso marē' napotērin. 19 "Yosē co nonpintērincohuē'. Ananpitaantacasona' nanitērin," ta'ton, Apraan natētērin. Paaton, Isaco yatēparahuachina, Yosēri itantarin: "Tananpitēquē'. Ama tēpaquēsohuē'," itērin. Napoaton hui'nin chiminin quēran, nanpiantarinso pochin ni'nin.

20 Ina quēran Isacona' cato' hui'ninpita ya'huētērin, Cacopo, Isao inapita itopiso'. Mashotohuachina, Yosē natēton, nontērin hui'ninpita catahuacaso marē'. 21 Cacoponta' mashotahuaton, pitana paquēaponahuē', Yosē chinotarin. Yachiminpachina, ina natēton, Così hui'ninpita catahuacaso marē' Yosē nontērin.

22 Cosinta' chiminaquē huarē' Yosē natērin. Yachiminpachina, quēmopinēnpita sha'huitērin: "Iquipito parti ipora ya'huērēhua'. A'na tahuēriso nipirinhue' Yosē nohuanton, ya'ipi israiro'sa' isēquēran pipiapi. No'pa' Yosē quētērinpoaquē chachin quēpantarin ya'huēcaiso marē'. Naporō nansēhuēpita quēpa'ina' pa'pitanacoso marē'," itērin. "Yosē co nonpintarinpoahuē'," ta'ton, naporin.

23 Ina quēran Iquipito copirnorī piyapinēnpita camairin: "Israiro sanapi'sa' huaihuachina', quēmapia'huaya nīpachin, tēpaco'," itērin. Napopirinhue', Moisésēso' nasitohuachina, a'shini co nohuantērinhuē' hua'huin chiminacaso'. Yosē natēton, co copirno tēranta' tē'huatērinhuē'. "Iso hua'huahūeso' noya," itērin so'in nontaton. Cara yoqui noya po'opi. 24 Ina quēran copirno hui'nini masahuaton, aso'sorin. Napoapohuē' hui'napitohuachina, Yosē natēton copirno pēinēn quēran pipirin. 25 Yosē piyapinēnpita catahuacaso marē' pa'nin. Ina marē' parisitopirinhue', co ina yonquirinhue'. Yosē natēcaso' na'con na'con nohuantērin. "Co noyahuē' nīcatēhua'," capa cancantopirēhuahuē', co hua'quīya quēranhuē' ma'sha ta'huantarin," ta'ton, co ma'sharáchin yonquirinhue'. 26 Copirno hui'nin pochin ni'ton, nohuantērin naporini, Iquipito parti na'con canaitonhuē', co ina nohuantērinhuē'. Yosē na'con na'con yonquirin. "A'na tahuēri Cristo o'maton, nicha'ēsarinpoa'. Iporaso' ina marē' aparisitopirinhue', Yosē'pa' noya noya acanarinco," ta'ton, noya ahuantērin.

27 Yosē natēton, Moisésē Iquipito quēran pipirin. Copirnorī no'huipirinhue', co tē'huatērinhuē'. "Yosē co quēnanaporahuē', ni'sárinco," ta'ton, chiniquēn cancantērin. Chiniquēn cancantaton, Yosē piyapinēnpita catahuarin. 28 "Yosē nicha'ēsarinpoa'," ta'ton, natētērin. Napoaton piyapi'sa' camairin: "Ya'ipinquēma' carniroa'hua tēpaco'. Huēnainēn ya'coanaquē pashitoco' ama anquēniri paninan nininso' tēpacaso marēhuē'," itērin. Napotohuachina, a'naya a'naya inahuara pēinēna' ya'coanaquē huēnaiquē pashitēra'piapi. Napoaton Yosēri catahuarin. Co paninano'sa' chiminpihuē'. Pascoa pitaquē napopi.

29 Ina quēran ya'ipi israiro'sa' Yosē natētona', noya pipipi. "Yosē catahuarinpoa'," ta'tona', Quēhuai marē aquētēran pa'pi. Pancai' nīponahuē', Yosē nohuanton, a'naroáchin nipatomairin ni'ton, panca ira pochin yaniro ya'norin. Ina pa'tatona pēntonpi. Iquipito sontaro'saso nipirinhue' co nanitopihuē' pēntonacaiso'. Imatapirinhue', iiri imotērin ni'ton, chimiitopi.

30 Ina quēran israiro'sa' Canaan parti canconpi huachi. Yosē natētona', inimiconēnpita minsēpi. Quiricoso' panca ninano'. Natēricho quēran pairatopiso' inápaquē huarē' pantarin. Yosēri sha'huitērin tahuitacaiso'.

“Catahuarinpoa mini,” ta'tona', natëpi. Canchisè tahuëri tahuitopi. Inapotohuachinara, Yosè nohuanton, paira a'naroáchin nohuaatërin. ³¹ Ya'ipi ya'huëhuano'sa' co Yosè yanatëpihuë' ni'ton, chiminpi. A'na sanapiáchin natëton, cha'ërin. Oshahuan'a'pi inaso', Nacapa itopiso'. Inimico niponahuë', Israiro comisionënpita huë' pachinara, inari po'orin ama sontaro'sari tëpacaiso marëhuë'.

³² Co inapitaráchin Yosè natëpihuë'. Quitiono, Paraco, Sanson, Quihuiti, Tapi, Samoiro, pënëntona'piro'sa', inapitanta' nóya natëtopi. ¡Notohuaro' ya'huëpi ni'ton, co'chi nanitërahuë' ya'ipiya sha'huita'huaso paya! ³³ A'naquënta' Yosè natëtona', nisha nisha piyapiro'sa' minsëpi. A'naquënta' hua'an ya'conatona', no'tëquën hua'anëntopi. “Yosè sha'huitërinpoa' ni'ton, catahuarinpoa',” ta'tona', a'naquën natëpi. Napoaton Yosëri catahuarin. A'naquënso' Yosè natëtona', pa'pini' quëran cha'ëpi. ³⁴ A'naquën pën chiniquën nënë nënëntapaquë të'yatopirinahuë', co pi'pian tëranta' huëyapihuë'. Noya cha'ëpi. A'naquënta' Yosè nohuanton, sahuëni quëran cha'ëpi. Yatëpaporinahuë', co chiminpihuë'. A'naquënta' co chinipirinahuë', Yosëri catahuarin chiniquën cancantacaiso marë'. Na'a inimicoro'sa' minsërahuatona', a'papi. ³⁵ Sanapi'santa' hua'huinpita chiminpachina, Yosè natëpi ni'ton, ina nohuanton nanpiantapi huachi.

A'naquënso nipirinhuë' Yosè natëtona', chiniquën parisitopi. “Yosè a'poco' tëpachinënguëma',” itopirinahuë', co yaa'popihuë'. “Co onporonta' a'poaraihuë'. Yosè noya noya ananpitaantarincoi,” ta'tona', imapiso marë' chiminpi. ³⁶ A'naquënta' Yosè imapi ni'ton, tëhuapi, huihuipi, catinaquë tonpopi, tashinan pëiquë po'mopi, napotopi. ³⁷ A'naquënta' na'piquë të'yaratona', tëpapi. A'naquënta' sërichoquë yatonatona', tëpapi. “Yosè a'poco', tëpachinënguëma',” itopirinahuë', co yaa'popihuë'. A'naquënta' sahuëni quëran tëpapi. A'naquën co tëpaporinahuë', imapiso marë' chiniquën aparisitopi. Yatëpahuachinara, ta'api. Co huachi ya'huëmia ya'huëpihuë'. Capa a'mocaiso' ni'ton, ohuica sha'huëtë', chipo sha'huëtë' inapita a'mopi. Co manta' ya'huëtöpihuë'. Chiniquën parisitopi. ³⁸ Motopiro'sa' parti, inotëro partiro'sa', nisha nisha parti iratopi. Na'pi naninquë ya'conahuatona', huë'ëpi. Inpioro'sari noccanpi: “Inapitaso' napoonly,” topirinahuë', Yosëriso' noya noya ni'nin.

³⁹ Yosëichin yonquiatona', nóya imapi. Napoaponahuë', co ya'ipi Yosëri sha'huitërinso' naniyatërasohuë', chiminpi. ⁴⁰ Canpoanta' yonquiatonpoa', Yosè ninararinpoa'. Iporaso' Quisocristo nani chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' anoyacancantërinpoa'. Iráca imapisopita, ipora canpoanta', ya'ipinpoa' anoyacancantërinpoa'. A'na tahuërinta' inápaquë pa'patëhua', Yosè noyá nohuitar-hua'.

12

Quisocristoíchin yonquia'ahua'

¹ Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' parisitaponaraihuë', imamiatopi. “Yosè catahuarinpoa',” ta'tona', natëpi. Napoaton inapita yonquiatëhua', canpoanta' nóya imahua'. Ni'co'. Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, chiniquën ta'api. Co manta' quëpapihuë'. Torosarëáchin ta'api. Naporopi a'mopiso' co ocoihuachinahuë', co nanitopihuë' chiniquën ta'acaiso'. Inapochachin canpoanta' naporopi a'mopiso' ocoipiso pochin ya'ipi oshanënpoa' naniantahua'. Co noyahue' yonquirehuasopita naniantatëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran Quisocristo imahua'. Sacai' nipirinhuë', ahuantatëhua',

noya imahua'. ² Quisocristo na'con yonquia'ahua'. Inasáchin catahuarinpoa' Yosé natécaso'. Naporahuaton, inasáchin catahuarinpoa' noya noya natétacaso'. Isoro'paquë o'mahuachina, chiníquën parisitérin. Coroséquë parisitohuachina, na'con tēhuapirinahuë', co ina yonquirinhuë'. "Chimín-pato, piyapi'sa' nicha'ésarahuë'," ta'ton, nóya cancantérin. Ina quëran inápaquë panantarahuaton, Yosé inchinanën quëran chachin huénsëarin.

³ Isoro'paquë ya'huapon, oshahuano'sari chiníquën no'huipirinahuë', ahuantérin. Ina yonquiatēhua', ama yaa'poa'huasohuë'. Chiníquën cancantoco'. ⁴ Sopai yaminsérinquëma' Yosé a'pocaso marë'. Sacai' nipirinhuë', Quisocristo imamiatoco'. Imaramaso marë' aparisitopirinēnquëmahuë', co tēparinēnquëmahuë'. ⁵ Hui'ninpita pochin niconpoa', Yosé pēnēnpoa' chiníquën cancantacaso marë'. Nani nitotopiramahuë', ¿naniantërama' ti? Quiricanën quëran napotérinpoa': "Yonquiquë' conpa. A'na tahuëri Yosé nohuanton, parisitaran noya noya imacamaso marë'.

A'na tahuëri pi'pian ana'intopirinquënhuë', ama sëtéquësohuë'.

Ama yaa'poquësohuë'. Ahuantacaso' ya'huërin.

⁶ Nosororinpoa' ni'ton, a'na tahuëri ina nohuanton, ma'sha onporëhua'.

Hui'ninpita pochin niconpoa', ana'intérinpoa' noya noya yonquicaso marë',^a tēnin.

⁷ Hui'ninpita pochin ni'ninpoa' ni'ton, ahuantacaso' ya'huërin. Ni'co'. Hui'nanpo' no'téquën pēnēnë' noya noya yonquicaso marë'. ⁸ Co Yosé pēnēnipoahuë' naporini, co tēhuënychachin hui'ninpita pochin ni'itonpoahuë'. Ya'ipi hui'ninpita yonquirin noya noya cancantacaso marë'. Co pi'pian tēranta' ana'ntohuachinquëmahuë', co Yosé hui'ninpitinquëmahuë'. ⁹ Tatanpoa' pēnēnpachinpoara, natërëhua'. Pi'pian ana'intopirinpoahuë', co no'huirëhuahuë'. Noya nicatehua', natërëhua'. Tata Yosëso nipirinhuë', na'con na'con natécaso' ya'huërin. Inaso' nininpoa' ni'ton, natëhuatëhua', noya noya nanpiarihua'. ¹⁰ Hua'huatarihua', co hua'qui isoro'paquë ya'huëcasohuë' nipirinhuë', tatanpoa' pēnēnpoa'. Inaora yonquiaton, pi'pian ana'intérinpoa' natécaso marë'. Yosëso nipirinhuë', noya noya yonquiatonpoa', no'téquën catahuarinpoa'. Na'con nosoropirinpoahuë', a'na tahuëri ina nohuanton parisitérëhua' ina pochin cancantacaso marë'.

¹¹ A'na tahuëri Yosé nohuanton, ma'sha onporëhua'. Naporahuaton, a'napita ma'sha onpotérinēnpoa'. Naporochachinso' sëtërëhua'. Parisitacaso' co nohuantopirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', Yosé na'con catahuarinpoa'. Nirótëatëhua', noya nisarëhua'. Inapoa'tëhua sano cancantarihua'.

Ama Yosé a'poa'huasohuë'

¹² Napoaton iyaro'sa', chiníquën cancantahua'. Ama amiatëhuarahuë', chiníquën Yosé imahua'. Ni'co'. Aquë pa'patëra, canotëré', sacai' iratëré'. A'naquëma' ina pochin cancantatoma', co huachi ya'ipi cancanëma quëran Yosé imaramahuë'. Ama huachi canotërésë pochin cancantocoso'huë'.

¹³ Yosé iranën no'téquën imapatama', co pëshonaramahuë'. Yosé catahuarinquëma' noya noya yonquicamaso marë'. A'napitanta' nicate'nquëma', chiníquën cancantapi. Co huachi sonpacha pochin cancantapihuë'.

¹⁴ Ama pi'pian tēranta' nino'huicosohuë'. Naporahuaton, noya nico'. Co noya nipatamahuë', co manta' Yosé nohuitararamahuë'. ¹⁵ Yosé inaora nohuanton nosorotaronpoa', yacatahuarinpoa'. A'naquënëso nipirinhuë', co yatahuëretopihuë'. Inahuara yonquipisoáchin imatona', co Yosé yonquicaiso' nohuantopihuë'. Ama inapita pochin cancantocoso'huë'. Co Yoséichin yonquihuatomahuë', oshaquëran nitapicancanarama'.

Ina quëran pënanin a'naroáchin sê'cotëtërinso pochachin a'napitanta' atapicananarama'. ¹⁶ Ni'cona nisha nisha cancantotama'. Ama monshihuancosohuë'. Noyápiachin cancantoco'. Ama ma'sha yonquiatoma', Yosë naniantocosohuë'. Isao iráca naporinso' yonquico'. Ma'sharáchin yonquiaton, co onpopinchin Yosë yonquirinhuë'. Tanaton, iin nontërin: "¿Yosë na'con catahuainquënso' nohuantëran ti? Co caso' ina yonquirahuë'. Cosharo' na'con na'con nohuantërahuë," itërin. ¹⁷ Ina piquëran yonquiantapirinhuë'. "Yosë na'con catahuainco," tantapirinhuë', co huachi Yosëri nohuantërinhuë'. Chiniquën sëtaton na'nëpirinhuë', iráca a'porinso' co huachi nanitërinhuë' anoyatacaso'. Ina yonquiatoma', ni'cona Yosë naniantotama'.

¹⁸ Iráca Sinai motopi nicotoanaquë huë'pachinara, cotioro'sa' pa'pi tē'huatopi. Inaquë panca pën nënërin. Co ya'caritacaso' ya'huërinhuë'. Tahuëri niponahuë', tashi pochin ninin. Yara yaráchin ninin. Panca ihuan pa'nin. ¹⁹⁻²⁰ Tronpita chiniquën pihuirinso' natanpi. Naporo' Yosëri chiniquën itërin: "Iso motopiquë pënënananquëma' ni'ton, ama ya'caricosohuë'. Ma'sharo'sa' tēranta' inaquë pa'pachina', chimiina'. Na'piquë tē'yaratoma', tēpaco'," itërin. Ina natanahuatona': "Sacai' ina nanan natēcaso'," ta'tona, pa'yanpi. "Ama huachi chiniquën nonchincosohuë'," itopi. ²¹ Ni'sahuaton, Moisésënta' pa'pi tē'huatërin. "Canta' tē'huatato, ropa ropátarahuë," tēnin.

²² Canpoaso nipirinhuë', co ina motopi ya'carirëhuahuë'. Quisocristo imapatëhua', nisha motopi ya'carirëhua', Sion itopiso'. Yosë chachin nohuitar-ihua'. Co ipora quënanpirëhuahuë', nanpiárin. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin pantarihua'. Nasha Quirosarinquë ya'huëcontarihua huachi. Notohuaro' anquëniro'sa' inaquë niyontonpi. Noya cancantatona', Yosë chinotapi.

²³ Huëntonënnquë chachin Yosë nani aya'coninpoa'. Inapaquë nininënpoa' nani ninshitërinpoa' hui'ninpita pochin nicainpoaso marë'. Inatohua' niyontonar-ihua'. Yosë chachin imarëhua'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntaton, co imapisopita-huë' no'tëquën ana'intarin. A'naquën imapisopita nani chiminpachinara, hua'yanënaso' Yosë'pa' ya'huapi huachi. Yosë pochachin cancantopi. Inapitarë'quënpoa chachin niyontonarihua' ²⁴ Quisocristo chachin nohuitarihua'. Inaso' nasha quëran anoyatërinso sha'huítërinpoa' imacaso marë'. Huënainën quëran anoyacancantërinpoa'. Iráca Apiri huënainën pa'nin. Iini tēpahuachina, huënainën pa'nin ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Quisocristo chimininsoso' nipirinhuë', noya noya. Huënainën pa'nin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'.

²⁵ Napoaton Quisocristo nanamën noya natanco'. Ama pi'pian tēranta' a'pocosohuë'. Pënëntërinso nanan sha'huítóhuachinara, a'naquën co yanatëtopihuë' ni'ton, a'naroáchin ana'intërin. Quisocristo nanamënso' noya noya ni'ton, ina naniantohuatëhua', aquë aquëtë' ana'intinpoaso' ya'huërin. Inaso' inápa quëran pënëninpoa'. ²⁶ Yosëri pënëntërinso nanan sha'huítóhuachina, ina nohuanton, panca ocohua pa'nin. Ina quëran quirinanën quëran sha'huítërinpoa': "A'na tahuëri naquëranchin nontaantahuato, co isoro'paráchin nacontarinhuë'. Inapaquë ya'huërinso'pita' naco nacóntarin," tēnin. ²⁷ A'na tahuëri mini ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita ta'huantarin. Ma'sha ya'huëmiatërinso' acohuachinaso', ya'huëmiatarin. ²⁸⁻²⁹ Hua'anëntërinquë chachin aya'coninpoa'. Inapaquë pa'patëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Napoaton: "Yosparinquën Sinioro," itahua'. Ya'ipi cancänënpoa quëran inasáchin chinotahua'. Noya cancantatëhua', natëhua' noya nicainpoaso marë'. Ipora huanta' Yosëso' no'tëquën ana'intarin ni'ton, tē'huatacaso'

ya'huërin. Pënquë ma'sha ahuiquitërëso pochin ya'ipi co noyahuë' nininsopita ana'intarin.

13

Onporahuatonsona Yosë noya ni'ninpoaso'

¹ Ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin ni'co'. ² Co nohuitapomarahuë', nosoroco'. Huë'pachina, noya nontatoma', o'shitoco', a'caco'. Iráca a'naquën napopiso' yonquico'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, "Huëco' ni'quicoi," itërin. Piyapita'ma' topirinhuë', Yosë anquëninën chachin a'carin. Inapochachin canpoanta' ni'toro'sa' noya nontahua'.

³ Ama tashinan pëiquë po'mopisopita naniantocosohuë'. Catahuaco'. Canpitanta' tashinan pëiquë ya'huëaramaso pochachin yonquico'. A'naquëonta' imapiso marë' chiniquën aparisitohuachina', noya yonquico'. Canpitanta' inapita ninatanpiso pochin cancantatoma', nosoroco'.

⁴ Quëmapi'sa' sa'apachina', ama a'na sanapi yonqui'inasohuë'. Sanapi'santa' so'yahuachina', ama so'ina' tēhuananpichinasohuë'. Ama manta' monshihuainasohuë'. Monshihuanpatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'.

⁵ Ama coriquiráchin pa'yatocosohuë'. Co na'con ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', sano cancantoco'. Ama na'con na'con nohuantocosohuë'. Yosë chachin nani sha'huitërinpoa'. "Co onporonta' pataranquëmahuë'. Co naniantaranquëmahuë'," itërinpoa'. ⁶ Napoaton chiniquën cancantatēhua' naporēhua': "Yosë catahuarinpoa' ni'ton, co tē'huarēhuahuë'. ¡Piyapi'sa' ma'sha onpotopirinpoahuënta', co tē'huatarihuahuë'!" tēnēhua'.

⁷ Ya'nana' a'chintërinēnquëmasopita yonquico'. Yosë quiricanën noya a'chintërinēnquëma'. Chiminaquë huarë' noya nicacona', a'napita catahuapi. Napoaton inapita nonanatoma', noya natëco'.

⁸ Quisocristo co onporonta' nishataponhuë'. Iráca nosororinpoa'. Ipora huanta' catahuarinpoa'. Co onporonta' naniantarinpoahuë'. Inasáchin imahua'. ⁹ A'naquën nisha a'chintohuachinēnquëma', ama natancosohuë', nonpintochinēnquëma'. No'tëquën yonquico'. Nisha nisha nica-caso' pēnēnpirinēnpoahuë', co ina quëran noya cancantërhua'huë'. Na'a piyapi'sa' nisha nisha cosharo' a'poaponaraihuë', co noya cancantopihuë'. Quisocristo'ichin nanitërin anoyacancantinpoaso'. Inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa' imamiatacaso'.

¹⁰⁻¹¹ Quisocristo corosëquë chiminaton, oshanēnpoa' inquitërinpoa'. Iráca pēnētërinso imapisopitaso nipirinhuë', co ina natëpihuë' ni'ton, co oshanëna' inquitërinhuë'. Iráca corto hua'ano'sa' piyapi'sa' oshanëna marë' ma'sha tēpapi. Tēpahuachinara, corto hua'an chini chiniquën nanantërinsoari ma'sha tēpapiso' huēnainën manin. Masahuaton, Yosë ya'norinso' patoanaquë quëparin oshanëna marë'. Noshinēno nipirinhuë' co ca'pihuë'. Ninano' intonquë quëpapi ahuiquitacaiso marë'. ¹² Quisocristonta' ninano' aquëcha quëparahuatona', aparisitopi. Inaquë chiminin oshanēnpoa' inquitinpoaso marë'. Inaora huēnainën quëran anoyacancantërinpoa'. ¹³ Napoaton canpoanta' aparisitohuachinēnpoa', ahuantahua'. Iráca pēnētërinso nanan naniantatēhua', Quisocristo'ichin imahua'. Ina no'huipiso pochin no'huipirinēnpoaonta', ahuantahua'. ¹⁴ Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë ya'huërin'pa' pantacaso' ninarēhua'. Inatohua' ya'huëmiatarihua'. ¹⁵ Napoaton iporaso' co huachi ma'sha tēparihuahuë' Yosë chinotacaso

maré'. Nani tahuéri ina chinotatêhua', "Ma noyanquëncha Tata Yosë quëmaso paya. Quisocristoíchín anoyacancantërincoi ni'ton, 'Yosparinquën Siniro,' itërainquën," itahua'. ¹⁶ Noyasáchin niahua'. Nicatahuacaso' ama naniantahuasohué'. A'napita ma'sha pahuantohuachina', ama apiratocosohué'. Inapohuatêhua', Yosë noya chinotarêhua' ni'ton, noya ni'sarinpoa'.

¹⁷ Ansiano'sa' pënënpachinënguëma', noya natëco'. Noya noya imacamaso maré' Yosëri acorin. A'na tahuéri inapitanta' ya'ipi napopisopita Yosë sha'huitapi. Nani tahuéri pënënarinënguëma'. Noya natêhuatama', noya cancantatona', a'chintarinënguëma'. Co yanatêhuatamahué', sëtapi. Naporahuaton, canpitanta' co noya noya cancantapomahué'.

¹⁸ Quiya maré' Yosë nontoco'. Noya nisarai, ta'toi, noyápiachin cancantërai. Ya'ipi cancanehuëi quëran Yosë yanatërai. ¹⁹ Ca maré' chiniquën Yosë nontoco' catahuainco a'naroáchin canpitataquë pa'i.

Quisocristo a'pairinpoaso'

²⁰ Yosë catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso'. Inasáchin asanocancaninpoa'. Inari chachin iráca Quisocristo ananpitaantarín. Iporaso' ohuicanënpita pochín niconpoa', Siniro Quisoso a'pairinpoa'. Huërainën pa'nin ni'ton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso maré'. Ina anoyatërinso' ya'huëmiatarín. Co onporonta' nishataponhué'. ²¹ Yosë na'con catahuainquëma' ina nohuantërinso' nicacamaso maré'. Pi'pian tëranta' co noyahué' yonquihuatama', anoyacancanchinquëma'. Quisocristo catahuahuachinpoa', nani tahuéri nóya nisarêhua'. Ina quëran noya ni'sarinpoa huachi. Ya'ipi piyapi'sa' inasáchin chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohué'. Amen.

²² Nani pi'pian ninshitëranquëma'. Noya cancantatoma' iyaro'sa' natanco', ténahuë. Achinicancainquëma', ta'to ninshitërahuë. ²³ Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahué. Iya Timotio nani tashinan pëi quëran ocoipi. Manóton huë'pachin, inaro'co pa'sarai.

²⁴ Ansiano'sanquëma' saludos a'pataranquëma'. Ya'ipi imaramasopitanta' yonquiatënguëma', saludos a'pataranquëma'. Itiariro'santa' saludos a'patarinënguëma'.

²⁵ Inaora nohuanon, Yosë nóya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Santiago ninshitérinso'

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitérinso'

¹ Ca Santiacoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, Sinioro Quisocristoíchin natërahuë. Ya'ipi cotioro'sanquëma' Quisocristo imaramaso' ninshitaranquëma'. Canpitaso' yanquëërahuatoma', nisha nisha parti ya'huarama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanquëma' ninamaso' ninshitaranquëma'.

Ma'sha onporëhuaso'

² Nisha nisha ma'sha onpoapomarahüë iyaro'sa', ama sëtocosohüë'. Noya cancantoco'. ³ Yosë tëniarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' natëcaso marë'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin Yosë yaa'popi. Canpoaso nipirinhüë' parisitohuatëhua', "Yosë co onporonta' naniantarinpoahuë'," topatëhua', catahuarinpoa' chini chiniquën cancantacaso marë'. ⁴ Noya cancantatoma', ya'ipi ahuantoco' noya noya imacamaso marë'. Chiniquën cancantohuatama', nóya nisarama'. Oshaquëran noya noya cancantarama'.

⁵ "¿Ma'cha ipora niya?" topatama', Yosë nontoco' noya anitochinquëma'. Onpopionta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Co nosororinpoaso' apiratërinpoahuë'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa'. Nontëréhuaso marë' co no'huirinpoahuë'. Catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. ⁶ "Yosë noya catahuarinco. Natëmiatarahuë," ta'tëhua', Yosë nontahua'. Ama nisha nisha yonquia'ahuasohüë'. "Co catahuarincohuë' nimara," ama tahuasohüë'. Ni'co'. Co'sacai' co sanoirinhüë'. Pancaiquë ihuaitohuachina, niquëran niquëran niohuëërin. A'naquën piyapi'sa' ina pochin yonquionpi. Nisha nisha yonquipi. ⁷ Nisha nisha yonquiatoma', nontohuatama', co Yosë a'paniarinquëmahüë', co catahuarinquëmahüë'. ⁸ Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' imapatamahuë', co no'tëquën yonquiaramahüë'. Cato' cancan pochin ya'huëtöhuachinquëma', nisha nisha yonquiarama'.

⁹ Co na'con coriqui iyaro'sa' ya'huëtöpirinquëmahüë', Yosë nóya ni'ninquëma'. Huëntonënuë chachin aya'conininquëma'. Ina marë' nóya cancantoco'. ¹⁰ A'naquëmaso nipirinhüë' na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtërinquëma'. Ina niponahuë' Quisocristo imarama' ni'ton, co ma'sharáchin yonquicamaso' ya'huërinhuë'. A'na tahuëri chiminarihua'. Ya'ipi ma'sha papotërinsona' ta'huantapona'. Quisocristo na'con yonquiatoma', noya cancantoco'. ¹¹ Ni'co'. Pi'i chiniquën picatohuachina, papotërinso' a'naroáchin ahuirin. Yanconëonta' anotohuachina, co huachi noyápiachin nininhüë'. Ahuirin huachi. Inapochachin ma'huano'santa' a'na tahuëri chiminapi anta'. Sacatápirinahuë', chiminapona'. Nani ma'sha ya'huëtöpirinahuë', patapi.

Anishacancaninpoaso'

¹² Ya'ipinpoa' ma'sha onporëhua'. Caniorëhua', parisitëréhua', naporëhua'. Noya ahuantohuatëhua', nóya cancantarihua'. "Parisitaponaraihuë', nóya imasarinaco," ta'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë noya acanararinpoa'. Nanpimiatarihua'. "Tëhuënachin nosorohuatamaco, ananpitaantaranquëma'," itërinpoa'. Sha'huëtërinpoa' ni'ton, co onporonta' nonpintarinpoahuë'. ¹³ A'naquënso nipirinhüë' ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin co noyahuë' yonquipi. "Yosë nohuanton, co noyahuë' ninahuë'.

Napoaton co ana'intincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Ama ina pochin yonquicosohuë'. Yosëso' noyasáchin yonquirin. Co pi'pisha tëranta' oshahuaninhuë'. Co onporonta' aoshahuaninpoahuë'. ¹⁴ Canpoara nohuanton, co noyahuë' cancantatëhua', co noyahuë' yonquirëhua'. Inachin inachin yonquihuatëhua', chini' quëparinposo pochin co noyahuë' nicacaso' yonquirëhua'. ¹⁵ Ipora huanta' pi'pian co noyahuë' yonquirëhua'. Co a'naróachin naniantohuatëhuahuë', co noyahuë' nisarëhua'. Naporahuatëhua', oshahuanarëhua'. Oshahuanpatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarëhua'. Ni'co'. Sanapi hua'huanchina, oshaquëran oshaquëran hua'huin nanihuachina, huairin. Inapochachin co noyahuë' yonquihuatëhua', oshaquëran oshaquëran co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' oshahuanarëhua'.

¹⁶ Nosororanquëma' iyaro'sa'. Ama canpitaora yonquinëma quëran ninonpintocosohuë'. No'tëquën yonquico'. ¹⁷ Yosëso' noyasáchin yonquirinpoa'. Noya noya cancantacaso marë' catahuarinpoa'. Inasáchin noya a'pintërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Pi'i, yoqui, tayora, inapita inari acopirinhuë', co ya'ipi tahuëri noya a'pininhuë'. A'na tashinta' co manta' a'pininhuë'. Yosëso nipirinhuë' co ina pochin nininhuë'. Nani tahuëriya nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. ¹⁸ Inaora nohuanton, anasitaantatonpoa pochin nasha cancan quëtërinpoa'. Inaso' no'tëquën nonin. Nanamën natëhuatëhua', huëntonënuë aya'coaninpoa'. Hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Canpoa'ton anoyacancantërinpoa'. Ina quëran oshaquëran na'aya'pi anoyacancantarin.

Cancanënpoa quëran huarë' natëcaso' ya'huërin

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', ama topinan nonacamasoáchin yonquicosohuë'. Yosë nanamën na'con na'con natanco'. Naporahuaton, ama yano'huitocosohuë'. ²⁰ No'huitohuatëhua', co nanitarihuahuë' noya nicacaso'. Ina marë' co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. ²¹ Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ama huachi oshahuancosohuë'. Yosë nanamën nani a'chintërinënuëma'. "Caora Siniro co nanitërahue' noya nica'huaso'. Catahuaco," ta'toma', nanamën yonquiráco'. Ina yonquihuatama', nicha'ësarinquëma'.

²² No'tëquën yonquico'. Yosë nanamën a'chintohuachinënuëma', ama topinan quëran natanocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëco'. ²³⁻²⁴ Ni'co'. A'na piyapi isihuicoquë ya'pirin ni'pirinhuë'. Në'huërayatërinso' nicaponahuë', a'naróachin naniantërin. Co niamirayarinhuë'. Canpita' Yosë nanamën topinan natanpatama', co natëhuatamahuë', ina piyapi naporinso pochin nicapoma'. ²⁵ Nipirinhuë', natëhuatama', noya nisarama'. Nasha nananso' nóya. Canpitaora nohuanton, ina natëhuatama', co sopai camaiarinquëmahuë'. Nani tahuëri Yosë nanamën yonquico'. Natanpatama', ama naniantocosohuë'. Noya natëhuatama', Yosë catahuarinquëma' noya nicacaso marë'.

²⁶ "Canta' noya Yosë imarahue'," topi a'naquën. Nipirinhuë', nisha nisha nonin. Co noyahuë' nonpachina, topinan quëran nonsarin, inaora ninonpintarin. Co tëhuëenchachin imarinhuë'. ²⁷ Tëhuëenchachin Yosë chinotohuatëhua', piyapi'sa' nosoroarëhua'. Sa'ahuaro'sa', quëyorono'sa', inapita catahuarëhua'. Ma'sha pahuantohuachina', quëtacaso' ya'huërin. A'naquën piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', co Yosë imapihuë'. Ama inapita nonanhuansohuë'. Noyápiachin cancantohuatëhua', noya imasarëhua'. Inapohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

2

Ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'

¹ Quisocriso hua'anéntérinpoa'. Inasáchin noya noya ninin. Ina imarama' ni'ton, ama iyaro'sa' a'napita nocancosohué'. Ya'ipi piyapi'sa' napopináchin nosoroco'. ²⁻³ Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, ma'huanso' huë'pachina, pa'yatërama'. Noyápiachin a'morin. Na'a po'moitëra oro quëran nininso' po'morin. Ina nícátoma': "Huëquë' iyasha," itatoma', noyaquë chachin ahuënsërama'. A'naquënso nipirinhüë', co onpopinchin noyahuë' a'mosahuaton huë'pachina, co onpopinchin noya ni'námahuë': "Ínaquë huaniquë'. Nohuantohuaton, no'paquë tëranta' huënsëquë'," itërama'. ⁴ ¿Co'ta ina pochin nipatama', co napopianachin nosororamahuë'? Cancanënpoa quëran huarë' Yosë ni'sarinpoa' nipirinhüë', co ina pochin yonquiramahuë'. Co noyahuë' yonquirama'.

⁵ Ni'co' iyaro'sa'. Na'acquënpoa' co na'con coriqui ya'huëtopyirinoahuë', Yosë huayoninpoa' imacaso marë'. Yosë nohuitohuatëhua', nóya cancantaríhua'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa' ni'ton, Yosë'pa' noya noya ya'huëcontaríhua'. Nani sha'huitërinpoa'. "Nosorohuatamaco, inápaquë quëpantaranquëma'," itërinpoa'. ⁶ Canpitaso nipirinhüë', sa'ahua nininsopita co onpopinchin nosororamahuë'. Ma'huaño'saso' nonpintatënquëma', ihuarinënquëma'. Aparisitërinënquëma'. Coisëquë sha'huirapirinënquëma'. ¿Ina nipirinhüë' pa'yatarama' ti? ⁷ Quisocrisoso' nóya niponahuë', tëhuapi: "Co noyahuë' inaso'," toconpi. Imarëhua' ni'ton, Quisocriso piyapinënpitanpoa' canpoaso'. Napoaton ama ma'huaño'sa' na'con na'con pa'yatocoso'huë'.

⁸ Yosë quiricanën quëran noya noya pënëninpoa'. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," itërinpoa'. Ya'ipi piyapi'sa' nosorohuatama', noya nisarama'. ⁹ Nipirinhüë', a'naso' nocanpatama', co noyahuë' nisarama'. Co Yosë natëramahuë' ni'ton, oshahuanarama'. ¹⁰ Yosë chachin pënëninpoa'. "Noya natërai," topiramahuë', pi'pian tëranta' co natëhuatamahuë', oshahuanarama'. Ana'íntinquëmaso' ya'huërin. ¹¹ "Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi monshitocosohué'," tënin Yosë. Naporahuaton, "Ama piyapi tëpacosohué'," tënin anta'. Co monshihuanaponahuë', piyapi tëpahuatan, oshahuanaran. Co Yosë natëaranhuë'. ¹² Quisocriso imapatëhua', nasha nanan sha'huitërinpoa'. Nicha'ërinpoa' ni'ton, nanitërhua' nóya nicacaso'. Ina nanan chachin yonquiaton, a'na tahuëri Yosë coisë pochin nontarinpoa'. Ni'ton, piyapi nosoroatoma', noya nico', noya nontoco'. ¹³ Co piyapi'sa' nosorohuatamahuë', ayaro' tahuëri Yosënta' co nosoroaringuëmahüë'. Napoaton "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tëhua', a'napita nosoroa'hua'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'íntarinpoahuë'.

Noya nicacaso' ya'huërin

¹⁴ "Canta' Yosë imarahüë'," tapomarahüë', co noyahuë' nipatama', topinan quëran nonsarama'. Ina pochin cancantohuatama', co cha'ësaramahuë'. ¹⁵ Ni'co'. A'na quëmapihuë' nipon, sanapihuë' nipon Quisocriso imana'pi, capa capacaso', capa a'mocaso' nipachina, catahuacaso' ya'huërin. ¹⁶ Co catahuarihuarahüë': "Noya ya'huëquë'. Ama sëhuënguësosohüë'. Ama tana natanquësosohüë'," itapomarahüë', co a'mocaiso', cosharo', inapita quëtohuatëhuahuë', jtopinan quëran napotaríhua'. ¹⁷ Inapochachin "Canta' Yosë natërahüë'," jtopomarahüë', co piyapi'sa' catahuahuatamahuë', topinan quëran nonsarama'. Co tëhuëenchachin imaramahuë'.

18 A'naquëma' tapoma' nimara: "Quëmaso' 'Yosë imarahuë,' ta'ton, chinotëran. Caso nipirinhüë' noya ninahuë. Quëmaso' Yosë chinotaponahuë', co noya nipatanhuë', topinan quëran nonsaran. Caso nipirinhüë', noya ninahuëso marë' natërahuëso' ya'noarin," tapoma'. 19 "A'naichin Yosë ya'huërin," ¿tënan ti? No'tëquën nonan. "Yosë ya'huërin mini," topi sopairo'santa'. Ina nitotopi ni'ton, të'huatatoná', ropa ropatapi. Napoaponaraihuë', co Yosë imapihuë'. Co napopiso marë' Yosë'pa' pa'sapihuë'. 20 ¡Co'chi no'tëquën yonquiranhüë' paya! Co noya nipatanhuë', "Canta' imarahuë'," topiranhüë', topinan quëran nonsaran. 21 Tata Apraan yonquiquë'. Yosëri nontohuachina, "Ama hui'nán apiratocosohuë'," itohuachina, Isaco quëparin. Hui'nin niponahuë', co apiratërinhuë'. Yosë chinotacaso marë' yatëpápirinhüë', Yosëriso' nicha'ërin. ¡Natërinso marë' Yosëri noya ni'nin! 22 "Yosë no'tëquën nontërinco," ta'ton, Apraani natërin. Natëton, noya noya imarin. Co topinan quëran chinotërinhuë'. Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëton, noya imarin. 23 Yosë quiricanënguë' ninshitërin: " 'Yosë no'tëquën nontërinco,' téninso marë' Yosëri noya ni'nin," ténin. "Inaso' Yosë'rë' nipayarin," ténin anta'. No'tëquën naporin.

24 Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë', tënahüë. Yosë natëtëhua', noya nipatëhua', noya imarëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'. 25 Inapochachin Nacapanta' oshahuana'pi niponahuë', Yosë yonquiaton, noya ninin. Cosoi a'parinsopita huë'pachinara, noya a'pairin ama inimicoro'sari tëpacaiso marëhuë'. Ina quëran po'oana quëran catahuërin cha'ëcaso'. Ina marë' Yosëri noya ni'nin. 26 Hua'yanënpa' capa nipachina, co nanpirëhuë'. Inapochachin topinan quëran nonpatëhua', co noya cancan-tohuatëhuahuë', co Yosë natë'rëhuahuë'. Chimipi pochin cancantatëhua', co tëhuë'nchachin imarëhuahuë'.

3

Nanamënpoa' nininso'

1 Ama iyaro'sa' na'anquëma' cortoquë pënëntocosohuë'. Piyapi'sa' pënënpirëhuahuë' co canpoa tëranta' noya nipatëhuahuë', aquëtë chachin Yosë ana'ntarinpoa'. 2 Ya'ipinpoa' co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Noyasáchin nonacasoso' saca sacai'. Noyasáchin nonëhua' naporini, Yosë pochachin cancanchitërihuahuë'. Co huachi aquëtë' tëhuë'itërihuahuë'. 3 Cahuario pa'patëra, pi'pian hua'nayon acatëntë'rë' no'tëquën pacacaso marë'. Ina quëran motën no'tëquën otëërarë'. 4 Nanchanta' panca masho nipirinhüë', quëmapiri otëërin. No'soratënën hua'huishin niponahuë', noya otëërarin. Panca ihuani mapirionta', noya otëërarin. Insëquësona yaquëpahuachina, noya quëparin. 5 Inapochachin nanamënpoa' pi'pira'huaya niponahuë', nonpatëhua', na'con nocanëhua'. Noya nonpatëhua', piyapi'sa' achinacancarihua'. Nipirinhüë', co noyahuë' nonpatëhuara, anishacancantarihua'. Ni'co'. Pën pi'pira'huaya niponahuë', matohuachina, panca imin a'naroáchin huiquitërin. 6 Nanamënpoaso' pën pochin ninin. Pa'pi co noyahuë' ninin. Ina marë' oshahuanëhua'. Sopai chachin camairinpoa' co noyahuë' nonacaso'. Nanamënpoa quëran nipinorëhua', nino'huirëhua'. Ma'tëhua' ma'tëhua' nonëhua'. Co noyahuë' nonpatëhuara, nitapicancanarëhua'.

7 Nisha nisha ma'sharo'sa' tananquë ya'huërinsopita pë'tahuarë'. Pë'tahuahuatëra, co huachi maninpohüë'. Anpian'tëhuano'sa', i'quë ya'huërinsopita, inapita pë'tahuarë'. Pëhuara, mayo, inapita pochin nininsonta' mapatëra, pë'tahuarë'. 8 Nipirinhüë', co insonta' inaora nanitërinhuë' noya nonacaso'. A'naroáchin co noyahuë' nonëhua'. Co

noyahué' nonpatéhua', ya'huan tomainën pochin nonéhua'. A'naroáchin yanquëëtërinso pochin na'a piyapi'sa' atapicananarihua'. ⁹ Nanamënpoa quëran Yosë chinotërehua'. "Tata Yosë hua'anëntërinpoaso' nóya," tënëhua'. Ina nanamënpoa quëran chachin piyapi'sa' pinoréhua'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin nininpoa'. Ina pochin cancantacaso marë' acopirinpoahué', nipinoréhua'. ¹⁰ Yosë noya nontapomarahué', piyapi pinopatama', co noyahué' cancantarama'. Co iyaro'sa' nisha nisha nonacaso' ya'huërinhué'. ¹¹⁻¹² Ni'co'. Quëpa papotohuachina, quëpa nitërin. Co nisha nitërinhué'. Misëra papotohuachina, misëra nitërin. Co quëpa nitërinhué'. A'na huinan ya'huëhuachina, noyai, ca'cai', co cato chachin pipirinhué'. Noyápiachin nipachina, co onporonta' ca'caquën pipirinhué'. Inapochachin iyaro'sa', co nisha nisha nonacaso' ya'huërinhué'. Noyasáchin nonco'.

Yosë noya ayonquirinpoaso'

¹³ ;Tëhuëinchachin noya yonquihuatama', noya nisarama! Napoaton noya nico' a'napitanta' noya yonquiramaso' nitochina'. "Co canpoara noya nitotërehuahué'. Yosëichin catahuarinpoa' noya yonquicaso'," ta'toma', noya nico'. ¹⁴ A'naquënso nipirinhué' a'napita apiratatona', nocanpi. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiataona' no'huitápi. Ina pochin cancantohuatama': "Caso' noyaco," ama tocosohué'. Co no'tëquën yonquiramahué'. Nonpiánama'. ¹⁵ Co Yosë nohuanton ina pochin cancantërehuahué'. Piyapi'sa' inahuara ina pochin yonqui. Ninocanatona', niapiratopi. Inachin yonqui. Sopai nohuanton, ina pochin yonqui. ¹⁶ Niapiratohuatëhuara, yanino'huiréhua'. Co a'napita nohuantopiso' yonquihuatëhuahué', nisha nisha cancantarihua'. Inapohuatéhua', pa'pi co noyahué' nisaréhua'. ¹⁷ Yosëso nipirinhué', no'tëquën ayonquirinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', noyápiachin cancantarihua'. Co manta' no'huitarihuahué'. Sanoanan quëran nontarihua'. A'napita pënënpachinpoa', noya natanarihua'. Piyapi'sa' nosoroarihua'. Naporahuaton noyasáchin nisaréhua'. Co nisha nisha yonquiarihuahué'. Co nonpintarihuahué'. Yosëichin catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. ¹⁸ Yosë yonquihuatéhua', sano cancantéhua', nanan anoyatarihua'. Napoaton, noya nini'téhua' ya'huarihua'. Noya nipatéhua', a'napitanta' nicatonpoa', noya nisapi.

4

Ma'sharáchin yonquipisopita

¹ ¿Onpoatomata' nino'huítoma', yanihuërama'? ténahué, yonquiato. Canpitaora cancanëma quëran nisha nisha ma'sha nohuantërama' ni'ton, co noyahué' cancantërama'. Nipa'yatacasoáchin yonquirama'. Napoaton nino'huirama'. ² Nani ma'sha nohuantopiramahué', co ya'huëtërinquëmahué' ni'ton, yatëpatopiso pochin cancantërama'. A'na piyapi ma'shanënpitanta' nohuantaparama'. Co ya'huëtóhuachinquëmarahué', nino'huirama', yanihuërama'. Co Yosë nontëramahué' ni'ton, noya nininsopita co ya'huëtërinquëmahué'. ³ A'naquëma' Yosë nontohuatamara, ma'sha nipiramahué', co quëtërinquëmahué'. Canpitaora nipa'yatacamaso marë' ma'sha nohuantërama' ni'ton, co quëtërinquëmahué'. ⁴ Canpitaso' co huachi Yosëichin yonquiramahué'. Yosë yonquipiramahué', nani ma'sha na'con na'con nohuantatoma', yamonshihuaninso pochin cancantërama'. Capa cancantacasoáchin pa'yatërama'. Ma'sharáchin yonquiato, Yosë inimiconën pochin cancantërama'. ⁵ Yosë quiricanën quëran sha'huëtërinpoa'. "Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa',

apirarinpoa' Yoséichin pa'yatacaso maré," ténin. Co topinan quëran naporinhué'. ⁶ Sacai' Yoséichin yonquicaso nipirinhue', inari chachin inaora nohuanton catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. "Caora noya ninahué," topatêhua', co Yosé noya ni'sarinhoahué'. Nipirinhue', "Co caora nanitêrahué' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro," topatêhua', Yosé catahuarinpoa'. Nosoroatonpoa', catahuarinpoa', ténin Yosé quiricanênquë.

⁷ Napoaton Yoséichin natêco'. Ama pi'pian têranta' sopai nohuantocoso-hue'. Chiniquên cancantoco'. Yosé nontatoma', sopai a'paco' pa'in. Co ina natêhuatamahué', patarinquëma'. ⁸ Nani tahuëri Yosé yonquihuatama', inanta' yonquiarinquëma', na'con catahuarinquëma'. Ya'ipi co noyahue' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama huachi nisha nisha yonquicosohue'. Noyápiachin cancantoco'. ⁹ Oshanëma' yonquiatoma', sëtoco'. Ina yonquiatoma', ama huachi capa cancantamasoachin yonquicosohue'. Ama narinamasoachin yonquicosohue'. Ya'ipi cancanëma quëran oshanëma maré' sëtatoma', na'nêco'. ¹⁰ Ya'ipinque'ma', a'naya a'nayanque'ma', Yosé chachin ni'sárinque'ma'. "Caora Sinioro co nanitêrahué' noya nica'huaso'. Catahuaco," topatama', anoyacancantarinque'ma'. Ina pochin cancantohuatêhua', noya noya acoarinpoa'.

Pinotona'piro'sa' ana'intacaso' ya'huërinso'

¹¹ Ama iyaro'sa' nipinocosohue'. Ama coisë pochin cancantatoma', a'napita no'huicosohue'. Pi'pisha têranta' nanan ya'huëhuachin, ama apan-catahuatoma', nisha'huirapicosohue'. Quisocriso imarama' ni'ton, iyaparin pochachin ninosorocaso' ya'huërin. Pinopatama', co nosoroaramahué'. Yosé pënënpirinhoahué'. "Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'," itopirinhoahué', "Co nosorocaso' ya'huërinhué'," ta'toma', pinorama'. Canpitaora yonquinëma quëran pinotatoma', co Yosé natêramahué'. ¹² Yoséichin coisë pochin nicaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Inasáchin ana'intarinpoa'. Noya cancantohuatêhua', nica'ësarinhoa'. Co'so' natêhuatêhuahué', parisitopiquë a'pararinpoa'. Canpoa capiniso nipirinhue', co nisha'huirapicaso ya'huërinhué'.

A'nanaya chiminacaso' ya'huërinso'

¹³ Natanco iyaro'sa'. A'naquëma' co Yosé yonquiatomahué', nisha nisha yonquiconama'. "Iporahué nipon, tashirayahué nipon, sacatapoi a'na ninanoquë pa'sarai. Inaquë a'na pi'ipi pochin sacatohuatoi, na'con canaarai," topiramahué'. ¹⁴ Co tashiraya têranta' nanitaramahué' ninocamaso'. Ma'sona onpocamaso' co nitotêramahué'. Co canpitaora nohuanton nanpiramahué'. Chitoro' a'naroáchin sacorinso pochachin a'nanaya a'naquën chiminin. ¹⁵ "Yosé nohuantohuachin nanpihuatoi, ma'sha nisarai," ta'caso nipirinhue'. ¹⁶ "Quiyaora nohuanton, nani ma'sha nisarai," toconama'. Co Yosé yonquihuatamahué', co noyahue' cancantarama'. ¹⁷ Yosé yonquicamaso' nitotapomarahue', co yonquihuatamahué', oshahuanarama'. Ma'sona têranta' noya nicacaso' nitotapomarahue', co ina nipatamahué', ina marënta' oshahuanarama'.

5

Ma'huano'sa' pënëninso'

¹ Ma'huano'santa' co Yosé natêpisopitahué' pënëin. A'na tahuëri canpitaso' chiniquên parisitarama'. Ina yonquiatoma', sëtoco', na'nêco'. ² Ya'ipi ma'sha canaramaso' chanatarin. A'moramasopitanta', no'soni pë'yararin. ³ Coriquinëmanta' topinan quëran canarama'. Hua'na chi'chiotêrinso pochin

napoonin nisarín. Co canamiataramahué'. Canpitaora maréáchin coriqui yontonama' ni'ton, Yosé chiniquén ana'intarínquéma'. Pénquë parisitarama'. Na'a coriqui canapomarahué', nani ayaro' tahuëri ya'caritëriarin. ⁴ Piyapinëmapita nonpintërama'. Iminëmaquë asacatopiramahué', co no'tëquén pahuërëtëramahué'. Inapitaso' Yosëquë sha'huirapirinënguéma'. Shanëmapita nitërinso' mapirínahué', co pahuërëtëramahué'. Inapohuatama', Yosë nitotarin. Inaso' chini chiniquén nanantërin ni'ton, no'tëquén i'huëretarinquéma'. ⁵ Isoro'paquë nóya ya'huërama'. Nani ma'sha ya'huëtërinquéma'. Capa cancantacasoáchin yonquirama'. Nani ma'sha ya'huëtöpirínquëmahué', Yosë ana'intarínquéma'. Ohuacaro'sa' tëpacaso pochín nipón. Yatëparínso' co nitotatonahué', coshatápirínahué', tahuëri nanihuachina, a'nanaya hua'anëni huëcapairahuaton, tëparín. Inapochachín canpitaso' noya ya'huápíramahué', a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin. ⁶ Pa'pi co noyahué' cancantatoma', noya piyapi'sa' nonpinapírama'. Chiniquén aparísitöpirámahué', inapitaso' co nanitöpihué' i'huëretínënguëmaso'. Napoaton, Yosë chiniquén ana'intarínquéma'.

Quisocriso noya ninacaso' ya'huërinso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' aparísitöhuachínënguéma', noya ahuantoco'. A'na tahuëri Siniöro o'mantararin. Naporo' ya'ipiya no'tëquén ana'intarin. Ni'co'. Sha'tohuatëra, co a'naroáchin manëhué'. O'nanpachina, oshaquëran papotarin. O'naantahuachina, cayarín. "Oshaquëran cayahuachín, mapatëhua' ca'sarëhua'," ta'ton hua'anëni ninararin. ⁸ Inapochachín canpitanta' noya cancantatoma', Siniöro o'mantacaso' tahuëri ninaco'. Nani ya'caritëriarin. Napoaton ama sëtocoso'hué'. Chiniquén cancantoco'. ⁹ Ama pi'pian tëranta' iyaro'sa' nino'huicosohué', Yosë ana'intochinquéma'. Ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhué' o'mararin ana'intínpoaso marë'. ¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Iráca pënëntona'piro'sa' Siniöro nanamën a'chínpirínahué'. Pënëntöhuachinara, a'naquëni no'huítoma', aparísitöpi. Parisitöponaríhué', ahuantopi. Co no'huípíhué'. ¹¹ Noya ahuantopi ni'ton, Yosëri nóya ni'nín, tënëhua'. Coponta' pa'pi parisitërin, nitotërama'. Na'con parisitapónahué', chiniquén cancantaton, ahuantërin. Ma'sha onpoaponahué', Yosëri catahuarín noya noya pipicaso'. Ina nohuanton, napóin quëran noya noya yonquirín. Yosë nosoroatónpoa' na'con catahuarínpoa', ténahué. Napoaton chiniquén cancantatoma', ahuantoco'.

¹² Na'con iyaro'sa' yonquico' no'tëquénáchin nonacamaso': "Pa'sarahué," topatama', paco'. "Co pa'sarahué," topatama', ama pacosohué'. Nani tahuëri no'tëquénáchin nontohuatama', co "Yoscoarë'," ta'caso' ya'huërinhué'. Co'ni ma'sha tëranta' isoro'paquë ya'huërinso' a'pitatëhua' nonpinacaso' ya'huërinhué'. Napoaton nani tahuëri no'tëquén nonco', Yosë ana'intochinquéma'.

¹³ A'naquéma' ma'sha onpohuatama', Yosë nontoco' catahuainquéma'. Noya cancantohuatama', Yosë cantanën cantatoma': "Yosparínquén Siniöro," itoco'. ¹⁴ A'naquéma' caniohuatama', ansiano'pian amatoco' Yosë nonchina'. "Quisocriso catahuainquén," ta'tona', pi'pian tomaquë pashichínquéma'. Ina quëran Yosë nonchina' anoyatacaso marë'. ¹⁵ Ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëcaso' ya'huërin. "Ya'ipi Siniöro nanitáparan," topachina', anoyatarín. Oshahuanpachina', inanta' inquitarin. ¹⁶ Napoaton ma'sona tëranta' co noyahué' nipatëhua', imarëhuasopita capini nisha'huítahua'. "Ina marë' caso' oshahuanahué'" nitahua'. Itohuaran capini Yosë nontahua' anoyachínpoa'. Ya'ipi co noyahué' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', chiniquén ina nontohuatëhua', na'con catahuarínpoa'.

¹⁷ Ni'co'. Iniasë canpoa pochachin niponahuë', chiníquën Yosë nontohuachina, natanin. "Na'a piyapi'sa' Sinioro co imarinënguënhuë'. Quëma nohuanton, ama o'nainsohuë'," itohuachina, cara pi'ipi na'con co pi'pisha tēranta' o'naninhuë'. ¹⁸ Ina quëran Yosë nontantahuachina: "Quëma nohuanton o'naanta'in," itohuachina, o'naantarin. Sharo'sa' papotantarin. Napoaton canpoanta' noyápiachin cancantatëhua', chiníquën Yosë nontahua'.

¹⁹ Noya iyaro'sa' nipënëncó'. A'naso' no'tën nanan nitotaponahuë', nisha cancantohuachina, a'naya a'nayanquëma' pënëncó' no'tëquën yonquianta'in.

²⁰ Natëhuachinquëma', chimpinachina co parisitomiatapihuë'. Ya'ipi osahanëna' Yosëri inquitarin. Pënënama' ni'ton, noyápiachin cancantantapi huachi. Ina yonquiatoma', nipënëncó'. Nani huachi.

Santiago

Pitrori Yosë piyapinënpita ninshitërinso'

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ca Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' isëquë ya'huarahüë. Quisocristo a'parinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitaso' aparisitätënënuëma', ayanquërinënuëma' ni'ton, nisha nisha parti ya'huëarama'. Pontoquë, Carasiaquë, Capatosiaquë, Asiaquë, Pitiniaquë, inaquëpita ya'huëramaso' nanan a'pataranquëma'. Tëhuëenchachin co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahüë'. Yosë nohuanton, Quisocristo imarëhua' ni'ton, Yosë'pa' ya'huëmiatarihua'. Isëquëso' topinan yacapatatëhua pochin ninëhua'. ² Iráca quëra huarë' Tata Yosë nohuitërinquëma'. Nosoroatënuëma', huayoninquëma' huëntonënuë ya'conacamaso marë'. Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' natëcamaso marë'. Quisocristo corosëquë chimin oshanëma' inquitinquëmaso marë'. Yosë nontërama' ni'ton, oshanëma' inquitërinquëma'. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Yosë'pa' ya'huëcaso' ninarëhuaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosoroatonpoa', nasitantarëso pochin nasha cancan quëtërinpoa' ina nohuítacaso marë'. Quisocristo hua'anëntërinpoa'. "Chiminaponahuë', nantantarin ni'ton, canpoanta' nantantarihua'," ta'tëhua', noya ninarëhua'. Natëtomiätërëhua'. ⁴ Yosë'pa' nani tapatërinpoa' noya noya ya'huëcontacasos marë'. Inatohua' co manta' ta'huantarihuahüë'. Co manta' nitapiarinhuë'. Inaquëso' co yanco pochin ahuirinhuë'. Noya noya nisarin. Canpoa marë' Yosëri acorin. Inari chachin ni'sarin. ⁵ Tata Yosë ya'ipiyan nanitaparin. "Yosë co quënanpirëhuahüë', catahuarinpoa'," topatëhua', noya a'paiarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', catahuarinpoa' ahuantacasos. Ayaro' tahuëri noya nicha'ësarinpoo'. Nani yonquirin o'mantacasos. A'na tahuëri ni'sarëhua'. O'mantaquë huarë' a'paiarinpoa'.

⁶ Ina yonquiatoma', capa cancantarama'. A'na tahuëri Yosë nohuanton, pi'pian ma'sha onporama'. Ipora chachin ma'sha onpotopirinënuëmahüë', co hua'qui' parisitaramahuë'. Parisitapomarahüë', o'mantacasos tahuëri yonquiatoma', noya cancantoco'. ⁷ Ma'sha onpohuatëhua', Yosë catahuarinpoa' ya'ipi cancänënpoa quëran imacasos marë'. Oro tapacaisos marë' a'irotopisos pochin nitarinpoo'. Oro inapotohuachinara, noyápiachin pipirin. Ya'ipi në'huë huiquitahuaton, orosachin ninin. Inapochachin iporasos Yosë nohuanton, pënuë ahuiquitëresos pochin ma'sha onpotërinpoa' noya noya acoinposos marë'. Oro pa'ton niponahuë', co ya'huëmiätërinhuë'. Canpoaso nipirinhuë', Yosë natëhuatëhua', nantantarihua'. Napoaton na'con yonquia'ahua' cancänënpoa quëran huarë' natëcasos. Ina Yosë nohuantërinso'. Natëmiatohuatëhua', Yosë noya noya ni'sarinpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, noya noya acorarinpoa'. Ina pochin ya'noarihua'.

⁸ Quisocristo co onporonta' quënanapomarahüë', nosororama'. Ipora huanta' co nicapomarahüë', "Co nonpintarincohuë'. Catahuarinco," ta'toma', ina natërama'. Cancänëma quëran ina nohuitatoma', noya cancantërama'. Ina yonquiatoma', capa cancantërama'. ⁹ Imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Nicha'ësarinquëma' huachi.

¹⁰ Iráca pēnēntona' piro'sa' ninopi. "A'na tahuēri Yosē inaora nohuanton, nosoroatēnquēma', nicha'ēsarinquēma' canpitanta'," topi. Ninotona' ninshitapanaraihuē', co nitotopihuē' ma'sona tapon napopiso'. Napoaton cancantatona', Yosē quiricanēn nontopi no'téquēn nitotacaiso marē'. Noya nitotatona no'téquēn sha'huitērinenpoa'. ¹¹ Ispirito Santo nohuanton, iráca Cristo ninopi. "Parisitapon. Ina quēran nānpiantarahuatōn, noya noya ya'huapon," topi ninotona'. Napoatona', yonquiapi. "¿Ma quēmapita' o'maton, parisitapon? ¿Onporota' parisitaponso?" topi. ¹² Ina quēran Yosēri anitotērin. "Pahuanarin nanicaso'. A'na tahuēri ya'huēpisopita nitotacaiso marē' ca nohuanton, ninorama'," itērin Yosēri. Canpita iyaro'sa' nitotacamaso marē' ninopi. Iporaso' ina noya nanan chachin a'chintērainquēma'. Inápa quēran o'maton, Ispirito Santo catahuarincoi noya a'china'huaiso marē'. Anquēniro'sa quēran huarē' yanitotopirinahuē', co ya'ipiya nitotopihuē'.

Noyasáchin nicacaso' ya'huērinso'

¹³ Napoaton chiníquēn cancantatoma', yonquico' noya nicacamaso'. Sano yonquico'. Quisocristo o'mantahuachin, inaora nohuanton, nicha'ēsarinpoa'. Ina ninatoma', noya cancantoco'. ¹⁴ Hua'huaro'sa' noya nipachinara, pa'pina' natēpi. Inapochachin canpitanta' Yosēichin natēco'. Iráca co Yosē nanamēn nitotatomarahuē', co yonquiramahuē'. Yano'pihuatamara, no'pirama'. Co noyahuē' yonquihuatamara, co noyahuē' ninama'. Iporaso nipirinhue' ama inapocosohue'. ¹⁵ Tata Yosē noyasáchin ninin. Huēntonēnquē aya'coninquēma' ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantoco'. ¹⁶ Quiricanēn quēran Yosē pēnēninpoa'. "Caso' noyasáchin ninahuē. Napoaton canpitanta' noyasáchin nico'," itērinpoa'.

¹⁷ Yosē nontohuatamara, "Tata," itērama'. A'na tahuēri inaso' coisē pochin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'téquēn sha'huitarin. Co noyahuē' nipisopita no'téquēn ana'ntarin. Ya'ipi oshahuaninsopita ana'ntarin ni'ton, tē'huatacaso' ya'huērin. Chiminaquē huarē' ina yonquiatoma', noya nico'. ¹⁸ Iráca shimashonēnpoapita topinan quēran ya'huēpi. Moshatopirinahuē', co Yosē nohuitopihuē'. Inapita nonanatoma', canpitanta' topinan quēran ya'huēpiramahuē', Yosē ocoirinquēma' ina nohuitacamaso marē'. Ocoirinquēmaso marē' co coriqui pahuērētērinhuē'. Hui'nin chachin a'paimarin. Coriqui, oro, inapita a'na tahuēri ta'huantarin. ¹⁹ Hui'ninso nipirinhue' noya noya. Ina chiminpachina, huēnainēn pa'nin. Iráca cotioro'sa' co noyahuē' nipachinara, carniroa'hua noyápiachin nininso' masahuatona', tēpapi. Inapochachin Quisocristoso' noya. Co manta' oshahuanaponahuē', coroséquē chiminin. Oshanēnpoa' inquitatonpoa', ocoirinoap huachi. ²⁰ Iráca co'huara isoro'pa' ya'huēyátērasohue', Yosē yonquirin hui'nin a'paimacaso marē'. Ipora huarē' ya'norin canpitanta' nicha'ēinquēmaso marē'. Nani ayaro' tahuēri ya'caritapon chachin ya'norin. ²¹ Quisocristo anoyacancantērinquēma' ni'ton, Yosē nohuitatoma', natērama': "Tēhuēnchachin catahuarinpoa'," tēnama'. Quisocristo chiminaponahuē', Yosēri ananpitaantarin. Inápaquē quēpantarahuatōn, chiníquēn nanan quētērin. Napoaton Yosēichin imarama'. "Canpoanta' ananpitaantarinpoa'," ta'toma', ninarama'.

²² Yosē nanamēnso' no'tēn nanan. Ina natēhuatama', ya'ipi co noyahuē' yonquiramasopita naniantarama'. Noyápiachin cancantarama'. Yosē anoyacancantērinquēma' ninosorocamaso marē'. Napoaton imaramasopita capini noya ninosoroco'. Tēhuēnchachin cancanēma quēran huarē' ninosoroco'. ²³ Yosēso' co onporonta' chimininhuē'. Nanpimiatarin. Inaso' nasha cancan

quëterinquëma' huëntonënguë ya'conacaso marë'. Nasitantarëso pochin noya cancantërama'. Co piyapi quëran nasitatoma' huëntonënguë ya'conamahuë'. Nanamën quëran anoyacancantërinquëma'. Nanamënso' co onporonta' ta'huantarinhuë'. Ina natëhuatëhua', canpoanta' nanpimiatarihua'.

²⁴“Panpatëro' a'naroáchin ahuirin. Inapochachin canpoanta' chiminarihua'. Yancoro'santa' noyápiachin nipirinhue', a'naroáchin ahuihuachina, nohuatërin. Inapochachin nani ma'sha ni'nëhuasopita ta'huantarin anta'. ²⁵Sinioro nanamënso nipirinhue', ya'huëmiatarin,” ténin Yosë quiricanënguë.

Ina nanan chachin nani a'chintërainquëma'.

2

¹ Ya'ipi co noyahue' yonquiramasopita naniantoco'. Ama iyaro'sa' ni-nonpintocohue'. A'naquën noyasha nonaponaraihuë', po'oana quëran co noyahue' nipi. Ama ina pochin nicosohue'. Ya'ipi cancanëma quëran no'tëquën ninontoco'. A'napita noya ya'huëhuachina', ama noyapatocohue'. Ama pinotocohue'. ² Yosë huëntonënguë ya'conpatëhua', hua'huasha nasha huaipiso pochin ninëhua'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'sho apira apira nayarin. Sho'shotaton, noya chinirarin. Inapochachin canpitanta' Yosë noninso chachin na'con na'con nohuantoco'. Ina yonquihuatama', os-haquëran noya noya nisarama'. Chiniquën cancantatoma', noya cha'ësarama'. Yosë nanamënáchin achincancaninpoa'. ³ “Sinioroso' noya,” ta'toma', nani imarama'. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitërama'. Na'con na'con ina nohuitoco'.

Quisocristo na'pi pochin nininso'

⁴ Na'pi quëran yapëihuatëra, a'na na'piso' na'con na'con nohuantëre' pëi' achinicaso marë'. Quisocristo ina na'pi pochin ninin. Piyapi'sari co nohuantopirinahuë', Yosëriso' nóya nicaton, na'con nohuantërin. Apira apira Quisocristo yonquico'. Inaso' nanpimiatarin. ⁵ Imarama' ni'ton, canpitanta' noya na'piro'sa pochin nisarama'. Nanpimiatarama'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë acorinpoa' pëinën pochin nicacaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina na'con chinotërehua' ni'ton, corto hua'ano'sa pochin nisarëhua'. Nani tahuëri ina chinotatëhua', “Yosparinquën Sinioro,” itahua'. Nicatahuacasonta' ama naniantahuasohue'. Quisocristo catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'. ⁶ Quiricanën quëran ina ninorin: “Yapëihuachinara, noya noya na'pi nohuantopi pëi' achinicaso marë'. Cristo ina na'pi pochin nisarin. Sionquë acoarahuë. Ina natëhuatama', ‘Co naniantarinpoahuë’, ta'toma', co sëtëre'so pochin cancantaramahuë’,” ténin Yosë quiricanënguë.

⁷ Quisocristo natëhuatëhua', ina na'con nohuantarihua'. A'naquënso nipirinhue' co natëtonaraihuë', co Quisocristo nohuantopihue'. Quiricanën quëran naporin:

“Na'pi quënanpachinara, sacatoro'sa' co nohuantopihue'. Të'yatopi. Ina na'piso nipirinhue' noya noya ninin pëicaso marë’,” ténin.

Inapochachin Quisocristo noya nipirinhue' co nohuantopihue'. ⁸ Quiricanën quëran itantarin:

“Iratohuatëra, na'pi i'patahuatë', anotëre’,” ténin. Inapochachin a'naquën co Quisocristo nanamën natëtonaraihuë', nisha cancantopi. Ina marë' Yosë nohuanton, na'inpí huachi.

⁹ Imarëhuasopitaso nipirinhue' nohuantërinpoa'. Huayoninpoa' ina nohuitacaso marë'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Nani acorinpoa' corto hua'ano'sa pochin nicatëhua', ina marë' sacatacaso'. Noyápiachin cancan

quëtërinpoa'. Yosë piyapinënpoa' ninëhua'. Iráca tashi pochin cancantopirëhuahué', Yosë nicha'ërinpoa' tahuëri pochin cancantacaso maré'. Acorinpoa' Yosë noya nosororinpoaso' sha'huicaso maré'. ¹⁰ Iráca co Yosë piyapinënpoa' nipiaramahué', iporaso' nani huëntonënquë aya'coninquëma'. Iráca co insonta' tēhuënhachin nosororinquëmahué'. Iporaso' Yosë nosororinquëma'.

Yosë noya imahua'

¹¹ Nosororinquëma' iyaro'sa' ni'ton, pēnēnaranquëma'. Quisocristo imatoma', co isoro'paquë ya'huëmiataramahué'. Yosë'pa' ya'huëmiataramaso'. Napoaton ama ma'sha isoro'paquë ya'huëriinsopitaráchin yonquicosohué'. Isoro'paquë no'piápi, monshihuanapi, taparosáchin nonatona', capa cancantapi. Ama ina pochin cancantocosohué'. Ina pochin cancantohuatama', sopai minséarinquëma', co Yosë pochin cancantaramahué'. ¹² Co imapisopitahué' pinorinēnquëma'. “Co noyahué' nipi,” topi. Ina nipirinhué', noyasáchin nico' ni'inēnquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosëri catahuarin ni'ton, no'téquēn yonquihuachina', yonquiarinēnquëma'. “Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi paya,” tosapi.

Hua'ano'sa' natëcaso' ya'huërinso'

¹³ Siniro imarama' ni'ton, hua'ano'sa' natëco'. Ya'ipi acorinsopitanta' natëco'. Copirnosó' chini chiniquēn nanantërin ni'ton, natëcaso' ya'huërin. ¹⁴ Ninano hua'ano'sa', chirinchiro'sa', sontaro'sa', ponisario'sa', inapita acorin piyapi'sa' a'paicaaso maré'. Co noyahué' nipachina', ana'intapi. Noya nipachina', noya ni'sapi. Inapitanta' natëco'. ¹⁵ Ina Yosë nohuanterin. A'naquēn co Yosë nanamēn nitotatonaraihué', co yonquipihué'. Quisocristo imarama' ni'ton, a'naróachin yapinorinēnquëma'. Noyasáchin nico' ama pinoinēnquëmaso maréhué'.

¹⁶ “Yosë nicha'ërinpoa',” ta'toma', noya yonquico'. Iráca nanan co natëcaso' ya'huëpirinhué', ama ina yonquiatoma' tēhuëcosohué'. Yosë hua'anēntërinquëma' ni'ton, ina nohuanterinsoáchin natëco'. ¹⁷ Ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'. Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Yosë té'huatatoma', no'téquēn natëco'. Copirnonta' noya nicatoma', natëco'.

Quisocristo nonanacaso' ya'huërinso'

¹⁸ A'naquëma' patron maré' sacatërama'. Asacatohuachinquëma', natëco'. Yosë ni'sarinquëma' ni'ton, noya natëco'. A'naquēn patron noya. Nosororinquëma'. A'naquēnso nipirinhué' yáno'huitërin. Co noyahué' nipirinhué', inapitanta' natëcaso' ya'huërin. ¹⁹ Topinan quëran ana'intohuachinquëma', ama no'huicosohué'. Yosë yonquiatoma', ahuantoco'. Ina maré' Yosë noya ni'sarinquëma'. ²⁰ Co noyahué' nipatama', ana'ntarinquëma'. Ahuantohuatama', co ina maré' noya ni'ninquëmahué': “No'téquēn ana'intohuachinquëma', ahuantacaso' ya'huërin,” topi ya'ipiya. A'na tahuëriso nipirinhué' noya nipiaramahué', aparisitarinēnquëma'. Co no'huitatomahué', ahuantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ²¹ Ina pochin ahuantacaso' Yosë nohuanterin. Quisocristo canpoa maré' parisitërin. Parisitaton, a'chintërinpoa' canpoanta' ina pochin ahuantacaso'. Ina iyaro'sa' nonanco'. ²² Inaso' nóya ninin. Co manta' onporinhué'. Co pi'pian tēranta' nonpininhué'. ²³ Inimiconēnpitari pinopachinara, co ya'huëretërinhué'. Aparisitopirinahué', co no'huirinhué'. “A'na tahuëri Yosëri no'téquēn ana'ntarin,” ta'ton, Yosëichin natërin. ²⁴ Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Oshanēnpoa maré' corosëquë chiminin. Inaora ya'huëretërinpoa'. Ya'ipi co noyahué' yonquirëhuasopita naniantatëhua' noya nicacaso maré' chiminin. Corosëquë

parisiton, noyacancantërinpoa'. ²⁵ Ohuica chihuërinso pochin nicatehua', co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporaso' Quisocristo imarëhua'. Inaso' ohuicaro'sa' hua'anën pochin ni'ton, noya a'paiarinpoa'.

3

So'yahuano'sa' pënëninso'

¹⁻² Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' natëina'. A'naquën quëmapi'sa' co Yosë nanamën natëyatërapihuë'. Inahuanta' imacaiso marë' so'ina' noya natëina'. Noya nocoma'ina'. Ama a'na quëmapi tëhuainasohuë'. Yosë yonquiatona', noya niina'. Noyasáchin nipachin, ina nicateon, so'ionta' oshaquëran imapon nimara. Co sa'ini pënënpirinhue', noya nininso marë': "Noya nanan imasarin," tapon inanta'. ³ Ama imoyaro'sa' nitapacasoráchin yonquicosohuë'. A'naquën sanapi'sa' ainëna tapacasoachin yonquipi. Oro quëran nipiso' a'sontanpapi. Notohuaro' miyo pë'pëpi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso pa'yatopi. Noyápiachin nitapacasoráchin yonquipi. ⁴ Quisocristo imapatama', ama aipi ya'norinsoráchin yonquicosohuë'. Noyápiachin cancantamaso' na'con na'con yonquico'. Yosë pochin yonquicaso' ya'huërin. Nitaparamaso' co ya'huëmiatarinhue'. Cancanënpoa quëran yonquirëhuasopitaso nipirinhue', ya'huëmiatarin. Napoaton imoyaro'sa' sano cancantoco'. Ama pi'pian tëranta' no'huitocosohuë'. Nóya cancantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ⁵ Iráca noya sanapi'sa' Yosë natërinso' ina pochin nipi. "Yosë catahuarinco," ta'tona', inaíchin yonquipi. So'ina' noya natëtona', noyápiachin cancantopi. ⁶ Apraan sa'in ina pochin ninin, Sara itopiso'. So'in noya natërin. "Camaihuachincora, natërahuë mini," ténin. Canpitanta' imoyaro'sa' noya nipatama', ina pochin cancantarama'. Noyápiachin cancantohuatama', co të'huatochinachin cancantaramahuë'.

⁷ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroatoma' noya ichiya'huëco'. Co canpita pochin chinipihuë' ni'ton, noya nicateoma', sanoanan quëran nontoco'. Inapitanta' Quisocristo imapi ni'ton, canpitarë'quëma chachin Yosë huëntonënuë ya'conpi anta'. Inapitanta' nanpimiatapi. Ina yonquiatoma', sa'ama' noya nosoroco'. Inapotohuatama', Yosë nontohuatama', catahuarinquëma'.

Aparisitërinënpoo'sa'

⁸ Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'. A'naquën sëtohuachina', noya nontoco' ama aquëtë' sëchinasohuë'. Noya cancantohuachina', canpitanta' noya cancantoco'. Imaramaso capini ninosoroco'. Ninosoroatoma' iyaro'sa' nicatahuaco'. Ama ninocancosohuë'. Canpitanta' imoyaro'sa', noya niontoco'. ⁹ Piyapi'sa' ma'sha onpotohuachinënuëma', ama i'huëretacamaso' yonquicosohuë'. Pinopachinënuëma', ama canpitariso' pinocosohuë'. Noya nontoco'. Naporahuaton, Yosë nontoco' inapitanta' catahuain. Imapatëhua', ina sha'huitërinpoa' a'napitanta' nosorocaso'. Napohuatëhua', Yosë noya catahuarinpoa'. ¹⁰ Iráca quiricanën quëran itërinpoa':

"Noya ya'huëcamaso' nohuantohuatama', noyasáchin nonco'. Ama insonta' nonpintocosohuë'. Inapohuatama', noya cancantatoma', noya ya'huarama'.

¹¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', nóya nico'. Sano piyapi nicateoma', ama insonta' no'huicosohuë'. A'napitanta' catahuaco' noya nini'tona' ya'huë'ina'.

¹² Noya nipatama', Sinioro a'paiarinquëma'. Ina nontohuatama', natanarinquëma'. Nipirinhue', co noyahuë' nipatama', co Sinioro tahuëretarinquëmahue', ténin.

13 ¡Noyasáchin nipatama', co a'napita yai'huèrëtarinquëmahuè!' 14 A'na tahuëriso nipirinhue' imaramaso marè' aparisitohuachinënquëma', ama të'huatocosohuè'. "Quisocristo marè' parisitarèhua'," ta'toma', noya cancantoco'. Yosè noya catahuarinquëma' ni'ton, ama pa'yancosohuè'. 15 Ya'ipi cancanëma quëran Quisocristo yonquico'. Inaso' hua'anëntërinpoa' ni'ton, chinotoco'. Nani tahuëriya chiniquën cancantatoma', yonquico' Quisocristo nanamën sha'huicamaso marè'. Ina quëran "¿Onpoatomata' imarama'?" itohuachinënquëma', a'naroáchin no'tëquën sha'huitarama'. 16 Ama no'huitë pochin chiniquën sha'huatocosohuè'. Sanoanan quëran pënëncó'. Yosè yonquihuatama', noya sha'huitarama'. Quisocristo imarama' ni'ton, noyasáchin nicatoma', noyápiachin cantotoco'. Ina quëran pinopirinënquëmahuè', "Co'ta noya nisapi. Quëmariso' nonpinapiran," itarin a'narinta'. Itohuachina, pinotona'piso' tapanarin.

17 Co noyahuè' nipatëra, parisitacaso' ya'huërin. A'na tahuëriso nipirinhue' Yosè nohuanton, imarèhuasopitanta' parisitarèhua'. Noya nipirèhuahuënta', piyapi aparisitarinënpoa'. Ina pochin parisitacaso' Yosè nohuantërin. 18 Quisocristonta' nóya niponahuè', oshahuanëhuaso marè' parisitërin. Oshanënpoa' inquitinpoaso marè' chiminin. A'naromaréachin chiminin. Noya niponahuè', oshahuano'sa marè' chiminin. Canpoanta' Yosè nohuitacaso marè' chiminin. Piyapi ni'ton tëhuënchachin tëpapi. Chiminaponahuè', nanpiantarin ni'ton, noya noya ya'huantarin. 19 Ina pochin nanopiantaton, pa'nin chimipiro'sa' ya'huërinquë. Inaquë tashinan pëiquë ya'huapiso pochin nininsopita nanan sha'huitonin. 20 Inapitaso' iráca Noi nanopiso', pa'pi co noyahuè' cancantopi ni'ton, ina nohuanton, Noi pënëntárin. Pënëntopirinhuè', co yanatëpihuè'. Yosëso' co a'naroáchin ana'intërinhuè'. Noi panca nancha nicaso', ninarapirinhuè', co natëpihuè' ni'ton, ana'intërin. Ipora huanta' parisitapi. Noiso' nancha tinirahuaton, ya'conin. Naporó' posaya'píchin ii' quëran cha'ëpi. 21 Inapochachin iporaso' Yosè nicha'ësarinpóa'. Anoyacancantohuachinpóa', aporintërinënpoa'. Co në'huè' inquitinënpoaso marè' aporintërinënpoahuè'. Aporintëhuachinënpoara, Yosè nontèrèhua' catahuainpoaso marè'. "Ya'ipi oshanëhuè' inquitoco. Catahuaco noyasáchin nicato, noyápiachin cancanchi," itèrèhua'. Ina marè' anoyacancantërinpoa'. Quisocristo nanopiantarin ni'ton, nicha'ësarinpóa'. 22 Nanpiantarahuatón, Yosè'pa' pantarin. Yosè inchinan quëran huënsëaton, chiní chiniquën nanantarin. Ya'ipi anquëniro'sa', hua'ano'sa', chiniquën nanantërinso'pita inapitari natëpi huachi.

4

Íráca naporè'huaso' naniantahua'

1 Quisocristo isoro'paquë o'maton, tëhuënchachin parisitërin. Napoaton canpítanta' parisitohuatama', ahuantoco'. Quisocristo yonquiatèhua', noya ahuantohuatèhua', noya noya cancantarihua'. Co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuè'. 2 Napoaton ama iráca naporamaso pochin yonquicosohuè'. Ipora quëra huarè' Yosè nohuantërinsoáchin natëco'. 3 Hua'qui' co noyahuè' ninama'. Monshihuanama', nisha nisha sanapi noyarama', no'pirama'. Pita nicacasoáchin yonquirama'. Mamanshi mosharama', co inapita moshacasohuè' nipirinhue'. Iráca co Yosè imatomahuè', inaporama'. Inapomatoma', tahuëri chinirama'. 4 Iporaso nipirinhue' imarama'. A'napita yano'pihuachinara, amatopirinënquëmahuè'. Co yano'pihuatamarahuè', no'huirinënquëma'. "¿Onpoatomata' pita nipatëira, co yani'namacoihuè'?" itatënënquëma', pinorinënquëma'. 5 Iporaso' pinopirinënquëmahuè', ayaro'

tahuëri nanihuachin, Yosë sha'huitinpoaso' ya'huërin. Nanpirëhuasopita, chiminpisopita, ya'ipinpoa' coisë pochin nontarinpoa'. Co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'ntarin. ⁶ A'naquën nohuitëramasopita nani chiminpi. Piyapi ni'ton, chiminpi. Chiminaponaraihuë', co'huara chimiyantërasoihuë', Quisocristo nanamën a'chintopi. Natëpi ni'ton, hua'yanëna quëran Yosë pochin nanpimiatapi.

Nisha nisha acorinpoaso'

⁷ Ayaro' tahuëri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. Noya yonquiatoma', Yosë nontáco'. ⁸ Ya'ipi cancanëma quëran noya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Piyapi nosorohuatama', co noyahuë' nipirinahuënta', a'naroáchin nanan anyatarama'. Co noyahuë' nipisopita naniantatoma', co huachi yonquiaramahué'. ⁹ Ama apiracosohué'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nontoco'. Noya cancantatoma', a'caco', ahuë'ëtoco'. ¹⁰ Yosë imarëhuasopita acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' nitotacaso'. Napoaton ama topinan quëran ya'huëcosohué'. Ma'sona nitotohuatama', noya nico' a'napita catahuacaso marë'. Noya noya imacamaso marë' nicatahuaco'. ¹¹ A'naquën Yosë nohuanton, nitotopi pënëntacaiso'. Nitotohuatama', Yosë noninso chachin pënëntoco'. A'naquëonta' Yosë nohuanton, cania'piro'sa', sa'ahuaros'a', inapita catahuapi. Yosë catahuarinquëma' ni'ton, ina yonquiatoma', a'napita noya catahuaco'. Ma'sona tëranta' nipatama', ya'ipi cancanëma quëran nico'. Piyapi'sa' nicatënëinquëma' Yosë noya noya yonquicaiso marë' inapoco'. Yosëso' noya noya ninin. Chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Quisocristo catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. Amen.

Nisha nisha parisitërehuas'

¹² Na'con iyaro'sa', imoyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' chiniquën parisitohuatama', ama pa'yancosohué'. Co topinan quëran ma'sha onporamahué'. Imarama' ni'ton, ina pochin parisitacaso' ya'huërin. Yosë nohuanton, napoarama' noya noya imacamaso marë'. ¹³ Quisocristo parisitërinso pochin parisitohuatama', noya cancantoco'. Ina quëran chiniquën nanantaton o'mantahuachin, noya noya cancantarama'. ¹⁴ Imaramaso marë' pinopachinëinquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ispirito Santo ya'coancantatëinquëma' achinicananarinquëma' ni'ton, noya cancantoco'.

¹⁵ A'naquën piyapi'saso' co noyahuë' cancantopi. Tëpatopi, ihuatopi, nanan pa'yatopi inapitaso' ana'ntacaso' ya'huërin. Ama inapita pochin yonquicosohué'. Ina marë' parisitohuatëhua', tapanacaso' ya'huërin.

¹⁶ Nipirinhué', imaramaso marë' aparisitohuachinëinquëma', ama tapanacosohué'. "Quisocristo imarai mini. Ma noyacha Tata Yosëso paya," topatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

¹⁷ Nani ana'intinpoaso' naniriarin. Ipora chachin imarëhuasopita pi'pian pi'pian ana'ntarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', tatanpoa pochin pi'pian ana'ntarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. ¡Ayaro' tahuëriso nipirinhué' co nanamën natëpisopitahuë' chiniquën ana'ntarin! Parisitopiquë a'pararin ni'ton, parisitomiatapi. ¹⁸ Yosë quiricanëquë sha'huitërinpoa': "Noya piyapi'santa' parisi quëran cha'ësapi. ¡Oshahuano'saso nipirinhué' co onporonta' cha'ësapihuë'! Ya'ipi co noyahuë' nipisopita chiniquën parisitomiatapi," ténin. ¹⁹ Napoaton Yosë nohuanton parisitohuatama', noya nico'. "Catahuaco Siniro chiniquën cancanchi," itoco'. Yosë chachin nininpoa'. Inaso' co onporonta' naniantarinpoahuë'.

5

Ansiano'sa' pënëinso'

¹ Ya'ipi ansiano'sanquëmanta' pënënanquëma'. Canta' ansianoco ni'to, achinicancainquëma', ténahuë. Quisocristo isoro'paquë nipon, nohuitërahuë. Corosëquë parisitohuachina, cari ni'nahuë ni'ton, sha'huirárahue. O'mantahuachin, canpoanta' inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'. Napoaton iporaso' pënënananquëma' noya nicacamaso marë'. ² Quisoso imapisopita iyaro'sa' noya ni'co'. Yosë acorinquëma' ya'huëramaquë a'chinacamaso marë'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'pairinso pochin noya a'paico' imamiachina'. A'naya tëranta' co noyahuë' nipachin, sanoanan quëran pënënc'o' noya yonquianta'in. Nani tahuëri catahuaco' noya imaina'. Ama chirotomahuë', a'chinco'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin. Ni'ton, canpitanta' noya nohuantatoma', a'chinco'. Ama canacaso marë' a'chincosohuë'. Noya cancantatoma', Yosë marë' sacatoco'. ³ Pënëntohuatama', ama chiniquën nontocosohuë'. Ama hua'an pochin cancantatoma', camaitocosohuë'. Yosë acorinquëma' a'chintëramasopita catahuacamaso'. Napoaton noya yonquiatoma', noya nico' inapitanta' inachachin nonainquëmaso marë'. ⁴ Quisocristo imarëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri o'mantararin. Noya ansiano'sa' nipatama', napor'o' noya canaarama'. Isoro'paquë canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtopyrinahuë', inaso' a'naroáchin ahuirin. Inapaquëso nipirinhuë' canahuatama', ya'huëtomiatarinquëma'. Noya noya ya'huëcontarama'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁵ Hui'napi'sanquëmanta' ansiano'sa' natëco'. Ya'ipinquëma' noya yonquiatoma', nicatahuaco'. Quiricanën quëran itërinpoa': "Caora noya nisarahuë, ta'toma', nocantohuatama', Yosë co noya ni'sarinquëmahuë'. Nipirinhuë', 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco,' topatama', inaora nohuanon, Yosë noya catahuarinquëma'," ténin. ⁶ Parisitapomarahuë', ama Yosë no'huicosohuë'. Chiniquën nanantaton, ni'sárinquëma ni'ton, natëco'. Ina noya yonquihuatama', tahuëri nanihuachin, noya noya acoarinquëma'. ⁷ Ama ma'sha onpochináchin yonquicosohuë'. Ya'ipiya Yosë sha'huitoco' catahuainquëma'. Ina quëran: "Nosoroatonpoa', co naniantarinpoahuë'," ta'toma' saño cancantoco'.

Sopaiyaminsërinpoaso'

⁸ Sopaiso' inimiconënpoa'. Yacamairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Pa'pini' yamaninposo pochachin sopai pa'sarin piyapi'sa' minsëcaso marë'. Napoaton noya yonquiatoma', ni'sáco'. ⁹ Ama pi'pian tëranta' ina tahuëretocosohuë'. Chiniquën cancantatoma', sha'huitoco' pa'in. Yosëichin natëco'. Co canpitaichin parisitaramahuë'. Ya'ipi parti Yosë imarëhuasopita parisitarëhua'. Ina yonquiatoma', chiniquën cancantoco'. ¹⁰ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Iporaso' ma'sha onpopirëhuahuë', catahuarinpoa'. Co hua'qui' parisitarihuahuë'. Ina quëran nosoroatonpoa', anoyatarinpoa'. Achinicananarinpoa'. Noya noya acoarinpoa'. ¹¹ Yosë chini chiniquën nanantërin. Ya'ipiya hua'anëntarin ni'ton, co onporonta' pipiarinhuë'. Inasáchin chinochina'. Amen.

Tiquiapon pochin ninshitërinso'

¹² Iya Siripano catahuarinco ninshita'huanquëmaso'. Inaso' noya ni'nahuë. Noya imarin. Nani pi'pian ninshitéranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Yosë yonquirinpoaso chachin nani sha'huitëranquëma'. Noya nosororinpoa, tēnahuë. Ina yonquiatoma', ama a'pocosohuë'.

¹³ Papironiaquënta' Yosëri huayoninsopita ya'huëpi. Inapita saludos a'patarinēnquëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' hui'nahuë pochin ni'nahuë. ¹⁴ Ya'ipinquëma' noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Nani huachi.

Pitro

Pitrori imapisopita ninshitaantarinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Simon Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahüë. Quisocristoíchin hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahüë. Ina acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, canpítanta' Quisocristo natërama'. Quiya pochin imarama' ni'ton, canpítanta' nicha'ësarinquëma'. Ma noyacha Quisocristo anoyacancantërinpoa paya, tënëhua'. Inaso' Yosë ni'ton, chinotërehua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya ni'ninpoa'. Napopianachin nosororinpoa' ni'ton, catahuaringuëma' canpítanta' cancanëma quëran huarë' natëcamaso'. ² Yosë inaora nohuanton noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Noya noya nohuitohuatama', noya noya cancantarama'. Siniro Quisocristo nohuitohuatama', na'con catahuaringuëma' sano cancantacamaso marë'.

Noya noya imacaso' ya'huërin

³ Quisocristoso' chiniquën nanantaton, ya'ipiya nanitaparín. Ina imatëhua', catahuaringpoa' Yosë pochin cancantacaso marë'. Ina Yosë anohuitërinpoa'. Huëntonënquë nani aya'coninpoa'. Inaso' nóya ni'ton, nohuantërin canpoanta' inapochachin cancantacaso'. Ina nohuitohuatëhua', catahuaringpoa' onporahuatësona noya noya chinotacaso'. ⁴ "Caora nohuanto, catahuaranquëma' noyápiachin cancantacamaso marë'," itatonpoa', na'con catahuaringpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Sopai yacamairinpoa' co noyahüë' nicacaso marë'. Sopai natëhuatëra, monshihuanë', canacasoáchin yonquirë', co noyahüë' cantantëre'. Inapohuatëra, oshaquëran nitapicancanë'. Quisocristoso nipirinhüë' nicha'ërinpoa'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochin cantarinhua'. ⁵ Napoaton Quisocristo imapatama', na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. Noya nicatoma', Yosë yonquirinso chachin nitotoco'. ⁶ Ina nitotatoma', co noyahüë' yonquihuatama', a'naroáchin naniantoco'. Naporahuatoma', ma'sha onpoapomarahüë', chiniquën cantantoco'. Chiniquën cantantohuatama', ya'ipi cancanëma quëran ina chinotoco'. ⁷ Noyasha chinotatoma', imaramasopita capini noya ninosoroco'. Naporahuatoma', ya'ipi piyapi nosoroco'.

⁸ Ina pochin Yosë pënëninpoa' noya noya imacaso marë'. Ina pochin cantantohuatama', co topinan quëran imasaramahüë'. Oshaquëran noya noya cantantohuatama', noya noya Quisocristo nohuitarama'. ⁹ A'naquënso nipirinhüë' co ya'ipi cancanëna quëran Yosë imapihuë'. Co noyahüë' nipi. Co a'napita nosoropihuë'. Ina pochin cantantohuachinara, pëtorayatëreso pochin cantantopi. Pëtorayatohuatëra, co aquë quënantërehüë'. Inapochachin inapítanta co ya'ipi cancanëna quëran imatonahüë', isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquipi. Nóya cancantacaso marë' oshanënpoa' inquitopirinpoahüë', ina naniantopi. Oshaquëran somaraya pochin cantantona' co huachi nanitapihuë' Yosë nanamën natanacaiso'. ¹⁰ Napoaton iyaro'sa', na'con yonquico' ya'ipi cancanëma quëran huarë' imacamaso marë'. Yosë huayonatënuëma', nontërinquëma' ni'ton, noyá matëreso pochin imamiatoco'. Inapohuatama', co nisha cantantatoma', a'poaramahüë'. ¹¹ Cancanëma quëran huarë' imapatama', a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma' noya ya'huëmiatacamaso marë'. Siniro Quisocristo nóya

cancantaton, nicha'ësarinpoa'. Inápaquë pa'patëhua', co onporonta' pipi-arëhuahuë'.

¹² Ina yonquiato, co amirahuë' pënënta'huaso'. No'tën nanan nani nitotërama'. Noya nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' noya noya yonquicamaso marë'. ¹³ Co'huara ca chimiyantërapohuë', ina nanan chachin sha'huichinquëma' ama naniantacamaso marëhuë', tënhuë. ¹⁴ Co hua'quiya quëranhuë' chiminarahuë. Sinioro Quisocristo nani anitotërinco. ¹⁵ Napoaton ninshitaranquëma'. Naquëranchin a'chintantaranquëma'. Ina quëran chiminpirahuënta', iso quirica nontohuatama', yonquiantarama'.

Quisocristo ya'norinso'

¹⁶ “Chiniquën nanantaton, Quisocristo o'mantararin,” itërainquëma'. Sinioro o'mantacaso' tahuëri no'tëquën a'chintërainquëma'. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pisha tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Iráca isoro'paquë nipon, nisha pochin ya'notërincoi. Ya'pirahuëi quëran chachin ni'nai. ¹⁷⁻¹⁸ Quisocristoro'coi a'na motopi'pa' pa'nai. Inaquë Yosë nohuanton, huënaráchin huënaráchin ya'norin, ni'nai. Naporu chachin inápa quëran Tata Yosë noninso natanai: “Isoso' hui'nahuë, nosororahuëso'. Nóya ni'nahuë,” tënin. Yosë nohuanton, inaquë quënanatoti, natanai. Inapotatoncoi, Quisocristo chiniquën nanantërinso' anitotërincoi.

¹⁹ Ina yonquiatoi: “Ma no'tëquëncha Yosëri ninorin paya,” tënai. Iráca quëra huarë' pënëntona'piro'sa' ninshitërinënpoa'. Yosë nohuanton, co'huara nasichátëraponhuë', Quisocristo napocaso' ninopi. “No'tëquën ninshitopi,” ta'toi, quiricanën na'con natërai. Canpitanta' ina nontatoma', yonquico'. No'tëquën anitotërinpoa'. Tashi' nipachina, nanparin noya a'pintërinpoa'. Inapochachin Yosë quiricanën quëran a'pintërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Tahuërianpitaquë huarë' nanparin noya orotërin. Inapochachin ipora Quisocristo o'mantaquë huarë' quiricanën ya'huëtërinpoa' ina nohuitacaso marë'. O'mantahuachin, noyá nohuitarihua'. Huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin a'pintarinpoa'. ²⁰ Iporaso' quiricanën quëran nontërinpoa'. Co canpoara yonquinënpoa quëran ma'sona tapon naporinso' nitotërehuahuë'. ²¹ Iráca co inahuara nohuanton, ninshitopihuë'. Yosëri acorin nanamën anitotinpoaso marë'. Ispirito Santo nohuanton, Yosë yonquirinso chachin ninshitopi.

2

Nisha a'china'piro'sa' *(Judas 4-13)*

¹ Iráca Yosëri acorinsopita no'tëquën pënëntopi. A'naquënso nipirinhüë' nonpin nanan pënëntatona', israiro'sa' nonpintopi. Inapochachin iporanta' a'naquën nonpin nanan yaa'chintarinënquëma'. Noyasha nontapirinënquëmahuë', nonpintarinënquëma'. “Quiyanta' imarai,” taponaraihuë', nonpin nanan a'chinapi anishacancantacaiso marë'. Quisocristo nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Inaichin natëcaso nipirinhüë', nisha a'china'piro'saso' co yanatëpihuë'. Ina marë' a'na tahuëri Yosëri ana'intarin. A'nanaya ana'intarin. ² Co no'tëquën a'chintatonaraihuë', na'a piyapi'sa' nonpintapi. “Noya no'picaso', noya monshihuanacaso',” ta'tona', co noyahuë' nisapi. Na'a piyapi natanahuatona', inapita pochin cancantapi. “Imarai quiyanta',” taponaraihuë', co noyahuë' nisapi. Ina marë' a'napitari nicatona', Quisocristo pinosapi. “Quisocristo nanamën co imacaso' ya'huërinhuë'. Ina imapisopitaso' co noyahuë' nipi,” ta'tona', co no'tën

nanan yaimasapihuë'. ³ Nisha a'china'piro'saso' co nosororinênquëmahuë'. Canacaiso marë' nonpin nanano'sa' a'chintarinênquëma'. Inaso nipirinhüë', iráca quëra huarë' Yosëri yonquirin ana'ntacaso'. A'na tahuëri no'tëquën ana'intarin. Co naniantarinhüë' ana'ntacaso'.

⁴ Ni'co'. Iráca a'naquën anquëniro'sa' co Yosë yanatëpihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Co inapita tëranta' nicha'ërinhuë'. Parisitacaiso marë' a'parin. Tashinanquë oncorapipinan ya'huërápi. Inaquë ayaro' ninarapi. ⁵ Iráca ya'huëpisopitanta' co nicha'ërinhuë'. Co noyahuë' nipachinara, Yosë nohuanton, panca pacon pa'nin. Ii' quëran ta'huantopi. Noiso' Yosë imaton, no'tëquën pënëntopirinhüë', co yanatëpihuë' ni'ton, ya'ipiya ta'huantopi. Noisáchin nicha'ërin. Ya'ipi quëran posaya'píchin cha'ëpi. ⁶ Ina quëran Sotomaquë ya'huëpisopitanta' ana'intërin. Co noyahuë' cancantohuachinara, Sotoma, Comora, cato' ninano chachin noyá ahuiquitërin. Ya'ipiya chiminpi. Ayonquiinpoaso marë' inapita aninshitërin. "Co noyahuë' nipatëhua', chiniquën ana'intarinpoa'," tënëhua'. ⁷⁻⁸ Sotomaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Monshihua-nacaisoáchin yonqui. A'naratipita co noyahuë' nipi. Inaquë a'na quëmapíchin noya ninin, Loto itopiso'. Nani tahuëri, nani tahuëri co noyahuë' nípiso nicaton, sëtërin. Taparo' nonpachinara, co noya nataninhüë'. Sëtacasoáchin cancantërin. Sacai' niponahuë', inaora Yosë yonquirin. Ina marë' Yosëri nicha'ërin. ⁹ Inapochachin ipora Quisocristo imapatëhua', Yosë nanitërin catahuainpoaso'. Sopai yamínsëpirinpoahuënta', Yosë catahuainpoa' cha'ëcaso marë'. Oshahuano'saso nipirinhüë' ana'intarin. Nani yonquirin chiniquën ana'ntacaso'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, no'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin.

¹⁰ A'naquën co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëpihuë'. Inapitaso' chini chiniquën ana'intarin. Co Yosë natëtonahuë', co noyahuë' nicacaisoráchin yonqui. A'naratipita taparo' nisáponaraihuë', co ina marë' tapanpihuë'. "Caora noya nitotërahuë'," ta'tona', co inso tëranta' yanatëpihuë'. Chiniquën nanantopisopita Yosëri acorinso' co quënanpirinhüë', pinopi. ¹¹ Anquëniro'saso nipirinhüë' inapita quëran chini chiniquën nanantaponaraihuë', co nohuantopihuë' pinotacaiso'. "Yosëri ana'inchin," ta'tona', tananpitopi.

¹² Nisha a'china'piro'saso' ma'shoro'sa pochin cancantopi. Co manta' yonquihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Yosë yonquirinso' co nitatatonaraihuë' pinopi. Ni'co'. Ma'shoro'sa' tananquë quënanpatëra, tëparë', co nosororinhüë'. Ina marë' Yosëri acorin. Inapochachin nisha a'china'piro'saso' ta'huantapi. Oshanëna marë' Yosëri ana'intarin. ¹³ Piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' parisitapi. Isoro'paráchin yonquiatona', capa cancantacaisoáchin yonqui. A'morëso mancharinso pochin nicatona', nitapicancanpi. Imaramasopita niyontonpatamara, "Quiyanta' imarai," ta'tona', ya'conpi. Nonpintatëniquëma', ichicoshatapirinhüë' inëquëmahüë', inahuaso' co noyahuë' nicatona taparo' nipi.

¹⁴ Sanapi quënanpachinara, monshitacaisoráchin yonqui. Co nanitopihuë' naniantacaiso'. Co chiniquën cancantopisopitahuë' nonpintatona', anishacancantapi. Huënsonquë ma'sha manëso pochin nonpintapi. Ma'sharáchin yonquiatona', noyapatopi. Napoaton Yosëri ana'intarin. ¹⁵ No'tën nanan a'porahuanta', Yosë iranën quëran pëshonpi. Paramo pochin cancantopi. Piro hui'nin inaso'. Iráca pënëntopirinhüë', coriqui na'con na'con nohuantërin. "Nonpinacaso' co noyahuë' nipirinhüë', inapoato, na'con canarahuë'," ta'ton, co noyahuë' ninin. ¹⁶ Co yanatërinhuë' ni'ton, Yosëri chiniquën no'huirin.

Moranën co nitononaponahuë', Yosë nohuanton, piyapi pochin nonin. Ina nonin quëran Yosëri pënënin co noyahuë' yonquirinsopita naniantacaso marë'.

¹⁷ Nisha a'china'piro'sa' co Quisocristo nanamën a'chinpihuë'. Poso yanirinso pochin nipi. Yanihuachina, co huachi o'ocaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nonpintarinënguëma'. Isonta' yonquico'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', chitoro' yaráton quënanpatëra, pa'yatopirëhuë'. Panca ihuani quëpahuachina, co huachi o'naninhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nisapi. "Noya noya a'chintarainquëma'," itopirinënguëmahuë', co tëhuëenchachin catahuarinënguëmahuë'. Nani iráca Yosëri yonquirin ana'intacaso'. Tashinanquë a'pararin. Inaquë parisitápona'. Co onporonta' pipiponahuë'. ¹⁸ Inahuara nipa'yatatona', topinan quëran nontarinënguëma'. Nisha nisha yonquipi. Nasha ya'conpispopita a'naroáchin nonpintopi. Ipora huarë' co noyahuë' yonquipisopita naniantapirinahuë'. "Huëco' no'piahua'. Noya no'picaso'. Noya monshihuanacaso'," itopi nonpintatona'. ¹⁹ "Co insonta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuanton ya'huëco'. Ma'sona tëranta' yanipatama', nico'. Inapohuatama', capa cancantarama'," itopirinënguëmahuë', co inapita tëranta' inahuara nohuanton ya'huëpihuë'. Sopai nohuanton, no'pipi, monshihuanpi, co noyahuë' nipi. Insosona minsëhuachinpoa', hua'anëntërinpoa'. ²⁰ Quisocristo nanamën natanpachinara, natëpirinahuë'. "Cha'ësarahuë huachi," ta'tona', co noyahuë' yonquirinsopita pi'pian naniantopi. Ina quëran nisha cancantatona', Yosë' poantapi. Co noyahuë' niantahuachinara, sopairi minsërin. Ina marë' na'con na'con Yosëri ana'intarin huachi. ²¹ No'tën nanan nitotaponaraihuë', co imamiatopihuë'. Noya nicacaso' a'chintopirinahuë', ina naniantopi. Co onporonta' natanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'. Nani Yosë a'popi. ²² Ma'pitacha nipi paya. Imaponaraihuë' a'pohuachinara, iráca ninshitatona napopiso chachin nipi: "Ni'nira imohuachina, co yonquirinhuë'. Imorinso chachin caantarin. Coshinta' i'quë pa'mopirinahuë', naquëranchin shipiroquë quëhuëantaton, në'huëtantarin," topi. Inapochachin inahuanta niconpi.

3

O'mantacaso' tahuëri

¹ Nosororanquëma' iyaro'sa'. I'hua quirica a'patëranquëma' nontacamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantatënguëma', pënëantaranquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'. ² Iráca noya pënëntona'piro'sa' ya'huëpi. Ninotona', Yosë quiricanënguë ninshitopi, nani nonterama'. Naporahuaton, quiyanta' Quisocristo pënënincoiso' a'chintërainquëma'. Inaso' nicha'ësarinpoa'. Ca'tano'sanënpitacoi chachin a'parincoi. Ama naniantacamaso marëhuë' ninshitaranquëma'.

³ Iso' na'con yonquico'. O'mantacaso' tahuëri ya'caritohuachin, co noyahuë' piyapi'sa' ya'huapona'. Co Yosë natëtonaraihuë', ma'sona yonquipiso' nisapi. Co noyahuë' cantantapi. Quisocristo sha'huëtërinpoaso' tëhuaapi. ⁴ "iMa'pitacha nonama paya! 'O'mantararahuë', ÷itërinquëma' ti? Intohuasó' Quisocristoso' nimara, capa. Co o'maarinhuë', tënai. Tatanënpoarinta ninarápirinahuë', nani chiminpi. Isoro'pa' ninin quëra huarë' inachachin inachachin nisárin. Co onporonta' nisha tahuëri nisarinhue'," tosapi. ⁵ Co yanatëtonaraihuë', co yonquiapihuë'. Iráca co manta' ya'huëpirinhue'. Ina quëran Yosë nonaton, isoro'pa' acorin. Inápaquë ya'huë'insopitanta' acorin. Isoro'paso' iisáchin nipirinhue', ina nohuanton, yaniro' ya'norin. ⁶ Ina quëran piyapi'sa' co noyahuë' nipachinara, ii' quëran chachin ata'huantërin. ⁷ Inapochachin ipora isoro'pa', pi'iro'të', inapita ya'huëpirinahuë', nani Yosëri

chinotërin ana'intacaso': "A'na tahuëri pën quëran ata'huantarahuë," tënin ni'ton, tahuëri nanihuachin, pën quëran chachin ata'huantarín. Naporo' tahuëri ya'ipi oshahuano'sa' chiniquën ana'intarin. Parisitopiquë a'pararin.

⁸ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. "A'na tahuëriso' a'naroáchin na'huërin. Huaranca pi'ipiso' hua'qui'," tënëhua'. Yosëso nipirinhüë' co canpoa pochin yonquirinhüë'. Huaranca pi'inta' nipirinhüë', Yosëriso' a'na tahuëriáchin pochin ni'nin. Huaranca pi'ipi, a'na tahuërirë' napopianachin pochin ni'nin.

⁹ A'naquën napopi: "Yosë hua'quiarin. Naniantërinpoa'," topirinhüë', co hua'quirinhüë'. Co topinan quëran sha'huitërinpoahuë'. Nosoroatonpoa', ninarin. Co nohuanterinhüë' a'na piyapi tëranta' parisitopiquë pacacaso'. Na'con na'con piyapi'sa' co noyahüë' yonquipisopita naniantacaiso marë' ninarárin.

¹⁰ Napoaponahuë', tahuërinën nanihuachin, Sinioro o'mantararin. Ni'co'. Tashi' co yonquiasëhuë', ihuatë' huë'nin. Inapochachin a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin huachi. Naporo' tahuëri pi'iro'të' huëntoncaarin. Chiniquën huëntoncahuachin, ta'huantarín. Pi'i, tayora, inapita huëya ni'ton, soquiarin huachi. Isoro'pa', ya'ipi ya'huërinsopita, inapita huiquitapi.

Noya yonquicaso' ya'huërinso'

¹¹ Co manta' ya'huëmiatarinhüë'. Ya'ipi ta'huantarín ni'ton, ¡Yosë pochin cancantatëhua', noyasáchin niahua'! ¹² O'mantacaso' tahuëri noya ninahua'. "Manoton o'manta'in," ta'tëhua', noyápiachin cancantahua'. Ina tahuëri nanihuachin, ya'ipi inápaquë ya'huërinsopita pën quëran ta'huantarín. Pi'i, yoqui, tayora, inapita soquiarin. ¹³ Napoaponahuë', nasha ya'huaantapon. Nani Yosë sha'huitërinpoa'. "A'na tahuëri nasharo'pa', nasha pi'iro'të' inapita acoantapo," itërinpoa'. Ina ninarëhua'. Inaquë noyasáchin nisarëhua'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa', ina ninatoma' na'con yonquico' noyasáchin nicacamaso marë'. "Quisocriso nanan anoyatërinpoa'," ta'toma', noya nini'toma', ya'huëco'. Ya'ipi co noyahüë' yonquiramasopita naniantatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran o'mantahuachin, noya ni'sarínquëma'. ¹⁵ Nosoroatonpoa', hua'qui' Sinioro ninarin na'con na'con piyapi'sari natëcaiso marë'. Ina quëran inapitanta' nicha'ësarín. Ama ina naniantocoso'huë'. Inachachin iya Paononta' ninshitérinquëma'. Inaso' iyanpoa pochin ni'nëhua'. Yosë nohuanon, no'tëquën nitotaton, ninshitérin.

¹⁶ Na'a quirica ninshitaton, nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita a'patërin. Noya pënënpirinhüë', pi'pian sacai' yonquicaso'. A'naquën piyapi co Yosë nanamën nitotatonahuë', nisha nisha yonqui. Paono ninshitérinso' nontopirinhüë', co noya yonquiatonaraihuë', ma'sona tapon naporinso' anishatopi. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' anishatopi. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'intarin huachi.

¹⁷ Napoaton iyaro'sa' nani pënënanquëma' ni'ton, ni'cona nonpin-tochinëquëma'. Iporaso' noya yonquipiramahuë'. Co noyahüë' nipisopita yanonpitarinëquëma' inapita pochin nisha nisha cancantacamaso marë'.

¹⁸ Canpitaso nipirinhüë', Sinioro Quisocrisoíchin yonquico'. Inaora nohuanon, nosororínquëma' ni'ton, nani tahuëri yacatahuarínquëma'. Inasáchin yonquihuata'ma', oshaquëran noya noya nohuitarama'. Inaso' nicha'ësarínpoa'. Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ayaro' tahuëriquë huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen. Nani ninshitéranquëma huachi.

Pitro

Coanshari imapisopita ninshitérinso'

Quisocristo no'téquén anitotérinpoaso'

¹ Iso quirica a'pataranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Quiyanta' isëquë noya ya'huarai. Quisocristo noya noya nohuitacamaso marë' ninshitaranquëma'. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', inápaquë ya'huërin. Ina quëran o'marahuaton, a'chintërincoi, natanai. Quiyaso' ni'nai. Nirayari. Nonën chachin ya'huëtërin, së'huarai. Inasáchin Yosë yonquirinso' anitotérinpoa'. Ina nohuitoahuatëhua', nóya nanpimiatarihua'. ² Isoro'paquë o'mahuachina, quiyarisó' ni'nai. Nohuitatoi, sha'huitarainquëma'. Inaso' nanpimiatarin. Iráca inápaquë ya'huërin. Tata Yosëré chachin ya'huërin. Nappináchin yonquipi. ³ Inápaquë ya'huaponahuë', o'mahuachina, piyapicoi ni'nai, a'chininsonta' natanai. Pa'pionta' anohuitërincoi. Hui'nin nohuitatoi, nohuitërai. Nipayarëso pochin ninai. Napoaton ninshitaranquëma' canpitanta' Quisocristo nohuitacamaso marë'. Quiya pochachin Yosë nohuitoco' nipayarëso pochin nicacamaso marë'. ⁴ Ina pochin cancantohuatama', nóya cancantarihua'. Ina marë' ninshitaranquëma'.

Tahuëri pochin nininso'

⁵ Noya nanan Quisocristo anitotérincoi. Ina nanan chachin sha'huitaranquëma'. “Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantërin. Co pi'pisha tëranta' tashi pochin cancantërinhuë',” itërincoi. ⁶ Tashi pochin cancantohuatëhua', co Yosë nohuitarihua'huë'. “Yosë nohuitërahüë,” tapomarahüë', co noyahüë' cancantohuatama', nonpinama'. Co no'tën nanan imaramahuë'. ⁷ Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantërin. Canpoanta' tahuëri pochin yonquihuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Naporahuaton, noya nini'tëhua' ya'huarihua'. Hui'nin chachin chiminin ni'ton, ya'ipi oshanënpoa' inquitariinpoa'. Huënnainën quëran anoyacancantariinpoa'.

⁸ “Co oshahuancohuë',” topatëhua', canpoara ninonpintërehua'. Co no'téquén yonquirëhuahuë', co tëhuëenchachin imarëhuahuë'. ⁹ Onporosona co noyahüë' nipatëhua', Yosë nontahua'. “Tëhuëenchachin co noyahüë' nicato, oshahuanco',” topatëhua', Yosë oshanënpoa' inquitariinpoa'. Co nonpintërinpoahuë'. Quisocristo chiminin ni'ton, nanitërin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'. Noyápiachin cancan quëtarinpoa'. ¹⁰ “Ya'ipinquëma' co noyahüë' ninama',” itërinpoa' Yosë. Napotopirinpoahuë', “Noya ninahuë. Co caso' oshahuancohuë',” topatëhua', “Yosë nonpintërinpoa',” tënëhuaso pochin cancantërehua'. Nanamën no'téquén sha'huitopirinpoahuë', co tëhuëenchachin natërehuahuë'.

2

Nanan anoyatërinpoaso'

¹ Quisocristo imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Ninshitaranquëma' noyasáchin nicacamaso marë'. Nipirinhuë', co noyahüë' nipatëhua', Quisocristo catahuarinpoa'. Oshahuanëhua' ni'ton, ana'ntinpoaso' ya'huëpirinhuë'. Canpoa marë' Yosë nontaton, nanan anoyatariinpoa'. Inaso' no'téquénáchin yonquirin. ² Ya'huërenamënpoa' chiminin ni'ton, nontohuatëhua', oshanënpoa' inquitariinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan

anoyatërinpoa'. Ya'ipi piyapi marë' chiminin. Ya'ipinpoa' oshanënpoa' inquitinpoaso' nohuantopirinhuë'.

³ Yosë nohuitohuatëhua', pënëninpoaso' natëarëhua'. No'tëquën natëcaso' nohuantarihua'. Ina natëhuatëhua', tëhuëenchachin Yosë nohuitërehua'.

⁴ A'naquëño nipirinhuë' "Nani Yosë nohuitërahue," topirinahuë', pënëninpoaso' co natëtonahuë', nonpiánpi. Co no'tëquën yonquipihuë'.

⁵ Yosë nanamën natëhuatëhua', noya noya Yosë nosoroarihua'. Ina pochin cancantohuatëhua', tëhuëenchachin ina nohuitarihua'. ⁶ "Yosë imarahue," topatëhua', Quisocristo pochachin cancantacaso' ya'huërin.

Nasha pochin pënëninpoaso'

⁷ Co iyaro'sa' nasha camaitërinso' ninshitaranquëmahue'. Iráca quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. "Ya'ipinquëma' noya ninosoroco'," itërinpoa'. Inachachin iporanta' pënënanranquëma'. ⁸ Co nasha camaitërinsohuë' niponahuë', nasha pochin ninshitaranquëma' cancanëma quëran huarë' ninosorocamaso marë'. Quisocristo ya'ipi piyapi nosororin. Nosoroatonquëma', a'pintëreso pochin anoyacancantërinquëma' tahuëri pochin cancantacamaso marë'. Ninosorohuatama', co huachi tashi pochin cancantaramahuë'.

⁹ A'na piyapi no'huihuatama', co Yosë imaramahuë'. "Imarahue," tapomarahue', co tahuëri pochin cancantëramahuë'. Ipora huanta' tashi pochin cancantarama'. ¹⁰ Imaramasopita capini ninosorohuatama', tahuëri pochin cancantarama'. Ina pochin nipatama', no'tëquën imarama'. ¹¹ Nipirinhuë' nino'huihuatama', tashi pochin cancantarama'. Co noyahuë' cancantatoma', co manta' yonquiaramahue'. Co nanitaramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Sopai nohuanton, somaraya pochin cancantarama'. Napoaton iyaro'sa', cancanëma quëran huarë' ninosoroco'.

¹² Canpitaso' imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicanatëquëma', ninshitaranquëma'. Quisocristo canpoa marë' chiminin. Imapatama', oshanëma' inquitërinquëma'. ¹³ A'naquëma' nani hua'qui' imatoma' a'napita catahuarama' ni'ton, Quisocristo noya nohuitërama'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Noya imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Canpitanta' hui'napi'sanquëma', nani sopai minsërama'. Napoaton ninshitaranquëma'.

¹⁴ Ya'ipi imaramasopita hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Yosë nohuitërama' ni'ton, ninshitaranquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Quisocristo noya nohuitërama' ni'ton, iyaro'sa', ninshitaranquëma'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Nani tahuëri, apia'huaro'sa', Yosë nanamën yonquiarama'. Napoaton chiniquëncancantarama'. Chiniquëncancantatoma', sopai nani minsërama'.

Isoro'paráchin pa'yatopisopita

¹⁵ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë' nisha nisha yonquipi. Isoro'paquë ya'huërinsoptaráchin yonquipi. Ama inapita pochin cancantocosohue'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohue'. Ma'sha na'con yonquihuatama', co tëhuëenchachin Tata Yosë nosororamahuë'. ¹⁶ Isoro'paquë nisha nisha ya'huërin aoshahuainpoaso marë': Monshihuanacaso'ráchin cancantëre'. Ma'sha quënanpatëra, nohuantapatëre'. Ma'huanpatëra, yanocantëre', naporë'. Inapitaso' co Tata Yosë nohuanton ya'huërinhuë'. Sopai nohuanton, ya'huërin. ¹⁷ Isoro'pa' ta'huantarin. Ya'ipi ma'shanta' ta'huantarin. Inasáchin pa'yatohuatëhua', topinan quëran nanpiarihua'. Nipirinhuë', Yosë noya imapatëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Ya'huëmiatarihua'.

Quisocristo inimiconën

18 Co hua'quiya quëranhuë', apia'huaro'sa', Quisocristo o'mantararin. "Cristo yao'mahuachin, inimiconën huë'sarin," itërinënpoa'. Nani natantërama' canpitanta'. Iporaso' na'a piyapi'sari Cristo yainimicotopi. Napoaton o'mantacaso' tahuëri naniriarin, tënëhua'. 19 "Quiyanta' imarai," topirinahue', nani pipipi. Co tëhuëenchachin Yosë huëntonënquë ya'conpihuë'. Ya'conpi naporini, co pipiitonahuë'. Pipipi quëran nitotërehua'. "Co onporonta' cancanëna quëran huarë' imapihuë'," tënëhua'.

20 Canpitaso nipirinhue' imarama'. Quisocristo nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Napoaton no'tëquën yonquirama'.

21 Nitotopiramahuë', naquëranchin pënëantaranquëma' yonquicamaso marë'. No'tën nanan imapatëhua', co nonpin nanan natëarihuhue'. 22 Tëhuëenchachin nonpin nanan sha'huitarinënquëma'. "Quisososo' co Cristohue'. Co Yosë hui'ninhue'," ta'tona', yanonpintërinënquëma'. Inapoatona', Quisocristo inimicotopi. Tata Yosënta' a'popi. 23 Yosë hui'nin a'pohuachina', co Tata Yosënta' nohuitapihuë'. "Quisocristoso' Yosë hui'nin chachin," topachina', Tata Yosënta' imasapi.

24 Ya'n'an imapoma', no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina chachin imamiatoco'. Ina imapatama', cancanëma quëran Tata Yosë nohuitarama'. Hui'nionta' noya nohuitarama huachi. 25 Quisocristo chachin sha'huitërinpoa': "Imamiatohuatamaco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama'," itërinpoa'.

26 A'naquën yanonpintarinënquëma' ni'ton, ninshitaranquëma'. 27 Canpitaso nipirinhue' Ispirito Santo ya'huëtërinquëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, ina nohuanton, ya'coancantërinquëma'. Nani tahuëri a'chintarinquëma'. Cancanëmaquë Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Co onporonta' nonpintërinquëmahue'. No'tëquën a'chintërinquëma' ni'ton, co a'napita a'chintinquëmaso' ya'huërinhuë'. Ina natëhuatama', no'tëquën yonquiarama'. Sha'huitërinquëmaso pochachin Quisocristo imamiatoco'.

28 Ipora quëran huarë', apia'huaro'sa', Quisocristo imamiatoco'. Inapohuatama', o'mantahuachin, co tapan ya'huëtërinquëmahue'. Co pa'yanaramahuë'. 29 Quisocristo noyasáchin ninin, nitotërehua'. Napoaton Yosë huëntonënquë ya'conpatëhua', noya nicarihua'. Inpitasona noya nipachina', nani Yosëri anoyacancantërin ni'ton, hui'nin pochin ni'sarin, tënëhua'.

3

Yosë hui'ninpita

1 Ma noya Tata Yosë nosororinpoa' ni'ton, hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Huëntonënquë chachin aya'coninpoa'. Co imapisopitasohue' nipirinhue' co nitotopihuë'. "¿Onpoatonta' Yosë pochin cancantacaso' nohuantonopi?" toconpi. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi. 2 Na'con, iyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' Yosë hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'. Onpopinsona nicarihua' nimara. Co ya'ipi nitochatërarëhuahuë'. Nipirinhue', Quisocristo o'mantahuachin, nirayarihua'. Ina ni'patëhua', ina pochachin nicarihua'. 3 "A'na tahuëri Quisocristo ni'sarëhua'," ta'tëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarëhua'. Quisocristoso' noyápiachin cancantërin ni'ton, canpoanta' noyápiachin cancantacaso' nohuantarihua'.

4 Yosë pënëninpoa'. Co ina natëhuatëhuahuë', oshahuanëhua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë natërehuahuë'. 5 Noya nanan nani nitotërama'. Quisocristo o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co pi'pisha

tëranta' oshahuaninhuë'. ⁶ Tëhuënychachin imapatëhua', nóya nisarëhua'. Co pa'yatarihuahuë' oshahuanacaso'. Nani tahuëri co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuütërehuahuë'. Co ya'coancantërinpoahuë'. ⁷ Ni'cona, apiá'huaro'sa', nisha a'china'piro'sa' nonpintochinëinquëma'. Noya nipatëhua', noya cancantarëhua'. Quisocristo noya ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huërin. ⁸ Nani tahuëri co noyahuë' nipatama', sopai imarama'. Iráca quëran huarë' sopai co noyahuë' cancantaton, oshahuanin. Inaso' nonpintohuachinpoa', canpoanta' oshahuanarëhua'. Napoaton Yosë hui'nin o'marin sopai minsëaton nicha'ëinpoaso marë'. Ya'ipi oshanënpoa' inquitohuachinpoa', co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'.

⁹ Huëntonëinquë chachin Yosë aya'coninpoa' ni'ton, co iporaso' pa'yatarëhuahuë' oshahuanacaso'. Hui'nin pochachin cancantatonpoa', yonquinën chachin quëtërinpoa'. Nasitantarëhuaso pochin ninëhua'. Napoaton co huachi nohuantarihuahuë' oshahuanacaso'. ¹⁰ Co sacaihuë' Yosë hui'ninpita nohuítacaso'. Noyasáchin nipatëhua', Yosë hui'ninpita pochin nisarëhua'. Nipirinhue', co noyahuë' nipachina', co Yosë huëntonëinquë ya'conpihuë'. Co imapisopita nosorohuachinahuë', co Yosë hui'ninpita pochin nisapihuë'. Sopai hui'ninpita pochin nisapi. Co noyahuë' cancantopi quëran sopai hui'ninpita nohuítarëhua'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

¹¹ Ya'nán imapoma quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. "Noya ninosoroco'," itërainquëma'. ¹² Iráca Cainoso' sopai natëton, iin tëparin. ¿Ma'marëta' tëparin? Ínso' noya ninin ni'ton, no'huiton, tëparin. Ama ina pochin cancantocosohue'.

¹³ Napoaton iyaro'sa' co natëpisopitahuë' no'huihuachinëinquëma', ama pa'yancosohue'. ¹⁴ Iráca canpoanta' ina pochin co noyahuë' cancantërehua'. Co Yosë nohuítatëhuahuë', chimipi pochin nipirëhuahuë', Yosë anoyacantërinpoa' ina nohuítatëhua' nanpimiatacaso marë'. Napoaton iporaso' ninosororëhua'. Ina quëran Yosë huëntonëinquë ya'conëhuaso' nitotërehua'. Co ninosorohuatamahuë', co Yosë anoyacancantërinquëmahue'. Chimipi pochin cancantarama'. ¹⁵ A'na piyapi no'huihuatama', tëpatona'piro'sa' pochin Yosë ni'sarinquëma'. Tëpatonapiro'saso', co Yosë pochin nanpimiatacaso ya'huërinhuë'. ¹⁶ Quisocristoso nipirinhue' na'con nosoroatonpoa', nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Chiminaton, nosororinpoaso' anitotërinpoa'. Inapochachin iyaro'sa', ya'ipi Quisocristo imapisopita nosorocaso' ya'huërin. Na'con ninosoroa'ahua'. Quisoso ya'huërenamënpoa' chiminso pochachin nosorocaso' ya'huërin. ¹⁷ Quisocristo imarëhuasopita capini noya ninosorocaso' ya'huërin. A'napita ma'sha pahuantohuachina', catahuahua'. Capa capacaiso' nipachin, capa a'mocaiso' nipachin quëtahua'. Co inapita catahuahuatëhuahuë', co tëhuënychachin nosororëhuahuë'. Co canpoa capini ninosorohuatëhuahuë', co Yosënta' nosororëhuahuë'. ¹⁸ "Ya'ipi imapisopita nosororahuë'" topatëhua', ama, apiá'huaro'sa', topinan quëran napoa'huasohue'. Cancanënpoa quëran huarë' nosoroatëhua', catahuahua'.

Co të'huatatëhuahuë' Yosë nontërehuaso'

¹⁹ Tëhuënychachin a'napita nosorohuatëhua', no'tëquën Yosë nanamën imasarëhua'. Ina quëran co huachi të'huatacaso' ya'huëtarinpoahuë'. "Tatanpoa pochin ni'ton, noya ni'ninpoa'," ta'tëhua', noya cancantarihua'. ²⁰ Co noyahuë' nipatëhua', cancanënpoa quëran nitotatëhua', sëtërehua'. Co noyahuë' ninëhuaso' Yosënta' nitotërin. Napoaponahuë', cancanënpoa quëran huarë' yaimapatëhua', inanta' nitotërin. Ina nitotaton, nosororinpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya cancantatëhua', Yosë nontarihua'. ²¹ Napoaton

iyaro'sa, cancanënpoa quëran a'naya a'nayanpoa' yonquia'ahua'. "Yosë noya ni'sarincó," topatëhua', co Yosë të'huatarihuahuë'. Cò të'huatatëhuahuë', nani tahuëri ina nontarihua'. ²² Yosë pënëninpoaso' natëhuatëhua', noya natanarinpoa'. Ina nohuantërinsoáchin yonquihuatëhua', catahuarinpoa'. Ina pochin cancantohuatëhua', ma'pitaso nipatëhua', quëtarinpoa'. ²³ Yosë nani pënëninpoa' hui'nin imacaso marë'. Naporahuaton, ninosorocasonta' sha'huitërinpoa'. "Quisocristonta' inachachin sha'huitërinpoa'," ta'tëhua', cancanënpoa quëran natëhua'. ²⁴ Yosë natëhuatëhua', yonquirinsoráchin imasarihua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. Ispirito Santo quëtërinpoa' ya'coancantinpoaso marë'. Ina catahuahuachinpoa', noya nisarëhua'. Ina quëran Yosë nohuitëréhuaso' nitotëréhua'.

4

Nonpin nanan a'chinpiso'

¹ Na'con iyaro'sa' nosororanquëma' ni'ton, pënënananquëma'. Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpin nanan a'chinapi. "Yosë nanamën a'chinahuë," topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Napoaton a'chintohuachinënquëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. "Nonpin nanan nimara," ta'toma', yonquico'. Ya'ipi Yosë quiricanën quëran a'chintërinpoaso' yonquiatoma', tantiacó'. Co ina pochin a'chintohuachinënquëmahuë', ama natëtocosohuë'. ² Ispirito Santo no'tëquën anitotërinpoa'. "Quisocristo Yosë hui'nin niponahuë', isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Nonën chachin ya'huëtërin," itërinpoa'. Ina nanan a'chintohuachinënquëma', no'tëquën a'chinapi. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, noya nonsapi. ³ A'naquënso nipirinhue' sopai nohuanton, nonpinapi. Co Quisocristo nanamën no'tëquën a'chinpihuë'. "Yosë hui'ninso' co piyapi chachin nasitimarínhuë'," toconpi. Inapitaso' Quisocristo inimicotopi. Co ina pochin Ispirito Santo anitotërinpoahuë'. Iráca ninorinso chachin nani Cristo inimiconën natantëréhua'.

⁴ Canpitaso' apia'huaro'sa', Yosë hui'ninpitanquëma' ninama'. No'tëquën yonquiatoma', nisha a'china'piro'sa' minsëarama'. Sopai nohuanton, nonpin nanano'sa' a'chintopirinënquëmahuë', Ispirito Santo nani ya'coancantërinquëma'. Inaso' sopai quëran chini chiniquën nanantarin ni'ton, catahuahuachinpoa', co nonpin nanano'sa' natëtarihuahuë'.

⁵ Inapitaso' nipirinhue', co Yosë nohuitatonahuë', co nanamën chachin a'chinpihuë'. Isoro'paquë ya'huërsinopitaráchin yonquiatona', inahara yonquinëna quëran a'chinpi. Napoaton co imapisopitasohuë' nonpin nanan natëpi. ⁶ Quiyaso nipirinhue' Yosë nohuitatoi, no'tëquën a'chinai. Yosë imapisopita noya nataninacoi. Inaso' no'tën nanan, topi. Co imapisopitasohuë' nipirinhue', co yanatërinacoihuë'. Ispirito Santos' no'tëquënáchin nonin. Napoaton nonpin nanan pa'yatopisopitaso' co Ispirito Santo yanatëpihuë'. Ina quëran nonpin nanano'sa' nohuitëréhua'.

Iráca quëran huarë' Yosë nosororinpoaso'

⁷ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Napoaton iyaro'sa', canpoanta' noya ninosoroa'ahua'. Huëntonënquë aya'compachinpoa', catahuarinpoa' a'napita nosorocasó'. Nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. ⁸ Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Napoaton canpoanta' co a'napita nosorohuatëhuahuë', co pi'pisha tëranta' ina nohuitarihuahuë'. ⁹ Nosoroatonpoa', hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin anoyacancantinpoaso marë'. A'naíchin hui'nin ya'huëtëpirinhue', a'paimarin. Quisocristo anoyacancantohuachinpoa', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. ¹⁰ Co

canpoariso' nosoropirëhuahuë', Yosëso' na'con nosororinpoa'. Ina nohuan-ton, hui'nin chachin o'marahuaton, chiminin. Ya'huërënamënpoa' chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatërinpoa'.

¹¹ Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoanta', iyaro'sa', inapochachin ninosoro'ahua'. Ina pochin cancantacaso' ya'huërin. ¹² Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanpirëhuahuë', noya ninosorohuatëhua', Yosë nohuitari-hua', ya'coancantomiatërinpoa'. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tëhua', can-poanta' noya noya ninosoroarihua'. ¹³ Yosë huëntonënquë ya'conpatëhua', Ispirito Santo a'patimarinpoa' ya'coancantimpoaso marë'. Hua'yanën chachin ni'ton, cancanënpoaquë ayonquirinpoa'. "Tëhuëchachin Yosë ya'coancantërinpoa'," tënëhua'. ¹⁴ Tata Yosëri hui'nin isoro'paquë a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Quiyaris' ni'nai. Nani tahuëri piyapi'sa' sha'huitärai. ¹⁵ "Quisocristoso' Yosë hui'nin. Ina natërahuë," topatëhua', Yosë pochin cancantatëhua', imamiatarihua'. Inanta' ya'coancantërinpoa'.

¹⁶ Yosë nohuitatëhua', natërehua'. "Ma noyacha Yosë nosororinpoa paya," tënëhua'. Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Canpoanta' nosorohu-atëhua', Yosë nohuitarihua'. Yonquirinsoráchin imasarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. ¹⁷ Yosë noya nohuitoahuatëhua', na'con na'con nosoroarihua'. Ina quëran ayaro' tahuëri nanihuachin, co t'ëhuatarihuahuë'. Quisocristo nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' ina pochachin nosoroari-hua'. Napoaton ayaro' tahuëri co pa'yanarihuahuë'. ¹⁸ Imarëhuasopita capini noya ninosorohuatëhua', co nisaitarihuahuë'. Inapochachin Yosëre'quënpoa' ninosorohuatëhua', co t'ëhuatarihuahuë'. A'naquën piyapi'saso' na'con t'ëhuapi. "Yosë ana'intarinco," ta'tona', t'ëhuatochinachin cancantopi. Canpoaso nipirinhüë' "Yosë na'con nosoroatonpoa', oshanënpoa' inquitërinpoa'," topatëhua', ya'ipi t'ëhua inquitarinpoa'.

¹⁹ Yosëton na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' Yosë nosoroatëhua', a'napitanta' nosoroarihua'. ²⁰ A'naquënso' "Yosë nosororahuë," taponahuë', iin no'huirín. Co inaso' no'tëquën noninhüë', nonpiánin. Piyapi quënanëhua'. Yosëso nipirinhüë' co quënanëhuahuë'. Piyapi quënanarihuahuë', co nosorohuatëhuahuë', aquëtë huarë' Yosëso' co nanitarëhuahuë' nosorocaso'. ²¹ Quisocristo pënëninpoa'. "Nosorohuatamaco, piyapinta' nosoroco," itërinpoa'.

5

Oporohuatësona Yosë imamiatacaso'

¹ Ya'ipi Quisocristo imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. "Quisocristo Yosë hui'nin chachin," tënëhua' ni'ton, huëntonënquë ya'conëhua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Ni'co'. "Quëmapi t'ëhuëchachin nosorohuatëra, hui'ninpitanta' nosororë'," topi. ² Napoaton Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' noya natëhuatëhua', t'ëhuëchachin hui'ninpitanta' nosoroarihua', tënahuë. ³ Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' no'tëquën natëarihua'. Catahuahuachinpoa', nanitaparëhua'. ⁴ Canpoaso' Yosë hui'ninpitana' ni'ton, nanitaparëhua' sopai minsëcaso'. "Quisocristo catahuarinpoa'," topatëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarihua'. Isoro'paquë na'a ma'sha, piyapi, inapita ya'huërin anishacancantimpoaso marë'. Nipirinhüë', Quisocristo yonquihuatëhua', catahuarinpoa' imamiatacaso'. ⁵ "Quisocristo Yosë hui'nin chachin," topatëhua', achincancaninpoa' sopai minsëcaso marë'. A'napitariso' co nanitopihüë' sopai minsëcaiso'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Quisocristo isoro'paquë chachin o'marin. O'mahuachina, Yosë nohuanon, i'quë aporihuanin. Nani ya'ipi sha'huitërinso' tiquiaton, corosëquë chiminpachina, huënainën pa'nin. Co topinan aporihuaninhuë'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Naporahuaton, Ispirito Santonta' cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. Inaso' no'tëquën sha'huitërinpoa'. "Quisosos' Yosë hui'nin chachin," itërinpoa'. ⁷⁻⁸ Tata Yosë noya anitotërinpoa' hui'nin natëcaso'. Ni'co'. "Caraya'pi inachachin sha'huihuachina, naporo huarë' natëtërë'," topi. Inapochachin cancanënpoaquë Ispirito Santo sha'huitërinpoa'. Quisocristonta' i'quë aporihuaninhuë', ya'ipiya Yosë natërin. Naporahuaton, canpoa marë' chiminpachina, huënainën pa'nin. Cara chachin napopináchin anitotërinpoa'. ⁹ Piyapi'sa' inachachin sha'huihuachina', natëtërëhua'. Yosëso nipirinhue' noya noya ni'ton, no'tëquënáchin nontërinpoa'. Napoaton ina sha'huitohuachinpoa', na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Nani Yosë sha'huitërinpoa' ni'ton, "Quisocristoso' Yosë hui'nin chachin. Ina nicha'ërinpoa'," tënëhua'. ¹⁰ Yosë nani sha'huitërinpoa' ni'ton, imarëhuasopita nitotërhua'. Cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. A'napitaso nipirinhue', co Yosë natëpihuë'. "Quisoso co Yosë hui'ninhuë'. Co nicha'ësarinpoahuë'," ta'tona', Yosëri nonpintërinso pochin cancantopi. No'tëquën sha'huitopirinpoahuë', co natëpihuë'. ¹¹ Yosëso' huëntonënuquë aya'coninpoa' ina pochin nanpicaso marë'. Hui'nin chachin anoyacancantërinpoa' nanpimiatacaso marë', tënëhua'. ¹² Yosë hui'nin ya'coancantohuachinpoa', nanpimiatarihua'. Co'so' ina imapatëhuahuë', co nanpimiatarihua'.

Chiniquën cancantatëhua', imamiatahua'

¹³ Canpitaso' Quisocristo natërama'. "Inaso' Yosë hui'nin ni'ton, imasarahue'," topatama', huëntonënuquë nani aya'coninquëma'. Ina nohuitatoma', nanpimiatarama. Ina nitotacamaso marë' ninshitaranquëma'. ¹⁴ Yosë nontohuatëhua', natanarinpoa'. Ina nohuanterinso chachin natanpatëhua', noya nataninpoa'. ¹⁵ "Noya nataninpoa'," ta'tëhua', ina ninahua' nohuanterinso chachin quëchinpoa'. "Co onporonta' nonpintarinpoahuë', acotarinpoa'," ta'tëhua', noya cancantarihua'.

¹⁶ A'naquën Yosë imamiataponahuë', co noyahuë' ninin. Co Yosë a'poaponahuë', oshahuanin. Inapita marë' Yosë nontahua' anoyacancanachin. A'naquënso nipirinhue' imapirinhue', co noyahuë' yonquiaton, Quisocristo chachin a'pomiatërin. A'pomiatohuachina, chiminpi pochin cancantatapi. Co inapita marë' Yosë nontacaso' ya'huërinhuë'. ¹⁷ Co noyahuë' nipachina', oshahuanpi. Nipirinhue', co Yosë a'pomiatohuachinahuë', cha'ësapi.

¹⁸ Yosëri imarinsopita huëntonënuquë aya'conin. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë hui'nini chachin a'pairin. Sopairi yanonpintopirinhue', Quisocristori catahuarin ni'ton, co sopairi minsëarinhuë'.

¹⁹ Imarëhuasopitaso' Yosë hui'ninpitinpoa' ninëhua'. A'napitaso nipirinhue' co imapihuë' ni'ton, sopairi hua'anëntërin. Camaihuachina, ina natëpi. Ina nitotërhua'.

²⁰ Yosë hui'nin chachin o'maton, no'tëquën Yosë anohuitërinpoa'. Inasáchin no'tëquën yonquirin. Yosë nohuitatëhua', yonquirinsoráchin imasarahua'. Quisocristo nohuitërhua' ni'ton, catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Inaíchichin Yosëso' ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Ina nohuitohuatëhua', nanpimiatarihua'. ²¹ Apia'huaro'sa'. Mamanshiro'saso', co moshacaso' ya'huërinhuë'. Yoséichin chinotahua'. Nani huachi.

Coanshari ninshitaantarinso'

No'tën nanan imarëhuaso'

¹ Ca ansianoco iso quirica ninshitaranquëma' ¿Noya canpitanta' ya'huarama? Canta' noya isëquë ya'huarahué. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënguë nani ya'conama'. No'tën nanan imarama' ni'ton, tēhuëchachin nosororanquëma'. Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nicanatënquëma', nosororinënguëma'. Ya'ipinquëma' yonquiatënquëma', ninshitaranquëma'. ² Quisocristo no'tëquën a'chintërinpoa'. No'tën nanan imamiatatéhua', ninosoroarëhua'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Nani tahuëri nosoro'inquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiarihua'. Ina quëran noya ninosoroarihua'.

⁴ A'naquën ya'huëramaquë noya imasapi quënanconahuë. Tata Yosë pënëninpoaso' no'tëquën natëapi. Ina marë' nóya cancantërahué. ⁵ Iporaso' ya'ipinpoa' noya ninosoroa'ahua', tēnahuë. Co nasha nanan ninshitaranquëmahué'. Iráca quëra huarë' Yosë sha'huitërinpoa' ninosorocaso'. ⁶ Yosë nosorohuatëhua', natëarihua'. “Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco',” itërinpoa'. Ya'nan imarama quëra huarë' ina natanama'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

⁷ A'naquënso nipirinhué' piyapi'sa' yanonpintatona', nisha a'chinapi. Ya'ipi parti pa'sápi nonpin nanan sha'huicaíso marë'. “Quisocristoso' Yosë hui'nin niponahuë', co piyapi chachin nininhué'. Co canpoa pochin nonën ya'huëtërinhuë',” topi. Co no'tëquën a'chinpihuë'. Insosona ina pochin a'chinpachina, nonpinarin. Inaso' Quisocristo inimiconën, tēnahuë. ⁸ Ni'cona nonpintochinënguëma'. Nani hua'qui Yosë imatoma', ina marë' sacatopiramahuë'. Inapita pochin cancantohuatama', topinan quëran imapoma'. Co Yosë'pa' acanaarinquëmahué'. Nipirinhué', ya'ipi cancanëma quëran imapatama', inatohua' Yosë noya noya nohuitatoma', ya'huëmiatarama'.

⁹ A'naquën co Quisocristo nanamënáchin imapihuë'. “Quiyaso' na'con na'con nitotërai,” toconpi. Inapitaso' co Tata Yosë nohuítapihuë'. Quisocristo nanamën imapatënhua', Tata Yosë nohuítarihua'. Hui'nionta' nohuítarihua'. ¹⁰ A'na piyapi huë'pachin: “Carinquëma' a'chinchinquëma',” itohuachinquëma', ama a'naroáchin natëcosohué'. Co Quisocristo nanamën a'chintohuachinquëmahué': “Inca. Co yanatanainquënhué',” itoco'. Ama ya'huëramaquë aya'concosohué'. “Yosë catahuainquën,” ama itocosohué'. ¹¹ Co Quisocristo natëtonahuë', co noyahué' nipi. Ama pi'pian tëranta' natanacamaso' nohuantocosohué'. Canpitataquë nisha nanan a'chintohuachinquëma', a'naquën nonpin nanan imapona' nimara. Imapachina', ina marë' canpitanta' oshahuanarama'.

Nicapon yapa'ninso'

¹² Na'con na'con yasha'huitopiranquëmahué', co aquëtë' yaninshitëranquëmahué'. Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahué topirahuë'. Canconpato, ninontohuatëhua', noya noya cancantarihua'. ¹³ Isëquë Quisocristo imapisopita yonquiarinënguëma'. Yosë nohuanton, huëntonënguë ya'conpi anta'. Inapitanta' saludos a'patarinënguëma'. Nani huachi.

Isonta' Coanshari ninshitaantarinsó'

Imapisopita nosoroaton, catahuarinsó'

¹ Ca ansianoco ninshitaranquën, iya Acayo. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Canta' noya isëquë ya'huarahüë. No'tën nanan imaran ni'ton, tëhuënchachin nosororanquën. ² Quëma marë' iyasha, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Sinioro noya ya'huë'in, ama canioinsohuë'. Noya imarinquën ni'ton, catahuaquë' noya ya'huë'in," itërahuë, Yosë nontato. ³ Ihuamiáchin a'napita iyaro'sa' canquirahuatona', sha'huitiirinaco: "Iya Acayo nóya cancantaton, no'tëquën imarin," itiirinaco. Ina natanato, nóya cancantërahuë. ⁴ Nani Quisocristo nanamën a'chintëranquëma'. Ina natëtoma', imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Na'con nosororanquëma'. No'tën nanan imapatama', nóya cancantarahüë. Ina na'con na'con nohuantërahuë.

⁵ Ma noya iya imapisopita nosororan. Ni'toro'sa' ya'nohuachinara, Quisocristo imapi ni'ton, o'shítaton, a'caran. Co nohuitaponahuë', noya nontaton, catahuaran, natantërahuë. Yosë natëtton iya inaporan. ⁶ Inapitaso' huënantahuatona', niyontonaiguë sha'huitiirinaco: "Iya Acayo noya nosoror-incoi," itiirinaco. Naquëranchin quëmataquë cancoantahuachina', catahuan-taquë' noya pa'ina', ténahuë. Yosë marë' sacatapi ni'ton, catahuaquë' ama pahuanchinasohuë'. ⁷ Quisocristo noninsó' a'chinápi. Ina marë' pa'sápi. Co Yosë imapisopitahuë' a'chintaponaraihuë', co manta' ina marë' ma'patopihuë'. ⁸ Napoaton canpoa' inapopisopita catahuahua' ama pahuanchinasohuë'. Inapitaso' no'tën nanan a'chinapi. Cosharo', ma'sha inapita pahuantopiso' quëtohuatëhua', canpoarinta' a'napita catahuarihua' Yosë nohuitacaiso marë'. Catahuahuatëhua', na'con na'con piyapi'sa' imas-
api.

Tiotripisë co noyahuë' nininsó'

⁹ Ya'ipi ya'huëramaquë imaramasopita quirica nani ninshitëranquëma'. Tiotripisëso nipirinhüë', co yanatërincohuë'. Inaso' hua'an pochin yaninin. ¹⁰ Napoaton ya'huëramaquë pa'pato, co noyahuë' nininsopita a'ninquëchin sha'huitarahuë. Inaso' na'con pinorincoi, nonpinapirincó. Naporahuaton, iyaro'sa' a'chinacaiso marë' canconpachinara, co noya nontërinhuë'. Co pëinënquë aya'coninhüë'. A'napitari a'china'piro'sa' yacatahuapirinhüë', co ina tëranta' nohuantërinhuë'. "Ama pëinëmaquë aya'concosohuë'," itopirinhüë'. Aya'conpachinara, no'huiton, inapitanta' niyontonpi quëran yaocoirin. "Ama huachi canpita tëranta' niyontonpiso pëiquë ya'concosohuë'," toconin. Pa'pi co noyahuë' yonquirin inaso'.

¹¹ Ama iya co noyahuë' nipisopita nonanquësohuë'. Noya nipisopita nonanquë'. Noya nipatëhua', tëhuënchachin Yosë imarihua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuitarihuahuë'.

Imitirio noya nininsó'

¹² Imitirioso nipirinhüë' noya imarin. Ya'ipiya quëran napotërinco. Ya'ipi cancanën quëran no'tëquën yonquirin. Quiyanta' nohuitërai. "Inaso' noya quëmapi," tënai. No'tëquën nontërainquën.

¹³ Na'con iya yasha'huitopiranquënhüë', co aquëtë' yaninshitëranquënhüë'.

¹⁴ Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquën pa'sarahüë, topirahuë'. Pa'pato, niquënanpatëhua' noanhua'.

¹⁵ Yosë asanocancainquën. Ina quëran noya cancantaton, noya ya'huaran. Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso' yonquiatënëinquën saludos a'patarinëinquën. Ya'ipi nipayarisopita inatohua' ya'huëpiso' yonquiarahuë. Saludos a'patarahuë sha'huitëquë'. Nani huachi.

A'na Cotasë ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Cotasëco ninshitaranquëma'. Santiaco iinco caso'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Canta' noya ya'huarahuë. Quisocristoichin natërahuë. Ina acorinco pënënta'huaso marë'. Quisocristo imaramasopita ninshitaranquëma'. Tata Yosë nohuanton, imarama'. Inaso' na'con nosororinquëma'. ¹ Quisocristo imarama' ni'ton, nóya a'paiarinquëma', nicha'ësarinquëma'. ² Yosë na'con catahuainquëma'. Nanan anoyatërinpoa' ni'ton, na'con asanocancainquëma'. Nani tahuëriya nosoro'inquëma' canpitarinta' noya noya nosorocamaso marë'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa' (2 Pedro 2.1-17)

³ Carinquëma' iyaro'sa' nosororanquëma'. I'huamiáchin yonquirahuë ninshita'huanquëmaso marë'. Yosë anoyacancantërinpoaso' noya noya yaa'chintopiranquëmahuë', apira nanan natantërahuë. A'naquënso' nonpin nanan a'chintarinëinquëma', natantërahuë. Napoaton pënëna'huanquëmaso' ya'huërin, ténahuë. Quisocristo nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Yosë nohuanton, no'tëquën ninshitërai ya'ipi imapisopita nitotacaiso marë'. Nani ya'ipiya nanamën anitotërinpoa'. Inasáchin natëtoma', a'napitanta' a'chintoco' no'tëquën yonquicaiso marë anta'. Ama pi'pian tëranta' nisha a'chintocosohuë', ténahuë. ⁴ Tëhuënhachin a'naquënso' nonpin nanan a'chintarinëinquëma'. Pa'pi co noyahuë' inapitaso'. “Quiyanta' imarai,” taponaraihuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. “Ma'sona nohuantërehuaso niahuá”. Yosë nosororinpoa' ni'ton, co ana'ntarinpoahuë’,” ta'tona', pa'pi co noyahuë' nipi. No'pipi, monshihuanpi, a'naratipita nipi. Naporahuatona', co tēhuënhachin Quisocristo imapihuë', inasáchin natëcaso nipirinhuë'. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'ntarin. Iráca quëra huarë' nani yonquirin ana'ntacaso'. Napoaton ni'cona canpitanta' nonpintochinëinquëma'. Chiniquën cancantatoma', no'tëquën a'chingo'.

⁵ Nani nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' yonquicamaso marë'. Iráca Yosë piyapinënpita Iquipito parti parisitopirinahuë', Yosëri nicha'ërin. Ya'ipiya noya pipiponaraihuë', ina quëran a'naquën co yanatëhuachinahuë', Yosëri chiniquën ana'ntaton, ata'huantërin. Inapochachin iporanta' imaponaraihuë' nisha cancantohuachina', chiniquën ana'ntarin. ⁶ Anquëniro'santa' ya'nannipon, ya'ipiya noya yonquipirinahuë'. Ina quëran a'naquën nisha cancantatona', co huachi Yosë yanatëpihuë'. “Quiyanta' nóyaco'i ni'toi, natënacaiso' ya'huërin,” topiso marë', co huachi Yosë'pa' ya'huëpihuë'. Nani Yosëri yonquirin chiniquën ana'ntacaso'. Tashinanquë tonpopinan ya'huapi. Ayaro' tahuëri parisitopiquë a'pararin. Co onporonta' cha'ësapihuë'. ⁷ Iráca Sotomaquë ya'huëpisopitanta' pa'pi co noyahuë' yonquipi. Monshihuanacaisoáchin cancantopi. A'naratipita taparo' nipi. Co ina pochin nicacasohuë' nipirinhuë', napopi. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'ntërin. Pën inápa quëran a'paimarin ahuiquitacaso marë'. Sotoma, Comora, inapita huiquitopi. Ya'cariya ninanoro'santa' huiquitopi. Ayonquiniipoaso marë' ninshitërinpoa'. Inapita yonquiatëhua', “A'na tahuëri oshahuano'sa' pënquë parisitomiatiapi huachi,” ténëhua'.

⁸ Inapochachin iporanta' nisha a'china'piro'saso', huë'ëiri ahua'yantërinso pochin cancantatona', inahuara yonquinëna quëran nonpin nanan imasapi. Na'con monshihuanatona', nitapicancanapi. Co inso tëranta' yanatëpihuë'. "Co insonta' camaiinpoaso' ya'huërinhuë'," toconpi. Chiniquën nanantopisopita Yosëri acorinso' inapitanta' tëhuapi. ⁹ Iráca Moisësë chiminpachina, Yosëri anquëni hua'an a'paimarin nonën pa'pitacaso marë'. Miquiri itopiso'. Sopairi yaosërëtohuachina, nino'huipi. Naporo' anquëni chiniquën nanantaponahuë', co nohuantërinhuë' sopai pinocaso'. Co inaora ana'intacaso' yonquirinhuë'. "Sinioro ana'inchinquën," itërin. ¹⁰ Nisha a'china'piro'saso nipirinhue' Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë', tëhuapi. Ma'sharo'sa pochin cancantatona', co yonquipihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Inapoaatona', nitapicancanpi. Ana'intacaso' ya'huërin.

¹¹ ¡Ma'huantacha nisapi paya! Nonpina'piro'saso', Caino pochin cancantatona' co Yosë natëpihuë'. Paramo pochin cancantopi. Iráca Paramoso' corquiráchin cancantaton, piyapi'sa' anishacancantërin. Corinta' iráca co noyahuë' ninin. Co hua'ano'sa' yanatërinhuë', no'huirín. Ina marë' Yosë nohuanton, chiminin. Inapita pochin cancantopisopita Yosëri chiniquën ana'intarin. ¹² Quisoso imaramasopita coshatacaso marë' niyontonpata-mara, nisha a'china'piro'santa' huë'pi. Naporo' Yosë yonquicaso nipirinhue', na'con o'otona', capa cancantopi. Co Yosë të'huatatonaraihuë', napopi. A'napita catahuacaso' ya'huëpirinhue', co nosoropihuë'. Inahuara noya ya'huëcasoráchin yonquipi. Ni'co' iyaro'sa'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', no'pa' yaniromarin. Ina pochin nipachina, yararo'të' quënanpatamara, pa'yatërama'. "O'nan huë'sarin," topiramahuë', co o'naninhuë'. Ihuana' pa'nin. Inapochachin inapitaso' pënënpirinhëquëmahue', nonpin nanan a'chintatënënuëma' co catahuarinënuëmahue'. Nara nitërinsona' yonquico'. Pi'ipi tahuëri nanihuachina, nitacaso' ya'huërin. Co nitohuachinahuë', "Nani chiminin huachi," ta'ton, hua'anëni nishitëtërin. Itëné chachin ocóirin ni'ton, noyá chiminin huachi. Inapochachin nonpin nanan a'china'piro'sa' ina nara pochin niconpi. Quisocrísto nanamën nitotaponaraihuë', chimipi pochin nicatona', a'popi. Ina marë' chiniquën ana'intacaso' ya'huërin huachi. ¹³ Pamanta' yonquico'. Panca pamatohuachina, notohuaro' sa'po', amoro', inapita quënin. Nonpina'piro'saso', ina pochin co sano cancantopihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton tapanacaso nipirinhue', co nitotapanpihuë'. Ina marë' Yosëri ana'intarin. Tayoranta' yonquico'. Anotohuachina, tacopirin. Co huachi a'pininhue'. Inapochachin nisha a'china'piro'santa', tashinanguë pa'miatapi. Quisocrísto a'pohuachina', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin huachi.

¹⁴ Iráca Inocori chachin inapita ninorin. Atan shiin inaso'. Atan quëran saota shinpita ya'huërin piquëran Inoco ya'huërin. Ninoton, naporin: "Sinioro chachin o'mararin huachi. Hua'huayatërahue' anquëniro'sarë chachin o'mararin. ¹⁵ Naporo' ya'ipi oshahuano'sa' ana'intarin huachi. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Yosë no'huipisopita no'tëquën ana'intarin huachi," tënin iráca. ¹⁶ Yosëso' noya nosoropirinpoahuë', inapitaso' ma'sha onpohuachinara, ina no'huipi. Co sano cancantopihuë'. Ma'sona tëranta' yonquihuachinara, nipi. Co noyahuë' cancantatona', napopi. "Quiyaso' noya noya nitotërai," ta'tona', chiniquën nonconpi. Co piyapi nosoroaponaraihuë', noyasha nontopi. Inahuara canacaiso marë' napotopi.

Chiniquën cancantatëhua', Quisocrístoíchin imamiatahua'

¹⁷ Canpitaso nipirinhue' iyaro'sa', noya yonquico'. Nosororanquëma' ni'ton, pënënanarquëma'. Quisocrísto ca'tano'sanënpita sha'huëtërinpoaso'

ama naniantocosohuë'. ¹⁸ "Ayaro' tahuëri naniriahuachin, co noyahuë' quëmapi'sa' ya'huërapi. Yosë nanamën tēhuaapi. Co noyahuë' cancantatona', a'naratipita nisapi," itērinpoa'. ¹⁹ Inahuara nohuantopiso' nisapi. Co Ispirito Santori ya'coancantērinhuë'. Nisha a'chinatona', piyapi'sa' anishacancantopi, a'na huēnton a'na huēnton co huachi noya nini'tona', ya'huapihuë'.

²⁰ Canpitaso nipirinhüë' iyaro'sa', Yosë nanamën na'con yonquico' noya noya imacamaso marë'. Inasáchin no'tēquën anitotērinpoa' Yosë pochin cancantacaso'. Naporahuaton, Yosë nontáco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' cancanëma quëran huarë' noya nontacaso'. ²¹ Inapotatoma', nani tahuëri nóya cancantoco' Yosë nosoro'inquëma'. Ina na'con nohuantoco'. Quisocriso yonquiatoma', o'mantacaso' tahuëri ninaco'. O'mantahuachin, nosoroatonpoa', chimirin quëran nicha'ësarínpoa'. Yosë'pa' nanpimiataríhua'.

²² A'naquënso' co noya natëyátërapihuë'. Inapitaso' nosoroatoma', sanoanan quëran pënenco' no'tēquën yonquicaiso marë'. ²³ Ni'co' iyaro'sa'. Ma'sha pënquë anotuhuachina, a'naroáchin manë' ama huiquitacaso marëhuë'. Inapochachin piyapi'sa' na'con pënenco' ama parisitopiquë paacaiso marëhuë'. A'naquënso nipirinhüë' nonpin nanan pa'yatatona', co noyahuë' nipi. Inapitanta' nosoroatoma', pënenco'. Nipirinhüë', ama pi'pian tēranta' inapita pochin cancantocosohuë'. Napopiso' ama yonquicosohuë'. Ni'cona sopai minsëchinquëma' canpitanta'.

Ma noyacha Yosëso paya itahua'

²⁴⁻²⁵ Tata Yosëso' ya'ipi nanitaparín. Noya a'pairínquëma' ama anotërëso pochin tēhuëcamaso marëhuë'. Catahuahuachínpoa', co sopai minsëarinpoahuë'. Noya noya tapararínpoa' imamiatacaso marë'. A'na tahuëri ya'huërinquë noya ni'sarínpoa'. Inatohuaso' noya noya. Capa cantarihua'. Tata Yosëíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nohuanton, Quisocriso nicha'ësarínpoa'. Inasáchin catahuarinpoa' noya chinotacaso'. Ma noyacha Tata Yosëso paya. Iráca quëra huarë' chini chiniquën nanantërin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Inasáchin natëahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuë'. Amen. Nani huachi.

Cotasë

A'na tahuëri ma'sha onpocaso' Coansha ninshitërinso'

Quisocristo anitotërinpoaso'

¹ Tata Yosë nohuanterin ya'ipinpoa' iso nanan nitotacaso'. Napoaton a'na tahuëri ma'sha onpocaso' nininso' Quisocristo sha'huitërin anitotinpoaso marë'. Inaso' anquëni a'paimarin ca Coanshaco sha'huitinco marë'. Quisocristoíchin caso' natërahuë. Anquëni o'marahuaton, nani ma'sha a'notërinco. ² A'notohuachincora, ni'nahuë. Ina nicato, no'tëquën ninshitaranquëma'. Quisocristo chachin Yosë nanamën anitotërinco.

³ Iso quirica nontohuatama', noya cancantarama'. Ina natanpatamanta', noya cancantarama'. A'na tahuëri ma'sona onpocaso' sha'huitaranquëma'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ayaro' tahuëri nani ya'caririarinpoa huachi.

Canchisë ninanoro'saquë Yosë imapisopita ninshitërinso'

⁴ Ca Coanshaco quirica a'pataranquëma'. Asia parti ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Imarama' ni'ton, a'naya a'naya ninanoro'saquë niyontonatama', Yosë chinotërama'. Canchisë ninanoquë niyontonamaso' a'naya a'nayanquëma' yonquiatënuëma', ninshitaranquëma'. Inaora nohuanon, Tata Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca quëran huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiarin. Inaso' ya'huërápon. Co onporonta' chimianinhuë'. Hua'anëntacaso' shiranën notënanquë canchisë ispiritoro'sa' ya'huapi catahuainquëmaso marë'. ⁵ Quisocristonta' inaora nohuanon, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca isoro'paquë o'marahuaton, no'tëquën a'chintërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanpiantarin. Chimirin minsërahuaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Ya'ipi hua'ano'sa quëran chini chiniquën nanantarin. Naporahuaton, na'con nosororinpoa'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' huënnainën a'parin. Chiminorin, nicha'ërinpoa. ⁶ Huëntonënuë chachin aya'conatonpoa', hua'anëntërinpoa'. Yosëíchin yonquicaso marë' corto hua'ano'sa' pochin acorinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ipora quëran huarë' inasáchin natëina'. Amen.

⁷ Ni'cochi. Quisocristo o'mantarin. A'na tahuëri chitororë chachin o'mantarin. Naporo' ya'ipi piyapi'sari ni'sapi. Iráca ohuanpisopitarinta' ni'sapi. Nisha nisha piyapi'sa' sëtatona', na'nërapí. “¿Onpoatëhuacha co natëréhuahuë paya?” tosapi. Tëhuëchachin naporapi. Amen.

⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa': “Ca'ton ya'huërahuë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahüë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Ipora huanta' nanpiárahüë. Co onporonta' ta'huantapohuë', ya'huërápo. Chini chiniquën nanantërahuë,” tënin.

Quisocristo ya'norinso'

⁹ Ca Coanshaco ninshitaranquëma'. Canpitaro'co chachin imarahüë. Ina marë' parisitopirëhuahuë', hua'anëntërinquë aya'coninpoa'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya ahuantarëhua'. Yosë nanamën a'chinahuëso marë' aparisitërinaco. Quisocristo imarahüë ni'ton, a'na so'ton'pa' a'parinaco, Patomosë itopiquë. ¹⁰ I'hua Tomio tahuëri Yosë chinotasoco, Ispirito Santo nohuanon, hua'narëso pochin quënanahuë.

Co huë'ëpirahuë', pinëhuë quëran chiniquën nontërinco, natanahuë. Tronpita pihuirinso pochin natanahuë. ¹¹ Nontatonco, sha'huitërinco:

—Apira nani ma'sha a'notaranquën, quiricaquë ninshitëquë'. Ina quëran canchisë ninanoro'saquë a'patëquë' imarinacosopita nonchina'. Ipiisoquë', Ismirinaquë', Pircamoquë', Tiatiiraquë', Sartisiquë', Piratiripiaquë', Naotisi-aquë' inaquë'pita ya'huë'pisopita a'patëquë' nitochina', itërinco.

¹² “¿Inta' nontarinco?” ta'to, tahuë'rëtopirahuë', canchisë së'parahuan nanparino'sa pochin nininsopita quënanahuë, oro quëran nipiso'. Ina-pamiáchin huanipi. ¹³ Ina huancánachin quëmapi huaniarin, ni'nahuë. Piyapi pochachin nipoñahuë', noya noya ya'norin. Naporopi a'mosahuaton, oro pochin nininso quëran tëtëtëntaquëchin nitonporin. ¹⁴ Huirírchin aintërin. Huirihuaíta pochin huiritërinso'. Naporahuaton, ya'pirin chachin pën nënërinso pochin ya'norin. ¹⁵ Nantëonta' sha'pi hua'na pënquë a'përëso pochin huënaráchin ya'norin. Naporahuaton, chiniquën nonin. Panca so'pora tënëntërinso pochin natanahuë. ¹⁶ Inchinan imirin quëran canchisë tayora pochin nininso' së'quërin. Naporahuaton, nanamën quëran sahuëni pochin nininso' pipirarin. Cato quëran chachin to'napinan. Ya'ipi ya'pirinso' pi'i pochin a'pinin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin.

¹⁷ Ina ni'sahuato, pa'yanahuë. Chimipi pochin anotërahuë. Nantën pirayan anotopirahuë', inchinan quëran së'huarahuatonco, nontërinco.

—Ama të'huatocosohuë'. Caso' iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Co onporonta' ta'huantarahuë'. ¹⁸ Nanpiárahüë. Chiminaporahuë', nantantarahuë. Caso' chini chiniquën nanantërahuë. Onporosona chiminacaiso' cari sha'huitarahuë. Ca nohuantohuato, nanpiapi. Ca nohuantohuato, chiminapona'. Co imarinacosopitahuë' chimpinachina', parisitopiquë' a'pararahuë'. ¹⁹ Ni'nanso' ninshitëquë'. Apira Yosë' nohuaton, naquëranchin nani ma'sha niantaran. Ipora naporapiso', a'na tahuëri ma'sha onpocasonta', inapita a'nochinguën ninshitantaquë'. ²⁰ Ni'nanso' co quëmaora nitotopiranhuë', a'chinchinguën nitotëquë'. Canchisë së'parahuan nanparino'saso' noya a'pinin. Inapochachin canchisë ninanoro'saquë imarinacosopita ya'huapi. Niyontonatona', chinotarínaco. Canchisë tayoraro'sa' së'quërahuëso pochin ansiano'sa' a'paírahüë, itërinco.

2

Ipisoquë ya'huë'pisopita ninshitërinso'

¹ Ina quëran sha'huitërinco:

—A'na quiricaquë ninshitaton, ansiano Ipiisoquë ya'huërinso' a'patëquë' nontohuachin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Inchinanëhuë quëran canchisë tayoraro'sa' së'quërahuë. Canchisë së'parahuan nanparin pochin nininsopita huancánachin pa'sárahüë. ² Nani nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopita nitotërahuë. Chiniquën ca marë' sacatërama'. Co amiatomacohuë', noya ninama'. A'naquën co noyahuë' nipachinara, co noya ni'namahuë'. Nonpin nanan a'china'piro'santa' co noya ni'namahuë'. ‘Yosë' a'parincoi, a'chinarai,’ itopirinënuquëmahüë', nonpinapi. Inapita natanpatama': ‘Co no'tëquën a'chinpihuë', ta'toma', co natëramahuë'. ³ Imaramacoso marë' aparisitopirinënuquëmahüë', ahuantërama'. Co yaa'poramacohüë'. Ina marë' noya ni'nanquëma'.

⁴ Nipirinhuë', co huachi noya nosororamacohüë'. Iráca ya'nan imapomaco, tëhuë'nchachin nóya nosororamaco. Canpita capininta' noya ninosororama'. Iporaso nipirinhuë' co huachi iráca pochin noya

ninosororamahuë'. Co huachi canta' noya nosororamacohuë'. Ina marë sëtato, co noya ni'nanquëmahuë'. ⁵ Iráca naporamaso' yonquiantatoma', noya niantaco'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', ya'ipi cancanëma quëran nosoroantaco. Naporahuaton canpita capininta' noya ninoroantaco'. Co noya cancantantahuatamahüë', paaparahuatënguëma', ana'intaranquëma'. Nanparin tacopirinso pochin nisarama'. A'na tahuëri ya'huëramaquë co insonta' imasarinacohuë'. ⁶ Napoaponahuë', nisha a'china'piro'sa' co pi'pian tëranta' nohuantëramahuë', Nicoraitaro'sa' itopiso'. Co noyahuë' nicacaso' a'chintopirinënguëmahuë', co nohuantëramahuë' natëcamaso'. Carinta' co costarahüë'. ⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontaringuëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonguico'. Sopai minsëhuatama', Yosë'pa' ya'huëmatarama'. Inatohua' nanpirin nara nitërinso' ca'patama', noya noya nanpimiatarama'. Nani huachi," itëquë", ninshitohuatan, itërinco Quisosó.

Ismirinaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

⁸ Ina quëran sha'huitaantarinco:

—Ansiano Ismirinaquë ya'huërinsonata' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Co onporonta' ta'huantarahüë'. Chiminaporahuë', nantantarahüë. ⁹ Imaramacoso marë' na'con parisitëramaso' nitotërahuë. Co na'a ma'sha ya'huëtopiringuëmahuë', Yosë nohuítacamasoachin cantantatoma', sano cancantërama'. A'na tahuërinta' Yosë'pa' pa'patama', co manta' pahuantaringuëmahüë'. Iporaso nipirinhüë' a'naquën chiniquën pinorinënguëma'. ‘Yosë piyapinëncoi quiyaso’, topirinahuë', Satanasë huëntonënguë ya'conpi. ¹⁰ Ipora tahuëri'sa' na'con parisitapiramahuë', ama të'huacosohüë'. Sopai nohuanton, tashinan pëiquë po'moarinënguëma'. Yosë a'pocamaso marë' napotarinënguëma'. Shonca tahuëri pochin parisitarama'. Tëpapirinënguëmaonta', ama a'pocosohüë'. Imamiatohuatamaco, inápaquë acanaranquëma'. Inatohua' nanpimiatarama'. ¹¹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontaringuëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonguico'. Sopai minsëhuatama', co parisitopiquë paatoma', parisitomiataramahüë'. Nani huachi,” itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Pircamoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹² Ina quëran sha'huitaantarinco:

—Ansiano Pircamoquë ya'huërinsonata' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Chiniquën nanantato, sahuëni cato quëran chachin to'napinan pochin nininso' ya'huëterinco ana'inta'huaso marë'. ¹³ Campita ya'huëramaquë nohuítërahuë. Inaquë na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantopi. Satanasëri hua'anëntopirinhüë', canpitaso' noya imaramaco. Antipasë natëtonco, noya pënëntopirinhüë', ina marë' tëpapi, ni'nama'. Satanasë chachin inaquë ya'huërin, ténahuë. Parisitapomarahüë', co a'poramacohüë'. Ina marë' noya ni'piranquëmahüë', ¹⁴ co ya'ipinguëma' no'tëquën imaramacohüë'. A'naquëma' Paramo pochin cancantërama'. Iráca inaso' Yosë nanamën nitotopirinhüë', Yosë piyapinënpita nonpintërin. Inimiconënpita hua'anën sha'huitërin anishacancantacaiso marë', Paraco itopiso'. Inari sha'huitohuachina, anishacancantopi. Nisha cancantatona', mamanshi moshapi. Moshatona', nosha mamanshi marë' acopisonata' ca'pi. Naporahuaton, monshihuanapi. ¹⁵ Inapochachin a'naquëma' nisha cancantërama'. Nisha

a'china'piro'sa' a'chintohuachinēnquēmara, a'naquēma' natētoma', Nico-
raitoro'sa' a'chinpiso' imarama'. ¹⁶ Napoaton ya'ipi co noyahuē' yon-
quiramasopita naniantoco'. Insozona co naniantohuachinhuē', chiniquēn
ana'intarahuē'. Nanamēhuē' quēran sahuēni inēshin nininso' ya'huēarin
oshahuano'sa' ana'inta'huaso marē'. ¹⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo
chachin nontarinquēma'. Huēratēhuanpatama', noya natanatoma', yon-
quico'. Sopai minsēhuatama', noya cancantarama huachi. Iráca isairio'sa'
Yosēri cosharo' a'patimarin, mana itopiso'. Inachachin po'orahuēso' ca-
rimanta' quēchinquēma' sano cancantacamaso marē'. Imaramaco ni'ton,
nasha nininēma' a'naya a'nayanquēma' aco'inquēma'. Canpitaora nito-
tarama'. Huiiri na'piquē ninshitahuato, quēchinquēma'. Cancanēma quēran
noya noya nohuitaramaco huachi. Nani huachi," itēquē', ninshitohuatan,
itērinco.

Tiatiraquē ya'huēpisopita ninshitērinso'

¹⁸ Ina quēran itaantarinco:

—Ansiano Tiatiraquē ya'huērinsonta' ninshitēquē' nonchin imapisopita
nataina'.

“Ca Yosē hui'ninco quirica a'pataranquēma'. Ya'pirahuē pēn
nēnērinso pochin ni'ton, ya'ipi yonquiramaso quēran huare' nitotērahuē.
Nantēhuēnta' sha'pi hua'na pēnquē a'pērēso pochin ni'ton, huēnaráchin
ya'norin. ¹⁹ Canpitaso' noya ninama'. Noya natētomaco, ninosororama'.
A'naquēma' pahuantohuachinquēmara, nicatahuarama'. Ma'sha
onpoapomarahuē', noya ahuantērama'. Ya'nan imapomaco, noya
ninama'. Iporaso' na'con na'con nicatahuarama'. Ina marē' noya
ni'piranquēmahuē', ²⁰ co ya'ipi cancanēma quēran imaramacohuē'. A'na
sanapi corto pēiquē chachin nonpin nanan a'chintopirinquēmahuē', co
a'paramahuē'. Iráca Quisapira pa'pi co noyahuē' sanapi niponahuē',
chiniquēn nanantaton, piyapinēhuēpita anishacancantērin. Inapochachin
iporaso' ina sanapi pēnēnarinquēma' co noyahuē' nicacamaso'. 'Noya
monshihuanacaso'. Mamanshi moshacaso marē' nosha acohuachina,
noya capacaso'. Ca'co,' itohuachinquēmara, a'naquēma' natētoma',
monshihuanama'. Nosha mamanshi marē' acopiso' ca'nama'. Ina
pochin ina sanapi nonpintērinquēma'. ²¹ Co a'naroáchin ana'intērahuē'.
Hua'qui' pēnēnpirahuē', co pi'pisha tēranta' nohuantērinhuē' natēincoso'.
Oshahuanacaso' co yaa'porinhuē'. ²² Iporaso nipirinhue' ana'intarahue
huachi. Chiniquēn aparisitarahuē. A'napitanta' anishacancantērinsopita
co oshanēna' a'pohuachinahuē', chiniquēn ana'intarahuē. ²³ Sanapi
imarinsopitaso' co natērinacohuē' ni'ton, ata'huantarahuē. Ina
nicatona', ya'ipi imarinacosopitanta' yonquiapi. 'Tēhuēnchachin Sinioro
nohuitērinpoa'. Yonquirēhuasonta' nitotērin. Co noyahuē' nipatēhua',
no'tēquēn ana'intarinpoa', tosapi. ²⁴ A'naquēmaso nipirinhue' co
nonpin nanan natēramahuē'. 'Noya noya nitotērai,' itopirinēnquēmahuē',
'Sopai imatona', napopi,' ta'toma', co ina natēramahuē'. Iporahuanta'
noya imaramaco ni'ton, co aquētē' pēnēna'huantquēmaso' ya'huērinhuē'.
²⁵ Chiniquēn cancantatoma', o'manta'huaquē huare' imamiatoco. ²⁶ Sopai
minsēhuatama', a'na tahuēri chiniquēn nanan quētaranquēma'. Ayaro'
tahuēriquē huare' natēhuatamaco, catahuaramaco nisha nisha piyapi'sa'
hua'anēnta'huaso marē'. ²⁷ Tata Yosē nohuanton, chiniquēn nanantērahuē.
Canpitaora' catahuaramaco copirnoros'a' co natērinacosopitahuē'
ana'inta'huaso'. No'pa huē'ēta hua'naquē pa'quirēso pochin oshahuano'sa'
ana'intarihua'. ²⁸ Naporahuaton, huēnio tayora huēnaráchin a'pininso
pochin quēchinquēma'. Noyápiachin a'pintaranquēma'. ²⁹ Imaramaco

ni'ton, Ispirito Santo nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

3

Sartisiquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ina quëran Quisoso sha'huitaantarinco:

—Ansiano Sartisiquë ya'huërinsonta' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco ninshitaranquëma'. Caso' canchisë ispiritoro'sa' Yosëri camairinso' canta' camairahuë, natërinaco. Naporahuatan, tayloraro'sa' së'quërahüeso pochin, ansianoro'santa' acorahuë a'chinacaiso marë'. Canpitaso' nohuifëranquëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita nitotërahüë. A'napitaso' nicatënenquëma', 'noya imapi,' topirinahuë', co tëhuëenchachin imaramacohüë'. Chimipi pochin cancantërama'. ² Ipora huanta' niyontonpiramahuë', topinan quëran naporama': 'Ya'ipi natëtoi, noya ninai,' topiramahuë', co huachi Yosë noya ni'ninquëmahüë'. Huë'ëreso pochin cancantërama' ni'ton, co yonquiramahuë'. Pënsha yatacopirinso pochin cancantërama'. Pën yatacopihuachina, pishitëre' noya orotacaso marë'. Inapochachin canpitanta' chiniquën Yosë yonquiantaco'. ³ Ya'nán natanapoma', Yosë nanamën no'tëquën a'chintërinëquëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ya'ipi cancanëma quëran casáchin yonquico. Co noya cancantaantahuatamahuë', a'naroáchin ana'intaranquëma'. Ihuatona'pi huë'ninso pochachin a'nanaya ana'intaranquëma'. Co nitotasënuquëmahüë', o'mantararahüë. ⁴ Napoaponahuë', caraichinquëma' noyápiachin cancantërama'. Canpitaráchin noya nicatoma', co në'huëtërinso pochin cancantaramahuë'. Ina marë' canpitaso' noya ni'saranquëma' ni'ton, Yosë'pa' ichiya'huë'contaranquëma'. Inatohua' nóya cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. ⁵ Inquëmaso' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' pa'sarama'. Noyápiachin cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. Inatohua' ya'huëmiatarama'. Nanpirin quiricaquë nininëma' nani ninshitëranquëma'. Co onporonta' tapiarahüë'. Tata Yosë sha'huitarahuë: 'Isopita imamiatërinaco,' itarahüë. Anquëniro'santa' natanapi. ⁶ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Piratiripiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

⁷ Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Piratiripiaquë ya'huërinsonta' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Caso' noya noyaco. Casáchin no'tëquën a'chinahuë. Iráca Yosëri Tapi sha'huitërin. 'Ana tahuëri quëma shiparinquën ya'ipi piyapinëhuëpita hua'anëntarin,' itërin. Iráca ninorincoso chachin nani o'marahüë Yosë huëntonënuquë aya'cona'huanquëmaso marë'. Niahuiquë ya'coana i'soarahuatë', aya'conë'. Inapochachin carinquëma' aya'conpatënuquëma', co insonta' nanitërinhuë' ocoiinquëmaso'. Oncotohuatëra, co a'napita nanitopihuë' ya'conacaiso'. ⁸ Cari nohuifëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotërahüë. Co na'aquëmahüë' nipomarahüë', noya ninama'. Co chiniquën nanantapomarahüë', nanamëhuë noya imarama'. Co tapanatomahuë', 'Quisocristoíchin imarai,' tënama' ni'ton, ya'coana

í'soatērēso pochin catahuanquēma' na'a piyapi'sa' a'chintacamaso'. Ca nohuanon, pēnētarama'. Co insonta' nanitarinhué' ata'tēinquēmaso'.⁹ A'naquēn nonpintatēnquēma', 'Yosē piyapinēnpitacoí quiyanta', itopirinēnquēmahuē', Satanasē huēntonēnquē ya'conpi. A'na tahuēri ca nohuanon, inapitanta' isonahuatona', noya nontarinēnquēma'. 'Tēhuēnchachin no'tēquēn imarama'. Quisocristo nosororinguēma', itarinēnquēma'.¹⁰ Chiniquēn cancantatoma', imamiatoco, itēranquēma'. Natēramaco ni'ton, carinquēmanta' na'con catahuanranquēma'. A'na tahuēri ya'ipi isoro'paquē ya'huēpisopita chiniquēn aparisitarahuē' tēnica'huaso marē'. Co naporō' parisitaramahuē'. Nicha'ēsaranquēma'.¹¹ Co hua'quiya quēranhuē' o'mantararahuē. Ama naniantatomacohué', imamiatoco. Ni'cona sopai minsēchinquēma'. Ina minsēhuachinquēma', co inápaquē canaramahuē'.¹² Sopai minsēhuatama', Yosē ya'huēringuē chachin pantarama'. Piyon pēi' achinirinsō pochin na'con nohuanantaranquēma'. Napoaton ya'huēmiatontarama'. Co pipiaramahuē'. Yosē co onporonta' a'poaringuēmahuē'. Nininēn chachin acotaranquēma'. A'na tahuēri panca ninano' ya'huapon. Inápa quēran o'mararin. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina nininēonta' acotaranquēma'. Canta' Quisosoco o'mantahuato, nasha nininēhuē acotaranquēma'. Co onporonta' a'poaranquēmahuē'.¹³ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquēma'. Huēratēhuanpatama', noya natānatoma', yonquico'. Nani huachi," itēquē', ninshitohuan, itērinco.

Naotisiaquē ya'huēpisopita ninshitērinso'

¹⁴ —Ina quēran ansiano Naotisiaquē ya'huērinso' ninshitēquē' nonchin imapisopita nataina'.

"Ca Quisosoco quirica a'pataranquēma', ni'co'. No'tēquēn nonato, no'tēn nanan a'chintēranquēma'. Co onporonta' nonpintēranquēmahuē'. Yosē nohuanon, ya'ipi ma'sha ninahuē. Napoaton, ya'ipi piyapi'sa' natēinacosō' ya'huērin.¹⁵ Caso' nohuitēranquēma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotato, co noya ni'nanquēmahuē'. Ni'co'. Tē'nai' noyápiachin o'orē'. Ahuahuatēranta', yashin o'orē'. Co noya huairinsohuē' nipirinhuē' o'opatēra, amiroterē', topi. Inapochachin ni'nanquēma'. A'naquēn noya ahuaērēso pochin noya imarinaco. Canpitanta' noya imaramaco naporini, noya ni'itēnquēmahuē'. A'naquēonta' tē'nai' pochin nipi. Co nitohátērapihuē' ni'ton, nosororahuē'.¹⁶ Canpitaso nipirinhuē' co noya ahuaērēso pochinhué' ninama'. 'Noya imarai', topiramahuē', co ya'ipi cancanēma quēran imaramacohué' ni'ton, yaa'poranquēma'. Ma'sha amirotatē' yaimorēso pochin ni'nanquēma'.¹⁷ Canpitaso' naporama': 'Na'a ma'sha ya'huētērincoi' ni'ton, noya ya'huarai. Quiyaso' noya piyapicoi. A'napita quēran noya noya nitotērai. Co manta' pahuantērincoihuē', topiramahuē', co no'tēquēn yonquiramahuē'. Cancanēma quēran yonquiramasopita nitotērahuē. Sa'ahuaya pochin ni'nanquēma'. Coriqui pahuantērinso pochin canpitaso' na'con pahuantarinquēma' noya cancantacamaso'. Somaraya pochin cancantatoma', co tēhuēnchachin nohuitēramacohué'. Sa'ahuaya capa a'mocaso' nininso pochin co noyápiachin cancantēramahuē'. Pa'pi nosorotērama'.¹⁸ Napoaton pēnēnanquēma'. Chiniquēn nontoco catahuainquēma'. Ni'co'. Oro a'pēhuatēra, ya'ipi nē'huē chinquirin. Orosachin quēparitērin, noyasáchin nininso'. Inapochachin canpitanta' nontoco catahuainquēma' noya yonquicamaso marē'. Na'con pahuantarinquēma' Yosē pochin nicamaso'. Casáchin yonquico Yosē noya ni'inquēma'. Yonquihuatamaco, huiríchichin a'morēso pochin noya nisarama'. Somaraya pochin cancantērama' ni'ton, co

tēhuēnchachin nohuitēramacohuē'. Nimirioquē acorayatērēso pochin anoyacancanchinquēma' cancanēma quēran nohuitamacoso marē'.
 19 Nosoroatēnquēma', chiniquēn nontēranquēma'. Ana'intaranquēma' noya cancantacamoso marē'. Co noyahuē' yonquiramasopita a'porahuatoma', casáchin tahuērētantaco huachi. 20 Cancanēmaquē yaya'coancantēranquēma'. Ina marē' nontaranquēma'. Ya'coana pi'nirēso pochin ninaranquēma'. Natanahuatamaco: 'Ya'coancantoco,' itohuatamaco, ya'coancantaranquēma'. Niichicoshatērēso pochin nōya ninohuitarihua'. 21 Nani sopai minsērahuato, Tata Yosē'pa' ya'huarahuē. Ya'ipiya hua'anēntarai. Canpitanta' sopai minsēhuatama', Yosē'pa' noya acoaranquēma'. Canpitaro'co hua'anēntarahuē. 22 Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquēma'. Huēratēhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itēquē' ninshitohuatan, itērinco Quisoso.

4

Inápaquē Yosē chinotopiso'

1 Ina quēran inápaquē nē'pērahuato, quēnanahuē. Yosē ya'huērinquē chachin ya'coana ni'soatērin, ni'nahuē. Naporahuaton, inápa quēran ya'nán nontērinco' nontaantarínco. Tronpita pihuiipiso pochin natanahuē.

—Isēquē huēntaquē'. Nani ma'sha a'nochinquēn. A'na tahuēri ma'sha onpoco' ninoto, anitotaranquēn, itērinco.

2 A'nanaya Ispirito Santo nohuanon, hua'narēso pochin Yosē ya'huērinso' quēnanahuē. Hua'anēntacaso' shiranēnquē a'nara' huēnsēárin, ni'nahuē.

3 Inaquē nisha pochin ya'norin. Na'pi noyápiachin nininso pochin huēnaratarin. Caspi, cornarina inapita pochin huēnaratarin. Noyápiachin ya'norin. Yahua'tani tahuētērin, huēnsēárin. Yahua'tan niponahuē', huēron pochin caninchin a'pinin. Ismirarita pochin huēnaratarin, ni'nahuē. 4 Inaquē cato shonca catapini ansiano'sa' hua'anēntacaso' shiraro'saquē tahuishin miáchin huēnsēapi. Huirichinachin a'mopi. Yancotē' oro quēran nininso' yancopi. 5 Yosē hua'anēntacaso' shiranēn quēran o'cori pochin nininso' pipiarin. Huēnsha huēnsha'tarin. Huirá tacarintērinso pochin nonpiso' natanahuē. Canchisē pēn nēnērinso' Yosē notēnanquē chachin ni'nahuē. Inapitaso' canchisē ispiritoro'sa' Yosēri camairinso', tēnahuē. 6 Shira notēnanquē panca sonó pochin ya'huērin. Co i'sha pochinhuē'. Isihuico pochin niponahuē', acopoquē huarē' quēnantērē'.

Yosē shiranēn tahuirinquē catapini ma'sharo'sa pochin nininso' ya'huēpi, nanpirihuanpiso'. Na'a ya'pirahuanatona', itoparan itoparan quēnantopi.

7 Nisha nisha ni'topi. A'naso' pa'pini pochin ya'norin. A'nanta' toro pochin ya'norin. A'nanta' piyapi pochin ya'piratērin. Ya'natoninsoso', panca onian pochin ya'norin. 8 Nisha nisha niponaraihuē', ya'ipiya anpiantēhuanpi. Saota saota ya'huētopi. Ina aipi, ina acopo', cato quēran chachin ya'pirin ya'huētopi. Inapitaso' tahuērirē chachin, tashirē chachin Yosē chinotápi. Co ta'topihuē'. Napopianachin naporapi:

“¡Ma noyacha Tata Yosēso paya! ¡Noyasáchin ninin! Chini chiniquēn nananta-ton, ya'ipiya hua'anēntarin. Iráca quēra huarē' ya'huērin. Ipora huanta' nanpiárin. Inaso' ya'huērárin. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapí.

9 Apira apira chinotapi. “¡Ma noyacha Yosēso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Na'con catahuaninpoa' ni'ton, 'Yosparinquēn Siniro,' itahua'. Inaso' hua'anēntomiatarinpoa'. Co onporonta' ta'huantarinhuē',” topachinara, 10 ansiano'santa' Yosē yonquiapi. “Tēhuēnchachin hua'anēntērinpoa'. Co

onporonta' chimianinhué'," ta'tona', cato shonca catapini chachin isonahuatona', chinotapi: "Quëmasáchin nóyanquën," itatona', Yosëri ayancotërinso', shiranën notënanquë acoantapi. Chinotatona', itapona':

11 "Quëmasáchin Sinioro imarainquën. Noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinëinquën. Nani tahuëri natëinëinquën. Ya'ipi nani-taparan. Ya'ipi ma'sha ninan. Quëma nohuanton, ipora huanta' ya'huarin," itopi.

5

Carniroa'hua quirica ma'patërinso'

1 Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Inápaquë ya'huërinso' quënanato, quirica ni'nahuë, so'nanpinan. Inchinan imirin quëran Yosëri së'quërarin. Cato quëran chachin nani ninshitërin. To'niquë noyá achin-pitërin. Canchisëro' achinpitërin. 2 A'na anquëninta' ni'nahuë. Chiníquën nanantaton, chiníquën nonin.

—¿Inta' noya noya ni'ton, nanan ya'huëtërin to'niro'sa' i'shotahuaton iso quirica oporinacaso'? tënin.

3 Ya'ipiro'paquë yonisápirinahuë', co insonta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinacaso'. Inápaquë ya'huëpisopitanta' co nanitopihuë'. Acoporonta' yonípirinahuë', co inso tëranta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinatón nicacaso'. 4 Co insonta' nanitohuachinhuë', chiníquën sëtato, na'nërahuë. Na'nëapirahuë', 5 a'na ansiano sha'huítërinco.

—Ama na'nëquësohuë'. Ni'quë'. Tapi shiin nani ya'ipi minsërin. Cota huëntonëinquë nasitaton, chini chiníquën nanantërin. Inari nanitërin to'ni i'shotahuaton quirica oporinacaso', itërinco.

6 Itohuachincora, Quisoso quënanahuë. Huancanachin Yosë huënsërinso ya'cariya huaniarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Quisoso chachin niponahuë', carniroa'hua nani tëpapiso pochin ya'norin. Canchisë pomohuan nisahuaton, canchisë ya'pirin ya'huëtërin. Chiníquën nanantaton, canchisë ispiritoro'sa' a'parin ya'ipiro'paquë nicainpoaso marë'. 7 Ina quëran ya'cariconahuaton, Yosë inchinan quëran quirica ma'parin. 8 Nani ma'pahuachina, ma'sharo'sa' pochin nininsopita isonahuatona', Carniroa'hua chinotapi. Ansiano'santa' isonahuatona', ina chinotapi. A'naya a'naya arparo'sa' së'quëpi pi'niatona' chinotacaiso marë'. Sënaonta' a'naya a'naya quëpapi, oro quëran nininso'. Inaquë yonarin pochin pimóchin nininso' ya'huërin tomontacaso marë'. Tomontërinso pochin imarëhuasopita Yosë nontëréhua'. "Nontohuatëhua', noya nataninpoa'," ta'tona', Yosë chinotapi. 9 Chinotatona', inahuara yonquëna quëran nasha cantanën cantarapi.

"Noya noyanquën, Sinioro, ni'ton, nanan ya'huëtërinquën quirica ni'camaso'. To'ni i'shotohuaton, nani ma'sha anitotarancoi. Iráca tëparinëinquën. Chiminaton, piyapi'sa' sopai quëran ocoiran Yosë imacaiso marë'. Napoaton quëmasáchin nanitëran ya'ipiya hua'anëntacaso'. Nisha nisha parti ya'huëpirinahuë', imarinëinquën, Sinioro. Nisha nisha nananquë nonpisopita imarinëinquën. Nisha nisha copirnorí hua'anëntërinso'pita niponaraihuë', natërinëinquën.

10 Hua'anëntëranquë aya'conan. Corto hua'ano'sa' pochin acoran Yosëichin yonquicaiso marë'. A'na tahuëri no'paquë chachin ichihua'anëntaran huachi. Ma noyanquëncha quëmaso paya," itopi, cantatona'.

11 Ina quëran hua'huayátërahuë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë shiranën, ma'sharo'sa' pochin nininsopita, ansiano'sa' inapita tancapitopi.

Hua'huayátërahue ya'huëpi, co pichinahuanhue'. Inapitanta' chiniquën naporapi:

¹² “*Ma noyacha Carniroa'huaso paya! Piyapi'sa' oshanëna' inquitacaso marë' chiminin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Chini chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin. Nani ma'sha ya'huëtërin, ya'ipi hua'anëntarin. Ya'ipi nitotërin. Napoaton ya'ipinpoa' natëahua'. 'Yosparinquën, Sinioro,' itahua',*” tosapì.

¹³ Ina quëran ya'ipi Yosëri nininsopita napopianachin chinotapi, natanahuë. Inápaquë ya'huërsinopita, isoro'paquë ya'huërsinopita, chiminipisopita, marëquë ya'huërsinopita, ya'ipiya Yosë chinotapi.

“*Ma noyacha Tata Yosëso paya. Hua'anëntarinpoa' ni'ton, 'Yosparinquën' itahua'. Inasáchin natëahua'. Noya noya ni'ton, chinotahua'. Ya'ipiya nanitaparin. Carniroa'huanta' inapochachin chinotahua'. Ipora quëra huarë' ina natëahua',*” tosapì.

¹⁴ —Naporinchi paya. Tëhuënchachin inasáchin natëahua', topi catapini ma'sharo'sa pochin nininsopitanta'. Ansiano'santa' isonahuatona', chinotapi.

6

To'ni i'shorinso'

¹ Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahue. Quirica so'nanpinan nininso' quënantarahue, canchisë to'niquë achinpitërinso'. Naporo' Carniroa'huari ya'nan achinpitërinso' i'shotërin. I'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininso' chiniquën nonin, huira pochin natanahuë.

—¡Huëquë huachi! itërin.

² Itohuachina, cahuario ya'norin, ni'nahuë, huiríchin nininso'. Ina aipi quëmapi huënsëarin. Pé'chinan quëparin. Piyapi'sa' yaminsërin ni'ton, hua'an pochin yancotëtaton, pa'sarin minsëcaso marë'.

³ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoarinta' përantarin.

—¡Huëquë huachi! itërin. ⁴ Itohuachina, nisha cahuario ya'norin, quëhuashin nininso'. Ina aipi a'na quëmapinta' huënsëarin. Panca sahuëni së'quëarin. Chiniquën nanan ya'huëtërin quira nicacaso marë'. Ina nohuanton, isoro'paquë na'a piyapi'sa' niahuëatona', nitëparapi. Nisha nisha parti quira nisapi. Co huachi noya ya'huapihuë'.

⁵ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin.

—¡Huëquë huachi! itohuachina, yara cahuario ya'norin, ni'nahuë. Quëmapi ina aipi huënsërinso' paransa së'quërin cosharo' pë'tënacaso marë'.

⁶ Naporo' catapini ma'sharo'sa' huancánachin, noninso' natanahuë:

—*Ya'ipi cosharo' na'con pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', a'na quiroichin trico pa'anapi. Inapochachin a'na cosharonta' pahuanarin. Sipataso' trico pochin niponahuë', co ina pochin pa'topirinhuë', inanta' pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', cara quiroichin pa'anapi. Toma', huino, inapitanta' pahuanarin. Ni'cona chiniatama', tënin.*

⁷ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. Nani catapini i'shotërin. Ina i'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin, ya'natamarinso'.

⁸ —¡Huëquë huachi! itohuachina, a'na cahuarionta' ya'noantarin, sha'píchin nininso'. Quëmapi ina aipi huënsërinso', Chimirin itopi. Ina nohuanton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Notohuaro' chiminatona',

chimipiro'sa' ya'huëpiquë pa'sapi. A'naquën niahuëatona', nitëparapi. A'naquën tanari tëpaarin. Naporahuaton, chiniquën caniori masarin ni'ton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Tanan ni'niro'sarinta' tëparapi. Inapoatona', patoma patoma pochin piyapi'sa' chiminapi. Cacharonqué un cuarto itopi.

⁹ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, artaro Yosë chinotacaso marë' acorinso' inäpaquë ni'nahuë. Inaanaquë na'a imapisopita chiminpisopita quënanahuë. Nanpipona', nöya imapi. Co të'huatonaraihuë', Yosë nanamën a'chinpi. Ina marë' tëpapi. ¹⁰ Tëpahuachinara, hua'yanëna' inäpaquë ya'huëcontarahuatona', Yosë nontäpi.

—Quëma Sinioro chini chiniquën nanantëran. Noyasáchin nicaton, no'tëquën nonan. ¿Onporo huarëta' oshahuano'sa' ana'intaran? Tëparinacoiso marë' no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tosapi.

¹¹ Napotohuachinara, Yosëri itërin:

—Ninataco'. Oshaquëran ana'intarahuë. Co tahuëri naniyatërarinhuë'. A'napita imarinacosopita ipora huanta' pënëntapi. A'naquën tëpaantahuachina', isëquë chachin huëntapi anta'. Naporu huarë' tëparinënquëmasopita no'tëquën ana'intarahuë', itërin. Itahuaton, huiríchin a'mocaiso' quëtërin. Noyápiachin cancantopi ni'ton, huiríchin a'motërin.

¹² Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotaantarin. Inarë' nani saotaro' i'shorin. Inapotohuachina, panca ocohua pa'sarin. Pi'i tashiaton yaráchin nisarín. Yoquinta' co huachi a'pianinhuë'. Nincoan huë'saponahuë', quëhuashin huënai pochin nisarín. ¹³ Naporahuaton, tayararo'santa' anotapi. Iquira nara nitërinso' canora niponahuë', panca ihuan pa'pachina, notohuaro shitatërinso pochin nisapi. ¹⁴ Pi'iro'tënta' capa nisarín. Quirica so'nanëso pochin co huachi ya'noárinhuë'. Naporahuaton, motopiro'sa', so'tono'sa', inapitanta' nacon nacontatona', itopa itopa nichihuincapi. ¹⁵ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ta'arapi. Copirnoros'a', hua'ano'sa', sontaro hua'ano'sa', ma'huano'sa', chiniquëno'sa', inapita Yosë të'huatona', ta'arapi. Motopi'pa' ta'arahuatona', na'pi nanino'saquë ya'conapi na'picaíso marë'. Patrono'sa' piyapinënpitaré chachin panca na'pianaro'saquë na'pirapi. ¹⁶ Ya'ipi piyapi'sa' të'huatona', motopi nontapirinahuë':

—Panca na'piro'sa' notarintatona', ya'copiinacoi ama Yosë quënanaincoiso marëhuë'. Inäpaquë hua'anëntarin. Carniroa'huanta' chiniquën no'huiríncoi. ¹⁷ Nani ana'intacaso' tahuëri nanirin. Ana'intoahuachincoi, co insonta nani-tarinhuë ina chinitacaso', tosapi.

7

Yosë marcanën acotopiso'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' a'notantarínco. Catapini anquëni ya'nopi, ni'nahuë. A'naso' pi'i pipirínso' parti huaniarin. A'nanta' pi'i ya'conínso' parti huaniarin. Huancanachionta' cato' ninotërapí. Inaquëpita Yosëri acorín isoro'pa' ana'intacaso marë'. Oshaquëran Yosë nohuanton, ana'ntapi. Pi'pisha pahuanarin ni'ton, anquëniro'sari ihuan ya'copirapi ama marëquë, isoro'paquë inaquëpita ma'sha onpocaiso marëhuë'. Ama nararo'sa' tëranta' oyanacaiso marëhuë' ya'copirapi. ² Ina quëran a'nanaya a'na anquëninta' ya'noantarin. Pi'i pipirínso' parti quëran huë'sahuaton, hua'na'huaya quësarín Tata Yosë marcanën acocaso marë'. Inaso' catapini anquëniro'sa' sha'huitërin:

3 —Ama apiramiáchin ana'intocoso hué'. Ninataco Yosé piyapinēnpita catahuai. Co Yosé marcanēn acochátēraraihué'. Tē'yainaquē acotēra'piapoi. Nani acotohuatoi, ya'ipirop'a', maré, nararo'sa', inapita ana'intoco', itiinrin.

4 Ina quēran tē'yainaquē Yosé marcanēn acotēra'piapi a'napitari nohuítacaiso maré'. Notohuaro' acotē'yatēra'piapi. Pichirahuaton:

—Pasa catapini shonca catapini huaranca acotērai, tēnin, natanahué. Ya'ipi Isairio huēntono'saquē napotērin. ⁵⁻⁸ Shonca cato' huēntono'sa' ya'huērin, isairio'sa' itopiso'. Nisha nisha nininsopita ya'huēpi: Cota, Nopino, Caro, Asiri, Nipitari, Manasisi, Simion, Nihui, Isacaro, Saporono, Cosi, Mincamín, inanapo huēntono'sa' ya'huērin ni'ton, shonca cato huaranca, shonca cato huaranca acotē'yatēra'piapi.

Huiríchin a'mopiso'

9 Ina quēran hua'narēso pochín niantarahué. Hua'huayatērahué' piyapi'sa' Yosé'pa' quēnanahué. Co pichicasohué'. Nisha nisha piyapi'sa' Yosé hua'anēntacaso' shiranēn notēnanquē huaniapi, nisha nisha nananquē nonpisopita. Nisha nisha parti quēran huēcatona', Carniroa'hua yamotona', notērapí. Inapitaso' huiríchin a'mopi. Mērēmē pochín nininso' sē'quērahuatona', Yosé chinotapi.

10 “Tata Yoséichín nicha'ērínpoa'. Inasáchin hua'anēntērinpoa'. Carniroa'hua anoyacantērinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapi chiníquēn nonatona'.

11 Inaquē Yosé chachín hua'anēntacaso' shiranēnquē huēnsēarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochín nininsopita, inapitari tancapitopi. Ina tahuirinquē notohuaro' anquēniro'sa' huaniapi. Chinotopiso' natanahuatona', inapitanta' isonahuatona', Yosé chinotapi:

12 “Tēhuēnchachín Siniro, piyapi'sa' nicha'ēran. ¡Ma noyanquēncha quēmaso paya! Ya'ipiya chinochinēnquēn. Ya'ipi nitotēran. Chini chiníquēn nanantaton, ya'ipiya nanitapan ni'ton, ya'ipi natēinēnquēn. ‘Yosparinquēn,’ ichinēnquēn. Na'con natēmiatarainquēn. Co onporonta' a'poarainquēnhué'. Amen,” itapi.

13 Ina quēran a'na ansiano nataninco.

—¿Ma piyapi'sata' isopita, huiríchin a'mopiso'? ¿Intohua quēranta' huēntapi? ¿Nitotēran tí? itērinco.

14 —Co caso' nitotērahué'. Quēma nitotēranso'. Sha'huitoco canta' nitochi, itohuatēra, sha'huitērinco:

—Isopitaso' chiníquēn parisitaponaraihué', co Yosé a'popihué'. Carniroa'huari huēnainēn quēran anoyacantērin ni'ton, huiríchin a'mopi.

15 Napoaton Yosé ya'huērinquē huēntapi. Tahuērírē chachín tashiré chachín ina chinotapi. Yoséri ichiya'huēaton, ni'sarin. ¹⁶ Co huachi tanaponahué', co yamoroponahué'. Co pi'iri picahuachín, parisitaponahué'. Noya ya'huēintarapi. ¹⁷ Ni'co'. Hua'anēni ohuicanēnpita noya a'paiarin. Quēchitērahuaton, noya ii' a'notērin o'ocaiso maré'. Inapochachín Carniroa'huari imapisopita a'paiarin. Yosé'pa' noya noya nanpiapi. Yoséri chachín na'nēi' amifarin ni'ton, co huachi sētaponahué', itērinco.

8

Sēnan oro quēran nininso'

1 Ina quēran hua'narēso pochín niantarahué. A'na tahuēri ma'sha onpocaso' a'notantarínco, ni'nahué. Ipora huanta' Carniroa'hua quirica sē'quēarin. Nani saota to'niquē achinpitērinso' i'shotērin. A'naichín pahuarín i'shocaso'. Naporo' a'naichín nininso' i'shotarin. I'shotohuachina,

ya'ipiya copica topi. Miria ora pochin co manta' nonpihuë'. ² Ina quëran canchisë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë notënanquë huanirapi. Inaquë huanihuachinara, a'naya a'naya tronpita quëtopi pihuicaíso marë'. ³⁻⁴ Co'huara pihuiyatërasoihuë', a'na anquëninta' huëcaton, Yosë chinotopiquë artaroha'uaya notënanquë huaniconin. A'pëtinan oro quëran nininso' së'quërin. Inaquë na'a yonarin pochin pimóchin nininso' acorin panca tomontacaso marë'. Yosë ya'huërinquë chachin tomontarin. Tomontërinso pochin Yosë imapisopitanta' ina nontápi. "Ma noyanquëncha quëmaso paya. Nani tahuëri catahuacoí, Sinioro," itohuachinara, noya natanin. ⁵ Ina quëran anquëni Yosë artaronënuë ya'caritahuaton, na'a pënaya' manin. A'pëtinanquë acorahuaton, isoro'paquë të'yatërin. Të'yatohuachina, a'naroáchin huira pochin natanahuë. Chiníquën tënëntërin. O'corinta' huënsha huënsha'tarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. (Nani huachi Yosëri ana'ntarin, tënahué.)

Tronpita pihuipiso'

⁶ Naporo' canchisë anquëniro'sa' tronpita yapihuirapi. Co napopianachin pihuiapihuë'. A'naya a'naya pihuirapi.

⁷ Ya'nán pihuirinso' irinpachina, Yosë nohuanton, ocai', pën, inapita inápa quëran anotarín. Huënairë chachin anotarín. Pancana huiquitarin. Patoma pochin huiquitarin. [Cacharonquë un tercero, topiso'.] Nararo'sa', panpatëro' inapitanta napochachin huiquitarin.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' tronpita pihuiantarin. Pihuiantahuachina, panca motopi pochin nininso' ni'nahuë. Pën pochin orotërimarin. Yosë nohuanton, marëquë anoitërin. Inaquë anotohuachina, patoma pochin marë huënai taranin. ⁹ Patoma pochin ma'sharo'sa' inaquë ya'huërinso' chiminpi huachi. Panca nancharo'santa' patoma pochin ta'huantopi.

¹⁰ Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, panca tayora anotarín, panca orotërinso'. Anotohuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin iiro'sa' tapiarin. ¹¹ Ina tayorasó' Main itopi. Tëquëin, i'shaa'huaro'sa', inapita patoma pochin main nisarin. Máin ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' ina o'otona', chiminapi.

¹² Nani cara anquëni pihuirin. A'nanta' pihuiantahuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin pi'i tapiarin. Yoqui, tayoraro'sa', inapitanta' patoma pochin tapiapi. Napoaton tahuëri nipachina, co huachi pi'i noya a'pianinhuë'. Tashinta' yoqui, tayoraro'sa', inapita co huachi noya a'pianpihuë'.

¹³ Ina quëran panca onian quënanahuë. Inápaquë a'ninquëchin yanponarin. Piyapi pochin noninso' natanahuë.

—¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosë a'popi ni'ton, piyapi'sa' chiníquën parisitapona'. A'napita anquëniro'sa' pihuiantahuachina, isoro'paquë ya'huëpisopita aquë aquëtë' parisitapona', tënin.

9

¹ Ina piquëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, tayora anotërinso pochin a'nanta' o'marin. Yosë nohuanton, chiníquën nanan ya'huëtërin sopairo'sa' oncorapirinso' parti i'soatacaso marë'. Nanin acoporo' pa'ninso' i'soatarin. ² I'soatohuachina, acopo quëran conai' pipiarin. Yaráchin tomontarin. Panca pën quëran tomontërinso pochin pipiton, pi'i ya'copiarin. Ya'ipi parti tashiarin. ³ Naporahuaton, conai quëran notohuaro' sopairo'sa' pipiapi. Panca sëquërë pochin ya'norahuatona', pipiapi. Pa'pi të'huatoro'. Sëquërë pochin nïponaraihuë', yonpinca pochin huitapi. ⁴ "Ama panpatëro', nara

mono', nitërinso' inapita pë'yacosohuë'. Piyapi'sa' co Yosë marcanën tën'yainqué ya'huëtohuachinarahuë', inapita aparisitoco'," itërin. ⁵ Co tēpaponaraihuë', a'natërāpo yoqui pochin aparisitapi. Yonpincari huininsō pochin niponahuë', co sanoaponhuë'. Pa'pi iquin natanaponaraihuë', co chiminaponahuë'. ⁶ Na'con parisitacōna': "Chimiin nipachin," tosapirinahuë', co chiminaponahuë'. Chiminacaiso' nohuantopirinahuë', co nanitapihuë'.

⁷ Panca sēquērē pochin ya'notona', chiniquēn pa'sapi. Cahuarioro'sa' quira nicacaiso marē' tapapiso pochin pa'sapi. Yancotē pochin oro quēran nininso' yancopi. Naporahuaton, piyapi pochin ni'topi. ⁸ Aihuan ni'ton, sanapi pochin aintapi. Pa'pini' pochin natētopi. ⁹ Sha'huētēonta' tachiton. Hua'na pochin ni'ton, co ohuanchináchinhuë'. Pa'pachinara, anpiantēna quēran chiniquēn tēnētērapī. Quira toronano'sa' cahuarioro'sari ohuararinsō pochin tēnētapi. ¹⁰ Naporahuaton, yonpinca pochin hui'notopi. Iquin huitatona', a'natērāpo yoqui pochin aparisitapi. ¹¹ Hua'anēn ya'huētërin anta'. Inari camairinsō', sopairo'sa' oncorapirinsō' parti quēran huē'nin. Cotio nananquē Apatono itopiso'. Crico nananquē Aporiono itopi. Tiquitona'pi tapan naporin.

¹² Na'con parisitacaiso' ninoton, nani a'notërinco. Ina ni'pirahuë', na'con na'con parisitacaso' ya'huapon. Catoro' aparisitacaso' pahuanarin nica'huaso'.

¹³ Yosë nohuanton, nani a'natērāpo anquëniro'sa' tronpita pihuiipi co noyahuë' nipsisopita ana'intacaiso marē'. Ina quēran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, inápaquē nontërinso' natanahuë. Artaroa'huaya pomonēnpita huáncana quēran nontaton, pihuitona'pi itapon: ¹⁴ "Catapini anquëniro'sa' i'quiritēquē pa'ina' piyapi'sa' aparisitacaiso marē'. Panca i' yonsanquē nani ninarapiso', Iyopiratisii' itopiquē," itërin.

¹⁵ Itohuachina, anquëniro'sa' a'parin piyapi'sa' ana'intacaiso marē'. Iráca inaquē acopirinhüé'. Nani ora nanirin ni'ton, a'parin huachi patoma pochin piyapi'sa' tēpacaiso marē'. ¹⁶ Ina quēran hua'huayátërahuë' sontaro'sa' huë'sapi, ni'nahuë'. Cahuarioro'sa' aipi huënsériapi. "Cato pasa michon huë'sapi," tēnin, natanahuë.

¹⁷ Hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' quënantarahuë. Hua'na coton sontaro'sa' a'mopiso pochin a'mopi. Pënsha pochin huënaráchin nipi. A'naquēn caninchin. A'nanta' sha'píchin. Cahuarioro'santa' nisha ya'nopi. Pa'pini' pochin mototopi. Nanamēn quēran pēn, conai', sha'pi mo'shi', inapita pipiapi. ¹⁸ Cahuarioro'sa' nanamēna quēran inapita pipirahuatona', patoma pochin piyapi'sa' tēparapi. Notohuaro' chiminapi. ¹⁹ Nanamēna quēran tēparapi. Huinamēna quëraonta' ya'huan pochin quëtätatona', tēparapi.

²⁰ Na'a piyapi'sa' chiminpirinahuë', co naporo tēranta' a'napitaso' yonquiapihuë'. Ni'saponaraihuë', inachachin co noyahuë' cancantapi. Aquëtë chachin sopairo'sa' chinotapi. Nisha nisha mamanshi moshapi. Oro quēran, prata quēran, hua'na quēran, na'pi quēran, nara quēran, ina quēranpita nipsisō'. Co inapitaso' quënantopihuë', co natantopihuë', co iratopihuë'. Co nanpipirinahuë', mosharapi. ²¹ Pa'pi co noyahuë' cancantatona', tēpatapi, pēnotapi, monshihuanapi, ma'sha ihuatapi. Yosëri ana'intërinso' ni'sáponaraihuë', co naporo tēranta' nohuantapihuë' oshanēna' a'pocaiso'.

¹ Ina quëran hua'narëso pochin a'na anquëninata' niantarahuë, chiniquënnanantërinso'. Chitoro' huancana inápa quëran o'mararin. Motën yahua'tani tahuitërin. Ya'pirin pi'i pochin a'pinin. Tonainta' pën pochin ya'noarin.

² Quirica'huaya së'quërin. So'nanpinan nipirinhue', nani oporininsosë'quërin. O'marahuaton, inchinan nantën quëran marëquë l'naitarin. Ahuënan nantën quëran isoro'paquë i'narin. Panca masho ni'ton, naporin.

³ Chiniquënnanantaton, chiniquënnonsarin. Pa'pini' përaarinsopochin natanahuë. Përapachina, inápa quëran canchisë huira pochin nininsopitari a'panipi. ⁴ Nonpachinara, natanato quiricaquë yaninshitopirahuë', inápa quëran a'na sha'huitërinco: "Ama naporinso' ninshitëquësohuë'. Co a'napita sha'huitacaso' ya'huërinhuë'," itërinco.

⁵ Naporo' panca anquëni marëquë, no'paquë inaquëpita i'narinso' inchinan tanpaquënnanquiontarin. ⁶ "Yosë ni'sárinco ni'ton, co nonpinahuë'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huaton, co onporonta' ayaponhuë'. Isoro'pa', marë, pi'iro'të', ya'ipi ya'huërinso'pita inari ninin. Tëhuënnachin co huachi hua'qui quëranhuë' ana'intomiatarin. ⁷ Anaichin anquëni pahuanarin tronpita pihuicaso'. Ina pihuiantahuachina, oshahuano'sa' ana'intahuaton, ya'ipiya Yosëri hua'anëntarin. Piyapi'sa' inahuara co nitotopihuë'. Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, pënëntona'piro'sa' ninopirinhue', ipora huarë' nanirin. Inimiconënpita ana'intahuaton, hua'anëntarin," tënin panca anquëni.

⁸ Ipora huanta' a'na nantën quëran marëquë l'naitarin. A'na quëraonta' no'paquë i'narin. Ina quëran inápa quëran nontërinco'so' itantarinco:

—Paaton, quirica'huaya së'quërinso' ma'paquë', ⁹ itohuachincora, pa'sahuato,

—Quirica'huaya quëtoco, itërahuë.

—Noyahua'. Macaton, ca'quë'. Ninoi pochin cashin ca'saran. Napoaponahuë', nani ni'ipatan, main nisarin, itërinco.

¹⁰ Quirica'huaya masahuato, ca'nahuë. Ninoi pochin cashin ca'pirahuë'. Nani ni'ipatëra, main natanahuë. ¹¹ Ina quëran sha'huitërinaco:

—Na'a piyapi'sa' pënënta'quë'. A'na tahuëri ma'sona onpocaiso' Yosë anitotarinquënn. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita, copitorno'sa', inapita ma'sona onpocaiso' Yosë ninoton, anitotarinquënninshitamaso marë', itërinco.

11

Catoya'pi Yosëri a'parinso'

¹ Ina quëran mitro pochin nininso' quëtërinaco a'nica'huaso marë'.

—Yosë chinotopiso pëi' a'niconquë'. Artaronta' a'niquë'. Nani a'nihuatan, piyapi'santa' Yosë chinotopisopita onposona ya'huëpiso' nitotacaso marë' pichiquë'. ² I'iratëso nipirinhue', ama a'niquësohuë'. Inaquë nisha piyapi'sa' ya'conapi. Co Yosë imaponaraihuë', inaquë ya'conahuatona', tapirapi. Yosë ninanonëonta' tapirapi. Cara pi'ipi miria pochin napotapi. ³ Naporo tahuëri'sa' cato' quëmapi a'pararahuë pënënta'caiso marë'. Yaa'pahuato, chiniquënnan quëtarahuë no'tëquënn sha'huicaiso marë'. Piyapi'sa' na'con oshahuanpi ni'ton, cato' quëmapi sëtapi. Sëtatona' sa'catën nininso' a'mosapi piyapi'sa' oshanëna' ayonquicaiso marë'. Cara pi'ipi miria pënëntapi, itërinco Yosë.

⁴ Catoya'piso' nóya pënëntapona', Yosëri chachin a'parinso'. Panca nanparino'sa' orotërinso pochin nicatona', Yosë nanamënnan anitotapona'. Oripo nara pochin nipi anta', Yosë notënnanquë ya'huërinso'. ⁵ Yosë nohuanton, sacai' nininsopita nanitapapi. A'napitari yatëpahuachina', nanamëna quëran pën

pipiarin. Pipihuachina, yatëpapisopita huëyarapi. Huëyarahuatona', chiminapi. Ina pochin Yosëri catahuarin ni'ton, minsëapi. ⁶ Iráca pënëntona'piro'sa' nani ma'sha nipi piyapi'sa' ayonquicaiso maré'. Inapochachin catoya'pi Yosëri a'parinso', nani ma'sha nanitapaapi. Yosë nontahuachina', co o'nanaponhué'. Inapatatona', pënëntápona'. Tëquëionta' nontahuachina', huënai' taranapon. Ina quëran Yosë nohuanton, nisha nisha canioro'sa' acorapi Yosë yonquicaiso maré'. ⁷ Nani ya'ipi noyá pënëntohuachina', co huachi aquëtë' pënëntacaso' ya'huaponhué'. Naporo' ma'sha pa'pi t'ë'huatoro nininso' ya'noarin. Acoporo' quëran hué'sarin. Hué'sahuaton, cato ya'pi ahuëquiarin. Ina quëran minsërahuaton, tëpararin. ⁸ Quirosarinquë chachin tëpararin. Inaquë iráca Quisosonta' tëpapi. Inaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahué' cantanopi. Sotomaquë, Iquipitoquë inaquëpita ya'huëpisopita pochin cancantatona', oshahuanacaisoáchin yonquipi. Catoya'pi tëpahuachina', cachiquë t'ë'yatapi. Co pa'pitapihué'. ⁹ Cara tahuëri miria pochin nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita inapitari ni'sapi. Nicaponaraihué', co nohuantapihué' pa'pitacaiso'. ¹⁰ Tëpapi ni'ton, capa cancantatona', pita nisapi. Ma'shanënantá' topinan a'naya a'naya niquëtapi. "Hua'qui' pënënatonpoa', apininpoa' nipirinhué', iporaso' nani chiminpi," ta'tona', capa cancantapi. ¹¹ Cara tahuëri miria napoápirinahué', a'nanya Yosë nohuanton, nãpiantarahuatona', huanintarapi. Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'pi t'ë'huatapi. ¹² Naporo' inápa quëran nontërinso' natanapi.

—¡Isëquë huëntaco huachi! itarin. Napotohuachina, inimiconënpitari nicasoi', catoya'piso' inápaquë paantapi. Chitororë chachin paantapi. ¹³ Naporo chachin panca ocohua pa'sarin. Pa'pachina, notohuaro' pëiro'sa' ohuatarin. Canchisé huaranca piyapi'sa' chiminapi huachi. A'napitáso' pa'pi t'ë'huatapi. "Yosë nohuanton, nãporin. ¡Ma'pítacha nanitaparin paya!" tosapí.

¹⁴ Nani catoro' parisitapiso' ni'nahuë. Shiarahuaton, a'nanta' a'notantarinco. Hua'narëso pochin ni'nahuëso' sha'huichinquëma'.

Ya'natontarinso' pihuirinso'

¹⁵ Ina quëran ya'natontarinso' anquëninta', pihuiantarin. Pihuihuachina, inápaquë chiniquën nonsapi, natanahuë.

"Íráca quëra huaré' na'a copirnoros'a' ya'huëpirinahué', iporaso' Yosëri ya'ipiya hua'anëntarin. Quisocristorë chachin hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipiapihué'," tosapí.

¹⁶⁻¹⁷ Cato shonca catapini ansiano'santa' Yosë'pa' ya'huëpiso' isonahuatona', Yosë chinotapi:

"Yosparinquën, Sinioro. Quëmasáchin ya'ipi nanitaparan. Iráca quëran huaré' ya'huaton, ipora huanta' nanpiaran. Chini chiniquën nanantaton, ya'ipi hua'anëntaran.

¹⁸ Nisha nisha piyapi'sa' no'huirinënuënsopita ana'ntaran. Ya'ipi chiminpisopitanta' no'tëquën ana'ntaran. Imarinënuënsopitaso nipirinhué', acanaaran. Inso tëranta' natëhuachinquën, inápaquë quëpaaran. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita imapachinënuën, acanaaran. A'napitáso' nipirinhué' piyapi'sa' aparisitatona tëpapi ni'ton, chiniquën ana'ntaran," itapi.

¹⁹ Ina quëran hua'narëso pochin nicasoco, Yosë pëinën inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin ni'nahuë. Iráca chinotopiso pëi acohuana Yosë caposonën ya'huërin. Ina pochin nininso' inápaquë ni'nahuë. Nicasoco, o'coritërin, tënëntërin, huiratërin, ocohua pa'nin, ocai' anotërin, nãporin. Yosë chiniquën nanantërin ni'ton, nãporin.

12

Panca ya'huan pochin ya'norinso'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë ayonqui-inpoaso marë'. A'na sanapi inápaquë quënanahuë. A'morinso' huënaráchin huënaráchin. Pi'i pochin a'pinin. Nantëanaquë yoqui ya'huërin. Shonca cato' tayloraro'sari yancotë pochin motën tahuitërin. ² Inaso' cayoron. Nani yahuaiarin ni'ton, chiniquën iquitaton, parisitárin. ³ Ina quëran a'na ma'sha inápaquë ya'norin, niantarahuë. Panca ya'huan pochin nipoahuë', ina quëran panca panca ninin. Quëhuashin nisahuaton, canchisë motën ya'huëtërin, shonca pomohuanin. Anaya a'naya motënuquë hua'an pochin yancotë yancorin. ⁴ Huinamën quëran inápaquë huihuicontahuachina, tayloraro'sa' a'tëntontarahuatón, isoro'paquë të'yatimarin. Patoma pochin të'yatimarin. Ina quëran hua'narëso pochin quënantarahuë. Panca ya'huan pochin nininso' pa'nin. Sanapi notënanquë huaniarin. "Huaihuachin, hua'huin matahuato, ca'sarahuë," ta'ton, ninararin. ⁵ Ninaso', huairin. Quëmapia'huaya huairin. Inaso' chini chiniquën nanantaton, a'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntapon. No'tëquën ana'ntapon ni'ton, ya'huani yatëparin. Ina marë' ninarápirinhuë'. Nani nasitohuachina, Yosëri nicha'ërin. Ya'huërinquë chachin quëpantarin ichihua'anëntacaso marë'. ⁶ A'shinso nipirinhuë', co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'arin. Inaquë Yosëri nani tapatërin ya'huëcaso marë'. Cara pi'ipi miria pochin inaquë ya'huarin ni'ton, cosharo' quëtapi.

⁷ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Inápaquë quira nisapi. Anquëni hua'an Miquiri itopiso' anquëninënpita camairin panca ya'huan pochin nininso' minsëcaso marë'. Inanta' anquëniro'sa' camairinsopitarë chachin ahuëtöpirinahuë', ⁸ co nanitöpihuë' minsëcaso'. Miquiri anquëninënpitari minsërahuatona', isoro'paquë a'paimapi. ⁹ Inapotatona', panca ya'huan pochin nininso' inápa quëran të'yatopi. Inaso' sopai chachin, Satanasë itopiso'. Ya'ipi piyapi'sa' yanonpintërin. Ina minsërahuatona', anquëninënpitarë chachin isoro'paquë të'yatopi.

¹⁰ Ina quëran inápaquë chiniquën noninso' natanahuë.

"Tëhuënhachin sopai yaminsëpirinpoahuë', Yosë nicha'ërinpoa'. Quisocristorë chachin hua'anëntarinpoa'. Sopairi Yosë nontaton, na'con sha'huirapirinpoa'. 'Oshahuanpi,' itëra'piarinpoa'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sha'huirapiápirinpoahuë', nani Yosëri minsërin.

¹¹ Carniroa'hua chiminaton, huënainën quëran anoyacancantërinpoa' ni'ton, sopai minsërëhua'. Nanamën sha'huitatëhua', minsërëhua'. Yatëpapirinënpöahuënta', co a'porëhuahuë', tosapí.

¹² Napoaton inápaquë ya'huëpisopita noya cancanchina'. Ya'ipiro'paquë, marëquë, inaquëpita ya'huëpisopitaso nipirinhuë', parisitapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Sopai pa'sárin minsëcaso marë'. 'Co hua'quiya quëranhuë' Yosë ana'ntarinco,' ta'ton, chiniquën no'huëtërin. No'huataton, piyapi'sa' yaminsërin."

¹³ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Ya'huan pochin nininso' nani isoro'paquë të'yatopi. Të'yatohuachina, sanapi huairinso' aparisitapirinhuë', ¹⁴ Yosëri catahuarin cha'ëcaso marë'. Panca onian pochin anpiantëhuaton, ta'arin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'sahuaton, cara pi'ipi miria pochin inaquë na'piarin. Yosë nohuanton, ma'sha ya'huërin capacaso'. ¹⁵ Chiniquën no'huaton, ya'huani yamapirinhuë'. Nanamën quëran panca ii' pipirin. Tëquëin pochin pipirin sanapi quëpacaso marë'.

16 Ii' të'yatopirinhüé', no'pa' huéncharohuachina, ya'ipiya yanquirin. Co chimi-
itërinhué'. 17 Napoaton sopairi chiniquén no'huirín. No'huítón, pa'nín
a'napita hua'huínpita ahuéapon. Yosé natépisopita tépacaso maré' pa'nín.
Quisoso imasapi ni'tón, aparisitarín. 18 Ina yonquiatón, maré yonsanqué
huaniarin.

13

Ma'sha maré quëran pipirínso'

1 Ina quëran hua'narëso pochín niantarahué. A'na ma'sha pa'pi të'huatoro'
níninso' maré quëran pipiarín. Canchisé motohuan nisahuaton, shonca
pomónën ya'huëtërin. A'naya a'naya pomónënué yancoté' ya'huëtërin.
Hua'an pochín chiniquén nanantërin ni'tón, naporín. Motënaquë nín-
nënpita nani nínshitërin, Yosé pinorínso'. “Yosé quëran chini chiniquén
nanantërahué.” ta'tón, nínshitërin. 2 Yarani pochín niponahué', tocáni
pochín nantëtërin. Nanamënsó' pa'pini pochín nanantërin. Panca ya'huani
chachín chiniquén nanan quëtapon ni'tón, chiniquén nanantatón, copirno
ya'conapon. 3 A'na motën ahuëtóhuachina', chiminaté pochín niponahué,
noyatantarín. Noyatohuachín, ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapi. Pa'yatatoná',
imasapi. 4 Panca ya'huán chinotatoná', acorínsonta' chinotapi. Noto-
huaro' piyapi'sa' ina yonquiatóna', natëapi: “Ma noyacha inaso paya. Chini
chiniquén nanantarín. ¿Incarita' nanitërin ina minsëcaso'?” tosapí.

5 Sopai nohuanton, ma'sha maré quëran pipirínso' na'con Yosé
pinosarin. “Yosé quëran chini chiniquén nanantërahué. Co ina chinotacaso'
ya'huërinhué',” tosarín. Sopairi catahuarin ni'tón, copirno ya'conarin.
Chini chiniquén nanantarín ni'tón, ya'ipi copirnoró'sa' camaiarin. Cara
pi'ipi miria ya'ipiya hua'anëntarin. 6 Na'con Yosé pinosarin. “Caso' Yosëco,”
toconapon. Yosé ya'huërinsona' nocanarin. Inaquë ya'huërinso'pitanta'
pinosarin. 7 Yosé imapisopita co quë'yarinhüé'. Sopai nohuanton,
aparisitarín. Quira nisahuaton, canatarín. Notohuaro' piyapi'sa' nisha
nisha parti ya'huëpisopita hua'anëntarin. Nisha nisha nananqué nonpisopita
hua'anëntarin. 8 Hua'huayätërahué' piyapi'sari natëapi. Carniroa'hua
imapisopitaichin co ina chinotapihué'. Inaso' a'na quirica ya'huëtërin.
Nanpirín quirica itopiso'. Inaquë níninënpita nani nínshitërin. Isoro'pa'
nínin quëran huaré' imapisopita ninotón, inaquë nínshitërin. “Canpoa
maré' Carniroa'hua chimínin,” ta'tóna', ina imasapi. A'napitaso nipirinhüé'
co nanpirín quiricaquë níninënpita ya'huërinhué' ni'tón, ma'sha maré quëran
pipirínso' chinotapi.

9 Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'.

10 “Mapachínënuéma', parisitacaso' ya'huërin. Sahuëniquë
yatëpahuachínënuéma', ahuantacaso' ya'huërin. Ina yonquiatoma',
chiniquén cancantoco'. ‘Yosé catahuarinpoa’, ta'toma', imamiatoco’.”

Ma'sha no'pa quëran pipirínso'

11 Ina quëran hua'narëso pochín niantarahué. A'na ma'shanta' no'pa
quëran pipiarínso' ni'nahué. Carniroa'hua pochín cato' pomona'huaya
ya'huëtërin. Noya ya'noaponahué', panca ya'huán pochín chiniquén non-
sarin. 12 Inanta' chiniquén nanantapon. Chiniquén nanantatón, ya'ipi
piyapi'sa' camaiarin ma'sha maré quëran pipirínso' chinotacaiso maré'.

Inaso' motèn ahuètohuachinara, chiminatè pochin niponahuè', noyatan-tarinsò' ni'ton, piyapi'sari chinotapi. ¹³ Ma'sha no'pa quèran pipirin-sonta' nani ma'sha nanitaparin piyapi'sa' nonpintacaso marè'. Ina no-huanton, pèn inápa quèran anotarín. Piyapi'sa' ni'tèrantapaquè napoarín. ¹⁴ Nisha nisha acoarín, sacai' nininsò'. Ma'sha pa'pi tè'huatoro' nininsò' ni'tonènnèquè naporín. Piyapi'sari ni'pachina': "Tèhuèinchachin inaso' Yosè," tosapi. Notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Ina quèran itapon: "Panca mamanshi niahua'. Sahuèniquè ahuéatona' shitèpapirinahuè', noyataantarinsò' nonanatèhua' chinotahua'," itohuachina', nisapi. ¹⁵ Ina quèran aquètè chachin piyapi'sa' nonpintarin. Ina nohuantón, mamanshi nanpirinsò pochin ya'noarin. Noninsò pochin natanapi. "Insosona co moshahuachin-cohuè' tèpaco'," tosarín. ¹⁶ Ina quèran camaiantarín. "Marca niacotacaso' ya'huèrin. Tè'yamaquèhuè nipon, inchinan imiramaquèhuè nipon niacotoco'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', patrono'sa' piyapinèpitarè chachín, ya'ípiya niacotacaso' ya'huèrin. Co a'naya tèranta' pahuantacaso' ya'huèrinhuè'," tosarín. ¹⁷ Co marca niacotohuachinahuè', co huachi nanitapihuè' ma'sha pa'anatona' canacaiso'. Co pa'anacaiso tèranta' nanitapihuè'. Ma'sha marè quèran pipirinsò' marcanèn niacotèra'piapona'. A'naquèn nininèn chachin niacotapi. A'naquènso nipirinhue' nomironèn niacotapi. ¹⁸ No'tèquèn yonquiamaquè huarè' nomironèn nitotarama'. "Piyapi niponahuè', inasáchin natèrèhua'," ta'tona', saota pasa saota shonca saota niacotapi.

14

Pasa catapini shonca catapini huaranca cantapiso'

¹ Ina quèran hua'narèso pochin niantahuato, Carniroa'hua quènantarahue'. Sion motopiquè huaniarin. Inarè' pasa catapini shonca catapini huaranca piyapi'sa' ya'huapi, ni'nahuè. Imapi ni'ton, ina nininèn niacoté'yatopi. Tata Yosè nininèonta' niacotopi. ² Ina quèran inápaquè chiníquèn tènèntèrinsò' natanahuè. Panca so'pora pochin tènèntarin. Chiníquèn huira pochin natan-pirahuè', arparo'sa' pi'niatona', naporapi. ³ Nasha cantanèn inápaquè cantarapi. Yosè notènanquè cantarapi. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitanta' natanapi. Pasa catapini shonca catapini huaranca imapisopita cantapiso'. Isoro'paquè ya'huapona', Quisosori nicha'èrin. Oshanèna marè' chiminaton, anoyacancantèrin ni'ton, inapitarèchin nani-topi ina cantacaiso'. ⁴ Noyápiachin cancantapi. Co pi'pisha tèranta' mon-shihuana'pi pochin cancantopihuè'. Yosèichin yonquiapi. Insèquèsona Carniroa'hua pa'pachin, imasapi. Isoro'paquè ya'huèpirinahuè', nani Yosèri nicha'èrin. Ya'nan cayarinsò macatè' Yosè quètèrèso pochin nicatona', inasáchin chinotapi. Nani tahuèri Carniroa'huanta' chinotapi. ⁵ Co pi'pisha tèranta' nonpinpihuè'. Noyápiachin cancantapi.

Cara anquèniro'sa' pa'sapiso'

⁶ Ina quèran a'na anquèni'nta' quènanahuè. Inápaquè yanponarin noya nanan sha'huicaso marè'. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquè nonpisopita, ya'ípiya sha'huitarín.

⁷ —Yosè tè'huatatoma', natèco'. Ana'intacaso' tahuèri nani naniriarín ni'ton, inasáchin imaco'. Ya'ipi isoro'pa', inápaquè ya'huèrinso', marè, iiro'sa', ya'ípiya ninin ni'ton, chinotoco', itarín anquèni'ri chiníquèn nontaton.

⁸ Ina quèran a'na anquèni'nta' paaton, sha'huirarin:

—Íráca na'a oshahuano'sa' Papironiaquè ya'huèpi. Panca ninano' nipirinhue', Yosè nohuanton, ta'huantopi. Inapita pochin cancantopisopita

ya'huantapirinahuè', Yosèri ana'intarin. Pa'pi co noyahuè' yonquiataona', na'a piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, ta'huantapi. Noyá ta'huantapi, ténin.

⁹ Ina piqueran a'na anquéninta' paaton, chiniquén nonsarin.

—Ama ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininso' natēcosohuè'. Ama mamanshinēn moshacosohuè'. Tē'yamaquē marcanēn yaacotarinquēma' hua'anēntinquēmaso marè'. Ama natēcosohuè'. Ina chinotohuatama', Yosè ana'intarinquēma'. ¹⁰ Chiniquén no'huitēnquēma', main huino o'shitērēso pochin ana'intarinquēma'. Parisitopiquē a'pahuachinquēma', pēnquē parisitarama'. Carniroa'hua, anquēniro'sa' inapita ni'tērantapaquē no tēquén ana'intarinquēma'. ¹¹ Co onporonta' pēn tacopiaponhuè'. Inaquē conainta' tomontápon. Parisitápona. Co sanoarinhuè'. Insopitasona ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininso' natētona', mamanshinēn moshahuachina', tahuērirē chachin, tashirē chachin chiniquén parisitápona'. Co marcanēn niacotacaso' ya'huērinhue', ténin. ¹² Ina yonquiataoma', chiniquén cancantoco'. Yosè nanamēn natētona', Quisocristo imamiatoco'. Aparisitopirinēnquēmahuè', ama'a pocosohuè'.

¹³ Ina quēran inápa quēran noninso' natanahuè':

—Apira sha'huichinquén ninshitéquē': Insosona Siniro imarinso marè' chiminpachina, noya cancanchina', ténin. Ina quēran Ispirito Santo tapon:

—Tēhuēnchachin Yosē'pa' pa'pachina', chinotapi. Yosē marè' sacatopi ni'ton, inápaquē canapi huachi, ténin.

Piyapi'sa' mapiso'

¹⁴ Ina quēran hua'narēso pochin niantahuato, chitoro' quēnanahuè, huíríchín nininso'. Inaquē a'naso' huēnsēarin, piyapi pochin ya'norinso'. Chiniquén nanantaton, oro quēran nininso' yancorin. Imirin quēran nisha sahuēni sē'quērin nitērinso' macacaso marè'. ¹⁵ Naporo' anquēni Yosē pēinēn quēran huē'nin. Huēcaton, sha'huitiarin:

—Nani ora nanirin, maquē huachi. Trico noya cayahuachina, a'naroáchin sahuēniquē manè'. Inapochachin iporaso' ora nanirin piyapi'sa' macacaso marè', itērin. ¹⁶ Itohuachina, manin. Cayarinso' manēso pochachin manin huachi.

¹⁷ Ina quēran a'na anquēni ya'huērē Yosē ya'huērin quēran pipiantarin. Inanta' nisha sahuēni ya'huētērin, inēshin nininso'. ¹⁸ A'na anquéninta' Yosē chinotopi quēran huē'nin. Inari pēn ni'sarin ora nanihuachin, ana'intacaso marè'. Huēcaton, sha'huitērin:

—Nani ora nanirin isoro'pa' ana'intacaso marè'. Opa cayahuachina, manēso pochachin a'naroáchin maquē', itērin anquēniri.

¹⁹ Itohuachina, a'naroáchin co imapisopitahuè' manin ana'intacaso marè'. Yosēri chiniquén no'huiton, no'tēquén ana'intarin. ²⁰ Ni'co'. Oparo'sa' mapachinara, ninano aipiran quēparapi. Inaquē panca nanpique' to'poipi. Opai' pipihuachina, quēhuain ninin. Huēnai pochin ya'norin. Inapochachin ana'intoahuachina, panca huēnai' pa'sarin, ni'nahuè. Cara pasa quiromitro pochin pancaitērinso'. Cahuario motēn ya'cari huaré' anpotarin huachi.

15

Canchisé anquēniro'sa' ana'intacaiso marè' acorinso'

¹ Ina quēran Yosē nohuanton, hua'narēso pochin niantarahuè. A'na tahuēri oshahuano'sa' chiniquén ana'intarin. Ina anitotincoso marè' nani ma'sha a'notērinco. Pa'pi huēhuēpiro' ni'nahuè. Cancisé anquēni ya'huarin. A'naya a'naya Yosēri yaa'parin piyapi'sa' ana'intacaso marè'. Ina nohuanton,

isoro'paquë nani ma'sha onpocaiso' ya'huapon. Inapoaton, ana'intërinso' naniarin.

² Co'huara anquëniro'sa' pa'shatërasoihuë', inápaquë panca sono' niantarahuë. Isihuico pochin nïponahuë', huënaratarin. Pën pochin ya'norin. Sono yonsanquë na'a piyapi'sa' quënanahuë', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' minsëpisopita. Isoro'paquë ya'huapona', co mamanshinën moshapihuë'. Co marcanën niacotopihuë'. Parisitaponaraihuë': "Yosëichin imarai," ta'tona', imamiatopi. Iporaso' Yosë'pa' ya'huatona', noya ya'huërapì. Arparo'sa' Yosëri quëtërin pi'niatona' cantacaiso marë'. ³ Iráca Moisésë Yosëichin natëton, inimiconënpita minsërahuaton, cantarín. Inapochachin isopitanta' cantarapi. Carniroa'hua cantarinsonta' cantarapi.

"¡Ma noyanquëncha, Siniro, quëmaso paya! Ya'ipi nanitaparan. Ma noy-acha catahuancoi paya. Chiniquën nanantaton, noya ninan. Noya hua'anëntaton, no'tëquën ana'intëran. Co onporonta' nonpinanhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' natëinënquën.

⁴ Ya'ipiya Siniro të'huachinënquën. Ya'ipiya yonqui'inënquën. Quëmasáchin nóyanquën. A'na tahuëri no'tëquën oshahuano'sa' ana'intaran ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', chinotarinënquën," topi cantatona'.

⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin, ni'nahuë. Acoana Yosë caposonën ya'huërinquë chachin quënanahuë.

⁶ Canchisë anquëniro'sa' ina quëran pipiapi. Huiríchín huiríchín a'mopi. Të'tëtënuquë oro pochin nininquë nitonpopi. Piyapi'sa' oshahuanpi ni'ton, Yosëri a'paarin nisha nisha aparisitacaiso marë'. ⁷ Ina marë' canchisë minëro'sa' pochin nininso' ya'huërin, oro quëran nipiso'. A'nara' ma'sha pochin nininso' minëro'sa' masahuaton, anquëniro'sa' quëtërin. "Paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. A'naya a'naya të'yanantohuatama', Yosëri chiniquën ana'intarin huachi," ta'ton, a'naya a'naya quëtërin. Yosëso' co onporonta' chimianinhuë', ni'sárinpoa'. ⁸ Noya noya ni'ton, ya'ipi nanitaparin. Ina të'huatacaiso marë' conai pochin nininso' tomontarin. Ya'ipi Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' yanquëëtërin. Co insonta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Nani piyapi'sa' ana'into huachina, naporo huarë' noya ya'coantapi.

16

Minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantopiso'

¹ Naporo' chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso quëran chiniquën noninso' natanahuë.

—Piyapi'sa' ya'huërinquë paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. Të'yanantohuatama', parisitapi. Pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiniquën no'huítón, ana'intarin, itërin anquëniro'sa'.

² Ina natanahuaton, a'nara' pa'nin. Isoro'pa' nocorahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantërin. Të'yanantohuachina, na'a piyapi'sa' panca ta'tarapi. Sëncopi pochin pipitëra'pia'pona'. Co noyatochináchinhuë' nisapi. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imapisopita parisitapi. Marcanën niacotopi ni'ton, Yosë nohuanton, ta'taráchin nisapi. Mamanshinënta' moshapi ni'ton, parisitá'pona'. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoton, a'notërinco, ni'nahuë.

³ Ina quëran a'na anquëninta' paaton, minëquë ya'huërinso' marëquë të'yaitarin. Inaquë të'yaitohuachina, huënai' taranarin. Chimipi huëninën pochin anën nisarin. Napoaton ya'ipi marëquë ya'huërinso' taquiapi.

⁴ Ina piquëran a'na anquëninta' pa'nin. Minëquë ya'huërinso' iro'saquë të'yaitohuachina, inapitanta' huëna' taranarin. Tëquëin, i'sharo'sa, inapita napoapi.

⁵ Napohuachina, anquëni ii' a'pairinsoari Yosë nontaton tapon: “No'tëquën Sinioro ana'intaran. Iráca quëra huarë' ya'huaton, ipora huanta' naniaran. Noyasáchin ninan.

⁶ Na'a imarinënsopita tëpapi. Noya pënëntopirinhue', tëpapi ni'ton, i'huëretaton, ana'intaran. Iiro'sa' huëna' atarantëran ni'ton, ina tëranta' o'ocaiso' ya'huërin. No'tëquën ana'intaran,” itërin.

⁷ Artaro quëraonta' noninso' natanahuë: “Tëhuëenchachin Sinioro quëmasáchin ya'ipi hua'anëntëran. Chini chiniquën nanantaton, no'tëquën nonan. No'tëquën ana'intaran,” ténin.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' pa'nin ana'intacaso marë'. Minëquë ya'huërinso' pi'iquë të'yanantohuachina, pi'i chini chiniquën pi'catarin. Pën pochin pi'cataton, piyapi'sa' chiniquën aparisitarin. ⁹ Panca huëyaponaraihuë, co nirotapihuë'. Yosë no'huitona', pinosapi: “Sopai pochin cancantaton, aparisitarinpoa' ni'sora,” tosapi. Parisitaponaraihuë', co nohuantapihuë' oshanëna' a'pocaiso'. Co Yosë yayonquiapihuë'.

¹⁰ Nani catapini anquëniro'sari ana'intapona' pa'pi. Ina quëran a'nanta' ma'sha marë pipirinsó' ya'huërinquë pa'nin. Hua'anëntacaso' shiranënuë chachin paaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Të'yanantohuachina, ya'ipiya tashiarin. Piyapi'sa' chiniquën parisitatona', tarëtapí. ¹¹ Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhue', piyapi'sari ta'taráchin nicatona', no'huipi. “Pa'pi co noyahuë' ni'ton, aparisitarinpoa',” topi pinotona'. Co naporo tëranta' oshanëna' yaa'poapihuë'.

¹² Ina quëran a'na anquëninta' pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' panca i'quë të'yaitërin, Iyopiratisii' itopiquë. Inaquë të'yaitohuachina, pancai' nipoñahuë', huinqintomaton, yaniromarin. Copirnoros'a' noya pëntonacaiso marë' yaniromarin. Pi'i pipirin parti quëran huë'sapi quira nicacaiso marë'.

¹³ Ina quëran panca ya'huan pochin nininso' niantarahue'. Ma'sha marë quëran pipirinsó', nonpin nanan pënëntona'pi, inapitanta' niantarahue'. Cara chachin nanamëna quëran cara sopairo'sa' pipipi, inpo pochin ya'nopiso'.

¹⁴ Sopairo'sa' ni'ton, nani ma'sha nanitapapi. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sari natëcaiso marë'. Nonpintatona', napoapi. Nisha nisha copirnoros'a' camaira'pia'pona' quira nicacaiso marë'. Ana'intacaso' tahuëri nani ya'caritëriarin ni'ton, niyontona'pona'. “Canpoari Yosë minsëahua',” ta'tona', napoapona'. ¹⁵ Nani Quisoso sha'huëtërinpoa': “Ni'co, iyaros'a'. A'nanaya o'mantarahue'. Ihuatë pochin nicato, co nitotasënuëmahue', o'mantarahue' ni'ton, nani tahuëri ninaco. Noya ninahuatamaco, noya cancantarama'. Yosë noya ni'sarinquëma'. Noyápiachin a'morëso pochin noyasáchin nico'. Ina quëran o'mantahuato, co tapanapomahuë'. Noya cancantarama',” itërinpoa'. ¹⁶ Ana'intacaso' tahuëri ya'caritohuachin, na'a copirnoros'a' ayontonapi quira nicacaiso marë'. Armaqitono itopiquë niyontonapi. Cotio nanánquë napopiso'.

¹⁷ A'naichin anquëni pahuanarin pacacaso'. Ina pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Ihuanguë të'yanantohuachina, inápaquë Yosë chinotopiso pëi quëran chiniquën nonin. Hua'anëntërinso shiranën quëran “jnani huachi!” tosarín.

¹⁸ Napohuachina, o'coritarin. Huira pochin chiniquën tënëntarin. Naporo' panca ocohua pa'sarin. Iráca quëran huarë' co onporonta' ina pochin pa'chininhue' nipoñahuë', napoarin. ¹⁹ Co Yosë natëpisopitahuë' ya'huëpiquë

nocharotarín. Panca ninano' niponahué', huéncharoaton, cararo'té huaré' nicoarin. Nisha nisha ninanoro'saqué ta'huantapi. Co Yoséri naniantërinhué' ana'intacaso'. Papironiaqué na'a piyapi'sa' ya'huépirinahué', co noyahué' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, ana'intërin. Inapochachin a'na tahuëri chiniquén no'huiton, ata'huantarin. ²⁰ Naporo' motopiro'sa', so'tono'sa', inapita co huachi ya'huaponahué'. ²¹ Inápa quëran ocai' anotapon. Panca ma'sho ni'ton, quëquén. Catapini shonca quiro pochin quë'ninso'. Na'a anotohuachin, piyapi'sa' chiniquén parisitapi. Napoaton Yosé chiniquén no'huitona', pinosapi huachi.

17

Monshihuana'pi pochin nininso'

¹ Ina quëran a'na anquëni miné' sè'quëna'pi nininso' huëcapairahuatonco, itërinco: "Huëquë' pa'a piyapi'sa' ana'intacaso' ya'huërinso' a'nochinquén. Pasëquë a'na sanapi panca iiro'sa' aipi huënsëárin. Inaso' pa'pi co noyahué'. Monshihuana'pi pochin piyapi'sa' anishacancantërin. ² Ya'ipi copirnoros'a' ina natëtona', co noyahué' nisapi. Monshihuaninso pochin cancantaona', Yosé naniantapi. Piyapinënpitanta' ina imatona', co noyahué' nicacaisoáchin yonquiapi," itërinco.

³ Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahué. Ispirito Santo nohuanton, co piyapi ya'huërinquëhué' quëparinco. Inaquë co noyahué' sanapi ni'nahué. Ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininsonta' quënanahué. Iporaso' quëhuanën ya'norin. Canchisë mototahuaton, shonca pomon ya'huëtërin. Nisha nisha nininën ya'huëtërin, Yosé pinorinso'. Ya'ipi nonënuquë ninshitëra'piarin. Ina aipi sanapi huënsëárin. ⁴ Inaso' noyápiachin a'moponahué', co noyahué' cancantërin. A'morinso' pa'ton ninin. Quëhuashin, quëhuanën, inapita a'morin. Naporahuaton, oro, na'pia'huaya pa'ton nininsopita, inapita pé'tënin. Monshihuana'pi pochin nitaparin. Miné oro quëran nininso' sè'quërin. Inaquë taparo' nininsoráchin ya'huërin. O'shitërinso pochin na'a piyapi'sa' anishacancantërin. Ano'pirin, amonshihuanin, napotërin ⁵ Nininën pochin nininso' tē'inquë ninshitopi. Ninshitopirinahué', ma'ta' tapon naporinso' co piyapi'sa' nitotopihué'.

ISO SANAPISO' PAPIRONIAQUÉ YA'HUÉpisopita POCHIN CANCANTËrin. PA'PI MONSHIHUANTE' NI'TON, INA A'CHININ QUËran MONSHIHUANPI. NISHA NISHA CO NOYAHUÉ' YONQUIPI
topi, ninshitatona'. ⁶ Tēhuëncachin ina sanapi pa'pi co noyahué' cancantërin. Quisoso imapisopita co quë'yarinhué'. "Quisoso imarai," topachinara, atëpatërin. Notohuaro' atëpatahuaton, no'pirinso pochin pa'yatërin. Ina nicato, panca pa'yanahué.

Ina quëran anquëni itërinco: ⁷ "¿Onpoatonta' pa'yananso'? Carinquë anitochinquén. Sanapi, ma'sha ina aipi huënsërinso' inapita ma'sona tapon naporinso' a'chinchinquén nitotëquë'. Ina ma'shaso' canchisë mototahuaton, shonca pomonën ya'huëtërin. ⁸ Iráca isoro'paquë ya'huërin. Iporaso' co ya'huërinhué'. A'na tahuëriso nipirinhué' ya'noantarin. Acoporo' quëran huëantarin. Ayaró' tahuëri nanihuachin, parisitopiquë pa'sarin. Nipirinhué', co'huara pa'shátërasohué', a'nanaya ya'noantahuaton, piyapi'sa' a'payanarin. Co Quisoso imapihué' ni'ton, pa'yanapi. Quisoso imapi naporini, iráca quëran huaré' nininënpita nanpirin quiricaquë ninshichitonhué'.

⁹ No'tëquën yonquiamaquë huaré' ma'sona tapon naporinso' nitotarama'. Ma'sha canchisë motohuaninso', canchisë motopi tapon naporin. Ina aipi sanapi huënsërinso'. Naporahuaton, canchisë copirnoros'a' ayonquirinpoa'.

¹⁰ A'natërápo nani iráca hua'anëntëra'piapirinahué', chimina'piapi. Iporaso'

a'nari hua'anëntantarin. A'naíchin pahuanarin ya'ipiro'pa' hua'anëntacaso'. A'na tahuëri ya'noarin. Nipirinhue', co hua'qui' hua'anëntaponhue'. ¹¹ Ina piquëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsoari hua'anëntapon. Nani canchisé copirnoros'a' ayaponahué', inapita pochin nicaton, hua'anëntapirinhue', a'na tahuëri Yosëri ocoiarin. Ocoirahuaton, parisitopiqué a'pararin.

¹² Shonca pomontërinso pochin shonca copirnoros'a' ya'huapona'. Inapitaso' co hua'anënchatërapihue'. Tahuëri nanihuachin, nisha nisha piyapi'sa' hua'anëntapona'. Naporo chachin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' hua'anëntapon. Napoaponahué', co hua'qui hua'anëntapihue'.

¹³ Shonca copirnoros'a' napopianachin yonquiatona', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëpona'. Piyapinënpitanta' camaiapona' ina natëcaiso maré'. ¹⁴ Inapitaso' Carniroa'hua yaminsëatona', quira nisapirinhue', co nanitapihue' minsëcaiso'. Inari minsëapon. Inaso' Quisocriso chachin. Chini chiniqué nanantarin ni'ton, ya'ipiya hua'anëntarin. Inasáchin natëcaso' ya'huërin. Piyapinënpitari imasapi. Yosëri huayonin ni'ton, natëmiatapi," itërinco anquëni.

¹⁵ Ina quëran a'chintaantarinco.

—Panca irosanta' ni'nán, ina aipi sanapi huënsërinso'. Inanta' a'chinchinquën nitotëquë'. Inapochachin a'na tahuëri nisha nisha piyapi'sa' ya'huapona', nisha nisha nananquë nonpisopita. Hua'huayatërahué' ya'huapona'. Nisha nisha copirnoros'a' hua'anëntërinso' pita. ¹⁶ Oshaquëran shonca copirnoros'a', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso', inapita co huachi sanapi nohuantapihue'. No'huirahuatona', masapi. Masahuatona', ai'nanpiratapi. Chiniqué aparisitatona', tëparapi. Ina quëran ahuiquitapi.

¹⁷ Yosë nohuanton, copirnoros'a' yonquiapi ma'sha të'huatoro' nininso' natëcaiso maré'. Napopianachin yonquiatona', co noya sanapihue' nininso' atahuantapi. Yosë nohuantërinso chachin nisapi. ¹⁸ Sanapi panca iros'a' aipi huënsërinso pochin panca ninano' ya'huapon. Ya'huëhuano'sa' pa'pi co noyahué' cantantapi. Na'a piyapi'sa', copirnoros'a', inapita anishacancantapona' ma'sharáchin yonquicaiso maré'. Yosë a'pocaiso maré' yanonpintapi. Nonpintápirinhue', Yosë nohuanton, atahuantapi anta'.

18

Papironia ta'huantërinso'

¹ Ina quëran a'na anquëninta' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë, chiniqué nanantërinso'. Huënaráchin ni'ton, isoro'pa' a'pintërin. ² O'marahuaton, chiniqué nonin.

“Nani huachi Papironia ta'huantararin. Panca ninano' niponahué', ta'huantararin. Inaquë nisha nisha sopairo'sa' ya'huapona'. Nisha nisha chanaro' ca'tërosanta' inaquë pa'sapi.

³ Papironiaros'a' notohuaro' piyapi'sa' anishacancantopi. Ina pochin cantatona', copirnoros'a', piyapinënpita, inapita co noyahué' nisapi. Monshihuaninso pochin nicatona', Yosë naniantopi. Ma'huano'santa' inaquë pa'anatona', nani ma'sha canapirinhue'," tënin anquëni.

⁴ Ina topachina, inápa quëran a'nari itërin:

—Ya'ipi imaramasopita pënënananquëma', natanco. Ni'cona papiro-niaros'a' anishacancantochinënuëma'. Ina quëran pipiramaso pochin nicatoma', ama inapita pochin cantantocohue'. Co noyahué' nipatama', Yosë ana'ntarinquëma' canpitanta'. ⁵ Na'con oshahuanpi ni'ton, co Yosëri naniantarinhué' ana'ntacaso'. ⁶ A'napita aparisitopi ni'ton, no'tëquën ana'ntacaso' ya'huërin. Na'con na'con i'huëretacaso' ya'huërin. Pa'pi co

noyahué' nipi. ⁷ Pita nicacaisoáchin cancantopi. Ma'sharáchin yonquiatona', a'napita nocanpi ni'ton, Yoséri aparisichin. Iporaso' cancanëna quëran yonquirapi. "Quiyaso' nóya ya'huërai. Hua'an pochin nicatoi, co manta' pahuantërincoihué'. Co quëyoron pochincoihué'. Co onporonta' sëtaraihué'," topirinhue'. ⁸ A'nanaya Yoséri ana'ntarin huachi. Na'a piyapi'sa' caniopona', sëtapona', tanarotapona', napoapona'. Yoséri chini chiniquën nanantaton, ana'ntarin. Ahuiquitarin.

⁹ Nisha nisha copirnorosanta' anishacancantërinopita sëtapona'. Huiquitërinso' nicatona', na'nëpona'. Yoséri ana'ntohuachin, na'nëpona'. ¹⁰ Aquë quëran quënanpachina', pa'pi të'huatapi.

"¡Ma'huantacha ninin paya! Papironia panca ninano' niponahué', a'naroáchin ata'huantopi. Yoséri ana'ntërin," tosapi.

¹¹ Ma'sha pa'ana'pirosanta' sëtatona', na'nëpona'. Nani ma'sha pa'anacaso maré' ya'huëtopirinhue', co huachi insoari tëranta' pa'antaponhue'.

¹² Notohuaro' oro, prata, na'pira'huaya pa'ton nininsopita, morin, sita, caninë'mëtë', quëhuanë'mëtë', inapita ya'huëtopirinhue', co incari tëranta' pa'antarinhué huachi. Nisha nisha pimonontëro'sa', huiripomon quëran ma'sha nipsisopita, nontëro'sa' pa'ton nininsopita quëran ma'sha nipiso', sha'pihua'na, hua'namia, huirina'pi, ina quëranpita ma'sha nipiso ya'huërin. ¹³ Nisha nisha pimoanacaso marënta' ya'huërin. Canina, nisha nisha cosharo' apimotacaso' nininsopita, yonarin pochin pimóchin nininso', pimo yaqui', pimo hua'sai', huino, toma', arina, trico, inapita ya'huërin. Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', cahuarioro'sa', toronano'sa', inapitanta' ya'huërin. Piyapiro'santa' pa'anapi asacatacaiso maré'. Piyapi chachin nipirinhue', ma'sharo'sa' pochin yapa'anpi. Notohuaro' ma'sha ya'huëpirinhue', co huachi pa'anapihué'. ¹⁴ Ya'huëhuano'sa' itapona':

"Huayoro'sa' nayaramaso' capa ninin. Na'a ma'sha ya'huëtopirinhue', capa nisarín. Co huachi noya ya'huapomahué'," tosapi.

¹⁵ Ma'sha pa'ana'pirosas' na'con canapirinhue', sëtapí huachi. Të'huatatona', aquë quëran notërapí. Na'nëpona' pochín ¹⁶ itapona':

"¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' niponahué', ta'huantërin. Sanapi noyápiachín a'morinso pochín nipirinhue', co huachi ya'huërinhué'. Morín, caninë'mëtë', quëhuanë'mëtë', inapita a'mosahuaton, oro, na'pira'huaya pa'ton nininso', inapita pé'pëpirinhue',

¹⁷ a'naroáchin ma'shanënpitarë chachin ta'huantërin huachi," tosapi.

Nanchahuano'santa' maré' pa'tatona', na'a ma'sha aquë quëran quëpirinhue'. Inapatoná', na'con canapirinhue', co huachi pa'sapihué'. Piyapinënpitanta' inaquë sacatatona', canapirinhue', co huachi canapihué'. Inapitanta' aquë quëran ni'sapi. ¹⁸ Pëiro'sa' huiquitohuachina', panca conaitarinso' quënanapi. Quënanpachina', pa'yanapi. "Co onporonta' a'na ninano' iso pochín ni'chinëhuahué'. Ma notohuaro' ma'shanënpita ya'huëtopirinhue', ta'huantopi," tosapi.

¹⁹ Chiniquën sëtatona', mo'shiquë nipashimototapi. Iráca sëtohuachinara, inachintopiso'. Na'nëpona' pochín itapona':

"¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' nipirinhue', ayarin. Maré nanchaquë pa'tohuatëira, na'a ma'sha pa'anatoi, quënai. Pa'anpatëira, na'con canapiraihue', a'naromaráchin ma'shanënpitarë chachin ta'huantërin huachi," tosapi.

²⁰ Ya'ipi inápaquë ya'huëramasopitaso nipirinhue', ama ina maré' sëtocosohue'. Imarama' ni'ton, noya cancantoco'. Aparisitopirinhue'mahué',

nani Yosëri ana'intërin huachi. Ina marë' Quisoso ca'taninsopita, pënëntona'piro'sa', inapitanta' noya cancanchina'.

²¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na anquëninta' ya'noantarin, chiniquën nanantërinso'. Pancara'pi masahuaton, marëquë tëtë'yaitërin.

"Pancara'pi tëtë'yaitërahüëso pochachin Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarin. Yosëri chiniquën ana'intarin. Co huachi ya'huaponhuë'.

²² Iráca na'a arparo'sa' pi'nipi. Pirinano'sa', tronpitaro'sa', inapitanta' pi-huipirinahuë', iporasó' co huachi mosica natanapihuë'. Co huachi sacatoro'sa' inaquë sacatapihuë'. Co huachi cosharo' nipiso' natanapihuë'.

²³ Co huachi nanpara i'chinpiapihuë'. Co huachi inaquë sa'asapihuë'. Iráca notohuaro' ma'sha pa'ana'piro'sa' inaquë ya'huatona', na'con canapirinahuë', noyá ta'huantapi. Na'con pënnotatona', nisha nisha piyapi'sa' isoro'paquë anishacancantopirinahuë', Yosëri ana'intarin huachi," tënin.

²⁴ Iráca quëran huarë' inaquë Yosë imapisopita, pënëntona'piro'sa', inapita tępapi. Ina marë anta' chiniquën ana'intarin huachi.

19

¹ Ina quëran notohuaro' inápaquë ya'huëpisopita nonsapi natanahuë. Capa cancantatona', chiniquën nonsapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosëso piyapi'sa' nicha'ërin paya! Chini chiniquën nanantarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'.

² Co topinan quëran ana'intërinhuë'. Ya'ipiya no'tëquën ana'intërin. Monshihuana'pi pochin nininso' nani ana'intërin. Inaso' notohuaro' piyapi'sa' anishacancantërin. Imapisopita tępapi ni'ton, i'huëretërin," topi.

³ Ina quëran itantapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Co noyahuë' nipisopita ana'intërin ni'ton, huiquitapi. Pën co onporonta' tacopiarinhuë'. Conainta' tomontápon," tosapi.

⁴ Napohuachinara, cato shonca catapini ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin nininsopita, inapitanta' isonahuatona', Yosë chinotapi: "¡Naporinchi paya! ¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Shiranënuë huënsëaton, ya'ipiya hua'anëntarin," tosapi. ⁵ Ina quëran Yosë shiranën quëran noninso' natanahuë.

"Ya'ipi Yosë imaramasopita ina chinotoco'. Hua'ano'sanquëmahuë nipon, piyapinënpitanquëmahuë nipon, inasáchin yonquico'. Ina nóya nicatora' natërama' ni'ton, 'Ma noyanquëncha, Sinioro, quëmaso paya,' itoco'," tënin.

Carniroa'hua sa'acaso' pita nisarinsó'

⁶ Ina quëran hua'huayätërahüë piyapi'sa' nonsapiso' natanahuë. Panca so'pora pochin tënëëntarin. Chiniquën huira ahuëtërinso pochin natanahuë. "Ma noyacha Tata Yosëso paya. Chini chiniquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntarin.

⁷ Huëco' capa cancantahua'. Noya cancantahua'. Inasáchin noya noya ni'ton, natëahua'. Nani ora nanirin Carniroa'hua sa'arinso pochin nicaso'. Imapisopitarë' ya'huëmiatarin. Ni'co'. Sanapi yaso'yahuachina, noyápiachin nitáparin. Inapochachin imapisopita nitapacancanpi.

8 Huiríchin a'morëso pochin Yosëri noyápiachin cancan quëtërin. Tëhuëenchachin inari catahuarin noya nicacaiso marë'," tosapi.

9 Ina quëran anquëni sha'huitërinco ninshita'huaso marë': "Carniroa'hua sa'acaso' pita nininguë përapachinquëma', nóya cancantarama'," itërinco. Ina quëran itaantarinco: "Yosë chachin no'tëquën sha'huitërinquën ni'ton, ina ninshitëquë'," itërinco.

10 Naporó' isonahuato, yachinotopirahuë'. "Ama chinotocosohuë'. Caso' anquënico. Co Yosëcohuë'. Canpita póchachin canta' Yosë natërahuë. Quisoso nanamën imarama' ni'ton, Yosëichin yonquiquë'," itërinco.

Quisoso nanamënáchin a'chinpatëhua', no'tëquën pënëntarëhua'.

Quisoso canatërinso'

11 Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Pi'iro'të' ni'soatohuachina, huiri cahuario quënantarahuë. Ina aipi quëmapi huënsëarin. No'tëquën nona'pi itëréhuaso'. Ma'sona tëranta' sha'huitoahuachinpoa', co onporonta' nonpintarinpoahuë'. No'tëquën hua'anëntarin. Quira nicator, inimicoro'sa' minsëarin. 12 Ya'pirin pën nënërinso pochin huënaratarin. Na'a yancotëro'sa' oro quëran nininso' yancorin. Inaquë a'na nininëonta' ninshitërin, inaora nitotërinso'.

13 A'morinso' huënaiquë a'shitërin. Inaso' Yosë nanamën chachin ninin. 14 Notohuaro' inápaquë ya'huërinso'pitari imasapi, huiríchin a'mopiso'. Inapitanta' huiri cahuarioro'sa' aipi huënsëatona', sontaro'sa pochin pa'sapi. 15 Quëmapi quëchitërinso' nanamën quëran sahuëni pochin nininso' ya'huëtërin. Chiniquënanantaton, nanamën quëran chachin inimiconënpita minsëarin. Noninso' sahuëni pochin nicator, topinan noncharapirinhue', co noyahuë' nipisopita minsëarin. Piyapi'sa' no'tëquën ana'ntarin. Yosëri no'huirin ni'ton, oparo'sa' to'poirëso pochin oshahuano'sa' chiniquënan'ntarin. 16 Aipi a'morinsoquë nani ninshitërin:

ISO QUËmapi CHINI CHINÍquËn NANANTATON, YA'IFI COPIRNORO'SANTA',

HUA'ANËntarin. INASÁchin NATËcaso' YA'HUËrin

tënin. Tonamënuënta' ina chachin ninshitërin.

17 Ina quëran a'na anquëninta' quënantarahuë. Inápaquë pi'i a'pininguë huanirahuaton, soporo'sa' përsarin. Ya'ipi chanaro' ca'tëro'sa' chiniquënan përsarin.

—Huëco' Yosëri ata'huantarinsopita ca'quico'. 18 Na'a piyapi'sa' chiminapona'. Copirnoros'a', capitano'sa', chiniquënanantopisopita, inapita chiminapona'. Cahuarionënpitarë chachin ta'huantapona'. Hua'ano'sa' piyapinënpitarë chachin co Yosë imapihuë' ni'ton, ta'huantapi. Ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', inapitanta co cha'ësapihuë', tënin anquëni.

19 Ina quëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' quënantarahuë. Na'a copirnoros'a' sontaro'sanënpitarë chachin niyontonapi. Huiri cahuario aipi huënsërinso' minsëcaiso marë' quira nisapi. Piyapinënpitanta' yaminsëpirinahuë'. 20 Quira nipachinara, huiri cahuario aipi huënsërinsoari canarin. Canarahuaton, ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' masarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta', masarin. Inaso', sacai' nininso' nicator, notohuaro' piyapi'sa' nonpintërin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imacaiso marë'. Marcanën niacotahuatona', mamanshinën moshapirinahuë', minsëarin huachi. Minsërahuaton, cato chachin masahuaton, ana'intomiatarin. Nanpirapirinahuë', parisitopiquë të'yatarin huachi. Inaquë panca sono sha'pimo'shirë chachin pën tënëntápon. Co onporonta' pipiapihuë'.

21 Inapita imapisopitanta' ata'huantarin. Inaora nanamën quëran ya'ipiya

ata'huantarin. Chimpinpachina', chanaro' ca'tëro'sari huëcatona', natëaque huarë' noshinëna' ca'sapi.

20

Huaranca pi'ipi nininso'

¹ Ina quëran a'na anquëninata' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë. Panca catina, niahui, inapita së'quërin. ² O'marahuatón, panca ya'huan pochín nininso' masarin. Sopai chachín inaso'. Iráca quëran huarë' piyapi nonpintërin, Satanásë itopiso'. Ina masahuaton, catinaquë tonporín. Huaranca pi'ipinta' nipirínhuë' co ni'quiritarínhuë'. ³ Tonporahuaton, nanín acoporo' nininquë të'yatarín. Nani të'yatahuaton, oncorapiarin. Oncorapirahuaton, noyá pa'pirapitarín ama pipicaso marëhuë'. Huaranca pi'ipi co nanitarínhuë' piyapi'sa' nonpintacaso'. Ina quëran ocoiantapirínhuë', co hua'qui quëranhuë' Yosëri ana'intomiatarin.

⁴ Ina quëran hua'narëso pochín niantarahué. Na'a piyapi'sa' quënanahuë. Yosëri nani acorín coisë pochín nicacaiso marë'. Anapitanta' ni'nahuë. Isoro'paquë ya'huapona', Quisosóichín imapi. Yosë nanamën a'chínpi ni'tón, tëpapi. Co ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' chinotopihuë'. Co nonanpiso' moshapihuë'. Co marcanën niacotopihuë'. “Quisosóichín imarai,” topachinara, nishitë'conotëra'piapi. Inapotopirínahuë', Quisosori ananpitaantarahuaton, ichihua'anëntarin. Huaranca pi'ipi hua'anëntapi. ⁵ Inapita'tón ananpitaantarín. Ina quëran nani huaranca pi'ipi nanihuachín, a'napita chiminpisopita ananpitaantarín ana'intacaso marë'. ⁶ Quisoso imarëhuasopita'tón ananpitaantarínpoa'. Noya nicatëhua', noya cancantarihua'. Co onporonta' chiminarihuahuë'. Iráca corto hua'ano'sa' ya'huërin Yosë chinotacaiso marë'. A'na tahuëriso nipirínhuë', Quisoso imarëhuasopita noya noya chinotarihua'. Huaranca pi'ipi inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'.

Sopai hua'an ana'intomiatërinso'

⁷ Nani huaranca pi'ipi nanihuachín, sopai ocoiantarin. ⁸ Ocoiantahuachín, isoro'paquë huënantarin nisha nisha piyapi'sa' nonpintacaso marë'. Ya'ipi parti paaton, notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin, Coco, Macoco inapita itopiso'. Inotë pochín co pichicasohué'. Sopairi nonpintërin ni'tón, niyontonapi quira nicacaiso marë'. ⁹ Nisha nisha parti quëran niyontonahuaton, Yosë piyapínënpita ya'huëpikuë huë'sapi. Huë'sahuaton, ninnanonën tancapitapi. Imapisopita yatëpapirínahuë', Yosëri nosoroaton, inápa quëran panca pën a'paimarin. Anotohuachín, no'huipisopita ahuiquitarin. Ya'ipimiáichín ta'huantapi. Yosë imapisopitaichín cha'ësapi. ¹⁰ Ina quëran sopai ana'intomiatarin. Hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin ni'tón, Yosëri ana'intarin. Panca sino sha'pimo'shirë chachín pën orotërinquë të'yatarín. Co onporonta' pipiarínhuë'. Inaquë ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' parisitarín. Nonpin nanan pënëntona'pinta' inaquë chachín parisitarín. Tahuërirë chachín, tashirë chachín chiníquën parisitapi. Co onporonta' sanoarinhuë'. Co onporonta' pipiapihuë'.

Ayaro' tahuëri ana'intërinso'

¹¹ Ina quëran panca hua'anëntacaso' shira quënanahuë, huiríchin nininso'. Inaquë Yosë huënsëaton, piyapi'sa' ana'intarin. Chíní chiníquën nanantarin ni'tón, isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantopi. Capa nisarín. ¹² Ayaro' tahuëri nani nanirín ni'tón, ya'ipi chiminpisopita inatohua' huaniápona'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita ya'ipiya inaquë pa'sapi. Yosëri

ana'intacaso maré' ayontonarin. Naporo' quiricarosa' inápaquē ninshitērinsō a'naya a'naya oniriarin. A'nasō nanpirin quirica itopiso'. Inaquē Yosē imapisopita nininēnpita nani ninshitōpi. A'na quiricanta' ya'huērīn. Inaquē ya'ipi ninēhuasopita ninshitērīnpoa'. Noya ninēhuasopita, co noyahuē' ninēhuasopita, ya'ipiya nani ninshitērīnpoa'. Ina nontaton, Yosēri ana'intarin. ¹³ Ya'ipi piyapi'sa' Yosēri nontarin. Pa'itatona', marēquē chimiitopi quēran huaré' ananpitaantarin no'tēquēn ana'intacaso maré'. Insēquēso tēranta' chiminpisopita ya'ipiya ya'norapi. A'naya a'nayanpoa' nontarinpoa'. Co noyahuē' nipatēhua', no'tēquēn ana'intarinpoa'. ¹⁴ Chimirin, chiminpisopita ya'huēpīquē, inapita panca sono pēn orotārinquē tē'yatapi. Inaquē parisitōmiatāpona'. ¹⁵ Co nanpirin quiricaquē nininēnpita ya'huēhuachinahuē' inaquē chachin a'pararin.

21

Nasharo'pa' nininso'

¹ Ina quēran hua'narēso pochin niantarahuē. Nasharo'pa', nasha pi'iro'tē', inapita quēnanahuē. Yosē nohuanton, isoro'pa' ta'huantapon. Pi'iro'tēnta' ta'huantapon. Marēnta' co huachi ya'huaponahuē'. Ya'ipiya nasha nisarin.

² Ina quēran noyápiachin ninano' inápa quēran o'mararin ni'nahuē. Yosē ya'huērīn quēran o'mararin. Quirosarin pochin niponahuē', noya noya ninin. Noyápiachin ya'norin. Sanapi so'yacaso maré' nitaparinsō pochin noyápiachin ninin. Nasha Quirosarin itopiso'. ³ Inápa quēran chiníquēn noninso' natanahuē.

—Iporaso huachi, Yosē piyapinēnpitarē chachin ya'huērarin. Co onporonta' patarīnhuē'. Inapitarē' ya'huēmiatarin. ⁴ Yosēri chachin na'nēi' amirayatarin. Co huachi chiminaponahuē'. Co huachi sētaaponahuē'. Co huachi na'nēponahuē'. Co pi'pisha tēranta' iquitaponahuē'. Iráca na'con parisitopirīnahuē', co huachi ina pochin ya'huaponahuē'. Noya noya ya'huapona', tēnin.

⁵ Ina quēran Yosē hua'anēntacaso' shiranēnquē huēnsēaton, itērinco:

—Ni'quē'. Ya'ipiya anoyatarahuē. Nashasáchin acorahuē. No'tēquēn nontēranquēn ni'tōn, ninshitēquē'. Ya'ipiya natētacaiso' ya'huērīn, itērinco.

⁶ Ina quēran itantarinco:

—Nani ya'ipiya anoyatērahuē. Ca'ton ya'huērahuē. Co'huara isoro'pa' ya'huēyátērasohuē', ya'huárahūē. A'na tahuērīnta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirīnahuē', caso' ya'huápo. Iráca quēran huaré' ya'huárahūē. Co onporonta' ta'huantarahūē'. Napoaton nontoco catahuainquēma'. Ni'quē'. Chiníquēn yamorohuatēra, o'orē'. O'opatēra, chiníquēn cancantōhuatama', nanpirin ii' quēchinquēma' noya cancantacamaso maré'. Caora nohuanto, catahuaranquēma'. Insonquēma tēranta' nohuantohuatamaco, huēco' anoyacancanchinquēma'. ⁷ Sopai minsēhuatama', ya'ipi tapatēranquēmasopita quēchinquēma'. Hui'nahuēpita pochin ni'saranquēma'. Casáchin yonquiamamaco. ⁸ A'napitaso nipirīnhuē' parisitāpona'. Ayaro' tahuēri na'a piyapi'sa' pēnquē pa'sapi. Tē'huatona' a'popisopita, co natēpisopitahuē', co natētochináchinhuē' cantantopisopita, tēpatona'piro'sa', monshihuaninsopita, pēnotono'sa', mamanshi chinotopisopita, nonpina'piro'sa', inapita panca sono sha'pimo'shirē chachin pēn tēnētāpaquē pa'sapi. Inaquē parisitāpona'. Huaranca huaranca pi'ipinta' nipirīnhuē', co onporonta' pipiapihuē'.

Ninano' inápa quēran o'mararinso'

⁹ Ina quëran a'nara' anquëni huëcapairinco, ana'intacaso marë' minë' quëtópiso'. Huë'sahuaton, itërinco: "Huëquë', nasha ninano' a'nochinquën. Inaquë Carniroa'huari huayoninso'pita ya'huapona'. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinso pochin noyápiachin ninin," itërinco.

¹⁰ Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahué. Ispirito Santo nohuan-ton, panca motopi'pa' quëparinco. Inaquë noya ninano' a'notërinco. Nasha Quirosarin itópiso'. Ina ninanoso' Yosë ya'huërin quëran chachin o'mararin.

¹¹ Yosëso' noya noya ni'ton, ina pochin nicator, huënaráchin huënaráchin a'pinin. Na'pia'huaya pa'ton nininso pochin huënaratarin. Caspi itópiso'. Isihuico pochin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëré'.

¹² Pairatopiso' inápa masho ninin. Shonca cato' ya'coana ya'huëtërin. A'naya a'naya ya'coanaquë a'na anquëniri ni'sarin. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huëpi. Nisha nisha ya'coanaquë nininën nani ninshitopi. A'naya a'naya isirairo'sa' huëntonën ninintërinso'. Shonca cato' ni'ton, ya'ipi ya'coana nanitopi.

¹³ Pi'i pipirinso' parti quëran pairatopiso' cara ya'coana ya'huëtërin. Pi'i ya'coninso' partinta' cara chachin ya'huëtërin. Huancana yonsanquëchin inapochachin cara cara ya'huërin.

¹⁴ Pairatopiso' shonca cato' na'piquë paquëërin, panca nininso'. A'naya a'naya na'piquë Quisoso ca'tano'sanënpita nininëna' ninshitopi. Shonca cato' ya'huërin ni'ton, ya'ipi nanitopi.

¹⁵ Ina ninanoso', pancana. Mitro pochin oro quëran nininso' anquëni ya'huëtërin a'nicaso marë'. Ina masahuaton, a'nirin. Ninano', pairatopiso', ya'coanaro'sa', inapita a'nirin.

¹⁶ Cato huaranca cato pasa quiromitro naporopitërinso'. Inapochachin pancanaterinso' ninin. Inaparinsonta' cato huaranca cato pasa quiromitro inaparin.

¹⁷ Pairatopisonta' a'nirin. Anquëni niponahuë', piyapi'sa' ma'sha a'nipiso pochin a'niton: "Saota shonca a'natëräpo mitro ya'huëtërin," tënin.

¹⁸ Pairaso' na'pi pa'ton ninin quëran nipi. Caspi itópiso'. Ina ninanoso' oro quëransáchin ninin. Oro niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëré'.

¹⁹ Paira paquëëmarinquë noyápiachin nipi. Nisha nisha na'pi pa'ton nininso'pita quëran nipi. Shonca cato' nisha nisha ya'huërin. Ya'natiirinsoso' caninton, caspi itopi. Ina quëran niantarinso' caninchin, sapiro itopi. Ina quëran caninton niponahuë', hui'tonchin hui'tonchin ninin, acata itopi. Ina piquëran canora niponahuë', caninton pochin ya'norin, ismirarita itopi.

²⁰ Ina quëran quëhuanën nisahuaton, pi'pian huiri huiríton hui'shatërin. Onisi itopi. Ina quëran niantarinsonta' quëhuashin, cornarina itopi. Ina piquëranso' sha'píchin, crisorito itopi. Ina quëran caninton, piriro itopi. Ina quëran niantarinso sha'píton, topasio itopi. Ina quëranso' crisoprasa itopi. Inanta' caninton chachin. Ina piquëranso' caninton niponahuë', pi'pisha pi'pisha quëhuanën ya'huëtërin. Casinto itopi. Ya'natontarinso' caninchin, amatista itopi. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huërin.

²¹ Ya'coanaro'santa' noyápiachin. A'naya a'naya panca huiri na'pi quëran nipi. Cachinta' oro quëran chachin ninin. Orosachin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëré'.

Yosë chachin a'pintarinpoaso'

²² Inaquëso' co Yosë chinotacaso' pëi' ya'huërinhuë'. Yosë chini chiniquën nanantërinso chachin ya'ipi parti ya'huarin. Carniroa'huanta' ya'huarin ni'ton, noya noya chinotarihua'. ²³ Inatohua' pa'patëhua', co huachi pi'i, yoqui, inapita nohuantarihuahuë'. Tata Yosë chachin huënaráchin a'pintarinpoa'.

Carniroa'huanta' a'pintarinpoa'. ²⁴ Inaquë nisha nisha piyapinpoa' napopianachin yonquiarihua'. Noya a'pintarinpoa'. Nisha nisha copirnorosanta' isoro'paquë chiniquën nanantaponaraihuë', naporos Yosëichin yonquirapi. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa' paya,"

tosapi. ²⁵ Inatohua' co huachi tashiarinhuë'. Ya'coanaro'santa' co

huachi oncotapihué'. ²⁶ Naporó' nisha nisha piyapinpoa' noya noya nicatehua', inaqué ya'huaríhua'. "Ma noyacha Yosésó' nì'ton, anoyacancantèrínpoa paya," ta'tèhua', inasáchin yonquiaríhua'. ²⁷ Noyasáchin inaqué ya'huapona'. Co manta' osha ya'huèrarínhué'. Co noyahué' nipsisopitaso', co ya'conaponahué'. A'naquén nonpinatona': "Imarai quiyanta'," topirínahué', co inapitaso' ya'conaponahué'. Carniroa'hua imarèhuasopitaráchin inaqué ya'huécontaríhua'. Nanpirin quiricaqué ninínènpoopita nani ninshitérinpoa'.

22

Nanpirin ii'

¹ Ina quèran Yosè nohuanton, hua'narèso pochin niantarahué. Nasha Quirosarin niantahuato, anquèni pancai' a'notèrinco, noyápiachin ninínso'. Inaso', Nanpirin ii' itopiso'. Yosè hua'anèntèrin quèran pipirarin. Inaqué Carniroa'huanta' hua'anèntarin. ² Ninano huáncana ii' pa'sarin. Cato yonsan quèran chachin nara papotèrin. Nanpirin nara itopiso'. Nani yoqui nitarin. Shonca catoro' nitaso', pi'ipi naniarin. Monoquèonta' ya'ipi piyapi'sa noya ya'huècaiso maré' ya'huèrin. Co huachi canioponahué'. ³ Inaqué co huachi ana'intinpoaso' ya'huaponhué'. Tata Yosè Carniroa'huarè chachin hua'anèntarin huachi. Nani tahuèri piyapínènpoopita ina chinotáparíhua'. ⁴ Inaqué pa'patèhua', Yosè chachin nirayarihua'. Inasáchin natèarihua'. Ina piyapínènpita nisarihua' nì'ton, ninínèn té'yaquènpoaqué acotarínpoa'. ⁵ Co onporonta' tashiaponhué'. Co huachi pi'i nohuantarihuahué'. Co nanparin tèranta' nohuantarihuahué'. Tata Yoséichin a'pintarinpoa'. Ichíhua'anèntarinpoa'. Co onporonta' pipiaríhuahué'.

Quisocriso o'mantacaso' tahuèri

⁶ Ina quèran anquèni sha'huitèrinco: "Íráca quèra huarè' Yosè nohuanton, a'naquén ninópi. Iporaso' anquéninèncó a'paimarinco ninoca'huaso maré'. A'notèranquén nì'ton, ninshitéran Yosè piyapínènpita nitotacaiso maré'. No'tèn nanan nani sha'huitèranquén. Ya'ipiya natètacaiso' ya'huèrin. Co hua'quí quèranhué' ma'sha onpoarin," itèrinco.

⁷ Quisoso chachinta' naporin: "¡Tèhuèenchachin co hua'quiya quèranhué' o'mantararahué! Nani ma'sha anitotèranquén ninshitacamaso maré'. Insoquèma tèranta' natèhuatama', noya cancantarama'," itèrinco.

⁸ Caso' Coanshaco nani ma'sha nì'nahué, natanahué. Anquèni sha'huitoahuachincora, isonahué chinota'huaso maré'. ⁹ Yachinotopirahué', sha'huitèrinco. "Ama chinotocosohué'. Caso' anquénico. Canpita pochachin canta' Yosè natèrahué. Íráca quèran huarè' a'naquén Yosè nanamèn pènèntèrin. Quémanta' pènèntèran. A'napita iso quirica natanahuatona', natèapi. Ya'ipinpoa' Yosè natèrèhua'. Napoaton inasáchin chinotèqué'," itèrinco.

¹⁰ Ina quèran itantarinco: "Ya'ipi Yosè anitotèrinquénso' nani ninshitéran. Ama topinan ninshitéquèsohué'. Ninorínso' nani naniriarin nì'ton, ya'ipi piyapi'sa' nanan a'patèqué' nitochina'. ¹¹ A'naquén natanaponaríhué', co natèapihué'. Co noyahué' nipsisopitaso', aqué aquètè' co noyahué' nisapi. Co nishínahuén cancantopisopitanta', aqué aquètè' niina'. Noya nipsisopitaso' nipirínhué', noya noya nisapi. Yoséichin cancantopisopitanta', noya noya imaina'," itèrinco.

¹² Ina quèran Quisoso chachin itèrinco: "Tèhuèenchachin co hua'quiya quèranhué' o'mantararahué. O'mantahuato, ya'ipiya no'tèquén i'huèrètarahué. Co noyahué' nipsisopita ana'ntarahué. Noya nipsisopitaso' acanaarahué. ¹³ Ca'ton ya'huèrahué. Co'huara isoro'pa' ya'huéyátèrasohué',

ya'huárahue. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinhue', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huárahue. Co onporonta' ta'huantarahuë'," ténin.

¹⁴ Huëninën quëran anoyacancantërinso'pita nóya cancantapona'. A'mopiso' pë'sarëso pochin noyápiachin cancantapi. Inapitasáchin nanan ya'huëtopi nanpirin nara nitërinso' capatona', nanpimiatacaiso'. Naporahuaton, nasha Quirosarínquë noya ya'conapi. ¹⁵ A'naquënsó nipurinhue', co onporonta' Yosë ya'huërinquë pa'sapihue'. Ni'ni pochin cancantopisopita, pënotono'sa', monshihuana'piro'sa', tëpatoro'sa', mamanshi chinotopisopita, inapita aipiran ya'huëmiatapi. A'naquëonta' nonpinápi ni'ton, co nohuantapihue' no'tën nanan imacaiso'. Inapitanta' co onporonta' Yosë'pa' pa'sapihue'.

¹⁶ "Ca Quisosoco anquëninëhue a'patimaranquën. Nani nanan sha'huitërinquën ya'ipi imarinacosopita nitotacaiso marë'. A'naya a'naya niyontonpiquë a'patëquë' nonchina'. Iráca Tapi ya'huapon, Yosëri sha'huitërin: 'A'na tahuëri shiparin nóya nisarin. Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ësarín, itërin. Ca inaco. Tapi shiinco chachin. Caso' huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin a'pintaranquëma'," itërinco Quisoso.

¹⁷ Ya'ipi Quisoso imarëhuasopita: "O'mantaquë' Sinioro," itërehua'. Ispirito Santonta', inachachin ténin. Natanamasopitanta', "O'mantaquë' Sinioro," itoco'. Yamororëso pochin cancantohuatama', huëco' nanpirin ii' quëchinquëma'. Achinirínpoaso pochin quëtarínquëma' noya cancantacamaso marë'. Co manta' pa'tërinhue'.

¹⁸ Nani no'tëquën ninshitëranquëma'. Ya'ipi ninorinso' no'tëquën ninshitëranquëma'. Natanpatama', inachachin a'chinacaso' ya'huërin. Iso nanan apancatohuatama', iso quiricaquë sha'huirinso chachin nisha nisha quëran Yosë ana'intarínquëma'. Na'con na'con ana'intarínquëma'. ¹⁹ Iso quirica quëran nani no'tëquën anitotëranquëma'. A'na nanayan tëranta' apahuan-tohuatama', co nanpirin nara nohuitaramahuë'. Co Yosë ninanonënuë pa'saramahuë'.

²⁰ Quisoso chachin anitotërinso' ya'ipi ninshitëranquëma'. "Tëhuëenchachin co hua'quiya quëranhue' o'mantararahuë," ténin. ¡Inapoquë' Sinioro! A'naroáchin o'mantaquë', itërahue'.

²¹ Sinioro Quisoso noya catahuainquëma'. Ya'ipi imaramasopita nosoroatënuëma', catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Coansha